37313

[illegible]
Professor of Tel.
S.V. College
Tirupati

Sadhana Veeraswamy Naidu,
M.A., B.O.L., Vidwan
Professor of Telugu,
S. V. COLLEGE, TIRUPATI.

DONATED BY
DR. S. VEERASWAMY NAIDU, M.A., Ph.D.,
Retd. Professor S. V. College
TIP

శ్రీరస్తు

9

బమ్మెర పోతరాజ
ప్రణీతంబైన

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులుఅండ్ సన్స

వారిచేఁ బ్రకటితము

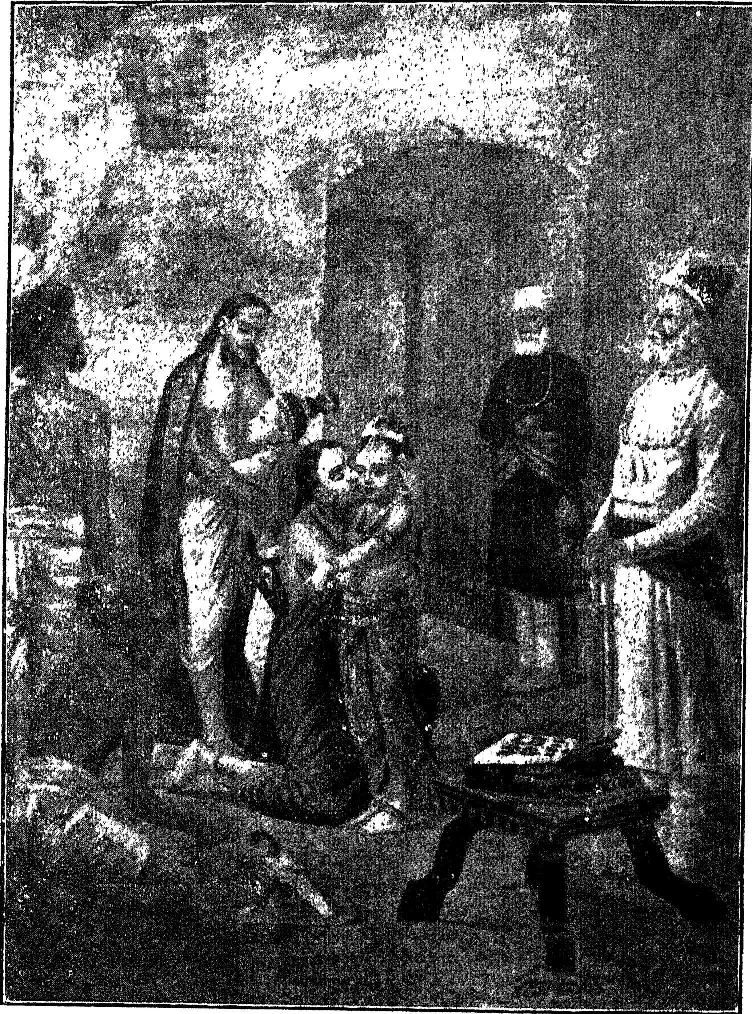
All Rights Reserved.

1952

Vavilla Press, Madras.—21.

PLACED ON THE SHELF
Date........................

922:223
35 J52

శ్రీకృష్ణుఁడు కారాగృహస్థులగు తనజననీజనకుల విడిపించుట.

11—Page 1.

SRI VENKATESWARA
CENTRAL LIBRARY &
RESEARCH CENTRE.
Acc. No 37313
Date
TIRUPATI.

అష్టమస్కంధము

నవమస్కంధము

దశమస్కంధము, పూర్వభాగము.

విషయము.		పుటసంఖ్య.
శ్రీకృష్ణబలరాములు చాణూరముష్టికులను వధించుట	...	292
శ్రీకృష్ణుండు కంసుని వధించుట	...	296
శ్రీకృష్ణుండు దేవకీవసుదేవులచెఱ మాన్పి యుగ్రసేనునికిఁ బట్టంబు గట్టుట	...	297
శ్రీకృష్ణుండు గోపకాంతలచెంతకు నుద్ధవునిఁ బంపుట	...	301
భ్రమరగీతలు	...	303
కృష్ణుం డుద్ధవునితోఁ జేరుకొని కుబ్జాగృహంబునకు నరుగుట	...	306
కృష్ణుం డక్రూరుని హస్తినాపురంబునకుఁ బంపుట	...	309
జరాసంధుఁడు మథురమీఁద దండెత్తి వచ్చి కృష్ణునితో యుద్ధము సేయుట	...	311
శ్రీకృష్ణుండు నిరాయుధుండై కాలయవనుఁడు వెంట నంటఁ బరుగెత్తుట	...	321
ముచుకుందునిపూర్వకథాభివర్ణనము	...	324
ముచుకుందుఁడు శ్రీకృష్ణుని స్తోత్రము సేయుట	...	325
జరాసంధుండు ప్రవర్షణగిరిని దహించుట	...	327
రుక్మిణీకల్యాణకథాప్రారంభము	...	328
శ్రీకృష్ణుండు కుండినగరంబునకు రథారూఢుండై చనుట	...	332
శ్రీకృష్ణుండు శత్రురాజులు సూచుచుండ రుక్మిణీదేవిని గొనిపోవుట	...	337
సహోదరునిభంగమునకు ఖిన్నయగురుక్మిణీదేవిని బలభద్రుం డూరార్చుట	...	341
శ్రీకృష్ణుండు రుక్మిణీదేవిని పెండ్లియాడుట	...	342

దశమస్కంధము, ఉత్తరభాగము

ప్రద్యుమ్నకుమారచరిత్ర ప్రారంభము	...	345
రతీదేవి ప్రద్యుమ్నసహితయై గగనమార్గంబున ద్వారకకుఁ బోవుట	...	347
శ్రీకృష్ణుండు లోకాపవాదనివృత్తికొఱకు స్యమంతకమణిం దెచ్చుట	...	349
శతధన్వుఁడు సత్రాజితునిఁ జంపి మణి నపహరించుట	...	352
శ్రీకృష్ణుం డింద్రప్రస్థపురంబున కరుగుట	...	355
శ్రీకృష్ణుండు కాళింది మిత్రవింద నాగ్నజితి భద్ర లక్షణ యనువారలఁ బరిణయం బగుట.		357
శ్రీకృష్ణుండు సత్యభామతోఁగూడ నరిగి నరకాసురుని వధించుట	...	360
సత్యభామ నరకాసురునితో యుద్ధంబు సేయుట	...	362
భూదేవి శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట	...	365
శ్రీకృష్ణుండు పదాఱువేలకన్నియల వరించి దేవలోకంబునకుఁ బోయి పారిజాతము దెచ్చుట.		366
శ్రీకృష్ణుండు కేళీగృహమునందు రుక్మిణీదేవితో విరసోక్తులాడుట	...	368
రుక్మిణీదేవి శ్రీకృష్ణలాలితయై యతని స్తుతించుట	...	371
శ్రీకృష్ణుండు రుక్మిణీదేవి నూఱడించుట	...	373
బాణాసురుం డీశ్వరప్రసాదంబు నొందుట	...	378
బాణాసురుం డనిరుద్ధుని నాగపాశబద్ధునిఁ జేయుట	...	385
నారదునివలన ననిరుద్ధునివృత్తాంతమును విని కృష్ణుఁడు బాణాసురునిపై దండెత్తుట		386
బాణాసురునికి సహాయభూతుం డగుశివునకుఁ గృష్ణునకు యుద్ధ మగుట	...	388
బాణాసురుఁడు రెండవసారి యుద్ధమునకు వచ్చుట	...	392
శివుఁడు బాణుని రక్షింప శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట	...	393
ఉషానిరుద్ధసహితుండై కృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున కరుగుట	...	395
నృగమహారాజు చరిత్రము	...	,,
బలరాముండు సుహృద్బంధుజనదర్శనార్థమై వ్రేపల్లెకుఁ బోవుట	...	399
శ్రీకృష్ణుండు పౌండ్రకవాసుదేవునిమీఁద దండెత్తి పోయి వానిఁ జంపుట	...	402

ఏకాదశస్కంధము

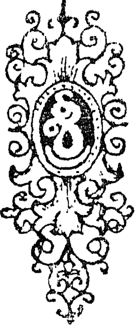
ద్వాదశస్కంధము

శ్రీకృష్ణాయ నమః

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

అ ష్ట మ స్కం ధ ము

మన్నాను పయోద
శ్యామ ధరాభృల్లలామ జగదభిరామా
రామాజనకామ మహో
ద్దామ గుణస్తోమధామ దశరథరామా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డైనసూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైనపరీక్షిన్నరేంద్రుఁడు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని. 2

క. వినఁబడియెను స్వాయంభువ, మనువంశము వర్ణధర్మమర్యాదలతో
మనుజులదనుజులవేల్పుల, జననంబులు స్రష్ట లెల్ల జనియించుటయున్. 3

ఉ. ఏమనుకాలమందు హరి యీశ్వరుఁ డేటికి సంభవించె నే
మేమి యొనర్చె నమ్మనువు లే రతఁ డేక్రియఁ జేయుచున్నవాఁ
డేమి నటంచు మీఁద గత మెయ్యది సజ్జను లైనవారు ము
న్నే మని చెప్పుచుందురు మునీశ్వర నా కెఱిఁగింపవే దయన్. 4

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 5

క. ఈకల్పంబున మనువులు, ప్రాకటముగ నార్వు రైరి పదునలువురలో
లోకములజనులపుట్టువు, లాకథితము లయ్యె వరుస నఖిలములు నృపా. 6

వ. ప్రథమమను వైనస్వాయంభువునకు నాకూతిదేవహూతు లనునిరువురుగూఁతులు గలరు వారికిఁ గ్రమంబునఁ గపిలయజ్ఞనామంబుల లోకంబులకు ధర్మజ్ఞానబోధంబు సేయుకొఱకు హరి పుత్రత్వంబు నొందె నందుఁ గపిలునిచరిత్రంబు మున్న చెప్పంబడియె యజ్ఞునిచరిత్రంబు సెప్పెద వినుము. 7

మ. శతరూపాపతి కామభోగవిరతిన్ సంత్యక్తభూభారుఁ డై
సతియుం దానును గాన కేఁగి శతవర్షంబుల్ సునందానదీ
వ్రతి యై యేకపదస్థుఁ డై నియతుఁ డై వాచంయమస్ఫూర్తితో
గతదోషుండు తపంబు సేసె భువనఖ్యాతంబుగా భూవరా. 8

వ. ఇట్లు తపంబు సేయుచు స్వాయంభువమనువు దనమనంబులోన. 9

సీ. సృష్టిచే నెవ్వఁడు చేతనపడకుండు సృష్టి యెవ్వనిచేఁతచే జనించు
జగములు నిద్రింప జాగరూకత నొంది యెవ్వఁడు బ్రహ్మాండ మెఱుఁగు చుండు
నాత్మ కాధారంబు నఖిలంబు నెవ్వఁడే నెవ్వనినిజధనం బింతవట్టు
బొడగాన రా కుండఁ బొడగను నెవ్వఁడే నెవ్వనిదృష్టికి నెదురు లేదు

ఆ. జననవృద్ధివిలయసంగతిఁ జెందకఁ యెవ్వఁ డెడప కుండు నెల్లయెడలఁ
దనమహత్త్వసంజ్ఞఁ దత్త్వ మెవ్వఁడు దాన, విశ్వరూపుఁ డనఁగ విస్తరిల్లు. 10

వ. అని మఱియు నిరహంకృతుండును బుధుండును నిరాశియుఁ బరిపూర్ణుండును ననన్యప్రేరితుండును నృశిక్షాపరుండును నిజమార్గసంస్థితుండును నిఖిలధర్మభావనుండును నైనపరమేశ్వరునకు నమస్కరించెద నని యుపనిషదర్థంబులు వలుకుచున్నమనువుం గనుంగొని. 11

క. రక్కసులు దినఁగఁ గడఁగిన, వెక్కసముగ యజ్ఞనామవిష్ణుఁడు వారిం
జక్కడిచెఁ జక్రధారల, మిక్కుటముగ వేల్పు లెల్ల మే లని పొగడన్. 12

వ. ఇది ప్రథమమన్వంతరం బింక ద్వితీయమన్వంతరంబు వినుము. 13

సీ. స్వారోచిషుం డన సప్తార్చిబిడ్డఁడు మనువు వానికి నాద్యుమత్సుషేణ
రోచిష్మదాదు లారూఢపుత్త్రులు ధాత్రి నేలిరి రోచనుఁ డింద్రుఁ డయ్యె
నధికులు తుషితాదు లమరు లూర్జస్తంబముఖ్యు లాఢ్యులు సప్తమునులునాఁడు
వేదశిరుం డనువిప్రునిదయితకుఁ దుషితకుఁ బుత్త్రుఁ డై తోయజాక్షుఁ

ఆ. డవతరించెను విభుఁ డన నశీత్యష్టసహస్రమునులు నధికు లయినవారు
ఘను లనుగ్రహింపఁ గౌమారకబ్రహ్మచారి యగుచు నతఁడు సలిపె వ్రతము.

వ. తదనంతరంబ. 15

సీ. మనువుమూఁడవవాఁడు మనుజేంద్ర యుత్తముం డనఁ బ్రియవ్రతునకునాత్మజుండు
పాలించె నిల యెల్లఁ బవనసృంజయయజ్ఞహోత్రాదు లాతని పుత్త్రు లధిక
గుణులు వసిష్ఠునికొడుకులు ప్రమథాదు లైరి సప్తర్షులు నమరవిభుఁడు
సత్యజిత్తనువాఁడు సత్యభద్రాద్యులు సురలు ధర్మునికిని సూనృతకును

ఆ. బుట్టి సత్యనియతిఁ బురుషోత్తముఁడు సత్య, సేనుఁ డనఁగ దుష్టశీలయుతుల
దనుజయక్షపతుల దండించె సత్యజి, న్మిత్త్రుఁ డగుచు జగము మే లనంగ. 16

గజేంద్రమోక్షణకథాప్రారంభము

వ. చతుర్థమనువుకాలప్రసంగంబు వివరించెద. 17

సీ. మానవాధీశ్వర మనువు నాలవవాఁడు తామసుం డనఁగ నుత్తమునిభ్రాత
పృథివీపతులు కేతువృషనరఖ్యాత్యాదు లతనిపుత్త్రులు పద్గు రధికబలులు
సత్యకహరివీరసంజ్ఞులు వేల్పులు త్రిశిఖనామమువాఁడు దేవవిభుఁడు
మునులు జ్యోతిర్వ్యోమముఖ్యులు హరిపుట్టె హరిమేధునకుఁ బ్రీతి హరిణియందు

ఆ. గ్రాహబద్ధు డయిన గజరాజు విడిపించి, గ్రాహభయము [illegible]
[illegible] యమనిచ్చెను.

క. [illegible] 15
[illegible]

క. మునినాథ [illegible]
[illegible]

క. [illegible] 21
[illegible]

వ. [illegible]
[illegible]
[illegible]

సీ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

తే. [illegible]
[illegible]

వ. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] వైడూర్య శిల [illegible]

హార కనక కలధౌతమయానేక శిఖరతట దరీవిహా [illegible]
సిద్ధ చారణ గరుడ గంధర్వ కిన్నర కింపురుష మిథున [illegible]
ప్రసంగమంగళాయతనంబును గంధగజ గవయ గండ [illegible]
శరభ శార్దూల శశ చమర శల్య భల్ల సారంగ సాలావృక [illegible]
మర్కట మహోరగ మార్జాలాదినిఖిలమృగనాథ [illegible]
రంభసంచకితశరణాగతశమనకింకరంబునై యొప్పు [illegible]. 24

క. భిల్లీ భిల్ల లులాయక, భల్లుక ఫణి ఖడ్గ గవయ శలభముఖ [illegible]
ఝిల్లీ హరి శరభక కిటి, మల్లాద్భుత కాక ఘూక [illegible]. 25

శా. అన్యాలోకనభీకరంబులు జితాశానేకపానీకముల్
వన్యేభంబులు గొన్ని మత్తతనులై వర్తించు నందుఁ తో
దన్యత్వంబున భూరిభూధరదరీద్వారంబులందుండి సా
జన్యక్రీడల నీరుగాలి వడి కాసారావగాహార్థమై. 26

ఆ. అంధకార మెల్ల నద్రిగుహాంతర, వీథులందుఁ బగలు వెఱచి డాఁగి
యెడరు వేచి సంధ్య నినుఁడు వృద్ధతనున్న, వెడలె ననఁగ గుహలు వెడలె [illegible].

క. తలఁగవు కొండల కైనను, మలఁగవు సింగముల కైన మార్కొను [illegible]
గలఁగవు పిడుగుల కైనను, నిల బలసంపన్నవృత్తి నేనుఁగ కదుపుల్. 28

సీ. పులుల మొత్తంబులు పొదరిండ్లలోఁ దూఱు ఘూకంబులు [illegible] గుహలు సొచ్చు
భూదారములు నేలబొఱియలలోఁ దాఁగు హరిదంతముల [illegible]
మడువులఁ జొరఁబాఱు మహిషసంఘంబులు గండశైలంబులఁ గపులు ప్రాఁకు
వల్మీకములు సొచ్చు వనభుజంగంబులు నీలకంఠంబులు నింగి కెగయు

తే. వెఱచి చమరీమృగంబులు విసరు వాల, చామరంబుల [illegible]
భయదపరిహేల విహరించు భద్రకరుల, గాలివాఁకినమాత్రన జాలిఁ బొంది.

క. మదగజదానామోదము, గదలనితమకములఁ ద్రావి కడుపులు నిండం
బొదలుచు దుమ్మెదకొదమలు, కదుపులు జుంజుమ్మటంచు గానము సేసెన్. 30

క. తేఁటి యొకటి యొరుప్రియకును, మాటికి మాటికిని నాగమదజలగంధం
బేటి కని తన్నుఁ బొందెడి, బోటికి నందిచ్చు నిండుబోటుఁదనమునన్. 31

క. అంగీకృతరంగన్మా,తంగీమదగంధ మగుచుఁ దద్దయు వేడ్కన్
సంగీతవిశేషంబుల, భృంగీగణ మొప్పె మ్రానుపెట్టెడిమాడ్కిన్. 32

క. వల్లభలు వాఱి మునుపడ, వల్లభ మని ముసరి రేని వారణదానం
బొల్లక మధుకరవల్లభు, లుల్లంబులఁ బొంది రెల్లయుల్లాసంబుల్. 33

వ. అప్పుడు. 34

మ. కలభంబుల్ సెరలాడుఁ బల్వలము లాఘ్రాణించి మట్టాడుచున్
ఫలభూజంబులు రాయుచుం జివురుజొంపంబుల్ వడిన్ మేయుచుం

బులులం గాంచెను పోతులగ్ [illegible] గములం జూచి [illegible]
గొలఁదుల్ పొచ్చి [illegible] గిరుల [illegible] 35

క. తొండంబుల మదజల [illegible], గండంబుల [illegible]
గొండలు [illegible], [illegible] జగములు.

క. ఎక్కడఁ జూచిన [illegible], [illegible]
నొక్క [illegible], [illegible]. 37

వ. ఇట్లు [illegible] ముందట [illegible] గుడెంపు
సేనం [illegible] చేతులు [illegible]
చిత్తంబు సంవిస్తంబు [illegible]
నొక్క [illegible] పోవుచు. 38

సీ. పల్లవంబుల [illegible]
నిపుణ [illegible]
ఘనదాన [illegible]
[illegible]

తే. [illegible], [illegible]
[illegible], [illegible].

సీ. తనసుంభముల [illegible]
దనయూ [illegible]
దనకు [illegible] గని తలఁగి [illegible]
దనదంతి [illegible]

తే. [illegible], [illegible]
[illegible], [illegible].

వ. [illegible] నానాగహన [illegible]
[illegible] జనిచని.

మ. [illegible]
నటదిందీవ [illegible]
వట [illegible] సాల సుమన [illegible]
జటులో [illegible]. 42

వ. [illegible] పోడగని.

సీ. తోయజగంధంబు [illegible]
గమలనా [illegible]
ఫుల్ల దిందీవ [illegible]
నిర్మల [illegible]

తే. త్రిజగదభినవసౌభాగ్యదీప్తమైన, విభవ మీక్షణములకును విందు సేయ
నరిగి పంచేంద్రియవ్యవహారములను, మఱచి మత్తేభయూథంబు మడుఁగుసొచ్చె.

క. తొండంబులఁ బూరించుచు, గండంబులఁ జల్లుకొనుచు గళగళరవముల్
మెండుకొన వలుఁదకడుపులు, నిండఁగ వేదండకోటి నీటిం ద్రావెన్. 45

వ. అప్పుడు. 46

మ. ఇభలోకేంద్రుఁడు హస్తరంధ్రముల నీ రెక్కించి పూరించి చం
డభమార్గంబున కెత్తి నిక్కి వడి నుద్దాడించి పింజింప నా
రభటిన్ నీరములోనఁ బెల్లెగసి నక్రగ్రాహపాఠీనముల్
నభమం దాడెడుమీనకర్కటముల న్బట్టెన్ సురల్ ప్రాన్పడన్. 47

వ. మఱియు నగ్గజేంద్రంబు నిరర్గళవిహారంబున. 48

సీ. కరిణీకరోజ్ఝితకంకణచ్ఛటఁ దోఁగి సెలయేటినీలాద్రిచెలువుఁ దెగడు
హస్తినీహస్త విన్యస్తపద్మంబుల వేయిగన్నులవానివెరవు సూపుఁ
గలభసముత్కీర్ణకహ్లారరజమునఁ గనకాచలేంద్రంబుఘనతఁ దాల్చుఁ
గుంజరీపరిచితకుముదకాండంబుల ఫణిరాజమండనప్రభ వహించు

ఆ. మదకరేణుముక్తమౌక్తికశుక్తుల, మెఱుఁగుమొగిలుతోడ మేలమాడు
నెదురు లేనిగరిమ నిభరాజమల్లంబు, వనజగేహకేళిఁ ద్రాలునపుడు. 49

వ. మఱియు నాసరోవరలక్ష్మి మదగజేంద్ర వివిధవిహారవ్యాకులితనూతనలక్ష్మీవిభవ యై యనంగవిద్యానిరూఢ పల్లవప్రబంధపరికంపిత శరీరాలంకార యగుకుసుమకోమలయునుంబోలె వ్యాకీర్ణచికురమత్తమధుకరనికరయు విగతరసవదనకమలయు నిజస్థానచలిత కుచరథాంగయుగలయు లంపటితజఘనపులినతలయు నై యుండె నంత. 50

సీ. భుగభుగాయితభూరిబుద్బుదచ్ఛటలతోఁ గదలుచు దివికి భంగంబు లెగయ
భువనభయంకరఫూత్కారరవమున ఘోరనక్రగ్రాహకోటి బెగడ
వాలవిక్షేపదుర్వారఝంఝానిలవశమున ఘుమఘుమావర్త మడరఁ
గల్లోలజాలసంఘట్టనంబులఁ దటీతరు లమూలంబులై ధరణిఁ గూల

తే. సరసిలోనుండి పొడగని సంభ్రమించి, యుదరి కుప్పించి లంఘించి హుంకరించి
భానుఁ గబళించి పట్టుస్వర్భానుపగిది, నొక్కమకరేంద్రుఁ డిభరాజు నొడిసిపట్టె.

క. వడిఁ దప్పించి కరీంద్రుఁడు, నిడుదకరం బెత్తి వ్రేయ నీరాటంబుం
బొడ వడఁగినట్లు జలములఁ, బడి కడువడిఁ బట్టెఁ బూర్వపదయుగళంబున్. 52

చ. పదములఁ బట్టినం దలఁకుఁబాటొకయింతయు లేక శూరతన్
మదగజవల్లభుండు ధృతిమంతుఁడు దంతయుగాంతఘట్టనం
జెదరఁగఁ జిమ్మె నమ్మకరిచిప్పలు పాదులు దప్ప నొప్పఱన్
వదలి జలగ్రహంబు కరివాలముమూలముఁ జీరె గోరులన్. 53

క. కరిఁ దిగుచు మకరి సరసికిఁ, గరి దరికిని మకరిఁ దిగుచుఁ గరకరి బెరయన్
గరికి మకరి మకరికిఁ గరి, భర మనుచును నతలకుతలభటు లరుదుపడన్. 54

వ. ఇట్లు కరిమకరంబులు రెండును నొండొండ సముద్దండదండంబు లై తలపడి నిఖిలలోకాలోకనభీకరంబు లై యన్యోన్యవిజయశ్రీవశీకరంబు లై సంక్షోభితకమలాకరంబు లై హరి హరియును గిరి గిరియునుం దాఁకి పిఱుతివియక పెనంగు తెఱంగున నీరాటంబయినపోరాటంబునం బట్టుచు వెలికి లోనికిం దిగుచుచుం గొలంకు గలంకం బొందఁ గడువడి నిట్టట్టుఁ బడి తడఁబడి బుడబుడానుకారంబు లై బుగులుబుగు ల్లనుచప్పుళ్లతో నురువులు గట్టుచు జలంబు లుప్పరం బెగయం జప్పరించుచుఁ దప్పక వదనగహ్వరంబుల నప్పళించుచు నిశితనితాంతదురంతదంతకుంతంబుల నింతింతలు దునియ లయి నెప్పళంబునం బునుకచిప్పలు గుదుల్లు దప్పి రక్తంబులు గ్రమ్ముదేర హుమ్మని యొక్కుమ్మడిం జిమ్ముచు నితరేతరసమాకర్షణంబులం గదలక పదంబుల మొదలిపట్టు వదలక కుదు రై వర్తించుచుం బరిభ్రమణవేగంబున జలంబులం దిరుగుచు మకరకమఠకర్కటగండకమండూకాదిసలిలనిలయంబుల ప్రాణంబులు క్షీణంబులుగా నొండొంటిం దాఁకురభసంబున నిక్కలువడ మ్రక్కం ద్రొక్కుచు మెండుచెడి బెండుపడి నాఁచుగుల్లచిప్పతండంబులఁ బరస్పరతాడనంబులకు నడ్డంబుగా నొడ్డుచు నోలమాసగొనక గెలుపుఁ దలంపులు బెట్టిదంబు లై రెట్టింప నహోరాత్రంబులుం బోలెఁ గ్రమక్రమవిజృంభమాణంబు లై బహుకాలకలహవిహారంబు లై నిర్గతనిద్రాహారంబు లై యవక్రపరాక్రమఘోరంబు లై పోరుచున్న సమయంబున. 55

క. జవమును జలమును బలమును, వివిధములుగఁ బోరుకరటివీరతకు భువిన్
దివి మకరవిమానకర్కట, నివహము లొక్కటన మిత్రనిలయముఁ బొందెన్. 56

శా. ఆటోపంబునఁ జిమ్ము ఱొమ్ముగల వజ్రాభీలదంతంబులం
దాటించున్ మెడఁ జుట్టిపట్టి హరిదోర్దండాభశుండాహతిన్
నీటన్ మాటికి మాటికిం దిగువఁగా నీరాటముల్ నీటిపో
రాట న్నోటమిపాటుఁ జూపుట కరణ్యాటంబు వాచాట మై. 57

వ. అప్పుడు. 58

ఆ. మకరితోడఁ బోరుమాతంగవిభుని నొ,క్కరుని డించి పోవఁ గాళ్లు రాక
కోరి చూచుచుండెఁ గుంజరీయూథంబు, మగలు దగులు గారె మగువలకును.

వ. అంత. 60

ఆ. జీవనంబు దనకు జీవనం బై యుంట, నలవుఁ జలము నంతకంత కెక్కి
మకర మొప్పె డస్సె మత్తేభమల్లంబు, బహుళపక్షశీతభానుపగిది. 61

మ. ఉఱుకుం గుంభయుగంబుపై హరి క్రియన్ హుమ్మంచుఁ బాదంబులన్
నెఱయం గంఠము వెన్ను దన్ను నెగయున్ హేలాగతిన్ వాలముం

జఱచున్ నుగ్గుగఁ దాఁకు ముంచు మునుఁగున్ శల్యంబులున్ దంతముల్
విఱుగన్ వ్రేయుచుఁ బొంచి పొంచి కదియున్ వేదండయూథోత్తమున్. 62

మ. పొడగానం బడకుండ డాఁగు వెలికిం బోవంగఁ దా నడ్డ మై
పొడచూపుం జరణంబులం బెనఁగొనుం బోరాక రారాక బు
గ్గడిలం గూలఁగఁ దాఁచు లేచుతఱి నుద్ఘాటించు లంఘించు బ
ల్విడిఁ జీరుం దలఁగున్ మలంగు నొడియున్ వేధించుఁ గ్రోధించుచున్. 63

వ. ఇట్లు విస్మితనక్రచక్రం బయి నిర్వక్రవిక్రమంబున నల్పహృదయజ్ఞానదీపంబు నతి
క్రమించుమహామాయాంధకారంబునుం బోలె నంతకంతకు నుత్సాహకలహ
సన్నాహబహువిధజలావగాహం బయినగ్రాహంబు మహాసాహసంబున. 64

శా. పాదద్వంద్వము నేల మోపి పవనున్ బంధించి పంచేంద్రియో
న్మాదంబుం బరిమార్చి బుద్ధిలతకున్ మాఱాకు హత్తించి ని
ష్ఖేదబ్రహ్మపదావలంబనరతిం గ్రీడించు యోగీంద్రుమ
ర్యాదన్ నక్రము విక్రమించెఁ గరిపాదాక్రాంతినిర్వక్ర మై. 65

ఆ. వనగజంబు నెగచువనచారిఁ బొడగని, వనగజంబ కాన వజ్రిగజము
వెల్ల నై సురేంద్రు వేచి సుధాంధులు, పట్టఁ బట్ట నీక బయలు ప్రాఁకె. 66

ఉ. ఊహ గలంగి జీవనపుటోలమునం బడి పోరుచున్ మహా
మోహలతానిబద్ధపదమున్ విడిపించుకొనంగ లేక సం
దేహముఁ బొందుదేహిక్రియ దీనదశన్ గజ ముండె భీషణ
గ్రాహదురంతదంతపరిఘట్టితపాదఖురాగ్రశల్య మై. 67

వ. ఇవ్విధంబున. 68

క. అలయక సొలయక వేసట, నొలయక కరి మకరితోడ నుద్దండత రా
త్రులు సంధ్యలు దివసంబులు, సలిపెం బో రొక్కవేయిసంవత్సరముల్. 69

మ. పృథుశక్తిన్ గజ మాజలగ్రహముతోఁ బెక్కేండ్లు పోరాడి సం
శిథిలం బై తనలావు వైరిబలముం జింతించి మిథ్యామనో
రథ మింకేటికి దీని గెల్వ సరి పోరం జాల రా దంచు న
వ్యథ మై యిట్లనుఁ బూర్వపుణ్యఫలదివ్యజ్ఞానసంపత్తితోన్. 70

శా. ఏరూపంబున దీని గెల్తు నిట మీఁ దే వెంటఁ జింతింతు నె
వ్వారిం జీరుదు నెవ్వ రడ్డ మిఁక నివ్వారిప్రచారోత్తమున్
వారింపం దగువార లెవ్వ రఖిలవ్యాపారపారాయణుల్
లేరే మ్రొక్కెద దిక్కుమాలిన మొఱాలింపం బ్రపుణ్యాత్మకుల్. 71

శా. నానానేకపయూథముల్ వనములోనం బెద్దకాలంబు స
న్మానింపన్ దశలక్షకోటికరిణీనాథుండ నై యుండి మ
ద్దానాంభఃపరిపుష్టచందనలతాంతచ్ఛాయలం దుండ లే

కీనీరాశిని జేల వచ్చితి భయం బెట్లో కదే యీశ్వరా. 72

ఉ. ఎవ్వనిచే జనించు జగ మెవ్వనిలోపల నుండు లీనమై
యెవ్వనియందు డిందుఁ బరమేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు మూలకారణం
బెవ్వఁ డనాదిమధ్యలయుఁ డెవ్వఁడు సర్వముఁ దాన యైనవాఁ
డెవ్వఁడు వాని నాత్మభవు నీశ్వరు నే శరణంబు వేఁడెదన్. 73

క. ఒకపరి జగములు వెలి నిడి, యొకపరి లోపలికిఁ గొనుచు నుభయముఁ దానై
సకలార్థసాక్షి యగున, య్యకలంకుని నాత్మమూలు నర్థిఁ దలంతున్. 74

క. లోకంబులు లోకేశులు, లోకస్థులుఁ దెగినఁ దుది నలోకం బగు పెం
జీఁకటి కవ్వల నెవ్వం, డేకాకృతి వెలుఁగు నతని నే సేవింతున్. 75

క. నర్తకుని భంగిఁ బెక్కగు, మూర్తులతో నెవ్వఁ డాడు మునులు దివిజులుం
గీర్తింప నేర రెవ్వని, వర్తన మొరు లెఱుఁగ రట్టివాని నుతింతున్. 76

ఆ. ముక్తసంగు లైనమునులు దిదృక్షులు, సర్వభూతహితులు సాధుచిత్తు
లసదృశవ్రతాఢ్యులై కొల్తు రెవ్వని, దివ్యపదము వాఁడు దిక్కు నాకు. 77

సీ. భవము దోషంబు రూపంబుఁ గర్మంబు నాహ్వయములు గుణము నెవ్వనికి లేక
జగములఁ గలిగించు సమయించుకొఱకునై నిజమాయ నెవ్వఁడిన్నియు నుదాల్చు
నాపరేశునకు ననంతశక్తికి, బ్రహ్మ కిద్ధరూపికి రూపహీనునకును
జిత్రచారునికి సాక్షికి నాత్మరుచికిని బరమాత్మునకుఁ బరబ్రహ్మమునకు

ఆ. మాటలను నెఱుకల మనములఁ జేరంగఁ, గాని శుచికి సత్త్వగమ్యుఁ డనుచు
నిపుణుఁ డైనవాని నిష్కర్మతకు మెచ్చు, వాని కే నొనర్తు వందనములు. 78

సీ. శాంతున కపవర్గసౌఖ్యసంవేదికి నిర్వాణభర్తకు నిర్విశేషు
నకు ఘోరునకు గూఢునకు గుణధర్మికి సౌమ్యున కధికవిజ్ఞానమయున
కఖిలేంద్రియద్రష్ట కధ్యక్షునకు బహుక్షేత్రజ్ఞునకు దయాసింధుమతికి
మూలప్రకృతి కాత్మమూలున కఖిలేంద్రియజ్ఞాపకునకు దుఃఖాంతకృతికి

ఆ. నెఱి నసత్య మనెడినీడతో వెలుఁగుచు, నుండు నెక్కటికి మహోత్తరునకు
నిఖిలకారణునకు నిష్కారణునకు న, మస్కరింతు నన్ను మనుచుకొఱకు. 79

క. యోగాగ్నిదగ్ధకర్ములు, యోగీశ్వరు లేమహాత్ము నొం డెఱుఁగక స
ద్యోగవిభావితమనముల, బాగుగ వీక్షింతు రట్టిపరము భజింతున్. 80

సీ. సర్వాగమామ్నాయజలధికి నపవర్గమయునికి నుత్తమమందిరునకు
సకలగుణారణిచ్ఛన్నబోధాగ్నికిఁ దనయంత రాజిల్లుధన్యమతికి
గుణలయోద్దీపితగురుమానసునకు సంవర్తితకర్మనిర్వర్తితునకు
దిశ లేనినాబోఁటిపశువులపాపంబు లడఁచువానికి సమస్తాంతరాత్ముఁ

ఆ. డై వెలుంగువాని కచ్ఛిన్నునకు భగ,వంతునకుఁ దనూజపశునివేశ
దారసక్తు లయినవారి కందఁగ రాని, వాని కాచరింతు వందనములు. 81

వ. మఱియును. 82

సీ. వరధర్మకామార్థవర్జితకాము లై విబుధు లెవ్వాని సేవించి యిష్ట
గతిఁ బొందుదురుచేరి కాంక్షించువారి కవ్యయదేహ మిచ్చు నెవ్వాఁడు కరుణ
ముక్తాత్ము లెవ్వని మునుకొని చింతింతు రానందవార్ధి మగ్నాంతరంగు
లేకాంతు లెవ్వని నేమియుఁ గోరక భద్రచరిత్రంబుఁ బాడుచుందు

ఆ. రామహేశు నాద్యు నవ్యక్తు నధ్యాత్మ, యోగగమ్యుఁ బూర్ణు నున్నతాత్ము
బ్రహ్మమయినవానిఁ బరుని నతీంద్రియు, నీశు దూరు సూక్ష్ము నే భజింతు. 83

వ. అని మఱియు ని ట్లని వితర్కించె. 84

సీ. పావకుం డర్చుల భానుండు దీప్తుల నెబ్భంగి నిగిడింతు రె ట్లడంతు
రా క్రియ నాత్మకరావళిచేత బ్రహ్మాదుల వేల్పుల నఖిలజంతు
గణముల జగముల ఘననామరూపభేదములతో మెఱయించి తగ నడంచు
నెవ్వఁడు మనము బుద్ధీంద్రియములుఁ దాన యై గుణసంప్రవాహంబు నెఱపు

తే. స్త్రీనపుంసకపురుషమూర్తియును గాక, తిర్యగమరనరాదిమూర్తియును గాక
కర్మగుణభేదసదసత్ప్రకాశి గాక, వెనుక నన్నియుఁ దా నగువిభుఁ దలంతు. 85

క. కలఁ డందురు దీనులయెడఁ, గలఁ డందురు పరమయోగిగణములపాలం
గలఁ డందు రన్నిదిశలను, గలఁడు కలం డనెడువాఁడు గలఁడో లేఁడో. 86

సీ. కలుగఁడే నాపాలికలిమి సందేహింపఁ గలిమిలేములు లేక కలుగువాఁడు
నా కడ్డపడ రాఁడె నలి నసాధువులచేఁ బడినసాధుల కడ్డపడెడువాఁడు
చూడఁడే నాపాటుఁ జూపులఁ జూడక చూచువారలఁ గృపఁ జూచువాఁడు
లీనతో నా మొఱాలింపఁడే మొఱుఁగుల మొఱ లెఱుంగుచుఁ దన్ను మొఱఁగువాఁడు

తే. అఖిలరూపముల్ దనరూప మైనవాఁడు
ఆదిమధ్యాంతములు లేక యడరువాఁడు
భక్తజనములదీనులపాలివాఁడు
వినఁడె చూడఁడె తలఁపఁడె వేగ రాఁడె. 87

క. విశ్వకరు విశ్వదూరుని, విశ్వాత్ముని విశ్వవేద్యు విశ్వు నవిశ్వున్
శాశ్వతు నజు బ్రహ్మప్రభు, నీశ్వరునిం బరమపురుషు నే భజియింతున్. 88

వ. అని పలికి తనమనంబున నగ్గజేంద్రుం డీశ్వరసన్నిధానంబు కల్పించుకొని
యి ట్లనియె. 89

శా. లా వొక్కింతయు లేదు ధైర్యము విలోలం బయ్యెఁ బ్రాణంబులున్
ఠావుల్ దప్పెను మూర్ఛ వచ్చెఁ దనువున్ డస్సెన్ శ్రమం బయ్యెడిన్
నీవే తప్ప నితఃపరం బెఱుఁగ మన్నింపం దగున్ దీనునిన్
రావే యీశ్వర కావవే వరద సంరక్షింపు భద్రాత్మకా. 90

క. విను దఁట జీవులమాటలు, చను దఁట చనరానిచోట్ల శరణార్థుల కో

యను దఁట పిలిచిన సర్వముఁ, గను దఁట సందేహ మయ్యెఁ గరుణావార్ధీ. 91

ఉ. ఓకమలాప్త యోవరద యోప్రతిపక్షవిపక్షదూర కు
య్యో కవియోగివంద్య సుగుణోత్తమ యోశరణాగతామరా
నోకహ యోమునీశ్వరమనోహర యోవిమలప్రభావ రా
వే కరుణింపవే తలఁపవే శరణార్థిని నన్నుఁ గావవే. 92

వ. అని పలికి మఱియు నరక్షితరక్షకుం డైనయీశ్వరుం డాపన్నుం డైననన్నుం గాంచుఁ గాక యని నింగి నిక్కి చూచుచు నిట్టూర్పులు నిగిడించుచు బయ లాలకించుచు నగ్గజేంద్రుండు మొఱ సేయు చున్న సమయంబున. 93

ఆ. విశ్వమయత లేమి వినియు నూరక యుండి, రంబుజాసనాదు లడ్డపడక
విశ్వమయుఁడు విభుఁడు విష్ణుండు జిష్ణుండు, భక్తియుతున కడ్డపడఁ దలంచె. 94

మ. అలవైకుంఠపురంబులో నగరిలో నామూలసౌధంబుదా
పల మందారవనాంతరామృతసరఃప్రాంతేందుకాంతోపలో
త్పలపర్యంకరమావినోది యగునాపన్నప్రసన్నుండు వి
హ్వలనాగేంద్రము పాహి పాహి యనఁ గుయ్యాలించి సంరంభి యై. 95

మ. సిరికిం జెప్పఁడు శంఖచక్రయుగముం జేదోయి సంధింపఁ డే
పరివారంబును జీరఁ డభ్రగపతిం బన్నింపఁ డాకర్ణికాం
తరధమ్మిల్లముఁ జక్క నొత్తఁడు వివాదప్రోత్థితశ్రీకుచో
పరిచేలాంచల మైన వీడఁడు గజప్రాణావనోత్సాహి యై. 96

వ. ఇట్లు భక్తజనపాలనపరాయణుండును నిఖిలజంతుహృదయారవిందసదనసంస్థితుండును నగునారాయణుండు కరికులేంద్రవిజ్ఞాపిత నానావిధదీనాలాపంబు లాకర్ణించి లక్ష్మీకాంతావినోదంబులం దగులు సాలించి సంభ్రమించి దిశలు నిరీక్షించి గజేంద్రరక్షాపరత్వంబు నంగీకరించి నిజపరికరంబు మరల నవధరించి గగనంబున కుద్గమించి వేంచేయునప్పుడు. 97

మ. తనవెంటన్ సిరి లచ్చివెంట నవరోధవ్రాతముం దానివె
న్కను బక్షీంద్రుఁడు వానిపొంతను ధనుఃకౌమోదకీశంఖచ
క్రనికాయంబును నారదుండు ధ్వజినీకాంతుండు రా వచ్చి రొ
య్యన వైకుంఠపురంబునం గలుగువా రాబాలగోపాలమున్. 98

వ. తదనంతరంబ ముఖారవిందమకరందబిందుసందోహపరిష్యందనానందదిందిందిర యగునయ్యిందిరాదేవి గోవిందకరారవిందసమాకృష్యమాణసంవ్యానచేలాంచల యయి పోవుచు. 99

మ. తనవెంచేయుపదంబుఁ జెప్పఁడు దనాథస్త్రీజనాలాపముల్
వినెనో మ్రుచ్చులు మ్రుచ్చిలించిరొ ఖలుల్ వేదప్రపంచంబులన్
దనుజానీకము దేవతానగరిపై దండెత్తెనో భక్తులం

గని చక్రాయుధుఁ డేఁడి చూపుఁ డని ధిక్కారించిరో దుర్జనుల్. 100

వ. అని వితర్కించుచు. 101

శా. తాటంకాచలనంబుతో భుజనటద్ధమ్మిల్లబంధంబుతో
శాటీముక్తకుచంబుతో నదృఢచంచత్కాంచితో శీర్ణలా
లాటాలేపముతో మనోహరకరాలగ్నోత్తరీయంబుతోఁ
గోటీందుప్రభతో నురోజభరసంకోచద్విలగ్నంబుతోన్. 102

క. అడిగెద నని కడు వడిఁ జను, నడిగినఁ దను మగుడ నుడుగఁ డని నెడ నుడుగున్
వెడవెడ చిడిముడి తడఁబడ, నడు గిడు నడుగిడదు జడిమ నడు గిడునెడలన్.

సీ. నిటలాలకము లంట నివుర జుంజుమ్మని ముఖసరోజము నిండ ముసరుఁ దేంట్లు
నళులఁ జోఁపఁగఁ జిల్క లల్ల నల్లన చేరి యోష్ఠబింబద్యుతు లొడియ నులుకు
శుకములఁ దోలఁ జక్షుర్మీనములకు మందాకినీపాఠీనలోక మెసఁగు
మీనపంక్తుల దాఁట మెఱుఁగుఁదీగతో రాయ శంపాలతలు మింట సరణి గట్టు

ఆ. శంపలను జయింపఁ జక్రవాకంబులు, కుచయుగంబుఁ దాఁకి క్రొవ్వు సూపు
మెలఁత మొగిలుపిఱిఁది మెఱుఁగుఁదీవయుఁబోలె, జలదవర్ణు వెనుకఁ జనెడునపుడు.

మ. వినువీథిం జనుదేరఁ గాంచి రమరుల్ విష్ణున్ సురారాతిజీ
వనసంపత్తినిరాకరిష్ణుఁ గరుణావర్ధిష్ణు యోగీంద్రహృ
ద్వనవర్తిష్ణు సహిష్ణు భక్తజనబృందప్రాభవాలంకరి
ష్ణు నవోఢోల్లసదిందిరాపరిచరిష్ణున్ జిష్ణు రోచిష్ణునిన్. 105

వ. ఇట్లు పొడగని. 106

మ. చనుదెంచెన్ ఘనుఁ డల్లవాఁడె హరిపజ్జం గంటిరే లక్ష్మి శం
ఖనినాదం బదె చక్ర మల్లదె భుజంగధ్వంసియున్ వాఁడె క్ర
న్నన యేతెంచె నటంచు వేల్పులు నమోనారాయణాయేతిని
స్వను లై మ్రొక్కిరి మంట హస్తిదురవస్థావక్రికిం జక్రికిన్. 107

వ. అయ్యవసరంబున గుంజరేంద్రపాలనపారవశ్యంబున దేవతానమస్కారంబు లంగీకరింపక మనస్సమానసంచారుం డై పోయి పోయి కొంతదూరంబు శింశుమారచక్రంబునుంబోలె గురుమకరకుళీరమీనమిథునం బై కిన్నరేంద్రునిభాండాగారంబునుం బోలె స్వచ్ఛనరకచ్ఛపం బై భాగ్యవంతునిభాగధేయంబునుం బోలె సరాగజీవనం బై వైకుంఠంబునుంబోలె శంఖచక్రకమలాలంకృతం బై సంసారచక్రంబునుం బోలె ద్వంద్వసంకులపంకసంకీర్ణం బై యొప్పు నప్పంకజాకరంబుఁ బొడగని. 108

మ. కరుణాసింధుఁడు శౌరి వారిచరమున్ ఖండింపఁగాఁ బంపె స
త్వరితాకంపితభూమిచక్రము మహోద్యద్విస్ఫులింగచ్ఛటా
పరిభూతాంబరశుక్రమున్ బహువిధబ్రహ్మాండభాండచ్ఛటాం

తరనిర్వక్రముఁ బాలితాఖిలసుధాంధశ్చక్రముం జక్రమున్. 109

వ. ఇట్లు పంచిన. 110

శా. అంభోజాకరమధ్యనూతననలిన్యాలింగనక్రీడనా
రంభుం డైన వెలుంగుతేనిచెలు వారన్ వచ్చి నీటన్ గుభుల్
గుంభధ్వానముతోఁ గొలంకువు గలంకం బొందఁగాఁ జొచ్చి దు
ష్టాంభోవర్తి వసించుచక్కటికి డాయం బోయి హృద్వేగ మై. 111

శా. భీమం బై తలఁ ద్రుంచి ప్రాణములఁ బాపెం జక్ర మాశుక్రియన్
హేమక్ష్మాధరదేహముం జకితవన్యేభేంద్రసందోహముం
గామక్రోధనగేహమున్ గరటిరక్తస్రావగాహంబు ని
స్సీమోత్సాహము వీతదాహము జయశ్రీమోహమున్ గ్రాహమున్. 112

వ. ఇట్లు నిమిషస్పర్శనంబున సుదర్శనంబు మకరితలఁ ద్రుంచునవసరంబున. 113

క. మకర మొకటి రవిఁ జొచ్చెను, మకరము మఱియొకటి ధనదుమాటున డాఁగెన్
మకరాలయమునఁ దిరిగెడు, మకరంబులు కూర్మరాజు మఱువున కరిగెన్. 114

మ. తమముం బాసినరోహిణీవిభుక్రియన్ దర్పించి సంసారదుః
ఖము వీడ్కొన్నవిరక్తచిత్తునిగతిన్ గ్రాహంబుపట్టూడ్చి పా
దము లల్లార్చి కరేణుకావిభుఁడు సౌందర్యంబుతో నొప్పె సం
భ్రమదాశాకరిణీకరోజ్ఝితసుధాంభస్స్నానవిశ్రాంతుఁ డై. 115

శా. పూరించెన్ హరి పాంచజన్యముఁ గృపాంభోరాశిసౌజన్యమున్
భూరిధ్వానచలాచలీకృతమహాభూతప్రచైతన్యమున్
సారోదారశితప్రభాచకితపర్జన్యాదిరాజన్యమున్
దూరీభూతవిపన్నదైన్యమును నిర్ధూతద్విషత్సైన్యమున్. 116

మ. మొరసెన్ నిర్జరదుందుభుల్ జలరుహామోదంబు లై వాయువుల్
దిరిగెం బువ్వులవానజల్లు గురిసెన్ దేవాంగనాలాస్యముల్
పరఁగెన్ దిక్కులయందు జీవజయశబ్దధ్వానముల్ నిండె సా
గర ముప్పొంగెఁ దరంగచుంబితనభోగంగాముఖాంభోజ మై. 117

క. నిడుద యగుకేల గజమును, మడువున వెడలంగఁ దిగిచి మదజలరేఖల్
దుడుచుచు మెల్లన పుడుకుచు, నుడిపెన్ విష్ణుండు దుఃఖ ముర్వీనాథా. 118

క. శ్రీహరికరసంస్పర్శను, దేహము దాహంబు మాని ధృతిఁ గరిణీసం
దోహంబుఁ దాను గజపతి, మోహనఘీంకారశబ్దములతో నొప్పెన్. 119

క. కరమున మెల్లన నివురుచుఁ, గర మనురాగమున మెఱసి కలయం బడుచుం
గరి హరికతమున బ్రతుకుచుఁ, గరపీడన మాచరించెఁ గరిణుల మరలన్. 120

సీ. జననాథ దేవలశాపవిముక్తుఁ డై పటుతరగ్రాహరూపంబు మాని
ఘనుఁడు హూహూనామగంధర్వుఁ డప్పుడు దనతొంటినిర్మలతనువుఁ దాల్చి

హరికి నవ్యయునకు నతిభక్తితో మ్రొక్కి తవిలి కీర్తించి గీతములు వాడి
యాదేవుకృప నొంది యందంద మఱియును వినతశిరస్కుఁడై వేడ్కతోడ

ఆ. దళితపాపుఁ డగుచుఁ దనలోకమున కేఁగె, నపుడు శౌరి గేల నంటి నడవ
హస్తిలోకనాథుఁ డజ్ఞానరహితుఁడై, విష్ణురూపుఁ డగుచు వెలుఁగుచుండె.

మ. అవనీనాథ గజేంద్రుఁ డామకరితో నాలంబు గావించె మున్
ద్రవిళాధీశుఁ డతండు పుణ్యతముఁ డింద్రద్యుమ్ననాముండు వై
ష్ణవముఖ్యుండు గృహీతమౌననియతిన్ సర్వాత్ము నారాయణున్
సవిశేషంబుగఁ బూజ సేసెను మహాశైలాగ్రభాగంబునన్. 122

మ. ఒకనాఁ డానృపుఁ డచ్యుతున్ మనములో నూహించుచున్ మౌని యై
యకలంకస్థితి నున్నచోఁ గలశజుం డచ్చోటికిన్ వచ్చి లే
వక పూజింపక యున్నమౌనిఁ దని నవ్యక్రోధుఁ డై మూఢ లు
బ్ధ కరీంద్రోత్తమయోనిఁ బుట్టు మని శాపం బిచ్చె భూవల్లభా. 123

క. మునిపతి నవమానించిన, ఘనుఁ డింద్రద్యుమ్నవిభుఁడు గొంజరయోనిం
జననం బందెను విప్రులఁ, గని యవమానింపఁ దగదు ఘనపుణ్యులకున్. 124

క. కరినాథుఁ డయ్యె నాతఁడు, కరులైరి భటాదు లెల్ల గజముగ నయ్యున్
హరిచరణసేవకతమునఁ, గరివరునకు నధికముక్తి గలిగె మహాత్మా. 125

ఆ. కర్మతంత్రుఁ డగుచుఁ గమలాక్షుఁ గొల్చుచు, నుభయనియతవృత్తి నుండెనేనిఁ
జెడును గర్మ మెల్ల శిథిలమై మెల్లన, ప్రబలమైనవిష్ణుభక్తి సెడదు. 126

క. చెడుఁ గరులు హరులుధనములుఁ, జెడుదురునిజసతులుసుతులుఁ జెడుచెనఁటులకుం
జెడక మనునట్టిగుణులకుఁ, జెడనిపదార్థములు విష్ణు సేవానిరతుల్. 127

వ. అప్పుడు జగజ్జనకుం డగునప్పరమేశ్వరుండు దరహసితముఖకమల యగున
క్కమల కిట్లనియె. 128

క. బాలా నావెనువెంటను, హేలన్ వినువీథినుండి యేతెంచుచు నీ
చేలాంచలంబుఁ బట్టుట, కాలో నేమంటి నన్ను నంభోజముఖీ. 129

క. ఎఱుఁగుదు తెఱవా యెప్పుడు, మఱవను సకలంబు నన్ను మఱచినయెడలన్
మఱతు నని యెఱిఁగి మొఱఁగక, మఱవక మొఱయిడిరయేని మఱియన్యములన్.

వ. అని పలికిన నరవిందమందిర యగునయ్యిందిరాదేవి మందస్మితచంద్రికాసుందర
వదనారవింద యగుచు ముకుందున కిట్లనియె. 131

క. దేవా దేవరయడుగులు, భావంబున నిలిపి కొలుచుపని నాపని గా
కోవల్లభ యే మనియెద, నీవెంటను వచ్చుచుంటి నిఖిలాధిపతీ. 132

క. దీనులకు య్యాలింపను, దీనుల రక్షింప మేలు దీవనఁ బొందన్
దీనావన నీ కొప్పును, దీనపరాధీన దేవదేవ మహేశా. 133

మఱియును సముచితసంభాషణంబుల నంకించుచున్న యప్పరమవైష్ణవీ

రత్నంబును [illegible]ంబుగా నాలింగనంబు గావించి సపరివారుండై గరుడగంధర్వసిద్ధవిబుధగణ [illegible] గరుడారూఢుం డగుచు నిజ[illegible]ంబునకుం జనిరని చెప్పి శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియె. 134

సీ. నరనాథ నీకును నా [illegible] మైన
గజరాజమోక్షణకథ [illegible] యశము [illegible] హంబు
దుస్స్వప్ననాశంబు [illegible] పూతమ్ము
[illegible] విధాన మనుచు

తే. [illegible]
సుఖము [illegible]
మోక్ష [illegible]
వినుచు విష్ణుండు ప్రీతుఁడై [illegible]. 136

వ. అని మఱియు [illegible] సరోవరం బును శ్వేతద్వీపంబును నాకుం బ్రియంబై [illegible] ను [illegible] ంబులను సుదర్శనంబులను వే నును బ్రహ్మాదు [illegible] శిఖరంబులను గౌమోదకీ కౌస్తుభ సుదర్శన పాంచజన్యంబులను శ్రీదేవిని శేష గరుడ వాసుకి ప్రహ్లాద నారదులను [illegible] ంబులను [illegible] కృతకర్మంబులను సూర్య [illegible] ప్రణవంబును ధర్మ [illegible] ంబులను వేదంబును వేదాంగంబులను శాస్త్రంబులను గో భూసుర సాధు పతివ్రతా జనంబులను చంద్ర [illegible] గౌరీ గంగా సరస్వతీ కాళిందీ సునందా ప్రముఖ [illegible] ంబులను [illegible] బ్రహ్మర్షి నివహంబును [illegible] లయిన [illegible] బ్రాహ్మముహూర్త కాలంబున [illegible] శంఖంబు పూరించి [illegible] విహగపతివృషభవాహనుం డై [illegible] వెంచేసె విబుధాళికంబు [illegible] నని చెప్పి శుకుండు రాజున కిట్లనియె.

క. గజరాజమోక్షణంబును, [illegible]
గజరాజవరదు [illegible], గజ [illegible] కల్యాణంబుల్. 137

క. [illegible], [illegible] మీఁద
భూమిశ [illegible], [illegible]. 138

సీ. మునులు [illegible] సూర్య [illegible] దనుపీరు మొదలు
నమరులు భూత [illegible] విమంతాఖ్య పదముపాధ్య

యాయిద్దఱకుఁ బుత్త్రుఁడై తనకళలతో వైకుంఠుఁ డనఁ బుట్టి వారిజాక్షుఁ
డవనిపై వైకుంఠ మనియెడిలోకంబుఁ గల్పించె నెల్లలోకములు మ్రొక్క.
తే. రమయెదుర్కోలు సేకొనె రాజముఖ్య, తదనుభావంబుగుణములుఁదలఁపఁదరమె
యీధరారేణుపటలంబు నెఱుఁగవచ్చుఁ, గాని రాదయ్యహరిగుణగణముసంఖ్య.
వ. తదనంతరంబ. 140
సీ. చక్షుస్తనూజుండు చాక్షుషుం డనువీరుఁ డాఱవమను వయ్యె నవనినాథ
భూమిశ్వరులు పురుగపురుషసుద్యుమ్నాదు లాతనినందను లమరవిభుఁడు
మంత్రద్యుమాఖ్యుఁ డమర్త్య లాప్యాదికు లాహవిష్మద్వీరకాదిఘనులు
మును లందు విభుఁడు సంభూతికి వైరాజునకుఁ బుట్టి యజితుండు నాఁగ నొప్పె
ఆ. నతఁడ కాఁడె కూర్మ మై మందరాద్రి ని, నుదధిజలములోన నుండి మోచె
నతఁడ చువ్వె దివిజు లర్థింప నమృతాబ్ధిఁ ద్రచ్చి యిచ్చె నాసుధారసంబు. 141

క్షీరసాగరమథనకథాప్రారంభము

వ. అని పలికినఁ బరీక్షిన్నరేంద్రుండు మునీంద్రున కిట్లనియె. 142
మ. వినుము న్నేటికిఁ ద్రచ్చె పాలకడలిన్ విష్ణుండు కూర్మాకృతిన్
వనధిం జొచ్చి యదెట్లు మోచె బలుకవ్వం బైననశైలంబు దే
వనికాయం బమృతంబు నెట్లు వడసెన్ వారాశి నేమేమిం సం
జనితం బయ్యె మునీంద్ర చోద్యము గదా సర్వంబుఁ జెప్పంగదే. 143
క. అప్పటనుండి బుధోత్తమ, చెప్పెదుభగవత్కథావిశేషంబులు నా
కెప్పుడుఁ దనివి జనింపదు, సెప్పఁ గదే చెవులు నిండ శ్రీహరికృతముల్. 144
వ. అని మఱియు నడుగంబడినవాఁడై యతని నభినందించి హరిప్రసంగంబు సెప్ప
నుపక్రమించె నని సూతుండు ద్విజుల కిట్లనియె నట్లు శుకుండు రాజుం జూచి.
క. కసిమసఁగి యసురవిసరము, లసిలతికల సురల నెగవ నసువులు వెడలం
బసఁ జెడిరి పడిరి కెడసిరి, యసమసమరవిలసనముల నను వెడలి నృపా. 146
క. సురపతివరుణాదులతో, సురముఖ్యులు గొంద ఱరిగి సురశైలముపై
సురనుతుఁడగునజుఁ గనియా, సురదుష్కృతిఁ జెప్పి రపుడు సొలయుచు నతులై.
క. దుర్వాసుశాపవశమున, నిర్వీర్యత జగము లెల్ల నిశ్శ్రీకము లై
పర్వతరిపుతోఁ గూడ న,పర్వము లయి యుండె హతసుపర్వావళు లై. 148
ఆ. నెలవు వెడలి వచ్చి నిస్తేజు లై రట్టి, వేల్పుగములఁ జూచి వేల్పుఁబెద్ద
పరమపురుషుఁదలఁచి ప్రణతుఁడై సంఫుల్ల, పద్మవదనుఁ డగుచుఁ బలికెఁ దెలియ.
క. ఏనును మీరును గాలము, మానవతిర్యగ్లతాద్రుమస్వేదజముల్
మానుగ నెవ్వనికళలము, వానికి మ్రొక్కుదము గాక వగవఁగ నేలా. 150
క. వధ్యుండు రక్షణీయుఁడు, సాధ్యుఁడు మాన్యుఁ డని లేక సర్గత్రాణా
వధ్వాదు లొనర్చునతం, డాద్యంతవిధానమునకు నర్హుఁడు మనకున్. 151

క. వరదునిఁ బరము జగద్గురుఁ, గరుణాపరతంత్రు మనము గనుఁగొన దుఃఖ
జ్వరములు నెడు నని సురలకు, సరసిజజని చెప్పి యజితుసదనంబునకున్. 152

వ. తానును దేవతాసమూహంబును నతిరయంబునం జని వినయంబునఁ గాసం
బడనియవ్విభు నుద్దేశించి దైవికంబు లగువచనంబుల నియతేంద్రియుండై యి
ట్లని స్తుతియించె. 153

సీ. ఎవ్వనిమాయకు నింతయు మోహించుఁ దఱిమి యెవ్వనిమాయ దాఁట రాదు
తనమాయ నెవ్వఁ డింతయు గెల్చినట్టివాఁ డెవ్వనిఁ బొడగాన రెట్టిమునులు
సర్వభూతములకు సమవృత్తి నెవ్వఁడు చరియించుఁ దనచేత జనిత మయిన
ధరణిపాదములు చిత్తము సోముఁ డగ్ని ముఖంబు గన్నులు సోమకమలహితులు
తే. చెవులు దిక్కులు రేతంబు సిద్ధజలము
మూఁడు మూర్తులపుట్టిల్లు మొదలినెలవు
గర్భ మఖిలంబు మూర్ధంబు గగన మగుచు
మలయు నెవ్వఁడు వాని నమస్కరింతు. 154

వ. మఱియు నెవ్వనిబలంబున మహేంద్రుండును బ్రసాదంబున దేవతలును గోపం
బున రుద్రుండును బరుషంబున విరించియు నింద్రియంబులవలన వేదంబులును
మునులును మేఢ్రంబునఁ బ్రజాపతియును వక్షంబున లక్ష్మియు ఛాయవలనఁ
బితృదేవతలును స్తనంబులవలన ధర్మంబును బృష్ఠంబులవలన నధర్మంబును శిరం
బువలన నాకంబును విహారంబువలన నప్సరోజనంబులును ముఖంబువలన విప్రు
లును గుహ్యంబున బ్రహ్మంబును భుజంబులవలన రాజులును బలంబును నూరు
వులవలన వైశ్యులును నైపుణ్యంబును బదంబులవలన శూద్రులును నవేదంబును
నధరంబున లోభంబును నుపరిరదచ్ఛదంబువలనఁ బ్రీతియు నాసాపుటంబు
వలన ద్యుతియు స్పర్శంబునఁ గామంబును భ్రూయుగళంబున యమంబును
బక్ష్మంబునఁ గాలంబును సంభవించె నెవ్వనియోగమాయావిహితంబులు ద్రవ్య
వయఃకర్మగుణవిశేషంబులు చతుర్విధసర్గం బెవ్వనియాత్మతంత్రం బెవ్వని
వలన సిద్ధించి లోకంబులును లోకపాలురును బ్రదుకు చుందురు పెరుఁగుచుం
దురు దివిజులకు నాయువు నంధంబు బలంబు నై నగంబులకు నీశుం డై ప్రజ
లకుఁ బ్రజనుం డై ప్రజావనక్రియాకాండనిమిత్తసంభవుం డగుజాతవేదుం డై
యంతస్సముద్రంబున ధాతుసంఘాతంబులం బ్రపచించుబ్రహ్మమయుం డై
ముక్తికి ద్వారం బై యమృతమృత్యుస్వరూపుం డై చరాచరప్రాణులకుఁ
బ్రాణం బై యోజస్సహోబలవాయురూపంబు లైనప్రాణేంద్రియాత్మశరీర
నికేతనుం డై పరమమహావిభూతి యగునప్పరమేశ్వరుండు మాకుం బ్రసన్నుం
డగుం గాక యని మఱియును. 155

క. మొదల జల మిడినభూజము, దుది నడుమను జల్లఁదనము దొరఁకొనుమాడ్కి

మొదలను హరికిని మ్రొక్కిన, మొదలెందుదు మెల్ల వేల్పుమూఁకలు నేనున్.

క. ఆపన్నులగుదిదృతుల, కోపుణ్యా భవన్ముఖాబ్జ మొయ్యన తఱితోఁ
బ్రాపింపఁ జేయు సంపద, నోపరమదయానివాస యుజ్జ్వలతేజా. 157

వ. అని యిట్లు దేవగణసమేతుం డై యనేకవిధంబులం గీర్తించుచు నున్నపరమేష్ఠి యందుఁ గరుణించి దయాగరిష్ఠుం డగువిశ్వగర్భుం డావిర్భవించె. 158

మ. ఒకవేయర్కులు గూడి గట్టికరువై యుద్యత్ప్రభాభూతితో
నొకరూపై చనుదెంచుమాడ్కి హరి దా నొప్పారె నావేలుపుల్
వికలాలోకను లై విషణ్ణమతు లై విభ్రాంతులై మ్రొలఁ గా
నక శంకించిరి కొంత ప్రొద్దు విభుఁ గానం బోలునే వారికిన్. 159

వ. అప్పుడు. 160

సీ. హారకిరీటకేయూరకుండలపాదకటకకాంచీలతాకంకణాది
కౌస్తుభోపేతంబుఁ గౌమోదకీశంఖచక్రశరాసనసంయుతంబు
మరకతశ్యామంబు సరసిజనేత్రంబుఁ గర్ణాభరణకాంతిగండయుగముఁ
గలితకాంచనవర్ణకౌశేయవస్త్రంబు శ్రీవనమాలికాసేవితంబు

ఆ. నై మనోహరంబు నై దివ్యసౌభాగ్య, మైన యతనిరూపు హర్ష మెసఁగఁ
జూచి బ్రహ్మ హరుఁడు సురలునుదానును, బొంగినమ్రుఁ డగుచుఁ బొగడఁదొడఁగె.

క. జననస్థితిలయదూరుని, మునినుతు నిర్వాణసుఖసముద్రుని సుగుణుం
దనుతనునిఁ బృథులపృథులుని, ననఘాత్ము మహానుభావు నభినందింతున్ 162

క. పురుషోత్తమ నీరూపము, పరమశ్రేయంబు భువనపంక్తుల కెల్లన్
స్థిరవైదిక యోగంబున, వరుసను మాయందు గానవచ్చెను మాకున్. 163

క. మొదలును నీలోఁ దోఁచెను, దుదియును నటఁ దోఁచె నడుము దోఁచెను నీవే
మొదలు నడుము దుది సృష్టికిఁ,గదియఁగ ఘటమునకుమన్ను గతియగుమాడ్కిన్.

క. నీమాయచేత విశ్వము, నేమాఱు సృజింతు వనుచు విష్ణుఁడ వనుచున్
ధీమంతులు గుణపదవిని, నేమంబున సగుణుఁ డైననినుఁ గాంతు రొగిన్. 165

ఆ. అన్న మవనియందు నమృతంబు గోవుల, యందు వహ్ని సమిధలందు నమర
యోగవశతఁ బొందునోజను బుద్ధిచే, నగుణు నిన్నుఁ గాంతు రాత్మవిదులు. 166

మత్తకోకిలము. పట్టు లేక బహుప్రకారవిపన్నచిత్తుల మైతి మే
మెట్టకేలకు నిన్నుఁ గంటి మభీప్సితార్థము వచ్చెఁ బె
న్నెట్ట యైనదవానలంబున వేఁగు నేనుఁగు మొత్తముల్
నిట్ట వేర్చినగంగలోపల నీరు గాంచినచాడ్పునన్. 167

మత్తకోకిలము. నీకు నే మని విన్నవింతుము నీవు సర్వమయుండ వై
లోక మెల్లను నిండి యుండఁగ లోకలోచన నీపదా
లోకనంబు శుభంబు మాకును లోకపాలకు లేను నీ

నాకవాసులు నీవ వహ్నిఁ దనర్చు కేతుతతి క్రియన్. 168

వ. అని కమలసంభవప్రముఖులు వినుతిసేసి రనిచెప్పి నరేంద్రునకు శుకుం డిట్లనియె.

శా. ఈరీతిం జతురాననాదినుతుఁ డై యే పార జీమూతగం
భీరం బై నరవంబునం బలికె సంప్రీతాత్ముఁ డై యీశ్వరుం
డారోమాంచితకాయులన్ నవవిముక్తాపాయులం శ్రేయులం
బ్రారబ్ధోగ్రమహార్ణవోన్మథనవాంఛానల్పులన్ వేల్పులన్. 170

క. ఓనలువ యోసురేశ్వర, యోనిటలతటాక్ష యోసురోత్తములారా
దానవులతోడ నిప్పుడు, మానుగఁ బోరామి గలిగి మనుటే యొప్పున్. 171

వ. అది యెట్లంటిరేని. 172

క. ఎప్పుడు దనకును సత్త్వము, సొప్పడు నందాఁక రిపులఁ జూచియుఁ దనమైఁ
గప్పికొని యుండవలయును, నొప్పుగ నహి మూషకమున కొదిగినభంగిన్. 173

క. అమృతోత్పాదనయత్నము, విమలమతిం జేయు టొప్పు వేల్పులు వినుఁడీ
యమృతంబుఁ ద్రావి జంతువు, లమృతగతిన్ బ్రదుకు చుండు నాయుర్వృద్ధిన్.

సీ. పాలమున్నీటిలోపల సర్వతృణలతౌషధములు దెప్పించి చాల వైచి
మందరశైలంబు మంథానముగఁ జేసి తనర వాసుకిఁ దరిత్రాడు సేసి
నాసహాయతచేత నలి నందఱును మీరు తరువుఁడు వేగ మతంద్రు లగుచు
ఫలము మీఁ దయ్యెడు బహుళదుఃఖంబులఁ బడుదురు దైత్యులు పాపమతులు

ఆ. అలస టేమి లేక యఖిలార్థములుఁ గల్గు, విషధిలోన నొక్క విషము పుట్టుఁ
గలఁగి వెఱవ వలదు కామరోషంబులు, వస్తుచయమునందు వలదు చేయ. 175

వ. అని యాదేశించి. 176

క. అంతాదిరహితుఁ డచ్యుతుఁ, డంతర్ధానంబు నొందె నజఫాలాక్షుల్
సంతోషంబునఁ దమతమ, కాంతాలయములకుఁ జనిరి గౌరవ మొప్పన్. 177

క. కయ్యంబు సేయ నొల్లక, నెయ్యంబున నతులు వెట్టి నిర్జరనికరం
బియ్యప్పనములు వెట్టుచుఁ, దియ్యంబునఁ గొల్చె బలిని దేవద్వేషిన్. 178

క. పసచెడి తనకును వశ మై, సురపుగతిఁ గొల్చుచున్న సురసంఘములన్
గసిమసఁగి చంపఁ బూనిన, నసురుల వారించె బలియు నతినయయుక్తిన్. 179

వ. అట్లు వారించి వైరోచని రాక్షససముదయంబున కిట్లనియె. 180

క. పగవారుశరణుచొచ్చిన, మగతనములు నెఱపఁ దగదె మగవారలకున్
దగుసమయ మెఱుఁగ వలదే, మగఁటిమిఁ బాటింప వల దమర్త్యులతోడన్. 181

వ. అని పలికి కొలువుకూటంబున సురనికరపరివృతుం డై నిఖిలలోకరాజ్యలక్ష్మీ సహితుం డై యఖిలవిబుధవీరవిజయాహంకారనిజాలంకారుం డై సుఖంబునం గొలువున్న విరోచననందనుం గని శచీవిభుం డుత్తమసచివుండునుంబోలె సాంత్వనవచనంబుల శాంతిం బొందించి పురుషోత్తమశిక్షితం బైననీతిమార్గంబున

శంబరునికిం బ్రియంబు సెప్పి యరిష్టనేమి ననునయించి త్రిపురవాసు లగుదానవుల నొడంబఱిచి జంభునిసమ్మతంబు సేకొని హయగ్రీవునివిగ్రహంబు మాన్చి నముచితారకబాణాదులతో సఖ్యంబు నెఱపి విప్రచిత్తికిం బొత్తు హత్తించి శకుని విరోచన ప్రహేతులకుఁ బోరామి సూపి మయమాలిసుమాలిప్రముఖులకు మైత్రియెఱింగించి కుంభనికుంభులకు సౌజన్యంబు గైకొలిపి పౌలోమకాలకేయనివాతకవచాదులయెడ బాంధవంబు ప్రకటించి వజ్రదంష్ట్రికి వశుం డై యితరదానవదైత్యసమూహంబువలన నతిస్నేహంబు సంపాదించి మనకు నక్కసెలియండ్రబిడ్డలకు నొడ్డారంబు లేమిటికి నేకకార్యపరత్వంబున నడ్డంబు లేక బ్రదుకుద మన్యోన్యవిరోధంబు లేల తొల్లి యన్యోన్యవిరోధంబున నలంగితి మిది మొదలు దనుజదివిజసముదయంబులకు రాజు విరోచననందనుండ మన మందఱ మతనిపంపు సేయంగలవార ముభయకులంబును వర్ధిల్లునట్టియుపాయం బెఱింగింతు నని యమృతజలధిమథనప్రారంభకథనంబు దెలియం జెప్పె నట్లు సురాసురయూథంబులు బలారాతిబలిప్రముఖంబు లై పరమోద్యోగంబున సుధాసంపాదనాయత్తచిత్తు లై యైకమత్యంబు నొంది యమందగమనంబున మందరనగంబునకుం జని. 182

సీ. వాసవవర్ధకి వాఁడిగాఁ జఱచిన కుద్దాలముఖములఁ గొంత ద్రవ్వి
ముసలాగ్రములు చొన్పి మొదలిపాఁ తగలించి దీర్ఘపాశంబులఁ ద్రిండు సుట్టి
పెకలించి బాహులఁ బీడించి కదలించి పెల్లార్చి తమతమ పేరు వాడి
పెఱికి మీఁదికి నెత్తి పృథులహస్తంబులఁ దలల భుజంబులఁ దరల కుండ

తే. నాని మెల్లన కుఱుతప్పుటడుగు లిడుచు, భారమధికంబు మఱవక పట్టుఁడనుచు
మందరనగంబుఁ దెచ్చి రమందగతిని, దేవదైత్యులు జలరాశితెరువు వట్టి. 183

క. మందరము మోవ నోపమి, నందఱపైఁ బడియె నదియు నతిచోద్యముగాఁ
గొందఱు నేలం గలిసిరి, కొందఱు నుగ్గయిరి చనిరి కొందఱు భీతిన్. 184

క. ఏలా హరికడ కేఁగితి, మేలా దొరఁకొంటి మధికహేలన శైలో
న్మూలనము సేసి తెచ్చితి, మేలా పెక్కండ్రు మడిసి రేలా నడుమన్. 185

క. ఏటికి మముఁ బని పంచెను, నేటికి మనఁబోఁటివారి కింతలు పను లిం
కేటికి రాఁడు రమేశ్వరుఁ, డేటి కుపేక్షించె మఱవ నేటికి మనలన్. 186

వ. అని కులకుధరపతనజన్యం బగు దైన్యంబు సహింప నోపక పలవించుచున్న దివిజదితిజులభయంబు మనంబున నెఱింగి సకలవ్యాపకుం డగుహరి తత్సమీపంబున.

మ. గరుడారోహకుఁ డై గదాదిధరుఁ డై కారుణ్యసంయుక్తుఁ డై
హరికోటిప్రభతో నొహో వెఱవకుం డంచుం బ్రదీపించి త
ద్గిరిఁ గేలన్ నలు వొందఁ గందుకముమాడ్కిం బట్టి క్రీడించుచు
న్గరుణాలోకసుధన్ సురాసురులప్రాణంబుల్ సమర్థించుచున్. 188

క. వారలు గొలువఁగ హరియును, వారాన్నిధి కరుగు మనఁగ వసుధాధిపమూఁ
వారిజనయనునిఁ గొంచు న, వారితగతిఁ జనియె విహగవల్లభుఁ డలుకన్. 189

క. చని జలరాశితటంబున, వనజాక్షుని గిరిని డించి వందనములు స
ద్వినుతులు సేసి ఖగేంద్రుఁడు, పనివినియెను భక్తి నాత్మభవనంబునకున్. 190

వ. అప్పుడు. 191

సీ. భూనాథ వినవయ్య భోగీంద్రు వాసుకిఁ బిలిపించి యతనికిఁ బ్రియము సెప్పి
ఫలభాగ మీ నొడఁబడి సమ్మతునిఁ జేసి మెల్లన చేతుల మేను నివిరి
నీవ కా కెవ్వరు నేర్తు రీపని కియ్యకొమ్మని యతనిఁ గైకోలు వడసి
కవ్వంపుఁగొండ నిష్కంటకంబుగఁ జేసి ఘర్షించి యతనిభోగంబుఁ జుట్టి
ఆ. కడఁగి యమృతజలధిఁ గలశంబుఁ గావించి, త్రచ్చునవసరమునఁ దలఁపు లమర
బద్ధవస్త్రకేశభారు లై యారెండు, గములవారు తరువఁ గదిసి రచట. 192

వ. తదనంతరంబ. 193

క. హరియును దేవానీకము, నురగేంద్రునితలలు పట్ట నుద్యోగింపన్
హరిమాయాపరవశు లై, సురవిమతులు గూడి పలుకఁ జొచ్చిరి కడిమిన్. 194

మత్తకోకిలము. స్వచ్ఛ మైనఫణంబు మీరలు చక్కఁ బట్టి మథింపఁగాఁ
బుచ్ఛ మేటికి మాకుఁ బట్టఁగఁ బూరుషత్వము గల్గి మే
మచ్ఛమైనతపోబలాఢ్యయనాన్వయంబులవార మై
యిచ్ఛయింతుమె తుచ్ఛవృత్తికి నిండు మాకు ఫణాగ్రముల్. 195

వ. అని పలుకుదనుజులం జూచి. 196

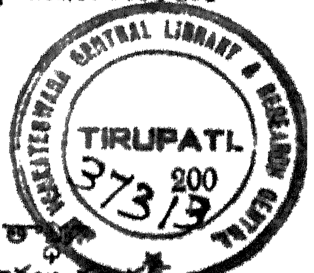
క. విస్మయముఁ బొంది దానవ, ఘస్మరుఁ డహిఫణము విడువఁ గైకొని యసురుల్
విస్మితముఖు లై యార్చి ర, విస్మితముగఁ గొనిరి సురలు వీఁకం దోఁకన్. 197

వ. ఇట్లు సమాకర్షణస్థానభాగనిర్ణయంబు లేర్పఱచుకొని దేవతలు పుచ్ఛంబును బూర్వదేవతలు ఫణంబులుం బట్టి పయోరాశిమధ్యంబునం బర్వతంబు పెట్టి పర మాయత్తచిత్తు లై యమృతార్థంబు త్రచ్చుచున్నసమయంబున. 198

క. విడువిడుఁ డని ఫణి పలుకఁగఁ, గడుభరమున మొదలఁ గుదురు గలుగమి గదవై
బుడబుడరవమున నఖిలము, వడవడ వడఁకఁగ మహాద్రి వనధి మునింగెన్. 199

ఉ. గౌరవ మైనభారమునఁ గవ్వపుఁగొండ ధరింప లేక దో
స్సారవిహీను లై యుభయసైనికులుం గడుసిగ్గుతో నకూ
పారతటంబునం బడిరి పౌరుషముం జెడి పాండవేయ యె
వ్వారికి నేరఁ బోలు బలవంతపుదైవము నాక్రమింపఁగన్. 200

క. వననిధిజలములలోపల, మునిఁగెడిగిరిఁ జూచి దుఃఖమునఁ జింతా[illegible]
మునిఁగెడివేల్పులఁ గనుఁగొని, వనజాక్షుఁడు వార్ధినడుమ వారలు సూ[illegible]

Q22:223
35 J52

కూర్మావతారకథాప్రారంభము

సీ. సవరనై లక్షయోజనముల వెడలుపై కడుఁగఠోరము నైనకర్పరమును
నదనైన బ్రహ్మాండ మైన నాహారించు ఘనతరంబగుముఖగహ్వరంబు
సకలచరాచరజంతురాసుల నెల్ల మ్రింగి లోఁగొనునట్టిమేటికడుపు
విశ్వంబుపై వేయివిశ్వంబు పైఁబడ్డ నాఁగినఁ గదలనియట్టికాళ్లు
తే. వెలికి లోనికిఁ జనుదెంచువిపులతుండ, మంబుజంబులఁ బోలెడునక్షియుగము
సుందరంబుగ విష్ణుండు సురలతోడి, కూర్మి చెలువొందనొకమహాకూర్మ మయ్యె.

మ. కమఠంబై జలరాశిఁ జొచ్చి లఘుముక్తాశుక్తిచందంబునన్
నమదద్రీంద్రము నెత్తె వాసుకిమహానాగంబుతో లీలతో
నమరేంద్రాదులు మౌళికంపములతో నౌ నౌఁ గదే బాపురే
కమలాక్షా శరణంచు భూదిశలు నాకాశంబునన్ మ్రోయఁగన్. 203

వ. ఇవ్విధంబున. 204

క. తరిగొండ్రలోన నొకఁడఁట, తరిగడవకుఁ గుదురు నాఁకట్రాడఁట చేరుల్
దరిగవ్వంబును దానఁట, హరిహరి హరిచిత్రలీల హరియే యెఱుఁగున్. 205

ఆ. జలధిఁ గడవ సేయ శైలంబుఁ గవ్వంబు, సేయ భోగిఁ ద్రాడు సేయఁ దరువ
సిరియుసుధయుఁబడయ శ్రీవల్లభుఁడుదక్క, నొరుఁడుశక్తిమంతుఁడొకఁడుగలఁడె.

ఆ. గొల్లవారిబ్రదుకు గోఱఁ దన వచ్చునె, గొల్లరీతిఁ బాలకుప్పఁ ద్రచ్చి
గొల్లలైరి సురలు గొల్లయ్యె విష్ణుండు, చేటులేనిమందు సిరియుఁ గనిరి. 207

వ. ఇట్లు సురాసురయూథంబును హరిసనాథంబు లయి కవచంబులు నెట్టంబులు వెట్టికొని పుట్టంబులు పిరిచుట్లు సుట్టికొని కరంబులు కరంబుల నప్పళించుచు భుజంబులు భుజంబుల నొరయుచు లెండు లెండు దరువఁ దొడంగుఁడు రం డని యమందగతిం బెరుఁగుఁ ద్రచ్చుమందగొల్లచందంబున మహార్ణవమధ్యంబున మంథాయమానమందరమహీధర విలగ్నభోగిభోగాద్యంతంబులం గరంబులం దెమల్చుచుఁ బెనుబొబ్బలం బ్రహ్మాండకటాహంబు నిర్భరం బయి గుబ్బుగు బ్బనియురలుకొండకవ్వంబుగుత్తి జిఱజిఱం దిరుగువేగంబున ఘటచ్ఛటాయమానంబు లయి బుగులుబుగు ల్లనుచప్పు ళ్లుప్పరం బెగసి లెక్కకు మిక్కిలి చుక్కల కొమ్మలచెక్కులనిక్కలువడుమిసిమిగలమీఁది మీఁగడపాలతేటనిగ్గుఁదుంపరల పరంపరలవలన నిజకరక్రమక్రమాకర్షణ పరిభ్రాంత ఫణిఫణాగర్భ సముద్భూత నిర్భరవిషకీలికీల జాలంబుల నప్పటప్పటికి నుప్పతిల్లినదప్పిం గొండొక మందగతిం జెందక యకూపారవేలాతటకుటజకుసుమగుచ్ఛ పిచ్ఛిలస్వచ్ఛమకరందసుగంధి గంధవహంబులం గ్రొంజెమటనీటిపెనువఱదగము లొడళ్ల నిగుర నొం డొరులం బరిహసించుచుఁ జేరువాడి విలసించుచు మేలు మేలని యుగ్గడించుచుఁ గాదు కా దని భంగించుచు నిచ్చ మెచ్చునిమచ్చరంబులవలన వనధివలమాన

వై శాఖవసుంధరాధరపరివర్తనసముజ్జనితఘుమఘుమారావంబును మథనగుణాయమాన మహాహీంద్రముఖముహుర్ముహురుచ్చలితభూరి ఘోర ఫూత్కార ఘోషంబును గలకుధరపరిక్షేపణక్షోభితసముల్లంఘనసమాకులితంబు లై వెఱచఱచి గుబురుగుబురు లై యొరలుకమఠకర్కటకాకోదరమకరతిమితిమింగిలమరాళచక్రవాకబలాకభేకసారసానీకంబుల మొఱలును గూడికొని ముప్పిరిగొని దనుజదివిజభటాట్టహాసతర్జనగర్జనధ్వనులు నలుపురి యై మొత్తినట్లైన దశదిగంతభిత్తులును ఝే ల్లెత్తి పెల్లగిలం ద్రుళ్లుచుఁ గికురు పొడుచుచు నొకఁ డొకనికంటె వడియునుం గడపునుం గలుగఁ ద్రచ్చుచుఁ బంతంబు లిచ్చుచు సుధాజననంబుఁ జింతించుచు నూతనపదార్థంబులకు నెదుళ్లు సూచుచు నెంతదడవు ద్రత్త మని హరి నడుగుచు నెడపడనితమకంబుల నంతకంతకు మురువుడింపక త్రచ్చుసమయంబున. 208

క. అప్పాలవెల్లిలోపల, నప్పటి కప్పటికి మందరాగము దిరుగం
జప్పుడు నిండె నజాండము, సెప్పెడి దే మజునిచెవులు సిందఱగొనియెన్. 209

వ. అంత నప్పయోరాశిమధ్యంబున. 210

క. ఎడమఁ గుడి మునువు దిరుగుచుఁ, గుడి నెడమను వెనుకఁ దిరుగుకులగిరి గడలిం
గడ లెడలసురలునసురలుఁ, దొడితొడిఫణిఫణము మొదలుఁదుదియునుదిగువన్.

క. వడిగొని కులగిరిఁ దరువఁగ, జడనిధి ఖగమకరకమఠఝష ఫణిగణముల్
సుడివడఁ దడఁబడుఁ గెలఁకులఁ, బడు భయపడి నెగసి బయలఁబడునురలిపడున్.

క. అమరాసురకరవిపరి, భ్రమణధరాధరవరేంద్రభ్రమణంబును దాఁ
గమఠేంద్రుపీఁపుతీఁటను, శమియింపఁగఁ జాలదయ్యె జగతీనాథా. 213

వ. తదనంతరంబ. 214

క. ఆలోలజలధిలోపల, నాలో నహి విడిచి సురలు నసురలుఁ బఱవం
గిలాకోలాహల మై, హాలాహలవిషము పుట్టె నవనీనాథా. 215

వ. అదియునుం బ్రళయకాలాభీలఫాలలోచనలోచనానలశతంబుచందంబున నమందం బై విలయదహనసహస్రంబుకై వడి వడియై కడపటిపట్టపగలింటి వెలుంగుల లక్షలెఱంగున దుర్లక్షితం బై తుదిరేయి వెలింగిన మొగిలుగములవలనం బడు బలుపిడుగులవడువున బెడిదం బై పంచభూతంబులుం దేజోరూపంబు లైన చాడ్పున దుస్సహం బై భుగభుగాయమానంబు లై నపొగలును జిటజిటాయమానంబు లై నవిస్ఫులింగంబులును ధగధగాయమానంబు లై ననెఱమంటలునుగలిగి మహార్ణవమధ్యంబున మందరనగం బమంథరంబుగం దిరుగునెడ జనియించి పటపటాయమానం బై నింగికిం బొంగి దిశలకుం గేలుసాఁచి బయళ్లుప్రబ్బికొని తరిగవ్వంపుఁగొండ నండగొనక నిగిడి కడల నలుగడలకుం బఱచి దరుల కుఱికి సురాసురసముదయంబులఁ దరికొని గిరివరగుహాగహ్వరంబుల సుడివడక కుల

శిఖరిశిఖరంబుల నెరగలిపడి గహనంబుల దహించి కుంజమంజరీపుంజంబుల భ
స్మంబుసేసి జనపదంబు లేర్చి నదీనదంబు లెరియించి దిక్కుంభికుంభంబులు నిక్క-
లువడ నిక్కి తరణితారామండలంబులపై మిట్టించి మహర్లోకంబు దరికొని యు
పరిలోకంబునకు మాఱుగొన లిడి సుడివడి మఃసరుకొని బ్రహ్మాండగోళంబు చిటిలి
పడఁ దాఁటి పాతాళాదిలోకంబులకు వెల్లివాఱి సర్వలోకాధికంబై శక్యంబు
గాక యెక్కడఁ జూచినం దాన యై కురంగంబుక్రియం గ్రేళ్లుఱుకుచు భుజం
గంబువిధంబున నోడియుచు సింగంబుభంగి లంఘించుచు విహంగంబుపగిది నెగ
యుచు మాతంగంబుపోలికి నిలువంబడుచు నిట్లు హాలాహలదహనంబుజగంబు
లం గోలాహలంబు సేయుచున్నసమయంబున మెలకుసెగల మిడుకం జాలక నీ
ఱైనదేవతలును నేలం గూలినరక్కసులును డుల్లినతారకలును గీటడంగినకిన్నర
మిథునంబులును గమరినగంధర్వవిమానంబులును జీకాకుపడినసిద్ధచయంబులును
జిక్కువడినగ్రహంబులును జిందఱవందఱ లయినవర్ణాశ్రమంబులును నిగిరి
పోయిననదులును నింకినసముద్రంబులును గాలినకాననంబులును బొగిలినపురంబు
లును బొనుఁగుపడినపురుషులును బొక్కిపడినపుణ్యాంగనాజనంబులును బగిలి
పడినపర్వతంబులును భస్మంబు లైనప్రాణిసంఘంబులును వేఁగినలోకంబులును
వివశ లైనదిశలును నొడ్డగెడవు లైనభూజచయంబులును నఱవఱ లైనభూము
లును నై యకాలవిలయకాలం బై తోఁచుచున్నసమయంబున. 216

క. ఒడ్డారించి విషంబున, కడ్డము చనుదెంచి కావ నధికులు లేమిన్
గొడ్డేఱి మ్రంది రాలన, బిడ్డన నెడ లేక జనులు పృథ్వీనాథా. 217

వ. అప్పుడు. 218

మ. చని కైలాసముఁ జొచ్చి శంకరునివాసద్వారముం జేరి యీ
శునిదౌవారికు లడ్డపడ్డఁ దల మంచుం జొచ్చి కుయ్యో మొఱో
విను మాలింపుము చిత్తగింపుము దయన్ వీక్షింపు మం చంబుజా
సనముఖ్యుల్ గని రార్తరక్షణకళాసంరంభునిన్ శంభునిన్. 219

క. వారలు దీనత వచ్చుటఁ, గూరిమితో నెఱిఁగి దక్షుకూఁతురు దానుం
బేరోలగమున నుండి ద, యారతుఁడై చంద్రచూడుఁ డవసర మిచ్చెన్. 220

వ. అప్పుడు భోగిభూషణునకు సాష్టాంగదండప్రణామంబులు గావించి ప్రజాపతి
ముఖ్యు లి ట్లని స్తుతియించిరి. 221

సీ. భూతాత్మ భూతేశ భూతభావనరూప దేవ మహాదేవ దేవవంద్య
యీలోకముల కెల్ల నీశ్వరుండవు నీవ బంధమోక్షములకుఁ బ్రభుఁడ వీవ
యార్తశరణ్యుఁడ వగుగురుండవు నిన్నుఁ గోరి భజింతురు కుశలమతులు
సకలసృష్టిస్థితిసంహారకర్త వై బ్రహ్మవిష్ణుశివాఖ్యఁ బరఁగు దీవు
ఆ. పరమగుహ్య మయినబ్రహ్మంబు సదసత్త, మంబు నీవ శక్తిమయుఁడ వీవ

శబ్దయోని వీవ జగదంతరాత్మవు, నీవ ప్రాణ మరయ నిఖిలమునకు. 222

నీయంద సంభవించును, నీయంద వసించి యుండు నిఖిలజగములున్
నీయంద లయముఁ బొందును, నీయుదరము సర్వభూతనిలయమురుద్రా. 223

అగ్ని ముఖంబు పరాపరాత్మక మాత్మ కాలంబు గతి రత్నగర్భ పదము
శ్వసనంబు నీయూర్పు రసన జలేశుండు దిశలు కర్ణంబులు దివము నాభి
సూర్యుండు గన్నులు శుక్లంబు సలిలంబు జఠరంబు జలధులు చదలు శిరము
సర్వౌషధులు రోమచయములు శల్యంబు లద్రులు మానస మమృతకరుఁడు
ఛందములు ధాతువులు ధర్మసమిత హృదయ
మాస్యపంచక ముపనిషదాహ్వయంబు
నయిననీరూపు పరతత్త్వ మై శివాఖ్య
మై స్వయంజ్యోతి యై యొప్పు నాద్య మగుచు. 224

కొందఱు గలఁ డందురె నినుఁ, గొందఱు లేఁ డందు రతఁడు గుణిగాఁ డనుచుం
గొందఱు గలఁ డని లేఁ డని, కొందల మందుదురు నిన్నుఁ గూర్చి మహేశా.

తలఁపఁ బ్రాణేంద్రియద్రవ్యగుణస్వభావుఁడవు కాలక్రతువులును నీవ
సత్యంబు ధర్మ మక్షరము ఋతంబును నీవ ముఖుండవు నిఖిలమునకు
ఛందోమయుండవు సత్త్వరజస్తమశ్చక్షుండ వై యుండు సర్వరూప
కామపురాధ్వరకాలగరాదిభూతద్రోహభయము చోద్యంబు గాదు
లీల లోచనవహ్ని స్ఫులింగశిఖల, నంతకాదులఁ గాల్చినయట్టినీకు
రాజఖండావతంస పురాణపురుష, దీనరక్షక కరుణాత్మ దేవదేవ. 226

మూఁడుమూర్తులకును మూఁడులోకములకు
మూఁడుకాలములకు మూల మగుచు
భేద మగుచుఁ దుది నభేద మై యొప్పారు
బ్రహ్మ మనఁగ నీవ ఫాలనయన. 227

సదసత్తత్త్వచరాచర, సదనం బగునిన్నుఁ బొగడ జలజభవాదుల్
పెదవులు గదలుప వెఱతురు, వదలక నినుఁ బొగడ నెంతవారము దేవా. 228

త్రైలోకిలము. బాహుశక్తి సురాసురుల్ చని పాలవెల్లి మథింప హా
లాహాలంబు జనించె నేరి కలంఘ్య మై భువనంబు గో
లాహాలంబుగఁ జేసి చిచ్చును లాగముం గొని ప్రాణిసం
దోహముల్ బ్రదికింపవే దయ దొంగలింపఁగ నీశ్వరా. 229

లంపటము నివారింపను, సంపదఁ గృప సేయ జయము సంపాదింపం
జంపెడివారి వధింపను, సొం పారఁగ నీక చెల్లు సోమార్ధధరా. 230

నీకంటె నొం డెఱుంగము, నీకంటెం బరులు గావ నేరరు జగముల్.
నీకంటె నొడయఁ డెవ్వఁడు, లోకంబుల కెల్ల నిఖిలలోకస్తుత్యా. 231

వ. అని మఱియు నభినందించుచున్న ప్రజాపతిముఖ్యులం గని సకలభూతసముం
డగునద్దేవుండు దనప్రియసతి కి ట్లనియె. 232

శివుండు దేవప్రార్థితుం డై హాలాహలమును పానము సేయుట.

క. కంటే జగములదుఃఖము, వింటే జలజనితవిషమువేడిమి ప్రభు వై
యుంటకు నార్తులయాపద, గెంటింపఁగ ఫలము గాదె కీర్తి మృగాక్షీ. 233

క. ప్రాణేచ్ఛ వచ్చి చొచ్చిన, ప్రాణుల రక్షింప వలయుఁ బ్రభువుల కెల్లం
బ్రాణుల కిత్తురు సాధులు, ప్రాణంబులు నిమిషభంగురము లని మగువా. 234

క. పరహితము సేయ నెవ్వఁడు, పరమహితుం డగును భూతపంచకమునకుం
బరహితమె పరమధర్మము, పరహితునకు నెదురు లేదు పర్వేందుముఖీ. 235

క. హరి మది నానందించిన, హరిణాక్షీ జగంబు లెల్ల నానందించున్
హరియును జగములు మెచ్చఁగ, గరళము వారించు టొప్పుఁ గమలదళాక్షీ.

క. శిక్షింతు హాలహలమును, భక్షింతును మధురసూక్ష్మఫలరసము క్రియన్
రక్షింతుఁ బ్రాణికోట్లను, వీక్షింపుము నీవు నేఁడు వికచాబ్జముఖీ. 237

వ. అని పలికిన ప్రాణవల్లభునకు వల్లభ దేవా దేవరచిత్తంబుకొలంది నవధరింతు
గాక యని పలికె నని చెప్పిన నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 238

మ. అమరన్ లోకహితార్థ మంచు నభవుం డౌఁ గాక యం చాడెఁ బో
యమరుల్ భీతిని మ్రింగవే యనిరి వో యంభోజగర్భాదులుం
దముఁ గావన్ హర లెమ్ము లె మ్మనిరి వో తాఁ జూచి కన్గంట న
య్యుమ ప్రాణేశ్వరు నెట్లు మ్రింగు మనె నయ్యుగ్రానలజ్వాలలన్. 239

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 240

క. మ్రింగెడువాఁడు విభుం డని, మ్రింగెడిదియు గరళ మనియు మే లని ప్రజకున్
మ్రింగు మనె సర్వమంగళ, మంగళసూత్రంబు నెంత మది నమ్మినదో. 241

మ. తనచుట్టున్ సురసంఘముల్ జయజయధ్వానంబులన్ బొబ్బిడన్
ఘనగంభీరరవంబుతో శివుఁడు లోకద్రోహి హుం పోకు ర
మ్మని కెంగేలఁ దెమల్చి కూర్చి కడిగా నంకించి జంబూఫలం
బని సర్వంకషమున్ మహావిషము నాహారించె హేలాగతిన్. 242

వ. అయ్యవిరళమహాగరళదహనపానసమయంబున.

మ. కదలం బాఱవు పాఁపపేరు లొడలన్ ఘర్మాంబుజాలంబు పు
ట్టదు నేత్రంబులు నెఱ్ఱ గావు నిజజూటాచంద్రుఁడుం గందఁడున్
వదనాంభోజము వాడ దావిషము నాహ్వానించుచో డాయుచోఁ
బదిలుం డై కడి సేయుచో, దిరుగుచో భక్షించుచో మ్రింగుచోన్. 244

క. ఉదరము లోకంబులకును, సదనం బగు టెఱిఁగి శివుఁడు చటులవిషాగ్నిం
గుదురుకొనఁ గంఠబిలమునఁ, బదిలంబుగ నిలిపె సూక్ష్మఫలరసము క్రియన్. 245

క. మెచ్చిన మచ్చిక గలిగిన, నిచ్చిన నీవచ్చుఁ గాక యిచ్చ నొరులకుం
జిచ్చుఁగడిగొనఁగ వచ్చునె, చిచ్చఱరూ పచ్చుపడినశివునకుఁ దక్కన్. 246

ఆ. హరుఁడు గళమునందు హాలాహలము వెట్టఁ, గప్పు గలిగి తొడవుకరణి నొప్పె
సాధురక్షణంబు సజ్జనులకు నెన్న, భూషణంబు గాదె భూవరేంద్ర. 247

వ. తదనంతరంబ. 248

క. గరళంబుఁ గంఠబిలమున, హరుఁడు ధరించుటకు మెచ్చి యౌ నౌ ననుచున్
హరియు విరించియు నుమయును, సురనాథుఁడుఁ బొగడి రంత సుస్థిరమతితోన్.

క. హాలాహలభక్షణకథ, హేలాగతి విన్న వ్రాయ నెలమిఁ బఠింపన్
వ్యాళానలవృశ్చికముల, పాలై చెడ రెట్టిజనులు భయవిరహితు లై. 250

వ. మఱియు నారత్నాకరంబు సురాసురులు ద్రచ్చునెడ. 251

పాలకడలిం దరుచునెడ నైరావతాదులు జనించుట

క. తెల్లనిమేనును నమృతము, జిల్లున జల్లించుపొదుఁగు శితశృంగములుం
బెల్లుగ నర్థులకోర్కులు, వెల్లిగొలుపు మొదవు పాలవెల్లిం బుట్టెన్. 252

ఆ. అగ్నిహోత్రి యనుచు నాసురభిని దేవ, మునులు పుచ్చికొనిరి మున్నెఱింగి
విబుధసంఘములకు వెరవుతో నధ్వర, హవులు పెట్టుకొఱకు నవనినాథ. 253

వ. మఱియు నాజలరాశియందు. 254

క. సచ్చంద్రపాండురం బై, యుచ్చైశ్శ్రవ మనఁగఁ దురగ మొగి జనియించెం
బుచ్చికొనియె బలి దైత్యుం, డిచ్చగొనం డయ్యె నింద్రుఁ డీశ్వరశిక్షన్. 255

క. ఒఱ పగునురమును బిఱుఁదును, నెఱఁ దోకయు ముఖముసిరియు నిర్మలఖురముల్
కుఱుచచెవులుఁ దెలిగన్నులుఁ, దఱ చగుకందంబుఁ జూడఁ దగు నాహరికిన్.246

వ. అంత నప్పాలకుప్పయందు. 257

క. దంతచతుష్టాహతి శై, లాంతంబులు విఱిగి పడఁగ నవదాతకుభృ
త్కాంతం బగు నైరావణ, దంతావళ ముద్భవించె ధరణీనాథా. 2: 8

క. తడ లేనినడపువడి గల, యొడలును బెనునిడుదకరము నురుకుంభములున్
బెడఁ గై యువతులమురిపపు, నడకలకున్ మూలగురు వనన్ గజ మొప్పెన్.

వ. మఱియు నత్తరంగిణీవల్లభు మథించునయ్యెడ. 260

ఆ. ఎల్లఋతువులందు నెలరారి పరువ మై, యింద్రువిరులతోఁట కేపు దెచ్చి
కోరివచ్చువారికోర్కులనీనెడు, వేల్పుమ్రాను పాలవెల్లిఁ బుట్టె. 261

వ. మఱియునుం గొండకవ్వంబునం గడలి మథింప నప్సరోజనంబు జనించె నంత.

క. క్రొక్కారుమెఱుఁగుమేనులు, గ్రిక్కిరిసినచన్నుఁగవలుఁ గ్రిస్సిననడుముల్
పిక్కటిలి యున్నతుఱుములుఁ, జక్కనిచూపులును దివిజసతులకు నొప్పెన్.263

వ. మఱియు నారత్నాకరంబునందు సుధాకరుం డుద్భవించి విరించియనుమతం
బునఁ దనయథాస్థానంబునం బ్రవర్తించు చుండె నంత. 264

క. తొలుకారుమెఱుఁగుకైవడిఁ, దళతళ మని మేను మెఱయ ధగధగ మనుచుం
గలుముల నీనెడుచూపులఁ, జెలువంబుల మొదలిటెంకి సిరి పుట్టె నృపా. 265

సీ. పాలమున్నీటిలోపలిమీఁది మీఁగడ మిసిమిజిడ్డునఁ జేసి మేను వడసి
క్రొక్కారుమెఱుఁగులకొనలక్రొత్తళుకులమేనిచే గలనిగ్గు మెఱుఁగు సేసి
నాఁటినాఁటికిఁ బ్రోదినవకంపుఁదీవల ననుఁబోదనెయ్యంబు నూలుకొలిపి
క్రొవ్వారుకెందమ్మికోఁకునఁ బ్రొద్దునఁ బొలసినవలపునఁ బ్రోది వెట్టి
తే. పసిఁడిచంపకదామంబుబాగుఁ గూర్చి, వాలుక్రొన్నెలచెలువున వాఁడి దీర్చి
జాణతనమునఁ జేతుల జడ్డు విడిచి, నలువ యీకొమ్మ నొగిఁ జేసినాఁడు నేఁడు.

క. కెంపారెడునధరంబును, జంపారెడినడుము సతికి శంపారుచులన్
సొంపారుమోముఁగన్నులుఁ, బెంపారుచు నొప్పు గొప్పపిఱుఁదును గుచముల్.

వ. అని జనులు పొగడు చుండ. 268

సీ. తరుణికి మంగళస్నానంబు సేయింత మని పెట్టె నింద్రుఁ డనర్ఘమైన
మణిమయపీఠంబు మంగళవతు లైన వేలుపుగరితలు విమలతోయ
పూర్ణంబు లై యున్నపుణ్యాహకలశంబు లిడిరి పల్లవముల నిచ్చె భూమి
గడిమి గోవులు పంచగవ్యంబులను నిచ్చె మలసి వసంతుఁడు మధు వొసంగె
తే. మునులు కల్పంబుఁజెప్పిరి మొగిలుగములు, పణవగోముఖకాహళపటహమురజ
శంఖవల్లకీవేణునిస్వనము లిచ్చెఁ, బాడి రాడిరి గంధర్వపతులు సతులు. 269

క. పండితసూక్తులతోడుతఁ దుండంబులు సాఁచి తీర్థతోయము లెల్లం
దుండముల ముంచి దిగ్వే, దండంబులు జలక మార్చె దరుణీమణికిన్. 270

సీ. కట్టంగఁ బచ్చనిపట్టుఁబుట్టపుదోయి ముదితకుఁ దెచ్చి సముద్రుఁ డిచ్చె
మత్తాళినికరంబు మధు వాన మూఁగినవైజయంతీమాల వరుణుఁ డిచ్చెఁ
గాంచనకేయూరకంకణకింకిణీకటకాదులను విశ్వకర్మ యిచ్చె
భారతి యొకమంచితారహారము నిచ్చెఁ బాణిపద్మము నిచ్చెఁ బద్మభవుఁడు
ఆ. కుండలివ్రజంబు గుండలముల నిచ్చె, శ్రుతులు భద్ర మైననుతులు సేసె
నెల్లలోకములకు నేలికసాని వై, బ్రదికె దనుచు దిశలు పలికె నధిప. 271

వ. మఱియును. 272

సీ. పలుకుల నమృతంబు చిలుక నెవ్వానితో భాషించె వాఁడెపో బ్రహ్మ యనఁగ
నెలయించి కెంగేల నెవ్వని వరియించె వాఁడె లోకములకు వల్లభుండు
మెయిదీఁగె నెవ్వనిమేనితోఁ గదియించె వాఁడెపో పరమసర్వజ్ఞమూర్తి
నెలఁతుక యెప్పుడు నివసించె నేయింట నాయిల్లు పర మగునమృతపదము
ఆ. నింతిచూపు వాఱె నెచ్చోటి కచ్చోటు, జిష్ణుధనదధర్మజీవితంబు
గొమ్మపిన్ననగవు గురుతరదుఃఖని, వారణంబు సృష్టికారణంబు. 273

వ. మఱియు నక్కొమ్మ నెమ్మనంబున. 274

సీ. భావించి యొకమాటు బ్రహ్మాండ మంతయు నాటలబొమ్మరి ల్లని తలంచుఁ
బోలించి యొకమాటు భువనంబు లన్నియుఁ దనయింటిలో దొంతు లని తలంచుఁ
బాటించి యొకమాటు బ్రహ్మాదిసురులను దనయింటిలో బొమ్మ లని తలంచు
గొనకొని యొకమాటు కుంభినీచక్రంబు నలవడ బొమ్మపీఁ టని తలంచు

ఆ. సొలసి యొక్కమాటు సూర్యేందురోచుల, నచటిదీపకళిక లని తలంచు
భామ యొక్కమాటు భారతీదుర్గల, నాత్మసఖు లటంచు నాదరించు. 275

వ. తదనంతరంబ. 276

ఆ. చంచరీకనికరఝంకారనినదంబు, దనరుసుత్పలములదండ వైట్టి
మేఘకోటినడిమి మెఱుఁగుఁ బుత్తడిమాడ్కి, సురలనడుమ నిల్చె సుందరాంగి.

క. ఆకన్నులు నాచన్నులు, నాకురు లాపిఱుఁదు నడుము నాముఖ మాన
వ్యాకారముఁ గని వేల్పులు, సీకాకునఁ బడిరి కలఁగి శ్రీహరి దక్కన్. 278

వ. అట్లు నిలిచి దశదిశలం బరివేష్టించి యున్నయక్షరక్షస్సిద్ధసాధ్య దివిజగరుడ గంధర్వచారణప్రముఖనిఖిలయూథంబులం గనుంగొని యప్పురాణప్రౌఢకన్యకా రత్నంబు దనమనంబున ని ట్లని వితర్కించి. 279

సీ. ఐదువ నై యుండ నలవడ దొకచోట నొకచోట సవతితో నోర్వరాదు
తగ నొకచోట సంతతవైభవంబు గా దొకచోట వేఁడిమి నుండఁ బోల
దొకచోటఁ గరుణ లే దొక్కింత వెదకిన నొకచోట డగ్గఱి యుండ బెట్ట
నెరయంగ నొకచోట నిలుకడ సాలదు చర్చింప నొకచోట జడత గలదు

ఆ. కొన్నిచోట్ల కామగుణగరిష్ఠంబులు, క్రోధసంయుతములు గొన్ని యెడలు
గొన్ని మోహలోభకుంఠితంబులు గొన్ని, ప్రమదమత్సరానుభావకములు. 280

వ. అని సకలసత్పురుషజననవర్తనంబులు మా సించి పరిహరించి. 281

సీ. అమర ముత్తైదువనై యుండ వచ్చును వరుసకు సవతు లెవ్వరును లేరు
వెలయంగ నశ్రాంతవిభవ మీతనియిల్లు శృంగారచందనశీతలుండు
గలఁగఁ డెన్నఁడు శుద్ధకారుణ్యమయమూర్తి విమలుండు గదిసి సేవింప వచ్చు
నెఱి నాడి తిరుగఁడు నిలుకడ గలవాఁడు సకలకార్యములందు జడత లేదు

ఆ. సాధురక్షకుండు షడ్వర్గరహితుండు, నాథుఁ డయ్యె నేని నడప నోపు
నితఁడె భర్త యనుచు నింతి సరోజాక్షుఁ, బుష్పదామకమునఁ బూజసేసె. 282

క. ఇందీవరదామమున ము,కుందునిఁ బూజించి తనకుఁ గూడి వసింపన్
మందిరముగఁ దద్వక్షము, నందంద సలజ్జదృష్టి నాలోకించెన్. 283

ఆ. మోహరుచులవలన ముద్దియ దల యెత్తు, సిగ్గువలన బాల శిరము వంచు
నింతి వెఱపువలన నెత్తదు వంపదు, తనదుముఖము ప్రాణదయితుఁ జూచి. 284

క. హరి సూచిన సిరి సూడదు, సిరి సూచిన హరియుఁ జూడ సిగ్గును బొందున్
హరియును సిరియును దమలో, సరిచూపులఁ జూడ మరుఁడు సందడి వెట్టెన్.

చ. జగములతండ్రి యై తనరుశౌరి జగంబులతల్లి నిందిరం
దగ నురమందుఁ దాల్చె నటఁ దత్కరుణారసదృష్టిచేఁ బ్రజల్
మగుడఁగఁ దొంటిభంగి నతిమంగళసాధ్విపతిత్వసంపదన్
నెగడినలోకముల్ గని రనేకశుభంబులఁ బొంది రత్తఱిన్. 286

వ. అట మున్న యబ్ధిరాజు దనయందు నున్న యమూల్యం బయినకౌస్తుభంబు పేరిటి
యనర్ఘమణిరాజంబు నయ్యంబుజాక్షునకు సమర్పించిన దానిం దనవక్షస్స్థలం
బున ధరియించె నప్పు డయ్యాదిలక్ష్మియు శ్రీవత్సకౌస్తుభవైజయంతీవనమాలికా
తారహారాద్యలంకృతం బైనపుండరీకాక్షువక్షస్స్థలంబున వసియించె నయ్యవ
సరంబున. 287

శా. మ్రోసెన్ శంఖమృదంగవేణురవముల్ మున్నాడి పెంజీఁకటుల్
వాసెన్ నర్తనగానలీలల సురల్ భాసిల్లి రార్యుల్ జగ
ద్వ్యాసుల్ విష్ణుని బ్రహ్మదేవముఖరుల్ దల్లింగమంత్రంబులం
బ్రాసక్తిన్ వినుతించి రుల్లసితపుష్పశ్రేణి వర్షించుచున్. 283

క. ఆపాలవెల్లికూఁతురు, దీపులచూపులను దోఁగి తిలకింపఁ బ్రజల్
చేపట్టిరి సంపదలను, బ్రాపించెను మేలు జగము బ్రదికె నరేంద్రా. 289

క. పాలేటిరాచకన్నియ, మే లారెడుచూపు లేక మిడుమిడు కంచుం
జాలిం బురపురఁ బొక్కుచు, దూలిరి రక్కసులు కీడు దోఁచిన నధిపా. 290

క. వారిధిఁ దరువఁగ నంతట, వారుణి యన నొక్కకన్య వచ్చిన నసురల్
వారిజలోచనుసమ్మతి, వారై కైకొనిరి దాని వారిజనేత్రన్. 291

వ. మఱియుం దరువం దరువ నప్పయోరాశియందు. 292

సీ. తరుణుండు దీర్ఘదోర్దండుండు గంబుకంధరుఁడు పీతాంబరధారి స్రగ్వి
లాసితభూషణాలంకృతుం డరుణాక్షుఁ డున్నతోరస్కుఁ డత్యుత్తముండు
నీలకుంచితకేశనివహుండు జలధరశ్యాముండు మృగరాజసత్త్వశాలి
మణికుండలుఁడు రత్నమంజీరుఁ డచ్యుతునంశాంశసంభవుం డమలమూర్తి

ఆ. భూరియాగభాగభోక్త ధన్వంతరి, యనఁగ నమృతకలశహస్తుఁ డగుచు
నిఖిలవైద్యశాస్త్రనిపుణుఁ డాయుర్వేది, వేల్పువెజ్జు గడలి వెడలి వచ్చె. 293

వ. తదనంతరంబ. 294

ఆ. అతనిచేతనున్న యమృతకుంభము సూచి, కెరలు వొడిచి సురలఁ గికురువెట్టి
పుచ్చికొనిరి యసురపుంగవు లెల్లను, మాఱు లేనిబలిమి మానవేంద్ర. 295

వ. వెండియు. 296

ఆ. చావు లేనిమందు చక్కఁగ మన కబ్బె
ననుచుఁ గడవ నసురు లాఁచికొనిన
వెఱచి సురలు హరికి మొఱలువెట్టిరి సుధా
పూర్ణఘటము వోయెఁ బోయె ననుచు. 297

శ్రీవిష్ణుమూర్తి మోహినీస్వరూపంబు నొందుట

వ. ఇట్లు శరణాగతులైన వేల్పులదైన్యంబు వొడగని భృత్యజనకాముండుం డగు నప్పరమేశ్వరుండు మీరలు దుఃఖింపవలవ దేను నామాయాబలంబునం జేసి మీయర్థంబు మరల సాధించెద నని పలికెఁ దత్సమయంబున నయ్యమృతపూరంబు నేమత్రావుదు మని తమకించు దైత్యదానవజనంబులలోపల నమంగళం బగు కలి సంభవించినకతంబునఁ బ్రబలు లగు రక్కసులు విలోకించి సత్త్రయాగంబునందు నడచు చందంబునఁ దుల్యప్రయాసహేతువు లగు సురలును సుధాభాగంబున కర్హులగుదురు గావునఁ బంచి కుడుచుట కర్తవ్యం బిది సనాతనం బగుధర్మం బగుటం జేసి యియ్యమృతకుంభంబు విడువుం డని దుర్బలు లగు నిశాచరుల జాతమత్సరులై ప్రబలులైన తమవారల వారించుచున్న సమయంబున. 298

ఆ. ఒకనిచేత నుండ నొకఁడు బలిష్ఠుఁడై, పుచ్చికొనిన వానిఁ బొదుగఁ బట్టి
యంతకంటె నధికుఁ డమృతకుంభము నెత్తి, కొంచుఁ బాఱెఁ బరులు గుయ్యిడంగ.

వ. అంత. 300

సీ. మెత్తనియడుగుల మెఱుఁగారుజానువు లరఁటికంబములదో రైనతొడలు
ఘన మగు జఘనంబుఁ గడు లేతనడుమును బల్లవారుణ కాంతిపాణియుగముఁ
గడుదొడ్డపాలిండ్లుఁ గంబుకంఠంబును బింబాధరముఁ జంద్రబింబముఖముఁ
దెలిగన్నుఁగవయును నలికుంతలంబును బాలేందుసన్నిభ ఫాలతలము
తే. నమరఁ గుండలకేయూరహారకంకణాదు లేపార మంజీర నాద మొప్ప
నల్లనవ్వులఁ బద్మదళాక్షుఁ డసుర, పతుల నడఁగింప నాఁడురూపంబు దాల్చి. 301

వ. అయ్యవసరంబున జగన్మోహనాకారంబున. 302

సీ. పాలిండ్లపై నున్న పయ్యెద జాఱించు జాఱించి మెల్లన చక్క నొత్తు
దళ్కుదళ్కను గండఫలకంబు లొలయించు నొలయించి కెంగేల నుజ్జగించుఁ
గడుమెఱుంగులు వాఱుకడకన్ను లల్లార్చు నల్లార్చి ఱెప్పల నండగొలుపు
సవరనిదరహాసచంద్రికఁ జిలికించుఁ జిలికించి కెమ్మోవిఁ జిక్కువఱచు
తే. దళితధమ్మిల్లకుసుమగంధమ్ము నెఱపుఁ గంకణాదిఝణంకృతుల్ గడలుకొలుపు
నొడలికాంతులు పట్టులే కులుకఁ బాఱు, సన్నవలిపంపుఁబయ్యెద సౌకళించి. 303

వ. ఇవ్విధంబున నక్కపటయువతిరత్నంబు జగన్మోహనదేవతయునుంబోలె నెమ్మొగంబు తావికి మత్తిల్లిన తేఁటిమొత్తంబులఁ గెలిచి చిగురుజొంపంబుల నడగలుగ జడియుచు మురియుచుండ రాక్షసవరులు గనుంగొని. 304

సీ. అవుఁగదే లావణ్య మవుఁగదే మాధుర్య మవుఁగదే సతి నవయౌవనాంగి
యెటనుండి వచ్చితి వేమి యిచ్ఛించెదు నీనామ మెయ్యది నీరజాక్షి
యమరగంధర్వసిద్ధాసురచారణమనుజకన్యలకు నీమహిమ గలదె
ప్రాణిచిత్తేంద్రియపరిణామదాయియై నిర్మించె బో విధి నిన్నుఁ గరుణ

తే. వనిత కశ్యపుసంతతివార మేము, భ్రాతలము సురలకు నిద్ధపౌరుషులము
జ్ఞాతులకు మాకు నేకార్థసంగతులకుఁ, బాలు దీరనియర్థంబు పంచి యిమ్ము. 305

క. సభ్య వై యుండెద మిందఱ, మభయంబున వచ్చుకొలఁది నమృతంబును నీ
విభ రాజగమన తప్పక, విభజింపు విపక్షపక్షవిరహితమతి వై. 306

వ. అని మంతనించిన దైత్యులం గని మాయాయువతిరూపుం డగుహరి తనవాఁడి
వాలుఁజూపుటంపఱసలన వారలతాలుముల నగలించి చిఱునగవు లెగయ
మొగ మెత్తి యిట్లనియె. 307

క. సుందరు లగుపురుషులఁ గని, పొందెడునాయందు నిజము పుట్టునె మీకున్
బృందారకరిపులారా, చెందరు కామినుల విశ్వసింపరు పెద్దల్. 308

క. పలుకులు మధురసధారలు, దలఁపులు నానాప్రకారదావానలముల్
సెలుములు సాలావృకములు, సెలువల నమ్ముటలు వేదసిద్ధాంతములే. 309

క. నా నేర్చుకొలఁది మీకును, మానుగ విభజించి యిత్తు మానుఁడు శంకం
గా నిం డనవుడు నిచ్చిరి, దానవు లమృతంపుఁ గడవఁ దరుణీమణికిన్. 310

క. ఆశాంతాలోకనములు, నాశీతలభాషణములు నాలాలితముల్
రాశిపరంపర లగుచుం, బాశము లై వారినోళ్లు బంధించె నృపా. 311

వ. ఇట్లు సుధాకలశంబు కేల నందికొని మందస్మితభాషణంబుల సుందరీరూపుం
డగుముకుందుండు మేలు గీ డనక నేను బంచి యిచ్చినతెఱంగున నంగీకరించుట
కర్తవ్యం బనవుడు నగుం గాక యని సురాసురదైత్యదానవసమూహం బుపవ
సించి కృతస్నాను లై హోమంబు లాచరించి విప్రులకు గోభూహిరణ్యాది
దానంబులు సేసి తదాశీఃప్రవచనంబును గైకొని ధవళపరిధాను లై గంధ
వనాల్యధూపదీపాలంకృతం బగుకనకరత్నశాలామధ్యంబునఁ బ్రాగగ్రకుశపీఠం
బులం బూర్వదిశాభిముఖు లై పంక్తులు గొని యున్నసమయంబున. 312

క. శ్రోణీభరకుచయుగభర, వేణీభరములను డస్సి వివిధాభరణ
త్రాణ యయి యువిద వచ్చెను, బాణిసరోజమున నమృతభాండముఁ గొంచున్.

క. భాసురకుండలభాసిత, నాసాముఖకర్ణగండనయనాంచల యై
శ్రీసతి యగుపతిఁ గని దే, వాసురయూథంబు మోహ మందె నరేంద్రా. 314

వ. అప్పుడు. 315

క. అసురుల కమృతము వోయుట, వోసఁగదు పాములకుఁ బాలు వోసినమాడ్కిన్
దోసఁ గగు నంచును వేఱొక, దెసఁ గూర్చుండంగఁ బెట్టె దేవాహితులన్. 316

వ. ఇట్లు రెండుపంక్తులుగా నేర్పరించి. 317

సీ. వేగిరపడకుఁడీ వినుఁడు దానవులార తడవు సేయక వత్తు దైత్యులార
యటు సక్కఁ గూర్చుండుఁ డని కన్ను లల్లార్చి చనుఁగవపయ్యెద జాఱఁ దిగిచి
వదినెమఱంగలి వావులు కల్పించి మస్తంబు లెడలించి మఱుఁగు సేసి

మెల్లనినగవుల మేనులు మఱపించి కడుజాణమాటలఁ గాకుపఱిచి

ఆ. యసురవరులనెల్ల నడకించి సురలను, దడవు సేయ వలదు ద్రావుఁ డనుచు
వచ్చుకోలఁది నమృతవారి విభాగించెఁ, దరుణి దివిజు లెల్ల దనిసి పొగడ. 318

వ. అయ్యవసరంబున. 319

సీ. మనకు వేల్పులకును మందట లే కుండఁ బంచి పెట్టెద నని పడఁతి పూనెఁ
దా నేల తప్పును దప్పదు తరళాక్షి గాక రమ్మనుచును గడఁకఁ బిల్వ
మఱుమాట లాడదో మఱి చూడ కుండునో చనుఁగవఁ గప్పునో చాలుననుచు
నొండాడఁగలఁగుచునొక్కింత సొలయునోమనయెడఁ గందునో మగువయనుచు

ఆ. నెలఁతచూడ్కిగముల నీరై కరంగుచుఁ
బ్రణయభంగభీతి బద్ధు లగుచు
నూర కుండ్రు గాని యువిద తే తెమ్మని
యడుగఁ జాల రప్పు డసురవరులు. 320

వ. అప్పుడు. 321

మ. అమరవ్రాతములోనఁ జొచ్చి దివిజుండై రాహు పీయూషపా
నము సేయం గని చంద్రభాస్కరులు సన్నల్ సేయ నారాయణుం
డమరారాతిశిరంబు చక్రహతిఁ దున్మాడెన్ సుధాసిక్తమై
యమరత్వంబును జెందె మూర్ధము దదన్యాంగంబు నేలం బడెన్. 322

ఆ. అజుఁడు వానిశిరము నంబరవీథిని, గ్రహము సేసి పెట్టి గారవించె
వాఁడు పర్వములను వైరంబు దప్పక, భానుచంద్రములను బట్టు చుండు. 323

క. ఒకబొట్టుఁ జిక్కకుండఁగ, సకలసుధారసము నమరసంఘంబులకుం
బ్రకటించి పోసి హరి దన, సుకరాకృతిఁ దాల్చె నసురశూరులు బెగడన్. 324

మ. అమరుల్ రక్కసులుం బ్రయాసబలసత్త్వార్థాభిమానంబులన్
సము లై లబ్ధవికల్పు లైరి యమరుల్ సంశ్రయముం బొంది ర
య్యమరారుల్ బహుదుఃఖముల్ గనిరి తా మత్యంతదోర్గర్వు లై
కమలాక్షున్ శరణంబు వేడనిజనుల్ గల్యాణసంయుక్తులే. 325

దే వా సు ర యు ద్ధ ము

క. దానవు లమృతము ద్రావం, బూని పయోరాశిఁ ద్రచ్చి పొగిలినమాడ్కిన్
శ్రీనాథపరాఙ్ముఖు లగు, హీనులు వొందంగఁ జాల రిష్టార్థంబుల్. 326

క. శోధించి జలధి నమృతము, సాధించి నిలింపవైరిచతుర్గతులన్
రోధించి సురల కిడి హరి, బోధించి ఖగేంద్రు నెక్కి పోయె నరేంద్రా. 327

క. శుద్ధముగ సురల కమృతము, సిద్ధించిన నసురవరులు సిడిముడిపడుచున్
గ్రుద్ధులు నానాయుధసన్నద్ధులు నయి యుద్ధమునకు నడచిరి బలిమిన్. 328

క. ధనుష్యలు వైరోచనిశిత, మనుష్యప్రముఖులు మదాభిమానులు దమలో

నన్యోన్యరణము బాహా, సిన్యాసంబులను జేర్చి చేసిరి కడిమిన్. 329

మ. అరుదై కామగమై మయాసురకృతంబై లోకితాలోక్యమై
వరశస్త్రాస్త్రసమేతమై తరళమై వైహాయసంబై మహా
సురయోధాన్వితమైనయానమున సంశోభిల్లెఁ బూర్ణేందు సు
స్థిరకాంతిఁ బలి చామరధ్వజచమూదీప్తస్థితిఁ ముందటన్. 330

వ. మఱియు నముచి శంబర బాణ ద్విమూర్ధ కాలనాభ శకుని జంభాయోముఖ ప్రహేతి హేతి భూతసంత్రాస హయగ్రీవకపి లేల్వ లోత్కల మేఘదుందుభి మయ త్రిపురాధిప విప్రచిత్తి విరోచన వజ్రదంష్ట్ర తార కారి ష్టారిష్టనేమి శుంభ నిశుంభ శంకుశిరప్రముఖులును పౌలోమ కాలేయులును నివాతకవచప్రభృతులును దక్కినదండయోధులునుం గూడికొని యరదంబులం దురగంబుల మాతంగంబుల హరిణంబుల హరి కిరి శరభ మహిష గవయ ఖడ్గ గండభేరుండ చమరీ జంబుక శార్దూల గోవృషాదిమృగంబులను గంక గృధ్ర కాక కుక్కుట బక శ్యేన హంసాదివిహంగంబులను దిమి తిమింగిలాదిజలచరంబులను నరులను నసురసురనికరవికృతవిగ్రహరూపంబు లగుజంతువులను నారోహించి తమకు నడియాలంబు లగుగొడుగులు పడగలు జోడుఁగైదువులు పక్కెరలు బొమిడికంబులు మొదలగుపోటుముట్లాయితంబుగఁ గైకొని వేఱువేఱ మొనలై విరోచననందనుం డగుబలిముందట నిలువంబడిరి దేవేంద్రుండును నైరావతారూఢుండై వైశ్వానరవరుణవాయుదండధరాద్యనేకనిర్జరవాహినీసందోహంబును దానును నెదురుపడి పిఱుతివియక మోహరించె నట్లు సంరంభసన్నాహసముత్సాహంబుల రెండుదెఱంగులవారునుం బోరాడువేడుకల మీఁ టగుమాటల సందడించుచున్నసమయంబున. 331

సీ. వజ్రదంష్ట్రాంచితవ్యజనంబులును బర్హచామరంబులు సితచ్ఛత్రములును
చిత్రవర్ణధ్వజచేలంబులును వాతచలితోత్తరోష్ణీషజాలములును
జప్పుళ్లు నెసఁగుభూషణకంకణంబులుఁ జండాంశురోచులశస్త్రములును
వివిధఖేటకములు వీరమాలికలును బాణపూర్ణము లైనతూణములును

ఆ. నిండి పెచ్చు రేఁగి నిర్జరాసురవీర, సైన్యయుగ్మకంబు సాల నొప్పె
గ్రాహతతులతోడఁ గలహంబునకు వచ్చు, సాగరములభంగి జనవరేణ్య. 332

క. భేరీభాంకారంబులు, వారణఘీంకారములును వరహరిహేషల్
భూరిరథనేమిరవములు, ఘోరము లై వెల్లగించెఁ గులశైలములన్. 333

వ. ఇవ్విధంబున నుభయబలంబులును మోహరించి బలితో నింద్రుండును దారకునితో గుహుండును హేతితో వరుణుండును బ్రహేతితో మిత్రుండును గాలనాభునితో యముండును మయునితో విశ్వకర్మయు శంబరునితోఁ ద్వష్టయు విరోచనునితో సవితయు నముచితోఁ బరాజితుండును వృషపర్వునితో నశ్విదేవతలును

బలిసుతబాణాదిపుత్రశతంబుతో సూర్యుండును రాహువుతో సోముండును బులోమునితో ననిలుండును శుంభనిశుంభులతో భద్రకాళీదేవియు జంభునితో వృషాకపియును మహిషునితో విభావసుండును నిల్వలవాతాపులతో బ్రహ్మపుత్రులును దుర్మర్షణునితోఁ గామదేవుండును నుత్కలునితో మాతృకాగణంబును శుక్రునితో బృహస్పతియు నరకునితో శనైశ్చరుండును నివాతకవచులతో మరుత్తులును గాలేయులతో వసువులు నమరులును బౌలోములతో విశ్వేదేవగణంబును గ్రోధవశులతో రుద్రులును నివ్విధంబునం గలసి పెనంగి ద్వంద్వయుద్ధంబు సేయుచు మఱియు రథికులు రథికులను పదాతులు పదాతులను వాహనారూఢులు వాహనారూఢులనుం దాఁకి సింహనాదంబులు సేయుచు నట్టహాసంబు లిచ్చుచు నాహ్వానంబు లొసంగుచు నన్యోన్యతిరస్కారంబులు సేయుచు బాహునాదంబుల విజృంభించుచుఁ బెనుబొబ్బల నుబ్బి రేఁగుచు హుంకరించుచు నహంకరించుచు ధనుర్గుణంబులఁ డంకరించుచు శరంబుల నాఁటించుచు బరశువుల నఱకుచుఁ జక్రంబులం జెక్కుచు శక్తులం దునుముచుఁ గశలం బెట్టుచుఁ గుఠారంబులఁ బొడుచుచు గదల నడచుచు గరంబులఁ బొడుచుచుఁ గరవాలంబుల వ్రేయుచుఁ బట్టిసంబుల నొంచుచుఁ బ్రాసంబులం ద్రెంచుచుఁ బాశంబులం గట్టుచుఁ బరిఘంబుల మొత్తుచు ముసలంబుల మోఁదుచు ముద్గరంబులఁ జడియుచు ముష్టివలయంబుల ఘట్టించుచు దోమరంబుల నుఱుముచు శూలంబులఁ జిమ్ముచు నఖంబులం జీరుచుఁ దరుశైలంబుల నువ్వుచు నుల్ముకంబులం జూఁడుచు నిట్లు బహువిధంబులం గలహవిహారంబులు సలుపునవసరంబున భిన్నంబు లైనశిరంబులును విచ్ఛిన్నంబు లైనకపాలంబులును వికలంబు లైనకపోలంబులును జిక్కువడినకేశబంధంబులును భగ్నంబు లైనదంతంబులును గృత్తంబు లైనభుజంబులును ఖండితంబు లైనకరంబులును విదళితంబు లైనమధ్యంబులును వికృతంబు లైనవదనబింబంబులును వికలంబు లైననయనంబులును వికీర్ణంబు లయినకర్ణంబులును విశీర్ణంబు లైననాసికలును విఱిగిపడినయూరుదేశంబులును విసంధు లయినపదంబులును జిరిఁగినకంకటంబులును రాలినభూషణంబులును వ్రాలినకేతనంబులును గూలినఛత్త్రంబులును మ్రొగ్గినగజంబులును నుగ్గయినరథంబులును నఱు మైనహయంబులును జిందఱవందఱ లైనభటసమూహంబులును నోఱలెడు కొఱప్రాణంబులును బొరలెడుమేనులును నుబ్బియాడెడుభూతంబులును బాఱెడురక్తప్రవాహంబులును గట్టలు గొన్నమాంసంబులును నెగసితిరిగెడికళేబరంబులునుగలకలంబులుసేయుకంకగృధ్రాదివిహంగంబులు నయి యొప్పు నప్పో రతిఘోరం బయ్యె నప్పుడు. 334

శా. నాకాధీశుఁ బదింట మూఁట గజమున్ నాల్గింట గుఱ్ఱంబులన్
వీకాస్త్రంబున సారథిం జొనిచె దైత్యేంద్రుండు దా సాకస

ల్లోకాధీశుఁడు ద్రుంచి యన్నిటిని దోడ్తో నన్నిభల్లంబులన్
రా కుండన్ రిపువర్గముం దునిమె గీర్వాణారి యగ్గింపఁగన్. 335

సీ. తనతూపు లన్నియుఁ దర మిడి శక్రుండు నఱకిన జోదువిన్ననువు మెఱసి
బలిమహాశక్తిచేఁ బట్టిన నదియును నతఁడు ఖండించె నత్యద్భుతముగ
మఱి ప్రాసశూలతోమరములు గైకొన్నఁ దోడ్తోడ నవియును దునిమి వైచె
నంతటఁ బోక యెయ్యది వాఁడు సాగించెఁ దోడరి తా నదియును దుమురుసేసె

ఆ. నసురభర్త విరథుఁడై తనపగఱకుఁ, గానఁబడక వివిధకపటవృత్తి
నేర్పు మెఱసి మాయ నిర్మించె మింటను, వేల్పుగములు సూచి వెఱఁగుపడఁగ.

వ. ఇట్లు దానవేంద్రునిమాయావిశేషవిధానంబున సురానీకంబులపైఁ బర్వతంబులు
వడియె దావాగ్నిదందహ్యమానతరువర్షంబులు గురిసె సటంకశిఖరనికరశిలా
సారంబులు గప్పె మహోరగదందశూకంబులు గఱచె వృశ్చికంబులు మీఱె
వరాహవ్యాఘ్రసింహంబులు గదిసి విదళింపన్ దొరఁకొనియె వనగజం
బులు మట్టి మల్లాడం జొచ్చె శూలహస్తులు దిగంబరులునై రండు రం డని
బలురక్కసులు శతసహస్రసంఖ్యలు భేదనచ్ఛేదనభాషణంబులు సేయం దొడం
గిరి వికృతవదనులు గదాదండధారులు నాలంబితకేశభారులునై యనేకరాక్షస
వీరులు పోనీకు పోనీకుఁడు తునుము తునుముం డని వెనుతగిలిరి పరుషగంభీర
నిర్ఘాతసమేతంబు లయినజీమూతసంఘాతంబులు వాతాహతంబులై యుప్ప
తిల్లి నిప్పులకుప్పలు మంటలప్రోవులుం గురిసె మహాపవనవిజృంభితంబైనకార్చి
చ్చు ప్రళయానలంబుచందంబునం దరికొనియెఁ బ్రచండఝంఝానిలప్రేరిత
సముత్తుంగతరంగావర్తభీషణం బయినమహార్ణవంబు సెలియలికట్ట దాఁటి వెల్లి
విరిసిన ట్లమేయంబై యుండె నాసమయంబునం బ్రళయకాలంబునుంబోలె
మిన్ను మన్నును రేయుం బగలు నెఱుంగరా దయ్యె నయ్యవసరంబున. 337

క. ఆయసురేంద్రునిబహ్వంతర, మాయాజాలంబులకును మా తెఱఁగక వ
జ్రాయుధముఖరాదిత్యు ల,పాయంబును బొంది చిక్కువడిరి నరేంద్రా. 338

వ. అప్పుడు. 339

క. ఇయ్యసురులచేఁ జిక్కితిఁ మెయ్యది దెరు వెందుఁ జొత్తు మిటు వాలయఁ గదే
యయ్యా దేవ జనార్దన, కుయ్యో మొఱ్ఱో యటంచుఁ గూయిడి రమరుల్.

వ. అని మొఱ యిడునవసరంబున. 341

మ. విహగేంద్రాశ్వనిరూఢుఁడై మణిరమావిభ్రాజితోరస్కుఁడై
బహుశస్త్రాస్త్రరథాంగసంకలితుఁడై భాస్వత్కిరీటాదిదు
స్సహుఁడై నవ్యపిశంగచేలధరుఁడై సంఫుల్లపద్మాక్షుఁడై
విహితాలంకృతితోడ మాధవుఁడు దా వేంచేసె నచ్చోటికిన్. 342

చ. అసురులమాయ లన్నియును నబ్జదళాక్షుఁడు వచ్చినంతటన్

గసిబిసి యై నిరర్థమయి గ్రక్కునఁ బోయెను నిద్ర నొంది సం
తసమున మేలుకొన్నగతిఁ దాల్చి చెలంగిరి వేల్పు లందఱుం
బస నెడ కేల యుండు హరిపాదపరిష్కృతిసేయ నాపదల్. 343

వ. అయ్యెడ. 344

క. కాలనేమి ఘోరకంఠీరవము నెక్కి, తార్క్ష్యశిరము శూలధారఁ బొడువ
నతనిపోటుముట్టు హరి గేల నంకించి, దానఁ జావఁ బొడిచె దానవునిని. 345

. పదపడి మాలిసుమాలులు, బెదరించినఁ దలలు ద్రుంచెఁ బృథుచక్రహతిన్
గదఁగొని గరుడునితెక్కలు, సెదరించినమాల్యవంతు శిరముం ద్రెంచెన్. 346

. ఇట్లు పరమపురుషుం డగుహరి కరుణాపరత్వంబునం బ్రత్యుపలబ్ధమనస్కు
లై నవరుణవాయువాసవప్రముఖులు పూర్వంబున నెవ్వ రెవ్వరితోఁ గయ్యంబు
నేయుదురు వారు వారలం దలపడి నొప్పించి రయ్యవసరంబున. 347

. బాహుబలంబున నింద్రుఁడు, సాహసమున బలిని గెలువ సమకట్టి సము
త్సాహమున వజ్ర మెత్తిన, హాహానినదంబు సేసి రఖిలజనములున్. 348

. ఇట్లు సముద్యతభిదురహస్తుం డై యింద్రుండు దనపురోభాగంబునం బరాక్ర
మించు చున్నవిరోచననందను నుపలక్షించి యి ట్లనియె. 349

ఉ. జగతిన్ వైరి మొఱంగి గెల్చు టదియున్ శౌర్యంబె ధైర్యంబె తా
మగవాఁ డయ్యును దన్నుఁ దా నెఱిఁగి సామర్థ్యంబునుం గల్గియున్
బగవానిం గని డాఁగెనేని మెయి సూపం జాలఁడేనిం గటా
నగరే బంధులు దిట్టరే బుధులు గన్యల్ గూర్తురే దానవా. 350

శా. మాయల్ సేయఁగ రాదు పో నగవులే మాతోడిపోరాటముల్
దాయా చిక్కితి వ్రక్కలించెదఁ గనద్దంభోళిధారాహతిన్
నీయిష్టార్థము నెల్లఁ జూడుము వెసన్ నీవారలం గూడుకో
నీయాటోపము నిర్జరేంద్రుఁ డడఁచున్ నేఁ డాజిలో దుర్మతీ. 351

. అని యుపాలంభించిన విని విరోచననందనుం డి ట్లనియె. 352

శా. నీవే పోటరివే సురేంద్ర తెగడన్ నీకేల గెల్పోటముల్
లేవే యెవ్వరిపాలఁ బోయినవి మే ల్గీడుల్ విరించాదులుం
ద్రోవం జాలుదు రెవ్విధానమున సంతోషింప శోకింప నా
దైవం బెమి కరస్థలామలకమే దర్పోక్తులుం బాడియే. 353

. జయము లపజయములు సంపద లాపద, లనిలచలితదీపికాంచలములు
చంద్రకళలు మేఘచయములు దరఁగలు, మెఱుఁగు లమరవర్య మిట్టిపడకు. 354

. అని యిట్లాక్షేపించి. 355

. వీరుఁడు దానవనాథుఁడు, నారసముల నింద్రు మేన నాఁటించి మహా
ఘోరాయుధకల్పము లగు, శూరాలాపములు సెవులఁ జొనిపెన్ మరలన్. 356

వ. ఇట్లు తథ్యవాది యైనబలిచే నిరాకృతుం డై. 357

క. శత్రువు నాక్షేపంబునఁ, దోత్త్రాహతగజముభంగిఁ ద్రుళ్లుచు బలి నా
వృత్త్రారి వీచి వైచిన, గోత్త్రాకృతి నతఁడు నేలఁ గూలె నరేంద్రా. 358

క. చెలికానిపాటు గనుఁగొని, బలిసఖుఁ డగుజంభుఁ డతులబాహాశక్తిం
జెలితనము సాల నెఱపుచు, నిలు నిలు మని వీఁకఁ దాఁకె నిర్జరనాథున్. 359

క. పంచాననవాహనుఁ డై, చంచద్గద జంభుఁ డెత్తి శైలారిని దాఁ
కించి సురేభంబును నొప్పించి విజృంభించి యార్చి పేర్చెం గడిమిన్. 360

క. వీఁక సెడి ఘనగదాహతిఁ, దోఁకయుఁ గదలింప లేక దుస్సహపీడన్
మ్రోఁకరిలఁ బడియె నేలను, సోఁకోర్వక దిగ్గజంబు సుడిసుడిగొంచున్. 361

వ. అయ్యెడ. 362

క. సారథి వేయుహయంబుల, తే రాయితపఱచి తేర దేవేంద్రుఁడు దా
నారోహించెను దైత్యుఁడు, దారత మాతలిని శూలధారం బొడిచెన్. 363

ఆ. శూలనిహతి నొంది స్రుక్కక యార్చిన, సూతు మెఱుకు మెచ్చు సురవిభుండు
వానిశిరముఁ దునిమె వజ్రఘాతంబున, దైత్యసేనలెల్లఁ దల్లడిల్ల. 364

చ. చని సురనాథుచేఁ గలన జంభుఁడు సచ్చుట నారదుండు సె
ప్పిన విని వానిభ్రాతలు గభీరబలాధికుఁ డాబలుండు పా
కనముచు లాపురందరునిఁ గాంచి ఖరోక్తులఁ దూల నాడుచున్
ఘనబలధారలన్ నగముఁ గప్పినచాడ్పునఁ గప్పి రమ్ములన్. 365

సీ. విబుధలోకేంద్రుని వేయుగుఱ్ఱంబుల నన్నికోలల బలుఁ డదర నేసె
నిన్నూట మాతలి నిన్నూట రథమును నారీతి నింద్రుప్రత్యంగకమును
వేధించెఁ బాకుండు వింట వాఁ డస్త్రంబు లేయుట దొడుగుట యెఱుఁగరాదు
కనకపుంఖంబులకాండంబు లొకపదియేనింట నముచియు నేసి యార్చె

ఆ. బలిమి నిట్లు ముగురు పగవాని రథసూత, సహితు ముంచి రస్త్రజాలములను
వనజలోకసఖుని వానకాలంబున, మొగిలుగములు ముసుఁగ మూఁగినట్లు. 366

వ. అయ్యవసరంబున. 367

మ. అమరారాతులబాణజాలములపాలై పోయితే చెల్లరే
యమరాధీశ్వర యంచు ఖిన్నతరులై యంభోధిలోఁ జంచల
త్వమునం గ్రుంకువణిగ్జనంబులక్రియన్ దైత్యాధిపవ్యూహమ
ధ్యమునం జిక్కిరి వేల్పు లందఱు విపద్ధ్వానంబులం జేయుచున్. 368

శా. ఓహో దేవతలార కుయ్యిడకుఁ డే నున్నాఁడ నం చంబుభృ
ద్వాహుం డాశరబద్ధపంజరము నంతం జించి తేజంబునన్
వాహోపేతరథంబుతోడ వెలికిన్ వచ్చెన్ నిశాంతోల్లస
న్మాహాత్మ్యంబునఁ దూర్పునం బొడుచుసూర్యాకారుఁడై చెరఁ దంటునన్. 369

వ. ఇట్లు వెలువడి. 370

చ. విఱిగినసేనఁ గాంచి సురవీరుఁ డోహో యని బిట్టు చీరి క్ర
మ్మఱఁ బరికొల్పి పాకబలమస్తకముల్ నిశితాస్త్రధారలన్
నెఱసినతీక్ష్ణవజ్రమున నేలకు వ్రాల్చెను వానిచుట్టముల్
వెఱచిరి తచ్చమూపతులు విహ్వలులై చెడి పాఱి రార్తితోన్. 371

వ. అప్పుడు నముచి నిలువంబడి. 372

మ. తనచుట్టంబులఁ జంపెఁ వీఁ డనుచు నుద్యత్క్రోధశోకాత్ముఁ డై
కనకాంతంబును నశ్మసారమయముం ఘంటాసమేతంబు నై
జనదృగ్దుస్సహ మైనశూలము నొగిన్ సారించి వైచెన్ సురేం
ద్రునిపై దీన హతుండ వౌ దని మృగేంద్రుం బోలి గర్జించుచున్. 373

శా. ఆకాశంబున వచ్చుశూలమును జంభారాతి ఖండించి నా
నాకాండంబుల వానికంఠము దెగ న్దంభోళియున్ వైచెన
స్తోకేంద్రాయుధముం సురారిగళముం ద్రుంపంగ లే దయ్యె వాఁ
డాకంపింపక నిల్చె దేవవిభుఁ డత్యాశ్చర్యముం బొందఁగన్. 374

వ. ఇట్లు నిలిచి యున్ననముచిం గనుంగొని వజ్రంబు ప్రతిహతం బగుటకు శంకించి బలభేది దనమనంబున. 375

సీ. కొండలఱెక్కలు ఖండించి వైచుచో వజ్ర మెన్నఁడు నింత వాఁడి సెడదు
వృత్రాసురాదుల విదళించుచో నిది దిరుగ దెన్నఁడు పనిఁ దీర్చికాని
యింద్రుండఁ గానొకో యేను దంభోళియుఁ గాదొకో యిది ప్రయోగంబు సెడెనొ
దనుజాధముఁడు మొనతాఁకుఁ దప్పించెనో భిదురంబు నేఁ డేల బెండువడియె

ఆ. ననుచు వజ్రి వగవ నార్ద్రశుష్కంబులఁ, జావకుండఁ దపము సలిపె నీతఁ
డితర మెద్ది యైన నింద్ర ప్రయోగింపు, వైళ మనుచు దివ్యవాణి వలికె. 376

వ. ఇట్లాదేశించిన దివ్యవాణిపలుకు లాకర్ణించి పురందరుండు. 377

ఆ. ఆత్మబుద్ధిఁ దలఁచి యార్ద్రంబు శుష్కంబు, గానిసాధనంబు ఫేన మనుచు
నది యమర్చి దాన నమరులు మెచ్చంగ, నముచిశిరముఁ ద్రుంచె నాకవిభుఁడు.

వ. అయ్యవసరంబున. 379

సీ. పురుహూతు నగ్గించి పుష్పాంజలులు నేసి మునులు దీవించిరి ముదముతోడ
గంధర్వముఖ్యులు ఘనులు విశ్వావసుఁడును బరావసుఁడు నింపెనయఁ బాడి
రమరాంగనాజను లాడిరి దేవతాదుందుభులును మ్రోసె దురములోన
వాయువహ్నికృతాంతవరుణాదులను బ్రతిద్వంద్వుల గెల్చి రుద్దండవృత్తి

తే. నల్పమృగముల సింహంబు లట్ల తోలి, రమరవర్యులు దనుజుల నదటు వాయ
నజుఁడు పుత్తేర నారదుఁ డరుగుదెంచె, దైత్యహరణంబు వారింప ధరణినాథ.

వ. వచ్చి సురలకు నారదుం డి ట్లనియె. 381

శా. సిద్ధించెన్ సురలార మీ కమృతముల్ శ్రీనాథసంప్రాప్తులై
వృద్ధిం బొందితి రెల్లవారలును విద్వేషుల్ మృతిం బొంది రీ
యుద్ధం బేటికి నింకఁ జాలుఁ బనిలే దోహో పురే యంచు సం
బద్ధాలాపము లాడి మాన్పె సురలం బాండవ్యవంశాగ్రణీ. 382

వ. ఇట్లు నారదవచననియుక్తులై రాక్షసులతోడిసంగ్రామంబు చాలించి సకలదేవముఖ్యులును త్రివిష్టపంబునకుం జనిరి హతశేషులైన దైత్యదానవులు విపన్నులైన బలిం దోడ్కొని పశ్చిమశిఖరిశిఖరంబుఁ జేరిరి విధ్వంసమానకంధరులై వినష్టదేహు లగుయామినీచరుల నెల్లను శుక్రుండు మృతసంజీవని యైనతనవిద్య పెంపునం జేసి బ్రదికించె బలియును భార్గవానుగ్రహంబున విగతశరీరవేదనుండై పరాజితుం డయ్యును లోకతత్త్వవిచక్షణుం డగుటం జేసి దుఃఖింపక యుండె నని చెప్పి రాజునకు శుకుం డిట్లనియె. 383

సీ. కైలాసగిరిమీఁద ఖండేందుభూషణుం డొకనాఁడు గొలువున నున్నవేళ
నంగనయై విష్ణుఁ డసురుల వంచించి సురలకు నమృతంబు సూఱ లిడుట
విని దేవియును దానువృషభేంద్రగమనుఁడై కడువేడ్క భూతసంఘములుగొలువ
మధుసూదనుం డున్నమందిరంబున కేఁగి పురుషోత్తమునిచేతఁ బూజ వడసి

తే. తాను గూర్చుండిపూజించె దనుజవైరిఁ, గుశలమేమీకుమాకునుగుశలమనుచు
మధురభాషలహరిమీఁదమైత్రి నెఱపి, హరుఁడుపద్మాక్షుఁజూచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి.

సీ. దేవజగన్మయ దేవేశ జగదీశ కాలజగద్వ్యాపకస్వరూప
యఖిలభావములకు నాత్మయు హేతువు నైనయీశ్వరుఁడ వాద్యంతములకు
మధ్యంబు బయలును మఱి లోపలయు లేక పూర్ణమై యమృత మై భూరిసత్య
మానందచిన్మాత్ర మవికార మాద్య మనన్య మశోకంబు నగుణ మఖిల

తే. సంభవస్థితిలయములదంభకంబు, నైన బ్రహ్మంబు నీవ నీయంఘ్రియుగము
నుభయసంగవిసృష్టులై యున్నమునులు, గోరి కైవల్యకాములై కొల్తు రెపుడు.

సీ. భావించి కొందఱు బ్రహ్మంబు నీ వని తలపోసి కొందఱు ధర్మ మనియుఁ
జర్చించి కొందఱు సదసదీశ్వరుఁ డని సరవిఁ గొందఱు శక్తిసహితుఁ డనియుఁ
జింతించి కొందఱు చిరతరుం డవ్యయుఁ డాత్మతంత్రుఁడు పరుం డధికుఁ డనియుఁ
దొడరి యూహింతురు తుది నద్వయద్వయసదసద్విశిష్టసంశ్రయుఁడ వీవు

తే. తలఁప నొక్కింత వస్తుభేదంబు గలదె, కంకణాదులు పసిఁడి యొక్కటియ కాదె
కడలు పెక్కైన వార్ధి యొక్కటియకాదె, భేద మందును నిను వికల్పింపవలదు.

సీ. యద్విలాసము మరీచ్యాదు లెఱుంగరు నిత్యుఁడనై యున్న నేను నెఱుఁగ
యన్మాయ సంధులై యమరాసురాదులు వనరెద రఁట యున్నవార లెంత
యేరూపమునఁ బొంద కేపారుదువు నీవు రూపివై సకలంబు రూపు సేయ
రక్షింపఁ జెఱుపఁ గారణమైనసచరాచరాఖ్యమై విలసిల్లు దంబరమున

తే. ననిలుఁ డేరీతి విహరించు నట్లు నీవు, గలసి వర్తింతు సర్వాత్మకత్వ మొప్ప
జగములకు నెల్ల బంధమోక్షములు నీవ, నీవ సర్వంబుఁ దలపోయ నీరజాక్ష.

మ. ఘనతన్ నీయుగపోఁడుముల్ పలుమఱుం గన్నారఁ గన్నార మే
నిను విన్నారము చూడ మెన్నఁడును మున్ నీయాఁడుజందంబు మో
హిని వై దైత్యులఁ గన్నుఁ బ్రామి యమృతం బింద్రాదిదేవాళి కి
చ్చిననీరూపముఁ జూపుమా కుతుకముం జిత్తంబునం బుట్టెడిన్. 338

క. మగవాఁడ వై జగంబులఁ, దగిలిచి చిక్కులను బెట్టుదంటకు నీకున్
మగువతనంబున జగములఁ, దగులముఁ బొందింప నెంతపడవు ముకుందా. 389

వ. అని పలుకు చున్న శూలపాణిచే నపేక్షితుం డై విష్ణుండు భావగంభీరం బగు నవ్వు నివ్వటిల్ల నవ్వామదేవున కి ట్లనియె. 390

శా. శ్రీకంఠా నిను నీవ యేమఱకుమీ చిత్తంబు రంజించెదన్
నాకద్వేషుల డాఁగురించుటకు నై నాఁ డేను గైకొన్న కాం
తాకారంబు జగన్నిమజ్జనము నీకై చూచెదేఁ జూపెదం
గైకో నర్హము లండ్రు కాముకులు సంకల్పప్రభావంబులన్. 491

హరి తనమోహినీరూపంబుచే నీశ్వరుని మోహింపఁ జేయుట

వ. అని పలికి కమలలోచనుం డంతర్హితుం డయ్యె నయ్యుమాసహితుం డయిన భవుండు విష్ణుం డెటు వోయెనో యెందుఁ జొచ్చెనో యని దశదిశలం గలయ నవలోకించు చుండం దనపురోభాగంబున. 392

సీ. ఒకయెలదోఁటలో నొకవీథి నొకనీడఁ గుచకుంభములమీఁదికొంగు దలఁగఁ
గబరికాబంధంబు గంపింప నుదుటిపైఁ జికురజాలంబులు సిక్కువడఁగ
ననుమాన మై మధ్య మల్లాడఁ జెక్కులఁ గర్ణకుండలకాంతి గంతు లిడఁగ
నారోహభరమున నడుగులు దడఁబడి దృగ్దీప్తిసంఘంబు దిశలఁ గప్ప

తే. వామకరమున జాఱినవలువఁ బట్టి, కనక నూపురయుగళంబు గల్లనంగఁ
గంకణంబులఝుణఝుణత్కార మెసఁగ, బంతిచే నాడుప్రాయంపుటింతిఁ గనియె.

వ. కని మున్ను మగువ మరగి సగ మయినమగవాఁ డమ్మగువ వయోరూపగుణ విలాసంబులు దన్ను నూరింపం గనుఱెప్ప ప్రేయక తప్పక చూచి మెత్తనయిన చిత్తంబున. 394

శా. ఈకాంతాజనరత్న మెవ్వరి దొకో యీయాఁడురూపంబు ము
న్నేకల్పంబులయందుఁ గాన మజుఁ డీయింతిన్ సృజింపంగఁ దా
లేకుం డెల్ల నిజంబు వల్లభత నీలీలావతిం జేరఁ గా
నేకాంతుండు గలండొ క్రీడలకు నా కీయింతి సిద్ధించునే. 395

వ. అని మఱియుం జెఱకువిలుతుని మెఱవడిఁ దరపిన నెఱబిరుదు వెఱంగుపడం దెలివి దుఱిమినతుఱుముబిగిముడివదలి కదలి భుజముల మెడల నదరి చెదరిన

కురులు నొసలిమృగమదతిలకంపుటసలు మసల విసవిస నగుమొగము మెఱుం
గులు దశదిశలం బసలుకొలుపఁ జిఱునగవు మెఱయ నునుఁజెమటం దడంబడి
పులకరములు గులకరములుగొన హృదయానందకందంబగు కందుకంబు గరారవిం
దంబునం బమర్చి యక్కునం జేర్చి చెక్కున హత్తించి చుబుకంబు మోపి
చూచుకంబులం గదియించి నఖంబులు మీటుచు మెల్లమెల్లన గెల్లాడుకరకమ
లంబులఁ గనకమణివలయంబుల ఝణఝణ యనం గుచకలశంబు లొండొం
టి నొరయ నెడమఁ గుడిం దడంబడ గ్రమ్మన నెగురఁ జిమ్ముచు నెగురఁ జిమ్మి తన
కుఁ దానె కొన్ని చిన్నపన్నిదంబులు సేసికొని బడుగునడుము బెడఁకి వడవడ
వడంక నఱితిసరులు గలయంబడఁ దిరుగుచు తిరుగునెడఁ బెనఁకువలుగొనఁ జెవు
లతొడవులరుచులు గటముల నటనములు సలుపఁ బవిరితిరిగి యొడియుచు నొడి
సి కెలంకులకా జడియుచు జడిసి జడనుపడక వలువనెలవు వదలి దిగంబడం గటి
స్థలంబునఁ గాంచీకనకమణికింకిణులు మొరయఁ జరణకటకమ్ములు గల్లుగల్లుమనం
గరకంకణమణిగణములు మెఱయ వెనుకొని యుఱికి పట్టుచుఁ బట్టి పుడమింబడ
వైచి పాటువెంటన మింటి కెగసి గెంటక కరంబునం గరంబు దిరం బయి పలు
మఱు నెగయ నడుచుచు నెగయునెడం దిగంబడుతఱిని నీలంపుమెఱుంగునిగ్గు
సోగపగ్గంబులవలలు వైచి రాఁ దిగిచినపగిది వెనుకొనంగ విలోకనజాలంబులు
నిగిడించుచు మగిడించుచుఁ గరలాఘవంబున నొకటి పది నూఱు వేయి నేసి
నేర్పులు వాటించుచు నరుణచరణకమలరుచుల నుదయశిఖరిశిఖరతరణికరణి
సేయుచు ముఖచంద్రచంద్రికలఁ జంద్రమండలంబులు గావించుచు నెడనెడ ను
రోజదుర్గనిర్గతచేలాంచలంబుఁ జక్క నొత్తుచుఁ గపోలఫలకాలోలఘర్మజలబిం
దుబృందంబుల నఖాంకురంబుల నొసరించుచు నధరబింబారుణసంభ్రాంతసమా
గతరాజకీరంబులం జోపుచు ముఖసరోజపరిమళాసక్తమత్తమధుపంబుల నివా
రించుచు మందగమనాభ్యాసకుతూహలాయత్తమరాళయుగ్మంబులకుం దలం
గుచు విలాసవీక్షణానందితమయూరమిథునంబులకు నెడ గలుగుచుఁ బొదరిండ్ల
యీఱములకుంబోక మలంగుచుఁ గరకిసలయాస్వాదకాముకకలకంఠదంపతులకు
దూర మగుచుఁ దీఁగెయుయ్యెలల నూఁగుచు మాధవీమండపంబు లెక్కుచుఁ
గుసుమరేణుపటలంబులగుబ్బళ్లు వ్రాఁకుచు మకరందస్యందబిందుబృందంబు ను
త్తరించుచుఁ గృతకశైలంబుల నారోహించుచుఁ బల్లవపీఠంబులం బథిశ్రమం
బు వుచ్చుచు లతాసౌధభాగంబులఁ బొడసూపుచు నున్నతకేతకీస్తంభంబుల
నొరగుచుఁ బుష్పదళరచితవాతాయనంబులం దొంగిచూచుచుఁ గమలకాండపా
లికల నాలంబించుచుఁ జంపకదేహళీమధ్యంబుల నిలువంబడుచుఁ గదళీకాప
త్రకవాటంబున నుద్ఘాటించుచుఁ బరాగనిర్మితసాలభంజికానివహంబుల నా
దరించుచు మణికుట్టిమంబుల మఱియుచుఁ జంద్రకాంతవేదికల నొలయుచు

రత్నపంజరశారికానివహంబులకుం జదువులు సెప్పుచుఁ గోరినక్రియం జూచు
చుఁ జూచినక్రియ మెచ్చుచు మెచ్చినక్రియ వెఱఁగుపడుచు వెఱఁగుపడినక్రియ
మఱచుచు మఱవక యేకాంతం బగునవ్వనాంతంబున ననంతవిభ్రమంబుల జగ
న్మోహిని యై విహరించుచు నున్నసమయంబున. 396

ఆ. వాలుఁగంటివాఁడివాలారుఁజూపుల, శూలి ధైర్య మెల్లఁ గోలుపోయి
తఱలి యెఱుక లేక మఱచె గుణంబుల, నాలి మఱచె నిజగణాలి మఱచె. 397

వ. అప్పుడు. 398

ఆ. ఎగుర వైచి పట్ట నెడలేమిఁ జే దప్పి, వ్రాలుబంతిఁ గొనఁగ వచ్చునెడను
బడఁతివలువ వీడి పడియెఁ మారుతహతిఁ, జంద్రధరునిమనము సంచలింప. 399

మ. రుచిరాపాంగిని వస్త్రబంధనపరన్ రోమాంచవిభ్రాజితం
గుచభారానమితం గరద్వయపుటీగూఢీకృతాంగిం జల
త్కచబంధం గని మన్మథాతురత నాకంపించి శంభుండు ల
జ్జ చలింపం దనకాంత సూడఁ గదిసెం జంద్రాస్యకేల్దమ్మికిన్. 400

ఆ. పదము సేర వచ్చుఫాలాక్షుఁ బొడగని, చీర వీడి పడిన సిగ్గుతోడ
మగువ నగుచుఁ దరులమాటున డాఁగెను, వేల్పుతేఁడు నబల వెంటఁ బడియె.

మ. ప్రబలోద్యత్కరిణిం గరీంద్రుఁడు రమింపన్ వచ్చులీలన్ శివుం
డబలా పోకుము పోకుమీ యనుచు డాయం బాఱి కెంగేలఁ ద
త్కబరీబంధము వట్టి సంభ్రమముతోఁ గౌఁగిళ్ల నోలార్చె నం
త బహిఃప్రక్రియ నెట్టకేనిఁ గదియం దద్బాహునిర్ముక్త యై. 402

సీ. వీడి వెన్నున నాడు వేణీభరంబుతో జఘనభారాగతశ్రాంతితోడ
మాయావధూటి యై మరలి చూచుచుఁ బాఱువిష్ణు నద్భుతకర్ము వెంటఁ దగిలి
యీశాను మరల జయించె మరుం డనఁ గరిణివెన్నను కరికరణిఁ దాల్చి
కొండలు నేఱులుఁ గొలఁకులు వనములు దాఁటి శంభుఁడు సనం దన్మహాత్ము

తే. నిర్మలామోఘవీర్యంబు నేలమీఁదఁ, బడినచోటెల్ల వెండియుఁ బైఁడియయ్యె
ధరణివీర్యంబువడఁదన్నుఁదా నెఱింగి, దేవమాయాజడత్వంబు దెలిసె హరుఁడు.

క. జగదాత్మకుఁ డగుశంభుఁడు, మగిడెను హరి నెఱిఁగి తనదుమాహాత్మ్యమునన్
విగతత్రపుఁ డై నిలిచెను, మగువతనం బుడిగి హరియు మగవాఁ డయ్యెన్. 404

ఆ. కాము గెలువవచ్చుఁ గాలారి గావచ్చు, మృత్యుజయము గలిగి మెఱయవచ్చు
నాఁడువారిచూపుటంపఱ గెలువంగ, వశము గాదు త్రిపురవైరి కైన. 405

వ. ఇట్లు పురుషాకారంబు వహించినహరి హరున కిట్లనియె. 406

సీ. నిఖిలదేవోత్తమ నీ వొక్కరుఁడు దక్క నెవ్వాఁడు నామాయ నెఱుఁగనేర్చు
మానిని యైననామాయచే మునుఁగక ధృతిమోహితుండ వై తెలిసి తీవు
కాలరూపంబునఁ గాలంబుతోడ నాయందును నీమాయ యధివసించు

నీమాయ నన్ను జయింప నేరదు నిజ మకృతాత్ములకు నెల్ల ననుపలభ్య

తే. మిపుడు నీ నిష్ఠ పెంపున నెఱిఁగి తనుచు, సత్కరించిన సఖ్యంబు సాల నెఱపి
దక్షతనయగణంబులుఁ దన్నుఁ గొలువ, భవుఁడు విచ్చేసెఁ దగ నిజభవనమునకు. 407

శా. పారావారముఁ ద్రచ్చుచో గిరిసముద్యద్భార మై కచ్ఛపా
కారుం డై నరమేశువర్తనము నాకర్ణింపఁ గీర్తింప సం
సారాంభోనిధిలో మునుంగుకుజనుల్ సంశ్రేయముం బొంది వి
స్తారోదారసుఖంబుఁ జెందుదురు తథ్యం బెంతయున్ భూవరా. 408

మ. ఎలమిన్ దైత్యుల నాఁడురూపమున మోహింపించి పీయూషముం
జలితాపన్నులకున్ సురోత్తములకుం జక్కన్ విభాగించి ని
ర్మలరేఖల్ విలసిల్లు శ్రీవిభుని దన్మాయావధూరూపముం
దలఁతున్ మ్రొక్కుదు నాత్మలోన దురితధ్వాంతార్కరూపంబుగన్. 40)

వ. అని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె.— 410

తే. నరవరాధీశ యిప్పుడు నడుచు చున్న, వాఁడు సప్తమమనువు వైవస్వతుండు
శ్రాద్ధదేవుం డనం దగు జనవరేణ్య, పదురు నందను లతనికిఁ బ్రకటబలులు. 411

వ. వార లిక్ష్వాకుండును నభగుండును ధృష్టుండును శర్యాతియు నరిష్యంతుండును నాభాగుండును దిష్టుండును గరూశకుండును బృషధ్రుండును వసుమంతుండును నను వారు పదుగురు రాజులు పురందరుం డనువాఁ డింద్రుం డాదిత్యమరుదశ్వివసురుద్రసంజ్ఞలు గలవారు దేవతలు గౌతమకశ్యపాత్రివిశ్వామిత్రజమదగ్నిభరద్వాజ వసిష్ఠు లనువారు సప్తర్షు లయి యున్నవా రందుఁ గశ్యపున కదితిగర్భంబున విష్ణుండు వామనరూపుం డై జనియించి యింద్రావరజుం డయ్యె నిప్పు డేడుమన్వంతరంబులు సెప్పంబడియె రాఁ గలమన్వంతరంబులును శ్రీహరిపరాక్రమంబునుం జెప్పెద దత్తావధానుండ వై విను మని శుకుం డిట్లనియె. 412

సీ. జననాథ సంజ్ఞయు ఛాయయు ననువారు గల రర్కునకు విశ్వకర్మ తనయ
లిరువురు వల్లభ లిట మున్న చెప్పితిఁ బరఁగుఁ దృతీయయు బడబ యనఁగ
సంజ్ఞకు యముఁడును శ్రాద్ధదేవుండును యమునయుఁ బుట్టిరి హర్ష మెసఁగ
ఛాయకుఁ దపతియు సావర్ణియును శనైశ్చరుఁడును గలిగిరి సంవరణుఁడు

తే. దపతి నాలిఁగఁ గైకొనెఁ దా వరించి, యశ్వియుగళంబు బడబకు నవతరించె
వచ్చు నష్టమవసువు సావర్ణి వాఁడు, తపము సేయుచు నున్నాఁడు ధరణినాథ.

క. ఒకపరి సూచిన వెండియు, నొకపరి సూడంగ లేక యుండుసిరులకై
యొకనొకనిచేటువేళకు, నొకఁ డొక్కఁడు మనువుఁ గాచి యుండు నరేంద్రా.

వ. సూర్యసావర్ణిమన్వంతరంబున నతనితనయులు నిర్మోహవిరజస్కాద్యులు రాజులును సుతపోవిరజోమృతప్రభు లనువారు దేవతలును గాఁ గలరు గాలవుండును దీప్తిమంతుండును బరశురాముండును ద్రోణపుత్త్రుం డగునశ్వత్థామయుఁ

గృపుండును మజ్జనకుం డగుబాదరాయణుండును ఋశ్యశృంగుండును సప్తర్షు లయ్యెదరు వార లిప్పుడు దమతమయోగబలంబుల నిజాశ్రమమండలంబులం జరియించు చున్నవారు విరోచననందనుం డగుబలి యింద్రుం డయ్యెడు నని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె. 415

సీ. బలి మున్ను నాకంబు బలిమిమైఁ జేకొన్న వామనుం డై హరి వచ్చి వేఁడఁ
బాదత్రయం బిచ్చి భగవన్నిబద్ధుఁ డై సురమందిరముకంటె సుభగ మైన
సుతలలోకంబున సుస్థితి నున్నాఁడు వెత లేక యట మీఁద వేదగుహికి
నానరస్వతికిఁ దా నట సార్వభౌముండు నాఁ బ్రభు వయి హరి నాకవిభునిఁ

ఆ. బదవిహీనుఁ జేసి బలిఁ దెచ్చి నిలుపును, బలియు నిర్జరేంద్రపదము నొందు
నింద్రపదము హరికి నిచ్చినకతమున, దానఫలము సెడదు ధరణినాథ. 416

వ. అట మీఁదటికాలంబున వరుణనందనుం డగుదక్షసావర్ణి తొమ్మిదవమను వ య్యెడు నతనికొడుకులు ధృతకేతుదీప్తకేతుప్రముఖులు రాజులును బరమరీచిగ ర్గాదులు నిర్జరులును నద్భుతుం డనువాఁ డింద్రుండును ద్యుతిమత్ప్రభృతు లగు వారలు ఋషులును నయ్యెద రందు. 417

ఆ. దనుజహరణుఁ డంబుధార కాయుష్మంతు,నకు జనించి రక్షణంబు సేయ
మూఁడులోకములను మోదంబుతో నేలు, నద్భుతాఖ్య నొప్పు నమరవిభుఁడు.

వ. మఱియు సుపశ్లోకసుతుం డగుబ్రహ్మసావర్ణి దశమమను వయ్యెడిఁ దత్పుత్త్రులు భూరిషేణాదులు భూపతులును హవిష్మత్ప్రముఖులు మునులును శంభుం డనువాఁ డింద్రుండును విబుద్ధాద్యులు నిర్జరులును నయ్యెద రందు. 419

ఆ. విశ్వసృజునియింట విభుఁడు విషూచికి, సంభవించు నంశసహితుఁ డగుచుఁ
జెలిమి శంభుతోడఁ జేయు విష్వక్సేనుఁ, డనఁగ జగముఁ గాచు నవనినాథ. 420

వ. మఱియుం దదాగమిష్యత్కాలంబున ధర్మసావర్ణి పదునొకండవమను వయ్యెడి మనుతనూజులు సత్యధర్మాదులు పదుండ్రు ధరణిపతులును విహంగమకామగమన నిర్వాణరుచు లనువారు సురలును వైధృతుం డనువాఁ డింద్రుండును నరుణా దులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 421

ఆ. అంబుజాతనేత్రుఁ డాసూర్యసూనుఁ డై, ధర్మసేతు వనఁగఁ దగ జనించి
వైభవాఢ్యుఁడగుచు వైధృతుఁ డలరంగఁ,గరుణఁ ద్రిజగములను గావఁగలఁడు.

వ. మఱియుఁ దద్భవిష్యత్సమయంబున భద్రసావర్ణి పండ్రెండవమను వయ్యెడి నతనినందనులు దేవవదుపదేవదేవ జ్యేష్ఠాదులు వసుధాధిపతులును ఋతుధా ముం డనువాఁ డింద్రుండును హరితాదులు వేల్పులును దపోమూర్తితపాగ్నీధ్ర గాదులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 423

ఆ. జలజలోచనుండు సత్యతపస్సూనృ,తలకు సంభవించుఁ దనయుఁ డగుచు
ధరణిఁ గాచు నంచితస్వధామాఖ్యుఁ డై, మనువు సంతసింప మానవేంద్ర. 424

వ. మఱియుం దదేష్యత్కాలంబున నాత్మవంతుం డగు దేవసావర్ణి పదుమూఁడవ
మను వయ్యెడి మనుకుమారకులు చిత్రసేనవిచిత్రాదులు జగతీనాయకులును
సుకర్మసుత్రామసంజ్ఞలు గలవారు బృందారకులును దివస్పతి యనువాఁ డిం
ద్రుండును నిర్మోహతత్త్వదర్శాద్యులు ఋషులును నయ్యెద రందు. 425

ఆ. ధరణి దేవహోత్ర దయితకు బృహతికి, యోగవిభుఁడు నాఁగ నుద్భవించి
వనజనేత్రుఁ డా దివస్పతి కెంతయు, సౌఖ్య మాచరించు జగతినాథ. 426

వ. మఱియు నట వచ్చు కాలంబున నింద్రసావర్ణి పదునాలవ మను వయ్యెడి మనునం
దనులు గంభీరవస్త్వాదులు రాజులును బవిత్రచాక్షుషు లనువారు దేవగణం
బులును శుచి యనువాఁ డింద్రుండును నగ్నిబాహుశుచిశుక్రమాగధాదులు
ఋషులును నయ్యెద రందు. 427

తే. తనర సత్త్రాయణునకు వితానయందు, భవము నొందెడి హరిబృహద్భానుఁ డనఁగ
విస్తరించుఁ గ్రియాతంతువిసరములను, నాకవాసులు ముద మంద నరవరేణ్య.

క. జగతీశ త్రికాలములను, బొగ డొందు మనుప్రకారములు సెప్పఁబడెం
దగఁ బదునలువురు మనువులుఁ, దెగ యుగములు వేయు నడవ దివ మజున కగున్.

వ. అనినఁ బరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రున కిట్లనియె. 430

ఆ. ఈపదంబు లందు నీ మనుప్రముఖుల, నెవ్వ రనుచు వార లేమి కతన
నధికవిభవు లైరి హరి యేల జనియించె, నెఱుఁగఁ బలుకు నాకు నిద్ధచరిత. 431

వ. అనినం బారాశర్యకుమారుం డిట్లనియె. 432

సీ. మనువులు మునులును మనుసుతు లింద్రులు నమరులు హరియాజ్ఞ నడఁగువారు
యజ్ఞాదు లందఱు హరిపౌరుషాకృతు లా మనువులు దత్సహాయశక్తి
జగముల నడపుదు రొగి నాల్గుయుగములకడపటఁ గాలసంగ్రస్త మైన
నిగమచయంబును నిజతపోబలముల మరలఁ గాంతురు ఋషివరులు దొంటి

తే. పగిది ధర్మంబు నాలుగుపాదములును, గలిగి వర్తిల్లు మనువులు గమలనేత్రు
నాజ్ఞఁ దిరుగుదు రేలుదు రవనిపతులు, జగతి భాగించి తమతమసమయములను.

వ. మఱియుం బ్రాప్తు లయినవారల నింద్రపదంబులను బహుప్రకారంబుల దేవ
పదంబులను హరి ప్రతిష్ఠించు చుండు వారలు విహితకర్మంబుల జగత్త్రయం
బునుం బరిపాలింతురు లోకంబులు సువృష్టు లై యుండు. 434

సీ. యోగీశరూపుఁడై యోగంబుఁ జూపుచు మౌనిరూపమునఁ గర్మంబు దాల్చు
సర్గంబు సేయుఁ బ్రజాపతిరూపుఁ డై యింద్రుఁ డై దైత్యుల నే పడంచు
జ్ఞానంబు నెఱిఁగించుఁ జతురసిద్ధాకృతిఁ గాలరూపమునఁ బాకంబు సేయు
నానావిధము లైన నామరూపంబులఁ గర్మలోచనులకుఁ గానఁబడఁడు

ఆ. చనినరూపములను జనురూపముల నింకఁ, జనఁగ నున్న రూపచయము నతఁడు
వివిధుఁ డై యనేకవృత్తుల వెలిఁగించు, విష్ణుఁ డవ్యయుండు విమలచరిత. 435

వామనచరిత్రకథాప్రారంభము

వ. అనిన భూవరుం డి ట్లనియె. 436

మ. బలి నంభోరుహనేత్రుఁ డేమిటికి నై పాదత్రయిం వేఁడె ని
శ్చలుఁడుం బూర్ణుఁడు లబ్ధకాముఁడు రమాసంపన్నుఁ డై తాఁ బర
స్థలికిం దీనునిమాడ్కి నేల చనియెం దప్పేమియుం లేక ని
ష్కలుషుం బంధన మేల చేసెను వినం గౌతూహలం బయ్యెడిన్. 437

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 438

సీ. పురుహూతుచే నొచ్చి పోయి భార్గవులచే బలి యెట్టకేలకు బ్రదికి వారి
చిత్తంబు రాఁ గొల్చి శిష్యుఁ డై వర్తింప వారు నాతనిభక్తివలన మెచ్చి
విశ్వజిద్యాగంబు విధితోడఁ జేయింప భవ్యకాంచనపట్టబద్ధరథము
నర్కవాజులఁ బోలుహరులఁ గంఠీరవధ్వజము మహాదివ్యధనువుఁ బూర్ణ

తే. తూణయుగళంబుఁ గవచంబుఁ దొలుతహోమ, పావకుం డిచ్చె నమ్లానపద్మమాలఁ
గలుషహరుఁ డగు తనతాత కరుణ నొసఁగె, సోమసంకాశశంఖంబు శుక్రుఁ డిచ్చె.

వ. ఇవ్విధంబున. 440

క. పాణియు రథియుఁ గృపాణియుఁ, దూణియు ధ్వనియును స్రగ్వి తురగియు దేహ
త్రాణియు ధిక్కృతవిమత, ప్రాణియు మణికనకవలయపాణియు నగుచున్. 441

మ. బలుదానంబుల విప్రులం దనిపి తద్భద్రోక్తులం బొంది పె
ద్దలకుం మ్రొక్కి విశిష్టదేవతల నంతర్భక్తిఁ బూజించి ని
ర్మలుఁ బ్రహ్లాదునిఁ జేరి నమ్రశిరుఁడై రాజద్రథారూఢుఁ డై
వెలిఁగెం దానవభర్త శైలశిఖరోద్వేల్లద్దవాగ్ని ప్రభన్. 442

క. దండితమృత్యుకృతాంతులు, ఖండితసురసిద్ధసాధ్యగంధర్వాదుల్
పిండితదిశు లమరాహిత, దండాధీశ్వరులు సములు దన్నుం గొలువన్. 443

క. చూపుల గగనము మ్రింగుచు, నేపున దివి భువియు నాత లీతల సేయం
రూపించుచు దనుజేంద్రుఁడు, ప్రాపించెను దివిజనగరపథము నరేంద్రా. 444

వ. ఇట్లు బలవంతుం డగుబలి సురేంద్రుని సాధింప సమకట్టి దండగమనంబులు నేసి
నిడుదపయనంబులం జని చని. 445

మ. కనియెం బుణ్యజనౌకముం విగతరోగస్వప్నపీడాన్నభా
దనసంశోకముఁ బుష్పపల్లవఫలోద్దామద్రుమానీకముం
స్వనితోద్ధూతపతాకముం బ్రవిచరద్వైమానికానీకముం
ఘనగంగాసలిలైకముం మఘవయుక్తశ్రీకముం నాకమున్. 446

వ. కని రక్కసులఱేఁడు వెక్కసంబై చాల్పు గలవేల్పులనెలవు దఱియం జొచ్చి
చెచ్చెర ముందటికిం జని చని ముందట నెడపడక మొనమోసి యిగురుచు చిగురు
తలిరాకుజొంపంబు నన మొగుడు మొగ్గ యరవిరి నెఱవిరి గుత్తి పిందె పూఁప

దోరగాయ పండు గెలకతంబుల వ్రేఁగులాఁగలేకమూఁగి వీఁగివ్రేఁక లగుమ్రాఁకుల ప్రోకలకుఁ ఖేట లగు పెందోఁటలును దోఁటలగాటంబులై నివ్వటిల్లుమవ్వాంపుఁ గ్రొవ్విరులకుఁ గవలు విప్పక కసిమసలు గలిగి ముసరి కొసరి పూని పోని తేనియ లాని విసరు గలిగి ముసరు కవిసి క్రొవ్వి రిమ్మగొని జుమ్ముజుమ్మనుచు జంజాటించు తేఁటిదాఁటులును దాఁటువడక నాఁటుకొని కూడి జోడునీడగ క్రొమ్మావులకమ్మనికొమ్మల నిమ్ముల ముసరి పసిమి గలకిసలయమ్ములుఁ బొసంగ మెసంగి కిసరు పడక కసరు నెడి బిట్టురట్టడితనంబు లలమి మించక రాలించుకోయిలల మొత్తంబులును మొత్తంబులై చిత్తంబులు మత్తంబులుగఁ దత్తఱంబునం దియ్యనిపండ్లకుఁ గయ్యంబులు సేసి చయ్యన నేసరేఁగి జేసంబులు గాసంబులు గొని వాసికెక్కి పలుబాస లాడుచు బహుప్రకారంబు లగుకీరంబులును గీరంబులకు సరి గడచి మింట నంట నెగసి పెట్టలం బట్టి చీరి యిట్టట్టుఁ జనక నెట్టుకొని సెలవుల వ్రాలుచు నింపుగలరవమ్ములు గలుగుకలరవమ్ములును గలరవమ్ములలరం దొలంకుల కొలంకుల కెలంకులఁ గడంకల బ్రియల నిడుకొని క్రమ్మి దొమ్మిసేసి యొలదమ్మి తూఁడుల వాఁడు లగుచంచుపులం జించి మెక్కి చొక్కి మిక్కిలి కలఁకలం బడుచు నలబలంబులు సేయుకలహంసంబులును హంసరుచిజనితవికసనముల వికవిక నగుచుం బస గలిగి మిసమిస మెఱచుపసిఁడి కెందమ్ము లిందిరామందిరమ్ములచందమ్ములుగ నందమ్ము లగుకొలంకులును కొలంకులకరళ్లఁ దడిసి వడవడ వడంకుచు నల్లిబిల్లులు గొని సాఁగినతీఁగెయిండ్లగండ్లయాఱములం దోరములు నెడి పలు విరులకమ్మవలపుల వ్రేఁగునం దూఱ లేక యాడిగిలం బడుగాడ్పులును గాడ్పుల వలన నెగసి గగనమున విరిసి పలువన్నెలం జెన్నగు మేలుకట్టుఁబుట్టంబుల తెఱంగున దట్టంబులయినకుసుమపరాగంబులును బరాగంబుల సరాగంబు లగువాఁగు వ్రంతల చెంతల గుంపులుగొని గఱికజొంపంబులలంపులు దిని మంపులుగొని పెల్లునెమర్లు వెట్టుచు నొదుఁగులపొదుఁగులు గదల వాడలవాడలజాడలం బరుగులిడుదూడల క్రీడలవేడుకలం గూడుకొని యిండ్లవాకిండ్లకుం జేరి పౌరులకోరికల కనుసారిక లగుచు నమృతంబు గురియుకామధేనువులును గామధేనువులకు నిలువనీడ లగుచు నడిగినజనమ్ములకు ధనమ్ములు ఘనమ్ముగఁ బుడుకుకల్పతరువులును గల్పతరువులపల్లవమంజరులఁ గుంజరులకు విఱిచియిచ్చుచు మచ్చికలకలిమి నిచ్చ మెచ్చుచుఁ గృతకగిరులచఱులసిరులనడరుపడఁతులనడలకు గురువు లగుచు మెఱయుమురువుల నొత్తరించుమత్తేభంబులును నిభంబులసరస నొరసికొని వరుసఁ బరుసఁదనము లెడలి సుకరము లగుమకరతోరణస్తంభంబులును తోరణస్తంభంబులచేరువ నిలిచి చెఱకువిలుతుం డొఱ వెఱికిన బెడిదము లగునవకంపు మెఱుఁగుంజిగురుటడిదముల తెఱంగున నిలుకడసంపదలు గలుగుశంపల సొంపునం గరచరణాదిశాఖలు గలచంద్రరేఖలపోఁడిమిని వాహినిగలమోహినీ

విద్యల గ్రద్దనఁజూపులకుందీపు లాదవించుచు మర్మకర్మంబువశంబు లరయు యశంబులు గలిగి యనూనంబు లగువిమానంబు లెక్కి చచ్చివచ్చినసచ్చరిత్రు లకుం జెచ్చెర నెదురుచని తూఁకొని తోకొనిపోవురంభాదికుంభికుంభకుచలకల కలంబులును గలహంసకారండవకోకసారసబృంద సుందర సుందరియు నిందీవరా రవిందనంద దిందిందిరయు సభంగయు సభంగయు నగుగంగ నింగికిం బొంగె నో యని మిగుల దిగులుపడఁ బొగడ్తల కెక్కినయగడ్తలును నగడ్తలమిన్నేటి తేటనీటనీటులీనుపాటి సూటిచల్లులాటల మేటికూటువలు గొనుచు నేచినఖేచర కన్యకావారంబులును వారవనితాసుపూజితరాజిత దేహళీపాటవంబు లగుగో పురకనకకవాటంబులును గవాటవేదికాఘటితమణిగణకిరణోదారంబు లగునిం ద్రనీలస్తంభగంభీరతలును గంభీర విమలకమలరాగ పాలికామాలికావారంబు లగు చతుర్ద్వారంబులును ద్వారదేశంబులచావిళ్లం గావ ళ్లుండి ప్రొద్దు వోక రక్కసుల వేల్పులు కయ్యంబులు నెయ్యంబులం జెప్పికొను చున్నయస్త్రశస్త్ర ధారులు శూరులు నయినమహాద్వారపాలకవీరులును వీరరసజలధివేలోదా రంబు లయి శుద్ధస్ఫటికబద్ధమహోత్తానంబు లగుసోపానసుభగాకారంబులును సుభగాకారప్రదీప్రంబు లగువజ్రమహారజతవప్రంబులును వప్రోపరివజ్రకుడ్య శిరోభాగచంద్రకాంతతరుణహిమకరకిరణముఖరంబులగుసాలశిఖరంబులును శిఖర స్తోమధామనికృత్తతారకంబులును దారతారమణిశిలాకతోరంబు లగుచు మిగుల గరిత యగునగరిసిరి మీఱ నమరు మొగులు వొడగని నిలుకడలకు నలువ నడిగికొని పడసినపసిఁడి తెరలవలువల బెడంగునం దోరంబు లగుప్రాకారంబులును బ్రాకారకాంచనాంచితయుద్ధసన్నద్ధమహాఖర్వ గంధర్వవాహినీపాలకంబు లగుమ రకతాట్టాలకంబులును నట్టాలకోత్తుంగవజ్రమయస్తంభోదంచనంబులును బర భటప్రాణవంచనంబులు సముదంచనంబులు నగుదంచనంబులును దంచనం బులతుదను రథంబులయిరుసులు నొరసికొనం గోటయీవలియావలితివియని దివియలకరణి రుచిరము లగుచుఁ బచరించునహిమకరహిమకరమండలంబు లును హిమకరమండలంబు నిద్దంపుటద్దం బని మూఁగి తొంగిచూచుచు కళికఫల కంబులఁ గులకములు గొనునలకములం దరపి తిలకములందెఱఁగుపఱుచుకొను సమయముల వెనుక నొదిఁగి కదిసి ముకురంబులం బ్రతిఫలితు లైనపతు లితర సతులరతుల కనుమతు లని కనుకనిఁ మరలి నీడ తలంగినం గలంగి చని కాం తులు వొలయ నలయుముగుదలకు నేకాంతంబులై గగనసముత్సేధంబు లైన రాజసౌధంబులును సౌధంబులసీమలముత్తియంపుసరులతోడి నిబ్బరపుగుబ్బ చన్నులచెన్నులం బ్రక్కలం జుక్కపదువు లుండ మండితసౌధశిఖరంబు లకు శృంగారంబు లయినభృంగారంబులును భృంగారశయనజాలక డోలి కానిశ్రేణికాదివిశేషరమ్యంబు లై హర్మ్యంబులును హర్మ్యకనకగవాక్షరంధ్ర

నిర్గతకర్పూరకుంకుమాగరుధూపధూమంబులును ధూమంబులు జీమూతస్తో
మంబు లని ప్రేమంబు లుబ్బ గొబ్బునం దబ్బాటు పబ్బంబు లబ్బె నని మరులు
గొని పురులవన్నియలసిరులుసరులుగొనం గుటవిటపములం దటపెటనటించుచుం
బలుకులువిరిసి కికురువాఁడుచు వలతేనిమఱువు జదువులటీక లనం గేక లిడునెమి
ళ్లను నెమిళ్లపురులనారలు నారు లగురతనంపువిండ్లనినదము లనుతలంపులం
దోఁకలు జడిసి వీఁకలు మెఱసి మూఁకలు గొని దివి కెగరి రవికిం గవిసినరాహు
వుక్రియం దివిఁ దడంబడుపడగలును బడగలును గొడుగులును దమకు
నాలంబులకు నడియాలంబులుగఁ దోరంబు లైనసారంబుల బీరంబులు మెఱసి
బెబ్బులుల గబ్బునం గరులసిరుల సింగంబులభంగుల శరభంబులరభసంబుల
ధూమకేతువులరీతుల వైరం జీకిం గొనక శంక లుడిగి ఱంకె లిడుచు లంకె లై
లెక్కకు మిక్కిలి యగుచు రక్కసులచక్కటి యెక్కటికయ్యముల దయ్యము
లెఱుంగం దిరుగువీరభటకదంబంబులును గద బకరవాలశూలాదుల మెఱుం
గులు మెఱపులతెఱంగుల దిశలచెఱంగులం దుఱంగలింప నేమినినదంబులు
దరము లగునుఱుములుగ నడ మొగిళ్ల పెల్లునం బ్రవర్షితరథికమనోరథంబు లగు
రథంబులగములును గములు గొని గమనవేగములవలన హరిహరుల నగి గాలిం
జాలిం బడం గేలికొని ఘనంబు లగుమనంబులం దెగడి నెగడుసురంగంబు లగు
తురంగంబులును రంగదుత్తుంగవిశదమదకలకరటికటతటజనిత మదసలిలకణగణవి
గళితదశశతనయనభుజసరళమిళితలలితనిఖిలదిగధిపతి శుభకరకరకనకకటకఘటిత
మణిసముదయసముదిత రేణువర్గదుర్గమంబు లయిననిర్వక్రమార్గంబులును మార్గ
స్థలోపరిగతాగతశతశతాయుతానేక గణనాతీతరోహణాచలతటవిరాజమానంబు
లగువిమానంబులును విమానవిహరమాణ సుందరసుందరీసందోహసంవాదిత
భూరిభేరీవీణాపణవమృదంగకాహళశంఖాదివాదనానూనగానసాహిత్య నృత్యవి
శేషంబులును విశేషరత్నసంఘటితశృంగారశృంగాటక వాటికాదేహదేహళీప్ర
దీపంబులును దీపాయమానమానితసభామండప ఖచిత రుచిరచింతారత్నంబులు
నుం గలిగి రత్నాకరంబునుం బోలె ననిమిషకౌశికవాహినీవిశ్రుతం బయి శ్రుతి
వాక్యంబునుం బోలె నకల్మషసువర్ణప్రభూతం బయి భూతపతికంఠంబునుం
బోలె భోగిరాజకాంతం బయి కాంతాకుచంబునుం బోలె సువృత్తం బయి
వృత్తజాతంబునుం బోలె సదాగురులఘునియమాభిరామం బయి రామచం
ద్రునితేజంబునుం బోలె ఖరదూషణాదిదోషాచరానుపలబ్ధం బయి లబ్ధవర్ణచరి
త్రంబునుంబోలె నమలాంతరంగద్యోతమానం బయి మానధనునినడవడియునుం
బోలె సన్మార్గభాతి సుందరం బయి సుందరోద్యానంబునుం బోలె రంభాంచితా
శోకపున్నాగం బయి పున్నాగంబునుం బోలె సుకవిసుమనోవిశేషం బయి
శేషాహిమస్తంబునుంబోలె సున్నతతమావిశారదం బయి శారదసుందరంబు

నుంబోలె ధరళజీమూతప్రకాశితం బయి సితేతరాజినదానంబునుంబోలె సరస
తిలోత్తమం బై యుత్తమపురుషవచనంబునుంబోలె ననేకసుధారసప్రవర్షంబై
వర్షాదియునుంబోలె నుల్లసదింద్రగోపం బయి గోపతిమూఁపురంబునుంబోలె
విచతురార్యాలంకృతం బయి కృతార్థం బయినయమరావతీనామనగరంబు
నేరం జని కోటచుట్టునుం బట్టుగలుగ బలంబులఁ జలంబున విడియం బంచి
పొంచి మార్గంబు లెల్ల నరికట్టుకొని యేమఱక యుండె నంత. 447

క. మాయరు నగవులకును గను, మూయరు కాలంబుకతన ముదియరు ఖలులన్
డాయరు పుణ్యజనంబులఁ, బాయరు సురరాజువీటిప్రమదాజనముల్. 448

వ. అప్పుడు. 449

క. దుర్భరదానవశంఖా, విర్భూతధ్వనులు నిండి విబుధేంద్రవధూ
గర్భములు పగిలి లోపలి, యర్భకతతు లావు రనుచు నాక్రోశించెన్. 450

వ. అంత. 451

సీ. బలి వచ్చి విడియుట బలభేది వీక్షించి గట్టిగాఁ గోటకుఁ గాపు వెట్టి
దేవవీరులుఁ దాను దేవతామంత్రిని రప్పించి సురవైరిరాకఁ జెప్పి
ప్రళయానలునిభంగి భాసిల్లు చున్నాఁడు ఘోరరాక్షసులను గూడినాఁడు
మన కోడి చని నేఁడు మరల వీఁ డేతెంచె నేతపంబున వీని కింత వచ్చె

ఆ. నీదురాత్మకునకు నెవ్వఁడు దోడయ్యె, నింక వీని గెల్వ నేది త్రోవ
యేమి సేయువార మెక్కడిమగఁటిమి, నెదురు మోహరింప నెవ్వఁ డోపు. 452

క. మ్రింగెడు నాకాశంబును, బొంగెడు నమరాద్రికంటెఁ బొడవై వీఁడున్
మ్రింగెడుఁ గాలాంతకుక్రియ, భంగించును మరలఁ బద్దఁ బంకజగర్భున్. 453

క. ఈ రాదు రాజ్య మెల్లను, బోరాదు రణంబు సేయఁ బోయితి మేనిన్
రా రాదు దనుజుచేతను, జా రా దిట మీఁద నేమిజాడ మహాత్మా. 454

వ. అనిన సురరాజునకు నాచార్యుం డిట్లనియె. 455

సీ. వినవయ్య దేవేంద్ర వీనికి సంపద బ్రహ్మవాదులు భృగుప్రవరు లర్థి
నిచ్చిరి రాక్షసునెదురను నిలువంగ హరి యీశ్వరుఁడు దక్క నన్యజనులు
నీవును నీసముల్ నీకంటెనధికులుఁ జాలరు రాజ్యంబు సాలు నీకు
విడిచి పోవుట నీతి విబుధనివాసంబు విమతులు నలఁగెడు వేళ సూచి

తే. మరలి మఱునాఁడు వచ్చుట మామతంబు, విప్ర [illegible] వృద్ధి వచ్చె
వారిఁ గైకొన కిటమీఁద వాఁడి సెడును, ద [illegible] వలదు. 456

క. పరు గెలువ వలయు నొండెను, సరి పోరఁగ [illegible] నొండెన్
సరిగెలుపు మృతియు దొరకమి, సరసంబుగ [illegible] నొండెన్.

వ. అనినఁ గార్యకాలప్రదర్శి యగుబృహస్పతివచన [illegible] రూపులై దివి
జాలు శ్రీవిష్టపంబు విడిచి తమతమపొందుపట్లకుం [illegible] యునుం ప్రతిభట

Q22:223
35 J52

వివర్జిత యగుదేవధాని నధిష్ఠించి జగత్త్రయంబునుం దనవశంబు సేసికొని విశ్వ
విజయుం డై పెద్దకాలంబు రాజ్యంబు సేయు చుండె శిష్యవత్సలు లగుభృగ్వా
దు లతనిచేత శతాశ్వమేధంబులు సేయించిరి తత్కాలంబున. 458

శా. అర్థుల్ వేఁడరు దాతలుం జెడరు సర్వారంభముల్ పండుఁ బ్ర
త్యర్థుల్ లేరు మహోత్సవంబులను దేవాగారముల్ వొల్చుఁ బూ
ర్ణార్థుల్ విప్రులు వర్షముల్ గురియఁ గాలార్హంబు లై ధాత్రికిన్
సార్థం బయ్యె వసుంధరాత్వ మసురేంద్రాధీశురాజ్యంబునన్. 459

వ. అంత. 460

సీ. తనతనూజులప్రోలు దనుజులు గొనుటయు వేల్పులెల్లను డాఁగ వెడలుటయును
భావించి సురమాత పరితాపమునఁ బొంది వగ ననాథాకృతి వనరు చుండ
నాయమ్మపెనిమిటి యగుకశ్యప బ్రహ్మ మఱి యొకనాఁడు సమాధి మాని
తనకుటుంబిని యున్న ధామంబునకు నేఁగి నాతిచే విహితార్చనములు వడసి

ఆ. వంది వ్రాలి కుంది వాడినయిల్లాలి, వదనవారిజంబువడువుఁజూచి
చేరఁ దిగిచి మగువచిబుకంబు పుడుకుచు, వారిజాక్షి యేల వగచె దనుచు. 461

వ. అమ్మహాత్ముం డి ట్లనియె. 462

మ. తెఱవా విప్రులు పూర్ణులే చెలఁగునే దేవార్చనాచారముల్
తఱితో వేలుతురే గృహస్థులు సుతుల్ ధర్మానుసంధానులే
నెఱి నభ్యాగతకోటి కన్న మిడుదే నీరంబునుం బోయుదే
మఱి లే కర్థుల దాసులన్ సుజనులన్ మన్నింపుదే పైదలీ. 463

ఆ. అన్న మైనఁ దక్ర మైనఁ దోయం బైన, శాక మైనఁ దనకు జరగుకొలఁది
నతిథిజనుల కడ్డ మాడక యిడరేని, లేమ వారు గలిగి లేనివారు. 464

వ. మఱియు. 465

ఆ. నెలఁత విష్ణునకును నిఖిలదేవాత్మున, కాననంబు శిఖియు నవనిసురులు
వారు దనియఁ దనియు వనజాతలోచనుఁ, డతఁడు దనియ జగములన్నిదనియు.

క. బిడ్డలు వెఱతురె నీ కఱి, గొడ్డంబులు సేయ కెల్లకోడండ్రును మా
ఱొడ్డారింపక నడతురె, యెడ్డము గాకున్న దే మృగేక్షణ యింటన్. 467

వ. అని పలికినం బతికి సతి యి ట్లనియె. 468

ఉ. ప్రేమ యొకింత లేక దితిబిడ్డలు బిడ్డలబిడ్డలున్ మహా
భీమబలాఢ్యులై తనదుబిడ్డల నందఱఁ దోలి సాహసా
క్రామితవైరు లయ్యు నమరావతి నేలుచు నున్నవారు నీ
కేమని విన్నవింతు హృదయేశ్వర మేలు దలంచి చూడవే. 469

క. అక్కా చెల్లెం డ్రయ్యును, దక్కరు నాతోడిపోరు దానున్ దితియున్
రక్కసులు సురల మొత్తఁగ, నక్కట వల దనదు చూచు నౌనౌ ననుచున్.

సీ. ఎండక న్నెఱుఁగనియింద్రునియిల్లాలు పలుపంచలను జాలిఁ బడియె నేఁడు
త్రిభువనసామ్రాజ్యవిభవంబుఁ గోల్పోయి దేవేంద్రుఁ డడవులఁ దిరిగె నేఁడు
గలిమి గారాబుబిడ్డలు జయంతాదులు శబరార్భకులవెంటఁ జనిరి నేఁడు
నమరుల కాధార మగునమరావతి యసురుల కాటపట్టయ్యె నేఁడు

ఆ. బలి జగముల నెల్ల బలియుచు నున్నాఁడు, వాని గెలువ రాదు వాసవునకు
యాగభాగ మెల్ల నతఁ డాహరించుచుఁ, గడఁగి సురల కొక్కకడియు నీఁడు.

క. ప్రజలకు నెల్లను సముఁడవు, ప్రజలను గడు పారఁగన్న బ్రహ్మవు నయ్యుం
బ్రజలందు దుష్టమతులను, నిజముగ శిక్షింప వలదె నీవు మహాత్మా. 472

మ. సురలన్ సభ్యుల నార్తులన్ విరథులన్ శోకంబు వారించి ని
ర్జరధానిన్ నిలుపంగ రాత్రిచరులన్ శాసింప సత్కార్య మే
వెర వేరీతి ఘటిల్లు నట్టిక్రమమున్ వేగంబ చింతింపవే
కరుణాలోకసుధాఝరిం దనుపవే కల్యాణసంధాయకా. 473

వ. అనిన మనోవల్లభపలుకు లాకర్ణించి ముహూర్తమాత్రంబు చింతించి విజ్ఞాన
దృష్టి నవలంబించి భావికాలకార్యంబు విచారించి కశ్యపబ్రహ్మ యిట్లనియె.

మ. జనకుం డెవ్వఁడు జాతుఁ డెవ్వఁడు జనిస్థానంబు లెచ్చోటు సం
జననం బెయ్యది మేను లేకొలఁది సంసారంబు లేరూపముల్
వినుమా యింతయు విష్ణుమాయ దలఁపన్ వే ఱేమియున్ లేదు మో
హనిబంధంబు నిదాన మింతటికి జాయా విన్నఁబో నేటికిన్. 475

వ. అగు నయిననుం గాలోచితకార్యంబు సెప్పెద. 476

మ. భగవంతుం బరముం జనార్దనుఁ గృపాపారీణు సర్వాత్మకున్
జగదీశున్ హరి సేవ సేయు మతఁడున్ సాంగత్యముం బొంది నీ
కగునిష్టార్థము లెల్ల నిచ్చు నిఖిలార్థావాప్తి సేకూరెడిన్
భగవత్సేవలఁ బొంద రాదె బహుసౌభాగ్యంబులం బ్రేయసీ. 477

వ. అనిన గృహస్థునకు గృహిణి యిట్లనియె. 478

క. నారాయణుఁ బరమేశ్వరు, నేరీతిఁ దలంతు మంత్ర మెయ్యది విహితా
చారంబు లేప్రకారము, లారాధనకాల మెద్ది యానతి యీవే. 479

వ. అనిన గశ్యపప్రజాపతి సతికిఁ బయోభక్షణం బను వ్రతం బుపదేశించి తత్కా
లంబును దన్మంత్రంబును దద్విధానంబును దదుపవాసదానభోజనప్రకారంబు
లును నెఱింగించిన నదితియును ఫాల్గునమాసంబున శుక్లపక్షంబునఁ బ్రథమదివ
సంబునన్ దొరఁకొని పండ్రెండుదినంబులు హరిసమర్పణంబుగా వ్రతంబు సేసి
వ్రతాంతంబున నియత యై యున్నయెడఁ జతుర్బాహుండును బీతవాసుండును
శంఖచక్రగదాధరుండును నై నేత్రంబుల కగోచరుం డైననారాయణదేవుండు
ప్రత్యక్షం బైనం గనుంగొని. 480

క. కన్నులసంతోషాశ్రులు, చన్నులపైఁ బఱవఁ బులకజాలము లెసఁగన్
సన్నుతులును సన్నుతులును, నున్నతరుచిఁ జేసి నిటలయుక్తాంజలి యై. 481

క. చూపుల శ్రీపతిరూపము, నాపోవక త్రావి త్రావి హర్షోద్ధత యై
వాపుచ్చి మందమధురా, లాపంబులఁ బొగడె నదితి లక్ష్మీనాథున్. 482

సీ. యజ్ఞేశ విశ్వంభ రాచ్యుత శ్రవణమంగళనామధేయ లోకస్వరూప
యాపన్నభక్తజనార్తివిఖండన దీనలోకాధార తీర్థపాద
విశ్వోద్భవస్థితివిలయకారణభూత సంతతానంద శశ్వద్విలాస
యాయువు దేహంబు ననుపమలక్ష్మియు వసుధయు దివముఁ ద్రివర్గములును
తే. వైదికజ్ఞానయుక్తియు వైరిజయము, నిన్నుఁ గొలువనినరులకు నెఱయఁ గలదె
వినుతమందార గుణహార వేదసార, ప్రణతవత్సల పద్మాక్ష పరమపురుష. 483

ఆ. అసురవరులు సురల నదలించి బెదరించి, నాక మేలుచున్న నాఁటనుండి
కన్నకడుపు గాన కంటఁ గూరుకు రాదు, కడుపుఁబొక్కు మాన్పి కావవయ్య.

వ. అనిన విని దరహాసితవదనుం డయి యాశ్రితకామధేను వైనయప్పర మేశ్వరుం
డి ట్లనియె. 485

శా. నీకోడండ్రును నీకుమారవరులున్ నీనాథుఁడున్ నీవు సం
శ్లోకింపన్ సతులుం బతుల్ మిగుల సమ్మోదింప రాత్రించరుల్
శోకింపన్ భవదీయగర్భమునఁ దేజోమూర్తి జన్మించెదన్
నాకున్ వేడుక పుట్టు నీసుతుఁడ నై నర్తించి వర్తింపఁగాన్. 486

మ. బలిమిన్ దైత్యులఁ జంప రాదు వినయోపాయంబునం గాని సం
చలనం బొందకు నేను నీనియతికిన్ సద్భక్తికిన్ మెచ్చితిన్
బలివిద్వేషియు నానిలింపగణముం బౌలోమియున్ మెచ్చ దై
త్యులరాజ్యంబు హరింతు నింద్రునికి నిత్తున్ దుఃఖ మిం కేటికిన్. 487

క. నీరమణుని సేవింపుము, నారూపము మానసించి నలినీగర్భా
గారంబు వచ్చి చొచ్చెద, గారామునఁ బెంప వమ్మ కరుణన్ నన్నున్. 488

క. ఏలింతు దివము సురలను, బాలింతు మహేంద్రయువతి భాగ్యశ్రీలం
దూలింతు దానవుల న్నిర్మూలింతు రిపుప్రియాంగములభూషణముల్. 489

వ. అని యిట్లు భక్తజనపరతంత్రుం డగుపురాణపురుషుం డాన తిచ్చి తిరోహితుం
డయ్యె నయ్యదితియుఁ గృతకృత్య యై సంతోషంబునఁ దనమనోవల్లభుం డగు
కశ్యపు నాశ్రయించి సేవించు చుండె నంత నొక్కదినంబున. 490

ఆ. ఘనసమాధినుండి కశ్యపుఁ డచ్యుతు. నంశ మాత్మ నొలయ నదితియందుఁ
దనదువీర్య మధికతరము నేర్చెను గాలి, శిఖిని దారువందుఁ జేర్చినట్లు. 491

వ. ఇట్లు కశ్యపచిరతరతపస్సంభృతవీర్యప్రతిష్ఠితగర్భయై సురలతల్లి యుల్లంబున
మల్లసిల్లుచు నుండె నంత. 492

క. చలచల నై పిదపిద నై, గలలం బై కరుడు గట్టి గళనాళముతోఁ
దల యేర్పడి గర్భం బై, నెల మసలం జిరచిక్కె నెలఁతకు నధిపా. 493

క. నెలఁతకుఁ జూలై నెల రె, న్నెల లై మఱి మూడు నాల్గునెల లై వరుసన్
నెల లంత కంత కెక్కఁగ, నెలలును డగ్గఱిన నసురనిర్మూలతకున్. 494

క. మహితతర మేఘమాలా, పిహితాయుతచండభానుబింబప్రభతో
విహితాంగంబులఁ గశ్యపు, గృహిణీగర్భమున శిశువు గ్రీడించె నృపా. 495

క. తనకడుపు నొకయిరవున, వనరుహగర్భాండభాండవనధిచయంబుల్
గొనకొని జగములు నిడుకొని, తనుగతిఁ గడు నడఁగి మడఁగి తన రెన్ బెడఁగై.

వ. అంత నక్కాంతాతిలకంబు క్రమక్రమంబున. 497

మ. నిలిపెన్ ఱెప్పల బృందిమన్ విశదిమన్ నేత్రంబులం జూచుకం
బుల నాకాళిమ మేఖలం ద్రఢిమ నెమ్మోమూరఁగాఁ బాండిమ
న్బలిమిం జన్నుల శ్రోణిపాళి గరిమన్మధ్యంబునన్ బృంహిమ
న్నలితాత్మన్ లఘిమన్ మహామహిమ మేనన్ గర్భదుర్వార మై. 498

క. పెట్టుదురు నుదుట భూతిని, బొట్టిడుదురు మేనఁ బట్టుఁబుట్టపుదోయిం
బెట్టుదురు వేల్పులమ్మకుఁ, గట్టుదురు సురక్ష పడఁతిగర్భంబునకున్. 499

వ. ఇవ్విధంబున. 500

తే. విశ్వగర్భుఁడు దనగర్భవివరమందుఁ, బూఁటపూఁటకుఁ బూర్ణుఁడై పొటకరింప
ప్రేఁకఁ జూలాలితనమున వేల్పుఁబెద్ద, పొలఁతి కంతట నీళ్లాడుప్రొద్దు లయ్యె.

వ. తదనంతరంబునం జతురాననుం డరుగుదెంచి యదితిగర్భపరిభ్రమవిభ్రముం
డగునప్పరమేశ్వరు నుద్దేశించి యిట్లని స్తుతియించె. 502

సీ. త్రిభువనజయరూఢ దేవ త్రివిక్రమ పృథులాత్మ శిపివిష్ట పృశ్నిగర్భ
ప్రీతత్రిణాభ త్రిపృష్ఠ జగంబుల కాద్యంతమధ్యంబు లరయ నీవ
జంగమస్థావరజననాదిహేతువు నీవ కాలంబ వై నిఖిల మాత్మ
లోపల ధరియింతు లోనిజంతుల నెల్ల స్రోతంబులోఁ గొని సుందరతను

తే. బ్రహ్మలకు నెల్ల సంభవభవన మీవ, దివమునకుఁ బాసి దుర్దశ దిక్కు లేక
శోకవార్ధి మునింగినసురల కెల్లఁ, దేల నాధార మగు చున్న తెప్ప వీవ. 503

క. విచ్చేయు మదితిగర్భము, చెచ్చెర వెలువడి మహాత్మ చిరకాలంబున్
విచ్చలవిడి లే కమరులు, ముచ్చటవడి యున్నవారు ముద మందింపన్. 504

వామనమూర్త్యావిర్భాఘట్టము

వ. అని యిట్లు కమలసంభవుండు వినుతి సేయునయ్యవసరంబున. 505

మ. రవి మధ్యాహ్నమునం జరింప గ్రహతారాచంద్రభద్రస్థితిన్
శ్రవణద్వాదశినాఁడు శ్రోణ నభిజిత్సంజ్ఞాతలగ్నంబునన్
భువనాధీశుఁడు పుట్టె కాంచనగతిం బుణ్యవ్రతోపేతకున్

దివిజాధీశ్వరమాతకుం బరమపాతివ్రత్యవిఖ్యాతకున్. 506

వ. మఱియు నద్దేవుండు శంఖచక్రగదాకమలకలితచతుర్భుజుండును బిశంగవర్ణవస్త్రుండును మకరకుండలమండితగండభాగుండును శ్రీవత్సవక్షుండును నలినచక్షుండును నిరంతరశ్రీవిరాజితరోలంబకదంబాలంబిత వనమాలికాపరిష్కృతుండును మణికనకాంచితకాంచీవలయాంగదకిరీటహారనూపురాలంకృతుండును గమనీయకంఠకౌస్తుభాభరణుండును నిఖిలజనమనోహరుండును నై యవతరించిన సమయంబున. 507

శా. చింతం బాసిరి యక్షతార్క్ష్యసుమనస్సిద్ధోరగాధీశ్వరుల్
సంతోషించిరి సాధ్యచారణమునీశబ్రహ్మవిద్యాధరుల్
గాంతిం జెందిరి భానుచంద్రములు రంగద్గీతవాద్యంబులన్
గంతుల్ వైచిరి మింటఁ గింపురుషులున్ గంధర్వులుం గిన్నరుల్. 508

క. దిక్కులకావిరి వాసెను, నెక్కువనిర్మలత నొందె నేడుపయోధుల్
నిక్కమెయి నిలిచె ధరణియుఁ, జుక్కలత్రోవయును విప్రసురసేవ్యము లై. 509

క. ముంపుగొని విరులవానల, జొంపంబులు గురియు సురలు సుమనోమధువుల్
తుంపర లెగయఁ బరాగపు, గొంపుల భూభాగ మతినిరూషిత మయ్యెన్. 510

వ. తదనంతరంబ. 511

ఆ. ఈమహానుభావుఁ డెట్లింతకాలంబు, నుదరమందు నిలిచి యుండె ననుచు
నదితి వెఱఁగుపడియె నానందజయశబ్ద, ములను గశ్యపుండు మొగి నుతించె. 512

వ. అంత నవ్విభుండు సాయుధసాలంకారం బగుతనదివ్యరూపంబు నుజ్జగించి రూపాంతరం బంగీకరించి కపటవటునిచందంబున నుపనయనవయస్కుం డైనవామనబాలకుం డై తల్లిముంగటఁ గుమారసముచితాలాపంబు లాడుచుఁ గ్రీడించుసమయంబున నదితియుం దనయవిలోకనపరిణామపారవశ్యంబున. 513

ఆ. నన్నుఁ గన్నతండ్రి నాపాలిదైవమ, నాతపఃఫలంబ నాకుమార
నాదు చిన్నివడుగ నాకులదీపక, రాఁ గదయ్య భాగ్యరాశి వగుచు. 514

క. అన్నా రమ్మని దగ్గఱఁ, జన్నులపాలేఱు వాఱ సంశ్లేషిణి యై
చిన్నారిమొగము నివురుచుఁ, గన్నారం జూచెఁ గన్నకడు పై యుంటన్. 515

క. పురు డీబోటికి నిందిర, పురు డంబిక గాక యొరులు పురుడే యనుచున్
బురుటాలికిఁ బదిదినముల, పురుడు ప్రవర్తించి రెలమిఁ బుణ్యపుగరితల్. 516

వ. అంత నబ్బాలునకు సంతసంబున మహర్షులు గశ్యపప్రజాపతిం బురస్కరించుకొని సముచితోపనయనకర్మకలాపంబులు సేయించిరి సవిత సావిత్రి నుపదేశించె బృహస్పతి యజ్ఞోపవీతంబును గశ్యపుండు ముంజియుఁ గౌపీనం బదితియు ధరణి గృష్ణాజినంబును దండంబు వనస్పతి యగుసోముండును గగనాధిష్ఠానదేవత ఛత్త్రంబును గమండలువు బ్రహ్మయు సరస్వతి యక్షమాలికయు

సప్తర్షులు కుశపవిత్రంబులు నిచ్చిరి మఱియును. 517

క. భిక్షాపాత్రిక నిచ్చెను, యక్షేశుఁడు వామనునకు నక్షయ మనుచున్
సాక్షాత్కరించి పెట్టెను, భిక్షుకునకు భవాని పూర్ణభిక్ష నరేంద్రా. 518

క. ఇద్ధబ్రహ్మర్షిసమా, రాధ్యుం డై విహితమంత్రరాజి జపుపుచుం
బ్రోద్యం బగునసలంబున, నద్దీపించె మున వటుఁడు వెల్సెం గడఁకన్. 519

బలిసత్త్రస్థానమునకు వామనమూర్తి యేతెంచుట

వ. ఇట్లు కృతకృత్యుం డైన మాయామాణవకుండు దేశాంతరసమాగతు లగు బ్రాహ్మణులం గొందఱ నవలోకించి యి ట్లనియె. 520

క. వత్తురె విప్రులు వేఁడఁగ, నిత్తురె దాతలును వేడ్క నిష్టార్థములం
దెత్తురె మీరును సగమున, బిత్తెఱఁగున దానవీరుఁ డెవ్వఁడొ చెప్పుఁడా. 521

వ. అనిన సకలదేశీయు లగుభూసురు లి ట్లనిరి. 522

మ. కలరే దాతలు నిత్తురే ధనములుం గామ్యార్థముల్ గొంచు వి
ప్రులు నేలెంతురు గాని యీవిని బలిం బోలన్ వదాన్యుండు లేఁ
డలఘుం డై యొనరించె నధ్వరశతం బాభార్గవానుజ్ఞ చే
బలి వేఁడం బడయంగ వచ్చు బహుసంపల్లాభముల్ వామనా. 523

వ. అని తెలియం జెప్పిన బ్రాహ్మణులవచనంబు లాలకించి లోకంబులకుం బ్రీతి పుట్టింపఁ బయనం బై లాభవచనంబులు గైకొనుచుఁ దల్లిదండ్రుల వీడ్కొని శుభ ముహూర్తంబునం గదలి. 524

క. ప్రక్షీణదివిజవల్లభ, రక్షాపరతంత్రుఁ డగుచు రాజీవాక్షుం
డాక్షణమున బలియింటికి, భిక్షాగమనంబు సేసెఁ బేదఱికముతోన్. 525

క. హరిహరి సిరి యురమునఁ గల, హరి హరిహయుకొఱకు దనుజు నడుగం జనియెం
బరహితగతిమతియుతు లగు, దొరలకు నడుగుటయు నొడలితొడవగుఁ బుడమిన్.

క. సర్వప్రపంచగురుభర, నిర్వాహకుఁ డగుటఁ జేసి నెఱిఁ జనుదేరన్
ఖర్వనిప్రేఁగు సహింపక, నుర్వీస్థలి గ్రుంగె మ్రొగ్గె నురగేంద్రుండున్. 527

వ. ఇట్లు సని చని. 528

క. శర్మద యమునందనుత, వర్మద నతికఠినముక్తివనితాచేతో
మర్మద నంబునివారిత, దుర్మద నర్మదఁ దరించెఁ ద్రోవన్ వటుఁడున్. 529

వ. దాఁటి తత్ప్రవాహంబున కుత్తరతటంబునందు. 530

శా. చండస్ఫూర్తి వటుండు గాంచె బహుధాజల్పన్నిశాటంబు ను
ద్దండాహూతమునీభ్యబిభ్యదమృతాంధస్సిద్ధకూటంబు వే
దండాశ్వధ్వజినీకవాటము మహోద్యద్ధామసంఛన్నమా
ర్తండస్యందనఘోటముం బలిమఖాంతర్వేదికావాటమున్. 531

వ. కని దానవేంద్రునిహయమేధవాటి దఱియం జొచ్చునయ్యవసరంబున. 532

శా. శంభుండో హరియో పయోజభవుఁడో చండాంశుఁడో వహ్నియో
దంభాకారత వచ్చెఁ గాక ధరణిన్ ధాత్రీసురుం డెవ్వఁడీ
శుంభద్ద్యోతనుఁ డీమనోజ్ఞతనుఁ డంచున్ విస్మయభ్రాంతులై
సంభాషించిరి బ్రహ్మచారిఁ గని తత్సభ్యుల్ రహస్యంబుగన్. 533

క. గుజగుజలు వోవువారును, గజిబిజిఁ బడువారుఁ జాలఁ గలకలపడుచున్
గజిబిజి యైరి సభాస్థలిఁ, బ్రజ లెల్లను బొట్టివడుగుఁ బాపనిరాకన్. 534

వ. ఆసమయంబున బలిసభామండపంబుఁ దఱియం జొచ్చి. 535

సీ. చవులుగాఁ జెవులకు సామగానంబులు సదువులుద్గాతల చదువు వినుచు
మంత్రతంత్రార్థసంబంధభావములు పేర్కొనెడిహోతలతోడఁ గూడికొనుచు
హోమకుండంబులం దున్నత్రేతాగ్నుల వెలిఁగించుయాజకవితతిఁ గనుచు
దక్షులై బహువిధాధ్వరవిధానంబులు సెప్పెడుసభ్యులఁ జేరఁ జనుచు

తే. బెట్టు గోరెడు వేడుక వట్టుపఱుచు, నదితిపుట్టువు లచ్చికి నాటపట్టు
గోరి చరియించె సభలోనఁ గొంతదడవు, పుట్టు వెన్నఁడు నెఱుఁగనిపొట్టివడుగు.

వ. మఱియును. 537

క. వెఱచుచు వంగుచు వ్రాలుచు, నఱిముఱిగుబుగుబులకుఁజనుచు హరిహరియనుచున్
మఱుఁగుచు నులుకుచు డిఱడిఱఁ, గుఱుమట్టపుఁబొట్టివడుగు గొంత నటించెన్.

క. కొందఱతోఁ జర్చించును, గొందఱతో జటలు సెప్పు గోష్ఠిం జేయుం
గొందఱతోఁ దర్కించును, గొందఱతో ముచ్చటాడుఁ గొందఱ నవ్వున్. 539

వ. మఱియు ననేకవిధంబుల నందఱకు నన్నిరూపులై వినోదించుచు. 540

క. వెడవెడ నడకలు నడచుచు, నెడనెడ నడు గిడఁగ నదరి యిల దిగఁబడఁగా
బుడిబుడి నొడువులు నొడువుచుఁ, జిడిముడి తడఁబడఁగ వడుగు సేరెన్ రాజున్.

వ. ఇట్లు డగ్గఱి మాయాభిక్షుకుండు రక్షోవల్లభుం జూచి యిట్లనియె. 542

మ. ఇతఁడే దానవచక్రవర్తి సురలోకేంద్రాగ్ని కాలాదిది
క్పతిగర్వాపనయప్రవర్తి గతలోభస్ఫూర్తి నానామఖ
వ్రతదానప్రవణానువర్తి సుమనోరామామనోభేదనో
ద్ధతచంద్రాతపకీర్తి సత్యకరుణాధర్మోల్లసన్మూర్తి దాన్. 543

వ. అని కుశపవిత్రాక్షతసంయుతం బగుదక్షిణహస్తంబు సాఁచి యిట్లనియె. 544

ఉ. స్వస్తి జగత్త్రయీభువనశాసనకర్తకు హాసమాత్రవి
ధ్వస్తనిలింపభర్తకు నుదారపదవ్యవహర్తకున్ మునీం
ద్రస్తుతమంగళాధ్వరవిధానవిహర్తకు నిర్జరీగళ
న్యస్తసువర్ణసూత్రపరిహర్తకు దానవలోకభర్తకున్. 545

వ. అని దీవించి కరచరణాద్యవయవంబులు ధరించినవేదరాశియుంబోలె ముం
దట నకుటిలుండును జటిలుండును సదండచ్ఛత్త్రుండును గక్షలంబితభిక్షాపాత్త్రుం

డును గరకలితజలకమండలుండును మనోహరవదనచంద్రమండలుండును మా
యావాదనటుండును నగువటువుం గని దినకరకిరణపిహితంబు లైనగ్రహంబుల
చందంబునఁ దిరోహితు లై భృగువులు గూర్చున్న యెడల లేచి సేమం బడిగి
తియ్యనిమాటల నాదరించిరి బలియును నమస్కరించి తనగద్దియ నునిచి
పాదంబులు దుడిచి తనప్రాణవల్లభ పసిండిగిండి నుదకంబులు వోయ వడుగుంగొ
మరునిచరణంబులు గడిగి తడి యొత్తి తత్సమయంబున. 546

ఆ. వటునిపాదశౌచవారి శిరంబునఁ, బరమభద్ర మనుచు బలి వహించె
నేజలము గిరీశుఁ డిందుజూటుఁడు దేవ, దేవుఁ డుద్వహించె ధృతి శిరమున.

వ. మఱియు నయ్యజమానుం డభ్యాగతున కిట్లనియె. 548

మ. వడుగా యెవ్వరివాఁడ వెవ్వఁడవు సంవాసస్థలం బెయ్య ది
య్యెడకున్ నీ వరుదెంచుటన్ సఫల మయ్యెన్ వంశమున్ జన్మముం
గడు ధన్యాత్ముఁడ నైతి నీమఖము యోగ్యం బయ్యె నాకోరికల్
గడతేఱెన్ సుహుతంబు లయ్యె శిఖులుం గల్యాణ మిక్కాలమునన్. 549

మ. వరచేలంబులొ మాడలో ఫలములో వన్యంబులో గోవులో
హరులో రత్నములో రథంబులొ విమృష్టాన్నంబులో కన్యలో
కరులో కాంచనమో నికేతనములో గ్రామంబులో భూములో
ధరణీఖండమొ కాక యే మడిగెదో ధాత్రీసురేంద్రోత్తమా. 550

వ. అని ధర్మయుక్తంబుగాఁ బలికిన వైరోచనివచనంబులు విని సంతోషించి యీ
శ్వరుం డి ట్లనియె. 551

సీ. ఇది నాకు నెల వని యేరీతిఁ బలుకుదు నొకచో టనక యెందు నుండ నేర్తు
నెవ్వనివాఁడ నం చే మని పలుకుదు నాయంతవాఁడనై నడవ నేర్తు
నీనడవడి యని యెట్లు వక్కాణింతుఁ బూని ముప్పోకలఁ బోవ నేర్తు
నదినేర్తు నిది నేర్తు నని యేల చెప్పంగ నేరుపు లన్నియు నేన నేర్తు

ఆ. నొరులు గారు నాకు నొరులకు నే నౌదు, నొంటివాఁడఁ జుట్ట మొకఁడు లేఁడు
సిరియుఁ దొల్లి గలదు చెప్పెద నాటెంకి, సుజనులందుఁ దఱచు సొచ్చియుందు. 553

వ. అది యె ట్లుండ నిమ్ము.

సీ. జననాథ నీమాట సత్యంబు సత్కీర్తిదంబుఁ గులార్హంబు ధర్మయుతముఁ
గరుణానువర్తులు ఘనతత్త్వమూర్తులు గాని మీకులమందుఁ గలుగ రొరులు
రణభీరువులు వితరణభీరువులు లేరు ప్రత్యర్థు లర్థులు ప్రబ్బికొనిన
దానశౌండిమమునఁ దనుపుదు రధికు లై మీతాత లందఱు మేటిమగలు

ఆ. మీకులంబునందు మెఱయుఁ బ్రహ్లాదుండు, మింటిచంద్రుమాడ్కి మేలిరుచులఁ
బ్రథితకీర్తితోడ భవదీయవంశంబు, నీరరాశిభంగి నెగడు చుండు. 554

వ. తొల్లి మీమూఁడవతాత హిరణ్యాక్షుండు విశ్వజయంబు సేసి గదాయుధుండై

భూతలంబునఁ బ్రతివీరులం గానక సంచరింప విష్ణుండు వరాహరూపంబున నతని శమయించెఁ దద్భ్రాత యగుహిరణ్యకశిపుం డది విని హరిపరాక్రమంబునకు నాశ్చర్యంబు నొంది తనజయంబును బలంబును బరిహసించి గ్రద్దన నుద్దవిడి నద్దనుజమర్దనుమందిరంబునకుం జనియె నప్పుడు. 555

క. శూలాయుధహస్తుం డై, కాలాకృతి వచ్చుదనుజుఁ గని విష్ణుండుం
గాలజ్ఞత మాయాగుణ, శీలత ని ట్లని తలంచెఁ జి త్తములోనన్. 556

మ. ఎదురై పోర జయింప రా దితనిఁ గా కెందేనినిం బోవ భీ
ప్రదుఁ డై ప్రాణులఁ దోలు మృత్యువు క్రియం బై వచ్చు నంచుం గ్రియా
విదుఁ డబ్జాక్షుఁడు సూక్ష్మరూపమున నావేశించి నిశ్శ్వాసరం
ధ్రదిశన్ దైత్యుహృదంతరాళమునఁ బ్రత్యక్షక్రియాభీరుఁ డై. 557

వ. అంత నద్దైత్యవల్లభుండు వైష్ణవాలయంబు సొచ్చి వెదకి హరిం గానక కోపంబు మానక మిన్ను మన్ను నన్వేషించి త్రిదివంబున నరసి దిశలం బరికించి భూవివరంబులు వీక్షించి సముద్రంబులు వెదకి పురంబులు శోధించి వనంబులు విమర్శించి పాతాళంబు పరీక్షించి జగంబున నదృష్టశత్రుం డై మార్గణంబు సాలించి తన లో ని ట్లనియె. 558

క. పగవాఁడు మడియ నోపును, దెగఁడేనిని నెదురుపడఁడె దేహధరులకుం
దెగినయెడఁ బగఅమీఁదను, బగ గొనఁ దగదనుచు నుడిగెఁ బ్రాభవశక్తిన్.

వ. అతండు మీ ప్రపితామహుం డతనిగుణంబు లనేకంబులు గల వవి యట్లుండనిమ్ము.

క. ఆతురభూసురగతిఁ బురు, హూతాదులు దన్ను వేఁడ నొగిఁ గొం డనుచున్
మీతండ్రి యిచ్చె నాయువు, నేతన్మాత్రుఁడవె నీవు నీలోకమునన్. 561

క. ఏలితివి మూఁడుజగములుఁ, దోలితి వింద్రాదిసురులఁ దొల్లిటివారిం
బోలితివి దానగుణముల, సోలితివి పిశాచరాక్షసుల రక్షింపన్. 562

వ. అదియునుంగాక. 563

క. రాజ్యంబు గలిగె నేనిం, బూజ్యులకును యాచకులకు భూమిసురులకున్
భాజ్యముగ బ్రదుకఁడేనిం, ద్యాజ్యంబులు వానిజన్మధనగేహంబుల్. 564

క. మున్నెన్నుదురు వదాన్యుల, నెన్నెడుచో నిన్నుఁ ద్రిభువనేశుం డనుచున్
ఇన్నిదినంబులనుండియు, నెన్నఁడు నినుఁ బెట్టు మనుచు నీంద్రము సేయన్. 565

ఆ. ఒంటివాఁడ నాకు నొకటి రెండడుగుల, మేర యిమ్ము సొమ్ము మేర యొల్ల
గోర్కి దీర బ్రహ్మకూఁకటి ముట్టెద, దానకుతుకసాంద్ర దానవేంద్ర. 566

వ. అనినఁ బరమయాచకునకుఁ బ్రదాత యి ట్లనియె. 567

ఆ. ఉన్నమాట లెల్ల నొప్పును విప్రుండ, సత్యగతులు వృద్ధసమ్మతంబు
లడుగఁ దలఁచి కొంచె మడిగితి వోచెల్ల, దాతపెంపు సొంపుఁ దలఁపవలదె.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 569

మ. వసుధాఖండము వేఁడితో జగములన్ వాంఛించితో వాజులన్
వెస నూహించితొ కోరితో యువతులన్ వీక్షించి కాంక్షించితో
పసిబాలుండవు నేర వీ వడుగ నీభాగ్యంబు లీపాటి గా
కసురేంద్రుండు పదత్రయం బడుగ నీయల్పంబు నీ నేర్పునే. 570

వ. అనిన మొగంబునం జిఱునగవు మొలక లొత్తగృహమేధికి మేధావి యిట్లనియె.

మ. గొడుగో జన్నిదమో కమండలువొ నాకున్ ముంజియో దండమో
వడుగే నెక్కడ భూమి లెక్కడ కరుల్ వామాక్షు లశ్వంబు లె
క్కడ నిత్యోచితకర్మ మెక్కడ మదాకాంక్షామితం బైనమూఁ
డడుగుల్ మేరయ త్రోవ కిచ్చు టది బ్రహ్మాండంబు నాపాలికిన్. 572

వ. అదియునుం గాక. 573

క. వ్యాప్తిం బొందక వగవక, ప్రాప్తం బగు లేశ మైనఁ బదివే లనుచుం
దృప్తిం జెందనిమనుజుఁడు, సప్తద్వీపముల నయినఁ జక్కంబడునే. 574

శా. ఆశాపాశము దాఁ గడున్ నిడుపు లేదంతంబు రాజేంద్ర వా
రాశిప్రావృత మేదినీవలయసామ్రాజ్యంబు నేకూడియుం
గాసిం బొందిరి గాక వైన్యగయభూకాంతాదులు న్నర్థకా
మాశం బాయఁగ నేర్చిరే మును నిజాశాంతంబులం జూచిరే. 575

సీ. సంతుష్టుఁ డీమూఁడుజగములఁ బూజ్యుండు సంతోషి కెప్పుడు జరుగు సుఖము
సంతోషి గాకుంట సంసారహేతువు సంతసంబున ముక్తిసతియు దొరకుఁ
బూఁటపూఁటకు జగంబుల యదృచ్ఛాలాభతుష్టిని దేజంబు దోన పెరుఁగుఁ
బరితోషహీనతఁ బ్రభ నెడి పోవును జలధార ననలంబు సమయునట్లు

ఆ. నీవు రాజ వనుచు నిఖిలంబు నడుగుట, దగవుగాదు నాకుఁ దగినకొలఁది
యేను వేఁడికొనినయీపదత్రయమును, జాల దనక యిమ్ము చాలుఁ జాలు. 576

వ. అని యిట్లు పలుకుచున్న ఖర్వునకు నుర్వీదానంబు సేయం దలంచి కరకలిత సలిలకలశుం డై నయవ్రీతరణముఖరునిం గని నిజవిచారయుక్తదనుజరాజ్యచక్రుం డగుశుక్రుం డి ట్లనియె. 577

సీ. దనుజేంద్ర యీతఁడు ధరణీసురుఁడు గాఁడు దేవకార్యంబు సాధించుకొఱకు
హరి విష్ణుఁ డవ్యయుం డదితిగర్భంబునఁ గశ్యపసూనుఁ డై కలిగె నకట
యెఱుఁగ కీతనికోర్కి నిచ్చెద నంటివి దైత్యసంతతి కుపద్రవము వచ్చు
నీలక్ష్మిఁ దేజంబు నెలవు నైశ్వర్యంబు వంచించి యిచ్చుఁ దా వాసవునకు

ఆ. మొనసి జగములెల్ల మూఁడుపాదంబుల, నఖిలకాయుఁ డగుచు నాక్రమించు
సర్వధనము విష్ణు సంసర్జనము సేసి, బడుగువగిది నెట్లు బ్రదికె దీవు. 578

క. ఒక్కపదంబున భూమియు, నొక్కటఁ ద్రిదివంబుఁ ద్రొక్కి యున్నతమూర్తిన్
దిక్కులు గగనముఁ దా నై, వెక్కసమై యున్న నెందు వెడలెదు చెపుమా.

సీ. ఇచ్చెద నని పల్కి యీకున్న నరకంబు ద్రోవ నీవును సమర్థుఁడవు గావ
యేదానమున నాశ మేతెంచు నదియును దానంబుగా దండ్రు తత్త్వవిదులు
దానంబు యజ్ఞంబుఁ దపము గర్మంబును దా విత్తవంతుఁ డై తలఁపవలయుఁ
దనయింటఁ గలసర్వధనమును నైదుభాగములుగా విభజించి కామమునకు

ఆ. నర్థమునకు ధర్మయశముల కాశ్రిత, బృందములకు సమతఁ బెట్టునట్టి
పురుషుఁ డిందు నందుఁ బూర్ణుఁ డై మోదించుఁ, దన్నుమానిచేత దగవు గాదు.

వ. అదియునుం గాక యీ యర్థంబునందు బహుభంగి బహ్వృచగీతార్థంబు గల దొక్కటి సావధానుండవై యాకర్ణింపుము. 581

సీ. అంగీకరించిన నఖిలంబుఁ బోవుచో ననృతంబు గాదు లే దనిన నధిప
యాత్మవృక్షముమూల మనృతంబు నిశ్చయ మనృతమూలముగల్గ నాత్మ సెడదు
పుష్పఫలము లాత్మభూజంబునకు సత్య మాప్రాను బ్రదుకమి నదియుఁ జెడును
ఫలపుష్పములు లేక పస సెడి వృక్షంబు మూలంబుతో వృద్ధి బొందఁ గాదె

తే. చేటుఁ గొఱఁతయు లమిమయుఁ జెంద కుండ
నిచ్చుపురుషుండు సెడ కుండు నిద్ధచరిత
కాక యంచితసత్యసంగతి నటంచు
నిజధనం బర్థి కిచ్చిన నీకు లేదు. 582

ఆ. సర్వమయినచోట సర్వధనంబులు, నడుగ లే దటంచు ననృత మాడు
చెనఁటిపంద నేమి సెప్పఁ బ్రాణముతోడి, శవము వాఁడు వానిజన్మ మేల. 583

వ. మఱియు నిం దొక్కవిశేషంబు గలదు వివరించెద. 584

ఆ. వారిజాక్షులందు వైవాహికములందుఁ, బ్రాణవిత్తమానభంగమందు
జకితగోకులాగ్రజన్మరక్షణమందు, బొంక వచ్చు నఘము వొందఁ డధిప. 585

మ. కులమున్ రాజ్యముఁ దేజమున్ నిలుపు మీకుబ్జుండు విశ్వంభరుం
డలఁతిం బోఁడు త్రివిక్రమస్ఫురణవాఁ డై నిండు బ్రహ్మాండముం
గలఁడే మాన్ప నొకండు నాపలుకు లాకర్ణింపు కర్ణంబులన్
వల దీదానము గీనముం బనుపుమా వర్ణిన్ వదాన్యోత్తమా. 586

వ. అని యిట్లు హితంబు వలుకు చున్నకులాచార్యునకు క్షణమాత్రనిమీలితలోచనుం డయి యశస్వి యి ట్లనియె. 587

సీ. నిజ మాన తిచ్చితి నీవు మహాత్మక మహిని గృహస్థధర్మంబు నిదియ
యర్థంబుఁ గామంబు యశమును వృత్తియు నెయ్యది ప్రార్థింప నిత్తు ననియు
నర్థలోభంబున నర్థిఁ బొమ్మను టెట్లు పలికి లే దనుకంటెఁ బాప మెద్ది
యెట్టిదుష్కర్ముని నే భరించెదఁ గాని సత్యహీనుని మోవఁ జాల ననుచుఁ

తే. బలుకదే తొల్లి భూదేవి బ్రహ్మతోడ, సమరమున నుండి తిరుగక చచ్చుకంటెఁ
బలికి బొంకక నిజమునఁ బరఁగుకంటె, మానధనులకు భద్రంబు మఱియుఁ గలదె.

క. ధాత్రిని హాలికునకును సు, క్షేత్రము బీజములు నొకటఁ జేకుఱుభంగిం
జిత్రముగ దాత కీవియుఁ, బాత్రము సమకూరునట్టిభాగ్యము గలదే. 589

శా. కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే గర్వోన్నతిం బొంద రే
వారేరి సిరి మూటఁ గట్టికొని పోవం జాలిరే భూమిపైఁ
బే రైనం గలదే శిబిప్రముఖులుం బ్రీతిన్ యశఃకాములై
యీరే కోర్కులు వారలన్ మఱచిరే యిక్కాలమున్ భార్గవా. 590

క. ఉడుగని క్రతువుల వ్రతములఁ, బొడగనఁ జననట్టిపొడవు పొడవునఁ గుఱుచై
యడిగెడి నఁట నను బోఁటికి, నిడ కాదె మహానుభావ యిష్టార్థంబుల్. 591

శా. ఆదిన్ శ్రీసతికొప్పుపైఁ దనువుపై నంసోత్తరీయంబుపైఁ
బాదాబ్జంబులపైఁ గపోలతటిపైఁ బాలిండ్లపై నూత్నమ
ర్యాదం జెందుకరంబు గ్రిం దగుట మీఁ దై నాకరం బుంట మేల్
గాదే రాజ్యము గీజ్యమున్ సతతమే కాయంబు నాపాయమే. 592

మ. నిరయం బైన నిబంధ మైన ధరణీనిర్మూలనం బైన దు
ర్మరణం బైనఁ గులాంత మైన నిజమున్ రా నిమ్ము కానిమ్ము పో
హరుఁ డైనన్ హరి యైన నీరజభవుం డభ్యాగతుం డైన నాఁ
దిరుగన్ నేరదు నాదుజిహ్వా వినుమా ధీవర్య వే యేటికిన్. 593

ఆ. నొడివినంతవట్టు నుసలక యిచ్చుచో, నేల కట్టు విష్ణుఁ డేటిమాట
గట్టెనేనిఁ దాన కరుణించి విడుచును, విడువకుండ నిమ్ము విమలచరిత. 594

క. మేరువు దలక్రిం దైనను, బారావారంబు లింకఁ బాఱిన లోలో
ధారుణి రజ మై పోయినఁ, దారాధ్వము బద్ధ మైనఁ దప్పక యిత్తున్. 595

మత్తకోకిలము. ఎన్నఁడుం బరు వేఁడఁ బోఁ డఁట యేకలుం డఁట కన్నవా
రన్నదమ్ములు నైన లే రఁట యన్నివిద్యలమూలగో
ష్ఠి న్నెఱింగినప్రోడగు జ్జఁటు చేతు లొగ్గి వసింప నీ
చిన్నిపాపనిఁ ద్రోసి పుచ్చఁగఁ జిత్త మొల్లదు సత్తమా. 596

వ. అని యిట్లు సత్యపదవీప్రమాణతత్పరుండును వితరణకుతూహలసత్వరుండును విమలయశస్కుండును దృఢమనస్కుండును నియతసత్యసంధుండును నర్థిజనకమలబంధుండును నైనబలిం జూచి శుక్రుండు గోపించి మదీయశాసనం బతిక్రమించితివి గావున శీఘ్రకాలంబునఁ బదభ్రష్టుండవు గమ్మని శాపం బిచ్చె బలియును గురుశాపతప్తుం డయ్యు ననృతమార్గంబున కభిముఖుండు గాకుండె నప్పుడు.

ఆ. బ్రదుక వచ్చుఁ గాక బహుబంధనము లైన, వచ్చుఁగాక లేమి వచ్చుఁ గాక
జీవధనము లైనఁ జెడుఁ గాక పడుఁ గాక, మాటఁ దిరుగ లేరు మానధనులు.

వ. అయ్యవసరంబున. 599

ఆ. దనుజలోకనాథుదయిత వింధ్యావళి, రాజవదన మదమరాళగమన

వటునికాళ్లు గడుగ వరహేమఘటమున, జలము దెచ్చె భర్త సన్న యెఱిఁగి.

వ. అయ్యవసరంబునఁ గపటవటునకు దద్దానవేంద్రుం డిట్లనియె. 601

క. రమ్మా మాణవకోత్తమ, లెమ్మా నీవాంఛితంబు లే దన కిత్తుం
దెమ్మా యడుగుల నిటు రా, నిమ్మా కడుగంగ వలయు నేఁటికిఁ దడయన్. 602

వ. అనిన విని. 603

మ. బలిదైత్యేంద్రకరద్వయీకృతజలప్రక్షాళనవ్యాప్తికిన్
జలజాతాక్షుఁడు సాఁచె యోగిసుమనస్సంప్రార్థిత శ్రీదమున్
గలితానమ్రరమాలలాటపదవీకస్తూరికాశాదమున్
నలినామోదము రత్ననూపురితనానావేదముం బాదమున్. 604

క. సురలోకసముద్ధరణము, నిరతశ్రీకరణ మఖిలనిగమాంతాలం
కరణము భవసంహరణము, హరిచరణము నీటఁ గడిగె నసురోత్తముఁడున్.

వ. ఇట్లు ధరణీసురదక్షిణచరణప్రక్షాళనంబు సేసి వామపాదంబు గడిగి తత్పావన జలంబు శిరంబునం జల్లుకొని వార్చి దేశకాలాదిపరిగణనంబు సేసి. 606

శా. 'విప్రాయ ప్రకటవ్రతాయ భవతే విష్ణుస్వరూపాయ వే
దప్రామాణ్యవిదే త్రిపాదధరణిం దాస్యామి' యంచుం గ్రియా
క్షిప్రుం డై దనుజేశ్వరుండు వడుగుం జే సాఁచి పూజించి బ్ర
హ్మప్రీత మ్మని ధార వోసె భువనం బాశ్చర్యముం బొందఁగన్. 607

వ. తత్కాలంబున. 608

ఆ. నీరధారఁ బడఁగనీక యడ్డంబుగాఁ, గలశరంధ్ర మాఁపఁగాను దెలిసి
హరియుఁ గావ్యునేత్ర మటఁ గుశాగ్రంబున, నడుచ నేకనేత్రుఁ డయ్యె నతఁడు.

వ. అంత. 610

మ. అమరారాతికరాత్తతోయజితపవిత్రాంభఃకరశ్రేణికిం
గమలాధీశ్వరుఁ డొడ్డె ఖండితదివాకస్స్వామిజిష్ణుస్తముం
గమలాకర్షణసుప్రశస్తము రమాకాంతాకుచోపాస్తమున్
విమలశ్రీకుచశాతచూచుకతటీవిన్యస్తమున్ హస్తమున్. 611

క. మునిజననియమాధారను, జనితాసురయువతినేత్రజలకణధారన్
దనుజేంద్రనిరాధారను, వనజాక్షుఁడు గొనియె బలివివర్జితధారన్. 612

ఆ. కమలనాభు నెఱిఁగి కాలంబు దేశంబు, నెఱిఁగి శుక్రుమాట లెఱిఁగి నాశ[గలఁడె.
మెఱిఁగి పాత్రమనుచు నిచ్చెదానము బలి,మహి వదాన్యుఁ డొరుఁడు మఱియుఁ

క. బలి సేసినదానమునకు, నలినాక్షుఁడు నిఖిలభూతనాయకుఁ డగుటం
గలకల మని దశదిక్కులు, బళిబళి యని పొగడె భూతపంచక మనఘా. 614

క. క్షితిదాన మిచ్చునతఁడును, నతికాంక్షఁ బరిగ్రహించునతఁడును దురిత
చ్యుతు లై శతవత్సరములు, శతమఖలోకమునఁ గ్రీడ సలుపుదు రెలమిన్.

వ. అట్లు గావున నేదానంబును భూదానంబునకు సదృశంబు గానేరదు గావున
వసుంధరాదానం బిచ్చితి వుభయలోకంబులం గీర్తిసుకృతంబులు వడయు మని
పలికి యమ్మాయావటుం డిట్లనియె. 616

క. ఇది యేమి వేఁడి తని నీ, మది వగవక ధార వోయుమా సత్యము పెం
పొదవఁగఁ గోరిన యర్థం, బిది యిచ్చుట ముజ్జగంబు లిచ్చుట మాకున్. 617

వ. అని పలికినవటునిపలుకులకు హర్షనిర్భరచేతస్కుండై వైరోచనుండు. 618

ఆ. పుట్టి నేర్చుకొనెనొ పుట్టక నేర్చెనో, చిట్టిబుద్ధు లిట్టిపొట్టివడుగు
బొట్ట నున్న వెల్ల బూమెలు నని నవ్వి, యొలమి ధరణిదాన మిచ్చె నపుడు. 619

వామనమూర్తి విశ్వరూపము నొంది విజృంభించుట

ఆ. గ్రహమునీంద్రసిద్ధగంధర్వకిన్నర, యక్షపతులు దేవతాహిపతులు
పొగడి రతనిపెంపుఁ బుష్పవర్షంబులు, గురిసె దేవతూర్యకోటి మొరసె. 620

వ. ఇట్లు ధారాపరిగ్రహంబు సేసి. 621

శా. ఇంతిం తై వటుఁ డింత యై మఱియుఁ దానిం తై నభోవీథిపై
నం తై తోయదమండలాగ్రమున కల్లం తై ప్రభారాశిపై
నం తై చంద్రుని కంత యై ధ్రువునిపై నం తై మహర్వాటిపై
నం తై సత్యపదోన్నతుం డగుచు బ్రహ్మాండాంతసంవర్ధి యై. 622

మ. రవిబింబం బుపమింపఁ బాత్ర మగు ఛత్రం బై శిరోరత్న మై
శ్రవణాలంకృతి యై గళాభరణ మై సౌవర్ణకేయూర మై
ఛవిమత్కంకణ మై కటిస్థలి నుదంచద్ఘంట యై నూపుర
ప్రవరం బై పదపీఠ మై వటుఁడు దా బ్రహ్మాండమున్ నిండుచోన్. 623

వ. ఇట్లు విష్ణుండు గుణత్రయాత్మకం బగువిశ్వరూపంబు ధరియించి భువియును
నభంబును దివంబును దిశలును దిశాఛిద్రంబులును సముద్రంబులును జలద
ఖిలభూతనివహంబులుం దాన యై యేకీభవించి క్రమక్రమంబున భూలోకంబు
నకుం బొడ వై భువర్లోకంబు నతిక్రమించి సువర్లోకంబును దలకడచి మహ
ర్లోకంబు దాఁటి జనోలోకంబునకు మీఁదై తపంబునకు నుచ్ఛ్రితుండై సత్యలో
కంబుకంటె నౌన్నత్యంబు వహించి యెడ లిఱములు సందులు రంధ్రంబులు లే
కుండ నిండి మహాదేహమహితుం డై చరణతలంబున రసాతలంబును బాదంబుల
మహియును జంఘల మహీధ్రంబులును జానువులఁ బతత్త్రిసముదయంబులును
నూరువుల నింద్ర సేనమరుద్గణంబులును వాసస్థలంబున సంధ్యయు గుహ్యంబు
నఁ బ్రజాపతులును జఘనంబున దనుజులును నాభిని నభంబును నుదరంబున నుద
ధిసప్తకంబును నురంబునఁ దారకానికరంబును హృదయంబున ధర్మంబును
నురోజంబుల ఋతసత్యంబులును మనంబునఁ జంద్రుండును వక్షంబునఁ గమల
హస్త యగులక్ష్మియుఁ గంఠంబున సామాదిసమస్తవేదంబులును భుజంబులఁ

పురందరాదిదేవతలును గర్ణంబుల దిశలును శిరంబున నాకంబును శిరోజంబుల మేఘంబులును నాసాపుటంబున వాయువును నయనంబుల సూర్యుండును వదనంబున వహ్నియు వాణి నఖిలచ్ఛందస్సముదయంబును రసనను జలేశుండును భ్రూయుగళంబున విధినిషేధంబులును ఱెప్పల నహోరాత్రంబులును లలాటంబునఁ గోపంబును నధరంబున లోభంబును స్పర్శంబునఁ గామంబును రేతంబున జలంబును బృష్ఠంబున నధర్మంబును గ్రమణంబుల యజ్ఞంబులును ఛాయల మృత్యువును నగవున ననేకమాయావిశేషంబులును రోమంబుల నోషధులును నాడీప్రదేశంబుల నదులును నఖంబుల శిలలును బుద్ధి నజుండును బ్రాణంబుల దేవర్షిగణంబులును గాత్రంబున జంగమస్థావరజంతుసంఘంబులను గలవాఁడై జలధరనినదశంఖ శార్ఙ్గసుదర్శనగదాదండఖడ్గాక్షయబాణతూణీరవిభ్రాజితుండును మకరకుండల కిరీట కేయూరహార కటకకంకణ కౌస్తుభమణి మేఖలాంబరవనమాలికావిరాజితుండును సునందనందజయవిజయప్రముఖపరిచరవాహినీసందోహపరివృతుండును నమేయ తేజోవిరాజితుండును నై బ్రహ్మాండంబు దనమేనికప్పులెఱుంగున నుండ విజృంభించి. 624

మ. ఒకపాదంబున భూమిఁ గప్పి దివి వే ఱొంటన్ నిరోధించి యొం
డొకటన్ మీఁదిజగంబు లెల్లఁ దొడి యొం డొంటన్ విలంఘించి ప
ట్టక బ్రహ్మాండకటాహముం బగిలి వేండ్రం బై పరుల్ గాన రా
కొకఁడై వాగ్దృగలభ్యుఁడై హరి విభుం డొప్పారె విశ్వాకృతిన్. 625

ఆ. ఒకపదంబు క్రింద నుర్వి పద్మము నంటి, కొన్న పంకలవము కొమరుఁ దాల్చె
నొకటి మీఁదఁ దమ్మి కొదిఁగినతేఁటి నా, వెలసె మిన్ను నృప త్రివిక్రమమున.

వ. తత్సమయంబున. 627

ఆ. జగము లెల్లదాఁటి చనినత్రివిక్రము, చరణనఖరచంద్రచంద్రికలను
బొనుఁగుపడియె సత్యమున బ్రహ్మతేజంబు, దివసకరునిరుచుల దివియవోలె. 628

సీ. భవబంధములఁ బాసి బ్రహ్మలోకంబునఁ గాఁపురంబులు సేయుఘనులు రాజు
లామరీచ్యాదులు నాసనందాదులు నాదివ్యయోగీంద్రు లచట నెపుడు
మూర్తిమంతంబులై మ్రోయుపురాణతర్కామ్నాయనియమేతిహాసధర్మ
సంహితాదులు గురుజ్ఞానాగ్నినిర్దగ్ధకర్ములై మఱియును గలుగునట్టి

ఆ. వార లెల్లఁ జొచ్చి వచ్చి సర్వాధిపు, నంఘ్రిఁ జూచి మ్రొక్కి రధికభక్తి
దమమనంబులందుఁ దలఁచునిధానంబు, గంటి మనుచు నేఁడు మంటి మనుచు.

మ. తనపుట్టిల్లిదె పొమ్మటంచు నజుఁడుం దన్నాభిపంకేరుహం
బు నిరీక్షించి నటించి యున్నతపదంబుం జూచి తత్పాదసే
చనముం జేసె గమండలూదకములం జల్లించి తత్తోయముల్
వినువీథిం బ్రవహించె దేవనది నా విశ్వాత్ముకీర్తిప్రభన్. 630

వ. తత్సమయంబున. 631

సీ. యోగమార్గంబున నూహించి బహువిధపుష్పదామంబులఁ బూజ సేసి
దివ్యగంధంబులు దెచ్చి సమర్పించి ధూపదీపములఁ దోడ్తోడ నిచ్చి
భూరిలాజాక్షతంబులు సల్లి ఫలములు గానిక లిచ్చి రాగములఁ బొగడి
శంఖాదిరవములు జయ ఘోషములుఁ జేసి కరుణాంబునిధి త్రివిక్రమ యటంచు
ఆ. బ్రహ్మ మొదలు లోకపాలురు గొనియాడి, రెల్లదిశల వనచరేశ్వరుండు
జాంబవంతుఁ డరిగి చాటె భేరిధ్వని, వెలయఁ జేసి విష్ణువిజయ మనుచు. 632

క. అన్ని జగంబులఁ దా నై, యున్న జగన్నాథుఁ జూడ నొగి భావింపం
గ న్నందక మన మందక, సన్నుతులం జేసి రపుడు సభ్యులు బలియున్. 633

వ. అంత నొయ్యన పూర్వప్రకారంబున వామనాకారంబు వహించి యున్న వామ
నునిం గని పదత్రయవ్యాజంబున నితండు సకలమహీమండలంబు నాక్రమించెఁ
గపటవటురూపతిరోహితుం డగువిష్ణుం డని యెఱుంగక మనదానవేంద్రుండు
సత్యసంధుండు గావున మాట దిరుగక యిచ్చె నతనివలన నేరంబు లే దీకుబ్జుం
డప్రతిహతతేజఃప్రభావంబున సజ్జకంబుగా నిజ్జగంబులం బరిగ్రహించి పర్జ
న్యాదులకు విసర్జనంబు సేయం దలంచి యున్నవాఁ డీపాఱునిం దూఱి పాఱనీక
నిర్జించుట కర్జం బని తర్జనంబులును గర్జనంబులును జేయుచు వజ్రాయుధాదిసురు
జ్జేతలగు హేతిప్రహేతివిప్రచిత్తిముఖ్యు లయినరక్కసులు పెక్కండ్రుక్కుమిగిలి
యుద్ధంబునకు సన్నద్ధు లై పరశుపట్టిసభల్లాదిసాధనంబులు ధరియించి కసిమ
సంగి ముసరికొని దశదిశలం బ్రసరించినం జూచి హరిపరిచరులు సునందనంద జయ
జయంత విజయ ప్రబలోద్బల కుముద కుముదాక్ష తార్క్ష్య పుష్పదంత విష్వ
క్సేనశ్రుతదేవ సాత్వతప్రముఖు లగుదండనాథు లయుతవేదండసముద్దండబలులు
దమతమయూథంబుల నాయుధంబులతోడం గూర్చుకొని దానవానీకంబులఁ
బరలోకంబున కనుచువార లై వారల నెదుర్కొని కదనంబునకుఁ బరవసంబు
సేయు చున్నం గనుంగొని శుక్రుశాపంబుఁ దలంచి దనుజవల్లభుం డి ట్లనియె.

సీ. రాక్షసోత్తములార రండు పోరాడక కాలంబు గా దిది కలహమునకు
సర్వభూతములకు సంపదాపదలకుఁ బ్రభు వైనదైవంబుఁ బరిభవింప
మన మోపుదుమె తొల్లి మనకు రాజ్యంబును సురలకు నాశంబు సొరిది నిచ్చి
విపరీతముగఁ జేయువేల్పు నే మందము మనపాలిభాగ్యంబు మహిమ గాక
తే. వెఱచి పలుమాఱుఁ బాఱెడివిష్ణుభటులు, మిమ్ము నెగచుట దైవంబు మేరగా దె
మనకు నెప్పుడు దైవంబు మంచిదగును, నాఁడు గెలుతము పగవారి నేఁడు వలదు.

వ. అదియునుం గాక. 636

క. బలుదుర్గంబులు సచివులు, బలములు మంత్రౌషధములు బహుశేముషియుం
గలిగియు సామోపాయం, బులఁ గాల మెఱింగి నృపుఁడు వోరుట యొప్పున్.

వ. అట్లు గావున రణంబున కిప్పుడు శత్రుల మోహరించుట కార్యంబు గాదుమనకుం దగుకాలంబున జయింతము నలంగక తొలంగుం డనినఁ దలంగి భాగవతభట భీతులై చిక్కి రక్కసులు రసాతలంబునకుం జని రంత హరిహృదయం బెఱింగి తార్క్ష్యనందనుండు యాగసుత్యాహంబున వారుణపాశంబుల నసుర వల్లభుని బంధించె నంత. 638

క. బాహులుఁ బదములుఁ గట్టిన, శ్రీహరికృప గాక యేమి సేయుదు నని సం
దేహింపక బలి నిలిచెను, హాహారవ మెసఁగె దశదిగంతములందున్. 639

క. సంపద సెడియును దైన్యముఁ, గంపంబును లేక తొంటికంటెను బెంపుం
దెంపును నెఱుకయు ధైర్యము, వంపనిసురవైరిఁ జూచి వటుఁ డిట్లనియెన్.

సీ. దానవ త్రిపదభూతల మిత్తు నంటివి ధరణిఁ జంద్రార్కు లెందాఁక నుందు
రంతభూమియు నొక్కయడుగయ్యెనాకును స్వర్లోకమును నొక్కచరణమయ్యె
నీసొమ్ము సకలంబు నేఁడు రెండడుగులు గడమపాదమునకుఁ గలదె భూమి
యిచ్చెద నన్నర్థ మీనిదురాత్ముండు నిరయంబుఁ బొందుట నిజము గాదె

తే. కాన దుర్గతికిని గొంతకాల మరుగు, కాక యిచ్చెదవేని వేగంబ నాకు
నిపుడు మూఁడవపదమున కిమ్ముఁ జూపు, బ్రాహ్మణాధీనములు ద్రోవ బ్రహ్మవశమె.

వ. అని యిట్లు వామనుండు వలుక సత్యభంగసందేహవిషదిగ్ధశల్యనికృత్తహృద యుం డయ్యును విషణ్ణుండుగాక వైరోచని ప్రసన్నవదనంబుతోడఁ జిన్ని ప్రోడ వడుగున కిట్లనియె. 642

ఆ. సూనృతంబు గాని సుడియదు నాజిహ్వ, బొంకఁ జాల నాకు బొంకు లేదు
నీతృతీయపదము నిజము నాశిరమున, నెలవు సేసి పెట్టు నిర్మలాత్మ. 643

ఆ. నిరయమునకుఁ బ్రాప్తనిగ్రహంబునకును, బదవిహీనతకును బంధనమున
కర్థభంగమునకు నఖిలదుఃఖమునకు, వెఱవ దేవ బొంక వెఱచినట్లు. 644

వ. అదియునుం గాక. 645

సీ. తల్లిదండ్రులు నన్నదమ్ములుఁ జెలికాండ్రు గురువులు శిక్షింపఁ గొఱఁతవడునె
పిదప మేలగుఁగాక పృథుమదాంధులకును దానవులకు మాకుఁ దఱి యెఱింగి
విభ్రంశచక్షువు వెలయ నిచ్చుటఁ జేసి గురువులలో నాదిగురువ వీవ
నీవు బంధించిన నిగ్రహమో లజ్జయో నష్టియో బాధయో తలంప

తే. నిన్ను నెదిరించి పోరాడి నిర్జరారు, లాదియోగీంద్రు లందెదునట్టిఱంకి
నందరే తొల్లి పెక్కండ్రు హర్షమూర్తి, యీశ నీయెడ దుర్లభ మేమి గలదు.

మ. చెలియే మృత్యువు చుట్టమే యముఁడు సంసేవార్థులే కింకరుల్
శిలలం జేసెనె బ్రహ్మ దన్ను దృఢమే జీవంబు నోచెల్లరే
చలితంబొట యెఱుంగి కికపటసంసారంబు నిక్కంబుగాఁ
దలఁచున్ మూఢుఁడు సత్యదానకరుణాధర్మాదిసత్కర్ముఁడై. 647

సీ. చుట్టాలు దొంగలు సుతులు ఋణస్థులు కాంతలు సంసారకారణములు
ధనము లస్థిరములు దను వతిచంచల గార్యార్థు లన్యులు గడచుఁ గాల
మాయువు సత్వర మైశ్వర్య మతిశీఘ్ర మని కాదె తమతండ్రి నతకరించి
మాతాత సాధుసమ్మతుఁడు ప్రహ్లాదుండు నీపాదకమలంబు నియతిఁ జేరె
తే. భద్రుఁ డతనికి మృతి లేని బ్రదుకు గలిగె, వైరులై కాని తొల్లి మావారుగాన
రర్థి వై వచ్చి నీవు నన్నడుగు టెల్లఁ, బద్మలోచన మాపుణ్యఫలము గాదె. 648

వ. అని యిట్లు పలుకుచున్న యవసరంబున. 649

శా. ఆదైత్యేంద్రుఁడు పీనవక్షు నవపద్మాక్షుం బిశంగాంబరా
చ్ఛాదున్ నిర్మలసాధువాదు ఘనసంసారాదివిచ్ఛేదు సం
శ్రీదున్ భక్తిలతాతిరోహితహరిశ్రీపాదు నిగఖేదుఁ బ్ర
హ్లాదున్ బోధకళావినోదుఁ గనియెన్ హర్షంబుతో ముందటన్. 650

వ. ఇట్లు సమాగతుండై నతమతాతం గనుంగొని విరోచననందనుండు వారుణపా
శబద్ధుండు గావునఁ దనకుం దగిననమస్కారంబు సేయ రామింజేసి సంకులాశ్రు
విలోలలోచనుండై సిగ్గుపడి నతశిరస్కుండై నమ్రభావంబున మ్రొక్కి
సెల్లించె నంతఁ బ్రహ్లాదుండు ముఖమండపంబున సునందాదిపరికరసమేతుండై
కూర్చున్న వామనదేవునిం గని యానందబాష్పంబులుఁ బులకాంకురంబులున్
నెఱయ దండప్రణామం బాచరించి యిట్లని విన్నవించె. 651

సీ. ఇతనికి మున్ను నీ వింద్రపదం బిచ్చి నేఁడు త్రిప్పుటయును నెఱయ మేలు
మోహనాహంకృతి మూలంబు గర్వాంధతమసవికారంబు దాని మాన్పి
కరుణ రక్షించుట గాక బంధించుటే తత్త్వజ్ఞునకు మహేంద్రత్వ మేల
నీపాదకమలంబు నియతిఁ గొల్చినదానిఁ బోలునే సురరాజ్యభోగపరత
తే. గర్వ మేపారఁ గన్నులుఁ గానరావు, చెవులు వినరావు చిత్తంబు సిక్కువడును
మఱచు నీసేవ లన్నియు మహిమ మాన్పి, మేలు సేసితి నీమేటి మేర సూపి.

వ. అని పలికి జగదీశ్వరుండు నిఖిలలోకసాక్షియు నగునారాయణదేవునకు నమ
స్కరించి ప్రహ్లాదుండు వలుకుచున్న సమయంబున. 653

మ. తతమత్తద్విపయాన యై కుచనిరుంధచ్చోళిసంవ్యాన యై
ధృతబాష్పాంబువితాన యై కరయుగాధీనాలికస్థాన యై
పతిభిక్షాం మమ దేహి కోమలమతే పద్మాపతే యంచుఁ ద
త్సతి వింధ్యావళి సేర వచ్చెఁ ద్రిజగద్రక్షామనున్ వామనున్. 654

వ. వచ్చి యచ్చేడియ తచ్చరణసమీపంబునం బ్రణత యై నిలువంబడి యిట్లనియె.

క. నీకుం గ్రీడార్థము లగు, లోకంబులఁ జూచి పరులు లోకులు కుమతుల్
లోకాధీశుల మందురు, లోకములకు రాజ వీవ లోకస్తుత్యా. 656

క. కాదనఁడు పొమ్ము లే దీ, రా దనఁడు జగత్త్రయైకరాజ్యము నిచ్చెన్

నాదయితుఁ గట్ట నేటికి, శ్రీదయితాచిత్తచోర శ్రితమందారా. 657

వ. అని యిట్లు వింధ్యావళియుం బ్రహ్లాదుండును విన్నవించునవసరంబున హిరణ్యగర్భుండు సనుదెంచి యిట్లనియె. 658

సీ. భూతలోకేశ్వర భూతభావన దేవదేవ జగన్నాథ దేవవంద్య
తనసొమ్ము సకలంబుఁ దప్పక నీ కిచ్చె దండయోగ్యుఁడు గాఁడు దానపరుఁడు
కరుణింప నర్హుండు కమలలోచన నీకు విడిపింపు మీతని వెఱపు దీర్చి
తోయపూరము సల్లి దూర్వాంకురంబులఁ జేరి నీపదము లర్చించునట్టి

తే. భక్తియుక్తుఁడు లోకేశపదము నందు, నీవు ప్రత్యక్షముగ వచ్చి నేఁడు వేఁడ
నెఱిఁగి తనరాజ్యమంతయు నిచ్చినట్టి, బలికిఁ దగునయ్య దృఢపాశబంధనంబు.

వ. అని పలికిన బ్రహ్మవచనంబులు విని భగవంతుం డిట్లనియె. 660

సీ. ఎవ్వనిఁ గరుణింప నిచ్ఛించితిని వాని యఖిలవిత్తంబు నే నపహరింతు
సంసారగురుమదస్తబ్ధుఁడై యెవ్వఁడు దెగడి లోకము నన్ను ధిక్కరించు
నతఁ డెల్లకాలంబు నఖిలయోనులయందుఁ బుట్టును దుర్గతి బొందుఁ బిదప
విత్తవయోరూపవిద్యాబలైశ్వర్యకర్మజన్మంబులగర్వ ముడిగి

తే. యేకవిధమునవిమలుఁడై యెవ్వఁ డుండు, వాఁడునాకూర్చిరక్షింపవలయువాఁడు
స్తంభలోభాభిమానసంసారవిభవ, మత్తుఁడై చెడ నొల్లఁడు మత్పరుండు. 661

శా. బద్ధుండై గురుశాపతప్తుఁ డయి తా బంధువ్రజత్యక్తుఁ డై
సిద్ధైశ్వర్యముఁ గోలుపోయి విభవక్షీణుండు నై పేద యై
శుద్ధత్వంబును సత్యముం గరుణయున్ సొంపేమియుం దప్పఁ డు
ద్బుద్ధుం డై యజయాఖ్యమాయ గెలిచెం బుణ్యుం డితం డల్పుఁడే. 662

ఆ. అసురనాథుఁ డనుచు నసఘునిమర్యాద, యేనుఁ జూత మనుచు నింత వలుక
నిజము పలికె నితఁడు నిర్మలాచారుండు, మేలు మేలు నాకు మెచ్చువచ్చు. 663

క. సావర్ణిమనువువేళను, దేవేంద్రుం డగు నితండు దేవతలకు దు
ర్భావిత మగునాచోటికి, రావించెద నంతమీఁద రక్షింతు దయన్. 664

క. వ్యాధులుఁ దప్పులు నొప్పులు, బాధలుఁ జెడి విశ్వకర్మభావితదనుజా
రాధితసుతలాలయమున, నేధితవిభవమున నుండు నితఁ డందాఁకన్. 665

వ. అని పలికి బలిం జూచి భగవంతుం డిట్లనియె. 666

సీ. సేమంబు నీకింద్రసేనమహారాజ వెఱపకు మేలు నీవితరణంబు
వేలుపు లం దుండి వేఁడుకపడుదురు దుఃఖంబు లిడుములు దుర్మరణము
లాతురతలు నొప్పు లం దుండువారికి నొందవు సుతలమం దుండు నీవు
నీపంపు సేయనినిర్జరారాతుల నాచక్ర మేతెంచి నఱకు చుండు

ఆ. లోకపాలకులకు లోను గా వక్కడ, నన్యు లెంతవార లచట నిన్ను
నెల్లప్రొద్దు వచ్చి యేను రక్షించెదఁ, గరుణతోడ నీకుఁ గాన వత్తు. 667

క. దానవదైత్యులసంగతిఁ, బూనిననీయసురభావమును దోడ్తో మ
ద్ధ్యానమునఁ దలఁగి పోవును, మానుగ సుతలమున నుండుమా మాయాజ్ఞన్.

వ. అని యిట్లు పలుకుచున్న ముమ్మూర్తులముదుకవేల్పు దియ్యనినెయ్యంపుఁబలుకుఁ జెఱకురసంపుసోనలు వీనుల తెరువులం జొచ్చి లోను బయలు నిండి తెప్పలకప్పు దప్పం ద్రోచికొని కనుఁగవకొలంకుల నలుఁగులు వెడలినచందంబున సంతసంబునం గన్నీరు మున్నీరై పఱవ నురగఫలకంబునం బులకంబులు కులకంబు లయి తిలకంబు లొత్తఁగేలు మొగిడ్చి నెక్కొన్నవేడుకం ద్రొక్కుడు వడుచుఁ జిక్కని చిత్తంబునఁ జక్కనిమాటల రక్కసులఱేఁ డిట్లనియె. 669

ఉ. ఎన్నఁడు లోకపాలకుల నీకృపఁ జూడనినీవు నేఁడు న
న్నున్నతుఁ జేసి నా బ్రదుకు నోజయు నానతి యిచ్చి కాచి తీ
మన్నన లీదయారసము మాటల పెద్దఱికంబుఁ జాలవే
పన్నగతల్ప నిన్నెఱిఁగి పట్టిన నాపద గల్గ నేర్చునే. 670

వ. అని పలికి హరికి నమస్కరించి బ్రహ్మకుం బ్రణామంబు సేసి యిందుధరునకు వందనం బాచరించి బంధవిముక్తుం డై తనవారలతోఁ జేరికొని బలిసుతలంబునకు జనియె నంత హరికృపావశంబునం గృతార్థుం డై కులోద్ధారకుం డయినమనుమనిం గని సంతోషించి ప్రహ్లాదుండు భగవంతున కిట్లనియె. 671

సీ. చతురాననుఁడు నీప్రసాదంబు గానఁడు శర్వుఁ డీలక్ష్ములజాడఁ బొందఁ
డన్యుల కెక్కడి దసురులకును మాకు బ్రహ్మాదిపూజితపదుఁడ వయిన
దుర్లభుండవు నీవు దుర్గపాలుఁడ వైతి పద్మజాదులు భవత్పాదపద్మ
మకరందసేవనమహిమ నైశ్వర్యంబు లందిరి కాక మే మల్పమతుల

తే. మధికదుర్బోధులము కుత్సితాత్మకులము, నీకృపాదృష్టిమార్గంబు నెలవు సేర
నేమితప మాచరించితి మెన్నఁగలమె, మమ్ముఁ గాచుట చిత్రంబు మంగళాత్మ.

వ. అదియునుం గాక. 673

ఆ. సర్వగతుఁడ వయ్యు సమదర్శనుఁడ వయ్యు, నొకట విషమవృత్తి నుండు దరయ
నిచ్చలేనివారి కీవు భక్తులు గోరు, తలఁపు లిత్తు కల్పతరువుమాడ్కి. 674

వ. అని విన్నవించుచున్న ప్రహ్లాదుం జూచి పరమపురుషుం డిట్లనియె. 675

తే. వత్స ప్రహ్లాద మేలు నీవారు నీవు, సొరిది మనుమనిఁ దోడ్కొని సుతలమునకుఁ
బయన మై పొమ్ము నే గదాపాణి నగుచుఁ, జేరి రక్షింప దురితంబు సెందదచట.

వ. అని యిట్లు నియమించినం బరమేశ్వరునకు నమస్కరించి వలగొని కరకమలపుటఘటితనిటలతటుం డై వీడ్కొని బలిం దోడ్కొని సకలాసురయూథంబునుం దాను నొక్కమహాబిలద్వారంబు సొచ్చి ప్రహ్లాదుండు సుతలలోకంబునకుం జనియె నంత బ్రహ్మవాదు లయినయాజకులసభామధ్యంబునం గూర్చున్న శుక్రునిం జూచి నారాయణుం డిట్లనియె. 677

ఆ. ఏమి గొఱఁతపడియె నీబలిజన్నంబు, విస్తరింపు కడమ విప్రవర్య
విషమ మయినకర్మవిసరంబు బ్రాహ్మణ, జనులు సూచినంత సమతఁ బొందు. 678

వ. అనిన శుక్రుం డిట్లనియె. 679

సీ. అఖిలకర్మంబుల కధినాథుఁడవు నీవ యజ్ఞేశుఁడవు నీవ యజ్ఞపురుష
ప్రత్యక్షమున నీవు పరితుష్టి నొందినఁ గడ మేల కల్గు నేకర్మములకు
ధనదేశకాలార్హ తంత్రమంత్రంబులఁ గొఱఁతలు నిన్నుఁ బేర్కొనిన మాను
నయినఁ గావింతు నీయానతి భవదాజ్ఞ మెలఁగుట జనులకు మేలుగాదె

తే. యింతకంటెను శుభము నాకెచటఁ గలుగు, ననుచుహరిపంపుశిరముననావహించి
కావ్యుఁడసురేంద్రుజన్నంబుకడమదీర్చె, మునులువిప్రులుసాహాయ్యమునఁజరింప.

వ. ఇవ్విధంబున వామనుం డయి హరి బలి నడిగి మహిం బరిగ్రహించి తనకునగ్రజుం
డగునమరేంద్రునకుం ద్రిదివంబు సదయుం డయి యొసంగె నత్తఱి దక్షభృగు
ప్రముఖప్రజాపతులును భవుండును గుమారుండును దేవర్షిపితృగణంబులును
రాజులును దానును గూడికొని చతురాననుండు గశ్యపునకు నదితికి సంతో
షంబు గా లోకంబులకు లోకపాలురకు వామనుండు వల్లభుం డని నియమించి
యంత ధర్మంబునకు యశంబునకు లక్ష్మికి శుభంబులకు దేవతలకు వేదంబు
లకు స్వర్గాపవర్గంబులకు నుపేంద్రుండు ప్రధానుం డని సంకల్పించె నాసమ
యంబున. 681

క. కమలజుఁడు లోకపాలురు, నమరేంద్రునిఁ గూడి దేవయానంబున న
య్యమరావతికిని వామను, నమరం గొనిపోయి రంత నటమీఁద నృపా. 682

ఆ. బల్లిదంపుఁదోడు ప్రాపున నింద్రుని, కింద్రపదము సేరు టిట్లు గలిగెఁ
దనకు నాథుఁ డైనతమ్ముఁడు గలిగిన, గోర్కు లన్న కేల కొఱఁత నొందు. 633

క. పాలడుగఁడు మే లడుగం, డేలఁడు భిక్షించి యన్న కిచ్చెఁ ద్రిజగముఁ
వేలుపులతల్లికడపటి, చూలుం బోలంగఁ గలరె సొలయనితమ్ముల్. 684

ఆ. కడుపు బదర గాఁగ గొడుకులఁ గనుకంటెఁ, దల్లి కొకఁడె చాలు బల్లిదుండు
త్రిదశగణముఁ గన్నయదితి గానుపు దీఱెఁ, జిన్నిమేటివడుగుఁ గన్నయట్లు.

వ. ఇట్లు దేవేంద్రుండు వామనభుజపాలితంబగు త్రిభువనసామ్రాజ్యవిభవంబుమరల
నంగీకరించె నప్పుడు బ్రహ్మయు శర్వుండును గుమారుండును భృగుప్రముఖు
లయినమునులును బితృదేవతలును దక్షాదిప్రజాపతులును సిద్ధులును వైమాని
కులును మఱియుం దక్కినవారలును బరమాద్భుతం బైనవిష్ణునిమహాకర్మం
బులకు నాశ్చర్యంబు నొందుచుఁ బ్రశంసించుచు నాడుచుం బాడుచుఁ దమతమ
నివాసంబులకుం జని రని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 686

తే. మనుజనాథ త్రివిక్రముమహిమకొలఁది, యెఱుఁగఁదర్కింపలెక్కింపనెవ్వఁడోపుఁ
గుంభినీరేణుకణములు గుఱుతు పెట్టు, వాఁడు నేరఁడు దక్కినవారివశమె. 687

క. అద్భుతవర్తనుఁ డగుహరి, సద్భావిత మైనవిమలచరితము వినువాఁ
డుద్భటవిక్రముఁ డై తుది, సుద్భాసితలీలఁ బొందు నుత్తమగతులన్. 688

తే. తగిలి మానుష పైతృక దైవకర్మ, వేళలందుఁ ద్రివిక్రమవిక్రమంబు
లెక్కడెక్కడఁ గీర్తింతు రెవ్వరేనిఁ బొందుదురు నిత్యసౌఖ్యంబు భూవరేంద్ర.

మత్స్యావతారకథాప్రారంభము

వ. అని యిట్లు శుకుండు రాజునకు వామనావతారచరితంబు సెప్పె నని సూతుండు మునులకుం జెప్పిన విని వార లతని కిట్లనిరి. 690

సీ. విమలాత్మ విన మాకు వేడ్క యయ్యెడు మున్ను హరిమత్స్యమైనవృత్తాంత మెల్ల
గర్మబద్ధునిభంగి ఘనుఁ డీశ్వరుఁడు లోకనిందితం బై తమోనిలయ మైన
మీనరూపము నేల మే లని ధరియించె నెక్కడ వర్తించె నేమి సేసె
నాద్యమై వెలయునయ్యవతారమునకు నెయ్యది కారణంబు గాథ్యాంశ మెట్లు

ఆ. నీవు దగుదు మాకు నిఖిలంబు నెఱిఁగింపఁ, దెలియఁ జెప్పవలయు దేవదేవు
చరిత మఖిలలోకసౌభాగ్యకరణంబు, గాదె విస్తరింపు క్రమముతోడ. 691

వ. అని మునిజనంబులు సూతు నడిగిన నతం డిట్లనియె మీర లడిగిన యీయర్థంబుఁ బరీక్షిన్నరేంద్రుం డడిగిన భగవంతుం డగుబాదరాయణి యిట్లనియె. 692

సీ. విభుఁ డీశ్వరుఁడు వేదవిప్రగోసురసాధుధర్మార్థములఁ గావఁ దనువుఁ దాల్చి
గాలిచందంబున ఘనరూపములయందుఁ దనురూపములయందుఁ దగిలియుండు
నెక్కువ దక్కువ లెన్నఁడు నొందక నిర్గుణత్వంబున నెఱియు ఘనుఁడు
గురుతయు గొఱఁతయు గుణసంగతివహించు మనుజేశ చోద్యమే మత్స్యమగుట

తే. వినుము పోయినకల్పాంతవేళఁ దొల్లి, ద్రవిళదేశపురాజు సత్యవ్రతుండు
నీరు ద్రావుచు హరిఁ గూర్చి నిష్ఠతోడఁ, దపముఁ గావించె నొకయేటితటమునందు.

వ. మఱియు నొక్కనాఁ డమ్మేదినీకాంతుండు కృతమాలిక యనునేటిపొంత హరి సమర్పణంబుగా జలతర్పణంబు సేయుచున్నసమయంబున నారాజుదోసిట నొక్కమీనుపిల్ల దవిలి వచ్చిన నులికిపడి మరలం దరంగిణీజలంబునందు శకుల శాబకంబు విడిచె నట్లు విడివడి నీటిలో నుండి జలచరపోతంబు భూతలేశ్వరున కిట్లనియె. 694

మత్తకోకిలము. పాటు వచ్చినజ్ఞాతిఘాతులు పాపజాతిఝషంబు లీ
యేటఁ గొండొకమీనుపిల్లల నేఱి పట్టి వధింప న
చ్చోటి నుండక నీదుదోసిలి సొచ్చి వచ్చిననన్ను న
ట్టేటఁ ద్రోవఁగఁ బాడియే కృప యింత లేక దయానిధీ. 695

ఆ. వలలు దారు నింక వచ్చి జాలరివేట, కాలు నేలు గలఁచి కార వెట్టి
మిడిసి పోవ నీక మెడఁ బట్టుకొనియెద, రప్పు డెందుఁ జొత్తు ననఘచరిత. 696

క. భక్షించు నొండెఁ ఝషములు, శిక్షింతురు ధూర్తు లొండెఁ జెడ కుండ ననుఁ

రక్షింపు దీనవత్సల, ప్రక్షీణులఁ గాచుకంటె భాగ్యము గలదే. 697

వ. అనిన విని కరుణాకరుం డగునవ్విభుండు మెల్లన యయ్యంభశ్చరడింభకంబును గమండలు జలంబునం బెట్టి తననెలవునకుం గొనిపోయె నదియు నొక్కరాత్రంబునం గుండిక నిండి తనకు నుండ నిమ్ముసాలక రాజున్యన కిట్లనియె. 698

క. ఉండ నిది గొంచె మెంతయు, నొండొకటిం దెమ్ము భూవరోత్తమ యనుడుం
గండకముఁ దెచ్చి విడిచెను, మండలపతి సలిలకలశమధ్యమునందున్. 699

వ. అదియును ముహూర్తమాత్రంబునకు మూఁడుచేతులనిడుపై యుదంచనంబు నిండి పట్టుసాలక వేఱొండు దెమ్మనవుడు నారాచపట్టి కరుణాగుణంబునకు నాటపట్టు గావున గండకంబు నొండొక్కచెఱుతమడుఁగున నునిచె నదియు నాసరోవరజలంబునకు నగ్గలంబై తనకు సంచరింప నిది గొంచెం బని పలికినం బుడమిఱేఁడు మంచివాఁ డగుటంజేసి యాకంచరంబు నుదంచితజలాస్పదంబైన హ్రదంబునందు నిడియె నదియు నాసలిలాశయంబునకును నధికంబై పెరుఁగ నిమ్ముసాల దని చెప్పికొనిన నప్పుణ్యుం డొప్పెడినడవడిం దప్పనివాఁడై నకతంబున నమ్మహామీనంబును మహార్ణవంబున విడిచె నదియును మకరాకరంబునం బడి రాజున కిట్లనుఁ బెనుమొసళ్లు ముసరికొని కసిమసంగి మ్రింగెడి నింతకాలంబు నడపి కడపట దిగవిడువకు వెడలఁ దిగువు మని యెలింగింపం దెలిసి యన్నిటి తిరుగుడుప్రోడకుం బుడమిఱేఁ డిట్లనియె. 700

సీ. ఒకదినంబున శతయోజనమాత్రము విస్తరించెదు నీవు వినము చూడ
మిటువంటిఝషముల నెన్నఁడు నెఱుఁగము మీనజాతుల కిట్టిమేను గలదె
యేమిటి కెవ్వఁడ వీలీలఁ ద్రిప్పెదు కరుణ నాపన్నులఁ గావ వేఁడి
యంభశ్చరంబైన హరివి నే నెఱిఁగితి నవ్యయ నారాయణాభిధాన

తే. జననసంస్థితిసంహారచతురచిత్త, దీనులకు భక్తులకు మాకు దిక్కు నీవ
నీదులీలావతారముల్ నిఖిలభూత, భూతిహేతువుల్ మ్రొక్కెదఁ బురుషవర్య.

క. ఇతరులము గాము చిత్సం, గతులము మాపాల నీవు గలిగితి భక్త
స్థితుఁడ వగునిన్ను నెప్పుడు, నతి నేసినవాని కేల నాశము గలుగున్. 702

క. శ్రీలలనాకుచవేదిక, గేళీపరతంత్రబుద్ధిఁ గ్రీడించుసుఖా
లోలుఁడవు దామసాకృతి, నేలా మత్స్యంబ వైతి వెఱిఁగింపు హరీ. 703

వ. అని పలుకుసత్యవ్రతమహారాజునకు నయ్యుగంబుకడపటఁ బ్రళయవేళా సముద్రంబున నేకాంతజనప్రీతుం డయి విహరింప నిచ్ఛించి మీనరూపధరుం డైన హరి యిట్లనియె. 704

సీ. ఇట మీఁద నీరాత్రి కేడవదినమునఁ బద్మగర్భుని కొక్కపగలు నిండు
భూర్భువాదికజగంబులు మూఁడు విలయాబ్ధిలోన మునుంగు నాలోనఁ బెద్ద
నావ నేరఁగ వచ్చు నాపంపువెంపున దానిపై నోషధితతులు బీజ

రాసులు నిడి పయోరాశిలో విహరింపఁ గలవు సప్తర్షులుఁ గలిసి తిరుగ

ఆ. న్రోలఁ గాన రాక ముంచు పెంజీఁకటి, మిడుకుచుండు మునుల మేనివెలుఁగు
దొలఁకుచుండు జలధి దోధూయమానమై, నావ దేలుచుండు నరవరేణ్య.

వ. మఱియు నన్నావ మున్నీటికరళ్లకు లోను గాకుండ నిరుగెలంకుల వెనుక ముం
దట నేమఱకుండఁ బెన్నెఱు లగునాగులఁ జడియుచుఁ బొడువ వచ్చిన
బలుగ్రాహంబుల నొడియుచు సంచరించెద నొక్కపెనుఁబాము చేరువ నాయ
నుమతిం బొడసూపెదు దానం జేసి సుడిగాడ్పులకతంబున నావ వడిం దిరుగం
బడకుండ నాకొమ్ముతుదిం బదిలముచేసి నీకును మునులకును నలజడి సెందకుం
డ మున్నీట నిప్పాటం దమ్మిచూలిరేయి వేగునంతకు మెలంగెద నది కారణంబు
గా జలచరరూపంబుఁ గయికొంటి మఱియునుం బ్రయోజనంబు గలదు నామ
హిమ పరబ్రహ్మం బని తెలియుము నిన్ను ననుగ్రహింతు నని సత్యవ్రతుండు 706
సూడ హరి దిరోహితుం డయ్యె నయ్యవసరంబున.

ఆ. మత్స్యరూపి యైనమాధవునడుగులు, దలఁచికొనుచు రాచతపసి యొక్క- 707
దర్భశయ్యఁ దూర్పు దలగడగాఁ బండి, కాచి యుండె నాఁటికాలమునకు. 708

వ. అంతఁ గల్పాంతంబు డాసిన.

క. ఉల్లసితమేఘపంక్తులు, జల్లించి మహోగ్రవృష్టి జడిగొని కురియన్ 709
వెల్లి విరిసి జలరాసులు, సెల్లెలికట్టలను దాఁటి సీమల ముంచెన్. 710

వ. తదనంతరంబ.

తే. మున్నుపోయినకల్పాంతమున నరేంద్ర, బ్రాహ్మ మనఁగ నైమిత్తిక ప్రళయవేళ
నింగిపై నిట్టతొలఁకుమున్నీటిలోనఁ, గూలె భూతాళి జగములకొలఁదు లెడలి. 712

వ. అంత నమ్మహారాత్రియందు.

మ. నెఱి నెల్లప్పుడు నిల్చి ప్రాణిచయమున్ నిర్మించి నిర్మించి వీ
పిఱియన్ నీల్గుచు నావులించుచు నజుం డేసృష్టియున్ మాని మే
నొఱగన్ ఱెప్పలు మూసి కేల్ దలగడై యుండంగ నిద్రించుచున్
గుఱువెట్టం దొడఁగెం గలల్ గనుచు నిర్ఘోషించుచున్ భూవరా. 713

ఆ. అలసి సొలసి నిదుర నందినపరమేష్ఠి, ముఖమునందు వెడలె మొదలిశ్రుతులు
నపహరించె నొకహయగ్రీవుఁడను దైత్యభటుఁడు దొంగఁ దొడర బరులవశమె.

క. చదువులు దనచేపడినం, జదువుచుఁ బెఱబయల నుండ శంకించి వడిం
జదువులముదుకఁడు గూరుకఁ, జదువులతస్కరుఁడు సొచ్చె జలనిధికడుపున్. 715

వ. ఇట్లు వేదంబులు దొంగిలి దొంగరక్కసుండు మున్నీట మునింగిన వాని
జయింప వలసియు మ్రానుదీఁగల విత్తనంబులపాత్తరలు పెన్నీట నాని చెడ
కుండ నునుప వలసియు నెల్లకార్యంబులకుం గావలి యగునాపురుషోత్తముం 716
డప్పెనురేయిచొరుదలయందు.

క. కుఱుగఱులు వలుఁద మీసలు, చిఱుదోఁకయుఁ బసిఁడియొడలుసిరిఁగలపొడలున్
నెఱిమొగము నొక్క కొమ్మును, మిఱుచూపులుఁగలిగి విభుఁడు మీనంబయ్యెన్.

వ. అట్లు లక్షయోజనాయతం బయినపాఠీనం బై విశ్వంభరుండు జలధి సొచ్చి. 718

సీ. ఒకమాటు జలజంతుయూథంబుతోఁ గూడు నొకమాటు దరులకు నుఱికివచ్చు
నొకమాటు మింటికి నుఱికి యుల్లంఘించు నొకమాటు లోఁపల నొదిఁగి యుండు
నొకమాటువారాశినొడలుముంపఁగఁజూచు నొకమాటుబ్రహ్మాండమొరయఁదలఁ
నొకమాటుఝషకోటినొడిసియాహారించు నొకమాటుజలములనుమిసివైచు [చు

తే. గఱులు సారించు మీసలు గడలుకొలుపుఁ
బొడలు మెఱయించుఁ గన్నులపోలప మార్చు
నొడలు జళిపించుఁ దళతళ లొలయుమీన
వేషి వెన్నీట నిగమగవేషి యగుచు. 719

వ. అంతకు మున్న సత్యవ్రతుండు మహార్ణవంబులు మహీవలయంబు ముంచునవ
సరంబున భక్తపరాధీనుం డగుహరిం దలంచుచు నుండ నారాయణప్రేరితయై
యొక్కనావ వచ్చినం గనుంగొని. 720

మ. చని సత్యవ్రతమేదినీదయితుఁ డోజం బూని ప్రాణిఁగవి
త్తనముల్ పెక్కులు నావపై నిడి హరిధ్యానంబుతో దానిపై
మునిసంఘంబులు దాను నెక్కి వెఱతో మున్నీటిపైఁ దేలుచుం
గనియెన్ ముందట భక్తలోకహృదలంకర్మీణమున్ మీనమున్. 721

వ. కని జలచరేంద్రునికొమ్మున నొక్క పెనుఁబాఁపత్రాట నన్నావఁ గట్టి సంతసించి
దండంబు నివురుకొని తపస్వులుం దాను నారాచపెద్దమీనాకారుం డగువేల్పు
జేని నిట్లని పొగడం దొడంగె. 722

మ. తమలోఁ బుట్టునవిద్య గప్పికొనుడుం దన్మూలసంసారవి
భ్రము లై కొందఱు దేలుచుం గలఁగుచున్ బల్వెంటలన్ దైవయో
గమునం దేపరమేశుఁ గొల్చి ఘను లై కైవల్యసంప్రాప్తు లై
ప్రమదం బందుదు రట్టినీవు కరుణం బాలింపు మస్మీశ్వరా. 723

ఉ. కన్నులు గల్గువాఁడు మఱి కాననివానికిఁ ద్రోవఁ జూపఁగాఁ
జన్న తెఱంగు మూఢునకు సన్మతి దా గురుఁ డౌట సూర్యుఁడే
కన్నులు గాఁగ భూతములఁ గాంచుచు నుండురమేశ మాకు ను
ద్యన్నయమూర్తివై గురువ వై యలసద్గతిజాడఁ జూపవే. 724

క. ఇంగలముతోడిసంగతి, బంగారము వన్నెగలుగుభంగిని ద్వత్సే
వాంగీకృతులయఘంబులు, భంగంబులఁ బొందు ముక్తి ప్రాపించు హరీ. 725

క. హృదయేశ నీప్రసన్నత, పదివేలవపాలిలేశభాగముకతనం
ద్రిదశేంద్రత్వము గల దఁట, తుది నిను మెప్పింప నేది దొరకదు శ్రీశా. 726

క. పెఱవాఁడు గురుఁ డటంచును, గొఱగానిపదంబు సూపఁ గుజనుం డగు నీ
నెఱిత్రోవ నడవ నేర్చిన, నఱమఱ లేనట్టిపదమునందు దయాబ్ధీ. 727

మ. చెలి వై చుట్టమ వై మనస్థితుఁడ వై చిన్మూర్తి వై యాత్మ వై
వల నై కోర్కులపంట వై విభుఁడ వై వర్తిల్లు నిన్నొల్లకే
పలువెంటంబడి లోక మక్కట వృథాబద్ధాశ మై పోయెడిన్
నిలువన్ నేర్చునె హేమరాశిఁ గనియున్ నిర్భాగ్యుఁ డంభశ్శయా. 728

ఆ. నీరరాశిలోన నిజకర్మబద్ధ మై, యుచితనిద్రఁ బొంది యున్నలోక
మేమహాత్ముచేత నెప్పటి మేల్కాంచు, నట్టినీవు గురుఁడ వగుట మాకు. 729

క. ఆలింపుము విన్నప మిదె, వేలుపుగమి తేని నిన్ను వేఁడికొనియెదన్
నాలోనిచిక్కు మానిచి, నీలోనికిఁ గొంచుఁ బొమ్ము నిఖిలాధీశా. 730

వ. అని యిట్లు సత్యవ్రతుండు పలికిన సంతసించి మత్స్యరూపంబున మహాసముద్రంబున విహరించువారి పురాణపురుషుం డగుటం జేసి సాంఖ్యయోగక్రియాసహిత యగుపురాణసంహిత నుపదేశించె నమ్మహారాజు మునిసమేతుం డై భగవన్నిగదితం బై సనాతనం బగు బ్రహ్మస్వరూపంబు విని కృతార్థుం డయ్యె నంతం డిమ్మహాకల్పంబున వివస్వంతుం డనం బరఁగినసూర్యునకు శ్రాద్ధదేవుం డన జన్మించి శ్రీహరికృపావశంబున నేడవమను వయ్యె నంత నవ్విధంబునఁ బెనురేయి నిండునంతకు సంచరించి జలచరాకారుం డగు నారాయణుండు దన్నిశాంతసమయంబున. 731

మ. ఉఱ కంభోనిధి రోసి వేదములకుయ్యున్ దైన్యముం జూచి వే
గఱు లల్లార్చి ముఖంబు సాఁచి బలువీఁకం దోఁక సారించి మే
న్మెఱయన్ దాడలు దీటి మీస లదరన్ మీనాకృతిన్ విష్ణుఁ డ
క్కఱటిం దాఁకి వధించె ముష్టిదళితగ్రావున్ హయగ్రీవునిన్. 732

వ. అంతం బ్రళయావసానసమయంబున. 733

సీ. ఎప్పుడు వేగునం చెదురుచూచుచు నుండు మునులడెందంబులు ముదము నొందఁ
దెలివితోఁ బ్రక్కనిద్రించుభారతి లేచి యోరపయ్యెదఁ జక్క నొత్తికొనఁగ
మలిన మై పెనురేయి మ్రక్కిన తేజంబు దొంటిచందంబునఁ దొంగలింపఁ
బ్రాణులసంచితభాగధేయంబులు గన్నులకొలుకులఁ గానఁబడఁగ

తే. నవయవంబులు గదలించి యావులించి
నిదురఁ దెప్పిఱి మేల్కాంచి నీల్గి మలఁగి
యొడలు విఱుచుచుఁ గనుఁగవ లుసుముకొనుచు
ధాత గూర్చుండె సృష్టిసంధాత యగుచు. 734

వ. అయ్యవసరంబున. 735

ఆ. వాసవారిఁ జంపి వానిచే పడియున్న, వేదకోటిచిక్కు విచ్చి తెచ్చి
నిదుర మాని యున్న నీరజాసనునకు, నిచ్చెఁ గరుణతోడ నీశ్వరుండు. 736

క. జలరుహనాభునికొఱకై, జలతర్పణ మాచరించి సత్యవ్రతుఁ డా
జలధి బ్రదికి మను వయ్యెను, జలజాక్షునిఁ గొలువ కెందు సంపద గలదే. 737

ఆ. జనవిభుండు దపసి సత్యవ్రతుండును, మత్స్యరూపి యైనమాధవుండు
సంచరించినట్టి సదమలాఖ్యానంబు, వినినవాఁడు బంధవిరహితుండు. 738

క. హరిజలచరావతారముఁ, బరువడిఁ బ్రతిదినముఁ జదువఁ బరమపదంబున్
నరుఁ డొందు వాని కోర్కులు, ధరణీశ్వర సిద్ధిఁ బొందుఁ దథ్యము సుమ్మీ. 739

మ. ప్రళయాంభోనిధిలోన మేన్మఱచి నిద్రం జెందువాణీశుమో
ముల వేదంబులు గొన్నదైత్యుని మృతిం బొందించి సత్యవ్రతుం
డలరన్ బ్రహ్మము మాటలం దెలిపి సర్వాధారుఁ డై మీన మై
జలధిం గ్రుంకుచుఁ దేలుచున్ మెలఁగురాజన్మూర్తికిన్ మ్రొక్కెదన్. 740

వ. అని చెప్పి. 741

క. రాజేంద్రదైత్యదానవ, రాజమహాగహనదహన రాజస్తుత్యా
రాజావతంస మానిత, రాజధరార్చితగుణాఢ్య రాఘవ రామా. 742

మాలిని. దివిజరిపువిదారీ దేవలోకోపకారీ
భువనభరనివారీ పుణ్యరక్షానుసారీ
ప్రవిమలశుభమూర్తీ బంధుపోషప్రవర్తీ
ధవళబహుళకీర్తీ ధర్మనిత్యానువర్తీ. 743

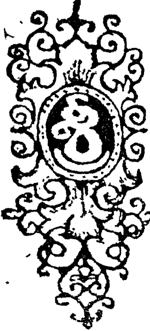
గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలిత కవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజ పాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతపురాణం బనుమహా ప్రబంధంబునందు స్వాయంభువస్వారోచిషోత్తమతామస మనువుల చరిత్రం బును గరిమకరంబులయుద్ధంబును గజేంద్రరక్షణంబును రైవతచాక్షుషమను వులవర్తనంబును సముద్రమథనంబును గూర్మావతారంబును గరళభక్షణం బును నమృతాదిసంభవంబును దేవాసురకలహంబును హరి గపటకామినీ రూపంబున నసురుల వంచించి దేవతల కమృతంబు వోయుటయు రాక్షసవధం బుచు హరిహరసల్లాపంబును హరికటకామినీరూపవిభ్రమణంబును వైవస్వత సూర్యసావర్ణి దక్షసావర్ణి బ్రహ్మసావర్ణి భద్రసావర్ణి దేవసావర్ణీంద్రసావర్ణి మనువులవృత్తాంతంబును బలియుద్ధయాత్రయును స్వర్గవర్ణనంబును దేవపలా యనంబును వామనావతారంబును శుక్రబలిసంవాదంబును ద్రివిక్రమవిస్ఫు రణంబును రాక్షసుల సుతలగమనంబును సత్యవ్రతోపాఖ్యానంబును మీనావ తారంబును ననుకథలు గలయష్టమస్కంధము.

శ్రీకృష్ణాయ నమః

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

న వ మ స్కం ధ ము

రాజిత మునిపూజిత
వారిధిగర్వాతిరేకవారణబాణా
సూరిత్రాణమహోజ్జ్వల
సారయశస్సాంద్ర రామచంద్ర నరేంద్రా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డయిన సూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డయిన పరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని. 2

సీ. మనువులనడవళ్లు మర్యాదలును వింటి మన్వంతరంబున మాధవుండు
దిరిగినజాడలు దెలిసె సత్యవ్రతుఁ డనురాజు ద్రవిళదేశాధిపుండు
పోయినకల్పాంతమున విష్ణు సేవించి విజ్ఞానమును బొంది వెలుఁగు తేని
కతఁడు వైవస్వతుం డై పుట్టి మను వయ్యె నతనికి నిక్ష్వాకుఁ డాది గాఁగ

తే. బదురు గొడుకులు గల రండ్రు పరఁగ వారి, వంశమేరీతి వర్తించె వారిలోనఁ
జనినవారిని జనువారిఁ జనెడువారిఁ, జెప్పవే వ్యాసనందన చిత్తగించి. 3

క. చెవులార నేఁడు వినియెద, రవివంశమునందుఁ గలుగు రాజులకీర్తుల్
వివరింపు వరుసతోడను, భువిఁ బుణ్యులకీర్తి వినినఁ బుణ్యము గాదే. 4

వ. అనినం బరాశరమునిమనుమం డిట్లనియె. 5

వైవస్వతమనువంశకథనము

ఆ. వినుము మనువుకులము వేయినూఱేండ్లను, బరఁగ విస్తరించి పలుక రాదు
నాకుఁ దోఁచినంత నరనాథ వేగంబ, యెఱుకపడఁగఁ బ్రీతి నేర్పరింతు. 6

క. ఎక్కువదక్కువపాడవుల, కెక్కటిమొద లయినపురుషుఁ డింతయుఁ జెడఁదా
నొక్కఁడుఁ గల్పాంతంబున, నక్కజమై నిల్చె విశ్వమతఁ డై యుంటన్. 7

సీ. భూమీశ యమ్మహాపురుషునినాభిమధ్యమున బంగారుఁ గెందమ్మి మొలచె
నాదమ్మిపూవులో నటమీఁదఁ దనయంత నాలుగుమోములనలువ పుట్టె

నా బ్రహ్మమనమున నట మరీచి జనించెఁ గశ్యపుం డతనికిఁ గలిగె నంత
నాకశ్యపునికి దక్షాత్మజ యదితికిఁ గొమరుఁ డై చీఁకటిగొంగ వొడమె

తే. జలజబంధుని పెండ్లాము సంజ్ఞయందు
శ్రాద్ధదేవుండు మనువు సంజాతుఁ డయ్యె
మనువునకు శ్రద్ధ యనియెడి మగువయందుఁ
బదురు గొడుకులు గలిగిరి భద్రయశులు. 8

వ. వార లిక్ష్వాకుండును నృగుండును శర్యాతియు దిష్టుండును ధృష్టుండును గరూశకుండును నరిష్యంతుండును బృషధ్రుండును నభగుండును గవియు నన నెగడి రట మున్ను మనువు గొడుకులు లేనివాఁ డై మిత్రావరుణుల నుద్దేశించి.

సీ. మనువు బిడ్డలు పుట్ట మఖ మాచరించుచో నతనిభార్యయు హోత నాశ్రయించి
కూఁతురు పుట్ట నాకుం జేయు మని పల్కి వరభక్తితోఁ బయోవ్రతము సలిపె
నానతి సెప్పిన నధ్వర్యుఁడును హోత నగుఁ గాక వేలుపు మనుచుఁ బలికె
హవి సందుకొని కూఁతు రయ్యెడు మని వషట్కారంబు సెప్పుచుఁ గదిసి వేల్వ

తే. హోత పెడచేత నిల యనునువిద పుట్టె
దానిఁ బొడగని మనువు సంతాప మంది
కొడుకు మేల్ గాక యేటికిఁ గూఁతు రకట
చెప్పవే యని పోయె వసిష్ఠుకడకు. 10

వ. చని యిట్లనియె. 11

క. అయ్యా కొడుకులకొఱకై, యియ్యాగము నీయనుజ్ఞ నేఁ జేయం గా
నియ్యాఁడు దేల పుట్టెను, మీయంతటివారి కొండు మేరయుఁ గలదే. 12

వ. అదియునుం గాక మీరు బ్రహ్మవాదులరు మంత్రవాదులరుఁ బాపంబు లంద కుండం జేయించువా రిడియేమి యనవుడు మాతాత వసిష్ఠుండు హోతృవ్యభిచారం బెఱింగి మనువున కిట్లనియె. 13

తే. అధిప సంకల్పవైషమ్య మగుటఁజేసి, హోతకల్లతనంబున నువిద గలిగె
నైనఁ గలిగింతు నీకుఁ బ్రియాత్మజునిని, నీవు మెచ్చంగఁ జూడు నానేర్పుబలిమి.

వ. అని పలికి భగవంతుం డగు వసిష్ఠుండు గీర్తితత్పరుండు గావున మనువుకూఁతు మగదనంబుకొఱకు నేకచిత్తంబున నాదిపురుషుం డగుహరిం బొగడిన నప్పరమేశ్వరుండు మెచ్చి తపసికోరినవరం బిచ్చె నది నిమిత్తంబుగా నిలాకన్యక సుద్యుమ్నుం డనుకుమారుం డయి రాజ్యంబు సేయుచు. 15

సీ. ప్రొద్దు వో కొకనాఁడు వోయి వేరడవులవెంట వేఁటాడుచు వేడ్కతోడఁ
గొందఱుమంత్రులు గూడ రా సైంధవం బయినగుఱ్ఱము నెక్కి యంద మైన
బలువిల్లు గ్రొవ్వాఁడిబాణంబులును దాల్చి పెనుమెకంబుల వెంట బిఱుసుతోడ
నుత్తరదిశను మహోగ్రుఁ డై చని చని మేరువుపొంతఁ గుమారవనముఁ

తే. జేరె నందు మహేశుండు శివయు నెపుడు
రతి సలుపుచుండు రందుఁ జొరంగఁ బోవ
నాఁడు దయ్యెను రాజు రాజానుచరులుఁ
బఁడతు లైరి తదశ్వంబు బడబ యయ్యె. 16

వ. ఇట్లు మగతనంబు సెడి మగువలై యొండొరులమొగంబులు సూచి మఱుఁగు
చుండి రనిన విని శుకునకు రా జిట్లనియె. 17

ఆ. రాజుఁ దోడివారు రమణు లై రంటివి, కాంత లగుట యేమికారణమున
నిట్టిదేశ మెఱుఁగ మెన్నఁడు నాకథల్, వేడ్కదీర నాకు విస్తరింపు. 18

వ. అదియునుం గాక. 19

ఆ. మగువతనము మాని మగవాఁడు గావచ్చు గాక పేరుఁ బెంపు గాసి గాఁగ
మగతనంబు మాని మగువ గా వచ్చునె, మానవంతుఁ డైనమానవునకు. 20

వ. అని యడిగిన నర్జునపౌత్రునకు వ్యాసపుత్రుం డి ట్లనియె. 21

సీ. పురవైరి కొకనాఁడు పొడసూపువేడుకఁ దద్దయు దిక్కులతమము లెల్లఁ
దమతమవెలుఁగులు దగిలి గొందులు సొరఁ గొందఱు మానులు గోరి రాఁగఁ
బ్రాణేశుతొడలపై భాసిల్లునంబిక వారలఁ జూచి మై వలువ లేమి
సిగ్గు వుట్టిన లేచి చీరఁ గట్టినఁ జూచి దేవియు దేవుండు దీర్ఘలీల

తే. నొంటి దమలోనఁ గ్రీడించు చున్నవారు
మనకు సమయంబు గా దని మరలి మునులు
నరుఁడు నారాయణుండు ననారతంబు
మెలఁగు చోటికి నడచిరి మేదినీశ. 22

వ. అది కారణంబుగా భగవంతుం డగుశివుండు దనప్రియురాలివేడుకలకొఱకు ని
ట్లని వక్కాణించె. 23

క. ఈనెల వెవ్వఁడు సొచ్చిన, మానిని యగు ననినతొంటిమాటకతమునన్
మానవుఁడు మగువపోఁడిమి, మానక పేరడవులందు మఱియుం దిరిగెన్. 24

వ. ఇట్లు చెలికత్తియలమొత్తంబులుం దానును నారాచపూఁబోడి వాఁడిచూపుల
నాఁడుపోఁడిమి నెఱపుచు దైవమోగంబున సోమసుతుండును భగవంతుండును
నగుబుధునియాశ్రమంబు సేరి మెలఁగు చున్నయెడ. 25

ఆ. రాజుఁ గొడుకుఁ జూచె రాజీవదళనేత్ర, రాజవదనఁ జూచె రాజుపట్టి
దొంగకాముఁ డంత దొందడిఁ జిగురాకు, వాలు వెఱికి యుఱికి వారి మొత్తె.

వ. ఇట్లలరువిల్తుని నెఱబిరుదుచిగురుటడిదంబు మొనకు నోహటించి వార లిరువు
రుం బైపడి వేడుకలకుం జొచ్చిన వారలకుం బురూరవుం డనుకుమారుండు
పుట్టె నివ్విధంబున. 27

ఆ. మనుసుతుండు ఘనుఁడు మగనాలితనమునఁ, గొడుకుఁ గాంచి విసివి కుందికుంది

చింతఁ బొంది గురు వసిష్ఠుని భావించె, నతని తలఁపుతోన యతఁడు వచ్చె. 28

వ. వచ్చి సుద్యుమ్నుండు మగవాఁ డగుకొఱకు నమ్మునిపుంగవుండు శంకరునారా
ధింప నీశ్వరుండును దపసి ప్రయాసంబునకు సంతసిల్లి యి ట్లనియె. 29

మ. తనము న్నాడినమాటయున్ నిజముగాఁ దన్మౌనికిం బ్రీతిగా
మనుజుండున్ నెల వో నెలం బురుషుఁ డై మాసాంతరం బైనఁ గా
మిని యై యీగతి వీడుపా టమర భూమిం దాన రక్షించుఁ బో
మ్మనినన్ వచ్చె వసిష్ఠుఁ డామనుసుతుం డారీతి రాజ్యస్థుఁ డై. 30

ఆ. మగువ యగుచు మరల మగవాఁడు నగుచును, భూతధాత్రి యంత నాతఁడేలెఁ
బ్రజలు సంతసింప బాహాబలముతోడ, గురునికరుణఁ జేసి కువలయేశ. 31

వ. అతనికి నుత్కలుండును గయుండును విమలుండును ననుకొడుకులు మువ్వురు
గలిగి ధర్మపరు లై యుత్తరాపథంబునకు రాజు లయిరి సుద్యుమ్నుండు ముదు
సలి యై ప్రతిష్ఠానపురంబు విడిచి పురూరవునకు భూమి యిచ్చి వనంబునకుం
జనియె నివ్విధంబున. 32

సీ. కొడుకు సుద్యుమ్నుండు ఘోరాటవుల కేఁగ వందుచు మనువు వైవస్వతుండు
దనకు బిడ్డలు గల్గఁ దప మాచరించెను హరిఁ గూర్చి నూఱేండ్లు యమునలోన
హరి యంత నిక్ష్వాకుఁ డాదిగాఁ బదుగురు పుత్త్రుల నిచ్చెను బొసఁగ వారి
యందుఁ బృషధ్రాఖ్యుఁ డనువాఁడు గురునాజ్ఞ విమలధర్మంబులు వెలయఁబూని

తే. పసులకదుపులఁ గాచుచు బలుమొగిళ్ళ, వచ్చి నడురేయి జోరున వాన గురియ
మందవిడియించి చుట్టు నేమఱకయుండె, నడవిమెకములు సొరకుండ నరసికొనుచు.

వ. అంత. 34

క. ప్రబ్బికొనిన పెంజీఁకటి, నిబ్బరముగ నడిఁకి నడిఁకి నింగికి వడితో
గొబ్బున నెగసి తటాలున, బెబ్బులి మందావుఁ బట్టెఁ బెలుకుఱె యఱవన్. 35

క. ఉల్లములు గలఁగి మొదవుల, వెల్లువ లన్నియును లేచి విచ్చలవిడితోఁ
జెల్లాచెద రై పాఱెను, బెల్లుగ నంబే యటంచు బెబ్బులిగాలిన్. 36

వ. అయ్యవసరంబున. 37

శా. ఆపెంజీఁకటి మ్రోల గాన కడిదం బంకించి శార్దూలమం
చా పుల్లావుశిరంబుఁ ద్రుంచి తెగదో యంచుం బులిన్ వెండియున్
వాపోవం దెగ వ్రేసి భూవరుఁడు ద్రోవన్ ఖడ్గరక్తంబుచేఁ
బై పై గీయుచుఁ జేరి చూచెఁ దల ద్రెవ్వంబడ్డయద్ధేనువున్. 38

వ. చూచి దుఃఖితుం డై యున్న పృషధ్రునిం గని కులగురుం డగువసిష్ఠుండు
కోపించి నీవు రాజత్వంబునకుఁ బాసి యీయపరాధంబున శూద్రుండవు గమ్మని
శపియించె నతండును గృతాంజలి యై తనకులాచార్యునివలన మరలం గైకోలు
వడసి యతనియనుమతంబున. 39

సీ. అఖిలాత్ముఁ డగు చున్నహరియందుఁ బరునందు భక్తితోఁ జాలఁ దత్పరత మెఱసి
యూర్ధ్వరేతస్కుఁడై యున్నప్రాణులకెల్ల నాప్తుఁడై సర్వేంద్రియములు గెల్చి
సంగంబునకుఁ బాసి శాంతుండు నపరిగ్రహుండు నై కోరక యుండి తనకు
వచ్చినయదియ జీవనము గావించుచుఁ దనుఁ దాన నిలుపుచు ధన్యబుద్ధి

తే. జడునితెఱఁగున నంధునిచందమునను
జెవిటిభంగిని మహి నెల్లఁ జెల్లఁ దిరిగి
యడవులను నేఁగి కార్చిచ్చునందుఁ జొచ్చి
చిక్కి నియతుఁడై బ్రహ్మంబుఁ జెందె నతఁడు. 40

క. కవి యనుకడపటికొమరుఁడు, భవనము రాజ్యంబు విడిచి బంధులతో నేఁ
గి వనమునఁ బరమపురుషునిఁ, బ్రవిమలమతిఁ దలఁచి తలఁచి పరముం బొందెన్.

వ. మఱియుఁ గరూశుం డనుమానవునివలనం గొందఱు కారూశులు క్షత్త్రియులు
గలిగి ధర్మంబుతోడిప్రియంబున బ్రహ్మణ్యులై యుత్తరాపథంబునకు రక్షకులైరి.
ధృష్టునివలనధార్ష్టం బనువంశంబు గలిగి భూతలంబున బ్రహ్మభూయంబు నొంది
నెగడె నృగునివంశంబున సుమతి పుట్టె నతనికి భూతజ్యోతి పుట్టె నతనికి వసువు
జనించె వసువునకుం బ్రతీతుండు గలిగెఁ బ్రతీతునికి నోఘవంతుండు జనించె నతని
కూఁతు నోఘవతి యనుకన్యకను సుదర్శనుండు వివాహం బయ్యె నరిష్యంతుం
డనుపుత్త్రుని జిత్రసేనుం డావిభునకు దక్షుం డాపుణ్యునకు మీఢ్వాంసుం
డాసుజనునికి శర్వుం డమ్మహాత్మునికి నింద్రసేనుం డారాజునకు వీతిహోత్రుం డా
సుమతికి సత్యశ్రవుం డాఘనునికి నురుశ్రవుం డావీరునకు దేవదత్తుం డాపండితు
నకు నగ్నివేశుండు సుతు లయి జనియించి రయ్యగ్నివేశుండుగానీనుం డననెగడి
జాతకర్ణుం డనుమహర్షి యై వెలసె నతనివలన నాగ్నివేశ్యాయనం బను బ్రహ్మకు
లంబు గలిగె నివ్విధంబున. 42

క. తెలుపఁబడె నరిష్యంతుని, కుల మెల్లను నీకు దిష్టకులముం దెలియం
దెలిపెద రాజేంద్రోత్తమ, తెలియును సర్వంబు నీకుఁ దేటపడంగన్. 43

వ. దిష్టునికొడుకు నాభాగుం డనువాఁడు కర్మవశంబున వైశ్యత్వంబు నొందె
నానాభాగునికి హాలంధనుండు కలిగె నతనికి వత్సప్రీతియు వత్సప్రీతికిఁ బ్రాంశువు
నతనికిఁ బ్రమతియుఁ బ్రమతికి ఖమిత్త్రుండు ఖమిత్త్రునికిఁ జాక్షుషుండు నతనికి
వివింశతియు వివింశతికి రంభుండు రంభునికి ధార్మికుం డైనఖనినేత్త్రుండు నతనికిఁ
గరంధనుండుఁ గరంధనున కవిక్షిత్తు నాయవిక్షిత్తునకు మరుత్తుండు జనియించి
రామరుత్తుండు చక్రవర్తి యయ్యె నతనిచరిత్త్రంబు వినుము. 44

సీ. అంగిరస్సుతుఁడు మహాయోగి సంవర్తుఁ డతనియాగమునకు యాజకుండు
దిరిగి యుండెడివారు మరుదాఖ్యగణము లొప్పారువిశ్వేదేవు లచటిసభ్యు
లధికదక్షిణాల బ్రాహ్మణకోటిఁ దనిపెను సోమపానంబున సురవరుండు

మది నుబ్బి బంగారుమయము గావించెను యాగవస్తువు లెల్ల నధికనియతి
తే. నామరుత్తుఁడు సేసినయట్టిభంగి, ధీరభావంబుఁ జాగంబుఁ దెంపు గలిగి
మఖముసేసినవారిని మఱియు నెఱుఁగ, మెల్లలోకములందు నరేంద్రముఖ్య. 45

వ. ఆమరుత్తునకు దముండును దమునకు రాజవర్ధనుండును రాజవర్ధనునకు సుధృతియు సుధృతికి సౌధృతేయుండును సౌధృతేయునకుఁ గేవలుండును కేవలునకు బంధుమంతుండును నతనికి వేదవంతుండును వేదవంతునికి బంధుండును బంధునకుఁ దృణబిందుండును సంభవించి రంత. 46

క. అచ్చరకన్య యలంబుస, గ్రచ్చుఱఁ దృణబిందుఁ జూచి కామించి తుదిం
బచ్చవిలుకానియమ్ముల, ముచ్చిచ్చున వెచ్చి పొందె మోహాతుర యై. 47

వ. ఆదంపతులకు నిలబిల యనుఁగూఁతురు జన్మించె నాకొమ్మను విశ్రవసుండువొందిన నైలబిలుం డనం గుబేరుండు పుట్టె మఱియు నాతృణబిందునకు విశాలుండును శూన్యబంధుండును ధూమ్రకేతుండును ననువారు మువ్వురు గొడుకులు గలిగి రందు విశాలుండు వంశవర్ధనుండై వైశాలి యనునగరంబు నిర్మించె నారాజునకు హేమచంద్రుం డానరేంద్రునకు ధూమ్రాక్షుం డాపుడమిఱేనికి సహదేవుం డా బలిష్ఠునకుఁ గృశాశ్వుం డాతనికి సోమదత్తుండు జనించె నతండు. 48

ఆ. అమరవిభుఁడు మెచ్చ నశ్వమేధము సేసి, భూరిపుణ్యగతికిఁ బోయె నెలమి
సోమదత్తుకొడుకు సుమతికి జనమేజ, యుం డనంగఁ గొమరుఁ డుప్పతిల్లె. 49

వ. వీరలు వైశాలు రనంబరఁగి తృణబిందునికీర్తివహించి రాజ్యంబుసేసిరిమఱియును.

సీ. శర్యాతి యనురాజు జనియించె బ్రహ్మపరుం డై నమనువుకు రూఢితోడ
నతఁ డంగిరునిసత్త్రమందు రెండవనాఁటి విహితకర్మము లెల్ల వెలయఁ జెప్పె
నతనికూఁతురు సుకన్యక యనువనజాక్షి దనతండ్రితోఁ దపోవనికి నరిగి
చ్యవనాశ్రమముఁ జేరి సఖులును దానును ఫలపుష్పములు గోయఁ బాఱి తిరిగి
ఆ. యొక్కపుట్టలోన నొప్పారుజ్యోతుల, రెంటిఁ గాంచి వాఁడిముంటఁ బొడిచెఁ
గన్య ముగుద మఱచి ఖద్యోతయుగ మంచు, దైవవశముకతనఁ దమకియగుచు.

క. జ్యోతుల మ్ముంటం బొడిచిన, వాతుల నెత్తురులు గురిసె వసుధేశభట
వ్రాతములకెల్ల నచ్చట, నాతఱి మలమూత్రబంధ మయ్యె నరేంద్రా. 52

వ. వారలం జూచి రాజర్షి యగుశర్యాతి విస్మితుం డై మీర లియ్యాశ్రమదూషణంబు సేయ నోపుదు-రది .కారణంబుగా మీ కీ నిరోధంబు సిద్ధించె నని పలుకు నవసరంబునఁ దండ్రికి సుకన్యక యిట్లనియె. 53

తే. అయ్య యీపుట్టచేరువ నాడి యాడి, యిందులో రెండుజ్యోతుల నేను గాంచి
కంటకంబునఁ బొడువర క్తంబు గురిసె, నేవిధంబునఁ గురిసెనో యెఱుఁగుమీ వు.

వ. అనిన శర్యాతి భీతుండై కూఁతుం దోడ్కొని వల్మీక ంబుకడకుం జని యందుఁ దపంబు సేయు చున్నచ్యవనునిం గని తననేర్పున నతనివలనఁ బ్రసన్నత వడసి

తపసిచిత్తంబు నెఱింగి తనపుత్త్రిక నిచ్చి యొట్టకేలకుఁ బ్రదికినవాఁ డై మునీ
శ్వరుని వీడ్కొని పురంబునకుం జనియె నంత. 55

ఆ. పరమకోపుఁ డయినభార్గవుఁ బతిఁ జేరి, మిగులఁ బనులయెడల మెచ్చఁ దిరిగి
యతనిపర్ణశాల నాసుకన్యక యను, మగువ గొన్ని యేండ్లు మనువు మనియె.

వ. అంత నొక్కనాఁ డయ్యాశ్రమంబునకు వేల్పువెజ్జు లైనయాశ్వినులిద్దఱువచ్చిన
వారలం బూజించి తనముదిమి సూపి చ్యవనుం డి ట్లనియె మీకు మున్నుయాగ
భాగంబుల లేని సోమపానంబు నేడు గల్పించి యిచ్చెద సోమపానసమయంబునఁ
బానపాత్త్రంబు మీకు నందిచ్చెద నాముదిమి మాన్పుం డని యి ట్లనియె. 57

క. నవకం బగు ప్రాయంబున, జవరాండ్రఁ గరంచుమేనిచక్కఁదనంబున్
శివతరముగఁ గృప సేయుఁడు, దివిజాధిపవైద్యులార దీవింతు మిమున్. 58

వ. అనిన నశ్విదేవతలు సంతోషించి సిద్ధనిర్మితం బయిన యీమడుఁగున మునుఁగు
మని పలికి. 59

సీ. ముసలితాపసుఁ బట్టి మొగి నెత్తుకొని పోయి ముగురునామడుఁగున మునిఁగి లేచి
వనితాజనము నెల్ల వలపించువార లై సుందరమూర్తు లై సుభగు లగుచుఁ
గమలమాలికలతోఁ గనకకుండలములతో మంచిచీరలతోడఁ దుల్య
లై సూర్యతేజస్కు లై యున్నవారల మువ్వురఁ బొడగాంచి ముగుదబాల

తే. యిందుఁ బెనిమిటి వీఁ డని యెఱుఁగ లేక, గరిత గావున నిజనాథుఁ గానఁ గోరి
సుభగమతులార నానాథుఁ జూపుఁ డనుచు, నశ్విదేవతలకపు డయ్యబల మ్రొక్కె.

వ. వార లాపతివ్రతనిజమరితనంబునకు మెచ్చి వయోరూపసంపన్నుం డయిన
చ్యవనుం జూపి దంపతులవీడ్కొని విమానారూఢు లై వేల్పుల ప్రోలికిం జనిరంత.

సీ. యాగంబు సేయంగ నర్థించి శర్యాతి చ్యవనమునీంద్రు నాశ్రమముకడకుఁ
గూఁతు నల్లునిఁ దోడుకొని పోవువేడుక వచ్చి పుత్త్రికకుఁ బార్శ్వంబునందు
సూర్యతేజంబున సొంపారునరుఁ గని వీఁ డెవ్వఁడో దీనివిభుఁడు గాఁడు
చెల్లరె యనిపుత్త్రి సేసినప్రియములు మ్రొక్కులు నొల్లక మోము వాంచి

తే. మాఱుమాటాడ దీవింప మనసు రోసి, చ్యవనుఁ డధికుండు మునిజనసత్తముండు
భువనసన్నుతుఁ డతఁ డెందుఁ బోయె నాతఁ, డెట్లు వంచింపఁబడియె వీఁ డెవ్వఁ డబల.

మ. తగవే ధర్మమె శీలమే కులజ వై దర్పించి మోదింప నా
జగదారాధ్యుని బుణ్యశీలుఁ దపసిన్ సాధ్వీమనస్సమ్మతున్
మగనిన్ మాని భుజంగుఁ బొందఁ దగునే మానంబు వాటింపఁగాఁ
దగదే దుర్గతిఁ ద్రోచితే కఠినవై తండ్రిం బతిం గూఁతురా. 63

ఆ. పద్మనయన మగఁడు ప్రాయంపువాఁ డైనఁ, గాపువెట్టి కొంతఁ గావ నేర్చుఁ
గడఁగి ముసలితపసి గావంగ నేర్చునే, యువతి ముదుకఁ గూర్ప నొప్ప దెందు.

వ. అని పలికిన నప్పరమపతివ్రతాలలామంబు చిఱునగవు నెక్కుటద్దంబులఁ జిడిముడి

పడఁ దండ్రి కిట్లనియె. 65

క. నీయల్లుఁ డితఁడు భార్గవుఁ, డయ్యా జారుండు గాఁడు హర్షముతోడన్
నెయ్యంబు నిల్పు మంచును, దొయ్యలి సర్వంబు దండ్రితో వినిపించెన్. 66

వ. అంత శర్యాతియు నప్రమత్తుం డై కూఁతుం గౌఁగిలించుకొని గారవంబున నయిదువవు గమ్మని దీవించె నంత భార్యాసహితుం డై చ్యవనుండు సని తనమామకు యాగంబు సేయించి యొక్కపాత్రంబున సోమభాగంబుఁ బట్టి నిజతపోబలంబున నశ్విదేవతల కిచ్చినం జూచి. 67

క. కోపముతోడను వాసవుఁ, డేపున ముని పైని వజ్ర మెత్తిన మరలం
దాపసుఁడు వజ్రిభుజమున, నాపని నిలిపెన్ జగంబు లాశ్చర్యపడన్. 68

వ. ఇవ్విధంబున నశ్విదేవత లిద్దఱు వైద్యులై సోమభాగంబు లేనివారయ్యుఁ జ్యవనుసామర్థ్యంబునఁ బ్రాప్తభాగు లయి చనిరి శర్యాతికి నుత్తానబర్హియు నానర్తుండును భూరిషేణుండు నను మువ్వురు కొడుకులు గలిగి రందు. 69

సీ. ఆనర్తునకు రైవతాహ్వయుం డుదయించె నతఁడు కుశస్థలి యనుపురంబు
నీరధిలోపల నిర్మించి పెంపుతో నానర్తముఖవిషయంబు లేలెఁ
గనియెఁ గకుద్మిముఖ్యుం బైననందనశతము రైవతుఁడు విశాలయశుఁడు
దనకూఁతు రేవతి ధాత ముందటఁ బెట్టి తగువరు నడిగెడితలఁపుతోడఁ

తే. గన్యఁ దోడ్కొని బ్రహ్మలోకమున కేఁగి, యచట గంధర్వకిన్నరు లజునిమ్రోల
నాటపాటలుసలుపఁగ నవసరంబు, గాక నిలు చుండె నతఁ డొక్కక్షణముతడవు

వ. అంత నవసరం బయిన నజునికి నమస్కరించి రైవతుండు రేవతిం జూపియిట్లనియె.

ఆ. చాల ముద్దరాలు జవరాలు గోమరాలు, నీశుభాత్మురాలి కెవ్వఁ డొక్కొ
మగఁడు సెప్పు మనిన మదిఁ జూచి పకపక, నవ్వి భూమిపతికి నలువ పలికె. 72

సీ. మనుజేశ దీనికై మదిలోనఁ దలఁచినవార లెల్లను గాలవశతఁ జనిరి
వారలబిడ్డల వారలమనుమల వారలగోత్రంబువారి నైన
వినము మేదినిమీఁద వినుము నీవచ్చినయీలోన నిరువదియేడుమాఱు
లొండొండ నాలుగుయుగములుఁ జనియె నీ వటు గాన ధరణికి నరుగు మిపుడు

తే. దేవదేవుండు హరి బలదేవుఁ డనఁగ, భూమిభారంబు మాన్పంగఁ బుట్టినాఁడు
సకలభూతాత్మకుఁడు నిజాంశంబుతోడ, యువతిమణి నిమ్ము జనమణి కున్నతాత్మ

వ. అని యాన తిచ్చిన బ్రహ్మకు నమస్కరించి భూలోకంబునకుఁ జనుదెంచి సోదరస్వజనహీనం బగుతననగరంబున కారాజు వచ్చి బలభద్రుం గాంచి రేవతీకన్యనతని కిచ్చి నారాయణాశ్రమం బగుబదరికావనంబునకు నియమంబునఁ దపంబు సేయం జనియె. 74

క. నభగుఁ డనుమనుజపతికిని, శుభమతి నాభాగుఁ డనఁగ సుతుఁ డుదయించెం
బ్రభుఁ డై కవి యనుతలఁపున, విభజించిరి భ్రాత లతనివిత్తము నధిపా. 75

వ. అంత నాభాగుండును బ్రహ్మచారి యై తనతోడంబుట్టువులను ధనంబులపా లడి
గిన వారలు *దండ్రి చెప్పినక్రమంబున నిచ్చెద మనిన నాభాగుండు తండ్రియగు
నభగు కడకుం జని విభాగంబు సేయు మని పలికిన నతం డిందు నంగిరసులు మేధ
గలవార లయ్యును సత్త్రయాగంబు సేయుచు నాఱవదినంబున నర్హ కర్మంబులు
దోఁపక మూఢు లయ్యెదరు వారలకు నీవు వైశ్వదేవసూక్తంబులు రెం డెఱిం
గించినఁ గవి యనం బ్రసిద్ధి కెక్కెదవు దానం జేసి వారు కృతకృత్యులై స్వర్గంబు
నకుఁ బోవుచు సత్త్రపరిశేషితం బైనధనంబు నీ కిచ్చెద రని పలికినం దండ్రి
వీడ్కొని నాభాగుండు సని యట్లు సేసిన నంగిరసులు సత్త్రపరిశేషితధనంబు
లతని కిచ్చి నాకంబునకుం జని రంత. 76

క. అంగిరసు లిచ్చుపసిఁడికి, మంగళమతిఁ జేరునృపుని మానిచి యొకఁడు
త్తుంగుఁడు గృష్ణాంగుఁడు దగ, ముంగల నిలుచుండి విత్తముం జేకొనియెన్.

వ. వానిం జూచి నాభాగుండు దనకు మును లిచ్చుటం జేసి తనధనం బని పలికిన న
మ్మహాపురుషుండు మీతండ్రి సెప్పినక్రమంబ కర్తవ్యం బనిన నాభాగుండు నభగు
నడిగిన నతండు యజ్ఞమందిరగతం బై యుచ్ఛిష్టం బగుధనంబు దొల్లి మహా
మునులు రుద్రున కిచ్చి రది కారణంబుగా నాదేవుండు సర్వధనంబునకు నర్హుం
డనిన విని వచ్చి నాభాగుండు మహాదేవునకు నమస్కరించి దేవా యీధనంబు
నీయధీనం బని మాతండ్రి సెప్పె నే నపరాధంబు సేసితి సహింపు మనవుడు భక్త
వత్సలుం డగు నమ్మహాపురుషుండు నభగుసత్యవచనంబునకు నాభాగునినిజంబు
నకు మెచ్చి నీవు దప్పక పలికితివి కావున సత్త్రపరిశేషితం బగుధనంబు నీకు నిచ్చితి
నని పలికి యంతర్దర్శిత్వంబును సనాతనం బగుబ్రహ్మజ్ఞానంబును నుపదేశించి తిరో
హితుం డయ్యె నివ్విధంబున. 78

క. భువిలో నాభాగునికథ, దవిలి మతిన్ రేపు మాపుఁ దలఁచినమాత్రం
గవి యగు మంత్రజ్ఞుం డగుఁ, బ్రవిమలగతిఁ బొందు నరుఁడు భద్రాత్మకుఁ డై.

వ. అంత నాభాగునకు నంబరీషుండు జనియించె నతనియందు జగదప్రతిహతం బైన
బ్రాహ్మణశాపంబు నిరర్థకం బయ్యె ననిన విని యేమికారణంబున దురంతం బైన బ్రహ్మ
దండంబువలన నతండు విడువంబడియె ననిన నప్పుడమిఱేనికి శుకుం డిట్లనియె. 80

అంబరీషోపాఖ్యానము

శా. సప్తద్వీపవిశాలభూభరము దోస్తంభంబునం బూని సం
ప్రాప్తశ్రీయుతుఁ డై మహావిభవసంపచ్చాతురిం గల్గి దు
ర్వ్యాప్తిం జెందక వైష్ణవార్చనలమేరం గాలముం బుచ్చుచున్
సుప్తిం బొందక యొప్పె సద్గుణగరిష్ఠుం డంబరీషుం డిలన్. 81

సీ. చిత్తంబు మధురిపుశ్రీపాదములయందు పలుకులు హరిగుణపఠనమందు

* ఇచ్చోట నిందలివిషయమునకును సంస్కృతభాగవతవిషయమునకును భేదము గానంబడియెడు.

కరములు విష్ణుమందిరమార్జనములందఁ శ్రవములు హరికథాశ్రవణమందఁ
జూపులు గోవిందరూపవీక్షణమందఁ శిరము కేశవనమస్కృతులయందఁ
పదము లీశ్వరగేహపరిసర్పణములందఁ గామంబు చక్రికైంకర్యమందఁ

తే. సంగ మచ్యుతజనతనుసంగమంద, ఘ్రాణ మసురారిభక్తాంఘ్రికమలమంద
రసన దులసీదళములందఁ రతులు పుణ్య,సంగతులయందఁ యారాజచంద్రమునకు.

వ. మఱియు నమ్మహీవిభుండు. 83

సీ. ఘనవైభవంబునఁ గల్మషదూరుఁడై యజ్ఞేశు నీశు నబ్జాక్షుఁ గూర్చి
మొనసి వసిష్ఠాదిమునివల్లభులతోడఁ దగిలి సరస్వతీతటమునందు
మేధతో బహువాజిమేధంబు లొనరించె గణుతింప రానిదక్షిణలు వెట్టి
సమలోష్టహేముఁడై సర్వకర్మంబులు హరిపరంబులు గాఁగ నవని యేలె

ఆ. విష్ణుభక్తులందు విష్ణువునందుఁ గ,లంక యెడల మనసు లంకె వెట్టి
విహితరాజ్యవృత్తి విడువనివాఁడునై, యతఁడు రాచతపసి యనఁగ నొప్పె.

వ. వెండియు నమ్మహాభాగవతుండు. 85

క. హరి యని సంభావించును, హరి యని దర్శించు నంటు నాఘ్రాణించున్
హరి యని రుచిగొనఁ దలఁచును, హరి హరి ఘను నంబరీషు నలవియె పొగడన్.

వ. ఇట్లు పుణ్యచిత్తుండు నీశ్వరాయత్తుండునై యల్లనల్లన రాజ్యంబు సేయుచున్న
సమయంబున. 87

ఆ. అతని కీహ మానె హరులందుఁ గరులందు, ధనములందుఁ గేళివనములందుఁ
బుత్రులందు బంధుమిత్రులయందును, బురమునందు నంతిపురమునందు. 88

వ. అంతఁ గొంతకాలంబున క్ష్మేదినీకాంతుండు సంసారంబువలనితగులంబు విడిచి
నిర్మలుండై యేకాంతంబున భక్తిపరవశుం డయి యుండ నారాచతపసికి భక్త
లోకవత్సలుం డగుపురుషోత్తముఁడు ప్రతిభటశిక్షణంబును నిజజనరక్షణంబును
నిఖిలజగదవక్రంబును నగుచక్రంబు నిచ్చి చనియె నంత. 89

క. తనతోడిసీడకైవడి, ననురూపగుణాఢ్య యైనయాత్మమహిషితో
జనవిభుఁడు ద్వాదశీవ్రత, మొనరఁగ హరిఁగూర్చి చేసె నొకయేఁ డధిపా. 90

వ. ఇట్లు వ్రతంబు సేసి యావ్రతాంతంబునం గార్తికమాసంబున మూఁడురాత్రు
లుపవసించి కాళిందీజలంబుల స్నాతుం డయి మధువనంబున మహాభిషేకవిధా
నంబున విహితపరికరసంపన్నుం డయి హరి నభిషేకంబు సేసి మనోహరంబు
లయినగంధంబులు సమర్పించి యభినవామోదంబులైనపుష్పములం బూజించి
తదనంతరంబ. 91

శా. పాలేఁతైఁ బ్రవహింప నంగరుచులుం బ్రాయంబులున్ రూపము
ల్మేలై ధూర్తలుగాక వెండిగొరిజ ల్హేమోరుశృంగంబులుం
గ్రాలం గ్రేపుల యట్లు నాఁకుచును రంగచ్చేలలై యున్నమం

దాలన్ న్యర్బుదషట్క మిచ్చె విభుఁ డుద్యద్వైదికశ్రేణికిన్. 92

క. పెక్కండ్రు విప్రవరులకుఁ, గ్రక్కున నతిభక్తితోడఁ గడుపులు నిండం
జొక్కపుటన్నం బిడి విభుఁ, డొక్కెడఁ బారణము సేయ నుద్యోగింపన్. 93

వ. అయ్యవసరంబున. 94

క. భాసురనిగమపదోప,న్యాసుఁడు సుతపోవిలాసుఁ డనుపమయోగా
భ్యాసుఁడు రవిభాసుఁడు దు,ర్వాసుఁ డతిథి యయ్యెఁ దన్నివాసంబునకున్. 95

వ. అట్లతిథియై వచ్చిన నమ్మునివల్లభునకుఁ బ్రత్యుత్థానంబు సేసి కూర్చుండ గద్దియ యిడి పాదంబులు గడిగి పూజించి సేమం బరసి తనయింట నన్నంబు గుడువుమని నమస్కరించిన నమ్మహాత్ముండు సంతసించి భోజనంబునకు నంగీకరించి నిర్మలంబు లగు కాళిందీజలంబులం బరమధ్యానంబు సేయుచు మునింగి లేచి రాక తడవు సేసిన మహారాజు ద్వాదశియందేఁ బారణ సేయ వలయుటఁ జింతించి బ్రాహ్మణాతిక్రమదోషంబునకు శంకించి విద్వజ్జనంబుల రావించి వారల నుద్దేశించి. 96

క. ముని నీరు సొచ్చి వెడలఁడు, చనియెడు ద్వాదశియు నింత సనియె న్నీలో
నన పారణయున్ వలయును, వినిపింపుం డర్హధర్మవిధ మెట్టిదియో. 97

వ. అనిపలికిన నారాజునకు బ్రాహ్మణజను లిట్లనిరి. 98

ఆ. అతిథిపోయి రామి నధిప యీద్వాదశి, పారణంబు మానఁ బాడి గాదు
గుడువ కుంట గాదు కుడుచుటయును గాదు, సలిలభక్షణంబు సమ్మతంబు. 99

వ. అని ధర్మసందేహంబు వాపిన నారాజర్షిశ్రేష్ఠుండును మనంబున హరిం దలంచి నీరు పారణంబు సేసి జలంబుల మునింగినతపసి రాక కెదురుచూచు చున్నసమయంబున. 100

సీ. యమునలోఁ గృతకృత్యుఁ డై వచ్చి రాజుచే సేవితుం డై రాజుచేష్టితంబు
బుద్ధిలో నూహించి బొమముడిమొగముతో నదరెడిమేనితో నాగ్రహించి
రెట్టించి యాఁకలి గొట్టు మిట్టాడంగ నీసంపదున్మత్తు నీనృశంసు
నీదురహంకారు నిందఱుఁ గంటిరే విష్ణుభక్తుఁడు గాఁడు వీఁడు నన్నుఁ

తే. గుడువరమ్మని మునుముట్టఁ గుడిచినాఁడు, ధర్మభంగంబు సేసి దుష్కర్ముఁ డయ్యె
నయిన నిప్పుడు నూపెద నన్నిదిశల, నేను గోపింప మాన్పువాఁ డెవ్వఁడనుచు.

చ. పెటపెటఁ బండ్లు గీటుచును భీకరుఁ డై కనుఁగ్రేవ నిప్పుకల్
పొటపొట రాల గండములు పొంగ మునీంద్రుఁడు హుంకరించుచున్
జటమొద లంటఁగాఁ బెఱికి చక్కన దానన కృత్య నాయుధో
త్కటవరశూలహస్తయుతఁ గా నొనరించి కవించె రాజుపై. 102

వ. అంత. 103

క. కాలానలసన్నిభ యై, శూలాయుధహస్త యగుచు సుఱసుఱ స్రుక్కన్

నేలఁ బదంబులఁ ద్రొక్కుచు, వాలి మహాకృత్య మనుజవల్లభుఁ జేరెన్. 104

ఆ. ఆప్రకార మెఱిఁగి హరి విశ్వరూపుఁడు, వెఱ్ఱితపసి సేయువేఁడబంబుఁ
జక్కఁబెట్టు మనుచుఁ జక్రంబుఁ బంచిన, వచ్చె నదియుఁ బ్రళయవహ్నిపగిది.

వ. వచ్చి మునిపంచినకృత్యను దహించి తనివి సనక మునివెంటం బడిన మునియును మేరుగుహ సొచ్చిన నదియును వ్యాళంబు వెనుకొనుదవానలంబుచందంబునఁ దోన చొచ్చి మఱియును. 106

మ. భువిఁ దూఱెన్ భువిఁ దూఱు నబ్ధిఁ జొర నబ్ధుల్ సొచ్చు నుద్వేగియై
దివిఁ బ్రాఁకెన్ దివిఁ బ్రాఁకు దిక్కులకుఁ బో దిగ్వీథులం బోవుఁ జి
క్కి వెసం గ్రుంగినఁ గ్రుంగు నిల్వ నిలుచుం గ్రేడింపఁ గ్రేడించు నొ
క్కనడిన్ దాపసువెంట నంటి హరిచక్రం బన్యదుర్వక్రమై. 107

శా. ఏలోకంబున కైన వెంటఁ బడి తో నేతెంచుచక్రానల
జ్వాలల్ మానుపువారు లేమిఁ జని దేవజ్యేష్ఠు లోకేశు వాఁ
డాలోకించి విధాత విశ్వజననవ్యాపారపారీణ రే
ఖాలీలేక్షణ చూడవే కరుణఁ జక్రంబున్ నివారింపవే. 108

వ. అనిన బ్రహ్మ యి ట్లనియె. 109

మ. కర మర్థిన్ ద్విపరార్ధసంజ్ఞ గలయీకాలంబుఁ గాలాత్ముఁడై
సొరిదిన్ నిండఁగఁ జేసి లోకములు నాచోటున్ విభుం డెవ్వఁడో
పరిపూర్తిన్ గనుఁగ్రేవఁ గెంపు గదురన్ భస్మంబు గాఁ జేయు నా
హరి చక్రానలకీల కన్యుఁ డొకరుం డడ్డంబు గా నేర్చునే. 110

ఆ. ఏను భవుఁడు దక్షుఁ డింద్రాదులును బ్రజాపతులు భృగుఁడు భూతపతులుశిరము
లందుఁ దాల్తు మతనియాజ్ఞ జగద్ధితం, బంచు భూరికార్య మతుల మనుచు.

వ. కావున సుదర్శనానలనివారణంబులకు నోప నని విరించి పలికిన దుర్వాసుండు కైలాసంబునకుఁ జనుదెంచి శర్వు నాలోకించి చక్రానలంబు తెఱం గెఱింగించిన నమ్మహాదేవుం డి ట్లనియె. 112

సీ. వినవయ్య తండ్రి యీవిశ్వేశ్వరునియందుఁ జతురాస్యజీవకోశములు పెక్కు
వేలసంఖ్యలు గూడి వేళతో నిబ్బంగి నగుచుండుఁ జనుచుండు నదియుఁగాక
యెవ్వానిచే భ్రాంతి నే మందు చున్నార మేను దేవలుఁ డసురేంద్రసుతుఁడు
నారదుఁ డజుఁడు సనత్కుమారుఁడు ధర్ముఁ డాకపిలుఁడు మరీచ్యాదు లన్య

ఆ. పారవిదులు సిద్ధపతులు నెవ్వనిమాయ, నెఱుఁగలేము దాన నింత వడుదు
మట్టినిఖిలనాథునాయుధశ్రేష్ఠంబుఁ, దొలఁగఁజేయ మాకు దుర్లభంబు. 113

వ. మునీంద్రా నీవు నమ్మహాత్మునిశరణంబు వేఁడు మతండు మేలు సేయం గలవాఁ డని పలికిన నీశ్వరునివలన నిరాశుండై దుర్వాసుండు వైకుంఠనగరంబునకుం జని.

శా. ఆవైకుంఠములోనిభర్మమణిసౌధాగ్రంబుపై లచ్చి దా

గ్రేవఁ జెల్లన నర్మభాషణములం గ్రీడించుపుణ్యుల్ హరి
దేవాధీశ్వరుఁ గాంచి యోవరద యోదేవేశ యోభక్తర
క్షావిద్యాపరతంత్ర మానుపఁగదే చక్రానలజ్వాలలన్. 115

ఉ. నీమహిమార్ణవంబుతుది నిక్కముగా నెఱుఁగంగ లేక నీ
ప్రేమకు వచ్చుదాసులకుఁ గ్రించుతనంబున నెగ్గు సేసితిన్
నామఱపుల్ సహింపు మట నారకుఁ డైన మనంబులో భవ
న్నామము చింత సేసిన ననంతసుఖస్థితి నొందకుండునే. 116

వ. అని పలికి పాదకమలంబు మ్రొక్కి లేవక యున్న దుర్వాసునిం గని హరి
యి ట్లనియె. 117

చ. చలమున బుద్ధిమంతు లగుసాధులు నాహృదయంబు లీల దొం
గిలి కొని పోవుచుండుదు రకల్పితభక్తిలతాచయంబులన్
నిలువఁగఁ బట్టి కట్టుదురు నేరుపుతో మదకుంభికైవడిన్
వలలకుఁ జిక్కి భక్తజనవత్సలతం జన కుందుఁ దాపసా. 118

ఆ. నాకు మేలు గోర నాభక్తులకు కాని, భక్తజనుల కేన పరమగతియు
భక్తుఁ డెందు జనినఁ బఱతెంతు వెనువెంట, గోవువెంటఁ దగులుకోడెభంగి.

వ. అదియునుం గాక. 120

ఆ. తనువు విడిచి తనయులఁ జుట్టాల, నాలి విడిచి సంపదాలి విడిచి
నన్ను కాని యన్య మెన్నఁడు నెఱుఁగని, వారి విడువ నెట్టివారి నైన. 121

క. పంచేంద్రియముల తెరువుల, వంచించి మనంబునందు వరమతులు ప్రతి
ష్ఠించి వహింతురు నన్నును, మంచివరుం బుణ్యసతులు మరగినభంగిన్. 122

క. సాధులహృదయము నాయది, సాధులహృదయంబు నేను జగముల నెల్లన్
సాధుల నేన యెఱుంగుదు, సాధు లెఱుంగుదురు నాదుచరితము విప్రా. 123

ఆ. ధారుణీసురులకుఁ దపము విద్యయు రెండు, ముక్తి సేయుచుండుముదముతోడ
దుర్వినీతు లగుచు దుర్జను లగువారి, కివియెఁ గీడు సేయ కేల యుండు. 124

క. నాతేజము సాధులలో, నాతత మై యుండు వారి నలఁచుజనులకున్
హేతిక్రియ భీతి నిచ్చుం, జేతోమోదంబుఁ జెఱుచు సిద్ధము సుమ్మీ. 125

క. అదె పో బ్రాహ్మణ నీకును, సదయుఁడు నాభాగసుతుఁడు జనవినుతగుణా
స్పదుఁ డిచ్చు నభయ మాతని, మది సంతసపఱచి వేఁడుమా శరణంబున్. 126

మ. అని శ్రీవల్లభుఁ డానతిచ్చిన మహోద్యచ్చక్రకీలావళీ
జనితాయాసుఁడు నిర్వికాసుఁ డుదితశ్వాసుండు దుర్వాసుఁ డ
ల్లన యేతెంచి సుభక్తిఁ గాంచెఁ గరుణాలావణ్యవేషున్ విదో
షు నయోదారమనీషు మంజుమితభాషున్ నంబరీషున్ వెసన్. 127

వ. కని దుఃఖితుం డయి యమ్మహీవల్లభుపాదంబులు పట్టి విడువ కున్న నానరేంద్ర

చంద్రుఁడు చరణస్పర్శనంబునకు నోడుచుఁ గరుణారసభరితహృదయుం డయి హరిచక్రంబు నిట్లని స్తుతియించె. 128

సీ. నీవ పావకుఁడవు నీవ సూర్యుండవు నీవ చంద్రుండవు నీవ జలము
నీవ నేలయు నింగి నీవ సమీరంబు నీవ భూతేంద్రియనికర మీవ
నీవ బ్రహ్మంబును నీవ సత్యంబును నీవ యజ్ఞంబును నీవ ఫలము
నీవ లోకేశులు నీవ సర్వాత్మయు నీవ కాలంబును నీవ జగము

తే. నీవ బహుయజ్ఞభోజివి నీవ నిత్య, మూలతేజంబు నీకు నే మ్రొక్కువాఁడ
నీరజాక్షుండు చాల మన్నించునట్టి, శస్త్రముఖ్యమ కావవే చాలు మునిని. 129

మ. హరిచే నీవు విసృష్టమై చనఁగ మున్నాలించి నీధారలన్
ధరణిన్ వ్రాలుట నిక్క మంచు మునుపే దైత్యేశ్వరవ్రాతముల్
శిరముల్ బాదములున్ భుజాయుగళముల్ ఛేదిల్లి యంగంబు ల
ద్ధారగం బ్రాణసమీరముల్ వదలు నీ యుద్ధంబులం జక్రమా. 130

ఆ. కలఁగి నిద్ర వోవఁ గలలోన వచ్చిన, నిన్నుఁ జూచి దీర్ఘనిద్ర వోదు
రసురవరులు శయ్యలం దున్న సతులు ప్ర, భాతమందు లేచి పలవరింప. 131

ఉ. చీఁకటిఁ బాపుచున్ వెలుఁగు సేయుచు సజ్జనకోటి నెల్ల స
శ్రీకను జేయు నీరుచులు సెల్వుగ ధర్మసమేతలై నినున్
వాకున నిట్టి దట్టి దని వర్ణన సేయ విధాత నేరఁ డ
స్తోకము నీదురూపు గలదుం దుది లేదు పరాత్పరాద్యమై. 132

ఆ. కమలలోచనుండు ఖలుల శిక్షింపంగఁ, బాలు సేయ నీవు పాలు పడితి
వైన నింకఁ జాలు నాపన్నుఁడై యున్న, తపసిఁ గావు మీకు ధర్మవృత్తి. 133

వ. అని వినుతించి కేలుదమ్మిదోయి నొసలం బొసంగించి యి ట్లనియె. 134

ఆ. ఏ నమస్కరింతు నింద్రశాత్రవధూమ, కేతువునకు ధర్మసేతువునకు
విమలరూపమునకు విశ్వదీపమునకుఁ, జక్రమునకు గుప్తశక్రమునకు. 135

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 136

ఆ. విహితధర్మమందు విహరింతునేనిని, నిష్టమైనద్రవ్య మిత్తునేని
ధరణిసురుఁడు మాకు దైవతం బగునేని, విప్రునకు శుభంబు వెలయుఁ గాక.

క. అఖిలగుణాశ్రయుఁ డగుహరి, సుఖియై నాకొలువువలనఁ జొక్కెడినేనిన్
నిఖిలాత్మమయుం డగుటకు, సుఖమందుం గాక భూమిసురుఁ డివ్వేళన్. 138

వ. అని యివ్విధంబునం బొగడుపుడమితేనివలన మన్నించి తపసిని దాహంబు నొం
దింపక రక్కసులగొంగచక్రంబు తిరిగి చనియె నంత దుర్వాసుండు శాంతిం
బొంది మెల్లనిమాటల నారాజున్ దీవించి యి ట్లనియె. 139

మ. నరనాథోత్తమ మేలు సేసితి కదా నాతప్పు మన్నించి శ్రీ
హరిపాదాబ్జము లింత ముట్టఁ గొలుతే యాశ్చర్య మా నెన్నఁ జో

నరుదం ద్రే నినుబోఁటిసాధునకుఁ దా నై యిచ్చుటల్ గాచుటల్
సొరిదిన్ నైజగుణంబు లై సరస వచ్చుం గాదె మిత్రాకృతిన్. 140

వ. అదియునుంగాక. 141

మ. ఒకమా ఱెవ్వనిపేరు కర్ణములలో నొయ్యార మై సోఁకినన్
సకలాఘంబులుఁ బల్లటిల్లి తొలఁగున్ సంభ్రాంతితో నట్టిస
త్సుకరున్ సంకళతీర్థపాదు హరి నిమ్మన్ దేవదేవేశుని
న్నకలంకస్థితిఁ గొల్చుభక్తులకు లే దడ్డంబు రాజాగ్రణీ. 142

మత్తకోకిలము. తప్పు లోఁగొని చక్రపావకదాహమును బెడఁబాపి తౌ
నొప్పు నొప్పు భవద్దయారస మోనరేశ్వర ప్రాణముల్
సెప్ప ముమ్మను వోయి క్రమ్మఱఁ జేరె ధన్యుఁడ నైతి నీ
కెప్పుడున్ శుభ మేను గోరెద నింకఁ బోయెద భూవరా. 143

క. అనిన విని రాజముఖ్యుఁడు, మునివల్లభుపాదములకు మ్రొక్కి కడున్ మ
న్నన సేసి యిష్టభోజన, మనువుగఁ బెట్టించెఁ దృప్తుఁ డయ్యె నతండున్. 144

వ. మఱియు నమ్మునీంద్రుం డి ట్లనియె. 145

శా. కంటిన్ నేఁటికి నిన్ను నీవచనముల్ కర్ణద్వయిం బ్రీతిగా
వింటి న్నన్నముఁ గొంటి నీగృహమునన్ వేడ్కన్ ఫలం బబ్బె నే
మంటిం బోయెద నీచరిత్ర మమరుల్ మర్త్యుల్ సుఖాసీను లై
మింటన్ మేదిని సన్నుతింపఁగల రీమీఁదన్ నరేంద్రాగ్రణీ. 146

వ. అని చెప్పి దుర్వాసుం డంబరీషుని దీవించి కీర్తించి మింటితెరువున బ్రహ్మాలో
కంబునకుం జనియె మునీశ్వరుండు వచ్చి మగుడం జనువేళకు నొక్కవత్స
రంబు నిండి వ్రతంబు పరిపూర్ణం బైన. 147

ఆ. అవనిసురుఁడు గుడువ నతిపవిత్రం బైన, వంటకంబు భూమివరుఁడు గుడిచెఁ
దపసినెగులుమాన్పఁ దానెంతవాఁ డను, హరికృపామహత్త్వ మనుచుఁ దలఁచి.

వ. మఱియును. 149

క. హరిఁ గొల్చుచుండువారికిఁ, బరమేష్ఠిపదంబు మొదలు పదభోగంబుల్
నరకసమము లనుతలఁపున, ధరణీరాజ్యంబు తోడితగులము మానెన్. 150

వ. ఇట్లు విరక్తుం డై. 151

ఆ. తనకు సదృశు లైనతనయుల రావించి, ధరణిభరము వారిఁ దాల్పఁ బంచి
కాననంబు సొచ్చెఁ గామాదివిజయుఁ డై, నరవిభుండు హరిసనాథుఁ డగుచు.

క. ఈయంబరీషుచరితముఁ, దీయంబున విన్నఁ జదువ ధీసంపన్నుం
డై యుండును భోగపరుం, డై యుండును నరుఁడు పుణ్యుఁడై యుండు నృపా.

వ. విను మయ్యంబరీషునకు విరూపుండును గేతుమంతుండును శంభుండును నను
వారు ముగ్గురు గొడుకు లందుఁ గేతుమంతుండును శంభుండును హరిం గూర్చి

తపంబు సేయువారై వనంబునకుఁ జనిరి విరూపునికిఁ బృషదశ్వుండును బృషదశ్వునకు రథీతరుండును గలిగి రథ్మహాత్మునికి సంతతి లేకున్న నంగిరసుం డను మునీంద్రుం డతనిభార్యయందు బ్రహ్మతేజోనిధు లయినకొడుకులం గలిగించె వారలు రథీతరగోత్రులు నాంగిరసు లను బ్రాహ్మణులు నై యుండిరి ముఖ్యు లయి ప్రవర్తిల్లి రని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 154

ఇక్ష్వాకువంశానుక్రమము

క. ఒకనాఁడు మనువు దుమ్మిన, వికలుఁడు గాఁ గలనిఘ్రాణవివరమువెంటం
బ్రకటయశుం డిక్ష్వాకుం, డకలంకుఁడు పుట్టె గుణగణాధికుం డై. 155

సీ. ఇక్ష్వాకునకుఁ బుత్రు లెలమిఁ బుట్టిరి నూర్వు రందు వికుక్షియు నిమియును గండ
కుండు నాతనిపెద్దకొడుకులు మువ్వు రార్యావర్తమం దు హిమనగాచలంబు
వింధ్యాద్రిమధ్య ముర్వీమండలము గొంత యేలి యు పరచిన పంచవింశ
పొందున నాతూర్పుభూమి పాలించి రందఱు పడమటి కధిపు లైరి

తే. యున్న నలువదియేడ్వురు నుత్తరోర్వి, దక్షిణోర్వియుఁ గాచి రంత్రి యతఁడు
నష్టకాశ్రాద్ధ మొనరింతు ననుచు నగ్ర, సుతు వికుక్షి నిరీక్షించి శస్తమైన
మాంసఖండంబు దెమ్మనె మహితయశుఁడు. 156

మ. అగుఁ గా కంచు వికుక్షి వేఁట సని ఘోరారణ్యభూమిం బరగ
మృగసంఘంబులఁ జంపి బిట్టడవి తా మే నొల్లఁ బో నాఁకటన్
సగ మై యొక్కశశంబుఁ బట్టి తిని శేషం బైనమాంసంబు శీ
ఘ్రగతిం దండ్రికిఁ దెచ్చి యిచ్చె నకలంకస్ఫూర్తి వర్తిల్లఁగాన్. 157

తరలము. కులగురుండు వసిష్ఠుఁ డంత వికుక్షి కుందెలు దింటఁ గో
పల నెఱింగి యనర్హ మెంగిలి పైతృకం బొనరింపఁగా
వలదు వీఁడు దురాత్మకుం డన వానిఁ దండ్రియు వానిఁ జెం
తలను జేరఁగ నీక దేశము దాఁటి పో నడిచెన్ వడిన్. 158

ఆ. కొడుకు వెడలఁగొట్టి గుణవంతుఁ డిక్ష్వాకుఁ, డావసిష్ఠుఁ డేమి యూస తెల్ప
నదియుఁ జేసి యోగి యై వనంబునఁ గళేబరము విడిచి ముక్తిపదము నొందె.

చ. జనకుఁడు ముక్తి కేఁగ నయశాలి వికుక్షి శశాదుఁ డంచు భూ
జనులు నుతింప నీధరణిచక్ర మశేషము నేలి యాగముల్
గొనకొని చేసెఁ బ్రీతి హరిఁ గూర్చి పురంజయుఁ బుత్రుఁ గాంచె నే
ర్కొనె నమరేంద్రవాహుఁడుఁ గకుత్స్థుఁడు నంచును వాని లోకముల్. 160

సీ. కృతయుగాంతంబున దితిసుతామరులకు రణమయ్యె నందు నారాక్షసులకు
నమరవల్లభుఁ డోడి హరితోడఁ జెప్పిన జలజనేత్రుఁడు పురంజయునియందు
వచ్చి నే నుండెద వాసవ వృషభంబ వై మోవు మని పల్క నమరవిభుఁడు
గోరాజమూర్తిఁ గకుత్ప్రదేశంబున నాపురంజయు మోచె నంత నతఁడు

తే. విష్ణుతేజంబు దనయందు విస్తరిల్ల, దివ్యచాపంబు చేఁ బట్టి దీర్ఘనిశిత
బాణములఁ బూని వేల్పులు ప్రస్తుతింప, నంతఁ గాలాగ్నిచాడ్పున ననికి నడచె.

చ. నడచి శరావళిన్ దనుజనాథులమేనులు సించి కంఠముల్
దోడిఁదోడిఁ ద్రుంచి కాలపురిత్రోవకుఁ గొందఱఁ బుచ్చి కొందఱన్
వడి నురగాలయంబున నివాసము సేయఁగ ద్రోలి యంత నా
ఱడక నిశాచరేంద్రులపురంబులు గూల్చెఁ బురంజయాఖ్యతన్. 162

వ. ఇవ్విధంబున శశాదపుత్త్రుండు రాక్షసులపురంబులు జయించినకతనం బురంజయుండును వృషభరూపుం డైనయింద్రుండు వాహనం బగుటం జేసి యింద్రవాహనుండును నతనిమూఁపురం బెక్కి రణంబు సేసినకారణంబునఁ గకుత్స్థుండు నునన నీమూఁడునామంబులం బ్రసిద్ధి కెక్కి దైత్యులధనంబుల నింద్రున కిచ్చె నప్పురంజయునిపుత్త్రుం డనేనసుం డతనిపుత్త్రుండు పృథుండు పృథుకొడుకు విశ్వగంధుండు విశ్వగంధునకు నందనుండు చంద్రుండు చంద్రసుతుండు యవనాశ్వుండు యవనాశ్వతనూభవుండు శవస్తుం డతండు శావస్తినామనగరంబు నిర్మించె శవస్తతనయుండు బృహదశ్వుండు బృహదశ్వతనూజుండు గువలయాశ్వుం డానరేంద్రచంద్రుండు. 163

క. లావు మెఱసి యిరువదియొక, వేవురు నందనులుఁ దాను వీరుఁ డతఁడు భూ
దేవుఁ డుదంకుఁడు వనుప దు,రావహుఁ డై చంపె ధుంధు నమరాబంధున్.

వ. అదికారణంబుగా ధుంధుమారుం డన నెగడె నయ్యసురముఖానలంబునఁ గువలయాశ్వకుమారు లందఱు భస్మంబై రందు దృఢాశ్వుండును గపిలాశ్వుండును భద్రాశ్వుండును ననువారలు ముగ్గురు సిక్కి రందు దృఢాశ్వునకు హర్యశ్వుండును హర్యశ్వునకు నికుంభుండును నికుంభునకు బర్హిణాశ్వుండును బర్హిణాశ్వునకుఁ గృతాశ్వుండును గృతాశ్వునకు సేనజిత్తును సేనజిత్తునకు యువనాశ్వుండును జనించి రయ్యువనాశ్వుండు గొడుకులు లేక నూర్వురు భార్యలుండానును నిర్వేఱపడి యుండ నారాజునకు మునులు గృప చేసి యింద్రునిఁగూర్చి సంతతి కొఱకు నైంద్రయాగంబు సేయించి రందు. 165

సీ. భూమీశుభార్యకుఁ బుత్త్రలాభమునకై పోయుతలంపున భూమిసురులు
జలములు మంత్రించి జలకలశము దాఁచి నియమంబుతోఁ గూడి నిద్ర వోవ
ధరణీశ్వరుఁడు పేరుదప్పితో నారాత్రి ధృతి లేక యజ్ఞమందిరముఁ జొచ్చి
యానీరు ద్రావిన నంత మేల్కని వార లెవ్వఁడు ద్రావె నీ రెందుఁ బోయె
ఆ. ననుచు రాజు ద్రావు టంతయు భావించి, యెఱిఁగి చోద్యమంది యీశ్వరాజ్ఞ
యివ్వఁ దోపుఁ గడవ నీశ్వరునకు నమ,స్కార మనుచు నేదికార్య మనుచు.

వ. వారలు దుఃఖించుచుండు నంతఁ గొంతదడవునకు యువనాశ్వునికడుపు వ్రక్కలించుకొని చక్రవర్తిచిహ్నంబులు గలకుమారుండు జన్మించి తల్లి లేనికతంబున

గడుపునకు లేక యేడ్చుచుండ నింద్రుండు వచ్చి శిశువునకు నాఁకలి దీఱుకొఱకు వానినోటం దన దేశిని నిడినం ద్రావినకతంబున వానిపేరు మాంధాత యని నిర్దేశించి చనియె నివ్విధంబున. 167

ఆ. కడుపు పగుల ముద్దుకొడుకు జన్మించినఁ, దీఱఁ డయ్యెఁ దండ్రి దేవవిప్ర
కరుణ యట్లకాదె కడిఁది దైవికములావు, గలుగువాఁడు బ్రదుకుఁ గాక చెడునె.

వ. ఇట్లు బ్రదికి యున్న యువనాశ్వుండు గొంతకాలమునకుఁ దపంబు సేసి సిద్ధిం బొందె నంత. 169

సీ. పదపడిఁ బొడమెడు బాలచంద్రుని మాడ్కిఁ [illegible]
డల్లన పరిపూర్ణయౌవనారూఢుఁ డై [illegible]రావణాదిరిపు[illegible]రాజవరుల
దండించి తనుఁ ద్రసదస్యుఁ డంచు సురేంద్రుఁ డఁకింప శూరుఁ డై యఖిలదేవ
మయు నతీంద్రియు విష్ణు మాధవు ధర్మాత్ము నజుని యజ్ఞాధీశు నాత్మఁ గూర్చి

తే. చేసెఁ గ్రతువులు భూరిదక్షిణల నిచ్చి, ద్రవ్యయజమానవిధిమంత్రధర్మయజ్ఞ
కాలబుత్విక్ప్రదేశముఖ్యంబులెల్ల, విష్ణురూపంబు లనుచు భావించి యతఁడు.

క. బలిమి నడంచుచు నరులం, జలివెలుఁగుఁ వేఁడివెలుఁగుఁ జనుచో ట్లెల్లన్
జలరుహనయనునికరుణను, జెలువుగ మాంధాత యేలె సిరి నిండారన్. 171

వ. అంత నారాజునకు శతబిందునికూఁతు రగుబిందుమతియందుఁ బురుకుత్సుండు నంబరీషుండును ముచుకుందుండును నను వారు ముగ్గురు గొడుకులు నేఁబండ్రు గూఁతులును జనియించి పెరుఁగుచున్నయెడ. 172

సీ. యమునాజలములోన నధికుఁడు సౌభరి తపము సేయుచు జలస్థలమునందుఁ
బిల్లలుఁ దనప్రాణవల్లభయును గూడి మెలఁగ నానందించుమీనరాజుఁ
గనుగొని సంసారకాంక్షి యై మాంధాత నొకకన్య నడుగ నృపోత్తముండు
దరుణి నిత్తును స్వయంవరమునఁ జేకొను మనవుఁడు ననుఁజూచి యౌవనాంగి

ఆ. యేల మునలిఁ గోరు నిట్టట్టు వడఁకెడి, వాఁడఁ జాల నరసినాఁడ నొడల
జిగియు బిగియు లేని శిథిలుండఁ గరఁగింప, బాలఁ దిగిచికొనునుపాయ మెట్లు.

వ. అదియునుం గాక. 174

ఆ. బాల పువ్వుఁబోడి ప్రాయంపువానిని, జెన్నువాని ధనముఁ జేర్చువాని
మరగనేనిఁ గొంత మరగుఁగా కెదిరిఁ ద,న్నెఱిఁగి ముసలితపసి నేల మరగు.

వ. అని విచారించి సౌభరి దనతపోబలంబునం జేసి ముసలితనంబు విడిచి యెలప్రాయంపుఁగొమరుం డయి యలంకరించుకొని ముందట నిలువంబడిన మాంధాత యుఁ గన్నియలనగరు గాచికొని యున్న వారికి సెలవు సేసిన వా రమ్మునీంద్రుని నారాజపుత్రిక లున్నయెడకుం గొనిపోయి చూపిన. 176

ఉ. కోమలులార వీఁడు నలకూబరుఁడో మరుఁడో జయంతుఁడో
యేమటి వచ్చె వీనిఁ దడ వేల వరింతుము నేమ యేమ యం

చాముని నాథుఁ జూచి చలితాత్మిక లై సొరిదిన్ వరించి రా
భామిను లందఱుం గుసుమబాణుఁడు గీ యని ఘంట ప్రేయఁగన్. 177

వ. ఇట్లు రాజకన్యకల నందఱం జేకొని సౌభరి నిజతపఃప్రభావంబున ననేకలీలా వినోదంబులఁ గల్పించి. 178

సీ. గృహరాజములయందుఁ గృతకాచలములందుఁ గలువలు విలసిల్లుకొలఁకులందుఁ
గలకంఠశుకమధుకరనినాదములచే వర్ణనీయము లైనవనములందు
మణివేదికలయందు మహనీయపర్యంకపీఠలీలాశైలబిలములందు
శృంగారవతు లగుచెలువలు పలువురు తనపంపు సేయ సుస్థలములందు

తే. వస్త్రమాల్యానులేపసువర్ణహార, భూరిసంపదనిష్టాన్నభోజి యగుచుఁ
బూఁటపూఁటకు నొకవింతపోలుపుఁ దాల్చి, రాజకన్యల నందఱ రతులఁ దేల్చె.

క. వెక్కండ్రు రాజముఖులకు, నొక్కఁడు మగఁ డయ్యుఁ దనియకుండెమునీంద్రుం
డెక్కుడుఘృతధారలచే, నక్కజమై తృప్తిలేని యనలునిభంగిన్. 180

వ. ఇవ్విధంబున. 181

క. ఆరామంబున మునివరుఁ, డారామలతోడ బహువిహారమయుం డై
పోరాములఁ దనకిట్టటు, పోరాములు నేసి కొన్నిప్రొద్దులు పుచ్చెన్. 182

వ. అంత నొక్కనాఁడు మాంధాతృమేదినీవల్లభుండు మునీశ్వరుం డెందుఁ బోయెఁ గూఁతు లెక్కడ నలజడి పడుచున్న వారలో యని తలంచి వెదక వచ్చి యొక్క మహాగహనంబున మణిమయసౌధంబులం జక్రవర్తియుం బోలెఁ గ్రీడించుచున్న తాపసరాజుం గని సంతసించి వెఱఁగుపడి మన్ననలం బొంది మెల్లన కూఁతులం బొడగని సత్కరించి యి ట్లనియె. 183

క. నాతోడులార మీపతి, మీతోడే పనులయెడల మేలే యనుడున్
నాతోడిదె నాతోడిదె, తాతా మే లనుచు ననిరి తరుణులు వరుసన్. 184

వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు గృహగతచర్యుం డగుసౌభరి యేకాంతంబునఁ దన్నుఁ దాన చింతించుకొని మీనమిథునసంగదోషంబునం గాఁపురంబు దనకు నగపడుట యెఱింగి పశ్చాత్తాపంబున ని ట్లనియె. 185

మ. ఉపవాసంబుల డయ్యుటో విషయసంయోగంబు వర్జించుటో
తపముం బూని చరించుటో హరిపదధ్యానంబునన్ నిల్చుటో
యపలాపంబున నేల పొందితి హతం బయ్యెం దపం బెల్ల నీ
కపటస్త్రీపరిరంభముల్ మునులకుం గైవల్యసంసిద్ధులే. 186

చ. ముని నఁట తత్త్వవేది నఁట మోక్షము కాని సుఖంబు లెవ్వియుం
జన వఁట కాంత లేఁబ దఁట సౌధచయం బఁట వాసదేశముం
దనయులు నైదువే లఁట నిదానము మీనకుటుంబి సౌఖ్యముం
గను టఁట చెల్లరే నగవు గాక మహాత్ములు సూచి మెత్తురే. 187

ఆ. తపముసేయువాఁడు దత్త్వజ్ఞుఁడగువాఁడు, నెలమిమోక్ష మిచ్చ నెంచువాఁడు
నేకతంబు విడిచి యేర్పడ నేరఁడు, కాపురంబు సేయుఁ గఱటితపసి. 188

వ. అని దుఃఖించి తన్నుం దాన నిందించుకొని తనవేడబంబు వివేకించుచు నిహపర
సాధకుం డై కాఁపురంబు విడిచి సతులుం దానును వానప్రస్థధర్మంబున నడవికిం
జని ఘోరతపంబు సేసి శరీరంబు గుదియించి యగ్నిసహితుం డై పరబ్రహ్మంబు
నొచ్చె నంత. 189

క. మునిపతి వనమున కరిగిన, వనితలుఁ దో నరిగి ప్రాణవల్లభుగతికిం
జనిరి వెనుతవిలి విడువక, యనలునితో శిఖలు నిలువ కరిగినభంగిన్. 190

వ. అంత మాంధాత పెద్దకొడు కగునంబరీషునిం దత్పితామహుం డగుటం జేసి యు
వనాశ్వుండు దనకుఁ బుత్త్రుండు గావలయు నని కోరి పుచ్చుకొనియె నయ్యంబరీ
షునకు యౌవనాశ్వుం డతనికి హారితుండు జనియించి రది కారణంబుగా నంబ
రీషయౌవనాశ్వహారితులు మాంధాతృగోత్రంబునకుఁ బ్రవరు లైరి మాంధాత
రెండవకొడుకు పురుకుత్సుం డతని నురగలోకంబునకుఁ గొనిపోయి భుజంగ
కుమారులు దమచెల్లెలి నర్మద యనుకన్యకను వివాహంబుచేసిరి. పురుకుత్సుండు
నక్కడ ననేకగంధర్వనాథుల వధించి తన నాగలోకసంచరణంబు దలంచువారికి
నురగభయంబు లే కుండ వరంబు వడసి తిరిగి వచ్చె నాపురుకుత్సునకుఁ ద్రస
దస్యుండుఁ ద్రసదస్యునకు ననరణ్యుండు నాయనరణ్యునకు హార్యశ్వుండు హార్య
శ్వునకు నరుణుండు నరుణునకుఁ ద్రిబంధనుండుఁ ద్రిబంధనునకు సత్యవ్రతుండును
జన్మించి రాసత్యవ్రతుండ త్రిశంకుఁ డనం బరఁగె నతండు. 191

సీ. గురుశాపవశమునఁ గూలి చండాలుఁ డై యనఘాత్ముఁ గౌశికు నాశ్రయించి
యతనిలావున దివిజాలయంబున కేఁగ మన్నింప కమరులు మరలఁ ద్రోయఁ
దలక్రిందుగాఁ బడి దైన్యంబుతో రాఁగఁ గౌశికుఁ డెప్పటిఘనత మెఱసి
నిలిపె నాకసమున నేఁడు నున్నాఁడు త్రిశంకుఁ డాతఁడు హారిశ్చంద్రుఁ గనియె

తే. నాహారిశ్చంద్రుఁ గౌశికుఁ డర్థిఁ జేరి
యాగదక్షిణామిషమున నఖిలధనముఁ
గొల్లగొని మీఁదఁ గులహీనుఁ గొలువఁ బెట్ట
బొంక కలజడిఁ బొందె నాభూవరుండు. 192

వ. ఇట్లు విశ్వామిత్త్రుండు హారిశ్చంద్రు నెగులుపఱచుట విని వసిష్ఠుండు విశ్వామి
త్త్రుని గృధ్రమ్మవు గ మ్మని శపించె విశ్వామిత్త్రుండును వసిష్ఠుని బకంబవు గ మ్మని
శపించెఁ బక్షిరూపు లయ్యును వైరంబు మానక యయ్యిరువురును యుద్ధంబు
సేసి రంత హారిశ్చంద్రుండు పుత్త్రులు లేక నారదు నుపదేశంబున వరుణోపాస
నంబు నతిభక్తితోఁ జేయ నావరుణుండు ప్రత్యక్షం బైన నతనికి మ్రొక్కి
యిట్లనియె. 193

ఆ. వరుణదేవ నాకు వరవీరగుణముల, కొడుకు పుట్టెనేని కొడుకుఁ బట్టి
పశువుఁ జేసి నీవు పరిణమింపఁగ వేల్తుఁ, గొడుకు నీఁ గదయ్య కొసరు లేక. 194

వ. అని పలికినం గుమారుండు గలిగెడు మని వరం బిచ్చి వరుణుండు సనియె నంత హరిశ్చంద్రునకు వరుణప్రసాదంబున రోహితుం డనుకుమారుండు జన్మించె వరుణుండును హరిశ్చంద్రకుమారు నుద్దేశించి. 195

సీ. పురిటిలోపల వచ్చి పుత్త్రు వేలుపు మన్నఁ బురుడువోయినఁగాని పోఁగ దనియెఁ
బలురాకమును వచ్చి బాలు వేలుపు మన్నఁ బండ్లు లేకుంట నభావ్యుఁ డనియెఁ
బండ్లు రాఁజూచి డింభకుని వేలుపు మన్నఁ బడిపండ్లు రామి నభావ్యుఁ డనియెఁ
బడిపండ్లు వొడమినఁ గొడుకు వేలుపు మన్నఁ బోరుల కొదవక పోల దనియెఁ

ఆ. దొడరి యిట్లు కొడుకుతోడిమోహంబునఁ, బ్రొద్దు గడపుచుండె భూవరుండు
దండ్రి తలఁపుకొలఁదిఁ దనలోనఁ జింతించి, యింట నుండ కడవి కేఁగెఁ గొడుకు.

వ. ఇట్లు వనంబునకుం జని శరశరాసనధరుం డయి రోహితుండు దిరుగు చుండి వరుణగ్రస్తుండై హరిశ్చంద్రుండు మహోదరవ్యాధిచేఁబీడితుండుగా నుండుట విని పురంబునకుం దిరిగి రా గమకింప నింద్రుండు ముసలితపసియై వచ్చి యిట్లనియె. 197

ఆ. పుణ్యభూము లరుగు పుణ్యతీర్థంబులఁ, గ్రుంకు పుణ్యజనులఁ గోరి చూడు
పుణ్యకథలు వినుము భూపాలపుత్త్రక, మేలు గలుగునట్టిమేర గలదు. 198

వ. అనియిట్లు మగిడించినం దిరిగి చని రోహితుం డొక్కయేఁ డవ్వనంబునం దిరిగి క్రమ్మఱఁ జనుదేర నింద్రుండు వచ్చి తొంటియట్ల నివారించె నివ్విధంబున.

సీ. ఐదేండ్లు మరలించె నమరేంద్రుఁ డాబాలు నాఱవయేటఁ దా నడవినుండి
యింటికి వచ్చుచు నెలమి నజీగర్తు మధ్యమపుత్త్రు సన్మాన్యచరితు
ఘను శునశ్శేఫునిఁ గొని యాగపశువుగ నాహరిశ్చంద్రున కాతఁ డిచ్చెఁ
బురుషమేధము సేసి భూపాలవర్యుఁడు వరుణాదినిఖిలదేవతలఁ దనిపె

తే. హోత కౌశికుఁ డధ్వర్యుఁ డొనర భృగువు
బ్రహ్మ జమదగ్ని సామంబు పాడువాఁడు
ముని వసిష్ఠుఁ డామఖమున ముదముఁ బొంది
కనకరథ మిచ్చె నింద్రుఁ డామనుజపతికి. 200

వ. శునశ్శేఫునిప్రభావంబు వెనుక వివరించెద నంత భార్యాసహితుం డైనహరిశ్చంద్రువలన నత్యంత ప్రీతుం డై విశ్వామిత్త్రుం డతనికి ముఖ్యజ్ఞానంబు గృపసేసిన మనం బన్నమయంబు గావున మనంబున నన్నరూపి యైనపృథివి నెఱింగి పృథివి జలంబువలన నడంచి జలంబుఁ దేజంబువలన నింకించి తేజంబు వాయువువలనం జెరిచి వాయువు నాకాశంబునం గలిపి యాకసంబు దామసాహంకారంబునందు లయంబు సేసి యహంకారత్రయంబు మహత్తత్త్వంబునందు డిందించి

పరతత్త్వంబునకు లోకంబులు సృజించెద నసుతలం బైన మహత్తత్త్వంబునందు విషయాకారంబు నివర్తించి విషయవివర్జితుండై పరతత్త్వంబు నెఱుంగుచు నయ్యెఱుకవలన సంసారహేతు వైన ప్రకృతిని భస్మంబు సేసి యయ్యెఱుకను నిర్వాణసుఖపారవశ్యంబునం బరిహరించి సకలబంధవిముక్తుం డై హరిశ్చంద్రుం డవాఙ్మనసగోచరం బయిననిజరూపంబుతో వెలుంగుచుండె నతనికుమారునకు హరితుండు పుట్టె హరితునకుఁ జంపనామధేయుండు జనియించె నతండు దన పేరఁ జంపానగరంబు నిర్మించె నాచంపునికి సుదేవుండు సుదేవునికి విజయుండు విజయునకు రురుకుండు రురుకునకు వృకుండు వృకునకు బాహుకుండు జనియించి రందు బాహుకుండు. 201

సగరచక్రవర్తికథాప్రారంభము

సీ. దండించి పగవారు దనభూమిఁ జేకొన్న నంగనలును దాను నడవి కేఁగి
యడవిలో ముసలి యై యాతఁడు సచ్చిన నాతనిభార్య దా ననుగమింపఁ
గదియుచో నాస్త్రీకి గర్భంబు గలుగుట యౌర్వమునీశ్వరుఁ డాత్మ నెఱిఁగి
వారించె నంత నవ్వనజాక్షి సవతులు సూలు నిం డారినఁ జూడఁజాల

తే. కర్థి నన్నంబు గుడుచుచో నందుఁ గలిపి
విషము వెట్టిరి పెట్టిన విరిసి పడక
గరముతోఁ గూడ సగరుండు ఘనుఁడు పుట్టి
వరయశస్స్ఫూర్తితోఁ జక్రవర్తి యయ్యె. 202

శా. చండస్ఫూర్తి నతండు తండ్రిపగకై సంగ్రామరంగంబులం
జెండెన్ హైహయబర్బరాదుల వధించెం దాళజంఘాదులన్
ముండీభూతులుగా నిరంబరులుగా మూర్తుల్ సబీభత్సులై
యుండం జేసె నిజారులన్ సగరనామోర్వీవిభుం డల్పుఁడే. 203

క. ఖగరాజరుచులు గలయిల, పగరాజుల నడఁచి యేలె బాహాశక్తిన్
నగరాజధీరు శూరున్, సగరున్ హతవిమతనగరుఁ జను వినుతింపన్. 204

సీ. ఔర్వుండు సెప్పంగ నమర వేదాత్మకు హరి నీశు నమృతు ననంతుఁ గూర్చి
వాజిమేధంబులు వసుధేశ్వరుఁడు సేసె నం దొక్కమఖమున హయము విడువ
నగభేది గొనిపోయి నాగలోకంబునఁ గపిలునిచేరువఁ గట్టి తొలఁగె
నంత గుఱ్ఱముఁ గాన కా రాజు దనపుత్రనివహంబు దిశలకు నెమకఁ బంప

తే. వారు నిలయేడుదీవుల వరుస వెదకి, మఖతురంగంబు లేకున్న మఱిగి రాక
ప్రాభవంబున దోర్దండబలము మెఱసి, గ్రొచ్చి కోరాడి త్రవ్విరి కుతలమెల్ల. 205

వ. ఇట్లు సుమతికొడుకులు నేలం ద్రవ్వి పాతాళంబునం దూర్పుముట్టియున్న యుత్తర భాగంబునం గపిలమునిపొంత నున్న తురంగంబుఁ గని. 206

చ. ఎఱిఁగితి మద్దిరయ్య తడ వేటికి గుఱ్ఱపుదొంగ వీఁడె యీ

జఱభినిఁ బట్టి చంపుఁ డతిసాధుమునీంద్రుఁడువోలె నేత్రము
ల్దెఱవక వాకినోరు మెదలింపక బై సుకపట్టె నంచు న
య్యఱువది వేవురుం నిజకరాయుధముల్ జళిపించి డాయుచోన్. 207

చ. కపిలుఁడు నేత్రముల్ దెఱవఁ గాఁ దమ మేనుల మంట పుట్టి తా
రపగతధైర్యులై పడి యహంకరణంబున మూఢచిత్తులై
నృపసుతు లందఱుం ధరణి నీఱయి రాత్మణమంద సాధులం
దపసులఁ గాసిఁ బెట్టెడిమదస్ఫురితాత్ములు నిల్వ నేర్తురే. 208

సీ. కొందఱు కపిలునికోపానలంబున మ్రందిరి సగరకుమారు లనుచు
నందు రాముని శాంతుఁ డానందమయమూర్తి తొడరి కోపించునే దువ్వ నేలఁ
గాక జన్మించునే గగనస్థలంబున నేసాంఖ్యమతమున సిద్ధమతులు
భవసముద్రము మృత్యుభయమును లంఘింతు రాబుద్ధిఁ జేయుపరాత్మభూతుఁ
తే. డఖిలబోధకుఁ డతనికి నరసి చూడ, సఖు లమిత్రులు నెవ్వరు సగరసుతులు
దాము దమచేయునేరమిఁ దనువులందు, ననలకీలలు పుట్టి నీఱైరిగాక. 209

వ. మఱియు సగరుండు గేశినియందుఁ గన్నపుత్రుం డసమంజసుం డనువాఁడు సమంజసగుణంబులు లేక పూర్వజన్మంబున యోగీశ్వరుం డై యుండి సంగదోషంబు వలన యోగభ్రష్టుం డయి సగరునకు జన్మించి జాతిస్మరజ్ఞానంబు గలిగి లోకంబువారలకుఁ దమవారలకు నప్రియంబగువర్తనంబునం దిరుగుచు నొక్కనాఁడు.

చ. వరుస నయోధ్యలోనఁ గలవారల నాఁడెడుపిన్నవాండ్ర నా
సరయువులోన వైచి జనసంఘముఁ దండ్రియుఁ దిట్టుచుండ వాఁ
డురుమతిఁ గొన్నిప్రొద్దులకు యోగబలంబునఁ జేసి బాలురం
దిరిగి పురంబులోపలికిఁ దెచ్చిన నివ్వెఱఁ గంది రందఱున్. 211

వ. అయ్యసమంజసునికొడు కంశుమంతుం డనువాఁడు వినీతుం డయి తనయొద్దఁ బనులు సేయుచుండు నంత సగరుం డమ్మనుమని నంశుమంతు నశ్వంబు వెదకి తెమ్మని పంచిన నతండు దనతండ్రులచొప్పునం జని వారలు త్రవ్వినమహాఖాతంబు సొచ్చి యందు భస్మరాసులపొంత నున్నహయంబుఁ గని హయసమీపంబునం దున్నకపిలాఖ్యుం డయినవిష్ణునికి దండప్రణామంబు సేసి యిట్లని స్తుతియించె. 212

సీ. మతి సిక్కఁ బట్టి సమాధిగౌరవమున వ్రాలియుఁ దనకు నవ్వల వెలుంగు
నినుఁ గానఁ డొకనాఁడు నిన్నెఱుంగునె బ్రహ్మ యజునిమనంబున నవయవముల
బుద్ధి జన్మించినభూరిజంతువులందు హీనుల మైనమా కెఱుఁగ వశమె
తమలోన నీ వుండఁ దా మెఱుంగరు నిన్ను గుణములఁ జూతురు గుణములైన
తే. గాన రొకవేళఁ జీకటిఁ గందు రాత్మ
లందుఁ దెలియరు వెలుపల నమరుబొందు

లరయుదురు దేహధారు లత్యంధు లగుచుఁ
గడిఁదినీమాయ నెన్నఁడుఁ గడవలేక. 213

వ. అని వినుతి సేయుచు హయంబు విడువు మని చెప్పక తనతండ్రులు నీ ఱగుటం దడవక మ్రొక్కి నిలుచున్నయంశుమంతునికిఁ గరుణావిపులుం డగుకపిలుం డి ట్లనియె. 214

క. గుఱ్ఱముఁ గొనిపో బుద్ధుల, కుఱ్ఱఁడ మీతాతయొద్దకు౯ నీతండ్రుల్
వెఱ్ఱులు నీత్రై రదె యీ, మిఱ్ఱున గంగాజలంబు మెలఁగ శుభ మగున్. 215

వ. అని పల్కిన నమస్కరించి తురంగంబుఁ గొని వచ్చి యాసగరుని కిచ్చిన సగరుం డాపశువువలన జన్నంబు కడమ నిండించి యంశుమంతునకు రాజ్యం బిచ్చి ముక్తబంధనుం డై యౌర్వుండు సెప్పిమార్గంబున నుత్తమగతికిం జనియె నంత.

క. జనకులు మ్రగ్గినచోటికి, ననిమిషనదిఁ దెత్తు ననుచు నటవీస్థలికిం
జని తపము సేయఁ జాలక, మనమున వగ లొలయ నంశుమంతుఁడు దీఱెన్.

క. ఆతనికొడుకు దిలీపుఁడు, భూతలమున గంగ దెచ్చి పొందించుట కై
ప్రీతిం దపంబు సేయుచు, భాతిగఁ దే లేక కాలపరవశుఁ డయ్యెన్. 218

క. అతనిసుతుండు భగీరథుఁ, డతితప మొనరించి కనియె నమృతాపాంగ౯
సుతరంగ౯ ముఖవనరుహ, రతభృంగ౯ శివజటాగ్రరంగ౯ గంగన్. 219

వ. కని నమస్కరించిన గంగ గృప సేసి వరంబు వేఁడు మనిన నారాచపట్టి యి ట్లనియె. 220

క. మావారిభస్మరాసుల, నీవారిం గలపికొనుము నెటి మావారల్
నీవారిఁ గలయ నాకము, మావారికిఁ గలుగు నిది ప్రమాణము దల్లీ. 221

ఇంద్ర. చెల్ల౯ మది౯ నిన్ను భజింతు గంగ౯, ఫుల్లాంతరంగ౯ బహుపుణ్యసంగం
గల్లోలలక్ష్మీజితకాళమల్లిం, దల్లి౯ సుధీకల్పలతామతల్లిన్. 222

వ. అని వినుతి సేయుచున్న రాజకుమారునకు లోకపావని యి ట్లనియె. 223

మ. వినువీథిం బఱతెంచి నేలఁ బడ నావేగంబును౯ నిల్ప నో
పినవాఁ డెవ్వఁడు మేదినీతలము నే భేదించి పాతాళముం
జనుదు౯ వచ్చితినేని నాజలముల౯ సంస్నాతు లై మానవుల్
ననుఁ బొందించునఘవ్రజం బెచట నే నాశంబుఁ బొందించెదన్. 224

వ. అది కారణంబుగా విచారించెద నని పలుకుచున్న లోకమాతకు రాజన్యవర్యుం డగుభగీరథుం డి ట్లనియె. 225

మ. పరతత్త్వజ్ఞులు శాంతచిత్తులు తపఃపారీణు లార్యుల్ ఘనుల్
పురుషశ్రేష్ఠులు వచ్చి తల్లి భవదంభోగాహముల్ సేయఁ గా
నరసంఘాఘము నిన్నుఁ బొందునె జగన్నాథుండు నానాఘసం
హరుఁ డావిష్ణుఁడు వారిచిత్తములఁ దా నై యుంట మందాకినీ. 226

గంగావతరణము.

11—193.

మ. తనలో నిన్ని జగంబులుం గలుగుటం దా నిన్నిటం గల్గుటన్
జననీ తంతువులందుఁ జీర గలయాచందంబునన్ విశ్వభా
వనుఁ డై యొప్పుశివుండు గాక మఱి నీవారిన్ నివారింప నే
ర్చినవా రెవ్వరు నిన్ ధరించుకొఱకై శ్రీకంఠునిం గొల్చెదన్. 227

వ. అని యెఱింగించి వీడ్కొని చని భగీరథుండు మహేశ్వరు నుద్దేశించి శ్రద్ధనఁ దపంబు సేసిన. 228

ఆ. భక్తవత్సలుండు ఫాలాక్షుఁ డాభగీరథుని మెచ్చి నిజశిరంబునందు
శౌరిపాదపూత సలిల యై దివి నుండి, ధరకు వచ్చుగంగఁ దాల్చె నపుడు. 229

శ్రీపరమేశ్వరజటానిర్గతగంగాప్రవాహమహిమాభివర్ణనము

వ. ఇట్లమ్మహానది పురారాతిజటాజూటరంధ్రంబులవలన దిగంబడి నిరర్గళప్రవాహం బై నేలకు జల్లించి నెఱపి నిండి వెల్లువెల్లిగొని పెచ్చుపెరిగి విచ్చలవిడిం గ్రేపువెంబడి నుఱకక్రేళ్లుఱుకుమఱకప్రాయంపుఁగామధేనువుచందంబున ముందఱికి నిగుడు ముద్దుఁజందురుతోడి నెయ్యంబునఁ గ్రయ్య నడరి చొప్పుదప్పకసాఁగి చను దెంచుసుధార్ణవంబుకై వడిఁ బెంపు గలిగి మహేశ్వరువదనగహ్వరంబువలన నోంకారంబుపిఱుంద వెలువడుశబ్దబ్రహ్మంబుభంగి నదభ్రవిభ్రమం బై యమ్మహీపాలతిలకంబు తెరువువెంట నంటివచ్చు వెలియేనుఁగుతొండంబుల ననుకరించి పఱచు వఱదమొగంబులును వఱదమొగంబులపిఱుంద నందంద క్రందుకొని పొడచూపి తొలంగుబాలశారదాకుచకుంభంబులకు నగ్గలం బైన బుగ్గలును బుగ్గలసంగడంబునం బారిజాతకుసుమస్తబకంబుల చెలువంబులం దెగడు వెలినురువులును వెలినురువులచెంగట నర్ధోన్మీలితకర్పూరతరుకిసలయంబులం గేలిగొను సుళ్లును సుళ్లకెలంకుల ధవళజలధరరేఖాకారంబులబాగు మెచ్చనినిడుదయేఱులును నేఱులం గలసి వాయువశంబున నొండొంటిం దాఁకి బిట్టు మిట్టించి మీఁది కెగయు దురితభంగంబు లైనభంగంబులును భంగంబులకొనల ఛిన్నభిన్నంబు లై కుప్పించి యుప్పరం బెగసి ముత్తియంపుసరులవడువున మల్లికాదామంబుల తెఱంగునఁ గర్పూరఖండకదంబంబుల చెలువంబున నిందుశకలంబుల తేజంబునఁ దారకానికరంబులపోలుపున మెఱయుచు ముక్తికన్యావశీకరంబు లైనశీకరంబులునుం గలిగి మధ్యమలోకశ్రీకరం బై శ్రీకరంబు తెఱంగున విష్ణుపదంబు ముట్టి విష్ణుపదంబుభాతి నుల్లసితహంసరుచిరం బై రుచిరపక్షంబురీతి నతిశోభితకువలయం బై కువలయంబు చెన్నున బహుజీవనం బై జీవనంబులాగున సుమనోవికాసప్రధానం బై ప్రధానపర్వంబుపోలుపున నేకచక్రబకభీమమహాభంగసుభద్రార్జున చరిత్రాభిరామం బై రామచిత్తంబు మెలఁపువం దనవారిలోఁ జొచ్చిన దోషాచరుల కభయప్రదానచరణం బై ప్రదానచణావర్తనంబుభాతి సముపాసితమృత్యుంజయం బై మృత్యుంజయురూపంబుపోలికవిభూతిసుకుమారం

బై కుమారచరిత్రంబు శేవను క్రౌంచప్రముఖవిజయం బై విజయరథంబు భాతిహారి
హాయామంథరం బై మంథరవిచారంబు గ్రద్దన మహారామగిరివనప్రవేశకామం
బై కామకేతనంబు పెల్లున నుద్దీపితమకరం బై మకరకేతను బాణంబు కై వడి
విలీనపరవాహినీకలితశంబరం బై శంబరారాతిచిగురు గొంతంబు సూటి నధ్వగ
వేదనాశమనం బై శమనదండంబు జాడ న్నిమ్నోన్నత సమవృత్తం బై వృత్త
శాస్త్రంబు విధంబున వడి గలిగి సదాగురులఘువాక్యచ్ఛటా పరిగణితం బై
గణితశాస్త్రంబు కోలఁదిని ఘనఘనమూల వర్గమూల సంకలితభిన్న మిశ్రప్ర
కీర్ణ ఖాతభీష్మం బై భీష్మపర్వంబు పెంపున ననేకభగవద్గీతం బై గీతశాస్త్రంబు
నిలుకడను మహాసుషిరతనుఘననానాశబ్దం బై శబ్దశాస్త్రంబు మర్యాద నచ్చు
వడి వాల్లు గలిగి మహాభాష్యరూపావతారవృత్తివృద్ధిగుణసమర్థం బై యర్థశా
స్త్రంబు మహిమను బహుప్రయోజనప్రమాణ దృష్టాంతం బై దృష్టాంతంబు
తెఱంగున సర్వసామాన్యగుణవిశేషం బై శేషవ్యాపారంబు కరణిని సుస్థిరోద్ధరణ
తత్పరం బై పరబ్రహ్మంబు గరిమ నతిక్రాంతానేకనిగమం బై నిగమంబు నడవడిని
బ్రహ్మవర్ణపదక్రమసంగ్రహం బై గ్రహశాస్త్రంబు పరిపాటిని గర్కట మీన
మిథున మకరరాశిసుందరం బై సుందరిముఖంబు పోఁడిమిని నిర్మలచంద్రకాంతం
బై కాంతాధరంబు రుచిని శోణచ్ఛాయావిలాసం బై విలాసవతికొప్పు నొప్పునఁ
గృష్ణనాగాధికం బై యధికమతిశాస్త్రసంవాదంబు సొంపున నపారసరస్వతీ
విజయవిభ్రమం బై విభ్రమవతిచనుదోయిపగిది నిరంతరపయోవ్యాప్తాఖిలలోక
జీవనప్రదతుంగభద్రాతిరేఖాసలలితం బై లలితవతినగవుమించున నపహాసిత
చంద్రభాగధేయం బై భాగధేయవంతునివివాహంబులీల మహామేఖలకన్యకా
విస్తారం బై తారకెంగేలియొడికంబున నాక్రాంతసూర్యతనయం బై సూర్యతన
యుశరవర్షంబు పోలిక భీమరథ్యాటోపవారణం బై వారణంబు పరుసునం బుష్క
రోన్నతసంరంభం బై రంభనెమ్మోముడాలున సురసాతిశయదశం బై దశరథ
తనయుబోమముడి చాడ్పున సింధుగర్వప్రభంజనం బై ప్రభంజనతనయుగద
పెట్టుమాడ్కిని సమీపగతదుశ్శాసనదుర్మదనివారకం బై వారకన్యకముంజేతి
గతిని ముహుర్ముహురుచ్చలితకంకణాలంకృతం బై కృతయుగంబు నోజ నపంకం
బై పంకజాసనముఖంబు నోఱపునఁ బ్రభూతముఖ్యవర్ణం బై వర్ణగుణితంబు తె
ఱకువను బహుదీర్ఘబిందువిసర్గం బై సర్గబంధకావ్యంబు విన్ననువున గంభీరభావ
మధురం బై మధురాపురంబు సొబగున మహానందనందనం బై నందనవనంబు పొం
దున విహరమాణకౌశికం బై కౌశికహయంబు రీతి సుదశధ్రువం బై ధ్రువుత
లంపు క్రియం గ్రియాపరిశీలితవిశ్వంభరం బై విశ్వంభరుని శంఖంబు రూపున
దక్షిణావర్తోత్తరం బై యుత్తరావివాహంబు చందంబునఁ బ్రముదితనరం బై నర
సింహునఖరంబుల భాతి నాశ్రితప్రహ్లాదగురువిభవప్రధానం బై దానకాండంబు

సిరిం గామధేనుకల్పలతాద్యభినవం బై నవసూతికాకుచంబుపేర్మిని నిరంతర పయోవర్ధనం బై ధనదునిలయంబు తూనికను సంభృతమకరపద్మమహాపద్మకచ్ఛపం బై కచ్ఛపకర్పరంబుబలిమిని బలితశైలసముద్ధరణం బై ధరణీధరంబుసాటి నుత్తుంగతటముఖ్యం బై ముఖ్యవరాహంబుగరిమ నున్నతక్షమం బై క్షమాసుర హస్తంబుగరగరికను సత్పవిత్రమనోభిరామం బై రామచంద్రు బాణంబుకడింది నభ్యాగతఖరదూషణముఖరహరణముఖరం బై ముఖరరామకుఠారంబు రీతిని భూభృత్కూలచ్ఛేదనప్రబలం బై బలరామహలంబుభాతిని ప్రతికూలసన్నికర్షణప్రబుద్ధం బై బుద్ధదేవుని మౌనగౌరవంబుపగి నభియాంతి రతిలోలాపమనోహరం బై హరతాండవంబుమేర నుల్లసితాభినవం బై యమునిమహోత్సాహంబుకృతి ప్రతి మంగళప్రదం బై ప్రదాతయాగిసూటి సిద్ధపరంపరావాసం బై వామనచరణరేఖను బలివంశ్యపనయం బై నయశాస్త్రంబుమార్గంబున సాముభేదమాయోపాయచతురం బై చతురాననాండంబుభావంబున నపరిమితభువనజంతుజాలసేవ్యమానం బై మానిని యనలోఁతు సూపక గరిత యన నడిచప్పుడు సేయక ముగుదయన బయలుపడక ప్రమద యన గ్రయ్యంబాఱుచుఁ బతివ్రత యన నిట్టట్టుచనక తల్లి యన నెవ్వి నైన లోఁగొనుచు దైవంబన భక్తమనోరథంబు లిచ్చుచు నంతకంతకు గుణి గడచి యవాఙ్మనసగోచరం బై ప్రవహించి. 230

మ. జగతీనాథురథంబుపజ్జ బహుదేశంబుల్ వడిన్ దాఁటి త
త్సగరక్ష్మాపకుమారభస్మములమీఁదన్ ముంచి పాఱన్ మరు
న్నగరావాసము వారు వొందిరి నవీనశ్రీలతో గంగనీ
రుగతిం గాక మహాదురంతసుజనద్రోహానలం బాఱునే. 231

మ. హరు మెప్పించి మహాతపోనియతుఁ డై యాకాశగంగానదిన్
ధరకుం దెచ్చి నితాంతకీర్తిలతికాస్తంభంబుగా నవ్వసు
స్థిరలీలం బితృకృత్య మంతయు నొనర్చెన్ వారితానేకదు
స్తరవంశవ్యథుఁ డాభగీరథుఁడు నిత్యశ్రీకరుం డల్పుఁడే. 532

క. హరిఁ దమమనములలో నిడి, హరిపాదాంభోజజనిత మైననదిన్ సు
స్థిరు లై త్రుంకి మునీంద్రులు, హరిఁ గలిసిరి త్రిగుణరహితు లై యవ్వేళన్.

వ. అంత నాభాగీరథునకు శ్రుతుండును శ్రుతునకు నాభావరుండును నాభావరునకు సింధుద్వీపుండును సింధుద్వీపునికి నయుతాయువును నయుతాయువునకు ఋతుపర్ణుండును జనియించె నతండు. 234

ఆ. నయవిశాలబుద్ధి నలచక్రవర్తితో, సంగడీనితనము సాలఁ జేసి
యక్షహృదయ మతని కవ్యస్తముగ నిచ్చి, యశ్వవిద్య నేర్చె నతనివలన. 235

వ. ఆఋతుపర్ణునకు సర్వకాముండును సర్వకామునకు మదయంతీవల్లభుం డైన సుదాసుండును బుట్టె నారాజశేఖరుని మిత్రసహుండును గల్మాషపాదుండు నని

చెప్పుదు రాభూవరుండు వసిష్ఠునిశాపంబున రాక్షసుం డయి తనకర్మంబున నన పత్యుం డయ్యె ననిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డేమికారణంబున సుదాసునకు గురు శాపంబు ప్రాప్తం బయ్యె నని యడిగిన శుకుం డి ట్లనియె. 236

సీ. ఆసుదాసుఁడు వేఁట కై వనంబున కేఁగి గర్వించి యొక్కరక్కసునిఁ జంపి
వానితోఁ బుట్టినవానిఁ బోవిడిచిన వాఁడును దనతోడివానిచావు
వో నీక కపటియై భూపాలుగృహమున నడబాలతనమున నర్థిఁ గొలిచి
యుండ వసిష్ఠున కుర్వీశుఁ డొక్కనాఁ డన్నంబు సేయంగ నతనిఁ బనుప

తే. వాఁడు మానవమాంసంబు వండి తెచ్చి, మునికి వడ్డింపఁ గోపించి మునినరేంద్రుఁ
బిలిచి మనుజామిషంబును బెట్టి తనుచు, నలుకతో రాక్షసుఁడవు గమ్మని శపించె.

వ. ఇట్లు శపియించి పదంపడి రాక్షసుండు వండి తెచ్చుటయు సుదాసుం డెఱుంగ మియుఁ దనమనంబున నెఱింగి వసిష్ఠుండు పండ్రెండేండ్లు రక్కసుండ వయి యుండు మని నియమించె నయ్యవసరంబున. 238

మ. గురువుం మాఱు శపింతు నంచు జలముల్ గోపంబుతోఁ దోయిటన్
నరనాథుండు ధరింపఁ దత్సతి పతి న్వారింప మిన్నుం దిశల్
ధరయున్ జీవమయంబ కా నిఖిలముం దాఁ జూచి చల్లెన్ ధరా
వరుఁ డాత్మీయపదంబులం గరపుటీవారిపూరముం బొక్కుచున్. 239

వ. ఇట్లు మిత్రసహుండు గావునఁ గళత్రానుకూలుండై శపియింప నొల్లక సుదా సుండు రాక్షసభావంబు నొంది కల్మాషవర్ణంబు లయినపాదంబులతో నడవులం దిరుగుచు. 240

క. ఆఁకట మలమల మాఁడుచు, వీఁక నతం డడవి నున్న విప్రమిథునముం
దాఁకి తటాలున విప్రునిఁ, గూఁకటిచేఁ బట్టి మ్రింగఁ గొనిపోవుతఱిన్. 241

వ. అంత నాబ్రాహ్మణునిభార్య మోఁదికొనుచుం బెగ్గడిల్లి డగ్గుత్తికతోఁ బతికి నడ్డం బువచ్చి యేడ్చుచు రాచరక్కసున కి ట్లనియె. 242

క. మానుషదేహము గలుగుట, భూనాయక దుర్లభంబు పుట్టినమీఁదన్
దానముఁ బరోపకారము, భూనుతకీర్తియును వలదె పురుషున కెందున్. 243

మ. రవివంశాగ్రణివై సమస్తధరణీరాజ్యానుసంధాయివై
భువనస్తుత్యుఁడవై పరార్థరతివై పుణ్యానుకూలుండవై
వివరం బేమియు లేక నాపెనిమిటిన్ విప్రుం దపశ్శీలు స
త్ప్రవరున్ బ్రహ్మవిదున్ జగన్నుతగుణున్ భక్షింపఁగాఁ బాడియే. 244

శా. తండ్రీ మీఁకు దినేశవంశజులకున్ దైవం బగున్ బ్రాహ్మణుం
డండ్రామాటలు లేవె భూమిసురగోహత్యాభిలాషంబు గై
కొండ్రే మీయటువంటిసాధువులు రక్షోభావ మిట్లేల మీ
తండ్రిం దాతలఁ బూర్వులం దలఁపవే ధర్మంబునం బోఁ గదే. 245

శా. అన్నా చెల్లెల నయ్యేదర్ విడువు నీ కన్నంబు వెట్టింతు నా
హృన్నాథుర్ ద్విజు గంగికుక్షి నకటా హింసింప నే లయ్య నీ
వెన్నం డింతులతోడఁ బుట్టవె నిజం బిట్టైన ముర్ ముట్ట నా
పన్న ర్ నన్ను శిరంబు ద్రుంచి మటి మత్ప్రాణేశు భక్షింపవే. 246

క. అని కరుణ పుట్ట నాడుచు, వనితామణి పలవరింప వసుధాదేవుం
దినియె నతఁడు పులి పశువుం, దినుక్రియ శాపంబుకతన ధీరహితుం డై. 247

వ. అంత నాబ్రాహ్మణి గోపించి కామార్తనయిన నాదుపెనిమిటి భక్షించితివి గావున నీవు నెలంతలం బొందఁజేరినవేళ మరణంబుఁ బొందు మని కల్మాషపాదుని శపించి పతిశల్యంబులతో నగ్నిప్రవేశంబు సేసి సుగతికిం జనియె నంతఁ బండ్రెం డేండ్లు సనిన నారాజు మునిశాపనిర్ముక్తుం డై. 248

ఆ. రతులకొఱకు నాలి రావింప నదియును, బెదరి విప్రసతి శపించు టెఱిఁగి
మగని నడ్డపెట్టి మైథునకర్మంబు, మాన్చె సతులగోష్ఠి మానె నతఁడు. 249

క. అది కారణము గఁ బుత్రా, భ్యుదయము లే దాసుదాసభూపాలునకుం
దదనుమతి నవ్వసిష్ఠుఁడు, మదయంతికిఁ గడుపు సేసె మదనక్రీడన్. 250

వ. ఇట్లు సుదాసునిభార్య యగుమదయంతి వసిష్ఠువలన గర్భిణియై యేడేండ్లు గర్భంబు ధరించి నీళ్లాడ సంకటపడుచున్న వసిష్ఠుండు వాఁడి యగునశ్మంబున నాగర్భంబుఁ జీరిన నశ్మకుం డనుకుమారుండు పుట్టె నతనికి మూలకుండు పుట్టె నతండు.

క. వీరుఁ డగుపరశురాముఁడు, ఘోరకుఠారమున నృపులఁ గూలుచువేళన్
నారీజనములు దాఁచిన, నారీకవచుం డనంగ నలి నుతి కెక్కెన్. 252

వ. ఆనారీకవచుండు నిర్మూలం బయినరవివంశంబునకు మూలం బగుటం జేసి మూలకుం డనం బరఁగె నామూలకునకు విశ్వసహుండు పుట్టె విశ్వసహునకు ఖట్వాంగుండు పుట్టి చక్రవర్తి యయ్యె నతండు. 253

సీ. అమరులు వేఁడిన నసురనాథులఁ జంపి త్రిదశులతోఁ దనబ్రదుకుకాల
మెం తని యడిగిన నిదె నిండుచున్న ది తడవు లే దేమైన నడుగు మనిన
వరములు గోరక వరవిమానం బెక్కి తనపురి కేతెంచి తత్త్వబుద్ధిఁ
బరమేశ్వరునియంద భావంబుఁ గీలించి కులదైవతద్విజకులముకంటె

తే. నంగనాప్రాణరాజ్యపుత్రాదు లెల్లఁ
గావు ప్రియములు ధర్మంబు గడచి నాదు
మతి ప్రవర్తింప దెన్నఁడు మది నెఱుంగ
నన్య మాయీశ్వరునిఁ దక్క ననుచు మఱియు. 254

మ. ఇలమీఁదర్ బ్రదుకేల వేల్పులవరం బేలా ధనం బేల చం
చలగంధర్వపురీవిడంబనము లైశ్వర్యంబు లేలా జగం
బులఁ బుట్టించు తలంపునం బ్రకృతితోఁ బొత్తై తుదిం బాసి ని

ర్మల మై వాఙ్మనసామితం బగుపరబ్రహ్మంబు నేఁ జెందెదన్. 255

వ. అని నిశ్చయించి. 256

మ. కలసెన్ సంగము లెల్లఁ బాసి నియతిన్ ఖట్వాంగుఁ డశ్రాంత మై
కల దయ్యున్ మఱి మీఁద లే దనెడిదై కల్యాణ మై యాత్మలోఁ
దలఁపం బల్కఁగ రానిదై పరమ మై తత్త్వజ్ఞు లూహించి హృ
జ్జలజాతంబుల వాసుదేవుఁ డని సంస్థాపించు నాబ్రహ్మమున్. 257

వ. అట్టిఖట్వాంగునకు దీర్ఘబాహుండు దీర్ఘబాహునకు రఘువు రఘువునకుఁ బృథుశ్రవసుండు పృథుశ్రవసునకు నజుండు నజునకు దశరథుండును బుట్టె రాదశరథునకు సురప్రార్థితుం డై పరబ్రహ్మమయుం డైనహరి నాల్గువిధంబులై శ్రీరామ లక్ష్మణ భరత శత్రుఘ్ననామంబుల నిజాంశసంభూతుండై జన్మించెఁ దచ్చరిత్రంబు వాల్మీకిప్రముఖు లైనమునులచేత వర్ణితం బైనది యైనను జెప్పెద సావధాన మనస్కుండవై యాకర్ణింపుము. 258

శ్రీ రా మ చ రి త్ర ము

మ. అమరేంద్రాశకుఁ బూర్ణచంద్రుఁ డుదితుం డైనట్లు నారాయణాం
శమునం బుట్టె మదాంధరావణశిరస్సంఘాతసంఛేదన
క్రమణోద్దాముఁడు రాముఁ డాగరితకుం గౌసల్యకున్ సన్నుతా
సమనైర్మల్య కతుల్య కంచితజనుస్సంసారసాఫల్యకున్. 259

మ. సవరక్షార్థము దండ్రి వంపఁ జని విశ్వామిత్రుఁడుం దోడ రా
నవలీలం దునుమాడె రాముఁ డదయుం డై బాలుఁ డై కుంతల
చ్ఛవిసంపజ్జితహాటకం గపటభాషావిస్ఫురన్నాటకన్
జవభిన్నార్యమఘోటకం గరవిరాజత్ఖేటకం దాటకన్. 260

క. గారామునఁ గౌశికమఖ, మారాముఁడు గాచి దైత్యు నధికు సుబాహున్
ఘోరాజిఁ ద్రుంచి తోలెను, మారీచున్ నీచుఁ గపటమంజులరోచున్. 261

మ. ఒకముప్పాఁఁలు గదల్చి తెచ్చిన లలాటోగ్రాక్షుచాపంబు బా
లకరీంద్రంబు సులీలమైఁ జెఱకుఁ గోరం ద్రుంచుచందంబునన్
సకలోర్వీశులుఁ జూడఁగా విఱిచె దోశ్శక్తిన్ విదేహక్షమా
పకగేహంబున సీతకై గుణమణిప్రస్ఫీతకై లీలతోన్. 262

క. భూతలనాథుఁడు రాముఁడు, ప్రీతుం డై పెండ్లి యాడెఁ బృథుగుణమణిసం
ఘాతన్ భాగ్యోపేతన్, సీతన్ ముఖకాంతివిజితసితఖద్యోతన్. 263

క. రాముఁడు నిజబాహుబల, స్థేమంబున భంగపఱిచె దీర్ఘకుఠారో
ద్దామున్ విదళీకృతనృప, భామున్ రణరంగభీము భార్గవరామున్. 264

క. దశరథుఁడు మున్ను గైకకు, వశుఁ డై తా నిచ్చినట్టివరముకతన వా
గ్దశ సెడక యడవి కనిచెను, దశముఖముఖకమలతుహినధామున్ రామున్.

క. జనకుఁడు పనిచిన మే లని, జనకజయును లక్ష్మణుండు సంసేవింపన్
జనపతి రాముఁడు విడిచెను, జనపాలారాధ్య ద్విషదసాధ్య నయోధ్యన్. 266

క. భరతున్ నిజపదసేవా,నిరతున్ రాజ్యమున నునిచి నృపమణి యెక్కెన్
సురుచిరరుచిపరిభావిత, గురుగోత్రాచలముఁ జిత్రకూటాచలమున్. 267

ఉ. పుణ్యుఁడు రామచంద్రుఁ డట వోయి ముదంబునఁ గాంచె దండకా
రణ్యము దాపసోత్తమశరణ్యము నుద్ధతబర్హి బర్హిలా
వణ్యము గౌతమీవిమలవాఃకణపర్యటనప్రభూతసా
ద్గుణ్యము నుల్లసత్తరునికుంజవరేణ్యము నగ్రగణ్యమున్. 268

సీ. ఆవనంబున రాముఁ డనుజసమేతుఁ డై సతితోడ నొకపర్ణశాల నుండ
రావణుచెల్లెలు రతిఁ గోరి వచ్చిన మొగి లక్ష్మణుఁడు దానిముక్కుఁ గోయ
నది విని ఖరదూషణాదులు పదునాల్గువేలు వచ్చిన రామవిభుఁడు గలన
బాణానలంబున భస్మంబు గావింప జనకనందనమేనిచక్కఁదనము

తే. విని దశగ్రీవుఁ డంగజవివశుఁ డగుచు
నర్థిఁ బంచినఁ బసిఁడిఱ్ఱి యై నటించు
నీచు మారీచు రాముఁడు నెఱి వధించె
నంతలో సీతఁ గొనిపోయె నసురవిభుఁడు. 269

ఉ. ఆయసురేశ్వరుండు వడి నంబరవీథి నిలాతనూజ న
న్యాయము సేసి నిష్కరుణుఁ డై కొనిపోవఁగ నడ్డ మైన ఘో
రాయతహేతిఁ ద్రుంచె నసహాయత రామనరేంద్రకార్యద
త్తాయువుఁ బక్షవేగపరిహాసితవాయువు నజ్జటాయువున్. 270

వ. అంత నా రామచంద్రుండు లక్ష్మణసహితుం డై సీత వెదక నరుదెంచి నిజకార్యనిహతుం డైన జటాయువునకుఁ బరలోకక్రియలు గావించి ఋశ్యమూకంబునకుం జని.

క. నిగ్రహము నీకు వల దిఁక, నగ్రజు వాలిన్ వధింతు నని నియమముతో
నగ్రేసరుఁ గా నేలెను, సుగ్రీవుం జరణఘాతచూర్ణగ్రావున్. 272

క. లీలన్ రామవిభుం డొక, కోలం గూలంగ నేసె గురునయశాలిన్
శీలిన్ సేవితశూలిన్, మాలిన్ వాలిన్ దశాస్యమానోన్మూలిన్. 273

క. ఇలమీఁద సీత వెదకఁగ, నలఘుఁడు రాఘవుఁడు పనిచె హనుమంతు నతి
చ్ఛలవంతున్ మతిమంతున్, బలవంతున్ శౌర్యవంతుఁ బ్రాభవవంతున్. 274

క. అలవాటుకలిమి మారుతి, లలితామితలాఘవమున లంఘించెను శై
వలినీగణసంబంధిన్, జలపూరితధరణిగగనసంధిం గంధిన్. 275

వ. అట్లు సముద్రంబు దాఁటి సీతం గని హనుమంతుండు దిరిగి చనుదెంచుచు నక్షకుమారాదుల వధియించి. 276

క. సముదగ్రత ననిలసుతుం, డమరాహితదత్తవాలహస్తాగ్నుల భ

స్మము సేసె నిరాతంకన్, సముదాసురసుభటవిగతశంకన్ లంకన్. 277

వ. ఇట్లు లంకాదహనంబు సేసి వచ్చి వాయుజుండు సీతాకథనంబు సెప్పిన విని రామచంద్రుండు వనచరనాథయూథంబులుం దానును జని చని. 278

శా. ఆరాజేంద్రుఁడు గాంచె భూరివిధరత్నాగారమున్ మీనకుం
భీరగ్రాహకఠోరమున్ విపులగంభీరంబు నభ్రభ్రమ
ద్ఘోరాన్యోన్యవిభిన్నభంగభవనిర్ఘోషచ్ఛటాంభఃకణ
ప్రారుద్ధాంబరపారమున్ లవణపారావారముం జేరువన్. 279

వ. కని తనకుఁ ద్రోవ యి మ్మని వేఁడిన నదియు మార్గంబు సూపక మి న్నందిన నారాచపట్టి రెట్టించినకోపంబున. 280

క. మెల్లనినగవున నయనము, లల్లార్చి శరంబు విల్లు నందినమాత్రన్
గుల్లలు నాఁచులుఁ జిప్పలుఁ, బెల్లలు నై జలధి పెద్దబీ డై యుండెన్. 281

వ. ఇట్లు విపన్నుం డగుసముద్రుండు నదులతోఁ గూడి మూర్తిమంతుం డయి చను దెంచి రామచంద్రునిచరణంబులు శరణంబుఁ జొచ్చి యి ట్లని స్తుతియించె. 282

శా. ఓకాకుత్స్థకులేశ యోగుణనిధీ యోదీనమందార నే
నీకోపంబున కెంతవాఁడ జడధిన్ నీ వేమి భూరాజవే
లోకాధీశుఁడ వాదినాయకుఁడ వీ లోకంబు లెల్లప్పుడున్
నీకుక్షిం బ్రభవించు నుండు నడఁగున్ నిక్కంబు సర్వాత్మకా. 283

క. ధాతల రజమున దేవ,వ్రాతము సత్త్వమున భూతరాశిఁ దమమునన్
జాతులఁగా నొనరించు గు,ణాతీతుఁడ వీవు గుణగణాలంకారా. 284

క. కట్టుము సేతువు లంకం, జుట్టుము నీబాణవహ్ని సురవైరితలల్
గొట్టుము నేలం బడఁ జే,పట్టుము నీయబల నధికభాగ్యప్రబలన్. 285

ఆ. హరికి మామ నగుదు నటమీఁద శ్రీదేవి, తండ్రి నూర కేల తా గడింపఁ
గట్టఁ గట్టి దాఁటు కమలాప్తకులనాథ, నీయశోలతలకు నెలవుగాఁగ. 286

వ. అని విన్నవించిన రామచంద్రుండు సముద్రునిం బూర్వప్రకారంబున నుండు పొమ్మని వీడుకొల్పె నంత. 287

క. ఘనశైలంబులుఁ దరువులు, ఘనజవమునఁ బెఱికి తెచ్చి కపికులనాథుల్
ఘనజలరాశిం గట్టిరి, ఘనవాహప్రముఖదివిజగణము నుతింపన్. 288

వ. ఇట్లు సముద్రంబు దాఁటి రామచంద్రుండు రావణుతమ్ముం డైనవిభీషణుండు శర ణంబు వేఁడిన నభయం బిచ్చి కూడుకొని లంకకుఁ జని విడిసి వేడెపెట్టించి లగ్గలు పట్టించిన. 289

సీ. ప్రాకారములు ద్రవ్వి పరిఖలు పూడిచి కోటకొమ్మలు నేలఁ గూలఁ ద్రోచి
వప్రంబు లగలించి వాకిళ్లు వెకలించి తలుపులు విఱిచి యంత్రములు నెఱచి
ఘనవిటంకంబులు ఖండించి పడవైచి గోపురంబులు నేలఁ గూలఁ దన్ని

సీతాకల్యాణమహోత్సవము.

11—110.

మకరతోరణములు మహిఁ గూల్చి కేతనంబులు సించి సోపానములు గదల్చి

ఆ. గృహము లెల్ల వ్రచ్చి గృహరాజముల గ్రొచ్చి, ధర్మకుంభచయము పాఱవైచి
కరులు కొలను సొచ్చి కలఁచినక్రైవడిఁ, గపులు లంకఁజొచ్చి కలఁచి రపుడు. 290

వ. అంత నయ్యసురేంద్రుండు పంచినఁ గుంభ నికుంభ ధూమ్రాక్ష విరూపాక్ష సురాంతక నరాంతక దుర్ముఖ ప్రహస్త మహాకాయ ప్రముఖు లగుదనుజవీరులు శరశరాసనతోమరగదాఖడ్గశూలభిండిపాలపరశుపట్టిసప్రాసముసలాదిసాధనంబులు ధరియించి మాతంగతురంగస్యందనసందోహంబుతో బవరంబు సేయ సుగ్రీవ పవనతనయ పనస గజ గవయ గంధమాదన నీలాంగద కుముద జాంబవదాదు లారక్కసుల నెక్కటికయ్యంబులందుఁ దరుల గిరులఁ గరాఘాతంబుల నుక్కడంచి త్రుంచి రంత. 291

క. ఆయెడ లక్ష్మణుఁ డుజ్జ్వల,సాయకములఁ ద్రుంచె శైలసమకాయు సురా
జేయు ననర్గళమాయో,పాయున్ నయగుణవిధేయు నయ్యతికాయున్. 292

ఆ. రామచంద్రవిభుఁడు రణమున ఖండించె, మేటికడిమి నీలమేఘవర్ణు
బాహుశక్తిపూర్ణుఁ బటుసింహనాదసం,కుచితదిగిభకర్ణుఁ గుంభకర్ణు. 293

క. అలవున లక్ష్మణుఁ డాజి,స్థలిఁ గూల్చెన్ మేఘనాదుఁ జటులాహ్లాదున్
బలభేదిజయవినోదున్, బలజనితసుపర్వసుభటభావవిషాదున్. 294

వ. అంత. 295

క. తనవా రందఱు మ్రగ్గిన, ననిమిషపతివైరి పుష్పకారూఢుం డై
యనికి నడచి రామునితో, ఘనరౌద్రముతోడ నంపకయ్యము సేసెన్. 296

వ. అయ్యవసరంబున. 297

క. సురపతిపంపున మాతలి, గురుతర మగుదివ్యరథముఁ గొని వచ్చిన నా
ధరణీవల్లభుఁ డెక్కెను, ఖరకరుఁ డుదయాద్రి నెక్కుక్రైవడి దోఁపన్. 298

వ. ఇట్లు దివ్యరథారూఢుం డయి రామచంద్రుండు రావణున కి ట్లనియె. 299

మ. చపలత్వంబున డాఁగి హేమమృగమున్ సంప్రీతిఁ బుత్తెంచుటో
కపటబ్రాహ్మణమూర్తివై యబల నా కాంతారమధ్యంబునం
దపలాపించుటయో మదీయశితదివ్యామోఘబాణాగ్నిసం
తపనం బేగతి నోర్చువాఁడవు దురంతం బెంతయున్ రావణా. 300

క. నీచేసినపాపములకు, నీచాత్మక యముఁడు వలదు నేఁ డిట నానా
రాచములఁ ద్రుంచి వైచెద, ఖేచరభూచరులు గూడి క్రీడం జూడన్. 301

వ. అని పలికి. 302

మ. బలువింటన్ గుణటంకృతంబు నిగుడన్ బ్రహ్మాండభీమంబుగాఁ
బ్రళయోగ్రానలసన్నిభం బగుమహాబాణంబు సంధించి రా
జలలాముం డగురాముఁ డేసె ఖరభాషాశ్రావణున్ దేవతా

బలవిద్రావణు వైరిదారజనగర్భస్రావణుఁ రావణున్. 303

క. దశరథసూనుం డేసిన, విశిఖము హృదయంబుఁ దూఱి వివశుం డగుచుఁ
దశకంధరుండు గూలెను, దశవదనంబులను రక్తధారలు దొరఁగన్. 304

వ. అంత నా రావణుండు దెగుట విని. 305

సీ. కొప్పులు బిగి వీడి కుసుమమాలికలతో నంసభాగంబుల నావరింప
నేసముత్యంబులు సెదరఁ గర్ణిక లూడఁ గంఠహారంబులు గ్రందుకొనఁగ
వదనపంకజములు వాడి వాతెఱ లెండఁ గన్నీళ్లవఱద లంగములు దడుప
సన్నపునడుములు జవ్వాడఁ బాలిండ్లబరువులు నడుములఁ బ్రబ్బికొనఁగ

ఆ. నెత్తి మోఁదికొనుచు నెఱేఁ బయ్యెదలు జాఱ, నట్టు నిట్టుఁ దప్పుటడుగులిడుచు
ససురసతులు వచ్చి రట భూతవేతాళ, సదనమునకు ఘోరకదనమునకు. 306

వ. ఇట్లు వచ్చి తమతమనాథులం గని శోకించి రందు మందోదరి రావణుం జూచి
యి ట్లనియె. 307

ఉ. హా దనుజేంద్ర హా సురగణాంతక హా హృదయేశ నిర్జరేం
ద్రాదుల గెల్చి నీవు కుసుమాస్త్రునికోలల కోర్వలేక సో
న్మాదముగ రఘుప్రవరుమానిని నేటికిఁ దెచ్చి తప్పుడేఁ
గా దని చెప్పినన్ వినక కాలవశంబునఁ బొంది తక్కటా. 308

ఆ. ఎండఁ గాయ వెఱచు నినుఁడు వెన్నెలఁగాయ, వెఱచు విధుఁడు గాలివీవ వెఱచు
లంకమీఁద నిట్టిలంకాపురికి మాకు, నధిప విధవభావ మడరె నేఁడు. 309

క. దురితముఁ దలఁపరు గానరు, జరుగుదు రెట కైన నిమిషసౌఖ్యంబులకై
పరవనితాసక్తులకును, బరధనరక్తులకు నిహముఁ బరముం గలదే. 310

వ. అని విలపింప నంత విభీషణుండు రామచంద్రునిపంపు వడసి రావణునకు దహ
నాదిక్రియలు గావించె నంత రాఘవేంద్రుండు నశోకవనంబున కేఁగి శింశుపా
తరుసమీపంబునందు. 311

శా. దైతేయప్రమదాపరీత నతిభీతన్ గ్రంథిబంధాలక
వ్రాతన్ నిశ్శ్వసనానిలాశుకణజీవంజీవదారామభూ
జాతన్ శుష్కకపోలకీలితకరాబ్జాతం బ్రభూతం గృశీ
భూతం బ్రాణసమేత సీత గనియెన్ భూమీశుఁ డాముందటన్. 312

వ. కని రామచంద్రుండును దాపంబు నొంది భార్యవలన దోషంబు లే కుండుట
వహ్నిముఖంబునం బ్రకటంబు నేసి దేవతలపంపున దేవిం జేకొని. 313

ఉ. శోషితదానవుండు నృపసోముఁడు రాముఁడు రాక్షసేంద్రతా
శేషవిభూతిఁ గల్పసమజీవిని గమ్మని నిల్పె నర్థిసం
తోషణుఁ బాపశోషణు నదూషణు శశ్వదరోషణున్ మితా
భాషణు నార్యపోషణుఁ గృపాగుణభూషణు నవ్విభీషణున్. 314

వ. ఇట్లు విభీషణసంస్థాపనుండై రామచంద్రుండు సీతాలక్ష్మణసమేతుండై సుగ్రీవ హనుమదాదులం గూడికొని పుష్పకారూఢుండై వేల్పులు గురియుపువ్వుల సోనలం దడియుచుఁ దొల్లి వచ్చినతెరువుజాడలు సీతకు నెఱిఁగించుచు మఱలి నందిగ్రామంబునకు వచ్చె నయ్యవసరంబున. 315

ఆ. రామచంద్రవిభునిరాక వీనుల విని, భరతుఁ డుత్సహించి పాదుకలను
మోచికొనుచు వచ్చి ముదముతోఁ బురజను, లెల్లఁ గొలువ నన్న కెదురువచ్చె.

వ. వచ్చి పాదుకల ముందట నిడికొని యెడ నెడ సాష్టాంగదండప్రణామంబులు సేయుచు మెల్లన డాసి రామచంద్రునిపాదంబులు దననొసలం గదియించి తచ్చరణ రేణువులు దుడిచి శిరంబునం జల్లికొని తనివి సనక మఱియు నప్పదకమలంబు లక్కున మోపికొనుచు సంతసంపుఁ గన్నీటం గడిగి నేమంబు లరయుచుండె నంత సీతాలక్ష్మణసహితుండై విభుండును దన కెదురు వచ్చినబ్రాహ్మణజనంబులకు నమస్కరించి తక్కినవారలచేత మన్ననలు వొంది వారల మన్నించె నయ్యవసరంబున. 317

చ. నృపవర పెక్కునాళ్లఁగోలె నిన్ గన కుండినయట్టి నేఁడు మా
తపములు పండె నిందఱము ధన్యుల మైతి మటంచుఁ బుట్టముల్
చపలతఁ ద్రిప్పి పువ్వులవసంతము లాడుచుఁ బాడుచున్ గత
త్రపు లయి యాడుచుం బ్రజలు దద్దయుఁ బండుగు సేసి రెల్లెడన్. 318

సీ. కవ గూడి యిరుదెసఁ గపిరాజు రాక్షసరాజు నొక్కటఁ జామరములు వీవ
హనుమంతుఁ డతిధవళాతపత్రముఁ బట్టఁ బాదుకల్ భరతుండు భక్తిఁ దేర
శత్రుఘ్నుఁ డమ్ములుఁ జాపంబుఁ గొని రాఁగ సౌమిత్రి భృత్యుఁడై చనవుసూప
జలపాత్ర చేఁబట్టి జనకజ గూడిరాఁ గాంచనఖడ్గ మంగదుఁడు మోవఁ

ఆ. బసిఁడికేడె మర్థి భల్లూకపతి మోచి
కొలువఁ బుష్పకంబు వెలయ నెక్కి
గ్రహము లెల్లఁ గొలువఁ గడు నొప్పుసంపూర్ణ
చంద్రుపగిది రామచంద్రుఁ డొప్పె. 319

వ. ఇట్లు పుష్పకారూఢుం డై కపిబలంబులు సేరి కొలువ శ్రీరాముం డయోధ్యకుం జనియె నంతకు మున్న యప్పురంబునందు. 320

సీ. వీథులు సక్కఁ గావించి తోయంబులు సల్లి రంభాస్తంభచయము నిలిపి
పట్టుఁజీరలు సుట్టి బహుతోరణంబులుఁ గలువడంబులు మేలుకట్లుఁ గట్టి
వేదిక లలికించి వివిధరత్నంబుల మ్రుగ్గులు పలుచందములుగఁ బెట్టి
కలయ గోడల రామకథ లెల్ల వ్రాయించి ప్రాసాదముల దేవభవనములను

తే. గోపురంబుల బంగారుకుండ లెత్తి, యెల్లవాకిండ్లఁ గానిక లేర్పరించి
జనులు గైసేసితూర్యఘోషములతోడ, నెదురు నడతెంచి రాఘవేంద్రుకడకు.

క. సమదగజదానధారల, దుమదుమలై యున్న పెద్దత్రోవలతోడన్
రమణీయ మయ్యె నప్పురి, రమణుఁడు వచ్చినఁ గరంగురమణీయపోలెన్. 322

ఆ. రామభూవరేంద్రురాకఁ దూర్యములతో, రథగజాశ్వసుభటరాజితోడ
నమరెఁ బురము చంద్రుఁ డరుదేర ఘూర్ణిల్లు, జంతుభంగమిళితజలధిభంగి. 323

వ. ఇట్లొప్పుచున్న యప్పురంబు ప్రవేశించి రాజమార్గంబున రామచంద్రుం డరుగు చున్నసమయంబున. 324

మ. ఇతఁడే రామనరేంద్రుఁ డీయబల కా యింద్రారి ఖండించె న
ల్లతఁడే లక్ష్మణుఁ డాతఁడే కపివరుం డాపొంతవాఁడే మరు
త్సుతుఁ డాచెంగట నావిభీషణుఁ డటంచుం జేతులం జూపుచున్
సతు లెల్లం బరికించి చూచిరి పురీసౌధాగ్రభాగంబులన్. 325

వ. ఇట్లు సమస్తజనంబుఁ జూచుచుండ రామచంద్రుండు రాజమార్గంబునం జనిచని. 326

సీ. పటికంపుగోడలుఁ బవడంపువాకిండ్లు నీలంపుటరుఁగులు నెఱయఁ గలిగి
కమనీయవైడూర్యకస్తంభచయముల మకరతోరణముల మహితమగుచుఁ
బడగల మాణిక్యబద్ధచేలంబులఁ జిగురుఁదోరణములఁ జెలువు మీఱి
పుష్పదామకముల భూరివాసనలను బహుతరధూపదీపముల మెఱసి

తే. మాఱువేల్పులభంగిని మలయు చున్న, సతులుఁ బురుషులు నెప్పుడు సందడింప
గుఱుతు లిడరాని ధనములకుప్పలున్న, రాజసదనంబునకు వచ్చె రామవిభుఁడు.

వ. ఇట్లు వచ్చి. 328

ఉ. తల్లుల కెల్ల మ్రొక్కి తమతల్లికి వందన మాచరించి య
ల్లల్లబుధాళికిన్ వినతుఁడై చెలికాండ్రను దమ్ములం బ్రసం
ఫుల్లతఁ గౌఁగిలించుకొని భూవరుఁ డోలిఁ గృపారసంబు రం
జిల్లఁగఁ జాల మన్ననలు సేసె నమాత్యులఁ బూర్వభృత్యులన్. 329

వ. తత్సమయంబునఁ దల్లులు. 330

చ. కొడుకులుఁ బెద్దకోడలును గొబ్బున మ్రొక్కిన నెత్తి చేతులం
బుడుకుచు మోములుం దలలు బోరన ముద్దులు గొంచు నవ్వుచుం
దొడలకు వారి రాఁ దిగిచి తోఁగఁగఁ జేసిరి నేత్రధారలన్
వెడలినప్రాణముల్ దగఁ బ్రవిష్టము లయ్యె నటంచు నుబ్బుచున్. 331

వ. అంత వసిష్ఠుం డరుగుదెంచి శ్రీరామచంద్రునిజటాబంధంబు విడిపించి కులవృద్ధులుం దానును సమంత్రకంబుగ దేవేంద్రుని మంగళస్నానంబు సేయించుబృహస్పతి చందంబున సముద్రనదీజలంబుల నభిషేకంబు సేయించె రఘువరుండును సీతాసమేతుం డై జలకంబు లాడి మంచిపుట్టంబులు గట్టికొని కమ్మనిపువ్వులు దుఱిమి సుగంధంబు లలందికొని తొడవులు దొడిగికొని తనకు భరతుండు సమర్పించిన

రాజసింహాసనంబునం గూర్చుండి యతని మన్నించి కౌసల్యకుఁ బ్రియంబు సేయుచు జగత్పూజ్యంబుగ రాజ్యంబు సేయు చుండె నప్పుడు. 332

సీ. కలఁగు టెల్లను మానెఁ గంధు లేడింటికిఁ జలనంబు మానె భూచక్రమునకు
జాగరూకత మానె జలజలోచనునకు దీనభావము మానె దిక్పతులకు
మాసి యుండుట మానె మార్తాండవిధులకు, గావిరి మానె దిగ్గగనములకు
నుడిగి పోవుట మానె నుర్వీరుహంబుల కడఁగుట మానెఁ ద్రేతాగ్నులకును

ఆ. గడిఁది వ్రేఁగు మానెఁ గరిగిరికిటినాగ, కమఠములకుఁ బ్రజలకలఁక మానె
రామచంద్రవిభుఁడు రాజేంద్రరత్నంబు, ధరణిభరణరేఖఁ దాల్చునపుడు. 333

వ. మఱియును. 334

సీ. పొలఁతులవాలుచూపులయంద చాంచల్య మబలలనడుములయంద లేమి
కాంతాలకములంద కౌటిల్యసంచార మతివలనడపులయంద జడిమ
ముగుదలపరిరంభములయంద పీడన మంగనాకుచములయంద పోరు
పడఁతులరతులంద బంధసద్భావంబు సతులఁ బాయుటలంద సంజ్వరంబు

తే. ప్రియులు ప్రియురాండ్ర మనముల బెరసి తార్పు
లంద చౌర్యంబు వల్లభు లాత్మసతుల
నాఁగి క్రొమ్ముళ్లు వట్టులం దక్రమంబు
రామచంద్రుఁడు పాలించు రాజ్యమందు. 335

క. తండ్రిక్రియ రామచంద్రుఁడు, దండ్రుల మఱపించి ప్రజలఁ దా రక్షింపం
దండ్రుల నందఱు మఱచిరి, దండ్రి గదా రామచంద్రధరణిపుఁ డనుచున్. 336

వ. మఱియు నారామచంద్రుండు, రాజర్షిచరితుండును నిజధర్మనిరతుండును నేక పత్నీవ్రతుండును సర్వలోకసమ్మతుండును నగుచు ధర్మవిరోధంబు గాకుండఁ గోరిక లనుభవించుచుఁ ద్రేతాయుగం బైనఁ గృతయుగధర్మంబుఁ గావించుచు బాలమరణంబు మొదలగు నరిష్టంబులు ప్రజలకుఁ గలుగకుండ రాజ్యంబు సేయు చుండె నయ్యెడ. 337

ఆ. సిగ్గు వడుట గల్గి సింగారమును గల్గి, భక్తి గల్గి చాల భయముఁ గల్గి
నయముఁ బ్రియముఁ గల్గి నరనాథుచిత్తంబు, సీత దనకు వశము సేసికొనియె.

వ. అనిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డిట్లనియె. 339

ఆ. భ్రాతృజనులయందు బంధువులందును, బ్రజలయందు రాజభావ మొంది
యెట్లు మెలఁగె రాఘవేశ్వరుం డెవ్వనిఁ, గూర్చి క్రతువు లెట్లు గోరి చేసె. 340

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 341

సీ. భగవంతుఁ డగురామభద్రుండు ప్రీతితో దేవోత్తముని సర్వదేవమయునిఁ
దనుఁ దాన కూర్చి యధ్వరములు సేసెను హోతకుఁ దూరుపు నుత్తరంబు
సామగాయకునికి శమనదిగ్భాగంబు బ్రహ్మకుఁ గ్రమమునఁ బడమ రెల్ల

నధ్వర్యునకు శేష మాచార్యునకు నిచ్చి సొమ్ములఁ బంచి భూసురుల కొసఁగి
తే. తనదు రెండుపుట్టంబులుఁ దనకు నయిన, మెలఁతమంగళసూత్రంబుమినుకుఁదక్క
వినతుఁ డై యుండె నారామువితరణంబు, పాండవోత్తమ యేమని పలుకవచ్చు.
వ. అంత నారామచంద్రునిదానశీలత్వంబునకు మెచ్చి విప్రవరులు దమతమభూ
ములు మరల నిచ్చి యి ట్లనిరి. 343
ఆ. ధరణి వలదు మాకుఁ దపసుల కేల నీ, వఖిలలోకగురుఁడ వైనహరివి
మామనంబులందు మలయుచీఁకటిఁ బాపు, భవదుదారరుచులఁ బార్థివేంద్ర. 344
వ. అని పలికి బ్రహ్మణ్యదేవుం డైనరామచంద్రుని వినయోక్తులం బూజించి ము
నులు సని రిట్లు పెద్దకాలంబు రాజ్యంబు సేసి రాఘవేంద్రుం డొక్కదినంబున.
సీ. వసుధపైఁ బుట్టెడు వార్త లాకర్ణించుకొఱకు నై రాముండు గూఢవృత్తి
నడురేయి దిరుగుచో నాగరజనులలో నొక్కఁడు దనసతి యొప్పకున్న
నొరునింటఁ గాఁపురం బున్న చంచలురాలిఁ బాయంగ లేక చేపట్ట నేమి
తా వెఱ్ఱి యగురామధరణీశ్వరుండ నే బేల పొమ్మనుమాట బిట్టు పలుక
ఆ. నాలకించి మఱియు నామాట చారుల, వలన జగములోనఁ గలుగఁ దెలిసి
సీత నిద్రవోవఁ జెప్పక వాల్మీకి, పర్ణశాలఁ బెట్టఁ బనిచె రాత్రి. 346
వ. అంత సీతయు గర్భిణి గావునఁ గుశలవు లనియెడికొడుకులం గనియె. వారికి
వాల్మీకి జాతకర్మంబు లొనరించె లక్ష్మణునకు నంగదుండు జంద్రకేతుండును
భరతునకు దక్షుండును బుష్కలుండును శత్రుఘ్నునకు సుబాహుండును
శ్రుతసేనుండును సంభవించి రయ్యెడ.
క. బంధురబలుఁ డగుభరతుండు, గంధర్వచయంబుఁ ద్రుంచి కనకాదుల స
ద్బంధు డగునన్న కిచ్చెను, బంధువులును మాతృజనులుఁ బ్రజలుఁ మెచ్చన్.
ఆ. మధువనంబులోన మధునందనుం డగు, లవణుఁ జంపి భుజబలంబు మెఱసి
మధుపురంబు సేసె మధుభాషి శత్రుఘ్నుఁ, డన్న రామచంద్రుఁ డా ననంగ. 349
వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు రామచంద్రునికొమారు లయినకుశలవు లిద్దఱును
వాల్మీకివలన వేదాదివిద్యలయందు నేర్పరు లై పెక్కుసభల సతానంబుగా
రామకథాశ్లోకంబులు పాడుచు నొక్కనాఁడు రాఘవేంద్రునియజ్ఞశాలకుం
జని.
మత్తకోకిలము. వట్టిమ్రాకులు పల్లవింప నవారి రై మధుధార దా
నుట్టఁ బాడిన వారిపాటకు నుర్వరాధిపుఁడుం బ్రజల్
బిట్టు సంతస మంది రయ్యెడఁ బ్రీతిఁ గన్నులబాష్పముల్
దొట్ట నౌదల లూఁచి వారలతోడిమక్కువ పుట్టఁగాన్. 351
వ. అంత నారామచంద్రుండు కుమారుల కి ట్లనియె. 352
ఆ. చిన్నియన్నలార శీతాంశుముఖులార, నళినదళవిశాలనయనులార

మధురభాషులార మహిమీఁద నెవ్వరు, దల్లి దండ్రి మీకు ధన్యులార. 353

వ. అనిన వార లేము వాల్మీకిపౌత్రులము రాఘవేశ్వరునియాగంబు సూడ వచ్చితి మనవుడు మెల్లన నగి యెల్లిప్రొద్దున మీతండ్రి నెఱింగెద రుండుండని యొక్క నివాసంబునకు సత్కరించి పనిచె మఱునాఁడు సీతం దోడ్కొని కుశలవుల ముందట నిడుకొని వాల్మీకి వచ్చి రఘుపుంగవునిం గని యనేకప్రకారంబుల వినుతించి యి ట్లనియె. 354

ఆ. సీత సుద్దరాలు చిత్తవాక్కర్మంబు, లందు సత్యమూర్తి యమలచరిత
పుణ్య సాధ్వి విడువఁబోలదు చేకొను, రవికులాబ్ధిచంద్ర రామచంద్ర. 355

వ. అని వాల్మీకి వలుక రామచంద్రుండు పుత్రార్థియై విచారింపఁ గుశలవులను వాల్మీకికి నొప్పగించి రామచంద్రచరణధ్యానంబు సేయుచు నిరాశ యై సీత భూవివరంబు సొచ్చె నయ్యెడ. 356

మ. ముదితా యేటికిఁ గ్రుంకి తీవు మనలో మోహంబు చింతింపవే
వదనాంభోజము సూపవే మృదువు నీవాక్యంబు విన్పింపవే
తుది సేయం దగ దంచు నీశ్వరుఁడు నై దుఃఖించె భూపాలుఁ డా
పద గాదే ప్రియురాలిఁ బాసినయెడన్ భావింప నెవ్వారికిన్. 357

వ. అని వగచి రామచంద్రుండు బ్రహ్మచర్యంబు ధరియించి పదుమూఁడువేల యేం డ్లెడతెగకుండ నగ్నిహోత్రంబులు సెల్లించి తా నీశ్వరుండు గావునఁ దన మొదలినెలవునకుం జనియె నివ్విధంబున. 358

ఆ. ఆదిదేవుఁ డైనయారామచంద్రుని, కబ్ధి గట్టు టెంత యసురకోటిఁ
జంపు టెంత కపులసాహాయ్య మది యెంత, సురలకొఱకుఁ గ్రీడ సూపెఁ గాక.

చ. వశుఁడుగ మ్రొక్కెదన్ లవణవారిధివిజృంభణతానివర్తికిన్
దశదిగధీశమౌళిమణిదర్పణమండితదివ్యకీర్తికిన్
దశశతభానుమూర్తికి సుధారుచిభాషికి సాధుపోషికిన్
దశరథరాజుపట్టికిని దైత్యపతిం బొరిగొన్న జెట్టికిన్. 360

ఉ. నల్లనివాఁడు పద్మనయనంబులవాఁడు మహాశుగంబులున్
విల్లును దాల్చువాఁడు గడు విప్పగువక్షమువాఁడు మేలు పైఁ
జల్లెడువాఁడు నిక్కినభుజంబులవాఁడు యశంబు దిక్కులం
జల్లెడువాఁడు నైనరఘుసత్తముఁ డిచ్చుత మా కభీష్టముల్. 361

ఆ. రామచంద్రుఁ గూడి రాకలఁ బోకలఁ, గదిసి తిరుగువారుఁ గన్నవారు
నంటికొన్నవారు నాకోసలప్రజ, లరిగి రాదియోగు లరుగుగతికి. 362

క. మంతనములు సద్గతులకుఁ, బొంతనములు ఘనము లైనపుణ్యముల కిదా
నీంతనపూర్వమహాఘుని, కృంతనములు రామనామకృతచింతనముల్. 363

వ. ఆరామచంద్రునకుఁ గుశుండును గుశునకు నతిథియు నతిథికి నిషధుండును నిష

ధునకు నభుండును నభునికిఁ బుండరీకుండును బుండరీకునకు క్షేమధన్వుండును క్షేమధన్వునకు దేవానీకుండును దేవానీకునకు నహీనుండును నహీనునకుఁ బారియాత్రుండును బారియాత్రునకు బలుండును బలునకుఁ జలుండును జలునకు నర్కసంభవుం డగువజ్రనాభుండును వజ్రనాభునకు శంఖణుండును శంఖణునకు విధృతియు విధృతికి హిరణ్యనాభుండును జనియించి రతండు జైమినిశిష్యుం డైనయాజ్ఞవల్క్యమునివలన నధ్యాత్మయోగంబు నేర్చి హృదయకలుషంబులం బాసి యోగచర్యుం డయ్యె నాహిరణ్యనాభునకుఁ బుష్యుండును బుష్యునకు ధ్రువసంధియు ధ్రువసంధికి సుదర్శనుండును సుదర్శనునకు నగ్నివర్ణుండును నగ్నివర్ణునకు శీఘ్రుండును శీఘ్రునకు మరు వనురాజశ్రేష్ఠుండును బుట్టి రారాజయోగి సిద్ధుం డయి కలాపగ్రామంబున నున్నవాఁడు కలియుగాంతంబున నష్టం బయ్యెడు సూర్యవంశంబుఁ గ్రమ్మఱఁ బుట్టింపం గలవాఁ డామరువునకుఁ బ్రశుశ్రుకుండును నాప్రశుశ్రుకునకు సంధియు నతనికి సమర్షణుండును నాయమర్షణునికి మహస్వంతుండును నామహస్వంతునకు విశ్వసాహ్వుండును నావిశ్వసాహ్వునకు బృహద్బలుండును జనియించి రాబృహద్బలుఁడు భారతయుద్ధంబున మీతండ్రి యగునభిమన్యునిచేత హతుం డయ్యె వినుము. 364

భవిష్య ద్రాజేతిహాసము

తే. పరఁగ నిక్ష్వాకుఁడును బృహద్బలుఁడు మొదలుఁ
దుదయుఁ గాఁ గలరాజులఁ దోడుతోడ
నెఱుఁగఁ జెప్పితి నీవారి నింక మీఁదఁ
బుట్టఁ గలవారిఁ జెప్పెద భూవరేంద్ర. 365

వ. ఆబృహద్బలునకు బృహద్రణుండును బృహద్రణునకు నురుక్షతుండును నాతనికి వత్సప్రీతుండును వత్సప్రీతునకు బ్రతివ్యోముండును బ్రతివ్యోమునకు భానుండును భానునకు సహదేవుండును సహదేవునకు బృహదశ్వుండును బృహదశ్వునకు భానుమంతుండును భానుమంతునకుఁ బ్రతీకాశ్వుండును బ్రతీకాశ్వునకు సుప్రతీకుండును సుప్రతీకునకు మేరుదేవుండును మేరుదేవునకు సుతక్షత్రుండును సుతక్షత్రునకు ఋక్షకుండును ఋక్షకునకు నంతరిక్షుండును నంతరిక్షునకు సుతపుండును సుతపునకు నమిత్రజిత్తును నతనికి బృహద్వాజియు నతనికి బర్హియు బర్హికి ధనంజయుండును ధనంజయునకు రణంజయుండును నతనికి సృంజయుండును సృంజయునకు శాక్యుండును శాక్యునకు శుద్ధాదుండును శుద్ధాదునకు లాంగలుండును లాంగలునకుఁ బ్రసేనజిత్తును నతనికి క్షుద్రకుండును క్షుద్రకునకు ఋణకుండును ఋణకునకు సురథుండును సురథునకు సుమిత్రుండును బుట్టుదురు సుమిత్రునియనంతరకాలంబున సూర్యవంశంబు నశింపఁగలదు వీరలు బృహద్బలునినుండి క్రమంబునం బుట్టం గలవార లని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె.

సీ. ధన్యుఁ డాయిక్ష్వాకుతనయుఁ డౌనిమి యాగ మాచరింపఁగఁ గోరి యావసిష్ఠు
నా_ర్త్విజ్యమునకుఁ దా నర్థింపఁ గని యాతఁ డింద్రునిమఖము సేయింప నియ్యఁ
కొనినాఁడ మఱి వత్తుఁ గొదవ లేదని వచ్చి సంసార మెంతయుఁ జంచలంబు
కాలయాపన మేల క్రతువు సేసెద నని యన్యఋత్విక్కుల నతఁడు గూర్చి.

తే. చేయ నింద్రునియాగంబు సెల్లఁజేసి, గురుఁడు సనుదెంచి శిష్యుపైఁ గోపమెత్తి
యోరి నావచ్చునందాఁక నుండ వనుచు, నతనిదేహంబు వడుఁగాత మనిశపించె.

వ. ఇట్లు వసిష్ఠుండు శపించిన నిమియును వసిష్ఠునిదేహంబు వడుఁగాక యని మ
రల శపియింప నవ్వసిష్ఠుండు మిత్రావరుణులవలనఁ గడపట నూర్వశికి జన్మించె
గురుశాపంబున బ్రహ్మజ్ఞాని యైననిమి విగతదేహుం డైన నతనిదేహంబు మునీ
శ్వరులు గంధవస్తువులం బొదివి డాఁచి దొరఁకొన్న సత్త్రయాగంబు సెల్లిం
చిరి కడపట దేవగణంబులు మెచ్చి వచ్చిన వారలకు నిమిదేహంబు సూపి
బ్రదుకం జేయుం డనవుడు వారలు నిమిప్రాణంబు వచ్చుంగాక యని పలికిన నిమి
దనదేహంబు సొర నొల్లక యి ట్లనియె. 368

మ. అతిమోహాకులితంబు సాంద్ర మమతాహంకారమూలంబు సం
తతనానాసుఖదుఃఖపీడిత మనిత్యం బిట్టిదేహంబుసం
కృతి నా కేటికి మీనదేహమునభంగిన్ భీతబాహుళ్య మం
చితరుల్ పెద్దలు దీనిఁ జేకొనరు సర్వేశున్ హరిం గొల్చుచున్. 369

వ. అని పలికిన నిమిమాటలు క్రమ్మఱింప నేరక శరీరులు గన్నులు దెఱచినప్పుడును
మూసినప్పుడును నిమి గానవచ్చుం గాక యని పల్కి దేవతలు చని రంత.

ఆ. పెద్ద లైనమునులు పృథివీస్థలికి రాజు, లేమిఁ జూచి నిమికళేబరంబు
దరువ నొకఁడు పుట్టెఁ దనయుండు వానిని, జనకుఁ డనుచుఁ బలికె జగము లెల్ల

వ. మఱియు నతండు విదేహజుండు గావున వైదేహుం డనియు మథనజాతుండు
గావున మిథిలుం డనియు ననం బరఁగె నమ్మిథిలునిచేత నిర్మితం బయినది మిథిలా
నగరంబు నాఁ బరఁగె నాజనకునకు నుదావసుండును నుదావసునకు నందివర్ధనుం
డును నందివర్ధనునకు సుకేతుండును సుకేతునకు దేవరాతుండును దేవరాతునకు
బృహద్రథుండును బుట్టిరాతనికి మహావీర్యుండును నతనికి సుధృతియు నత
నికి ధృష్టకేతుండును నతనికి హర్యశ్వుండును నతనికి మరువును నతనికిఁ బ్రతిం
ధకుండును నతనికిఁ గృతరయుండును నతనికిఁ దేవమీఢుండును నతనికి విధృ
తుండును నతనికి మహాధృతియు నతనికిఁ గీ_ర్తిరాతుండును నతనికి మహారోముం
డును నతనికి స్వర్ణరోముండును నతనికి హ్రస్వరోముండును నతనికి సీరధ్వజుం
డును బుట్టిరి. 372

ఆ. అతఁడు మఖము సేయ నవని దున్నింపంగ, లాంగలంబుకొనను లక్షణాంగి
సీత జాత యయ్యె సీరధ్వజుం డనఁ, దానఁ జెప్పఁబడియె ధన్యుఁ డతడు. 373

వ. ఆసీరధ్వజునకుఁ గుశధ్వజుండును గుశధ్వజునకు ధర్మధ్వజుండును ధర్మధ్వజునకు కృతధ్వజ మితధ్వజు లనువా రిద్దఱుఁబుట్టి రందుఁ గృతధ్వజునకుఁ గేశిధ్వజుం డుదయించె నతండు తన్నుఁ దా నెఱింగెడివిద్యయందు నేర్పరి యయ్యె. మిత ధ్వజునకు ఖాండిక్యుం డనువాఁడు జన్మించి తండ్రివలన నెఱుక గలవాఁడై కర్మ తంత్రంబు నేర్చి కేశిధ్వజునివలన భీతుం డై యేఁగె ఖాండిక్యునకు భానుమం తుండును భానుమంతునకు శతద్యుమ్నుండును శతద్యుమ్నునికి శుచియు శు చికి సనద్వాజుండు సనద్వాజునకు నూర్ధ్వకేతుండును నూర్ధ్వకేతునకు నజుండును నజునకుఁ బురుజిత్తును బురుజిత్తునకు నరిష్టనేమియు నరిష్టనేమికి శ్రుతాయు వును శ్రుతాయువునకుఁ బార్శ్వకుండును బార్శ్వకునకుఁ జిత్రరథుండును జిత్ర రథునకు క్షేమాపియు క్షేమాపికి హేమరథుండును హేమరథునకు సత్యరథుం డును సత్యరథునకు నుపగురుండును నుపగురునకు నగ్నిదేవుప్రసాదంబున నుప గుర్వుండును నుపగుర్వునకు సావనుండును సావనునకు సువర్చనుండును గల్గి రతండె సుభూషణుం డని వినంబడు నాసుభూషణునకు జయుండును జయునకు విజయుండును విజయునకు ధృతుండును ధృతునకు సనఘుండును సనఘునకు వీతి హవ్యుండును వీతిహవ్యునకు ధృతియు ధృతికి బహుళాశ్వుండును బహుళాశ్వు నకుఁ గృతియుఁ గృతికి మహావశియును జన్మించిరి వీరలు మైథిలు లగు రాజు లని చెప్పంబడుదురు యోగీశ్వరప్రసాదంబున గృహస్థు లై యుండియు బంధనిర్ముక్తులై యాత్మజ్ఞానంబు గలిగి నిరంతర బ్రహ్మానుసంధానంబు సేయుచు నుండుదు రని పలికి శుక యోగీంద్రుం డిట్లనియె. 374

చంద్రవంశ్యు లగురాజులయితిహాసము

ఆ. చంద్రగౌర మైనచంద్రవంశమునందుఁ, జంద్రకీర్తితోడ జనిత మైన
యట్టిపుణ్యమతుల నైళాదిరాజుల, నింక వినుము మానవేంద్రచంద్ర. 375

సీ. ఒకవేయింతలలతో నుండుజగన్నాథుబొడ్డుఁదమ్మిని బ్రహ్మపుట్టె మొదల
నతనికి గుణముల నతనిఁ బోలినదక్షుఁ డగునత్రి సంజాతుఁ డయ్యె నత్రి
కడగంటిచూడ్కులఁ గలువలసంగడీఁ డుదయించి విప్రులకోషధులకు
నమరఁ దారాతతి కజునిపంపున నాథుఁ డై యుండి రాజసూయంబు చేసి

తే. మూఁడులోకములను గెల్చి మోఱకమునఁ
జని బృహస్పతిపెండ్లాముఁ జారుమూర్తిఁ
దార నిలు సొచ్చి కొనిపోయి తన్ను గురుఁడు
వేడునందాఁక నయ్యింతి విడువఁ డయ్యె. 376

వ. అంత వేల్పులతో రక్కసులకుఁ గయ్యం బయ్యె బృహస్పతితోడివైరంబునం జేసి రాక్షసులుం దానును శుక్రుండు చంద్రునిం జేపట్టె సురాచార్యునిం బోఁ దోలిన హరుండు భూతగణసమేతుం డై తన గురుపుత్రుం డైన బృహస్పతిం

జేపట్టె దేవేంద్రుండు సురగణంబులుం దానును బృహస్పతికి నడ్డంబు వచ్చె నయ్యవసరంబున బృహస్పతిభార్యానిమిత్తంబున రణంబు సురాసురవినాశకరం బయ్యె నాలోన బృహస్పతితండ్రి యగునంగిరసుండు సెప్పిన విని బ్రహ్మదేవుండు వచ్చి చంద్రునిం గోపించి గర్భిణి యైనతారను మరల నిప్పించినం జూచి బృహస్పతి దాని కిట్లనియె. 377

ఉ. సిగ్గొకయింత లేక వెలచేడియకైవడి ధర్మకీర్తులం
బొగ్గులు సేసి జారు శశిం బొంది కటా కడు పేల తెచ్చుకొం
టెగ్గు దలంపఁగా వలదె యిప్పుడు గర్భము డించుకొమ్ము నిక్
ప్రగ్గఁగఁ జేసెదం జెనఁటి మానవతుల్ నినుఁ జూచి మెత్తురే. 378

వ. అని కోపించుచుండ నాచెలువకుఁ బసిండిచాయమేను గలకుఱ్ఱండు వుట్టె వానిం జూచి మోహంబు సేసి బృహస్పతి దనకొడు కనియునుం జంద్రుండు దనకన్నవాఁ డనియునుం జగడించి రప్పుడు. 379

ఆ. వారివాదు సూచి వారింపఁగా వచ్చి, యేర్పరింప లేక యెల్లమునులు
నమరవరుల నడుగ నావేడుకలకత్తె, యెఱుఁగుఁ గాని యితరు లెఱుఁగ రనిరి.

వ. ఆపలుకులు విని సిగ్గుపడి యున్న తారకుఁ జిన్నికొమరుం డి ట్లనియె. 381

క. ఇలువరుస చెడఁగ బంధులు, దల వంపఁగ మగఁడు రోయఁ దల్లీ కట్టా
వెలి నేల నన్నుఁ గంటివి, కలిగించినవాఁడు శీతకరుఁడో గురుఁడో. 382

వ. అని పలుకుచున్నకొడుకునకు మఱుమాట లాడనేరక యూరక యున్నతార నేకాంతంబునకుం జీరి మంతనంబున బ్రహ్మ యిట్లనియె. 383

మ. చెలువా నీయెలసిగ్గు వాసి గురుఁడో శీతాంశుఁడో యెవ్వఁ డీ
లలితాకారుఁ గుమారుఁ గన్నయతఁ డేలా దాఁప నీపాటు నీ
తలనే పుట్టెనె వెచ్చ నూర్పకుము కాంతల్ గాముకల్ గారె మా
టల నిం చేమియుఁ బోదు పో యొరులతోడం జెప్ప విన్పింపవే. 384

వ. అని పలికిన బ్రహ్మకు నెదురు మాటాడ వెఱచి మంతనంబున నయ్యింతి చంద్రునికిం గన్నదాన ననవుడు నాబాలకునకుం బుధుం డని పేరు వెట్టి చంద్రున కిచ్చి బ్రహ్మ సనియె నంత. 385

ఆ. బుద్ధిమంతుఁ డయినబుధుఁడు పుత్రుం డైన, మేను వెంచి రాజు మిన్ను ముట్టె
బుద్ధిగలసుతుండు పుట్టినచోఁ దండ్రి, మిన్ను ముట్ట కేల మిన్నకుండు. 386

వ. ఆబుధునకుఁ దొల్లి చెప్పినయిళాకన్యకవలనఁ బురూరవుండు పుట్టెనాపురూరవునకుం గలశౌర్యసౌందర్యగాంభీర్యాదిగుణంబులు నారదునివలన నింద్రసభలోన నూర్వశి విని మిత్రావరుణశాపంబున మనుష్యస్త్రీరూపంబు దాల్చి భూలోకంబునకు వచ్చి ముందట నిలువంబడి. 387

తరలము. సరసిజాక్షు మృగేంద్రమధ్య విశాలవక్షు మహాభుజుగ్

సురుచిరాననచంద్రమండలశోభితున్ సుకుమారు నా
పురుషవర్యుఁ బురూరవుం గని పువ్వుటంపజోదుచేఁ
దొరఁగుక్రొవ్విరితూపులన్ మది దూలిపోవఁగ భ్రాంత యై. 388

వ. ఊర్వశి నిలిచి యున్నంత. 389

ఉ. భావజుదీమమో మొగులుఁ బాసి వెలుంగు మెఱుంగొ మోహినీ
దేవతయో నభోరమయొ దీనికరగ్రహణంబు లేనిచో
జీవన మేటి కంచు మరుచేఁ జిగురాకడిదమ్ముజిమ్ములం
దా వడఁకెం బురూరవుఁడు దామరపాకుజలంబు కైవడిన్. 390

వ. ఇట్లా రాచపట్టి చెఱకువింటివానిదాడికి నోడి యెట్టకేలకు సైరణ సేసి నిలుకడఁ
దెచ్చికొని యచ్చెలువ కిట్లనియె. 391

ఉ. ఎక్కడనుండి రాక మన కిద్దఱకుం దగు నీకు దక్కితిన్
మ్రుక్కడి వచ్చెనే యలరుముల్కులవాఁ డడిదంబుఁ ద్రిప్పు చే
దిక్కు నెఱుంగఁ జూడు నను దేహము దేహము గేలుఁ గేల నీ
చెక్కునఁ జెక్కు మోపి తగుచెయ్వుల నన్ను విపన్నుఁ గావవే. 392

వ. అనినఁ బ్రోడచేడియ యిట్లనియె. 393

మ. ఇవె నాకూర్చుతగళ్లు రెండు దగ నీ వెల్లప్పుడుం గాచె దే
ని వివస్త్రుండవు గాక నాకడఁ దగన్ నీ వుండు దేనిన్ విశే
షవిలాసాధిక నీకు నాఘృతము భక్ష్యం బయ్యెనేనిన్ మనో
జవినోదంబుల నిన్నుఁ దేల్తు నగునే చంద్రాన్వయగ్రామణీ. 394

వ. అని పలికిన వేల్పులవెలయాలి ప్రతినమాటల కియ్యకొని తనమనంబున. 395

క. మంచి దఁట రూపు సంతతి, నంచిత యాదేవగణిక యఁట మరుచేతన్
సంచలితచిత్త యై కా, మించిన దఁట యింతకంటె మేలుం గలదే. 396

వ. అని నిశ్చయించుకొని. 397

ఆ. రాజు రాజముఖిని రతిఁ దేల్చె బంగారు, మేడలందు దరులనీడలందుఁ
దోఁటలందు రత్నకూటంబులందును, గొలఁకులందు గిరులకెలఁకులందు. 398

వ. అంత నయ్యిద్దఱకుం దగులంబు నెలకొని. 399

క. ఒకదిక్కు కాని చనఁ బో, రొకచోటన కాని నిలిచియుండరు దమలో
నొకటియ కాని తలంపరు, నొకనిమిషముఁ బాయలేరు నువిదయు ఱేఁడున్.

క. దయ్య మెఱుంగున్ వారల, నెయ్యంబులు మక్కువలును నిజమరితనముల్
వియ్యములును నెడసందిని, బయ్యెదకొం గడ్డ మైనఁ బ్రాణము వెడలున్.

వ. ఇట్లూర్వశియుం బురూరవుండు నొండొరువులవలన మక్కువలు చెక్కులొత్తం
బగళ్లు రేలు నెల్లెడల విహరింప నొక్కనాఁడు దేవలోకంబున దేవేంద్రుండు
గొలు వుండుతఱిఁ గొలువున నూర్వశి లేకుండుటం జూచి. 402

క. ఇన్నిదినంబులకును మన, మున్న సభామధ్యవేది యూర్వశి లేమిన్
విన్నఁదనంబున నున్నది, వన్నె దఱిఁగి యున్న పసిఁడివడువున ననుచున్. 403

వ. ఇంద్రుండు గంధర్వులం బనిచిన వారు నడురేయిం జని చీఁకటి నూర్వశి పెంచుచున్న యేడకంబులం బట్టిన నవి రెండును మొఱ వెట్టిన వాని మొఱ విని రతిఖిన్నుం డై మేను మఱచి కూరుకుచున్న పురూరవుకౌఁగిట నుండి యూర్వశి యిట్లనియె. 404

మ. అదె నాబిడ్డలఁ బట్టి దొంగలు మహాహంకారు లై కొంచు ను
న్మదు లై పోయెద రడ్డపాటునకు సామర్థ్యంబునన్ హీనుఁ డై
కదలం డీమగపంద కూరుకుగతిం గన్మూసి గుర్వెట్టుచున్
వదలంజాలఁడు నాదుకౌఁగిలియు దా వంధ్యాత్ముఁ డై చెల్లరే. 405

క. పగతురు దొంగల రేఁపఁగ, మగఁటిమి వాటింప లేక మగతన మెల్లన్
మగువలకౌఁగిటఁ జూపెడు, మగవాఁ డగుకంటె మగఁడు మగువగు టొప్పున్.

ఆ. అధముఁ డైనవాని కాలగుకంటె న, త్యధికునింట దాసి యగుట మేలు
హీనుఁ బొంది యోని హింసింపఁగా నేల, యువతిజనుల కూరకుంట లెస్స.

క. ఏటికి నీ రాచఱికం, బాఁటది మొఱవెట్టఁ బశువు లాతురపడ నో
యాఁట దని లేచి దొంగల, గీఁటవు వెడలంగ శవముక్రియ నుండె దిదే. 408

క. వినియు వినవు రణభీరువు, మనుజాధము నిదురపోతు మందుని నకటా
నినుఁ జక్రవర్తిఁ జేసిన, వనజాసనుకంటె వెఱ్ఱివాఁడును గలఁడే. 409

వ. అని పెక్కుభంగుల నయ్యింతి పరుసనిపలుకు లనుకఱకువాలమ్ములు సెవులఁ జొనుప నారాజశేఖరుం డంకుశంబుపోట్ల నదరుమదగజంబుచందంబునఁ జీర మఱచి దిగంబరుం డై లేచి వాలు కేల నంకించి యానడురేయి దొంగల నఱికి వైచి మేషంబుల విడిపించుకొని తిరిగి వచ్చునెడ. 410

ఆ. చీర లేనిమగనిఁ జెలువ దా నీక్షించి, కిన్న మొఱఁగి పోయెఁ గడఁక నతఁడు
వెఱ్ఱివానిభంగి వివశుఁ డై వడి లేచి, పొరల తెరలి స్రుక్కి సొక్కిపడియె. 411

వ. మఱియుఁ బురూరవుండును మదనాతురుం డై వెదకుచు సరస్వతీనదీతీరంబునం జెలికత్తెలలోఁ గూడియున్న యూర్వశిం గని వికసితముఖకమలుం డై యిట్లనియె.

మ. తనుమధ్యా యిది యేల వచ్చి తకటా ధర్మంబె శర్మంబె మున్
మనలో నుంకుగ నాడికొన్న పలుకుల్ మర్యాదలుం దప్పెనే
నిను నేఁ బాసినయంతనుండి తనువు న్నేలం బడం బాతె నన్
దిను నుగ్రంపుమృగాలి దీనుఁ గరుణాదృష్టిన్ విలోకింపవే. 413

వ. అనిన నూర్వశి యిట్లనియె. 414

క. మగువలకు నింత లొంగెదు, మగవాఁడవె నీవు పశువుమాడ్కిన్ వగవం
దగవే మానుషపశువును, మృగములుఁ గని రోయుఁ గాక మే లని తినునే. 415

వ. అదియునుంగాక. 416

మ. తలఁపుల్ చిచ్చులు మాట లుజ్జ్వలసుధాధారల్ విభుం డైనపు
వ్విలుతుర్ మెచ్చర యన్యులన్ వలతు రేవిశ్వాసమున్ లేదు క్రూ
రలు తోడం బతి నైనఁ జంపుదు రధర్మల్ నిర్దయల్ చంచలల్
వెలయాం డ్రెక్కడ వారివేడబము లావేదాంతసూక్తంబులే. 417

ఉ. ఇం కొకయేఁడు వోయిన నరేశ్వర యాతలిరేయి నీవు నా
లంకెకు వచ్చి యాత్మజుల లక్షణవంతులఁ గాంచె దేమియుం
గొంకక పొమ్ము నీ వనుడుఁ గొమ్మను గర్భిణిఁ గాఁ దలంచుచున్
శంక యొకింత లేక నృపసత్తముఁ డల్లన పోయె వీటికిన్. 418

వ. ఇట్లు మరలి చని తనపురంబున నొక్కయేఁ డుండి పిదప నూర్వశికడ కేఁగి
యొక్కరేయి పురూరవుం డయ్యింతికడ నున్న నావెలందియు గంధర్వవరుల
వేఁడుకొనుము నన్నిచ్చెద రనవుడు నతండు గంధర్వవరులం బ్రార్థించిన వార
లతండు వొగడుటకు మెచ్చి యగ్నిస్థాలి నిచ్చిన నయ్యగ్నిస్థాలి నూర్వశిఁగాఁ
దలంచుచు దానితో నడవిం దిరుగుచుండి యొక్కనాఁ డది యూర్వశిగా దగ్ని
స్థాలి యని యెఱింగి వనంబునం దిగవిడిచి యింటికిఁజనుదెంచి నిత్యంబు రాత్రిదా
నిన చింతించుచుండఁ ద్రేతాయుగంబు వొచ్చిన నారాజుచిత్తంబునఁ గర్మబో
ధంబు లయి వేదంబులు మూఁడుమార్గంబులం దోఁచిన నాభూవరుండు స్థాలి
కడకుం జని యందు శమీగర్భజాతం బైనయశ్వత్థంబుఁ జూచి యాయశ్వత్థంబు
చేత నరణులు రెండు గావించి ముందటియరణి దానును వెనుకటియరణి
యూర్వశియును రెంటినడుమ నున్నకాష్ఠంబు పుత్త్రుండు నని మంత్రంబు
సెప్పుచుం ద్రచ్చుచుండ జాతవేదుం డనునగ్ని సంభవించి విహితారాధన
సంస్కారంబునంజేసి యాహవనీయాదిరూపి యై నెగడి పురూరవునిపుత్త్రుం
డని కల్పింపంబడియె నాయగ్ని పురూరవునిఁ బుణ్యలోకంబునకుఁ బనుపం
గారణం బగుటంజేసి. 419

క. ఆయగ్నిచేఁ బురూరవుఁ, డాయజ్ఞేశ్వరు ననంతు హరి వేదమయున్
శ్రీయుతుఁ గూర్చి యజించె గు,ణాయుతుఁ డూర్వశిఁ గనంగ నరిగెడుకొఱకై.

ఉ. ఒక్కఁడ వహ్ని వేల్పు పురుషోత్తముఁ డొక్కఁడ సర్వవాఙ్మయం
బొక్కడ వేద మాప్రణవ మొక్కఁడ వర్ణము దొల్లి త్రేతయం
దెక్కటి మాన్పి మూఁడుగను నేర్పఱిచెం దనబుద్ధిపెంపుచేఁ
జక్కఁగ నాపురూరవుఁ డశక్తులకున్ సులభంబు లౌగతిన్. 421

వ. ఇట్లు వేదవిభాగంబు గల్పించి యాగంబుసేసి పురూరవుం డూర్వశి యున్న
గంధర్వలోకంబునకుం జనియె నతనికి నూర్వశిగర్భంబున నాయువు శ్రుతాయువు
సత్యాయువు రయుండు జయుండు విజయుం డన నార్గురు పుత్త్రులుగలిగి రందు

శ్రుతాయువునకు వసుమంతుండును సత్యాయువునకు శ్రుతంజయుండును రయునకు శ్రుతుండు నేకుం డన నిరువురును జయునకు నమితుండును విజయునకు భీముండును జనించి రాభీమునకుఁ గాంచనుండు కాంచనునకు హోత్రకుండు హోత్రకునకు గంగాప్రవాహంబు పుక్కిటం బెట్టినజహ్నుండు జహ్నునకుఁ బూరుండు పూరునకు బాలకుండు బాలకునకు నజకుం డజకునకుఁ గుశుండు గుశునకుఁ గుశాంబుండు ధూర్తయుండు వసువు కుశనాభుం డన నలువురును సంభవించి రందుఁ గుశాంబునకు గాధి యనువాఁడు గలిగె నాగాధి రాజ్యంబు సేయుచుండ. 422

సీ. సత్యవతిని గాధిజాతను గన్యను విప్రుఁడు ఋచికుండు వేఁడికొనిన
గాధియు సుత కీడు గాఁ డని తెల్లనివకంపుమేనులు నల్ల చెవులు
గలగుఱ్ఱములు వేయి కన్యకు నీ వుంకు విచ్చినఁ గూఁతు నే నిత్తు ననిన
వసుధామరుండును వరుణునికడ కేఁగి హయములఁ దెచ్చినఁ గూఁతు నాతఁ డిచ్చె

ఆ. నామహాత్ముసతియు నత్తయుఁ గొడుకులఁ, గోరి యడుగ నియ్యకొని యతండు
విప్రరాజమంత్రవితతుల వేల్పించి, చరువు సేసి క్రుంకఁ జనియె నపుడు. 423

వ. అయ్యెడం దల్లి యడిగిన సత్యవతి బ్రహ్మమంత్రంబుల వేల్పించిన చరువు దల్లి కిచ్చి క్షాత్రమంత్రంబులం దల్లికి వేల్పించినచరువు దా నందుకొని యుండ నా ముని సనుదెంచి చరువు వీడ్వడుట యెఱింగి భార్య కి ట్లనియె. 424

ఆ. తల్లి చరువు నీవు దాల్చి నీచరు వేల, తల్లి పాల నిడితి తరళనేత్ర
కొమ్మ యింక నీకుఁ గ్రూరుఁడు పుట్టు మీ, యమ్మ బ్రహ్మవిదుని ననుఁగాంచు.

వ. అనిన నయ్యింతి వెఱచి మ్రొక్కి వినయంబు లాడినం బ్రసన్నుం డై నీకొడుకు సాధు వై నీమనుమండు క్రూరుం డగుం గాక యని ఋచికుం డనుగ్రహించిన నాసత్యవతికి జమదగ్ని సంభవించె సత్యవతియుం గౌశికీనదియై లోకపావని యై ప్రవహించె నాజమదగ్నియు రేణువుకూఁతు రయిన రేణుకను వివాహం బై వసుమనాదికుమారులం గనియె నందు. 426

క. పురుషోత్తమునంశంబున, ధర జమదగ్నికి జనించి ధన్యుఁడు రాముం
డిరువదియొకమరి నృపతుల, శిరములఁ జక్కడిచెఁ దనదుచేగొడ్డంటన్. 427

వ. అనిన విని భూవరుండు శుకున కి ట్లనియె. 428

పరశురామునిచరిత్రము

ఉ. ఏటికిఁ జంపె రాముఁ డవనీశులఁ బల్వుర వారియందుఁ ద
ప్పేటికిఁ గల్గె విప్రుఁ డతఁ డేటికి రాజసతామసంబులన్
వాటముఁ బొందె భూభరము వారిత మౌ టది యేవిధంబు నా
మాటకు మౌనిచంద్ర మఱుమాట ప్రకాశము గాఁగఁ జెప్పవే. 429

వ. అనిన విని శుకుం డి ట్లనియె. 430

సీ. హైహయాధీశ్వరుం డర్జునుం డనువాఁడు ధరణీశ్వరులలోనఁ దగినవాఁడు
పురుషోత్తమాంశాంశుఁ బుణ్యు దత్తాత్రేయు నారాధనముసేసి యతనివలనఁ
బరిపంథిజయమును బాహుసహస్రంబు నణిమాదిగుణములు యశము బలము
యోగీశ్వరత్వంబు నోజయుఁ దేజంబుఁ జెడనియింద్రియములు సిరియుఁ బడసి
తే. గాలికై వడి సకలలోకంబులందుఁ, దనకుఁ బోరాని రారాని తావు లేక
యెట్టిచోనైనఁదనయాజ్ఞ యేపుమిగుల,ధరణి వెలుఁగొందెవినువీథిఁదరణిమాడ్కి.
మ. ఒకనాఁ డామనుజేంద్రుఁ డంగనలతో నుద్దాముఁడై వీట నుం
డక రేవానది కేఁగి యందుఁ దెలినీటం జల్లుపోరాడి దీ
ర్ఘకరాబ్జంబుల నానదీజలములం గట్టెన్ వడిన్ నీరు మ్రో
లకుఁ బెల్లుబ్బి రణాగతుం డయినయాలంకేశుపైఁ దొట్టఁగన్. 432
వ. ఇట్లు దిగ్విజయార్థంబు వచ్చినరావణుం డారాజుచేకట్టం దొట్టినయేటినీటికి స
హింపక రోషంబునం బోటరియుంబోలె నమ్మేటిమగనితోడిపోరాటకుం దొడ
రినఁ బాటింపక దనబాహుపాటవంబున. 433
క. వీఁకమెయి నతఁడు రావణుఁ, గూఁకటుఁ లగలించి పట్టికొని మోఁకాళ్లం
దాఁకించి కోఁతికై వడి, నాఁకం బెట్టించెఁ గింకరావళిచేతన్. 434
వ. అంత నర్జునుండు మాహిష్మతీపురంబున కేతెంచి. 435
క. ఆరాజేంద్రుఁడు రావణు, నోరీ యిటమీఁద నూరకుండుము జగతిన్
వీరుఁడ ననకుము కాచితిఁ, బోరా యని సిగ్గు పఱిచి పుచ్చెన్ మరలన్. 436
వ. అంత. 437
సీ. ధరణీశుఁ డొకనాఁడు దైవయోగంబున వేఁటకై కాంతారవీథి కేఁగి
తిరిగియాఁకటశ్రాంతదేహుఁడై జమదగ్నిమునియాశ్రమముఁ జేరి మ్రొక్కి నిలువ
నామునీంద్రుఁడు రాజు నర్థితోఁ బూజించి యారాజునకు రాజనుచరులకుఁ
దనహోమధేనువుఁ దడయక రప్పించి యిష్టాన్నములు గురియింప నతఁడు
తే. గుడిచి కూర్చుండి మొదవుపైఁ గోర్కిఁ జేసి
సంపద యదేల యీయావు చాలుఁగాక
యిట్టిగోవుల నెన్నండు నెఱుఁగ మనుచుఁ
బట్టి తెం డని తనయోద్ధభటులఁ బనిచె. 438
వ. పంచిన వారలు దర్పంబునం జని. 439
క. క్రేపుం బాపకుఁ డంచును, హా పీడం బడితి ననుచు నంబే యనుచుం
జూ పోపరు నృపు లంచును, వాపోవన్ మొదవుఁ గొనుచు వచ్చిరి పురికిన్.
వ. అంత నర్జునుండు మాహిష్మతీపురంబునకు వచ్చునెడ రాముఁ డాశ్రమంబున
కేతెంచి తద్వృత్తాంతం బంతయు విని. 441
ఆ. అద్దిరయ్య యింట నశనంబు గుడిచి మా, యయ్య వల దనంగ నాక్రమించి

కోరి మొదవు రాజు గొనిపోయినాఁడఁట, యేను రామఁ డొట యెఱుఁగఁడో
వ. అని పలికి. [క్రొ.

మ. ప్రళయాగ్నిచ్ఛటభంగిఁ గుంభి విదళింపం బాఱుసింహాకృతిం
బెలుచన్ రాముఁ డిలేశువెంట నడచెం బృథ్వీతలం బెల్ల నా
కుల మై క్రుంగఁ గుఠారి యై కవచి యై కోదండి యై కాండి యై
ఛలి యై సాహసి యై మృగాజినమనోజ్ఞశ్రోణి యై తూణి యై. 444

వ. చని మాహిష్మతీపురంబుఁ జేరి నిలుచున్న సమయంబున. 445

మ. కనియెన్ ముందటఁ గార్తవీర్యుఁడు సమిత్కాముం బ్రకామున్ శరా
సనతూణీరకుఠారభీము నతిరోషప్రోచ్ఛలద్భ్రూభ్రియుగా
ననేత్రాంచలభీము నైణపటనానామాలికోద్దాము నూ
తనసంరంభనరేంద్రదారశుభసూత్రచ్ఛేదమునిన్ రామునిన్. 446

వ. కని కోపించి. 447

ఉ. బాలుఁడు వెఱ్ఱిబ్రాహ్మణుఁడు బ్రాహ్మణుఁడై వడి నుంట మాని భూ
పాలురతోడ భూరిబలభవ్యులతోడ భయంబు దక్కి క
య్యాలకు వచ్చినాఁడు మనయం దిటఁ బాపము లేదు లెండు లెం
డేల సహింప భూసురుని నేయుఁడు ప్రేయుఁడు గూల్పుఁ డిమ్మహిన్. 448

వ. అని కదలించి దండనాయకులం బురికొల్పిన వారు రథగజతురగపదాతిసమూహంబులతో లెక్కకుం బదియే డక్షౌహిణులతో నెదురునడచి శరచక్రగదాఖడ్గభిండిపాలశూలప్రముఖసాధనంబుల నొప్పించిన నవ్విప్రుండు గన్నులకొలుకుల నిప్పులు గుప్పులుగొన రెట్టించినకట్టల్క మిట్టిపడి యజ్ఞోపవీతంబు సక్క నిడికొని కరాళించి బిట్టు దట్టించి కఠోరం బగుకుఠారంబు సారించి మూఁకలపై కుఱికి తొలకరి మొగంబునం గ్రొమ్మెఱుఁగు పట్టునం జెట్టులు గొట్టుకృషీవలుని తెఱంగునఁ బదంబులు ద్రెంచుచు ననఁటికంబంబులఁ దెగనడుచునారామకారునిపగిది మధ్యంబులఁ ద్రుంచుచుఁ దాళఫలంబులు రాల్చునృత్యోరోహకునికైవడి శిరంబులు ద్రుంచుచు మృగంబుల వండం దుండించుసూపకారునిభంగి నవయవంబులం జెక్కుచు నంతటం దనివి సనక విలయకాలకీలికేలిని మంట లుమియుచు విల్లంది యెల్లెడం బిడుగులసోనలు గురియు బలు మొగిళ్లవడువున నప్రమాణంబు లగుబాణంబులఁ బఱపి సుభటసైన్యంబుల దైన్యంబు నొందించుచు నడ్డంబు లేని యార్భటంబులు గలబాణవర్షఘృతంబులతో రాహుతులం గోపానలంబున కాహుతులు సేయుచు తురంగంబుల నిరంగంబులఁ గావించుచు రథంబుల విశ్లథంబులఁగా నొనర్చుచు ద్విరదంబుల నరదంబులపైఁ బఱవం దోలుచు నివ్విధంబున సేనల నంపవానల ముంచి రూపు మాపిన. 449

క. మత్తిల్లి భూతజాలము, చిత్తంబులఁ జొక్కి వేడ్కఁ జిందులువాఱన్

జొత్తిల్లి సమిత్తలమున, నెత్తురు మేదంబు పలలనికరం బయ్యెన్. 450

వ. అయ్యవసరంబున. 451

క. మే లీబ్రాహ్మణుఁ డొక్కఁడు, నేలం బడఁ గూల్చె సైన్యనిచయము నెల్లన్
బాలార్క నేల యీతనిఁ, దూలించెదఁ గాక నాదు దోర్బలము వడిన్. 452

వ. అని పలికి. 453

మ. ఒకయేనూఱుకరంబులన్ ధనువు లత్యుల్లాసియై తాల్చి వే
ఱొకయేనూట గుణధ్వనుల్ నిగుడ శాతోగ్రాస్త్రముల్ గూర్చి వి
ప్రకుఠారంబును నిన్నుఁ గూల్తు ననుచున్ భర్జించి పుంఖానుపుం
ఖకఠోరంబుగ నేసి యార్చె రయరేఖాధామునిన్ రామునిన్. 454

క. వడిఁ దూపు లెగయ గుడుసులు, పడి కార్ముకపంచశతము పరఁగ విభుఁడు సొం
పడరెఁ బరివేషమండలి, నడుమఁ గరద్యుతుల వెలయు నలినాప్తక్రియన్. 455

వ. ఇట్లర్జునుండు బాణవిలాసంబు సూపిన. 456

మ. ధరణీదేవుఁడు రాముఁ డాఢ్యుఁడు జగద్ధానుష్కరత్నంబు దు
ష్కరచాపం బొక టెక్కు వెట్టి శరముల్ సంధించి పెల్లేసి భూ
వరుకోదండము లొక్కమాడ్కిఁ దునిమెన్ వాఁ డంతటం బోక వే
తరువుల్ ఱువ్వఁ గుఠారధార నఱకెన్ దద్బాహుసందోహమున్. 457

క. కరములు దునిసిన నతనికి, శిర మొక్కటి చిక్కె శైలశిఖరముభంగిం
బరశువున నదియుఁ ద్రుంచెను, బరసూదనుఁ డైనఘనుఁడు భార్గవుఁడు వడిన్.

ఆ. తండ్రి పడిన నతనితనయులు పదివేలు, దలఁగి పోయి రతని దాఁక లేక
పరభయంకరుండు భార్గవుం డంత నా, గోవుఁ గ్రేపుతోడఁ గొనుచుఁ జనియె.

వ. ఇట్లు హోమధేనువు మరలం దెచ్చి యిచ్చి తనపరాక్రమంబు దండ్రికిం దోఁ
బుట్టువులకుం దెలియం జెప్పిన జమదగ్ని రామున కిట్లనియె. 460

క. కలవేల్పు లెల్లఁ దమతమ, చెలువంబులు దెచ్చి రాజుఁ జేయుదు రకటా
బలువేల్పు రాజు వానిం, జలమున నిట్లేల పోయి చంపితి పుత్రా. 461

క. తాలిమి మనకును ధర్మము, తాలిమి మూలంబు మనకు ధన్యత్వమునం
దాలిమి గలదని యీశుం, డేలించును బ్రహ్మపదము నెల్లన్ మనలన్. 462

క. క్షమ గలిగిన సిరి గలుగును, క్షమ గలిగిన వాణి గలుగు సౌరప్రభయున్
క్షమ గలుగఁ దోన గలుగును, క్షమ గలిగిన మెచ్చు శౌరి సదయుఁడు దండ్రీ.

క. పట్టపురాజును జంపుట, గట్టలుకన్ విప్రుఁ జంపుకంటెను బాపం
బట్టిట్టనకుము నీ వీ, చెట్ట సెడం దీర్థసేవ సేయుము తనయా. 464

క. అని తన్నుఁ దండ్రి పనిచినఁ, బని పూని ప్రసాద మనుచు భార్గవుఁడు రయం
బున నొకయేఁడు ప్రయాణము, సని తీర్థము లెల్ల నాడి చనుదెంచె నృపా. 465

ఉ. ఆయెడ నొక్కనాఁడు సలిలార్థము రేణుక గంగలోనికిం

బోయి ప్రవాహమధ్యమునఁ బొల్పుగ నప్సరలేమపిండుతోఁ
దోయవిహారముల్ సలుపుదుర్లభుఁ జిత్రరథుం సరోజమా
లాయుతుఁ జూచు చుండెఁ బతియాజ్ఞ దలంపక కొంతప్రేమతోన్. 466

వ. ఇట్లు గంధర్వవల్లభునిం జూచుకారణంబునం దడసి. 467

ఉ. అక్కట వచ్చి పెద్దతడ వయ్యెను హోమము వేళ దప్పె నే
నిక్కడ నేల యుంటి ముని [illegible] మనునో యని భీతచిత్తయై
గ్రక్కునఁ దోయకుంభము శిరస్థలమం దిడి తెచ్చి యిచ్చి వే
మ్రొక్కి కరంబు మోడ్చి పతిముందట నల్లన నిల్చె నక్కొమన్. 468

వ. అప్పుడు. 469

క. చిత్తమున భార్య తడసిన, వృత్తాంతం బెఱిఁగి తపసి వే కని సుతులన్
మత్తం దీనిం జావఁగ, మొత్తుం డన మొత్తరరి ముసుగుచు వారల్. 470

క. కొడుకులు సంస్తముఁజంపమిఁ, గొడుకులఁ జెంప్పాముఁ జంప గురుఁ డానతి యీ
నడుగులకు నెఱిఁగి రాముం, డడుగిడక [illegible] ప్రమో[illegible] సన్నులఁ దన్నిన్. 471

శా. తల్లిన్ భ్రాతల నెల్లఁ జంపు మనుచోఁ [illegible]
పెల్లం బోవ శోభించుఁ దండ్రి తనయం [illegible] జేయుటన్ మెచ్చి నా
తల్లిన్ భ్రాతల నిచ్చు నిక్కము తపోధన్యాత్మకుం డాను వే
తల్లిన్ భ్రాతలఁ జంప భార్గవుఁడు [illegible] జేయాడునే. 472

వ. ఇవ్విధంబున. 473

క. ఆజ్ఞము సెప్పక కదపట, విజ్ఞుడు రాముండు సుతులఁ జెంప్పము సచటన్
గొడ్డంటం దెగ నడిచిన, జజ్ఞుఁడు నల యూఁచి మెచ్చె జమదగ్ని మదిన్. 474

క. మెచ్చినతండ్రిని గనుఁగొని, యిచ్చిన నీవడిసవాలబిడఁబులు నీ
విచ్చితి నను మని మ్రొక్కిన, నిచ్చెన్ వారలను లేచి రెప్పటిభంగిన్. 475

ఆ. వడిన [illegible] ప్రతీప నోపును, జనకుఁ డనుచు [illegible] జమదగ్ని యీఁ
దతఁడు [illegible] ననుచు నన్నుఁ దన్నిని, జనకునాజ్ఞ దైనఁ [illegible] మిగడు. 476

సీ. పరశురాముని కోడి పరుగులు పెట్టిన యగ్నిపుత్రకు లార్యయుఁడు
దండ్రి మ్రగ్గటకు సంతృప్తులై పొగలుచు నింటట నంటట నెడప పేది
తిరిగి యాడుచు నొక్కదవసమం దారాముఁ డిడపి కన్నఁతోడ సరుగఁ బిడప
బగఁదీర్పఁ దఱి యని పలికించి వాఁ మాఁఱ యంబున నొకళు నాత్మ నిలిపి

తే. నిరుపమధ్యానసుఖవృత్తి నిలిచియున్న, భృగుజు జమదగ్ని నంజకుఁ బోడిపట్టి
కుదలకుండంగఁ దలఁ ద్రెంచికొనుచుఁ జనిరి, యడ్డమె లెంచి రేణుక యడిచికొనఁగ.

వ. మఱియును. 478

మ. జనకుం జంపినవైరముం దలఁచి రాజన్యాత్మజుల్ నేఁడు మీ
జనకుం జంపిరి రామ రామ రిపులన్ శాసింతు పమ్మఁచు న

మ్మునిపై వ్రాలి లతాంగి మోఁదికొనియెఁ ముయ్యేడుమాఱుల్ రయం
బున రాముం డరుదెంచి యెన్నికొన నాపూర్ణాపదాక్రాంత యై. 479

వ. ఇప్పుడు దల్లి మొఱ విని జమదగ్నికుమారులు వచ్చి యి ట్లని విలపించిరి. 480

క. వాకిలి వెడలవు కొడుకులు, రాకుండఁగ నట్టినీవు రాజసుతులచేఁ
జీకాకు నొంది పోవఁగ, నీకా ళ్లెట్లాడెఁ దండ్రి నిర్జరపురికిన్. 481

వ. అని విలపించుచున్న యన్నలం జూచి రాముం డిట్లనియె. 482

ఉ. ఏడువ నేల తండ్రితను వేమఱకుండుఁడు తోడులార నే
సూడిదె తీర్తునంచుఁ బరశుద్యుతిభీముఁడు రాముఁ డుగ్రుఁ డై
యోడక యర్జునాత్మభవు లున్నపురంబున కేఁగి చొచ్చి గో
డాడఁగఁ బట్టి చంపె వడి నర్జునజాతుల బ్రహ్మఘాతులన్. 483

క. ఖండించి రిపులశిరములు, గొండలు గాఁ బ్రోగు లిడియె గురురక్తనదుల్
నిండికొని పాఱ నుబ్బుచు, భండనమున విప్రరిపులు భయ మంద నృపా. 484

వ. మఱియు నంతటఁ బోక.

ఆ. అయ్యపగకు రాముఁ డలయక రాజుల, నిరువదొక్కమాఱు నరసి చంపె
జగతిమీఁద రాజశబ్దంబు లేకుండ, సూడు దీర్ప లేనిసుతుఁడు సుతుఁడె. 486

వ. మఱియు నారాముండు శమంతపంచకంబున రాజరక్తంబులం దొమ్మిదిమడుఁగులు గావించి తండ్రిశిరంబు దెచ్చి శరీరంబుతో సంధించి సర్వదేవమయుం డగుదేవుండు దాన కావునఁ దన్ను నుద్దేశించి యాగంబు సేసి హోతకుం దూర్పును బ్రహ్మకు దక్షిణభాగంబును నధ్వర్యునకుఁ బడమటిదిక్కును నుద్గాతకు నుత్తరదిశయు నున్నవారల కవాంతరదిశలును గశ్యపునకు మధ్యదేశంబును నుపద్రష్టకు నార్యావర్తంబును సదస్యులకుం దక్కినయెడలును గలయ నిచ్చి బ్రహ్మనదియైన సరస్వతియం దవభృథస్నానంబు సేసి కల్మషంబులం బాసి మేఘవిముక్తుం డయినసూర్యుండునుంబోలె నొప్పుచుండె నంత. 487

క. అప్పుఁ డగుపుత్రువలనను, బ్రాప్తతనుం డగుచుఁ దపమ్మునబలిమిని మింటన్
సప్తర్షిమండలంబున, సప్తముఁ డై వెలుఁగుచుండె జమదగ్ని నృపా. 488

క. ఆజమదగ్నితనూజుఁడు, రాజీవాక్షుండు ఘనుఁడు రాముఁ డధికుఁ డై
యోజను సప్తర్షులలో, రాజిల్లెడు మీఁదిమనువు రా నవ్వేళన్. 489

ఆ. శాంతచిత్తుఁ డగుచు సంగవిముక్తుఁ డై, భవ్యుఁ డై మహేంద్రపర్వతమున
నున్నవాఁడు రాముఁ డోజతో గంధర్వ, సిద్ధవరులు నుతులు సేయుచుండ.

క. భగవంతుఁడు హరి యీక్రియ, భృగుకులమునఁ బుట్టి యెల్లపృథివీపతులన్
జగతీభారము వాయఁగఁ, బగ గొని పలుమాఱుఁ జంపె బవరమున నృపా.

వ. అంత గాధికి నగ్నితేజుం డగువిశ్వామిత్రుండు జన్మించి తపోబలంబున రాజధర్మంబును మాని-బ్రహ్మర్షియై యేకశతసంఖ్యాగణితు లగుకొడుకులం గనియె

నయ్యెడ భృగుకులజాతుం డయినయజీగర్తసుకొడుకు శునశ్శేఫుండు దల్లిదండ్రులచేత హరిశ్చంద్రునియాగపశుత్వంబునకు నమ్ముడువడి బ్రహ్మాదుల వినుతి సేయుచు మెప్పించి దేవతలచేత బంధవిముక్తుం డయిన వానియందుఁ గృప గలిగి విశ్వామిత్రుండు పుత్రుల కిట్లనియె. 492

క. కన్నులఁ గంటిరె వీనిని, మన్నన కొడుకుండు నాకు మక్కువ మీరో
యన్నన్న యనుచు నీతని, మన్నింపుం డనినఁ జూచి మదసంయుతులై. 493

క. ఇతఁ డన్నఁట వో మాకును, గృతకృత్యుల మయితి మనుచు గేలి యొనర్పన్
సుతులన్ మ్లేచ్ఛులు గం డని, ధృతి లేక శపించెఁ దపసి తిరుగుడువడఁగన్.

వ. అయ్యెడ నతనిశాపంబునకు వెఱచి యానూర్వురయందు మధ్యముం డయిన మధుచ్ఛందుం డేబండ్రు దమ్ములుం దానును నమస్కరించి తండ్రీ నీచెప్పిన క్రమంబున శునశ్శేఫుండు మా కన్న యని మన్నింపంగలవార మనవుడు సంతసించి మంత్రదర్శి యైనశునశ్శేఫుని వారలయందుఁ బెద్దఁజేసి మధుచ్ఛందున కిట్లనియె. 495

ఆ. పాడి సెడక వీఁడు నేఁడు మీకతమునఁ, గొడుకు గలిగె నాకుఁ గొడుకులార
కడుపు లార మీరు గొడుకులఁ గనుఁ డింకఁ, బ్రీతితోడ దేవరాతుఁ గూడి.

వ. అని పలికె నట్లు శునశ్శేఫుండు దేవతలచేత విడివడుటంజేసి దేవరాతుం డయ్యె మధుచ్ఛందుండు మొదలయిన యేఁబండ్రు నాదేవరాతునకుఁ దమ్ములైరి పెద్ద లయినయష్టకహారీతజయంతసుమదాదు లేబండ్రును వేఱై చని రీక్రమంబున విశ్వామిత్రుకొడుకులు రెండువిధంబు లయినం బ్రవరాంతరంబు గలిగె నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె నాపురూరవుకొడు కగునాయువునకు నహుషుండును క్షత్త్రవృద్ధుండు రజియును రంభుండును ననేనసుండును ననువారు పుట్టి రందు క్షత్త్రవృద్ధునకుఁ గుమారుం డగుసుహోత్రునకుఁ గాశ్యుండుఁ గుశుఁడు గృత్స్నమదుండు నన ముగ్గురు గలిగి రాగృత్స్నమదునకు శునకుండును శునకునకు శౌనకుండును నమ్మహాత్మునికి బహ్వృచప్రవరుండు జన్మించి రాబహ్వృచప్రవరుండు దపోనియతుం డై చనియెఁ గాశ్యునకుఁ గాశియుఁ గాశికి రాష్ట్రుండును రాష్ట్రునకు దీర్ఘతపుండును జనియించిరి. 497

క. ఆదీర్ఘతపుని కధికుఁడు, శ్రీదయితాంశమునఁ బుట్టె సేవ్యుం డాయు
ర్వేదజ్ఞుఁడు ధన్వంతరి, ఖేదంబులు వాయు నతనిఁ గీర్తన సేయన్. 498

వ. వాసుదేవాంశసంభూతుం డగునాధన్వంతరి యజ్ఞభాగంబున కర్హుం డతనికిఁ గేతుమంతుండుఁ గేతుమంతునకు భీమరథుం డతనికి దివోదాసుం డనం బరఁగుద్యుమంతుండు నుదయించి రాద్యుమంతునకుఁ బ్రతర్దనుండు జన్మించె నాప్రతర్దనుండు శత్రుజిత్తనియు ఋతధ్వజుం డనియుం జెప్పంబడె నాతనికిఁ గువలయాశ్వుండు సంభవించె. 499

ఆ. వసుమతీశ విను కువలయాశ్వభూభర్త, లలితపుణ్యు ఘను నలర్కుఁ గనియె
నాతఁ డేలె నేల నఱువదియాఱువే, లేండ్లు వానిభంగి నేల రెవరు. 500

వ. అయ్యలర్కునకు సన్నతియును నతనికి సునీతుండును నతనికి సుకేతనుండును నతనికి ధర్మకేతువును నతనికి సత్యకేతువును నాతనికి ధృష్టకేతువును నాధృష్టకేతువునకు సుకుమారుండును సుకుమారునకు వీతిహోత్రుండును వీతిహోత్రునకు భర్గుండును భర్గునకు భార్గభూమియు జనియించిరి. 501

ఆ. వాఁడు తుదయుఁ గాఁగ వరుస నాకాశ్యాది, యైనవారు కాశు లనఁగ నెగడి
రవనిమీఁద వార లాక్షత్త్రవృద్ధుని, వంశజాతు లగుచు వంశవర్య. 502

వ. మఱియు క్షత్త్రవృద్ధునికి రెండవకొడుకగు కుశునికిఁ బ్రీతియును వానికి సంజయుండును సంజయునికి జయుండును జయునికిఁ గృతుండును గృతునికి హర్యధ్వనుండును హర్యధ్వనునకు సహదేవుండును సహదేవునికి భీముండును భీమునకు జయత్సేనుండును జయత్సేనునకు సంకృతియు సంకృతికి జయుండును జయునికి క్షత్త్రధర్ముండును బుట్టిరి వీరలు క్షత్త్రవృద్ధువంశంబునం గలరాజులు రంభునికి రభసుండును రభసునికి గంభీరుండును దంభీరునికిఁ గృతుండును గల్గి రాకృతునికి బ్రహ్మకులంబు పుట్టె నయ్యసేనునకు శుద్ధుండును శుద్ధునకు శుచియు శుచికి బ్రహ్మసారథి యైనత్రికకుత్తును జనించి రతనికి శాంతరజుండు పుట్టె నతండు విజ్ఞానవంతుండుఁ గృతకృత్యుండు విరక్తుండు నయ్యె. 503

సీ. రజి యనువానికి రాజేంద్ర యేనూరుకొడుకులు గలిగిరి ఘోరబలులు
వేల్పు లెల్లను వచ్చి వేఁడిన నారజి దైత్యులఁ బెక్కండ్ర ధరణిఁ గూల్చి
నాకంబు దేవేంద్రునకు నిచ్చె నిచ్చిన రజికాళ్లఁ గెఱఁగి సురప్రభుండు
వెండియు నతనికి విబుధగేహము నిచ్చి సంతోషబుద్ధి నర్చన మొనర్చె

ఆ. నంత నారజి మృతుఁ డైన నతనిపుత్త్రు, లమరవిభుఁడు తమ్ము నడిగికొనిన
నీక యింద్రలోక మేలిరి యాగభా,గములు పుచ్చికొనిరి గర్వ మంది. 504

క. వేలుపులఱేఁడు గురుచే, వేలిమి వేల్పించి బలిమి వెలయఁగ నిజదం
భోళిని రజిసుతులను ని, ర్మూలము గావించి నాకముం గైకొనియెన్. 505

వ. అది యట్లుండె నహుషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయాతియు వియతియుఁ గృతియు నన నార్గురు గొడుకులు దేహికి నింద్రియంబుల చందంబున సంభవించి రందుఁ బెద్దకొడుకగు యతికి రాజ్యం బిచ్చిన నతండు విరక్తుండై. 506

క. రాజ్యంబు పాపమూలము, రాజ్యముతో నొడ లెఱుంగ రాదు సుమతియుఁ
రాజ్యమునఁ బూజ్యు నెఱుఁగఁడు, రాజ్యము గీజ్యమ్ము ముక్తిరతునకు నేలా.

వ. అని పలికి వాఁడు రాజ్యంబునకుం బాసి చనియె. 508

క. ఆనహుషుఁడు మఖశతమును, మానుగఁ గావించి యింద్రమానినిఁ గవయం

బూని మునీంద్రులు మోచిన, యానముపై నుండి కూలె నహియై నేలన్. 509

ఉ. అన్నయుఁ దండ్రియుం జన యయాతి మహీపతి యై చతుర్దిశల్
పన్నుగఁ గావఁ దమ్ములకుఁ బా లిడి శుక్రునికూఁతురున్ సుసం
పన్నగుణాభిరామ వృషపర్వునికూఁతురు నోలి నాండ్రు గా
సన్నయశాలి యాధరణిచక్రధురంధరుఁ డయ్యెఁ బేర్మితోన్. 510

వ. అనిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 511

యయాతిచరిత్రము

ఆ. పార్థివుఁడు యయాతి బ్రహ్మర్షి భార్గవుఁ, డల్లుఁ డగుట మామ యగుట యెట్లు
రాజు రాచకూఁతు రతి సేయఁ దగుఁ గాక, విప్రకన్య నొంద విహిత మగునె.

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 513

సీ. దనుజేంద్రకూఁతురు తరళాక్షి శర్మిష్ఠ పురములో నొకనాఁడు ప్రొద్దు వోక
వేవురు బోటులు వెంట రా గురుసుత యగుదేవయానితో నాట మరగి
పూచినయెలదోఁటపొంత జొంపము గొన్న క్రొమ్మావిచేరువకొలఁకుఁ జేరి
యందుఁదమ్ములతేనె లానిచొక్కుచుమ్రోయు నళులఝుంకృతులకు నదరిపడుచు

ఆ. వలువ లూడ్చి కొలఁకు వడిఁ జొచ్చి తమలోనఁ, జెల్లు రేఁగి నీటఁ జల్లులాడ
నంది నెక్కి మౌళి నిందురోచులు పర్వ, శూలి వచ్చెఁ గొండచూలితోడ.

చ. మలహరుఁ జూచి సిగ్గుపడి మానిను లందఱు సంభ్రమంబునన్
వలువలు గట్టుచో దనుజవల్లభుకూఁతురు దేవయానిదు
వ్వలువ ధరించి వేగమున వచ్చినఁ జూచి యెఱిం గెఱింగి నా
వలు విడి యెట్లు కట్టికొన వచ్చును దానికి నంచుఁ దిట్టుచున్. 515

వ. దేవయాని యి ట్లనియె. 516

శా. ఆలోకేశుముఖంబునం గలిగె బ్రాహ్మణ్యంబు బ్రహ్మంబు నా
మేలై వైదికమార్గముల్ దెలుపుచున్ మి న్నంది యందున్ మహా
శీలుర్ భార్గవు లందు శుక్రుఁడు సుధీసేవ్యుండు నే వానికిం
జూలన్ నావలు వెట్లు గట్టితివి రక్షోజాత వై చేటికా. 517

క. మహిమవతు లైనభూసుర, మహిళలవిత్తమ్ములు వెఱమగువల కగునే
మహిఁ బసిఁడిగొలుసు లిడినన్, విహితములే కుక్కలకు హవిర్భాగంబుల్. 518

క. మీతండ్రి మాకు శిష్యుఁడు, మాతండ్రి గురుండు గొంతమాత్రం బైనం
బ్రీతిం గావింపక పరి, భూతం జేయుదువె తులువపోఁడిమిఁ జెనటీ. 519

వ. అని భర్జించుచున్న దేవయానిపలుకులు విని కరాళించి మ్రోఁగుచున్నభుజంగి చందంబున నిట్టూర్పులు నిగిడించి పెదవులు గొఱుకుచు శర్మిష్ఠ యి ట్లనియె. 520

శా. భిక్షుం డైతమతండ్రి మాజనకునిన్ భిక్షించినం దన్ను సం
రక్షింపం దుది నింత యై మఱపుతో రాజప్రసూనాకృతి

న్రక్షోరాజతనూజతో సుగుణతో నాతో సమం బాడెడిం
గుక్షిస్ఫోటము గాఁగ దీనిఁ జెలు లీకూపంబునం ద్రోవరే. 521

వ. అని పలికి. 522

ఆ. బోటిపిండుచేతఁ బొడువంగఁ బట్టించి, రాజసమున దైత్యరాజతనయ
దొడరి దేవయానిఁ ద్రోపించె వలు వీక, క్రుంకి నూతిలోనఁ గుతిలకొనఁగ. 523

వ. ఇట్లు సేసి శర్మిష్ఠ వోయిన వెనుక యయాతిభూపాలుండు వేఁటమార్గంబు నడవిం దిరుగుచు దైవయోగంబున నాదేవయాని యున్ననూయి సేరం జనుదెంచి యందు. 524

క. బంధువుల నెల్లఁ జీరుచు, నంధుజలామగ్నమధ్యయై వగచుచు ని
ర్బంధమునఁ జిక్కి పీడా, సింధువున మునింగి యున్న చేడియఁ గనియెన్. 525

వ. కనుంగొని. 526

దేవయాని యయాతిని వరించుట

శా. సప్తాంభోనిధిమేఖలావృతమహాసర్వంసహాకన్యకా
ప్రాప్త్యుద్యద్వరదక్షదక్షిణకరప్రాలంబముం జేసి ప్రో
త్క్షిప్తం జేసె యయాతి గట్టుకొనఁ బై చేలంబు ము న్నిచ్చి ప
ర్యాప్తస్వేదజలాంగి నాళీసముదాయస్వర్గవిఁ భార్గవిన్. 527

వ. ఇట్లు నూయి వెడలించిన రాజునకు రాజవదన యి ట్లనియె. 528

మ. ననుఁ బాణిగ్రహణం బొనర్చితి కదా నాభర్తవుఁ నీవ దై
వనియోగం బిది తప్ప దప్పురుషతావాక్యంబు సిద్ధంబు సౌ
ఖ్యనివాసుఁ నిను మాని యొండువరునిం గాంక్షింప నే నేర్తునే
వనజం బానెడితేఁటి యన్యకుసుమావాసం బపేక్షించునే. 529

వ. అదియునుం గాక. 530

సీ. సుగుణాఢ్య విను నేను శుక్రునికూఁతురు దేవయానిని దొల్లి దేవమంత్రి
తనయుండు కచుఁడు మాతండ్రిచేత మృతసంజీవనిఁ దా నభ్యసించువేళ
నతనిఁ గామించిన నతఁ డొల్ల ననవుడు నతఁడు నేర్చినవిద్య యడఁగి పోవ
నతని శపించిన నతఁడు నాభర్త బ్రాహ్మణుఁడు గా కుండెడు మని శపించె.

తే. నది నిమిత్తంబు నాకు బ్రాహ్మణుఁడు గాఁడు
ప్రాణనాథుఁడ వీ వని పడఁతి పలుకఁ
దనదుహృదయంబు నెలఁతపైఁ దగులువడిన
దమక మొకయింతయును లేక తలఁచి చూచి. 561

మత్తకోకిలము. దైవయోగము గాక విప్రసుతఁ వరించునె నామనం
బేవిధంబున నీశ్వరాజ్ఞయు నిట్టి దంచు వరించె ధా
త్రీవరుండును దేవయానిని ధీరబుద్ధులకుఁ మనో

భావ మొక్కటియే ప్రమాణ మభావ్యభావపరీక్షకున్. 532

వ. ఇట్లు తరించి యయాతి సనినవెనుక దేవయాని శుక్రునికడకుం జని శర్మిష్ఠ చేసినవృత్తాంతం బంతయుం జెప్పి కన్నీరుమున్నీరుగా వగచిన. 533

క. క్రూరాత్ములమందిరములఁ, బౌరోహిత్యంబుకంటె పాపం బీసం
సారముకంటె శిలల్ దిని, యూరక కాపోతవృత్తి నుండుట యొప్పున్. 534

వ. అని వృషపర్వుకడ నుండుట నిందించుచు శుక్రుం డాకూఁతుం దోడ్కొని పురంబు వెడలి చన నయ్యసురవల్లభుం డెఱింగి శుక్రునివలన దేవతల గెలువఁ దలంచి తెరువున కడ్డంబు వచ్చి పాదంబులపైఁ బడి ప్రార్థించి ప్రసన్నుం జేసిన నాకోపంబు మాని శుక్రుండు శిష్యున కిట్లనియె. 535

తరలము. చెలులు వేవురుఁ దాను నీసుత చేటికై వడి నాసుతం
గొలుచు చుండినఁ దీఱుఁ గోపము గొల్వఁ బెట్టెద వేని నీ
వెలఁదిఁ దోడ్కొని వత్తు నావుడు వేగ రమ్మని భార్గవిం
గొలువఁ బెట్టె సురారివర్యుఁడు కూఁతు నెచ్చెలిపిండుతోన్. 536

మ. చలమిం కేలని తన్నుఁ దండ్రి వనుపన్ శర్మిష్ఠ సన్నిష్ఠతో
జలజాతాస్యలు సద్వయస్యలు సహస్రంబు న్నజస్రంబుఁ ద
న్నలరన్ దాసి సుదాసి యయ్యెఁ బగ వాయన్ భూరికోపానలా
కలితగ్లానికి దేవయానికి మహాగర్వోద్యమస్థానికిన్. 537

వ. అంత. 538

ఉ. ఆతత మైనవేడ్క దనుజాధిపమంత్రి సురారినందనో
పేతఁ దనూభవం బిలిచి పెండ్లి యొనర్చె మహావిభూతికిం
బ్రీతి మహోగ్రజాతికి నభీతికి సాధువినీతికిన్ సిత
ఖ్యాతికి భిన్నదుఃఖబహుకార్యభియాతికి నయ్యయాతికిన్. 539

వ. ఇట్లు యయాతికి దేవయాని నిచ్చి శుక్రుండు శర్మిష్ఠాసంగమంబు సేయకు మని యతని నియమించి పనిచె పిదప దేవయానియు నయ్యయాతివలన యదు తుర్వసు లనుకుమారులం గనియె నొక్కరేయి సెఱుంగు మాసి దేవయాని వెలుపలనున్న యెడ శర్మిష్ఠ యెడరు వేచి యేకాంతంబున యయాతికడకుం జని చెఱకువింటిజోదుపువ్వుటంపఱ కోహటించి తనతలంపు సెప్పిన. 540

శుక్రాచార్యులు యయాతికి శాపం బొసంగుట

ఉ. ఆజవరాలిఁ జూచి మన మాఁపఁగ లేక మనోభవార్తుఁ డై
యాజనభర్త మున్ను కవి యాడినమాట దలంచి యైనఁ జే
తోజసుఖంబులం దనిపెఁ ద్రోవఁగ వచ్చునె దైవయోగముల్
రా జట సద్రహస్య మఁట రాజకుమారుని మాన నేర్చునే. 541

వ. ఇట్లు యయాతివలన శర్మిష్ఠ గర్భం బై క్రమంబున ద్రుహ్యుండు ననువుఁ

బూరువు ననుముప్వురు తనయులం గాంచె నంత దేవయాని తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగి కోపించి శుక్రుకడకుం జని క్రోధమూర్ఛిత యై యున్న సమయంబున యయాతి వెంటం జని యిట్లనియె. 542

ఆ. మామ కేల చెప్ప మాను సరోజాక్షి, దనుజతనయఁ బొంది తప్పు వడితిఁ
గామి నయిననన్నుఁ గరుణింపు పతిమాట, తండ్రిమాటకంటెఁ దగును సతికి.

వ. అని పలికి పాదంబుల కెఱఁగిన నయ్యింతి యొడంబడక యుండె నంత నది యెఱింగి శుక్రుం డిట్లనియె. 544

క. నామాట ద్రోచి దానవ, భామను బొందితివి ధరణిపాలక తగవే
యేమాట యేది రూపము, కాముకులకు లోలుపులకుఁ గలవే నిజముల్. 545

వ. అని పలికి నిన్ను వనితాజనహేయం బయినముదిమి వొందెడు మని శపియించిన యయాతి యిట్లనియె. 546

క. మామా నాపైఁ గోపము, మామా నీపుత్రియందు మానవు నాకుం
గామోపభోగవాంఛలు, ప్రేమం రమియించి ముదిమిఁ బిదపం దాల్తున్. 547

వ. అని పలికి యనుజ్ఞ గొని దేవయానిం దోడ్కొని పురంబునకుం జని పెద్దకొడుకగుయదువుం బిలిచి యయాతి యిట్లనియె. 548

శా. నీతల్లిం గనినట్టిశుక్రువలనన్ నేఁ డీజరం బొందితిన్
నాతండ్రీ యదునామధేయ తనయా నావృద్ధతం దాల్పవే
నీతారుణ్యము నాకు నీవె తనివో నిం డారఁ గొన్నాళ్లు నేఁ
జేతోజాతసుఖంబులం దిరిగెదన్ శృంగారినై పుత్రకా. 549

వ. అనిన విని తండ్రికి యదుం డిట్లనియె. 550

శా. కాంతాహేయము దుర్నివారము దురాకంపాలిమిశ్రంబు హృ
చ్చింతామూలము పీనసాన్వితము ప్రస్వేదవ్రణాకంపన
శ్రాంతిస్ఫోటకయుక్త మీముదిమి వాంఛం దాల్చి నానాసుఖో
పాంతం బైనవయోనిధాన మిది యయ్యా తేర యీ వచ్చునే. 551

వ. అని యదుం డొడం బడ కున్న యయాతి దుర్వసుద్రుహ్యాదుల నడిగిన వారును యదువు పలికినట్ల పలికినఁ గడగొట్టుకొమారుం డైనపూరువున కి ట్లనియె. 552

ఉ. పిన్నవు గాని నీవు కడుఁ బెద్దవు బుద్ధులయందు రమ్ము నా
యన్న మదాజ్ఞ దాటవుగదన్న వినీతుఁడ వన్న నీవు నీ
యన్నలు సెప్పినట్లు పరిహారము సెప్పకు మన్న నాజరన్
మన్ననఁ దాల్చి నీతరుణిమం బొనఁగూర్పుము నాకుఁ బుత్రకా. 553

వ. అనిన విని గురుభక్తిగుణాధారుం డయిన పూరుం డి ట్లనియె.

శా. అయ్యా న న్నిటు వేఁడ నేల భవదీయాజ్ఞాసముల్లంఘనం
బయ్యుండం బరిహారముల్ నొడువ నే నన్యాయినే నీజరన్

నెయ్యం బొప్పఁగఁ దాల్చి నాతరుణిమన్ నీ కిచ్చెదం బంపినం
గయ్యం బాడెడిపుత్రకుండు క్రిమిసంకాశుండు గా కుండునే. 555

వ. అదియునుం గాక. 556

క. మునివృత్తి డయ్య నేటికి, జనపాలక సుగతిఁ గోరుసత్పురుషులకుం
దనుఁ గన్నతండ్రి సెప్పిన, పని సేసిన సుగతి గొంగుపసిఁడియ కాదే. 557

క. పనుపక చేయుదు రధికులు, పనిచిన మధ్యములు వొందుపఱుతురు తండ్రుల్
పని చెప్పి కోరి పనిచిన, ననిశము మాటాడుపుత్రు లధములు దండ్రీ. 558

వ. అని పలికి పూరుండు ముదిమి సేకొని తనలేఁతప్రాయంబు యయాతి కిచ్చె
నయ్యయాతియుం దరుణుండై. 559

శా. ఏ డాద్వీపము లేడువాడలు గ సర్వోలాతలం బెల్లఁ బె
న్వేడ్కై పోఁడిగ నేలుచుం బ్రజల నన్వేషించి రక్షించుచుం
దోడన్ భార్గవి రా మనోజసుఖసంతోషంబులం దేలుచుం
గ్రీడించెన్ నియతేంద్రియుం డగుచు నాక్రీడాతిరేకంబులన్. 560

క. మర్మంబుల నతిసాధ్వి,ధర్మంబుల దేవయాని దనప్రాణేశున్
నర్మముల మనోవాక్తను, కర్మంబుల నొందు లేక కడు మెప్పించెన్. 561

శా. ఆకాశంబున మేఘబృందము ఘనం బై సన్న మై దీర్ఘ మై
యేకం బై బహురూప మై యడఁగున ట్లేదేవుగర్భంబులో
లోకశ్రేణి జనించుచున్ మెలఁగుచున్ లోపించు నాదేవు సు
శ్రీకాంతున్ హరిఁ గూర్చి యాగములు సేసెన్ నాహుషుం డిమ్ములన్. 562

వ. మఱియు. 563

మ. చెలికాండ్రం గరులన్ రథమ్ముల భటశ్రేణిం దురంగంబులం
గలలోఁ గన్నధనావళిన్ సరుములం గాఁ జూచుచున్ భార్యతోఁ
బలువే లేండ్లు మనోజభోగలహరీపర్యాప్తుఁ డై శేలియున్
బలుతృష్ణం గడఁ గాన కెంతయు మహాబంధంబులన్ స్రుక్కుచున్. 564

వ. ఒక్కదినంబున నాత్మజ్ఞానంబునం జేసి కాంతానిమిత్తంబున మోసపోవుట
యెఱింగి యయాతి యతివిషాదంబు నొంది దేవయాని కిట్లనియె. 565

యయాతి దేవయానికి బస్తోపాఖ్యాన మనెడివ్యాజంబున స్వవృత్తాంతంబు దెలుపుట

క. మనచారిత్రమువంటిది, విను మితిహాసంబు గలదు వృద్ధజనములున్
మునులును మెత్తురు నీవును, మనమున నంగీకరింపు మంజులవాణీ. 566

వ. అది యెట్టి దనిన. 567

సీ. అజ మొకం డడవిలో నరుగుచుఁ దాఁ గర్మఫలమున నూతిలోపలికి జాఱి
లోఁగెడిఛాగి నాలోకించి కామి యై కొమ్మున దరిఁ గొంత గూలఁ ద్రోచి
వెడలింప నచ్ఛాగి విభునిఁ గాఁ గోరిన నగుఁ గాక యని తాను నదియుఁ దిరుగ

నెన్నియేనిని దన్ను నెంత కామించిన నన్నిటికిని భర్త యై తనర్చి

తే. వాని నేప్రొద్దు రతులకు వశలఁ జేసి, సొరిది గ్రీడించి క్రీడించి చొక్కి చొక్కి
కాముఁ డనియెడుదుస్సహగ్రహముకతనఁ, జిత్త మేమఱి మత్తిల్లి చెల్లఁ జిక్కి.

క. వెడవిలుతుకేళిఁ జిక్కరా, కడిదపుఁబ్రేటునకు లోఁగి యతిమోహితుఁ డై
విడువక సతులం దగిలెడు, జడునకు నెక్కడివి బుద్ధిచాతుర్యంబుల్. 569

వ. అంత నచ్ఛాగంబు దనపిదపం దగిలినఛాగినివహంబులోపలం జూడ నొప్పెడి ఛాగియందుఁ దగిలి క్రీడింపం గని నూతిలోపలం బడి వెలువడినఛాగి తనపతి వలనినెయ్యంబు లే కుండుటకు విన్న నై తనమనంబున. 570

క. పలికినపలుకులు వలుకఁడు, కలయుఁగ నవకాంతఁ జూచి కడుసంచలుఁ డై
నిలిచినచోటఁ నిలువఁడు, నిలు వెల్లను గల్ల కామి నిజమరి గలఁడే. 571

వ. అని పలికి విడిచి చనిన నయ్యజవల్లభుండు సురతపరతంత్రుం డై మిసి మిసి యను శబ్దంబు సేయుచుఁ దచ్ఛాగి వెంటం జని యొడంబఱుపం జాల కుండె నంత దానికిఁ గర్త యైన బ్రాహ్మణుండు రోషంబున రతిసమర్థంబు గా కుండ నల్లాడుచుండ ఛాగవృషణంబులు ద్రెంచి వేసిన నచ్ఛాగంబు గ్రిందఁబడి వేఁడుకొనినఁ బ్రయోజనంబు వాఁడగని యోగవిదుండు గావున బ్రాహ్మణోత్తముండు గ్రమ్మఱ నయ్యజ వృషణంబులు సంధించిన. 572

క. వృషణములు మరలఁ గలిగిన, సుషముం డై ఛాగవిభుండు సుందరితోడన్
విషయసుఖంబులఁ బొందుచుఁ, దృషతుదిఁ గనఁడయ్యెఁ బెక్కుదివసములయ్యున్.

వ. అని యివ్విధంబున యయాతి దేవయానికి నిజవృత్తాంతంబు గథారూపంబున నెఱింగించి యిట్లనియె. 574

మ. అబలా నీనిబిడాతిదుర్జయసలజ్జాపాంగభల్లంబులం
బ్రబలం బైనమనంబు భగ్నముగ నాప్రావీణ్యముం గోలుపో
యి బలిష్ఠుం డగుకాముబారిఁ బడి నే నెట్లోర్తునే బందిక
త్తైబడిం బాపపుఁదృష్ణ యిప్పు డకటా దీర్ఘాకృతిన్ రొప్పెడిన్. 575

క. అదలదు ప్రాణము లదలినఁ, గదలదు సర్వాంగకములుఁ గదలుచు నుండన్
వదలదు బిగువులు వదలినఁ, దుది లే దీతృష్ణ దీనిఁ ద్రుంపఁగ వలయున్. 576

క. వెయ్యేం డ్లయ్యెను నీతోఁ, గ్రయ్యంబడి యున్నవాఁడ గామసుఖములం
గ్రుయ్య దొకయించు కైన, నయ్యన కొన లిడియెఁ దృష్ణ నవపద్మముఖీ. 577

క. ముదిసెను దంతావళియును, ముదిసెను గేశములు దనువు ముదిసెం దనకున్
ముదియ నివి రెండు సిక్కెను, బ్రదికెడితీపియును విషయపటుస్పృహయున్.

క. కడ లే దాశాలతకుం, గడఁ జూడఁగఁ గాన రాదు కడఁ గని రేనిన్
గడుమదమున సంసారము, గడఁ గందురు తత్త్వవిదులు కమలదళాక్షీ. 579

క. మండనహాటకపశువే, దండాశ్వవధూదుకూలధాన్యాదులు పె

క్కండియు నాశాపాశము, ఖండింపఁగ లేవు మఱియుఁ గడమయ చుమ్మీ. 580

క. కామోపభోగసుఖములు, వేమాఱును బురుషుఁ డనుభవించుచు నున్నం
గామంబు శాంతిఁ బొందదు, ధూమధ్వజుఁ డాజ్యవృష్టిఁ ద్రుంగుడువడునే. 581

ఆ. అక్క తల్లి చెల్లె లాత్మజ యొక్కన, పాను పెక్కఁ జనదు పద్మనయన
పరమయోగి కైన బలిమిని నింద్రియ, గ్రామ మధికపీడఁ గలుగఁ జేయు. 582

క. వెంగలివిత్తయి తిరుగుచుఁ, గంగారై చెడక ముక్తిఁ గాంక్షించునతం
డంగనలతోడ విడువని, సంగడములు వదల వలయు జలజాతముఖీ. 583

వ. అది గావున నేఁడు మొదలు తృష్ణాఖండనంబు సేసి నిర్విషయుండ నయి యహంకారంబు విడిచి మృగంబులం గలసి వనంబున సంచరించెదఁ బరబ్రహ్మంబునందుఁ జిత్తంబు సేర్చెద బ్రహ్మనిష్ఠ మనుష్యులకు నాశానివారిణి యగుటం జేసి యే నందుఁ దత్పరుండ నై యాహారనిద్రాదియోగంబులం బరిహరించెద నాత్మవిదుండై సంసారనాశంబులఁ దలంచినవాఁడె విద్వాంసుం డని పలికి పూరునియౌవనం బతని కిచ్చి ముదిమి దాను గైకొని విగతలోభుం డై నిజ భుజశక్తిపాలితంబగుభూమండలంబు విభాగించి ద్రుహ్యునకుఁ బూర్వభాగంబును యదువునకు దక్షిణభాగంబును దుర్వసునకుఁ బశ్చిమదిగ్భాగంబును ననువునకు నుత్తరదిగ్భాగంబును సంరక్షింపుం డని యిచ్చి వారలసముక్షంబున. 584

క. నాలుగుచెఱఁగులనేలయుఁ, బాలింపుం డనుచు నగ్రభవులను బంచెన్
భూలోక మేలు మనుచును, బాలార్కోదారుఁ బూరుఁ బట్టము గట్టెన్. 585

వ. ఇట్లు పూరుని రాజ్యం బిచ్చి పెక్కువర్షంబులందు ననుభూతంబు లయిన యింద్రియసుఖంబులు విసర్జించి. 586

క. మిక్కిలిసుజ్ఞానంబునఁ, జక్కఁగఁ దెగ నడిచి వైరిషడ్వర్గంబున్
ఱెక్కలు వచ్చినవిహగము, గ్రక్కున నీడంబు విడుచుకరణి నుదితుఁ డై. 587

క. కారుణికోత్తముఁ డగుహరి, కారుణ్యముఁ దన నతఁడు ఘనుఁడై గెలిచెం
గ్రూరము లగువిషయంబుల, నూరక గెలువంగ శక్తుఁ డొక్కఁడు గలఁడే. 588

వ. మఱియు నిర్ధూలితసంగుం డై సత్త్వరజస్తమోగుణంబుల దిగనాడి నిర్మలం బయి పరమం బయినవాసుదేవాభిధాన బ్రహ్మంబునందు యయాతిభూపాలుండు స్వతస్సిద్ధ యయినభాగవతగతిం జెందె నంత. 589

సీ. ప్రాణేశుఁ డాడినపలుకులు నగవులు గాఁ జూడ కంతరంగమున నిలిపి
పథికు లై పోవుచుఁ బానీయశాలలఁ జల్లగా నుండెడిజనులయట్ల
సంసారమునఁ గర్మసంబంధులై వచ్చి యాలుబిడ్డలు మగం డనుచుఁ గూడి
యుండుట గాని సంయోగంబు నిత్యంబు గా దీశమాయాప్రకల్పితంబు

తే. దీని విడుచుట దగ వని తెగువ మెఱసి, నిద్ర పాలించి మేల్కాన్న నేర్పుపోలఁ
గలిగి భార్గవి సర్వసంగముల విడిచి, హరిపరాధీన యై ముక్తి కరిగె నధిప. 590

వ. అని యిట్లు యయాతిచరితంబు సెప్పి భగవంతుండును సర్వభూతనివాసుం డును శాంతుండును వేదమయుండును నైన వాసుదేవునికి నమస్కరించెద నని శుకుం డిట్లనియె. 591

క. భారత నీవు జనించిన, పూరునివంశంబునందుఁ బుట్టినవారిం
జారుయశోఽలంకారులఁ, ధీరుల వినిపింతు నధిక తేజోధనులన్. 592

వ. పూరునకు జనమేజయుండు జనమేజయునకుఁ బ్రాచిన్వాంసుండు నాప్రాచిన్వాంసునకుఁ బ్రవిరోధనమన్యువు నతనికిఁ జారువుఁ బుట్టి రాచారువునకు సుద్యువు సుద్యువునకు బహుగతుండును బహుగతునకు శర్యాతియు శర్యాతికి సంయాతియు సంయాతికి రౌద్రాశ్వుండును రౌద్రాశ్వునకు ఘృతాచి యను నచ్చరలేమయందు ఋతేపువుఁ గక్షేపువుఁ స్థలేపువుఁ గృతేపువు జలేపువు సన్నతేపువు ధర్మేపువు సత్యేపువు వ్రతేపువు వనేపువు ననువారు జగదాత్మభూతుం డైన ప్రాణునకు నింద్రియంబుల[illegible]ంశంబునఁ బదుగురు గొడుకులు జన్మించి రందు ఋతేపువునకు నంతిసారుండును నంతిసారునకు సుమతియు ధ్రువుండు నప్రతిరథుండు నన మువ్వురు పుట్టి రందు నప్రతిరథునికిఁ గణ్వుండును గణ్వునికి మేధాతిథియు నతనికిఁ బ్రస్కన్నుండు మొదలగు బ్రాహ్మణులును జన్మించి రా సుమతికి రైభ్యుండు పుట్టె రైభ్యునకు దుష్యంతుండు పుట్టె. 593

క. పారావారపరీతో, దారధరాభారదక్షదక్షిణహస్త
శ్రీ రాజిల్లఁగ నొకనాఁ, డా రాజేంద్రుండు వేఁటయం దభిరతుఁ డై. 594

క. గండకకంఠీరవభే, రుండశశవ్యాళకోలరోహిషరురువే
దండవ్యాఘ్రమృగాదన, చండశరభశల్యభల్లచమ రాటవులన్. 595

క. చప్పుడు సేయుచు మృగముల, రొప్పుచు నీరములయందు రోయుచు వలలం
ద్రిప్పుకొని పడఁగఁ బోవుచుఁ, దప్పక వ్రేయుచును వేఁటతమకం బొప్పన్. 596

క. మృగయూథంబులవెంటను, మృగలాంఛనసన్నిభుండు మృగయాతురుఁ డై
మృగయులుగొందఱుగొలువఁగ, మృగరాజపరాక్రమంబు మెఱయఁగ వచ్చెన్.

వ. ఇట్లు వచ్చివచ్చి దైవయోగంబునఁ గణ్వమహామునితపోవనంబు సేరం జని.

సీ. ఉరుతరశ్రాంతాహియుగళంబులకుఁ బింఛముల విసరెడికేకి ముఖ్యములను
గరుణతో మదయుక్తకలభంబులకు మేఁత లిడుచు ముద్దాడుమృగేంద్రములను
ఘనమృగాదనములు గాపుగా లేళ్లతో రతులు సాగించుసారంగములను
సునుపుగా హోమధేనువులకంఠంబులు దువ్వుచు నాడుశార్దూలములను

తే. జార కలహించు నుందురుదంపతులకు, మైత్రి నంకించుమార్జాలమల్లములను
మఱిని జాతివైరంబులు మాని యిట్లు, గలసి క్రీడించు మృగములఁ గాంచె నతఁడు.

క. ఇత్తెఱఁగున మృగజాతుల, పొత్తులు మే మెఱుఁగ మనుచు భూవల్లభుఁడుం
జిత్తములోపల నాముని, సత్తము సద్వృత్తమునకు సంతసపడుచున్. 600

క. ఫుల్లకబిసరుహసరసీ, కల్లోలోత్ఫుల్లయూథికాగిరిమల్లీ
మల్లీమరువకకురవక, సల్లలితానిలమువలన సంతుష్టుం డై. 601

వ. దుష్యంతుండు వచ్చునవసరంబున. 602

క. ఇందిందిరాలిసుందరి, యిం దిందిరచికుర యున్న దిందింద శుభం
బిం దిందువంశ యనుక్రియ, నిందీవరవీథి మ్రోసె నిందిందిరముల్. 603

క. మాకందప్రసిశరములు, మాకందము లగుటఁ జేసి మాకందంబుల్
మాకందము లను కైవడి, మాకందాగ్రములఁ బికసమాజము లులిసెన్. 604

వ. అంత. 605

క. ఇం దున్న కణ్వమునికిని, వందన మొనరించి తిరిగి వచ్చెద ననుచుం
బొందుగ ననుచరులను దా, నందఱ నందంద నిలిపి యటఁ జని మ్రోలన్. 606

శా. ఆకణ్వాశ్రమమందు నీరజనివాసాంతప్రదేశంబులన్
మాకందంబులనీడఁ గల్పలతికామధ్యంబులన్ మంజురం
భాకాండాంచితశాలలోఁ గుసుమసంపన్నస్థలిం జూచె నా
భూకాంతుండు శకుంతలన్ నవనటద్భ్రూభ పర్యటత్కుంతలన్. 607

క. దట్టపుఁదుఱుమును మీఁదికి, మిట్టించినచన్నుఁగవయు మిఱుమిఱుచూడ్కుల్
నట్టాడునడుముఁ దేనియ, లుట్టెడు మోవియును మనము నూరింపంగన్. 608

వ. అంత నా రాజకుమారుం డలరుటమ్ములవిలుకాని వెడవింట ఘణఘణాయమాన
లయి మ్రోయుఘంటలకుం బంటించి తనమనంబున. 609

శా. వన్యాహారముల్ జితేంద్రియత నావాసించునాకణ్వుఁ డీ
కన్యారత్నము నేగతిం గనియెడిం గా దీకురంగాక్షి రా
జన్యాపత్యము గాఁగ నోపు నభిలాషం బయ్యెఁ గా దేని నే
యన్యాయక్రియలందుఁ బౌరవుల కేం దాశించునే చిత్తముల్. 610

క. అడిగిన నృపసుతఁ గా నని, నొడివెడినో యిది మనంబు నొవ్వ నని విభుం
డుడురాజవదన నడుగక, తడుమన యొకకొంత ప్రొద్దు దడఁబడఁ జొచ్చెన్. 611

వ. మఱియు నెట్టకేలకుఁ దనచిత్తసంచారంబు సత్యంబు గాఁదలంచి యిట్లనియె.

క. భూపాలకకన్యక వని, నీపయిఁ జిత్తంబు నాఁటె నీవా రేరీ
నీపే రెవ్వరు నిర్జన, భూపర్యటనంబు దగవె పూర్ణేందుముఖీ, 613

వ. అని పలుకుచున్న రాజకుమారునివదనచంద్రికారసంబు నేత్రచకోరంబులవలనం
ద్రావుచు నయ్యువిద విభ్రాంత యయి యున్నసమయంబున. 614

క. కంతేకాలునిచేతం, గుంఠితుఁ డగు టెట్లు మరుఁడు కుసుమాస్త్రంబుల్
లుంఠించి గుణనినాదము, ఠంఠ మ్మన బాల నేసె ఠవఠవ గదురన్. 615

వ. ఇట్లు వలరాచవాని క్రొవ్విరికోలలవేఁడిమిఁ దాలిమిపోఁడిమి నెడి యావాలుఁ
గంటి యి ట్లనియె.

మ. అనివార్యప్రభ మున్ను మేనకయు విశ్వామిత్రభూభర్తయుం
గని రా మేనక డించి పోయె నడవిం గణ్వుండు నన్నింత గా
మని పెంచెన్ బర్వఁను నా మునీంద్రుఁ డెఱుఁగన్ మద్భాగధేయంబునన్
నినుఁ గంటిం బిదపం గృతార్థ నగుచున్ నేఁ డీవనాంతంబునన్. 617

క. నీవారము ప్రజ లేమును, నీవారము పూజగొనుము నిలువుము నీవున్
నీవారును మాయింటను, నీవారాన్నంబు గొనుఁడు నేఁడు నరేంద్రా. 618

వ. అని పలికిన దుష్యంతుండు మెచ్చి మచ్చెకంటియిచ్చ యెఱింగి యిట్లనియె. 619

ఆ. రాజతనయ వగుదు రాజీవదళనేత్ర, మాట నిజము లోని మాట లేదు
తనకు సదృశుఁ డయినతరుణునిఁ గైకొంట, రాజసుతకుఁ దగవు రాజవదన. 620

వ. అని మఱియుఁ దియ్యనినెయ్యంపుంబలుకులవలన నయ్యువిద నియ్యకొలిపి. 621

క. బంధురయశుఁడు జగన్నుత, సంధుఁడు దుష్యంతుఁ డుచితసమయజ్ఞుం డై
గంధగజగమన నప్పుడు, గాంధర్వవిధిన్ వరించె గహనాంతమునన్. 622

భరతుని చరిత్రము.

వ. ఇవ్విధంబున నమోఘవీర్యుం డగు నా రాచపట్టి దపసిరాచూలికిం జూలు నిలిపి మఱునాఁడు తనవీటికిం జనియె నయ్యింతియుం గొంతకాలంబునకుఁ గొడుకుం గనినం గణ్వమునీంద్రుం డా రాచపట్టికి జాతకర్మాదిమంగళాచారంబు లొనర్చె నాడింభకుండును దినదినంబునకు బాలచంద్రుండునుం బోలె నెదుగుచు. 623

క. కుంఠితుఁడు గాక వాఁ డు, త్కంఠం దనపిన్ననాఁడె కణ్వావనచర
త్కంఠీరవముఖ్యంబుల, కంఠములం బట్టి యడుచుఁ గట్టున్ విడుచున్. 624

వ. అంత నా కణ్వమునీంద్రుండు బాలకుం జూచి శకుంతల కిట్లనియె. 625

ఉ. పట్టపురాజు నీమగఁడు పాపఁడు నన్నిట నెక్కుడంతకుం
బట్టపుదేవి వై గఱువబాగున నుండక పాఱువారితో
గట్టువనంబులో నవయఁ గాఁ బని లేదిటఁ దర్లి పోఁ గదే
పుట్టినయిండ్ల మానినులు పోరచి గా ననిశంబు నుందురే. 626

వ. అనిన నియ్యకొని. 627

క. ఆపిన్నవాని నతుల, వ్యాపారు నుదారు వైష్ణవాంశోద్భవునిం
జూపెద నంచు శకుంతల, భూపాలునికడకు వచ్చెఁ బుత్త్రునిఁ గొనుచున్. 628

వ. వచ్చి దుష్యంతుం డున్న సభామండపంబునకుం జని నిలిచి యున్నయెడ. 629

మ. వలకేలన్ గురుచక్రరేఖయుఁ బదద్వంద్వంబునం బద్మరే
ఖలు నొప్పారఁగ నందు వచ్చినరమాకాంతుండు నాఁ గాంతి న
గ్గల మై యున్నకుమారు మారసదృశాకారున్ విలోకించి తాఁ
బలుకం డయ్యె విభుం డెఱింగి సతి విభ్రాంతాత్మ యై వందురన్. 630

వ. ఆసమయంబున. 631

స్త్రీభ వాఁడు నీసుతుఁడు భార్యాపుత్రులం బాత్రులర్
దలనాటికణ్వవనికావై వాహికారంభముల్
పింపు శకుంతలావచనముల్ మాన్యంబుగా భూవరేం
ం జేకొను మంచు మ్రొసెను వియద్వాణీవధూవాక్యముల్. 632

వాఁడి సర్వభూతంబులకుఁ దేటపడ భరింపు మని పలికిన నాకుమారుండు
డయ్యె నంత నారాజు రాజవదన నంగీకరించి తనూభవుం జేకొని కొంత
రాజ్యంబు సేసి పరలోకంబునకుం జనియెఁ దదనంతరంబ. 633

హరి క్రియ ధరణీ, మండలభారంబు నిజసమంచితబాహా
న నిలిపి తనకును, భండనమున నెదురు లేక భరతుం డొప్పెన్. 634

నా దౌష్యంతి యమునాతటంబున దీర్ఘతపుండు పురోహితుండు నా
నిమిదియును గంగాతీరంబున నేఁబదియయిదును నిట్లు నూటముప్పది
శ్వమేధయాగంబులు సదక్షిణంబులుగా నొనర్చి దేవేంద్రవిభవంబున
చి పదుమూఁడువేలు నెనుబదినాలుగుకదుపుధేనువులు గలయది
బనం బరఁగు నట్టివేయిద్వంద్వంబులపాఁడిమొదవులఁ గ్రేపులతోడ
సహితలం జేసి వేవుర బ్రాహ్మణుల కిచ్చి మష్కారతీర్థకూలంబున
ఖ్యలకుఁ గనకభూషణశోభితంబు లయి ధవళదంతంబులు గల నల్లని
సలం బదునాలుగులక్షల నొసంగె దిగ్విజయకాలంబున శకశబర
కిరాతకహూణమ్లేచ్ఛదేశంబులరాజులఁ బీచం బడంచి రసాతలంబున
రాగృహంబులం దున్నవేల్పులగరితలం బెక్కండ్ర విడిపించి తెచ్చి
భులం గూర్చెఁ ద్రిపురదానవుల జయించి నిర్జరుల నిజమందిరంబుల
తని రాజ్యంబున గగనధరణీతలంబులు ప్రజలు గోరినకోరిక లిచ్చుచుండె
మన. 635

కమందుఁ జలమందు బలమందు, భాగ్యమందు లోకపతులకంటె
నవేర్మి నిరువదియేడువే, లేండ్లు ధరణి భరతుఁ డేలె నధిప. 636

ంతుఁ గలిమిఁ గృతార్థుం డై యతులశౌర్య మలవడియు నతం
ను బ్రాణములను, వ్యర్థము లని తలఁచి శాంతుఁ డయ్యె నరేంద్రా.
భార్యలు ముప్పురు, వరుసం బుత్రకులఁ గాంచి వల్లభుతోడన్
కని తోడ్తోడను, శిరములు దును మాడి రాత్మశిశువుల నధిపా. 638

ర్భరాజపుత్రికలు శిశువులం జంపిన భరతుం డపుత్రకుం డై మరుత్ స్తో
యాగంబు పుత్రార్థి యై చేసి దేవతల మెప్పించె నయ్యవసరంబున.
ల్లాలిఁ జూలాలిని మమతాఖ్యఁ జూచి బృహస్పతి సురతమునకుఁ
ని పై పడఁ దొల్లి గర్భంబున నున్న బాలుఁడు భయం బొదవి వలదు
మొఱసేయఁ దమకంబుతో వాని నంధుండ వగు మన్న నలిగి వాఁడు

యోనిలోపలివీర్య మూఁడఁ దన్నిన నేలఁ బడి బిడ్డఁడై యున్నఁ బాయలేక
ఆ. నితని పెంపు కొడుకు లిరువురుజన్మించి, రనుచు వెలయఁజేయు మనిన మమతఁ
బెంపఁ జాల నీవ పెంపు భరింపు మీ, ద్వాజు ననుచుఁ జనియె దాని విడిచి.

వ. ఇట్లుచథ్యునిభార్య యగుమమతయు బృహస్పతియు శిశువుం గని ద్వాజుండైన వీని నీవ నీవ భరింపు మని వదినెమఱందులు దమలో నొండొరుఁ బులం బలికినకారణంబున వాఁడు భరద్వాజుం డయ్యె గర్భస్థుం డైనవాఁడు బృహస్పతిశాపంబున దీర్ఘతముం డయ్యె నంత నాబృహస్పతియు మమతయు నుదయించినవాని విడిచి నిజేచ్ఛం జనిన మరుత్తులు వానిం బోషించి పుత్త్రార్థి యయినభరతున కిచ్చిరి భరతుండు వానిం జేకొనియె వితథం బైనభరతవంశంబునకు నాభరద్వాజుండు వంశకర్త యగుటం జేసి వితథుం డనంబరఁగె నావితథునికి మన్యువు మన్యువునకు బృహత్క్షత్త్ర జయ మహావీర్య నర గర్గు లనువా రేవురు సంభవించి రందు నరునికి సంకృతి సంకృతికి గురుండు రంతిదేవుం డన నిరువురు జన్మించి రంత. 641

రంతిదేవునిచరిత్రము

సీ. రాజవంశోత్తమ రంతిదేవునికీర్తి యేల చెప్పఁగ విను మిందు నందు
నారాజు దనసంచితార్థంబు లన్నియు నెడపక దీనుల కిచ్చి యిచ్చి
సకుటుంబుఁ డై ధైర్యసంయుతుం డై పేద యై కూడు నీరు లే కథమవృత్తి
నెందేని నలువదియెనిమిదిదివసముల్ చరియింప నొకదివసంబు రేపు
ఆ. నెయ్యి పాయసంబు నీరును గలిగిన, బహుకుటుంబభారభయముతోడ
నలసి నీరువట్టు నాఁకలియును మిక్కి, లొదవఁ జూచి కుడువ నుత్సహించె. 642
వ. అయ్యవసరంబున. 643
సీ. అతిథిభూసురుఁ డొక్కఁ డాహార మడిగినఁ గడపక ప్రియముతో గారవించి
హరిసమర్పణ మంచు నన్నంబులో సగ మిచ్చిన భుజియించి యేఁగె నాతఁ
డంతలో నొకశూద్రుఁ డశనార్థి యై వచ్చి పొడసూప లే దనఁబోక తనకు
నున్నయన్నములోన నొకభాగ మిచ్చిన సంతుష్టుఁ డై వాఁడు సనిన వెనుక
ఆ. కుక్కగమియుఁ దాను నొక్కఁ డేతేర నా, యన్నశేష మిచ్చి సన్నయంబు
లాడి మ్రొక్కి పంప నోడక చండాలుఁ, డొక్కఁ డరుగుదెంచి చక్క నిలిచి.
క. హీనుఁడఁ జండాలుండను, మానవకులనాథ దప్పి మానదు నవలం
బో నేర నీకుఁ జిక్కిన, పానీయము నాకుఁ బోసి బ్రదికింపఁగదే. 645
వ. అనిన వానిదీనాలాపంబులకుఁ గరుణించి రాజి ట్లనియె. 646
ఉ. అన్నము లేదు కొన్ని మధురాంబువు లున్నవి త్రావుమన్న రా
వన్న శరీరధారులకు నాపద వచ్చిన వారియాపదల్
గ్రన్నన మాన్చి వారికి సుఖంబులు సేయుటకన్న నొండు మే
లున్నదె నాకు దిక్కు పురుషోత్తముఁ డొక్కఁడ చుమ్ము పుల్కసా. 647

వ. అని పలికి. 648

మ. బలవంతం బగునీరువట్టున నిజప్రాణాంత మై యున్నచో
నలయం డేమియు వీనిహృజ్జ్వరము నాయాసంబు ఖేదంబు నా
జలదానంబున నేఁడు మాను ననుచుఁ సర్వేశ్వరాధీనుఁడై
జలముం బోసెను రంతిదేవుఁడు దయం జండాలపాత్రంబునన్. 649

వ. తదనంతరంబ బ్రహ్మాదిదేవతలు సంతోషించి రంతిదేవునికి మేలు సేయం దలంచి నిజాకారంబులతో ముందట నిలువంబడి యారాజధైర్యపరీక్షార్థంబు దమ చేసినవృషలాదిరూపంబు లగువిష్ణుమాయ నెఱింగించిన నానరేంద్రుం డంద ఱకు నమస్కరించి. 650

క. వారల నేమియు నడుగక, నారాయణభక్తి దనమనంబున వెలుఁగన్
ధీరుం డాతఁడు మాయా, పారజ్ఞుం డగుచుఁ బరమపదముం బొందెన్. 651

క. ఆరాజర్షిని గొలిచిన, వారెల్లఁ దదీయయోగవైభవమున శ్రీ
నారాయణచింతను లై, చేరిరి యోగీశు లగుచు సిద్ధపదంబున్. 652

వ. ఇట్లు రంతిదేవుండు విజ్ఞానగర్భిణి యగుభక్తివలనఁ బరమపదంబునకుం జనియె నంత గర్గునకు శిని జన్మించె శినికి గార్గ్యుండు గలిగె నాతనినుండి బ్రాహ్మణ కులం బయ్యె మహావీర్యునికి నురుక్షయుండును నురుక్షయునకుఁ ద్రయ్యారుణి యుఁ గవియుఁ బుష్కరారుణియు నను ముగ్వురు సంభవించిరి వారును బ్రా హ్మణు లయి చనిరి బ్రహ్మక్షత్త్రునికి సుహోత్రుండు సుహోత్రునకు హస్తియు జన్మించి యాహస్తి దనపేర హస్తినాపురంబు నిర్మించె నాహస్తికి నజమీఢుం డును ద్విమీఢుండును బురుమీఢుండును నన ముగ్వురు జనియించి రం దజమీ ఢునివంశంబునం బ్రియమేధాదులు గొందఱు పుట్టి బ్రాహ్మణు లయి చని రయ్యజ మీఢునికి బృహదిషుఁ డనునిపుత్రుండు బృహద్ధనువు నతనికి బృహత్కా యుండు నతనికి జయద్రథుండు నతనికి విశ్వజిత్తు విశ్వజిత్తునకు సేనజిత్తు సేన జిత్తునకు రుచిరాశ్వుండు దృఢహనుండుఁ గాశ్యుండు వత్సుండు నన నలుగురు జనించి రందు రుచిరాశ్వునకుఁ బ్రాజ్ఞుండును నతనికిఁ బృథుసేనుండును బృథు సేనునికిఁ బారుండును వానికి నీపుండును నీపునికి నూర్వురుకొడుకులును బుట్టిరి మఱియును. 653

ఆ. శుకునికూఁతు రైనసుందరి సత్కృతిఁ, బొంది వేడ్క నీపభూవిభుండు
విమలయోగవిత్తు విజ్ఞానదీపితో, దారచిత్తు బ్రహ్మదత్తుఁ గనియె. 654

వ. ఆబ్రహ్మదత్తుండు జైగిషవ్యోపదేశంబున యోగతంత్రంబునం జేసి గోదేవి యను భార్యవలన విష్వక్సేనుం డనుకుమారునిం గనియె విష్వక్సేనునకు నుదక్సేనుండు నుదక్సేనునకు భల్లాదుండుగల్గి వీరలు బార్హదిషవు లనురాజు లైరి ద్విమీఢు నకు యవీనరుండు యవీనరునికిఁ గృతిమంతుండు గృతిమంతునికి సత్యధృతి

సత్యధృతికి ధృఢనేమి దృఢనేమికి సుపార్శ్వకృత్తు సుపార్శ్వకృత్తునకు సుపా ర్శ్వుండు సుపార్శ్వునకు సుమతి సుమతికి సన్నతిమంతుండు సన్నతిమంతు కొడుకు కృతి యనువాఁడు హిరణ్యనాభునివలన యోగమార్గం బెఱింగి శోక మోహంబులు విడిచి తూర్పుదేశంబున సామసంహిత పఠియించె నతనికి నుగ్రా యుధుండు నుగ్రాయుధునకు క్షేమ్యుండు క్షేమ్యునకు సువీరుండు సువీరునకుఁ బురంజయుండుఁ బురంజయునకు బహురథుండును జన్మించిరి హస్తికొడుకు పురుమీఢునికి సంతతి లే దయ్యె నయ్యజమీఢునికి నళిని యనుభార్యయందు నీలుండు నీలునికి శాంతియు శాంతికి సుశాంతియు సుశాంతికిఁ బురుజుండుఁ బురు జునికి నర్కుండు నర్కునికి భర్మ్యాశ్వుండు భర్మ్యాశ్వునకు ముద్గల యవీనర బృహదిషు కాంపిల్య సృంజయు లనువా రేవురుం బుట్టిరి. 655

క. మించినభర్మ్యాశ్వుఁడు సుత, పంచకమును జూచి విషయపంచకమును వ
ర్జించితిఁ దల మని పల్కినఁ, బాంచాలురు నాఁగ సుతులు పరఁగిరి ధరణిన్. 656

వ. అంత ముద్గలునినుండి బ్రాహ్మణకులం బై ముద్గలగోత్రంబు నా నెగడె భర్మ్యా శ్వపుత్రుం డైనయాముద్గలునికి దివోదాసుండు నహల్య యనుకన్యకయునుం బుట్టి రాయహల్యయందు గౌతమునికి శతానందుండు పుట్టె శతానందునికి ధను ర్వేదవిశారదుం డయినసత్యధృతి పుట్టె నతం డొకనాఁడు వనంబున నూర్వశిం గనిన నతనికి రేతఃపాతం బై తద్వీర్యంబు శరస్తంబంబునం బడి మిథునంబయ్యె నాసమయంబున. 657

క. చపలరతి శంతనుం డను, నృపవరుఁ డడవికిని వేఁటనెపమునఁ జనుచుం
గృపతో శిశుయుగముం గని, కృపియుఁ గృపుండనుచుఁ దెచ్చి గృహమునఁ బెంచెన్.

వ. ఆకృపి ద్రోణునకు భార్య యయ్యె దివోదాసునకు మిత్రాయువు మిత్రాయువు నకుఁ జ్యవనుండుఁ జ్యవనునకు సుదాసుండు సుదాసునకు సహదేవుండు సహ దేవునకు సోమకుండు సోమకునకు సుజన్మకృత్తు సుజన్మకృత్తునకు నూర్వురుగొడు కులుం గలిగిరి వారిలో జంతు వనువాఁడు జ్యేష్ఠుఁడు కడచూలు పృషతుండు పృషతునకు ద్రుపదుండు ద్రుపదునకు ధృష్టద్యుమ్నాదు లయినకొడుకులును ద్రౌపది యనుకూఁతురుం గలిగిరి ధృష్టద్యుమ్మునకు ధృష్టకేతువు పుట్టె వీరలు పాంచాలరాజు లని యెఱుఁగుము. మఱియు నయ్యజమీఢునికొడుకు ఋక్షుండు ఋక్షునకు సంవరణుం డాసంవరణుండు తపతి యనియెడిసూర్యకన్య యందుఁ గురువుం గనియె నాకురువుపేరం గురుక్షేత్రం బయ్యె నాకురువునకుఁ బరీక్షిత్తు సుధనువు జహ్నువు నిషధుండు నను వారు నలువురు పుట్టి రందుఁ బరీ క్షిత్తు కొడుకులు లేక చనియె సుధనువునకు సుహోత్రుం డతనికిఁ జ్యవ నుండు చ్యవనునకుఁ గృతి కృతికి వసువు వసువునకు బృహద్రథకుసుంభమత్స్య ప్రత్యగ్రచేదిపాదులు పుట్టి రందు బృహద్రథునకుఁ గుశాగ్రుండు గుశాగ్రు

Sadhana Venkataswamy Naidu
M.A., B.O.L., Vidwan
Professor of Telugu
S. V. COLLEGE, TIRUPATI

నికి ఋషభుండు ఋషభునికి సత్యహితుండు సత్యహితునికిఁ బుష్పవంతుండు
పుష్పవంతునకు జహ్ను వనువాఁడు మఱియును. 659

సీ. ఆబృహద్రథునకు నన్యభార్యాగర్భమున రెండు తనుఖండములు జనించె
దునుకలు గని తల్లి తొలఁగంగ వైచిన సంధించె నొకటి గా జర యనంగ
నొకదైత్యకాంత వాఁ డొప్పె జరాసంధుఁ డన గిరివ్రజపుర మాతఁ డేలె
నతనికి సహదేవుఁ డతనికి సోమాపి తనయుఁ డాతనికి శ్రుతశ్రవుండు

తే. జహ్నుపుత్రుండు సురథుండు జనవరేణ్య, యతనికొడుకు విదూరథుఁ డతనిపట్టి
సార్వభౌముండు వానికి సంభవుండు, విను జయత్సేనుఁ డనువాఁడు విమలకీర్తి.

వ. ఆజయత్సేనునికి రథికుండు రథికునకు నయుతాయువు నయుతాయువునకుఁ
గ్రోధనుండుఁ గ్రోధనునకు దేవాతిథియు దేవాతిథికి ఋక్షుండు ఋక్షునికి భీమ
సేనుండు వానికిఁ బ్రతీపుండుఁ బ్రతీపునకు దేవాపి శంతను బాహ్లికు లన
మువ్వురు గొడుకులు పుట్టి రందు. 661

సీ. దేవాపి రాజ్యంబు దీర్ప నొల్లక వనంబున కేఁగె దమ్ముండు పూర్వజన్మ
మందు మహాభిషుఁ డనియెడువాఁడు శంతనుఁ డయ్యె వాఁడె యీధాత్రి నెల్ల
నేలుచుఁ గరముల నేవృద్ధు ముట్టిన వాఁ డెల్ల నిండుజవ్వనము నొందు
నతఁడు శాంతిప్రాప్తుఁడై యున్నదానఁ బండ్రెండేండ్లు వజ్రి వర్షింప కున్న

ఆ. వృష్టి లేనిచొప్పు విప్రుల నడిగిన, నన్న యుండఁ దమ్ముఁ డగ్నిహోత్ర
దారసంగ్రహంబు దాల్చినఁ బరివేత్త, యండ్రు గాన నీవ యతఁడ వైతి. 662

వ. అది కారణంబు గా నన్న యుండ దమ్ముండు రాజ్యార్హుండు గాఁడు నీవు పరి
వేత్తవు మీయన్నకు రాజ్యం బిచ్చిన ననావృష్టి దోషంబు నెడు నని బ్రాహ్మ
ణులు వల్కిన శంతనుండు వనంబునకుం జని దేవాపికిఁ బ్రియంబు సెప్పి
రాజ్యంబు నేకొమ్మని పల్కె సంతకుమున్న వానితండ్రి దేవాపిని రాజ్యంబున
కర్హుం జేయం దలంచి విప్రులం బిలిచిన నావిప్రులు పాషండమతవాక్యంబులు
దేవాపికి నుపదేశించిన దేవాపి వేదంబుల నిందించిన పాషండుండును దేవదూష
కుండును నయ్యెం గావున దేవాపికి రాజ్యంబు లేదని బ్రాహ్మణులు సెప్పిన శంత
నుండు మగిడి వచ్చి రాజ్యంబుఁ జేకొనియె నంతవర్షంబును గురిసె నివ్విధంబున.

క. దేవాపి కలాపపురం, బావాసము గాఁగ యోగి యై యున్నాఁడు
ద్వాపర కలి నష్టం బగు, జైవాతృకకులము మీఁద సంస్థాపించున్. 664

వ. బాహ్లికుం డనువానికి సోమదత్తుండు పుట్టె సోమదత్తునకు భూరియు భూరి
శ్రవసుఁడును శలుండు ననువారు మువ్వురు పుట్టిరి. 665

క. ఖ్యాతిగ శంతనునకు గం,గాతటినికి వైష్ణవాగ్రగణ్యుఁడు ఘోరా
రాతినయననీలోత్పల, భీతికరగ్రీష్ముఁ డైనభీష్ముఁడు పుట్టెన్. 666

ఆ. పరశురాముతోడఁ బ్రతిఘటించి జయింప, నన్యు నొకనిఁ గాన మతనిఁ దక్క

వీరయూథపతి వివేకధర్మజ్ఞుండు, దివిజనదీసుతుండు దేవసముఁడు. 667

వ. ఆశంతనునకు దాశకన్యక యైనసత్యవతియందుఁ జిత్రాంగదవిచిత్రవీర్యులు పుట్టి రందుఁ జిత్రాంగదుండు గంధర్వులచే నిహతుం డయ్యె మఱియును. 668

ఉ. సత్యవతీవధూటి మును శంతనుపెండ్లము గానినాఁడు సాం
గత్యమునం బరాశరుఁడు గర్భము సేసిన బాదరాయణుం
డత్యధికుండు శ్రీహరికళాంశజుఁ డై ప్రభవించె నిత్యముల్
సత్యము లైనవేదముల సాంగములన్ విభజింపఁ దక్షుఁ డై. 669

ఆ. బాదరాయణుండు భగవంతుఁ డనఘుండు, పరమగుహ్య మైనభాగవతము
నందనుండ నయిననాకుఁ జెప్పెను శిష్య, జనుల మొఱఁగి యేను జదువుకొంటి.

వ. ఆవిచిత్రవీర్యునికిఁ గాశిరాజుకూఁతుల నంబికాంబాలికల భీష్ముండు బలాత్కారంబునఁ దెచ్చి వివాహంబు సేసిన విచిత్రవీర్యుండు వారలం దగిలి మనోజరాగమత్తుం డై చిరకాలంబు నానావిధక్రీడల విహరించుచు రాజయక్ష్మపీడితుం డై మృతుం డయ్యె నంత. 671

క. అతనిసతులవలన సుతుల, సుత కను మని తల్లి వనుప సొరిదిం గనియెన్
ధృతరాష్ట్రపాండువిదురుల, నుతచరితుఁడు బాదరాయణుండు నరేంద్రా. 672

వ. అందు ధృతరాష్ట్రునికి గాంధారియందు దుర్యోధనాదు లగుకొడుకులు నూర్వురును దుశ్శల యనుకన్యకయును జన్మించిరి. మృగశాపభయంబునం జేసి భార్యం బొంద వెఱచినపాండునకుఁ గుంతీదేవియందు ధర్మానిలేంద్రుల ప్రసాదంబున యుధిష్ఠిరభీమార్జును లనుమువ్వురును మాద్రిదేవివలన నాసత్యప్రసాదంబున నకులసహదేవు లనువా రిద్దఱునుగా నేవురు పుట్టి రయ్యేవురకును ద్రుపదరాజపుత్రి యైనద్రౌపదియందుఁ గ్రమంబునం బ్రతివింధ్యుండును శ్రుతసేనుండును శ్రుతకీర్తియు శతానీకుండును శ్రుతకర్ముండును నన నేవురు పుట్టిరి మఱియు యుధిష్ఠిరునకుఁ బౌరవతియందు దేవకుండును భీమసేనునికి హిడింబయందు ఘటోత్కచుండును గాళియందు సర్వగతుండును సహదేవునికి విజయయందు సుహోత్రుండును నకులునకు రేణుమతియందు నిరమిత్రుండును నర్జునునకు నులూపి యనునాగకన్యకయందు నిలావంతుండును మణలూరుపతిపుత్రి యయిన చిత్రాంగదయందు బభ్రువాహనుండు సుభద్రయందు శౌర్యధైర్యతేజోవిభవంబుల నఖిలరాజనికరంబునం బ్రఖ్యాతుం డై నయభిమన్యుండును జన్మించి రందు బభ్రువాహనుం డర్జుననియోగంబున మాతామహునిగోత్రంబునకు వంశకర్త యయ్యె. 673

ఉ. అన్యసుపూజ్య నీజనకుఁ డై యభిమన్యుఁడు భూవరేంద్రమా
ర్గన్యుఁడు ధన్యమార్గణకదంబవిదారితవైరివీరరా
జన్యుఁడు జన్యభీతగురుసైన్యుఁడు సైన్యసమూహనాథదృ

జ్ఞానుల్యుఁడు మాన్యకీర్తిమహిమం దనరెం గురువంశకర్త యై. 674

వ. ఆయభిమన్యునకు నుత్తరయందు నీవు జన్మించితివి. 675

క. ద్రోణసుతుతూపు వేఁడిమిఁ, బ్రాణంబులఁ బాసి హరికృపాదృష్టినసం
త్రాణంబున బ్రదికితి కా, క్షోణీశ్వర మున్ను నీశిశుత్వమువేళన్. 676

వ. నీకుమారులు జనమేజయశ్రుతసేనభీమసేనోగ్రసేను లనునల్వురు వీరలయందు.

ఆ. నీవు తక్షకాహినిహతుండవ వని విని, సకలసర్పలోకసంహృతముగ
సర్పయాగ మింక జనమేజయుఁడు సేయఁ, గలఁడు పూర్వరోషకలితుఁ డగుచు.

వ. మఱియు నతండు సర్వధరణీమండలంబును జయించి కావషేయుండు పురోహితుండుగా నశ్వమేధంబు సేయం గలవాఁడు వానికి శతానీకుండు జనియించి యాజ్ఞవల్క్యునితోడ వేదంబులు చదివి కృపాచార్యునివలన విలువిద్య నేర్చి శౌనకునివలన నాత్మజ్ఞానంబుఁ బడయుం గలవాఁ డాశతానీకుని సహస్రానీకుండు వానికి నశ్వమేధజుం డశ్వమేధజునికి నసీమకృష్ణుం డసీమకృష్ణునకు నిచక్షుం డానిచక్షుండు గజాహ్వయంబు నదిచే హృతంబు గాఁ గౌశాంబియందు వసియించు నాతనికి నుష్ణుం డుష్ణునికిఁ జిత్రరథుండు చిత్రరథునకు శుచిరథుండు శుచిరథునికి వృష్టిమంతుండు వృష్టిమంతునికి సుషేణుండు సుషేణునికి సునీతుండు సునీతునికి నృచక్షువు నృచక్షువునకు సుఖానిలుండు సుఖానిలునికిఁ బరిప్లవుండు పరిప్లవునకు మేధావి మేధావికి సునయుండు సునయునికి నృపంజయుండు నృపంజయునకు దూర్వుండు దూర్వునికి నిమి నిమికి బృహద్రథుండు బృహద్రథునకు సుదాసుండు సుదాసునికి శతానీకుండు శతానీకునకు దుర్దమనుండు దుర్దమనునికి విహీనరుండు విహీనరునికి దండపాణి దండపాణికి మితుండు మితునకు క్షేమకుండు క్షేమకునకు బ్రహ్మక్షత్త్రుండు వాఁడు నిర్వాణుండై దేవర్షిసత్కృతుండై కలియుగంబునందుఁ జనం గలవాఁడు. 679

క. జగతి నిటమీఁదఁ బుట్టెడు, మగధాధీశ్వరుల నిఖిలమనుజేశ్వరులన్
నిగమాంతవిదులఁ జెప్పెద, సుగుణాలంకారధీర సుభగవిచారా. 680

వ. జరాసంధపుత్త్రుం డైన సహదేవునికి మార్జాలి మార్జాలికి శ్రుతశ్రవుండు శ్రుతశ్రవునకు నయుతాయువు నయుతాయువునకు నిరమిత్త్రుండు నిరమిత్త్రునకు సునక్షత్త్రుండు సునక్షత్త్రునికి బృహత్సేనుండు బృహత్సేనునికిఁ గర్మజిత్తు గర్మజిత్తునకు శ్రుతంజయుండు శ్రుతంజయునకు విప్రుండు విప్రునకు శుచి శుచికి క్షేముండు క్షేమునికి సువ్రతుండు సువ్రతునకు ధర్మనేత్త్రుండు ధర్మనేత్త్రునకు శ్రుతుండు శ్రుతునకు దృఢసేనుండు దృఢసేనునికి సుమతి సుమతికి సుబలుండు సుబలునకు సునీతుండు సునీతునకు సత్యజిత్తు సత్యజిత్తునకు విశ్వజిత్తు విశ్వజిత్తునకుఁ బురంజయుండును జన్మించెద రని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 681

ఆ. వినుము మగధదేశవిభులు జరాసంధ
ప్రముఖధరణిపతులు ప్రబలయశులు
వీరు కలియుగమున వేయేండ్లలోపలఁ
బుట్టి గిట్టఁగలరు భూవరేంద్ర. 682

వ. యయాతికొడుకు కనువునకు సభానరుండుఁ జక్షువుఁ బరోక్షుండు ననువారు ముగ్గురు పుట్టి రందు సభానరునికిఁ గాలనాథుండు గాలనాథునకు సృంజయుండు సృంజయునకుఁ బురంజయుండు పురంజయునకు జనమేజయుండు జనమేజయునకు మహాశాలుండు మహాశాలునికి మహామనసుండు మహామనసునకు నుశీనరుండు తితిక్షు వన నిరువురు జన్మించి రందు నుశీనరునకు శిబి వన క్రిమి దర్వు లన నలువురు జన్మించి రందు శిబికి వృషదర్ప సువీర మద్ర కేకయులు నలువురు పుట్టిరి తితిక్షునకు రుశద్రథుండు రుశద్రథునకు హేముండు హేమునకు సుతవుండు సుతవునకు బలియుఁ బుట్టి రాబలివలన నంగవంగకళింగసింహపుండ్రాంధ్రు లను పేళ్లు గలవా రార్వురు కుమారులు పుట్టిరి వారలు దూర్పు దేశంబునకు రాజు లయి ' దేశంబులకుఁ దమతమనామధేయంబు లిడి యేలిరి. సువీరునకు సత్యరథుండు సత్యరథునికి దివిరథుండు దివిరథునికి ధర్మరథుండు ధర్మరథునకుఁ జిత్రరథుండుఁ బుట్టి రాచిత్రరథుండు రోమపాదుండు నాఁబరఁగె. 683

క. సంతతి లేనికతంబునఁ, జింతించుచు నుండ నతనిచెలికాఁ డగుధీ
మంతుఁడు దశరథుఁ డతనికి, సంతతి గా నిచ్చె నాత్మజను శాంతాఖ్యన్. 684

వ. అంత రోమపాదుండు దనకూఁతురు శాంత యని గైకొని మెలంగు చుండు నా రాజు రాజ్యంబునఁ గొంతకాలంబు వర్షంబు లేమికిం జింతించి విభాండక సుతుం డైనబుుష్యశృంగుండు వచ్చిన వర్షంబు గురియు నని పెద్దలవలన నెఱింగి. 685

క. ఆరాజు ఋష్యశృంగుని, ఘోరతపోనియమముఁ దెచ్చుకొఱకై పనిచెన్
వారసతుల నేర్పరుల నుదార స్తనభారభీరుతరమధ్యగలన్. 686

వ. వారలుఁ జని. 687

ఆ. కాంతలార మేకము గన్నది మొదలుగా, నాఁడువారి నెఱుఁగఁ డడవిలోన
గోఁచి బిగియఁగట్టుకొనినయావడుగని, మత్తికాని రతికి మరపవలయు. 688

వ. అని పలుకుచు. 689

క. ఆడుచుఁ జెవులకు నింపుగఁ, బాడుచు నాలోకనిశితబాణౌఘముల౯
వీడుచు డగ్గఱ నోడుచుఁ, జేడియ లాతపసికడకుఁ జేరిరి కలఁపన్. 690

వ. అయ్యవసరంబున వారలం జూచి. 691

సీ. మిళితాళినీలధమ్మిల్లభారంబులు చారుజటావిశేషంబు లనియు
ఘర్మాంచలోజ్జ్వలప్రభదుకూలంబులు తతచర్మవస్త్రభేదంబు లనియు

బహురత్నకీలితభాసురహారంబు లధికరుద్రాక్షమాలాదు లనియు
మలయజమృగనాభిమహితలేపంబులు బహువిధభూతిలేపంబు లనియు

తే. మధురగానంబు శ్రుతియు క్తమంత్రజాతు, లనియు వీణెలుదండంబులనియుసతుల
మూర్తులెన్నఁడు నెఱుఁగనిముగుదతపసి, వారిఁదాపసులని డాయవచ్చి మ్రొక్కె.

వ. ఇట్లు వచ్చి మ్రొక్కినబుశ్యశృంగుం జూచి నగుచు డగ్గఱి. 693

సీ. సేమమే యని సతుల్ సేతులగ్రుచ్చి కర్కశకుచంబులు మోవఁ గౌఁగిలించి
చిరతపోనియతి డస్సితి గదా యని మోముఁ గంఠంబు నాభియుఁ గలయఁ బుడికి
క్రొత్తదీవన లివి గొను మని వీనుల పొంత నాలుకలఁ జప్పుళ్లుసేసి
మావనంబులపండ్లు మంచివి తిను మని పెక్కు భక్ష్యంబులు ప్రీతి నొసఁగి

ఆ. నూతనాజినంబు నును పిది మే లని, గోఁచి విడిచి మృదుదుకూల మిచ్చి
మౌని మరగఁ జేసి మాపర్ణశాలకు, బోద మనుచుఁ గొంచుఁ బోయి రతని. 694

వ. ఇట్లు హారిణీసుతుండు కాంతాకటాక్షపాశబద్ధుం డై వారలవెంటం జని రోమపాదుకడకుం బోయిన నతండు దనప్రియనందనయైన శాంత నిచ్చి పురంబున నునిచికొనియె నమ్మునీశ్వరుండు వచ్చిన వర్షప్రతిబంధదోషంబు నెడి వర్షంబు గురిసె నంత. 695

ఆ. ఆనృపాలచంద్రుఁ డనపత్యుఁ డై యుండ
నెఱిఁగి మునికులేంద్రుఁ డింద్రుఁగూర్చి
యిష్టి సేసి సుతుల నిచ్చె నాతనికృపఁ
బంక్తిరథుఁడు పిదపఁ బడసె సుతుల. 696

వ. ఆరోమపాదునకుఁ జతురంగుండును జతురంగునకుఁ బృథులాక్షుండును బృథులాక్షునికి బృహద్రథుండు బృహత్కర్ముండు బృహద్భానుండు ననువారు ముగ్వురు పుట్టి రందు బృహద్రథునకు బృహన్మనసుఁడు బృహన్మనసునకు జయద్రథుండు జయద్రథునకు విజయుండు విజయునకు సంభూతి యనుభార్యయందు ధృతియు నాధృతికి ధృతవ్రతుండు ధృతవ్రతునకు సత్యకర్ముండు సత్యకర్మునకు నతిరథుండును జన్మించిరి. 697

ఆ. కుంతి పిన్ననాఁడు గోరి సూర్యునిఁ బొంద, బిడ్డఁ డుదితుఁ డైనఁ బెట్టెఁ బెట్టి
గంగనీట విడువఁ గని యతిరథుఁ డంతఁ, గర్ణుఁ డనుచుఁ గొడుకు గారవించె.

వ. ఇ ట్లతిరథునకుఁ గానీనుం డైనకర్ణుఁడు కొడుకయ్యెఁ గర్ణునకు వృషసేనుండు పుట్టె నయ్యయాతికొడు కైనద్రుహ్యునకు బభ్రుసేతువు బభ్రుసేతువునకు నారబ్ధుండు నారబ్ధునకు గాంధారుండు గాంధారునకు ఘర్ముండు ఘర్మునకు ఘృతుండు ఘృతునకు దుర్మదుండు దుర్మదునకుఁ బ్రచేతసుండుఁ బ్రచేతసునకు నూర్గురుపుట్టి మ్లేచ్ఛాధిపతు లయి యుదగ్దిశ నాశ్రయించిరి తుర్వసునకు వహ్ని వహ్నికి భర్గుండు భర్గునకు భానుమంతుండు భానుమంతునకుఁ ద్రిసానువుఁ ద్రిసానువు

నకుఁ గరంధముండును గరంధమునకు మరుత్తుండు నతనికి యయాతిశాపంబున సంతతి లే దయ్యె వినుము. 699

యదువంశచరిత్రము

చ. అనఘ యయాతిపెద్దకొడు కైనయదుక్షితిపాలువంశముల్
వినినఁ బఠించినన్ నరుఁడు వెండియుఁ బుట్టఁడు ముక్తిఁబొందున
య్యనుపమమూర్తి విష్ణుఁడు నరాకృతిఁ బొంది జనించెఁ గావునన్
వినుము నరేంద్ర నాపలుకు వీనులపండువు గాఁగఁ జెప్పెదన్. 700

వ. యదువునకు సహస్రజిత్తుఁ గ్రోష్టువు నలుండు రిపుండు ననువారు నలువురు సంభవించి రందుఁ బెద్దకొడు కైనసహస్రజిత్తునకు శతజిత్తు గలిగె నాశతజిత్తునకు మహాహయ వేణుహయ హైహయులనువారు మువ్వురు జనించి రందు హైహయునకు ధర్ముండు ధర్మునకు నేత్రుండు నేత్రునకుఁ గుంతి గుంతికి మహిష్మంతుండు మహిష్మంతునికి భద్రసేనుండు భద్రసేనునకు దుర్మదుండు దుర్మదునికి ధనికుండు ధనికునికిఁ గృతవీర్య కృతాగ్ని కృతకర్మ కృతౌజు లనునలుగురు సంభవించి రందుఁ గృతవీర్యునికి నర్జునుండు జనియించె నతండు. 701

సీ. హరికళాసంజాతుఁ డైనదత్తాత్రేయు సేవించి సద్యోగసిద్ధిఁ బొంది
బహుయజ్ఞదానతపంబులు గావించి సకలదిక్కులు గెల్చి జయముతోడ
సతతంబు హరినామసంకీర్తనము సేసి ధనముల నొంది యుదారవృత్తి
నెనుబదియైదువేలేండ్లు భూచక్రంబు ఘనకీర్తిఁ దనపేరు గాఁగ నేలె

ఆ. ముదిమి లేక తరుణమూర్తియై యురుకీర్తి
నమరెఁ గార్తవీర్యుఁ డనఁగ విభుఁడు
నిజము వానిభంగి నేల యేలినయట్టి
రాజు నెఱుఁగ మెందు రాజముఖ్య. 702

వ. అయ్యర్జునునకుఁ గలపుత్రసహస్రంబునం బరశురామునిబారికిం దప్పి జయధ్వజుండు శూరసేనుండు వృషణుండు మధువు నూర్జితుండు ననువా రేవురు బ్రదికిరి జయధ్వజునకుఁ దాళజంఘుండును దాళజంఘునకు నౌర్వమునితేజంబున నూర్వురు గొడుకులును గలిగి రందుఁ బ్రథముండు వీతిహోత్రుండు మధువునకు వృష్ణుండు వృష్ణునకుఁ బుత్రశతంబు పుట్టె నందుఁ బ్రథముండు వృష్ణి మఱియు మధు వృష్ణి యదువులయావంశంబులవారు మాధవులు వృష్ణులు యాదవులు ననం బరఁగిరి యదుపుత్త్రుం డైనక్రోష్టువునకు వృజినవంతుండు వృజినవంతునకు శ్వాహితుఁడు శ్వాహితునకు భేరుశేకుండు భేరుశేకునకు జిత్రరథుండు చిత్రరథునకు శశిబిందుండుఁ బుట్టిరి. 703

మ. కృశమధ్యల్ పదివేవు రంగనలతోఁ గ్రీడం బ్రమోదింప ప
త్కుశలుం డై పదివేలలక్షలు సుపుత్త్రుల్ భక్తి సేయం జతు

ర్ధశరత్నుండును యోగి నాఁ బరఁగి సప్తద్వీపరాజేంద్రుఁ డై
శశిబిందుం డురునీతిమంతుఁ డమరెన్ సత్కాంతిపూర్ణేందుఁ డై. 704

వ. అతనికొడుకులమొత్తంబునకు ముఖరు లయినయార్వురలోఁ బృథుశ్రవుం డను వానికి ధర్ముండు పుట్టె ధర్మునకు నుశనుండు పుట్టి నూ అశ్వమేధంబులు సేసె నయ్యుశనునకు రుచకుండు పుట్టె నారుచకునకుఁ బురుజిత్తు రుక్ముండు రుక్మేషువు బృథువు జ్యామఘుండు ననువా రేవురు పుట్టి రందు జ్యామఘుండు. 705

సీ. తొట్రుకొల్పెడుశైబ్యతోడి ప్రేమంబున నపుత్రుఁ డయ్యును నన్యభార్యఁ
గైకొన కొకకొంతకాలంబునకుఁ బోయి పగవారియింటను బలిమిఁ బట్టి
యొకకన్యఁ దేరిపై నునిచి తోడ్తేరంగ జననాథుఁ గన్యను శైబ్య సూచి
కోపించి మానవకుహక యీపడుచును దెచ్చితివి నే నుండఁ దేరిమీఁదఁ

ఆ. బెట్టినాఁడ వనుచు బిఱుసులు వలుకంగ, నతఁడు వలికె నంత నతివతోడ
నాకుఁ గోడ లింత నమ్ము మీలలితాంగి, సవతి గాదు నీకు సత్య మనుచు. 706

వ. అయ్యవసరంబున శైబ్య కొడుకుం గాంచు నని యెఱింగి విశ్వేదేవతలును బితృదేవతలును సంతసించిరి వారలప్రసాదంబున. 707

క. తనసవతి యెఱిఁగి పెనిమిటి, తనుఁ బొందిన శైబ్య మఱి విదర్భునిఁ గనియెం
దనయుఁ గని జ్యామఘుండును, దనతెచ్చినకన్యఁ దెచ్చి తనయున కిచ్చెన్. 708

వ. ఆకన్యకయందు విదర్భునకుఁ గుశుండును గ్రథుండును రోమపాదుండునుం బుట్టి రారోమపాదునకు బభ్రువు బభ్రువునకుఁ విభువు విభువునకుఁ గృతి గృతికి నుశికుం డుశికునకుం జేది చేదికిఁ జైద్యాదులు పుట్టిరి క్రథునకుఁ గుంతి గుంతికి ధృష్టి ధృష్టికి నిర్వృతి నిర్వృతికి దశార్హుండు దశార్హునకు వ్యోముండు వ్యోమునకు జీమూతుండు జీమూతునకు వికృతి వికృతికి భీమరథుండు భీమరథునకు నవరథుండు నవరథునకు దశరథుండు దశరథునకు శకుని శకునికిఁ గుంతి గుంతికి దేవరాతుండు దేవరాతునకు దేవక్షత్రుండు దేవక్షత్రునకు మధువు మధువునకుఁ గురువశుండు గురువశునకు నను వనువునకుఁ బురుహోత్రుఁ డతనికి నంశు వతనికి సాత్వతుండు సాత్వతునకు భజమానుండును భజియును దివ్యుండును వృష్ణియు దేవావృధుండును నందకుండు మహాభోజుండును నన నేడ్గురు పుట్టి రందు భజమానునకుఁ బ్రథమభార్యయందు నిమ్రోచికంకణవృష్ణులు ముప్వురును రెండవభార్యయందు శతజిత్తు సహస్రజిత్తు నయుతజిత్తు నన ముప్వురును బుట్టి రందు దేవావృధునికి బభ్రువు వీర లిరువుర ప్రభావంబులఁ బెద్దలు శ్లోకరూపంబునఁ బఠియింతు రట్టిశ్లోకార్థం బెట్టి దనిన. 709

తే. వినుము దూరంబునం దేమి వినుచు నుందు
మదియ చూతుము దగ్గఱ నరుగు దేర
నరులలో బభ్రుకంటె నున్నతుఁడు లేఁడు

యోజ దేవావృధున కెన యొరుఁడు గలఁడె. 710

క. పదునాలుగువేవురు నఱు,వదియేవురు నరులు ముక్తి వడసిరి బభ్రుం
డుదితుఁడు దేవావృధుఁడును, బదపడి యోగంబుఁ దెలియఁ బలికినకతనన్.

వ. మహాభోజుం డతిధార్మికుండు వానివంశంబువారు భోజు లని పలుకం బడిరి వృష్ణికి సుమిత్రుండు యుధాజిత్తును జన్మించి రందు యుధాజిత్తునకు శినియు ననమిత్రుండును జనించి రనమిత్రునికి నిమ్నుండు నిమ్నునికి సత్రాజితుండుఁ బ్రసేనుండు నన నిరువురు వుట్టిరి మఱియు ననమిత్రునికి శిని యనువాఁడు వేఱొకండు గలఁ డతనిపుత్రుండు సత్యకుండును నతనికి యుయుధానుం డనం బరఁగిన సాత్యకియు నాసాత్యకికి జయుండును జయునకుఁ గుణియు నాగుణికి యుగంధరుండునుం బుట్టిరి మఱియు ననమిత్రునకుఁ బృశ్ని యనువేఱొకకొడుకు గలఁడు వానికి శ్వఫల్కచిత్రకులు గలిగి రందు శ్వఫల్కునకు గాందినియం దక్రూరుండును నసంగుండును సారమేయుండును మృదుకుండును మృదువచ్ఛివుండును వర్మదృక్కును ధృష్టవర్ముండును క్షత్త్రోపేక్షుండు నరిమర్దనుండును శత్రుఘ్నుండును గంధమాదనుండును బ్రతిబాహువును ననువారు పన్నిద్దఱు గొడుకులును సుచారు వనుకన్యకయు జనించిరి వారియం దక్రూరునికి దేవలుండును నుపదేవుండునుం బుట్టిరి మఱియుఁ జిత్రునకుఁ బృథుండును విదూరథుండును మొదలుగాఁ గలవారు పెక్కండ్రు వృష్ణివంశజాతు లైరి భజమానుండు కుకురుఁడు శుచి కంబళబర్హిషుండు నన నలువు రంధకునకుఁ బుట్టిరి కుకురునికి వృష్ణి వృష్ణికి విలోమతనయుండు విలోమతనయునికిఁ గపోతరోముండు గపోతరోమునికిఁ దుంబురుసఖుం డైననునువును ననువునకు దుందుభి దుందుభికి దవిద్యోతుండు దవిద్యోతునకుఁ బునర్వసువు నతనికినాహుకుం డనుకుమారుండు నాహుకి యనుకన్యయుం గలిగి రాయాహుకునికి దేవకుం డుగ్రసేనుండు నన నిరువురు జనించి రందు దేవకునికి దేవలుం డనుపదేవుండు సుదేవుండు దేవవర్ధనుం డన నలుగురు గలిగిరి వారలకు ధృతదేవయు శాంతిదేవయు నుపదేవయు శ్రీదేవయు దేవరక్షితయు సహదేవయు దేవకియు ననఁ దోఁబుట్టువు లేడ్వురు గలిగిరి వినుము. 712

క. అసదృశలలితాకారలఁ, గిసలయకరతలల దేవకీముఖ్యల నా
బిసరుహనయనల నందఱ, వసుదేవుఁడు పెండ్లియాడె వసుధాధీశా. 713

వ. ఉగ్రసేనునకుఁ గంసుండును న్యగ్రోధుండును సునామకుండును గహ్వుండును శంకుండును సుభువును రాష్ట్రపాలుండును విసృష్టుండును దుష్టిమంతుండును ననుకొడుకులును గంసయుఁ గంసవతియు సురాభువును రాష్ట్రపాలికయు ననుకూఁతులుం బుట్టిరి వారు వసుదేవానుజభార్య లైరి భజమానునికి విదూరథుండును విదూరథునికి శినియు నతనికి భోజుండు భోజునికి హృదికుండునుం గలిగి రందు హృదికునికి దేవమీఢుండు సతధనువు కృతవర్మయు నను కొడు

కులు గలిగి రా దేవమీఢుండు శూరుండు ననంబడు శూరునికి మారిష యను భార్యయందు వసుదేవుండును దేవభాగుండును దేవశ్రవుండును నానకుండును సృంజయుండును శ్యామకుండును గంకుండును ననీకుండును వత్సకుండును వృకుండును ననువారు పదుగురు గొడుకులును బృథయు శ్రుతదేవయు శ్రుతకీర్తియు శ్రుతశ్రవసయు రాజాధిదేవియు ననుకూఁతు లేవురును బుట్టి రందు. 714

వసుదేవుని వంశక్రమానువర్ణనము

ఉ. ధీనయశాలి యైనవసుదేవుఁడు పుట్టినవెంట మింటిపై
నానకదుందుభుల్ మొరసె నచ్యుతుఁ డీతనికిం దనూజుఁ డై
మానుగఁ బుట్టు నంచు గరిమంబున దేవత లుబ్బి రాజసం
బానన తన్నిమిత్తమున నానకదుందుభి యయ్యె వాఁ డిలన్. 715

క. తనచెలికాఁ డగుకుంతికిఁ, దనయులు లే కున్నఁ జూచి తనతనయఁ బృథం
దనయఁగ నిమ్మన శూరుఁడు, దనయందలిమైత్రి నిచ్చె ధరణీనాథా. 716

వ. ఆయ్యింతి కుంతిభోజునింటం బెరుఁగుచుండ నొకనాఁడు దుర్వాసుం డరుగుదెంచిన నమ్మహాత్మునకుఁ గొన్ని దినంబులు పరిచర్యలు సేసి వేల్పులం జేరం జీరు విద్యం బడసి యావిద్యలా వెఱుంగ నొకనాఁ డేకాంతంబున వెలుంగుఱేని నాకర్షించిన నాదేవుండు వచ్చినం జూచి వెఱఁగుపడి యి ట్లనియె. 717

క. మంత్రపరీక్షార్థం బభిమంత్రించితిఁ గాని దేవ మదనక్రీడా
తంత్రంబుఁ గోరి చీరను, మంత్రించినతప్పు సైఁచి మరలు దినేశా. 718

వ. అనిన నయ్యువిదకుఁ బద్మినీవల్లభుం డి ట్లనియె. 719

మ. తెఱవా నీపలు కట్ల యౌ నసదు లే దేవోత్తమాహ్వానముల్
మొఱఁగం బోలునె వేల్పులం బడయుటల్ మోఘంబు లే నీకు నీ
తఱి గర్భం బగుఁ బుత్త్రుఁడుం గలుగు నీతారుణ్యముం బూజ్య మౌ
వెఱవం గార్యము లేదు సిగ్గు దగునే వ్రీడావినమ్రాననా. 720

చ. అని తగ నియ్యకొల్పి లలితాంగికి గర్భము సేసి మింటికిం
జనియె దినేశ్వరుం డపుడు సక్కనిరెండవసూర్యుఁడో యనం
దనరెడుపుత్త్రుఁ గాంచి కృప దప్పి జగజ్జనవాదభీత యై
తనయుని నీటఁ బో విడిచి తా నరిగెం బృథ దండ్రి యింటికిన్. 721

వ. అయ్యువిదను నీ ప్రపితామహుం డైనపాండురాజు వివాహం బయ్యె నయ్యంగనకుఁ బాండురాజువలన ధర్మజభీమార్జునులు పుట్టి రమ్మగువచెల్లె లగు శ్రుతదేవను గారూషకుం డైనవృద్ధశర్మ పెండ్లి యాడె నయ్యిద్దఱికి మునిశాపంబున దంతవక్రుఁ డనుదానవుండు జన్మించె దానితోడంబుట్టు వగు శ్రుతకీర్తిని గేకయరాజ యైనధృష్టకేతుండు పెండ్లి యాడె నాదంపతులకుఁ బ్రతర్దనాదు లేవురు పుట్టిరి దానిభగిని యైనరాజాధిదేవిని జయత్సేనుండు పరిణయం బయ్యె నామిథు

నంబునకు విందానువిందులు సంభవించిరి చేదిదేశాధిపతి యైనదమఘోషుండు శ్రుతశ్రవసను బరిగ్రహించె వారలకు శిశుపాలుం డుదయించె వసుదేవునితమ్ముం డైనదేవభాగునికిం గంసయందుం జిత్రకేతు బృహద్బలు లిరువురు జనించిరి. వాని భ్రాత యగుదేవశ్రవుం డనువానికిం గంసవతియందు వీరుండును నిషుమంతుం డును సుప్పుతిల్లిరి వానిసోదరుం డయినకంకునికిం గంక యనుదానికి బకుండు సత్యజిత్తుం బురుజిత్తు ననువా రుద్భవిల్లిరి వానిసహజుం డయినసృంజయునికి రాష్ట్రపాలియందు వృషదుర్మర్షణాదు లావిర్భవించిరి వానియనుజాతుం డయిన శ్యామకునకు సూరభూమియందు హరికేశహిరణ్యాక్షులు ప్రభవించిరి వాని తమ్ముం డైనవత్సుండు మిశ్రకేశి యనునప్సరసయందు వృకాదిసుతులం గనియె వానియనుజుం డైనవృకుండు దూర్వాక్షియందుం దక్షపుష్కరశాలాదుల నుత్పాదించె వానిజఘన్యజుం డయినయనీకుండు సుదామని యనుదానియందు సుమిత్రానీకబాణాదు లయినకొడుకులం బడసె వానియనుజుం డైనయానకుండు గర్ణికయందు ఋతధామజయులం గాంచె వసుదేవునివలన రోహిణియందు బలుం డును గదుండును సారణుండును దుర్మదుండును విపులుండును ధ్రువుండును కృతాదులును బౌరవియందు సుభద్రుండును భద్రబాహుండును దుర్మదుం డును భద్రుండును భూతాదులుం గూడం బన్నిద్దఱును మదిరయందు నందో పనందకృతకశ్రుతశూరాదులును గౌసల్యయందుం గేశియు రోచనయందు హస్త హేమాంగాదులును నిళయందు యదుముఖ్యు లయినయురువల్కలాదులును ధృతదేవయందుం ద్రిపృష్ఠుండును శాంతిదేవయందుం బ్రశమప్రశ్రితాదులును నుపదేవయందుం గల్పవృష్ణ్యాదులు పదుండ్రును శ్రీదేవయందు వసుహంస సుధ న్వాదు లార్గురును దేవరక్షితయందు గదాదులు దొమ్మండ్రును సహదేవ యందుం బురూఢశ్రుతముఖ్యు లెనమండ్రును దేవకియందుం గీర్తిమంతుండును సుషేణుండును భద్రసేనుండును ఋజువును సమదనుండును భద్రుండును సంక ర్షణుండును ననువా రేడ్వురును బుట్టిరి మఱియు. 772

క. దుష్టజననిగ్రహంబును, శిష్టజనానుగ్రహంబు సేయుటకొఱకై
యష్టమగర్భమున గుణో,త్కృష్టుండు దేవకికి విష్ణుదేవుఁడు వుట్టెన్. 773

ఆ. విష్ణుఁ డుదితుఁ డైనవెనుక నా దేవకి, భద్రమూర్తి యగుసుభద్రఁ గనియె
నాగుణాఢ్య ముత్త వగు నీకు నర్జును, దయిత యగుటఁ జేసి ధరణినాథ. 724

క. ఎప్పుడు ధర్మక్షయ మగు, నెప్పుడు పాపంబు వొడము నీలోకములో
నప్పుడు విశ్వేశుఁడు హరి, దప్పక విభుఁ డయ్యు దన్నుఁ దా సృజియించున్.

క. తనమాయ లేక పరునకు, ఘనునకు నీశ్వరున కాత్మకర్తకు హరికిన్
జనములకుఁ గర్మములకును, మనుజేశ్వర కారణంబు మఱియును గలదే. 726

క. తలఁపఁగ నెవ్వనిమాయా, విలసనములు జననవృద్ధివిలయంబులకుం

గలిమిం గనుగ్రహమోక్షం, బులకును జీవునికి మూలములు నా నెగడున్. 727

సీ. అట్టిపర్వేశుని కరయంగ జన్మాదిపరతంత్రభావ మెప్పాటఁ గలదు
రాజలాంఛనముల రాక్షసవల్లభు లక్షౌహిణీశులై యవనిఁ బుట్టి
జనులను బాధింప శాసించుకొఱకు నై సంకర్షణునితోడ జనన మంది
యమరులమనముల కైన లెక్కింపంగ రా కుండునట్టికర్మములఁ జేసి

తే. కలియుగంబున జన్మింపఁ గలుగునరుల
దుఃఖశోకతమంబులఁ దొలఁగ జడిసి
నేలపైఁ గెల్ల వారించి నిఖిలదిశల
విమలకీర్తులు వెదచల్లి వెలసె శౌరి. 728

క. మంగళహారికీర్తిమహా, గంగామృత మించు కైనఁ గర్ణాంజలులన్
సంగతము సేసి త్రావఁ దొలంగును గర్మంబు లావిలం బగుచు నృపా. 729

క. వనజాక్షునిమందస్మిత, ఘనకుండలదీప్తిగండకలితాననమున్
వనితలుఁ బురుషులుఁ జూచుచు, ననిమిషభావంబు లేమి కలయుదు రధిపా. 730

సీ. జనకునిగృహమున జన్మించి మందలోఁ బెరిఁగి శత్రుల నెల్లఁ బీఁచ మడఁచి
పెక్కండ్రుభార్యలఁ బెండ్లియై సుతశతంబులఁ గాంచి తను నాదిపురుషుఁగూర్చి
క్రతువులు పెక్కులు గావించి పాండవకౌరవులకు నంతఁ గలహ మయిన
నందఱ సమయించి యర్జును గెలిపించి యుద్ధవునకుఁ దత్త్వ మొప్పఁ జెప్పి

తే. మగధపాండవసృంజయమధుదశార్హ, భోజవృష్ణ్యంధకాదిసంపూజ్యుఁ డగుచు
నుర్విభరము నివారించియుండనొల్ల, కామహామూర్తి నిజమూర్తియందుఁ బొందె.

చ. నగుమొగమున్ సుమధ్యమును నల్లనిదేహము లచ్చి కాటప
ట్టగునురమున్ మహాభుజము లంచితకుండలకర్ణముల్ మదే
భగతియు నీలవేణియుఁ గృపారసదృష్టియుఁ గల్గువెన్నుఁ డి
మ్ముగఁ బొడసూపు గాతఁ గనుమూసినయప్పుడు విచ్చునప్పుడున్. 732

వ. అని చెప్పి. 733

క. జనకసుతాహృచ్చోరా, జనకవచోలబ్ధవిపినశైలవిహారా
జనకామితమందారా, జనకాదిమహీశ్వరాతిశయసంచారా. 734

మాలిని. జగదవనవిహారీ శత్రులోకప్రహారీ
సుగుణవనవిహారీ సుందరీమానహారీ
విగతకలుషపోషీ వీరవిద్యాభిలాషీ
స్వగురుహృదయతోషీ సర్వదాసత్యభాషీ. 735

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాండిత్య పోతనామాత్యప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణంబు నందు సూర్య వంశారంభంబును వైవస్వతమనువుజన్మంబును హైమచంద్ర

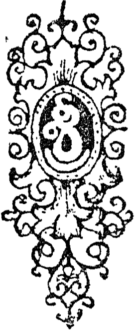
కథనంబును సుద్యుమ్నాదిమనుసూనులచరిత్రంబును మరుత్త తృణబిందు శర్యాతి కకుద్మి సగర నాభాగ ప్రముఖులచరిత్రంబులును నంబరీషునియందుఁ బ్రయోగింపఁ బడినదుర్వాసునికృత్య నిరర్థక యగుటయు నిక్ష్వాకువికుక్షిమాంధాతృ పురుకుత్సహరిశ్చంద్ర సగర భగీరథ ప్రముఖులచరిత్రంబులును భాగీరథీ ప్రవాహవర్ణనంబును గల్మాషపాదఖట్వాంగ ప్రముఖులవృత్తాంతంబును శ్రీరామచంద్రకథనంబును దదీయవంశపరంపరాగణనంబును నిమికథయును జంద్రవంశారంభంబును బుధపురూరవులకథయును జమదగ్ని పరశురాములవృత్తాంతంబును విశ్వామిత్ర నహుష యయాతి పూరు దుష్యంత భరత రంతిదేవ పాంచాలబృహద్రథ శంతను భీష్మ పాండవకౌరవ ప్రముఖులవృత్తాంతంబును ఋశ్యశృంగ వ్రతభంగంబును ద్రుహ్యానుతుర్వసులవంశంబును యదు కార్తవీర్యశశిబిందు జామదగ్న్యాదులచరిత్రంబును శ్రీకృష్ణావతారకథాసూచనంబును నను కథలు గల నవమస్కంధము.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

దశమస్కంధము, పూర్వభాగము

కంఠచాపఖండన
పాకారిప్రముఖవినుతభండన విలస
త్కాకుత్స్థవంశమండన
రాకేందుయశోవిశాల రామనృపాలా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమేతుం డయినసూతుం డిట్లనియె నట్లు పరీక్షిన్నరేంద్రుండు శుకయోగీంద్రుం గనుంగొని. 2

శ్రీకృష్ణకథాప్రారంభము

క. తెలిపితివి సోమసూర్యుల, కులవిస్తారంబు వారికులము ధరిత్రీ
శులనడవళ్ళును వింటిమి, కలరూపము లెల్ల మాకుఁ గడు వెఱఁగులు గన్. 3

క. శీలము గలయదుకులమున, నేలా పుట్టెను మహాత్ముఁ డీశుఁడు విష్ణుం
డేలీల మెలఁగె నేమే, వేళల నేమేమి సేసె వివరింపు తగన్. 4

క. భవములకు మందు చిత్త, శ్రవణానందము ముముక్షుజనపదము హరి
స్తవము పశుఘ్నుఁడు దక్కను, జెవులకుఁ దని వయ్యె ననెడి చెనఁటియుఁ గలఁడే.

క. మా పెద్దలు మును వేల్పులు, నోపనిభీష్మాదికురుకులోత్తమసేనా
కూపారము నేకోలము, ప్రాపున లంఘించి రొక్కబాలపదముగాన్. 6

క. మాయమ్మకుక్షి గురుసుత, సాయకపీడితుఁడ నైనజడు నన్నును గాం
తేయకురుకులము నిలుపఁగ, నాయుత్తముఁ డాత్తచక్రుఁ డై రక్షించెన్. 7

ఆ. కలసి పురుషమూర్తి కాలరూపములను, లోకజనుల వెలిని లోన నుండి
జన్మమృత్యువులను సంసారముక్తుల, నిచ్చు నతనిచరిత మెల్లఁ జెపుమ. 8

సీ. ఊహించి రాముఁడు రోహిణికొడు కంచు నప్పుడు యోగీంద్ర చెప్పి తీవు
దేవకీకడుపున నేవెరవున నాతఁ డుండెను దేహంబు నొండు లేక
తనతండ్రియిలు వాసి వనజాక్షుఁ డేరీతి మందకుఁ బోయె నేమందిరమున
నుండి యెయ్యది సేయుచుండెను దనమేనమామ కంసుని నేల నామ మడఁచె

ఆ. నెన్నియేండ్లు మనియె నిలమీఁద మనుజుఁడై, యెందఱైరి భార్య లెట్లు మెలఁగె
మఱియు నేమి సేసె మాధవుచారిత్ర, మెంత గలదు నాకు నేర్పరింపు. 9

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 10

ఆ. నీముఖాంబుజాతనిర్ముక్తహరికథా, మృతముఁ ద్రావఁ ద్రావ మేను వొదలె
నంత మానె నీరునట్టు నాఁకలియును, దూర మయ్యె మనము దొంగలించె. 11

వ: అని పలుకు చున్న రాజుమాటలు విని వైయాసి యి ట్లనియె. 12

క. విష్ణుకథారతుఁ డగునరు, విష్ణుకథల్ సెప్పునరుని వినుచుండునరుల్
విష్ణుకథాసంప్రశ్నము, విష్ణుపదీజలముభంగి విమలులఁ జేయున్. 13

సీ. రాజేంద్ర విను తొల్లి రాజలాంఛనముల వేలసంఖ్యలదైత్యవిభులు దన్ను
నాక్రమించిన భార మోఁగఁ జాలక భూమి గోరూప యై బ్రహ్మఁ జేరఁ బోయి
కన్నీరు మున్నీరు గా రోదనము సేయఁ గరుణతో భావించి కమలభవుఁడు
ధరణి నూఱడఁ బల్కి ధాత్రియు వేల్పులుఁ గదలి రా విష్ణునిఁ గాన నేఁగి
తే. పురుషసూక్తంబుఁ జదివి యద్భుతసమాధి
నుండి యొకమాట విని వారిజోద్భవుండు
వినుఁడు వేల్పులు ధరయు నే విన్నయట్టి
పలుకు వివరింతు నని ప్రీతిఁ బలికెఁ దెలియ. 14

క. యాదవకులమున నమరులు, మేదినిపైఁ బుట్ట జనుఁడు మీయంశములన్
శ్రీదయితుఁడు వసుదేవున, కాదరమునఁ బుట్టి భార మంతయుఁ బాపున్. 15

క. హరిపూజార్థము పుట్టుఁడు, సురకన్యలు భూమియందు సుందరతను లై
హరి కగ్రజుఁ డై శేషుఁడు, హరికళతోఁ బుట్టు దత్ప్రియారంభుం డై. 16

ఆ. ఈ ప్రపంచ మెల్ల నేమాయచే మోహి, తాత్మ మగుచు నుండు నట్టిమాయ
కమలనాభునాజ్ఞఁ గార్యార్థ మై నిజాం, శంబుతోడఁ బుట్టు జగతియందు. 17

వ. అని యిట్లు వేల్పుల నియ్యకొలిపి పుడమిముద్దియ నోడంబఱచి తమ్మిచూలి దన
మొదలినెలవునకుం జనియె నంత యదువిభుం డయినశూరసేనుం డనువాఁడు
మథురాపురంబు దనకు రాజధానిగా మాథురంబులు శూరసేనంబు లనియెడు
దేశంబు లేలెం బూర్వకాలంబున. 18

క. ఏమథురయందు నిత్యము, శ్రీమన్నారాయణుండు సెలఁగుఁ బ్రియముమై
నామథుర సకలయాదవ, భూమీశుల కెల్ల మొదలిపురి యయ్యె నృపా. 19

సీ. ఆశూరసేనున కాత్మజుం డగువసుదేవుఁ డాపురి నొక్కదినమునందు
దేవకిఁ బెండ్లియై దేవకియును దానుఁ గడువేడ్క రథ మెక్కి కదలువేళ
నుగ్రసేనునిపుత్త్రుఁ డుల్లాసి కంసుండు చెల్లెలు మఱఁదియు నుల్లసిల్లి
హరులపగ్గములఁ జే నంది రొప్పుఁ దోడంగె ముందట భేరులు మురజములును
ఆ. శంఖపటహములును జడిగొని మ్రోయంగఁ, గూఁతుతోడి వేడ్క గొనలుసాఁగ

దేవకుండు సుతకు దేవకీదేవికి, నరణ మీఁ దలంచి యాదరించి. 20

వ. సార్థంబు లయినరథంబుల వేయునెనమన్నూటికి గనకదామసముత్తుంగంబు లయినమాతంగంబుల నన్నూటిని బదివేలతురంగంబులను విలాసవతు లయిన దాసీజనంబుల నిన్నూటికి నిచ్చి యనిచినం గదలి వరవధూయుగళంబు దెరువునం జనుసమయంబున. 21

క. పగ్గములు వదలి వేగిర, మగ్గలముగ రథముఁ గడపునాకంసుఁడు లో
బెగ్గిలి యె గ్గని తలఁపఁగ, డిగ్గన నశరీరవాణి దివి నిట్లనియెన్. 22

క. తుష్ట యగుభగిని మెచ్చఁగ, నిష్టుఁడ వై రథము గడపె దెఱుఁగవు మీఁదన్
శిష్ట యగునీతలోదరి, యష్టమగర్భంబు నిన్ను హరియించుఁ జుమీ. 23

వ. అని యిట్లాకాశవాణి పలికిన నులికిపడి భోజకులపాంసనుం డైనకంసుండు సంచలదంసుండై యడిదంబు బెడిదంబు గాఁ బెఱికి జళిపించి దెప్పరంబుగ ననుజకొప్పుఁ బట్టి కప్పరపాటున నొప్పఱం దిగిచి యొడిసిపట్టి తోఁబుట్టు వని తలంపక తెంపుసేసి తెగవ్రేయ గమకించుసమయంబున వసుదేవుండు డగ్గఱి. 24

క. ఆపాపచిత్తు మత్తుం, గోపాగ్నిశిఖానువృత్తు గొనకొని తనస
ల్లాపామృతధారావి,క్షేపంబునఁ గొంతశాంతుఁ జేయుచుఁ బలికెన్. 25

ఉ. అన్నవు నీవు చెల్లెలికి నక్కట మాడలు నీర లిచ్చుటో
మన్నన సేయుటో మధురమంజులభాషల నాదరించుటో
మిన్నుల మ్రోఁతలే నిజము మే లని చంపకుమన్న మాని రా
వన్న సహింపుమన్న తగ దన్న వధింపకుమన్న వేఁడెదన్. 26

వ. అదియుం గాక. 27

మ. చెలియల్ గన్నియ ముద్దరా లబల నీసేమంబ చింతించు ని
ర్మల దీనిన్ బయ లాడుమాటలకు నై మర్యాదఁ బోఁదట్టి స
త్కులజాతుండవు పుణ్యమూర్తి వకటా గోపంబు పాపంబు నె
చ్చెలి నోహో తెగవ్రేయఁ బాడి యగునే చింతింపు భోజేశ్వరా. 28

సీ. మేనితోడన పుట్టు మృత్యువు జనులకు నెల్లి నేఁడైన నూఱేండ్ల కైనఁ
దెల్లంబు మృత్యువు దేహంబు పంచత నందఁ గర్మానుగుఁ డై శరీరి
మాఱు దేహము నూఁది మఱితొంటిదేహంబుఁ బాయును దనపూర్వభాగ మెత్తి
వేఱొంటిపైఁ బెట్టి వెనుకభాగం బెత్తి గమనించుతృణజలూకయును బోలె

ఆ. వెంటవచ్చుకర్మ విసరంబు మును మేలు, గన్న వేళ నరుఁడు గన్న విన్న
తలఁపఁబడినకార్యతంత్రంబు కలలోనఁ, బాడితోడఁ గానఁబడినయట్లు. 29

క. తనతొంటికర్మ రాశికి, ననుచర మై బహువికార మై మనసు వడిం
జను నింద్రియములతెరువులఁ, దనువులు పెక్కైనఁ జెడవు తనకర్మంబుల్. 30

ఆ. జలఘటాదులందుఁ జంద్రసూర్యాదులు, గానఁబడుచు గాలిఁ గదలుభంగి

నాత్మకర్మనిర్మితాంగంబులను బ్రాణి, గదలుచుండు రాగకలితుఁ డగుచు. 31

క. కర్మములు మేలు నిచ్చును, గర్మంబులు గీడు నిచ్చుఁ గర్తలు దనకుం
గర్మములు బ్రహ్మ కైనను, గర్మగుఁ డై పరులఁ దడసఁ గా నేమిటికిన్. 32

క. కావునఁ బరులకు హింసలు, గావింపఁగ వలదు తనకుఁ గల్యాణముగా
భావించి పరుల నొంచినఁ, బోవునె తత్ఫలము పిదపఁ బొందక యున్నే. 33

మత్తకోకిలము. వావిఁ జెల్లెలు గాని పుత్త్రికవంటి దుత్తమురాలు సం
భావనీయచరిత్ర భీరువు బాల నూత్నవివాహ సు
శ్రీవిలాసిని దీన కంపితచిత్త నీ కిదె మ్రొక్కెదం
గావవే కరుణామయాత్మక కంస మానవవల్లభా. 34

వ. అని మఱియు సామరూపంబు లగుపలుకులు పలికిన వినియు వాఁడు వేఁడిచూపుల రాలునిప్పులు గుప్పలుగొన ననుకంప లేక తెంపుసేసి చంపకగంధిం జంపఁ జూచుట యెఱింగి మొఱంగెడి తెఱంగు విచారించి తనలో ని ట్లనియె. 35

క. ఎందును గాలము నిజ మని, పందతనంబునను బుద్ధిఁ బాయక ఘను లై
యెందాఁక బుద్ధి నెగడెడి, నందాఁకఁ జరింపవలయు నాత్మబలమునన్. 36

వ. అని నిశ్చయించి. 37

సీ. ఆపన్నురా లైనయంగన రక్షించి సుతుల నిచ్చెద నంట శుభము నేఁడు
మీఁ దెవ్వఁ డెఱుఁగును మెలఁత ప్రాణంబుతో నిలిచిన మఱునాఁడు నేరరాదె
సుతులు పుట్టిరయేని సుతులకు మృత్యువు వాలాయ మై వెంట వచ్చెనేని
బ్రహ్మచేతను వీఁడుపా టేమియును లేక యుండునే సదుపాయ మొకటి లేదె
తే. పొంతవ్రాఁకులఁ గాల్పక పోయి వహ్ని, యొగసి దవ్వులవాని దహించుభంగిఁ
గర్మవశమున భవమృతికారణములు, దూరగతిఁ బొందు నిక యేల త్రొక్కుపడఁగ.

క. కొడుకుల నిచ్చెద నని సతి, విడిపించుట నీతి వీఁడు విడిచినమీఁదం
గొడుకులు పుట్టినఁ గార్యము, దడఁబడదే నాఁటి కొక్క దైవము లేదే. 39

క. ఎనిమిదవచూలు వీనిం, దునుమాడెడి నంచు మింటఁ దోరపుఁబలుకుల్
వినఁబడియె నేల తప్పును, వనితను విడిపించు టొప్పు వైళం బనుచున్. 40

క. తిన్ననిపలుకులు పలుకుచుఁ, గ్రన్నన తగఁ బూజ చేసి కంసు నృశంసున్
మన్నించి చిత్త మెరియఁ బ్రసన్నాననుఁ డగుచు బలికె శౌరి నయమునన్. 41

క. లలనకుఁ బుట్టినకొమరుని, వలనం దెగె దనుచు గగనవాణి పలికె నం
చలిగెద వేని మృగాక్షికి, గలకొడుకులఁ జంప నిత్తుఁ గ్రమమున నీకున్. 42

వ. అని యిట్లు పలికిన విని కంసుండు కంపితావతంసుం డై సంతసించి గుణగ్రహిత్వంబు గైకొని కొందల మందుచెలియలి ముందల విడిచి చనియె వసుదేవుండును బ్రదుకుమందలఁ గంటి ననుచు సుందరియుం దానును మందిరంబునకుం

బోయి డెందంబున నానందంబు నొంది యుండె నంతఁ గొంతకాలంబు సనిన సమయంబున. 43

క. విడువక కంసునియొగ్గులఁ, బడి దేవకి నిఖిలదేవభావము దనకే ర్పడ నేఁట నొకనిలెక్కను, గొడుకుల నెనమండ్ర నొక్కకూఁతుం గనియెన్.

వ. అందు. 45

ఆ. సుదతి మున్ను గన్నసుతుఁ గీర్తిమంతునిఁ, బుట్టుతడవ కంసభూవరునకుఁ దెచ్చి యిచ్చెఁ జాల ధృతి గల్గి వసుదేవుఁ, డాసపడక సత్యమందు నిలిచి. 46

క. పలికినపలుకులు దిరుగక, సొలయక వంచనము లేక సుతుల రిపునకుం గలఁగక యిచ్చినధీరుం, డిల వసుదేవుండు దక్క నితరుఁడు గలఁడే. 47

ఆ. మానవేంద్ర సత్యమతికి దుష్కర మెయ్య, దెఱుక గలుగువాని కిష్ట మెయ్య దీశభక్తిరతుని కీ రాని దెయ్యది, యొఱుక లేనివాని కేది కీడు. 48

వ. ఇట్లు సత్యంబు దప్పక కొడుకు నొప్పించిన వసుదేవునిపలుకు నిలుకడకు మెచ్చి కంసుం డి ట్లనియె. 49

ఆ. కొడుకు నీవు మరలఁ గొనిపొమ్ము వసుదేవ, వెఱపు లేదు నాకు వీనివలన నల్గ వీనికి భవదష్టమపుత్త్రుండు, మృత్యు వఁట షధింతు మీఁద నతని. 50

వ. అనిన నానకదుందుభి నందనుం గొని చనియు నానందంబు నొందక దుష్టస్వ భావుం డగుబావపలుకులు వినియు నులుకుచుండె నంత. 51

సీ. ఒకనాఁడు నారదుం డొయ్యన కంసునియింటికిఁ జనుదెంచి యేకతమున మందలోపల నున్ననందాదులును వారిభార్యలుఁ బుత్త్రులు బాంధవులును దేవకి మొదలగుతెఱవలు వసుదేవుఁ డాదిగాఁ గలసర్వయాదవులును సురలు గాని నిజంబు నరులు గా రని చెప్పి కంసుండ వీవు రక్కసుఁడ వనియు

ఆ. దేవమయుఁడు చక్రి దేవకీదేవకిఁ, బుత్త్రుఁ డై జనించి భూతలంబు నెఱుపఁ బుట్టినట్టిచెనఁటిదైత్యుల నెల్లఁ, జంపు ననుచుఁ జెప్పి చనియె దివికి. 52

క. నారదుమాటలు విని పెల్లారాటముఁ బొంది యదువు లనిమిషు లనియుం నారాయణకరఖడ్గవిదారితుఁ డగుకాలనేమి దా ననియు మదిన్. 53

మ. కలఁగం బాఱి మఱందిఁ జెల్లెలి నుదగ్రక్రోధుఁ డై పట్టి బ ద్ధులఁ గావించి హరిం దలంచి వెసఁ దోడ్తో వారు గన్నట్టిపు త్త్రులఁ జంపెం గురు నుగ్రసేను యదుఁ దద్భోజాంధకాధీశు ని ర్మలుఁ బట్టెం గడు వాలి యేలెఁ జల మార్గం శూరసేనంబులన్. 54

ఆ. తల్లిఁ దండ్రి నైనఁ దమ్ముల నన్నల, సఖుల నైన బంధుజనుల నైన రాజ్యకాంక్షఁ జేసి రాజులు సంపుదు, రవనిఁ దఱచు జీవితార్థు లగుచు. 55

వ. మఱియు బాణ భౌమ మాగధ మహాశన కేళి ధేనుక బక ప్రలంబ తృణావర్త చాణూర ముష్టిక కారిష్ట ద్వివిద పూతనాదిసహాయసమేతుం డై కంసుండు గదనం

బున మదంబు లడంచిన వదనంబులు వంచికొని సదనంబులు విడిచి యదవ లై
యదువులు పదవులు వదలి నిషధకురుకోసలవిదేహవిదర్భ కేకయపాంచాలసాల్వ
దేశంబులు సొచ్చి మచ్చరంబులు విడిచి కొందఱు కంసునిం గొలిచి నిలిచి రంత.

క. తోడికోడికఁ గంసుఁడు దేవకి, కొడుకుల నార్వుర వధింప గురుశేషాఖ్యం
బోడ వగుహరిరుచి యాసతి, కడుపున నేడవది యైనగర్భం బయ్యెన్. 57

వ. అయ్యవసరంబున విశ్వరూపుం డగుహరి దన్ను నమ్మినయదువులకుఁ గంసుని
వలన భయంబు గలుగు నని యెఱింగి యోగమాయాదేవి కి ట్లనియె. 58

సీ. గోపికాజనములు గోపాలకులు నున్నపసులమందకుఁ బొమ్ము భద్ర నీవు
వసుదేవుభార్యలు వరుసఁ గంసునిచేత నాఁకలఁ బడి యుండ నందుఁ జొరక
తలఁగి రోహిణి యనుతరళాక్షి నందగోకులమందు నున్నది గుణగణాఢ్య
దేవకికడుపున దీపించు శేషాఖ్య మైనన్మాతేజ మీవ మరఁ బుచ్చి

ఆ. నేర్పు మెఱసి రోహిణీదేవికడుపునఁ, జొనుపు దేవకికిని సుతుఁడ నగుదు
నంశభాగయుతుఁడ నై యశోదకు నందు, పొలఁతి కంత మీఁదఁ బుట్టె దీవు.

క. నానావిధసంపదలకుఁ, దానక మై సర్వకామదాయిని వగునిన్
మానవులు భక్తిఁ గొలుతురు, కానికలును బలులు నిచ్చి కల్యాణమయీ. 60

వ. మఱియు నిన్ను మానవులు దుర్గ భద్రకాళి విజయ వైష్ణవి కుముద చండిక
కృష్ణ మాధవి కన్యక మాయ నారాయణి యీశాన శారద యంబిక యను
పదునాలుగునామంబులం గొనియాడుదు రయ్యైస్థానంబులయం దని యెఱింగించి
సర్వేశ్వరుం డగుహరి పొమ్మని యాన తిచ్చిన మహాప్రసాదం బని యయ్యోగ
నిద్ర యియ్యకొని మ్రొక్కి చయ్యన నియ్యెల కయ్యెడ వాసి వచ్చి. 61

తే. దేవకీదేవికడుపులోఁ దేజరిల్లు, దీప్తగర్భంబు మెల్లన తిగిచి యోగ
నిద్ర రోహిణికడుపున నిలిపె చనియెఁ, గడుపు దిగె నంచుఁ బౌరులు గలఁగఁబడఁగ.

వ. అంత. 63

ఆ. బలము మిగులఁ గలుగ బలభద్రుఁ డన లోక,రమణుఁ డగుటఁ జేసి రాముఁ డనఁగ
సతికిఁ బుట్టె గర్భసంకర్షణమున సం,కర్షణుం డనంగ ఘనుఁడు సుతుఁడు. 64

వ. తదనంతరంబ. 65

క. ఆనకదుందుభి మనమున, శ్రీనాథుం డంశభాగశిష్టతఁ జొరఁగన్
భానురుచి నతఁడు వెలిఁగినఁ, గానఁగఁ బట్టరయ్యె భూతగణములకు నృపా. 66

ఉ. ఆవసుదేవుఁ డంతఁ దనయం దఖిలాత్మక మాత్మభూతముం
బావనరేఖమైన్ భువనభద్రము నై వెలుఁగొందుచున్నల
క్ష్మీవిభుతేజ మచ్చుపడఁ జేర్చినఁ దాల్చి నవీనకాంతితో
దేవకి యొప్పెఁ బూర్వ యగుదిక్సతి చంద్రునిఁ దాల్చుకై వడిన్. 67

వ. అనిన విని తరువాతివృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని రా జడిగిన శుకుం డి ట్లనియె. 68

క. గురుతరముగఁ దనకడుపున, సరసిజగర్భాండభాండచయములు గలయా
హరి దేవకికడుపున భూ, భరణార్థము వృద్ధిఁ బొందె బాలార్కు క్రియన్. 69

వ. అంత. 70

సీ. విమతులమోములు వెలవెలఁ బాఱంగ విమలాస్యమోము వెల్వెలుకఁ బాఱె
మలయువైరులకీర్తి మాసి నల్లన గాఁగ నాతిచూచుకములు నల్ల నయ్యె
దుష్టాలయంబుల ధూమరేఖలు పుట్ట లేమయారున రోమరేఖ మెఱసె
నరిమానసముల కాహారవాంఛలు దప్ప వనజాక్షి కాహారవాంఛ దప్పె

తే. శ్రమము సంధిల్లె రిపులకు శ్రమము గదుర
జడత వాటిల్లె శత్రులు జడనుపడఁగ
మన్ను రుచి యయ్యెఁ బగతురు మన్ను సొరఁగ
వెలఁదియుదరంబులో హరి వృద్ధిఁ బొంద. 71

వ. మఱియును. 72

సీ. సలిల మాయెలనాఁగ జఠరార్భకునిఁ గానఁ జనినకైవడి ఘర్మసలిల మొప్పె
నొగిఁ దేజమాయింతియుదరడింభకుఁ గొల్వఁ గదిసినక్రియ దేహకాంతి మెఱసెఁ
బవనుఁ డాకొమ్మ గర్భస్థుని సేవింప నొలసె నా మిక్కిలియూర్పు లమరెఁ
గుంభిని యాలేమ కుక్షిగు నర్చింపఁ జొచ్చుభంగిని మంటిచొరవ దనరె

ఆ. గగన మిందువదనకడుపులో బాలు సేవలకు రూపు మెఱసి వచ్చినట్లు
బయలువంటినడుము బహుళమయ్యెను బంచ, భూతమయుఁడులోనఁబొదలసతికి.

వ. తదనంతరంబ. 74

సీ. అతివకాంచీగుణం బల్లన బిగియంగ వైరివధూగుణవ్రజము వదలె
మెల్లన తన్వంగి మేయిదీవ మెఱుఁగెక్క దుష్టాంగనాతనుద్యుతు లడంగె
నాతి కల్లన భూషణములు పల్చలన గాఁ బరసతీభూషణపంక్తు లెడలెఁ
గలకంఠి కొయ్యన గర్భంబు దొడ్డు గాఁ బరిపంథిదారగర్భములు వగిలెఁ

తే. బోలఁతి కల్లన నీళ్లాడు ప్రొద్దు లెదుగ, నహితవల్లభ లైదువ లై తనర్చు
ప్రొద్దులన్నియుఁ గ్రమమునఁబోవఁదొడఁగె, నువిదకడుపున నసురారి యుంటఁ జేసి.

వ. ఇవ్విధంబున. 76

ఆ. జ్ఞానఖలునిలోనిశారదయునుబోలె, ఘటములోనిదీపకళికవోలె
భ్రాంతియింట నాఁకఁ బడి యుండె దేవకీ, కాంత విశ్వగర్భగర్భ యగుచు. 77

వ. అంత నక్కాంతాతిలకంబు నెమ్మొగంబు తెలివియును మేనిమెఱుంగును మెలంగెడి
సొబగునుం జూచి వెఱఁగుపడి తఱచు వెఱచుచుఁ గంసుండు దనలో ని ట్లనియె.

క. కన్నులకుఁ జూడ బరువై, యున్నది యెలనాఁగగర్భ ముల్లము గలఁగన్
మున్నెన్నఁడు ని ట్లుండదు, వెన్నుఁడు సొరఁ బోలు గర్భవివరములోనన్. 79

ఉ. ఏమి దలంచువాఁడ నిఁక నెయ్యది కార్యము నాఁటినాఁటికిం

గామినిచూలు పెంపెసఁగె గర్భిణిఁ జెల్లెలి నాఁడుపేద నే
నే మని చంపువాఁడఁ దగ వే లని చంపితి నేని శ్రీయు ను
ద్దామయశంబు నాయువును ధర్మమునుం జెడిపోవకుండునే. 80

క. వావి యెఱుంగని క్రూరుని, జీవన్మృతుఁ డనుచు నింద సేయుదు రతఁడుం
బోవును నరకమునకు దు,ర్భావముతో బ్రదుకు టొక్క బ్రదుకే తలఁపన్. 81

వ. అని నిశ్చయించి క్రౌర్యంబు విడిచి ధైర్యంబు నొంది గాంభీర్యంబు వాటించి శౌర్యంబు ప్రకటించికొనుచు దిగ్గనం జెలియలిం జంపునగ్గలిక యెగ్గని యుగ్గడించి మాని మానియుంబోలె నూరకుండియు. 82

ఆ. పాపరాని దొడ్డపగ వుట్టె నిఁక నెట్టు, లిందుముఖికిఁ జక్రి యెపుడు వుట్టుఁ
బుట్టునపుడె పట్టి పురిటింటిలోఁ దెగఁ, జూతు ననుచు నెదురు సూచుచుండె. 83

వ. మఱియు వైరానుబంధంబున నన్యానుసంధానంబు మఱచి యతండు. 84

క. తిరుగుచుఁ గుడుచుచుఁ ద్రాగుచు, నరుగుచుఁ గూర్చుండి లేచు చనవరతంబుం
హరిఁ దలఁచి తలఁచి జగమా,హరిమయ మని చూచెఁ గంసుఁ డాఱనియలుకన్.

వ. వెండియు. 86

సీ. శ్రవణరంధ్రముల నేశబ్దంబు వినఁబడు నది హరిరవ మని యాలకించు
నక్షిమార్గమున నెయ్యది సూడఁబడు నది హరిమూర్తి గానోపు నంచుఁ జూచుఁ
దిరుగుచో దేహంబు తృణ మైన సోఁకిన హరికరాఘాతమో యనుచు నులుకు
గంధంబు లేమైన ఘ్రాణంబు సోఁకిన హరిమాలికాగంధ మనుచు నదరుఁ

ఆ. బలుకు లెవ్వియైనఁ బలుకుచో హరిపేరు, వలుకఁబడియె ననుచు భ్రమసి పలుకుఁ
దలఁపు లెట్టి వైనఁ దలఁచి యాతలఁపులు, హరితలంపు లనుచు నలుగఁదలఁచు.

వ. అయ్యవసరంబున ననుచరసమేతు లైన దేవతలును నారదాదిమునులునుం గూడి నడవ నలువయును ముక్కంటియు నక్కడకు వచ్చి దేవకీదేవిగర్భంబున నర్భకుం డై యున్న పురుషోత్తము ని ట్లని స్తుతియించిరి. 88

బ్రహ్మాదిదేవతలు దేవకీగర్భస్థుం డగు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట

సీ. సత్యవ్రతుని నిత్యసంప్రాప్తిసాధనుఁ గాలత్రయమునందుఁ గలుగువాని
భూతంబు లైదును బుట్టుచో టగువాని నైదుభూతంబులం దమరువాని
నైదుభూతంబులు నడఁగినపిమ్మటఁ బరఁగువానిని సత్యభాషణంబు
సమదర్శనంబును జరపెడువానిని నిన్నాశ్రయింతుము నీయధీన

తే. మాయచేత నెఱుకమాలినవారలు, పెక్కుగతుల నిన్నుఁ బేరుకొందు
రెఱుఁగ నేర్చువిబుధు లేకచిత్తంబున, నిఖలమూర్తు లెల్ల నీవ యండ్రు. 89

వ. అదియునుం గాక. 90

సీ. ప్రకృతియొక్కటిపాదుఫలములుసుఖదుఃఖములు రెండుగుణములు మూఁడు వేళ్లు
తగురసంబులు నాల్గు ధర్మార్థముఖరంబు లెఱిఁగెడివిధము లై దింద్రియంబు

లాఱు స్వభావంబు లాశోకమోహాదు లూర్ములు ధాతువు లొక్కయేడు
పైపొర లెనిమిది ప్రంగలు భూతంబు లైదు బుద్ధియు మనోహంకృతులును
తే. రంధ్రములు దొమ్మిదియుఁ గోటరములుప్రాణ,పత్త్రదశకంబు జీవేశపక్షియుగముఁ
గలుగు సంసారవృక్షంబుగలుగఁజేయఁ, గాఁచ నడఁగింప రాజ వొక్కరుఁడ వీవ.

క. నీదెసఁ దమచిత్తము లిడి, యేదెసలకుఁ బోక కడతు రెఱుక గలుగువా
రాదూడయడుగుక్రియ నీ, పాదం బనునావకతన భవసాగరమున్. 92

ఆ. మంచివారి కెల్ల మంగళప్రద లయ్యు, గల్లరులకు మేలు గానియట్టి
తనువు లెన్ని యైనఁ దాల్చి లోకములకు, నేము మెల్లప్రొద్దుఁ జేయు దీవు. 93

క. ఎఱిఁగినవారల మనుచును, గొఱమాలినయెఱుక లెఱిఁగి కొందఱు నీపై
రెఱిఁగియుఁ దలఁపఁగ నొల్లరు, పఱతు రధోగతులఁజాడఁ బద్మదళాక్షా. 94

క. నీవారై నీదెసఁ దమ, భావంబులు నిలిపి ఘనులు భయవిరహితులై
యేవిఘ్నంబులఁ జెందక, నీవఱలెడిమేటిచోట నెగడుదు రీశా. 95

క. నిను నాలుగాశ్రమంబుల, జనములు సేవింప నఖిలజగముల సత్త్వం
బును శుద్ధంబును శ్రేయం,బును ననుగాత్రంబు నీవు వొందుదువు హరీ. 96

సీ. నలినాక్ష సత్త్వగుణంబు నీగాత్రంబు గా దేని విజ్ఞానకలిత మగుచు
నజ్ఞానభేదకం బగు టెట్లు గుణములయందును వెలుఁగ నీ వనుమతింపఁ
బడుదువు సత్త్వరూపంబు సేవింపంగ సాక్షాత్కరింతువు సాక్షి వగుచు
వాఙ్మనసముల కవ్వలి దైనమార్గంబు గలుగునీగుణజన్మకర్మరహిత
తే. మైనరూపును బేరు నత్యనఘబుద్ధు
లెఱుఁగుదురు నిన్నుఁ గొల్వ నూహించుకొనుచు
వినుచుఁ దలఁచుచుఁ బొగడుచు వెలయువాఁడు
భవము నొందఁడు నీపాదభక్తుఁ డగును. 97

క. ధరణీభారము వాసెను, బురుషోత్తమ యీశ నీదుపుట్టువున భవ
చ్చరణాంబుజములప్రాపున, ధరణియు నాకసముఁ గాంచెదము నీకరుణన్. 98

ఉ. పుట్టువు లేనినీ కభవ పుట్టుట క్రీడయ కాక పుట్టుటే
యొ ట్టనుదుర్భ భవాదిదశ లెల్లను జీవులయం దవిద్య దాఁ
బుట్టుచు నుండుఁ గాని నినుఁ బుట్టినదిం బలెఁ బొంత నుండియుం
బుట్టఁగ లేమిఁ దక్కి క్రియలఁ బొక్కనియొక్కటి వాడు వీశ్వరా. 99

మ. గురుపాఠీనమవై జలగ్రహమవై కోలంబవై శ్రీనృకే
సరివై భిక్షుఁడవై హయాననుఁడవై క్ష్మాదేవతాభర్తవై
ధరణీనాథుఁడవై దయాగుణగణోదారుండవై లోకముల్
పరిరక్షించిన నీకు మ్రొక్కెద మిలాభారంబు వారింపవే. 100

క. మచ్చిరి యున్నది లోకము, నిచ్చలుఁ గంసాదిఖలులు నిర్దయు లేఁచన్

మచ్చిగఁ గావఁగ వలయును, విచ్చేయుము తల్లికడుపు వెడలి ముకుందా. 101

వ. అని మఱియు దేవకీదేవిం గనుంగొని. 102

మత్తకోకిలము. తల్లి నీయుదరంబులోనఁ బ్రధానపూరుషుఁ డున్నవాఁ
డెల్లి పుట్టెడిఁ గంసుచే భయ మింత లేదు నిజంబు మా
కెల్లవారికి భద్ర మయ్యెడు నింక నీకడు పెప్పుడుం
జల్లగా వలె యాదవావళి సంతసంబునఁ బొందఁగన్. 103

వ. అని యివ్విధంబున హరిం బొగడి దేవకీదేవిని దీవించి దేవత లీశానబ్రహ్మల ము న్నిడుకొని చని రంత. 104

శ్రీ కృ ష్ణా వ తా ర ఘ ట్ట ము

క. పంకజముఖి నీ క్లాడను, సంకటపడ ఖలులమానసంబుల నెల్లన్
సంకటము దోఁచె మెల్లన, సంకటములు లేమి దోఁచె సత్పురుషులకున్. 105

సీ. స్వచ్ఛంబులై పొంగె జలరాసు లేడును గలఘోషణముల మేఘంబు లుఱిమె
గ్రహతారకలతోడ గగనంబు రాజిల్లె దిక్కులు మిక్కిలి తెలివిఁ దాల్చెఁ
గమ్మనిచల్లనిగాలి మెల్లన వీచె హోమానలంబు చెన్నొంది వెలిఁగెఁ
గొలఁకులు కమలాళికులములై సిరి నొప్పెఁ బ్రవిమలతోయలై పాఱె నదులు
తే. వరపురగ్రామఘోషయై వసుధయొప్పె, విహగరవపుష్పఫలముల వెలసె వనము
లలరుసోనలు గురిసి రయ్యమరులు దేవదేవుని దేవకీదేవి గనఁగ. 106

క. పాడిరి గంధర్వోత్తము, లాడిరి రంభాదికాంత లానందమునం
గూడిరి సిద్ధులు భయముల, వీడిరి చారణులు మొరసె వేల్పులభేరుల్. 107

వ. అయ్యవసరంబున. 108

క. సుతుఁ గనె దేవకి నడురే, యతిశుభగతిఁ దారలును గ్రహంబులు నుండన్
దితిసుతనిరాకరిష్ణున్, శ్రితవదనాలంకరిష్ణు జిష్ణున్ విష్ణున్. 109

క. వెన్నుని నతిప్రసన్నునిఁ, గ్రన్నన గని మెఱుఁగుఁబోఁడి గడు నొప్పారెం
బున్నమనాఁడు కళానిధిఁ, గన్న మహేంద్రాశ చెలువు గలిగి నరేంద్రా. 110

వ. అప్పుడు. 111

సీ. జలధరదేహు నాజానుచతుర్బాహు సరసీరుహాక్షు విశాలవక్షు
జారుగదాశంఖచక్రపద్మవిలాసుఁ గంఠకౌస్తుభమణికాంతిభాసుఁ
గమనీయకటిసూత్రకంకణకేయూరు శ్రీవత్సలాంఛనాంచితవిహారు
నురుకుండలప్రభాయుతకుంతలలలాటు వైదూర్యమణిగణవరకిరీటు
తే. బాలుఁ బూర్ణేందురుచిజాలు భక్తలోక,పాలు సుగుణాలవాలుఁ గృపావిశాలుఁ
జూచి తిలకించి పులకించి చోద్యమంది, యుబ్బి చెలరేఁగి వసుదేవుఁ డుత్సహించె.

క. స్నానము సేయఁగ రామిని, నానందరసాబ్ధిమగ్నుఁ డై విప్రులకున్
ధేనువులం బదివేలను, మానసమున ధారవోసె మఱి యిచ్చుటకున్. 113

వ. మఱియు వసుదేవుండు. 114

క. ఈపురిటియింటి కుడ్యప్రదీపంబునుబోలెఁ జాల దీపించె నిజం
బీపాపఁడు నలుమొగముల, యాపాపనిఁ గనినమేటి యగు నని భక్తిన్. 115

ఆ. చాఁగి మ్రొక్కి లేచి సరగున నొసలిపైఁ, గేలుఁదమ్మి మోయఁ గీలుకొలిపి
పాపఁ డనక వెఱక పాపని మొకలింటి, పోక లెల్లఁ దలఁచి పొగడఁదొడఁగె.

క. ఏ నిన్ను నఖిలదర్శను, జ్ఞానానందస్వరూపు సంతతు నపరా
ధీనుని మాయాదూరుని, సూనునిఁ గాఁ గంటి నిట్టిచోద్యము గలదే. 117

క. అచ్చుగ నీమాయను మును, చెచ్చెరఁ ద్రిగుణాత్మకముగఁ జేసిన జగముం
జొచ్చినక్రియఁ జొరకుందువు, చొచ్చుటయును లేదు లేదు చొరకుండుటయున్.

సీ. అదియు నెట్లన మహదాదులఁ బోలెడి దై వేఱువేఱ యై యన్నివిధము
లగుసూక్ష్మభూతంబు లమర షోడశవికారములతోఁ గూడి విరాట్టనంగఁ
బరమాత్మునకు నీకుఁ బఱ పైనమేను సంపాదించి యందులోఁ బడియుఁ బడక
యుండు సృష్టికి మున్న యున్నకారణమున వానికి లోనిభవంబు గలుగ

ఆ. దట్లు బుద్ధి నెఱుఁగ నసువైనలాగునఁ, గలుగు నింద్రియములకడల నుండి
వాని పట్టు లేక వరుస జగంబులఁ, గలసి యుండి యైనఁ గలయ వెపుడు. 119

క. సర్వము నీలోనిది గా, సర్వాత్ముఁడ వాత్మవస్తుసంపన్నుఁడ వై
సర్వమయుఁడ వగునీకును, సర్వేశ్వర లేవు లోను సంధులు వెలియున్. 120

ఆ. ఆత్మవలనఁ గలిగి యమరు దేహాదుల, నాత్మకంటె వేఱు లవి యటంచుఁ
దలఁచువాఁడు మూఢతముఁడు గావున నీశ, విశ్వమెల్ల నీవ వేఱు లేదు. 121

వ. అదియునుం గాక. 122

సీ. గుణము వికారంబుఁ గోరికయును లేనినీవలన జగంబు నెఱి జనించుఁ
బ్రబ్బు లే దగు నంచుఁ బలుకుట దప్పుగా దీశుండ వై బ్రహ్మ మీవ యైన
నినుఁ గొల్చుగుణములు నీయానతులు సేయ భటులశౌర్యంబులు పతికి వచ్చు
పగిది నీగుణములబాగులు నీ వని తోఁచును నీమాయతోడఁ గూడి

ఆ. నీవు రక్తధవళనీలవర్ణంబుల, జగము సేయఁ గావ సమయఁ జూడ
దనరు దట్లు నేఁడు దైత్యుల దండింపఁ, బృథివిఁ గావ నవతరించి తీశ. 123

శా. మింటన్ మ్రోసినమ్రోఁత దాలిమిని లో మేంద్రింపకున్ నీవు నా
యింటం బుట్టెద వంచుఁ గంసుఁడు దొడిన్ హింసించె నీ యన్నలం
గంటం గూరుకుఁ డేఁడు నీయుదయ మాకారాజనుల్ సెప్పఁ గా
బంటింపం డెదురేఁగుదెంచు వడి నీపై నేఁడు సన్నద్ధుఁ డై. 124

దేవకీదేవి స్వామిని స్తుతించుట

వ. అనుచుండ దేవకీదేవి మహాపురుషలక్షణుండును విచక్షణుండును సుకుమా
రుండును నైనకుమారునిం గని కంసునివలనివెఱపున శుచిస్మిత యై యి ట్లనియె

సీ. అట్టిట్టి దనరాని దై మొదలై నిండుకొన్న దై వెలుఁగుచు గుణము లేని
దై యొక్కచందంబు దై కల దై నిర్విశేష మై క్రియ లేక చెప్ప రాని
దేరూప మని శ్రుతు లెప్పుడు నొడివెడి నారూప మగుచు నధ్యాత్మదీప
మై బ్రహ్మ రెండపయర్ధంబుతుది జగంబులు నశింపఁగఁ బెద్దభూతగణము

ఆ. సూక్ష్మభూతమందుఁ జొరఁగ నాభూతంబు
ప్రకృతిలోనఁ జొరఁగ బ్రకృతి వోయి
వ్యక్తమందుఁ జొరఁగ వ్యక్త మడఁగను
శేషసంజ్ఞ నీవు సెలువ మగుదు. 126

ఉ. విశ్వము లీలఁ ద్రిప్పుచు నవిద్యకుఁ జుట్టమ వైననీకుఁ దా
శాశ్వత మైనకాల మిది సర్వము వేడబ మందు రట్టివి
శ్వేశ్వర మేలుకుప్ప నిను నెవ్వఁడు గోరి భజించు వాఁడ పో
శాశ్వతలక్ష్మిమృత్యుజయసౌఖ్యయుతుం డభయుండు మాధవా. 127

మత్తకోకిలము. ఒంటినిల్చి పురాణయోగులు యోగమార్గనిరూఢు లై
కంటి మందురు కాని నిక్కము కాన రీభవదాకృతిం
గంటి భద్రముఁ గంటి మాంసపుఁగన్నులం గనఁ బోల దీ
తొంటిరూపుఁ దొలంగఁ బెట్టుము తోయజేక్షణ మ్రొక్కెదన్. 128

ఆ. విలయకాలమందు విశ్వంబు నీపెద్ద, కడుపులోన డాఁచుకడిమిమేటి
నటుఁడ వీవు నేఁడు నాగర్భజుఁడ వౌట, పరమపురుష వేడబంబు గాదె. 129

తరలము. నలినలోచన నీవు నిక్కము నాకుఁ బుట్టెద వంచు నీ
ఖలుఁడు గంసుఁడు పెద్దకాలము కారయింట నడంచె దు
ర్మలినచిత్తుని నాజ్ఞ సేయుము మమ్ముఁ గావుము భీతులఁ
నులుసు లేక ఫలించె నోఁచిననోము లెల్లను నీవ యై. 130

దేవకీదేవులపూర్వజన్మముల వృత్తాంతము

వ. అని యిట్లు దేవకీదేవి విన్నవించిన నీశ్వరుం డి ట్లనియె నవ్వా నీవు దొల్లి స్వాయంభువమన్వంతరంబునఁ బృశ్ని యనుపరమపతివ్రతవు వసుదేవుండును సుతపుం డనుప్రజాపతి మీ రిరువురును సృష్టికాలంబున బ్రహ్మపంపునం బెంపున నింద్రియంబుల జయించి తెంపున వానగాలియెండమంచులకు సైరించి యేకలము లయి యాకలములు దిని యేకలంకంబును లేక వేంద్రంబుగఁ బంద్రెండు వేలదివ్యవర్షంబులు దపంబులు సేసిననెపంబున మీరూపంబులు మెఱయ నోజ నాజపంబులు సేసి డాసి పేర్చి యర్చింప మీకు నాకుం గలరూపుఁ జూపి యేను దిరంబు లగువరంబులు వేఁడుం డనిన మీరు నామాయం బాయనిమోహంబున బిడ్డలు లేనిదొడ్డయడ్డంబున దుర్గమం బగునపవర్గంబు గోరక నాయీడుకొడుకు నడిగిన మెచ్చి యట్ల వరం బిచ్చి మీకేను బృశ్నిగర్భుం డన నర్భ

కుండ నయితి మఱియును. 131

క. అదితియుఁ గశ్యపుఁడును నన, విదితుల రగుమీకుఁ గుఱుచవేషంబున నే
నుదయించితి వామనుఁ డన, ద్రిదశేంద్రానుజుఁడ నై ద్వితీయభవమునన్. 132

క. ఇప్పుడు మూఁడవబామునఁ, దప్పక మీకిరువురకును దనయుఁడ నైతిం
జెప్పితిఁ బూర్వము మీ యం, దెప్పటికిని లేదు జన్మ మిటపై నాకున్. 133

క. నందనుఁ డనియుం బరమానందం బగుబ్రహ్మ మనియు ననుఁ దలఁచుచు నా
పెందెరువు నొందెదరు నా, యందలి ప్రేమమున భవము నందరు మీరల్. 134

వ. అని యిట్లు పలికి యీశ్వరుం డారూపంబు విడిచి. 135

క. తెప్ప లిడక తలిదండ్రులు, దప్పక తనుఁ జూడ మాయఁ దనరి లలితుఁ డై
యప్పు డటు గన్నపాపని, యొప్పున వేడుకలు సేసె నొకకొన్ని నృపా. 136

వ. అంత వసుదేవుండు దనకుం జేయవలసినపను లీశ్వరుం డైనహరివలన నెఱింగిన
వాఁడు గావున. 137

క. ఆపురిటియిల్లు వెలువడి, పాపనిఁ దరలించుకొనుచుఁ బఱచెద ననుచున్
రూపింప నందుభార్యకుఁ, బాప యగుచు యోగమాయ ప్రభవించె నృపా. 138

వ. అయ్యవసరంబున. 139

క. బిడ్డనిఁ గరముల బొమ్మున, నడ్డంబుగఁ బట్టి పదము లల్లన యిడుచున్
జడ్డన గావలివారల, యొడ్డు గడచి పురిటిసాల యొయ్యన వెడలెన్. 140

వ. అంత నట. 141

క. నందునిసతికి యశోదకుఁ, బొందుగ హరియోగమాయ పుట్టిన మాయా
స్పందమున నొక్కరుయెఱుఁగమి, క్రందుకొనినిదు రూరివారిఁ గావలివారిన్. 142

వ. అప్పుడు సప్పుడు గాకుండఁ దప్పటడుగు లిడుచు నినుపగొలుసుల మెలుసుల
వీడినఁ దాలంబులు మహోత్తాలుం డయిన బిడ్డనికి నడ్డంబు గాక కీలూడి వీడి
పడ నరళంబులు విరళంబు లయిన సరళంబు లగుమొగసాలలం గడచి పాప
ఱేఁడు వాకిండ్లు మరల మూయుచుఁ బడగ లెడ గలుగ విప్పి కప్పి యేచి కాచి
కొని వెంట నంటి రాఁగఁ దూఁగి నడచునెడ. 143

క. ఆశౌరికిఁ దెరు వొసఁగెఁ బ్ర, కాశోద్ధతతుంగభంగకలితధరాశా
కాశ యగుయమున మును సీ,తేశునకుఁ బయోధి త్రోవ యిచ్చినభంగిన్. 144

వ. ఇట్లు యమున దాఁటి దూఁటి చని నందునిమందం జేరి యం దమందనిద్రం
బొంది యొడ లెఱుంగనిగొల్లలం దెలుప నొల్లక నిత్యప్రసాద యగుయశోద
శయ్య నొయ్యన చిన్నినల్లనయ్య నునిచి చయ్యన నయ్యవ్వకూఁతు నెత్తుకొని
మరల నింటికిఁ బంటింపక వచ్చి యచ్చెలుతపాపను దేవకిప్రక్కం జక్క నిడి.

క. పదముల సంకెల లిడుకొని, మదిఁ దలఁకుచు శూరసుతుఁడు మందుఁడుఁబోలెన్
బెదరు గలరీతి దేహము, గదలించుచు నొదిఁగి యుండె గఱువతనమునన్. 146

క. వనజాక్షునిఁ దెచ్చుటయును, దనసుతఁ గొనిపోవుటయును దా నెఱుఁగక మూఁ
గిననిద్రఁ జొక్కి యుండెను, వనజాక్షి యశోద రేయి వసుధాధీశా. 147

సీ. అంత బాలిక యావు రని యేడ్చుచిఱుచప్పు డాలించి వేకన నాఁకయింటి
కావలివారు మేల్కని చూచి తలుపులతాళముల్ తొంటివిధమున నుండఁ
దెలిసి చక్కన వచ్చి దేవకి నీళ్లాడె రమ్మని యాభోజరాజుతోడఁ
జెప్పిన నాతఁడు సిడిముడిపాటుతోఁ దల్పంబుపై లేచి తత్తఱమున

తే. వెండ్రుకలు వీడఁ బైచీర వ్రేలియాడఁ
దాల్మి కీలూడ రోషాగ్ని దర్పమూడ
భూరివైరంబుతోఁ గూడఁ బురిటియింటి
జాడఁ జనుదెంచి యాపాపఁ జంపఁ గదియ. 148

వ. అంత దేవకీదేవి యడ్డంబు వచ్చి యిట్లనియె. 149

ఉ. అన్న శమింపుమన్న తగ దల్లుఁడు గాఁ డిది మేనగోడ లా
మన్నన సేయుమన్న విను మానినిఁ జంపుట రాచపాడిగా
దన్న సుకీర్తివై మనఁ గదన్న మహాత్ములు వోవుత్రోవఁ బో
వన్న భవత్సహోదరిఁ గదన్న నినున్ శరణంబు వేఁడెదన్. 150

క. కట్టా యాఱ్వురుగొడుకులఁ, బట్టి వధించితివి యాఁడుఁబడుచిది గోడల్
నెట్టన చంపఁగ వలెనే, కట్టిఁడివి గదన్న యన్న కరుణింపఁ గదే. 151

క. పుత్త్రుఁడు నీబ్రతుకునకును, శత్త్రుం డని వింటి గాన సహియింపఁ దగుం
బుత్త్రులకు నోఁచనైతిని, బుత్త్రీదానంబు సేసి పుణ్యముఁ గనవే. 152

వ. అని పయ్యెదఁ జక్క సవరించుకొనుచుఁ బలవరించుచు భ్రాంతిపడి కూఁతుం గ్రక్కున నక్కునం జక్క హత్తించుకొని చెక్కుచెక్కున మోపి చయ్యన నుత్తరీయాంచలంబున సంచలతం గప్పి చప్పుడు గాఁ గుయ్యిడ నయ్యెడం గ్రయ్యంబడి వాఁడు బోఁడిమి సెడఁ దోఁబుట్టువుం దిట్టి చిట్టిపట్టి నావు రని వాపోవఁగావరంబున నడుగు లొడిసి తిగిచి వడిం బెడిసిపడం బుడమిపయిం బడవైచిన నబ్బాలయు నేలం బడక యవలీల నెగసి నవ్యదివ్యమాలికాగంధబంధురమణిహారాంబరాద్యలంకారమనోహారిణియు గదా శంఖచక్రపద్మశరచాపాసిశూలధారిణియునై యెనిమిదికరంబులం గరం బొప్పుచు సిద్ధచారణకిన్నరగరుడగంధర్వాది వైమానికనికాయంబు గానిక లిచ్చి పొగడ నెగడుచు నచ్చరలయాటపాటలకు మెచ్చుచు మింట నుండి కంటఁబడి కంటుపడఁ గంసున కిట్లనియె. 153

ఉ. తెంపరివై పొరిం బొరిని దేవకిబిడ్డలఁ జిన్నికుఱ్ఱలం
జంపితి వంతనైన నుపశాంతి వహింపక ఱాలమీఁద నొ
ప్పింపఁగ నిస్సిరో యిదియు బీరమె నాసరసన్ జనించి నిన్
జంపెడివీరుఁ డొక్కెడ సత్కృతి నొందెడువాఁడు దుర్మతీ. 154

వ. అని పలికి. 155

క. మహనీయగుణాస్పద లై, మహిలో నాదేవి జనము మన్నింపంగా
బహునామనివాసంబుల, బహునామములం జరించె భద్రాత్మిక యై. 156

వ. అంత నాబోటి పలికినకలికిపలుకులు ములుకులై చెవులఁ జిలికిన నులికిపడి జళుకు గదిరినమనంబున ఘనంబుగ వెఱఁగంది కంది కుందెడుదేవకీవసుదేవుల రావించి యాదరంబున సంభావించి చేరి వారితో ని ట్లనియె. 157

ఉ. పాపుఁడ బాలఘాతుకుఁడ బంధువిరక్తుఁడ దుష్టచిత్తుఁడం
గోపనుఁడం జరన్మృతుఁడ క్రూరుఁడ బ్రాహ్మణహంతభంగి మీ
పాపలఁ జంపితిం బయలిపల్కుల నమ్మితి సాధులార నా
పాపము లుగ్గడింపక కృపాపరు లై కనరే శమింపరే. 158

ఉ. ఒక్కెడఁ బ్రాణు లందఱు నిజోచితకర్మము లోలిఁ ద్రిప్పఁగా
నొక్కొకమేనితోఁ బొడమి యొక్కొకత్రోవను రాకపోకలం
జిక్కులఁ బొందు చుండుదురు చెల్మిని సంస్మృతితోడఁ బాయ రే
నెక్కడిహంత మీశిశువు లెక్కడి హన్యులు దూఱ నేటికిన్. 159

క. పగతురఁ జెఱచితి ననియును, జగతురచేఁ జెడితి ననియు బాలుఁడు దలఁచుం
బగ చెలుములు లే వాత్మకుఁ, బగచెలుములకీలు కర్మబంధము సుండీ. 160

వ. అని పలికి కన్నీరు నించి వగచి వెఱచుచు దేవకీవసుదేవులపాదంబులఁ బట్టుకొని సంకెలలు విప్పించి మిక్కిలి యక్కఱ గలవాక్యంబుల నైక్యంబులు నెఱపిన వారును బరితప్తుం డైనకంసునిం జూచి రోషంబును బాసి రంత నావసుదేవుండు బావ కి ట్లనియె. 161

శా. బావా నీవచనంబు నిక్కము సుమీ ప్రాణుల్ గతజ్ఞాను లై
నీవే నంచును లోభమోహముదభీనిర్మిత్రతామోదశో
కావేశంబుల నొండొరుం బొడుతు రేకాకారుఁడై సర్వరూ
పావిష్టుం డగునీశ్వరుం దెలియ లే రన్యోన్యవిభ్రాంతులై. 162

వ. అని యిట్లు ప్రసన్ను లైనదేవకీవసుదేవులయనుజ్ఞ వడసి కంసుం డింటికిం జని యారేయి గడపి మఱునాఁడు ప్రొద్దున గద్దనం దనకుఁ బరతంత్రు లగుమంత్రు లరావించి యోగనిద్రవలనం దా వినినవృత్తాంతం బంతయు మంతనంబున నెఱింగించిన నపుడు వార లతని కిట్లనిరి. 163

క. ఇట్టయినఁ దడయ నేటికిఁ, బట్టణముల మందలందుఁ బల్లెల నెల్లం
బుట్టెడి పెరిగెడి శిశువులఁ, బట్టి వధించెదము మమ్ముఁ బంపు మధీశా. 164

మ. భవదీయోజ్జ్వలబాహుచాపవిలసద్బాణావళీభగ్ను లై
దివిజాధీశ్వరు లేక్రియం జనిరొ యేదేశంబులన్ డాఁగిరో
శివునిం జొచ్చిరొ బ్రహ్మఁ జెందిరొ హరిన్ సేవించిరో మౌనివృ
త్తి వనాంతంబుల నిల్చిరో మనకు శోధింపం దగున్ వల్లభా. 165

క. నొచ్చిరి శాత్రవు లనుచును, విచ్చలవిడిఁ దిరుగ వలదు వివిధాకృతులన్
ముచ్చిలి వత్తురు వారలు, సచ్చినయందాఁక మఱవఁ జన దధిపునకున్. 166

క. ఒత్తికొనుచు రానీఁ జన, దెత్తినరోగముల రిపుల నింద్రియముల ను
త్పత్తిసమయములఁ జెఱుపక, మెత్తన గారాదు రాదు మీఁద జయింపన్. 167

మ. అమరశ్రేణికి నెల్లఁ జక్రి ముఖరుం డాచక్రియే ధర్మమం
దమరున్ గోవులు భూమిదేవులు దితిక్షామ్నాయకారుణ్యస
త్యములున్ యాగతపోదమంబులును శ్రద్ధాశాంతులున్ విష్ణుదే
హము లిన్నింటిని సంహరించిన నతం డంతంబునుం బొందెడిన్. 168

వ. కావున. 169

ఉ. చంపుదుమే నిలింపులను జంకెల ఱంకెలఁ దాపసావలిం
బంపుదుమే కృతాంతకునిపాలికిఁ గ్రేపులతోడ గోవులం
ద్రుంపుదుమే ధరామరులఁ దోలుదుమే నిగమంబులన్ విదా
రింపుదుమే వసుంధర హరింపుదుమే జననాథ పంపుమా. 170

వ. అని పలుకుమంత్రులమంత్రంబుల నిమంత్రితుం డై బ్రాహ్మణనిరోధంబు నిషి
ద్ధం బని తలంపక కాలపాశబద్ధుం డై విప్రాదిసాధుమానవులఁ జంప దానవులం
బంపి యంతిపురంబునకు జనియె ననంతరంబ యారక్కసులు వెక్కసంబు లగు
మొక్కలంబుల సజ్జనులపజ్జలం బడి తర్జనగర్జనభర్జనాదిదౌర్జన్యంబులం జేసి
నిర్జించి పాపంబు లార్జించిరి. 171

ఆ. వెదకి వెదకి దైత్యవీరులు సాధుల, నడఁప వారిబలము లడఁగి పోయె
యశము సిరియు ధర్మ మాయువు భద్రంబు, నార్యహింససేయ నడఁగుఁ గాదె.

వ. అంత మందలో నందుండు నందనుండు పుట్టుట యెఱింగి మహానందంబున నెఱ
వాదు లగువేదవిదులం బిలిపించి జలకంబు లాడి శుచి యై శృంగారించుకొని
స్వస్తిపుణ్యాహవాచనంబులు సదివించి జాతకర్మంబులు సేయించి పితృదేవతల
నర్చించి క్రేపులతోడం గూడఁ గై సేసినపాఁడిమొదవుల రెండులక్షలను గనక
కలశమణివసనవిశాలంబు లైన తిలశైలంబు లేడింటిని భూదేవతల కిచ్చిన. 173

క. ఈయాభీరకుమారుఁడు, శ్రీయుతుఁ డై వీరవైరిజేతయు నై దీ
ర్ఘాయుష్మంతుం డగు నని, పాయక దీవించి రపుడు బ్రాహ్మణజనముల్. 174

క. దుందుభులు మొరసె గాయక, సందోహము వాడె సూతసముదాయముతో
వందిజనులు గీర్తించిరి, క్రందుగ వీతెంచె భద్రకాహళరవముల్. 175

క. పల్లవతోరణసురుచిర, వల్లీధ్వజరాజధూపవాసనములతో
సల్లలితము లై యొప్పెను, పల్లవవల్లభులయిండ్ల వాకిం డ్లెల్లన్. 176

క. పసుపులు నూనెలు నలఁదినఁ, బసఁ దనరి సువర్ణబర్హిబర్హప్రభతోఁ
బసిమి గలిగి వెలుఁ గొందుచుఁ, బసు లన్నియు మందలందుఁ బ్రసరించె నృపా.

క. క్రేళ్లుఱికి మసలె లేఁగలు, మల్లడిఁగొని అంకె లిడియె మదవృషభంబుల్
వెల్లిగ మొదవులపొదుఁగుల, జల్లించెం బాలు బాలుసంభవవేళన్. 178

క. ఆరఁగఁ జదివెడి పొగడెడి, వారికి విద్యలను బ్రదుకువారికి లేమిం
జేరినవారికి నెల్లను, గోరక మును నందుఁ డిచ్చె గోధనచయముల్. 179

వ. ఆసమయంబున. 180

క. కంచుకములుఁ దలచుట్లును, గాంచనభూషాంబరములుఁ గడు మెఱయఁగ నే
తెంచిరి గోపకు లందఱు, మంచిపదార్థములు గొనుచు మాధవుఁ జూడన్. 181

క. ఏతెంచి చూచి చెలఁగుచు, నేతులఁ బెరుఁగులను బాల నీళ్లను వెన్నం
బ్రీతి వసంతము లాడిరి, యేతరులై సరసభాష లెసఁగఁ గొల్లల్. 182

వ. తదనంతరంబ. 183

ఆ. ఏమినోముఫలమొ యింత ప్రొద్దొకవార్త, వింటి మబలలార వీను లలర
మనయశోద చిన్నమగవానిఁ గనె నఁట, చూచి వత్త మమ్మ సుదతులార. 184

వ. అని యొండొరుల లేపికొని గోపిక లోపికలు లేనిచిత్తంబుల నెత్తినతత్తఱంబు
లొత్తుకొన నుదారంబు లగుశృంగారంబులతో నిండ్లు వెలువడి. 185

క. జడగతులును బలుపిఱుఁదులుఁ, బిడికెడునడుములును వలుఁదబిగిచనుఁగవలున్
వెడఁదనయనములు సిరి దడఁ, బడుమోములు భ్రమరచికురభరములు నమరన్.

ఉ. వేడుకతోడఁ గ్రొమ్ముడులు వీడఁ గుచోపరిహారరేఖ ల
ల్లాడఁ గపోలపాలికల హాటకపత్త్రరుచుల్ వినోదనం
బాడఁ బటాంచలంబు లసియాడఁగఁ జేరి యశోదయింటికిం
జేడియ లేఁగి చూచి రొగి జిష్ణుని విష్ణునిఁ జిన్నికృష్ణునిన్. 187

వ. చూచి సంతసించి తెచ్చినకానిక లిచ్చి. 188

తే. పాపనికి నూనెఁ దల యంటి పసుపుఁ బూసి
బోరుకాడించి హరిరక్ష. పా మ్మటంచు
జలము లొకకొన్ని చుట్టి రాఁ జల్లి తొట్ల
నునిచి దీవించి పాడి రయ్యువిద లెల్ల. 189

క. జోజో కమలదళేక్షణ, జోజో మృగరాజమధ్య జోజో కృష్ణా
జోజో పల్లవకరపద, జోజో పూర్ణేందువదన జోజో యనుచున్. 190

వ. ఇవ్విధంబున. 191

క. పలుతోయంబుల జగముల, బలుతోయములందు ముంచి భాసిల్లెడి యా
పలుతోయగాఁడు వల్లవ, లలనాకరతోయములఁ జెలంగుచుఁ దడియున్. 192

క. లోకములు నిదుర వోవఁగ, జోకొట్టుచు నిదుర వోనిసుభగుఁడు రమణుల్
జోకొట్టి పాడ నిదురం, గైకొను క్రియ నూరకుండెఁ గను దెఱవకయున్. 193

సీ. ఏబాము లెఱుఁగక యేపారుమేటికిఁ బసులకాపరియింట బాము గలిగె

నేకర్మములు లేక యెనయునెక్కటికిని జాతకర్మంబులు సంభవించె
నేతల్లి చనుఁబాలు నెఱుఁగని ప్రౌఢ యశోదచన్నులపాలచొరవ నెఱిఁగె
నేహానివృద్ధులు నెఱుఁగని బ్రహ్మంబు పొదిఁగిటిలో వృద్ధిఁ బొందఁ జొచ్చె

ఆ. నేతపములనైన నెలమిఁ బండనికంటు, వల్లవీజనములవాడఁ బండె
నేచదువుల నైన నిట్టిట్టి దనరాని, యర్థ మవయవముల నంద మొందె. 194

మ. చెయువుల్ సేయుతఱిన్ విఘాతకరణిం జెన్నొందు సంతోషదృ
ష్టియుతుం డై నగుచున్ జనార్దనునిమాడ్కిం బొల్చు రోషించి యు
న్నయెడన్ రుద్రునిభంగి నొప్పును సుఖానందంబునం బొంది త
న్మయుఁ డై బ్రహ్మముభాతి బాలుఁ డమరు న్బాహుళ్యబాల్యంబునన్. 195

వ. అయ్యవసరంబున. 196

ఆ. కొడుకుఁ గన్న వేడ్కఁ గొనసాగ రోహిణిఁ, జీరఁ బంచి చిత్రచేలములను
మండనముల నిచ్చి మన్నించె నందుఁ డా, యంబుజాక్షి ప్రీత యై చరింప. 197

వ. అదిమొదలు మొదవులకదుపులు బోదువులు గలిగి యుండె నంత నందుండు గోపకుల ననేకుల గోకులరక్షకు దక్షు లైనవారిని నియమించి మథురకుం జని కంసునికి నేఁటేఁటం బెట్టెడియరిం బెట్టి వీడ్కొని వసుదేవునికడకుం జని యథోచితంబుగ దర్శించిన. 193

క. నందునిఁ గనుఁగొని ప్రాణము,పొందినబొందియును బోలెఁ బొలు పారుచు నా
నందాశ్రులు గడకన్నులఁ, గ్రందుకొనం గేలు సాఁచి కౌఁగిటఁ జేర్చెన్. 199

వ. మఱియుఁ గౌఁగిలించుకొని సుఖాసీనునిం జేసి వసుదేవుండు దనకొడుకువలని మోహంబు దీపింప నందున కి ట్లనియె. 200

క. సంతతి లే దని మును ఘన, చింతనముల మునిఁగి ముదిసి చిక్కిననీకున్
సంతతి గలిగెను భాగ్యము, సంతతిహీనునికి సౌఖ్యసంతతి గలదే. 201

క. పొడగంటి నిన్ను బ్రదికితిఁ, గడచితి నాపదల నింకఁ గార్యంబుల నే
యెడమడుగు లేనినెచ్చెలిఁ, బొడగాంచుట చచ్చి మరలఁ బుట్టుట గాదే. 202

క. పలుపాటులఁ బడుజనులకు, నిల నొకచో నుండఁ గలదె యేఱుల వెంటం
గలిగి చను ప్రాఁకు లన్నియుఁ,బలువెంటలఁ బోవుఁ గాక పాయక యున్నే. 203

మ. పలురోగంబుల నొంద కున్నవె పసుల్ పాలిచ్చునే ధేనువుల్
గొలఁకుల్ వాఁగులు వారిపూరితము లే గోష్ఠప్రదేశంబులం
బులులున్ దుప్పులు సంచరింపవు గదా పొ ల్పారునే ఘోషముల్
కలవే పచ్చనిపూరిజొంపములు తత్కాంతారభాగంబులన్. 204

క. తనపుత్రమిత్రముఖరులఁ, దనుపక చూడకయు వారు దఱిఁగి నశింపన్
మనుచు గృహమేధియాశ్రమమున నుండెడివాని కొక్కమోదముఁ గలదే.

క. నీకాంతయొద్ద నీవును, నీకాంతయు గారవింప నినుఁ దండ్రిఁ గ నా

లోకించుచు నీమందను, నాకొడుకున్నాఁడె నంద నందాన్వితుఁడై. 206

వ. అనిన నందుం డి ట్లనియె. 207

శా. నీకున్ దేవకికిన్ జనించినసుతానీకంబుఁ దోడ్తోడ ము
న్నీకంసుండు వధించె నీసుతఁ దుది న్హింసింపఁ జేఁ దప్పి తా
నాకాశంబున కేఁగె బాల యది దైవాధీన మాపద్దశన్
శోకం బందనె తజ్జ్ఞుఁ డూఱడుము నాసూనుండు నీసూనుఁడే. 208

వ. అనిన వసుదేవుండు నందునికి మఱియు ని ట్లనియె. 209

క. జనపతి కరి యిడితివి మముఁ, గనుఁగొంటివి మేము నిన్నుఁ గంటిమి మేల
య్యెను బోమ్మింకను గోకుల,మున నుత్పాతములు దోఁచె మునుకొనవలయున్.

కంసునిపంపునఁ బూతన యనురాక్షసి వ్రేపల్లెకుఁ జనుదెంచుట

వ. అని పలికి వసుదేవుండు నందాదు లయినవల్లవుల వీడ్కొలిపిన వారలు గొబ్బున వడి గలగిబ్బలం బూనినశకటంబులు ప్రకటంబులుగ నెక్కి తమతమపల్లెలత్రో వలు పట్టి చని రానందుండు ప్రతీతంబు లైనయుత్పాతంబులు ముందటఁ బొడ గని శౌరి దనతోఁ బలికినపలుకులు దప్పవనుచుఁ దలంచుచుం జనియె నంత.

సీ. కంసుపంపున బాలఘాతిని పూతన పల్లెల మందలఁ బట్టణముల
నిల నెల్లచో బాలహింసఁ గావించుచుఁ జనుచు నెవ్వనిపేరు శ్రవణవీథిఁ
బడినయంతన సర్వభయనివారణ మగు నట్టి దైత్యాంతకుం డవతరించి
యున్న నందునిపల్లె కొకనాఁడు ఖేచరి యై వచ్చి యందు మాయాప్రయుక్తిఁ

తే. గామరూపిణి యై చొచ్చి కానకుండ, నరిగి యిల్లిల్లుఁ దప్పక యరసికొనుచు
నందగృహమున బాలునినాదమొకటి, విని ప్రమోదించి సుందరీవేష యగుచు.

మత్తకోకిలము. క్రాలుకన్నులు గుబ్బచన్నులుఁ గందు వొందనిచందురుం
బోలుమోమును గల్గు లేదన బుద్ధిఁ దూఱనికౌను నే
రాళ మైనపిఱుందుఁ బల్లవరాగపాదకరంబులుం
జాల దొడ్డగుకొప్పు నొప్పఁగ సర్వమోహనమూర్తితోన్. 213

మానిని. కాంచనకుండల కాంతులు గండయుగంబునఁ గ్రేళ్లుఱుకన్ జడపై
మించిన మల్లెలమేలిమితావులు మెచ్చి మదాళులు మింటను రా
సంచితకంకణహారరుచుల్ సెలువారఁగఁ బైవలు వంచల నిం
చించుక జాఱఁగ నందునిభావన యేఁగెఁ గుమారునియింటికి నై. 214

వ. ఆసమయంబున. 215

మ. సిరి మమ్మున్ బ్రదుకంగఁ జూచుకొఱకై శృంగారవేషంబుతో
నరుదేనోపు నటంచు గోపికలు జిహ్వల్ రాక మోహించి త
త్పర లై చూడ లతాంగి పోయి కనియెం బర్యంకమధ్యంబునం
బరు భస్మానలతేజు దుర్జనవధప్రారంభకున్ డింభకున్. 216

వ. కని కదియ వచ్చుసమయంబున. 217

శా. ఆలోకేశ్వరుఁ డాచరాచరవిభుం డాబాలగోపాలుఁ డా
బాలధ్వంసిని గొంతు గంటిడి వెసన్ బాలెంతచందంబునం
బాలిండ్లన్ విస మూని వచ్చుట మదిన్ భావించి లో నవ్వుచున్
కాలుం గేలు నెఱుంగ కున్న కరణిం గన్మోడ్చి గుర్వెట్టగన్. 218

క. ఆపాపజాతి సుందరి, యాపాపనిపాన్పుఁ జేర నరిగి కరములన్
లేపి చనుంగవ శిశువున్, మోపుచు ముద్దాడి శిరము మూర్కొని పలికెన్. 219

క. చను నీకుఁ గుడుపఁ జాలెడి, చనువారలు లేరు నీవు చన వలె ననుచుం
జను గుడిపి మీఁద నిలుకడఁ, జనుదాన ననంగ వేడ్కఁ జనుఁ జను గుడుపన్.

క. నాచనుఁబా లొకగ్రుక్కెఁ, డోచిన్నికుమార త్రావు మొయ్యన పిపరన్
నీచెలువ మెఱుఁగ వచ్చును, నాచెలువము సఫల మగును నలినదళాక్షా. 221

వ. అని బాలు నుద్దేశించి ముద్దాడెడిభంగి మాట లాడెడిచేడియం జూచి .222

మ. వనితా ముట్టకు మమ్మ చన్నుగుడుపన్ వ ల్దమ్మ నీచన్ను మా
తనయుం డొల్లఁడు వాసి పొమ్మని యశోదారోహిణుల్ సీరఁ గై
కొన కీక్షించుచు మాయఁ బన్ని పెలుచం గోశంబులో వాలుమె
ల్పున రాజిల్లుచు మాటమెత్తఁదనముల్ లోవాఁడియు న్నేర్పడన్. 223

వ. కదిసి కలికిపలుకులు వలుకుచు సులుకు నెడి జళుకు సొరక యెదుర నిదుర గదిరిన ఫణిని ఫణి యని యెఱుంగక గుణమతిం దిగుచుజడమతి బెడంగునఁ గఱటి జఱభి తెఱవ వెరవునం జనుదెంచి పఱపునడుమ నొఱపు గలిగి మెఱయుచుం గన్ను దెఱవక వెఱపు మఱపు నెఱుంగక కొమరు మిగులు చిఱుతకొమరునిం దిగిచి తొడలనడుమ నిడుకొని యొడలు నివురుచు నెడనెడ మమతం గడలు కొలుపుచు నాఁకొన్న చిన్నియన్న చన్నుగుడువు మని చన్నిచ్చుసమయంబున. 224

సీ. మేల్కొన్న తెఱఁగున మెల్లన కను విచ్చి క్రేఁగంటఁ జూచుచుఁ గిదికి నీల్గి
యావులించుచుఁ జేతు లాదరంబునఁ జూచి యొఁదిగిలి యాఁకొన్న యోజ నూఁది
బిగిచన్నుఁగవఁ గేలఁ బీడించి కబళించి గ్రుక్క గ్రుక్కకు గుటుగుటుకు మనుచు
నొకరెండుగ్రుక్కల నువిదప్రాణంబులు సైతము మేనిలో సత్త్వ మెల్లఁ

తే. ద్రావె నదియును గుండెలు దల్లడిల్లఁ, జిమ్మఁ దిరుగుచు నిలువక శిరము వ్రాల
నితరబాలురక్రియవాఁడ వీవు గావు, చన్నువిడువుము విడువుముచాలుననుచు.

క. నిబ్బరపు దప్పి మంటలు, ప్రబ్బిన ధృతి లేక నేత్రపదహస్తంబుల్
గొబ్బున వివృతములు గ నా, గు బ్బగుచున్నట్టికూఁతఁ గూలెన్ నేలన్. 226

మ. అదరెం గొండలతోడ భూమి గ్రహతారానీకముల్ మింటిపై
బెదరెన్ దిక్కులమాఱుమ్రోఁత లెసఁగెన్ భీతిల్లి లోకంబులుం

గదలం బాఱెను వజ్రభిన్నగిరిరేఖం బూర్వదేహంబుతోఁ
ద్రిదశధ్వంసిని గూలి కుయ్యిడినతద్ఘోరఘోషంబునన్. 227

క. అప్పుడు దెప్పర మగునా, చప్పుడు హృదయములఁ జొచ్చి సందడి వెట్టన్
ముప్పిరిగొని పడి రెఱుకలు, దప్పి ధరన్ గొల్ల లెల్ల దల్లడపడుచున్. 228

క. ఆజఱభిరండ రక్కసి, నైజశరీరంబు నేల నలియంబడినన్
యోజనమున్నర మేర ధ, రాజంబులు నుగ్గు లయ్యె రాజవరేణ్యా. 229

సీ. దారుణలాంగలదండదంతంబులు నగగహ్వరముఁ బోలు నాసికయును
గండశైలాకృతి గలకుచయుగమును విరిసి తూలెడి పల్లవెంద్రుకలును
జీఁకటిచూతులఁ జెనయునేత్రంబులుఁ బెనుదిబ్బఁ బోలెడి పెద్దపిఱుఁదుఁ
జాఁగుకట్టలఁ బోలుచరణోరుహస్తంబు లింకినమడువుతో నెనయుకడుపుఁ

తే. కలిగి షట్క్రోశదీర్ఘ మై కదిసి చూడ
భయద మగుదానిఘనకళేబరముఁ జూచి
గోపగోపీజనంబులు గుంపు గూడి
బెగడుచుండిరి మనముల బెదరు గదిరి. 230

వ. ఇవ్విధంబున. 231

క. ఆతతిఁ గుడువఁగ నడచెన్, నూతనపుల్లాబ్జలోచనుఁడు హరి మృత్యు
ద్యోతనఁ గృతమునిసముదయ, యాతనఁ బూతన నెఱింగి యాతనలీలన్. 232

క. విషధరరిపుగమనునికిని, విషగళసఖునికిని విమలవిషయమనునికిన్
విషభవభవజనకునికిని, విషకుచ చనువిషముఁ గొనుట విషమే తలఁపన్. 233

వ. అంత నాగోపగోపీజనంబులు తెలిసి రోహిణీయశోదలం గూడుకొని బెగ్గడిలక డగ్గఱి. 234

శా. నేలం గూలినదాని పెన్నురముపై నిర్భీతిఁ గ్రీడింప నో
బాలా రమ్మని మూఁపుఁ జేర్చుకొని సంస్పర్శించి యూరార్చుచున్
గోలాంగూలముఁ ద్రిప్పి గోవురజమున్ గోమూత్రముం జల్లి త
ద్బాలాంగంబుల గోమయం బలఁది రాపంద్రెండునామంబులన్. 235

వ. మఱియు నంతటం దనియక గోపిక లాచమనంబు సేసి దక్ష లయి మునుపుగాఁ దమకు రక్షాకరం బగుబీజన్యాసంబు సేసికొని చిన్నియన్న నీయడుగులజుండును జానువు లనిలుండును దొడలు యజ్ఞుండును గటితలం బచ్యుతుండును గడుపు హయాస్యుండును హృదయంబు కేశవుండును నురమీశుండును గంఠం బినుండును భుజంబులు చతుర్భుజుండును ముఖంబు త్రివిక్రముండును శిరం బీశ్వరుండును రక్షింతురు ముందు చక్రియు వెనుక గదాధరుం డైనహరియుఁ బార్శ్వంబుల ధనుర్ధరుం డైనమధువైరియు నసిధరుం డగునజనుండును గోణంబుల శంఖచక్రగదాధరుం డైనయురుగాయుండును మీఁదుపేంద్రుండును

క్రిందు తార్క్ష్యుండును నంతటను హలధరుం డగుపురుషుండును గాతురు నీ యింద్రియంబుల హృషీకేశుండును బ్రాణంబుల నారాయణుండును జిత్తంబును శ్వేతద్వీపపతియును మనంబును యోగీశ్వరుం డైనకపిలుండును బుద్ధిని పృశ్నిగర్భుండును నహంకారంబును భగవంతుం డైన పరుండును బాలనంబు సేయుదురు నీవు క్రీడించునెడ గోవిందుండును శయనించుతఱి మాధవుండును నడచువేళ వైకుంఠుండును గూర్చున్నసమయంబున శ్రీపతియును గుడుచుకాలంబున సర్వభక్షకుం డైనయజ్ఞభుజుండును నేమఱకుండుదురు నిన్నుఁ జేర్కొనిన దుస్స్వప్నవృద్ధబాలగ్రహంబులును గూశ్మాండడాకినీయాతుధానులును భూత ప్రేత యక్ష రాక్షస పిశాచ వినాయకులును గోటరా రేవతులును జ్యేష్ఠా పూతనలును మాతృకాదిగణంబులు నశియింతురు నీయందుఁ బ్రాణేంద్రియశరీరనిరోధంబు లయిన యున్మాదంబులును నపస్మారంబులును మహోత్పాతంబులును బొందకుండును గావుత మని రక్ష సేసి దీవించి రంత. 236

క. ఆపెద్దవేడబంబుల, పాపనికిని జన్ను గుడిపి పానుపుపై సం
స్థాపించి కప్పి కూరుకు, మోపాపఁడ యని యశోద యొయ్యన పాడెన్. 237

వ. అంత నందుండు మొదలయిన గోపకులు మథురనుండి వచ్చి రక్కసిమేను గని వెఱఁగుపడి మున్ను వసుదేవుం డుత్పాతంబు లెఱింగి చెప్పె నతండు మహా యోగి యని పొగడి కఠోరం బగు పూతనయొడలు కుఠారంబుల నఱికి తమ కుటీరంబులకుం దవ్వగు ప్రదేశంబునఁ బటీరంబుల దహనంబు సంగ్రహించి దహించి రంత. 238

ఆ. పొగిలి పొగిలి కాలు మగువదేహంబున, నగురుపరిమళములపొగలు వెడలె
దేహకల్మషములు శ్రీహరిముఖమునఁ, ద్రావఁబడుటఁ జేసి భూవరేణ్య. 239

క. హరి దనమీఁదం బదములుఁ, గరములు నిడి చన్ను గుడిచి కదిసినమాత్రన్
హరిజననిపగిదిఁ బరగతి, కరిగెను దురితములఁ బాసి యసురాంగనయున్. 240

క. వెన్నుని శోకమఱి విష మగు, చ న్నిచ్చినబాలహంత్రి చనెనఁట దివికిన్
వెన్నునిఁ గని పెంచుచుఁ దన, చ న్నిచ్చినసతికి మఱియు జన్మము గలదే. 241

క. హరిఁ గని చన్నులు గుడిపెడి, తరుణులు ప్రాప్తించుపదము దలఁపఁగ వశమే
హరి యాపగించుటకుఁ బా, ల్గురిసినధేనువులు ముక్తికొనలఁ జరించున్. 242

క. ఆపూతనమెయిగంధము, గోపాలు రెఱింగి యిట్టికువనితయొడలం
దీపాటిస్వాదుగంధము, ప్రాపించునె యనుచుఁ జనిరి పల్లెల కధిపా. 243

వ. అంత నందుండు పరమానందంబున నింటికిం జని ప్రేతలచేత రక్కసిచేత లన్నియు నెఱింగి వెఱంగుపడి పాపని లేపి శిరంబు మూర్కొని ముద్దాడి ముదంబున నుండె నని చెప్పిన విని పరీక్షిన్నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 244

యేయవతారంబుల, నేయేకర్మమును సేసె నీశుఁడు హరి భ

ద్రాయతనము లన్నియు వినఁ, బాయదు చిత్తంబు సెవులపండువు లయ్యెన్.

క. ఉరుసంసారపయోనిధి, తరణంబులుఁ బాపపుంజతరణంబులు శ్రీ
కరణంబులు ముక్తిసమా, చరణంబులు బాలకృష్ణుసంస్మరణంబుల్. 246

వ. అని తరువాత బాలకృష్ణుం డేమి సేసె నాయందుఁ గృప గల దేనిం జెప్పవే
యని యడిగిన రాజునకు శుకుం డిట్లనియె. 247

బాలకృష్ణుండు శకటముం దనపాదమునఁ గూలఁ దనుట

సీ. బాలకుం డొకనాఁ డిలఁ బడ నేర్చె నని జన్మనక్షత్రమం దొకనాఁడు నందు
పొలఁతి వేడుక బోరుకఁ బోయ ప్రేతలఁ జీరి వాదిత్రగీతారవంబు సెలఁగ
విప్రులతోఁ గూడ వేదమంత్రంబుల నభిషేచనాదిక మాచరించి
వారిదీవన లొంది వారికి మొదవుల నన్నంబుఁ జీరల నడిగినట్టు

ఆ. లిచ్చి బాలుఁ దియ్య మెసఁగఁ బానుపు నేర్చి, నిదుర పుచ్చి గోపనివహమునకు
గోపికలకుఁ బూజఁ గొమరారఁ జేయుచు, జనని కొడుకు మఱచి సంభ్రమమున.

వ. ఆసమయంబున. 249

క. నిదురించినశిశు వాఁకొని, కిదుకుచుఁ జను గోరి కెరలి కిసలయవిలస
న్మృదుచక్రచాపరేఖా,స్పదపదమునఁ దన్నె నొక్కబండిఁ దండిన్. 250

క. శకటము హరి దన్నిన దివిఁ, బ్రకటం బై యెగసి యిరుసు భరమునఁ గండ్లన్
వికటంబుగ నేలంబడె, నకటా యని గోపబృంద మాశ్చర్యపడన్. 251

వ. అప్పు డందున్న సరసపదార్థంబులు వ్యర్థంబులై నేలం గూలుటం జూచి యశో
దానందముఖ్యు లైనగోపగోపికాజనంబులు పనులు మఱచి పబ్బంబులు మాని
యుబ్బు పెడి పెఱపులు ఘనంబులు గ మనంబులందు. 252

క. మిన్నున కూరక యెగయదు, తన్న సమర్థుండు గాఁడు తల్పగతుం డీ
చిన్నికుమారుఁడు దేరే, విన్ననువున నెగసె దీనివిధ మెట్టిదియో. 253

వ. అని వితర్కించుసమయంబున. 254

క. బాలకుఁ డాఁకొని యేడ్చుచుఁ, గా లెత్తినఁ దాఁకి యెగసెఁ గాని శకట మే
మూలమున నెగయ దని య, బ్బాలునికడ నాడుచుండి పలికిరి శిశువుల్. 255

వ. ఇట్లు శిశువులు పలికినపలుకులు విని. 256

శా. బాలుం డెక్కడ బండి యెక్కడ నభోభాగంబుపైఁ జేడ్పడం
గాలం దన్నుట యెక్క డేల పడుచుల్ గల్లాడి రీజడ్డుఁబ
ల్కేలోకంబున నైనఁ జెప్పఁబడునే యేచందమో కాక యం
చాలాపించుచు ప్రేలు ప్రేతలుఁ బ్రభూతాశ్చర్యు లై రందఱున్. 257

వ. అప్పు డాబాలునిరోదనంబు విని యశోద పఱతెంచి. 258

ఆ. అలసితివిగదన్న యాఁకొంటివిగదన్న, మంచియన్న యేడ్పు మానుమన్న
చన్ను గుడుపుమన్న సంతసపడుమన్న, యనుచు, జన్ను గుడిపె నర్భకునకు.

వ. అంత నబ్బాలునిమేన బాలగ్రహంబు సోఁకుసుగదా యని శంకించి గోపకు లనే
కు లనేకబలివిధానంబులు సేసిరి బ్రాహ్మణులు దధికుశాక్షతంబుల హోమంబు
లాచరించిరి ఋగ్యజుస్సామమంత్రంబుల నభిషేచనంబులు సేయించి స్వస్తిపు
ణ్యాహవాచనంబులు సదివించి కొడుకున కభ్యుదయార్థంబు నందుం డలంక
రించిన పాఁడిమొదవుల విద్వజ్జనంబుల కిచ్చి వారలయాశీర్వాదంబులు గై
కొని ప్రమోదించె నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 260

క. కొడుకు నొకనాఁడు దొడపై, నిడుకొని ముద్దాడి తల్లి యెలమి నివురుచోఁ
గడుదొడ్డకొండశిఖరము, వడువున వ్రేఁ గయ్యె నతఁడు వసుధాధీశా. 261

తృణావర్తుఁ డను రాక్షసుఁడు సుడిగాలి యై కృష్ణు నెత్తికొని పోవుట

క. బరు వైనకొడుకు మోవను, వెరవిఁడి యిలమీఁదఁ బెట్టి వెఱచి జనని దా
థరఁ గావఁ బుట్టినమహా, పురుషుఁడు గాఁ బోలు ననుచు బుద్ధిఁ దలంచెన్. 262

వ. అప్పుడు. 263

క. ఖరుఁ డగుకంసునిపంపున, నరిగి తృణావర్తుఁ డవని కవచాటముగా
సురకరువలి యై బిసబిస, నరు దరు దన ముసరి విసరి హరిఁ గొనిపోయెన్. 264

క. సుడి యెఱుఁగని హరి సుడివడ, సుడిగాలి తెఱంగురక్కసుఁడు విసరెడియా
సుడిగాలి ధూళి గన్నుల, సుడిసిన గోపకులు బెగడి సుడివడి రధిపా. 265

వ. మఱియు నవ్వాలయపవనదనుజుండు విలయపవనుని తెఱంగునం గసిమసంగి ముసరి
ముసరు గవిసి విసరెడిసురకరువలిం బొడమినపుడమిరజంబు వడి నెగసి గగనమున
మెఱసి తరణికిరణములకు మఱుఁగువడిన నిబిడ మగుబెడిదంపుఁదిమిరమున దశ
దిశ లెఱుంగఁబడక గోకులం బాకులత నొంద నొండొరుల నెఱుంగక బెండు
పడుచున్న జనంబులమనంబుల ఘనం బగుభయంబు రయంబునం జెంద నదభ్ర
పరిభ్రమణశబ్దంబున దిగంతంబులు నెవ్వడుపడి పరిభ్రాంతంబులుగ నొక్క
ముహూర్తమాత్రంబున భువనభయంకరత్వంబు దోఁచె నాసమయంబున. 266

ఉ. పాపనిఁ జూడఁ గానక విపద్దశ నొంది కలంగి తల్లి యో
పాపఁడ బాలసూర్యనిభ బాలశిరోమణి నేఁడు గాలికిం
జేపడి పోయితే యనుచుఁ జీరుచుఁ దైవముఁ జాల దూఱుచుం
దాపము నొంది నెవ్వగల దయ్యుచుఁ గ్రుయ్యుచు బిట్టు గూయుచున్. 267

క. సుడిగాలి వచ్చి నిన్నుం, సుడిగొని కొనిపోవ మింట సుడిసుడి గొనుచుం
బెడఁ గడరెడి నాముద్దుల, కొడుకా యే మంటి వనుచు ఘోరం బనుచున్. 268

ఉ. ఇక్కడఁ బెట్టితిం దనయుఁ డిక్కడ నాడుచు నుండె గాలి దా
నెక్కడ నుండి వచ్చె శిశు వెక్కడిమార్గము వట్టి పోయె నే
నెక్కడఁ జొత్తు నంచుఁ గమలేక్షణ గ్రేపుఁ దొఱంగి ఖిన్న యై

పొక్కుచు వ్రాలుగోవుక్రియ భూస్థలి వ్రాలె దురంతచింతయై. 269

క. పాపనికై యిటు వేగిలెడి, యాపాపనితల్లిఁ జూచి యారటపడుచున్
గోపాలసతులు బాష్పజ, లాపూరితనయన లైరి యార్తిం బడుచున్. 270

శా. ఆలోఁ జక్రసమీరదైత్యుఁడు మహాహంకారుఁ డై మింటికిన్
బాలుం దాఁ గొనిపోయి పోయి తుదిఁ దద్భారంబు మోవన్ బల
శ్రీ .లేమిం బరిశ్రాంతవేగుఁ డగుచుం జేష్టింపఁగా లేక ము
న్నీలా గర్భకుఁ జూడ నంచు నిటమీఁ దెట్లంచుఁ జింతించుచున్. 271

వ. అట్లు దనుజుండు చింతించుచున్నసమయంబున. 272

క. బాలద్విరదకరంబులఁ, బోలెడికరములను దనుజు బొండుగ బిగియం
గీలింప వ్రేలఁ బడియెను, బాలకుఁ డొకకొండభంగి బరువై యధిపా. 273

క. మెడబిగియఁ బట్టుకొని డిగఁ, బడియెడిబాలకునిచేతఁ బర్వతనిభుచే
విడివడఁ జాలక వాఁ డురిఁ, బడి వెగడెడుఖగముభంగి భయముం బొందెన్. 274

క. హరికరతలపీడనమునఁ, బరవశుఁ డై ఱాలమీఁద భగ్నాంగకుఁ డై
సురవైరిభటుఁడు గూలెను, బురభంజనుకోలఁ గూలు పురముంబోలెన్. 275

వ. అంత గోపకాంత లంతయు గని రోదనంబులు మాని సమ్మోదంబున విక్క
విరిసి రక్కసునియురంబున మురువు గలిగి బరువు లేక వ్రేలుబాలుం గొనివచ్చి
ముచ్చిరుచున్న తల్లి కిచ్చి రప్పుడు గోపగోపికాజనంబు లందఱుఁ దమలో
ని ట్లనిరి. 276

క. రక్షణము లేక సాధుఁడు, రక్షితుఁ డగు సమతఁ జేసి రాయిడులందున్
రక్షణములు వెయి గలిగిన, శిక్షితుఁ డగు ఖలుఁడు పాపచిత్తుం డగుటన్. 277

మ. గతజన్మంబుల నేమి నోఁచితిమొ యాగశ్రేణు లే మేమి సే
సితిమో యెవ్వరి కేమి వెట్టితిమొ యేచింతారతిం బ్రొద్దు వు
చ్చితిమో సత్యము లేమి పల్కితిమొ యేసిద్ధప్రదేశంబుఁ ద్రొ
క్కితిమో యిప్పుడు సూడఁ గంటి మిచటం గృష్ణార్భకున్ నిర్భయున్. 278

వ. అని పలికి రంత నందుండు మున్ను దనకు వసుదేవుండు సెప్పినమాటలకు
వెఱంగుపడుచుండె మఱియును. 279

సీ. జననాథ యొకనాఁడు చన్ను సేఁపినఁ దల్లి చిన్నిముద్దులకృష్ణుఁ జేరఁ దిగిచి
యెత్తి పెందొడలపై నిడికొని ముద్దాడి చన్నిచ్చి నెమ్మోము సక్క నివిరి
యల్లనినగవుతో నావులించిన బాలువదనగహ్వరమున వారినిధులు
దిశలు భూమియు వనద్వీపశైలంబులు నేఱులు గాలియు నినుఁడు శశియు

ఆ. దహనుఁ డాకసంబుఁ దారలు గ్రహములు, నఖిలలోకములుఁ జరాచరంబు
లైనభూతగణము లన్నియు నుండుటఁ, జూచి కన్ను మోడ్చి చోద్యపడియె.

వ. అంత నొక్కనాఁడు వసుదేవుపంపున యాదవపురోహితుం డైన గర్గుండు నం

దనుం జనుదెంచిన నందుం డతనిం గనుంగొని లేచి నిలిచి కృతాంజలి యై. 281

క. కోరి భజించెను నందుఁడు, సారగుణాచారమార్గు సత్సంసర్గు
న్నారాధితభర్గు మతి, దూరితషడ్వర్గుఁ గుజనదుర్గు గర్గున్. 282

వ. మఱియుఁ దగినసత్కారంబులు సేసి యి ట్లనియె. 283

క. ఊరక రారు మహాత్ములు, వా రథములయిండ్లకడకు వచ్చుట లెల్లం
గారణము మంగళములకు, నీరాక శుభంబు మాకు నిజము మహాత్మా. 284

శా. జ్యోతిశ్శాస్త్రుల కెల్ల మేటరివి తేజోమూర్తి వాశాంతవి
ఖ్యాతస్ఫూర్తివి బ్రహ్మబోధనుఁడ వాకర్ణింపు నాపల్కు ని
ర్ణీతుం డైనగురుండు మానవులకు న్విప్రోత్తముం డంద్రు నీ
చాతుర్యంబున నీకుమారులకు సంస్కారంబు గావింపవే. 285

వ. అని రామకృష్ణులం జూపి గర్గుండు మున్ను కంసునిచేత వ్రేటువడి దివి కెగసి పోయినతెఱవ సెప్పినతెఱంగు దేటపఱచి దేవకీదేవికొడు కని కృష్ణునిఁ గంసుండు దలంచుం గావున రహస్యంబున సంస్కారంబు సేయుట కార్యం బని నందాను మతంబున రోహిణీసుకుమారు నుద్దేశించి. 286

క. జనులు రమియింపఁ దిరిగెడి, యనువునకలిమి రాముఁ డనియు యదుసంకర్షం
బున సంకర్షణుఁ డనియును, ఘనబలమున బలుఁడు ననియు గణుతించె నృపా.

వ. మఱియుం గృష్ణు నుద్దేశించి తొల్లి యీశిశువు ధవళారుణపీతవర్ణుండై యిప్పుడు నల్లనైనకతంబునఁ గృష్ణుం డయ్యె వసుదేవునకు నొక్కెడ జన్మించినకారణంబున వాసుదేవుం డయ్యె నీపాపనికి గుణరూపకర్మంబు లనేకంబులు గలుగుటం జేసి నామంబు లనేకంబులు గలవు నీబాలకునివలన మీరు దుఃఖంబులఁ దరియింతు రీయర్భకునిచేత దుర్జనశిక్షణంబును సజ్జనరక్షణంబును నగు నీకుమారుండు నారాయణసమానుం డని చెప్పి తనగృహమ్మున కమ్మునీశ్వరుండు సనియె నందుండును బరమానందంబున నుండె నంత. 288

శ్రీకృష్ణబలరాములబాలక్రీడాభివర్ణనము

సీ. జానుభాగముల హస్తమ్ములు వీడ్వడ నిడుచు డిగ్గనఁ బోదు రింత నంత
నవ్వులయ్యెడ లంది జవ్వాడుదు రాలక్రేపులతోఁ బలమి పట్టి
విడువ నేరక వానివెనువెంట జరగుదు రప్పంకముల దుడు కడరఁ జొత్తు
రెత్తి చన్నిచ్చుచో నిరుదెసఁ బాలిండ్లు చేతునఁ బుడుకుచుఁ జేఁపు గలుగ

తే. దూఁటుదురు గ్రుక్కగ్రుక్కకుఁ దోర మగుచు
నాడుదురు ముద్దుపలుకు లవ్యక్తములు గఁ
గరము లంఘ్రులు నల్లార్చి కదలుపుదురు
రామకృష్ణులు శైశవరతులఁ దగిలి. 289

క. తడ వాడిరి బలకృష్ణులు, దడ వాడిరి వారిఁ జూచి తగ రంభాదుల్

దడవాడి రరులు భయమునఁ, దడ వాడిరి మంతనములఁ దపసులు వేడ్కన్.

సీ. తల లెత్తి మెల్లన తడవి యాడెడువేళఁ బన్నగాధీశులపగిదిఁ దాల్తు
రంగసమ్మృష్టపంకాంగరాగంబుల నేనుఁగుగున్నలయొత్తు వత్తు
రసమంబు లైన జవాతిరేకమ్ముల సింగపుఁగొదమలసిరి వహింతు
రాననంబులఁ గాంతు లంత కంతకు నెక్క బాలార్కచంద్రులపగిదిఁ దోఁతు

తే. రెలమిఁ దల్లులచన్నుఁబా లెల్లఁద్రావి, పరమయోగోద్భవామృతపానలీల
నోలి యెఱుఁగనియోగులసొంపు గందు, రాకుమారులు జనమనోహరు లగుచు.

క. చూడనివారల నెప్పుడుఁ, జూడక లోకములు మూఁడు చూపులఁ దిరుగం
జూడఁగ నేర్చినబాలక, చూడామణి జనుల నెఱిఁగి చూడఁగ నేర్చెన్. 292

క. నగవుల నవిద్యపోఁడిమి, నగుబాటుగఁ జేయ నేర్చునగవరి యంతః
నగుమొగముతోడ మెల్లన, నగుమొగములసతులఁ జూచి నగ నేర్చె నృపా.

క. అవ్వల నెఱుఁగక మువ్వురి, కవ్వల వెలుఁగొందు పరముఁ డర్భకుఁ డై యా
యవ్వలకు సంతసంబుగ, నవ్వా యన్వా యనంగ నల్లన నేర్చెన్. 294

క. అడుగులు వే గలిగియు రెం, డడుగులనే మన్ను మిన్ను నలిమినబాలుం
డడుగిడఁదొడఁగెను శాత్రవు, లడుగులు సడుగులును వదలి యడుగవనిఁబడన్.

వ. మఱియును. 296

సీ. తనువున నంటినధరణీపరాగంబు పూసిన నెఱిభూతిపూఁత గాఁగ
ముందఱ వెలుఁగొందు ముక్తాలలామంబు తొగలసంగడికానితునుక గాఁగ
ఫాలభాగంబుపైఁ బరఁగు కావిరిబొట్టు కాముని గెల్చినకన్ను గాఁగఁ
గంఠమాలికలోనిఘననీలరత్నంబు కమనీయ మగుమెడకప్పు గాఁగ

ఆ. హారవల్లు లురగహారవల్లులు గాఁగ, బాలలీలఁ బ్రౌఢబాలకుండు
శివునిపగిది నొప్పె శివునికిఁ దనకును, వేఱు లేమిఁ దెల్ప వెలయునట్లు. 297

క. ఆపాపలవిహారణములు, దీపులు పుట్టింప మరగి తేఁకువ లేకా
గోపాలసతులు మక్కువ, నేపనులును మఱచి యుండి రీక్షణపర లై. 298

వ. ఆసమయంబున బాలకులతల్లులు గోరుగోఱగొమ్ములు గలజంతువులవలన నేమ
ఱక జలదహనకంటకాదులయెడ మోసపోక బాలసంరక్షణంబు సేయుచు నుల్లం
బుల మొల్లంబు లైనప్రేమంబు లభిరామంబులు గా విహరించుచుండి రంత.

క. తనయీడుగోపబాలురు, దనుఁ గొలువఁగ రాముఁ గూడి తనువు గలుగుచుం
దనుగమనంబులఁ గృష్ణుఁడు, తనుమధ్యలు మెచ్చ నీలతనురుచి మెఱసెన్. 300

వ. మఱియు నాకుమారుండు దినదినంబునకు సంచారసంభాషణదక్షుండై. 301

ఉ. చప్పుడు సేయకుండు మని జంకె యొనర్చిన నల్గి పోవఁగా
నప్పుడు బార సాఁచి తనయర్మిలివిందులు వచ్చి రంచు న
వ్వొప్పుఁగఁ జీరు తల్లి దెస కొత్తిలి కృష్ణుఁడు రంతు సేయుచు

న్నెప్పటి వచ్చి చన్గుడుచు నింపొలయన్ మొలగంట మ్రోయఁగన్. 302

క. వల్లవగృహనవనీతము, లెల్లను భక్షించి వచ్చి యెఱుఁగనిభంగిం
దల్లి గదిసి చిట్టాడుచు, నల్లన చను బువ్వఁ బెట్టు మవ్వా యనుచున్. 303

వ. మఱియు గోపకుమారులం గూడికొని కృష్ణుండు. 304

సీ. గోవల్లభుఁడ నేను గోవులు మీ రని వడి ఱంకె వైచుచు వంగి యాడు
రాజ నే భటులు మీరలు రండు రం డని ప్రాభవంబునఁ బెక్కుపనులు వనుచు
నేఁ దస్కరుండ మీ రింటివా రని నిద్ర వుచ్చి సొమ్ములు గొనిపోయి డాఁగు
నేసూత్రధారి మీ రిందఱు బహురూపు లని చెలంగుచు నాట లాడఁ బెట్టు
తే. మూలలుఱుకును డాఁగిలిమూఁతలాడు, నుయ్యెలల నూఁగుఁ జేబంతులొనర వైచు
జారచోరులజాడలఁ జాల నిగుడు, శౌరి బాలురతో నాడుసమయమందు. 305

వ. మఱియు నాకుమారశేఖరుండు గపటశైశవంబున దొంగజాడలం గ్రీడింప గోపిక లోపికలు లేక యశోదకడకు వచ్చి యిట్లనిరి. 306

గోపికలు శ్రీకృష్ణుని దుడుకుఁజేఁతల యశోదాదేవితోఁ జెప్పుట

క. బాలురకుఁ బాలు లే వని, బాలెంతలు మొఱలు వెట్టఁ బకపక నగి యీ
బాలుం డాలము సేయుచు, నాలకుఁ గ్రేపులను విడిచె నంభోజాక్షీ. 307

క. పడఁతీ నీబిడ్డఁడు మా, కడవలలో నున్నమంచికాఁగిన పాలా
పడుచులకుఁ బోసి చిక్కిన, కడవలఁ బోనడిచె నాజ్ఞ గలదో లేదో. 308

క. మీపాపఁడు మాగృహముల, నాపోవఁగఁ బాలు ద్రావ నగపడకున్నం
గోపించి పిన్నపడుచుల, వాపోవఁగఁ జిమ్ముకొనుచు వచ్చెం దల్లీ. 309

మత్తకోకిలము. పుట్టి పుట్టఁడు నేఁడు దొంగిలఁ బోయి మాయిలు సొచ్చి తా
నుట్టి యందక ఱోళ్లఁ బీఁటలు నొక్కప్రోవిడి యెక్కి చే
వెట్టఁజాలక కుండ క్రిం దొకపెద్దతూఁ టొనరించి మీ
పట్టి మీఁగడ పాలుఁ జేరలఁ బట్టి త్రావెఁ దలోదరీ. 310

క. ఆడం జని వీరలపెరుఁ, గోడక నీసుతుఁడు ద్రావి యొకయించుక తాఁ
గోడలిమూఁతిం జరిమినఁ, గోడలు మ్రుచ్చనుచు నత్త గొట్టె లతాంగీ. 311

క. వారిల్లు సొచ్చి కడవలఁ, దోరం బగునెయ్యి ద్రావి తుది నాకడవల్
వీరింట నీసుతుం డిడ, వారికి వీరికిని దొడ్డవా దయ్యె సతీ. 312

క. వేలుపులకె నాకంబెను, వేలుపు మఱి యెవ్వఁ డనుచు వికవిక నగి మా
వేలుపులగోడపై నో, హేలావతి నీతనూజుఁ డెంగిలిఁ జేసెన్. 313

క. వెన్నఁ దినఁగఁ బొడగని మా, పిన్నది యడ్డంబు వచ్చి పిఱిఁదికిఁ దివియం
జన్నొడిసి పట్టి చీరెను, జిన్నికుమారుండె యితఁడు శీతాంశుముఖీ. 314

క. ఇమ్మగువ దన్ను వాకిటఁ, గ్రుమ్మరుచోఁ జీరి నిలిపికొని పేరడుగం
గెమ్మోవిఁ గఱచి వడిఁ జనె, నమ్మా యీముద్దుఁగుఱ్ఱఁ డల్పుఁడె చెప్పుమా. 315

క. చేబంతి దప్పి పడె నని, ప్రాబల్యముతోడ వచ్చి భవనము వెనుకన్
మాబిడ్డ జలక మాడఁగ, నీబిడ్డఁడు వలువ దెచ్చె నెలఁతుక తగునే. 316

క. ఇచ్చెలువఁ జూచి మ్రుచ్చిలి, యచ్చుగ నుఱికించుకొనుచు నరిగెద నాతో
వచ్చెదవా యని యన్నాఁ, డిచ్చెలుతేఁడు సుదతి చిత్ర మిట్టిది గలదే. 317

క. కొడుకులు లే రని యొకసతి, గడు వగవఁగఁ దన్ను మగనిఁ గాఁ గైకొనినం
గొడుకులు గలిగెద రని పై, వడినాఁ డిది వినుము శిశువుపను లే తల్లి. 318

క. తలఁగినదానం దల పనఁ, దలఁగక యాచెలికి నాన తల యెత్తఁగ నీ
తలఁగినచో ఱెయ్యది యని, తల యాచెక్ నీసుతుండు దగవె మృగాక్షీ. 319

క. వ్రాలఁగ వచ్చిన నీసతి, చూలాలం దలఁగు మనుడుఁ జూ లగుటకు నే
మూలంబు సెప్పు మనె నీ, బాలుఁడు సెప్పుదురె సతులు పర్వేందుముఖీ. 320

క. మగువా నీకొమరుఁడు మా, మగవా రటు వోవఁ జూచి మంతనమునకుం
దగఁ జీరి పొంద నడిగెను, జగముల మను న్నిట్టిశిశువు సదువం బడెనే. 321

ఆ. నమ్మి నిదురవోవ నాపట్టిచుంచు మా, లేఁగతోఁకతోడ లీలఁ గట్టి
వీథులందుఁ దోలె వెలఁది నీకొమరుండు, రాజబిడ్డఁ డైన నవ్వ మేలె. 322

క. నాపట్టిపొట్ట నిండఁగఁ, బైపడి నీపట్టి వెన్న బానెం డిడినాఁ
డూపిరి వెడలదు వానిం, జూపెద నే మైన నీవ చుమ్ము లతాంగీ. 323

క. తెఱవ యొకతె నిద్రింపఁగ, నెఱిఁ గట్టినవలువ వీడ్చి నే టుగు తేలుం
గఱపించి నీకుమారుఁడు. వెఱచుచు నది పఱవ నగియె విహితమె సాధ్వీ. 324

క. నాకొడుకును నాకోడలు, నేకతమునఁ బెనఁగఁ బాము నీతఁడు వైవం
గోక లెఱుంగక పాఱినఁ, గూఁక లిడెన్ నీసుతుండు గుణమె గుణాఢ్యా. 325

ఆ. తరుణియొకతె పెరుఁగు దచ్చుచోఁ దుడివంగి, వెన్న దీయ నొడిఁగి వెనుకఁ గదిసి
మగువ నీసుతుండు మగపోఁడుములు సేసె, సాగినాఁడు తగదె చక్కఁజేయ.

సీ. కలకంఠి మావాడగరితల మొల్ల నీపట్టి రాఁ గలఁ డని పాలు పెరుఁగు
లిండ్లలోపల నిడియే మెల్లఁ దనత్రోవఁ జూచుచో నెప్పుడు సొచ్చినాఁడొ
తలుపులముద్రలుఁ దాళంబులును బెట్టి యున్న చందంబున నున్న వరయ
నొకయింటిలో నాడు నొకయింటిలోఁ బాడు నొకయింటిలో నవ్వు నొకటఁ దిట్టు

ఆ. నొకట వెక్కిరించు నొక్కొకచో మృగ, పక్షిఘోషణములు పరఁగఁజేయు
నిట్లు సేసి వెనుక నెక్కడఁ బోవునో, కానరాఁడు రిత్తకడవ లుండు. 327

క. కడు లచ్చి గలిగెనేనిం, గుడుతురు గట్టుదురు గాక కొడుకుల నగుచున్
బడుగులవాడలపైఁ బడ, విడుతురె రాకాంత లెందు విమలేందుముఖీ. 328

క. ఓయమ్మ నీకుమారుఁడు, మాయిండ్లను బాలుఁ బెరుఁగు మన నీఁడమ్మా
పోయెద మెక్కడి కైనను, మాయన్నల సురభులాన మంజులవాణీ. 329

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబుల బాలకృష్ణుండు సేయు వినోదంబులు దమయందుఁ

జేయు మహాప్రసాదంబు లని యెఱుంగక దూఱుచున్న గోపికలకు యశోద యి ట్లనియె. 330

క. చన్ను విడిచి చనఁ డిట్టటు, నెన్నఁడుఁ బొరుగిండ్లత్రోవ లెఱుఁగఁడు నేఁడుం గన్నులు దెఱవనిమాయీ, చిన్నికుమారకుని ఱవ్వ సేయం దగునే. 331

తే. అన్య మెఱుఁగఁడు తనయంత నాడుచుండు, మంచివాఁ డీతఁ డెగ్గులు మానరమ్మ రామలార త్రిలోకాభిరామలార, తల్లులార గుణవతీమతల్లులార. 332

వ. అని యశోద వారల నొడంబఱచి పంపి గొడుకుం గోపింపంజాలక యుండె నిట్లు.

మృద్భక్షణవిశ్వరూపప్రదర్శనాద్యభివర్ణనము

ఉ. కాంతలు దల్లితోఁ దనవికారము లెల్ల గణింప భీతుఁడై శాంతునిపోలుపునం బరమసాధునిపెంపున గోలమాడ్కి వి భ్రాంతునికైవడిన్ జడునిభంగిఁ గుమారకుఁ డూరకుండె నే వింతయు లేక తల్లికుచవేదికపై దల మోపి యాడుచున్. 334

వ. అంత నొకనాఁడు బలభద్రప్రముఖు లైనగోపకుమారులు వెన్నుండు మన్ను దినె నని చెప్పిన యశోద బాలునికేలు వట్టికొని యి ట్లనియె. 335

క. మన్నేటికి భక్షించెదు, మన్నియమము లేల నీవు మన్నింపవు మీ యన్నయు సఖులును జెప్పెద, రన్నా మ న్నేల మఱి పదార్థము లేదే. 336

వ. అని పలికిన ముగుదతల్లికి నెఱదంట యైనకొడు కిట్లనియె. 337

శా. అమ్మా మన్ను దినంగ నే శిశువనో యాఁకొంటినో వెఱ్ఱినో నమ్మంజూడకు వీరిమాటలు మదిన్ న న్నీవు గొట్టంగ వీ రిమ్మార్గంబు ఘటించి చెప్పెదరు కాదేనిన్ మదీయాస్యగం ధ మ్మాఘ్రాణము సేసి నావచనముల్ దప్పైన దండింపవే. 338

వ. అని పలికి నెయ్యంబున నయ్యవ్వ నియ్యకొలిపి క్రీడామనుజబాలకుం డైన యీశ్వరుండు తననోరు దెఱచి ముఖంబుఁ జూపిన. 339

క. ఆలలితాంగి గనుంగొనె, బాలునిముఖమందు జలధిపర్వతవనభూ గోళశిఖితరణిశశిది, క్పాలాదికరండ మైనబ్రహ్మాండంబున్. 340

వ. కనుంగొని. 341

మ. కలయో వైష్ణవమాయయో యితరసంకల్పార్థమో సత్యమో తలఁపన్ నేరక యున్నదాననొ యశోదాదేవిఁ గానో పర స్థలమో బాలకుఁ డెంత యీతనిముఖస్థం బై యజాండంబు ప్ర జ్వల మై యుండుట కేమిహేతువొ మహాశ్చర్యంబు చింతింపఁగన్. 342

ఆ. బాలమాత్రుఁ డగు సలీలునిముఖమందు, విశ్వ మెల్ల నెట్లు వెలసి యుండు బాలుభంగి నితఁడు భాసిల్లుఁ గాని స, ర్వాత్ముఁ డాదివిష్ణుఁ డగుట నిజము. 343

వ. అని నిశ్చయించి. 344

ఆ. ఏమహాత్మువలన నీవిశ్వరూపంబు, గానఁబడిన బుద్ధికంపమయ్యె
నామహాత్ము విష్ణు నఖిలలోకాధారు, నార్తు లెల్లఁ బాయ నాశ్రయింతు. 345

క. నామగఁడు నేను గోపులు, నీమందయు గోపజనుల నిబ్బాలునినె
మ్మోమున నున్నవిధముఁ గని, యేమఱితిమి గాని యీశుఁ డీతఁడు మాకున్.

వ. అని తన్నుఁ బరమేశ్వరుం డని తలంచుచున్న యశోదయందు నాకృష్ణుండు వైష్ణవమాయం బొందించిన. 347

క. జడనుపడి యెఱుక సెడి యా, పడఁతుక సర్వాత్ముఁ డనుచుఁ బలుకక యతనిం
గొడుకని తొడపై నిడుకొని, కడువేడుకతోడ మమత గావించె నృపా. 348

వ. అనిన విని రాజి ట్లనియె. 349

ఆ. జగదధీశ్వరునకుఁ జన్నిచ్చుతల్లిగా, నేమి నోము నోఁచె నీయశోద
పుత్త్రుఁ డనుచు నవనిఁ బోషించుతండ్రిగా, నందుఁ డేమి సేసె నందితాత్మ. 350

క. ప్రబ్బినభక్తిని హరిపైఁ, గబ్బంబులు సెప్పి కవులు కైవల్యశ్రీ
కబ్బుదు రఁట హరిపోషణ, మబ్బినతలిదండ్రు లెచటి కబ్బుదురో తుదిన్. 351

వ. అనిన విని రాజయోగికి శుకయోగి యిట్లనియె. 352

యశోదానందులపూర్వజన్మవృత్తాంతము

సీ. అవనీశ విను ద్రోణుఁ డనువాఁడు వసువులయందు ముఖ్యుఁడు ధర యతనిభార్య
వారి నిద్దఱ బ్రహ్మ వసుధపై జన్మింపుఁ డంచుఁ బంచిన వార లతనిఁ జూచి
విశ్వేశ్వరుం డైనవిష్ణుసేవారతి మా కిచ్చితేనిని మహిఁ జనింతు
మనవుడు నట్లకా కనియె వేల్పులపెద్ద యాద్రోణుఁ డీనందుఁ డై జనించె

ఆ. ధర యశోద యయ్యె దనుజేంద్రవైరియుఁ, గమలగర్భుమాట గారవించి
తల్లిదండ్రు లనుచుఁ దగ వారి మన్నించె, నధికభక్తితోడ నలరి రిట్లు. 353

వ. అంత నొక్కనాఁడు దనయింటికడపాప లందఱు నర్యోపనుల వెంటఁ బంపువడి పోయిన నందసుందరి సంరంభంబునం దరికంబంబుకడఁ గుదురున నొక్కదధికుంభంబు వెట్టి మిసిమి గలమీఁగడ పెరుఁగు గూడం బోసి వీఁక నాఁకత్రాడు కవ్వంబున నలవరించి. 354

యశోద దధిభాండవికలనాదులు సేసినకృష్ణునిఁ బట్టుకొనుట

సీ. కరకమలారుణకాంతిఁ గవ్వపుఁద్రాడు పవడంపునునుఁదీవపగిది మెఱయఁ
గ్రమముతో రజ్జు వాకర్షింపఁ బాలిండ్లు వీడ్వడి యొండొంటి వీఁక నొత్తఁ
గుచకుంభములమీఁదికొంగుజాఱఁగఁ జిక్కువడుచు హారావళుల్బయలుపడఁగఁ
బొడమినచెమటతోఁ బొల్పారు నెమ్మోము మంచుఁ పైపడిన పద్మంబుఁ దెగడఁ

తే. గౌను నులియంగఁ గంకణక్వణన మెసఁగఁ
దుఱుముబిగి వీడఁ గర్ణికాద్యుతులు మెఱయ
బాలు నంకించి పాడెడిపాటవలనఁ

దరువు లిగురొత్తఁ బెరుఁ గింతి దరువఁ జొచ్చె. 355

వ. ఆసమయంబున. 356

క. సుడియుచు వ్రాలుచుఁ గిదుకుచు, సడి గొట్టుచు నమ్మ రమ్ము చన్నిమ్మనుచున్
వెడవెడగంతులు వైచుచుఁ, గడవఁ గదిసి బాలకుండు గవ్వముఁ బట్టెన్. 357

క. కవ్వముఁ బట్టినప్రియసుతు, నవ్వనరుహనేత్ర డిగిచి యంకతలమునన్
నవ్వుచు నిడుకొని కూఁకటి, దువ్వుచుఁ జన్నిచ్చె నతఁడు దూఁటుచుఁ గుడిచెన్.

మ. కడుపారం జనుఁబాలు ద్రావనిసుతుం గంజాతు పీఠంబుపై
నిడి పొంగారెడిపాలు డించుటకు నై యేఁగంగఁ దద్బాలుఁ డె
క్కుడుకోపంబున వాఁడిఱాత దధిమత్కుంభంబు వోఁ గొట్టి తెం
పడరం గుంభములోనివెన్నఁ దినె మిథ్యాసంకుఁద్బాష్పుఁ డై. 359

వ. అంత నాలోలలోచన పాలు డించి వచ్చి వికలంబు లయినదధికుంభశకలంబులఁ
బొడగని తుంటకొడుకు వెన్న దింట యెఱింగి నగుచు నాకలభగామిని యతనిం
గానక చని చని. 360

ఆ. వికచకమలనయన వే ఱొకయింటిలోఁ, వెలయ ఱోలు దిరుగ వేసి యెక్కి
యుట్టిమీఁది వెన్న నులుకుచు నొకకోఁతి, పాలు సేయుచున్న బాలుఁ గనియె.

మ. కని చేతన్ సెలగోల వట్టికొనుచుం గానిమ్ము గానిమ్ము రా
తనయా యెవ్వరియందుఁ జిక్కువడ వేదండంబునుం గాన నే
వినివారంబును బొంద నేవెఱపు నేవిభ్రాంతియుం జెంద ము
న్ననియో నీ విటు నన్నుఁ గైకొనమి నేఁ డారీతి సిద్ధించునే. 362

వ. అని యదలించుచుఁ గొడుకునడవడిం దలంచి తనుమధ్య దనమనంబున. 363

సీ. బాలుఁ డీతం డని భావింతు నందునా యే పెద్దలును నేర రీక్రమంబు
వెఱ పెఱుంగుటకు నై వెఱపింతు నందునా కలిగి లే దొక్కఁడు గాని లేఁడు
వెఱపుతో నాబుద్ధి వినిపింతు నందునా తనుఁ దానయై బుద్ధిఁ దప్పకుండు
నొం డెఱుంగక యింట నుండెడి నందునా చొచ్చి చూడని దొకచోటు లేదు

ఆ. తన్ను నెవ్వరైనఁ దలపోయఁ బాఱెడి, యోజ లేదు భీతి యొకటి యెఱుఁగఁ
డెలమి నూరకుండఁ డెక్కసక్కెము లాడుఁ, బట్టి శాస్తి సేయుభంగి యెట్లు.

వ. అని వితర్కించి. 365

క. లాలనమున బహుదోషము, లోలిం బ్రాపించుఁ దాడనోపాయములం
జాల గుణంబులు గలుగును, బాలురకును దాడనంబ పథ్యం బరయన్. 366

వ. అని నిశ్చయించి కేల నున్నకోల జళిపించి బాలా నిలు నిలు మని బగ్గుబగ్గున
నదల్చుచుఁ దల్లి డగ్గఱిన బెగ్గడిలినచందంబున నగ్గలిక సెడి ఱోలు డిగ్గ నుఱికి.

క. గజ్జెలు గల్లని మ్రోయఁగ, నజ్జలు ద్రొక్కుటలు మాని యతిజవమున యో
షిజ్జనములు నగఁ దల్లియుఁ, బజ్జం జనుదేర నతఁడు పరువిడె నధిపా. 368

వ. అప్పుడు. 369

మ. స్తనభారంబున డస్సి క్రుస్సి యసదై జవ్వాడుమధ్యంబుతో
జనితస్వేదముతోఁ జలత్కబరితో స్రస్తోత్తరీయంబుతో
వనజాతేక్షణ గూడఁబాఱె తిరిగెన్ వారించుచున్ వాకిటన్
ఘనయోగీంద్రమనంబులున్ వెనుకొనంగా లేని లీలారతున్. 370

వ. ఇట్లు గూడం జని. 371

సీ. స్తంభాదికంబులు దనకు నడ్డంబైన నిట్టట్టు సని పట్టనీనివాని
నీతప్పు సైరింపు మింక దొంగిలఁ బోనని మునుమూట్ట నేడ్చువానిఁ
గాటుక నెఱయంగఁ గన్నులు నులుముచు వెడలుకన్నీటితో వెగచువాని
నే దెస వచ్చునో యిది యని పలుమాఱు నుఱుగుచుఁ గ్రేగంటఁ జూచువానిఁ

ఆ. గూడఁ బాఱి పట్టుకొని వెఱపించుచుఁ, జిన్నివెన్నదొంగ సిక్కె ననుచు
నలిగి కొట్టఁ జేతు లాడక పూఁబోఁడి, కరుణతోడ బాలుఁ గట్టఁ దలఁచి. 372

వ. ఇట్లనియె. 373

క. మీ రెవ్వరు శ్రీకృష్ణులు, గారా యెన్నఁడును వెన్నఁ గానరఁట కదా
చోరత్వం బించుకయును, నేర రఁట ధరిత్రి నిట్టినియతులు గలరే. 374

క. పట్టినఁ బట్టుపడనినినుఁ, బట్టెద నని చలముగొనినఁ బట్టుట పెట్టే
పట్టువడ వంద్రు, పట్టీ, పట్టుకొనన్ నాకుఁగాక పరులకు వశమే. 375

క. ఎక్కడ నైనను దిరిగెద, వొక్కయెడన్ గుణము కలిగి యుండవు నియమం
బెక్కడిది నీకు మఱచినఁ, జక్కఁగఁ బోయెదవు పెక్కుజాడలఁ బుత్రా. 376

సీ. తోయంబు లివి యని తొలఁగక చొచ్చెదు తలఁచెదు గట్టినఁ దరల నెత్త
మంటితో నాటలు మానవు కోరాడె దున్నతస్తంభంబు లూఁపఁ బోయె
దస్యుల నల్పంబు లడుగంగ బాఱెదు రాచవేఁటలఁ జాల అవ్వ దెచ్చె
దలయవు నీళ్లకు నడ్డంబు గట్టెదు ముసలిపై హారివృత్తి మొనయఁ జూచె

ఆ. దంబరంబు మొలకు నడుగవు తిరిగెద, వింకఁ గల్కిచేత లేల పుత్ర
నిన్ను వంపవ్రాల్ప నే నేర ననియొ నీ, విట్టు క్రింద మీఁదు నెఱుఁగకునికి.

ఉలూఖలబంధన యమళార్జున భంజనాద్యభివర్ణనము

వ. అని మర్మంబు లెత్తి పలికి. 378

క. ఆలలన గట్టె ఱోలన్, లీలన్ నవనీతచౌర్యలీలుం బ్రియవా
గ్జాలుం బరివిస్మితగో,పాలున్ ముక్తాలలామఫాలున్ బాలున్. 379

క. ఱోలను గట్టువడియు న,బ్బాలుఁడు విలసిల్లె భక్తపరతంత్రుం డై
యాలానసన్నిబద్ధ వి,శాలమదేభేంద్రకలభసమరుచి నధిపా. 380

క. వెలిలోను మొదలు దుది నడు,ములు లేక జగంబుతుదియు మొదలున్ నడుమున్

వెలియును లో నగునీశ్వరు, నలవడునే కట్టఁ బ్రణతురాల్ గాకున్నన్. 381

ఆ. పట్టి యెల్లబోఁటి పట్టి యీతం డని, గట్టితలఁపుతోడఁ గట్టెఁ గాక
పట్టికడుపు పెక్కు బ్రహ్మాండములు పట్టు, టెఱిఁగనేనిఁ దల్లి యేల కట్టు. 382

క. చిక్కఁడు సిరికౌఁగిటిలోఁ, జిక్కఁడు సనకాదియోగిచిత్తాబ్జములం
జిక్కఁడు శ్రుతిలతికావలిఁ, జిక్కెనతఁడు లీలఁ దల్లిచేతన్ ఱోలన్. 383

వ. ఇట్లు గ్రద్దన నాముద్దియ ముద్దులపట్టియుదరంబు గట్ట నడరుచుఁ జతురంబుగఁ జక్కనొక్కత్రాడు సుట్టిన నది రెం డంగుళంబులు గడమపడియె మఱియు నొక్కబంధనంబు సంధించి వలగొనిన నంతియ కొఱంత యయ్యె వెండియు నొక్కపాశంబు గూర్చి పరివేష్టించిన వెల్తి సూపె నిట్లు. 384

క. తజ్జనని లోఁగిటం గల, రజ్జుపరంపరలఁ గ్రమ్మఱఁ సుతుఁ గట్టన్
బొజ్జ దిరిగి రా దయ్యె జ, గజ్జాలము లున్నబొజ్జ గట్టన్ వశమే. 385

వ. అప్పు డాయవ్వయు గోపికలును వెఱఁగుపడిరి తదనంతరంబ. 386

ఆ. ఒడలఁ జెమట లెగయ నుత్తరీయము జాఱ, వీడి యున్నతుఱుమువిరులు రాలఁ
గట్టరానితన్నుఁ గట్టెద నని చింతఁ, గట్టుకొనినతల్లిఁ గరుణఁ జూచి. 387

క. బంధవిమోచనుఁ డీశుఁడు, బంధింపఁ బెనంగుజననిపాటోర్చి సుహృ
ద్బంధుఁడు గావున జననీ, బంధంబునఁ గట్టువడియెఁ బాటించి నృపా. 388

క. సంగడిఁ దిరిగెడుశంభుఁడు, సంగాశ్రయ మైనసిరియు నాత్మజుఁ డై యు
ప్పొంగెడిపద్మజుఁడును గోపాంగనక్రియఁ గరుణ వడయ రఖిలేశ్వరుచేన్. 389

క. జ్ఞానులచే మానులచే, దానులచే యోగసంవిధానులచేతం
బూని నిబద్ధుం డగునే, శ్రీనాథుఁడు భక్తియుతులచేతం బోలెన్. 390

వ. అంత నయ్యశోద యింటికడం బనులవెంటం దిరుగఁ గృష్ణుండు దొల్లి నారదు శాపంబున నిరుమద్దు లై యున్న నలకూబరమణిగ్రీవు లనుగుహ్యకుల నిద్దఱం గని త్రో లీడ్చుకొని చనియె నని చెప్పిన శుకయోగివరునకు భూవరుం డి ట్లనియె.

క. నారదుఁ డేల శపించెను, వా రావృక్షత్వమునకు వచ్చినపనికిం
గారణ మెయ్యది యోగికు, లారాధ్య యెఱుంగఁ జెప్పుమయ్య వినియెదన్.

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె మున్ను కుబేరునికొడుకు లిరువురు శంకరకింకరు లై యహంకరించి వెండికొండమీఁద విరులతోఁటలం బాడెడిచేడియలం గూడికొని కరేణుసంగతంబు లైనయేనుంగులభంగి సురంగంబు లైనమదాంకినీతరంగంబులం గ్రీడింప నారదుండు వచ్చిన నచ్చెలువలు సెచ్చెర వలువలు ధరియించిరి మదిరాపానపరవశులు గావున వార లిరువురు వివస్త్రు లై మెలంగుచున్న నా మునీశ్వరుండు సూచి శపియించువాఁ డై ప్రతీతం బగుగీతంబు వాడె వినుము.

శా. సంపన్నుం డొరుఁ గాన లేఁడు తనువుం సంసారముం నమ్మి హిం
సింపంజూచు దరిద్రుఁ డెత్తువడి శుష్కీభూతుఁ డై చిక్కి హిం

సింపం డనుష్యుల నాత్మకుఁ సములుగాఁ జింతించు నట్టొటఁ ద
త్సంపన్నాంధున కంజనంబు వినుమీ దారిద్ర్య మూహింపఁగన్. 394

వ. అని గీతంబు వాడి తనమనంబున. 395

క. కలవానిసుతుల మనుచును, గంకంతులతోడఁ గూడి కానరు పరులం
గలలో నైనను వీరికిఁ, గలక్రొవ్వడఁగించి బుధులఁ గలుపుట యొప్పున్. 396

వ. అని చింతించి విజ్ఞానవిశారదుం డగునారదుండు నలకూబరమణిగ్రీవులం జూచి మీరలు స్త్రీమదాంధులరు గావున భూలోకంబున నర్జునతరువు లై నూఱుదివ్యవర్షంబు లుండుం డఁట మీఁద గోవిందచరణారవిందపరిస్పందంబున. 397

క. ముక్తుల రై నారాయణ, భక్తుల రై పరమసాధుభావశ్రీసం
సక్తుల రై సురలోక, వ్యక్తుల రయ్యెదరు నాదువాక్యముకతనన్. 398

వ. అని యిట్లు పలికి నారదుండు నారాయణాశ్రమంబునకుం జనియె వారిరువురును సంగడిమద్దు లై రి పరమభాగవతుం డైననారదుమాటలు వీటింబుచ్చక పాటించి.

క. ముద్దులతక్కరిబిడ్డఁడు, మద్దులఁ గూల్పంగఁదలఁచి మసలక తా నా
మద్దికవ యున్నచోటికి, గ్రద్దన ఱోలీడ్చుకొనుచుఁ గడఁకం జనియెన్. 400

వ. చని యాయూర్జితమహాబలుండు నిజోదరదామసమాకృష్యమాణతిర్యగ్భవదులూఖలుం డై యారెండు మ్రాఁకులనడుమం జొచ్చి ముందటికి నిగుడుచు.

క. బాలుఁడు ఱోలడ్డము దివ, మూలంబులు వెకలి విటపములు విఱిగి మహా
భీలధ్వనిఁ గూలెను శా, పాలస్యవివర్జనములు యమళార్జునముల్. 402

వ. ఇట్లు నిర్మూలంబు లయి పడినసాలంబులలోనుండి కీలికీలలు వెల్వడుపోలిక నెక్కుడు తేజంబున దిక్కులు పిక్కటిల్లం బ్రసిద్ధు లైనసిద్ధు లిద్దఱు వెడలి వచ్చి ప్రబుద్ధు లై భక్తలోకపాలకుం డైనబాలకునకు మ్రొక్కి లేచి కరకమలంబులు మొగిచి యిట్లనిరి. 403

క. బాలుఁడవె నీవు పరుఁడవ,నాలంబుఁడ వధిక యోగి వాద్యుఁడవు తను
స్థూలాకృతి యగువిశ్వము, నీలీలారూప మంద్రు నిపుణులు కృష్ణా. 404

సీ. ఎల్లభూతంబుల కింద్రియాహంకృతి ప్రాణంబులకు నధిపతివి నీవ
ప్రకృతియుఁ బ్రకృతిసంభవమహత్తును నీవ వీని కన్నిటికిని విభుఁడ వీవ
ప్రాకృతగుణవికారములఁ బొందక పూర్వసిద్ధుండ వగునిన్నుఁ జింత సేయ
గుణావృతుం డోపునే గుణహీన నీయంద కలగుణంబుల నీవ కప్పఁబడుదు

తే. మొదల నెవ్వనియవతారములు శరీరు, లందు సరిదొడ్డు లేనివీర్యములఁ దనువు
లడర జన్మించి వారలయందుఁ జిక్క, వట్టి పరమేశ మ్రొక్కెదమయ్య నీకు.

క. భువనములు సేయఁ గావఁగ, నవతీర్ణుఁడ వైతి కాదె యఖిలేశ్వర యో
గివరేణ్య విశ్వమంగళ కవిసన్నుత వాసుదేవ కల్యాణనిధీ. 406

ఉపేంద్రవజ్రము. తపస్వివాక్యంబులు దప్ప వయ్యెన్

నేపంబునం గంటిమి నిన్నుఁ జూడం
దపంబు లొప్పెన్ మముఁ దావకీయ
ప్రపన్నులం జేయుము భక్తమిత్రా. 407

శా. నీపద్యావళు లాలకించుచెవులున్ నిన్నాడువాక్యంబులున్
నీపేరం బనిసేయుహస్తయుగముల్ నీమూర్తిపైఁ జూపులున్
నీపాదంబులపొంత మ్రొక్కుశిరముల్ నీసేవపై జిత్తముల్
నీపై బుద్ధులు మాకు నిమ్ము కరుణన్ నీరేజపత్రేక్షణా. 403

వ. అనియిట్లుకీర్తించినగుహ్యకులంజూచినగుచు నులూఖలబద్ధుండై నహరి యిట్లనియె.

క. తమతమధర్మము దప్పక, సము లైనను నమ్మి తిరుగుసభ్యులకును బం
ధము నన్నుఁజూడ విరియును,గమలాప్తుఁడు వొడమవిరియుఘనతమము క్రియన్.

క. కారుణ్యమానసుం డగు, నారదువచనమునఁజేసి ననుఁ బొడగనుటన్
మీరు ప్రబుద్ధుల రైతిరి, చేరెన్ నామీఁదితలఁపు సిద్ధము మీకున్. 411

వ. అని యీశ్వరుండు మీరు మీనెలవులకుం బొండని యానతిచ్చిన మహాప్రసాదం బని వలగొని పెక్కు మ్రొక్కు లిడి వీడుకొని నలకూబరమణిగ్రీవు లుత్తర భాగంబున కరిగి రంత నందాదు లయినగోపాలకులు నిర్మూలంబు లయి పడిన సాలంబులచప్పుడు పిడుగుచప్పు డని శంకించి వచ్చి చూచి. 412

క. ఈపాదపములు గూలఁగ, నీపాపఁ డులూఖలమున నిటు బద్ధుం డై
యేపగిది బ్రదికెఁ గంటిరె, వాపోవఁడు వెఱవఁ డెట్టివాఁడో యితఁడున్. 413

ఆ. పిడుగు వడదు గాక పెనుగాలి విసరదు, ఖండితంబు లగుట గానరాదు
బాలుఁ డితఁడు వట్టి వడఁద్రోయఁ జాలఁడు, తరువు లేల కూలె ధరణిమీఁద.

వ. అని పెక్కండ్రు పెక్కువిధంబుల నుత్పాతంబులు గావలయు నని శంకింప నక్కడ నున్నబాలకు లిట్లనిరి. 415

క. నందునికొమరుఁడు వినుఁ డీ, సందున మును దూఱి ఱోలు సరి యడ్డముగా
ముందటి కీడ్చిన మద్దులు, గ్రందుకొనం గూలె జనులఁ గంటి మిరువురన్. 416

వ. అని యిట్లు వలికిన బాలకాలాపంబులు విని కొందఱు మిథ్యారూపంబు లనిరి కొందఱు నానావిధంబుల సందేహించి రంత నందుండు వికసితవదనారవిందుం డగుచుఁ బట్టి కట్టు విడిచె నట్టియెడఁ దనతెఱం గెవ్వరు నెఱుంగ కుండ వలెనని కపటకుమారుండు. 417

శా. పాడున్ మందునిభంగి గోపవనితల్ పాణిధ్వనుల్ సేయఁగా
నాడున్ జంత్రముకైవడిం బరవశుం డై హస్తముల్ ద్రిప్పుచుం
జూడ స్వైరనివానిభంగి జనులం జూచున్ నగున్ బాలురం
గూడుం బెద్దలపంపు సేయఁ జను డాఁగున్ మట్టిఁ జిట్టాడుచున్. 418

క. చుం చెదుగుఁ బాలు ద్రావు ము,దంచితముగ నసుడు బాలుద్రావి జననితోఁ

జుం చెదుగ దనుచు లీలా, చుంచుం డై యతఁడు చుంచుఁ జూపు నరేంద్రా.

క. సెలగోల పట్టుకొని జల, కలశములో నీడఁ జూచి కలశయుతుం డై
సెలగోలఁ బాపఁ డొకఁ డిదె, తలఁచెన్ ననుఁగొట్ట ననుచుఁ దల్లికిఁ జెప్పెన్.

క. భిక్షులు వచ్చెద రేడ్చిన, భిక్షాపాత్రమున వైచి బెగడించి నినున్
శిక్షించెద రని చెప్పిన, భిక్షులఁ గని తల్లిఁ గనియు భీతిల్లు నృపా. 421

నందాదులు బృందావనంబునకు నరుగుదెంచుట

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు బహువిధంబులఁ గపటబాలలీలల వినోదింప బృహద్వనంబున నందాదు లైనగోపవృద్ధులు మహోత్పాతంబు లగుటయు వానివలన బాలుం డుత్తరించుటయుఁ జూచి యేకాంతంబున నొక్కనాఁడు విచారింప నుపనందుం డనువృద్ధగోపకుండు దనయెఱుక మెఱసి యి ట్లనియె. 422

ఉ. ఇక్కడ నుందు రే మనుజు లీమనకృష్ణున కెగ్గు సేయఁ గా
రక్కసురాలు చ న్నొసఁగె ఱాలపయిన్ సుడిగాలి వీచెఁ బైఁ
గ్రిక్కిఱియం దరుల్ వడియెఁ గేశవుసత్కృపఁ దప్పె జాలు నేఁ
డెక్కడ కైనఁ బోవలయు నిం కిట గోపకులార వింటిరే. 423

క. కసవు గల దిరవు పసులకు, లసదద్రినదీమహీజలతికావలి పెం
పెసఁగును గాఁపురమునకును, బొసఁగును బృందావనంబు వోదఁ డచ్చటికిన్.

వ. అని పలుకునుపనందునిపలుకుల కార్యు లైనగోపకు లిదియ కార్యంబుమందల యని కొందల మందక యాలమందల నమందగమనంబున ముందరనడవం బనిచి పిఱుందం గ్రందుకొనకుండ బాలవృద్ధనారు లెక్కినతేరులు సాగించి తారు తనుత్రాణతూణీరబాణధరు లై విండ్లఁ బట్టుకొని నడవ బండ్లవెనుకం గొమ్ము లిమ్ములం బూరించుచు నవార్యంబు లగుతూర్యరవంబులు సెలంగ నార్యపురోహితసమేతు లై వేడుకలు కొనలు నిగుడ మొన లేర్పఱచుకొని పావనం బగుబృందావనంబునకుం జని రప్పుడు. 425

తరలము. పసుపు లాడి యురోజకుంకుమపంకశోభిత లై లస
ద్వసన లై కచభారచంపకదామ లై సులలామ లై
పసిఁడిమాడలకాంతు లఱ్ఱులఁ బర్వఁ దేరులమీఁదఁ బెం
పెసఁగఁ బాడిరి వ్రేత లాహరిహేల లింపగునేలలన్. 426

వ. అప్పుడు రోహిణీయశోద లేకరథంబునఁ బరిపూర్ణమనోరథ లై రామకృష్ణుల ముందట నిడుకొని వారలవినోదంబులకు బ్రమోదంబు నొందుచుం జని రిట్లు గోపకులు బృందావనంబు సొచ్చి యం దర్ధచంద్రాకారంబుగ శకటసందోహంబు నిలిపి మందల విడియించి వసియించిరి. 427

క. చెందిరి బలమాధవు లభి, నందించుచుఁ బరమపావనము నంచితకా
ళిందీసంజీవనమున్, బృందావనమున్ మునీంద్రబృందావనమున్. 428

వ. ఇట్లు బృందావనంబుఁ జెంది యందుఁ గొంతకాలంబునకు రామకృష్ణులు సమా
నవయస్కులైనగోపబాలకులంగూడికొని వేడుకలాడుకొన దూడలఁగాచుచు.

సీ. వేణువు లూఁదుచు వివిధరూపములతో గంతులు వైతురు కౌతుకమున
గొరుకంబళాదుల గోవృషంబులఁ బన్ని పరవృషభము లని ప్రతిఘటింతు
రల్లులు దట్టించి యంఘ్రులగజ్జెలు మొరయఁ దన్నుదు రోలి ముమ్మరముగఁ
బన్నిదంబులు వైచి ఫలమంజరులు గూర్చి వ్రేటు లాడుదురు ప్రావీణ్య మొప్ప

తే. వన్యజంతుచయంబుల వానివాని, పడురు పదురుచు వంచించి పట్టఁబోదు
రంబుజాకరములఁ జల్లులాడఁ జనుదు, రా కుమారులు బాల్యవిహారు లగుచు.

క. పోరుదురు గికురు వొడుచుచుఁ, దూఱుదురు భయంబు లేక తోరపుటిరువుల్
జాఱుదురు ఘనశిలాతటి, మీఱుదు రెన్నంగరాని మెలఁకువల నృపా. 431

వ. అంత నొక్కనాఁడు యమునాతీరంబున నా కుమారులు గోపకుమారులుం దారు
ను గ్రేపుల మేప నొక్కరక్కసుండు క్రేపురూపునవచ్చి వారల హింసింపందలంచి.

వత్సాసుర బకాసురులవధ

క. క్రేపులయట్టులు నాకుచుఁ, ద్రేపులలో నిదియె మంచిక్రే పనఁగఁ గడుం
జూపట్టి భక్తసంగతిఁ, గ్రేపై చనువానిమ్రోలఁ గ్రేపై తిరిగెన్. 433

వ. వాని నెఱింగి కృష్ణుండు రామునకుం జెప్పి. 434

చ. ఇది యొకమంచిలేఁగ వినుఁ డెంతయు నొప్పెడి నంచు డాసి త
త్పదములుఁ దోఁకయుం బిగియఁ బట్టి చెలంగి వెలంగ మ్రానితోఁ
జదియఁగ నొక్కపెట్టుగొని చంపెఁ గుమారుఁడు లేఁగరక్కసుం
గుదులుకొనంగ బాలకులు గో యని యార్వ నఖర్వలీలతోన్. 435

వ. ఇట్లు రక్కసుండు వ్రేటువడి విశాలం బగుసాలంబుతో నేలం గూలె నప్పుడు.

క. గొంగడు లెగురఁగ వైచుచుఁ, జంగున దాఁటుచును జెలఁగి చప్పట లిడుచుం
బొంగుచుఁ గృష్ణునిఁ బొగడుచు, ద్రుంగినరక్కసునిఁ జూచి త్రుళ్లిరి కొమరుల్.

వ. ఆసమయంబున వేలుపులు విరులవానలు గురియించి రివ్విధంబున. 438

క. వత్సములపగిది జగముల, వత్సలతం మనుపఁ జూచువాఁడై యుంటన్
వత్సముల మేపుచుండియు, వత్సాసురుఁ జంపె భక్తవత్సలుఁ డధిపా. 439

వ. మఱియు నొక్కనాఁడు రేపకడ గోపకుమారులు క్రేపులం గొంచు నడవికిం
జని యెండం బడి మెండుకొనినదప్పిని బెండువడినతమతము లేఁగకదుపుల నేర్పరిం
చి నిలువరించుకొని కలంకంబు లేనియొక్కకొలంకున నీరు ద్రావించి తారును
జలపానంబు సేసి వచ్చు నెడ నందు. 440

క. అకలంకులు బాలురు గని, రకుటిలదంభోళిహతసితాద్రిశిఖరరూ
పకముం హరిహింసారం,భకముం బకముం విశాలభయదాంబకమున్. 441

వ. కని దానియొడలిపొడవునకు వెఱఁగుపడి చూచుచుండ. 442

ఆ. ఎల్లపనులు మాని యేకాగ్రచిత్తుఁ డై, మానివృత్తి నితరమమత విడిచి
వనములోన నిలిచి వనజాతుపై దృష్టిఁ, జేర్చి బకుఁడు దపసిచెలువుఁ దాల్చె.

వ. ఇవ్విధంబున నొదుఁగువెట్టుకొనియుండి. 444

ఉ. చంచువు దీటి పక్షములు జల్లున విచ్చి పదంబు లెత్తి కు
ప్పించి నభంబుపై కెగసి భీషణఘోషణవక్త్రుఁ డై విజృం
భించి గరుత్సమీరమున భిన్నము లై తరు లోలిఁ గూలఁ గా
మించి బకాసురుం డొడిసి మ్రింగె సహిష్ణునిఁ జిష్ణుకృష్ణునిన్. 445

క. సంగడి లోకము లన్నియు, మ్రింగుచుఁ గ్రక్కుచును బయల మెలఁగించుచు ను
ప్పొంగెడి వేడుకకాఁ డటు, మ్రింగుడుపడె బకునిచేత మీఁ దెఱిఁగి నృపా.

క. దనుజుఁడు మ్రింగినఁ గృష్ణునిఁ, గన లేక బలాదిబాలకప్రముఖు లచే
తను లై వెఱఁ గందిరి చయ్యనఁ బ్రాణము లేనియింద్రియంబులభంగిన్. 447

వ. ఇట్లు మ్రింగుడుపడి లోనికిం జనక. 448

శా. కంఠోపాంతము దొడలుక మెఱముచుం గాలాగ్నిచందంబునం
గుంఠీభూతుఁడు గాక వేంద్ర మగునాగోపాలబాలుక జయో
త్కంఠుక బ్రహ్మగురుక మహామహిముఁ జక్కక మ్రింగ రా దంచు ను
ల్లుంఠం బాడుచు వాఁడు గ్రక్కె వెడలక లోకం బశోకంబు గన్. 449

క. క్రక్కి మహాఘోషముతోఁ, జక్కఁగఁ దనుఁ బొడువరాఁగఁ జంచులు రెండున్
స్రుక్కఁగబట్టి తృణముక్రియ, గ్రక్కున హరి సీరె బకునిఁ గలహోత్సుకునిన్.

వ. అప్పు డానందనందనునిమీఁద వేలుపులు సాలువులుగా నందనమల్లికాదికుసుమ
వర్షంబులు హర్షంబునం గురియించిరి. దేవవాద్యంబులు మొరసె రామాది
గోపకుమారులు ప్రాణంబులతోఁ గూడినయింద్రియంబులునుంబోలెఁ గ్రమ్మఱఁ
గృష్ణునిం గని రమ్మని కౌఁగిలించుకొని కృష్ణసహితు లయి లేఁగదాఁటుల మరల
దాఁటించుకొని మందగమనంబున మంద కరిగిరి వారలచేత నావృత్తాంతం బం
తయు విని వెఱంగుపడి గోపగోపికాజనంబులు. 451

క. ఆపదలమీఁద నాపద, లీపాపనిఁ జెంది తొలఁగె నీయర్భకుపై
వేపడినఖలులు దహనుని, వైపున శలభములపగిదిఁ బడిరి ధరిత్రిన్. 452

వ. అని పలికిరి మఱియు నారామకృష్ణులు క్రేపులం గాచుతఱి. 453

సీ. కపులమై జలరాశిఁ గట్టుదమా యని కట్టుదు రడ్డంబు గాలువలకు
మునులమై తపములు మొనయుదమా యని మౌను లై యుందురుమాట లేక
గంధర్వవరులమై గానవిద్యలు మీఱఁ బాడుదమా యని పాడఁ జొత్తు
రప్సరోజనుల మై యాడుదమా యని యాఁడురూపులఁ దాల్చి యాడఁజనుదు

ఆ. రమరదైత్యవరులమై యబ్ధిఁ ద్రత్తమా, యని సరోవరములయందు హ స్త
దండచయముఁ ద్రిప్పి తరుతురు తమయీడు, కొమరు లనుచరింపఁగొమరుమిగుల.

శ్రీకృష్ణుఁడు గోపకులతో బంతిచల్దులు గుడువ వనమున కేఁగుట

వ. అంత నొక్కనాఁడు రామకృష్ణులు గాంతారంబున బంతిచలుదులు గుడువ నుద్యోగించి ప్రొద్దున లేచి గ్రద్దనం దమయింటి లేఁగకదుపులఁ గదలించి సురంగంబు లగుశృంగంబులు పూరించిన విని మేలుకని సంరంభంబున గోపడింభకులు చలిదికావడులు మూపుల వహించి సజ్జంబు లగుకజ్జంబులు గట్టికొని పదత్రాణ వేత్రదండధరు లై లెక్కలకు వెక్కసం బైనతమతమ క్రేపుకదుపులం జప్పుడించి రొప్పుకొనుచుఁ గాననంబు సొచ్చి కాంచనమణిపుంజగుంజాదిభూషణభూషితు లయ్యును ఫలకుసుమకోరకపల్లవవల్లరులు దొడవులుగా నిడికొని కొమ్ము లిమ్ముగఁ బూరించుచు వేణువులూఁదుచుఁ దుమ్మెదలం గూడి పాడుచు మయూరంబుల తోడం గూడి యాడుచుఁ బికంబులం గలసి కూయుచు శుకంబులం జేరి రొదలు సేయుచుఁ బులుఁగులనీడలం బాఱుచుఁ బొదరిండ్లం దూఱుచు సరాళంబు లగువాఁగులు గడచుచు మరాళంబులచెంత నడచుచు బకమ్ములం గని నిలుచుచు సారసంబులం జోపి యలంచుచు నదీజలంబులం దోఁగుచు దీవయుయ్యెలల నూఁగుచుఁ బల్లంబులన్ డాఁగుచు దూరంబుల కేఁగుచు గపులసంగడిఁ దరువు లెక్కుచు ఫలంబుల మెక్కుచు రసంబులకుం జొక్కుచు నింగికి నిక్కుచు నీడలు సూచి నవ్వుచుఁ గయ్యంబులకుం గాలు ద్రవ్వుచుఁ జెలంగుచు మెలంగుచు వ్రాలుచు సోలుచు బహుప్రకారంబుల శరీరవికారంబులు సేయుచు మఱియును. 455

క. ఒకనొకనిచద్దికావడి, నొకఁ డొకఁ డడకించి దాఁచు నొకఁ డొకఁ డది వే
ఱొకఁ డొకని మొఱఁగికొని చన, నొకఁ డొకఁ డది దెచ్చి యిచ్చునుర్వీనాథా.

క. ఒక్కఁడు ము న్నే మఱి చన, నొక్కఁడు బలుబొబ్బ వెట్టి నులికిపడన్ వే
ఱొక్కఁడు మిట్టి తటాలున, నొక్కనికనుదోయిమూయు నొక్కఁడు నగఁగన్.

క. తీపు గలకజ్జ మన్యుఁడు, గోపింపఁగ నోడిసి పుచ్చుకొని త్రోపాడం
బై పడి యది గొని యొక్కఁడు, క్రేపులలో నిట్టు నట్టుఁ గికురించు నృపా. 458

క. వనజాక్షుఁడు ము న్నరిగిన, మునుపడఁగా నతని నేనె ముట్టెద ననుచుం
జని మును ముట్టనివానిన్, మును ముట్టినవాఁడు నవ్వు మొనసి నరేంద్రా. 459

వ. ఇవ్విధంబున. 460

ఉ. ఎన్నఁడునైన యోగివిభు లెవ్వనిపాదపరాగ మింతయుం
గన్నులఁ గాన రట్టిహరిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చుచుఁ జెట్టఁ బట్టుచుం
దన్నుచుఁ గుద్దుచున్ నగుచుఁ దద్దయుఁ బైపడి కూడి యాడుచున్
మన్నన సేయువల్లవకుమారులభాగ్యము లింత యొప్పునే. 461

క. విందులకును బ్రహ్మసుఖా, నందం బై భక్తగణమునకు దైవత మై
మందులకు బాలుఁ డగుహరి, పొందుఁ గనిరి గొల్ల లిట్టిపుణ్యులు గలరే. 462

వ. అని పలికి శుకయోగీంద్రుండు మఱియు నిట్లనియె. 463

క. అమరు లమృతపానంబున, నమరినవా రయ్యు నేనిశాటునిపంచ
త్వమునకు నెదుళ్ళు సూతురు, తము నమ్మక యట్టి యఘుఁడు దర్పోద్ధతుఁడై.

క. బకునికిఁ దమ్ముఁడు గావున, బకమరణము దెలిసి కంసుపంపున గోపా
లకబాలురతోఁ గూడను, బకవైరిని ద్రుంతు ననుచుఁ బటురోషమునన్. 465

క. బాలుర ప్రాణంబులు గో,పాలురకు మదగ్రజాతుప్రాణముమా ఱీ
బాలురఁ జంపిన నంతియ, చాలును గోపాలురెల్ల సమసినవారల్. 466

వ. అని నిశ్చయించి యోజనంబునిడుపును మహాపర్వతంబుపొడువును గొండ తుదల మీఱినకోఱలును మిన్ను దన్ని పన్నిననల్ల మొగిళ్ళ పెల్లు గలపెదవులును బిలంబులకు నగ్గలం బైనయిగుళ్ళసందులును నంధకారబంధురం బైనవదనాంతరాళంబును దావానలజ్వాలాభీలం బైనదృష్టిజాలంబును వేఁడిమికి నివాసంబు లైనయుచ్ఛ్వాసనిశ్వాసంబులును మెఱయ నేల నాలుకలు పఱచుకొని ఘోరం బగునజగరాకారంబున. 467

క. జాపిరము లేక యిప్పుడు, క్రేపుల గోపాలసుతులఁ గృష్ణునితోడన్
గీ పెట్టఁగ మ్రింగెద నని, పాపపురక్కసుఁడు త్రోవఁ బడి యుండె నృపా. 468

వ. ఆసమయంబున. 469

మ. ఒకవన్యాజగరేంద్ర మల్లదె గిరీంద్రోత్సేధమై దావపా
వకకీలాపరుషప్రచండతరనిశ్శ్వాసంబుతో ఘోరవ
హ్నికరాళాతతజిహ్వతోడ మనలన్ హింసింప నీక్షించుచున్
వికటంబై పడి సాఁగి యున్నది పురోవీథిం గనుంగొంటిరే. 470

వ. అని యొండొరులకుం జూపుచు. 471

మ. బకునిం జంపినకృష్ణుఁ డుండ మనకుం బా మెంచుఁ జింతింప నే
టికి రా పోదము దాఁటి కాక యది కౌటిల్యంబుతో మ్రింగుడున్
బకువెంటం జనుఁ గృష్ణుచేత ననుచుం బద్మాక్షు నీక్షించి యు
త్సుకు లై చేతులు వేసికొంచు నగుచున్ దుర్వారు లై పోవఁగన్. 472

వ. వారలం జూచి హరి దనమనంబున. 473

ఉ. అర్భకు లెల్లఁ బాము దివిజాంతకుఁ డౌట యెఱుంగ రక్కటా
నిర్భయులై యెదుర్కొనిరి నే గల నంచు విమూఢు లంచు నా
విర్భవదాగ్రహత్వమున వెన్నగులం దమలేఁగపిండుతో
దుర్భరఘోరసర్పఘనతుండబిలాంతముఁ జొచ్చి రందఱున్. 474

వ. అయ్యవసరంబున. 475

శా. వేల్పుల్ సూచి భయంబు నొంద గ్రసనావేశంబుతో నుజ్జ్వల
త్కల్పాంతోజ్జ్వలమానజిహ్వదహనాకారంబుతో మ్రింగె న

స్వల్పాపీంద్రము మాధవార్పితమనోవ్యాపారసంచారులన్
స్వల్పాకారుల శిక్యభారులఁ గుమారాభీరులన్ ధీరులన్. 476

వ. ఇట్లు పెనుఁబాముచేత మ్రింగుడుపడుసంగడికాఱగమిం జూచి కృష్ణుండు. 477

చ. పడుచులు లేఁగలుం గలసి పైకొని వత్తురు తొల్లి కృష్ణ మా
కొడుకు ల దేల రా రనుచు గోపిక లెల్లను బల్క నే క్రియన్
నొడివెద నేఁడు పన్నగమునోరికి వీరికి నొక్కలంకె గా
నొడఁబడ నేల చేసె విధి యోడక సేయుఁగదయ్య క్రౌర్యముల్. 478

వ. అని తలపోసి యఖిలలోచనుండును నిజాశ్రితనిగ్రహమోచనుండును నైనతమ్మి
కంటి మింటితెరువరులు మొఱలిడ రక్కసు లుక్కు మిగుల వెక్కసం బగునజగ
రం బయి యున్నయన్నరభోజనుకుత్తుకకుఁ బొత్తుగొని మొత్తంబు వెంట నంటం
జని తమ్ము నందఱఁ జిందఱవందఱ సేసి మ్రింగ నగ్గలించునజగరంబుకంఠద్వారం
బున సమీరంబు వెడలకుండఁ దనశరీరంబు పెంచి గ్రద్దన మిద్దె సఱచినట్లుండ.

క. ఊపిరి వెడలక కడుపున, వా పొదవినఁ బాముప్రాణవాతంబులు సం
తాపించి శిరము ప్రక్కలు, వాపికొనుచు వెడలి చనియెఁ బటుఘోషముతోన్.

శా. క్రూరవ్యాళవిశాలకుక్షిగతులన్ గోవత్ససంఘంబుతోఁ
గారుణ్యామృతవృష్టిచేత బ్రదుకం గాఁ జూచి వత్సంబులున్
వారుం దాను దదాస్యవీథి మగుడన్ వచ్చెన్ ఘనోన్ముక్తుఁడై
తారానీకముతోడ నొప్పెసఁగు నా తారేశుచందంబునన్. 481

ఆ. అమరవరులకొఱకుఁ గమలజాండం బెల్ల, బలి దిరస్కరించి బలియువడుగు
గోపసుతులకొఱకుఁ బాపఁడు పెనుఁబాము, గళను దూఁటుగట్టె బలియకున్నె.

ఉ. ఆపెనుఁబాముమేన నొకయద్భుత మైనవెలుంగు దిక్తటో
ద్దీపక మై వడిన్ వెడలి దేవపథంబునఁ దేజరిల్లుచుం
గ్రేపులు బాలురన్ బెదరఁ గృష్ణుని దేహము వచ్చి చొచ్చె నా
పాపఁడు సొచ్చి ప్రాణములఁ బాపినయంతన శుద్ధసత్త్వమై. 483

క. తనరూ పొకమూ ర్తైనను, మనమున నిడికొనినఁ బాపమయు నైనను లోఁ
గొని చనుహరి దను మ్రింగిన, దనుజునిఁ గొనిపోవకున్నె తనలోపలికిన్. 484

వ. తదవసరంబున సురలు గుసుమవర్షంబులు గురియించిరి రంభాదు లాడిరి గంధ
ర్వాదులు పాడిరి మేఘంబులు మృదంగంబులభంగి ఘోషించె సిద్ధగణంబులు
జయజయభాషణంబులు భాషించి రంత. 485

శా. ఆవాద్యంబులు నామహాజయరవం బాపాట లాయాటలుం
దేవజ్యేష్ఠుఁడు పద్మజుండు విని ప్రీతిన్ భూమి కేతెంచి నేఁ
డీవత్సార్భకులన్ భుజంగపతి హింసింపఁగ నీబాలకుం
డే వెంటన్ బ్రదికించె మే లనుచు నూహించెం గడున్ నివ్వెఱన్. 486

వ. అంత నయ్యజగరచర్మంబు గొన్నిదివసంబుల కెండి పెద్దకాలంబు గోపాలబాలురకుం గేళిబిలంబై యుండె నిట్లు కౌమారవిహారంబున నైదవయేటఁ గృష్ణుం డఘాసురునిం దెగఁజూచుటయుఁ దమ్ముం గాచుటయు నాఱవయేటి దైన పౌగండవృత్తాంతం బని చిత్తంబుల గోపకుమారులు దలంచుచుందు రని చెప్పిన నప్పుడమిఱేఁ డప్పరమయోగీంద్రున కిట్లనియె. 487

సీ. అయిదేండ్లు కౌమార మటమీఁద నైదేండ్లు పౌగండ మనిరియొడుప్రాయమందు
నయిదేండ్లవాఁ డైనయఘాసురచరితంబు పౌగండ మని గోపబాలు రెల్లఁ
దలఁతు రంటివి యెట్లు దలఁతురు వారలు నిరుడు సేసినపని నేఁటి దనఁగ
వచ్చునే యిది నాకు వరుసతో నెఱిఁగింపు మనవుడు యతిచంద్రుఁ డైనశుకుఁడు

ఆ. యోగదృష్టిఁ జూచి యొక్కింత భావించి, వినుము రాజవర్య వినయధుర్య
పరమగుహ్య మనుచుఁ బలుకుదు రార్యులు, శిష్యజనుల కీవు సేయుతలఁపు.

క. ప్రియురాలివలనివార్తలు, ప్రియజనులకు నెల్లప్రొద్దుఁ బ్రియ మగుభంగిం
బ్రియుఁ డగుహరిచరితంబులు, ప్రియభక్తుల కెల్లయెడలఁ బ్రియములు గావే.

వ. అని పలికి యోగీంద్రుండు రాజేంద్రున కిట్లనియె నట్లఘాసురుముఖంబువలనం గడచనినలేఁగల గోపకుమారులన్ బ్రదికించి వారును దానునుం జని చని.

మ. కనియెం గృష్ణుఁడు సాధునీరము మహాగంభీరముం బద్మకో
కనదాస్వాదవినోదమోదమదభృంగద్వంద్వఝంకారమున్
ఘనకల్లోలలతావితానవిహరత్కాదంబకోలాహల
స్వనవిస్ఫారము మందవాయుజకణాసారంబుఁ గాసారమున్. 491

గోపాలబాలురు కృష్ణునితోఁగూడ చల్దు లారగించుట

వ. కని తమ్మికంటి తమ్ములయింటిసొబగునకు నిచ్చ మెచ్చుచుఁ జెచ్చెర గాలి నోలిం గదలెడుకరళ్లతుంపురులజల్లు పెల్లున నొడళ్లుగగురుపొడువఁ గొలంకుఁగెలంకులఁ గాయవండుల గొలలవ్రేఁగున వీఁగి పట్టు గలచెట్టుఁదుటుమునీడల నొప్పుచున్న యిసుకతిప్పలవిప్పు సూచి వేడుక పిచ్చలింప నెచ్చెలుల కిట్లనియె. 492

శా. ఎండన్ మ్రగ్గితి రాఁకటం బడితి రిం కేలా విలంబింపఁగా
రం డో బాలకులార చల్ది గుడువన్ రమ్యస్థలం బిక్కడీ
దండన్ లేఁగలు నీరు ద్రావి యిర వందం బచ్చికల్ మేయుచుం
దండం బై విహరించుచుండఁగ నమందప్రీతి భక్షింత మే. 493

వ. అనిన నగుఁ గాక యని వత్సంబుల నుత్సాహంబున నిర్మలంబు లగుజలంబులు ద్రావించి పచ్చికలమొల్లంబులు గలపల్లంబుల నిలిపి చొక్కంబు లగుచల్దుల చిక్కంబులు సక్కడించి. 494

మ. జలజాంతస్స్థితకర్ణికం దిరిగి రా సంఘంబు లై యున్నతే
కులచందంబునఁ గృష్ణునిం దిరిగి రాఁ గూర్చుండి వీక్షించుచున్

శిలలుం బల్లవముల్ దృణంబులు లతల్ చిక్కంబులుం బువ్వు లా
కులు కంచంబులు గా భుజించి రచటన్ గోపార్భకుల్ భూవరా. 495

సీ. మాటిమాటికి వ్రేలు మడిచి యూరించుచు
నూరుఁగాయలు దినుచుండు నొక్కఁ
డొకనికంచములోని దొడిసి చయ్యన మ్రింగి
చూడ లే దని నోరు చూపు నొక్కఁ
డేగు రొక్కరచల్దు లెలమిఁ బన్నిద మాడి
కూర్కొని కూర్కొని కుడుచు నొక్కఁ
డిన్ని యుండఁగఁ బంచి యిడుట నెచ్చెలితన
మనుచు బంతెనగుండు లాడు నొకఁడు

ఆ. కృష్ణుఁ జూడు మనుచుఁ గికురించి పరుమ్రోల
మేలిభక్ష్యరాశి మెసఁగు నొకఁడు
నవ్వు నొకఁడు సఖుల నవ్వించు నొక్కఁడు
ముచ్చటాడు నొకఁడు మరియు నొకఁడు. 496

వ. అయ్యవసరంబున. 497

సీ. కడుపున దిండుగాఁ గట్టినవలువలో లాలితవంశనాళంబుఁ జొనిపి
విమలశృంగంబును వేత్రదండంబును జాఱి రానీక డాచంక నిఱికి
మీఁగడ పెరుఁగుతో మేళవించినచల్దిముద్ద డాపలిచేత మొనయ నునిచి
చెలరేఁగి కొసరి తెచ్చినయూరుఁగాయలు వ్రేళ్లసందులయందు వెలయ నిఱికి

ఆ. సంగడీలనడుమఁ జక్కఁగఁ గూర్చుండి నర్మభాషణముల నగవు నెఱపి
యాగభోక్త కృష్ణుఁ డమరులు వెఱఁ గంద, శైశవంబు మెఱసి చల్ది గుడిచె.

వ. ఇట్లు కృష్ణసహితు లయినగోపకుమారులు చల్దులు గుడుచు నెడఁ గ్రేపులు మేపులకుం జొచ్చిపచ్చనిగఱికిజొంపంబులగుంపుల కుఱికి లంపులు మేయుచు ఘోరం బగునరణ్యంబునడుమఁ దోరం బగుదూరంబు సనిన వానిం గానక వెఱచుచున్నగోపడింభకులకు నంభోజనయనుం డిట్లనియె. 499

మ. వినుఁ డోబాలకులార క్రేపు లటవీవీథిన్ మహాదూరముం
జనియెం గోమలఘాసఖాదనరతోత్సాహంబుతో నెందుఁ బో
యెనో యేఱయ్యెనో క్రూరజంతువులచే నేయాపదం బొందెనో
కని తెత్తుం గుడువుండు చల్దిఁ గొఱఁతల్ గా కుండ మీ రందఱున్. 500

వ. అని చెప్పి. 501

బ్రహ్మ గోవత్సములను గోపబాలకులను నంతర్ధానంబు సేయుట

శా. కర్ణాలంబితకాకపక్షములతో గ్రైవేయహారాలితో
స్వర్ణాభాసితవేత్రదండకముతో సత్పింఛదామంబుతోఁ

బూర్ణోత్సాహముతో ధృతాన్నకబళోత్ఫుల్లాబ్జహస్తంబుతోఁ
దూర్ణత్వంబున నేఁగె లేఁగలకు నై దూరాటవీవీథికిన్. 502

వ. ఇట్లేఁగుచు. 503

క. ఇచ్చోఁ బచ్చిక మేసిన, విచ్చోఁ ద్రావినవి తోయ మేఁగిన విచ్చో
నిచ్చోట నుండ గొన్నవి, యిచ్చో బాసినవి జాడ యిదె యిదె యనుచున్.

క. కంజదళాక్షుఁడు వెదకెను, గొంజక లేఁగల సహాయగురుత్వంబునకా
పుంజంబుల భీకరమృగకుంజంబులఁ దరుల గిరులఁ గొలఁకుల వరుసన్. 505

వ. అంత. 506

శా. బాలుం డయ్యె నితం డఘాసురుఁడు ద్రుంపన్ బాలురం గ్రేపులన్
ఏలీలన్ బ్రదికించె నొక్కొ భువి నూహింపం గడుం జోద్య మం
చాలో నంబుజసంభవుండు సని మాయాబాలుశుంభద్బలం
బాలోకింపఁ దలంచి డాఁచె నొకచో నాలేఁగలన్ బాలురన్. 507

వ. ఆసమయంబున దూడలువోయినజాడయెఱుంగక తప్పి యప్పద్మలోచనుం డెప్పటి కొలంకుకడకు వచ్చి యచ్చోట నెచ్చెలులం గానక వారిం జేరి లేకుండుట నిశ్చయించి గోవిందుండు విశ్వవిదుండు గావున నిది విరించిమొఱంగని యెఱింగి తిరిగి పోవుచు. 508

శా. వంచింపం బని లేదు బ్రహ్మ కిచటన్ వత్సంబులన్ బాలురన్
వంచించెం గనుఁ బ్రామి తన్ను మరలన్ వంచించు టాశ్చర్య మే
వంచింపన్ మన కేల తెచ్చుటకు నై వ ల్దంచు బ్రహ్మాండము
ల్వంచింపన్ మరలింప నేర్చుహరి లీలన్ మందహాసాస్యుఁ డై. 509

క. గోపాలసుతులు లే రని, గోపికలకుఁ జెప్ప నేల గోపాలకులన్
గోపికలు నలర బాలుర, క్రేపుల్లరూపముల నేఁ జరించెద ననుచున్. 510

మ. కరముల్ పాదములున్ శిరంబు లవలగ్నంబుల్ ముఖంబుల్ భుజాం
తరముల్ ముక్కులుఁ గన్నులున్ శ్రవణముల్ దంతాదులున్ దండకాం
బరస్రగ్వేణువిషాణభూషణవయోభాషాగుణాఖ్యానత
త్పరతల్ పీడ్వడకుండఁ దాల్చె విభుఁ డావత్సార్భకాకారముల్. 511

క. రూపంబు లెల్ల నగు బహురూపకుఁ డిటు బాలవత్సరూపంబులతో
నేపారు టేమి చోద్యము, రూపింపఁగ నతని కితరరూపము గలదే. 512

క. మరలువు మనియెడుకర్తయు, మరలించుకుమారకులును మరలెడిక్రేపుల్
పరికింప దాన య్యై హరి, మరలం జనె లీలతోడ మందకు నధిపా. 513

వ. ఇట్లు బాలవత్సరూపంబులతో విహరించుచు మందకు వచ్చి వారివారిదొడ్ల నయ్యె వత్సరంబుల ముందటికందువల నిలిపి తత్తద్బాలరూపంబుల నందటిగృహంబులం బ్రవేశించి వేణునాదంబులు సేసిన. 514

చ. కొడుకులవేణునాదములు గొబ్బున వీనులకుం బ్రియంబులై
ముడివడ లేచి యెత్తికొని మూర్కొని తల్లులు గౌఁగిలించుచుం
జడిగొనఁ జేఁపు వచ్చి తమచన్నులయందు సుధాసమంబులై
వెడలెడిపాలు నిండుకొనువేడుక నిచ్చిరి తత్సుతాళికిన్. 515

వ. మఱియుఁ దల్లు లుల్లంబులఁ బెల్లుగ వెల్లిగొనువేడుకలం దమనందనులకు నలుంగు లిడి మజ్జనంబులు గావించి గంధంబు లలంది తొడవులు దొడిగి నిటల తటంబుల రక్షాతిలకంబులు వెట్టి సకలపదార్థసంపన్నంబు లయినయన్నంబు లొసంగి సన్నములు గానిమన్ననలు సేసిరి. 516

క. ఏతల్లుల కేబాలకు, లేతెఱఁగునఁ దిరిగి ప్రీతి నెసఁగింతురు ము
న్నాతల్లుల కాబాలకు, లాతెఱఁగునఁ బ్రీతిఁ జేసి రవనీనాథా. 517

వ. ఆసమయంబున. 518

ఉ. పాయనివేడ్కతో మునికిపట్టులకుం జని గోవు లెల్ల నం
బే యని చీరి హుమ్మనుచుఁ బేరిచి మూర్కొని పంచితిల్లి పె
ల్లై యతిరేకమై పొదుగులం దెడలేక స్రవించుచున్న పా
లాయెడ నాకుచున్ సుముఖలై యొసఁగెన్ నిజవత్సకోటికిన్. 519

క. వ్రేతలకును గోవులకును, మాతృత్వముపాలఁ గలిగె మఱి మాధవుపై
మాత లని హరియు నిర్మల, కౌతూహల మొప్పఁ దిరిగెఁ గడుబాల్యమునన్.

ఆ. ఘోషజనుల కెల్లఁ గుఱ్ఱలపై వేడ్క, పూఁటపూఁట కెలమిఁ బొటకరించె
నిచ్చ క్రొత్త యగుచు నీరజాక్షునిమీఁద, వేడ్కఁ దమకుఁ దొల్లి వెలసినట్లు.

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు బాలవత్సరూపంబులు దాల్చి తన్నుఁ దాన రక్షించుకొనుచు మందను వనంబున నమందమహిమంబున నొక్కయేఁడు క్రీడించె నాఁయేటికి నైదాఱుదినంబులు కడమపడియుండ నం దొక్కనాఁడు బలభద్రుండును దానును వనంబునకుం జని మందచేరువ లేఁగల మేప నతిదూరంబునం గోవర్ధనశైలశిఖరంబున ఘాసంబులు గ్రాసంబులు గొనుచున్న గోవు లాలేఁగలం గని. 522

చ. మదమున హుంకరించుచును మూఁపులపై మెడ లెత్తి చాఁచుచుం
బదములు నాల్గు రెం డయిన బాగుగఁ గూడఁగఁ బెట్టి దాఁటుచున్
వదనములన్ విశాలతరవాలములన్ వడి నెత్తి పాఱి యా
మొదవులు సన్నులం గుడిపె మూతుల మ్రింగెడి భంగి నాకుచున్. 523

వ. అంత గోపకులు గోవుల వారింప నలవి గాక దిగ్గన నలుకతోడిసిగ్గు లగ్గలంబుగ దుర్గమమార్గంబున వానివెంట నంటి వచ్చి లేఁగల మేపుచున్న కొడుకులం గని. 524

ఉ. అయ్యలఁ గంటి మంచుఁ బులకాంకురముల్ వెలయంగఁ గుఱ్ఱలం
జయ్యన డాసి యెత్తుకొని సంతస మందుచుఁ గౌఁగిలించి తా

రయ్యెడ నొదలల్ మనము లారఁగ మూర్కొని ముద్దు సేయుచున్
దయ్య మెఱుంగు గోపకులు దద్దయు నుబ్బిరి నిబ్బరంబుగన్. 525

వ. ఇట్లు బాలికాలింగనంబుల నానందబాష్పపూరితనయను లై గోపకులు గోవుల మరలించుకొని తలంగి చన వారలం జూచి బలభద్రుండు దనలో ని ట్లని తలంచె.

సీ. చన్ను మానినయట్టిశాబకశ్రేణిపై గోగణంబులకును గోపకులకు
నిబ్బంగి వాత్సల్య మెబ్భంగి నుదయించె హరిఁ దొల్లి మన్నించునట్లు వీరు
మన్నించుచున్నారు మమతఁ జేయుచుఁ బ్రీతి నంబుజాక్షునిఁ గన్నయట్లు నాకు
బ్రేమమయ్యెడి డింభబృందంబుఁ గనుఁగొన్న నిది మహాద్భుత మెందు నెఱుఁగరాదు

తే. మనుజదైవతదానవమాయయొక్కొ
కాక నాభర్త యగుచున్న కమలనయను
మాయయో కాక యితరులమాయ నన్నుఁ
గలప నోపదు విభుమాయ గాఁగనోపు. 527

క. అని మున్ను ముగ్ధుఁ డయ్యును, దనయందులదివ్యదృష్టి దప్పక బుద్ధిం
దనచెలికాండ్రను గ్రేపుల, వనజాక్షుం డనుచుఁ జూచె వసుధాధీశా. 528

వ. ఇట్లు విజ్ఞానదృష్టిం జూచి యెఱింగియు నమ్మక బలదేవుండు గొందలంపడుచుఁ గృష్ణుం జూచి మహాత్మా తొల్లి యెల్లక్రేపులును ఋషులయంశం బనియును గోపాలకులు వేల్పులయంశం బనియును దోఁచుచుండు నిపుడు వత్సబాలకసందోహంబు సందేహంబు లేక నీవ యని తోఁచుచున్న దిదియేమి యని యడిగిన నన్నకు నున్నరూపు వెన్నుండు మన్నన సేసి క్రన్నన యెఱింగించె నతండు నెఱింగె నివ్విధంబున హరి బాలవత్సంబులు దానయై సంచరించినయేఁడు విరించికిఁ దనమానంబున నొక్కత్రుటిమాత్రం బయిన విరించి చనుదెంచి వత్సబాలకాకారుం డైన కృష్ణబాలకుం జూచి వెఱంగుపడి యి ట్లని వితర్కించె. 529

శా. మందం గల్గిన వత్సబాలకులు నామాయాగుహాసుప్తులై
యెందుం బోవరు లేవ రిప్పుడును వేఱే చేయ నాకన్య లొం
డెందున్ లేరు విధాతలుం బరులు వీ రెవ్వార లెట్లైరొకో
యెం దేతెంచిరొ కృష్ణుతో మెలఁగువా రేఁ డయ్యెడిన్ నేఁటికిన్. 530

మత్తకోకిలము. బ్రహ్మపంపునఁ గాని పుట్టదు ప్రాణిసంతతి యెప్పుడున్
బ్రహ్మ యొక్కఁడఁ గాని వేఱొక బ్రహ్మ లేఁడు సృజింపఁగా
బ్రహ్మ నేను సృజింప నొండొకబాలవత్సకదంబ మే
బ్రహ్మయందు జనించె నొక్కట బ్రహ్మ మానది చూడఁగాన్. 531

వ. అని యిట్లు సకలంబును సుకరంబున నెఱింగెడినెఱవాదిముదుక యెఱుక గలప్రోడ వెఱంగుపడి గ్రద్దనఁ బెద్దప్రొద్దు దద్దయుం దలపోసి కర్జంబు మొదల యెఱుంగక కొందలంపడుచు నాందోళనంబున. 532

క. మోహము లేక జగంబుల, మోహింపఁగఁజేయ నేర్చి మొనసినవిష్ణున్
మోహింపించెద ననియెడు, మోహమున విధాత దాన మోహితుఁడయ్యెన్.

తే. పగలు ఖద్యోతరుచి చెడుపగిది రాత్రి, మంచు చీఁకటి లీనమై మాయుమాడ్కి
విష్ణుపై నన్యమాయలు విశద మగునె, చెడి నిజేశులగరిమంబుఁ జెఱుచుఁగాక.

వ. మఱియును. 535

క. పుట్టితి బుద్ధి యెఱింగితిఁ, బుట్టించితి జగము సగము వోయెను బ్రాయం
బిట్టివి నూతనసృష్టులు, పుట్టుట లే దౌర యిట్టిబూమెలు భూమిన్. 536

వ. అని యిట్లు దలవాకిట వాణి గల పోఁడిమిచే వాఁడిమి కెక్కిన నలుమొగంబు
ల తక్కరిగొంటు వెనుదంట పలువెంటలం దనమనంబున వితర్కించి విచారిం
చునెడ నతండు గనుంగొనుచుండ నబ్బాలకులు మేఘశ్యాములును హారకుండల
కిరీటవనమాలికాభిరాములును శ్రీవత్స మంగళాంగద నూపుర కనకకటక కంకణ
కటిఘటితకాంచీగుణోద్దాములును నాపాదమస్తకతులసీదళదాములును విలస
దంగుళీయకస్తోమములును శంఖచక్రగదాకమలహస్తులును జతుర్భుజప్రశస్తు
లును బీతకౌశేయవాసులును జంద్రికాధవళహాసులును గరుణాకటాక్షవీక్షణ
విలాసులును రవికోటిభాసులును ననంతసచ్చిదానందరూపమహితులును నణి
మాదిగుణోపేతులును విజాతీయభేదరహితులును శ్రీమన్నారాయణప్రతిమాన
విగ్రహస్వరూపులును నయి తమకుఁ బరతంత్రు లగుచు నృత్తగీతాదిసేవా
విశేషంబులకుం జొచ్చి మెలంగుచు మూర్తిమంతంబు లయిన బ్రహ్మాదిచరా
చరంబులు నణిమాదిసిద్ధులును మాయాప్రముఖంబులైన శక్తులును మహదాది
చతుర్వింశతితత్త్వంబులును గుణక్షోభ కాలపరిణామ హేతుసంస్కారకామకర్మ
గుణంబులు సేవింప వేదాంతవిదులకైన నెఱుంగరాని తెఱంగున మెఱయుచు
గానంబడిన వారలం గనుంగొని. 537

ఉ. బాలురఁ గంటి నాచెయిదిఁ బాసినవారిని మున్ను వారి నేఁ
బోలఁగఁజూచునంతటన భూరినిరర్గళదుర్గమప్రభా
జాలముతోడఁ జూపులకుఁ జాలమిఁ దెచ్చుచు నున్నవార లే
మూలమొ మార్గ మెయ్యదియొ మోసము వచ్చెఁ గదే విధాతకున్. 538

వ. అని సకలేంద్రియంబులకు వెక్కసం బయిన స్రుక్కి. 539

ఉ. ఏపరమేశు తేజమున నీసచరాచరమైన లోకము
ద్దీపిత మయ్యె నట్టివిభు తేజముఁ గన్నులఁ జక్కఁ జూడఁగా
నోపక పారవశ్యమును నొందుచు సంస్తిమితాఖిలేంద్రియుం
డై పరమేష్ఠి మే మఱచె నప్పుడు చిత్రపురూపుకైవడిన్. 540

వ. ఇట్లు మాయాతీతుండును వేదాంతవిజ్ఞానదుర్లభుండును స్వప్రకాశానందుండును
నైన తనబాహుళ్యంబుఁ జూచి నివ్వెఱపడిన బ్రహ్మం గని యీశ్వరుండు. 541

శా. బాలుం డై చతురాననుండు తన యీ బ్రహ్మాభిమానంబునన్
లోలుం డై మఱి దప్పి నామహిమ యాలోకింప నేతెంచెఁ దా
నాలోకింపఁగ నెంతవాఁ డనుచు మాయాజాలమున్ విప్పి త
ల్లీలారూపము లెల్ల దాఁచె నటఁ గేళీచాతురీధుర్యుఁ డై. 542

వ. అంతలోన నజీవుండు సజీవుం డైన తెఱంగున నెనిమిది కన్నులు గలవేలుపుగమి
కాఁడు తేఱి తెప్పిరి కాలుఁ గేలుఁ గదలించి చెచ్చెరం గన్నులు విచ్చి చూడ
సమర్థుం డై ముందటఁ గని వెనుకఁ జూచి దివి విలోకించి దిక్కులు వీక్షించి
యెల్లయెడలం గలయ దర్శించి తనపురోభాగంబున హరి సంచరించుటం జేసి జాతి
వైరంబులు లేని నరపశుమృగాదులకు నాటపట్టయి సిరి గలిగి కామక్రోధాది
రహితులకు జీవనం బైన బృందావనంబుం బొడగాంచి యందె. 543

సీ. తన కన్యములు లేక తనరారి ముమ్మూలవిభుఁ డయ్యుఁ గ్రేపుల వెదకువాని
నఖిలజ్ఞుఁ డై యొక్కఁ డయ్యు నజ్ఞాకృతిఁ జెలికాండ్రఁ బెక్కండ్ర జీరువాని
బహిరంతరాద్యంతభావశూన్యుం డయ్యు నంతంత నడుగుచొప్పరయువాని
గురుగభీరుం డయ్యుఁ గురువులు వాఱుచు నట్టిట్టుఁ బొతరలాడువాని
ఆ. జాతిరహితుఁ డయ్యు జతురగోపార్భక, భావ మెల్ల నచ్చువడినమేని
చెలువువాని హస్తశీతాన్నకబళంబు, వానిఁ గాంచె నపుడు వాణిమగఁడు. 544

వ. కని సంభ్రమించి విరించి రాయంచ డిగ్గ నుఱికి కనకదండసుకుమారం బైన శరీ
రంబుతోడ నేలం జాఁగిలంబడి మణిగణసుప్రకాశంబు లైన తనకిరీటశిఖరప్రదే
శంబు లా కుమారునిపాదపద్మంబులు మోవ మ్రొక్కి తోరంబు లగు నానంద
బాష్పజలపూరంబుల నతనియడుగులు గడిగి మఱియును, 545

క. అడుగులపైఁ బడు లేచుం, బడుఁ గ్రమ్మఱ లేచు నిట్లు భక్తిన్ మును దాఁ
బొడగనినపెంపుఁ దలఁచుచు, దుడుకనిమహిమాబ్ధి నజుఁడు దుడు కడిచె నృపా.

వ. అంత నల్లనల్లన లేచి నిలుచుండి నయనారవిందంబులు దెఱచి గోవిందుని సంద
ర్శించి చతుర్ముఖుండు ముఖంబులు వంచి కృతాంజలి యై దిగ్గన డగ్గుత్తిక యి
డుచు నేకచిత్తంబునఁ జతుర్ముఖంబుల నిట్లని స్తుతియించె. 547

సీ. శంపాలతికతోడిజలదంబుకైవడి మెఱుఁగుటొల్లియతోడిమేనివానిఁ
గమనీయమృదులాన్నకబళవేత్రవిషాణవేణుచిహ్నంబులు వెలయువానిఁ
గుంజావినిర్మితకుండలంబులవాని శిఖిపింఛవేష్టితశిరమువాని
వనపుష్పమాలికావ్రాతకంఠమువాని నలినకోమలచరణములవానిఁ
ఆ. కరుణ గడలుకొనినకడగంటివాని గో,పాలబాలుభంగిఁ బరఁగువానిఁ
నగుమొగంబువాని ననుఁ గన్నతండ్రిని, నిను భజింతు మ్రొక్కి నీరజాక్ష.

మ. నను మన్నించి భవజ్జనంబులకు నానందంబు నిండించు నీ
తనురూపం బిదె నామనంబున కచింత్యం బయ్యె నీయుల్లస

ఘ్నవిశ్వాకృతి నెవ్వఁ డోపు నెఱుఁగం గైవల్యమై యొప్పు నా
త్మనివేద్యం బగు నీదువైభవముఁ జెందం బెట్టిదో యీశ్వరా. 549

క. విజ్ఞానవిధము లెఱుఁగక, తజ్ఞులు నీవార్త సెప్పఁ దనువాఙ్మనముల్
యజ్ఞేశ నీకు నిచ్చిన, యజ్ఞులు నినుఁ బట్టి గెలుతు రజితుఁడ వైనన్. 550

క. శ్రేయములు గురియు భక్తిని, జేయక కేవలము బోధసిద్ధికిఁ దపముం
జేయుట విఫలము పొల్లున, నాయము నేకుటను తలఁప నధికంబైనన్. 551

క. నిజముగ నిన్నెఱుఁగఁ గమును, నిజవాంఛలు నిన్నుఁ జేర్చి నీకథ వినుచున్
నిజకర్మలబ్ధభక్తిన్, సుజనులు నీ మొదలిటెంకిఁ జొచ్చి రధీశా. 552

సీ. విక్రియాశూన్యమై విషయిత్వమును లేని దగుచు నాత్మాకార మై తనర్చు
నంతఃకరణ మొక్కయధికసాక్షాత్కారవిజ్ఞానమునఁబట్టి వే ఱొరులకు
నెఱుఁగంగరాని దై యేపారి యుండుటఁజేసి నీనిర్గుణశ్రీవిభూతి
బహిరంగవీథులఁ బాఱక దిరము లై యమఱంబు లగు నింద్రియములచేత

ఆ. నెట్టకేలకైన నెఱుఁగంగ నగుఁ గాని, గుణవిలాసి నగుచుఁ గొమరుమిగులు
నీగుణవ్రజంబు నేర రా దెఱుఁగంగ, నొక్కమితము లేక యుంట నీశ. 553

క. తారాతుషారశీకర, భూరజముల కైన లెక్క బుధు లిడుదురు భూ
భారావతీర్ణకరుఁ డగు, నీరమ్యగుణాలి నెన్న నేర రగణ్యా. 554

శా. ఏవేళం గృపఁ జూచు నెన్నఁడు హరిన్ వీక్షింతు నం చాత్ముఁ డై
నీవెంటం బడి తొంటికర్మచయమున్ నిర్మూలముం జేయుచున్
నీవాఁడై తనువాఙ్మనోగతుల ని న్సేవించువిన్నాణి వో
కైవల్యాధిపలక్ష్మి నుద్దవడిఁ దాఁ గైకొన్న వాఁ డీశ్వరా. 555

ఉ. మాయల గల్గువారలను మాయలఁ బెట్టెడిప్రోడ నిన్ను నా
మాయఁ గలంచి నీమహిమమానముఁ జూచెద నంచు నేరమిం
జేయఁగఁ బూనితిం గరుణ సేయుము కావుము యోగిరాజవా
గ్గేయ దవాగ్నిఁ దజ్జనితకీలము గెల్చి వెలుంగ నేర్చునే. 556

సీ. సర్వేశ నే రజోజనితుండ మూఢుండఁ బ్రభుఁడ నేనని వెఱ్ఱిప్రల్లదమున
గర్వించినాఁడను గర్వాంధకారాంధనయనుండఁ గృపఁ జూడు నను బ్రధాన
మహదహంకృతినభోమరుదగ్నిజలభూమిపరివేష్టితాండకుంభంబులోన
నేడుజేనలమేన నెనయు నే నెక్కడ నీదృగ్విధాండంబు లేరి కైన

తే. సంఖ్య సేయంగరానివి సంతతంబు, నోలిఁ బరమాణువులభంగి నొడలిరోమ
వివరములయందె వర్తించు విపులభాతి, నెనయుచున్న నీ వెక్కడ నెంత కెంత.

తరలము. కడుపులోపల నున్నపాపఁడు గాలఁ దన్నినఁ గిన్కతో
నడువఁ బోలునె త్రాఁగి తల్లికి నాథ సన్నము దొడ్డనై

యడఁగి కారణకార్యరూపము లైన యీసకలంబు నీ
కడుపులోనిది గాదె పాపఁడఁ గాక నే మఱి యెవ్వఁడన్. 558

క. భూరిలయజలధినిద్రిత, నారాయణనాభికమలనాళమున నజుం
డారయఁ బుట్టె ననుట నిజ, మోరాజీవాక్ష పుట్టె నోటు తలంపన్. 559

సీ. నళినాక్ష నీ వాదినారాయణుండవు జలము నారము జీవచయము నార
మందు నీ వుంట నీయం దవి యుంటను నారాయణుం డను నామ మయ్యె
సకలభూతములకు సాక్షి వధీశుండ వబ్ధి నిద్రించు నారాయణుండ
నీమూర్తి యది నీకు నిజమూర్తి యనరాదు నలినసనాళముత్రోవ నడచి మున్ను
తే. కడఁగి నూఱేండ్లు వెదకి నేఁ గాన నయితి, నేకదేశస్థుఁడవు గా వనేకరుచివి
జగములో నుందు నీలోన జగములుండు, నరుదు నీమాయ నెట్లైన నగుచునుండు.

మ. విను మాయీశ్వర వేల్పులకు వెలుఁగు నీవిశ్వంబు నీమాయ గా
క నిజం బైన యశోద యెట్లు గనియెం గన్నార నీకుక్షిలోఁ
గనెం బో క్రమ్మఱఁ గాంచెనే భవదపాంగశ్రీఁ బ్రపంచంబు చ
క్కన లో నా వెలి యాను లోను వెలియుం గాదేఁ దదన్యం బగున్. 561

మ. ఒకఁడై యుంటివి బాలవత్సములలో నొప్పారి తీ వంతటన్
సకలోపాసితు లా చతుర్భుజులు నై సంప్రీతి నేఁ గొల్వఁగాఁ
బ్రకటశ్రీగలవాఁడ వైతి వటపై బ్రహ్మాండముల్ సూపి యొ
ల్లక యి ట్లొక్కఁడ వైతి నీవివిధలీలత్వంబుఁ గంటిం గదే. 562

క. ఎఱిఁగినవారికిఁ దోఁతువు, నెఱిఁ బ్రకృతిం జేరి జగము నిర్మింపఁగ నా
తెఱఁగున రక్షింపఁగ నీ, తెఱఁగున బ్రహరింప రుద్రు తెఱఁగున నీశా. 563

క. జలచరమృగసురమునినా, కులముల జన్మించి తీవు కుజనులఁ జెఱుపం
జెలిమిని సుజనుల మనుపను, దలపోయఁగ రాదు నీవిధంబు లనంతా. 564

ఆ. ప్రబ్బుగొలిపి యోగమాయ నిద్రించిన, యోపరాత్మభూమ యోగిరాజ
యే తెఱంగు లెన్ని యెప్పు డెచ్చోట నీ, హేల లెవ్వఁ డెఱుఁగు నీశ్వరేశ. 565

సీ. అది గాన నిజరూప మనరాదు కలవంటి దై బహువిధదుఃఖ మై విహీన
సంజ్ఞాన మై యున్న జగము సత్సుఖబోధతనుఁడ వై తుది లేక తనరు నీదు
మాయచేఁ బుట్టుచు మనుచు లే కుండుచు నున్నచందంబున నుండుచుండు
నొకఁడ వాత్ముఁడ వితరోపాధిశూన్యుండ వాద్యుండ వమృతుండ వక్షరుండ
ఆ. వద్వయుండవును స్వయంజ్యోతి వాపూర్ణుఁ
డవు పురాణపురుషుఁడవు నితాంత
సౌఖ్యనిధివి నిత్యసత్యమూర్తివి నిరం
జనుఁడ వీవు దలఁపఁ జనునె నిన్ను. 566

వ. దేవా యిట్టి నీవు జీవాత్మస్వరూపుండవును సకలాత్మలకు నాత్మయైన పరమాత్మ

స్వరూపకుఁడవు నని యెవ్వ రెఱుంగుదురు వారు గదా గురు వనియెడు దినకరుని
వలనఁ బ్రాప్తం బైనయుపనిషదర్థజ్ఞానం బను సునేత్రంబునం జేసి సంసారమిథ్యా
సాగరంబుఁ దరించినచందంబున నుండుదురు రజ్జువందు రజ్జు వని యెఱింగెడి
యెఱుక లేకుండ నయ్యెఱుంగమి నది సర్పరూపం బయి తోఁచినపిదప నెఱింగిన
వారివలన రజ్జువు రజ్జు వని యెఱుంగుచుండ సర్పరూపంబు లేకుండుకైవడి నాత్మ
యప్పరమాత్మ యని యెవ్వ రెఱుంగరు, వారి కయ్యెఱుంగమివలన సకలప్రపం
చంబుఁ గలిగి తోఁచు నాత్మ యప్పరమాత్మ యని యెవ్వ రెఱుంగుదురు వారి క
య్యెఱుకవలనఁ బ్రపంచంబు లేకుండు నజ్ఞానసంభావితనామకంబు లైనసంసార
బంధమోక్షంబులు జ్ఞానవిజ్ఞానంబులలోనివి గావు కావునఁ గమలమిత్రున కహో
రాత్రంబులు లేని తెఱంగునఁ బరిపూర్ణజ్ఞానమూర్తి యగు నాత్మయందు నజ్ఞానం
బు లేమిని బంధంబును సుజ్ఞానంబు లేమిని మోక్షంబును లే వాత్మ వైననిన్ను దేహా
దికం బని తలంచియు దేహాదికంబు నిన్నుఁగాఁ దలంచియు నాత్మ వెలి నుండు
నంచు మూఢులు మూఢత్వంబున వెదకుచుందురు. వారిమూఢత్వంబుఁ జెప్ప
నేల బుద్ధిమంతు లై పరతత్త్వంబుగాని జడంబును నిషేధించుచున్నసత్పురుషులు
తమశరీరంబులయంద నిన్నరయుచుందు రది గావున. 567

శా. దేవా నీచరణప్రసాదకణలబ్ధిం గాక లేకున్న నొం
డే వెంటం జను నీమహామహిము నూహింపంగ నెవ్వారికిన్
నీవా రై చనువారిలో నొకఁడ నై నిన్ గొల్చుభాగ్యంబు నా
కీవే యిప్పటిజన్మమం దయిన నొం డెం డైన నో యీశ్వరా. 568

తరలము. క్రతుశతంబులఁ బూర్ణకుక్షివి కాని నీవిటు క్రేపులున్
సుతులు నై చనుఁబాలు ద్రావుచుఁ జొక్కియాడుచుఁ గౌతుక
స్థితిఁ జరింపఁగఁ దల్లు లై విలసిల్లు గోవుల గోపికా
సతులధన్యత లెట్లు సెప్పఁగఁ జాలువాఁడ గృపానిధీ. 569

క. పరిపూర్ణంబుఁ బురాణముఁ, బరమానందంబు నైన బ్రహ్మమె చెలికాఁ
డరు దరుదు నందఘోష, స్థిరజనములభాగ్యరేఖ చింతింపంగన్. 570

సీ. ఏకాదశేంద్రియాధీశులు చంద్రాదు లేను ఫాలాక్షుండు నిట్లు సూడఁ
బదుమువ్వురము నెడపడక నింద్రియపాత్రముల నీపదాంభోజముల మరంద
మమృతంబుగాఁ ద్రావి యమర నేకైకేంద్రియాభిమానులమయ్యు నతికృతార్థ
భావుల మైతిమి పరఁగ సర్వేంద్రియవ్యాప్తులు నీమీఁద వ్రాల్చి తిరుగు
తే. గోపగోపికాజనముల గురువిశిష్ట, భాగ్యసంపదఁ దలపోసి ప్రస్తుతింప
నలవి గా దెవ్వరికి నైన నంబుజాక్ష, భక్తవత్సల సర్వేశ పరమపురుష. 571

శా. ఏలా బ్రహ్మపదంబు వేదములకున్ వీక్షింపఁగా రాని ని
న్నీలోకంబున నీవనాంతరమునం దీమందలోఁ గృష్ణ యం

చాలాపాదిసమస్తభావములు నీయందే సమర్పించు నీ
ప్రేలం దొక్కనిపాదరేణువులు పై వేష్టించినం జాలదే. 572

మ. నిను హింసించినపూతనాదులకు మున్ నీమేటిసంకేత మి
చ్చిన నీకుం బురదారపుత్త్రగృహగోస్త్రీప్రాణదేహాదు లె
ల్లను వంచింపక యిచ్చుగోపకులకున్ లక్షింప నే మిచ్చెదో
యని సందేహము దోఁచుచున్నది ప్రపన్నానీకరక్షామణీ. 573

క. దేహము కారాగేహము, మోహము నిగళంబు రాగముఖరములు రిపు
వ్యూహములు భక్తితో ని, న్నూహింపనియంతతడవు నోకమలాక్షా. 574

ఆ. ఆశ్రయించుజనుల కానందసందోహ, మీఁదలంచి వివిధ హేలతోడ
నప్రపంచకుండ వయ్యుఁ బ్రపంచంబు, వెలయఁజేయు దీవు విశ్వమూర్తి. 575

క. ఎఱిఁగినవారియెఱుంగమి, యెఱుఁగమె బహుభాష లేల యీశ్వర నీపెం
పెఱుఁగ మనోవాక్కులకున్, గుఱి సేయం గొలఁది గాదు గుణరత్ననిధీ. 576

క. సర్వము నీవ యెఱుంగుదు, సర్వవిలోకనుఁడ వీవ జగదధిపతివిన్
సర్వాపరాధు నను నో, సర్వేశ యనుగ్రహింపు చనియెద నింకన్. 577

క. జిష్ణు నిశాటవిపాటన, వృష్ణికులాంభోజసూర్య విప్రామరగో
వైష్ణవసాగరహిమకర, కృష్ణా పాషండధర్మగృహదావాగ్నీ. 578

వ. దేవా నీకుఁ గల్పపర్యంతంబు సమస్కరించెద నని యివ్విధంబున సంస్తుతించి ముమ్మాఱు వలగొని పాదంబులపైఁ బడి వీడ్కొని బ్రహ్మ దననెలవునకుం జనియె నతని మన్నించి భగవంతుండైన హరి తొల్లి చెడి తిరిగి వచ్చిన వత్సబాలకులం గ్రమ్మఱం గైకొని పులినంబుకడఁ జేర్చె నిట్లు. 579

క. క్రించుతనంబున విధి దము, వంచించినయేఁడు గోపవరనందను లో
క్కించుకకాలంబుగ నీక్షించిరి రాజేంద్ర బాలకృష్ణునిమాయన్. 580

ఆ. ఏమహాత్మమాయ నీవిశ్వ మంతయు, మోహితాత్మక మయి మునిఁగి యుండు
నట్టి విష్ణుమాయ నర్భకు లొక్కయేఁ, డెఱుఁగకుండి రనుట యేమివెఱఁగు.

వ. అప్పుడు. 582

మ. చెలికాఁడా యరుదెంచితే యిచటికిన్ నేమంబునం గ్రేపులున్
నెలవుల్ సేరె నరణ్యభూమివలనన్ నీవచ్చునందాఁకఁ జ
ల్దులు వీ రించుక యెవ్వరుం గుడువ రాలోకింపు రమ్మంచు నా
జలజాక్షుండు నగన్ భుజించి రచటన్ సంభాషలన్ డింభకుల్. 583

వ. ఇట్లు బాలకులతోడఁ జల్ది గుడిచి వారలకు నజగరచర్మంబు సూపుచు వనంబున నుండి తిరిగి. 584

పంచచామరము. ప్రసూనపింఛమాలికాప్రభావిచిత్రితాంగుఁడుం
బ్రసిద్ధశృంగవేణునాదపాశబద్ధలోకుఁడుం

ప్రసన్నగోపబాలగీతబాహువీర్యుఁ డయ్యె ను
ల్లసించి యేఁగె గోపకుల్ సెలంగి చూడ మందకున్. 585

వ. ఆసమయంబున. 586

క. పెనుఁబాము దమ్ము మ్రింగిన, మననందసుతుం డా పాము మర్దించి మముం
మనిచె నరణ్యములోపల, నని ఘోషించిరి కుమారు లాఘోషములోన్. 587

వ. అనిన విని నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 538

క. కని మనిచి యెత్తి పెంచిన, తనుజన్ములకంటె నందతనయుం డాఘో
షనివాసులకు మనోరంజనుఁ డె ట్లయ్యెను బుధేంద్ర చను నెఱిఁగింపన్. 589

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 590

సీ. అఖిలజంతువులకు నాత్మ వల్లభుఁ డైనభంగి బిడ్డలు నిండ్లుఁ బసిఁడి మొదలు
వస్తువు లెవ్వియు వల్లభంబులు గావు సకలాత్మకుం డైన జలజనేత్రుఁ
డఖిలజంతువులకు నాత్మ గావున ఘోషవాసుల కెల్లను వల్లభత్వ
మునను మిక్కిలి యొప్పె మూఁడులోకములకు హితము సేయఁగ జలజేక్షణుండు

ఆ. మాయతోడ మూర్తిమంతుఁడై యొప్పారుఁ, గలఁ డతండు నిఖిలగణములందు
భవతిధాతు వెట్లు భావార్థమై సర్వ,ధాతుగణమునందుఁ దనరు నట్లు. 591

క. శ్రీపతిపద మను నావను, బ్రాపించి భవాబ్ధి వత్సపదముగ ధీరుల్
రూపించి దాఁటి చేరుదు, రాపత్పదరహితు లగుచు నమృతపదంబున్. 592

ఆ. అఘునిఁ జంపి కృష్ణుఁ డాప్తులఁ దానును, జల్ది గుడిచి జలజసంభవునకుఁ
జిద్విలాస మైన చెలువు సూపిన కథఁ, జదువ వినినఁ గోర్కి సంభవించు. 593

వ. అని చెప్పి మఱియు వ్యాసనందనుం డి ట్లనియె. 594

క. రాగంబున బలకృష్ణులు, పౌగండవయస్కు లగుచుఁ బశుపాలకతా
యోగంబున బృందావన, భాగంబునఁ గాంచి రంతఁ బశువుల నధిపా. 595

వ. అయ్యెడఁ గృష్ణుం డొక్కనాఁడు రేపకడ లేచి వేణువు పూరించి బలభద్రస
హితుండై గోపకుమారులు దన్ను బహువారంబులు నైవారంబులు సేయ
మ్రోల నాలకదుపుల నిడికొని నిరంతరఫలకిసలయకుసుమంబులును గుసుమమ
కరందనిష్యందపానానందదిందిందిరకదంబంబును గదంబాదినానాతరులతాగుల్మ
సంకులంబును గులవిరోధరహితమృగపక్షిభరితంబును భరితసరస్సరోరుహాపరి
మిళితపవనంబును నయిన వనంబుఁ గని యందు వేడుకం గ్రీడింప నిశ్చయించి
యన్నం డన్న కిట్లనియె. 596

శా. శాఖాపుష్పఫలప్రభార నతలై చర్చించి యోదేవ మా
శాఖిత్వంబు హరింపు మంచు శుకభాషన్ నీ కెఱిఁగించుచున్
శాఖాహస్తములం బ్రసూనఫలముల్ సక్కన్ సమర్పించుచున్
శాఖిశ్రేణులు నీపదాబ్జముల కోజన్ మ్రొక్కెడిం జూచితే. 597

సీ. నిఖిలపావన మైన నీకీర్తిఁ బాడుచు నీతుమ్మెదలు వెంట నేఁగుదెంచె
నడవిలో గూఢుండ వైనయాశుఁడ వని మునరి కొల్వఁగ వచ్చె మునిగణంబు
నీలాంబరముతోడ నీవు జీమూతము వని నీలకంఠంబు లాడఁబోడఁగెఁ
బ్రియముతోఁ జూచుగోపికలచందంబున నినుఁ జూచె నదె హారిణీచయంబు
ఆ. నీవు విందవనుచు నిర్మలసూక్తులు, వలుకుచున్న విచటఁ బరభృతములు
నేఁడు విపినచరులు నీవు విచ్చేసిన, ధన్యు లైరిగాదె తలఁచి చూడ. 598

సీ. నీపాదములు సోఁకి నేఁడు వీరుత్తృణపుంజంబుతో భూమి పుణ్య యయ్యె
నీనఖంబులు దాఁకి నేఁడు నానాలతాతరుసంఘములు కృతార్థంబు లయ్యె
నీకృపాదృష్టిచే నేఁడు నదీశైలఖగమృగంబులు దివ్యకాంతిఁ జెందె
నీపెన్నురము మోవ నేఁడు గోపాంగనాజనములపుట్టువు సఫల మయ్యె
ఆ. నని యరణ్యభూమి నంకించి పసులను, మిత్రజనులు దాను మేపుచుండి
నలినలోచనుండు నదులందు గిరులందు, సంతసంబు మెఱయ సంచరించె. 599

వ. మఱియు నయ్యాశ్వరుండు. 600

సీ. ఒకచోట మత్తాళియూథంబు జుమ్మని మ్రోయంగ జుమ్మని మ్రోయుచుండు
నొకచోటఁ గలహంసయూథంబుగూడి కేంకృతులుసేయంగఁ గేంకృతులుసేయు
నొకచోట మదకేకియూథంబు లాడంగ హస్తాబ్జములు ద్రిప్పి యాడఁదొడఁగు
నొకచోట వనగజయూథంబు నడవంగ నయముతో మెల్లన నడవఁజొచ్చు
ఆ. గ్రౌంచచక్రముఖరఖగము లొక్కొకచోటఁ, బలుక వానియట్ల పలుకుఁ గదిసి
పులులసింహములనుబొడగనియొకచోటఁ,బఱచుమృగములందుఁదఱచు గూడి.

వ. మఱియును. 602

సీ. రా పూర్ణచంద్రిక రా గౌతమీ గంగ రమ్ము భగీరథరాజతనయ
రా సుధాజలరాశి రా మేఘబాలిక రమ్ము చింతామణి రమ్ము సురభి
రా మనోహారిణి రా సర్వమంగళ రా భారతీదేవి రా ధరిత్రి
రా శ్రీమహాలక్ష్మి రా మందమారుతి రమ్ము మందాకిని రా శుభాంగి
ఆ. యనుచు మఱియుఁ గలుగునాఖ్యలు గల గోవు, లడవిలోన దూరమందు మేయ
ఘనగభీరభాషఁ గడు నొప్పఁ జీరు నా, భీరజనులు వొగడఁ బెంపు నెగడ. 603

క. కాంతారవిహారమ్ముల, శ్రాంతుం డై గోపకాంకశయుఁ డగునన్నా
సంతుష్టిఁ బొందఁజేయు ని,రంతరకరచరణమర్ధనాదుల నధిపా. 604

క. పాడుచు నాడుచు మందట, లాడుచు నొండొరులఁ దాఁకు నాప్తులఁ గని బి
ట్టాడుచు జేతులవ్రేయుచుఁ, గ్రీడింతురు నగుచు బలుఁడు గృష్ణుఁడు నొకచోన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 605

సీ. వేదాంతవీథుల విహరించువిన్నాణి విహరించుఁ గాంతారవీథులందు
ఫణిరాజశయ్యపైఁ బవళించుసుఖభోగి పల్లవశయ్యలఁ బవ్వళించు

గురుయోగిమానసగుహలఁ గ్రుమ్మరుమేటి గ్రుమ్మరు నద్రీంద్రగుహలలోనఁ
గమలతోడఁ బెనంగి కడు డయ్యుచతురుఁ డాభీరజనులతోడఁ బెనఁగి డయ్యు

ఆ. నఖిలలోకములకు నాశ్రయుం డగు ధీరుఁ, డలసి తరులనీడ నాశ్రయించు
యాగభాగచయము లాహరించుమహాత్ముఁ, డడవిలోనిఫలము లాహరించు. 607

వ. ఆసమయంబున. 608

సీ. అలసినచోఁ గొంద ఱతిమోదమున వీఁపు లెక్కించుకొని పోదు రేపు మెఱసి
సొలసి నిద్రించినచో నూరుతల్పంబు లిడుదురు కొందఱు హితవు గలిగి
చెమరించి యున్నచోఁ జిగురుటాకులఁ గొంద ఱొయ్యన విసరుదు రుత్సహించి
దవ్వేఁగి నిలుచుచోఁ దడయక కొందఱు పదము లొత్తుదు రతిబాంధవమున

ఆ. గోపవరులు మఱియుఁ గొందఱు ప్రియమున, మాధవునకుఁ బెక్కుమార్గములను
బనులు సేసి రెల్లభవములఁ జేసిన, పాపసంచయములు భస్మములుగ. 609

వ. అయ్యవసరంబున శ్రీదామనామధేయుం డైన గోపాలకుండు రామకేశవులం
జూచి యి ట్లనియె. 610

గార్దభాకారుం డైన ధేనుకాసురుని బలభద్రుఁడు వధించుట

క. దూరంబునఁ దాలతరు,స్ఫారం బగు వనము గలదు పతితానుపత
ద్భూరిఫలసహిత మది యే, ధీరులు సొర వెఱతు రందు ధేనుకుఁ డుంటన్. 611

వ. ఆధేనుకాసురుండు మహాశూరుండును ఖరాకారుండును నై సమానసత్త్వసమేతు
లైనజ్ఞాతులుం దానును మనుష్యులం బట్టి భక్షించుచుండు నయ్యెడఁ బరిమ
ళోపేతంబు లై ననూతనఫలవ్రాతంబు లసంఖ్యాతంబులు గలవు వినుఁడు. 612

క. ఫలగంధము నాసాపుట,ములఁ జొచ్చి కలంచి చిత్తముల గొనిపోయెఁ
ఫలముల నమిలింపుదము మము, బలియురకును మీకు దైత్యభటు లడ్డంబే. 613

వ. అని పలికిన చెలికానిపలుకు లాదరించి విని నగి వారును దారును నుత్తాలం
బగు తాలవనంబునకుం జని యందు. 614

క. తత్తఱమున బలభద్రుఁడు, తత్తాలానోకహములఁ దనభుజబలసం
పత్తిఁ గదల్చుచు గ్రక్కున, మత్తేభముభంగిఁ బండ్లు మహిపై రాల్చెన్. 615

వ. అప్పుడు పండ్లు రాల్చినచప్పుడు సెవులకు దెప్పరం బయిన నదిరిపడి రిపుమర్దన
కుతుకంబున గార్దభాసురుండు. 616

మ. పదవిక్షేపములన్ సవృక్షధరణీభాగంబు గంపింపఁగా
రదముల్ దీటుచుఁ గత్తిరించిన చెవుల్ రాజిల్ల వాలంబు భీ
తిద మై తూలఁగఁ గావరంబున సముద్దీపించి గోపాలకుల్
బెదరన్ రామునిఱొమ్ము దన్నె వెనుకై బీరంబు దోరంబుగన్. 617

క. మఱియును దనుజుఁడు రామునిఁ, గఱవఁగ గమకించి తెఱపి గానక యతనిం
జొఱచుటఁ జూచుచు శౌర్యము, పఱివోవఁగ నింత నంతఁ బదములఁ దన్నెన్.

అంత బలభద్రుండు రౌద్రాకారంబున గర్దభాసురుపదంబులు నాలుగు నొక్క
ల నంటంబట్టి బెట్టు దట్టించి త్రిప్పి విగతజీవునిం జేసి. 619

ఒక తాలాగ్రముఁ దాఁకి వైవ నది కంపోద్రిక్తమై త్రుళ్లి వే
ఱొక తాలాగ్రముపైఁబడ న్నదియు నయ్యుగ్రాహతిన్ నివ్వ కొం
కొక తాలాగ్రముపైఁ బడన్ విఱిగి యిట్లొండొంటిపైఁ దాలవృ
క్షకముల్ గూలెఁ బ్రచండమారుతము దాఁకం గూలుచందంబునన్. 620

జంతువులందుఁ జేలమువిధంబున నే పరమేశుమూర్తియం
దంతయుఁ బుట్టు నట్టి జగదీశుఁ డనంతుఁడు దైత్యమాత్రు ని
ర్యంతయు సేయు టెంతపని యద్భుతమే విను మంతలోన వా
రంతముఁ బొందు టెల్లఁ గని యాతనిబంధులు గార్దభంబులై. 621

బలకృష్ణులపైఁ గవిసిన, బలియుర ఖరదైత్యభటులఁ బశ్చిమపాదం
బులు పట్టి తాలశిఖరంబుల కెగురఁగ వైచి వారు పొరిగొని రధిపా. 622

అప్పుడు. 623

కలమున నోలిఁ గూలిన, తాలద్రుమఖండదైత్యతనుఖండములన్
కలిత యై ధర జలధరమాలావృత మైన మింటిమాడ్కిన్ వెలిఁగెన్. 624

ధేనుకవనమున నమలిరి, మానవు లావేళఁ దాటిమ్రాఁకులఫలముల్
ధేనువులు మెసఁగెఁ గసవులు, ధేనుకహారభక్తకామధేనువు గలుగన్. 625

ఆ సమయంబున సురలు విరులవానలు గురియించి దుందుభులు మొరయించి రంతఁ
గమలలోచనుండు గోపజనజేగీయమానవర్తనుం డై యన్నయుం దానును గో
గణంబులం దోలుకొని మందకుం జనియె నయ్యెడ. 626

గోపదరేణుసంకలితకుంతలబద్ధమయూరపింఛు ను
ద్దీపితమందహాసశుభదృష్టిలసన్ముఖు నవ్యపుష్పమా
లాపరిపూర్ణు గోపజనలాలితవేణురవాభిరాము నా
గోపకుమారునిం గనిరి గోపసతుల్ నయనోత్సవంబుగన్. 627

కమలనయనువదనకమలమరందంబుఁ, దవిలి నయనషట్పదములవలనఁ
ద్రావి దినవియోగతాపంబు మానిరి, గోపకాంత లెల్ల గోర్కు లలర. 628

ఇట్లు గోపికలు సాదరంబుగం జూడ వ్రీడాహాసవినయంబులం జూచుచుఁ గ్రీడా
గరిష్ఠుం డయిన ప్రౌఢ గోష్ఠంబు ప్రవేశించె నంత రోహిణీయశోదలు గుఱ్ఱలవలని
ముచ్చికలు పిచ్చలింప నిచ్చకు వచ్చిన ట్లయ్యై వేళల దీవించిరి వారును మజ్జనోన్మ
ర్దనాదు లంగీకరించి సురభికుసుమగంధంబులు గైకొని రుచిరచేలంబులు గట్టికొని
రసోపపన్నంబు లయిన యన్నంబులు గుడిచి తృప్తులై మంజులశయ్యల సుప్తు
లయి యుండి రందు. 629

శ్రీకృష్ణుఁడు కాళియమర్దనము గావించుట

సీ. ఒకనాఁడు బలభద్రుఁ డొక్కఁడు రాకుండ గోపాలకులు దానుఁ గూడి కృష్ణుఁ
డడవికిఁ జని యెండ నాఁగోవులును గోపకులు నీరువట్టునఁ గుంది డస్సి
కాళిందిలో విషకలితతోయముఁ ద్రావి ప్రాణానిలంబులు వాసి పడిన
యోగీశ్వరేశుండు యోగివంద్యుఁడు కృష్ణుఁ డీక్షణామృతధార లెలమిఁ గురిసి
ఆ. పసుల గోపకులను బ్రదికించె మరలంగ, వారు దమకుఁ గృష్ణువలన మరల
బ్రదుకు గలిగె నంచు భావించి సంతుష్టమానసములఁ జనిరి మానవేంద్ర. 630

క. కాళియఫణిదూషిత యగు, గాళిందిఁ బవిత్రఁ జేయఁగా నుత్సుకుఁ డై
కాళిందీజలవర్ణుఁడు, కాళియుఁ వెడలంగ నడిచెఁ గౌరవముఖ్యా. 631

వ. అనిన నయ్యగాధజలంబువలన మాధవుం డెట్టినేర్పున సర్పంబుదర్పంబు మాపి
వెడలించె నందుఁ బెద్దకాలం బావ్యాళం బేల యుండె నెఱింగింపుము. 632

క. తొఱ్ఱులఁ గాచిన నందుని, కుఱ్ఱనిచరితామృతంబు గొనికొని చెవులన్
జుఱ్ఱంగఁ దనివి గల్గునె, వెఱ్ఱుల కయినను దలంప విప్రవరేణ్యా 633

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 634

సీ. మానవేశ్వర యొక్కమడుఁగు కాళిందిలోఁ గల దది యెప్పుడుఁ గాళియాహి
విషవహ్నిశిఖలచే వేఁచుచుండును మీఁదఁ బఱతెంచినంతన పక్షులైనఁ
బడి మ్రగ్గు నందుఁ దద్భంగశీకరయుక్త పవనంబు సోఁకినఁ బ్రాణు లెవ్వ
రైన నప్పుడ చచ్చు నట్టియా మడుఁగులో నుదకంబు పొంగుచు నుడుకుచుండఁ
తే. జూచి వెఱఁగంది కుజనుల స్రుక్కఁజేయ
నవతరించిన బలువీరుఁ డాగ్రహించి
భుజగవిషవహ్నిదోషంబు వోలియఁజేసి
సుజలఁ గావించి యీనదిఁ జూతు ననుచు. 635

వ. కృతనిశ్చయుం డై పూర్వజన్మభాగ్యంబులం దనచరణసంస్పర్శంబునకు యోగ్యం
బై తత్సమీపంబున విశాలవిటపశాఖాకదంబంబుతోనున్న కదంబభూజంబు నెక్కి.

మ. కటి చేలంబు బిగించి పింఛమునఁ జక్కం గొప్పు బంధించి దో
స్తటసంస్ఫాలన మాచరించి చరణద్వంద్వంబుఁ గీలించి త
త్కుటశాఖాగ్రముమీఁదనుండి యుఱికెన్ గోపాలసింహంబు ది
క్తటముల్ మ్రోయ హ్రదంబులో గుభగుభధ్వానం బనూనంబుగన్. 637

ఉ. భూరిమహాప్రతాపపరిపూర్ణభయంకరగోపబాలకం
ఠీరవపాతవేగవికటీకృతదుర్విషభీషణోర్మిసం
పూరిత మై వడిం గలఁగి పొంగి ధనుశ్శతమాత్రభాగవి
స్తారము వొందె నమ్మడుఁగు తప్తపయఃకణబుద్బుదోగ్ర మై. 638

శా. పాఠీనాకృతిఁ దోయరాశినడుమన్ భాసిల్లి మున్నాథుఁడై

కాఠిన్యక్రియ నీఁదునేర్పు దనకుం గల్మిన్ భుజంగేంద్రహృ
త్పీఠాగ్రంబున రోషవహ్ని లెగయన్ భీమంబుగా నీఁదె ను
ల్లోలోత్తుంగతరంగమై మడుఁగు దుర్లోక్యంబుగా బాహులన్. 639

వ. ఆ సమయంబున. 640

శా. బాలుం డొక్కఁడు వీఁడు నామడుఁగు విభ్రాంతోచ్ఛలత్కీర్ణక
ల్లోలం బై కలఁగం జరించె నిట నే లో నుంటఁ జూడండు మ
త్కీలాభీలవిశాలదుస్సహవిషాగ్నిజ్వాలలన్ భస్మమై
కూలంజేసెద నేఁడు లోకులకు నా కోపంబు దీపింపఁగన్. 641

వ. అని తలంచి విజృంభించి. 642

ఉ. ఘోరవిషానలప్రభలు గొబ్బునఁ గ్రమ్మఁగ సర్పసైన్యవి
స్ఫారుఁడు గాలి యోరగుఁడు వాఁడి వడిం గఱచెం బయోధరా
కారుఁ బయోవిహారు భయకంపవిదూరు మహాగభీరు నా
భీరకుమారు వీరు నవపీతశుభాంబరధారు ధీరునిన్. 643

క. కఱచి పిఱుతివక మఱియును, వెఱపక నిజవదనజనితవిషదహనశిఖల్
మెఱయఁ దననిడుదయొడలిని, నెఱి హరిఁ బెనఁగొనియె భుజగనివహపతి వడిన్.

వ. ఇట్లు భోగిభోగపరివేష్టితుండై చేష్టలు లేనివాని తెఱంగునఁ గానంబడుచున్న ప్రాణ
సఖునిం గనుంగొని తత్ప్రభావంబు లెఱుంగక తత్సమర్పితధనదారమనోరథ
మానసులు గావున. 645

చ. అదె మనకృష్ణునిం గఱచె నంతటఁ బోక భుజంగమంబు దు
ర్మదమున మేనఁ జుట్టికొని మానక యున్నది యింక నేమి సే
యుద మెటఁ జొత్త మేపురుషు లోపుదు రీయహి నడ్డపెట్ట నె
య్యది సదుపాయ మంచుఁ బడి రార్తరవంబులఁ దూలి గోపకుల్. 646

క. గోపకుమారకశేఖరు, నేపున సర్పంబు గఱచు టీక్షించి వగన్
మేపులకుఁ దొలఁగి గోవులు, వాపోవుచు నుండె వృషభవత్సంబులతోన్. 647

క. భూతలము వడఁకె నుల్కా, పాతంబులు మింటఁ గానఁబడె ఘోషములో
ప్రేతలకును గోపకసం, ఘాతముల కదరె వలకడకన్ను లిలేశా. 648

వ. అంత నాదుర్నిమిత్తంబులు వొడగని బెగడు గదిరినచిత్తంబుల నుత్తలపడుచు
మంద నున్న నందయశోదాదులైన గోపగోపికాజనంబులు హరిబళసరి యెఱుం
గక గోపాలగోగణపరివృతుండైన కృష్ణం డెక్కడ నైనం జిక్కనోపు నని పొ
క్కుచుం బెక్కువ లయిన మక్కువలు చెక్కు లొత్త నొక్కపెట్ట బాలవృద్ధసమే
తులై మహాఘోషంబున నాఘోషంబు వెలువడి. 649

క. వారిబ్భంగి నెఱుంగని, వారై హరిఁ జూడఁబోవ వడిగొని నగుచున్
వారింపఁడయ్యె రాముఁడు, వారిని హరిలా వెఱుంగువాఁ డయ్యు నృపా. 650

వ. అంతలోన వారునుం దానును గాంతారమార్గంబు వట్టి పోవుచు నెడనెడగోప గోష్పదంబులసందుల నింత నంత నక్కడక్కడ యవాంకుశహలకమలకులిశ చక్రచాపకేతనాదిరేఖాలంకృతంబులై మార్గాభరణంబు లైన హరిచరణంబుల జాడఁ గని చొప్పు దప్పక చని దుర్ఘటం బయిన యమునాతటంబు సేరి వారిమధ్యం బున నితరుల కసాధ్యం బైన సర్పంబుచేతఁ గాటుపడి దర్పంబుసూపక భోగిభోగ పరివృతుండైన కృష్ణుని గృష్ణకృష్ణేతివిలాపంబులఁ దాపంబులం బొందుచుఁ దత్కాలంబునం బ్రతికూలం బయ్యె ననుచు దైవంబుఁ దిట్టు గోపకులను గోపికలం గలసి మేఁత లుడిగి ఱెప్ప లిడక కృష్ణునిం దప్పక చూచుచు నొరలుచున్న గోవులం గని రందు గోపికలు యశోదం బట్టుకొని విలపించు చుఁ గృష్ణు నుద్దేశించి యి ట్లనిరి. 651

సీ. ఎదురువచ్చినఁ జాల నెదురుగాఁ జనుదెంతు వెదురువచ్చిన నేఁ డదేల రావు
చూచినఁ గృపతోడఁ జూచుచుందువు నీవు సూచినఁ గనువిచ్చి చూడ వేల
డాసిన నఱలేక డాయంగ వత్తువు డాసిన నేటికి డాయ విచటఁ
జీరిన నో యని చెలరేఁగి పలుకుదు విదియేమి సీరిన నెఱుఁగ కుంట

ఆ. తలఁపు సేయునంతఁ దలపోయుచుందువు, తలఁపు సేయ నేఁడు దలఁప వకట
యనుచు భక్తివివశ లాడెడికై వడి, వ్రేత లెల్ల నాడి వివశ లైరి. 652

వ. ఆ సమయంబున నందయశోదాదులు హరిం జూచి యధికం బైన శోకంబున ని ట్లనిరి. 653

క. విషకుచయుగ యగు రక్కసి, విషకుచదుగ్ధంబు ద్రావి విషవిబయుఁడ వై
విషరుహలోచన యద్భుత, విషయుం డగు నీకు సర్పవిష మెక్కెఁగదా. 654

క. కట్టా క్రూరభుజంగము, గట్టలుకన్ నిన్నుఁ గఱవఁ గంపించితివో
తిట్టితివో పాపపువిధిఁ, బట్టి మముం దలఁచి కాఁకఁ బలవించితివో. 655

క. పన్నగము మమ్ముఁ గఱవక, ని న్నేటికిఁ గఱచెఁ గుత్తు నెమ్మి గలిగి నీ
వున్నను మము రక్షింతువు, నిన్నున్ రక్షింప నేము నేరము తండ్రీ. 656

ఉ. చూడ వదేమి గారవపుఁజూపుల మమ్ము సఖాలితోడ మా
టాడ వదేమి నర్మముగ నందెలు పాదములందు మ్రోయ నేఁ
డాడ వదేమి నర్తనము లవ్వలమ్రోలను గోపికావళిం
గూడ వదేమి నవ్వులకు గోపకుమారవరేణ్య చెప్పుమా. 657

సీ. శ్రవణరంధ్రంబులు సఫలతఁ బొందంగ నెలమి భాషించువా రెవ్వ రింకఁ
గరచరణాదులకలిమి ధన్యత నొంద నెగిరి పైఁ బ్రాఁకువా రెవ్వ రింక
నయనయుగ్మంబు లున్నతి గృతార్థములు గా నవ్వులు సూపువా రెవ్వ రింక
జిహ్వలు గౌరవశ్రీఁ జేరఁ బాటలయెడఁ బలికించువా రెవ్వ రింకఁ

ఆ. దండ్రి నీవు సర్పదష్టుండ వై యున్న, నిచట మాకుఁ బ్రభువు లెవ్వ రింక

మరగి పాయలేము మాకు నీతోడిద, లోక మీవు లేనిలోక మేల. 658

వ. అని యొండొరులం బట్టుకొని విలపించుచుం గృష్ణునితోడన మడుఁగుఁజొత్తము చత్తమనుచుఁ గృష్ణవిరహవేదనానలభారతప్తులై మడుఁగుఁజొరఁబాఱుచున్న వారలఁ గనుంగొని భగవంతుం డైన బలభద్రుండు మీరు మీఁ దెఱుంగరు ధైర్యంబువిడుచుట కార్యంబు గాదు సహించి చూడుం డనుచు వారిని వారించె.

క. తనుఁ గూర్చి యివ్విధంబున, వనితలు బిడ్డలును వారు వాపోయెడి ఘో
షనివాసులఁ గని కృష్ణుఁడు, మనుజునిక్రియ నొకముహూర్తమాత్రము జరపెన్.

శా. అంతం గృష్ణుఁడు మేను వెంప భుజగుం డావృత్తులం బాసి తా
సంతప్తాయతభోగుఁడై కఱచుటల్ పాలించి నిట్టూర్పుతో
శ్రాంతుం డై తల లెత్తి దుర్విషము నాసావీథులం గ్రమ్మ దు
శ్చింతన్ దిక్కులు సూచుచుం దలఁగి నిల్చెన్ ధూమకాష్ఠాకృతిన్. 661

చ. వెఱ మెర లేనియట్టి బలువీరుఁడు కృష్ణకుమారుఁ డొక్కచేఁ
జఱచి ఖగేంద్రుచందమునఁ జక్కన దౌడలు వట్టి కన్నులం
జొఱచొఱ దుర్విషానలము జొబ్బిలుచుండఁగ నెత్తి లీలతో
జిఱజిఱఁ ద్రిప్పి వైచెఁ బరిశేషితదర్పముఁ గ్రూరసర్పమున్. 662

వ. ఇట్లు వేగంబుగ నాగంబు వీచి వైచి జగజెట్టి యైన నందునిపట్టి రెట్టించిన సంభ్రమంబున.

సీ. ఘనయమునానదీకల్లోలఘోషంబు నరసమృదంగఘోషంబు గాఁగ
సాధుబృందావనచరచంచరీకగానంబు గాయకసుగానంబు గాఁగ
కలహంససారసకమనీయమంజుశబ్దంబులు తాళశబ్దములు గాఁగ
దివినుండి వీక్షించు దివిజగంధర్వాదిజనులు సభాసీనజనులు గాఁగ

తే. బద్ధరాగాదిరత్నప్రభాసమాన, మహితకాళీయఫణిఫణామండపమున
నళినలోచనవిఖ్యాతనర్తకుండు, నిత్యనైపుణ్యమునఁ బేర్చి నృత్య మాడె. 664

శా. కుక్షిన్ లోకము లున్న గౌరవముతో గోపాకృతి న్నున్నయా
రక్షోహంత వడిన్ మహాఫణిఫణారంగప్రదేశంబుపై
నక్షీణోద్ధతి నాడుఁ బాడుఁ జెలఁగున్ హాసంబుతోడం బద
ప్రక్షేపంబులు సేయుఁ గేళిగతులం బ్రాణైకశేషంబుగన్. 665

క. ఘనతరసుషిరానద్ధ,స్వనములతో సిద్ధసాధ్యచారణగంధ
ర్వనిలింపమునిసతులు చ,య్యనఁ గురిసిరి విరులవాన లాడెడుహరిపై. 666

వ. ఇట్లు దుష్టజనదండధరావతారుం డైనహరి వడి గలిగిన పడగలమీఁదఁదాండవంబు సలుప బెండుపడి యొండొండ ముఖంబుల రక్తమాంసంబు లుమియుచుఁ గన్నుల విషంబు గ్రక్కుచు నుక్కుసెడి చిక్కి దిక్కులు సూచుచుం గంఠగతప్రాణుం డై ఫణీంద్రుండు తనమనంబున. 667

ఉ. వేలుపులైన లావు సెడి వేదనఁ బొందుచు నావిషానల
జ్వాలలు సోఁకినంతటన చత్తురు నేఁ డిది యేమిచోద్య మా
భీలవిషాగ్ని హేతిచయపీడకు నోర్చియు గ్రమ్మఱంగ నీ
బాలుఁడు మత్ఫణాశతము భగ్నము గా వెసఁ ద్రొక్కి యాడెడిన్. 668

క. ఈతఁడు సర్వచరాచర,భూతేశుం డైన పరమపురుషుఁడు సేవా
ప్రీతుఁడు శ్రీహరి యగు నని, భీతిఁ శరణంబు నొందె బి ట్టలసి నృపా. 669

కాళియునిభార్యలైన నాగాంగనలు శ్రీకృష్ణుని నుతించుట

వ. ఇట్లు క్రూరంబు లైనహరిచరణప్రహారంబులం బడగ లెడసి నొచ్చి చచ్చిన క్రియం బడి యున్న పతిం జూచి నాగకాంతలు దురంతం బైన చింతాభరంబున నివ్వటిల్లెడు నెవ్వగల నొల్లంబోయి పల్లటిల్లినయుల్లంబుల. 670

మ. కచబంధంబులు వీడ భూషణములు లాకంపింప గౌఁదీవియల్
కుచయుగ్మంబులవ్రేఁగునం జడియఁ బైకొంగుల్ వడిఁ జాఱఁగాఁ
బ్రచురభ్రాంతిఁ గలంగి ముందట రుదద్బాలావలిం గొంచు స్రు
క్కుచు భక్తిం జని కాంచి రాగుణమణిఁ గోపాలచూడామణిన్. 671

వ. కని దండప్రణామంబు లాచరించి నిటలతటఘటితకరకమలలై యి ట్లనిరి. 672

క. క్రూరాత్ముల దండింపఁగ, ధారుణిపై నవతరించి తనరెడి నీ కీ
క్రూరాత్ముని దండించుట, క్రూరత్వము గాదు సాధుగుణము గుణాఢ్యా. 673

క. పగవారిసుతులయందును, బగ యించుక లేక సమతఁ బరఁగెడి నీకుం
బగ గలదె ఖలుల నడఁచుట, జగదవనముకొఱకుఁ గాక జగదాధారా. 674

క. నిగ్రహమె మము విషాస్యుల, నుగ్రుల శిక్షించు టెల్ల నూహింప మహా
నుగ్రహము గాక మాకీ, నిగ్రహము విషాస్యభావనిర్గతిఁ జేసెన్. 675

ఉ. ఎట్టితపంబు సేసెనొకొ యెట్టిసుకర్మము లాచరించెనో
యెట్టినిజంబు వల్కెనొకొ యీ ఫణి పూర్వభవంబునందు ము
న్నెట్టిమహానుభావులకు నెన్నఁడుఁ జేరువ గాని నీవు నేఁ
డిట్టివినోదలీలఁ దల లెక్కి నటించెద వీఫణీంద్రుపై. 676

మ. బహుకాలంబు దపంబు సేసి వ్రతముల్ పాటించి కామించి నీ
మహనీయోజ్జ్వలపాదరేణుకణసంస్పర్శాధికారంబు శ్రీ
మహిళారత్నము దొల్లి కాంచె నిదె నేమం బేమియుఁ లేక యీ
యహి నీపాదయుగాహతిం బడసె నేఁ డత్యద్భుతం బీశ్వరా. 677

ఉ. ఒల్లరు నిర్జరేంద్రపద మొల్లరు బ్రహ్మపదంబు నొందఁగా
నొల్లరు చక్రవర్తిపద మొల్లరు సర్వరసాధిపత్యము
న్నొల్లరు యోగసిద్ధి మఱి యొండుభవంబుల నొందనీని నీ
సల్లలితాంఘ్రిరేణువులసంగతి నొందినధన్యు లెప్పుడున్. 678

క. ఘనసంసారాహతు లగు, జను లాకాంక్షింపఁ గడు నశక్యం బగు శో
భనము సమక్షంబున నహి, గనియెం దామసుఁడు రోషకలితుం డయ్యెన్.

వ. దేవా సకలపురుషాంతర్యామిరూపత్వంబువలనఁ బరమపురుషుండ వయ్యును నప
రిచ్ఛిన్నత్వంబువలన మహాత్ముండ వయ్యును నాకాశాదిభూతసమాశ్రయత్వంబు
వలన భూతవాసుండ వయ్యును భూతమయత్వంబువలన భూతశబ్దవాచ్యుండ
వయ్యును గారణాతీతత్వంబువలనఁ బరమాత్ముండవయ్యును జ్ఞానవిజ్ఞానపరిపూర్ణ
త్వంబు గలిగి నిర్గుణత్వనిర్వికారత్వంబులవలన బ్రహ్మంబవయ్యును బ్రకృతిప్రవర్త
కత్వంబువలన ననంతశక్తివై యప్రాకృతుండవయ్యునుగాలచక్రప్రవర్తకత్వంబు
వలనఁ గాలుండ వయ్యును గాలశక్తి సమాశ్రయత్వంబువలన గాలనాభుండ
వయ్యును సృష్టిజీవనసంహారాదిదర్శిత్వంబువలనం గాలావయవసాక్షి వయ్యును
నొప్పు నీకు నమస్కరించెదము మఱియును. 680

సీ. విశ్వంబు నీవ యై విశ్వంబుఁ జూచుచు విశ్వంబు సేయుచు విశ్వమునకు
హేతువవై పంచభూతమాత్రేంద్రియములకు మనఃప్రాణబుద్ధిచిత్త
ముల కెల్ల నాత్మ వై మొనసి గుణంబుల నావృత మగుచు నిజాంశభూత
మగునాత్మచయమున కనుభూతి సేయుచు మూఁడహంకృతులచే ముసుఁగువడక

తే. నెఱి ననంతుఁడవై దర్శనీయమవివి, గాక సూక్ష్ముఁడ వై నిర్వికారమహిమఁ
దనరి కూటస్థుఁ డన సమస్తంబు నెఱుఁగు, నీకు మ్రొక్కెద మాలింపు నిర్మలాత్మ.

వ. మఱియుఁ గలండు లేఁడు సర్వంబు నెఱుంగు నించుక యెఱుంగు బద్ధుండు
విముక్తుం డొకం డనేకుండు నను నివి మొదలుగాఁ గలవాదంబులు మాయవలన
ననురోధింపుదురు గావున నానావాదానురోధకుండ వయ్యును నభిధానాభిధేయ
శక్తిభేదంబులవలన బహుప్రభావప్రతీతుండ వయ్యును జక్షురాదిరూపంబుల
వలనఁ బ్రమాణరూపకుండ వయ్యును నిరపేక్షజ్ఞానంబు కలిమిం గవి వయ్యును
వేదమయనిశ్వాసత్వంబువలనఁ శాస్త్రయోని వయ్యును సంకర్షణవాసుదేవ
ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధరూపంబులవలనఁ జతుర్మూర్తి వయ్యును భక్తజనపాలకుండ
వయ్యును నంతఃకరణప్రకాశకత్వంబు గలిగి సేవకజనఫలప్రదానంబుకొఱకు
గుణాచ్ఛాదకుండ వయ్యును జిహ్వాదివర్తనంబులఁ గానఁదగిన గుణంబులకు
సాక్షివై యొరుల కెఱుంగరాని నగోచరుండ వయ్యును దర్కింపరాని పెంపు
వలన నవ్యాహతవిహారుండ వయ్యును సకలకార్యహేతు వయ్యు నంతఃకరణ
ప్రవర్తకత్వంబువలన హృషీకేశుండ వయ్యును సాధనవశంబు గాని యాత్మారా
మత్వంబువలన ముని వయ్యును స్థూలసూక్ష్మగతుల నెఱుంగుచు నెందుం
జెందక నీవు విశ్వంబు గాకయు విశ్వంబు నీవ యయ్యును విశ్వభావాభావసంద
ర్శనంబు సేయుచు విద్యావిద్యలకు హేతు వయిన నీకుం బ్రణామంబు లాచరిం
చెద మవధరింపుము. 682

క. లోకజనిస్థితిలయములు, గైకొని చేయుదువు త్రిగుణకలితుఁడవై కా
లాకారమున నమోఘ, శ్రీకలితుడ వగుచు నిచ్చ సెందక యీశా. 683

క. నీశాంతులు గానితనువు, లీశా యీమూఢజాతు లీసజ్జాతుల్
నీశాంతతనువులందుఁ బ్రకాశింతువు ధర్మహితముగా సుజనులలోన్. 684

ఉ. నేరము లెన్న నెక్కడివి నేము దలంచతలంపులోపలన్
నేరుపు లున్నవే సుతుల నేరమి, దండ్రులు త్రోచి పుచ్చరే
నేరము సేయువారి ధరణీపతు లొక్కొకమాటు గావరే
నేరము గల్గు మద్విభుని నేఁడిటఁ గావఁ గదే కృపానిధీ. 685

శా. బాలుం డీతఁడు మంచివాఁ డనుచుఁ జెప్పన్ రాము క్రూరుండు దు
శ్శీలుం డౌ నవు నైన నేము సుభగశ్రీఁ బాసి వైధవ్యదు
ష్టాలంకారముఁ బొంద నోడెద మనాథాలాప మాలింపవే
చాలున్ నీపదతాండవంబు పతిభిక్షం బెట్టి రక్షింపవే. 686

ఉ. ఆకుల మయ్యె భోగ మిదె యాఁదల లన్నియు వ్రస్సెఁ బ్రాణముల్
రాకలఁ బోకలం బొలిసె రాయిడి వెట్టక మానిజేశుపై
నీకరుణాకటాక్షములు నిల్పఁగదే తగ నోసమస్తలో
కైకశరణ్య యోయభయకారణ యోకమలామనోహరా. 687

ఆ. మమ్ముఁ బెండ్లిసేయు మాప్రాణవల్లభు, బ్రాణ మిచ్చి కావు భక్తవరద
నీవు సేయుపెండ్లి నిత్యంబు భద్రంబుఁ, బిన్ననాఁటిపెండ్లి పెండ్లి గాదు. 688

ఇంద్ర. నీ యాన యెవ్వారిని నిగ్రహింపం, డాయుగ్రపాపాకృతి నందఁ డింకన్
నీయాజ్ఞలో నుండెడు నేఁటఁగోలెన్, మాయీశుప్రాణంబులు మాకు నీవే.

వ. అని యిట్లు తమపెనిమిటి బ్రదుకుఁ గోరెడిభుజగసతులయందు శరణాగతరక్షకుం
డైన పుండరీకాక్షుండు గరుణించి చరణఘట్టనంబు సాలించి తలంగిన నెట్టకేలకు
బ్రాణేంద్రియంబుల మరలం బడసి చిదిసి నలఁగినతలలు సవరించుకొని వగర్చుచు
భుజగపతి జలజనయనునికి నంజలి సేసి మెల్లన యిట్లనియె. 690

చ. మలఁకలు మాప్రచారములు మాముఖముల్ విషవహ్నిఘోరముల్
ఖలులము రోషజాతులము గర్వుల మే మొక మంచివారమే
నళినదళాక్ష ప్రాణులకు నైజగుణంబులు మాన నేర్చునే
వెలయవె మావికారములు వింతలె మే లొనరించి యీశ్వరా. 691

సీ. వివిధభావాకారవీర్యబీజాశయజనయోనియుతముగా జగము లెల్ల
నీవ చేసితి మున్ను నే మాజగంబులో సహజకోపనులము సర్పములము
దుర్వార మైన నీతోరంపుమాయ నే మెఱిఁగి దాఁటెడుపని కెంతవార
మంతకుఁ గారణ మఖిలేశ్వరుండవు సర్వజ్ఞుఁడవు నీవు జలజనయన

తే. మనిచెదవేని మన్నించి మనుపు నన్ను, నిగ్రహించెదవేనిని నిగ్రహింపు

మింక సర్వేశమాయిమ్ము లెందుఁగలవు, చిత్తమందున్న క్రమమునఁ జేయఁదగును.

క. నాపుణ్య మేమి సెప్పుదు, నీపాదరజంబుఁ గంటి నే సనకాదుల్
నీపాదరజము గోరుదు, రేపదమం దున్ననైన నిఁక మేలు హరీ. 693

వ. అని విన్నవించినఁ గాళియుపలుకులు విన నవధరించి కార్యమానసుం డయిన సర్వేశ్వరుం డతని కిట్లనియె. 694

క. గోవర్గముతో మనుజులు, ద్రావుదు రీమడుఁగునీరు దగ దిం దుండక
నీవును నీబాంధవులును, నీవనితలు సుతులుఁ జనుఁడు నేఁ డంబుధికిన్. 695

క. నిను నే శాసించినకథ, మనమునఁ జింతించి రేపు మాపును గీర్తిం
చిన మనుజులు నీభయమును, వినుమెన్నఁడుఁ బొంద రెందు విషవిజయముతోన్.

చ. ఇది మొద లెవ్వరైన నరు లీయమునాతటినీహ్రదంబులో
వదలక తోఁగి నన్ను నుపవాసముతోడఁ దలంచి కొల్చుచుం
గదలక దేవతాదులకుఁగా జలతర్పణ మాచరించినన్
సదమలచిత్తులై దురితసంఘముఁ బాయుదు రాక్షణంబునన్. 697

ఆ. గరుడభీతి రమణకద్వీప మొల్లకీ, మడువుఁ జొచ్చి తీవు మత్పదాబ్జ
లాంఛనములు నీతలను నుంటఁజూచి యా, పక్షిరాజు నిన్నుఁ బట్టఁ డింక. 698

వ. అని యిట్లు విచిత్రవిహారుం డైన గోపాలకృష్ణకుమారుం డానతిచ్చిన నియ్యకొని చయ్యన నయ్యహీంద్రుండు తొయ్యలులుం దానును నెయ్యంబున నయ్యీశ్వరునకు నవ్యదివ్యాంబరాభరణరత్నమాలికానులేపనంబులు సమర్పించి తేఁటి తండంబులకు దండ యగు నీలోత్పలంబులదండయిచ్చి పుత్రమిత్రకళత్రసమేతుండై బహువారంబులు గైవారంబుసేసి వలగొని మ్రొక్కి లేచి వీడ్కొని రత్నాకరద్వీపంబునకుం జనియె నిట్లు. 699

క. వారిజలోచనుఁ డెవ్వరు, వారింపఁగ లేని ఫణినివాసత్వంబున్
వారించిన యమున సుధా, వారిం బోలుపారె నెల్లవారికిఁ బ్రియమై. 700

కాళియుని పూర్వకథ

వ. అనిన విని మునీంద్రా యేమికారణంబునఁ గాళియుండు భుజగనివాసం బయిన రమణకద్వీపంబు విడిచె నతం డొక్కరుండును గరుడున కేమి తప్పు దలంచె నని నరవరుం డడిగిన మునివరుం డిట్లనియె. 701

సీ. సర్పభీకవులై నజను లెల్ల నెలనెల సరసభక్ష్యములు వృక్షముల మొదల
సర్పంబులకుఁ బెట్ట సర్పంబులును మును సర్పాంతకుఁడు దమ్ముఁ జంపకుండఁ
బ్రతిమాసమును దమభాగభక్ష్యంబు లాపక్షిరాజున కిచ్చి బ్రదుకుచుండ
విషవీర్యదుర్మదావిష్టుఁడై కాళియుఁ డహికులాంతకునిపా లపహరించి

తే. యాక తనపాలిబలిభాగ మెల్లఁ దినిన, విని ఖగేంద్రుఁడు కోపించి వీనితలలు
సీరి చెండాడి భోగంబు చించివైచి, ప్రాణములఁబాపి వచ్చెదఁ బట్టి యనుచు.

క. అక్షీణకనకసన్నిభ, పక్షయుగోద్ధూతఘోరపవమానమహా
విక్షేపకంపితానేకక్షోణీధరేంద్రుఁ డగుచు గరుడుఁడు వచ్చెన్. 703

ఉ. వచ్చినసర్పవైరిఁ గని వ్రాలక లేచి మహాఫణావళుల్
విచ్చి దృగంచలంబుల నవీనవిషాగ్నికణంబు లొల్కఁగా
నుచ్చలదుగ్రజిహ్వలు మహోద్ధతిఁ ద్రిప్పుచు నూర్పులందఁ గా
ర్చిచ్చెగయంగఁ బాఱి కఱచెన్ విహగేంద్రు నహీంద్రుఁ డుగ్రతన్. 704

క. కఱచినభుజగముఁ గదముల, విఱుగఁగ వదనములు విషము వెడలఁగ శిరముల్
పఱియలుగ నడిచె గరుడుఁడు, తఱిమి కనకరుచులు గలుగుతన డాఱెక్కన్.

వ. ఇట్లహికులారాతిచేత వ్రేటువడి వెఱచి పఱతెంచి కాళియుం డీగభీరం బయిన
మడుఁగుఁ జొచ్చె మఱియు నొక్కవిశేషంబు గలదు. 706

సీ. మున్ను సౌభరి యనుముని యీహ్రదంబునఁ దపము సేయుచు నుండ ధరణిలోన
నాఁకలిగొని పన్నగాంతకుఁ డొకనాఁడు సనుదెంచి యిందులజలచరేంద్రు
నొడిసి భక్షించిన నున్నమీనము లెల్ల ఖిన్నంబులై వగఁ గ్రిస్సి యున్నఁ
జూచి యామునిరాజు శోకించి కోపించి గరుడుఁడు నేఁడాదిగాఁగ నిందుఁ

తే. జొచ్చి మీనంబులను మ్రింగఁ జూచెనేనిఁ
జచ్చుఁ గావుత మని యుగ్రశాప మిచ్చెఁ
గాళియుం డొక్కఁ డా శాపకథ యెఱుంగు
నితరభుజగంబు లెవ్వియు నెఱుఁగ వధిప. 707

వ. అది కారణంబుగాఁ గాళియుం డీమడుఁగుఁ జొచ్చియున్న గోమనుజరక్షణార్థంబు
కృష్ణుం డతని వెడలించె నిట్లు దివ్యగంధాంబరసువర్ణమణిగణమాలికాలంకృతుం
డై మడుఁగు వెడలి వచ్చిన మాధవుం గని ప్రాణలాభంబులం బొందినయింద్రియం
బులంబోలె యశోదారోహిణీసమేత లయినగోపికలును నందసునందాదు
లైన గోపకులును మూర్ఛలం బాసి తేఱి తెప్పిఱి లేచి పరమానందంబునం
బొందిరి బలభద్రుండు తమ్ముని నాలింగనంబు సేసె నప్పుడు. 708

క. అంకెలు వైచె వృషభము లహంకారముతోడ లేఁగ లట్టిట్టుఱికెం
బొంకముల నొప్పె ధేనువు, లంకురితము లయ్యెఁ దరువు లాహరిరాకన్. 709

క. నీసుతుఁ డహిచే విడివడె, నీసురచిరభాగ్యమహిమ నిశ్చల మనుచున్
భూసురులు సతులుఁ దారును, భాసురవచనముల నందుఁ బలికి రిలేశా. 7.0

శా. నిన్నా యుగ్రభుజంగమంబు గఱవన్ నీవాపదం బొందుచున్
న న్నేమంటి తనూజ యోడవు గదా నాహీన నాతంత్రి రా
వన్నా యంచు శిరంబు మూర్కొని నిజాంకాగ్రంబుపై నిల్పుచుం
గన్నీ రొల్కఁగఁ గౌఁగిలించెఁ దనయున్ గారాముతోఁ దల్లి దాన్. 711

వ. ఇట్లు పరమసంతోషులై ఘోషజను లా రేయి కాళిందీతటంబున నాఁకలి నీరు

పట్టుల డస్సి క్రుస్సి గోవులుం దారు నుండ నగణ్యం బగు నయ్యరణ్యంబున నొక్క దవానలంబు పుట్టి చుట్టు ముట్టికొని నడురేయి నిద్రితం బైన వ్రజంబుమీఁద గదిసిన నదిరిపడి లేచి దందహ్యమానదేహు లయి సకలజనులును మాయామనుజ బాలకుం డైన హరికి శరణాగతు లై యి ట్లనిరి. 712

గోగోపగోపికాసంఘముఁ గార్చిచ్చు చుట్టుకొనుట

మ. అదె వచ్చెన్ దవవహ్ని ధూమకణకీలాభీలదుర్వారమై
యిదె కప్పెన్ మము నెల్లవారి నిట మీఁ దేలాగు రక్షింపు నీ
పదపద్మంబుల కాని యొం డెఱుఁగ మోపద్మాక్ష యోకృష్ణ మ్రొ
క్కెద మోరామ మహాపరాక్రమ దవాగ్నిన్ వేగ వారింపవే. 713

క. నీపాదంబులు నమ్మిన, నాపద లెక్కడివి జనుల కత్యుగ్రమహా
దీపితదావజ్వలనము, పై పడ కుండెడివిధంబు భావింపఁగదే. 714

వ. అని ఘోషించు ఘోషజనులం గరుణించి జగదీశ్వరుం డగు ననంతుం డనంతశక్తి యుతుం డై గహనంబు నిండిన దావదహనంబు పానంబు సేసిన విజయగానంబు దశదిశల నిగిడె నంతం గృష్ణుండు గోగణజ్ఞాతిసహితుం డై మందయానంబున మందకుం జనియె నిట్లు రామకేశవులు గోపాలబాలవేషంబులం గ్రీడించు సమయంబున. 715

గ్రీష్మర్తువర్ణనము

సీ. దినము లంతంతకు దీర్ఘంబు లైయుండ దిననాథుఁ డుత్తరదిశఁ జరించె
నాఁటినాఁటికి నెండ నవ్యమై ఖర మయ్యె వెచ్చనిగాడ్పులు విసరఁజొచ్చె
మేదినీరేణువుల్ మింట సంకుల మయ్యె నేఱులుఁ గొలఁకులు నిగిరిపోయెఁ
బానీయశాలలఁ బథికసంఘము నిల్చెఁ జప్పరంబుల భోగిచయము డాఁగెఁ
ఆ. దరులఁ గుసుమచయము దళములతోఁ వాడె, మిథునకోటికి రతి మెండు దోఁచె
నఖిలజంతుభీష్మ మైన గ్రీష్మము రాఁగ, గిరి యడవులందుఁ గేలి సలిపె. 716

ఆ. వాఁడిరుచులు గలుగువాసి వేఁడిమి గ్రీష్మ, కాలమందు జగము గలయఁబడియె
బ్రహ్మ జనులకొఱకు బ్రహ్మాండఘటమున, నుష్ణరసముఁ దెచ్చి యునిచె ననఁగ.

వ. ఇట్లాభీలం బయిననిదాఘకాలంబు వర్తింప బృందావనంబు రామగోవింద మందిరం బైనకతంబున నిదాఘకాలలక్షణంబులం బాసి నిరంతరగిరినిపతితనిర్ఝరశీకర పరంపరాభాసితపల్లవిత కుసుమితతరులతం బయ్యును దరులతాకుసుమపరిమళ మిళితమృదులపవనం బయ్యును బవనచలితకమలకహ్లారసరోవరమహాగభీరనదీ హ్రదం బయ్యును నదీహ్రదకల్లోలకంకణాప్రభూతపంకం బయ్యును బంకసంజ నితహరితాయమానతృణనికుంజం బయ్యును జనమనోరంజనం బై వసంతకాల లక్షణంబులుగలిగి లలితమృగపక్షిశోభితంబయి యొప్పుచుండె మఱియు నందు.

క. పికములకోలాహలమును, శుకసంఘముకలకలంబు శుభగమయూర
ప్రకరముకేకారవ మళి, నికరమురొదయును జెలంగె నెఱి వయ్యడవిన్. 719

క. ఆతతయమునాసరసీ, జాతతరంగాభిషిక్తజలరుహగంధో
పేతానిల మడఁచె నిదా, ఘాతతదావాగ్నిపీడ నవ్వనమందున్. 720

వ. ఇట్లామనికందువ తెఱంగు గల్గి సుందరంబై బృందావనంబునకు బలకృష్ణులు గోవుల రొప్పికొని చని గోపకులుం దారును నొండొరులతో నగుచుం దెగడుచుం జెలంగుచుం దలంగుచు జిఱజిఱం దిరుగుచుం దరులసందుల కరుగుచు దాఁగిలిమూఁత లాడుచు గీతంబులు వాడుచు వేణునాదంబులు ఘటియించుచు నటియించుచు గతులు దప్పినక్రియ నొఱఁగుచుం గుప్పల కుఱుకుచుం జప్పటలు గొట్టుచుం గందుకంబులఁ దట్టుచు నుప్పరం బెగసి దర్దురంబులచందంబున దాఁటుచు నామలకబిల్వాదిఫలంబుల మీటుచుం గుటవిటపంబులఁ గదల్చుచు మృగంబుల నదల్చుచుం బెరల ఱేఁపుచు మధుమక్షికలఁ జోపుచుం దేనియలు ద్రావుచు నొమ్మలు వోవుచు గురుశిష్యకల్పనంబులం బనులు సేయుచుం గాకపక్షధరులై ముష్టియుద్ధంబులకు డాయుచుం బన్నిదంబులు సఱచుచుం బులుఁగులభంగి నఱచుచు బకాసురూపంబులు వన్నుచు నెగిరి తన్నుచు సేవ్యసేవక మిత్రామిత్రభావంబులు వహించుచు నుత్సహించుచు మఱియు ననేకవిధంబులఁ గ్రీడించి రందు. 721

క. మాపాలికి బలకృష్ణులు, భూపాలకు లంచు నెరిగి బొబ్బ లిడుచు న
గ్గోపాలురు మోతురు ప్రమ, దాపాదకు లగుచు వల్లికాందోళికలన్. 722

క. గోపకు లందఱు నాడుచు, దీపింపఁగ రామవాసుదేవుల వెనుకం
బై పడి పాఠక గాయక, రూపంబులఁ బొగడుదురు నిరూఢాత్మకులై. 723

క. ప్రీతిన్ గోపకు లందఱు, గీతంబులు వాడఁ దరులక్రిందను నగుచుం
జేతులు ద్రిప్పుచు వెడవెడ, పాతర లాడును యశోదపాపం డడవిన్. 724

మ. జలజాక్షుండును రాముఁడున్ నటనముల్ సల్పంగ గోపాలమూ
ర్తులతో వారలఁ గొల్చునిర్జరులు సంతోషించి వేణుస్వనం
బులు గావించుచు గొమ్ము లూఁదుచు శిరంబుల్ ద్రిప్పుచుం బాడుచున్
వల నొప్పన్ వినుతించి రప్పుడు నటుల్ వర్ణించుచందంబునన్. 725

బలభద్రుండు ప్రలంబాసురుని వధించుట

వ. ఇట్లు రామకృష్ణులు నదనదీతీరంబులఁ గొలంకులసమీపంబుల గిరులచఱుల సెలయేఱులపొంతల మడుఁగులచెంతలఁ బొదలక్రేవలఁ బసిమి గల కసవుజొంపంబులఁ బసుల మేపుచుండఁ బ్రలంబుం డనురక్కసుం డుక్కు మిగిలి గోపాలరూపంబున వచ్చి వారల హింస సేయం దలంచుచుండ నయ్యఖిలదర్శనుం డగు సుదర్శనధరుం డెఱింగియు నెఱుంగని తెఱంగున. 726

ఆరాముని సహజన్ముఁడు, రా రమ్మని వానిఁ జీరి రాకం బోకన్
గారాము సేసి మెల్లన, పోరామి యొనర్చెఁ బిదపఁ బోరిగొనుకొఱకున్. 727

ఇట్లు ప్రలంబునితోఁ జెలిమి సేయుచుఁ గృష్ణుండు గోపాలకులకు నిట్లనియె.

మనకుఁ బ్రొద్దువోదు మన మిందఱము రెండు, గములవార మగుచుఁ గందుకముల
శిలలు గుఱులు సేసి చేరి క్రీడింతము, రండు వలయు జయపరాజయములు.

అని యిట్లు వలికి తానును బలభద్రుండును బెన్నద్దు లై యితరవల్లవులెల్ల నుద్దించుకొని చిట్టుద్దు లై వచ్చినసమయంబున విభజించికొని రెండుగములవారై మార్గంబులందుఁ దృణదారుశిలాకల్పితంబు లగుగుఱు లొడ్డి కందుకశిలాది ప్రక్షేపణంబుల లక్ష్యంబులఁ దాఁకవైచి జయపరాజయనిర్ణయంబులు గైకొని వాహ్యవాహకలక్షణంబుల నిర్జితులు జేతల వహించ క్రీడించుచు బలరామునికి వానిచందంబు రహస్యంబున నెఱింగించి పసుల వెల్బుచు భాండీరకం బను వటంబు సేరి రాసమయంబునఁ గ్రీడయందు శ్రీదామనామధేయుం డైనగోవకుండు శ్రీకృష్ణుని వహించె భద్రసేనుండు వృషభు నెక్కించుకొనియె బలభద్రుండు ప్రలంబు నారోహించె నప్పుడు. 730

వనజాక్షున్ బలిమిన్ బలాఢ్యుండు దృణావర్తుండు మున్ మింటికిం
గొని పోఁజాలక చిక్కినాఁ డితని నాకున్ మోవ రా దంచు నా
దనుజారిన్ గొనిపోఁ దలంపక వడిన్ దైత్యేశుఁ డయ్యాటలోఁ
గొని పోయెన్ గిఱి దాఁటి రాము నఖిలక్రూరక్షయోద్దామునిన్. 731

ఇట్లు క్రీడాకల్పితవాహనుం డైనప్రలంబుండు బలభద్రునిం గొనిపోవుచు.

గురుశైలేంద్రసమానభారుఁ డగునాగోపాలకున్ మోవ లే
కరయోద్రేకము మాని దైత్యుఁడు నరాకారంబు సాలించి భీ
కరదైత్యాకృతి నేఁగె హేమకటకాకల్పంబుతో రాముతో
మురు వొప్పంగఁ దటిల్లతేందుయుతజీమూతంబుచందంబునన్. 733

మోసము లేక వాని వెనుమూఁపున నుండుచు నాహలాయుధుం
డాసమయంబునం గనియె హాటకరత్నకిరీటకుండలో
ద్భాసితమస్తకున్ భ్రుకుటిభాసురదారుణనేత్రు నుగ్రదం
ష్ట్రాసహితుం బ్రలంబు నురుశౌర్యవిలంబు మదావలంబునిన్. 734

కని నక్తంచరుం డని యించుక శంకించి వెఱవక. 735

కడువడిఁ దన దివికిం గొని, వడిఁ జనియెడు దనుజుశిరము వ్రయ్య హలధరుం
డదరి పటుచటులతర మగు, పిడికిట వెస విసరి పొడిచె బిఱుసున నలుకన్. 736

హలధరుబలుపిడికిటిహతిఁ, దల వగిలినరుధిరజలము దనువివరములం
దొలఁక మొఱ యిడుచు దనుజుఁడు, బలరిపుపవినిహతనగముపగిదిం బడియెన్.

త్రకోకిలను, మేలు మేలుగ దయ్య రాముఁడు మేటిరక్కసు నొక్కఁడున్

నేలఁ గూలిచె నొక్కపోటున నేఁడు విస్మయ మంచు గో
పాలకుల్ గని చచ్చి వచ్చిన భ్రాంతిఁ గన్నవిధంబునం
జాల దీవన లిచ్చి రాముని సత్కరించిరి వేడుకన్. 738

క. బలవంతుఁ డగుప్రలంబుఁడు, బలుముష్టిన్ నిహతుఁ డైన బ్రదికితి మనుచున్
బలసూదనాదిదివిజులు, బలుపైఁ గుసుమములవానఁ బరఁగించి రొగిన్. 739

శ్రీకృష్ణుండు దావాగ్నిని మ్రింగిగోపకగోసంఘమును కాపాడుట

వ. ఇట్లు గోపకులు క్రీడింప గోవు లంతంతఁ గాంతారంబున వింతకసవులు మెస
వుచు మేఁతవడి నొం డడవికి దూరంబు సని యందు దవదహనపవనసంస్పర్శం
బు సైరింపక కంపించి దప్పి నొప్పు సెడి ఘోషించిన. 740

శా. ఆగోపాలకు లందఱుం బసులకు య్యాలించి కౌమారకే
ళీగాఢత్వము మాని గోఖురరదాళిచ్ఛిన్నఘాసంబుతో
బాగై యున్నపథంబునం జని దవాపన్నంబు గాకుండ వే
వేగన్ గోగణమున్ మరల్చి రటవీవీథిన్ జనం బొప్పఁగన్. 741

క. జలధరగభీరరవమున, నలినదళాక్షుండు దమ్ము నామాంకములం
బిలిచిన విని ప్రతిఘోషణములు సేయుచుఁ బసులు దిరిగె ముదమున నధిపా.

వ. అంత నవ్వనంబున దైవయోగంబునం బుట్టినకార్చిచ్చు బిట్టు విసరెడికరువలి
వలన మిన్నుముట్ట మిట్టిపడి గట్టు చెట్టనక దరికొని యట్టె క్రాలుచుఁ జుట్టుకొని
పఱవం గని పల్లటిల్లినయుల్లంబులతో వల్లవు లెల్లఁ దల్లడిల్లి సబలుం డైనహరికి
మృత్యుభీతులరీతిం జక్క మ్రొక్కి యిట్లనిరి. 743

క. అభ్రంకషధూమాయిత, విభ్రాంతమహాస్ఫులింగవిసరోగ్రశిఖా
విభ్రష్టదగ్ధలోకా, దభ్రం బై వచ్చెఁ జూడు దవశిఖి కృష్ణా. 744

శా. నీచుట్టాలకు నాపదల్ గలుగునే నే మెల్ల నీవార మ
న్యాచారంబు లెఱుంగ మీశుఁడవు మా కాభీలదావాగ్ని నేఁ
డేచందంబున నింక దాఁటుదుము మమ్మీక్షించి రక్షింపవ
న్నా చంద్రాభ విపన్నులన్ శిఖివితానచ్ఛన్నులన్ ఖిన్నులన్. 745

వ. అని విన్నవించి రంత. 746

ఉ. బంధుజనంబుచేత నిటు ప్రార్థితుఁ డై హరి విశ్వరూపుఁ డో
బంధువులార మీనయనపంకజముల్ ముకుళింపుఁ డగ్ని నీ
సంధి నడంతు నే ననినఁ జక్కన వారలు నట్ల చేయుడున్
బంధురదావపావకముఁ బట్టి ముఖంబునఁ ద్రావె లీలతోన్. 747

వ. ఇట్లు నిజయోగవైభవంబున దావదహనంబు పానంబు సేసి నిమిషమాత్రంబున
గోపకుల నందఱ భాండీరకవటసమీపంబునకుం దెచ్చి విడిచిన వారు వికసిత
నయనకమలు లయి కృష్ణునియోగమాయాప్రభావంబున నెరగలిచిచ్చు మ్రగ్గె

నని యగ్గించుచుఁ దమమనంబులందు. 748

క. కార్చిచ్చార్చుపటుత్వము, నేర్చునె సరుఁ డొకఁడు శౌరి నేఁ డిదె కార్చి
చ్చార్చి మరల రక్షింపఁగ, నేర్చె నితం డజుఁడొ హరియొ నిటలాక్షుండో.

వ. అని వితర్కించి రంతఁ గృష్ణుండు సాయాహ్నసమయంబున రామసహితుండై వంశనాళంబు పూరించుచు గోపగణజేగీయమానుం డై గోష్ఠంబు ప్రవేశించె నప్పుడు. 750

క. కమలాక్షుఁ డొద్ద నుండని, నిమిషము యుగశతము గాఁగ నెగడినగోప
ప్రమదలు సంభ్రమమున నా, కమలాక్షునిఁ జూచి ముదము గనిరి మహీశా.

వ. ఆసమయంబున గోపకు లింట్లకడ నున్నవృద్ధకాంతాజనంబులకు రామకృష్ణుల చిత్రచరిత్రంబులు సెప్పిన విని వారు వారిని గార్యార్థులై వచ్చిన వియచ్చర వరు లని తలంచి రంత. 752

వ ర్ష ర్తు వ ర్ణ న ము

సీ. పూర్వవాయువులు ప్రభూతంబు లై వీచెఁ బడమట నింద్రచాపంబు దోఁచెఁ
బరివేషయుక్తమై భానుమండల మొప్పె మెఱుపు లుత్తరదిశ మెఱయఁదొడఁగె
దక్షిణగాము లై తనరె మేఘంబులు జలచరానీకంబు సంతసించెఁ
జాతకంబులపిపాసలు కడపలఁ జేరెఁ గాంతారవహ్నులగర్వ మడఁగె

ఆ. నిజకరాళివలన నీరజబంధుండు, దొల్లి పుచ్చుకొన్నతోయ మెల్ల
మరల నిచ్చుచుండె మహికర్షకానంద, కంద మైనవానకందువ నొగి. 753

క. వర్షాకాలభుజంగుఁడు, హర్షముతో నిడినసవనఖాంకము లని యు
త్కర్షింప భూమిసతిపైఁ, గర్షకహాలరేఖ లమరె గహనాంతమునన్. 754

క. చెలువుఁడు ప్రావృట్కాలుఁడు, పొలసినఁ బులకించుభూమిపులకము లనఁగా
మొలచి తల లెత్తి నిక్కుచు, సలలితగతి జాలువాఱె సస్యము లధిపా. 755

వ. మఱియుఁ జటులపవనచలితంబు లై పన్ని మిన్ను దన్ని లెక్కకు మిక్కిలి యై ఱెక్కలు గల నీలగిరులసిరుల మీఱి కాఱుకొని తెఱపిపడక నిబిడంబు లై శిశిరకిరణతరణిమండలంబులచొప్పు దప్పించి విప్పు గలిగి చదలు గప్పుకొనినలీలం గ్రాలు నీలమేఘంబులును మేఘవిముక్తంబు లయి జలదసమయవిటుండు సరసగతి ధరణిసతియురమ్మున దర్పించి నేర్పున సమర్పించుకర్పూరఖండంబులవడువునఁ బుడమిం బడు కరకలును గరకానుగతంబు లై యసితభోగిభోగంబులబాగున నీలమణిమాలికావిశేషంబులవిధంబున నెడపడక పడు సలిలధారలును ధారాధరవిగళితవిమలసలిలంబులం దోఁగుచు మదజలాభిషిక్తమత్తమాతంగంబుల సొబగున నుండు కొండలును గొండలతుదలనుండి గండశైలంబులపైఁబడి వికీర్యమాణంబు లగుగిరినిర్ఝరంబులశీకరంబులును శీకరపరంపరలఁ జొదుగులు మదుగులుగొనినఁ బిదపిద నగుచుఁ జిదుకుచిదుకు మను రొంపులును రొంపులుగ్రొచ్చి

క్రచ్చఱ నుచ్చలితంబు లయి పఱచు వఱదలును వఱదలవలన మెదలి కదలి
పాఱెడియేఱులును నేఱులవెంట గఱులు త్రిప్పుచు గములు గొని క్రొన్నీటి
కెదురునడచుమీనంబులును మీననయనల మెఱుంగుసొంపు పెంపు సైరింపక
కంపించి తిరిగి సురిఁగి చనియెడికరణి మేఘమధ్యంబులం బొలసి మలసి నిలువక
మరలి చను క్రొమ్మెఱుంగులును మెఱుంగులతెఱంగున మగువలు పురుషులం
దగిలి నిలువ రని జనుల కెఱుంగ నలువ మొఱ యిడినతెఱంగున మొరయు
నుఱుములును నుఱుముల కులికిపడక కికురుపొడుచుచుఁ బించెంబులు గొంచెం
బులు సేయక విప్పి దెప్పరంబుగ రొప్పుచు నర్తనంబులు సేయు మయూరంబు
లును మయూరఘోషంబులు భీషణంబులై చెవులు సోక నసూనంబులైన
మానంబుల నాసలు సెడి యొండొరులకుఁ గ్రిందుపడి క్రందుకొనువిరహిజనులును
జనులకు రేపు మా పని నిరూపింప రాక మాలతీకుసుమవిసరవికసనవిదితావసా
నంబు లగు దుర్దినంబులును దినావసానసమయంబున మినుకుమినుకు మని మెఱ
యుచుం దిరుగు ఖద్యోతంబులును ఖద్యోతసందర్శనంబు గోరుచు నుడుగక
విడువక కురియు జడిం బడి వలిగొని వడఁకుచు నశనయత్నంబులు వర్జించి
ఖర్జూరజంబూఫలభక్షణంబుల దేహసంరక్షణంబు లాచరించు వనచరులును
వనచరానందకారిణు లయి వారరమణులరుచి ననవరతభుజగసమేత లగు కేత
కులును గేతకికదంబయూథికాకుటజ కుసుమ పరిమళమిళితంబు లగు విపిన
మార్గంబులును మార్గనిరోధంబు లగుచుం బెరిఁగి రసికంబులై పసరుదొలం
కుచు హరిన్మణికిరణపుంజంబులభంగి రంజిల్లి తొంగలించుచు జొంపంబులు
గొనిన కసవులును గసవులు మెసవి మిసమిసం దనువులు మెఱవ వలుఁదపొదుఁ
గులబరువునం గదలక నిలిచి నెమ రమర నిడు ధేనువులును గలిగి ధేనువ్రజంబు
కైవడిఁ బయఃకణమనోహరంబై హారకరంబుభంగిఁ బరిపూర్ణసారంగభాసురం
బై సురగిరిచెలువున హరిశరాసనవిభీషణంబై విభీషణహృదయంబుపోలికం బ్రక
టితహరిశబ్దవైభవంబై భవపూజనంబుచందంబున నింద్రగోపాదివిభవ జనకంబై
జనకయాగంబుభాతి సీతాప్రకరణాలంకృతంబై కృతయుగంబుసొంపున బహు
వర్షంబునై వర్షాగమంబు చెలువొందె నప్పుడు. 756

క. వాడక వ్రాలక తెవుళులఁ గూడక తన నల్ల గెఱలుకొని నవకములై
చూడఁగ భద్రము లగుచును, వీడెన్ సస్యంబు లిడుమ వీడెం బ్రజకున్. 757

క. జీవనము సాలఁ గలిగియుఁ, గావరమున మిట్టిపడని ఘనునిక్రియ నదీ
జీవనములు సొర జలనిధి, ప్రావృట్కాలమున డిందుపడి యుండె నృపా. 758

శా. ఆవర్షాగమమందు గోవుల నరణ్యాంతంబులన్ మేపుచున్
గోవిందుండు ప్రలంబవైరియుతుఁడై గోపాలవర్గంబుతోఁ
బ్రావీణ్యంబునఁ గందమూలఫలముల్ భక్షించుచున్ మంజుల

గ్రావాగ్రంబులఁ బ్రీతిఁ జల్లి గుడిచెం గాసారతీరంబులన్. 759

వ. ఆసమయంబున. 760

సీ. విశ్వమోహనమైన వేణునినాదంబు సరసగంభీరగర్జనము గాఁగ
మహనీయనిర్మలమందహాసద్యుతి లలితసౌదామనీలతిక గాఁగఁ
దలచుట్టు బాగుగఁ దనరుపింఛపుదండ శైలభేదనశరాసనము గాఁగఁ
గరుణాకటాక్షవీక్షణసుధావర్షంబు సలిలధారాప్రవర్షంబు గాఁగఁ

తే. జాడ నేతెంచుగోపాలజనమునీంద్ర, చాతకంబులదురవస్థ సక్కఁజేసి
కృష్ణమేఘుంబు బహుతరకీర్తినొప్పె, విమలబృందావనాకాశవీథియందు. 761

క. గోవులవృషవత్సంబుల, వావిరిఁ బూజించి పిదప వర్షాకాల
శ్రీవనితను బూజించెను, శ్రీవల్లభుఁ డయ్యె గోపశేఖరుఁ డధిపా. 762

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు విహితవిహారంబుల వర్షాకాలంబు పుచ్చె నంత. 763

శరదృతువర్ణనము

క. జొంపములు గొనిరొ వనములు, రొంపు లిగిరె నెమిలిగములరొదలుడిగెనదుల్
పెంపులకుఁ బాసె నుఱుముల, శంపలసంపదలు మానె శారదవేళన్. 764

వ. మఱియుఁ జీవనంబులు విడిచి విమలజ్ఞానవశంబున ముక్తులగు పురుషరత్నంబుల చెన్నున నన్ను వదలి మిన్ను విడిచి వాయువశంబులై వెల్లివిరిసి చను మేఘుంబులును మేఘుపటలరహితంబును గలశభవమునిసహితంబును నై విజ్ఞానదీపవిలసితం బగు యోగిహృదయంబుచందంబున శుభ్రం బయిన యభ్రంబును నభ్రంబున నీలదుకూలవితాన సంయుక్తముక్తాఫలంబులవడువున నెగడు నుడుగణంబులును నుడుగణమయూఖంబు క్రొవ్వు లువ్వెత్తుగొని నివ్వటిల్లుచు బ్రహ్మాండకరండ కర్పూరఖండాయమానంబు లగు చంద్రకిరణంబులును జంద్రకిరణసంస్పర్శనంబున సగర్భంబులై భూమికి దుర్భరంబు లగుచు నిండి పండి హాలికకరనిశితలవిత్రధారాసంరంభంబుఁ దలంచి తల్లడిల్లి వెలువెలుకం బాఱుచుఁ దల్లి యగువిశ్వంభరకు మునుకొని ప్రణతంబులై వడంకుచు నెఱుఁగ మొఱ యిడుచున్న పెంపున సంపన్నంబు లయిన యెన్నులప్రేగున వ్రాలి గాలిం దూలుచు మర్మరధ్వనులసారస్యంబు లగు కలమాదిసస్యంబులును సస్యకమంజరీపుంజంబులఁ గొంచక చంచువులఁ ద్రుంచి కబళించి పిల్లపెంటితండంబులం గూడి కడుపులు నిండ మెక్కి విక్కవిరిసి చొక్కుచుఁ ద్రిక్కలు గొని మహోత్తుంగ సముంచితమంచ ప్రదేశంబు లెక్కి సంచరించుచు వెన్నుల కావలియున్న యన్నులకెమ్మోవులు బింబఫలంబు లని కఱచి తత్కరాస్ఫాలనంబుల నులికిపడి యెగసి చను శుకనికరంబులకలకలంబులును గలహంసకోకసారసకోలాహలమండితంబులై నిండిన నిర్మలజలంబులు గల జలాశయంబులును జలాశయంబులజలంబు లనుదినంబు నిగురగృహంబుల బ్రదుకు దినంబులు సనుట యెఱుంగని మనుజులగమనికం దిరుగు జల

చరంబులును జలచరహృదయంబుల బెదరు గదుర డొంకి యింకిన నదులును
నదులందుఁ గర్పూరమండపంబుల తెఱంగున మణికుట్టిమంబులమాడ్కి నిపాథసో
పానమార్గంబుల జాడను విలోకితంబు లగు నూతనసైకతంబులును సైకతప్రదేశం
బుల నుదయవేళల నిత్యకర్మానుష్ఠాననిరతు లగు మునులును మునికన్యకాకరకలశ
సలిలాభిషిక్తమూలంబు లగు తపోవనబాలరసాలసాలంబులును సాలవిటపివా
సంతికాకుంజపుంజంబుల తఱచున నిముడుకొని దినకరకిరణంబులకుం గరువలికిం
జొర వెరవుపడని వనమ్ములును వనమ్ములం దరులకొనల నాకలములు నేకలము
లై మెసంగి మసరుకవిసి క్రొవ్వి కొమ్ముకొనల నూటి నేటిదరులు త్రవ్వి చిమ్మి
కుమ్మి కోరాడెడి వనగజంబులును గజకుంభకనకకుంభరుచిరకుచభారభీరుమధ్య
సమంచిత లగు చెంచితలును జెంచితలక్రూరమ్ములగు వాలమ్ములపారమ్ములు సెడి
ఖేదమ్మునఁ బాదమ్ములు దొట్రుపడఁ బెనుగాతమ్ములం బడు వరాహపుండరీకం
బులును బుండరీకకుముదకురంటకాదికుసుమమకరందంబులు గ్రోలి తేలి సోలి
వాలి మహాహంకృతుల ఝుంకృతులు సేయు తేఁటికదుపులును గదుపులం గల
యక యొడ గలిగి మదమున నదనుపద నెఱింగి వదనమార్గణప్రేరితంబు లై
పెంటితుటుముల వెంటంజని యొండొంటి గెంటించుచుఁ దగుల నెక్కి గర్భం
బులు నెక్కొలుపు మృగవృషభరాజంబులును గలిగి రాజరాజగృహంబుపగిది
విలసితకుందపద్మసౌభాగ్యం బై భాగ్యహీనుకర్ణంబు రేఖ గతి నశ్రుతనీలకంఠ
శబ్దం బై శబ్దశాస్త్రవేదిహృదయంబు భాగున విశ్వప్రకాశాభిరామం బై
రామసంగ్రామంబుకైవడి బాణాసనాలంకృతం బై కృతాంతహృదయంబు
కరణి నపంకం బై పంకజాసను గేహంబు సొంపున రాజహంసవిరాజమానం బై
మానధనునిచరిత్రంబు సొబగున నకల్మషజీవనం బై వననిధిపోలువున సమ్మిళిత
భూభృద్వాహినీసంకులం బై కులవధూరత్నంబు చెలువున నదృష్టపయోధరం
బై ధరణికిం దొడ వగుచు శరత్కాలంబు వచ్చె నంత. 765

క. వాజులనీరాజనములు, రాజులజయగమనములును రాజితలక్ష్మీ
పూజలు దేవోత్సవములు, రాజిల్లెను జగతియందు రాజకులేంద్రా. 766

క. చేగ గల చెఱకువింటను, బాగుగ నీలోత్పలంబు బాణంబుగ సం
యోగంబు సేసి మదనుఁడు, వేగంబున విరహిజనుల వేఁటాడె నొగిన్. 767

వ. ఇట్లు భాసురంబు లయిన శరద్వాసరంబుల గోవిందుఁడు గోబృందసమేతుం డై
బృందావనంబునఁ బసులఁ బొసంగ మేపుచు. 768

సీ. కర్ణావతంసితకర్ణికారప్రభ గండభాగద్యుతిఁ గడలుకొలుప
భువనమోహన మైన భ్రూవిలాసంబుతో వామభాగానతవదన మొప్ప
నపసవ్యకరమృదులాంగుళిచాతురి షడ్జధ్వనికి మర్మసరణిఁ జూప
డాకాలిమీఁద నడ్డము సాఁచి నిల్చిన పదనఖద్యుతి భూమిఁ బ్రబ్బికొనఁగ

తే. మౌళిపింఛముఁ గంఠదామమును మెఱయ, నిలసిత గ్రామముగ నొక్క వేణువందు
బ్రహ్మగాంధర్వగీతంబు పరఁగఁ జేసెఁ, జతురనటమూర్తి గోపాలచక్రవర్తి. 769

వ. ఇట్లు హరి వేణునాదంబు పూరించిన మారవికారహేతు వగు తద్గీతం బాలించి సిగ్గులు పాలింప మక్కువలు సెక్కు లొత్త గోపికలు లేక తమతమ పొత్తుకత్తెలుం దాగుదత్తఱంబునఁ బదుగురు నేగురుఁ దుటుములు గట్టి జిలిబిలిముచ్చటలకుం జొచ్చి తమలోన. 760

మ. శ్రవణోదంచితకర్ణికారకముతో స్వర్ణాభచేలంబుతో
నవతంసాయితకేకిపింఛకముతో నంభోజదామంబుతో
స్వవశుం డై మధురాధరామృతముచే వంశంబుఁ బూరించుచు
న్నవిదా మాధవుఁ డాలవెంట వనముం దొప్పారెడిం జూచితే. 771

శా. రావే సుందరి యేమె బోటి వినవే రాజీవనేత్రుండు బృం
దావీథిం దగ వేణు వూఁదుచు లసత్స్వ్యానతాస్యంబుతో
భ్రూవిన్యాసము లంగుళీక్రమములుం బొల్పార మధ్యంబుగాఁ
గావించెన్ నటుభంగి బ్రహ్మ మగు తద్గాంధర్వసంగీతమున్. 772

క. తలఁకెదు గొబ్బునఁ జిత్తము, నళినాక్షునిమధురవేణునాదము నావీ
నులు సోఁకినంతమాత్రన, చెలియా యిది సోఁకివెఱపు చింతింపఁగదే. 773

క. నాతోడ వెఱవ వలదే, నాతోడనె కొమరుం బోయి నలినదళాక్షున్
నీతోడుతఁ బలికించెద, నీతోడిజనంబు మెచ్చ నీతోడు సుమీ. 774

వ. అని పెక్కుభంగుల నొక్కొక్కతె నుద్దేశించి పలుకుచు గోపసుందరులు బృందావనంబునకు గోవిందున కెదురు చని పరమానందంబున సతతంబు మనంబులఁ బ్రతిపదంబును నాలింగనంబు సేసినవార లగుచు రామకృష్ణుల నుద్దేశించి. 775

మ. నవగోష్ఠానకరంగమందుఁ బరమానందంబుతోఁ జూతప
ల్లవనీలోత్పలపింఛపద్మనళమాలావస్త్రసంపన్ను లై
కవ లై వేణువు లూఁదుచుం బహునటాకారంబులం గేళితాం
డవముల్ సేసెడి కుమారకులు వేడ్కం గామినుల్ గంటిరే. 776

క. ఓచెలువలార వినుఁడీ, వాచాలతకంబు లేల వర్ణింపంగా
లోచనములకలిమికి ఫల, మీచెలువురఁ జూడఁగలుగు టింతియ సుండీ. 777

వ. అని పలికి రందుఁ గొందఱు గోవిందు నుద్దేశించి. 778

మ. ఒనరన్ వ్రేతల కించుకేని నట లే కుండంగ గోపాలకృ
ష్ణుని కెమ్మోవిసుధారసంబు గొనుచుం జోద్యంబుగా మ్రోయుచుం
దనపర్వంబులు నేత్రపర్వములుగా దర్పించెఁ బూర్వంబునన్
వనితా యెట్టితపంబు సేసెనొకో యీవంశంబు వంశంబులోన్. 779

మ. ముదితా యేతటినీపయఃకణములన్ మున్ వేణు విం తయ్యె నా

నది సత్పుత్రునిఁ గన్నతల్లిపగిదిన్ నందంబుతో నేఁడు స
మ్మద హంసధ్వనిపాటగా వికచపద్మశ్రేణిరోమాంచ మై
యొదవం దుంగతరంగహస్తనటనోద్యోగంబు గావింపదే. 780

క. నలినోదరుభక్తునిఁ గని, కులజుసు నందాశ్రుజలము గురియుపగిది న్మ్రాఁ
కులు పూఁదేనియ లొలికెడు, నలినాక్షునిచేతివంశనాళముమ్రోఁతన్. 781

శా. నామోసంబున కెద్ది మేర వినవే నాపూర్వజన్మంబులన్
లేమా నోములు నోఁచుచో నకట కాళిందీతటిన్ వేణు వై
భూమిం బుట్టెద నంచుఁ గోరఁ దగదే బోధిల్లి య ట్లైన నీ
బామం డిప్పుడు మాధవాధరసుధాపానంబు గల్గుం గదే. 782

క. కాళిందీకూలంబున, నాళీ యీనందతనయునధరామృతముం
గ్రోలెడివేణువ నగునో, మేలాగున నోఁచవచ్చు నెఱిఁగింపఁగదే. 783

క. వనితా కృష్ణుఁడు నల్లని, ఘన మనియున్ వేణురవము గర్జన మనియున్
మనమునఁ దలంచి రొప్పుచు, ననవరతము నెమిలితుటుము లాడెడిఁ గంటే. 784

క. గిరిచరమిథునము లోలిం, బరికింపఁగఁ గృష్ణపాదపద్మాంకిత మై
సురరాజునగరికంటెను, దరుణీ బృందావనంబు దద్దయు నొప్పెన్. 785

మ. అమరేంద్రాంగన లాకసంబున విమానారూఢ లై పోవుచుం
గమలాక్షున్ శుభమూర్తిఁ గాంచి మురళీగానంబు లం దంద క
ర్ణములన్ నిల్పుచు మేఖలల్ వదలఁగా నాథాంకమధ్యంబులం
బ్రమదా వ్రాలిరి చూచితే వివశ లై పంచాశుగభ్రాంత లై. 786

ఉ. కానల నుండుచున్ సరసగానవివేకవిహీనజాతు లై
వీనుల నేఁడు కృష్ణముఖవేణురవామృతధార సోఁకినన్
మేనులు మేఁతలున్ మఱచి మెత్తనిచూడ్కి మృగీమృగావళుల్
మానిని చూడ వమ్మ బహుమానము సేసెఁ గృతార్థచిత్త లై. 787

ఉ. తల్లులచన్నుఁబాలు మును ద్రావుతఱిన్ దముకర్ణవీథులన్
వల్లభ మైనమాధవునివంశరవామృతధార సొచ్చినం
ద్రుళ్లక పాలు రాఁ దివక డూఁటక మానక కృష్ణుమీఁద దృ
గ్వల్లులు సేర్చి నిల్చె నదె వత్సము లంగనలార కంటిరే. 788

మ. మమతన్ మోములు మీఁది కెత్తుకొని రోమంథంబు సాలించి హృ
త్కమలాగ్రంబులఁ గృష్ణు నిల్పి మురళీగానామృతశ్రేణి క
ర్ణములం గ్రోలుచు మేఁతమాని గళితానందాశ్రు లై చిత్రితో
పము లై గోవులు సూచుచున్న వదిగోఁ బద్మాక్షి వీక్షించితే. 789

మ. జగతీజంబులశాఖ లెక్కి మురళీశబ్దామృతస్యందమున్

మిగులన్ వీనులఁ ద్రావి వ్రేఁగువడి నెమ్మిం గృష్ణరూపంబు చి
త్తగ మై యుండఁగ నడ్డపెట్టుక్రియ నేత్రంబుల్ దగన్ మూసి యీ
ఖగముల్ సొక్కెడిఁ జూచితే మునిజనాకారంబులం గామినీ. 790

మ. క్రమ మొప్పన్ నదు లెల్ల వంశరవ మాకర్ణించి సంజాతమో
హములన్ మన్మథసాయకక్షతవిశాలావర్తలై హంసవా
క్యములం జీరి తరంగహస్తముల నాకర్షించి పద్మోపహా
రములం గృష్ణపదార్చనంబు సలిపెన్ రామా విలోకించితే. 791

ఆ. వనిత నేఁడు కృష్ణవంశనినాదంబు, విని పయోధరంబు విరులు గురిసి
తనశరీర మెల్ల ధవళాతపత్రంబుఁ, జేసి మింట నీడఁ జేసెఁ గంటె. 792

క. మంచిఫలంబులు హరిచే, నించి కరాలంబనముల నెగడుచు నిదె క్రీ
డించెద రంగన చూడుము, చెంచితలం బించపత్రచేలాంచితలన్. 793

క. ఉల్లసితకుచభరంబుల, నల్లాడెడి నడుముతోడ నలరులదండన్
భిల్లి యొకతె హరి కిచ్చెను, హల్లోహలకలిత యగుచు నంగన కంటే. 794

క. గిరు లెల్ల జగము లయ్యెం, దరు లెల్లను బల్లవించె ధరణిగగనభూ
చరు లెల్లను జొక్కిరి హరి, మురళీరవామృతము సోఁక ముద్దియ కంటే. 795

మ. బలకృష్ణాంఘ్రిసరోజసంగమముచే భాసిల్లుచున్ ధన్యమై
ఫలపుష్పంబులఁ గానికల్ గురిసి సంభావించి మిన్నందుచున్
జలఘాసంబుల గోవులం దనిపి చంచద్భూజరోమాంచమై
వెలసెం జూడఁ గ దమ్మ యీగిరి పురోవీథిన్ సరోజాననా. 796

వ. అని యిట్లు బృందావనవిహారి యైన గోవిందుని సందర్శించి పంచబాణభల్లభగ్న
హృదయ లయి వల్లవకాంత లేకాంతంబులఁ జింతించుచుఁ దత్పరతంత్ర లయి
యుండి రంత. 797

హేమంతఋతువర్ణనము

క. శామంతికాస్రగంచిత, సీమంతవతీకుచోష్ణజితశీతభయ
శ్రీమంతం బయి గొబ్బున, హేమంతము దోఁచె మదనుఁ డేఁచె విరహులన్.

క. ఉత్తరపుగాలి విసరె వి, యత్తలమున, దుహినకిరణుఁ డహితుం డయ్యెం
బొత్తు జరిగె మిథునములకు, నెత్తమ్ములు దఱిఁగె హిమము నెలకొనియె నృపా.

క. అహములు సన్నము లయ్యెను, దహనము హిత మయ్యె దీర్ఘదశ లయ్యె నిశల్
బహుశీతోపేతం బయి, యుహుహూ యని వడఁకె లోక ముర్వీనాథా. 800

క. అన్నులచన్నులదండ వి, పన్నులు గా కెల్లవారు బ్రదికిరి గాకీ
చన్నులు మీఱిన వలి నా, పన్నులు గా కుండఁదరమె బ్రహ్మాదులకున్. 801

ఆ. పొడుపుఁగొండమీఁదఁబొడుచుట మొదలుగాఁ, బరువువెట్టి యినుఁడు పశ్చిమాద్రి
మఱుఁగుఁ జొచ్చెఁ గాక నుసలినఁ జలిచేతఁ, జిక్కెఁ జిక్కె ననఁగ జిక్కకున్నె.

క. చెంగల్వవిరులగంధము, మంగళముగఁ గ్రోలుచున్న మధుపము లొప్పె
న్నంగజనశస్త్రాళులపై నుప్పొంగి విజృంభించు పొగలపోలిక నధిపా. 803

ఆ. శంభుకంఠ నొకటి జలరాశి నొక్కటి, మఱియు నొకటి మనుజమందిరముల
నొదిఁగెఁ గాక మెఱసి యున్న మూఁడగ్నులు, చలికి నులికి భక్తి సలుపకున్నె.

శా. ఈ హేమంతము రాకఁ జూచి రమణీహేలాపరీరంభస
త్సాహాయ్యంబునఁ గాని దీని గెలువన్ శక్యంబు గా దంచుఁ దా
రూహాపోహవిధిం ద్రిమూర్తులు సతీయుక్తాంగులై నారుగా
కోహో వార లదేమి సంతతవధూయోగంబు రాఁ గందురే. 805

క. ఈ హేమంతము రాకకు, శ్రీహరి యొక్కింత వడఁకి చింతింపంగా
నోహో వెఱవకు మని తా, మాహరికిని శ్రీకుచంబు లభయం బిచ్చెన్. 806

వ. ఇట్లు నితాంతం బగు హేమంతంబున మొదలినెలతొలిదినంబునందు నందుని మందం గల గోపకుమారికలు రేపకడ లేచి చని కాళిందీజలంబులం దోఁగి జలతీరంబున నిసుమునం గాత్యాయనీరూపంబుఁ జేసి సురభికుసుమగంధంబు లిడి ధూపదీపంబు లిచ్చి బహువిధోపహారంబులు సమర్పించి. 807

క. ఓ కాత్యాయని భగవతి, నీకున్ మ్రొక్కెదము నేము నేఁ డనుకంపన్
మా కిందఱకును వైళమ, శ్రీకృష్ణుఁడు మగఁడు గాఁగఁ జేయుము తల్లీ. 808

క. ఓ తల్లి మాకుఁ గృష్ణుఁడు, చేతోవిభుఁ డైననాఁడు చెలువల మెల్లన్
నేతివసంతము లాడుచు, జాతర సేసెదము భక్తిచాతురితోడన్. 809

వ. అని నమస్కరించి హవిష్యంబులు గుడుచుచు నివ్విధంబున మాసవ్రతంబు సలిపి రం దొక్కనాఁడు. 801

గోపికావస్త్రాపహరణము

మ. రమణుల్ ప్రొద్దున మేలుకాంచి సఖులన్ రం డంచు నాత్మీయనా
మములం జీరి కుచద్వయీభరములన్ మధ్యంబు లల్లాడఁగాఁ
బ్రమదోద్దామగజేంద్రయాన లగుచుం బద్మాక్షునిం బాడుచున్
యమునాతీరముఁ జేరఁబోయిరి గృహీతాన్యోన్యహస్తాబ్జలై. 811

వ. ఇట్లానదీతీరంబు సేరఁ జని గజగమనలు విజనస్థలంబున వలువలు విడిచి యిడి మది శంక లేక యకలంకలై క్రుంకు లిడఁ జలంబుల జలంబులు సొచ్చి. 812

క. వారిజలోచనుఁ బాడుచు, వారిజలోచనలు వారివారికి వేడ్కన్
వారివిహారము సలిపిరి, వారివిహారములు జగతివారికిఁ గలవే. 813

వ. ఆసమయంబున. 814

క. తోయజనయనలు యమునా, తోయములం దుండు టెఱిఁగి దూరగుఁడయ్యుం
దోయజనయనుఁడు హరి తన, తోయముగోపకులు దానుఁ దోఁతెంచె నృపా.

తరలము. కదలకుం డని తోడివారలఁ గన్నుసన్నల నిల్పుచుం

బదము లొయ్యన నేలఁ బెట్టుచుఁ బద్మనేత్రుఁడు మౌని యై
పొదలమాటున నల్లనల్లన పొంచి పొంచి నతాంగుఁడై
యదను గోరుచు డాసి ప్రేతలయంబరంబులు దొంగిలెన్. 816

వ. ఇట్లు దొంగిలి. 817

శా. ఉద్యద్గంధగజేంద్రగౌరవముతో యోషాంబరంబుల్ విభుం
డాద్యుం డర్భకుభంగి నర్భకులతో హాసార్థియై కొంచుఁ ద
న్నద్యంభఃకణశీతవాతజనితానందంబుతో నెక్కెఁ దా
సద్యోముక్తదురంతపాదపజనుస్సంతాపమున్ నీపమున్. 818

వ. అప్పు డయ్యింతు లి ట్లనిరి. 819

క. మామావలువలు ముట్టకు, మామా కొనిపోకు పోకు మన్నింపు తగన్
మామాన మేల కొనియెదు, మామానసహరణ మేల మానుము కృష్ణా. 820

సీ. బహుజీవనముతోడ భాసిల్లి యుండుటో గోత్రంబు నిల్పుటో కూర్మితోడ
మహి నుద్ధరించుటో మనుజసింహంబవై ప్రజలఁ గాచుటో కాక బలిఁ దెరల్చి
పిన్నవై యుండియుఁ బెంపు వహించుటో రాజుల గెల్చుటో రణములందు
గురునాజ్ఞ సేయుటో గుణనిధి వై బలప్రఖ్యాతిఁ జూపుటో భద్రలీల

ఆ. బుధులు మెచ్చుభువిఁ బ్రబుద్ధత మెఱయుటో, కల్కితనముసేయ ఘనత గలదె
వావి లేదు వారువారు నావా రను, టెఱుక వలదె వలువ లిమ్ము కృష్ణ. 821

క. కొంటివి మాహృదయంబులు, గొంటివి యానంబు లజ్జఁ గొంటివి వలువల్
గొంటి విఁక నెట్లు సేసెదొ, కొంటెవు గద నిన్ను నెఱిఁగికొంటిమి కృష్ణా. 822

సీ. రాజసంబున నీవు రంజిల్లు టెఱుఁగమే చెలరేఁగి వింతలు సేయుచుండ
సత్త్వసంపద గల్గి జరగుటఁ దలఁపమే సిరి గల్గి యన్యులఁ జెనకుచుండు
గురుతరశక్తియుక్తుఁడ వౌట యెఱుఁగమే తామసంబున నెగ్గు దలఁచుచుండ
నొకభంగితో నుండకుంటఁ జింతింపమే మాయావి యై మాఱుమలయుచుండ

ఆ. నేమిజాడవాఁడ వేపాటి గలవాఁడ, వేగుణంబు నెఱుఁగ వెల్లయెడల
నొదిఁగి యుండనేర వోరంత ప్రొద్దును, బటము లీఁగదయ్య పద్మనయన. 823

క. రాజుల నెఱుఁగవు బలిమిని, రాజిల్లెడుచీర లీవు రమణుల మింకన్
రాజున నెఱిఁగించెద మో, రాజీవదలాక్ష నీవు రాజవె ధరకున్. 824

వ. అని పలికినకన్నియలపలుకు లాలించి మందహాససుందరవదనారవిందుఁడై గోపాల
బాలకులకరంబులం గరంబులు వ్రేసి యమ్ముద్దియల నుద్దేశించి నెఱవాదిచతురుం
డి ట్లనియె. 825

శా. రామల్ రాజులతోడ నీపనికి నారంభింతురే మీక్రియన్
మోమోటేమియు లేక దూలెదరు మీమోసంబు చింతింప రం
భోమధ్యంబుననుండి వెల్వడి వెసం బూర్ణేందుబింబాననల్

మీ మీ చీరలు వచ్చి పుచ్చుకొనుఁడా మీ కిచ్చెదం జెచ్చెరన్. 826

వ. అనిన నమ్మానవతు లొండొరులమొగంబులు సూచి నగుచు మర్మంబులు నాఁటు నమ్మాటలకు మగుడం బలుక సిగ్గుపడుచు నగ్గలం బయిన చలిని వలిగొని కంఠప్రమాణజలంబులం దుండి డోలాయమానమానస లై యిట్లనిరి. 827

క. మావలువ లాగడంబున, నీ వేటికిఁ బుచ్చుకొంటి నీ వల్లుఁడవే
నీవెఱుఁగని దే మున్నది, నీ విందఱిలోన ధర్మనిరతుఁడవు గదే. 828

శా. ఇంతుల్ తోయము లాడుచుండ మగవా రేతెంతురే వచ్చిరా
యింతల్ సేయుదురే కృపారహితులై యేలోకమం దైన నీ
వింతల్ నీతలఁ బుట్టెఁ గాక మఱి యేపీ కృష్ణ యోఁ చెల్ల నీ
చెంతన్ దాసులమై చరించెదము మాచేలంబు లిప్పింపవే. 829

క. వచ్చెదము నీవు పిలిచిన, నిచ్చెద మే మైనఁగాని యెటుఁ జోరు మనినం
జొచ్చెదము నేఁడు వస్త్రము, లిచ్చి మముం గరుణతోడ నేలుము కృష్ణా. 830

వ. అనిన దరహసితవదనుం డై హరి యి ట్లనియె.

క. ఏతరుణుఁడు మగఁ డౌటకు, మీతపములు సెప్పఁ డింక మీయానలు సుం
డీ తప్పిన నీకూరిమి, మీతలలనె పుట్టెనోటు మేదిని లేదే! 832

క. ఎవ్వనిఁ గని మోహించితి, రెవ్వఁడు మీమానధనము లెల్ల హరించెన్
నివ్వటిలె మీకుఁ గూరిమి, యెవ్వనిపైఁ బలుకరాదె యే నన్యుఁడనే. 833

వ. అనిన విని సుందరు లన్యోన్యసందర్శనంబులు సేయుచు హృదయారవిందంబు లందుఁ గందర్పుండు సందడింప నగుచు నిరుత్తర లయి యున్న లోకోత్తరుం డి ట్లనియె. 834

క. నాయింటికి దాసుల రై, నాయాజ్ఞ వహించి మీరు నడచెద రేనిన్
మీయంబరంబు లిచ్చెదఁ, దోయంబులు వెడలి రండు తొయ్యలులారా. 835

వ. అనిన విని హరిమధ్యలు చలికి వెఱచి సలిలమధ్యంబున నిలువ నోపక. 836

క. కొందఱు వెడలుద మందురు, కొందఱు వెడలుటయు సిగ్గుఁ గొను గోవిందుం
డందురు కొందఱు దమలోఁ, గొందలమందుదురు వడఁకుగొని మనుజేంద్రా.

వ. మఱియు నెట్టకేలకుఁ జిత్తంబులు గట్టిపఱచుకొని తనుమధ్యలు తోయమధ్యంబు వెలువడి. 838

క. చంచత్పల్లవకోమల, కాంచననవరత్నఘటితకంకణరుచిరో
దంచితకరసంఛాదిత, పంచాయుధగేహ లగుచుఁ బడఁతులు వరుసన్. 839

వ. చని ప్రౌఢ లైన సుందరుల ముందట నిడుకొని మందగమనలు మందహాసంబుతోడ నెదుర నిలిచిన నరవిందనయనుం డి ట్లనియె. 840

సీ. శృంగారవతులార సిగ్గేల మిముఁ గూడి పిన్ననాఁటను గోలెఁ బెరిఁగినాఁడ
నెఱుఁగనే మీలోన నెప్పుడు నున్నాఁడ నేను జూడనిమర్మ మెద్ది గలదు

వ్రతనిష్ఠ లై యుండి వలువలు గట్టక నీరు సొత్తురె మీరు నియతి దప్పి
కాత్యాయనీదేవిఁ గల్ల సేయుట గాక యీరీతి నోఁచువా రెందుఁ గలరు

ఆ. వ్రతఫలంబు మీరు వలచినఁ జక్కఁగ, నింతు లెల్లఁ జేతు లెత్తి మ్రొక్కి
చేరి పుచ్చుకొనుఁడు చీరలు సిగ్గు వో, నాడ నేల యెగ్గు లాడ నేల. 841

వ. అనిన విని మానవతులు దమలోన. 842

మ. వ్రతముల్ సేయుచు నొక్క మా టయిన నెవ్వానిన్ విచారించినన్
వ్రతభంగంబులు మాను నట్టి వరదున్ వామాక్షు లీక్షించియున్
గతచేలాప్లవనంబు నేఁడు వ్రతభంగం బంచు శంకించి ఫా
లతటన్యస్తకరాబ్జ లై సరసలీలన్ మ్రొక్కి ర ట్లందఱున్. 843

క. బాలలకు హస్తకీలిత, ఫాలలకు నితాంతశీతపవనాగమనా
లోలలకు నంబరములు గృ, పాలుఁడు హరి యిచ్చె భక్తపాలకుఁ డగుటన్. 844

ఆ. చీర లపహరించి సిగ్గులు విడిపించి, పరిహసించి రైనఁ బరఁగ మనకు
ఘనుఁడు నోముకొఱఁత గాకుండ మ్రొక్కించె, ననుచు హరినుతించి రబల లెల్ల.

క. ఉల్లములు గొవ్వ నాడినఁ, గల్లలు సేసినను నగినఁ గలఁచిన నైనన్
వల్లభులు సేయుకృత్యము, వల్లభలకు నెగ్గు గాదు వల్లభ మధిపా. 846

వ. ఇట్లు హరి వలువ లిచ్చినం గట్టుకొని సతు లతనియందు బద్ధానురాగ లయ్యుఁ
జలింపక చెప్ప లిడక తప్పక చూడ నాప్రోడ యెఱింగి చేరి వారి కిట్లనియె.

సీ. లక్షణవతులార లజ్జించి చెప్పరు గాని మీమర్మముల్ గానఁ బడియె
నను గొల్వఁ జింతించినారు నాచేతను సత్యంబు మీనోము సఫల మగును
గామితార్థంబులకలిమిఁ జెప్పఁగ నేల ననుఁ గొల్వ ముక్తికి నడవ వచ్చుఁ
గడమ కూడఁగ నంబికాదేవి నోఁచంగ నటమీఁద రాత్రులయందు మీకు

ఆ. నన్నుఁ బొందఁ గల్గు నమ్మి పొం డని హరి, వల్క నింతు లెల్లభ్రాంతిఁ జనిరి
తపము పండెననుచుఁ దత్పదాంభోజముల్, మానసించుకొనుచు మందకడకు.

మునిభార్య లన్నముఁ దీసికొని వచ్చి శ్రీకృష్ణుని నారగింపఁజేయుట

వ. ఇట్లు గోపకన్యకలందుఁ బ్రసన్నుం డై గోవిందుండు బృందావనంబు దాఁటి
దూరంబున ధేనువుల మేపుచుండఁ జండకిరణునియెండం బడి దండించెడి తరుల
దండ నండగొనుచు నాతపత్రాకారంబు లై నీడలు సేయుచున్న వృక్షంబుల నీక్షించి
కృష్ణబలశ్రీదామదేవప్రస్థవిశాలార్జునప్రముఖులకుం దక్కినగోపకు లి ట్లనిరి.

మ. అపకారంబులు సేయ మెవ్వరికి నేకాంతంబులం దుండు నా
తపశీతానిలవర్ష వారణము లై త్వగ్గంధనిర్యాసభ
స్మపలాశాగ్రమరందమూలకుసుమచ్ఛాయాఫలశ్రేణిచే
నుపకారంబులు సేయు నర్థులకు నీయుర్వీజముల్ గంటిరే. 850

వ. అని చిగురాకు పువ్వు గాయ పండు తండంబుల వ్రేఁగున వీఁగినతరువులనడిమి

తెరువునం బసుల దాఁటుల దాటించి యమునకుం జని వెడఁదమడుఁగుల మెల్లన
చల్లనినీరు ద్రావించి తత్సమీపంబున మేపుచు వల్లవులెల్ల నాఁకలిగొని
యాఁకలిగొంటి మని విన్నవించినఁ దనకు భక్తురాండ్రగు విప్రభార్యలవలనం
బ్రసన్నుఁడై వారలం జూచి రామసహితుం డైనహరి యిట్లనియె. 851

సీ. వల్లవులార యీవనమున విప్రులు బ్రహ్మవాదులు దేవభవనమునకు
నరుగుట కాంగిరసాహ్వయసత్త్రంబు సలుపుచు నున్నారు పనుఁడు మీరు
మా నామములు సెప్పి మైత్రితో నడిగిన నన్నంబు వెట్టెద రనుచుఁ బలుక
వారలు చని విప్రవరుల కెల్లను మ్రొక్కి పసుల మేపుచు బలభద్రకృష్ణు

తే. లలసి పుత్తెంచి రిట మమ్ము నన్న మడుగ, ధర్మవిదులార యజ్ఞప్రదాతలార
పెట్టుఁ డన్నంబు శ్రాంతులఁ బిలిచి తెచ్చి, పెట్టుదురుగాదె మిము బోఁటిపెద్దలెల్ల.

క. ఘనదీక్షితునకు నైనం, జనుఁ గుడువఁగఁ బశువధంబు సౌత్రామణియుం
జనినవెనుక దోషము లే, దనఘాత్ములార పెట్టుఁ డన్నము మాకున్. 853

వ. అని గోపకులు పలికిన. 854

మ. క్రతువుల్ మంత్రముఁ దంత్రముల్ ధనములుం గాలంబు దేశంబు దే
వతయున్ ధర్మము నన్యముల్ దలఁప నెవ్వాఁ డట్టిసర్వేశ్వరున్
మతి నూహింపక గోపబాలుఁ డనుచున్ మందస్థితిం జూచి దు
ర్మతులై యన్నము లేదు లే దనిరి సమ్మానక్రియాశూన్యులై. 855

వ. అంత గోపకులు నిరాశులై వచ్చి యెఱింగించిన హరి లౌకికానుసారి యగుచు
మీ రయ్యార్యుల నడుగక వారిభార్యలకు మా రాకఁ జెప్పుం డన్నంబు వెట్టెద
రని పంచిన వారలు నని బ్రాహ్మణసతుల దర్శించి నమస్కరించి సంపూజితులై
యి ట్లనిరి. 856

క. గోవుల మేపుచు నాఁకొని, గోవిందుం డన్న మడిగికొని రం డని మ
మ్మీవేళం బుత్తెంచెను, దీవిలసితలార రండు తెం డన్నంబుల్. 857

వ. అనిన విని గోవిందదర్శనకుతూహలలై ధరణీసురసుందరులు సంభ్రమానం
దంబులు డెందంబుల సందడింప భక్ష్య భోజ్య లేహ్య చోష్య పానీయభేదంబు
లుం గలిగి సంస్కారసంపన్నంబు లైనయన్నంబులు కుంభంబుల నిడికొని సం
రంభంబుల సముద్రంబునకు నడచునదుల తెఱంగున. 858

క. బిడ్డలు మగలును భ్రాతలు, నడ్డము చని వల దనంగ నటు దలఁ డని మా
టొడ్డుచు జగదీశ్వరునకు, జడ్డన నన్నంబు గొనుచుఁ జని రాసుదతుల్. 859

వ. చని యమునాసమీపంబున నవపల్లవాతిరేకంబును విగతవనచరశోకంబును నైన
యశోకంబు క్రింద నిర్మలస్థలంబున. 860

సీ. ఒకచెలికానిపై నొకచేయి సాఁచి వే ఱొకచేత లీలాబ్జ మూఁచువానిఁ
గొప్పున కందని గొన్ని కుంతలములు సెక్కుల నృత్యంబు సేయువానిఁ

DONATED BY Dr. S. VEERA... M.A., Ph.D. Retd. Profe...

గుఱుచచుంగులు వ్రచ్చి కొమరారఁ గట్టిన పసిఁడిపన్నియ గలపటమువాని
నొసలఁ దిరిగి రా నలవడఁ జుట్టిన దట్టంపుఁబించెపుదండవాని

తే. రాజితోత్పలకర్ణపూరములవాని, మహితపల్లవపుష్పదామములవాని
భువనమోహననటవేషభూతివానిఁ, గనిరి కాంతలు కన్నులకఱవు దీఱ. 861

క. కనిలోచనరంధ్రంబుల, మును మిడ్ హరిలలితరూపమును లోఁగొని నె
మ్మనములఁ బరిరంభించిరి, తనుమధ్యలు హృదయజనితతాపము వాయన్. 862

వ. ఇవ్విధంబున. 863

క. వారితసర్వస్పృహలై, వారందఱుఁ దన్నుఁ జూడ వచ్చుట మదిలో
వారిజనయనుఁడు వొడగని, వారికి ని ట్లనియె నగి యవారితదృష్టిన్. 864

శా. కాంతారత్నములార మీగృహములం గల్యాణమే యేమి గా
వింతుల్ మీకిటు రండు మమ్ము నిచటన్ వీక్షింప నేతెంచినా
రెంతేవేడుకతో నెఱుంగుదును నిర్వ్యాతుస్థితిన్ నన్ను ధీ
మంతుల్ మీ క్రియఁ జేరి కందురు గదా మత్సేవలన్ సర్వమున్. 865

వ. కావున గృహస్థులైన మీపతులు మిమ్ముం గూడి క్రతువు నిర్విఘ్నంబుగా సమా
ప్తి సేసెదరు మీరు యాగవాటంబునకుం జనుం డనిన విప్రభార్య లిట్లనిరి. 866

మ. తగునే మాధవ యిట్టివాఁడిపలుకుల్ ధర్మంబులే మాయెడన్
మగలున్ బిడ్డలు సోదరుల్ జనకులున్ మమ్మున్ నివారింప మ
చ్చిగ నీయంఘ్రులు సేరినార మటఁ బోఁ జేకొందురే వార లా
పగిదే మొల్లము కింకరీజనులఁ గా భావించి రక్షింపవే. 867

వ. అనిన జగదీశ్వరుండు. 868

సీ. నాసమీపమున నున్నా రంచు నలుగరు బంధులు భ్రాతలు పతులు సుతులు
మిమ్ము దేవతలైన మెత్తు రంగనలార నా దేహసంగంబు నరుల కెల్ల
సౌఖ్యానురాగసంజనకంబు గాదు ముక్తిప్రదాయకము నాకీర్తనమున
దర్శనాకర్ణనధ్యానంబులను గర్మబంధదేహంబునఁ బాసి మీరు

తే. మానసంబులు నాయందు మరగఁ జేసి,నన్నుఁ జేరెద రటమీఁద నమ్ముఁ డనుచుఁ
బలికి వారలు దెచ్చినభక్షణాదు, లాప్తవర్గంబుతో హరి యారగించె. 869

క. పరమేశ్వరార్పణంబుగఁ, బరజనులకు భిక్ష యిడినఁ బరమపదమునం
బరఁగెద రట తుది సాక్షా, త్పరమేశుఁడు భిక్ష గొన్న ఫల మెట్టిదియో. 870

వ. ఇట్లు సర్వేశ్వరుం డయిన హరికి భిక్ష యిడి తమభార్య లతనివలనం గృతార్థ
లగుట యెఱింగి భూసురవరులు తమలో ని ట్లనిరి. 871

చ. కటకట మోసపోయితిమి కాంతలపాటియు బుద్ధి లేదు నేఁ
డిట హరిఁ గానఁ బో నెఱుఁగ మేము దురాత్ముల మేము కల్మషో
ద్భటులము విష్ణుదూరగుల ప్రాజ్ఞత లేల తపంబు లేల ప

ర్యటనము లేల శీలములు యాగములున్ మఱి యేల కొల్పనే. 872

క. జపహోమాధ్యయనంబులుఁ, దపములు వ్రతములును లేనితరుణులు హరిస
త్కృపఁ బడసి రన్నిగలిగియుఁ, జపలతఁ బొందితిమి భక్తిసలుపమి నకటా. 873

క. సురగురులగు యోగీంద్రుల, నరుదుగ మోహితులఁ జేయు హరిమాయమునన్
నరగురుల మూఢవిప్రుల, సురవడి మోహితులఁ జేయ నోపక యున్నే. 874

మ. క్రతువుల్ ధర్మము మంత్రతంత్రధనముల్ గాలంబు దేశంబు దే
వతయున్ వహ్నులు మేదినీసురులు నెవ్వాఁ డట్టిసర్వేశుఁ డీ
క్షితి రక్షింప జనించినాఁ డెఱుఁగ మాశ్రీభర్తకుం గర్తకుం
గుతలోద్ధర్తకు మేము మ్రొక్కెదము రక్షోనాథసంహర్తకున్. 875

నందాదు లింద్రయాగముసేయ శ్రీకృష్ణునితో నాలోచించుట

వ. అని మఱియు ననేకవిధంబులఁ బశ్చాత్తాపంబులం బొంది హరిం దలంచి శమింపు
మని మ్రొక్కి బ్రాహ్మణులు కంసభీతు లయి బలకృష్ణసందర్శనంబు సేయంజనరై
రంత నక్కడ నఖిలదర్శనుం డైనహరి యింద్రయాగంబు సేయం దలంచి తన
కడకు వచ్చిననందాదిగోపవృద్ధులం గని నందున కిట్లనియె. 876

సీ. యాగంబు సేయంగ నర్థించి వచ్చితి రీయాగమున ఫల మేమి గలుగు
నెవ్వాఁడు దీనికి నీశ్వరుం డధికారి యెవ్వాఁడు సాధన మెంత వలయు
శాస్త్రీయమో జనాచారమో కార్యంబు వైరుల కెఱిఁగింపవలదు గాని
యెఱఁగెడిమిత్రుల కెఱిఁగింపఁదగుఁ జేరి యెఱిఁగిచేసినఁ గోర్కు లెల్లఁ గలుగుఁ

ఆ. బగయుఁ జెలిమి లేక పరఁగినమిముబోఁటి, మంచివారి కేల మంతనంబు
తలఁపు లెల్ల మాకుఁ దగ నెఱిఁగింపవే, తాత వాక్సుధాప్రదాత వగుచు. 877

వ. అని పలికిన ప్రౌఢకుమారునికిఁ దండ్రి యిట్లనియె. 878

సీ. పర్జన్యుఁ డధికుండు భగవంతుఁ డమరేంద్రుఁ డతనికిఁ బ్రియమూర్తులగుచునున్న
మేఘబృందంబులు మేదినీతలముపై నతనిపంపున భూతహర్షణముగ
జలములు గురియుఁదజ్జలపూరములఁ దోఁగి పండు సస్యంబు లాపంట దమకు
ధర్మార్థకామప్రదాయకంబుగ లోకు లెల్లను బ్రదుకుదు రింత యెఱిఁగి

తే. మేఘవిభుఁ డైన యింద్రుండు మెచ్చుకొఱకు
నింద్రయాగము సేయుదు రెల్లనృపులు
కామలోభభయద్వేషకలితు లగుచుఁ
జేయకుండిన నశుభంబు సెందుఁ బుత్ర. 879

వ. అదియునుం గాక. 880

ఆ. మఖము సేయ వజ్రి మది సంతసించును, వజ్రి సంతసింప వాన గురియు
వాన గురియఁ గసవు వసుమతిఁ బెరుఁగును, గసవు మేసి ధేనుగణము బ్రదుకు.

క. ధేనువులు బ్రదికెనేనిన్, మానదు ఘనమై పాఁడి మందలఁ గలుగున్

మానుగను బాఁడి గలిగిన, మానవులును సురలుఁ దనిసి మనుదురు పుత్రా.

వ. అని యిట్లు నొడివిన నందునివచనంబులు విని యింద్రునికిఁ గోపంబు దీపింప దనుజదమనుండు తండ్రి కిట్లనియె. 883

క. కర్మమునఁ బుట్టు జంతువు, కర్మమునన వృద్ధిఁ బొందుఁ గర్మమునఁజెడుం
గర్మమె జనులకు దేవత, కర్మమె సుఖదుఃఖములకుఁ గారణ మధిపా. 884

క. కర్ములకుఁ దగుఫలములు, కర్ములకు నిడంగ రాజు గాని సదా ని
ష్కర్ముఁ డగునీశ్వరుండును, గర్మవిహీనునికి రాజు గాఁడు మహాత్మా. 785

వ. కావునఁ గర్మానుయాతంబు లయినభూతంబులకుఁ బురుహూతునివలనిభీతి యేటికి పురాతనజన్మసంస్కారంబులు గుప్పలు గొని కప్పినఁ గర్మంబులఁ దప్పించి పెంపు వడయ నప్పరమేశ్వరుండును నేరఁ డితరులం జెప్ప నేల సురాసురనరానీకం బులతోడిలోకంబు నిజసంస్కారవశంబై యంద డింది యున్నది సందేహంబు లేదు దేహి కర్మవశంబున గురుతను దేహంబులం జొచ్చి వెడలు నొజ్జ వేలుపు నెచ్చెలి పగఱు చుట్టంబులు కర్మంబునం జీవుండు కర్మంబుతోడన వర్తించు నత నికిఁ గర్మంబు దైవతంబు కర్మంబునం బ్రతుకుచు నితరసేవ సేయుట సతి పతి విడచి జారుం జేరిన చందం బగు విప్రుండు వైదికకర్మంబున మెలంగు నృ పతి ధరణీపాలనంబున సంచరించు వైశ్యుండు వాణిజ్యకృషికుసీదగోరక్షణా దుల వర్తించు శూద్రుం డగ్రజన్ముల సేవించి బ్రదుకు సత్త్వరజస్తమోగుణంబు లుత్పత్తిస్థితిలయకారణంబు లందు రజంబున జగంబు జన్మించు రజోగుణ ప్రేరితంబు లయి మేఘంబులు వర్షించు వర్షంబునం బ్రజావృద్ధి యగు నింద్రుం డేమి సేయంగలవాఁ డదియునుం గాక. 886

శా. కోపింపం బని లేదు శక్రునికిఁ దాఁ గోపించుఁ గా కేమి సం
క్షేపం బయ్యెడి దేమి పట్టణములుం గేహంబులుం దేశముల్
వ్యాపారంబులు మీకుఁ బోయెడినె శైలారణ్యభాగంబులన్
గోపత్వంబున నుండుచున్ మనకు సంకోచింపఁగా నేటికిన్. 887

సీ. పసులకుఁ గొండకు బ్రాహ్మణోత్తములకు మఖము గావించుట మంచిబుద్ధి
యింద్రయాగంబున కేమేమి దెప్పింతు రవి యెల్లఁ దెప్పింపుఁ డరసి మీరు
పాయసంబులు నపూపములు సైఁదవు పిండి వంటలుఁ బప్పును వలయునట్టి
ఫలశాకములు వండఁబంపుఁడు హోమంబు సేయుఁడు ధేనుదక్షిణల నిచ్చి

తే. బహురసాన్నంబు వెట్టుండు బ్రాహ్మణులకు
నచలులై పూజ లొనరింపుఁ డచలమునకు
నధమచండాలశునకసంహతికిఁ దగిన
భక్ష్యముల నిండు కసవులు పసుల కిండు 888

శా. గంధాలంకరణాంబరావళులచేఁ గైసేసి యిష్టాన్నముల్

బంధుశ్రేణియు మీరలుం గుడిచి నాభాషారతిన్ వేడుకల్
సంధిల్లన్ గిరిగోద్విజానలనమస్కారంబు గావింపుఁడో
జం ధర్మం బని తోఁచెనేని జనకా జన్మంబు ధన్యం బగున్. 889

వ. అని మఱియు నిలింపపతిసొంపు డింపుతలంపున నిమ్మఖంబు దనకు సమ్మతం బని గోవిందుండు పలికిన నందాదులు మేలు మేలని తద్వచనప్రకారంబునం బుణ్యాహవాచనంబులు సదివించి ధరణిసురులకు భోజనంబు లిడి పసులకుం గసవు లొసంగి రప్పుడు. 890

మ. సకలాభీరులు వీఁడె కృష్ణుఁ డన నైజం బైన రూపంబుతో
సకలంకస్థితి నుండి శైల మిదె మీ రర్చింప రం డంచుఁ దా
నొకశైలాకృతిఁ దాల్చి గోపకులతో నొండొండ పూజించి గో
పకదత్తాన్నము లాహరించె విభుఁ డాప్రత్యక్షశైలాకృతిన్. 891

మ. వినుఁడీ శైలము కామరూపి ఖలులన్ వేధించు నాజ్యాన్నముల్
మన మొప్పించిన నాహరించె మనలన్ మన్నించెఁ జిత్తంబులో
ననుకంపాతిశయంబు సేసె మనపై నంచున్ సగోపాలుఁడై
వనజాక్షుండు నమస్కరించె గిరికిన్ వందారుమందారుఁడై. 892

వ. ఇట్లు గోపకులు హరిసమేతులై గిరికిం బూజనోపహారంబులు సమర్పించి గోధనంబులం బురస్కరించుకొని భూసురాశీర్వాదవచనంబులతో గిరికిం బ్రదక్షిణంబు సేసి రాసమయంబున. 893

క. గుఱ్ఱములపరువు మెచ్చని, నఱ్ఱులఁ గట్టిన రథంబు నందప్రముఖుల్
గుఱ్ఱలయార్పులు సెలఁగఁగఁ, దొఱ్ఱులగమి వెంట నింటఁ దోలి రిలేశా. 894

క. పాటించి గానవిద్యా, పాటవమునఁ దేరు లెక్కి బహుతానములం
బాటలగంధులు కృష్ణునిఁ, బాటలఁ బాడిరి విరోధిపాటనుఁ డనుచున్. 895

క. కుండనిభాపీనంబులు, మండితవర్ణములు వివిధమహితాకృతులున్
నిండినకడుపులుఁ గన్నుల, పండువులుగఁ బాఁడికుఱ్ఱిపదువులు నడచెన్. 896

క. పొగ రెక్కినమూఁపురములుఁ, దెగ గల వాలములుఁ శైలదేహంబులు భూ
గగనములు నిండుఱంకెలు, మిగుల మెఱయువృషభగణము మెల్లన నడచెన్. 897

వ. ఇట్లు పర్వతప్రదక్షిణంబు సేసి గోపకులు మాధవసమేతులై మందకుం జని రంత మహేంద్రుం డంతయు నెఱింగి మహాకోపంబునఁ బ్రళయప్రవర్తకంబు లగుసంవర్తకమేఘంబులం జీరి యి ట్లనియె. 898

మ. పెరుఁగుల్ నేతులు ద్రావి క్రొవ్వి భువి నాభీరుల్ మదాభీరులై
గిరిసంఘాతకఠోరపత్త్రదళనక్రీడాసమారంభదు
ర్భరదంభోళిధరుం బురందరు ననుం బాటించి పూజింప క
గ్గిరికిం బూజలు సేసి పోయి రిదె పో కృష్ణుండు ప్రేరేపఁగన్. 899

గురుదేవహీను బాలుని, గిరిభూజప్రముఖవాసుఁ గృష్ణు ననీశుం
బరిణామశీలుఁ గులగుణ, విరహితుఁ జేపట్టి యింద్రు విడిచిరి గొల్లల్. 900

విమలఘనతరాత్మవిజ్ఞానవిద్యచే, నిగుడలేక యుడుపనిభము లగుచుఁ
గర్మమయము లైన క్రతువుల భవమహార్ణవము గడవఁ గోరినారు వీరు. 901

ఉద్యత్సంపద నస్మి నందతనయోద్యోగంబునన్ వెఱ్ఱులై
మద్యాగంబు విసర్జనీయ మని రీ మర్త్యుల్ వడిన్ మీరు మీ
విద్యుద్వల్లులఁ గప్పి గర్జనములన్ వేధించి గోవుల్ జనుల్
సద్యోమృత్యువుఁ బొంద ఱాల్ గురియుఁడీ శౌర్యం బవార్యంబుగన్. 902

మీ వెంట వత్తు నే నై, రావణనాగంబు నెక్కి రయ మొప్పంగా
దేవగణంబులతోడను, గోవిందునిమంద లెల్లఁ గొందలపెట్టన్. 903

అని యిట్లు పలికి జంభవైరి సంరంభంబున దంభోళి జళిపించి బింకంబున శంకింపక కింకతోడ సంకలియ లూడ్చిన మహానిలప్రేరితంబు లయి చని నందుని మందమీఁద నమోఘంబు లైన మేఘంబులు మహాఘంబు లై పన్ని ప్రచండగతిం జండమరీచిమండలంబుఁ గప్పి దివి నిండి దిశ లావరించి రోదోంతరాళంబు నిరంతరనీరంధ్రనిబిడాంధకారబంధురంబుగ నిరోధించి బలిభంజనద్వితీయపాదపల్లవభగ్నం బైన బ్రహ్మాండభాండంబుచిల్లుల జల్లించి తొరఁగు బహిస్సముద్రసలిలనిర్ఝరంబులవడువున నెడ లెగక తోరంబు లైన నీరధారలం గురియుచు శిలల వర్షించుచుఁ బిడుగుల ఱువ్వుచు నుండ మిట్టపల్లంబులు సమతలంబు లయి యేకార్ణవంబు రూపుసూపిన నందు దుడుకడుచుచు నీఁదుచు విలయశిఖిశిఖాసంరంభవిజృంభమాణవిద్యుల్లతావిలోకంబున రిమ్మలుగొని బొమ్మలు వోవుచున్న లేఁగలును లేఁగలకుమాఱు లడ్డంబు లిడి ప్రళయభైరవభేరీభాంకారభీషణంబు లగుగర్జనఘోషణంబులఁ జెవుడుపడి చిందఱవందఱ లైన డెందంబులం గంది కుందిప్రాలు ధేనువులును ధేనువుల వెనుక నిడుకొని దురంతకల్పాంతకాలకీలికరాళకాలకంఠకరవిశాలగదాఘాతప్రభూతంబు లైన నిర్ఘాతపాతంబులకు భీతంబులై హరికి మ్రొక్కి రక్షరక్షేతిశబ్దంబులు సేయుకైవడి విడువని జడిం బడి సైరింపక శిరంబులు వంచుకొని గద్గదకంఠంబున నంభారవంబులు సేయు వృషభంబులును వృషభాదిగోరక్షణంబు సేయుచు దుర్వారఘోరశిలాసారంబుల సారంబులు సెడి శరీరంబులు భారంబు లైన మ్రానుపడు గోపకులును గోపకులం బట్టుకొని దట్టం బయిన వానకొట్టునం బెట్టువడి బడుగునడుములు నుసులువడ వడవడ వడంకుచు గోవిందునిం జీరుగోపికలును గోపికాజనకఠినకుచకలశ యుగళంబుల మఱుంగునం దలలు వెట్టుకొని పరవశు లైన శిశువులునుం గలిగి మహాఘోషంబుతోడ నష్టం బైనఘోషంబుఁ జూచి ప్రబుద్ధు లైనగోపవృద్ధులు గొందఱు దుర్జనశిక్షకుండును సజ్జనరక్షకుండును నైన పుండరీకాక్షునకు మ్రొక్కి యి ట్లనిరి. 904

ఉ. అక్కట! వానఁ దోఁగి వ్రజ మాకుల మయ్యెఁ గదయ్య కృష్ణ! నీ
వెక్కడ నుంటి వింతవడ వేలసహించితి నీపదాబ్జముల్
దిక్కుగ నున్నగోపకులు దీనత నొంద భయాపహారివై
గ్రక్కునఁ గావ కిట్టునికి కారుణికోత్తమ నీకుఁ బాడియే. 905

క. ఈయుఱుములు నీమెఱుములు, నీయశనులఘోషములు నీజలధారల్
నీయాన ద్రొబ్బి యెఱ్ఱుఁగము, నీవా యాలింపఁగదయ్య గుణసన్నిధీ. 906

క. వారి బరు వయ్యె మందల, వారికి నిదె పరులు లేరు వారింపంగా
వారిదపటలభయంబును, వారిరుహదళాక్ష నేడు వారింపఁగదే. 907

వ. అనిన విని సర్వజ్ఞుం డైన కృష్ణుం డంతయు నెఱింగి. 908

ఉ. తన్నొకయింత గైకొనరు తప్పిరి యాగము సేసి వంపుఁ డా
మిన్ననుండి గోపకులమీఁద శిలల్ గురియించుచున్నవాఁ
డున్నతనిర్జరేంద్రవిభవోద్ధతగర్వనగాధిరూఢుఁడై
కన్నులఁ గాన డింద్రుఁ డిటు గర్వపరుం డొరుఁ గాన నేర్చునే. 909

క. దేవత లందఱు నన్నును, సేవింతురు రాజ్యమదము చెందిరు చెఱుపం
గా వలదు మానభంగము, గావింపఁగ వలయు శాంతి గలిగెడుకొఱకై. 910

వ. అని చింతించి శిలావర్షహతులై శరణాగతు లైన ఘోషజనుల రక్షించుట
తగ వని సకలలోకరక్షకుం డయిన విచక్షణుండు. 911

చ. కలఁగకుఁడీ వధూజనులు కంపము నొందకుఁడీ వ్రజేశ్వరుల్
తలఁగకుఁడీ కుమారకులు తక్కినవారలు ఱాలవానచే
నలఁగకుఁడీ పశువ్రజము నక్కడ నక్కడ నిల్వనీకుఁడీ
మెలఁపున మీకు నీశ్వరుఁడు మేలొసఁగుం గరుణార్ద్రచిత్తుఁడై. 912

వ. అని పలికి. 913

శ్రీకృష్ణుఁడు గోవర్ధనపర్వతము నెత్తుట

క. కిరియై ధర యెత్తినహరి, కరిసరసిజముకుళ మెత్తుగతిఁ ద్రిభువనశం
కరకరుఁడై గోవర్ధన,గిరి యెత్తెం జక్క నొక్క కేలన్ లీలన్. 914

క. దండిని బ్రహ్మాండంబులు, చెండుల క్రియఁ బట్టి యెగురఁజిమ్మెడుహరికిన్
గొండఁ బెకలించి యెత్తుట, కొండొకపని గాక యొక్కకొండా తలఁపన్. 915

వ. ఇట్లు గిరి యెత్తి. 916

శా. బాలుం డాడుచు నాతపత్ర మని సంభావించి పూగుత్తికం
గేలం దాల్చినలీల లేనగవుతోఁ గృష్ణుండు దా నమ్మహా
శైలంబున్ వలకేలఁ దాల్చి విపులచ్ఛత్రంబుగాఁ బట్టె నా
భీలాభ్రచ్యుతదుశ్శిలాచకితగోపీగోపగోపంక్తికిన్. 917

వ. ఇట్లు గోత్రంబు ఛత్రంబుగాఁ బట్టి గోపజనులకు గోపాలశేఖరుం డిట్లనియె.

క. రా తల్లి రమ్ము తండ్రీ, ప్రేతలు గోపకులు రండు వినుఁడీ గర్త
క్ష్మాతలమున నుండుఁడు గో, వ్రాతముతో మీరు మీకు వలసినయెడలన్. 919

శా. బాలుం డీతఁడు కొండ దొడ్డది మహాభారంబు సైరింపఁగాఁ
జాలండో యని దీని క్రింద నిలువన్ శంకింపఁగాఁ బోల దీ
శైలాంభోనిధి జంతుసంయుతధరాచక్రంబు పైపడ్డ నా
కే లల్లాడదు బంధులార నిలుఁ డీ క్రిందం బ్రమోదంబునన్. 920

వ. అని పలుకుచున్న హరిపలుకులు విని నెమ్మనమ్ముల నమ్మి కొండయడుగునం దమ తమయిమ్ములం బుత్రమిత్రకళత్రాదిసమేతులై గోవులుం దారును గోపజనులు జనార్దనకరుణావిలోకనామృతవర్షంబున నాఁకలినీరువట్టులచొప్పెఱుంగక కృష్ణకథావినోదంబుల నుండి రివ్విధంబున. 921

మ. హరిదోర్దండము గామ గుబ్బ శిఖరం బాలంబిముక్తావళుల్
పరఁగన్ జాఱెడుతోయబిందువులు గోపాలాంగనాపాంగహా
సరుచుల్ రత్నచయంబు గాఁగ నచలచ్ఛత్రంబు శోభిల్లెఁ ద
ద్గిరిభిద్దుస్సదభంజి యై జలధరాక్లిన్నప్రజారంజియై. 922

క. రాజీవాక్షునిచే నొక, రాజీవముభంగి శైలరాజము మెఱసెన్
రాజేంద్ర మీఁద మధుకర, రాజిక్రియన్ మేఘరాజి రాజిల్లెఁ గడున్. 923

క. వడిగొని బలరిపుపనుపున, నుడుగక జడి గురిసె నేడహోరాత్రము ల
య్యెడ గోపజనులు బ్రదికిరి, జడిఁ దడియక కొండగొడుగుచాటున నధిపా. 924

వ. ఇట్లు హరి యేడహోరాత్రంబులు గిరి ధరించిన గిరిభేది విసిగి వేసరి కృష్ణచరితంబులు విని వెఱఁగుపడి విఫలమనోరథుండై మేఘంబుల మరలించుకొని చనియె నంత నభోమండలంబు విద్యోతమానఖద్యోతమండలం బగుట విని గోవర్ధనధరుండు గోపాలకుల కిట్లనియె. 925

క. ఉడిగెను వానయు గాలియు, వడి సెడి నదు లెల్లఁ బొలిచె వఱద లిగిరెఁ గొం
డడుగున నుండక వెడలుఁడు, కొడుకులుఁ గోడండ్రు సతులు గోవులు మీరున్.

వ. అనిన విని సకలగోపజనులు శకటాద్యుపకరణసమేతు లయి గోవులుం దారును గొండయడుగు విడిచి వచ్చి రచ్యుతుండును జెచ్చెరఁ దొల్లింటియట్ల నిజస్థానంబున గిరి నిలిపె నంత వల్లవులెల్లం గృష్ణుం గౌఁగిలించుకొని సముచితప్రకారంబుల సంభావించి దీవించిరి గోపికలు సేస లిడి దధ్యన్నకబళంబు లొసంగుచు నాశీర్వదించిరి నందబలభద్రరోహిణీయశోద లాలింగనంబు సేసి భద్రవాక్యంబులు పలికిరి సిద్ధసాధ్యగంధర్వవరులువిరులు గురియించిరి సురలు శంఖదుందుభులు మ్రోయించిరి తుంబురుప్రముఖు లయిన గంధర్వులు పాడి రప్పుడు. 927

క. వల్లవకాంతలు దనకథ, లెల్లను బాడంగ నీరజేక్షణుఁ డంతన్
వల్లవబలసంయుతుఁడై, యొల్లన గోష్ఠంబు సేరె నుర్వీనాథా. 928

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుచరిత్రంబులు దలంచి వెఱఁగుపడి గోపజనులు నందున కిట్లనిరి.

సీ. కన్నులు దెఱవనికడుఁ జిన్నిపాపఁడై దానవిచనుఁబాలు ద్రాగి చంపె
మూఁడవనెలనాఁడు ముద్దులబాలుఁడై కోపించి శకటంబుఁ గూలఁ దన్నె
నేఁడాదికుఱ్ఱఁడై యెగసి తృణావర్తు మెడఁ బట్టుకొని కూల్చి మృతునిఁజేసెఁ
దల్లి వెన్నలకునై తను ఱోలఁ గట్టినఁ గొమరుఁడై మద్దులు గూల నీడ్చెఁ
తే. బసులఁ గ్రేపులఁ గాచుచు బకునిఁ జీరె, వెలఁగతో వత్సదైత్యుని వ్రేసి గెడపె
సబలుఁడై ఖరదైత్యుని సంహరించె, నితఁడు కేవలమనుజుఁడే యెంచి చూడ.

క. తెంపరియై రామునిచేఁ, జంపించెఁ బ్రలంబు మ్రింగెఁ జటులదవాగ్నిన్
సొంపు సెడఁ ద్రొక్కి కాళియుఁ, ద్రుంపక కాళింది వెడలఁ దోలెన్ లీలన్.

క. ఏడేండ్లబాలుఁ డెక్కడ, క్రీడం గరి తమ్మియెత్తు క్రియ నందఱముం
జూడ గిరి యెత్తు టెక్కడ, వేడుక నొకచేత నేఁడు వెఱఁగౌఁ గాదే. 932

క. ఓనంద గోపవల్లభ, నీనందనుఁ డాచరించు నేర్పరితనముల్
మానవులకు శక్యంబులె, మానవమాత్రుండె నీకుమారుఁడు దండ్రీ. 933

వ. అనిన విని నందుండు వారలం జూచి మున్ను తనకు గర్గమహాముని చెప్పినసంకేతంబు దెలిసి శంక లేదు కృష్ణుండు లోకరక్షకుం డయిన పుండరీకాక్షుని నిజాంశంబ యనుచు నంతరంగంబునం జింతింతు నని పలికిన వెఱఁగుపడి గోపకులు కృష్ణుం డనంతుం డని పూజించి రంత. 934

మ. హరి గేలన్ గిరి యెత్తి వర్షజలఖిన్నాభీరగోరాజికిన్
శరణం బైనఁ ద్రిలోకరాజ్యమదముం జాలించి నిర్గర్వుఁడై
సురభిం గూడి బలారి వచ్చి కనియెన్ సొంపేది దుష్టప్రజే
శ్వరదుర్మాననిరాకరిష్ణుఁ గరుణావర్ధిష్ణు శ్రీకృష్ణునిన్. 935

క. కని యింద్రుఁడు పూజించెను, దినకరనిభనిజకిరీటదీధితిచేతన్
మునిహృదలంకరణంబులు, సునతోద్ధరణములు నందసుతుచరణంబుల్. 936

వ. ఇట్లు నమస్కరించి కరకమలంబులు ముకుళించి హరికి హరిహయుం డిట్లనియె.

సీ. పరమ నీధామంబు భాసురసత్త్వంబు శాంతంబు హతరజస్తమము నిత్య
మధికతపోమయ మట్లు గావున మాయ నెగడెడిగుణములు నీకు లేవు
గుణహీనుఁడవు గాన గుణముల నయ్యెడి లోభాదికములు నీలోనఁ జేర
వైన దుర్జననిగ్రహము శిష్టరక్షయుఁ దగిలి చేయఁగ దండధారి వగుచు
తే. జగముభర్తవు గురుఁడవు జనకుఁడవును, జగదధీశుల మను మూఢజనులు దలఁక
నిచ్చపుట్టినరూపంబు లీవు దాల్చి, హితము సేయుదు గాదె లోకేశ్వరేశ. 938

క. నావంటి వెఱ్ఱివారిని, శ్రీవల్లభ నీవు శాస్తి సేసితి వేనిం
గావరము మాని పెద్దల, త్రోవన్ జరుగుదురు బుద్ధితోడుత నీశా. 939

క. ఒక్కొక్కలోకముఁ గాచుచు, నెక్కుడుగర్వమున నేమె యీశుల మనుచుం
జొక్కి ననుబోంటివెఱ్ఱులు, నిక్కము నీమహిమఁ దెలియనేర రనంతా. 940

ఆ. వాసుదేవ కృష్ణ వరద స్వతంత్ర విజ్ఞానమయ మహాత్మ సర్వపుణ్య
పురుష నిఖిలబీజభూతాత్మక బ్రహ్మ, నీకు వందనంబు నిష్కలంక. 941

శా. నీసామర్థ్య మెఱుంగ మేఘములచే నీఘోషముల్ భీషణో
గ్రాసారంబున ముంచితిన్ ముఖము నాకై వల్లవుల్ సేయ రం
చోసర్వేశ భవన్మహత్త్వమున నాయుద్యోగ మిట్లయ్యె నీ
దాసున్ నన్నుఁ గృతాపరాధుఁ గరుణన్ దర్శింపవే మాధవా. 942

మ. నినుఁ బ్రహ్మాదు లెఱుంగలేరు జడతానిష్ఠుండ లోకత్రయా
వనమత్తానగరిష్ఠుఁడన్ విపులదుర్వైదుష్యభూయిష్ఠుఁడన్
వినయత్యాగవరిష్ఠుఁడం గుజనగర్వశ్రేష్ఠుఁడన్ దేవ నీ
ఘనలీలావిభవంబు పెంపుఁ దెలియంగా నెవ్వఁడన్ సర్వగా. 943

వ. అనిన విని నగుచు జలధరగంభీరరవంబుల శక్రునకుఁ జక్రి యిట్లనియె. 944

మ. అమరాధీశ్వర లక్ష్మితోఁ దగిలి యిట్లంధుండవై యున్న నీ
సమదోద్రేకము ద్రుంచివైచుటకు నీజన్నంబు దప్పించితిం
బ్రమదశ్రీకులు దండధారి నగు నన్ భావింప రెవ్వాని ని
క్కము రక్షింపఁదలంతు వాని నధనుం గావింతు జంభాంతకా. 945

క. నాయాజ్ఞ సేయుచుండుము, నీయధికారంబునందు నిలువు సురేంద్ర
శ్రీయుతుఁడవై మదింపకు, శ్రేయంబులు గల్గుఁ బొమ్ము సితకరిగమనా. 946

వ. అని యిట్లు జిష్ణునిం బలుకుచున్న కృష్ణునికి మ్రొక్కి గోగణసమేత యయిన కామధేనువు భక్తజనకామధేను వయిన యీశ్వరున కిట్లనియె. 947

క. విశ్వేశ విశ్వభావన, విశ్వాకృతి యోగివంద్య విను నీచేతన్
శాశ్వతుల మైతి మిప్పుడు, శాశ్వతముగఁ గంటి మధికసౌఖ్యంబు హరీ. 948

వ. దేవా మాకుం బరమదైవతంబ వింద్రుండవు భూసురగోసురసాధుసౌఖ్యంబుల కొఱకు నిన్నింద్రునిం జేసి పట్టంబు గట్టు మని విరించి నియమించి పుత్తెంచె నీవు భూతలభూరిభారనివారణంబు సేయ నవతరించిన హరి వని పలికి యంత.

మ. సురభిక్షీరములన్ సురద్విపమహాశుండాలతానీతని
ర్ఝరగంగాంబువులన్ నిలింపజననీ సన్మౌనిసంఘంబుతో
సురనాథుం డభిషిక్తుఁ జేసి పలికెన్ సొంపార గోవిందుఁ డం
చు రణాక్రాంతవిపక్షు దోయజదళాక్షున్ సాధుసంరక్షణున్. 950

సీ. తుంబురునారదాదులు సిద్ధచారణగంధర్వులును హరికథలు పాడి
రమరకాంతలు మింట నాడిరి వేల్పులు గురియించి రంచితకుసుమవృష్టి
జగములు మూఁడును సంతోషమును బొందెఁ గుఱ్ఱులచన్నులఁ గురిసెఁ బాలు

నవజలంబులతోడ నదు లెల్లఁ బ్రవహించె నిఖిలవృక్షములుఁ దేనియలువడిసె
తే. సర్వలతికల ఫలపుష్పచయము లమరెఁ, బర్వతంబులు మణిగణప్రభల నొప్పెఁ
బ్రాణులకు నెల్లఁ దమలోనిపగలు మానె, వాసుదేవునియభిషేకవాసరమున.
వ. ఇట్లు గోపగోగణపతిత్వంబునకు గోవిందు నభిషిక్తుం జేసి వీడ్కొని పురందరుండు
దేవగణంబులతో దివంబున కరిగె నంత. 952

శ్రీకృష్ణమూర్తి నందుని వరుణనగరమునుండి కొని తెచ్చుట

సీ. నందుఁ డేకాదశినాఁ డుపవాసంబు చేసి శ్రీహరిపూజ సేసి దనుజ
వేళ యెఱుంగక వేగకముందర ద్వాదశీస్నానంబు దగ నొనర్ప
యమునాజలము సొర నప్డు వరుణుదూత నందుని వరుణునినగరమునకుఁ
గొనిపోవఁ దక్కినగోపకు లందఱు నందగోపకునిఁ గానక కలంగి
తే. రామకృష్ణులఁ జీర్కొని రవము సేయఁ
గృష్ణుఁ డీశుండు తమతండ్రిఁ గికురుపెట్టి
వరుణభృత్యుండు గొనిపోయి వరుణుఁ జేర్పు
టెఱిఁగి రయమున నచ్చోటి కేఁగె నధిప. 953
వ. అప్పుడు. 954
క. వచ్చినమాధవుఁ గనుఁగొని, చెచ్చెర వరుణుండు పూజ సేసి వినతుఁడై
యచ్చుగ ని ట్లని పలికెను, విచ్చేసితి దేవ నానివేశంబునకున్. 955
ఉ. ఏవిభుపాదపద్మరతు లెన్నఁడు నెవ్వరుఁ బొంద లేనిపెం
ద్రోవఁ జరింతు రట్టి బుధతోషక నీ వరుదెంచుటం బ్రమో
దావృత మయ్యెఁ జిత్తము కృతార్థత నొందె మనోరథంబు నీ
సేవఁ బవిత్రభావమును జెందె శరీరము నేఁడు మాధవా. 956
ఉ. ఏపరమేశ్వరున్ జగము లిన్నిటిఁ గప్పిన మాయగప్పఁగా
నోపక పారతంత్ర్యమున నుండు మహాత్మక యట్టినీకు ను
ద్దీపితభద్రమూర్తికి సుధీజనరక్షణవర్తికిం దనూ
తాపము వాయ మ్రొక్కెద నుదారతపోధనచక్రవర్తికిన్. 957
చ. ఎఱుఁగఁడు వీఁడు నాభటుఁ డొకించుకయైన మనంబులోపలం
దెఱకువ లేక నీజనకుఁ దెచ్చె దయం గొని పొమ్ము ద్రోహమున్
మఱవుము నన్ను నీభటుని మన్నన సేయుము నీదుసైరణన్
వఱలుదుఁ గాదె యోజనకవత్సల నిర్మల భక్తవత్సలా.
వ. అని యిట్లు వలుకుచున్న వరుణునిం గరుణించి తండ్రిం దోడ్కొని హరి దిరిగి
వచ్చె నంత నందుండు దన్ను వెన్నుండు వరుణనగరంబుననుండి విడిపించి తెచ్చిన
వృత్తాంతం బంతయు బంధువుల కెఱింగించిన వారలు కృష్ణుం డీశ్వరుం డని
తలంచి రఖిలదర్శనుం డయిన యీశ్వరుండును వారలతలం పెఱింగి వారికోరిక

సఫలంబు సేయుదు నని వారి నందఱ బ్రహ్మహ్రదంబున ముంచి యెత్తి. 959

ఆ. ప్రకృతి కామకర్మ పరవశ మై యుచ్చ
నీచగతులఁ బొంది నెఱియ భ్రమసి
తిరుగుచున్న జనము తెలియ నేరదు నిజ
గతివిశేష మీజగంబునందు. 960

మ. అని చింతించి దయాళుఁ డైనహరి మాయాదూర మై జ్యోతి యై
యనిరూప్యం బయి సత్య మై యెఱుక యై యానంద మై బ్రహ్మ మై
యనఘాత్ముల్ గుణనాశమందుఁ గను నిత్యాత్మీయలోకంబు గ్ర
క్కునఁ జూపెం గరుణార్ద్రచిత్తుఁ డగుచున్ గోపాలకశ్రేణికిన్. 961

వ. ఇట్లు హరి ము న్నక్రూరుండు పొందినలోక మంతయుం జూపి బ్రహ్మలోకంబు సూపినం జూచి నందాదులు పరమానందంబునం బొంది వెఱఁగుపడి హంసస్వరూపకుం డైన కృష్ణునిం బొడగని పొగడి పూజించి రంత. 962

చ. కలువలమేలికందువలు కాముని కయ్యపుఁబాళెముల్ వియో
గులఁ దలఁకించువేళలు చకోరకపంక్తులభోగకాలముల్
సెలువలు సైరణల్ విడిచి చిక్కుతఱుల్ ఘనచంద్రచంద్రికా
జ్వలితదిశల్ శరన్నిశలు జారకదుర్దశ లయ్యె నయ్యెడన్. 963

ఆ. కామతంత్రటీక కలువలజోక కం, దర్పుడాక విటులతాల్మి పోక
చకితచక్రవాక సంప్రీతజనలోక, రాక వచ్చె మేలురాక యగుచు. 964

క. పతి దనకరములఁ గుంకుమ, సతిమొగమున నలఁదుభంగి సముదయవేళాం
చితకరరాగమున నిశా,పతి రంజించెఁ నరేంద్ర ప్రాక్సతిమొగమున్. 965

సీ. విటసేనపై దండు వెడలెడువలతేనిగొల్లెనపై హేమకుంభ మనఁగఁ
గాముకధృతివల్లికలు ద్రెంప నెత్తిన శంబరాంతకుచేతి చక్ర మనఁగ
మారుండు పాంథులమానాటవులు గాల్పఁ గూర్చిననిప్పులకుప్ప యనఁగ
విరహిమృగమ్ముల వేఁటాడ మదనుండు దెచ్చినమోహనదీప మనఁగ

ఆ. వింతనునుపు గల్గి వృత్తమై యరుణ మై, కాంతితోఁ జకోరగణము లుబ్బఁ
బొడుపుఁగొండచక్కిఁ బొడిచె రాకాచంద్ర, మండలంబు గగనమండలమున. 966

శరద్రాత్రిం గాన మొనర్చు కృష్ణుసన్నిధికి గోపికలు వచ్చుట

వ. ఇట్లు పొడిచి నవకుంకుమాంకితరమాముఖమండలంబునుం బోలె నఖండం బైన చంద్రమండలంబుఁ బొడగని పుండరీకనయనుండు యమునాతటవనంబున జగన్మోహనంబుగా నొక్కగీతంబుఁ బాడిన, విని పరాయత్తచిత్తలై తత్తలై తత్తఱంబున ప్రేత లేపనులకుం జేతు లాడకయు గోవులకుం గ్రేపుల నిడువకయు విడిచి విడిచియు నీడకయు నీడి యీడియు నీడినపాలు కాఁపకయు గాఁచి కాఁచియుఁ గాఁగినపాలు డింపకయు డించి డించియు డించినపాలు బాలురకుం బోయకయుఁ

బోసి పోసియుఁ బతులకుఁ బరిచర్యలు సేయకయుఁ జేసి చేసియు నశనంబులు గుడువకయుఁ గుడిచి కుడిచియుఁ గుసుమంబులు ముడువకయు ముడిచి ముడిచియుఁ దొడవులు దొడుగకయుఁ దొడిగి తొడిగియు గోష్ఠంబులపట్టుల నుండకయుఁ బాయసంబు నెఱయ వండకయు నగ్నియెడల నిలువం బడకయుఁ గాటుకలు సూటి నిడకయుఁ గురులు చక్క నొత్తకయుఁ గుచంబుల గంధంబులు గలయ మెత్తకయుఁ బయ్యెదలు విప్పి కప్పకయు సఖులకుం జెప్పకయు సహోదరులు మగలు మామలు మఱందులు బిడ్డలు నడ్డంబు చని నివారింపం దలారింపకయు సంచలించి పంచభల్లునిభల్లంబుల ముల్లంపుజల్లుల పెల్లునం దల్లడిల్లి డిల్లపడి మొగిళ్ళగమి వెలువడి యుల్లసిల్లు తటిల్లతలపొందున మందగమన లమందగమనంబుల మంద వెలువడి గోవిందసందర్శనంబునకుం జని రప్పుడు. 967

మ. తరుణుల్ గొందఱు మూలగేహముల నుద్ధండించి రా రాక త
ద్విరహాగ్నిం బరితాప మొందుచు మనోవీథిన్ విభున్ మాధవుం
బరిరంభంబులు సేసి జారుఁ డనుచున్ భావించియుం జొక్కి పొం
దిరి ముక్తిన్ గుణదేహమున్ విడిచి ప్రీతిన్ బంధనిర్ముక్తలై. 968

వ. అనిన నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 969

క. జారుఁ డని కాని కృష్ణుఁడు, భూరిపరబ్రహ్మ మనియు బుద్ధిఁ దలంపన్
నేరరు గుణమయదేహము, లేరీతిన్ విడిచి రింతు లెఱిఁగింపు శుకా. 970

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 971

మ. మును నేఁ జెప్పితిఁ జక్రికిం బగతుఁడై మూఢుండు చైద్యుండు పెం
పునఁ గైవల్యపదంబు నొందెఁ బ్రియలై పొందంగ రా కున్న దే
యనఘుం డవ్యయుఁ డప్రమేయుఁ డగుణుం డైనట్టి గోవిందమూ
ర్తి నరశ్రేణికి ముక్తిదాయిని సుమీ తెల్లంబు భూవల్లభా. 972

ఆ. బాంధవమున నైనఁ బగనైన వగనైనఁ, బ్రీతి నైనఁ బ్రాణభీతినయిన
భక్తి నైన హరికిఁ బరతంత్రులైయుండు, జనులు మోక్షమునకుఁ జనుదు రధిప.

వ. అటు గావునఁ బరమపురుషుండును నజుండును యోగీశ్వరుండును నైన హరిని సోఁకిన స్థావరం బయిన ముక్తం బగు వెఱఁగుపడ వలవ దివ్విధంబున. 974

క. ఘనమధురగీతనినదము, విని వచ్చినగోపికలను వీక్షించి నయం
బున మేటి సుగుణి నేర్పరి, తనవాగ్వైభవము మెఱయఁ దగ నిట్లనియెన్. 975

శా. మేలా మీకు భయంబు పుట్టదు గదా మీమందకున్ సింహశా
ర్దూలానేకపముఖ్యముల్ దిరిగెడిన్ దూరంబు లేతెంతురే
యేలా వచ్చితి రీనిశాసమయమం దిచ్చోట వర్తింతురే
చాలుం జాలు లతాంగులార చనుఁడీ సంప్రీతితో మందకున్. 976

శా. మీ రేతెంచినజాడఁ గానక వగన్ మీతల్లులుం దండ్రులున్
మీ రాముల్ మఱఁదుల్ తనూజులు గురుల్ మీసోదరుల్ బంధువుల్
మేరల్ మాఱిరి లేరు పోయి రనుచున్ మీఘోషభూభాగముం
దేరీతిం బరికించిరో తగవులే యీసాహసోద్యోగముల్. 976

చ. ఇలువడి సున్న సేసి హృదయేశుల సిగ్గులు పుచ్చి యుత్తమా
మల నెరియించి సోదరులమానము సూఱలు వుచ్చి తల్లిదం
డ్రులరుచి మాన్చి బంధుఁలకు రోఁత యొనర్చును జారవాంఛలన్
వలనఱి సత్కులాంగనలు వత్తురె లోకులు సూచి మెత్తురే. 977

సీ. ప్రాణేశుఁ డొల్లఁగినఁ బ్రాణంబునకుఁ దెగు దండించు నెఱింగిన ధరణివిభుఁడు
మాపు రొఱింగిన మనువెల్లఁ జెడిపోవుఁ దలవరి యెఱుఁగినఁ దగులు సేయుఁ
దలిదండ్రు లెఱుఁగినఁ దల లెత్త కుండుదు రేరా లెఱుఁగిన నెత్తి పొడుచు
నాత్మజు లెఱుఁగిన నాదరింపరు చూచి బంధువు లెఱుఁగిన బహి యొనర్తు

ఆ. రితరు లెఱుఁగి రేని నెంతయుఁ జుల్కగా, జూతు రిందు నందు సుఖము లేదు
యశము లేదు నిర్భయానందమును లేదు, జారుఁ జేరఁ జనదు చారుముఖికి.

క. నడవడి గొఱ గాకున్నను, బడుగైన గురూపి యైనఁ బామరుఁ డైనన్
జడుఁ డైన రోగి యైనను, విడుచుట మరియాద గాదు విభు నంగనకున్. 979

చ. ఇది యమునానదీజలసమేధితపాదపపల్లవప్రసూ
నదళవిరాజితం బగువనంబు మనంబుల మేర దప్పెనో
పొదఁగిట నేప్పుబిడ్డలకుఁ బోయుఁడు పాలు విడుండు లేఁగలన్
మొదవులకున్ నిజేశ్వరుల ముద్దియలార భజింపుఁ డొప్పుగన్. 980

చ. వనితలు నన్నుఁ గోరి యిట వచ్చితి రింతఁ గొఱంత లేదు మే
లొనరె నమస్తజంతువులు నోలిఁ బ్రియంబులు గావె నాకు నై
నను నిలువంగఁ బోలదు సనాతనధర్మము లాఁడువారికిం
బెనిమిటులన్ భజించుటలు పెద్దలు సెప్పుచు నుందు రెల్లెడన్. 981

క. ధ్యానాకర్ణనదర్శన, గానంబుల నాతలంపు గలిగినఁ జాలుం
బూనెదరు కృతార్థత్వము, మానవతుల్ చనుఁడు మరలి మందిరములకున్.

వ. అని పలికిన విని.

సీ. విరహాగ్నిశిఖలతో వెడలునిట్టూర్పుల ముమ్మరంబులఁ దాఁకి మోము లెండ
గన్నుల వెడలెడికజ్జలధారలు కుచకుంకుమంబుల గ్రొచ్చి పాఱఁ
జెక్కులఁ జేర్చినచేతులవేఁడిమి మోముఁదమ్ములమేలిమురువు డిందఁ
బోరిఁబోరిఁ బుంఖానుపుంఖంబు లై తాఁకుమదనుకోలలధైర్యమహిమ సెదర

తే. దుఃఖభరమున మాటలు దొట్రుపడఁగఁ, బ్రియము లాడనిప్రియుఁజూచి బెగ్గడిల్లి
చరణములనేల వ్రాయుచు సంభ్రమమునఁ, గాంతలెల్లను వగల నాక్రాంతలగుచు.

వ. ఇట్లనిరి. 935

మ. అకటా నమ్మితి మేము క్రూరుఁ డని నిన్నర్థంబె మాయిండ్లలో
సకలవ్యాప్తుల డించి నీపదసరోజాతంబు లర్చింపఁ జొ
క్కక యేతెంచితి మీశుఁ డాఢ్యుఁడవు మోహాసక్తులం గాచుపో
లిక గావం దగుఁ గావవే విడువ మేలే కాంతలన్ భ్రాంతలన్. 986

మ. పతులన్ బిడ్డల బంధులన్ సతులకుం బాటించు టేధర్మప
ద్ధతి యీ నంటివి దేహధారిణులకున్ ధర్మజ్ఞ చింతింపుమా
పతిపుత్రాదికనామమూర్తి వగుచున్ భాసిల్లు నీయందుఁ ద
త్పతిపుత్రాదికవాంఛలన్ సలిపి సంభావించు టన్యాయమే. 987

మత్తకోకిలము. నీపయిన్ రతి సేయుచుందురు నేర్పరుల్ సతతప్రియో
ద్దీపకుండవు గాన నెవ్వగఁ దెచ్చు నాథసుతాదులం
జూప నేటికి మన్మహాశలు సుట్టి నీకడ నుండఁగాఁ
బాప నేల మదీయతాపముఁ బాపఁ బోలుఁ గృపానిధీ. 988

సీ. నీపాదకమలంబు నెమ్మి డగ్గఱఁ గాని తరలి పోవంగఁ బాదములు రావు
నీకరాబ్జంబులు నెఱి నంటి తిరఁ గాని తక్కినపనికి హస్తములు సొరవు
నీవాగమృతధార నిండఁ గ్రోలఁగఁ గాని చెవు లన్యభాషలు సేరి వినవు
నీసుందరాకృతి నియతిఁ జూడఁగఁ గాని చూడ వన్యంబులఁ జూడ్కికవలు
ఆ. నిన్నుకాని పలుకనేరవు మాజిహ్వ, లొల్ల ననుచుఁ బలుకనోడ వీవు
మామనంబు లెల్ల మరపించి దొంగిలి, తేమి సేయువార మింకఁ గృష్ణ. 989

చ. సిరికి సుదారచిహ్నములు సేయుభవచ్చరణారవిందముల్
సరసిజనేత్ర మాతపముసంపదఁ జేరితి మెట్టికేలకున్
మరలఁగ లేము మామగలమాటల నొల్లము పద్మగంధముల్
మరగినతేఁటు లన్యకుసుమంబులచెంతను జేర నేర్చునే. 990

ఆ. సవతులేక నీవిశాలవక్షస్స్థలిఁ, దొలసితోడఁ గూడఁ దోయజాక్ష
మనువు మనుచు నెపుడు మాకాంత నీపాద,కమలరజముఁ గోరుఁగాదె కృష్ణ.

ఉ. అత్తలు మామలున్ వగవ నాఱడి కోడక నాథులన్ శుగా
యత్తులఁ జేసి యిల్వరుస లాఱడి వోవఁగ నీదునవ్వులన్
మెత్తనిమాటలన్ మరుఁడు మేకొని యేఁచిన వచ్చినార మే
పొత్తుల నొల్లమోపుశుభభూషణ దాస్యము లిచ్చి కావవే. 992

మ. మగువల్ సిక్కరె తొల్లివల్లభులకుల్ మన్నించి తద్వల్లభుల్
మగపంతంబు దలంపరే తగులముల్ మాపాలనే పుట్టెనే
మగవా రాడెడుమాటలే తగవు నీమాటల్ మనోజాగ్నిచేఁ
బొగులం జాలము కౌఁగిలింపుము మముం బుణ్యంబు పుణ్యాత్మకా. 993

ఉ. కుండలదీప్తగండమును గుంచితకుంతలఫాలమున్ సుధా
మండితపల్లవాధరము మంజులహాసవిలోకనంబు నై
యుండెడునీముఖంబుఁ గని యుండఁగ వచ్చునె మన్మథేషుకో
దండవిముక్తబాణముల దాసుల మయ్యెద మాదరింపవే. 994

సీ. నీయధరామృతనిర్ఝరంబుల నేఁడు సేరి వాతెఱలపైఁ జిలుక కున్న
నీవిశాలాంచితనిర్మలవక్షంబుఁ గుచకుట్మలంబులఁ గూర్ప కున్న
నీరమ్యతరహస్తనీరజాతంబులు చికురబంధంబులఁ జేర్ప కున్న
నీకృపాలోకననివహంబు మెల్లన నెమ్మొగంబులమీఁద నెఱప కున్న
ఆ. నీనవీనమాననీయసల్లాపంబు, కర్ణరంధ్రదిశలఁ గప్పకున్న
నెట్లు బ్రదుకువార మెందుఁ జేరెదువార, మధిప వినఁగఁదగదె యాఁడుకుయులు.

మ. భవదాలోకనహాసగీతజము లై భాసిల్లుకామాగ్నులన్
భవదీయాధరపల్లవామృతముచేఁ బాపం దగుం బాపవే
ని వియోగానలహేతిసంహతులచే నీఱై భవచ్చింతలన్
భవదంఘ్రిద్వయవీథిఁ బొందెదము నీపాదంబులానం బ్రియా. 996

క. తరుమృగఖగగోగణములు, కర మొప్పెడునిన్నుఁ గన్నఁ గానము విన్నం
గరఁగి పులకించు నబలలు, గరఁగరె నినుఁ గన్న నీదుగానము విన్నన్. 997

సీ. ఈపంచబాణాగ్ని నేమిట నార్తుము నీమంజువాగ్వృష్టి నెగడదేని
నీమన్మథాంభోధి నేత్రోవఁ గడతుము నీదృష్టి నావ యై నిలువదేని
నీచిత్తజధ్వాంత మేజాడఁ జెఱుతుము నీహాసచంద్రిక నిగుడదేని
నీదర్పకజ్వర మేభంగి నడఁతుము నీనవాధరసుధ నింపవేని
ఆ. నెట్లు నిర్వహింతు మేలాగు మాలాగు, కరుణ సేయవేనిఁ గదియవేని
మరుఁడు నిర్దయుండు మన నిచ్చునే యశో, దాకుమార యువతిధైర్యహార.

క. అమరులఁ గాచిన హరిక్రియఁ, గమలేక్షణ నీవు నేఁడు కరుణ నభయహ
స్తము మాయురముల శిరములఁ బ్రమదంబున నిడుము మూర్ఛపాల్పడకుండన్.

క. కట్టా తలమునుకలునై, దట్టపువిరహాబ్ధితెరలు తరుణుల నేచన్
నెట్లున్ దరిఁజేర్ప వయో, కట్టిఁడివి గదా కుమార కరుణోదారా. 1000

వ. అని యిట్లు కుసుమశరునిశరపరంపరాపరవశలై యోపికలు లేక పలికిన గోపికలదీనాలాపంబు విని నవ్వి యోగేశ్వరేశ్వరుం డయినకృష్ణుం డాత్మారాముండై వారలతో రమించె నప్పుడు. 1001

మ. కరుణాలోకముఖం బటాంచలకచాకర్షంబులన్ మేఖలా
కరబాహు స్తనమర్దనంబుల నఖాంకవ్యాప్తులన్ నర్మవా
క్పరిరంభంబుల మంజులాధరసుధాపానంబులం గాంతలం
గరఁగించెన్ రతికేళిఁ గృష్ణుఁడు కృపం గందర్పుఁ బాలార్చుచున్. 1002

క. మక్కువ వికసితవదనలు, సక్కఁగఁ దనుఁ గొల్వ హాసచంద్రికతోడన్
మిక్కిలి మెఱసెను గృష్ణుఁడు, చుక్కలగమినడిమిపూర్ణసోమునిభంగిన్. 1003

ఆ. సతులు దన్నుఁ బాడ సంప్రీతి నాడుచు, నఱుత నున్న వైజయంతితోడ
వనజలోచనుండు వనభూషణుం డయ్యె, యువతిజనశతంబు లోలిఁ గొలువ.

ఉ. చిక్కక యీశుఁ డై యెదిరిఁ జిక్కుల బెట్టెడిమాయలానికిం
జిక్కి కృతార్థ లై మరునిచిక్కులఁ జొక్కి లతాంగు లుండఁగా
మక్కువ శాంతి సేయుటకు మన్నన సేసి ప్రసన్నుఁ డౌటకుం
జక్కన నావిభుండు గుణశాలి దిరోహితుఁ డయ్యె నయ్యెడన్. 1005

వ. ఇట్లు హరి గనుమొఱంగి చనినతఱిం గానక కరం బాసి తిరుగుకరేణులపెల్లున నుల్లంబు దల్లడిల్ల వల్లవకాంతలు తదీయగమనహాసలీలావిలాసవీక్షణవిహార వచనరచనానురాగంబులం జిత్తంబులు గోల్పడి వివిధచేష్టలకుం బాల్పడి తదాత్మకత్వంబున నేన నేన కృష్ణుండ నని కృష్ణగుణావేశంబులం జరియించుచు. 1006

క. భూతములలోనఁ వెలిఁ బ్రఖ్యాతుం డగునట్టివానిఁ గాంతలు కాళిం
దీతీరవనాంతరముల, భ్రాంతిన్ వెదకంగఁ జనిరి పాడుచు నధిపా. 1007

సీ. పున్నాగ కానవే పున్నాగవందితుఁ దిలకంబ కానవే తిలకనిటలు
ఘనసార కానవే ఘనసారశోభితు బంధూక కానవే బంధుమిత్రు
మన్మథ కానవే మన్మథాకారుని వంశంబ కానవే వంశధరునిఁ
జందన కానవే చందనశీతలుఁ గుందంబ కానవే కుందరదను

తే. నింద్రభూజమ కానవే యింద్రవిభవుఁ
గువలవృక్షమ కానవే కువలయేశుఁ
బ్రియకపాదప కానవే ప్రియవిహారు
ననుచుఁ గృష్ణుని వెదకి రయ్యబ్జముఖులు. 1008

వ. మఱియును. 1009

ఉ. నల్లనివాఁడు పద్మనయనంబులవాఁడు కృపారసంబు పైఁ
జల్లెడువాఁడు మౌళిపరిసర్పితపింఛమువాఁడు నవ్వు రా
జిల్లెడుమోమువాఁ డొకఁడు చెల్వలమానధనంబుఁ దెచ్చె నో
మల్లియలార మీపొదలమాటున లేఁడు గదమ్మ చెప్పరే. 1010

ఉ. అంగజు నైనఁ జూడ హృదయంగముఁ డై కరఁగించువాఁడు శ్రీ
రంగదురంబువాఁడు మధురం బగువేణురవంబువాఁడు మ
మ్మంగజుపువ్వుఁదూపులకు నగ్గము సేసి లవంగలుంగనా
రంగములార మీకడకు రాఁడు గదా కృప నన్నుఁ జూపరే. 1011

సీ. మానినీమన్మథు మాధవుఁ గానరే సలలితోదారవత్సకములార
సలలితోదారవత్సకవైరిఁ గానరే సుందరోన్నతలతార్జునములార

సుందరోన్నతలతార్జునభంగిఁ గానరే ఘనతరలసదశోకంబులార
ఘనతరలసదశోకసుస్ఫూర్తిఁ గానరే నవ్యరుచిరకాంచనంబులార

ఆ. నవ్యరుచిరకాంచనకిరీటుఁ గానరే, గహనపదవికురవకంబులార
గహనపదవికురవకనివాసిఁ గానరే, గణికలార చారుగణికలార. 1012

సీ. అదె నందనందనుం డంతర్హితుం డయ్యెఁ బాటలీతరులార పట్టరమ్మ
హేలావతులఁ గృష్ణుఁ డేల పాసితివని శైలేయలతలార యడుగరమ్మ
వనజాక్షుఁ డిచటికి వచ్చి డాఁగఁడు గదా చూతమంజరులార చూడరమ్మ
మానినీమనసుతో మార్గాన యెఱిఁగించి మాధవీలతలార మనుపరమ్మ

ఆ. జాతిసతుల బాయ నీతియే హరి కని, జాతులార దిశలఁ జాటరమ్మ
కదళులార పోయి కదలించి శిఖిపింఛ, జూటుఁ దెచ్చి కరుణఁ జూపరమ్మ. 1013

క. హరిచరణములకుఁ బ్రియవై, హరి నిను మన్నింప భద్ర మందెదు తులసీ
హరి నీ దెస రాఁడు గదా, హరిచొ ప్పెఱిఁగించి శుభము లందింపఁగదే. 1014

తే. పొగడఁ దగువానిఁ గానరె పొగడలార, యీడెఱుంగనివిభుఁ జూపుఁ డీడలార
మొల్ల మగుకీర్తివాఁడేడి మొల్లలార, శుకనిగదితునిఁ జెప్పుడు కింశుకములార.

క. తరుణీకుచకుంకుమయుత, హరికంధరదామగంధ మడరెడుఁ జూడ్కుల్
హరిఁ గనినపగిదిఁ దనరెడి, హరిణీ హరిజాడఁ బుణ్య మయ్యెడిఁ జెపుమా. 1016

క. కిటి యై కౌఁగిటఁ జేర్చెను, వటుఁ డై వర్ధిల్లి కొలిచె వడిఁ గృష్ణుం డై
యిటఁ బద చిహ్నము లిడెఁ గ్రిందటిబామున నేమి నోఁచి తమ్మ ధరిత్రీ. 1017

వ. అనుచు మదనోన్మాదచిత్త లై తదాత్మకత్వంబునఁ గృష్ణులీలల ననుకరించుచు.

సీ. పూతన యై యొక్క పోలఁతి చరింపఁగ శౌరి యై యొకకాంత చన్నుగుడుచు
బాలుఁ డై యొకభామ పాలకు నేడ్చుచో బండి నే నను లేమఁ బాఱఁ దన్ను
సుడిగాలి నని యొక్క సుందరి గొనిపోవ హరి నని వర్తించు నబ్జముఖియు
బకుఁడ నేనని యొక్క పడఁతి సంరంభింప బద్మాక్షుఁ డనుకొమ్మ పరిభవించు

ఆ. నెలమి రామకృష్ణు లింతు లిద్దఱు గాఁగ, గోపవత్సగణము కొంద ఱగుదు
రసురవైరి ననుచు నబల యొక్కతె చీరుఁ, బసుల మనెడిసతుల భరతముఖ్య.

ఆ. లోక మెల్ల గుత్తిలోపల నున్నది, మాధవుండ నేను మాత వీవు
చూడు మనుచు నొక్కసుందరియొకతెకు, ముఖముఁ దెఱచిచూపు ముఖ్యచరిత.

క. వెన్నలు దొంగిలి తినియెడి, వెన్నుఁడ నని యొకతె సుడువ వేఱొక్కతె చే
సన్నల యశోద నంచును, గ్రన్నన కుసుమములదండఁ గట్టు నిలేశా. 1021

క. కాళియఫణి యిది వీరలు, కాళియఫణిసతులు మ్రొక్కఁ గడఁగిరి నే గో
పాలకుమారుఁడ ననుచును, లీలాగతి నాడు నొక్కలేమ నరేంద్రా. 1022

క. తరుణులు గోపకు లంబుదు, లరిమ్రోఁత యిదె వాన గురిసెఁ బోరి నే నని భా
మరచేలాంచల మొక్కతె, గిరి యిదె యనుచును బట్టెఁ గెంగేల నృపా. 1023

క. మీరలు గోపకులే నను, రారిని దావాగ్ని వచ్చె నటు సూడకుఁడీ
వారించెద నని యొక్కతె, సేరి బయల్ కబళనంబు సేయు నరేంద్రా! 1024

వ. ఇట్లు తన్మయత్వంబున గోపసుందరులు బృందావనంబునం గలతరులతాదుల హరి నడుగుచు దుర్గమంబు లయినవిపినమార్గంబులసరోజాతకేతనహలకులిశకల శాంకుశాదిశుభలక్షణలక్షితంబు లయి మనోహరంబు లయినహరిచరణంబుల చొప్పుఁ గని తప్పక చెప్పికొనుచుఁ దమలో నిట్లనిరి. 1025

సీ. కొమ్మకుఁ బువ్వులు గోసినాఁ డిక్కడ మొనసి పాదాగ్రంబు మోపినాఁడు
సతి నెత్తుకొని వేడ్కఁ జరిగినాఁ డిక్కడఁ దృణములోఁ దోఁపదు తెఱవజాడ
ప్రియకు ధమ్మిల్లంబు వెట్టినాఁ డిక్కడఁ గూర్చున్నచోటిదె కొమరుమిగులు
నింతికిఁ గెమ్మోవి యిచ్చినాఁ డిక్కడ వెలఁది నిక్కినగతి విశద మయ్యె

ఆ. సుదతితోడ నీరు సొచ్చినాఁ డిక్కడఁ, జొచ్చి తా వెడలిన చోటు లవె
దరుణిఁ గాముకేళిఁ దనిపినాఁ డిక్కడ, ననఁగి పెనఁగి యున్నయంద మొప్పె.

వ. మఱియును. 1027

సీ. ఒకయెలనాఁగచే యూఁదినాఁ డిక్కడ సరస నున్నవి నాల్గుచరణములును
నొకనీలవేణితో నొదిఁగినాఁ డిక్కడ మగజాడలో నిదె మగువజాడ
యొకలేమ మ్రొక్కిన నురివినాఁ డిక్కడ రమణిమ్రొక్కినచొప్పు రమ్యమయ్యె
నొకయింతి కెదురుగా నొలసినాఁ, డిక్కడ నన్యోన్యముఖములై యంఘ్రులొప్పె

ఆ. నొకతె వెంటఁ దగుల నుండక యేఁగినాఁ, డడుగుమీఁదఁ దరుణియడుగు లమరె
నబల లిరుగెలంకులందు రాఁ దిరిగినాఁ డాఱుపదము లున్నవమ్మ యిచట.

సీ. ఈచరణంబులే యిందునిభానన సనకాదిమునియోగసరణి నొప్పు
నీపాదతలములే యెలనాఁగ శ్రుతివధూసీమంతవీథులఁ జెన్ను మిగులు
నీపదాబ్జంబులే యిభకులోత్తమయాన పాలేటిరాచూలిపట్టుఁగొమ్మ
లీసుందరాంఘ్రులే యిందీవరేక్షణ ముక్తికాంతామనోమోహనంబు

ఆ. లీయడుగులరజమె యింతి బ్రహ్మేశాది, దివిజవరులు మౌళిదిశలఁ దాల్తు
రనుచుఁ గొంద ఱబల లబ్జాక్షుఁ డేఁగిన, క్రమముఁ గనియు నతనిఁ గానరైరి.

వ. అప్పుడు. 1030

సీ. పతులదైన్యంబును భామలక్రౌర్యంబుఁ జూపుచు విభుఁ డొక్కసుదతితోడ
విహరింప నది యెల్ల వెలఁదుల వర్జించి నాయొద్ద నున్నాఁడు నాథుఁ డనుచు
గర్వించి రాఁ జాలఁ గమలాక్ష మూపున నిడుకొనుమనుఁడు నయ్యీశ్వరుండు
మొఱఁగిపోయినఁ దాపమును బొంది యోకృష్ణ యెక్కడఁ జనితి ప్రాణేశరమణ

తే. నీకు వరవుడ నయ్యెద నిలువు మనుచు, వగవఁ గొందఱుకాంత లా వనితఁ జూచి
వరుఁడ మన్నింప గర్వించి వనజనేత్రు, చిక్కె నేఁ డని వెఱుఁగును జెంది రపుడు.

వ. మఱియును. 1032

సీ. ఈపొదరింటిలో నిందాఁకఁ గృష్ణుండు నాతోడ మన్మథనటన మాడె
నియ్యేఱ్ల ముగుచోట నిందాఁకఁ జెలువుండు గాఢంబుగా నన్నుఁ గౌఁగిలించె
నీమహీజమునీడ నిందాఁక సుభగుండు చిట్టంటుచేఁతల సిగ్గుగొనియె
నీపుష్పలతపొంత నిందాఁక దయితుండు నను డాసి యధరపానంబు సేసె
ఆ. నీప్రసూనవేది నిందాఁక రమణుండు, గుసుమకామములను గొప్పఁ దీర్చె
ననుచుఁ గొంద ఱతివ లంభోజనయనుని, పూర్వలీలఁ దలఁచి పొగడి రధిప.

మ. అని యిబ్భంగి లతాంగు లందఱును బృందారణ్యమం దీశ్వరున్
వనజాక్షుం బరికించి కానక విభున్ వర్ణించుచుం బాడుచున్
మనముల్ మాటలుఁ జేష్టలుం గ్రియలు నమ్మానాథుపైఁ జేర్చి వే
చని రయ్యామునసైకతాగ్రమునకున్ సంత్యక్తగేహేచ్ఛలై. 1034

వ. చని గోపికలు హరి నుద్దేశించి యి ట్లనిరి. 1035

గోపికాగీతలు

క. నీవు జనించినకతమున, నోవల్లభ లక్ష్మి మంద నొప్పె నధికమై
నీవెంటనె ప్రాణము లిడి, నీవా రరసెదరు చూపు నీరూపంబున్. 1036

క. శారదకమలోదరరుచి, చోరక మగుచూపువలన సుందర మిమ్ముం
గోరి వెల యీని దాసుల, ధీరత నొప్పించు టిది వధించుట గాదే. 1037

ఆ. విషజలంబువలన విషధరదానవు, వలన ఱాలవానవలన వహ్ని
వలన నున్నవానివలనను రక్షించి, కుసుమశరునిబారిఁ గూల్పఁదగునె. 1038

ఉ. నీవు యశోదబిడ్డఁడవె నీరజనేత్ర సమస్తజంతుచే
తోవిదితాత్మ వీశుఁడవు తొల్లి విరించి దలంచి లోకర
క్షావిధ మాచరింపు మని సన్నుతి సేయఁగ సత్కులంబునన్
భూవలయంబుఁగావ నిటు పుట్టితి గాదె మనోహరాకృతిన్. 1039

ఆ. చరణసేవకులకు సంసారభయమును, బాపి శ్రీకరంబు పట్టు గలిగి
కామదాయి యైనకరసరోజంబు మా, మస్తకముల నునిచి మనుపు మీశ.

ఉ. గోవులవెంటఁ ద్రిమ్మరుచుఁ గొల్చినవారలపాపసంఘముల్
ద్రోవఁగఁ జాలి శ్రీఁ దనరి దుష్టభుజంగఫణాలతాగ్రసం
భావితమైన నీచరణపద్మము చన్నులమీఁద మోపి త
ద్భావజపుష్పభల్లభవబాధ హరింపు వరింపు మాధవా. 1041

క. బుధరంజనియును సూక్తయు, మధురయు నగునీదువాణి మరగించెను నీ
యధరామృతసంసేవన,విధి నంగజతాప మెల్ల విడిపింపఁగదే. 1042

క. మగువలయెడ నీక్రౌర్యము, దగునే నిజభక్తభీతిదమనుఁడ వకటా
తగదు భవద్దాసులకును, నగుమొగముం జూపి కావు నళినదళాక్షా. 1043

సీ. ఘనలక్ష్మీయుత మై వినన్ శుభద మై కామాదివిధ్వంసి యై

సనకాదిస్తుత మై నిరంతరతపస్సంతప్తపున్నాగజీ
వన మై యొప్పెడునీకథామృతము ద్రావం గల్గునే భూరిదా
ననిరూఢత్వము లేనివారలకు మానారీజనోహారకా.

క. నీనగవులు నీచూడ్కులు, నీనానావిహరణములు నీధ్యానంబుల్
నీనర్మాలాపంబులు, మానసముల నాఁటి నేఁడు మఱుఁడవు కృష్ణా. 1045

ఆ. ఘోషభూమి వెడలి గోవుల మేపంగ, నీరజాభమైన నీపదములు
గసవు శిలనుఁ దాఁకి కడునొచ్చునో యని, కలఁగుమామనములు కమలనయన.

ఉ. మావటివేళ నీవు వనమధ్యము వెల్వడి వచ్చి గోష్పద
ప్రాపితధూళిధూసరితభాసితకుంతల మై సరోరుహా
ద్దీపిత మైననీమొగము ధీరజనోత్తమ మాకు వేడ్కతోఁ
జూపి మనంబులన్ మరునిఁ జూపుదు గాదె క్రమక్రమంబునన్. 1047

ఆ. భక్తకామదంబు బ్రహ్మసేవిత మిలా, మండనంబు దుఃఖమర్దనంబు
భద్రకరమునైనభవదంఘ్రియుగము మా, యురములందురమణ యునుపఁదగదె.

ఆ. సురతవర్ధనంబు శోకాపహరణంబు, స్వరితవంశనాళసంగతంబు
నన్యరాగజయము నైననీమధురాధ, రామృతమునఁ దావ మార్పు మీశ.

ఉ. నీ వడవిం బగల్ దిరుగ నీకుటిలాలకలాలితాస్య మి
చ్ఛావిధిఁ జూడ కున్న నిమిషంబులు మాకు యుగంబు లై చనుం
గావున రాత్రు లైన నినుఁ గన్నుల నెప్పుడుఁ జూడ కుండ ల
క్ష్మీవర ఱెప్ప లడ్డముగఁ జేసె నిదేల విధాత క్రూరుఁ డై. 1050

ఉ. అక్కట బంధులన్ మగలు నన్నలుఁ దమ్ములుఁ బుత్రకాదులన్
నెక్కొని రాత్రిఁ బోకుఁ డన నీమృదుగీతరవంబు వీనులన్
వెక్కస మైన వచ్చితిమి వేగమె మోహము నొంది నాథ నీ
వెక్కడఁ బోయితో యెఱుఁగ మీ క్రియ నిర్దయుఁ డెందుఁ గల్గునే. 10[illegible]1

తే. మదనుఁ డార్వంగ నీ వాడుమంతనములు, నవరసాలోకనం బగు నగుమొగంబు
కమల కిరవైనమహితవక్షస్థలంబు, మామనంబుల లోఁగొని మరపెఁ గృష్ణ.

మ. అరవిందంబులకంటెఁ గోమలము లై యందంబు లైయున్న నీ
చరణంబుల్ కఠినంబు లై మొనయు మాచన్నుంగవల్ మోపఁగా
నెరియం బోలు నటంచుఁ బొక్కుదుము నీ యాకర్కశారణ్యభూ
పరిసంచారము కృష్ణ నీప్రియులకుం బ్రాణవ్యథం జేయదే. 1053

క. కట్టా మన్మథుకోలలు, నెట్టన నో నాఁట బెగడి నీపాదంబుల్
పట్టికొనఁగ వచ్చినమము, నట్టడవిని డించి పోవ న్యాయమె కృష్ణా. 1054

క. హృదయేశ్వర మాహృదయము, మృదుతరముగఁ జేసి తొల్లి మిక్కిలి కఠిన నీ
హృదయము కఠినము చేసెను, [illegible] గలదే. 1055

ఉ. క్రమ్మి నిశాచరుల్ సురనికాయములన్ వడిఁ దాఁకి పీఁక వా
లమ్ములతెట్టెముల్ ఘటిప నడ్డము వచ్చి జయింతు వంద్రు ని
న్నమ్మినముగ్ధలన్ రహితనాథల నక్కట నేఁడు రెండుమూఁ
డమ్ములయేటుకాఁ డెగవ నడ్డము రాఁ దగదే కృపానిధీ. 1056

క. తియ్యవిలుకాఁడు డీకొని, ప్రయ్యలుగాఁ దూఱనేసె వనితలమనముల్
వియ్యాన నింక నయినం, గు య్యాలింపం గదయ్య గోవింద హరీ. 1057

మ. అని యి ట్లంగన లంచితస్వరముతో నంకించుచుం బాడుచుం
దను రావే యని చేరి యేడువ జగత్త్రాణుండు త్రైలోక్యమో
హనుఁ డై మన్మథమన్మథుం డయి మనోజ్ఞాకారి యై హరి యై
ఘనపీతాంబరధారి యై పొడమెఁ దత్కాంతాసమీపంబునన్. 1058

క. వచ్చినవల్లభుఁ గనుఁగొని, విచ్చేసె నటంచు సతులు వికసితముఖులై
యచ్చుగ ప్రాణము లొడలికి, వచ్చిన నిలుచుండు నవయవంబులభంగిన్. 1059

సీ. అబల యొక్కతె భక్తి నంజలి గావించి ప్రాణేశు కెంగేలు వట్టికొనియె
నింతి యొక్కతె జీవితేశ్వరుబాహువు మూఁపున నిడికొని ముదము నొందె
వనిత యొక్కతె తనవల్లభుతాంబూలచర్వితమాత్మహస్తమునఁ దాల్చెఁ
బడఁతి యొక్కతె ప్రియుపదములు విరహాగ్నితప్తకుచంబులఁ దాపుకొనియె

ఆ. భామయొకతె భ్రుకుటిబంధంబు గావించి, ప్రణయభంగరోషభాషణమున
దష్టదశన యగుచు దండించుకై వడి, వాఁడిచూడ్కిగముల వరునిఁ జూచె. 1060

క. హరిముఖకమలముఁ జూచుచుఁ, దరుణి యొకతె రెప్పలిడక తనియక యుండెన్
హరిపదకమలముఁ జూచుచు, మరగి తనివి లేనిసుజనుమాడ్కి నరేంద్రా. 1061

ఉ. ఒక్కలతాంగి మాధవునియుజ్జ్వలరూపము సూడ్కిత్రోవలం
జిక్కఁగఁ బట్టి హృద్గతముఁ జేసి వెనిం జన కుండ నేత్రముల్
గ్రక్కున మూసి మేనఁ బులకంబులు గ్రమ్మఁగఁ గౌఁగిలించుచుం
జొక్కము లైనలోచవులఁ జొక్కుచు నుండెను యోగికై వడిన్. 1062

సీ. ఎలయించి ప్రాణేశ యెందుఁ బోయితి వని తొరంపుటలుకతోఁ దూఱె నొకతె
జలజాక్ష ననుఁ బాసి చనఁగ నీపాదంబు లె ట్లాడె నని వగ నెయిదె నొకతె
నాథ నీ వరిగిన నాప్రాణ మున్నది కూర్మి యే యిది యని కుందె నొకతె
యీశ్వర నను నిన్ను నిందాకఁ బాపెనే పాపపువిధి యని పలికె నొకతె

ఆ. తలఁగి పోవునట్టితప్పేమి సేసితి, నధిప పలుకు ధర్మ మనియె నొకతె
యేమినోముఫలమొ హృదయేశనీమోము, మరలఁగంటి మనుచు మసలె నొకతె.

క. పలికినఁ బ్రతిజ్ఞఁ దప్పెడిఁ, బలికించినఁ గాని రమణుఁ బలుక నటంచుం
గలకంఠి యొకతె చెలితోఁ, బలుకుల నమృతములు గురియు పగిదిం బలికెన్.

క. పట్టినఁ గాని [illegible] బట్టఁ గదా [illegible] నొక్క [illegible]

పట్టుకొని చెప్పెధైర్యము, పట్టెల్లను మరుని లెంకిపట్టుగ నధిపా. 1065

క. చెలువుఁడు సెప్పక పోయిన, సొలపున నొకముగ్ధ మున్నుచూడ ననుచు నొఁ
దల వంచి యుండఁ జాలక, దల యెత్తుచు లోన మరుఁడు దల యెత్త నృపా.

వ. ఇవ్విధంబున.

క. హరిసురుచిరలలితాకృతిఁ, దరుణులు గని ముక్తవిరహతాపజ్వర లై
పరమోత్సవంబు సలిపిరి, పరమేశ్వరుఁ గనినముక్తబంధులభంగిన్ 1068

వ. అంత నక్కాంతుండు గాంతాజనపరిక్రాంతుం డై వనాంతరంబున శక్తినికరసంయుక్తుం డైనపరమపురుషుండునుం బోలె వారలం దోడ్కొని మందారకుందకుసుమపరిమళమిళిత పవమానమానితమధుకరనికరఝంకారసుకుమారంబును శరత్కాల చంద్రకిరణసందోహసంవళితాంధకారంబును యమునాతరంగసంగత కోమలవాలుకాస్ఫారంబును నై యమలినం బైనపులినంబు ప్రవేశించె వారును జ్ఞానకాండంబున నీశ్వరుం గని శ్రుతులు ప్రమోదంబునం గామానుబంధంబులు విడిచినవిధంబున హరిం గని విరహవేదనలు విడిచి పరిపూర్ణమనోరథ లై.

క. పాఠీననయన లెల్ల న, కాఠిన్యపటాంచలములఁ గౌతుకములు హృ
త్పీఠముల సందడింపఁగఁ, బీఠముఁ గల్పించి రంతఁ బ్రియునకు నధిపా. 1070

ఆ. పరమయోగిహృదయభద్రపీఠంబుల, నుండుమేటి వ్రజవధూత్తరీయ
పీఠమున వసించి పెంపారెఁ ద్రిభువన, దేశలక్ష్మి మేనఁ దేజరిల్ల. 1071

మ. మదనోద్దీపకుఁ డైననాథునికి సమ్మానంబు గావించుచున్
ముదితల్ హాసవిలోకవిభ్రమములన్ మోదించుచుం జేరి త
త్పదముల్ హస్తతలంబులం బిసుకుచుం బై ముట్టుచున్ దూఱుచుం
జదురుల్ వల్కుచుఁ గూర్మి ని ట్లనిరి యీషత్కోపదీప్తాస్యలై. 1072

క. కొలిచినఁ గొలుతురు కొందఱు, గొలుతురు దముఁ గొలువకున్నఁ గొందఱుపతులం
గొలిచినను గొలువకున్నను, గొలువరు మఱి కొంద ఱెలమి గోపకుమారా. 1073

వ. అని తన్నుద్దేశించి రహస్యంబుగాఁ బలికినసుందరులపలుకులు విని గోపాలసుందరుం డి ట్లనియె. 1074

సీ. కొలిచినఁ గొలుతురు కొందఱు పశువులభజనముభంగిని ఫలముకొఱకు
నై సఖ్యధర్మములందు సిద్ధింపవు కొందఱు తండ్రులగుణముఁ దాల్చి
దయ గలవారలు తగినసుహృత్తులు గొలువనివారలఁ గొల్తు రెపుడు
ధర్మకామంబులు దనరంగఁ గొందఱు కొలువనివారిని గొలుచువారిఁ

ఆ. గొలుచుతలఁపులేమిఁ గొలువ రాత్మారాము, లాప్తకాము లజ్ఞు లతికఠినులు
వారియందుఁ బిదప వానిఁగాఁ జింతించి, యే లతాంగులార యిట్టు లనుట.

క. ఏనిం దెవ్వాఁడ నయినం, గా నంగనలార పరమకారుణికుండన్
మానసబంధుఁడ నిత్య, ధ్యానము మీ కొసగవలసి తలఁగితిఁ జుండీ. 1076

మ. నను సేవించుచు నున్నవారలకు నే నారూపముం జూపఁ జూ
చినఁ జాలించి మదించి వారు మఱి నన్ సేవింపరో యంచు ని
ర్ధనికుం డాత్మధనంబు సెడ్డ నెపుడుం దత్పారవశ్యంబుఁ దా
ల్చినభంగిన్ ననుఁ బాసి మత్ప్రియుఁడు దాఁ జింతించు నారూపమున్. 1077

తరలము. తగవు ధర్మముఁ జూడనొల్లక తల్లిదండ్రుల బంధులన్
మగల బిడ్డలఁ బాసి వచ్చినమన్నిషక్తల మిమ్ము నేఁ
దగదు పాసితిఁ దప్పు సైఁపుడు తద్వియోగభరంబునన్
వగలఁ బొందుచు మీర లాడినవాక్యముల్ వినుచుండితిన్. 1078

ఉ. పాయనిగేహశృంఖలలఁ బాసి నిరంతరమత్పరత్వముం
జేయుచు నున్నమీకుఁ బ్రతి సేయ యుగంబుల నైన నేర నన్
బాయక కొల్చుమానసము ప్రత్యుపకారము గాఁ దలంచి నా
పాయుటఁ దప్పుగాఁ గొనక భామినులార కృపన్ శమింపరే. 1079

క. చక్కఁగ హరి యిటు పలికిన, చక్కనివాక్యముల నతనిసంగమమున లో
నిక్కినవియోగతాపము, లొక్కట విడిచిరి లతాంగు లుర్వీనాథా. 1080

—— రాసక్రీడాభివర్ణనము ——

ఉ. ఆసమయంబునన్ విభుఁ డనంతుఁడు కృష్ణుఁడు చిత్రమూర్తి యై
చేసెను మండలభ్రమణశీలపరస్పరబద్ధబాహుకాం
తాసువిలాసమున్ బహువిధస్ఫురితాననహస్తపాదవి
న్యాసము రాసముం గృతవియచ్చరనేత్రమనోవికాసమున్. 1031

వ. ఇట్లు బహుగతులం దిరుగ నేర్పరి యగుహరి దర్పించి తనయిరుగెలంకుల నలం
కృత లయి కళంకరహితచంద్రవదన లిద్దఱుముద్దియ లుద్దిగొని వీణ లందుకొని
వీణలం బ్రవీణలై సొంపు మెఱసి యింపుగ వాయించుచు నానందలహరీనిధానం
బగుగానంబు సేయు సవిరళం బై తరళంబు గానివేడుక సరళం బగుమురళంబు
లీలం గేల నందుకొని మధురం బగునధరంబునం గదియించి మించి కామినీ
జనకబరికాసౌగంధికగంధ బంధురకరాంగుళీకిసలయంబులు యతిలయంబులం
గూడి వివరంబుగ మురళీవివరంబుల సారించి పూరించుచు సరిలేని భంగిం
ద్రిభంగి యై కమలకర్ణికాకారంబున నడుమ నిలిచి మఱియు గోపసుందరు
లెందఱందఱకు నంద ఱయి సుందరులకవలియెడలం దానును దన కవలియెడల
సుందరులును దేజరిల్ల నృత్తవిద్యామహార్ణవవేలావలయవలయితం బై విస్మితా
ఖండలం బైన రాసమండలంబు గల్పించి వేల్పులు హర్షంబునం గుసుమవర్షం
బులు గురియ నందుఁ బ్రసూనమంజరీసహచరంబులైన చంచరీకంబులమించు ప్రక
టించుచు సువర్ణమణిమధ్యగంబులైన మహేంద్రనీలంబుల తెఱంగు నెఱపుచుఁ
గరిణీవిహారబంధురంబులైనసింధురంబుల చెలువుఁ గైకొనుచుఁ బల్లవితకుసుమిత

లతానుకూలంబులై నతమాలంబులసొబగు నెగడించుచు మెఱుపుఁదీవల నెడనెడం
బెడంగడరు నల్లమొగిళ్ల పెల్లు సూపుచు తరంగిణీసంగతంబు లయిన రోహణాచల
శృంగంబులబాగు లాగించుచు జగన్మోహనుండై యుండి రక్తకమలారుణంబులును
జంద్రసకలనిర్మల నఖరసంస్ఫురణంబులును సనకసనందనాది యోగీంద్రమానసా
భరణంబులును నయిన చరణంబులు గదియ నిడి సమస్థితి నంజలిపుటంబులం
బుష్పంబు లుల్లసిల్లఁ జల్లి సల్లలితకమలప్రశస్తంబు లయిన హస్తంబులు వల్ల
వీజనులకంఠంబులపై నిడి తాను గీతానుసారంబుగ విచిత్రపాదసంచారం
బులు సలుపుచు వర్తులాకార రాసబంధంబుల నర్తనంబునం బ్రవర్తించి వెండి
యు వ్రేతలుం దానును శంఖ పద్మ వజ్ర కందుక చతుర్ముఖ చక్రవాళ చతు
ర్భద్ర సౌభద్ర నాగ నంద్యావర్త కుండలీకరణ ఖురరీబంధ ప్రముఖంబు లయిన
విశేష రాసబంధంబులకుం జొచ్చి యేకపాద సమపాద వినివర్తిత గతాగత
వలిత వైశాఖమండల త్రిభంగి ప్రముఖంబు లైన తానకంబుల నిలుచుచుఁ గనక
కింకిణీమంజులమంజీరశింజనంబులు జగజ్జనకర్ణరజనంబు లై చెలంగ ఘుటిత
మర్దితపార్శ్వగ ప్రముఖంబు లైన పాదకర్మభేదంబులు సేయుచు సమపాదశకట
వదనమత్తల్లీశుక్తి ప్రముఖంబులు లైన పార్థివచారివిశేషంబులును నపక్రాంతడోలా
పాదసూచీ ప్రముఖంబు లైన వ్యోమచారివిశేషంబులనుం జూపుచు సురేంద్ర
శాఖిశాఖామనోహారంబులును నపహాసితదిక్కరీంద్రకరంబులును ద్రిలోకక్షే
మంకరంబులును నగు కరంబులం దిరంబు లగు రత్నకటకంబుల మెఱుంగులు నింగి
చెఱంగులందఱచుకొన నర్ధచంద్ర కర్తరీముఖ కపిత్థ కటకాముఖ శుకతుండ
లాంగూల పద్మకోశ పతాక ప్రముఖంబు లైన స్వస్వభావసూచక నానావిధకర
భావంబు లాచరించుచుఁ గటినిబద్ధసువర్ణవర్ణచేలాంచలప్రభానికరంబులు సుక
రంబు లై దిశాంగనాముఖంబులకు హారిద్రాలేపనముద్రాలంకారంబు లొసం
గుచు నాస్కందితభ్రమరశకటాసన ప్రముఖంబు లైన జానుమండలభేదంబులును
నలాత దండలాత లలిత విచిత్ర ప్రముఖంబు లైన దైవమండలంబులు నొనర్చు
చుఁ గమనీయకంబుకంఠాభిరామంబులు నుద్దామతేజస్స్తోమంబులు నైన నసీలమౌక్తిక
వజ్రవైడూర్యదామంబుల రుచు లిందిరాసుందరీమందిరంబు లయి సుందరంబు
లైన యురంబులం దిరుగుడువడి కలయం బడ సంగాంతరవాహ్యాలకు ఛత్రప్ర
ముఖంబు లైన భ్రమణవిశేషంబుల విలసించుచు నిద్దంబు లగు చెక్కుటద్దంబుల
నుద్ధవిడిం దద్దయుం బ్రభాసితచంద్రమండలంబు లగు కుండలంబు మెఱుంగు
మొత్తంబులు నృత్యంబు లొనరింపఁ గటిభ్రాంతదండరచితలలాటతిలకమయూర
లలితచక్రమండలనికుంచితగంగావతరణ ప్రముఖంబు లైన కరణంబు లెఱింగించు
చు వెలిదమ్మివిరులసిరులఁ జెన్ను మిగులు కన్నులు లవలవఁ దీసఱసనై నట్లకర్ణకాంతంబు లై

తనరుకటాక్షదర్శనజాలంబులు జాలంబులై కామినీజననయనమీనంబుల నావరింప లలితకుంచితవికాసముకుళప్రముఖంబు లయిన చూడ్కులం దేజరిల్లుచు ననేకపరి పూర్ణచంద్రసౌభాగ్యసదనంబు లగువదనంబులఁ బ్రసన్నరాగంబులు ప్రకటించుచు సుదంచితపింఛమాలికామయూఖంబు లకాలశక్రచాపంబులసొంపు సంపాదింప నికుంచితాకుంచిత కంపితాకంపిత పరివాహిత పభావృత్తప్రముఖంబు లైన శిరోభావంబులు నెఱపుచు మృగనాభితిలకంబులు గల నిటలఫలకంబులఁ జికురంబులనికరంబులు గప్ప నపరాజితసూచికావిద్ధపరిచ్ఛిన్న విష్కంభ రేచిత ప్రముఖంబు లగునంగహారంబుల విలసిల్లుచుఁ జరణకటికరకంఠరేచకంబు లాచరించుచు నొప్పె నప్పు డా రాసంబు సంజనితసకలజనమానసోల్లాసకరంబై సుధార్ణవంబునుం బోలె నుజ్జ్వలరసాభిరామం బై రామరాజ్యంబునుంబోలె రాగపరిపూర్ణం బై పూర్ణచంద్రమండలంబునుంబోలెఁ గువలయానందం బై నందనవనంబునుంబోలె భ్రమరవిరాజమానం బై మానధనుచిత్తంబునుంబోలెఁ బ్రధానవృత్తిసమర్థం బై సముద్రశవివిలసనంబునుంబోలె బహుప్రబంధభాసురం బై సురలోకంబునుంబోలె వసుదేవనందనవిశిష్టం బై శిష్టచరితంబునుంబోలె ధరణిగగనమండలసుందరం బై సుందరీరత్నంబునుంబోలె నంగహారమనోహరం బై హారవధూనిలయంబునుంబోలె ననేకచారిసుకుమారం బై సుకుమారవృత్తంబునుంబోలె నుద్దీపితవంశం బై యుండె నందు. 1082

చ. నడుములు వీఁగి యాడఁ జిఱునవ్వులు నివ్వటిలంగ హారముల్
సుడివడ మేఖలల్ వదలఁ జూడ్కిమెఱుంగులు వర్వఘర్మముల్
వొడమఁ గురుల్ చలింప శ్రుతిభూషణముల్ మెఱయంగ సత్కృష్ణులై
పడఁతుక లాడుచుం జెలఁగి పాడిరి మేఘతటిల్లతాప్రభన్. 1083

క. అంకరహితేందువదనలు, పంకజలోచనునిఁ గూడి పరఁగ నటింపం
గింకిణుల నూపురంబుల, కంకణముల మ్రోఁత లెసఁగెఁ గర్ణోత్సవ మై.

క. హరిణీనయనలతోడను, హరి రాసక్రీడ సేయ నంబరవీథిన్
సురనాథులు భార్యలతో, సొరిది విమానంబు లెక్కి చూచి రిలేశా. 1085

క. కురిసెం బువ్వులవానలు, మొరసెన్ దుందుభులు మింట ముదితలు దారున్
సరసన్ గంధర్వపతుల్, వరుసన్ హరిఁ బాడి రపుడు వసుధాధీశా. 1086

క. రామలతోడను రాసము, రామానుజుఁ డాడఁ జూచి రాగిల్లి మనో
రాములమీఁద వియచ్చర, రామలు మూర్ఛిల్లి పడిరి రాజకులేంద్రా. 1087

క. తారాధిపనిభవదనలు, తారాధిపవంశ్యుఁ గూడి తారు నటింపం
దారలతోడ సుధాంశుఁడు, దారున వీక్షింప రేయి దడవుగ జరగెన్. 1088

మ. యమునాకంకణచారి యై వనజపుష్పామోదసంచారి యై
రమణీఘర్మనివారి యై మదవతీరాసశ్రమోత్తారి యై

ప్రమదామానసనవ్యభవ్యసుఖసంపత్కారియై చేరి యా
కమలాక్షుం డలరంగ గాలి విసరెం గల్యాణభావంబునన్. 1089

వ. అప్పుడు. 1090

చ. ప్రమద యొకర్తు మాధవుఁడు పాడ విపంచి ధరించి కేల సం
భ్రమమునఁ దంత్రి మీటుచుఁ జిరంబుగ ఠాయము సేసి యొక్క రా
గము దగ నాలపించి సుభగస్వరజాతులు వేఱువేఱ కా
నమరఁగఁ బాడెఁ దత్ రమణుఁ డౌనన దారువు లంకురింపఁగన్. 1091

క. ఆడుచుఁ బాడుచు నం దొక, చేడియ మంజీరమంజుశింజిత మమరం
గూడి హరికరము సనుఁగవ, పై డాయఁగ దిగిచె జఘనభారాలసయై. 1092

క. చందన లిప్తం బైయర, విందామోదమున నొప్పువిపులభుజము గో
విందుఁ డొకతరుణిమూఁపునఁ, బొందించిన నది దెమల్చి పులకించె నృపా. 1093

సీ. చెలువయొక్కతెచెక్కుఁ జెక్కుతో మోపిన విభుఁడు దాంబూలచర్వితము వెట్టె
నాడుచు నొకలేమ యలసినఁ బ్రాణేశుఁ డున్నతదోఃస్తంభ మూఁత సేసెఁ
జెమరించి యొకబాల సేరినఁ గొనగోరఁ జతురుఁడు కుచఘర్మజలము వాపె
నలకంబు లొకయింతి కళిక చిత్రకరేఖ నంటినఁ బ్రియుఁడు వాయంగ దువ్వెఁ

ఆ. బడఁతి యొకతె పాట వాడి డస్సిన నధ, రామృతమున నాథుఁ డాదరించె
హార మొక్కసతికి నంసావృతం బైనఁ, గాంతుఁ డురముఁ జేర్చి కౌఁగిలించె.

క. హాసంబులఁ గరతలవి,న్యాసంబుల దర్శనముల నాలాపములన్
రాసశ్రాంతల నాహరి, సేసెన్ మన్ననలు కరుణసేసి నరేంద్రా. 1095

క. హరి తనుసంగసుఖంబునఁ, బరవశలై వ్రేత లెల్లఁ బయ్యెదలు నిజాం
బరములు నెఱుఁగమి చోద్యమె, సురసతు లీక్షించి కరఁగి చొక్కిరి మింటన్.

వ. ఇట్లు భగవంతుం డైనకృష్ణుం డాత్మారాముం డయ్యును గోపసతు లెంద ఱంద ఱకు నంద ఱై నిజప్రతిబింబంబులతోడం గ్రీడించుబాలుపోలిక రాసకేలి సలిపిన.

క. తగఁ గూడి యాడి మనముల, నగఁ జూచెం బలికె నందనందనుఁ డనుచున్
మగువలు పెద్దఱికముతోఁ, బొగడిరి తమపూర్వజన్మపుణ్యశ్రేణిన్. 1098

జలక్రీడాభివర్ణనము

వ. ఇట్లు హరి రాసకేళి సాలించి కరకాంచిత లగుతటిల్లతల చెలువున ఘర్మసలిలకణాక్రాంత లగుకాంతలం గూడి జలక్రీడాకుతూహలుండై యమునాజలంబులు సొర నందు ముందర సుందరులు సొచ్చి పదప్రమాణంబు జానుదఘ్నంబు కటిద్వయసంబు మధ్యమాత్రంబు కుచంబులబంటి యని పలుకుచుం గుచనయననాభివివరకుంతలంబులు చక్రవాకజలచరావర్తశైవాలంబులచందంబున నందంబుగ నీడు వొందినయేఱు లని కళిందనందన గరంబులు సాఁచి పరిరంభంబులకు నారంభించుకైవడి నెదురు చనుదెంచి తాఁకు తరంగంబులకు నులుకుచు

సారసంబులకుం గరంబులు సాఁచుచు మరాళంబులం జోపుచుఁ జెన్నుమిగిలిన యన్నులచన్నులయొత్తువత్తుమను నెపంబులం దపంబుల నీటఁ గావించుమాడ్కిని సంచరించుచక్రవాకంబులం దోలుచు నితాంతకాంతిసదనంబు లగువదనంబులకు నోడి వ్రీడం జెంది కంది చందురుండు సలం బుడిగి జలంబునం బడి కంపించు కరణి నిజకరచలితజలప్రతిబింబితుండై కదలుచంద్రునిం గని మెచ్చి సోలుచు సలిలావగాహసమయసముచ్ఛలితవారిశీకరపరంపరలవలన మకరందపానమత్తమధుకరపక్షవిక్షేపణసంజాతవాతసముద్ధూతకుముదాదిపరాగపటలంబులం జేరుచు మోముఁదమ్ములకమ్మఁదనంబునకు మూఁగి ఝుమ్మురనుతుమ్మెదలకు వెఱచుచుఁ గరంబులనీరెగయంజఱచుచు నీలనీరదనిపతితపయోబిందుసందోహంబులం దడియుపువ్వుఁదీవియలబాగునఁ గృష్ణకరద్వయతోయంబులం బెక్కుతోయంబులం దడియుచుఁ గ్రందుకొని సుడియుచు నసమబాణునిపులుగడిగినకుసుమబాణంబుల పగిది మేనులు మెఱయ సలిలావగాహనపరాయత్తచిత్త లగుచు మొత్తంబులై సరసభాషణంబులం ద్రుళ్లుచుఁ గరంబుల నీరు నించి హరిమీఁదం జల్లుచుఁ జల్లునెడం దడఁబడక దాఁటుచు దాఁటి చనక నిలువరించుచు వినోదింప హరియుం గరేణుకరవికీర్ణనీరధారాభిషిక్తంబగు శుండాలంబులీలనాభీరకామినీకరసముజ్ఝితజలాసారంబులం దోఁగుచు వ్రజవధూజనహస్తప్రయుక్తకహ్లారకైరవపరాగపటలంబువలన భూతిభూషణుసిరివహించుచు గోపికాజనపాణికిససమున్ముక్తకమలదళంబులవలన సహస్రనయనునిరూపుఁ జూపుచు గోపాలబాలికాకుచకలశకుంకుమపంకంబువలనఁ బ్రభాతబాలభానునిభంగి భాసిల్లుచు ఘోషయోషాకటాక్షవిక్షేపణంబువలన మధుపపరివృతహరిచందనసౌందర్యంబు నొందుచు వల్లవీహాసరుచులవలనఁ జంద్రికాప్రభాభాసితనీలశైలంబుక్రియ నమరె నంత. 1099

మ. సతులుం దానుసు నీటిలో వెడలి భూషాగంధచేలాద్యలం
కృతుఁడై కుంభికరేణుయూథములతోఁ గ్రీడించుచందంబునన్
లతలందుం దరులందుఁ బుష్పమయలీలాశయ్యలందున్ సుఖో
న్నతుఁడై కృష్ణుఁడు క్రీడలం దనిపె నా నారీలలామంబులన్. 1100

వ. ఇట్లు శరత్కాలంబున వెన్నుం డింద్రియస్ఖలనంబు సేయక గోపికలతోడ రమించె
నని చెప్పిన మునివరునకు భూవరుం డిట్లనియె. 1101

మత్తకోకిలము. ధర్మకర్తయు ధర్మభర్తయు ధర్మమూర్తియు నైన స
త్కర్ముఁ డీశుఁడు ధర్మశిక్షయు ధర్మరక్షయుఁ జేయఁగా
నర్మిలిన్ ధరమీఁదఁ బుట్టి పరాంగనాజనసంగ మే
ధర్మ మంచుఁ దలంచి చేసె నుదాత్తమానస చెప్పుమా. 1102

వ. అనిన శుకుం డిట్లనియె. 1103

ఆ. సర్వభక్షకుఁ డగ్ని సర్వంబు భక్షించి, దోషి గానిపగిది దోష మైనఁ
జేసి దోషపదముఁ జెందరు తేజస్వు, లగుటఁ జంద్రవాసవాదు లధిప. 1104

క. ఈశ్వరుఁడు గానివాఁడు న,రేశ్వర పరకాంతఁ దలఁచి యెట్లు బ్రదుకు గౌ
రీశ్వరుఁడు దక్క నన్యుఁడు, విశ్వభయదవిషము మ్రింగి వెలయంగలఁడే. 1105

క. సత్యము ప్రభువులవచనము, నిత్యముఁ దద్వచనవీథి నిలుతురు పెద్దల్
పత్యాసత్యము గావున, సత్య మనుచుఁ జనరు వారిచరితమున నృపా. 1106

మ. ఘను లై యెవ్వనిపాదపంకజపరాగధ్యానసంప్రాప్తయో
గనిరూఢత్వముచే మునీంద్రులు మహాకర్మంబులం బాసి బం
ధనిరోధంబులు లేక విచ్చలవిడిఁ దర్పింతు రాదివ్యశో
భనుఁ డెట్లుండిన నుండెఁ గాక కలవే బంధంబు లుర్వీశ్వరా. 1107

ఆ. గోపజనములందు గోపికలందును, సకలజంతులందు సంచరించు
నామహాత్మునకుఁ బరాంగవ లెవ్వరు, సర్వమయుఁడు లీల సలిపెఁ గాక. 1108

వ. అని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె నంత బ్రాహ్మముహూర్తంబునం గృష్ణు వీడ్కొని గోపిక లిచ్ఛ లేకయు నిండ్లకడ కేఁగినం గృష్ణమాయామోహితు లై గోపకులు వారలం గోపింప నేర రై రివ్విధంబున. 1109

ఇంద్ర. గోపాలకృష్ణుండును గోపకాంతల్, ప్రాపించి క్రీడించినభంగు లెల్లఁ
రూపించి వర్ణించి నరుండు వ్రాత్సం,తాపంబులఁ బాయును దత్ప్రసక్తిన్. 1110

సర్పరూపి యగుసుదర్శనుం డనుగంధర్వునిశాపవిమోచనము

వ. అంత నొక్కనాఁడు నందాదు లైనగోపకు లంబికావనంబునకు శకటంబు లెక్కి జాతరకుం జని సరస్వతీనదీజలంబుల స్నానంబులు సేసి యుమామహేశ్వరుల నర్చించి కానిక లిచ్చి బ్రాహ్మణులకు గోహిరణ్యవస్త్రాన్నదానంబు లొసంగి జలప్రాశనంబు సేసి నియమంబున నుండ దైవయోగంబున నాఁకొని యొక్క మహోరగంబు నిదుర వోయిననందునిం గఱచి మ్రింగ నగ్గలింప నతండు కృష్ణ కృష్ణేతివచనంబులం దన్ను విడిపింపు మని మొఱ యిడిన విని. 1111

క. గోపకు లందఱు మేల్కొని, కోపముతోఁ బెద్దగుదెలఁ గొఱవుల మొత్తం
దాపము నొందియు వదలక, పాపపుఁబెనుబాము నందుఁ బట్టె నృపాలా. 1112

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు దర్పించి పాదతాడనంబు సేసి త్రొక్కినసర్పంబు సర్పరూపంబు విడిచి విద్యాధరేంద్రరూపంబుఁ దాల్చి హరికి మ్రొక్కిన నతనికి హరి యిట్లనియె. 1113

ఉ. మండితమూర్తితోఁ గనకమాలికతో శుభలక్షణుండ వై
యుండెడునీకుఁ గష్టపుమహోరగదేహ మి దేల వచ్చె నె
వ్వండవు నామ మెయ్యది భవంబున కెద్ది మిషంబు నాకు నొం
డొండ యెఱుంగఁ జెప్పుము బుధోత్తమ నీవని చోద్య మయ్యెడిన్. 1114

వ. అనిన వాఁ డిట్లనియె దేవా యేను సుదర్శనుం డను విద్యాధరుండ విమానారూఢుండ నై రూపసంపద్గర్వంబులం జొక్కి దిక్కులం జరించుచు నొక్కయెడ నాంగిరసు లైనఋషులం గురూపు లైనవారలం గని నగిన వారును నీవు రూపదర్పంబున మమ్ము నగితివి గావున మహాసర్పంబ వై యుండు మని శపించి పిదప నే వేఁడుకొనిన ని ట్లనిరి. 1115

చ. యదుకులమందు భక్తులభయంబు హరించుటకై జనార్దనుం
డుదయము నొంది యీ యడవి నొక్కదినంబున రాఁగలండు త
త్పదమున నీవు దన్నఁబడి పన్నగదేహము దోఁడఁ బాసి నీ
మొదలిటిమేను గాంచెదవు మూఢుఁడ పొ మ్మని రాదయానిధుల్. 1116

మ. నినుఁ జింతించిన విన్నఁ జేరుకొనినన్ నిర్మూలమై క్రుస్సి పా
పనికాయంబు వినష్ట మౌ నఁట భవత్పాదంబు నామీఁదఁ బె
ట్టినఁ దద్బ్రాహ్మణశాపసంజనితకౌటిల్యంబు దా నిల్చునే
వనజాతేక్షణ నేఁడు వాసె నురగత్వం బెల్ల నేఁ బోయెదన్. 1117

వ. అని విన్నవించి హరికిఁ బ్రదక్షిణంబు వచ్చి మ్రొక్కి సుదర్శనుండు దివంబునకుం జనియె సర్పంబువలన నందుండు విముక్తుం డయ్యెఁ దత్ప్రకారంబు విని వెఱఁగుపడి గోపకులు దేవతామహోత్సవంబు సమాప్తి నొందించి కృష్ణకీర్తనంబు సేయుచు మరల మందకుం జని రంత. 1118

కుబేరభటుం డగు శంఖచూడుం డను గుహ్యకుని సంహరించుట

చ. మఱి యొకనాఁటిరాత్రి బలమాధవు లుజ్జ్వలవస్త్రమాలికా
ధరులును లేపనాభరణధారులు నై చని మల్లికాదిపు
ష్పరసనిమగ్నమత్తమధుపంబులగీతము వించుఁ దద్వనాం
తరమున వెన్నెలన్ వ్రజనితంబిను లుండఁగఁ బాడి రింపుగన్. 1119

క. ఆపాట చెవుల సోఁకిన, నేపాటియు దేహలతల నెఱుఁగక దృగ్వా
చాపాటవములు సెడి పడి, రాపాటలగంధు లెల్ల నటవీవీథిన్. 1120

వ. ఇట్లు సకలభూతసమ్మోహనం బగు గానంబు సేయుచు నిచ్ఛావర్తనంబులం బ్రమత్తులచందంబున రామకృష్ణులు క్రీడింపఁ గుబేరభటుండు శంఖచూడుం డను వాఁడు రామకృష్ణరక్షిత లగు గోపికలం దనయోగబలంబున నుత్తరపుదిక్కునకుం గొనిపోవ నయ్యోషిజ్జనంబులు రామకృష్ణేతిభాషణంబులం జీరి పులికి నగపడిన మొదవుల క్రియ మొఱ లిడిన విని. 1121

ఉ. గ్రద్దన సాలవృక్షములు గైకొని బల్లిదు లన్నదమ్ము లా
యిద్దఱుఁ గాలమృత్యువులయేపున వే చని యోడకుండుఁ డో
ముద్దియలార యంచుఁ దను ముట్టినఁ జూచి కలంగి గుహ్యకుం
డుద్దవడిం దగం బఱచె నుత్తర మింతుల డించి భీతుఁడై. 1122

వ. ఇట్లు గుహ్యకునిచేత విడివడిన గోపికల రక్షించుకొని యుండు మని బలభద్రునిఁ బలికి. 1123

శా. ఓరీ గుహ్యక పోకు పోకు మని రోషోక్తిన్ బకారాతి వాఁ
డేరూపంబున నెందుఁ జొచ్చె నెటఁ బోయెం దోడఁ దా నేఁగి దు
ర్వారోదంచితముష్టి వానితలఁ ద్రెవ్వం బట్టి తద్వీరుకో
టీరభ్రాజితరత్నముం గొనియె దండిన్ గోపికల్ సూడఁగన్. 1124

వ. ఇట్లు శంఖచూడునిం జంపి వానిశిరోరత్నంబు దెచ్చి బలభద్రునికిచ్చి మెప్పించె మఱియు నొక్కదినంబునం గృష్ణుండు వనంబులకుం జనిన నతనిలీలలు వాడుచు నిండ్లకడఁ దద్విరహవేదనానలభరంబు సహింపక గోపికలు దమలో ని ట్లనిరి.

శా. భ్రూవిక్షేపముతోడ దాపలిభుజంబుం జెక్కుఁ గీలించి కె
మ్మోవిన్ వేణువుఁ గూర్చి సుస్వరముగా మ్రోయించుచు న్నంగుళి
ప్రావీణ్యంబు విభుండు సూపఁ గని సప్రాణేశలై యుండియున్
నీవీబంధము లూడఁ బొక్కుదురువో నింగిన్ విలింపాంగనల్. 1126

మ. నవమాధుర్యము గల్గు కృష్ణమురళీనాదామృతస్యందముల్
సెవులం జొచ్చి హృదంతరాళముల భాసిల్లన్ సవత్సంబులై
యువిదా మేపులకుం దొఱంగి మృగగోయూథంబు లుత్కంఠతో
దివికిం గంఠము లెత్తి లో వదలుఁబో దేహేంద్రియవ్యాప్తులన్. 1127

శా. ఓకంజేక్షణ కృష్ణుఁ డుజ్జ్వలితహారోద్దాముఁడై గానవి
ద్యాకౌతూహలితన్ మనోజ్ఞమురళీధ్వానంబు గావింపఁగా
నాకర్ణించి సకంపమై మొరయునీలాభ్రంబుగాఁ జూచుచుం
గేకారావము లిచ్చుచున్ మురియుఁ బో కేకీంద్రసంఘాతముల్. 1128

మ. లలనా యేటికిఁ దెల్లవాఱె రవి యేలా తోఁచెఁ బూర్వాద్రిపైఁ
గలకాలంబు నహంబు గాక నిసి గాఁ గల్పింపఁ డా బ్రహ్మ దా
వలఁ జేఁడుం గృప లేఁడు కీరములు దుర్వారంబు లెట్లో కదే
కలదే మాపటివేళయుం గలుగునే కంజాక్షుసంభోగముల్. 1129

ఉ. ఎప్పుడు ప్రొద్దు గ్రుంకు హరి యెప్పుడు గోవుల మేపి వచ్చు నా
కెప్పుడు తన్ముఖాంబుజసమీక్షణ మబ్బు నతండు వచ్చి న
న్నెప్పుడు గారవించుఁ దుది యెప్పుడు మద్విరహాగ్నిరాశికిం
జెప్పఁ గదమ్మ బోటి మరుచేతల నుల్లము దల్లడిల్లెడిన్. 1130

మ. చెలియా కృష్ణుఁడు నన్నుఁ బాసి వనముం జేరంగ నయ్యాక్షణం
బులు నా కన్నియు నుండ నుండఁ గడు నాపూర్ణంబులై సాఁగి లో
పలఁ దోఁచుం బ్రహరంబులై దినములై పక్షస్వరూపంబులై
నెలలై యబ్దములై మహాయుగములై నిండారుకల్పంబులై. 1131

వ. అని మఱియుఁ గృష్ణవిరహదుఃఖంబున బహువిధంబులఁ బశ్చాత్తాపంబు నొందుచు గోపిక లోపికలు లేక యెట్టకేలకు దివంబు గడపి దినాంతసమయంబునందు. 1132

మ. అదె భానుం డపరాద్రిఁ జేరె నిదె సాయంకాల మేతెంచె న
ల్లదె గోపాదపరాగ మొప్పెసఁగె బృందారణ్యమార్గంబునం
దిదె వీతెంచె వృషేంద్రఘోషము ప్రియుం డేతెంచె రం డంచుఁ దా
మెదు రేతెంతురు మాపు కృష్ణునికి నయ్యింతుల్ పరిభ్రాంత లై. 1133

వ. ఇట్లు దన కెదురు వచ్చిన మచ్చిక నచ్చెలువల నచ్యుతుం డిచ్ఛానువర్తనంబుల గారవించె నంత నొక్కనాఁడు. 1134

వృషభాసుర సంహారము

సీ. ఎవ్వనిమూఁపుర మీక్షించి మేఘంబు లద్రిశృంగం బని యాశ్రయించు
నెవ్వనిఱంకె కర్ణేంద్రియంబులు సోఁక గర్భపాతం బగు గర్భిణులకు
నెవ్వనిపదహతి నెగయుపరాగంబు లంధకారారాతి నావరించు
నెవ్వఁడు గొమ్ముల నెదిరించి చిమ్మినఁ బృథ్వీధరంబులు పెల్లగిల్లు
తే. నట్టివృషభాసురేంద్రుఁ డహంకరించి, వాలలత యెత్తి పెనుఱంకె వైచి నేలఁ
గాలు ద్రవ్వుచు నిశితశృంగములుసాఁచి, మందబెగడంగఁ గవిసె నమందగతిని.

వ. ఇట్లు వృషభాకారంబున నరిష్టుండు హరికి నరిష్టంబు సేయం దలంచి పైకురికిన.

ఉ. క్రేపులు వాఱె గోవులకుఁ గ్రేపులు గోవులు గోవృషంబులం
బైపడె వత్సధేనువృషభంబులు గోపకులందుఁ జొచ్చె నా
గోపకు లావృషేంద్రములు గోవులు లేఁగలు విచ్చి పాఱెఁ గా
గోపచమూవిభుండు గనె గోవృషదైత్యుఁడు వెంట నంటఁగన్. 1137

వ. ఇట్లు భయభ్రాంతులై కాంతలుం దారును గృష్ణకృష్ణ రక్షింపు రక్షింపు మని యెడుగోపకులకు నడ్డంబువచ్చి దీనజనరక్షకుం డైన పుండరీకాక్షుం డి ట్లనియె.

ఉ. బాలుర నింతులం బసులఁ బాఱఁగఁ దోలుట బంటుపంతమే
చాలు వృషాసురేంద్ర బలసంపదఁ జూపఁగ నెల్లబోఁటిగో
పాలురమంద గాదు చనఁ బైపడితేనిఁ బ్రచండకృష్ణశా
ర్దూలము నేఁడు నీగళముఁ ద్రుంపక చంపక పోవ నిచ్చునే. 1139

ఆ. అనుచు ధిక్కరించి హస్తతలంబులఁ, జప్పుడించి నగుచుఁ జలము మీఱఁ
బన్నగేంద్రభయదబాహుదండము సాఁచి, దండి మెఱసి దనుజుదండ నిలిచె.

వ. అప్పుడు. 1141

చ. ఖురముల నేలఁ ద్రవ్వుచు నకుంఠితవాలసమీరణంబులన్
విరవిరఁ బోయి మేఘములు విచ్చ విషాణము లొడ్డికొంచు దు
స్తరతరమూర్తియై వృషభదైత్యుఁడు గన్నుల నిప్పు లొల్కఁగా

దురదుర వచ్చి తాఁకె రిపుదుర్మదమోచనుఁ బద్మలోచనున్. 1142

ఉ. యాదవకుంజరుండు వృషభాసురకొమ్ములు రెండుఁ బట్టి య
ష్టాదశపాదమాత్రము గజంబు గజంబును ద్రొబ్బు కైవడిన్
ఖేదిల ద్రొబ్బ నయ్యసుర బిమ్మిటి నొంది చెమర్చి వ్రెగ్గి దు
ర్వాదముతోడ డీకొనెఁ బ్రమత్తవిమర్దను నా జనార్దనున్. 1143

ఆ. అంత గోపసింహుఁ డసురకొమ్ములు పట్టి, ధరణిఁ ద్రొబ్బి త్రొక్కి దైత్యభటుల
కొమ్ము వీఁగ సురలకొమ్ము వర్ధిల వాని, కొమ్ము వెఱికి మొత్తి కూల్చె నధిప.

క. ఉక్కు సెడి రోఁజు నెత్తురు, ముక్కున వాతను స్రవింప మూత్రశకృత్తుల్
మిక్కిలి విడుచుచుఁ ఖరరవు, రక్కసుఁ డని సమసెఁ బ్రజకు రాగం బమరన్.

వ. ఇట్లు వృషభాసురుం జంపిన నిలింపులు గుంపులుగొని విరులు వర్షింప గోపికలు హర్షింప గోపసతు లుత్కర్షింప బలభద్రుండును దానును గోవిందుండు పరమానందంబున మందకుం జనియె నంత. 1146

చ. ఘనుఁ డొకనాఁడు నారదుఁడు గంసునితోడ యశోద గూఁతుఁ దాఁ
గనుటయుఁ జక్రి దేవకికి గర్భజుఁ డౌటయు మున్ను రోహిణీ
తనయుఁడు రాముఁ డౌటయును దద్విభు లిద్దఱు మంద నున్నవా
రని యెఱుఁగంగఁ జెప్పిన మహాద్భుత మంచుఁ జలించి కిన్కతోన్. 1147

చ. కొడుకుల మందలోన నిడి గొంటుతనంబున మోసపుచ్చె నీ
బడుగును బట్టి చంపు టిది భావ్య మటంచుఁ గృపాణపాణియై
వడి వసుదేవునిం దునుమ వచ్చిన కంసునిఁ జూచి నారదుం
డుడుగుము చంపఁ బోల దని యొడక మానిచి పోయె మింటికిన్. 1148

వ. మఱియు నలుక దీఱక కంసుండు దేవకీవసుదేవుల లోహపాశబద్ధులం జేసి కేశి యనువానిం బిలిచి రామకేశవులం జంపు మని పంపి మంత్రిభటగజారోహక చాణూరముష్టిక సాల్వకోసలప్రముఖుల రావించి యి ట్లనియె. 1149

శా. ఎందున్ వ న్నదిరించి పోవుటకు దేవేంద్రాదులుం జాల రీ
బృందారణ్యమునందు నిప్పుడు మహాభీరార్భకుల్ రామగో
విందుల్ వర్ధిలు చున్నవా రఁట రణోర్విం గంసునిం ద్రుంతు మం
చున్ దర్పంబులు పల్కుచుందు రఁట యీ చోద్యంబులన్ వింటిరే. 1150

క. పట్టణజనములు సూతురు, దట్టంబుగ మల్లరంగతలపార్శ్వములం
గట్టింపుఁడు తమగంబులు, పెట్టింపుఁడు వీట మల్లుపోరనుమాటన్. 1151

శా. విన్నాణంబులఁ బోర నేర్తురు మహావీర్యప్రతాపాదిసం
పన్నుల్ మీరలు మేటిమల్లుగములం బ్రఖ్యాతులై పెంపుతో
మన్నా రాబలకృష్ణులం బెనఁకువన్ మర్దించి మత్ప్రీతి కా
సన్నుల్ గండు పురీజనుల్ వొగడ నో చాణూర యో ముష్టికా. 1152

శా. రారా హస్తిపకేంద్ర గండమదధారాగంధలోభాంధగం
భీరాళివ్రజమైన మత్కువలయాపీడద్విపేంద్రంబు మ
ద్ద్వారోదంచితదేహళీపరిసరస్తంభంబు డాయంగ నా
భీరుల్ రా నదలించి డీకొలుపు నీ భీరంబు తోరంబుగన్. 1153

క. పశువిశసనములు సేయుఁడు, పశుపతికిం బ్రియముగాఁగ భావించి చతు
ర్దశినాఁడు ధనుర్యాగము, విశదంబుగఁ జేయవలయు విజయముకొఱకున్. 1154

వ. అని తనవారి నందఱ నయ్యైపనులకు నియమించి యదుశ్రేష్ఠుం డగు నక్రూరునిం బిలిపించి చెట్టవట్టికొని యి ట్లనియె. 1155

శా. అక్రూరత్వముతోడ నీవు మనఁగా నక్రూరనామంబు ని
ర్వక్రత్వంబునఁ జెల్లె మైత్రి సలుపన్ వచ్చున్ నినుం జేరి నీ
వక్రోధుండవు మందలోన బలకృష్ణాభీరు లస్మద్వినా
శక్రీడారతులై చరింతురఁట యోజం దెచ్చి యొప్పింపవే. 1156

అ. నాకు వెఱచి సురలు నారాయణుని వేఁడి,కొనిన నతఁడు వచ్చి గోపకులము
నందుఁ గృష్ణమూర్తి నానకదుందుభి, కుదితుఁ డయ్యె ననఁగ నొకటి వింటి.

వ. కావున నీవు గోపకులచేత నరులుగొని ధనుర్యాగంబుఁ జూడ రం డని వారలం దోడ్కొని రమ్ము వచ్చిన. 1158

శా. కొండల్ గూలఁగ ద్రొబ్బుకొమ్ములతుదిం గోపించి కోరాడుచో
దండిన్ దండి నధఃకరించు నొకవేదండంబు నాయింట బ్ర
హ్మాండం బైనఁ గదల్ప నోపు బలకృష్ణాభీరులం బోరిలో
ఖండింపం దడ వెంత దాని కదియం గాదేని నక్రూరకా. 1159

శా. చాణూరుండును ముష్టికుండును సభాసంఖ్యాతమల్లుల్ జగ
త్ప్రాణుల్ మెచ్చరు సత్త్వసంపదల బాహాబాహిసంగ్రామపా
రీణుల్ వారలు రామకృష్ణులబలోద్రేకంబు సైరింతురే
క్షీణప్రాణులఁ జేసి చంపుదురుసూ సిద్ధంబు యుద్ధంబునన్. 1160

సీ. ఆ రామకేశవు లంతరించిన వసుదేవముఖ్యులఁ జంపి తెగువ మెఱసి
వృష్ణిభోజదశార్హవీరులఁ దెగటార్చి ముదుకఁడు రాజ్యకాముకుఁడు ఖలుఁడు
నగునుగ్రసేను మాయయ్య గీటడఁగించి పినతండ్రి దేవకుఁ బిలుకుమార్చి
మఱియు వైరుల నెల్ల మర్దించి నే జరాసంధ నరక బాణ శంబరాది

ఆ. సఖులతోడ భూమిచక్ర మేలెదఁ బొమ్ము, తెమ్ము వేగమ వసుదేవసుతుల
మఖము పేరు సెప్పి మంత్రభేదము సేయ, వలయు బెంపఁ జనదు వైరిజనుల.

వ. అనిన నక్రూరుం డి ట్లనియె. 1162

ఉ. పంపినఁ బోనివాఁడనె నృపాలక మానవు లెన్నఁ దమ్ము నూ
హింపరు దైవయోగముల నించుక గానరు తోఁచినట్లు ని

ష్కంపగతిం జరింతు రది గా దన వచ్చునె యీశ్వరేచ్ఛఁ ద
ప్పింపఁగ రాదు నీపగతుబిడ్డలఁ దెచ్చెదఁ బోయి వచ్చెదన్. 1164

శ్రీకృష్ణుండు కేశివ్యోమాసురుల సంహరించుట

వ. అని పలికి రథం బెక్కి యక్రూరుండు సనిన సకలజనులను వీడుకొలిపి కంసుం
డంతిపురంబునకుం జనియె నంతఁ గంసప్రేరితుం డై. 1164

సీ. ఖురపుటాహతిఁ దూలి కుంభినీచక్రంబు ఫణిరాజఫణులకు బరువు సేయ
భీషణహేషావిభీషితు లై మింట నమృతాంధు లొండొరు నండ గొనఁగఁ
జటులచంచలసటాచ్ఛటలగాడ్పుల మేఘములువిమానములపై మునుఁగుపడఁగ
వివృతాస్యగహ్వరవిపులదంతంబులు ప్రళయాగ్నికీలల పగిది మెఱయ
ఆ. గాలపాశలీల గా వాల మే పార, వాహ మగుచు గంధవాహగతుల
విజితశక్రపాశి వీర్యపయోరాశి, కేశి వచ్చె మంద క్లేశ మంద. 1165

క. భీషణఘోటకదానవ, హేషానిర్ఘోషభిన్నహృదయనిఖిలగో
యోషాపురుషార్భక మై, ఘోషము హరి సూడ దైన్యఘోషం బయ్యెన్.

వ. అయ్యవసరంబున. 1157

ఉ. పేదల ఘోషగోపకుల బిట్టదలించుట వీరధర్మమా
కాదు వ్రజంబులో దనుజఘస్మరుఁ డేఁ డని తన్ను రోయు క్ర
వ్యాదునిఁ జూచి గోపకుల కడ్డము వచ్చి నిశాట యింకఁ బో
రా దని శౌరి సీరె మృగరాజుక్రియ న్నెదిరించె దైత్యుఁడున్. 1168

ఆ. నిష్ఠురోగ్రసింహనినదంబుతో నింగి, మ్రింగుభంగి నోరు మిగులఁ దెఱచి
కఱవ రాఁగ నతఁడు గాటు దప్పించినఁ, దన్నె నెగసి తురగదానవుండు.

ఉ. తన్నినతన్నునం బడక దానవహంత సమీకరంత యై
కన్నులఁ గెంపు పెంపెనయ గ్రక్కున ఘోటనిశాటుపాదముల్
వన్నె సెడంగఁ బట్టి వడి వైచె ధనుశ్శతమాత్రదూరముం
బన్నగడింభమున్ విసరి పాఱఁగ వైచు ఖగేంద్రుకై వడిన్. 1170

ఉ. వైచిన మ్రొగ్గి లేచి వెస వాజినిశాటుఁడు హుంకరించి సం
కోచము లేక పైపడిన గోపకులేంద్రుఁడు దిగ్గజేంద్రశుం
డాచటులప్రభాబలవిడంబక మైనభుజార్గళంబు దో
షాచరునోటిలో నిడియెఁ జండఫణిన్ గుహ నుంచుకై వడిన్. 3171

శా. దంభోళిప్రతిమానకర్కశమహోద్యద్వామదోఃస్తంభమున్
శుంభల్లీల నఘారి వానిరదముల్ చూర్ణంబు లై రాలఁగా
గంభీరంబుగఁ గుక్షిలోఁ జొనిపి పీఁకన్ వృద్ధిఁ బొందించుచుం
గుంభించెం బవనంబు పిక్కటిలఁ దత్కుక్షిన్ నరేంద్రోత్తమా. 1172

క. వాయువు వెడలక నిలిచినఁ, గాయంబు సెమర్పఁ గన్నుఁగన వెలి కుఱుకన్
మాయసెడి తన్నుకొనుచును, గూయుచు నశ్వాసురుండు గూలెన్ నేలన్.

ఆ. ఘోటకాసురేంద్రుకుక్షిలోఁ గృష్ణుని, బాహు వధిక మైనఁ బట్టలేమిఁ
బగిలి దోసపండుపగిదిఁ దద్దేహంబు, వసుమతీశ రెండువ్రయ్య లయ్యె. 1174

క. నలినాక్షుఁడు లీలాగతి, విలయముఁ బొందించె నిట్లు వీరావేశం
బలరాశిన్ జగదభినవ, బలరాశిన్ విజితశక్రపాశిం గేశిన్. 1175

వ. ఆసమయంబునం బుష్పవర్షంబులు గురియించి సురలు వినుతించి రంత హరి భక్తివిశారదుం డైననారదుండు వచ్చి గోవిందుని సందర్శించి రహస్యంబున నిట్లనియె. 1176

సీ. జగదీశ యోగీశ సర్వభూతాధార సకలసంపూర్ణ యీశ్వర మహాత్మ
కాష్ఠగతజ్యోతికైవడి నిఖిలభూతములందు నొకఁడ వై తనరు దీవు
సద్గూఢుఁడవు గుహాశయుఁడవు సాక్షివి నీయంతవాఁడ వై నీవు మాయఁ
గూడి కల్పింతువు గుణముల వానిచేఁ బుట్టించి రక్షించి పొలియఁజేయు

ఆ. దీప్రపంచ మెల్ల నిట్టినీ విప్పుడు, రాజమూర్తు లయినరాక్షసులను
సంహరించి భూమిచక్రంబు రక్షింప, నవతరించినాఁడ వయ్య కృష్ణ. 1177

వ. దేవా నీచేత నింకఁ జాణూర ముష్టిక గజ కంస శంఖ యవన ముర నరక పౌండ్రక శిశుపాల దంతవక్ర సాల్వప్రముఖులు మడిసెదరు పారిజాతం బపహృతం బయ్యెడిని నృగుండు శాపవిముక్తుం డగు శ్యమంతకమణిసంగ్రహం బగుమృత బ్రాహ్మణపుత్రప్రదానంబు సిద్ధించు నర్జునసారథి వై యనేకాక్షౌహిణీబలంబుల వధియించెదవు మఱియును. 1178

శా. కృష్ణా నీ వొనరించుకార్యములు లెక్కింపన్ సమర్థుండె వ
ర్ధిష్ణుం డైన విధాత మూఁడుగుణముల్ దీపించు లోపించు రో
చిష్ణుత్వంబున నుండు నీవలన నిస్సీమంబు నీరూపు నిన్
విష్ణున్ జిష్ణు సహిష్ణు నీశు నమితున్ విశ్వేశ్వరున్ మ్రొక్కెదన్. 1179

వ. అని వినుతించి వీడుకొని నారదుం డరిగె నంత నొక్కనాఁడు కృష్ణసహితు లయి గోపకుమారు లడవికిం జని పసుల మేపుచు నొక్కకొండదండ నిలాయనక్రీడ సేసి రందు. 1180

క. కొందఱు గొఱియల మంచును, గొందఱు పాలకుల మంచుఁ గుటిలత్వమునం
గొందఱు దొంగల మనుచును, జెంది కుమారకులు గ్రీడ సేసిరి తమలోన్. 1181

శా. ఆలో దొంగలలో మయాసురసుతుం డాద్యుండు వ్యోముండు గో
పాలుం డై చని మేషకల్పనలతో భాసిల్లి క్రీడించుత
ద్బాలవ్రాతము నెల్ల మెల్లన చతుఃపంచావశిష్టంబుగా
శైలాంతర్గుహలోనికిం గొని చనెం జౌర్యం బవార్యంబుగన్. 1182

వ. ఇట్లు కొండగుహలోనం గ్రమక్రమంబున గోపకుమారుల నిడి యొక్క పెను ఱాతఁ దద్ద్వారంబు గప్పి యెప్పటియట్ల వచ్చిన. 1183

ఉ. వీరుఁడు మాధవుం డఖిలవేది నిశాచరభేది నవ్వుతో
నారనిశాట దొంగతన మచ్చుపడన్ నెఱిదొంగ వీడు వా
భీరుల నెల్ల శైలగుహఁ బెట్టితి చిక్కినవారిఁ బెట్ట రా
రార యటంచుఁ బట్టె మృగరాజు వృకాఖ్యముఁ బట్టుకైవడిన్. 1184

ఉ. పంకజలోచనుం డొడిసి పట్టిన శైలనిభాసురాకృతిన్
బింకముతోడఁ బొంగి విడిపించుకొనంగ బలంబు లేమి లో
శంకిలి బిట్టు తన్నుకొనఁ జక్కన యా రణభీము వ్యోమునిం
గొంకక కూల్చె నవ్విభుఁడు గో యని మింట సుపర్వు లార్వఁగన్. 1185

ఆ. ఘోరదనుజు నేలఁ గూల్చి పర్వతగుహా, వాత నున్న ఱాయి వ్రయ్యఁ దన్ని
గుహఁ జరించుచున్న గోపాలకులఁ గొంచు, బల్లిదుండు గొల్లపల్లె కరిగె. 1186

వ. అంత నా రాత్రి మథురానగరంబున నక్రూరుండు వసియించి మఱునాఁడు రేపకడ లేచి నిత్యకృత్యంబు లాచరించి రథం బెక్కి కదలి నందగోపకులంబునకుం బోవుచుం దెరువునఁ దనలో నిట్లనియె. 1187

కంసునిపంపున నక్రూరుండు బృందావనంబునకుఁ జనుదెంచుట

ఉ. ఎట్టితపంబు సేయఁబడె నెట్టిచరిత్రము లబ్ధ మయ్యెనో
యెట్టిధనంబు లర్హులకు నీఁబడెనో తొలిబామునందు నా
యట్టి వివేకహీనునకు నాదిమునీంద్రులు యోగదృష్టులం
బట్టఁగ లేని యీశ్వరుని బ్రహ్మమయున్ హరిఁ జూడఁ గల్గెడిన్. 1188

ఉ. సూరులు దొల్లి యేవిభుని శోభితపాదనఖప్రభావళిం
జేరి భవాంధకారములఁ జిక్కక దాఁటుదు రట్టిదేవునిన్
వైరముతోడ నైనఁ బిలువన్ ననుఁ బంచి శుభంబు సేసె ని
ష్కారణమైన ప్రేమ నిదె కంసునిఁ బోలు సఖుండు గల్గునే. 1189

మ. ఇతఁ డా కంసునిచేతఁ బంపువడి నన్ హింసింప నేతెంచినాఁ
డతిదుష్టుం డని చూచునో సకలభూతాంతర్బహిర్మధ్యసం
గతుఁ డౌటం దలపోసి నన్ను సుజనుంగాఁ జూచునో యెట్టియు
న్నతి గావించునొ యేక్రియం బలుకునో నాభాగ్య మెట్లున్నదో. 1190

వ. అని మఱియును. 1191

మ. అలకభ్రాజితమై సుధాంశునిభమై హాసప్రభోద్దామమై
జలజాక్షం బయి కర్ణకుండలవిరాజద్గండమై యున్న యా
జలజాతాక్షుముఖంబు సూడఁ గలుగున్ సత్యంబు వో నాకు నా
వల దిక్కేఁగుచు నున్న యీ వనమృగవ్రాతంబు లీత్రోవలన్. 1192

ఉ. మాపటివేళ నేను జని మాధవుపాదసమీపమందు దం
డాపతితుండనైన నతఁ డాశుగ కాలభుజంగవేగ సం
తాపితభక్తలోకభయదారణమైన కరాబ్జ మౌదలన్
మోపి హసించి నాకభయముం గృపతోడుత నీయకుండునే. 1193

వ. అని మఱియు నక్రూరుం డనేకవిధంబుల గోవిందసందర్శనంబు గోరుచు నమంద
గమనంబున సుందరస్యందనారూఢుండై చని చని. 1194

క. ముందటఁ గనె ఘనచందన, కుంద కుటజ తాలసాల కురవక వట మా
కందన్ నందితబలగో,విందన్ వికచాపణారవిందన్ బృందన్. 1195

వ. కని బృందావనంబు దఱియం జొచ్చి యందు సాయంకాలంబున నడవికి నెఱిగల
మేఁతలవెంబడిం దిగంబడి రాక చిక్కిన కుఱ్ఱగోడె పడ్డతండంబులం గానక పొద
యిఱుము మిఱ్ఱు పల్లం బనక తూఱి పాఱి వెదకి కానక చీరెడు గోపకుల
యాహ్వానశబ్దంబు లాకర్ణించుచుఁ గోమలఘాసఖాదనకుతూహలంబులం జిక్కి
మక్కువం గ్రేపులం దలంచి తలారింపక తమకంబులం దమతమయంత నంభార
వంబులు సేయుచు నూధంబులఁ బ్రవింపఁ బరువులిడు ధేనువులును ధేనువులకు
నోసరించుచు సద్యోజాతంబు లగు తర్ణకంబుల వహించి నవసూతికలు వెను
తగులుటవలన దామహస్తులై చను వల్లవుల మెల్లన విలోకించుచు మందయిరు
గెలంకులం గలంకరహితులై పులి చివంగి వేఁగి లోనగువాలు మెకంబుల మొత్తం
బులవలన నప్రమత్తులయి కుఠారకుంతశరాసనప్రముఖాయుధంబులు ధరియించి
కావలి తిరుగు వ్రేలం గడచి నానావిధసరసతృణకబళఖాదన గరిష్ఠులై గోష్ఠంబులు
ప్రవేశించి రోమంథలీలాలసలై యున్న ధేనువులును జన్నులు గుడిచి తల్లుల
మ్రోలఁ బెల్లు రేఁగి క్రేళ్లుఱుకు లేఁగలును వెదలైన మొదవులం బైకొని
పరస్పరవిరుద్ధంబులై డీకొని కొమ్ముల యుద్ధంబులు సలుపు వృషభంబులును
నకుంఠితబలంబులం గంఠరజ్జువులం ద్రెంచుకొని పొద లుఱికి దాఁటి తల్లులం
దూఁటి కుడుచు తఱపిదూడల దట్టించి పట్టనోపక గ్రద్దనఁ బెద్దలం జీరు గోప
కుమారులును గొడుకుల మగల మామల మఱందుల వంచించి పంచాయుధభల్ల
భగ్నహృదయలై గృహకృత్యంబులు మఱచి శంకిలక సంకేతస్థలంబులఁ గృష్ణా
గమతత్పరలై యున్న గోపకామినులను గోష్ఠప్రదేశంబుల గోవులకుఁ గ్రేపుల
విడిచి యొడ్డుచు మరలం గట్టుచు నీడ్చుచుం గ్రీడించు గోపకులును గోఖురసము
ద్ధూతకరీషపరాగపటలంబులవలన నుల్లారి దులదుల నైన ధేనుదోహనవేళా
వికీర్ణపయోబిందుసందోహ పరంపరాసంపాదిత పంకంబులును దోహనసమయ
గోపకరాకృష్టగోస్తననిర్గతంబు లయి కలశంబులందుఁ బడియెడు క్షీరధారలచ
ప్పుళ్లును మహోక్షకంఠసమ్మర్శనస్నిగ్ధంబులైన మందిరద్వారదారుస్తంభంబులు
పొంతల నుండి యులికిపడి నలుదిక్కులు గనుంగొని నూతన జనవిలోకన కుపి

తంబులై కరాళించుసారమేయంబునుం గలిగి బలకృష్ణబాహాదండప్రాకార రక్షావిశేషభూషం బైనఘోషంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 1196

క. జలజాంకుశాదిరేఖలు, గలహరిపాదములచొప్పుఁ గని మోదముతోఁ
బులకించి రథము డిగి యుత్కలికన్ సంతోషబాష్పకలితాక్షుండై. 1197

మ. కనె నక్రూరుఁడు పద్మనేత్రులను రంగద్గాత్రులన్ ధేనుదో
హనవాటీగతుల నలంకృతుల నుద్యద్భాసులం బీతనీ
లనవీనోజ్జ్వలవాసులం గుసుమమాలాధారులన్ ధీరులన్
వనితాకాములఁ గృష్ణరాముల జగద్వంద్యక్రమోద్దాములన్. 1198

క. కని వారలపాదములకు, వినయంబున మ్రొక్కి భక్తివివశుం డగుచుం
దనువునఁ బులకాంకురములు, మొనయఁగ నానందబాష్పములు జడిగురియన్.

వ. తదనంతరంబ. 1200

క. అక్రూరు లైనజనుల నవక్రగతిం గాచు భక్తవత్సలుఁ డంత
న్నక్రూరుఁ గౌఁగిలించెను, జక్రాంకితహస్తతలముఁ జాఁచి నరేంద్రా. 1201

వ. మఱియు నక్రూరుండు బలభద్రునికిం బ్రణతుండైన నతండు గౌఁగిలించి చెట్టపట్టు కొని కృష్ణసహితుండై గృహంబునకుం గొనిపోయి మే లడిగి గద్దియయిడి పాద ప్రక్షాళనంబు సేసి మధుపర్కంబు సమర్పించి గోవు నిచ్చి యాదరంబున రసవ దన్నంబు వెట్టించి తాంబూలగంధమాల్యంబు లొసంగె నయ్యవసరంబున నందుం డుపవిష్టుం డై నయక్రూరుని సత్కరించి యిట్లనియె. 1202

క. చెలియలు మొఱ యిడ నల్లుర, ఖలుఁడై పొరిగొనినయట్టికంసుఁడు బ్రదుకం
గలదే మనికి దశార్హుల, కిలపై మీ నేమ యింక నే మని యడుగన్. 1203

వ. అని పలికె నంత నక్రూరుం డొకపర్యంకంబున సుఖోపవిష్టుం డై యుండ హరి యిట్లనియె. 1204

మ. శుభమే నీకుఁ బ్రమోదమే సఖులకుం జుట్టాలకున్ నేమమే
యభయంబే ప్రజ కెల్ల గోత్రజుల కాత్మానందమే మామ ము
క్తభయుండే వసుదేవదేవకులు తత్కారాగృహంబందు మ
త్ప్రభవవ్యాజనిబద్ధు లై బ్రతికిరే ప్రాణానిలోపేతు లై. 1205

మ. నెఱి నేఁ డిక్కడ నీవు రాఁగ వగతో నీతోడ నే మైన నా
కెఱుఁగం జెప్పుమంచుఁ జెప్పరు గదా యే మందు రావార్త యే
తెఱఁగున్ లేదని డస్సిరో వలచిరో దీనత్వముం జెందిరో
వెఱతో నాతలిదండ్రు లెట్లు వడిరో విన్పింపు మక్రూరకా. 1206

వ. మఱియు నీ వేమికారణంబున వచ్చి తని హరి యడిగిన నతండు కంసునికి నార దుండు వచ్చి చెప్పినవైరానుబంధప్రకారంబును గంసుండు దేవకీవసుదేవుల వధియింపన్ గమకించి మానినతెఱంగును ధనుర్యాగంబు పేరు సెప్పి పుత్తెంచిన

ప్రకారంబును నెఱింగించిన రామకృష్ణులు నగరి తమ్ముం బరివేష్టించిన నందాది గోపకులం జూచి కృష్ణుం డి ట్లనియె. 1207

శా. భూనాథుండు మఖంబుఁ జూడఁ బిలువం బుత్తెంచినాఁ డవ్విభుం
గానం బోవలెఁ బాలునెయ్యి పెరుఁగుల్ గట్నంబులుం గానికల్
మీ నేర్పొప్పఁగ గూడఁ బెట్టుఁడు తగన్ మీమీనివాసంబులన్
యానంబుల్ గొని రండు పొండు మథురాయాత్రాభిముఖ్యంబుగన్. 1208

వ. అని నియమించె నంత నక్రూరుండు మథురకు హరిం గొనిపోయెడినని యెఱింగి వ్రేతలు గలంగి. 1209

మ. హరినవ్వుల్ హరిమాటలున్ హరిమనోజ్ఞాలాపముల్ లీలలున్
హరివేడ్కల్ హరిమన్ననల్ హరికరాబ్జాలంబనాహ్వానముల్
హరిణీలోచన లందఱున్ మఱి యుపాయం బెట్లొకో యంచు లో
నెరియన్ ముచ్చట లాడి రంత గములై యేకాంత గేహంబులన్. 1210

వ. మఱియుఁ దమలో ని ట్లనిరి. 1211

ఉ. మేటిగృహస్థు బ్రహ్మ యని మిక్కిలి నమ్మితి మమ్మ చూడ నే
పాటియు లేదు మాకుఁ బరిపాలకుఁ డైన సరోజనేత్రు ని
చ్చోట వసింప నీక యొకచోటికిఁ బో విధియించి పిన్నబి
డ్డాటలు చేసె నీదుడుకు లక్కట భారతి కైనఁ జెప్పరే. 1212

వ. అని విధిం దూఱుచు మదనతాపాయత్తచిత్త లై. 1213

ఉ. ర మ్మని చీరినంతన పురంబున కేఁగెడుఁ గాని నన్ను నీ
కొమ్మలు నమ్మినారు మరుకోలల కగ్గము సేసి పోఁడ గా
ముమ్మర మైనతాపమున మ్రొగ్గుదురో యనఁ డంబుజాక్షుఁ డా
యమ్మలు గోపవృద్ధులుఁ బ్రయాణము వ ల్దన రైరి చెల్లరే. 1214

శా. అక్రూరుం డని పేని వెట్టుకొని నేఁ డస్మన్మనోవల్లభుం
జక్రిన్ మాకడఁ బాపికొంచు నరుగం జర్చించి యేతెంచినాఁ
డక్రూరుం డఁట క్రూరుఁ డీతఁడు నిజం బక్రూరుఁ డౌనేని ని
ర్వ్యక్రత్వంబునఁ గృష్ణుఁ బెట్టి తనక్రోవం బో విచారింపఁడే.

ఉ. ఫుల్లసరోజలోచనలు పూర్ణసుధాంశుముఖుల్ పురాంగనల్
మెల్లనె యుల్లి పట్టణముమేడలనుండి సువర్ణలాజముల్
సల్లగ వారిఁ జూచి హరి సంగతి సేయఁ దలంచుఁ గాక వ్రే
పల్లె వసించుముద్దియలపైఁ బడ నేల తలంచు నక్కటా. 1216

క. పురసతులవిలోకనములు, సరసాలాపములు నర్మసంభోగములున్
మరగి హరి మనల నొల్లఁడు, నరవరు లోయమ్మ నూతనప్రియులు గదే. 1217

క. పుట్టిన్నఁడు హరి నెఱుఁగని, పట్టణసుందరుల కితనిఁ బతిఁ జేసి కదున్

దట్టపువిరహాగ్నులకును, గట్టిడిదైవంబు ఘోషకాంతల వెదకెన్. 1218

మ. హరి నేలా కొనిపోయె దంచు మన మాయక్రూరుఁ బ్రార్థింతమా
హరిఁ బో నీకుఁడు నిల్పరే యనుచు నేఁ డర్చింతమా వేల్పులన్
హరిపాదంబులకడ్డముల్ వడుదమా హా దైవమా యంచు నా
తరుణుల్ మేనులుఁ జీరలున్ మఱచి కందర్పజ్వరభ్రాంతలై. 1219

మ. ఉవిదల్ సిగ్గులు మాని కన్గవల నీరొండొండ వర్షింపఁగా
వివశత్వంబులతోఁ గపోలతటసంవిన్యస్తహస్తాబ్జలై
పవనోద్ధూతలతాభలై మముఁ గృపం బాలింపు గోవింద మా
ధవ దామోదర యంచు నేడ్చిరి సుజాతంబైన గీతంబులన్. 1220

వ. అంత మఱునాఁడు సూర్యోదయకాలంబునం గృష్ణుండు దనతోడఁ బయనంబునకు గమకించి నడుచుగోపికలను మరలి వత్తు నని దూతికాముఖంబున నివర్తించి శకటంబులందుఁ గానికలు గోరసంబు నిడికొని నందాదు లయినగోపకులు వెనుతగుల నక్రూరచోదితం బయిన రథం బెక్కి మథురాభిముఖుం డై చను సమయంబున. 1221

చ. అదె చనుచున్నవాఁడు ప్రియుఁ డల్లదె తేరదె వైజయంతి య
ల్లదె రథఘోటకాంఘ్రిరజ మాదెస మార్గము చూడుఁ డంచు లో
నొదవెడి మక్కువన్ హరిరథోన్ముఖలై గములై వ్రజాంగనల్
గదలక నిల్చి చూచి రటు గన్నుల కన్పినయంతదూరమున్. 1222

వ. ఇట్లు బలభద్రాక్రూరసహితుం డై చని. 1223

క. అవలోకించెను గృష్ణుఁడు, ప్రవిమలకల్లోలపవనభాసితజన్య
న్నవసన్నపాపసైన్యం, గవిజనమాన్యం గళిందకన్యన్ ధన్యన్. 1224

వ. కని తత్కాళిందియందుఁ బరిక్షుణ్ణమణిగణసముజ్జ్వలంబు లగు జలంబులు ద్రావి తరుసమూహసమీపంబున రామసహితుం డై కృష్ణుండు రథంబు ప్రవేశించె నంత నక్రూరుండు వారలకు మ్రొక్కి వీడ్కొని కాళిందీహ్రదయంబు సొచ్చి విధిపూర్వకంబుగ వేదమంత్రంబుల జపించుచు. 1225

అక్రూరుండు యమునన్ రామకృష్ణుల దర్శించి నుతించుట

ఉ. స్నానము సేసి చేసి నదిచల్లనినీరను రామకృష్ణులన్
మానుగఁ జూచి వీరు రథమధ్యమునన్ వసియించి యున్నవా
రీనదినీరిలోపలికి నెప్పుడు వచ్చి ర టంచు లేచి మే
ధానిధి సూచె వారిని రథస్థుల భక్తమనోరథస్థులన్. 1226

వ. చూచి వెఱఁగుపడి. 1227

శా. కంటిన్ మున్ను రథంబుపై జలములోఁ గంటిన్ దుదిం గ్రమ్మఱం
గంటిం దొంటిరథంబుమీఁద నిదె యీకల్యాణచారిత్రు లే

వెంటం దోఁచిరి రెండుదిక్కుల మనోవిభ్రాంతి యో నీరిలో
నుం డాశ్చర్యము చూతు నంచు మఱియు న్మాహించి మగ్నాంగుఁ డై.

ఉ. పోషితబాంధవుండు యదుపుంగవుఁ డా జలమందుఁ గాంచె స
ద్భాషు సహస్రమస్తకవిభాసితభూషు సహీశు భూమిభృ
ద్వేషుఁ గృపాభిలాషుఁ బ్రతివీరచమూవిజిగీషు నిత్యసం
తోషు సరోషు నిర్దళితదోషు ననేకవిశేషు శేషునిన్. 1229

వ. మఱియు నీలాంబరసంయుతుండును సిద్ధోరగాదిసన్నుతుండును నై యొప్పు నప్పాఁపఱేనిం దప్పక కనుంగొని. 1230

సీ. ఆభోగిభోగపర్యంకమధ్యంబున వలనొప్పు పచ్చనివలువవాని
మేఘంబుపై నున్న మెఱుఁగుచందంబున నురమున శ్రీదేవి యొప్పువాని
ముసరు తేఁటులు విప్ప ముఖచతుష్కము గల తనయుఁ డాడెడిబొడ్డుఁదమ్మివానిఁ
గదలినబహుపదక్రమవిశేషంబుల రవము సూపెడి నూపురములవాని

ఆ. జలజగర్భరుద్రసనకసనందన, సద్ద్విజామరప్రశస్యమాన
చరితుఁ డైనవాని సౌందర్యఖని యైన, వాని నొక్కపురుషవర్యుఁ గాంచె.

వ. మఱియును జారులక్షణలక్షితనఖపాదగుల్ఫజానుజంఘోరుకటినాభిమధ్యోదరుండును సాదరుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభవనమాలికావిరాజితవిశాలవక్షుండును బుండరీకాక్షుండును శంఖచక్రగదాపద్మహస్తుండును సత్త్వగుణప్రశస్తుండును బ్రహ్మసూత్రకటిసూత్రహారకేయూరకటకకంకణకుండల కిరీటాదివిభూషణుండును భక్తజనపోషణుండును సుందరకపోలఫాలనాసాధరవదనకర్ణుండును నీలనీరదవర్ణుండును గంబుకంధరుండును గరుణాగుణబంధురుండును బ్రహ్మాదనారదసునందనందప్రముఖసంభావితుండును శ్రీపుష్టితుష్టికీర్తికాంతిలోర్జావిద్యావిద్యాశక్తిమాయాదిసేవితుండును నై యొప్పు నప్పరమేశ్వరునకు మ్రొక్కి భక్తిసంభ్రమంబు లగ్గలంబులుగ గద్గదకంఠుం డై దిగ్గనం గరంబులు ముకుళించి యిట్లని వినుతించె. 1232

దండ. శ్రీమానినీమానచోరా శుభాకారవీరా జగద్ధేతుహేతుప్రకారా సమస్తంబు నస్తంగతంబై మహాలోలకల్లోలమాలాకులాభీలపాథోనిధింగూలఁగా బాలకేళీగతిం దేలి నారాయణాఖ్యం బటుఖ్యాతిశోభిల్లునీనాభికంజంబులోలోకపుంజంబులం బన్ను విన్నాణి యై యున్న యాబ్రహ్మ యుత్పన్నుఁ డయ్యెంగదా పావకాకాశవాతావనీవార్యహంకారమాయామహామానసాదుల్ హృషీకాదులుం లోకముల్ లోకబీజంబులుం నిత్యసందోహమై నీమహాదేహమం దుల్లసించుం వసించుం నశించుం జడత్వంబు లేకాత్మ యై యొప్పు నీయొప్పిదం బెల్ల నోచెల్ల చెల్లం విచారింపఁ దా రెంతవా రెంతవారైన మాయాందులామాయతోఁ గూడుక్రీడించు లోకానుసంధాత యాధాత నిర్ణేతయే నీకళారాశికిం గొంద అంభోజ

గర్భాదు లధ్యాత్మలందు న్నశేషాధిభూతంబులందు న్ననేకాధిదైవంబులందుఁ
సదా సాక్షి వై యుందు వంచుం దదంతర్గతజ్యోతి వీవుండ వంచుం ద్రయీపద్ధ
తిం గొంద ఱింద్రాదిదేవాభిధానంబులఁ నిక్కు చొక్కుండవంచుఁ మఱిం గొంద
ఱారాధకర్మంబులం ద్రుంచి సంసారముం ద్రెంచి సన్న్యస్తులై మించి విజ్ఞాన
చతుండ వంచుఁ మఱిం బాంచరాత్రానుసారంబుగాఁ ద్వన్మయత్వంబుతోఁ
గొంద ఱీ వాత్మ వంచుఁ మఱిం గొంద ఱా వాసుదేవాదిభేదంబులఁ నల్వురై
చెల్వొ వాటింతు వంచుఁ మఱిఁ నీవు నారాయణాఖ్యుండ వంచుఁ శివాఖ్యుం
డ వంచుఁ మఱిం బెక్కుమార్గంబులఁ నిన్ను నగ్గింతు రె గ్గేమి యేఱుల్
పయోరాశినే రాసులై కూడుక్రీడఁ విశేషంబు లెల్ల న్నశేషంబులై డింది
నీయందనూనంబు లీనంబులౌనేకరాకేందుబింబంబు కుంభాంతరంభంబులం బింబి
తంబైన వేఱున్నదే యెన్న నేలా ఘటాంతర్గతాకాశముల్ దద్ఘటాంతంబులం
దేక మారేఖ లోకావధిఁ వీక నేపోకలం బోక యేకాకి వై యుండు దీశా
కృశానుండు నెమ్మోము సోముండు భానుండుఁ గన్నుల్ దిశల్ గర్ణముల్ భూమి
పాదంబు లంభోనిధుల్ గుక్షిశల్యంబు లద్రుల్ లతాసాలముల్ రోమముల్
గాలిప్రాణంబు బాహుల్ సురేంద్రుల్ ఘనంబుల్ గచంబుల్ నభోవీథి నాభి
ప్రదేశంబు రేలుం బగళ్లుఁ నిమేషంబు లంభోజగర్భుండు గుహ్యంబు వర్షంబు
వీర్యంబు నాకంబు మూర్ధంబు గా నేక మై యున్న నీమేనిదండం బయో
జాతగర్భాండముల్ మండితోదుంబరానోకహానేకశాఖాఫలాపూరితానంత
జంతుప్రకాండంబులీలం బ్రసిద్ధోదరాశిస్థజంతుప్రకారంబుగా నిండి యుండుఁ
మహారూప నీరూపముల్ వెగ్గలం బుగ్గడింపఁ లయాంభోధిలో మీను మేనఁ
విరోధిఁ నిరోధించి సాధించి మఱుఁ వేధకుఁ వేదరాశిం బ్రసాదింపవే త్రుంపవే
కైటభశ్రీమధుం జక్రి వై మొత్తవే యెత్తవే మందరాగంబు రాగంబుతోఁ
గూర్మలీలాపరిస్పంది వై పంది వై మేదినిఁ మీఁదికిం ద్రోచి దోషాచరుం
గొమ్ములఁ నెమ్ములం జిమ్ముచుఁ గ్రువ్వవే త్రవ్వవే ఘోరవైరిఁ నృసింహుండ
వై దండి వై దండి వైరోచనిం జూచి యాచింపవే పెంపవే మేను బ్రహ్మాండము
న్నిండఁ బాఱుండ వై రాజకోటిఁ విపాటింపవే రాజవై రాజబింబాస్యకై
దుర్మదారిఁ విదారింపవే నొంపవే క్రూరులఁ వాసుదేవాదిరూపంబులఁ శుద్ధ
బుద్ధుండ వై వైరిదారాంతరంగంబుల న్నంతరంగంబులుంగా గరంగింపవే
పెంపు దీపింపవే కల్కిమూర్తిం బ్రవర్తించి ని న్నెన్న నే నెవ్వఁడఁ నన్ను మా
యావిపన్నుఁ విషణ్ణుం బ్రపన్నుం బ్రసన్నుండ వై ఖిన్నతం బాపి మన్నిం
పవే పన్నగాధీశతల్పా కృపాకల్ప వందారుకల్పా నమస్తే నమస్తే నమ
స్తే నమః. 1233

మ. కలలం బోలెడి పుత్రమిత్రవనితాగారాదిసంయోగముల్

జలవాంఛారతి నెండమావులకు నాసల్ సేయుచందంబునం
దలఁతుఁ సత్యము లంచు మూఢుఁడ వ్రథాతత్త్వజ్ఞుఁడఁ నాకు నీ
విలసత్పాదయుగంబు సూపి కరుణం వీక్షింపు లక్ష్మీపతీ. 1234

వ. అని మఱియును వినుతింప నక్రూరునికి యమునాజలంబులలోనన తనమొదలి మేను సూపి చాలించి నటునికైవడిం దిరోహితుం డైన నక్రూరుండు నీరు వెడలి వెఱఁగుపడుచు వచ్చి రథారోహణంబు సేసిన హరి యి ట్లనియె. 1235

క. జలములు చేరువ నున్నవి, తలపోయఁగ నీవు పోయి తడ వయ్యె నదీ
జలముల నభమున ధరణిం, గలుగనిచోద్యములు నీకుఁ గానంబడెనే. 1236

వ. అనిన నతం డి ట్లనియె. 1237

క. నీలోన లేనిచోద్యము, లేలోకములందుఁ జెప్ప రీశ్వర నీటం
నేలం నింగిని నున్నవె, నీలోఁ జోద్యంబు లెల్ల నెగడె మహాత్మా. 1238

వ. అని పలికి సాయంకాలంబునకు నక్రూరుండు మథురానగరంబు సేర రథంబు గడపె నంత నటమున్న చని నందాదులు పురోపవనంబున విడిసి యుండ వారలం గూడికొని కృష్ణుం డక్రూరునిం జూచి నీవు రథంబు గొనుచు నగరంబునకుం జనుము మేము వెనుక వచ్చెద మనిన నతం డి ట్లనియె. 1239

క. నాయింటికి విచ్చేయుము, నీయంఘ్రిసరోజరేణునికరము సోఁకం
నాయిల్లు పవిత్రం బగు, శ్రీయుత నీభటునిఁ బెద్ద సేయం దగదే. 1240

వ. అని మఱియుఁ బ్రార్థించిన హరి యి ట్లనియె. 1241

శ్రీకృష్ణమూర్తి మథురానగరప్రవేశము సేయుట

క. యదుకులవిద్వేషణుఁ డై, మదమున వర్తించుకంసు మర్దించి భవ
త్సదనంబుఁ జూడ వచ్చెదఁ,బొద యీాస్యందనము గొనుచుఁ బురమున కనఘా.

వ. అని పలికిన నక్రూరుండు పురంబునకుం జని రామకృష్ణులు వచ్చి రని కంసున కెఱింగించి తనగృహంబునకుం జనియె నంత నపరాహ్ణంబున బలభద్రగోపాల సహితుం డై కృష్ణుండు. 1248

మ. పరిఖల్ గోటలుఁ గొమ్మలుం బడగలుం బ్రాసాదముల్ వీథులుం
హరులుం దేరులు వీరులుం గజములుం హర్మ్యంబులుం వాద్యముల్
తరణుల్ ధాన్యములుం ధనంబులు మహోద్యానంబులుం దీర్ఘికల్
గర మాశ్చర్యరుచిం దనర్చుమథురం గాంచెం విభుం డంతటన్. 1244

వ. కని యప్పురంబు ప్రవేశించి వచ్చుసమయంబున. 1245

ఉ. నందతపఃఫలంబు సుగుణంబులపుంజము గోపకామినీ
బృందమునోముపంట సిరివిందు దయాంబుధి యోగిబృందముల్
డెందములందుఁ గోరెడుకడిందినిధానము సేరవచ్చె నో
సుందరులార రండు చని చూతము కన్నులకోర్కి దీఱఁగన్. 1246

వ. అని మఱియు గోవిందసందర్శనకుతూహలంబులఁ బౌరసుందరులు పరస్పరా
హూయమానలై భుంజానలై భోజనభాజనంబులు దలంగఁ ద్రోచియు శయా
నలై లేచియు నభ్యజ్యమానలై జలంబు లాడకయు గురుజనశిక్ష్యమాణలై
యోడకయు గృహకార్యప్రవర్తమానలై పరిభ్రమింపకయు రమణరమమాణ
లై రమింపకయు శిశుజనబిభ్రాణలై డించియు నలంకుర్వాణలై యన్యోన్య
వస్త్రాభరణమాల్యానులేపనంబులు వీడ్వడ ధరించియు నరిగి. 1247

క. వీటఁ గల చేడె లెల్లను, హాటకమణిఘటితతుంగహర్మ్యాగ్రములం
గూటువలు గొనుచుఁ జూచిరి, పాటించి విశాలవక్షుఁ బద్మదళాక్షున్. 1248

సీ. వీఁడటే రక్కసి విగతజీవఁగఁ జన్నుఁబాలు ద్రావిన మేటిబాలకుండు
వీఁడటే నందునివెలఁదికి జగమెల్ల ముఖమందుఁ జూపినముద్దులాఁడు
వీఁడటే మందలో వెన్నలు దొంగిలి దర్పించి మెక్కినదాఁపరీఁడు
వీఁడటే యలయించి వ్రేతలమానంబు సూఱలాడిన లోకసుందరుండు

తే. వీఁడు లేకున్నపుర మటవీస్థలంబు, వీనిఁ బొందనిజన్మంబు విగతఫలము
వీనిఁ బలుకనివచనంబు విహగరుతము, వీనిఁ జూడనిచూడ్కులు వృథలువృథలు.

మ. చెలియా గోపిక లీకుమారతిలకుం జింతించుచుం బాడుచుం
గలయం బల్కుచు నంటుచున్ నగుచు నాకర్షించుచున్ హస్తగా
మలకక్రీడకుఁ దెచ్చి నిచ్చలును సన్మానంబులం బొందఁగాఁ
దొలిజన్మంబుల నేమి నోఁచిరొకొ దేదుర్గప్రదేశంబునన్. 1250

క. అని మఱియుఁ బౌరకాంతలు, మునుకొని హరిరూపు నేత్రములవెంటను లోఁ
గొని తాల్చిరి హృదయములను, జనితప్రమదమున విరులు సల్లుచు నధిపా.

వ. మఱియును. 1252

క. నానావిధగంధములుఁ బ్రసూనఫలాదులును హరితశుభలాజములుం
గానిక లిచ్చుచు విప్రులు, మానుగఁ బూజించి రాకుమారోత్తములన్. 1253

వ. ఆసమయంబున నగరద్వారంబుననుండి వచ్చు రాగకారుం డగు నొక్కరజకుం
గని హరి యిట్లనియె. 1254

శ్రీకృష్ణుండు రజకునిఁజంపి వాయకసుదాము లొసంగుపూజల నంగీకరించి మేలొసంగుట

ఉ. విందులమై నరేశ్వరునివీటికి వచ్చితి మేము మాకు మా
మందలలోనఁ గట్టికొన మంచి పటంబులు లేవు నీముడిన్
సుందరధౌతచేలములు శోభిలుచున్నవి తెమ్ము నిన్ను మే
లందెడు నిమ్ము రాజు దెస నల్లర మోరజకాన్వయాగ్రణీ. 1255

వ. అనిన రోషించి వాఁ డిట్లనియె, 1256

శా. ఎట్టెట్రామనుజేంద్రుచేలములు మీకీఁ బాడియే మీరలుం
గట్టం బోలుదురే పయోఘృతదధిగ్రాసంబులన్ మత్తులై

యిట్టాడం జనెఁ గాక గొల్లలకు మీ కెబ్బంగి. నోరాడెదిఁ
గట్టా ప్రాణముఁ గోలుపోయెదు సుమీ కంసోద్ధతిఁ బాలకా. 1257

క. మా రాజుసొమ్ముఁ గైకొన, నేరాజులు వెఱతు రింతయొల్లిదమే నీ
కీరాజరాజగృహమున, నీరాజస మేల గొల్ల యేఁగుము తలఁగన్. 1258

వ. అనిన విని రోషించి. 1259

క. ఘోరకరాగ్రతలంబున, ధీరుఁడు కృష్ణుండు వాని శిరము దెగిపడఁ గొట్టెం
బౌరులగుండెలు వగులఁగ, వీరోద్రేకిఁ బ్రమాదివేకిఁ జాకిఁ. 1260

వ. ఇట్లు భగ్నుం డైన రజకునిఁ జూచి వానిసేవకులు పటంబులు డించి వెఱచి పఱ
చిన రామకృష్ణులు వలసినవస్త్రంబులు ధరియించి కొన్ని గోపకుల కొసంగి
చను చుండ. 1261

క. అంతట నొకవాయకుఁ డా, క్రాంతిఁ వసుదేవసుతులఁ గని బహువర్ణా
త్యంతమృదుపటాభరణము, లెంతయు సంతసముతోడ నిచ్చెఁ మెచ్చన్. 1262

శా. కారుణ్యంబున వానిఁ గైకొని యలంకారంబు గావించి శృం
గారోదంచితదిగ్గజేంద్రకలభాకారంబులం బొల్చి రా
శూరుల్ మాధవుఁ డంత వాయకునికిన్ బ్రావణ్ మహాప్రీతుఁ డై
సారూప్యంబును లక్ష్మియు న్నొసఁగె నైశ్వర్యాదిసంధాయి యై. 1263

వ. అంత నారామకృష్ణులు సుదాముం డనుమాలాకారు గృహంబునకు జనిన
నతండు గని లేచి గ్రక్కున మ్రొక్కి చక్కన యర్ఘ్యపాద్యాదికంబు లాచరించి
సానుచరు లయినవారలకుఁ దాంబూలకుసుమగంధంబు లొసంగి యిట్లనియె.

ఉ. పావన మయ్యె నాకులము పండెఁ దపంబు గృహంబు లక్ష్మికిన్
సేవిత మయ్యె నిష్టములు సేకుఱె విశ్వనిదానమూర్తు లై
భూవలయంబు గావ నిటు పుట్టినమీరలు రాకఁ జేసి నే
నేవిధ మాచరింతుఁ బను లెయ్యవి బంట నెఱుంగఁ జెప్పరే. 1265

వ. అని పలికి. 1266

క. దామోదరరాముల కు,ద్దామయశోవాసితతుహినధాములకు వధూ
కాములకుఁ దెచ్చియిచ్చె సు,దాముఁడు ఘనసురభికుసుమదామము లధిపా.

క. వారును మాలికుఁ డిచ్చిన, భూరికుసుమదామములను భూషితు లై నీ
కోరినవర మిచ్చెద మని, కారుణ్యము సేయ నతఁడు గని యి ట్లనియెన్. 1268

క. నీపాదకమలసేవయు, నీపాదార్చకులతోడినెయ్యమును నితాం
తాపారభూతదయయును, దాపసమందార నాకు దయసేయఁ గదే. 1269

వ. అని వేఁడికొనిన నిచ్చి మఱియు మాధవుం డమ్మాలికునకు బలాయుఃకాంతికీర్తి
సంపద లొసంగి వానిగృహంబు వెడలి రాజవీథిం జని చని. 1270

క. ఆనలినాక్షుఁడు గాంచెను, నానాలేపములభాజనము సేకొనుచుం

బూని చనుదెంచుదానిని, నానరుచినిచయవినమితాబ్జం గుబ్జన్. 1271

వ. కని యిట్లనియె. 1272

క. ఎవ్వరిదానవు లేపము, లెవ్వరికిం గోరి కొనుచు నేఁగెదు నీవే
రెవ్వతె మా కిమ్మిన్నియు, నివ్వటిలెదు చక్క నగుచు నీరజనేత్రా. 1273

వ. అనిన నయ్యబల యిట్లనియె. 12:4

ఉ. చక్కనివాఁడ వౌదు సరసంబుల నొంపకు మెల్లవారికిన్
జక్కఁదనంబు లెక్కడివి చారుశరీర త్రివక్ర యండ్రు నే
నిక్కము కంసుదాసిని వినిర్మలలేపనవిద్యదాన నన్
మిక్కిలి రాజు మెచ్చుఁ దగ మీరు విలేపనముల్ ధరింపరే. 1275

క. అని పలికి యాకుమారుల, తనువులు నగవులును వీక్షితములు మాటల్
దనచిత్తముఁ గరఁగించిన, నను లేపము లిచ్చె వారి కబల ప్రియముతోన్.

సీ. ఇవ్విధంబునఁ గుబ్జ యిచ్చినలేపంబు లన్నియుఁ దానుదేహమున నలఁది
కొని ప్రసన్నతనొంది కుబ్జమువ్వంకల యొడలు సక్కఁగ నొత్తి యనుపఁదలఁచి
తత్పదంబులమీఁదఁ దనపదంబులు ద్రొక్కి హస్తాంగుళద్వయ మబలగౌద
క్రింద విప్పుగ నిడి కృష్ణుఁడు మీఁదికి నెత్తిన వక్రత లెల్ల మాని

ఆ. చక్క నైనచిత్తజన్మబాణముక్రియఁ, గొమరు మిగిలి పిఱుఁదు గుచయుగంబు
సొంపు సేయఁ దరుణి సుందరమూర్తి యై, కమలనయనుఁ జూచి కాంక్షతోడ.

క. వేంచేయుము నాయింటికిఁ, బంచశరాకార యనుచుఁ బైకొం గాక
ర్షించి హరిఁ దిగిచెఁ గామిని, పంచాశుగబాణజాలభగ్నహృదయ యై. 1278

క. కామిని తిగిచినఁ గృష్ణుఁడు, రాముని వీక్షించి నగుచు రాజానన మ
త్కామితముఁ దీర్చి పిదపన్, నీమందిరమునకు వత్తు నేఁ డలుగకుమీ. 1279

వ. అని వీడుకొలిపి కృష్ణుండు విపణిమార్గంబునం జని చని తాంబూలమాలికా
గంధంబులును బహువిధంబు లయినకానికలును బౌరు లిచ్చినఁ బరిగ్రహిం
చుచు ధనుశ్శాల కరిగి యందు. 1280

క. సురరాజువింటికైవడి, గురుతర మై భూరివీరగుప్తం బయి దు
స్తర మైనవిల్లు పొగడని, నరులు వల దనంగ బట్టు నగి వికసితుఁ డై. 1282

శా. బంధుల్ మే లన వామహస్తమునఁ జాపం బెత్తి మౌర్వీలతా
సంధానం బొనరించి కొంచెపుఁదెగన్ శబ్దించుచున్ ధీరతా
సింధుం డాహరి దాని ఖండితముగాఁ జేసెన్ జనుల్ చూడఁగా
గంధేభంబు రసాలదండము నొగిన్ ఖండించుచందంబునన్. 1282

క. కోదండభంగనిర్గత, నాదము వీనులకు భీషణం బయి యాశా
రోదోంతరములు నిండుచు, భేదించెన్ భోజవిభుని బింకము నధిపా. 1283

వ. అప్పుడు. 1284

ఉ. అద్దిర రాచవిల్ విఱిచె నర్భకుఁ డెంతయు శంక లేక నేఁ
డుద్దవిడిన్ సహింపఁ దగ దుగ్రతఁ బట్టుద మంచుఁ గ్రుద్ధు లై
గ్రద్దన లేచి తద్ధనువు కావలివా రరుదేర వారి న
య్యిద్ధఱుఁ గూడి పట్టి మడియించిరి కార్ముకఖండహస్తులై. 1285

వ. ఇట్లు రామకృష్ణులు మథురాపురంబున విహరించి వెడలి విడిదలకుం జని రంత.

సూర్యాస్తమయ చంద్రోదయములవర్ణనము

మ. గగనారణ్యచరాంధకారగజముం గాలాహ్వయవ్యాధుఁ డ
చ్చుగఁ బట్టన్ గమకించి మచ్చిడుట కై చూతాంకురశ్రేణిచే
నొగిఁ గల్పించినకందుకం బనఁగ సూర్యుం డంత వీక్షింపఁగాఁ
దగె మందప్రభతోడఁ బశ్చిమమహాధాత్రీధరేంద్రంబునన్. 1287

క. తరుణుఁ డగుశీతకరునిన్, మరగి వియల్లక్ష్మి దన్ను మాని ముదుకఁడున్
ఖరకరుఁడు ననుచు ద్రొబ్బిన, కరణిన్ రవి పశ్చిమాద్రికడఁ గ్రుంకె నృపా.

ఆ. కళలు గలుగుఁ గాక కమల తోడగుఁ గాక, శివునిమౌళిమీఁదఁ జేరుఁ గాక
నన్యు నొల్లఁ దపనుఁ డైన మత్పతి యని, సాధ్వి భంగిఁ గమలజాతి మొగిడె.

క. సుందరసాయంసంధ్యా,వందనవిప్రార్ఘ్యతోయవజ్రహతోద్య
న్మందేహాసురరక్త,స్యందముక్రియఁ గెంపుసొం పెసఁగె నపరదిశన్. 1290

ఆ. భూమి నిండి మింటఁ బూర్ణ మై కర్కట, మకర మీనరాశి మహిత మైన
హరియశస్సుధాబ్ధియందలితుంపురు, లనఁగఁ జుక్క లొప్పె నాకసమున. 1291

క. ఎల్లదిశలు నిండినశ్రీ, వల్లభుగుణమహిమ బ్రహ్మ వాసించుటకై
చల్లినమృగమద మనఁగా, వెల్లివిరిసెఁ దమము గగనవీథుల నెల్లన్. 1292

క. ఆచీఁకటి వెనుతగిలినఁ, బ్రాచీదిశనుండి గంతుఁబరువున రవి భ
స్మాచలముమలఁకత్రోవను, వే చనియెం గాక నిలిచి విఱుగక యున్నే. 1293

ఉ. మీకును వైరి యెప్పుడును మిక్కిలి మాకును వైరి రాజు దో
షాకరుఁ డింక వచ్చు జలజాతములార మదీయబాలురం
జేకొనుఁ డంచు బాలకులఁ జీఁకటి దాఁచినభంగిఁ జిక్కరా
రాక వసించెఁ దుమ్మెదలు రాత్రి సరోరుహకుట్మలంబులన్. 1294

సీ. ప్రాచీదిశాంగనాఫాలతలంబున దీపించుసిందూరతిలక మనఁగ
దర్పించి విరహులధైర్యవల్లులు ద్రెంప దర్పకుం డెత్తినదాత్ర మనఁగ
నలిగి కాలకిరాతుఁ డంధకారమృగంబు ఖండింప మెఱయించు ఖడ్గ మనఁగ
గగనతమాలవృక్షముతూర్పుకొమ్మను లలిత మై మెఱయుపల్లవ మనంగఁ

ఆ. దొగలు సంతసిల్ల దొంగలు భీతిల్లఁ, గడలి మిన్ను ముట్టి కడలుకొనఁగఁ
బొడిచె శీతకరుఁడు భూరిచకోరక, ప్రీతికరుఁడు జారభీతికరుఁడు. 1295

క. దర్పితతారాధిపపరి, సర్పితకిరణౌఘమిళితసకలదివం బై

యేర్పడి కమలభవాండము, కర్పూరపుఁగ్రోవిభంగిఁ గనుపట్టె నృపా. 1296

క. ఆరేయి గోపయుతులై, క్షీరాన్నము గుడిచి రామకృష్ణులు మదిఁ గం
సారంభ మెఱిఁగి యిష్టవిహారంబుల నప్రమత్తులై యుండి రిడన్. 1297

క. తనపురికి రామకృష్ణులు, సనుదెంచి నిజానుచరులఁ జంపుటయుఁ మహా
ధనువుఁ గదిసి విఱుచుటయును, విని కంసుఁడు నిద్ర లేక విహ్వలమతియై.

సీ. కర్ణరంధ్రములు చేఁ గప్పిన లోపలి ప్రాణఘోషము వినఁబడక డిందెఁ
దోయాదికములందుఁ దొంగిచూచినయంతఁ దలగానరాదయ్యెఁ దనువుమీఁదఁ
గరశాఖ నాసికాగ్రంబుపై నిడిచూడ గ్రహతారకలు రెండుగా నగపడె
వెలుఁగున నిలుచుండి వీక్షింపఁగా మేని నీడ సరంధ్రమై నేలఁ దోఁచె

ఆ. [illegible]పాద దృష్ట మాట లేదయ్యెను
దరువులెల్ల హేమతరువు లగుచు
మెఱయుచుండెఁ గాలమృత్యువు డగ్గఱె
బుద్ధి ఱొల్లఁ గలఁగె భోజపతికి. 1299

క. గరళముఁ దినుటయుఁ బ్రేతముఁ, బరిరంభించుటయు నగ్నభావుఁ డవుటయుఁ
శిరమునఁ దైలము పడుటయు, ఖరపతి నెక్కుటయు నతఁడు కలలోఁ గనియెన్.

వ. మఱియు రక్తకుసుమమాలికాధరుండై యొక్కరుండ నెక్కడ నేనియుం జను
చున్నవాఁడ నని కల గాంచి మరణహేతుకభ్రాంతిం జింతాక్రాంతుండై నిద్ర
జెందక వేగించుచున్న సమయంబున. 130

సూర్యోదయవర్ణనము

క. అరుణహరినఖరవిదళిత, గురుతిమిరేభేంద్రకుంభకూటవినిర్ము
క్తరుధిరమౌక్తికముల క్రియ, సురపతిదిశఁ గెంపుతోడఁ జుక్కలు మెఱసెన్.

సీ. పౌలోమి దనబాలుపాన్పుపైఁ గనుపట్టఁ బన్నినపవడంపుబంతి యనఁగ
నాయురర్థములవ్యయంబు లొత్తిలి చాటుకాలజాంఘికుచేతిఘంట యనఁగ
ఘనజంతుజీవితకాలరాసుల విధి కొలువ నెత్తినహేమకుంభ మనఁగ
బశ్చిమదిక్కాంత పరఁగఁ గైసేయుచో ముందట నిడుకొన్న ముకుర మనఁగ

తే. గోకతాపోపశమదివ్యఘుటిక యనఁగఁ
బద్మినీకాంతనోముఫల మనంగ
మూఁడుమూర్తులపారంపుముద్ద యనఁగ
మిహిరమండల ముదయాద్రిమీఁద నొప్పె. 130

క. వచ్చెం జల్లనిగాడ్పులు, విచ్చెం గమలములు దమము విరిసి బిలంబుల్
చొచ్చెం బద్మమరందము, మెచ్చెం దుమ్మెదలు గ్రోలి మిహిరుఁడు వొడమన్.

క. సంకాశితోదయాచల, పంకజసఖకిరణరాగపరిపూర్ణం బై
పంకేరుహగర్భాండము, కుంకుమసలిలంపుఁగ్రోవి కొమరున నొప్పెన్. 1305

వ. తదనంతరంబున. 1306

సీ. పాషాణవల్మీకపంకాదిరహితంబు మృదులకాంచననిభమృణ్మయంబు
గమనీయకస్తూరికాజలసిక్తంబు బద్ధచందనదారుపరివృతంబు
మహనీయకుసుమదామధ్వజతోరణమండితోన్నతమంచమధ్యమంబు
బ్రాహ్మణక్షత్త్రాదిపౌరకోలాహలం బశ్రాంతతూర్యత్రయాంచితంబు
ఆ. నిర్మలంబు సమము నిష్కంటకంబునై, పుణ్యపురుషుమనముఁ బోలి కంస
సైన్యతుంగ మగుచు సంతుష్టలోకాంత,రంగమైన మల్లరంగ మొప్పె. 1307

క. ఆమల్లరంగపరిసర, భూమిస్థితమంచమందు భోజేంద్రుఁడు మా
న్యామాత్యసంయుతుండై, భూమీశులు గొలువ నుండెఁ బొక్కుచు నధిపా.

మ. సకలాంభోనిధిమేఖలావహనముం జాలించి యేతెంచునా
గకులాగంబులభంగి నొప్పుచుఁ దగం గైసేసి చాణూరము
ష్టికకూటుల్ సలతోసలుల్ గురువులన్ సేవించుచున్ రంగధా
త్రికి నేతెంచిరి తూర్యఘోషముల నుద్రేకం బనేకంబుగన్. 1309

క. నందాదులైన గోపకు, లందఱుఁ జని కానుకలు సమర్పించి నృపున్
సందర్శించి తదనుమతిఁ, జెంది మహామంచముల వసించిరి వరుసన్. 1310

వ. అంత రామకృష్ణులు నలంకృతులై మల్లదుందుభినినదంబు విని సందర్శనకుతూహలంబున. 1311

క. ఓడక రంగద్వారము, జాడం జని వారు కనిరి సమదకువలయా
పీడంబున్ భిన్నపరా,క్రీడంబుం బ్రమదకంటకితచూడంబున్. 1312

వ. కని తత్కరిపాలకశ్రేష్ఠుం డైన యంబష్ఠునికి మేఘనాదగంభీరభాషణంబుల రిపుభీషణుం డగు హరి యి ట్లనియె. 1313

శ్రీకృష్ణుండు కువలయాపీడ మనుగజంబును వధించుట

శా. ఓరీ కుంజరపాల మాదెసకు నీయుద్యన్మదేభేంద్రముం
బ్రేరేపం బనిలేదు త్రిప్పు మరలం బ్రేరేచినన్ నిన్ను గం
భీరోగ్రాశనితుల్యముష్టిహతులన్ ఛేదించి నేఁ డంతకుం
జేరం బుత్తు మహోత్తరద్విపముతో సిద్ధంబు యుద్ధంబునన్. 1314

వ. అని పలికి.

ఉ. మించినకొప్పుఁ జక్కనిడి మే లనఁ బచ్చనిచీర కాసె బం
ధించి లలాటకుంతలతతిన్ మరలించుచు సంగరక్రియా
చుంచుతఁ జేర్చి బాలకుఁడు చూచుజనంబులు దన్ను బాపురే
యంచు నుతింప డగ్గఱియె హస్తదితాగము గంధనాగమున్. 1316

క. అంజక బాలకుఁ డనియును, గొంజక దయ మాలి రాజకుంజర యంతం
గుంజరమును డీకొలిపెను, గుంజరపాలకుఁడు గోపకుంజరుమీఁదన్. 1317

వ. మఱియు నయ్యనేకపం బనేకపపాలకప్రేరితం బయి మహావాతసంఘాత సము
ద్ధూతం బగు విలయకాలకీలికేళిని బిట్టు మిట్టిపడి మృత్యుదేవతయెత్తునంగాల
పోలిక శమనునిగమనిక నెదిరి మదసలిలపరిమళలుబ్ధపరిభ్రమద్భ్రమరగాయ
ఝంకృతు లహంకృతి సంపాదింపం గులకుంభినీధరగుహాకుంభకుంభనంబుగ
ఘీంకరించి రోషభీషణశేషభోగిభోగభయంకరం బగు కరంబున శౌరిం జీ
చీరికిం గొనక పట్టిన నట్టిట్టు గెంటి విధుంతుదవదనగహ్వరంబువలన విడివ
యుడుకుతరణికరణి దర్పించి కుప్పించి పాదమధ్యంబునకు సాధ్యుండై దాట
దాటి మాటుపడినం గ్రోధబంధురంబై సింధురంబు మహార్ణవమధ్యమంథాయ
మానమంథరమహీధరంబుకైవడి జిఱజిఱం దిరిగి కానక భయానకంబై గాలి
వెరవునం గని పొంగి చెంగటం బ్రళయదండిదండప్రశస్తంబగు హస్తంబు వంచి
వంచించి చుట్టిపట్టి పడద్రోయం గమకించినం జలింపక తెంపున హరి కరిపిఱుంద
కుఱికి మహోరాహువాలవల్లికాకర్షణోదీర్ణుం డగు సుపర్ణుతెఱంగున నెగిరి శుం
డాలంబువాలంబు లీలం గేల నొడిసిపట్టి జళిపించి పంచవింశతిబాణాసనప్రమాణ
దూరంబు బీరంబునం ద్రిప్పి వైవ నవ్వారణంబు దుర్నివారణంబై రణంబున
కోహటింపక సవ్యాపసవ్యపరిక్రమణంబుల నవక్రంబై కవిసిన నపసవ్యసవ్య
క్రమంబులం దప్పించి రొప్పి కుప్పించి యెదుర్కొనినఁ గర్కశుం డయి మేచకా
చలతుంగశృంగనిభంబగు కుంభికుంభంబుచక్కటి ప్రక్కలై చెక్క లెగయ
దురంతకల్పాంతజీమూతప్రభూతనిర్ఘాతనిష్ఠురం బగుముష్టి సారించి యూఁచి
పొడిచినం దద్వికీర్ణపూర్ణరక్తసిక్తమౌక్తికంబులు వసుంధరకు సంధ్యారాగరక్త
తారకాచ్ఛన్నంబగు మిన్నుచెన్నులవరింప నిలువరింపక మ్రొగ్గిమోఁకరిలి మ్రొగ్గక
దిగ్గన నగ్గజంబు లేచి చూచి త్రోచి నడచి సంహారసమయసముద్రసంఘాత
సంభూతసముత్తుంగభంగసంఘటితం బగు కులాచలంబు క్రియఁ గ్రమ్మర నమ్మహా
భుజానిభుజాదండంబులవలన ఘట్టితంబై కట్టలుక ముట్టి నెట్టుకొనుముమ్మరంబు
గం గొమ్ములం జిమ్మిన నమ్మేటి చేసూటి మెఱసి హస్తాహస్తిసంగరంబునఁ గరం
బొప్పి దప్పింబడక నొప్పించిన నకుంఠితకాలకంఠకఠోరభల్లభగ్నం బగు పురంబు
పగిది జలధిం జటులఝంఝానిలవికలం బగు కలంబుకైవడి నమ్మదకలంబు బలంబు
దక్కి చిక్కి స్రుక్కిపడి లోభికరంబునుంబోలె దానసలిలధారావిరహితంబై
విరహితలంపునుం బోలె నిరంతరచిత్తజాతవిగ్రహంబై గ్రహణకాలంబునుం
బోలెఁ బరాధీన ఖరకరంబై ఖరకరోదయంబునుం బోలె భిన్నపుష్కరంబై
పుష్కరవైరివిలసనంబునుం బోలె నభాసితపద్మకంబై యున్న సమయంబున.

శా. కాలం ద్రొక్కి సలీలుఁడై నగవుతోఁ గంఠీరవేంద్రాకృతిం
గేలన్ భీషణదంతముల్ వెఱికి కంఠీణంబుగా మొత్తి గో
పాలగ్రామణి [illegible] ప్రాణంబులం బాపె నా

శైలేంద్రాభముఁ బ్రాణలోభము నుదంచత్సారగంధేభమున్. 1319

వ. మఱియు దంతిదంతతాడనంబుల దంతావళపాలకులం గాలుఁ బ్రోలి కనిపి తత్ప్ర దేశంబు వాసి. 1320

మ. కరిదంతంబులు మూఁపులందు మెఱయన్ ఘర్మాంబువుల్ మోములన్
నెరయం గోపకు లంత నంత మలయన్ నిత్యాహవస్థేము లా
హరిరాముల్ సనుదెంచి కాంచిరి మహోగ్రాడంబరాపూరితా
మరమర్త్యాదిజనాంతరంగము లసన్మల్లావనీరంగమున్. 1321

సీ. మహితరౌద్రంబున మల్లుర కశని యై నరుల కద్భుతముగ నాథుఁ డగుచు
శృంగారమునఁ బురస్త్రీలకుఁ గాముఁ డై నిజమృత్యు వై కంసునికి భయముగ
మూఢులు బీభత్సమును బొంద వికటుఁ డై తండ్రికిదయరాఁగఁ దనయుఁడగుచు
ఖలులకు విరసంబుగా దండి యై గోపకులకు హాస్యంబుగాఁ గులజుఁ డగుచు
ఆ. బాంధవులకుఁ బ్రేమ భాసిల్ల వేల్పై, శాంత మొనర యోగిజనుల కెల్లఁ
బరమతత్త్వ మగుచు భాసిల్లె బలునితో, మాధవుండు రంగమధ్యమందు. 1322

వ. అప్పుడు. 1323

క. చచ్చినకుంభీంద్రంబును, వచ్చినబలమాధవులను వరుసం గని తా
నొచ్చినచిత్తముతోడుతఁ, జెచ్చెరఁ గడు వెఱచె భోజసింహుం డధిపా. 1324

ఉ. ధీరుల వస్త్రమాల్యమణిదీప్తవిభూషణధారులన్ మహా
కారుల సర్వలోకశుభకారుల మానవమానినీమనో
హారుల రంగభూతలవిహారుల గోపకుమారులన్ మహా
వీరులఁ జూచి చూచి తనివిం దుదిముట్టక లోకు లందఱున్. 1325

ఉ. సన్నుతరామకృష్ణముఖచంద్రమయూఖసుధారసంబులం
గన్నులఁ ద్రావుచందమునఁ గాంచుచు జిహ్వల నంటి చూచులీ
ల న్నుతి సేయుచుం గరములం బరిరంభము సేయుభంగి న
త్యున్నతిఁ జూపుచుం దగిలి యొండొరుతోడ రహస్యభాషలన్. 1326

క. వసుదేవునివాసంబున, వసుధన్ రక్షింప వీరు వైష్ణవతేజో
లసనమునఁ బుట్టినా రఁట, పసిబిడ్డ లనంగఁ జనదు పరదేవతలన్. 1327

సీ. చంపె రక్కసిఁ బట్టి చక్రవాతునిఁ గూల్చెఁ బడ ద్రొబ్బె మద్దుల బకుని జీరె
నఘుదైత్యుఁ బొరిగొనె నడరివత్సకుఁ ద్రుంచె గిరియెత్తి దేవేంద్రుఁ గ్రిందుపఱిచెఁ
గాళియు మర్దించె గహనానలముఁ ద్రావెఁ గేశి నంతకుపురి కేగ కనిచె
మయుపుత్రుఁ బరిమార్చె మఱియును దానవభటుల మర్దించి గోపకులఁ గాచె
తే. గోపకాంతలమనములఁ గోర్కిఁదీర్చె, నీసరోరుహలోచనుం డీశుభాంగుఁ
డీమహామహుఁ డీదిగ్గజేంద్రనిభుఁడు, మనుజమాత్రుఁడె తలపోయ మాధవుండు

శ్రీకృష్ణబలరాములు చాణూరముష్టికులను వధించుట

వ. అని పలుకుచుఁ బౌరజనులు సూచుచుండ రామకృష్ణులకుఁ జాణూరుం డిట్లనియె.

మ. వనమార్గంబున గోపబాలకులతో వత్సంబులన్ మేపుచుం
బెనఁగన్ మిక్కిలి నేర్చినా రనుచు నీపృథ్వీజనుల్ సెప్ప మా
మనుజేంద్రుం డిట మిమ్ముఁ జీరఁ బనిచెన్ మల్లాహవక్రీడకుం
జనదే కొంతపరాక్రమింప మనకున్ సభ్యుల్ విలోకింపఁగన్. 1330

మ. జవసత్త్వంబులు మేలె సాము గలదే సత్త్రాణమే మేను భూ
ప్రవరుం డౌనన మి మ్మనంగవలెనే పాలీ లభీష్టంబు లే
వనివో కాక కృతాంతదండకమవో ఫాలాక్షునేత్రాగ్నివో
నవనీతంబులముద్ద గాదు మెసఁగన్ నాముష్టి గోపార్భకా. 1331

క. జనములు నేర్చినవిద్యలు, జననాథునికొఱకుఁ గాదె జననాథుఁడు నీ
జనములు మెచ్చఁగఁ యుద్ధంబున మనముం గొంతప్రొద్దు వుత్తమె కృష్ణా. 1332

వ. అనిన విని హరి యి ట్లనియె. 1333

ఉ. సాములు లేవు పిన్నలము సత్త్వము గల్దనరాదు మల్లసం
గ్రామవిశారదుల్ గులిశకర్కశదేహులు మీరు మీకడ
న్నేము చరించు టెట్లు ధరణీపతివేడ్కలు సేయువారముం
గాము వినోదముల్ సలుపఁ గా దస వచ్చునె యొక్కమాటికిన్. 1334

క. నీతోడుత నేఁ బెనఁగెదఁ, బ్రీతిన్ ముష్టికునితోడఁ బెనఁగెడి బలుఁ డు
గ్రాతతమల్లాహవమున, భూతలనాథునికి మెచ్చుఁ బుట్టింతు సభన్. 1335

వ. అనిన విని చాణూరుం డి ట్లనియె. 1336

శా. నాతోఁ బోరఁగ నెంతవాఁడ విసిరో నాపాటియే నీవు వి
ఖ్యాతుండం గులజుండ సద్గుణుఁడ సత్కర్మస్వభావుండ నీ
కేతాదృగ్విభవంబు లెల్లఁ గలవే యీవీటఁ బోరాడుటల్
ప్రేతల్ సూడఁగఁ గుప్పిగంతు లిడుటే వీక్షింపు గోపార్భకా. 1337

శా. స్థాణున్ మెచ్చఁడు బ్రహ్మఁ గైకొనఁడు విష్వక్సేను నవ్వున్ జగ
త్ప్రాణున్ రమ్మనఁ డీడు గాఁడని మహాబాహాబలప్రౌఢి న
క్షీణుం డాజికి నెల్లి నేఁ డనఁడు వైచిత్రిన్ వినోదించున
చ్చాణూరుం డొకగోపబాలునికిన్ శక్తుండు గాకుండునే. 1338

క. ప్రల్లద మేటికి గోపక, బల్లిదుఁడను లోకమందు బ్రఖ్యాతుఁడ నా
చల్లడముక్రిందఁ దూఱని, మల్లురు లేరెందు ధరణిమండలమందున్. 1339

సీ. చలమున నను డాసి జలరాశిఁ జొరరాదు నిగిడి గోత్రముదండ నిలువరాదు
కేడించి కుంభినిక్రిందికిఁ బోరాదు మనుజసింహుఁడ నని మలయరాదు
చేరినఁ బదపైతుఁ జేయి సాఁపగా రాదు బెరసి సాముందటఁ దెరుఁగరాదు

భూనాథహింసకుఁ బోరాదు నను మీఱి శోధింతుఁ గానలఁ జొరఁగ రాదు

ఆ. ప్రబలమూర్తి ననుచు భాసిల్లఁగా రాదు, ధరఁ బ్రబుద్ధుఁడ నని తలఁపరాదు
కల్కితనము చూపి గర్వింపఁగా రాదు, తరము గాదు కృష్ణ తలఁగు తలఁగు.

వ. అది గాక నీవు శ్రీహరి నంటేని. 1341

సీ. మహిమతో నుండంగ మథురాపురము గాని పాలుపారవైకుంఠపురముగాదు
గర్వంబుతో నుండఁ గంసునిసభ గాని సంసారరహితులసభయుఁ గాదు
ప్రకటించి వినఁగ నాబాహునాదము గాని నారదువీణాస్వనంబు గాదు
చదురు లాడఁగ మల్లజనవిగ్రహము గాని రమతోడిప్రణయవిగ్రహము గాదు

తే. వెలసి తిరుగంగ వేదాంతవీథి గాదు, మొఱఁగి పో మునిమనములమూల గాదు
సాఁగి నడువంగ భక్తులజాడ గాదు, శౌరి నామ్రోల నీవెందుఁ జనియె దింక.

వ. అని పలికి. 1343

సీ. రోషాగ్నిధూమప్రరోహంబుకై వడి శిరమున సన్నపుశిఖ వెలుంగ
నాశామదేభేంద్రహస్తసన్నిభములై బాహుదండంబులు భయదములుగ
లయసమయాంతకోల్లసితదంష్ట్రలభంగిఁ జాఁగినకోఱమీసములు మెఱయ
నల్లనితెగ గలనడగొండచాడ్పున నాభీలనీలదేహంబు మెఱయఁ

ఆ. జరణహతుల ధరణి సంచలింపఁగ నభోమండలంబు నిండ మల్ల సఱచి
శౌరిదెసకు నడచెఁ జాణూరమల్లుండు, పౌరలోకహృదయభల్లుఁ డగుచు.

వ. ఇట్లగ్గలం బగునగ్గలిక డగ్గఱిన మల్లునిం గని మెల్లన మొల్లం బగుబీరంబు వెల్లిగొన వల్లవవల్లభుం డుల్లసిల్లి బాహునాదంబున రోదోంతరాళంబు పూరించి మించి కవిసె నిట్లిద్దఱు నుద్దవిడి నున్నతవిషమంబు లగుతాణ లిడి కరి కరియును హరి హరియును గిరి గిరియునుం దాఁకువీఁకం దలపడి యితరేతర హేతిహింసితంబు లగుదవానలంబులతెఱంగునఁ బరస్పరదీర్ఘనిర్ఘాతఘట్టితంబు లగుమహాభ్రంబులవిభ్రమంబున నన్యోన్యతుంగతరంగతాడితంబు లగుకల్పాంత కాలపముద్రంబులరౌద్రంబున నొండొరుల ముష్టిఘట్టనంబుల ఘట్టితశరీరులై దద్దరిలక డగ్గఱి గ్రద్దన నయ్యిద్దఱుం దిరుగునెడ హరి నొచ్చి పేర్చి యార్చి జెట్టిం బట్టి పడం దిగిచి పాదంబుల జాడించి సముల్లాసంబున నెసకంబు నకు వచ్చిన మెచ్చి నొచ్చి యచ్చపలుండు మీఱి మోర సారించి తెరలక పారలం ద్రొబ్బిన నబ్బలానుజుం డుబ్బి గొబ్బున మేను వర్ధిల్ల నర్ధాంగకంబున నుండి జానువుల నొత్తుచు నురవడిం గరవడంబున నున్న నాదుర్నయుండును బాల మేలుమే లని లీలం గాలు సొర నిచ్చి త్రోచినం జూచి యేచి ఖేచరు లగ్గించి యుగ్గడింప నగ్గోపకుమారుండు పాటవంబునను రాటవంబునకుం జని వెన్నెక్కి నిక్కి నక్కంసభటుండు మదజలరేఖాబంధురం బగుగంధసింధురంబు చందంబునఁ బదంబును బదంబునం గరంబును గరంబునం గ్రహించి సహించి

వహించి నైపుణంబున లోపలం దిరిగి యట్టిట్టు దట్టించిన దిట్టతనంబునం దిటవు దప్పక యప్పద్మలోచనుండు కేడించి యేచి సమతలంబున వైచి ప్రచండం బగువాని పిచండంబు వాఁగించి కాలంగాలు గీలించి డొక్కరంబు గొనినయభ్యాసి సభ్యులు సన్నుతింపం గ్రమ్మఱించి జడ్డనం గా లడ్డగించి రక్షించు కొనిన నారక్షోవైరి వానికటిచేలంబు పట్టి యెత్తి యొత్తి నడుమఱాఁగెయిడి సందువెట్టి నవ్విన నవ్విరోధి కాలు కాలిలో నిడి వేధించిన నిరోధించిన నిరోధంబుఁ బాసి తిరిగి వసుదేవుపట్టి పట్టిసంబు గొని దట్టించిన నుబ్బరికచేసి చాణూరుండు హారికరంబు పట్టి హుమ్మని నెమ్మొగంబునం గా లిడి మీఁదైనం గేళిబాలకుండు కాలిం గాల నివారించి మీఁదై నెగడి యుండనీక దుర్వారబలంబున విదలించి లేచి గృహీతపరిపంథిచరణుం డై విపక్షునివక్షంబు వజ్రివజ్రసన్నిభం బగు పిడికిటం బొడిచిన వాఁడు వాఁడిచెడక విజృంభించి యంభోరాశిమధ్యంబునం దిరుగుశైలంబుపోలిక నేల జిఱజిఱం దిరిగి తన్నిన వెన్నుండు కుప్పించి యుప్పరం బెగసి మీఁద నుఱికిన నతండు కృష్ణపాదసంధిపరిక్షిప్తపాదుం డై యెగసి రేచి సముద్ధతుం డయ్యె నయ్యెడ. 1345

క. బలభద్రుఁడు ముష్టికుఁడును, బలములు మెఱయంగఁ జేసి బాహాబాహిం
బ్రళయాగ్నులక్రియఁ బోరిరి, వెలయఁగ బహువిధము లైనవిన్నాణములన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 1347

క. వల్లవులు పెనఁగి రున్నత, గల్లులతో భిన్నదిగిభకరవల్లులతో
మల్లులతో రిపుమానస, భల్లులతో భీతగోపవల్లులతోడన్. 1348

వ. ఆసమయంబునఁ బౌరకాంతలు మూఁకలు గట్టి వెచ్చ నూర్చుచు ముచ్చటలకుం జొచ్చి తమలో ని ట్లనిరి. 1349

ఉ. మంచికొమారులం గుసుమమంజుశరీరులఁ దెచ్చి చెల్లరే
యంచితవజ్రసారులు మహాద్రికఠోరులు నైనమల్లురం
గ్రించులఁ బెట్టి రాజు పెనఁగించుచుఁ జూచుచు నున్నవాఁడు మే
లించుక లేదు మాను మనఁ డిట్టిదురాత్ముని మున్ను వింటిమే. 1350

క. చూచెదరు గాని సభికులు, నీచిన్నికుమారకులకు నీమల్లురకున్
ఓచెల్ల యీడు గా దని, సూచింపరు పతికిఁ దమకు శోకము గాదే. 1351

సీ. వేణునాళముల మై వెలసిన మాధవుం డధరామృతము లిచ్చి యాదరించుఁ
బింఛదామముల మై పెరిఁగిన వెన్నుఁడు మస్తకంబునఁ దాల్చి మైత్రి నెఱపుఁ
బీతాంబరముల మై బెరసిన గోవిందుఁ డంసభాగమునఁ బాయక ధరించు
వైజయంతికల మై వాలినఁ గమలాక్షుఁ డతికుతూహలమున నఱుతఁ దాల్చుఁ

తే. దనరుబృందావనంబునఁ దరుల మైనఁ, గృష్ణుఁ డానందమునఁ జేరి క్రీడ సల్పు
నెట్టినోముల నయిన మున్నిట్టివిధము, లేల కామైతి మోయమ్మ యింక నెట్లు.

ఉ. పాపపుబ్రహ్మ గోపికలపల్లెలలోన సృజింపరాదె ము
న్నీ పురిలోపలన్ మనల నేల సృజించె నకైన నిచ్చలుం
జేపడుఁగాదె యీసుభగుఁ జెందెడిభాగ్యము సంతతంబు నీ
గోపకుమారుఁ బొంద మును గోపకుమారిక లేమి నోఁచిరో. 1353

క. గోపాలకృష్ణుతోడను, గోపాలనవేళలందుఁ గూడి తిరుగు నా
గోపాలు రెంత ధన్యులో, గోపాలుర కైన నిట్టి గురురుచి గలదే. 1354

క. శ్రమజలకణసిక్తంబై, కమలదళేక్షణునివదనకమలము మెఱసెన్
హిమజలకణసిక్తంబై, కమనీయం బగుచు నున్న కమలముభంగిన్. 1355

ఆ. సభకుఁ బోవరాదు సభవారిదోషంబు, నెఱిఁగి యూరకున్న నెఱుఁగకున్న
నెఱిఁగి యుండి యైన నిట్టట్టు వలికినఁ, బ్రాజ్ఞుఁ డైనఁ బొందుఁ బాపచయము.

వ. అని పెక్కండ్రు పెక్కువిధంబులం బలుకుచుండఁ దద్బాహుయుద్ధంబున.

క. ధృతి సెడి లోఁబడె మల్లుం, డతులితభవజలధితరికి హతరిపుపురికిన్
హితకరికిన్ ధృతగిరికిం, దతహరిరవభరితశిఖరిదరికిన్ హరికిన్. 1358

క. హరికిని లోఁబడి బెగడక, హరియురము మహోగ్రముష్టి నహితుఁడు పొడువన్
హరి కుసుమమాలికాహత, కరిభంగిఁ బరాక్రమించెఁ గలహోద్ధతుఁడై.

క. శౌరి నెఱిఁ జొచ్చి కరములు, క్రూరగతిన్ బట్టి త్రిప్పి కుంభిని వైచెన్
శూరుం గలహగభీరున్, వీరుం జాణూరు ఘోరు వితతాకారున్. 1360

క. శోణితము నోర నొలుకఁగఁ, జాణూరుం డట్లు కృష్ణసంభ్రామణసం
క్షీణుండై క్షోణిం బడి, ప్రాణంబులు విడిచెఁ గంసుప్రాణము గలఁగన్. 1361

క. బలభద్రుండును లోకులు, బలభద్రుం డనఁగఁ బెనఁగి పటుబాహుగతిన్
బలభేది మెచ్చఁ ద్రిప్పెను, బలవన్ముష్టికునిఁ గంసుబలములు బెగడన్. 1362

క. త్రిప్పి నేల వైవ దిగ్గన రక్తంబు, వదనగహ్వరమున వఱదవాఱ
ముష్టికుండు ఘోరముష్టి సత్త్వము సెడి, కూలె గాలిఁ దరువు గూలినట్లు.

వ. మఱియును. 1364

ఆ. పాటవమునఁ బలుపిడికిట, సూటిం బడఁబొడిచె బలుఁడు శోషితఘనబా
హాటోపన్నృపతికీటుం, గూటున్ వాచాటు నధికఘోరలలాటున్. 1365

వ. అంత నద్దనుజాంతకుండు చరణప్రహారణంబుల భిన్నమస్తకులం జేసి వానిచెలు
లం గూటతోసలశలుల నంతకాంతికంబున కనిచిన. 1366

క. వల్లవబాలకు లని మున, మల్లవరులు పెనఁగి నేఁడు మడిసిరి వీరల్
బల్లిదులు తలఁడు తలఁ డని, చెల్లాచెద రైరి పాఱి చిక్కిన మల్లుల్. 1367

ఉ. మల్లురఁ జంపి గోపకసమాజములో మృగరాజురేఖ శో
భిల్లఁగఁ బాదపద్మములఁ బెల్లుగ నందెలు మ్రోయ వచ్చు నా
వల్లవరాజనందనుల వారక చూచి మహీసురాదు ల

ల్లల్లన సంస్తుతించిరి ప్రియంబుగఁ గంసుఁడు దక్క నందఱున్. 1368

శ్రీకృష్ణుండు కంసుని వధించుట

వ. అంత సభాజనంబులకలకలంబు నివారించి మంత్రులం జూచి కంసుం డిట్లనియె.

ఉ. వల్లవబాలురన్ నగరివాకిటికిన్ వెడలంగ ద్రొబ్బుఁ డీ
గొల్లల ముట్టికోల్ గొనుఁడు క్రూరుని నందునిఁ గట్టుఁ డుర్వికిం
దెల్లము గాఁగ నేఁడు వసుదేవునిఁ జంపుఁడు తండ్రి గాఁడు వీఁ
డెల్లవిధంబులం బరుల కిష్టుఁడు కావకుఁ డుగ్రసేనునిన్. 1370

వ. అని పలుకు సమయంబున. 1371

శా. జంఘాలత్వముతో నగోపరిచరత్సారంగహింసేచ్ఛ ను
ల్లంఘింపన్ గమకించు సింహముక్రియన్ లంఘించి పౌరప్రజా
సంఘాతంబులు తల్లడిల్ల హరి కంసప్రాణహింసార్థియై
లంఘించెం దమగంబుమీఁదికి రణోల్లాసంబు భాసిల్లఁగన్. 1372

క. తమగమున కెగురు యదుస, త్తమగణ్యునిఁ జూచి ఖడ్గధరుఁడై యెదిరెం
దమగమివారలు వీరో, త్తమగణవిభుఁ డనఁగఁ గంసధరణీపతియున్. 1373

శా. పక్షీంద్రుం డురగంబుఁ బట్టువిధ మొప్పం గేశబంధంబు లో
కక్షోభంబుగఁ బట్టి మౌళిమణు లాకల్పాంతవేళాపత
న్నక్షత్రంబులభంగి రాల రణసంరంభంబు డిందించి రం
గక్షోణిం బడ ద్రొబ్బెఁ గృష్ణుఁడు వెసం గంసున్ నృపోత్తంసునిన్. 1374

శా. మంచాగ్రంబుననుండి రంగధరణీమధ్యంబునం గాలి యే
సంచారంబును లేక చిక్కి జను లాశ్చర్యంబునుం బొందఁగాఁ
బంచత్వంబును బొంది యున్న విమతుం బద్మాక్షుఁ డీడ్చెన్ వడిన్
బంచాస్యంబు గజంబు నీడ్చుపగిదిన్ బాహాబలోల్లాసియై. 1375

క. రోషప్రమోదనిద్రా, భాషాశనపానగతులఁ బాయక చక్రిన్
దోషరతిఁ జూచి యైన వి, శేషరుచిం గంసుఁ డతనిఁ జెందె నరేంద్రా. 1376

వ. ఆసమయంబున. 1377

క. గోపాలుఁ డొక్కఁ డద్దిర, భూపాలకుఁ జంపె వీనిఁ బొదువుం డేత
ద్భూపాలస్యము లే లని, తాపాలఘురోషు లగుచు దర్పోద్ధతులై. 1378

శా. న్యగ్రోధుండును గహ్వుఁడున్ మొదలుగా నానాయుధానీకసా
మగ్రిం గంసునిసోదరుల్ గవియుడున్ మాద్యద్గజేంద్రాభుఁడై
యుగ్రుండై పరిఘాయుధోల్లసితుఁడై యొండొండ చెండాడి కా
లాగ్రక్షోణికిఁ బుచ్చె రాముఁడు గరీయస్థేముఁడై వారలన్. 1379

వ. అయ్యవసరంబున. 1380

క. చేతులఁ దాళము లొత్తుచుఁ, జేతోమోదంబుతోడ సిగ వుండి వీడం

బాతర లాడుచు మింటను, గీతము నారదుఁడు వాడెఁ గృష్ణా యనుచున్.

క. వారిజభవరుద్రాదులు, భూరికుసుమవృష్టిఁ గురిసి పొగడిరి కృష్ణుం
బేరులు మ్రోసెను నిర్జర, నారులు దివి నాడి రధికనటనముల నృపా. 1382

వ. అంతటఁ గంసాదులకాంతలు భర్తృమరణదుఃఖాక్రాంతలై కరంబుల శిరంబులు మోఁదుకొనుచు నశ్రుసలిలధారాపూరితవదనలై వదనంబులు వెలవడి వచ్చి వీరశయ్యానిద్రితులైనవిభులం గౌఁగిలించుకొని సుస్వరంబుల విలపించి రందుఁ గంసభార్య లి ట్లనిరి. 1383

సీ. గోపాలసింహంబు గోపించి వెల్వడి నిను గజేంద్రముభంగి నేఁడు గూల్చె
యాదవేంద్రానిల మాభీలజవమున నిను మహీజముమాడ్కి నేల వ్రాల్చె
వాసుదేవాంభోధివారి యుద్వేల మై నిను దీవికైవడి నేఁడు ముంచె
దేవకీసుతవజ్రి దేవత లలరంగ నినుఁ గొండక్రియ నేఁడు నిహతుఁ జేసె

తే. హా మనోనాథ హా వీర హా మహాత్మ
హా మహారాజ నీ విట్లు హతుఁడ వైన
మనుచు నున్నార మక్కట మమ్ముఁ బోలు
కఠినహృదయలు జగతిపైఁ గలరె యెందు. 1384

క. భూతముల కెగ్గు సేసిన, భూతంబులు నీకు నెగ్గు పుట్టించె వృథా
భూత మగుమనికి యెల్లను, భూతద్రోహికిని శుభము పొంద దధీశా. 1385

క. గోపాలకృష్ణుతోడను, భూపాలక మున్ను తొడరి పోలిసినవారిం
జూపాల బుధులు సెప్పరె, కోపాలస్యములు విడిచి కొలువం దగదే. 1386

వ. అని విలపించుచున్న రాజవల్లభల నూరార్చి జగద్వల్లభుం డైనహరి కంసాదులకుం బరలోకసంస్కారంబులు సేయం బనిచి దేవకీవసుదేవుల బంధనంబు విడిపించి బలభద్రసహితుం డై వారలకుం బ్రణామంబులు సేసిన. 1387

మ. కని లోకేశులు గాని వీరు కొడుకుల్ గా రంచుఁ జిత్తంబులం
జనయిత్రీజనకుల్ విచారపరు లై శంకింపఁ గృష్ణుండు దా
జనసమ్మోహిని యైనమాయఁ దదభిజ్ఞానంబు వారించి యు
ట్లనియెం సాగ్రజుఁ డై మహావినతుఁ డై యానందసంధాయి యై. 1388

శ్రీకృష్ణుఁడు దేవకీవసుదేవులచెఱమాన్పి యుగ్రసేనునికిఁ బట్టంబు గట్టుట

సీ. మమ్ముఁ గంటిరి గాని మాబాల్యపౌగండకైశోరవయసులఁ గదిసి మీర
లెత్తుచు దించుచు నెలమి మన్నించుచు నుండుసౌభాగ్యంబు నొంద రైతి
రాకాంక్ష గలిగియు నది దైవయోగంబు తల్లిదండ్రులయొద్దఁ దనయు లుండి
యేయవసరమున నెబ్భంగి లాలితు లగుచు వర్ధిల్లుదు రట్టిమహిమ

తే. మాకు నిన్నాళ్లు లే దయ్యె మఱియు వినుఁడు
నిఖిలపురుషార్థహేతు వై నెగడుచున్న

మేని కెవ్వార లాఢ్యులు మీఁర కారె
యాఁబుణము దీర్ప నూఱేండ్ల కైనఁ జనదు. 1389

క. చెల్లుబడి గలిగి యెవ్వఁడు, తల్లికిఁ దండ్రికిని దేహధనముల వృత్తుల్
చెల్లింపఁ డట్టికష్టుఁడు, ప్రల్లదుఁ డామీఁద నాత్మ పలలాశి యగున్. 1390

క. జననీజనకుల వృద్ధులఁ, దనయుల గురువిప్రసాధుదారాదుల నే
జనుఁడు ఘనుఁ డయ్యుఁ బ్రోవక, వనరును జీవన్మృతుండు వాఁడు ధరిత్రిన్.

వ. అదియునుం గాక. 1392

శా. కారాశాలల మానిమిత్తము మిముం గంసుండు గారింపఁగా
వారింపంగ సమర్థతల్ గలిగియున్ వారింపఁగా రాక ని
ష్కారుణ్యాత్ముల మైనక్రూరుల మహాకౌటిల్యసంచారులన్
సారాతిక్షములార మమ్ముఁ గొఱఁతల్ సైరించి రక్షింపరే. 1393

వ. అని యిట్లు మాయామనుష్యుం డైనహరి పలికినపలుకులకు మోహితు లై వారల నంకపీఠంబుల నిడుకొని కౌఁగిలించుకొని వారివదనంబులు కన్నీటం దడుపుచుఁ బ్రేమపాశబద్ధు లై దేవకీవసుదేవు లూర కుండి రంత వాసుదేవుండు మాతామహుం డైన యుగ్రసేనుం జూచి. 1394

చ. అనఘ యయాతిశాపమున యాదవవీరులకున్ నరేశ్వరా
సనమున నుండరాదు నృపసత్తమ రాజవు గమ్ము భూమి కే
నినుఁ గొలువంగ నిర్జరులు నీ కరిఁ బెట్టుదు రన్యరాజులం
బనిగొను టెంత రమ్ము జనపాలనశీలివి గమ్ము వేడ్కతోన్. 1395

వ. అని పలికి. 1396

క. మన్నించి రాజుఁ జేసెను, వెన్నుఁడు సత్యావధాను విశ్రుతదానున్
సన్నుతమానున్ గదన, చ్ఛిన్నాహితసేను నుగ్రసేనున్ దీనున్. 1397

వ. తదనంతరంబ తొల్లి కంసభీతులై విదేశంబులం గృశియించు చున్న యదువృష్ణి భోజమరుదశార్హకుకురాంధకప్రముఖు లగు సకలజ్ఞాతిసంబంధులను రావించి చిత్తంబు లలర విత్తంబు లిచ్చి వారివారినివాసంబుల నుండ నియోగించె నివ్విధంబున. 1398

క. మధుసూదనసత్కరుణా, మధురాలోకనవిముక్త మానసభయులై
మధురవచనములఁ దారును, మధురానగరంబు ప్రజలు మనిరి నరేంద్రా. 1399

వ. అంత నొక్కనాఁడు సంకర్షణసహితుండై నందునిం జేరి గోవిందుం డిట్లనియె.

శా. తండ్రిం జూడము తల్లిఁ జూడము యశోదాదేవియున్ నీవు మా
తండ్రిం దల్లియు నంచు నుండుదుము సద్ధర్మంబులం దొల్లి యే
తండ్రుల్ బిడ్డల నిట్లు పెంచిరి భవత్స్వజన్యభావంబులన్
దండ్రీ యింతటివార మైతిమి గదా తత్తద్వయోలీలలన్. 1401

ఉ. ఇక్కడ నున్న బాంధవుల కెల్లను సౌఖ్యము సేసి వత్తు మే
మక్కడికిన్ మదీయులకు నందఱకున్ వినిపింపు మయ్య నే
మెక్కడ నున్న మాకు మది నెన్నఁడుఁ బాయవు మీ వ్రజంబులో
మక్కువతోడ మీరు కృప మా కొనరించు క్రియావిశేషముల్. 1402

వ. అని పలికి వస్త్రభూషణాదు లొసంగి సాదరంబుగం గౌఁగిలించుకొని గోవిందుం డనిచిన నందుండు ప్రణయవిహ్వలుండై బాష్పజలపూరితలోచనుం డగుచు వల్లవులుం దానును వ్రేపల్లెకుఁ జనియె నంత. 1403

క. గర్గాదిభూసురోత్తము, వర్గముచే నుపనయనము వసుదేవుఁడు స
న్మార్గంబునఁ జేయించెను, నిర్గర్వచరిత్రులకును నిజపుత్రులకున్. 1404

క. ద్విజరాజవంశవర్యులు, ద్విజరాజముఖాంబుజోపదిష్టవ్రతులై
ద్విజరాజత్వము నొందిరి, ద్విజరాజాదికజనంబు దీవింపంగన్. 1405

వ. ఉపనయనానంతరంబున వసుదేవుండు బ్రాహ్మణులకు సదక్షిణంబులుగా ననేక గోహిరణ్యాదిదానంబు లొసంగి తొల్లి రామకృష్ణులజన్మసమయంబులందు నిజ మనోదత్తలైనగోవుల నుచ్చరించి యిచ్చి కామితార్థంబుల నర్థులకుం బెట్టె నిట్లు బ్రహ్మచారులై. 1406

శా. ఉర్విన్ మానవు లెవ్వరైన గురువాక్యోద్యుక్తులై కాని త
త్పూర్వార్వారంభము సేయఁ బోల దనుచున్ బోధించుచందంబునన్
సర్వజ్ఞత్వముతో జగద్గురువులై సంపూర్ణులై యుండియుం
గుర్వంగీకరణంబు సేయఁ జని రాగోవిందుఁడున్ రాముఁడున్. 1407

వ. చని మహావైభవరాశి యైనకాశిం జేరి తత్తీరంబున నవంతీపురనివాసియు సకల విద్యావిలాసియునైనసాందీపని యనుబుధవర్యునిం గని యథోచితంబుగ దర్శించి శుద్ధభావవర్తనంబుల భక్తి సేయుచుండ వారలవలన సంతుష్టుం డై. 1408

శా. వేదశ్రేణియు సంగకంబులు ధనుర్వేదంబుఁ దంత్రంబు మ
న్వాదివ్యాహృతధర్మశాస్త్రములు నుద్యన్న్యాయమముం దర్కవి
ద్యాదక్షత్వము రాజనీతియును షడ్గప్రక్రియం జెప్పె నా
భూదేవాగ్రణి రామకృష్ణులకు సంభూతప్రమోదంబునన్. 1409

క. అఱువదినాలుగువిద్యలు, నఱువదినాలుగుదినంబు లంతన వారల్
నెఱవాదులైనకతమున, నెఱి నొక్కొకనాఁటివినికి నేర్చిరి లేశా. 1410

క. గురువులకు నెల్ల గురులై, గురులఘుభావములు లేక కొమరొందుజగ
ద్గురులు త్రిలోకహితార్థము, గురుశిష్యన్యాయలీలఁ గొలిచిరి వేడ్కన్.

వ. ఇట్లు కృతకృత్యులైనశిష్యులం జూచి వారలమాహాత్మ్యంబునకు వెఱఁగుపడి సభార్యుండైనసాందీపని యి ట్లనియె. 1412

శా. అంభోరాశిఁ బ్రభాసతీర్థమున మున్నస్మత్తనూసంభవుం

డంభోగాహము సేయుచుండ్ మునిఁగి లేఁ డయ్యెం గృపాంభోనిధుల్
శుంభద్వీర్యులు మీరు మాగురునికిం జోద్యంబుగా శిష్యతా
గాంభీర్యంబునఁ బుత్త్రదక్షిణ యిడం గర్తవ్య మూహింపరే. 1413

క. శిష్యులు బలాఢ్యు లైన వి, శేష్యస్థితి నొంది గురువు జీవించును ని
ర్థూష్యగుణబలగరిష్ఠులు, శిష్యుల రై గురునికోర్కి సేయం దగదే. 1414

వ. అనిన విని రామకృష్ణులు గుర్వర్థంబుగా దుర్వారరథారూఢు లై రయంబునం
జని రౌద్రంబున సముద్రంబుఁ జేరి యిట్లనిరి. 1415

క. సాగర సుబుద్ధితోడను, మాగురుపుత్త్రకునిఁ దెమ్ము మా కాడిన నీ
వాగడ మవుదువు దుస్సహ, వేగరణాభీలనిశితవిశిఖాగ్నులకున్. 1416

వ. అనిన వారలకు జలరాశి యి ట్లనియె. 1417

ఉ. వంచన యింత లేదు యదువల్లభులార ప్రభాసతీర్థమం
దంచితమూర్తి విప్రసుతుఁ డార్యుఁడు తోయము లాడు చుండ ను
త్సంచలితోర్మియొక్కటి ప్రచండగతిం గొనిపోయెఁ బోవఁగాఁ
బంచజనుండు మ్రింగె నతిభాసురశీలుని విప్రబాలునిన్. 1418

వ. అని వానివసియించుచో టెఱింగించిన. 1419

శా. శంఖారావముతోడఁ బంచజనుఁడుండ్ శంకించి చిత్తంబులో
సంఖిన్నుండుగ వార్ధిఁ జొచ్చి దహనజ్వాలాభహేమోజ్జ్వల
త్పుంఖాస్త్రంబునఁ గూల్చి వానిజఠరంబుండ్ వ్రచ్చి గోవిందుఁ డ
ప్రేంఖచ్చిత్తుఁడు బాలుఁ గానక గురుప్రేమోదితోద్యోగుఁ డై. 1420

క. దానవునిదేహజం బగు, మానితశంఖంబు గొనుచు మసలక బలుఁడుం
దో నే తేరఁగ రథి యై, దానవరిపుఁ డరిగె దండధరుపురికి నృపా. 1421

వ. చని సంయమనీనామనగరంబుఁ జేరి తద్ద్వారంబునఁ బ్రళయకాలమేఘగంభీర
నినదభీషణం బగుశంఖంబు పూరించిన విని వెఱఁగుపడి. 1422

శా. అస్మద్బాహుబలంబుఁ గైకొనక శంఖారావముండ్ మానసా
పస్మారంబుగ నెవ్వఁ డొక్కొ నగరప్రాంతంబునం జేసె మ
ద్విస్మేరావహరోషపావకునిచే విధ్వస్తుఁ డై వాఁడు దా
భస్మం బై చెడు నంచు నంతకుఁడు కోపప్రజ్వలన్మూర్తి యై. 1423

వ. వచ్చి రామకృష్ణులం గని వారు లీలామనుష్యు లయినవిష్ణుమూర్తు లని యెఱింగి
భక్తితోడం బూజ చేసి సర్వభూతమయుం డగుకృష్ణునకు నమస్కరించి యేమి
సేయుదు నాన తి మ్మనిన నమ్మహాత్ముం డి ట్లనియె. 1424

క. చెప్పెద మాగురునందనుఁ, దప్పు గలుగఁ జూచి నీవు దండనమునకుండ్
దెప్పించినాఁడ వాతని, నొప్పింపుము మాకు వలయు నుత్తమచరితా. 1425

క. అనిన విని వీఁడె వీనిం, గొనిపొం డని భక్తితోడ గురునందను ని

చ్చినఁ గృష్ణుఁడు వీడ్కొనియెను, ఘనదుర్జనదమను మహిమగమనున్ శమనున్.

వ. ఇట్లు జము నడిగి తెచ్చి రామకృష్ణులు సాందీపనికిం బుత్త్రుని సమర్పించి యింక నేమి సేయ వలయు నానతిం డనిన నతం డి ట్లనియె. 1427

క. గురునకుఁ గోరినదక్షిణఁ, గరుణన్ మున్నెవ్వఁ డిచ్చె ఘనులార భవ
ద్గురునకుఁ గోరినదక్షిణఁ, దిరముగ నిచ్చితిరి మీరు దీపితయశులై. 1428

క. కాలునివీటికిఁ జని మృత, బాలకుఁ దే నొరులవశమె భవదీయకృపన్
మేలు దొరకొనియె మాకు వి,శాల మగుం గాత మీయశము లోకములన్.

వ. మహాత్ములారా యేను గృతార్థుండ నైతి నని దీవించిన సాందీపని వీడ్కొని కృతకృత్యులై రామకృష్ణులు రథారోహణంబు చేసి మథురకుం జనుదెంచి పాంచజన్యంబు పూరించినఁ గని నష్టధనంబులు గనినవారిభంగిం బ్రజలు ప్రమోదించి రంత నొక్కనాఁ డేకాంతంబున. 1430

శ్రీకృష్ణుండు గోపకాంతలచెంతకు నుద్ధవునిఁ బంపుట

శా. నాపైఁ జిత్తము లెప్పుడున్ నిలుపుచున్ నారాకఁ గాంక్షించుచున్
నాపేరాత్మల నావహించుచు వగన్ నానాప్రకారంబులన్
గోపాలాంగన లెంతజాలిఁ బడిరో కోపించిరో దూఱిరో
ప్రేపల్లెన్ నిజధర్మగేహములలో విభ్రాంతచైతన్యలై. 1431

వ. అని చింతించి. 1432

క. సిద్ధవిచారు గభీరున్, వృద్ధవచోవర్ణనీయు వృష్ణిప్రవరున్
బుద్ధినిధి నమరగురుసము, నుద్ధవునిం జూచి కృష్ణుఁ డొయ్యన పలికెన్. 1433

శా. రమ్మా యుద్ధవ గోపకామినులు నారాకల్ నిరీక్షించుచున్
సమ్మోహంబున నన్నియున్ మఱచి యేచందంబునం గుందిరో
తమ్మున్ నమ్మినవారి డిగ్గవిడువన్ ధర్మంబు గా దండ్రు వే
పొమ్మా ప్రాణము లేక్రియన్ నిలిపిరో ప్రోద్యద్వియోగాగ్నులన్. 1434

క. లౌకిక మొల్లక న న్నా,లోకించు ప్రపన్నులకును లోఁబడి కరుణా
లోకనములఁ బోషింతును, నా కాశ్రితరక్షణములు నైసర్గికముల్. 1435

క. సందేహము మానుం డర,విందాననలార మిమ్ము విడువను వత్తున్
బృందావనమున కని హరి, సందేశము వంపె ననుము సంకేతములన్. 1436

వ. అని మందహాససుందరవదనారవిందుం డై కరంబు కరంబున నవలంబించి సరస వచనంబు లాడుచు వీడుకొలిపిన నుద్ధవుండును రథారూఢుండై సూర్యాస్తమయసమయంబునకు నందవ్రజంబు సేరి వనంబులనుండి వచ్చుగోవులచరణరేణువులం బ్రచ్ఛన్నరథుం డై మెచ్చి నందుమందిరంబు ప్రవేశించిన. 1437

శా. ఆపుణ్యాత్మునిఁ గౌఁగిలించుకొని నందాభీరుఁ డానంది యై
మాపాలింటికిఁ గృష్ణుఁ డీతఁ డనుచున్ మన్నించి పూజించి వాం

ఛాపూర్ణంబుగ మంజులాన్న మిడి మార్గాయాసముం బాపి స
ల్లాపోత్సాహముతోడ ని ట్లనియె సంలక్షించి మోదంబునన్. 1438

క. నామిత్త్రుఁడు వసుదేవుఁడు, సేమంబున నున్నవాఁడె చెలువుగఁ బుత్త్రుల్
సేమంబున సేవింప మ,హామత్తుం డైనకంసుఁ డడఁగినపిదపన్. 1439

శా. అన్నా భద్రమె తల్లిదండ్రుల మముం హర్షించి చింతించునే
తన్నుం బాసిన గోపగోపికల మిత్త్రవ్రాతముం గోగణం
బు న్నిత్యంబుఁ దలంచునే వననదీభూముల్ ప్రసంగించునే
వెన్నుం డెన్నఁడు వచ్చునయ్య యిటు మావ్రేపల్లెకు న్నుద్ధవా. 1440

క. అంకిలి కలుగక మా కక, లంకేందునిపగిది గాంతిలలితం బగుత
త్పంకజనయనునినెమ్మొగ, మింక విలోకింపఁ గలదె యీజన్మమునన్. 1441

క. అని హరి ము న్నొనరించిన, పను లెల్లను జెప్పి చెప్పి బాష్పాకులలో
చనుఁ డై డగ్గుత్తికతో, వినయంబున నుండె గోపవీరుం డంతన్. 1442

క. పెనిమిటి బిడ్డనిగుణములు, వినుతింప యశోద ప్రేమవిహ్వలమతి యై
చను మొనలఁ బాలు గురియఁగఁ, గనుఁగొనలనుజలము లొలుకఁగా బెగ్గలియెన్.

వ. ఇట్లు గోవిందసందర్శనాభావవిహ్వల లైనయశోదానందులకు నుద్ధవుం డి
ట్లనియె. 1444

క. జననీజనకుల మిమ్ముం, గనుఁగొన శీఘ్రంబె వచ్చుఁ గని భద్రంబుల్
వనజాక్షుం డొనరించును, మనమున వగవకుఁడు ధైర్యమండనులారా. 1445

మ. బలుఁడుం గృష్ణుఁడు మర్త్యులే వసుమతీభారంబు వారింప వా
రలరూపంబులఁ బుట్టినాఁడు హరి నిర్వాణప్రభుం డెవ్వఁ డు
జ్జ్వలుఁ డై ప్రాణవియోగకాలమునఁ దత్సర్వేశుఁ జింతించు వాఁ
డలఘుశ్రేయముఁ బొందు బ్రహ్మమయుఁ డై యర్కాభుఁ డై నిత్యుఁ డై. 1446

సీ. అట్టినారాయణుం డఖిలాత్మభూతుండు కారణమానవాకారుఁ డైనఁ
జిత్తంబు లతనిపైఁ జేర్చి సేవించితి రతికృతార్థుల రైతి రనవరతము
శోభిల్లు నింధనజ్యోతిచందంబున నఖిలభూతములందు నతఁ డతనికి
జననీజనకదారసఖపుత్త్రబాంధవశత్త్రుప్రియాప్రియజనులు లేరు

ఆ. జన్మకర్మములును జన్మంబులును లేవు, శిష్టరక్షణంబు సేయుకొఱకు
గుణవిరహితుఁ డయ్యు గుణి యయి సర్వర,క్షణవినాశకేళి సలుపు చుండు. 1447

వ. అని మఱియుఁ బెక్కువిధంబుల హరిప్రభావంబు లుపన్యసించుచు నా రేయి
గడపి మఱునాఁడు దధిమథనశబ్దంబు లాకర్ణించుచు లేచి కృతానుష్ఠానుం డై
యుద్ధవుం డొక్కరహస్యప్రదేశంబున నున్నసమయంబున. 1448

శా. రాజీవాక్షుఁడు సుందరాస్యుఁడు మహోరస్కుండు పీతాంబరుఁ
డాజానుస్థితబాహుఁ డంబురుహమాలాలంకృతుం డుల్లస

ద్రాజత్కుండలుఁ డొక్కవీరుఁ డిచటన్ రాజిల్లు చున్నాఁడు మా
రాజీవాక్షునిభంగి నంచుఁ గని రారాజాన్వయున్ గోపికల్. 1449

వ. అని లజ్జాసహితహాసవిలోకనంబులు ముఖంబులకుం జెలు వొసంగ ని ట్లనిరి.

భ్రమరగీతము

చ. ఎఱుఁగుదు మేము నిన్ను వనజేక్షణమిత్రుఁడ వీవు కూరిమిన్
మెఱయుచుఁ దల్లిదండ్రులకు మే లెఱిఁగింపఁ బ్రియుండు పంపఁగా
వఱలెడుభక్తి వచ్చితివి వారల నైన మనంబులోపలన్
మఱవఁడు శౌరి మేలు మఱిమాన్యులు రాజున కెవ్వ రిచ్చటన్. 1451

క. మునివరు లైనను బంధుల, ఘనసఖ్యము విడువ లేరు గాక విడువరే
సనిమిత్తసఖ్య మొకటి, పని దీఱిన నళులు విరులఁ బాయునొ లేదో. 1452

చ. అని యిటు గోపికల్ పలుక నం దొకగోపిక కృష్ణపాదచిం
తనమునఁ జొక్కి చేరువను దైవవశంబునఁ గాంచె నుజ్జ్వల
త్సునిశితసద్వివేకముఁ బ్రసూనమరందమదాతిరేకమున్
ఘనమృదునాదసంచలితకాముకలోకముఁ జంచరీకమున్. 1453

వ. కని హరి తన్నుం బ్రార్థింపఁ బుత్తెంచినదూత యని కల్పించుకొని యుద్ధవునికి నన్యాపదేశం బై యెఱుకపడ నయ్యళికిం దొయ్యలి యి ట్లనియె. 1454

మ. భ్రమరా దుర్జనమిత్ర ముట్టకుము మాపాదాబ్జముల్ నాగర
ప్రమదాళీకుచకుంకుమాంకితలసత్ప్రాణేశదామప్రసూ
నమరందారుణితాననుండ వగుటన్ నాథుండు మన్నించుఁ గా
క మము న్నేఁపుచుఁ బౌరకాంతలశుభాగారంబులన్ నిత్యమున్. 1455

మ. ఒకపువ్వందలితేనె ద్రావి మధుపా యుత్సాహి వై నీవు వే
ఱొకటిం బొందెడుభంగి మ మ్మధరపీయూషంబునం దేల్చి మా
యకలంకోజ్జ్వలయౌవనంబు గొని యన్యాసక్తుఁ డయ్యెన్ విభుం
డకటా యాతని కెట్లు దక్కె సిరి మిథ్యాకీర్తి నమ్మేం జుమీ. 1456

శా. భృంగా కృష్ణుఁడు మంచివాఁ డనుచు సంప్రీతిం బ్రశంసించె దీ
సంగీతంబున నేము సొక్కుదుమె తచ్చారిత్రముల్ వింత లే
యంగీకారము గావు మాకుఁ బురకాంతాగ్రప్రదేశంబులన్
సంగీతం బొనరింపు వా రిడుదు రోజ న్నీకు నిష్టార్థముల్. 1457

మ. సమదాళీశ్వర చూడు ముజ్జ్వలితహాసభ్రూవిజృంభంబులన్
రమణీయుం డగుశౌరిచేఁ గరఁగ రే రామల్ త్రిలోకంబులం
బ్రమదారత్నము లక్ష్మి యాతనిపదాబ్జాతంబు సేవింప ని
క్కము నే మెవ్వర మాకృపాజలధికిం గారుణ్యముం జేయఁగన్. 1458

శా. రోలంబేశ్వర నీకు దౌత్యము మహారూఢంబు నీనేరుపుల్

చాలున్ మచ్చరణాబ్జముల్ విడువు మస్మన్నాథపుత్రాదులన్
లీలం బాసి పరంబు డించి తనకున్ లీనత్వముం బొందుమ
మ్మేలా పాసె విభుండు ధార్మికులు ము న్నీచందముల్ మెత్తురే. 1459

శా. వాలిం జంపెను వేఁటకానిపగిదిన్ వంచించి దైత్యానుజన్
లోలం బట్టి విరూపఁ జేసెను బలిన్ లోభంబుతోఁ గట్టి యీ
త్రైలోక్యంబు మొఱంగి పుచ్చుకొనియెన్ ధర్మజ్ఞుఁడే మాధవుం
డేలా షట్పద యొగ్గు మావలన నీ కెగ్గింపఁగా నేటికిన్. 1460

ఉ. పన్నగ మింటిపై కెగసి పాఱువిహంగము లైన వీనులం
ద న్నొకమాటు విన్న గృహదారసుతాదులఁ బాపి విత్తసం
పన్నత డించి సంసరణపద్ధతిఁ బాపెడువాఁడు నిత్యకాం
తు న్నెఱి నున్నమా బ్రదుకు సైఁచునె యేల మధువ్రతోత్తమా. 1461

మ. కమనీయం బగువేఁటకానిపలు కాకర్ణించి నిక్కంబుగాఁ
దమచిత్తంబులఁ జేర్చి చేరి హరిణుల్ తద్బాణనిర్భిన్నలై
యమితోగ్రవ్యథ నొందుభంగి హరిమాయాలాపముల్ నమ్మి దుః
ఖములం జెందితి మంగజాస్త్రజనితోగ్రశ్రాంతి నిందిందిరా. 1462

ఉ. బంధుల బిడ్డలన్ మగల భ్రాతలఁ దల్లులఁ దండ్రులన్ మనో
జాంధతఁ జేసి డించి శరణం బిదినమ్ము వియోగదుర్దశా
సింధువులోనఁ ద్రోచి యిటు నేరక పోవుట పాడి గాదు పు
ష్పంధయ మాయధీశునకుఁ బాదములం బడి యొత్తి చెప్పవే. 1463

సీ. కాంచనరత్నసంఘటితసౌధంబులే మాకుటీరంబులు మాధవునకు
వివిధనరేంద్రసేవితరాజధానియే మాపల్లె యదువంశమండనునకు
సురభిపాదపలతాశోభితారామమే మాయరణ్యము సింహమధ్యమునకుఁ
గమనీయలక్షణగజతురంగంబులే మాధేనువులు కంసమర్దనునకు

తే. రూపవిభ్రమనైపుణరూఢ లైన
మగువలమె మేము మన్మథమన్మథునకు
నేల చింతించు మముఁ గృష్ణుఁ డేల తలఁచుఁ
బృథివి నధిపులు నూతనప్రియులు గారె. 1464

వ. అని మఱియు నిట్లనేకవిధంబులఁ గృష్ణసందర్శనలాలస లయి పలుకుచున్న గోపికలవచనంబులు విని యుద్ధవుండు మధురాలాపంబుల నూరార్చుచు నిట్లనియె.

మ. జపదానవ్రతహోమసంయమతపస్స్వాధ్యాయముఖ్యంబులన్
నిపుణుల్ గోరియు నేవిభున్ మనముల న్నిల్పంగ లేకట్టిస
ద్విపులాకారునిపై మహామహిముపై విశ్వేశుపై మీ కజ
స్రపటుధ్యానము లిట్లు నిల్చునె భవచ్చారిత్రముల్ చిత్రముల్. 1466

క. నను మీకడకుం గృష్ణుఁడు, పని పంపెడువేళఁ బిలిచి పలికినపలుకుల్
వినుఁ డన్నియు వివరించెద, వనజేక్షణలార మీరు వగవకుఁ డింకన్. 1467

వ. అని హరివచనంబులు గా నిట్లనియె. 1468

సీ. ఎల్లకార్యములకు నేను బ్రధానకారణము గావున మీకు రమణులార
కలుగదు మద్వియోగము చరాచరరూపములలో మహాభూతములు వసించు
కరణి నుండుదు సర్వగతుఁడ నై నే మనఃప్రాణబుద్ధిగుణేంద్రియాశ్రయుండ
నాత్మయం దాత్మచే నాత్మఁ బుట్టింతు రక్షింతు నుద్రుంతు హృషీకభూత

తే. గుణగణాకార మాత్మకుఁ గొమరుమిగులు
నిబిడమాయానుభవమున నిత్యశుద్ధ
మాత్మ విజ్ఞానమయము నై యమరుగుణముఁ
బ్రకృతికార్యమనోవృత్తిఁ బట్టి పొందు. 1469

చ. కలఁ గని లేచి మున్ను గలఁ గన్నసమస్తవిధంబుఁ గల్లగాఁ
దలఁచినభంగి మానసపదార్థముచే నిఖిలేంద్రియార్థముల్
బలమునఁ గట్టి తజ్జ్ఞుఁడు ప్రపంచము లే దనుఁ దన్మనంబుఁ దా
రలయక కట్టుడుల్ బుధుల కవ్వల నొండొకభేద మున్నదే. 1472

ఆ. సాంఖ్యయోగనిగమసత్యతపోదమములు మనోనిరోధమును గడపల
గాఁగ నుండు జలధికడపలగాఁ గల్గు నదులభంగి నళిననయనలార. 1471

మ. చెలువల్ దవ్వుల నున్నవల్లభులపైఁ జిత్తంబులం గూర్తు రు
త్కలికం జేరువవారికంటె నదియుం గా కెప్పుడు న్నన్ను మీ
రలు చింతించుచు నుండఁగోరి యిటు దూరస్థత్వముం బొందితిం
దలఁకం బోలదు నన్నుఁ గూడెదరు నిత్యధ్యానపారీణ లై. 1472

వ. అని మీకుం జెప్పు మని కృష్ణుండు సెప్పె ననవుడు నుద్ధవునికిం గోపికలు సం
తసించి యిట్లనిరి. 1473

ఉ. ఇమ్ముల నున్నవాఁడె హరి యిక్కడి కెన్నఁడు వచ్చు వచ్చి మా
యుమ్మలికంబు వాపునె ప్రియుం డిట వచ్చెద నన్న నైఁతురే
యమ్మధురాపురీరమణు లడ్డము వత్తురు గాక చెల్లరే
మమ్ము విధాత నిర్దయుఁడు మన్మథవేదనపాలు సేసెనే. 1474

చ. మఱచు నొకొ మదిం దలఁచి మాధవుఁ డాయమునాతటంబునం
దఱచుగ దివ్యసౌరభలతాగృహసీమల నేము డాఁగఁగా
మఱువులనుండి నీడలకు మమ్మెలయించి కలంచి దేహముల్
మఱచినఁ దేర్చి నూల్కొలిపి మన్మథలీలలఁ దేల్చుచందముల్. 1475

శా. నీతో నర్మగృహంబులం బలుకునే నే మెల్ల వంశోల్లస
ద్గీతభ్రాంతల మై కళిందతనయాతీరంబునం జేరినం

చేతోజాతసుఖంబులం దనిపి మాచిత్తస్థితుల్ చూడ లీ
లాతంత్రజ్ఞత దాఁగి మెల్లన మదాలాపంబు లాలించుటల్. 1476

క. ముచ్చటవేళలఁ జెప్పునె, యచ్చుగ మును నేము నోమునప్పుడు జలముల్
నొచ్చినమాచేలంబులు, మ్రుచ్చిలి యిచ్చినవిధంబు మూలం బెల్లన్. 1477

శా. ఏకాంతంబున నీదుపై నొరగి తా నే మేని భాషించుచో
మాకాంతుండు వచించునే రవిసుతామధ్యప్రదేశంబునన్
రాకాచంద్రమయూఖముల్ మెఱయఁగా రాసంబు మాతోడ నం
గీకారం బొనరించి బంధనియతిం గ్రీడించువిన్నాణముల్. 1478

సీ. తనుఁ బాసి యొక్కింతతడ వైన నిటమీఁద నేలపై మేనులు నిలువ వనుము
నేలపై మేనులు నిలువక యటమున్న ధైర్యంబు లొక్కటఁ దలఁగు ననుము
ధైర్యంబు లొక్కటఁ దలఁగినపిమ్మటఁ జిత్తంబు లెక్కడఁ జిక్క వనుము
చిత్తంబు లెక్కడఁ జిక్కక వచ్చినఁ బ్రాణంబు లుండక పాయు ననుము

తే. ప్రాణములువోవ మఱివచ్చి ప్రాణవిభుఁడు, ప్రాణరక్షకుఁడగు తన్నుఁ బ్రాణు లెల్లఁ
జేరి దూఱంగ మఱి యేమి సేయువాఁడు, వేగ విన్నప మొనరింపవే మహాత్మ.

క. తగులరె మగలను మగువలు, దగులదె తను మున్ను కమల దగవు విడిచియుం
దగిలినమగువల విడుచుట, దగుఁ దగ దని తగవు వలుకఁ దగుదువు హరికిన్.

సీ. విభుఁడు మావ్రేపల్లెవీథుల నేతేరఁ జూతుమే యొకనాఁడు చూడ్కు లలరఁ
బ్రభుఁడు మాతో నర్మభాషలు భాషింప విందుమే యొకనాఁడు వీను లలరఁ
దనువులు పులకింప దయితుండు డాసినఁ గలుగునే యొకనాఁడు కౌఁగిలింపఁ
బ్రాణేశ మమ్మేల పాసితి వని దూఱ దొరకునే యొకనాఁడు తొట్రుపడఁగ

తే. వచ్చునే హరి మేమున్న వనముఁ జూడఁ, దలఁచునే భర్త మాతోడితగులు తెఱుఁగుఁ
దెచ్చునే విధి మన్నాథుఁ దిట్టువడక, యెఱుఁగఁ బలుకు మహాత్మ నీ కెఱుఁగవచ్చు.

వ. అని దుఃఖార్ణవమగ్నం బైనగోకులంబు నుద్ధరింపుము రమానాథ యని గోపికలు వగచి తదనంతరంబ మఱియు నుద్ధవనిగదితం బయినకృష్ణసందేశంబువలన విరహావేదనలు విడిచి యుద్ధవునిం బూజించి రిట్లు కృష్ణలీలవర్ణనలు సేయుచు వ్రేపల్లె నుద్ధవుండు 'గొన్ని నెల లుండి నందాదుల వీడ్కొని మరలి రథారూఢుం డై చనిచని. 1482

క. సారమతిఁ బ్రణుతి సేయుచు, నారయ నుద్ధవుఁడు గాంచె నఘసంహారిన్
హారిన్ మథురానగరని,వారిన్ రిపుజనమదాపహారిన్ శౌరిన్. 1483

వ. కని యథోచితంబుగా సంభాషించుచుఁ దనచేత నందాదులు పుత్తెంచినకానికలు బలకృష్ణులకు నుగ్రసేనునికి వేఱువేఱ యిచ్చె నని చెప్పి శుకుండు పరీక్షన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1484

కృష్ణుం డుద్ధవునితోఁ జేరుకొని కుబ్జాగృహంబునకు నరుగుట

మ. తను మున్నంగజకేళిఁ గోరినలతాతన్విన్ రతిక్రీడలం

దనుపం గోరి జనార్దనుం డరిగె రత్నస్వర్ణమాల్యానులే
పనభూషాంబరధూపదీపపరిదీప్తం బై మనోజప్రదీ
పన మై యున్న తదీయగేహమునకుం బంచేషుపంచేషుఁ డై. 1485

వ. ఇట్లరిగి తద్దేహమధ్యంబున. 1486

ఆ. కాముశరమువోలెఁ గమలారికళవోలె, మెలఁగి యాడ నేర్చు మెఱుపుఁబోలె
నిఖిలభువనమోహినీదేవతయుఁబోలెఁ, జెలువు మెఱసి యున్న చెలువఁ గనియె.

మ. హరి యేతెంచిన లేచి సంభ్రమముతో నాళీసమూహంబుచే
సిరియొప్పన్ విహితోపచారములు తాఁ జేయించి సౌవర్ణసుం
దరతల్పస్థితుఁ జేసి యుద్ధవుని నుద్యత్ప్రీతిఁ బూజించి భా
సురపీఠంబున నుండు మంచు మది నౌత్సుక్యంబు శోభిల్లఁగన్. 1488

క. ఆలీనివహనివేదిత, మాలామృగనాభిపంకమణిమయభూషా
చేలాలంకృత యగుచును, హేలావతి గోరె వనరుహేక్షణుఁ గవయన్. 1489

క. లీలావతీకృతోల్లస, దేలాకర్పూరమిళితహితమధురమహా
హాలారసపానమద, శ్రీలాలిత యగుచు నబల చేరెం గృష్ణున్. 1490

మ. సరసాలోకనవృష్టి పైఁ గురియుచున్ సమ్యగ్వచోవైఖరిం
గరఁగం జేసి సువర్ణకంకణసముగ్రం బైన సైరంధ్రికేల్
కరపద్మంబునఁ బట్టి తల్పమున నాకర్షించి గంభీరతం
బరిరంభాదుల నాన పుచ్చి మరు సంభావించుచున్ వేడుకన్. 1491

ఉ. జాతియుఁ గాలముం గళయు సత్త్వము దేశము భావచేష్టలున్
ధాతువుఁ బ్రాయముం గుణముఁ దద్దశయున్ హృదయంబుఁ జాడ్కయుం
బ్రీతివిశేషముం దెలిసి పెక్కువిధంబులఁ దొయ్యలిన్ మనో
జాతసుఖంబులం దనిపె శౌరి వధూహృదయాపహారి యై. 1492

క. కరపద్మంబుల మాధవుఁ, గర మొప్పం గౌఁగిలించి కామానలముం
గరభోరువు వర్జించెను, గర మరు దని తోడిశీతకరముఖు లలరన్. 1493

మ. సనకాదుల్ తలపోసి కాననివిభున్ సర్వప్రభున్ దుర్లభున్
మును దా నిచ్చినయంగరాగసుకృతామోదంబునం గూడియున్
ఘననిర్వాణవిభూతి యిష్టనక యాకంజాక్షి యేఁ బాయఁ జా
ల ననుం గొన్నిదినంబు లంగభవలీలం దేల్పవే నావుడున్. 1494

ఆ. వనిత గోరుకొనినవర మిచ్చి శౌరి యా, యుద్ధవుండుఁ దాను నువిదయిల్లు
వెడలె నపుడు తియ్యవిలుకాఁడు సురభితోఁ, దిగయిల్లు వెడలు తెఱఁగు మెఱయ.

క. ఏవేదంబులఁ గానని, దేవోత్తముఁ గాంచి ముక్తితెరు వడుగక రా
జీవేక్షణ రతి యడిగెను, భావింపఁ దదీయకర్మఫల మెట్టిదియో. 1496

క. కారుణ్యంబునఁ గృష్ణుఁడు, తారుణ్యము మెఱసి మదనతంత్రంబుల లీ

లారణ్యవీథిఁ దేల్చెను, సైరంధ్రిన్ విభవవిజితశక్రపురంధ్రిన్. 1497

వ. తదనంతరంబ కృష్ణుం డుద్ధవరామసహితుం డై హస్తినాపురంబునకు నక్రూరునిం బనుపం దలంచి తద్గృహంబునకుం జనిన నతండు వారలం గని లేచి రామకృష్ణులకు నమస్కరించి యుద్ధవుం గౌఁగిలించుకొని వారి నందఱ యథావిధిం బూజించి హరిపాదంబులు దనతొడలమీఁద నిడుకొని యిట్లనియె. 1498

క. అనుచరులుఁ దానుఁ గంసుఁడు, సనియెన్ నీచేత జమునిసదనంబునకున్
ఘనులార మీబలంబున, నొనరఁగ యాదవులవంశ ముద్ధృతమయ్యెన్. 1499

వ. మహాత్ములారా మీరు విశ్వాదిపురుషులరు విశ్వకారణులరు విశ్వమయుల రగు మీకుం గార్యకారణంబులు లే వవధరింపుము పరమేశ్వరా నీవు రజోగుణంబున నఖిలంబు సృజియించి కారణరూపంబునఁ దదనుప్రవిష్టుండ వై శ్రుతదృష్టకార్యరూపప్రపంచాకారంబున దీపించుచుందువు కార్యరూపచరాచరదేహంబులు నై ప్రకాశించుచందంబున నొక్కండవు కారణహితుండవు నాత్మతంత్రుండవు నై యుండియు విశ్వాకారంబునఁ బెక్కగుదువు సృష్టిస్థితిలయంబులం జేయుచుండియు విజ్ఞానమూర్తి వగుటం బరిభ్రాంతుం డైనజీవునిభంగి గుణకర్మబద్ధుండవు కావు కావున సిద్ధంబు తన్నిమిత్తంబు బంధహేతువును సిద్ధింపదు. 1500

సీ. పరఁగ జీవునికైన బంధమోక్షము లంట వంటునే పరతత్త్వ మైననిన్ను
నంటునే యీశ దేహాద్యుపాధులు ననిర్వచనీయములు గాన వరుస నీకు
జన్మంబు జన్మసంశ్రయభేదమును లేవు కావున బంధమోక్షములు లేవు
గణుతింప నిన్నులూఖలబద్ధుఁ డనుటయు నహిముక్తుఁ డనుటయు నస్మదీయ

ఆ. బాలబుద్ధి గాదె పాషండముఖరమార్గములచేత నీజగద్ధితార్థ
మైనవేదమార్గ మడఁగి పో వచ్చిన, నవతరించి నిలుపు దంబుజాక్ష. 1501

క. ఆనీవు ధరణిభారము, మానిచి రక్కసుల నెల్ల మర్దించుటకై
యానకదుందుభియింటను, మానుగ జన్మించితివి సమంచితకీర్తిన్. 1502

మ. త్రిజగత్పావనపాదతోయములచే దీపించి వేదామర
ద్విజముఖ్యాకృతి వైననీవు కరుణన్ విచ్చేయుటం జేసి మా
నిజగేహంబులు ధన్యతం దనరెఁ బో నిన్నార్య లర్చింపఁగా
నజితత్వంబులు వారి కిత్తు వనుకంపాయత్తచిత్తుండ వై. 1503

శా. ఏపుణ్యాతిశయప్రభావముననో యీజన్మమం దిక్కడన్
నీపాదంబులు గంటి నిన్నెఱిఁగితిన్ నీవుం గృపాళుండ వై
నాపై నర్మిలిఁ జేసి మాన్పఁ గదవే నానాధనాగారకాం
తాపుత్రాదులతోడిబంధనము భక్తవ్రాతచింతామణీ. 1504

వ. అని పలికిన నగుచు నక్రూరునికి మాటలవలన సంసారబంధం బగుమోహంబుఁ గీలుకొలుపుచు హరి యి ట్లనియె. 1505

కృష్ణుం డక్రూరుని హస్తినాపురంబునకుఁ బంపుట

క. బంధుండవు సద్యోహిత, సంధుండవు వావిఁ జూడ జనకుఁడవు కృపా
సింధుండ వెల్లగుణముల, సంధుండవు గావు ప్రోవ నర్హుఁడ వెందున్. 1506

చ. కొలుతురు మర్త్యు లిష్టములు గోరి శిలామయదేవసంఘముల్
జలమయతీర్థసంఘమును సంతతము న్నటు వారు గొల్వఁగా
వల దన రాదు గాక భగవత్పదభక్తుల రైనమీ క్రియన్
సొలయక దేవతీర్థములు చూచినయంతనె కోర్కు లిచ్చునే. 1507

వ. మహాత్మా పరమభాగవతుండ వైననీవు మా కభీష్టంబు లొనరింప నర్హుండవు వినుము పాండురాజు పరలోకగతుం డైనఁ గుంతీసహితు లైనపాండవులు ధృతరాష్ట్రశాసనంబునఁ గరిపురంబున నున్నవా రట నిజపుత్రమోహితుం డగు నయ్యంధనృపతి వారియందు సమత్వంబునం జరింపం డటుగావున. 1508

క. వారలు బంధులు గావున, వారలకును మే లొనర్చి వా రలరంగా
వారింప వలయు దుస్థితి, వారిజరిపువంశ పొమ్ము వారిం జూడన్. 1509

వ. అని పలికి సంకర్షణోద్ధవసహితుం డై హరి నిజగృహంబునకుం జనుటయు నక్రూరుండు కౌరవరాజధాని యగుకరిపురి కరిగి యందు ధృతరాష్ట్రభీష్మ విదురబాహ్లీకభారద్వాజగౌతమదుర్యోధనకర్ణాశ్వత్థామాదులం గుంతీసహితు లైనపాండవులం దక్కినబంధువులనుం గని యథోచితసత్కారంబుల నంది తద్వర్తనంబు లెఱింగికొనుచుఁ గొన్నిదినంబు లుండ నొక్కనాఁడు విదురుండు విన నేకతంబున నక్రూరునికిం గుంతి యిట్లనియె. 1510

శా. అన్నా తల్లులుఁ దండ్రులున్ భగినులు న్నల్లుండ్రు మద్భ్రాతలున్
నిన్నుం బొ మ్మనువేళ నే మనిరి మా నెవ్వాల్ విచారింతురే
యున్నారా సుఖయుక్తు లై మృగి వృకవ్యూహంబులో నున్న రే
ఖ న్నే నిక్కడ నున్నదానఁ గుమనః కౌరవ్యమధ్యంబునన్. 1511

మ. కఱపించెన్ ఫణికోటిచే లతికలం గట్టించి గంగానదిన్
వెఱఁ ద్రోపించె విషాన్వితాన్న మొసఁగెన్ నిద్రారతిం జెంది యే
మఱి యుండం బొడిపించె నాయుధములన్ మత్పుత్రులం దేమియుం
గొఱగాఁ డీధృతరాష్ట్రసూనుఁడు మహాక్రూరుండు గార్యంబులన్. 1512

మ. బలుఁడుం గృష్ణుఁడు నెన్నఁ డైన దమలో భాషించి మేనత్తబి
డ్డలకున్ మేలు దలంతురే వగపులన్ డయ్యంగఁ బాలై రయో
జలజాతాక్షుఁడు భక్తవత్సలుఁ డిలాచక్రంబు భాగించి యి
మ్ముల నిప్పించునె నాకుమారకులకున్ ముఖ్యప్రకారంబునన్. 1513

వ. అని పలికి కృష్ణునిఁ జిత్తంబున నిల్పి నమస్కరించి సంకీర్తనంబు చేసి సర్వాత్మక సర్వపాలక పుండరీకాక్ష శరణాగత నైననన్ను రక్షింపు మని పగచు చున్న కుంతికి నక్రూరుండు విదురసమేతుం డై ప్రియవచనంబుల దుఃఖోపశమనంబు నేసి వీడ్కొని బంధుమిత్రమధ్యంబున సుఖోపవిష్టుం డై యున్నధృతరాష్ట్రున కి ట్లనియె. 1514

ఉ. నీయనుజుండు పాండుధరణీవిభుఁ డీల్గిన నీవు భూమి ధ
ర్మాయతబుద్ధి నేలుచుఁ బ్రజావళిఁ గాచుచు గౌరవంబుతోఁ
బాయక లోకులందు సమభావన చేసితివేనిఁ గీర్తియుఁ
శ్రేయము గల్గు వే ఱొకటి సేసిన దుర్గతి గల్గు భూవరా. 1515

సీ. అవనీశ పాండవులందు నీనందనులందు సమానుండ వగుట బుద్ధి
యెవ్వనితో యోగ మిం దెవ్వనికి నిత్య మంగనాగారపుత్రాదికముల
వలన నయ్యెడి దేమి వసుమతి నొకజంతు వుదయింప నొకజంతు వుక్కడంగు
నొకఁడు పుణ్యముఁ జెంద నొకఁడుపాపమునొందు మీనజీవనభూతమిళితజలము

ఆ. తత్తనూజ లెట్లు ద్రావుదు రట్లు మూఢాత్మువిత్త మెల్ల నపహరింతు
రహితు లైనకొడుకు లటు మీఁద మనిరైన, జచ్చిరైనఁ దండ్రి జాడఁ జనరు.

క. కావున మూఢాత్ముఁడ వై, నీ వార్జించినధనంబు నీపుత్రులు దు
ర్భావులు పుచ్చుకొనంగా, భూవర నిందితుఁడ వగుదు భూనాకములన్. 1517

శా. నిందం బొందకు మయ్య యీతనువు దా నిద్రాకళాదృష్ట మా
సందోహంబువిధంబు నిల్వదు సుమీ జాత్యంధతం బొందియుం
మంద ప్రజ్ఞత లేల చేసెదవు సమ్యగ్జ్ఞానచక్షుండ వై
సందేహింపక యిమ్ము పాండవులకుం సర్వంసహాభాగమున్. 1518

వ. అనిన ధృతరాష్ట్రుం డి ట్లనియె. 1519

సీ. నీమాట మంచిది నిశ్చయ మగు నైన నస్థిరం బైన నాయంతరంగ
మందు నిల్వదు సుదామాచలస్ఫటికశిలాతలోద్యతతటిల్లతికభంగి
నమృతంబు నొందియు నానందితుఁడు గాని నరుమాడ్కి నేను నానంద మొంద
నీశ్వరాజ్ఞావిధ మెవ్వఁడు దప్పింపనోపు విజ్ఞానినై యుండి నైన

ఆ. విశ్వ మెల్ల జేసి విభజించి గుణముల, నెవ్వఁ డనుసరించె నెవ్వఁ డవని
భార మెల్లఁ బాయఁ బ్రభవించె దేవకి, కెవ్వఁ డాత్మతంత్రుఁ డీశ్వరుండు.

వ. అట్టికృష్ణునకు నమస్కరించెద నానందనందనునిదివ్యచిత్తంబునం గలతెఱంగున బ్రదుకం గలవార మని వీడ్కొలిపిన నక్రూరుం డతనితలం పెఱింగి యి ట్లనియె నీతలంపుఁ గనుంగొంటి నీ కిష్టం బగునట్లు వర్తింపు మని పలికి మరలి మథురకుం జనుదెంచి తదీయవృత్తాంతంబు రామకృష్ణుల కెఱింగించె నంతఁ గంసభార్యలగు నస్తియుఁ బ్రాప్తియు విధవలై దుఃఖించుచుం దమతండ్రి

యైనజరాసంధుకడకుం జని. 1521

శా. వాండ్రున్ వీండ్రును రాజులే యనుచు గర్వప్రౌఢితో యాదవుల్
వేండ్రం బైనబలంబుతో మథురకున్ వే వచ్చి నిష్కారణం
బాండ్రన్ బిడ్డలు బంధులన్ విగవఁ గంసాదిక్షమానాథులం
దండ్రీ చంపిరి కృష్ణుచేత నిటు వైధవ్యంబు వచ్చెం జుమీ. 1522

వ. అనిన విని ప్రళయకాలానలంబు తెఱంగున మండిపడి శోకరోషంబులు బంధురంబులుగా జరాసంధుం డిట్లనియె. 1523

శా. ఏమీ కృష్ణుఁడు కంసునిన్ రణములో హింసించె నో చెల్ల నా
సామర్థ్యంబు దలంపఁ డించుకయు మచ్చండప్రతాపానలో
ద్దామార్చుల్ వడి నేఁడు గాల్చు యదుసంతానాటవీవాటికన్
భూమిం గ్రుంగిన నింగిఁ బ్రాఁకిన మహాంభోరాశిలోఁ జొచ్చినన్. 1524

క. యాదవవిరహిత యగుఁ బో, మేదిని నాచేత నేఁడు మీఁదుమిగిలి సం
పాదితబలు లై హరిరుద్రాదులు నింద్రాదు లెవ్వ రడ్డం బైనన్. 1525

జరాసంధుఁడు మథురమీఁద దండెత్తి వచ్చి కృష్ణునితో యుద్ధముసేయుట

వ. అని పలికి సమరసన్నాహసంకులం బగుచిత్తంబునఁ గోపంబు దీపింప సంగరభేరి వ్రేయించి కదలి. 1526

క. దక్షుం డై యిరువదిమూఁ, డక్షౌహిణు లైన బలము లనుగతములుగా
నాక్షణమ జరాసంధుఁడు, ప్రక్షోభముతోడ మథుర పైఁ జనియె నృపా. 1527

క. గంధేభతురగరథభట, బంధురచరణోత్థితోగ్రపాంసుపటలయో
గాంధీభూతము లై దివి, మంధరగతి నడచె నపుడు మార్తాండహరుల్. 1528

వ. ఇట్లు చని నిరంతరకిసలయపత్రకోరకకుసుమఫలభారవినమితవృక్షవిలసితమహో
ద్యానంబును సుద్యానవనభాగవలమానజలోన్నయనదారుయంత్రలతానిబద్ధ
కలశవిముక్తసలిలధారాశీకర పరంపరాసంపాదిత వర్షాకాలంబును గాలకింకర
సదృశవీరభటరథతురగసామజానీకసంకులంబును గులాచారధర్మప్రవీరపౌరజన
భాసురంబును సురాభేద్యమానమహోన్నతాట్టాలకయంత్రభయంకరప్రాకార
చక్రంబును జక్రసారసహంసాదికలకలారావకలితసరోవరంబును సరోవరసం
ఫుల్లహల్లకకమలపరిమళమిళితపవనవిరాజితంబును జితానేకమండలేశ్వరభూషణ
మణిగణరజోనివారితమదగజేంద్రదానజలప్రభూతపంకంబును బంకరహిత
యాదవేంద్రదత్తసువర్ణాచల కల్పతరు కామధేను సమ్మర్దితవిద్వజ్జననికేతనంబును
కేతనసన్నిబద్ధచామరమయూరచాపశింజినీనినదపరిపూరితాభ్రంబును నభ్రంలి
హమహాప్రాసాదసౌధగవాక్షరంధ్రనిర్గత ఘనసారధూపధూమపటలవిలోకనసం
జనిత జలధర భ్రాంతివిభ్రాంతశిఖండితాండవరుచిరంబును జిరతరానేక దేవాలయ
జోఘుష్యమాణతూర్యనినద పరిభావిత పారావారకల్లోలఘోషంబును ఘోష

కామినీప్రాణవల్లభబాహాదండపరిరక్షితంబు నై పరులకు నలక్షితం బైనమథు
రానగరంబు నేరి వేలాలంఘనంబు సేసి వెల్లివిరిసినమహార్ణవంబు తెఱంగునఁ బట్ట
ణంబునకు ముట్టడంబు చేసి చుట్టును విడిసిన జరాసంధునివేలంబుఁ గనుంగొని
బలానుజుం డగుహరి దనమనంబున. 1529

శా. ఐదున్నాలుగునాలు రెండునిరఁ మూఁడక్షౌహిణుల్ సుట్టి సం
ఛాదించెం బుర మెల్ల మాగధు నెడక్ సామంబు దానంబు సం
భేదంబుం బని లేదు దండవిధి శోభిల్లం బ్రయోగించి యీ
భూదేవీవరభార మెల్ల నుడుపం బోలుక్ జయోద్భాసి నై. 1530

క. ఏ నవతరించు టెల్లను, మానుగఁ జతురంతధరణిమండలభరముక్
మానుపుకొఱకుం గాదే, పూనెద నిది మొదలు దగిలి భూభర ముడుపన్. 1531

ఆ. మగధనాథుఁ బోర మడియింపఁ బోలదు
మడియ కున్న వీఁడు మరలి మరలి
బలముఁ గూర్చుకొనుచుఁ బఱతెంచుఁ బఱతేఁ
ద్రుంప వచ్చు నేలదొసఁగు దొఱఁగ. 1532

వ. అని యిట్లు తలపోయు చున్నసమయంబున నభోభాగంబున నుండి మహాప్రభాస
మేతంబులును సపరిచ్ఛద సూతంబులును ననేకబాణబాణాసనచక్రాదివివిధా
యుధోపేతంబులు నైనరథంబులు రెండు మనోరథంబులు పల్లవింప దైవయో
గంబునఁ జేర వచ్చినం జూచి హరి సంకర్షణున కిట్లనియె. 1533

శా. కంటే రామ రథంబు లాయుధములుక్ గాఢప్రకాశంబు లై
మింటక్ వచ్చెను వీనిఁ గైకొని సురల్ మెచ్చక్ నృపశ్రేణులక్
బంటింపం బని లేదు చంపుము ధరాభారంబు వారింపు మీ
వెంటక్ నీయవతారముక్ సఫల మౌ వేవేగ లె మ్మాజికిన్. 1534

వ. అని పలికి. 1535

క. ఖరు లై దృఢకవచధను, శ్శరు లై యధిగతరథానుచరు లై మదవ
త్కరు లై ఘనహరు లై బల, హరు లయ్యెడ నాజి కేఁగి రతిభీకరు లై. 1536

వ. ఇట్లు సమరసన్నాహంబునం బురంబు వెడలి. 1537

ఉ. అన్యులు దల్లడిల్ల దనుజాంతకుఁ డొత్తె గభీరఘోషకా
ఠిన్యమహాప్రభావవికటీకృతపద్మభవాండజంతుచై
తన్యము ధన్యముక్ దివిజతాపసమాన్యముఁ బ్రీతభక్తరా
జన్యము భీతదుశ్చరితశాత్రవసైన్యముఁ బాంచజన్యమున్. 1538

క. సింధురభంజనపూరిత, బంధురతరశంఖనినదభారమున జరా
సంధునికిం గలసైన్యము, లంధము లై సంచలించె నాహవభూమిన్. 1539

వ. అయ్యవసరంబున మాగధుండు మాధవున కిట్లనియె. 1540

సీ. అదలించి రొప్పంగ నాలమందలు గావు గంధగజేంద్రసంఘములు గాని
పరికించి వినఁగ నంభారవంబులు గావు వాజీంద్రహేషారవములు గాని
పదహతిఁ గూల్పంగఁ బ్రాఁతబండ్లివి గావు నగసమానస్యందనములు గాని
ప్రియము లాడంగ నాభీరలోకము గాదు కాలాభవైరివర్గంబు గాని
తే. యార్ప వనవహ్ని గాదు బాణాగ్ని గాని
మఱియ బృందావనము గాదు మొనలు గాని
యమున గాదు నటింప ఘోరాజి గాని
పోరు నీ కేల గోపాల పొమ్ము పొమ్ము. 1541

మ. తరుణిం జంపుటయో బకుం గెడపుటో ధాత్రీజముల్ గూల్చుటో
ఖరముం ద్రుంచుటయో ఫణిం బఱపుటో గాలిన్ నిబంధించుటో
గిరి హస్తంబునఁ దాల్చుటో లయమహాగ్నిస్ఫారదుర్వారదు
ర్భరబాణాహతి నెట్లు నిల్చెదవు సప్రాణుండ వై గోపకా. 1542

వ. అదియునుం గాక. 1543

సీ. గోపికావల్లకీఘోషణంబులు గావు శింజినీరవములు చెవుడుపఱుచు
వల్లవీకరముక్తవారిధారలు గావు శరవృష్టిధారలు చఱుకు నేయు
ఘోషాంగనాపాంగకుటిలాహతులు గావు నిశితాసినిహతులు నిగ్రహించు
నాభీరకామినీహస్తాబ్జములు గావు ముష్టిఘాతంబులు మురువు డించు
తే. నల్లవ్రేపల్లెగాదు ఘోరావనీశ, మకరసంఘాతసంపూర్ణమగధరాజు
వాహినీసాగరం బిది వనజనేత్ర, నెఱసి నిను దీవికైవడి నేఁడు ముంచు. 1544

వ. అనిన శ్రీహరి యిట్లనియె. 1545

ఉ. పంతము లేల తొల్లి జనపాలురఁ బోరుల గెల్చినాఁడ వం
త్రంతియ చాలదే బిరుదు లాడుట బంటుతనంబు త్రోవయే
యింతటఁ దీఱెనే మగధ యేటికి బ్రేలెదు నీవ యేల క
ల్పాంతమహోగ్రపావకుని నైన హరింతు వరింతు సంపదన్. 1546

క. గోపాలుఁడ వని పలికితి, భూపాలక దీన నేమి పోరాడంగా
గోపాలమహీపాల, వ్యాపారాంతరము దెలియ వచ్చుం బిదపన్. 1547

వ. అనిన రోషబంధురుం డై జరాసంధుం డిట్లనియె. 1548

ఉ. బాలుఁడ వీవు కృష్ణ బలభద్రునిఁ బంపు రణంబు నేయ గో
పాలకబాలుతోడ జనపాలశిఖామణి యైనమాగధుం
డాలము నేసె నంచు జను లాడెడిమాటకు సిగ్గు పుట్టెడిం
జాలుఁ దొలంగు దివ్యశరజాలుర నమ్ము జయింప వచ్చునే. 1549

వ. అనిన నగధరుం డిట్లనియె. 1550

క. పొగడుకొనుదురె శూరులు, మగఁటిమిఁ జూపుదురు గాక మాగధ నీకుఁ

మగతనము గలిగెనేనిం, దగు మెఱయ వికత్థనములు దగ వీపోరన్. 1551

వ. అనిన రోషించి. 1552

చ. పవనుఁడు మేఘరేణువుల భానుకృశానులఁ గప్పుకైవడిన్
వివిధబలౌఘముం బనిచి వేగమ మాగధుఁ డావరించె భూ
మ్యవనచరిష్ణులం గుమతావనినాథనిరాకరిష్ణులన్
దివిషదలంకరిష్ణుల నతిస్థిరజిష్ణుల రామకృష్ణులన్. 1553

మ. హయహేషల్ గజబృంహితంబులు రథాంగారావముల్ శింజినీ
చయటంకారములున్ వివర్థితగదాచక్రాస్త్రనాదంబులున్
జయశబ్దంబులు భేరిభాంకృతులు నిస్సాణాదిఘోషంబులున్
భయదప్రక్రియ నొక్కవీఁక నెగసెన్ బ్రహ్మాండభేదంబుగన్. 1554

వ. మఱియు నయ్యెడ మాగధమాధవవాహినులు రెండు నొండొంటిం దాఁకి రౌద్రంబున సంవర్తసమయసముద్రంబులుభంగి నింగికిం బొంగి చెలంగి చలంబునం దలపడి పోరునెడ మసరు కవిసి మహారణ్యంబులు వెలువడి మార్కొనుమదగజంబులమాడ్కిని మహోత్కంఠంబు లగుకంఠీరవంబులతెఱంగున దుర్లభంబు లగుశరభంబులచాడ్పునం బ్రచండంబు లగుగండభేరుండంబులగమనికం దమతమమొనలకుం దలకడచి వీరరసంబు వివిధరూపంబులై నవిధంబునం బదుగురు నార్వురు వేవురు గముల్లై కులకుధరగుహాంతరాళంబులు నిండ సింహనాదంబు లొనర్చుచు నార్చుచు నట్టహాసంబులు సేయుచు నరివీరుల రోయుచుఁ బటహకాహళభేరీశంఖశబ్దంబులకు నుబ్బుచు గర్వంబునం బ్రబ్బుచు గదల వ్రేయుచుఁ గాండంబుల నేయుచు ముద్గరంబుల నొత్తుచు ముసలంబుల మొత్తుచు గుంతంబుల గ్రుచ్చి యెత్తుచుఁ గరవాలంబులం ద్రెంచుచుఁ జక్రంబులం ద్రుచుచు శస్త్రంబులం దఱుఁగుచుఁ జిత్రంబుగఁ దిరుగుచుఁ బరిఘంబులఁ ద్రిప్పికొట్టుచుఁ బ్రాసంబులం బెట్టుచు శూలంబులఁ జిమ్ముచు సురియలఁ గ్రుమ్ముచు బహుభంగులఁ బరాక్రమించువీరభటులును నిబిడనీరంధ్రనేమినిర్ఘోషంబుల నాకాశంబు నిరవకాశంబుగ ననర్గళచక్రమార్గంబులం బడుపదాతులు చదియ నరదంబులు దోలి వివిధాయుధప్రయోగంబులవైరుల వ్రచ్చి చిందఱవందఱలాడు రథికులును రథికశరపరంపరలఁగంపింపక మహామోఘమేఘధారలకుఁ జలింపనిధరణీధరంబులచాడ్పున రథంబులకుం గవిసి కల్పాంతకాలదండిదండప్రచండంబు లగు శుండాదండంబులు సాఁచి పూఁచి కడనొగ లొడిసి తిగిచి కుదిచి విఱిచి కూబరములు నుఱుములుగ జిఱజిఱం ద్రిప్పివైచియు భటులఁ జటులగతిం బంతులక్రియ నెగుర వైచి దంతంబుల గ్రుచ్చియు ఘోటకంబుల వ్రచ్చియు విచ్చలవిడిం దిరుగుకరులును వజ్రివజ్రధారలకుం దప్పి కకుప్పులకు నెగయుఱెక్కలు గల గిరులసిరులం బక్కెరలతోడ హేషారవభీషణంబులై మనోజవంబు లగుతురం

గంబులం బఱపి తురంగపదపాంసుపటలప్రఘాతబహుళాంధకారంబులు గరకలి
తకఠోరఖడ్గమరీచిజాలంబు నివారించుచు నానాప్రకారంబులం బ్రతివ్యూహం
బులం జించి చెండాడు రాహుత్తులు గలిగి సంగ్రామంబు భీమం బయ్యె నందు.

క. చెడురథములుఁ దెగుహరులును, బడుకరులునుమడియుభటులుఁబఱచురుధిరముల్
మడియుతల లొఱగుతనువులు, పొడియగుతొడవులునుమధురిపుని దెసఁగలిగెన్.

క. భీతం బై హతసుభట, వ్రాతం బై భగ్నతురగవారణరథసం
ఘాతం బై విజయ శ్రీ, వీతం బై యదుబలంబు విఱిగె నరేంద్రా. 1557

శా. యోధాగ్రేసరుఁ డీహలాయుధుఁడు లోకోత్కృష్టబాహాబల
శ్రీధారేయుఁడు కృష్ణుఁ డిట్టిఘనులం జిత్రంబు నేఁ డిట్లు సం
రోధించెన్ బలముం దెరల్చె మగధేంద్రుం డంచు నీక్షించుచున్
సౌధాగ్రంబులఁ బౌరకాంతలు మహాసంతప్తలై రెంతయున్. 1558

వ. ఇట్లు దనమొనలు విఱిగి పాఱినం గనుంగొని సమరసంరంభంబున హరి విశ్వం
భరాభరణవేదండశుండాభంబు లగుబాహుదండంబులు వెంచి విజృంభించి
బ్రహ్మాండకుహరకుంభపరిస్ఫోటనం బగుపాంచజన్యనినదంబు నిబిడనిర్ఘాతశబ్దం
బుగా నుదంచితపింఛదామంబు సుక్రందనచాపంబుగాఁ బ్రశస్తహస్తలాఘవం
బున శరాకర్షణసంధానమోక్షణంబు లేర్పడక నిర్వక్రచక్రాకారంబుతోడ
మార్తాండమండలప్రభాప్రచండం బగుశార్ఙ్గకోదండంబులు క్రొమ్మెఱుంగుగా
దిగ్గజేంద్రకర్ణభీషణంబు లగుగుణఘోషణంబులు ఘుమఘుమారావదుస్స
హంబు లయినగర్జనంబులుగా రథతురంగమరింఖాసముద్ధూతపరాగపటల
పరంపరాసంపాదితపుంజీభూతం బగుపెంజీకటి యిరులు గా నసమసమరస
న్నాహచాతురీవిశేషంబులకుం జొక్కి నిక్కి కరంబు లెత్తి నర్తనంబులం బ్రవ
ర్తించునారదహస్తవిన్యాసంబులు లీలాతాండవమండితమహోత్కంఠంబు లగు
నీలకంఠంబులు గా సుందరస్యందన నేమినిర్ఘోషభీతు లయి కుంభికుంభం
బులపై వ్రాలువీరులు మత్తమయూరకేకారవచకితు లై యువతికుచకుంభ
ములమీఁద వ్రాలెడుకాముకులు గా నానానరేంద్రరక్తపిపాసాపరవశంబులై
వాచఱచు చున్నభూతవ్రాతంబులు వర్షవర్షాతినిస్వనంబు లొసంగుచాతకం
బులుగా నభంగసంగరప్రేరకుండగుహలాయుధుండు వృష్టికారణం బగుమంద
సమీరణంబుగా ననల్పకల్పాంతకాలనీలవలాహకంబుభాతిం బరఁగు మేనిచాయ
తోడం దోయజనాభుం డరాతిచతురంగదేహక్షేత్రంబులం బుంఖానుపుం
ఖంబులుగ నసంఖ్యాతబహువిధదివ్యబాణవర్షంబులు గురియు నెడ శస్త్రాస్త్ర
పరంపరాసంఘట్టనజనితంబు లగుమిడుఁగుఱులు వర్షాకాలవిహితవిద్యోతమాన
ఖద్యోతంబులును విశిఖవికీర్ణవీరకోటీరఘటితపద్మరాగశకలంబు లింద్రగోపం
బులును మహితమార్గణవిదళితమత్తమాతంగకుంభమౌక్తికంబులు వడగండ్లును

జటులార్ధచంద్రశరచ్ఛిన్నచరణంబు లయి కృష్ణ కృష్ణ నిలు నిలు మని పలుకుచుం
గూలెడు మేనులు కృషీవలకరపరశుధారావిదళితమూలవిశాలసాలంబులును
భాసురభల్లభగ్నంబు లయినవదనగహ్వరంబులవలన డుల్లెడుదంతపుంజంబులు
మాలతీకుసుమమంజరులును నవ్యనారాచభిన్నదేహంబు లయి దిగ్గనఁ గ్రొగ్గండ్ల
వలన వెడలురక్తస్యందసందోహంబులతో సంచరింపక ప్రాణంబులు విడుచు
శుండాలంబులు సెలయేఱులతోడికొండలును ఘోరకాండఖండితంబు లయిన
భుజాదండంబులతోడఁ గలసి పడినవజ్రమయకంఠికాభరణంబులు భోగిభోగ
సమేతకేతకీసుమంబులును బ్రళయార్ణవకల్లోలశబ్దసన్నిభంబు లయినభేరీరవం
బులు భీకరభేకనికరారవంబులును దారుణేషువిలూనవాహవారణ మనుజమస్తి
ష్కంబు రొంపియు నై సొంపుమెఱయ నాభీలకీలాలప్రవాహంబులు ప్రవహించె
నందు భుజంబులు భుజంగంబులుగఁ గపాలంబులు కమఠంబులుగ శిరోజంబులు
శైవాలంబులుగఁ గరంబులు మీనంబులుగ హయంబులు నక్రంబులుగ గజంబు
లు దీవులుగ ధవళచ్ఛత్రంబులు నురువులుగఁ జామరంబులు గలహంసంబులుగ
భూషణరత్న రేణురాసులు పులినంబులుగ నొప్పె నప్పుడు. 1559

లయవిభాతి. హసితహరినీలనిభవసనము విశాలకటి
నసమనయనాద్రిపరిలసిత మగు మేఘో
ల్లసనము వహింపఁ గరకిసలయము హేమమణి
విసరవలయద్యుతులు దెసలతుదలందుం
బసలు గురియంగ సరభసమున బలుండు దర
హసితము ముఖాబ్జమున నెసఁగ ఘనకాలా
యసమయమహోగ్రతరముసలము వడిన్ విసరి
కసిమసఁగి శత్రువుల నసువులకుఁ బాపెన్. 1560

లయవిభాతి. ప్రలయసమయాంతకుని చెలువునఁ గటాక్షముల
నలఘుచటులాగ్నికణములు సెదరఁ గోలా
హలముగ సువర్ణ మణివలయనిచయోజ్జ్వలిత
హలము వడిఁ జాఁచి శిరములు నురములు న్ని
ర్దళితములుగన్ శకలములుగ నొనరింపఁ గని
బెలుకుఱి జరాసుతునిబలము రణవీధిం
జలితదనుజావలికి బలికి భయభీతసుర
ఫలికిఁ ద్రిజగచ్ఛలికి హలికిఁ దలడించెన్. 1561

శా. రోషోద్రేకకళాభయంకరమహారూపంబుతో నొక్కచే
నీషాదండము సాఁచి లాంగలము భూమీశోత్తమగ్రీవలన్
భూషల్ రాలఁ దగిల్చి రాఁ దిగిచి సంపూర్ణోద్ధతిన్ రోఁకటన్

వేషంబుల్ సెడ మొత్తె రాముఁడు రణోర్విన్ నెత్తురుల్ జొత్తిలన్. 1563

క. హాలిహలహ్యాతకరికుంభ, స్థలముక్తాఫలము లోలిఁ దనరెఁ గృషికలాం
గలమార్గకీర్ణబీజా, వలికైవడి నద్భుతాహవక్షేత్రమునన్. 1563

క. తఱిమి హాలి హలాగ్రము విసరుచు
నెఱిఁ గడిసిన బెగడి విమతనికరము లెడ లై
వెఱఁగుపడు నోడుఁగు నడఁగును
మఱుఁగడుఁ జెడు మడిఁగూఁ బోఁలు మురలుం జెరలున్. 1564

క. హరి తిగ్మగోశతంబుల, హరిదంతర మెల్లఁ గప్పునాకృతిఁ గడిమిన్
హరి తిగ్మగోశతంబుల, హరిదంతర మెల్లఁ గప్పె నతిభీకరుఁ డై. 1565

సీ. పదుగు రేగురు దీర్ఘబాణముల్ గాఁడిన గుదులు గ్రుచ్చినభంగిఁ గూలువారుఁ
దలలు ద్రెవ్విన మున్ను దారు పీఠించిన వారల నొప్పించి వ్రాలువారుఁ
బదములు దెగి పడ్డ బాహులఁ బోరి నిర్మూలితబాహు లై మ్రొగ్గువారు
క్షతముల రుధిరంబు జల్లింప నిర్ఝరయుతశైలములభంగి నుండువారు

తే. భ్రాతృపుత్రమిత్రబంధువుల్ వీఁగిన, నడ్డ మరుగుదెంచి యడఁగువారు
వాహనములు దెగిన వడి నన్యవాహనా, ధిష్ఠు లగుచు నెదిరి ద్రెళ్లువారు. 1566

మఱియును. 1567

మ. ఈ కాయంబులఁ బాసినంతటనె మా కెగ్గేమి జేతృత్వమున్
నీకుం జెల్లదు కృష్ణ నిర్జరుల మై నిన్నోర్తు మా మీఁదటన్
వైకుంఠంబున నంచుఁ బల్కుక్రియ దుర్వారాస్త్రభిన్నాంగు లై
యాకంపింపక కొంద ఱాడుదురు గర్వాలాపముల్ కృష్ణునిన్. 1568

ఇవ్విధంబున. 1569

జగతీశ యేమి సెప్పుదు, నగణితలయవార్ధిభయద మై మూఁగినయ
మ్మగధేశుబలము నెల్లను, దెగఁ జూచిరి హరియు హాలియుఁ దీవ్రక్రీడన్. 1570

భువనభవస్థితివిలయము, లవలీలం జేయుహరికి నరినాశన మెం
తవిషయ మైన మనుజుఁ డై, భవ మొందుటఁ జేసి పొగడఁబడియెం గృతులన్.

ఆసమయంబున. 1572

అంహఃకర్ములు దల్లడిల్ల భయదాహంకారుఁ డై సీరి దో
రంహః బొప్ప హలాహతిన్ రథధనూరథ్యంబులం గూల్చి త
త్సంహారస్ఫ్రహ: జొచ్చి పట్టెను జరాసంధున్ మదాంధున్ మహా
సింహంబుం బ్రతిసింహముఖ్యము బలశ్రీఁ బట్టునే ర్పేర్పడన్. 1573

ఇట్లు పట్టుకొని. 1574

కుంఠితు లై పరుల్ బెగడ ఘోరబలుండు బలుండు వాని సో
ల్లుంఠము లాడుచున్ దిగిచి లోకభయంకర మైనముష్టిచేఁ

[illegible]ంగరగనాసుఁ జేసి శమకంబున మొత్తఁగ భూభరక్షమో
త్కంఠుఁడు చక్రి మీఁదెఱిఁగి కార్యము గల్దని మాన్పి యిట్లనున్. 1575

శా. దోర్గర్వంబున లేదు పొమ్ము బలసందోహంబులం దెమ్ము చే
తగ్గర్వం బెడలంగ నమ్ము రిపులం దండింపు కాదేని భూ
స్వర్గఖేలజ్జన మెల్ల మెచ్చ నృప నీశౌర్యోన్నతుల్ సూపి మే
దగ్ఖండంబులు భూతముల్ దినఁ దనుత్యాగంబు సేయం దగున్. 1576

వ. అని నగుచు విడిపించిన చిడిముడికి నగ్గలం బయినసిగ్గునఁ గ్రుగ్గి నెమ్మొగంబు సూపక కోపకపటభావంబులు మనంబునం బెనంగొనఁ దపంబు చేసియైన వీరలం జయించెద నని పలాయితులైన రాజులం గూడికొనుచు జరాసంధుండు దిరిగి చనియె సురలు గుసుమవర్షంబులు గురియ హలియు హరియును మథురానగరజనవందిమాగధజేగీయమానులై వీణావేణుమృదంగశంఖదుందుభినినదంబు లాకర్ణించుచు మృగమదజలసిక్తవిమలవీథికాశతంబును వివిధచిత్రకేతనాద్యలంకృతంబును సువర్ణమణిమయజయస్తంభనిబద్ధతోరణసంయుతంబును వేదనాదనినాదితంబును సంతుష్టజనసంకులగోపురంబునైనపురంబుఁ బ్రవేశించి రందు.

ఉ. వెల్లువలైనవైరినృపవీరుల నెల్ల జయించి వీటికిం
బల్లిదులైనకృష్ణబలభద్రులు వచ్చుచు నున్నవారు రం
డుల్లము లారఁ జూత మని యున్నతసౌధము లెక్కి వారిపైఁ
బల్లవపుష్పలాజములు పౌరపురంధ్రులు సల్లి రెల్లెడన్. 1578

వ. ఇట్లు పురంబు ప్రవేశించి యుద్ధప్రకారం బెల్ల నుగ్రసేనున కెఱింగించి కృష్ణుం డిచ్ఛావిహారంబుల నుండె మఱియు నెక్కువమత్సరంబున నమ్మాగధుండు మహీమండలంబునం గలదుష్టమహీపతుల నెల్లం గూడికొని సప్తదశవారంబులు సప్తదశాక్షౌహిణీబలసమేతుండై మథురానగరంబుపై విడిసి మాధవభుజాప్రాకారరక్షితు లగుయాదవులతోడ నాలంబు చేసి నిర్మూలితబలుండై పోయి క్రమ్మఱ నష్టాదశయుద్ధంబునకు వచ్చునెడం గలహవిద్యావిశారదుం డగునారదుండు కాలయవనుకడకుం జని యిట్లనియె. 1579

మ. యవనా నీవు సమస్తభూపతుల బాహాఖర్వగర్వోన్నతిం
బవనుం డభ్రముల న్హరించుపగిదిన్ భంజించియు న్నేల యా
దవులన్ గెల్వవు వారలన్ మఱచితో దర్పంబు లేకుండితో
యవివేకస్థితి నొందితో వెఱచితో హైన్యంబునుం జెందితో. 1580

క. యాదవులలోన నొక్కఁడు, మేదినిపై సత్త్వరేఖ మెఱసి జరాసం
ధాదులఁ దూలం దోలెను, బాదృశుఁ డిల లేఁడు వినవె తత్కర్మంబుల్. 1581

వ. అనిన విని కాలయవనుం డిట్లనియె. 1582

శా. ఏమీ నారద నీవు చెప్పినవరుం డేరూపువాఁ డెంతవాఁ

డేమేరఁ జరించు నెవ్వాఁడు సఖుం డెం దుండు నేపాటిదో
స్సామర్థ్యంబునఁ గయ్యములఁ సలుపు నస్మద్బాహుశౌర్యంబు సం
గ్రామక్షోణి భరించి నిల్వఁ గలఁడే గర్వాఢ్యుఁడే చెప్పుమా. 1583

వ. అనిన విని దేవముని యి ట్లనియె. 1584

సీ. నీలజీమూతసన్నిభశరీరమువాఁడు తామరసాభనేత్రములవాఁడు
పూర్ణేందుబింబంబుఁ బోలెడిమోమువాఁ డున్నతదీర్ఘబాహువులవాఁడు
శ్రీవత్సలాంఛనాంచితమహోరమువాఁడు కౌస్తుభమణిపదకంబువాఁడు
శ్రీకరపీతకౌశేయచేలమువాఁడు మకరకుండలదీప్తి మలయువాఁడు

తే. రాజ యింతంతవాఁ డన రానివాఁడు, మెఱసి దిక్కుల నెల్లను మెఱయువాఁడు
దెలిసి యేవేళలం దైనఁ దిరుగువాఁడు, పట్టనేర్చినఁ గాని లోఁబడనివాఁడు.

వ. అని మఱియు నతనిలక్షణంబులు చెప్పిన విని సరకు సేయక. 1586

ఉ. యాదవుఁ డెంతవాఁడు ప్రళయాంతకుఁ డైన నెదిర్చె నేనియుం
గా దనఁ బోర మత్కులహాకర్కశబాహుధనుర్విముక్తనా
నాదృఢహేమపుంఖకఠినజ్వలదస్త్రపరంపరాసము
త్పాదితవహ్నికీలముల భస్మము సేసెదఁ దాపసోత్తమా. 1587

వ. అని పలికి కాలయవనుండు మూఁడుకోట్లమ్లేచ్ఛవీరులం గూడుకొని శీఘ్రగమ
నంబున దాడివెడలి మథురాపురంబుమీఁద విడిసినం జూచి బలభద్రసహితుం
డై కృష్ణుం డిట్లని వితర్కించె. 1588

సీ. యవనుండు పుర మెల్ల నావరించెను నేఁటిరేయెల్లింటిలోపల నీనడుమను
మాగధుండును వచ్చి మనమీఁద విడియును యవనమాగధులు మహాప్రబలులు
పురి రెండువంకల బోరుదు రట్టిచో నోపినభంగి నొక్కొక్కచోట
మనము యుద్ధము సేయ మఱి యొక్కఁ డెడసొచ్చి బంధులనందఱఁ బట్టిచంపు

తే. నొండెఁ గొనిపోయి చెఱఁ బెట్టు నుగ్రకర్ముఁ
డైనమాగధుఁ డది గాన నరివరులకు
విడియ బోరాడఁగా రానివిషమభూమి
నొక్కదుర్గంబు సేసి యం దునుప వలయు. 1589

వ. అని వితర్కించి సముద్రు నడిగి సముద్రమధ్యంబునఁ బండ్రెండుయోజనంబుల
నిడుపు నంతియవెడల్పుం గలదుర్గప్రదేశంబు సంపాదించి తన్మధ్యంబునం గృ
ష్ణుండు సర్వాశ్చర్యకరంబుగ నొక్కనగరంబు నిర్మింపు మని విశ్వకర్మం బంచిన.

ఆ. వరుణుపురముకంటె వాసవుపురికంటె, ధనదుపీటికంటె దండధరుని
నగరికంటె బ్రహ్మనగరంబుకంటెఁ బ్రస్ఫుటము గాఁగ నొక్కపురముఁ జేసె.

వ. అందు. 1592

క. ఆకసము తోడిచూ లనఁ, బ్రాకారము పొడవు గలదు పాతాళమహా

లోకముకంటెను లోఁ తెం,తో కల దాపరిఖ యెఱుఁగ దొరక దొకరికిన్.

క. కోటయు మిన్నును దమలోఁ, బాటికి జగడింప నడ్డపడి నిల్చినవా
చాటులరుచిఁ దారకములు, కూటువ లై కోటతుదలఁ గొమరారుఁ బురిన్. 1594

శా. సౌధద్వారకవాటకుడ్యవలభిస్తంభార్గళాగేహళీ
వీథీవేదికవాటచత్వరసభావేశ్మప్రఘాణప్రపా
సౌధాట్టాలకసాలహర్మ్యశిఖరసోపానసంస్థానముల్
శ్రీధుర్యస్థితి నొప్పుఁ గాంచనమణిస్నిగ్ధంబు లై యప్పురిన్. 1595

క. కూడిగ్రహంబులు దిరుగఁగ, మేడలతుదిసీమల ... గొల్లల్
క్రీడింపరు పురుషులతోఁ, బ్రీతిం ... 1596

ఉ. ఆయతవజ్రనీలమణిహాటకనిర్మిత ... సౌధవా
తాయనరంధ్రనిర్గతసితాభ్ర ... ధూపముల్
తోయదపంక్తులో యనుచుఁ ... శాఖలం
జేయుచు నుండుఁ దాండవవిశేషము ... కేకిసంఘముల్. 1597

ఆ. సరస నడచు చుండి సౌధాగ్రహేమకుంభములలోన నీనీడ ప్రతిఫలింప
నేర్పరింప లేక నినులు పెక్కండ్రంచుఁ, బ్రజలు సూచి చోద్యపడుదు రంట.

ఉ. శ్రీరమణీయగంధములఁ జెన్ను వహించుఁ బురీవనంబులం
గోరకజాలకస్తబకకుట్మలపుష్పమరందపూరవి
స్ఫారలతాప్రకాండవిటపచ్ఛదపల్లవపల్లరీశిఖా
సారపరాగమూలఫలసంభృతవృక్షలతావిశేషముల్. 1599

క. శ్రీకరములు జనహృదయవశీకరములు మందపవనశీర్ణమహాంభ
శ్శీకరములు హంసవిహంగాకరములు నగరికుపలయాబ్జాకరముల్. 1600

క. నవకుసుమామోదభరాజవనము రతిఖిన్నదేహజస్వేదాంభో
లవనము సమధిగతవనము, పవనము విహరించుఁ బౌరభవనములందున్. 1601

క. బ్రహ్మత్వము లఘు వగు నని, బ్రహ్మయు బిరుదులకు వచ్చి పట్టఁడు గాకా
బ్రహ్మాదికళలఁ దత్పురి, బ్రహ్మజనుల్ బ్రహ్మఁ జిక్కువఱుపరె చర్చన్. 1602

క. నగరీభూసురకృతలస, దగణితమఖధూమపిహితమై కాక మహా
గగనముఁ నీలం బగునే, మిగులఁగ బెడఁ గగునె గ్రహసమృద్ధం బయ్యున్.

క. తిరుగరు పలు కర్థులకును, సురుఁగరు ధన మిత్తు రితరసుదతీమణులకా
మరుగరు రణమునఁ బిఱుదికి, నరుగరు రాజన్యతనయు లానగరమునన్. 1604

క. రత్నాకరమై జలనిధి, రత్నము లీ నేర దేటిరత్నాకరమో
రత్నములఁ గొనుదు రిత్తురు, రత్నాకరజయులు వైశ్యరత్నములు పురిన్. 1605

క. తుంగంబులు కరహతగిరిశృంగంబులు దానజలవశీకృతభృంగీ
భృంగంబులు పటుశైలసమాంగంబులు నగరిమత్తమాతంగంబుల్. 1606

క. ప్రియములు జితపవనమనో
రయములు కృతజయము లధికరమణీయగుణా
న్వయములు సవినయములు ని
ర్భయములు హతరిపుచయములు పట్టణహయముల్. 1607

క. పులులపగిదిఁ గంఠీరవములక్రియ శరభములమాడ్కి ముదితమదేభం
బులతెఱఁగున నానావిధకలహమహోద్భటులు భటులు గల రాపీటన్. 1608

క. ఆపీట నుండువారికి, భావింపఁగ లేవు క్షుత్పిపాసాదులు త
ద్గోవిందకృపావశమున, దేవప్రతిమాను లగుచు దీపింతు రిలన్. 1609

సీ. ఆసక్తి కృష్ణముఖావలోకనమంద హరిపాదసేవనమంద చింత
వెఱపు నారాయణవిముఖకార్యములంద పారవశ్యము విష్ణుభక్తియంద
బాష్పనిర్గతి చక్రిపద్యసంస్తుతులంద పక్షపాతము శార్ఙ్గిభక్తులంద
లేమి గోవిందాన్యలీలాచరణమంద శ్రమము గోవిందపూజనములంద
తే. బంధ మచ్యుతేతరదుష్టపదములంద, జ్వరము మాధవవిరహితక్షణములంద
మచ్చరము లీశకైంకర్యమతములంద, నరవరోత్తమ వినుము తన్నాగరులకు.

వ. మఱియు నప్పురవరంబున హరికిం బారిజాతమహీజంబును సుధర్మ యనియెడి దేవసభయును దేవేంద్రుం డిచ్చె కర్ణైకదేశంబుల నలుపు గలిగి మనోజవంబులును శుక్లవర్ణంబులు నైనతురంగంబుల వరుణుం డొసంగె మత్స్యకూర్మ పద్మమహాపద్మశంఖముకుందకచ్ఛపనీలంబు లనునెనిమిదినిధులఁ గుబేరుండు సమర్పించె నిజాధికారసిద్ధికొఱకుఁ దక్కినలోకపాలకులును దొల్లి తమకు భగవత్కరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల సంభవించినసర్వసంపదల మరల నతిభక్తితో సమర్పించి రివ్విధంబున. 1611

క. దర్పించి చేసి పురము సమర్పించెను విశ్వకర్మ మంగళగుణసం
తర్పితగహ్వరికిని గురుదర్పితదుఃఖప్రవాహతరికిన్ హరికిన్. 1612

వ. ఇట్లు విశ్వకర్మనిర్మితం బైనద్వారకానగరంబునకు నిజయోగప్రభావంబున మథురాపురజనుల నందఱం జేర్చి బలభద్రున కెఱింగించి తదనుమతంబున నందనవనంబు నిర్గమించుపూర్వదిగ్గజంబు పెంపున మేరుగిరిగహ్వరంబు వెలువడుకంఠీరవంబు తెఱంగున హరిహయదిగంతరాళంబున నుదయించునంధకారపరిపంథికైవడి మథురానగరంబు వెలువడి నిరాయుధుం డై యెదురువచ్చుచున్నహరిం గని.

శ్రీకృష్ణుండు నిరాయుధుం డై కాలయవనుఁడు వెంట నంటఁ బరుగెత్తుట

మ. కరిసంఘంబులు లేవు రావు తురగౌఘంబుల్ రథవ్రాతముల్
పరిసర్పింపవు రారు శూరులు ధనుర్బాణాసిముఖ్యాయుధో
త్కరముం బట్టఁడు శక్రచాపయుతమేఘస్ఫూర్తితో మాలికా

ధరఁ ద్రొక్కం డదె నిర్గమించె నగరద్వారంబునం గంటిరే. 1614

శా. ఎన్నే నయ్యె దినంబు లీనగరిపై నేతెంచి పోరాటకున్
ము న్నెవ్వండును రాఁడు వీఁ డొకఁడు నిర్ముక్తాయుధుం డేఁగుదెం
చె న్నన్నోర్వఁగనో ప్రియోక్తులకునో శ్రీఁ గోరియో చూడఁ డం
చు న్నాత్మీయజనంబుతోడ యవనేశుం డిట్లు తర్కింపఁగన్. 1615

క. విభు లగు బ్రహ్మప్రముఖుల, కభిముఖుఁడై నడప కుండు నట్టిగుణాఢ్యుం
డిభరాజగమన మొప్పఁగ, నభిముఖుఁడై నడచెఁ గాలయవనున కధిపా. 1616

వ. ఆసమయంబున నయ్యాదవేంద్రు నేర్పడం జూచి. 1617

మ. వనజాతాక్షుఁడు సింహమధ్యుఁడు రమావక్షుండు శ్రీవత్సలాం
ఛనుఁ డంభోధరదేహుఁ డిందుముఖుఁ డంచద్దీర్ఘబాహుండు స
ద్వనమాలాంగదహారకంకణసమిద్యత్కుండలుం డితఁ డా
ముని సూచించినవీరుఁ డౌ ననుచు నమ్మూఢుండు గాఢోద్ధతిన్. 1618

సీ. చటులవాలాభీలసైంహికేయునిభంగి లాలితేతరజటాలతిక దూలఁ
బ్రళయావసరబృహద్భానుహేతిద్యుతిఁ బరుషారుణశ్మశ్రుపటలి ప్రేలఁ
గాదంబినీచ్ఛన్నకాంచనగిరిభాతిఁ గవచసంవృతదీర్ఘకాయ మమర
వల్మీకసుప్తదుర్వారాహిక్రైవడిఁ గోశంబులో వాలు కొమరు మిగుల

ఆ. నార్చి పేర్చి మించి యశ్వంబు గదలించి, కమలసంభవాదిఘనుల కైనఁ
బట్ట రానిప్రోడఁ బట్టెద నని జగ, దవనుఁ బట్టఁ గదిసె యవనుఁ డధిప. 1619

క. ఇటు దన్నుఁ బట్ట వచ్చినఁ, బటుతరజవరేఖ మెఱసి పట్టువడక ది
క్తటము లదుర హరి వాఱెం, జటులగతిన్ వాఁడుఁ దోడఁ జనుదేరంగన్.

వ. అప్పుడు కాలయవనుం డిట్లనియె. 1621

మ. యదువంశోత్తమ పోకు పోకు రణ మీ నర్హంబు గంసాదులన్
గదనక్షోణి జయించి తీ వని సమిత్కామంబునన్ వచ్చితిన్
విదితఖ్యాతులు వీటఁబోవ నరికిన్ వె న్నిచ్చి యబ్భంగి నేఁ
గుదురే రాజులు రాజమాత్రుఁడవె వైగుణ్యంబు వచ్చుం జుమీ. 1622

మ. బలిమిన్ మాధవ నేఁడు నిన్ను భువనప్రఖ్యాతిగాఁ బట్టుదున్
జలముల్ సొచ్చిన భూమిక్రిందఁ జనినన్ శైలంబుపై నెక్కినన్
బలిదండన్ విలసించినన్ వికృతరూపంబుం బ్రవేశించినన్
జలధిన్ దాఁటిన నగ్రజన్మహలికాశ్వాటాకృతుల్ దాల్చినన్. 1623

వ. అదియునుం గాక. 1624

మ. శరముల్ దూఱవు మద్ధనుర్గుణలతాశబ్దంబు శేతేర వా
హరిరింఖోద్ధతధూళి [illegible] టా [illegible]స్యుఁడవై పాఱెదు
[illegible]పై [illegible] దసి మన్ వా[illegible]

గరితో మల్లురతో జరాతనయుతోఁ గంసాపనీనాథుతోన్. 1625

వ. అని పలుకుచుఁ గాలయవనుండు వెంట నరుగుదేర సరకుసేయక మందహాసంబు ముఖారవిందంబునకు సౌందర్యంబు నొసంగ వేగిరపడకు రమ్ము రమ్మనుచు హరియును. 1626

సీ. అదె యిదె లోఁబడె నని పట్ట వచ్చినఁ గుప్పించి లంఘించుఁ గొంతదడవు
పట్టరా దీతని పరువ గ్గలం బని భావింపఁగా సమీపమున నిలుచు
నడరి పార్శ్వంబుల కడ్డంబు వచ్చినఁ గేడించి యిట్టట్టుఁ గికురువెట్టు
వల్మీకతరుసరోవరము లడ్డం బైన సవ్యాపసవ్యసంచరతఁ జూపుఁ

తే. బల్లముల డాఁగు దిబ్బల బయలుపడును, నీడలకుఁ బోవు నిఱుముల నిగిడి తాఱు
నన్నుఁ బట్టినసీవు మానవుఁడ వనుచు, యవనుఁ డెగవంగ బహుజగదవనుఁ డపుడు.

వ. మఱియును. 1628

సీ. సకలభూతవ్రాతసంవాసుఁ డయ్యును వనములు నగములు వరుస దాఁటు
లోకోన్నతుండును లోకచక్షుఁడు నయ్యు మాటిమాటికి నిక్కి మగిడిచూచుఁ
బక్షవిపక్షసంబంధశూన్యుం డయ్యుఁ దను విపక్షుఁడు వెంటఁ దగుల నిగుడు
విజయాపజయభావవిరహితుం డయ్యుఁ దా నపజయంబును జెందినట్ల తోఁచు

ఆ. నభయభయవిహీనుఁ డయ్యు భీతునిమాడ్కిఁ, గానఁబడును సర్వకాలరూపుఁ
డయ్యుఁ గాలచకితుఁ డై నక్కి వడి వనమాలి పఱచు వెఱపు మాలి యధిప.

వ. ఇవ్విధంబున. 1630

క. దారితశాత్రవభవను న, పారమహావేగవిజితపవనుఁ యవనుఁ
దూరము గొని చని కృష్ణుఁడు, ఘోరంబగు నొక్క శైలగుహ వడిఁ జొచ్చెన్.

క. అదె లోఁబడె నిదె లోఁబడె, నదె యిదె పట్టెద నటంచు నాశావశుఁ డై
యదుసింహునిపదపద్ధతి, వదలక గిరిగహ్వరంబు వాఁడుం జొచ్చెన్. 1632

వ. ఇట్లు సొచ్చి మూఢహృదయంబునుంబోలెఁ దమగపూర్ణం బయినగుహాంతరాళంబున దీర్ఘతల్పనిద్రితుం డై గుఱువెట్టు నున్నయొక్కమహాపురుషునిం గని శ్రీహరిగాఁ దలంచి. 1633

ఉ. ఆలము సేయ లేక పురుషాధమ దుర్గ్గమకంటకద్రుమా
భీలమహాశిలాసహితభీకరకుంజరఖడ్గసింహశా
ర్దూలతరక్షుసంకలితదుర్గపథంబునఁ బాఱుతెంచి యీ
శైలగుహన్ సనిద్రుక్రియఁ జాఁగి నటించినఁ బోవ నిత్తునే. 1634

క. ఎక్కడ నెవ్వారలకును, జిక్కవనుచు నారదుఁడు సెప్పెను నాకుం
జిక్కితి వెక్కడఁ బోయెదు, నిక్కముగా నిద్రవుత్తు నిన్నీకొండన్. 1635

ఆ. అనుచు యవనుఁ డట్టహాసంబు గావించి, చటులకఠినకులిశసదృశ మైన
పాద మెత్తి తన్నెఁ బాఱ తద్దేహంబు, నగగహ్వరం బ్రతిధ్వనంబు నిగుడ. 1636

ఉ. తన్నిన లేచి నీల్గి కనుఁదమ్ములు మెల్లన విచ్చి లోపలన్
సన్నపుఁగిన్క వర్ధిల దిశల్ గని దృష్టిసమిద్ధవిగ్రహో
త్పన్నమహాగ్నికీలముల భస్మము సేసె నతండు సాయక
చ్ఛిన్నవిరోధికంఠవను శ్రీభవనున్ యవనున్ లఘుక్రియన్. 1637

వ. ఇ ట్లేకక్షణమాత్రంబున యవనుండు నీ ఱయ్యె ననిన విని రా జి ట్లనియె. 1638

ముచుకుందునిపూర్వకథాభివర్ణనము

ఆ. ఎవ్వఁ డాతఁ డతని కెవ్వండు దండ్రి ఘో, రాద్రిగుహకు నేటి కతఁడు వచ్చి
నిద్రవోయె యవను నిటు గాల్ప నెట్లోపెఁ, దెలియఁబలుకు నాకు ధీవరేణ్య.

వ. అనినం బరీక్షిన్నరేంద్రునకు నతికుతూహలంబుతో శుకయోగివర్యుం డి ట్లనియె
నిక్ష్వాకుకులసంభవుండు మాంధాతకొడుకు ముచుకుందుం డను రాజు రాక్షస
భీతు లైనవేల్పులం బెద్దకాలంబు సంరక్షించిన మెచ్చి వా రమరలోకరక్షకుం
డైనయారాజకుమారునికడఁ జేరి యి ట్లనిరి. 1640

మ. జగతి న్నిర్గతకంటకం బయినరాజ్యంబున్ విసర్జించి శూ
రగణాగ్రేసర పెద్దకాలము మముం రక్షించి తీలోన నీ
మగువల్ మిత్త్రులు బంధులున్ సుతులు సంబంధుల్ భువిన్ లేరు కా
లగతిం జెందిరి కాల మెవ్వరికి దుర్లంఘ్యంబె దా నారయన్. 1641

క. కాలము ప్రబలులకును బలి, కాలాత్ముం డీశ్వరుం డగణ్యుఁడు జనులం
గాలవశులఁ గాఁ జేయును, గాలము గడవంగ లేరు ఘను లెవ్వారున్. 1642

క. వర మిచ్చెద మర్థింపుము, ధరణీశ్వర మోక్షపదవి దక్కను మే మె
వ్వరమును విభులము గా మీ, శ్వరుఁ డగుహరి దక్క మోక్షసంగతిఁ జేయన్.

వ. అని పలికిన దేవతలకు నమస్కరించి ముచుకుందుండు నిద్రం గోరి దేవదత్తనిద్రా
వశుం డై పర్వతగుహాంతరాళంబున శయనించి యుండె యవనుండు నీఱైన
పిమ్మట హరి ముచుకుందుని ముందట నిల్చిన. 1644

సీ. వనరుహాలోచను వైజయంతీదామశోభితు రాకేందుసుందరాస్యు
మకరకుండలకాంతిమహితగండస్థలుఁ గౌస్తుభాలంకృతు ఘనశరీరు
శ్రీవత్సలాంఛనాంచితవక్షు మృగరాజమధ్యుఁ జతుర్బాహు మందహాసుఁ
గాంచనసన్నిభకౌశేయవాసు గాంభీర్యసౌందర్యశోభితుఁ బ్రసన్ను

ఆ. నమ్మహాత్ముఁ జూచి యాశ్చర్యమును బొంది, తన్మనోజ్ఞదీప్తి దనకుఁ జూడ
నలవి గాక చకితుఁ డై యెట్టకేలకుఁ, బలికెఁ బ్రీతి నవనిపాలకుండు. 1645

మ. శశివో యింద్రుఁడవో విభావసుఁడవో చండప్రభారాశివో
శశిచూడామణివో పితామహుఁడవో చక్రాంకహస్తుండవో
దిశలున్ భూమియు మిన్ను నిండె నిదె నీతేజంబుఁ జూడంగ దు
ర్వశ మై యెవ్వఁడ వేల వచ్చి తిచటన్ వర్తించె దేకాకి వై. 1646

క. ఈయడవి విషమకంటక, భూయిష్ఠము ఘోరసత్త్వపుంజాలభ్యం
బోయయ్య యెట్లు వచ్చితి, నీయడుగులు కమలపత్త్రనిభములు సూడన్. 1647

వ. మహాత్మా యేను నీశుశ్రూషణంబు సేయం గోరెద నీజన్మగోత్రంబు లే నెఱుంగ నర్హుండ నేని నెఱింగింపుము నే నిక్ష్వాకువంశసంభవుండ మాంధాతృనందనుండ ముచుకుందుం డనువాఁడ దేవహితార్థంబు చిరకాలజాగరశ్రాంతుండ నయి నిద్ర నొంది యింద్రియసంచారంబులు మఱచి. 1648

శా. ఏ నిద్రించుచు నుండ నొక్కమనుజుం డేతెంచి దుష్కర్ముఁడై
తానీల్గె చెడె నాత్మకిల్బిషమునన్ దర్పోగ్రుఁడై యంతటన్
శ్రీనాథాకృతి వైన నిన్నుఁ గని వీక్షింప న్నశక్తుండ నై
దీనత్వంబును జెందితిన్ ననుఁ గృపాదృష్టిన్ విలోకింపవే. 1649

వ. అనిన విని మేఘగంభీరభాషణంబుల హరి యిట్లనియె. 1650

సీ. భూరజంబుల నైన భూనాథ యెన్నంగఁ జనుఁ గాని నాగుణజన్మకర్మ
నామంబు లెల్ల నెన్నంగ నెవ్వరుఁ జాల రది యేల నాకును నలవి గాదు
నేలకు వ్రేఁగైన నిఖిలరాక్షసులను నిర్జించి ధర్మంబు నిలుపఁ బెట్ట
బ్రహ్మచే మున్ను నేఁ బ్రార్థింపఁ బడి వసుదేవునింటను వాసుదేవుఁ డనఁగఁ

ఆ. గరుణ నవతరించి కంసాఖ్యతో నున్న, కాలనేమిఁ జంపి ఖలుల మఱియుఁ
ద్రుంచు చున్నవాఁడఁ దోడరి నీచూడ్కి నీఱైనవాఁడు కాలయవనుఁ డనఘ.

వ. వినుము తొల్లియు నీవు నన్ను సేవించినకతంబున నిన్ననుగ్రహింప నీశైలగుహకు నేతెంచితి నభీష్టంబు లయినవరంబు లడుగు మిచ్చెద మద్భక్తు లగు జనులు గ్రమ్మఱ శోకంబున కర్హులు గా రనిన హరికి ముచుకుందుండు నమస్కరించి నారాయణదేవుం డగుట యెఱింగి యిరువదియెనిమిదవమహాయుగంబునందు నారాయణుం డవతరించు నని మున్ను గర్గుండు చెప్పుటఁ దలంచి. 1652

ముచుకుందుఁడు శ్రీకృష్ణుని స్తోత్రము చేయుట

క. నీమాయఁ జిక్కి పురుష, స్త్రీమూర్తికజనము నిన్ను సేవింపదు వి
త్తామయగృహగత మై సుఖ, తామస మై కామవంచితం బయి యీశా. 1653

ఉ. పూని యనేకజన్మములఁ బొంది తుదిం దనపుణ్యకర్మసం
తానము పేర్మిఁ గర్మవసుధాస్థలిఁ బుట్టి ప్రపూర్ణ దేహుఁ డై
మానవుఁ డై గృహేచ్ఛఁ బడు మందుఁ డజంబు తృణాభిలాషియై
కానక పోయి నూతఁ బడుకైవడి నీపదభక్తిహీనుఁ డై. 1654

క. తరుణీపుత్త్రధనాదుల, మరగి మహారాజ్యవిభవమదమత్తుఁడ నై
నరతనులుబ్ధుఁడ నగునా, కరయఁగ బహుకాల మీశ యాఱడివోయెన్.

క. ఘటకుడ్యసన్నిభం బగు, చటులకళేబరముఁ జొచ్చి జనపతి నంచుం
బటుచతురంగంబులతోఁ, నిటుఁ నటుఁ దిరుగుదును నిన్ను నెఱుఁగక యీశా.

ఆ. వివిధకామభోగవిషయలాలసు మత్తు, నప్రమత్తవృత్తి నంతకుండ
వైననీవు వేళ యరసి త్రుంతువు సర్ప, మొదిఁగి మూషికంబు నొడియునట్లు.

క. నరవరసంజ్ఞిత మై రథ, కరిసేవిత మైనయొడలు కాలగతిఁ భీ
కరమృగభక్షిత మై దు, స్తరవిట్క్రిమిభస్మసంజ్ఞితం బగు నీశా. 1658

ఆ. సకలదిశలు గెలిచి సములు వర్ణింపఁగఁ, జారుపీఠ మెక్కి సార్వభౌముఁ
డైన సతులగృహములందుఁ గ్రీడాభోగవృత్తి నుండునిన్ను వెదక లేఁడు.

ఆ. మానసంబుఁ గట్టి మహితభోగంబులు, మాని యింద్రియములమదము లడఁచి
తపము సేసి యింద్రతయ కోరుఁగాని నీ, యమృతపదము గోరఁ డజ్ఞుఁ డీశ.

సీ. సంసారియై యున్న జనునకు నీశ్వర నీకృప యెప్పుడు నెఱయఁ గల్గు
నప్పుడు బంధంబు లన్నియుఁ దెగిపోవు బంధమోక్షం బైనఁ బ్రాప్త మగును
సత్సంగమంబు సత్సంగమంబున నీదుభక్తి సిద్ధించు నీభక్తివలన
సన్ముక్తి యగు నాకు సత్సంగమము కంటె మును రాజ్యబంధనిర్మూలనంబు
తే. గలిగినది దేవనీయనుగ్రహము గాదె
కృష్ణ నీసేవ గాని దక్కినవి వలదు
ముక్తిసంధాయి వగునిన్ను ముట్ట గొలిచి
యాత్మబంధంబు గోరునే యార్యుఁ డెందు. 1661

వ. కావున రజస్తమస్సత్త్వగుణంబుల యనుబంధంబు లగునైశ్వర్యశత్రుమరణధర్మాది
విశేషంబులు విడిచి యీశ్వరుండును విజ్ఞానఘనుండును నిరంజనుండును నిర్గు
ణుండును నద్వయుండును నైనపరమపురుషుని నిన్నాశ్రయించెద జిరకాలంబు
గర్మఫలంబులచేత నార్తుండ నై క్రమ్మఱం దద్వాసనల సంతప్తుండ నై తృష్ణం
బాయక శత్రువు లైనయింద్రియంబు లాఱింటిని గెలువ లేనినాకు శాంతి యె
క్కడిది విపన్నుండ నైననన్ను నిర్భయుం జేసి రక్షింపు మనిన ముచుకుందునికి
హరి యిట్లనియె. 1662

ఉ. మంచిది నీదుబుద్ధి నృపమండన నీవు పరార్థ మెట్లు వ
ర్తించిన నైనఁ గోరికల దిక్కునఁ జిక్కవు మేలు నిర్మలో
దంచితవృత్తి నన్ గొలుచుధన్యు లబద్ధులు నెట్లు నీకు ని
శ్చంచలభక్తి గల్గెడిని సర్వము నేలుము మాన నేటికిన్. 1663

వ. నరేంద్రా నీవు తొల్లి క్షత్రధర్మంబున నిలిచి మృగయావినోదంబుల జంతువుల
వధియించినాఁడవు తపంబునం దత్కర్మవిముక్తుండ వై తర్వాతిజన్మంబున సర్వ
భూతసఖత్వంబు గలిగి బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుండ వై నన్నుం జేరెద వని వీడ్కొలిపిన
హరికిఁ బ్రదక్షిణంబు వచ్చి నమస్కరించి గుహ వెడలి సూక్ష్మప్రమాణదేహంబు
లతో నున్న మనుష్యపశువృక్షలతాదులం గని కలియుగంబు ప్రాప్తం బగు నని
తలంచి యుత్తరాభిముఖుం డై తపోనిష్ఠుం డగుచు సంశయంబులు విడిచి

సంగంబులు పరిహరించి విష్ణునియందుఁ జిత్తంబుఁ జేర్చి గంధమాదనంబు ప్రవే
శించి మఱియు నరనారాయణనివాసం బైనబదరికాశ్రమంబు చేరి శాంతుం
డై హరి నారాధించు చుండె నిట్లు ముచుకుందుని వీడ్కొని. 1664

శా. అచ్ఛిద్రప్రకటప్రతాపరవిచే నాశాంతరాళంబులం
బ్రచ్ఛాదించుచుఁ గ్రమ్మఱన్ మథురకుం బద్మాక్షుఁ డేతెంచి వీ
డాచ్ఛాదించి మహానిరోధముగఁ జక్రాకారమై యున్న యా
మ్లేచ్ఛవ్రాతము నెల్లఁ ద్రుంచె రణభూమిం బెంపు సొంపారఁగన్. 1665

జరాసంధుండు ప్రవర్షణగిరిని దహించుట

వ. ఇట్లు మ్లేచ్ఛులం బొరిగొని మఱియు నమ్మథురానగరంబునం గలధనంబు ద్వార
కానగరంబునకుం బంచిన మనుష్యులు గొనిపోవునెడ. 1666

సీ. ఘోటకసంఘాతఖురసమున్నిర్గతధూళి జీమూతసందోహముగను
మహనీయ మదకలమాతంగకటదానధారలు కీలాలధారలుగను
నిరుపమస్యందననేమినిర్ఘోషంబు దారుణగర్జితధ్వానముగను
నిశితశస్త్రాస్త్రమానితదీర్ఘరోచులు లలితసౌదామినీలతికలుగను
తే. శత్రురాజప్రతాపాగ్ని శాంతముగను
వృష్టికాలము వచ్చునవ్విధము దోఁప
నేఁగుదెంచె జరాసంధుఁ డిరువదియుఁను
మూఁడునక్షౌహిణులు దన్ను మొనసి కొలువ. 1667

చ. ఇటు చనుదెంచి యున్న మగధేశ్వరవాహినిఁ జూచి యుద్ధసం
ఘటనము మాని మానవులకై వడి భీరులభంగి నోడి ముం
దటిధన మెల్ల డించి మృదుతామరసాభపదద్వయుల్ క్రియా
పటువులు రామకేశవులు పాఱిరి ఘోరవనాంతరంబులన్. 1668

వ. ఇట్లు పఱచు చున్న కృష్ణబలభద్రులం జూచి వారల ప్రభావంబు లెఱుంగక పరి
హసించి.

ఉ. ఓయదువీరులార రభసోద్ధతిఁ బాఱకుఁ డిట్లు పాఱినం
బోయెడువాఁడఁ గాను మిము భూమి నడంగిన మిన్ను ప్రాకినం
దోయధిఁ జొచ్చినం దగిలి త్రుంచెద నంచు సమస్తసేనతోఁ
బాయక వచ్చె వెంటఁ బడి బాహుబలాఢ్యుఁడు మాగధేశుఁడున్. 1670

వ. మఱియుం బలాయమాను లై బహుయోజనంబుల దూరంబు సని విశ్రాంతు
లై తమకు డాఁగ నెల వగు నని యింద్రుండు మిక్కిలి వర్షింపఁ బ్రవర్షణా
ఖ్యం బై పదునొకండు యోజనంబుల పొడవును నంతియు వెడల్పును గలగిరి
యెక్కి రంత. 1671

శా. ఆశైలేంద్రముఁ జుట్టి రా విడిసి రోషావిష్టుఁ డై మాగధో

ర్వీశుం డా వసుదేవనందనులఁ దా వీక్షింపఁగా లేక త
న్నాశేచ్ఛన్ బలసానుశృంగములఁ బూర్ణక్రోధుఁడై కాష్ఠముల్
రాసుల్ గా నిడి చిచ్చు వెట్టెఁ బనిచెన్ రౌద్రంబుతో భృత్యులన్. 1672

వ. ఇట్లు జరాసంధపరిజనప్రదీపితం బైనమహానలంబు దరికొనియె నందు. 1673

క. పొగ లెగసెఁ బొగలతుదలను, మిగులుచు మిడుఁగుఱులు నిగిడె మిడుఁగుఱులు గమిము
న్నగ బ్రహ్మాండము నిండెను, భగభగమని మంటలొదవె భయదము లగుచున్.

వ. మఱియు నమ్మహానలంబు బలసానుశృంగవృక్షలతాకుంజపుంజంబుల దరికొని శిఖలు కిసలయంబులుగ విస్ఫులింగంబులు విరులుగ సముద్ధూతధూమపటలంబులు బంధురస్కంధశాఖావిసరంబులుగ ననోకహంబుకైవడి నభ్రంకషంబై ప్రబ్బి కఠోరసమీరణసమున్నతమహోల్కాజాలతిరోహిత వియచ్చరవిమానంబును వివిధ విధూమవిస్ఫులింగవిలోకనప్రభూతనూతన తారకాభ్రాంతివిభ్రాంతగగనచరంబును సంతప్యమానసరోవరసలిలంబును విశాలజ్వాలాజాలజాజ్వల్యమాన తక్కోలచందనాగరుకర్పూరధూమవాసనావాసిత గగనకుహరంబును గరాళ కీలాజాలదందహ్యమానకీచకనికుంజపుంజసంజనితచిటచిటారావపరిపూరితదిగంతరాళంబును భయంకరబహుళతరశిఖాభిద్యమాన పాషాణఘోషణపరిమూర్ఛిత ప్రాణిలోకంబును సంతప్యమానశాఖిశాఖాంతరనిబిడ నీడనిహితశాబకవియోగదుఃఖడోలాయమానవిహంగకులంబును మహోహతిసందీప్యమాన కటిసూత్రసంఘటితమయూరపింఛకుచకలశయుగళభారాలసశబరకామినీసమాశ్రిత నిర్ఝరంబును దగ్ధానేక మృగ మిథునంబు నై యేర్పనెడ. 1675

క. ఇల నేకాదశయోజన, ములపొడ వగు శైలశిఖరమున నుండి వడిన్
బలకృష్ణులు రిపుబలముల, వెలి కుఱికిరి కానఁబడక విలసితలీలన్. 1676

వ. ఇట్లు శత్రువుల వంచించి యాదవేంద్రులు సముద్రపరిఖం బైనద్వారకానగరంబునకుం జనిరి జరాసంధుండు వారలు దగ్ధు లైరని తలంచుచు బలంబులుం దానును మగధదేశంబునకు మరలి చనియె నంత. 1677

రుక్మిణీకల్యాణకథా ప్రారంభము

క. ఆవనజగర్భుపంపున, రైవతుఁ డనురాజు దెచ్చి రామున కిచ్చెన్
రేవతి యనియెడుకన్యను, భూవర మును వింటి కాదె బుద్ధిం దెలియన్. 1678

వ. తదనంతరంబ. 1679

మ. ఖగనాథుం డమరేంద్రు గెల్చి సుధ మున్ గైకొన్న చందంబునన్
జగతీనాథులఁ జైద్యపక్షచరులన్ సాళ్వాదులం గెల్చి భ
ద్రగుఁడై చక్రి వరించె భీష్మకసుతన్ రాజీవగంధిన్ రమా
భగవత్యంశభవన్ మహాగుణమణిన్ బాలామణిన్ రుక్మిణిన్. 1780

అనిన రా జిట్లనియె మున్ను రాక్షసవివాహంబున స్వయంవరంబునకు వచ్చిన

హరి రుక్మిణిం గొనిపోయె నని పలికితివి కృష్ణుం డొక్కరుం డెవ్విధంబున సాళ్వాదులం జయించి తనపురంబునకుం జనియె నదియునుం గాక. 1681

శా. కల్యాణాత్మక మైనవిష్ణుకథ లాకర్ణించుచున్ ముక్తవై
కల్యుం డెవ్వఁడు తృప్తుఁ డౌ నని వినంగాఁ గ్రొత్త లౌ చుండు సా
కల్యం బేర్పడ భూసురోత్తమ యెఱుంగం బల్కవే రుక్మిణీ
కల్యాణంబు వినంగ నాకు మదిలోఁ గౌతూహలం బయ్యెడిన్. 1682

క. భూషణములు సెవులకు బుధ, తోషణము లనేకజన్మదురితౌఘవినా
శోషణములు మంగళతర, ఘోషణములు గరుడగమనుగుణభాషణముల్.

వ. అని రాజడిగిన శుకుం డిట్లనియె. 1684

చ. వినుము విదర్భదేశమున వీరుఁడు కుండినభర్త భీష్మకుం
డను నొకదొడ్డరాజు గలఁ డాతని కేవురు పుత్రు లగ్రజుం
డనఘుఁడు రుక్మినాఁ బరఁగు నందఱకుం గడగొట్టుచెల్లెలై
మనుజవరేణ్య పుట్టె నొకమానిని రుక్మిణి నాఁ బ్రసిద్ధయై. 1685

క. బాలేందురేఖ దోఁచిన, లాలిత యగు నపరదిక్కులాఁగున ధరణీ
పాలునిగేహము మెఱసెను, బాలిక జన్మించి యొదుగ భాసుర మగుచున్. 1685

వ. మఱియు దినదినప్రవర్ధమాన యై. 1637

సీ. పేర్వేర బొమ్మలపెండ్లిండ్లు సేయుచు సబలలతోడ వియ్యంబు లందు
గుజ్జెనగూళ్ళను గొమ రొప్ప వండించి చెలులకుఁ బెట్టించుఁ జెలువు మెఱసి
రమణీయమందిరారామదేశంబులఁ బువ్వుఁదీఁగెలకును బ్రోది వెట్టు
సదమలమణిమయసౌధభాగంబుల లీలతో భర్మడోలికల నూఁగు

తే. బాలికలతోడఁ జెలరేఁగి బంతు లాడు, శారికాకీరపంక్తికిఁ జదువు సెప్పు
బర్హిసంఘములకు మురిపములు గఱపు, మదమరాళంబులకుఁ జూపు మందగతులు.

వ. అంత. 1689

సీ. దేవకీసుతుకీర్తి తీఁగెలు వీడంగ వెలఁదికి మైదీఁగె వీడఁ దొడఁగెఁ
గమలనాభునిచిత్తకమలంబు వికసింపఁ గాంతి నింతికి ముఖకమల మొప్పె
మధువిరోధికిలోన మదనాగ్ని పొడచూపఁ బొలఁతికిఁ జనుదోయి పొడవుసూపె
శౌరికి ధైర్యంబు సన్నమై డయ్యంగ జలజాక్షిమధ్యంబు సన్నమయ్యె

ఆ. హరికిఁ బ్రేమబంధ మధికంబు గాఁ గేశ, బంధ మధిక మగుచు బాల కమరెఁ
బద్మనయనువలనఁ బ్రమదంబు నిండార, నెలఁతయౌవనంబు నిండి యుండె.

వ. ఇట్లు రుక్మి రుక్మరథ రుక్మబాహు రుక్మకేశ రుక్మనేత్రు లను నేవురకుం జెలియ లైనరుక్మిణీదేవి దనయొలప్రాయంబున. 1691

క. తనతండ్రి గేహమునకుం, జనుదెంచుచు నున్న యతిథిజనులవలనఁ గృ
ష్ణునిరూపబలగుణాదులు, విని కృష్ణుఁడు దనకుఁ దగినవిభుఁ డని తలఁచెన్.

క. ఆలలనరూపు బుద్ధియు, శీలము లక్షణము గుణముఁ జింతించి తగన్
బాలారత్నముఁ దన కిల్లాలుగఁ జేకొందు ననుచు హరియుం దలఁచెన్. 1693

వ. అంత. 1694

ఉ. బాంధవు లెల్లఁ గృష్ణునకు బాలిక నిచ్చెద మంచు శేముషీ
సింధువు లై విచారములు సేయఁగ వారల నడ్డపెట్టి దు
స్సంధుఁడు రుక్మి కృష్ణునెడఁ జాల విరోధముఁ జేసి మత్తపు
ష్పంధయ వేణి నిత్తు శిశుపాలున కంచుఁ దలంచె నంధుఁడై. 1695

ఉ. అన్నతలంపు దా నెఱిఁగి యన్నవనీరజగంధి లోన నా
పన్నత నొంది యాప్తుఁ డగు బ్రాహ్మణు నొక్కనిఁ జీరి గర్వసం
ఛన్నుఁడు రుక్మి నేఁడు ననుఁ జైద్యున కిచ్చెద నంచు నున్నవాఁ
డెన్నివిధంబులం జని బుధేశ్వర చక్రికి విన్నవింపవే. 1696

క. అయ్యా కొడుకువిచారము, లయ్యయు వారింపఁ జాలఁ డటు గాకుండన్
నెయ్య మెఱిఁగించి చీరుము, చయ్యన నిజసేవకానుసారిన్ శౌరిన్. 1697

వ. అని కొన్నిరహస్యవచనంబులు సెప్పిన విని బ్రాహ్మణుండు ద్వారకానగరంబు నకుం జని ప్రతిహారులవలనఁ దనరాక యెఱింగించి యన్నగధరుం డున్ననగరు ప్రవేశించి యందుఁ గనకాసనాసీనుండయి యున్నపురుషోత్తముం గాంచి పెండ్లి కొడుకవు గమ్మని దీవించిన మునిముసినగవులు నగుచు బ్రహ్మణ్యదేవుం డైన హరి దనగద్దియ డిగ్గన డిగ్గి బ్రాహ్మణుం గూర్చుండ నియోగించి తనకు దేవతలు సేయుచందంబునం బూజలుసేసి సరసపదార్థసంపన్నం బైనయన్నంబుఁ బెట్టించి రెట్టించినప్రియంబున నయంబున భాసురుం డైనభూసురుం జేరి లోకరక్షణ ప్రశస్తం బయినహస్తంబున నతనియడుగులుపుడుకుచు మెల్లన యిట్లనియె. 1698

సీ. జగతీసురేశ్వర సంతోషచిత్తుండ వై యున్న నీధర్మ మతిసులభము
వృద్ధసమ్మత మిది విత్త మెయ్యది యైనఁ బ్రాపింప హర్షించు బ్రాహ్మణుండు
దనధర్మమున నుండుఁ దరలఁ డాధర్మంబు గోరిక లతనికిఁ గురియుచుండు
సంతోషి గాఁ డేని శక్రుఁ డైన నశించు నిర్ధనుం డైనను నిద్రవోవు
ఆ. సంతసించె నేని సర్వభూతసుహృత్త, ములకుఁ బ్రాప్తలాభ ముదితమాన
సులకు శాంతులకును సుజనులకును గర్వ, హీనులకును వినతు లే నొనర్తు.

ఉ. ఎవ్వని దేశమం దునికి యెవ్వనిచేఁ గుశలంబు గల్గు మీ
కెవ్వని రాజ్యమందుఁ బ్రజ లెల్ల సుఖింతురు వాఁడు మత్ప్రియుం
డివ్వనరాశిదుర్గమున కెట్లరుదెంచితి వయ్య నీవు లే
నవ్వులు గావు నీతలఁపునం గలమే లొనరింతు ధీమణీ. 1700

వ. అని యిట్లు లీలాగృహీతశరీరుం డైనయప్పరమేశ్వరుం డడిగిన ధరణీసురవరుం డతనికి సవినయంబుగా ని ట్లనియె దేవా విదర్భదేశాధీశ్వరుం డైనభీష్మకుం డను

రాజు గలం డా రాజుకూఁతురు రుక్మిణి యనుకన్యకామణి గల దయ్యిందువదన నీకుం గైంకర్యంబు సేయంగోరి వివాహమంగళప్రశస్తం బయినయొక్కసందేశంబు విన్నవింపు మని పుత్తెంచె నవధరింపుము. 1701

సీ. ఏ నీగుణములు కర్ణేంద్రియంబులు సోఁక దేహతాపంబులు దీఱిపోవు
నే నీశుభాకార మీక్షింపఁ గన్నుల కఖిలార్థలాభంబు గలుగుచుండు
నే నీచరణసేవ లేప్రొద్దుఁ జేసిన భువనోన్నతత్వంబుఁ బొందఁ గలుగు
నే నీలసన్నామ మేప్రొద్దు భక్తితోఁ దడవిన బంధసంతతులు వాయు
తే. నట్టి నీయందు నాచిత్త మనవరతము, నచ్చి యున్నది నీయాన నాన లేదు
కరుణఁ జూడుము కంసారి ఖలవిదారి, శ్రీకరాకార మానినీచిత్తచోర.

శా. ధన్యున్ లోకమనోభిరాముఁ గులవిద్యారూపతారుణ్యసౌ
జన్యశ్రీబలదానశౌర్యకరుణాసంశోభితున్ నిన్ను నే
కన్యల్ గోరరు కోరదే మును రమాకాంతాలలామంబు రా
జన్యానేకపసింహ నావలన నే జన్మించెనే మోహముల్. 1703

ఉ. శ్రీయుతమూర్తి యోపురుషసింహమ సింహముపాలిసొమ్ము గో
మాయువు గోరుచందమున మత్తుఁడు చైద్యుఁడు నీపదాంబుజ
ధ్యాయిని యైననన్ను వడిఁ దాఁ గొనిపోయెద నంచు నున్నవాఁ
డాయధమాధముం డెఱుఁగఁ డద్భుత మైనభవత్ప్రతాపమున్. 1704

మ. వ్రతముల్ దేవగురుద్విజన్మబుధసేవల్ దానధర్మాదులున్
గతజన్మంబుల నీశ్వరున్ హరి జగత్కల్యాణుఁ గాంక్షించి చే
సితినేనిన్ వసుదేవనందనుఁడు నాచిత్తేశుఁ డౌఁ గాక ని
ర్జితులై పోదురు గాక సంగరములోఁ జేదీశముఖ్యాధముల్. 1705

ఉ. అంకిలి సెప్ప లేదు చతురంగబలంబులతోడ నెల్లి యో
పంకజనాభ నీవు శిశుపాలజరాసుతులన్ జయించి నా
వంకకు వచ్చి రాక్షసవివాహమునన్ భవదీయశౌర్యమే
యుంకువ సేసి కృష్ణ పురుషోత్తము చేకొని పొమ్ము వచ్చెదన్. 1706

సీ. లోపలిసౌధంబులోన వర్తింపఁగఁ దే వచ్చునే నిన్నుఁ దెత్తు నేనిఁ
గావలివారలఁ గలబంధువులఁ జంపి కాని తే రా దని కమలనయన
భావించితేని నుపాయంబు సెప్పెద నాలింపు కులదేవయాత్రఁ జేసి
నగరంబు వెలుపడి నగజాతకును మ్రొక్కఁ బెండ్లికి మునుపడఁ బెండ్లికూఁతు
తే. నెలమి మావారుఁ బంపుదు రేను నట్లు, పురము వెలువడి యేతెంచి భూతనాథు
సతికి మ్రొక్కంగ నీవు నాసమయమందు, వచ్చి కొనిపొమ్ము నన్ను నవార్యచరిత.

మ. ఘనులాత్మీయతమోనివృత్తికొఱకై గౌరీశుమర్యాద నె
వ్వనిపాదాంబుజతోయమందు మునుఁగన్ వాంఛింతు రే నట్టినీ

యనుకంపన్ విలపింపవేని వ్రతచర్యన్ నూఱుజన్మంబులన్
నినుఁ జింతించుచుఁ బ్రాణముల్ విడిచెదన్ నిక్కంబు ప్రాణేశ్వరా. 1708

సీ. ప్రాణేశ నీమంజుభాషలు విన లేనికర్ణరంధ్రంబులకలిమి యేల
పురుషరత్నమ నీవు భోగింపఁగా లేనితనులతవలనిసౌందర్య మేల
భువనమోహన నిన్నుఁ జూడఁగాఁ గా లేనిచక్షురింద్రియములసత్త్వ మేల
దయిత నీయధరామృతం బానఁగా లేనిజిహ్వకు ఫలరససిద్ధి యేల

ఆ. నీరజాతనయన నీవనమాలికా, గంధ మబ్బ లేనిఘ్రాణ మేల
ధన్యచరిత నీకు దాస్యంబు సేయని, జన్మ మేల యెన్నిజన్మములకు. 1709

వ. అని యిట్లు రుక్మిణీదేవి పుత్తెంచినసందేశంబును రూపసౌందర్యాదివిశేషంబు లును బ్రాహ్మణుండు హరికి విన్నవించి కర్తవ్యం బెద్ది సేయు నవధరింపు మని సవర్ణనంబుగా మఱియు ని ట్లనియెను. 1710

సీ. పల్లవవైభవాస్పదములు పదములు గనకరంభాతిరస్కారు లూరు
లరుణప్రభామనోహరములు గరములు గంబుసౌందర్యమంగళము గళము
మహితభావాభావమధ్యంబు మధ్యంబు చక్షురుత్సవదాయి చన్నుదోయి
పరిహాసితార్ధేందుపటలంబు నిటలంబు జితమత్తమధుకరశ్రేణి వేణి

ఆ. భావజాశుగములప్రాపులు చూపులు, కుసుమశరునివింటికోపులు బొమలు
చిత్తతోషణములు చెలువభాషణములు, జలజనయనముఖము చంద్రసఖము.

ఉ. ఆయెలనాఁగ నీకుఁ దగు నంగనకుం దగు దీవు మాయుపా
ధ్యాయులయాన పెండ్లియగుఁ దప్పదు జాడ్యము లేల నీవు నీ
తోయమువారిఁ గూడుకొని తోయరుహాననఁ దెత్తు గాని వి
చ్చేయుము శత్రులన్ నుఱుముసేయుము సేయుము శోభనం బిలన్. 1712

శ్రీకృష్ణుండు కుండిననగరంబునకు రథారూఢుం డై చనుట

వ. అని యిట్లు పలికినబ్రాహ్మణునివలన విదర్భరాజతనయ పుత్తెంచినసందేశంబును రూపసౌందర్యాదివిశేషంబులును విన నవధరించి నిజకరంబున నతనికరంబు పట్టి నగుచు నయ్యాదవేంద్రుం డి ట్లనియె. 1713

ఉ. కన్నియమీఁద నాతలఁపు గాఢము కూరుకు రాదు రేయి నా
కెన్నఁడు నావివాహము సహింపక రుక్మి దలంచుకీడు నే
మున్నె యెఱుంగుదుం బఱులమూఁక వధించి కుమారిఁ దెత్తు వి
ద్వన్నుత మ్రాను ద్రచ్చి నవవహ్నిశిఖన్ వడిఁ దెచ్చుకైవడిన్. 1714

క. వచ్చెద విదర్భభూమికిఁ, జొచ్చెద భీష్మకునిపురము సురుచిరలీలం
దెచ్చెద బాలన్ వ్రేల్మిడిఁ, ద్రచ్చెద నడ్డంబు రిపులు వచ్చినఁ బోరన్. 1715

వ. అని పలికిన రుక్మిణీదేవి పెండ్లినక్షత్రంబు దెలిసి తనపంపున రథసారథి యైనదారుకుండు శైబ్యసుగ్రీవమేఘపుష్పవలాహకంబు లను తురంగంబులం బూన్చి రథ

మాయత్తంబు చేసి తెచ్చిన నమోఘమనోరథుండై హరి దాను బ్రాహ్మణుం
డును రథారోహణంబుఁ జేసి యేకరాత్రంబున నానర్తకదేశంబులు గడచి విదర్భ
దేశంబునకుం జనియె నందుఁ గుండినపురీశ్వరుండైన భీష్మకుండు కొడుకునకు
వశుండై కూఁతు శిశుపాలున కిత్తునని శోభనోద్యోగంబులు సేయించె నప్పుడు.

సీ. రచ్చలు క్రంతలు రాజమార్గంబులు విపణిదేశంబులు విశదములు గఁ
జేసిరి చందనసిక్తతోయంబులు గలయంగఁ జల్లిరి కలువడములు
రమణీయవివిధతోరణములు గట్టిరి సకలగృహంబులఁ జక్కఁ జేసి
కర్పూరకుంకుమాగరుధూపములు వెట్టి రతివలుఁ బురుషులు నన్నియెడల

ఆ. వివిధవస్త్రములను వివిధమాల్యాంబరా, భరణలేపనములఁ బరఁగియుండి
రఖిలవాద్యములు మహాప్రీతి మ్రోయించి, రుత్సవమున నగర మొప్పి యుండె.

వ. అంత నాభీష్మకుండు విహితప్రకారంబునం బితృదేవతల నర్చించి బ్రాహ్మణులకు
భోజనంబులు వెట్టించి మంగళాశీర్వచనంబులు సదివించి రుక్మిణీదేవి నభిషిక్తం
జేసి వస్త్రయుగళభూషితం గావించి రత్నభూషణంబు లిడంజేసె ఋగ్యజుస్సా
మాథర్వణమంత్రంబుల మంగళాచారంబు లొనరించి భూసురులు రక్షాకరణంబు
లాచరించిరి పురోహితుండు గ్రహశాంతికొఱకు నిగమనిగదితన్యాయంబున
హోమంబుఁ గావించె మఱియు నారాజు దంపతులమేలుకొఱకుఁ దిలధేను కల
ధౌతకనకచేలాదిదానంబులు ధరణీదేవతల కొసంగె నయ్యవసరంబున. 1718

మ. భటసంఘంబులతో రథావళులతో భద్రేభయూథంబుతోఁ
బటువేగాన్వితఘోటకవ్రజముతో బంధుప్రియశ్రేణితోఁ
గటుసంరంభముతో విదర్భతనయం గైకొందు నంచున్ విశం
కటవృత్తిం జనుదెంచెఁ జైద్యుఁడు గడున్ గర్వించి యవ్వీటికిన్. 1719

ఉ. బంధులఁ గూడి కృష్ణబలభద్రులు వచ్చినఁ బొఱఁ దోలి ని
ర్బంధరవృత్తిఁ జైద్యునికి మానినిఁ గూర్చెద మంచు నుల్లస
త్సింధురవీరరథ్యరథసేనలతోఁ జనుదెంచి రాజరా
సంధుఁడు దంతవక్త్రుఁడును సాల్వవిదూరకపౌండ్రకాదులున్. 1720

వ. మఱియు నానాదేశంబులరాజు లనేకు లేతెంచి రందు శిశుపాలు నెదుర్కొని
పూజించి భీష్మకుం డొక్కనివేశంబున నతని విడియించె నంత నావృత్తాం
తంబు విని. 1721

చ. హరి యొకఁ డేఁగినాఁడు మగధాదులు చైద్యహితానుసారులై
నరపతు లెందఱేనిఁ జనినారు కుమారికఁ దెచ్చుచోట సం
గర మగుఁ దోడు గావలయుఁ గంసవిరోధికి నంచు వేగ దా
నరిగె హలాయుధుండు గమలాక్షునిజాడ ననేకసేనతోన్. 1722

క. ఆలోపల నేకతమున, నాలోలవిశాలనయన యగురుక్మిణి త

న్నాలోకలోచనుఁడు హరి, యాలోకము చేసి కదియఁడని శంకితయై. 1723

శా. లగ్నం బెల్లివివాహముం గదిసె నేలా రాఁడు గోవిందుఁ డు
ద్విగ్నం బయ్యెడి మానసంబు వినెనో వృత్తాంతమున్ బ్రాహ్మణుం
డగ్నిద్యోతనుఁ డేటికిం దడసె నాయత్నంబు సిద్ధించునో
భగ్నంబై చనునో విరించికృత మెబ్భంగిన్ బ్రవర్తించునో. 1724

మ. ఘనుఁ డాభూసురుఁ డేఁగెనో నడుమ మార్గశ్రాంతుఁడై చిక్కెనో
విని కృష్ణుం డిది దప్పుగాఁ దలఁచెనో విచ్చేసెనో యీశ్వరుం
డనుకూలింపఁ దలంచునో తలఁపఁడో యార్యామహాదేవియున్
నను రక్షింప నెఱుంగునో యెఱుఁగదో నాభాగ్య మెట్లున్నదో. 1725

వ. అని వితర్కించుచు. 1726

ఉ. పోఁ డను బ్రాహ్మణుండు యదుపుంగవువీటికి వాసుదేవుఁడున్
రాఁ డను నింకఁ బోయి హరి రమ్మని చీరెడి యిష్టబంధుఁడున్
లేఁ డను రుక్మికిం దగవు లే దిటఁ జైద్యున కిత్తు నంచు ను
న్నాఁ డను గౌరి కీశ్వరికి నావలనం గృప లేదు నేఁ డనున్. 1727

ఉ. చెప్పదు తల్లికిం దలఁపుఁజిక్కు దిశల్ దరహాసచంద్రికం
గప్పదు వక్త్రతామరసగంధసమాగతభృంగసంగమున్
రొప్పదు నిద్రఁ గైకొన దురోజపరిస్ఫురస్తహారముల్
విప్పదు కృష్ణమార్గగతవీక్షణపంక్తులు ద్రిప్ప దెప్పుడున్. 1728

చ. తుడువదు కన్నులన్ వెడలుతోయకణంబులు కొప్పుఁ జక్కఁగా
ముడువదు నెచ్చెలిం గదిసి ముచ్చటకుం జన దన్న మేమియుం
గుడువదు నీరముం గొనదు కూరిమిఁ గీరముఁ జేరి పద్యమున్
నొడువదు వల్లకీగుణవినోదము సేయదు డాయ దన్యులన్. 1729

సీ. మృగనాభి యలఁదదు మృగరాజమధ్యమ జలముల నాడదు జలజగంధి
ముకురంబు సూడదు ముకురసన్నిభముఖి పువ్వులు దుఱుమదు పువ్వుఁబోఁడి
వనకేళిఁ గోరదు వనజాతలోచన హంసంబుఁ బెంపదు హంసగమన
లతలఁ బోషింపదు లతికాలలితదేహ తొడవులు దొడవదు తొడవుతొడవు

ఆ. తిలక మిడదు నుదుటఁ దిలకినీతిలకంబు, కమలగృహముఁ జొరదు కమలహస్త
గారవించి తన్నుఁ గరుణఁ గైకొన వన,మాలి రాఁడు తగవు మాలి యనుచు.

వ. మఱియును. 1731

మ. మలఁగున్ మెల్లనిగాలికిం బటురట న్మత్తద్విరేఫాలికిం
దలఁగుం గోయిలమ్రోఁతకై యలఁగు నుద్యత్కీరసంభాషలం
గలఁగున్ వెన్నెలవేఁడిమి న్నలఁగు మాకందాంకురచ్ఛాయకుం
దొలఁగుం గొమ్మ మనోభవానలశిఖాదోధూయమానాంగియై. 1732

వ. ఇట్లు హరిరాక కెదురుచూచుచు సకలప్రయోజనంబులయందును విరక్తయై మనోజానలంబునం బొగిలెడి మగువకు శుభంబుఁ జెప్పు విధంబున వామ లోచనభుజంబు లదరునంతఁ గృష్ణునియోగంబున వేగంబున బ్రాహ్మణుండు సనుదెంచిన నతనిముఖలక్షణం బుపలక్షించి యాకలకంఠి మహోత్కంఠతోడ నకుంఠితయై మొగంబునం జిఱునగవు నిగుడ నెదురుసని నిలువంబడిన బ్రాహ్మణుం డి ట్లనియె. 1733

ఉ. మెచ్చె భవద్గుణోన్నతి కమేయధనాళు లిచ్చె నాకుఁ దా
వచ్చె సుదర్శనాయుధుఁడు వాఁడె సురాసురు లెల్ల నడ్డమై
వచ్చిన నైన రాక్షసవివాహమునం గొనిపోవు నిన్ను నీ
సచ్చరితంబు భాగ్యమును సర్వము నేఁడు ఫలించెఁ గన్యకా. 1734

వ. అనిన వైదర్భి యి ట్లనియె. 1735

మ. జలజాతేక్షణుఁ దోడితెచ్చితివి నాసందేశముం జెప్పి నన్
నిలువం బెట్టితి నీకృపన్ బ్రదికితిన్ నీయంతపుణ్యాత్మకుల్
గలరే దీనికి నీకుఁ బ్రత్యుపకృతిం గావింప నే నేర నం
జలిఁ గావించెద భూసురాన్వయమణీ సద్బంధుచింతామణీ. 1736

వ. అని నమస్కరించె నంత రామకృష్ణులు దనకూఁతువివాహంబునకు వచ్చుట విని తూర్యఘోషంబులతో నెదుర్కొని విధ్యుక్తప్రకారంబునం బూజించి మధుపర్కంబు లిచ్చి వివిధాంబరాభరణంబులు మొదలైన కానిక లొసంగి భీష్మకుండు బంధుజనసేనాసమేతులైనవారలకుఁ దూర్ణంబున సకలసంపత్పరిపూర్ణంబులైన నివేశంబులు కల్పించి విడియించె నిట్లు గూడిన రాజుల కెల్లను వయోవీర్యబలవిత్తంబు లెట్లట్ల కోరినపదార్థంబు లెల్ల నిప్పించి పూజించె నంత విదర్భపురంబుప్రజలు హరిరాక విని వచ్చిచూచి నేత్రాంజలులం దదీయవదనకమలపానంబు సేయుచు. 1737

మ. తగు నీచక్రి విదర్భరాజసుతకుం దథ్యంబు వైదర్భియుం
దగు నీచక్రికి నింతమంచి దగునే దాంపత్య మీయిద్దఱిం
దగులం గట్టిన బ్రహ్మ నేర్పరి గదా దర్పాహతారాతియై
మగఁ డౌఁ గావుతఁ జక్రి యీరమణికిన్ మాపుణ్యమూలంబునన్. 1738

వ. అని పలికి రాసమయంబున. 1739

సీ. సన్నద్ధులై బహుశస్త్రసమేతులై బలసి చుట్టును వీరభటులు గొలువ
ముందట నుపహారములుఁ గానికలుఁ గొంచు వర్గంబులై వారవనిత లేఁగఁ
బుష్పగంధాంబరభూషణకలితలై పాడుచు భూసురభార్య లరుగఁ
బణవమర్దళశంఖపటహకాహళవేణుభేరీధ్వనుల మిన్ను పిక్కటిలఁగఁ

ఆ. దగిలి సఖులు గొలువఁ దల్లులు బాంధవ, సతులుఁ దోడ రాఁగ సవినయముగ

నగరు వెడలి నడచె నగజాతకును మ్రొక్క, బాల చికురపిహితఫాలయగుచు.

వ. మఱియు సూతమాగధవందిగాయకపాఠకజనం బంతంత నభినందించుచుం జను
దేర మందగమనంబున ముకుందచరణారవిందంబులు డెందంబునం దలంచుచు
నిందుధరసుందరీమందిరంబు సేరి సలిలధారాధౌతకరచరణారవిందయై వార్చి
శుచియై గౌరీసమీపంబునకుం జనియె నంత ముత్తైదువ లగుభూసురోత్తములభా
ర్యలు భవసహితయైనభవానికి మజ్జనంబు గావించి గంధాక్షతంబు లిడి వస్త్ర
మాల్యభూషణాదుల నలంకరించి ధూపదీపంబు లొసంగి నానావిధోపహారం
బులు సమర్పించి కానిక లిచ్చి దీపమాలికల నివాళించి రుక్మిణీదేవిని మ్రొ
క్కించి రప్పుడు. 1742

ఉ. నమ్మితి నామనంబున సనాతను లైనయుమామహేశులన్
మిమ్ముఁ బురాణదంపతుల మేలు భజింతుఁ గదమ్మ మేటిపె
ద్దమ్మ దయాంబురాశివి గదమ్మ హరిం బతిఁ జేయుమమ్మ నిన్
నమ్మినవారి కెన్నఁడును నాశము లేదు గదమ్మ యీశ్వరీ. 1742

వ. అని గౌరీదేవికి మ్రొక్కి పతులతోడం గూడిన బ్రాహ్మణభార్యలకు లవణాపూ
పంబులును దాంబూలకంఠసూత్రంబులును నిక్షుదండంబులు నిచ్చి రుక్మిణిదేవి
వారలం బూజించిన. 1743

ఆ. వార లుత్సహించి వలనొప్ప దీవించి, సేస లిడిరి యువతిశిరమునందు
సేస లెల్లఁ దాల్చి శివవల్లభకు మ్రొక్కి, మౌననియతి మాని మగువ వెడలె.

వ. ఇట్లు మేఘమధ్యంబు వెలువడి విలసించు క్రొక్కారుమెఱుంగుతెఱంగున మృగ
ధరమండలంబు నిర్గమించి చరించుమృగంబుచందంబునఁ గమలభవనర్తకుం డెత్తి
నజవనికమఱుఁగు దెరలి పొడసూపినమోహినీదేవతకైవడి దేవదానవసంఘాత
కరతలసవ్యాపసవ్యసమాకృష్యమాణ పన్నగేంద్రపాశపరివలయితపర్యాయపరి
భ్రామితమందరాచల మంథానమథ్యమానఘూర్ణిత ఘుమఘుమాయితమహార్ణవ
మధ్యంబుననుండి చనుదెంచు నిందిరాసుందరివైభవంబున బహువిధప్రభా
భాసమానయై యిందుధరగేహినీమందిరంబు వెలువడి మానసకాసారహేమకమ
లకాననవిహారమాణమదమరాళంబుభంగి మందగమనంబునఁ గనకకలశయుగళ
సంకాశకర్కశపయోధరభారపరికంప్యమానమధ్య యై రత్నముద్రికాలంకృ
తం బైనకెంగేల నొక్కసఖీలలామంబు కైదండ గొని రత్ననివహసముచిత
కాంచనకర్ణపత్త్రమయూఖంబులు గండభాగంబుల నర్తనంబులు సలుప నర
విందపరిమళకుతూహలావతీర్ణ మత్తమధుకరంబులమాడ్కి నరాళంబులైన కుంతల
జాలంబులు ముఖమండలంబునం గ్రందుకొన సుందరమందహాసరోచులు
దిశలందు బాలచంద్రికాసౌందర్యంబు నావహింప నధరబింబఫలారుణమరీచి
మాలికలు రదనకుందకుట్మలంబుల కనురాగంబు సంపాదింప మనోజాతకేతన

సన్నిభంబైన పయ్యెదకొంగు దూఁగ సువర్ణమేఖలాఘటితమణికింకిణీపటలంబు లకాలశక్రచాపజనకంబులై మెఱయఁ జెఱకువిలుతుం డోర వెఱికి వాఁడియిడి జళిపించిన ధగద్ధగాయమానంబులగు బాణంబులపగిది సురుచిరవిలోకననికరంబులు రాజవీరులహృదయంబులు భేదింప శింజానమంజుమంజీరనినదంబులు సెవులపండువులు సేయఁ బాదసంచారంబున హరిరాక కెదురుచూచుచు వీరమోహిని యై చనుదెంచుసమయంబున. 1745

మ. అళినీలాలకఁ బూర్ణచంద్రముఖి నేణాక్షిం బ్రవాళాధరం
గలకంఠిన్ నవపల్లవాంఘ్రియుగళన్ గంధేభకుంభస్తనిం
బులినశ్రోణి నిభేంద్రయాన నరుణాంభోజాతహస్తన్ మహో
త్పలగంధిన్ మృగరాజమధ్యఁ గని విభ్రాంతాత్ములై రందఱున్. 1746

వ. మఱియు నయ్యింతిదరహాసలజ్జావలోకనంబులం జిత్తంబు లేమఱి దైర్యంబులు దిగనాడి గాంభీర్యంబులు విడిచి గౌరవంబులు మఱచి చేష్టలు మాని యెఱుక లుడిగి యాయుధంబులు దిగవైచి గజతురగరథారోహణంబులు సేయనేరక రాజు లెల్ల నేలకు వ్రాలి రాయేణీలోచన తనవామకరనఖంబుల నలకంబులు దలంగంద్రోయుచు నుత్తరీయంబు సక్క నొత్తుచుఁ గడగంటిచూపులం గ్రమంబున నారాజలోకంబు నాలోకింపుచు. 1747

మ. కనియెన్ రుక్మిణి చంద్రమండలముఖుం గంఠీరవేంద్రావల
గ్ను నవాంభోజదళాక్షుఁ జారుతరవక్షున్ మేఘసంకాశదే
హు నగారాతిగజేంద్రహస్తనిభబాహుం జక్రిఁ బీతాంబరున్
ఘనభూషాన్వితుఁ గంబుకంఠు విజయోత్కంఠున్ జగన్మోహనున్. 1748

కృష్ణుండు శత్రురాజులు సూచుచుండ రుక్మిణీదేవిని గొనిపోవుట

వ. కని తదీయరూపవయోలావణ్యవైభవగాంభీర్యచాతుర్యతేజోవిశేషంబులకు సంతసించి మనోభవశరాక్రాంతయై రథారోహణంబు గోరుచున్న వరారోహం జూచి పరిపంధిరాజలోకంబు సూచుచుండ మందగమనంబున గంధసింధురంబులీలం జనుదెంచి ఫేరవంబులనడిమిభాగంబు గొని చను కంఠీరవంబుకైవడి నిఖిలభూపాలగణంబుల గణింపక తృణీకరించి రాజకన్యకం దెచ్చి హరి దన రథంబుమీఁద నిడికొని భూనభోంతరాళంబులు నిండ శంఖంబు పూరించుచు బలభద్రుండు తోడ నడవ యాదవవాహినీపరివృతుండై ద్వారకానగరమార్గంబు వట్టి చనియె నంత జరాసంధవశు లయినరాజు లందఱు హరిపరాక్రమంబు విని సహింపనోపక. 1749

మ. ఘనసింహంబులకీర్తి నీచమృగముల్ గైకొన్నచందంబునన్
మనకీర్తుల్ గొని బాలఁ దోడ్కొనుచు నున్మాదంబుతో గోపకుల్
సనుచున్నా రదె శౌర్య మెన్నఁటికి మీశస్త్రాస్త్రముల్ గాల్పనే

తనుమధ్యకా విడిపింపమేని నగరే ధాత్రీజనుల్ క్రంతలన్. 1750

వ. అని యొండొరులం దెలుపుకొని రోషంబులు హృదయంబుల నిలుపుకొని సంరంభించి తనుత్రాణంబులు వహించి ధనురాదిసాధనంబులు ధరియించి పంతంబు లాడి తమతమచతురంగబలంబులం గూడికొని జరాసంధాదులు యదువీరుల వెంటనంటి తాఁకి నిలునిలుం డని ధిక్కరించి పలికి యుక్కు మిగిలి మహీధరంబులమీఁద సలిలధారలు గురియుధారాధరంబులచందంబున బాణవర్షంబులు గురిసిన యాదవసేనలం గలదండనాయకులు కోదండంబు లెక్కిడి గుణంబులు మ్రోయించి నిలువంబడి రప్పుడు. 1751

క. అరిబలభటసాయకముల, హరిబలములు గప్పఁబడిన నడ రెడఁ భీతిన్
హరిమధ్య సిగ్గుతోడను, హరివదనముఁ జూచెఁ జకితహరిణేక్షణయై. 1752

వ. ఇట్లు చూచిన. 1753

క. చొచ్చెద రదె యదువీరులు, వ్రచ్చెద రరిసేన నెల్ల వైరులు వెలుచన్
నొచ్చెదరును విచ్చెదరును, జచ్చెదరును నేఁడు చూడు జలజాతాక్షీ. 1754

వ. అని రుక్మిణీదేవిని హరి యూఱడించె నంత బలభద్రప్రముఖు లైనయదువీరులు ప్రళయవేళల మిన్నునం బన్ని బలుపిడుగు లడరించు పెనుమొగిళులవడువున జరాసంధాదిపరిపంథిరాజచక్రంబుమీఁద నవక్రపరాక్రమంబున శిఖిశిఖాసంకాశనిశితశిలీముఖనారాచభల్లప్రముఖంబు లైన బహువిధబాణపరంపరలు గురియ నదియును విదళితమత్తమాతంగంబును విచ్ఛిన్నతురంగంబును విభిన్నరథవరూథంబును వినిహతపదాతియూథంబును విఖండితవాహవారణరథారోహణమస్తకంబును విశకలితవక్షోమధ్యకర్ణకంఠకపోలహస్తంబును విస్ఫోటితకపాలంబును వికీర్ణకేశజాలంబును విపాటితచరణజానుజంఘంబును విదళితదంతసంఘంబును విఘటితవీరమంజీరకేయూరంబును విభ్రష్టకుండలకిరీటహారంబును విస్మృతవీరాలాపంబును విదార్యమాణగదాకుంతతోమరపరశుపట్టిసప్రాసకరవాలశూలచక్రచాపంబును వినిపాతితకేతనచ్ఛత్త్రచామరంబును విలూనతనుత్రాణంబును విలీయమానఘోటకసంఘరింఖాసముద్ధూతధరణీపరాగంబును వినష్టరథవేగంబును వినివారితసూతమాగధవందివాదంబును వికుంఠితహయహేషాపటహభాంకార కరటిఘటాఘీంకార రథనేమిపటపటాత్కార తురగనాభిఘంటా ఘణఘణాత్కార వీరహుంకార భూషణఝణఝణాత్కార నిస్సాణధణధణాత్కార మణినూపురక్రేంకారకింకిణీకిణకిణాత్కారశింజినీటంకార భటపరస్పరధిక్కారనాదంబును వినిర్భిద్యమానరాజసమూహంబును విద్యమానరక్తప్రవాహంబును విశ్రూయమాణభూతవేతాళకలకలంబును విజృంభమాణఫేరవకాకగృధ్రంకాదసంకులంబును బ్రచలితకబంధంబును బ్రభూతపలలగంధంబును బ్రదీపితమేదోమాంసరుధిరఖాదంబును బ్రవర్తితడాకినీప్రమోదం

బునునై యుండె నప్పుడు. 1755

చ. మగిడి చలించి పాఱుచును మాగధముఖ్యులు గూడి యొక్కచో
వగచుచు నాలిఁ గోల్పడినవాని క్రియం గడు వెచ్చ నూర్చుచున్
మొగమున దప్పి దేరఁ దమముందటఁ బొక్కుచునున్న చైద్యుతోఁ
బగతురచేతిలోఁ బడక ప్రాణముతోడుత నున్నవాఁడవే. 1756

వ. అని మఱియును. 1757

ఆ. బ్రదుకవచ్చు నొడలఁ బ్రాణంబు లుండిన, బ్రదుకు గలిగె నేని భార్య గలదు
బ్రదికి తీవు భార్యపట్టు దయ్యె మెఱుంగు, వగవవలదు చైద్య వలదు వలదు.

వ. వినుము దేహధారి స్వతంత్రుండు గాఁడు జంత్రగానిచేతిజంత్రపుబొమ్మకైవడి
నీశ్వరతంత్రపరాధీనుండై సుఖదుఃఖంబులందు వర్తనంబులు సలుపు తొల్లి
నేను మథురాపురంబుమీఁదఁ బదియేడుమాఱులు పరాక్రమంబున విడిసి చక్రి
చేతం బరాజితబలచక్రుండనై కామపాలుచేతం బట్టువడి కృష్ణుండు కరుణసేసి
విడిపించిన వచ్చి క్రమ్మఱ నిరువదిమూఁడక్షౌహిణులం గూడికొని పదునెనిమి
దవమాఱు దాడిచేసి శత్రులం దోలి విజయంబు చేకొంటి నిట్టిజయాపజయం
బులందు హర్షశోకంబుల నెన్నండును జెంద దైవయుక్తం బయినకాలంబునం
జేసి లోకంబులు పరిభ్రమించుచుండు నదియునుం గాక. 1759

మ. తమకుం గాలము మంచిదైన మనలం త్రైలోక్యవిఖ్యాతవి
క్రములన్ గెల్చిరి యాదవుల్ హరిభుజాగర్వంబునన్ నేఁడు కా
లము మేలై చనుదెంచెనేని మనమున్ లక్షించి విద్వేషులన్
సమరక్షోణి జయింత మింతపనికై శంకింప నీ కేటికిన్. 1760

వ. అని యిట్లు జరాసంధుండు నతనియొద్దిరాజులును శిశుపాలునిపరితాపంబు
నివారించి తమతమభూములకుఁ జనిరి శిశుపాలుండు ననుచరసేనాసమేతుండై
తననగరంబునకుం జనియె నంత రుక్మి యనువాఁడు కృష్ణుండు రాక్షసవివాహం
బునం దనచెలియలిం గొనిపోవుటకు సహింపక నేకాక్షౌహిణీబలంబుతోడ స
మరసన్నాహంబునం గృష్ణుని వెనుతవిలి పోవుచుఁ దన సారథితో నిట్లనియె.

ఉ. బల్లిదు నన్ను భీష్మజనపాలకుమారకుఁ బిన్నఁజేసి నా
చెల్లెలి రుక్మిణిం గొనుచుఁ జిక్కనినిక్కపుబంటపోలె నీ
గొల్లఁడు వోయెడిన్ రథముఁ గూడఁగఁ దోలుము తేజితోల్లస
ద్భల్లపరంపరన్ మదముఁ బాపెదఁ జూపెద నాప్రతాపమున్. 1762

వ. అని యిట్లు రుక్మి యనువాఁడు హరికోలంది యెఱుంగక సారథినదలించి రథంబు
గూడం దోలించి గోపాలక వెన్నముచ్చ నిమిషమాత్రంబు నిలునిలు మని
తిరస్కరించి బలువింట నారి యెక్కించి మూఁడువాఁడితూపుల హరి నొప్పించి
యి ట్లనియె. 1763

సీ. మాసరివాఁడవా మాపాపఁ గొనిపోవ నేపాటిగలవాఁడ వేది వంశ
మెందు జన్మించితి వెక్కడఁ బెరిగితి వెయ్యది నడపడి యెవ్వఁ డెఱుఁగు
మానహీనుఁడ వీవు మర్యాదలును లేవు మాయ గైకొని కాని మలయ రావు
నిజరూపమున శత్రునివహంబుపైఁ బోవు వసుధేశుఁడవు గావు వావి లేదు
ఆ. కొమ్మ నిమ్ము నీవు గుణరహితుండవు, విడువు విడువ వేని విలయకాల
శిఖిశిఖాసమానశితశిలీముఖముల, గర్వ మెల్లఁ గొందుఁ గలహమందు. 1764

వ. అని పలికిన నగధరుండు నగి యొక్కబాణంబున వానికోదండంబు ఖండించి యాఱుశరంబుల శరీరంబు దూఱ నేసి యెనిమిదివిశిఖంబుల రథ్యంబులం గూల్చి రెండమ్ముల సారథిం జంపి మూఁడు వాఁడితూపులఁ గేతనంబుఁ ద్రుంచి మఱియు నొక్కవి ల్లందినం దునిమి వెండియు నొక్కధనువు పట్టిన విదళించి క్రమంబునం బరిఘపట్టిసశూలచర్మాసిశక్తితోమరంబులు ధరియించిన దునుములు చేసి క్రమ్మఱ నాయుధంబు లెన్ని యెత్తిన నన్నియు శకలంబులు గావించె నంతటఁ దనివి సనక వాఁడు రథంబు డిగ్గి ఖడ్గహస్తుండై దవానలంబుపయిం బడు మిడుత చందనంబునం గదిసిన ఖడ్గకవచంబులు చూర్ణంబులు చేసి మెఱుంగులు చెదర నడిదంబు వెఱికి జళిపించి వానిశిరంబు తెగ వ్రేయ గమకించి నడుచుచున్న నడ్డంబు వచ్చి రుక్మిణీదేవి హరిచరణారవిందంబులు పట్టుకొని యిట్లనియె. 1765

మత్తకోకిలము. నిన్ను నీశ్వర దేవదేవుని నిర్ణయింపఁగ లేక యో
సన్నుతామరకీర్తిశోభిత సర్వలోకశరణ్య మా
యన్న యీతఁడు నేఁడు చేసె మహాపరాధము నీయెడన్
నన్ను మన్ననసేసి కావు మనాథనాథ దయానిధీ. 1666

మత్తకోకిలము. కల్ల లే దని విన్నవించుట గాదు వల్లభ యీతనిన్
బ్రల్లదుం దెగఁ జూచితేనియు భాగ్యవంతుల మైతి మే
మల్లుఁ డయ్యె ముకుందుఁ డీశ్వరుఁ డంచు మోదితు లైన మా
తల్లిదండ్రులు పుత్రశోకముఁ దాల్చి చిక్కుదు రీశ్వరా. 1767

మ. అని డగ్గుత్తికతో మహాభయముతో నాకంపితాంగంబుతో
వినతశ్రాంతముఖంబుతో శ్రుతిచలద్వేణీకలాపంబుతోఁ
గనుదోయిం జడిగొన్న బాష్పములతోఁ గన్యాలలామంబు మ్రొ
క్కిన రుక్మిం దెగ వ్రేయఁ బోక మగిడెం గృష్ణుండు రోచిష్ణుఁడై. 1768

వ. ఇట్లు చంపక బావా ర మ్మని చిఱునగవు నగుచు వానిం బట్టి బంధించి గడ్డంబును మీసంబును దలయును రేవులు వాఱఁ గొఱిగి విరూపిం జేసె నంత యదువీరులు పరసైన్యంబులం బాఱఁ దోలి తత్సమీపంబునకు వచ్చి రప్పుడు హతప్రాణుండై కట్టుపడి యున్న రుక్మిం జూచి కరుణసేసి బలభద్రుండు బంధంబులు విడిచి హరి దగ్గఱి యిట్లనియె. 1769

క. తల మనక భీష్మనందను, తలయును మూఁతియును గొఱుగఁ దగవే బంధుం
దలయును మూఁతియు గొఱుగుట, తలఁ దఱుగుటకంటెఁ దుచ్ఛతరము మహాత్మా.

క. కొందఱు రిపు లని కీడును, గొందఱు హితు లనుచు మేలుఁ గూర్పవు నిజమీ
వందఱియందును సముఁడవు, పొందఁగ నే లయ్యె విషమబుద్ధి ననంతా. 1771

సహోదరునిభంగమునకు ఖిన్నయగురుక్మిణీదేవిని బలభద్రుం డూఱార్చుట

వ. అని తర్జించి పలికి రుక్మిణీదేవి నుపలక్షించి యి ట్లనియె. 1772

శా. తోడంబుట్టినవానిభంగమునకుఁ దుఃఖించి మాకృష్ణు నె
గ్గాడం జూడకు మమ్మ పూర్వభవకర్మాధీనమై ప్రాణులం
గీడుం మేలును జెందు లేఁ డొకఁడు శిక్షింపంగ రక్షింప నీ
తోడంబుట్టువు కర్మశేషపరిభూతుండయ్యె నేఁ డియ్యెడన్. 1773

క. చంపెడిదోషము గలిగినఁ, జంపఁ జనదు బంధుజనులఁ జను విడువంగాఁ
జంపిన దోషము సిద్ధము, చంపను మఱి యేల మున్న చచ్చినవానిన్. 1774

ఆ. బ్రహ్మచేత భూమిపతుల కీధర్మంబు
కల్పితంబు రాజ్యకాంక్షఁ జేసి
తోడిచూలు నయినఁ దోడఁబుట్టినవాఁడు
చంపుచుండుఁ గ్రూరచరితుఁ డగుచు. 1775

క. భూమికి ధనధాన్యములకు, భామలకును మానములకుఁ బ్రాభవములకుం
గామించి మీఁదు గానక, శ్రీమదమున మానధనులు చెనకుదు రొరులన్. 1776

వ. వినుము దేవమాయం జేసి దేహాభిమానులైన మానవులకుఁ బగవాఁడు బంధుం డుదాసీనుం డనుమోహంబు సిద్ధం బయి యుండు జలాదులయందుఁ బంద్రసూర్యాదులు ఘటాదులందు గగనంబును బెక్కయి కానంబడుభంగి దేహధారుల కందఱికి నాత్మ యొక్కఁడయ్యును బెక్కండ్రై తోఁచు నాద్యంతంబులు గలయీదేహంబు ద్రవ్యప్రాణగుణాత్మకం బయి యాత్మయందు నవిద్యచేతఁ గల్పితం బై దేహిని సంసారంబునం ద్రిప్పు సూర్యుండు తటస్థుండై యుండఁ బ్రకాశమానంబు లయినదృష్టిరూపంబులుబోలె నాత్మ తటస్థుండై యుండు దేహేంద్రియంబులు ప్రకాశమానంబు లగునాత్మకు వేఱొక్కటితోడ సంయోగవియోగంబులు లేవు వృద్ధిక్షయంబులు చంద్రకళలకుం గాని చంద్రునికి లేనికైవడి జన్మనాశంబులు దేహంబునకుం గాని యాత్మకుఁ గలుగ నేరవు నిద్రవోయినవాఁ డాత్మను విషయఫలానుభోగంబు సేయించు తెఱంగున నెఱుక లేనివాఁడు నిజము గానియర్థంబునందును భవంబు నొందుచుండుఁ గావున.

క. అజ్ఞానజ మగుఃశోకము, విజ్ఞానవిలోకనమున విడఁపుము నీకుం
బ్రజ్ఞావతికిం దగునే, యజ్ఞానులభంగి వగవ నంభోజముఖీ. 1778

వ. ఇట్లు బలభద్రుచేతఁ దెలుపంబడి రుక్మిణీదేవి దుఃఖంబు మాని యుండె నంత

రుక్మి యనువాఁడును బ్రాణావశిష్టుండై విడువంబడి తన విరూపభావంబునకు నెరియుచు హరిం గెలిచి కాని కుండినపురంబు చొర నని ప్రతిజ్ఞ చేసి తత్పుర సమీపంబున నుండె నివ్విధంబున. 1779

శ్రీకృష్ణుండు రుక్మిణీదేవిని బెండ్లియాడుట

క. రాజీవలోచనుఁడు హరి, రాజసమూహముల గెలిచి రాజస మొప్పన్
రాజిత యగుతనపురికిని, రాజాననఁ దెచ్చె బంధురాజి నుతింపన్. 1780

వ. అంత నయ్యాదవేంద్రు నినగరంబున సమారబ్ధవివాహకృత్యంబును బ్రవర్తమాన గీతవాద్యనృత్యంబును బ్రతిగృహాలంకృతవిలసితాశేషనరనారీవర్గంబును బరిణయమహోత్సవసమాహూయమాన మహీపాలగజఘటాగండమండల దానసలిల ధారాసిక్తమార్గంబును బ్రతిద్వారమంగళాచారసంఘటిత క్రముక కదళికా కర్పూరకుంకుమాగరుధూపపరిపూర్ణకుంభంబును విభూషితసకలగృహవేదికాకవాటగేహళీ స్తంభంబును విచిత్రకుసుమాంబరరత్నతోరణవిరాజితంబును సముద్ధూతకేతనవిభ్రాజితంబునునై యుండె నయ్యవసరంబున. 1781

మ. ధ్రువకీర్తిన్ హరి పెండ్లియాడె నిజచేతోహారిణిన్ మానవై
భవగాంభీర్యవిహారిణిన్ నిఖిలసంపత్కారిణిన్ సాధుబాం
ధవసత్కారిణిఁ బుణ్యచారిణి మహాదారిద్ర్యసంహారిణిన్
సువిభూషాంబరధారిణిన్ గుణవతీచూడామణిన్ రుక్మిణిన్. 1782

క. సతులుం దారును బౌరులు, హితమతిఁ గానికలు దెచ్చి యిచ్చిరికరుణో
న్నతవర్ధిష్ణులకును మ, హ్యాతరోచిష్ణులకు రుక్మిణీకృష్ణులకున్. 1783

క. హరిపెండ్లికిఁ గైకేయక, కురుసృంజయయదువిదర్భకుంతినరేంద్రుల్
పరమానందముఁ బొందిరి, ధరణీశులలోన గాఢతాత్పర్యములన్. 1784

క. హరి యీ తెఱఁగున రుక్మిణి, నరుదుగఁ గొనివచ్చి పెండ్లియాడుట విని దు
ష్కరకృత్య మనుచు వెఱఁ గందిరి రాజులు రాజసుతులు దిక్కుల నెల్లన్. 1785

ఆ. అనఘ యాదిలక్ష్మి యైనరుక్మిణితోడఁ, గ్రీడ సలుపుచున్నకృష్ణుఁ జూచి
పట్టణంబులోనిప్రజ లుల్లసిల్లిరి, ప్రీతు లగుచు ముక్తభీతు లగుచు. 1786

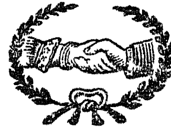
వ. అని చెప్పి. 1787

క. కువలయరక్షాతత్పర, కువలయదళనీలవర్ణ కోమలదేహా
కువలయనాథశిరోమణి, కువలయజనవినుతవిమలగుణసంఘాతా. 1788

మాలిని. సరసిజనిభహస్తా సర్వలోకప్రశస్తా
నిరుపమశుభమూర్తీ నిర్మలారూఢకీర్తీ
పరహృదయవిదారీ భక్తలోకోపకారీ
గురుబుధజనతోషీ ఘోరదైతేయశోషీ. 1789

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజ
పాండిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతం బయిన శ్రీమహాభాగవతం బనుపురాణంబు
నందు దేవకీదేవివివాహంబును గగనవాణీశ్రవణంబును గంసోద్రేకంబును వసు
దేవప్రార్థనంబును యోగమాయాప్రభావంబును బలభద్రుజన్మంబును బ్రహ్మాది
సురస్తోత్రంబును గృష్ణావతారంబును ఘోషప్రవేశంబును యోగనిద్రాచరి
తంబును నందపుత్రోత్సవంబును బూతనాసంహారంబును శకటభంజనంబును
దృణావర్తమరణంబును గర్గాగమనంబును నారాయణాదినామనిర్దేశంబును
బాలక్రీడయును మృద్భక్షణంబును వాసుదేవవదనగహ్వరవిలోక్యమాన
చరాచరసమస్తలోకవిలోకనంబును నవనీతచౌర్యంబును యశోదారోషం
బును నులూఖలబంధనంబును నర్జునతరుయుగళనిపాతనంబును నలకూబరమణి
గ్రీవులశాపమోక్షణంబును బృందావనగమనంబును వత్సపాలనంబును వత్సా
సురవధయును బకదనుజవిదారణంబును నఘాసురమరణంబును వత్సాపహార
ణంబును నూతనవత్సబాలకల్పనంబును బ్రహ్మవినుతియు గోపాలనంబును
గార్దభాసురహింసనంబును గాళియఫణిమర్దనంబును గరుడకాళియనాగవిరోధ
కథనంబును బ్రలంబాసురహింసనంబును దవానలపానంబును వర్షర్తువర్ణనంబును
శరత్కాలలక్షణంబును వేణువిలాసంబును హేమంతసమయసమాగమంబును
గోపకన్యాచరితహవిష్యవ్రతంబును గాత్యాయనీసేవనంబును వల్లవీవస్త్రాపహార
ణంబును విప్రవనితాదత్తాన్నభోజనంబు నింద్రయాగనివారణంబును నంద
ముకుందసంవాదంబును బర్వతభజనంబును బాషాణసలిలవర్షంబును గోవర్ధ
నోద్ధరణంబును వరుణకింకరుండు నందునిం గొనిపోయిన హరి దెచ్చుటయును
వేణుపూరణంబును గోపికాజనఘోషనిర్గమనంబును యమునాతీరవనవిహారణం
బును గృష్ణాంతర్ధానంబును ఘోషకామినీగణపరిదేవనంబును గోపికాన్వేష
ణంబును గోపికాగీతలును హరిప్రసన్నతయును రాసక్రీడనంబును జలకేళియును
సర్పరూపకుం డయినసుదర్శనవిద్యాధరుండు హరిచరణతాడనంబున నిజరూ
పంబు వడయుటయును శంఖచూడుం డనుగుహ్యకుని వధించుటయు వృష
భాసురవిదళనంబును నారదవచనంబున హరిజన్మకథ యెఱింగి కంసుండు దేవకీ
వసుదేవుల బద్ధులం జేయుటయును ఘోటకాసురుం డయినకేశి యనుదనుజుని
వధియించుటయును నారదస్తుతియును వ్యోమదానవమరణంబును నక్రూరాగమ
నంబును నక్రూరరామకృష్ణులసల్లాపంబును ఘోషనిర్గమనంబును యమునా
జలాంతరాళంబున నక్రూరుండు హరివిశ్వరూపంబు గాంచుటయు నక్రూరస్తవం
బును మధురానగరప్రవేశంబును రజకవధయును వాయకమాలాకారసమ్మానం
బును గుబ్జాప్రసాదకరణంబును ధనుర్భంగంబును గంసుదుస్స్వప్నంబును గువ
లయాపీడపీడనంబును రంగస్థలప్రవేశంబును జాణూరముష్టికులవధయును గంస

వధయును వసుదేవదేవకీ బంధమోక్షణంబును నుగ్రసేను రాజ్యస్థాపనంబును రామకృష్ణులు సాందీపనివలన విద్య లభ్యసించుటయును సంయమనీనగరగమనంబును గురుపుత్రదానంబును నుద్ధవునిఘోషయాత్రయును భ్రమరగీతలును కుబ్జావాసగమనంబును గరినగరంబునకు నక్రూరుండు సని కుంతీదేవి నూదార్చుటయు కంసభార్యలగు నస్తిప్రాస్తులు జరాసంధునకుం గంసుమరణం బెఱింగించుటయును జరాసంధునిదండయాత్రయును మధురానగరనిరోధనంబును యుద్ధంబున జరాసంధుండు సప్తదశవారంబులు పలాయితుం డగుటయును నారదప్రేరితుండై కాలయవనుండు మధురపై దాడివెడలుటయును ద్వారకానగరనిర్మాణంబును మధురాపురనివాసులం దనయోగబలంబున హరి ద్వారకానగరంబునకుం దెచ్చుటయును గాలయవనుండు హరివెంటంజని గిరిగుహాయందు నిద్రితుండైన ముచుకుందునికోపదృష్టివలన నీఱగుటయును ముచుకుందుండు హరిని సంస్తుతి చేసి తపంబునకుం జనుటయును జరాసంధుండు క్రమ్మఱ రామకృష్ణులపై నేతెంచుటయును ప్రవర్షణపర్వతారోహణంబును గిరిదహనంబును గిరి డిగ్గనుఱికి రామకృష్ణులు ద్వారకానగరంబునకుం జనుటయును రుక్మిణీజననంబును రుక్మిణీసందేశంబును వాసుదేవాగమనంబును రుక్మిణీగ్రహణంబును రాజలోకపలాయనంబును రుక్మి యనువాని భంగంబును రుక్మిణీకల్యాణంబును ననుకథలు గల దశమస్కంధంబునందలి పూర్వభాగము. 1790

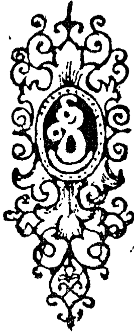
శ్రీరస్తు

శ్రీకృష్ణాయనమః.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

దశమస్కంధము, ఉత్తరభాగము

కర పరిశోషితర
త్నాకర కమనీయగుణగణాకర కారు
ణ్యాకర భీకరశరధా
రాకంపితదానవేంద్ర రామనరేంద్రా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేతుం డైనసూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైనపరీక్షిన్నరేంద్రుండు రుక్మిణీపరిణయానంతరంబున నైనకథావృత్తాంతం బంతయు వినిపింపు మనిన శుకయోగింద్రుం డి ట్లనియె. 2

ప్రద్యుమ్నకుమారచరిత్రప్రారంభము

ఉ. తామరసాక్షునంశమున దర్పకుఁ డీశ్వరుకంటిమంటలం
దా మును దగ్ధుఁడై పిదపఁ దత్పరమేశుని దేహలబ్ధికై
వేమఱు నిష్ఠఁ జేసి హరివీర్యమునం బ్రభవించె రుక్మిణీ
కామినిగర్భమం దసురఖండనుమాఱటమూర్తియో యనన్. 3

వ. అంత నాడింభకుండు ప్రద్యుమ్నుం డనుపేర విఖ్యాతుం డయ్యె నాశిశువు సూతికాగృహంబునం దల్లిపొదిఁగిట నుండం దనకు శత్రుం డని యెఱింగి శంబరుం డనురాక్షసుండు దనమాయాబలంబునం గామరూపియై వచ్చి కొనిపోయి సముద్రంబులో వైచి తనగృహంబునకుం జనియె నంత నాబాలకుండు జలధిజలంబునం దిగంబడ నొడసి యొకమహామీనంబు మ్రింగె నందు. 4

క. జాలిఁ బడి పాఱుజలచర, జాలంబులఁ బోవనీక చని రోషాగ్ని
జ్వాలలు నిగుడఁగ నూరక, జాలంబులు వైచిపట్టుజాలరు లంతన్. 5

వ. సముద్రంబులోన నామీనంబును దత్సహచరంబు లైనమీనంబులనుం బట్టికొని తెచ్చి శంబరునకుం గానికఁగా నిచ్చిన నతండు వండి తెం డని మహానసగృహంబునకుం బంచిన. 6

క. రాజునగరియెడ బాలలు, రాజీవముకడుపు వ్రచ్చి రాజనిభాస్యున్
రాజశిశువుఁ గని చెప్పిరి, రాజీవదళాక్షి యైనరతికి నరేంద్రా. 7

వ. అంత నారదుండు వచ్చి బాలకునిజన్మంబును శంబరోద్యోగంబును మీనోదర ప్రవేశంబునుం జెప్పిన విని యారతి మాయావతి యనుపేర శంబరునియింటఁ బాతివ్రత్యంబు సలుపుచు దహనదగ్ధుం డయినతన పెనిమిటి శరీరధారణంబు సేయుట కెదురుచూచుచున్న యది గావున నయ్యర్భకుండు దర్పకుం డని తెలిసి మెల్లన పుత్రార్థిని యైనతెఱంగున శంబరునియనుమతి వడసి సూపకారుల యొద్ద నున్నవానిం దెచ్చి పోషింపుచుండె నాకుమారుండును శీఘ్రకాలంబున నారూఢయౌవనుం డై. 8

క. సుందర మగుతనరూపము, సుందరు లొకమాఱు దేఱి చూచినఁ జాలున్
సౌందర్య మేమి చెప్పను, బొందెద మని డాయుబుద్ధిఁ బుట్టించు నృపా. 9

సీ. చక్కని వారలచక్కఁదనంబున కుపమింప నెవ్వాఁడు యోగ్యుఁ డయ్యె
మిక్కిలితపమున మెఱయునంబికకు నై శంకరు నెవ్వాఁడు సగము సేసె
బ్రహ్మత్వమును బొంది పరఁగువిధాతను వాణికై యెవ్వాఁడు వాఁడి సెఱిచె
వేయిడాఁగులతోడివిబుధలోకేశుని మూర్తికి నెవ్వాఁడు మూల మయ్యె
తే. మునుల తాలిమి కెవ్వాఁడు ముల్లుసూపు, మగలమగువల నెవ్వాఁడు మరులుకొలుపుఁ
గుసుమధనువున నెవ్వాఁడు గొనువిజయము, చిగురువాలున నెవ్వాఁడు సిక్కుపఱుచు.

వ. అని తన్ను లోకులు వినుతించు ప్రభావంబులు గలిగి పద్మదళలోచనుండును బ్రలంబబాహుండును జగన్మోహనాకారుండు నైనపంచబాణునిం గని లజ్జాహాస గర్భితంబు లైనచూపులం జూచుచు మాయావతి సురతభ్రాంతిఁ జేసినం జూచి ప్రద్యుమ్నుం డిట్లనియె. 11

మత్తకోకిలము. నాతనూభవుఁ డీతఁ డంచును నాన యించుక లేక యో
మాత నీ విదియేమి నేఁ డిటు మాతృభావము మాని సం
ప్రీతిఁ గామినిభంగిఁ జేసెదు పెక్కువిభ్రమముల్ మహా
ఖ్యాతవృత్తికి నీకు ధర్మము గాదు మోహము సేయఁగాన్. 12

వ. అనిన రతి యిట్లనియె నీవు నారాయణనందనుండ వైనకందర్పుండవు పూర్వ కాలంబున నేను నీకు భార్య నైనరతిని నీవు శిశు వై యుండునెడ నిర్దయుం డై దొంగిలి తల్లిం దొఱంగఁ జేసి శంబరుండు గొనివచ్చి నిన్ను నీరధిలో వైచిన నొక్కమీనంబు మ్రింగె మీనోదరంబు వెడలితీవుమీఁదటికార్యమాకర్ణింపుము.

క. మాయావి వీఁడు దుర్మతి, మాయఁడు సంగరములం దమర్త్యుల గెలుచున్
మాయికరణమున వీనిన్, మాయింపుము మోహనాదిమాయలచేతన్. 14

మత్తకోకిలము. పాపకర్ముఁడు వీఁడు నిన్నిటఁ బట్టి తెచ్చిన లేచి నా
పాపఁ డెక్కడఁ బోయెనో సుతుఁ బాపితే విధి యంచుఁ దాఁ

గ్రేపుఁ బాసినగోవుభంగిని ఖిన్న యై వడి గాఢసం
తాప యై నిను నోఁచి కాంచినతల్లి కు య్యెడ కుందు నే. 15

వ. అని పలికి మాయావతి మహానుభావుం డైన ప్రద్యుమ్నునికి సర్వశత్రుమాయా వినాశి యయినమహామాయావిద్య నుపదేశించె నివ్విధంబున. 16

మ. గురుమాయారణవేది యై కవచి యై కోదండి యై బాణి యై
హరిజుం డోరినిశాట వైరివి నాఁ డంభోనిధిం జన్న ఘో
రరణాంభోనిధి వైతు నిన్ను నిదె వే రమ్మంచుఁ జీరెన్ మనో
హరదివ్యాంబరు నుల్ల సద్దనుజసేనాశంబరున్ శంబరున్. 17

చ. అదలిచి యిట్లు కృష్ణసుతుఁ డాడిననిష్ఠురభాషణంబులం
బదహత మై పడిం గవియుపన్నగ రాజముఁ బోలి శంబరుం
డదరుచు లేచి వచ్చి గద నచ్యుతనందను వ్రేసె సుజ్జ్వల
ద్భిదురకఠోరఘోషసమభీషణనాదము చేసి యార్చుచున్. 18

క. దనుజేంద్రుఁడు వ్రేసినగదఁ, దనగదచేఁ బాయ నడిచి దనుజులు బెదరన్
దనుజాంతకునికుమారుఁడు, దనుజేశునిమీఁద నార్చి తనగద వైచెన్. 19

వ. అంత నారక్కసుండు వెక్కసం బగురోసంబునఁ దనకుఁ దొల్లి మయుం డెఱింగించిన దైతేయమాయ నాశ్రయించి మింటికి నెగసి పంచబాణునిపై బాణవర్షంబు గురిసిన నమ్మహారథుండు నొచ్చియు సంచలింపక మచ్చరంబున సర్వమాయావినాశని యైనసాత్త్వికమాయం బ్రయోగించి దనుజుని బాణవృష్టి నివారించె మఱియు వాఁడు భుజగగుహ్యకపిశాచమాయలు పన్ని నొప్పించిన నన్నియుం దప్పించి. 20

క. దండధరమూర్తిఁ గైకొని, యొం డాడక చక్రిసూనుఁ డుగ్రతరాసిన్
ఖండించె శంబరునితలఁ, గుండలకోటీరమణులు గుంభిని రాలన్. 21

క. చిగురాకడిదపుధారను, జగములఁ బరవశము సేయుచలపాడికి దో
డ్డగునుక్కడిదంబునఁ దన, పగతుం దెగ వ్రేయు టెంతపని చింతింపన్. 22

క. తెగడుచు నుండఁగ శంబరుఁ, దెగడుచుఁ బూవింటిజోదుధీరగుణంబుల్
వొగడుచుఁ గురిసిరి ముదమున, నెగడుచుఁగుసుమములముసురు నిర్జరు లధిపా.

రతీదేవి ప్రద్యుమ్నసహిత యై గగనమార్గంబున ద్వారకకుఁ బోవుట

వ. ఇట్లు శంబరుని వధియించి విలసిల్లుచున్నయించువిలుకానిం గొంచు నాకాశచారిణి యైనయారతీదేవి గగనపథంబుఁ బట్టి ద్వారకానగరోపరిభాగంబునకుం జనుదెంచిన. 24

ఆ. మెఱుఁగుఁదీఁగెతోడి మేఘంబు కైవడి, యువిదతోడ మింటి నుండి కదలి
యరుగుదెంచె మదనుఁ డంగనాజనములు, మెలఁగుచున్నలోనిమేడకడకు. 25

మ. జలదశ్యాముఁ బ్రలంబబాహుయుగళుం జంద్రాననున్ నీలసం

కులవక్త్రాలకుఁ బీతవాసు ఘనవక్షున్ సింహమధ్యున్ మహో
త్పలపత్త్రేక్షణు మందహాసలలితుం బంచాయుధున్ నీరజా
క్షులు దా రేమఱుపాటు చూచి హరి యంచుం డాఁగి రయ్యైయెడన్. 26

క. కొందఱు హరి యగునందురు, కొందఱు చిహ్నములు కొన్నికొన్ని హరికి లే
వందురు మెల్లనె తెలియుద, మందురు మఱఁ జూచి కొంద ఱబలలుగుములై.

క. హరి యని వెనుచని పిదపన్, హరిఁ బోలెడువాఁడు గాని హరి గాఁ డనుచున్
హరిమధ్య లల్లనల్లన, హరినందను డాయ వచ్చి రాశ్చర్యమునన్. 28

ఉ. అన్నులు సేర వచ్చి మరు నందఱుఁ జూడఁగఁ దాను వచ్చి సం
పన్న గుణాభిరామ హరిపట్టపుదేవి విదర్భపుత్త్రి క్రేఁ
గన్నుల నాకుమారకునిక్రైవడి నేర్పడఁ జూచి బోటితోఁ
జన్నులు సేప నిట్లయె సంభ్రమదైన్యము లుల్లసిల్లఁగన్. 29

శా. ఈకంజేక్షణుఁ డీకుమారతిలకుం డీయిందుబింబాననుం
డీకంఠీరవమధ్యుఁ డిచ్చటికి నేఁ డెందుండి యేతెంచెనో
యీకల్యాణునిఁ గన్నభాగ్యవతి మున్నేనోములన్ నోఁచెనో
యేకాంతామణియందు వీఁగి కనెనో యేకాంతుఁ డీకాంతునిన్. 30

శా. ఆలీ నాతొలుచూలిపాపనికి బోర్కాడించి నే సూతికా
శాలామధ్యవిశాలతల్పగత నై చన్నిచ్చి నిద్రింప నా
బాలున్ నాచనుఁబాలకుం జెఱిచి యేపాపాత్ము లేత్రోవ ము
న్నే లీలం గొనిపోయిరో శిశువుఁ దా నేతల్లి రక్షించెనో. 31

క. కొడుకఁడు నాపొదిగిటిలోఁ, జెడి పోయిననాఁటనుండి చెలియా తెలియం
బడ దేవార్తయు నతఁడే, వడువున నెచ్చోట నిలిచి వర్తించెడినో. 32

క. ఇందాఁక వాఁడు బ్రదికిన, సందేహము లేదు దేహచాతుర్యవయ
స్సౌందర్యంబుల లోకులు, వందింపఁగ నితనియంతవాఁ డగుఁజుమ్మీ. 33

మ. అతివా సిద్ధము నాఁటిబాలకున కీయాకార మీవర్ణ మీ
గతి యీహాసవిలోకనస్వరము లీగాంభీర్య మీకాంతి వీఁ
డతఁడే కాఁ దగు నున్నవారలకు నాయాత్మేశుసారూప్యసం
గతి సిద్ధింపదు వీనియందు మిగులం గౌతూహలం బయ్యెడిన్. 34

క. పొదలెడి ముదమునఁ జిత్తము, గదలెడి నాయెడమమూఁపు గన్నులవెంటం
బొదలెడి నానందాశ్రులు, మెదలెడిఁ బాలిండ్లఁ బాలు మే లయ్యెడినో. 35

వ. అని డోలాయమానమానసయై వితర్కించుచు. 36

క. తనయుఁడని నొడువఁ దలఁచును, దనయుఁడుగాకున్న మిగులఁ దతిగొనిసవతుల్
దను నగియెద రని తలఁచు న,తనుసంశయ మలమికొనఁగఁ దనుమధ్య మదిన్. 37

వ. ఇట్లు రుక్మిణీదేవి విచారించు చుండ లోపలినగరికావలివారివలన విని కృష్ణుండు

దేవకీవసుదేవులం దోడ్కొని చనుదెంచి సర్వజ్ఞుం డయ్యు నేమియు వివరింపక యూరకుండె నంత నారదుండు సనుదెంచి శంబరుండు గుమారునిం గొనిపోవుట మొదలైన వార్త లెఱింగించిన. 38

క. చచ్చినబాలుఁడు గ్రమ్మఱ, వచ్చినక్రియ వచ్చెఁ బెక్కువర్షములకు నీ
సచ్చరితు నేఁడు గంటిమి, చెచ్చెర ము న్నెట్టి తపము సేయంబడెనో. 39

వ. అని యంతఃపురకాంతలును దేవకీవసుదేవకామకృష్ణులును యథోచితక్రమంబున నా దంపతుల దివ్యాంబరాభరణాలంకృతులం సత్కరించి సంతోషించిరి రుక్మిణీదేవియును నందనుం గౌఁగిలించుకొని. 40

శా. అన్నా నాచనుఁ బాపి నిన్ను దనుజుం డంభోనిధిన్ వైచెనే
యెన్నేవర్షము లయ్యెఁ బాసి సుత నీ వేరీతి జీవించి యే
సన్నాహంబున శత్రు గెల్చితివొ యాశ్చర్యంబు సంధిల్లెడిన్
నిన్నుం గాంచితి నింతకాలమునకున్ నే ధన్యతం జెందితిన్. 41

వ. అని కొడుకుం జూచి సంతోషించి కోడలిగుణంబులు కైవారంబు సేసి వినోదించుచుండె నంత ద్వారకానగరంబు ప్రజలు విని హర్షించి రందు. 42

క. సిరిపెనిమిటిపుత్త్రకుఁ డగు, మరుఁ గని హరిఁ జూచినట్ల మాతలు దమలోఁ
గరఁగుదురట పరకాంతలు, మరుఁ గని మోహాంధకారమగ్నలు గారే. 43

వ. అని చెప్పి శుకుం డి ట్లనియె. 44

శ్రీకృష్ణుండు లోకాపవాదనివృత్తికొఱకు స్యమంతకమణిం దెచ్చుట

క. సత్రాజిత్తు నిశాచర, శత్రునకుం గీడు సేసి సద్వినయముతోఁ
బుత్త్రి స్యమంతకమణియును, మైత్రిం గొని తెచ్చి యిచ్చె మనుజాధీశా. 45

వ. అనిన విన రా జిట్లనియె. 46

ఆ. శౌరి కేమితప్పు సత్రాజితుఁడు సేసె, గూఁతు మణిని నేల కోరి యిచ్చె
నతని కెట్లు గలిగె నా స్యమంతకమణి, విప్రముఖ్య నాకు విస్తరింపు. 47

వ. అనిన విని శుకయోగివర్యుం డి ట్లనియె సత్రాజిత్తనువాఁడు సూర్యునకు భక్తుండై చెలిమి సేయ నతనివలన సంతసించి సూర్యుండు స్యమంతకమణి నిచ్చె నా మణి కంఠంబున ధరియించి సత్రాజిత్తు భాస్కరునిభంగి భాసమానుండై ద్వారకానగరంబునకు వచ్చిన దూరంబున నతనిం జూచి జనులు మణిప్రభాపటలతేజోహృతదృష్టు లయి సూర్యుం డని శంకించి వచ్చి హరి కి ట్లనిరి. 48

క. నారాయణ దామోదర, నీరజదళనేత్ర చక్రి నిఖిలేశ గదా
ధారణ గోవింద నమస్కారము యదుపుత్ర నిత్యకల్యాణనిధీ. 49

మ. దివిజాధీశ్వరు లిచ్చగింతురు గదా దేవేశ నిన్ జూడ యా
దవవంశంబున గూఢమూర్తివి జగత్త్రాణుండవై యుండఁగా
భవదీయాకృతిఁ జూడ నేఁ డిదె రుచిప్రచ్ఛన్నదిగ్భాగుఁడై

రవియో నీరజగర్భుఁడో యొకఁడు సేరఁగ వచ్చె మార్గంబునన్. 50

వ. అని యిట్లు పలికిన మూఢజనులం జూచి గోవిందుండు నగి మణిసమేతుం డైన సత్రాజితుండు గాని సూర్యుండు గాఁడని పలికె నంత సత్రాజితుండు శ్రీయుతం బయి మంగళాచారసంచారం బైన తనగృహంబునకుం జని మహీసురులచేత నిజదేవతామందిరంబున నమ్మణిశ్రేష్ఠంబు ప్రవేశంబు సేయించె నదియును బ్రతిదినంబు నెనిమిదిబారువుల సువర్ణంబు గలిగించుచుండు. 51

క. ఏరా జేలెడు వసుమతి, నారత్నము పూజ్యమాన మగు నక్కడ రో
గారిష్టసర్పమాయిక, మారీదుర్భిక్షభయము మాను నరేంద్రా. 52

క. అమ్మణి యాదవవిభునకు, నిమ్మని హరి యడుగ నాతఁ డీక ధనేచ్ఛం
బొమ్మని పలికెను జక్రికి, నిమ్మణి యీఁకున్న మీఁద నే మా ననుచున్. 53

వ. అంత. 54

చ. అడరెడు వేడ్కఁ గంఠమున నమ్మణిఁ దాల్చి ప్రసేనుఁ డొక్కనాఁ
డడవికి ఘోరవన్యమృగయారతి నేఁగిన వానిఁ జంపి పైఁ
బడి మణిఁ గొంచు నొక్కహరి పాఱఁగ దాని వధించి డాసి యే
ర్పడఁ గనె జాంబవంతుఁడు ప్రభాత్తదిగంతము నాస్యమంతమున్. 55

క. కని జాంబవంతుఁ డామణిఁ, గొనిపోయి సమీపశైలగుహఁ జొచ్చి ముదం
బునఁ దనకూరిమిసుతకును, ఘనకేళీకందుకంబుగాఁ జేసె నృపా. 56

వ. అంత సత్రాజితుండు తనసహోదరుం డైన ప్రసేనునిం గానక దుఃఖించుచు. 57

మ. మణి కంఠంబునఁ దాల్చి నేఁ డడవిలో మావాఁడు వర్తింపఁగా
మణికై పట్టి వధించినాఁడు హరికిన్ మర్యాద లే దంచు దూ
షణముం జేయఁగ వానిదూషణముఁ గంసధ్వంసి యాలించి యే
వ్రణమున్ నాయెడ లేదు నింద గలిగెన్ వారించు టేరీతియో. 58

వ. అని వితర్కించి. 59

మ. తనవా రెల్లఁ బ్రసేనుజాడఁ దెలుపం దర్కించుచున్ వచ్చి త
ద్వనవీథిం గనె నేలఁ గూలిన మహాశ్వంబుం బ్రసేనుం బ్రసే
నుని హింసించిన సింహమున్ మృగపతిన్ నొప్పించి ఖండించి యేఁ
గిన భల్లూకము సొచ్చి యున్నగుహయుం గృష్ణుండు రోచిష్ణుఁడై. 60

వ. కని తనవెంట వచ్చిన ప్రజల నెల్ల గుహాముఖంబున విడిచి సాహసంబున మహానుభావుం డైనహరి నిరంతరనిబిడాంధకారబంధురం బయి భయంకరంబై విశాలం బయిన గుహాంతరాళంబు సొచ్చి చని యక్కడ నొక్కబాలిక కెదుర దర్శనీయకేళికందుకంబుగా ప్రేలం గట్టఁబడిన యమ్మణిశ్రేష్ఠంబుఁ గని హరింప నిశ్చయించి. 61

క. మెల్లనె పదము లిడుచు యదు, వల్లభుఁ డా శిశువుకడకు వచ్చిన గుండెల్

జ ల్లనఁగఁ జూచి కంపము, మొల్లంబుగ దానిదాడి మొఱవెట్టె నృపా. 62

వ. అంత నాధ్వని విని బలవంతుం డైన జాంబవంతుండు వచ్చి తనస్వామి యని కృష్ణు నెఱుంగక ప్రాకృతపురుషుం డని తలంచి కృష్ణునితో రణంబుచేసె నందు.

క. పలలమునకు బోరెడు డేగల క్రియ శస్త్రములఁ దరులఁ గరముల విజయే
చ్ఛల నిరువదియెనిమిది దిన, ములు వోరిరి నగచరేంద్రముఖ్యుఁడు హరియున్.

క. అడిదములుఁ దగులఁ గిటిగిన, వెడిదములగు మగతనముల బిఱుతివక వడిం
బిడుగులవడువునఁ బడియెడి, పిడికిటిపోటులను గలనఁ బెనఁగిరి యిరువురున్. 65

శా. స్పష్టాహంకృతు లుల్లసిల్లి హరియున్ భల్లూకలోకేశుఁడున్
ముష్టాముష్టి నహర్నిశంబు జయసమ్మోహంబునం బోరఁ జోఁ
బుష్టిం బాసి ముకుందముష్టిహతులం బూర్ణశ్రమోపేతుఁడై
పిష్టాంగోరుశరీరుఁడై యతఁడు దా భీతాత్ముఁడై యిట్లనున్. 66

వ. దేవా నిన్నుఁ బురాణపురుషు నధీశ్వరు విష్ణుం బ్రభవిష్ణు నెఱుంగుదు సర్వభూతంబులకుం బ్రాణప్రతాపధైర్యబలంబులు నీవ విశ్వంబునకు సర్గస్థితిలయంబు లెవ్వ రాచరింతురు వారికి సర్గస్థితిలయంబులఁ జేయునీశ్వరుండవు నీవ యాత్మవు నీవ యని మఱియును. 67

సీ. బాణాగ్ని నెవ్వఁడు పఱపి పయోరాశి నింకించి బంధించి యేపు మాపెఁ
బరఁగ నెవ్వఁడు ప్రతాపప్రభారాశిచే దానవగర్వాంధతమస మడఁచెఁ
గంజాతములు ద్రెంచు కరిభంగి నెవ్వఁడు దశకంఠుకంఠబృందములు ద్రుంచె
నాచంద్రసూర్యమై యమరు లంకారాజ్యమునకు నెవ్వఁడు విభీషణుని నిలిపె

తే. నన్ను నేలినలోకాధినాథుఁ డెవ్వఁ, డంచితోదారకరుణారసాబ్ధి యెవ్వఁ
డాతఁడవు నీవ కావె మాహాత్మ నేఁడు, మాఱుపడి యెగ్గు సేసితి మఱువవలయు.

వ. అని యిట్లు పరమభక్తుండైన జాంబవంతుండు వినుతించిన నతనిశరీరనిగ్రహనివారణంబుగా భక్తవత్సలుం డైన హరి దన కరంబున నతనిమేను నిమిరి మేఘగంభీరభాషణంబుల నిట్లనియె. 69

క. ఈ మణి మాచేఁ బడె నని, తామసు లొనరించునింద దప్పెడుకొఱకై
నీమందిర మగు బిలమున, కే మరుదెంచితిమి భల్లుకేశ్వర వింటే. 70

వ. అనిన విని సంతసించి జాంబవంతుఁడు మణియునుం దనకూఁతు జాంబవతి యను కన్యకామణియునుం దెచ్చి హరికిఁ గానికఁగా సమర్పించె నటమున్న హరివెంట వచ్చినవారలు బిలంబువాకిటం బండ్రెండుదినంబులు హరిరాక కెదురుచూచి వేసరి వగచి పురంబునకుం జని రంత దేవకీవసుదేవులును రుక్మిణియును మిత్రబంధుజ్ఞాతిజనులును గుహ సొచ్చి కృష్ణుఁడు రాక చిక్కె నని శోకించి.

క. దుర్గమ మగు బిలమున హరి, నిర్గతుఁడై చేరవలయు నేఁ డని పౌరుల్
వర్గములై సేవించిరి, దుర్గం గృతకుశలమార్గఁ దోషితభర్గన్. 72

క. డోలాయితమానసులై, జాలింబడి జనులు గొలువఁ జండిక పలికెన్
బాలామణితో మణితో, హేలాగతి వచ్చు నంబుజేక్షణుఁ డనుచున్. 73

క. యత్నము సఫలం బయిన స, పత్నసమూహములు బెగడఁ బద్మాక్షుం డా
రత్నముతోఁ గన్యాజన, రత్నముతోఁ బురికి వచ్చె రయమున నంతన్. 74

క. మృతుఁడైనవాఁడు పునరా, గతుఁడైన క్రియం దలంచి కన్యామణిసం
యుతుడై వచ్చిన హరిఁ గని, వితతోత్సవకౌతుకములు వెలసిరి పౌరుల్. 75

వ. ఇట్లు హరి దనపరాక్రమంబున జాంబవతీదేవిం బరిగ్రహించి రాజసభకు సత్రా
జిత్తుం బిలిపించి తద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగించి సత్రాజిత్తునకు మణి నిచ్చె
నతండును సిగ్గుపడి మణిం బుచ్చుకొని పశ్చాత్తాపంబు నొందుచు బలవద్విరో
ధంబునకు వెఱచుచు నింటికిఁ జని. 76

క. పాపాత్ముల పాపములం, బాపం గా నోపునట్టి పద్మాక్షుని పైఁ
బాపము గల దని నొడివిన, పాపాత్మునిపాపమునకుఁ బారము గలదే. 77

మ. మితభాషిత్వము మాని యేల హరిపై మిథ్యాభియోగంబు చే
సితిఁ బాపాత్ముఁడ నర్థలోభుఁడను దుశ్చిత్తుండ మత్తుండ దు
ర్మతి నీదేహముఁ గాల్పనే దురితమే మార్గంబునం బాయు నే
గతిఁ గంసారి ప్రసన్నుఁడై మనుచు నన్ గారుణ్యభావంబునన్. 78

ఆ. మణిని గూఁతు నిచ్చి మాధవుపదములు, పట్టుకొంటి నేని బ్రదుకు గలదు
సంతసించు నతఁడు సదుపాయ మగు నిది, సత్య మితరవృత్తిఁ జక్కఁబడదు. 79

మ. అని యిబ్భంగి బహుప్రకారముల నేకాంతస్థుఁడై యింటిలోఁ
దనబుద్ధిం బరికించి నీతిగని సత్రాజిత్తు సంప్రాప్తశో
భనుఁడై యిచ్చె విపక్షయోధిజరికిన్ భామామనోహారికిన్
దనుజాధీశవిదారికిన్ హరికిఁ గాంతారత్నమున్ రత్నమున్. 80

ఉ. తామరసాక్షుఁ డచ్యుతుఁ డుదారయశోనిధి పెండ్లియాడె నా
నామనుజేంద్రనందితగుణస్థితిలక్షణ సత్యభామ ను
ద్దామపతివ్రతాత్వనయధర్మవిచక్షణతాదయాయశః
శామను సత్యభామను ముఖద్యుతినిర్జితసోమ నయ్యెడన్. 81

క. మణి యిచ్చినాఁడు వాసర, మణి నీకును మాకుఁ గలవు మణులు కుమారీ
మణి చాలు నంచుఁ గృష్ణుఁడు, మణి సత్రాజిత్తునకును మరలఁగ నిచ్చెన్. 82

వ. అంత నక్కడఁ గుంతీసహితు లయిన పాండవులు లాక్షాగారంబున దగ్ధులై రని
విని నిఖిలార్థదర్శనుం డయ్యును గృష్ణుండు బలభద్రసహితుండై కరినగరం
బునకుం జని కృపవిదురగాంధారీభీష్మద్రోణులం గని దుఃఖోపశమనాలాపంబు
లాడుచుండె నయ్యెడ.

శతధన్వుఁడు సత్రాజితునిఁ జంపి మణి నపహరించుట

సీ. జగతీశ వినవయ్య శతధన్వుఁ బొడగని యక్రూరకృతవర్మ లాప్తవృత్తి

మన కిత్తు ననుచు సమ్మతిఁ జేసి తనకూఁతుఁ బద్మాక్షునకు నిచ్చి పాడి దప్పె
ఖలుఁడు సత్రాజితుఁ డలయ కే క్రియనైన మణిపుచ్చుకొనుము నీమతము మెఱసి
యని తన్నుఁ బ్రేరేప నాశతధన్వుండు పశువుఁ గటికివాఁడు పట్టి చంపు

ఆ. కరణి నిదురవోవఁ గడఁగి సత్రాజిత్తుఁ, బట్టి చంపి వానిభామ లెల్ల
మొఱలువెట్ట లోభమునఁ జేసి మణి గొంచుఁ,జనియె నొక్కనాఁడు జనవరేణ్య.

వ. ఇట్లు హతుం డైన తండ్రిం గని శోకించి సత్యభామ యతనిం దైలద్రోణియం దుఁ బెట్టించి హస్తిపురంబునకుం జని సర్వజ్ఞుం డైన హరికి సత్రాజిత్తుమరణంబు విన్నవించిన హరియును బలభద్రుండు నీశ్వరు లయ్యును మనుష్యభావంబుల విలపించి రంత బలభద్రసత్యభామాసమేతుండై హరి ద్వారకానగరంబునకు మరలి వచ్చి శతధన్వుం జంపెద నని తలంచిన నెఱింగి శతధన్వుండు ప్రాణభ యంబునఁ గృతవర్మునింటికిఁ జని తనకు సహాయుండవు గ మ్మని పలికినం గృత వర్మ యి ట్లనియె. 85

ఉ. అక్కట రామకృష్ణులు మహాత్ములు వారల కెగ్గు సేయఁగా
నిక్కడ నెవ్వఁ డోపు విను మేర్పడఁ గంసుఁడు బంధుయుక్తుఁడై
చిక్కఁడె మున్ను మాగధుఁడు సేనలతోఁ బదియేడుతోయముల్
దిక్కులఁ బాఱఁడే మనకు దృష్టము వారలలావు వింతయే. 86

వ. అని యుత్తరంబు సెప్పిన విని శతధన్వుం డక్రూరునియింటికిం జని హరితోడి పగకుం దోడు రమ్మని చీరిన నక్రూరుండు హరిబలపరాక్రమధైర్యస్థైర్యంబు లుగ్గ డించి మఱియు ని ట్లనియె. 87

సీ. ఎవ్వఁడు విశ్వంబు నెల్ల సలీలుఁ డై పుట్టించు రక్షించుఁ బొలియఁజేయు
నెవ్వనిచేష్టల నెఱుఁగరు బ్రహ్మాదు లెవ్వనిమాయ మోహించు భువన
మేడేండ్లపాపఁడై యేవిభుఁ డొకచేత గోరక్షణమునకై కొండ నెత్తె
నెవ్వఁడు కూటస్థుఁ డీశ్వరుఁ డద్భుతకర్ముఁ డనంతుండు కర్మసాక్షి

తే. యట్టి ఘనునకు శౌరికి ననవరతము, మ్రొక్కెదము గాక విద్వేషమునకు నేము
వెఱతు మెల్లము నీ వొండు వెంటఁబొమ్ము,చాలుఁబని వేలువచ్చు నీసఖ్యమునను.

వ. అని యి ట్లక్రూరుం డుత్తరంబు వలికిన నమ్మహామణి యక్రూరునియొద్ద నునిచి వెఱచి శతధన్వుండు తురగారూఢుండై శతయోజనదూరంబు సనియె గరుడ కేతనాలంకృతం బైన తే రెక్కి రామకృష్ణులు వెనుచని రంత నతండును మిథి లానగరంబుఁ జేరి తత్సమీపంబునందు. 89

చ. తురగము డిగ్గి తల్లడముతో శతధన్వుఁడు పాదచారియై
పరువిడఁ జోకు పోకు మని పద్మదళాక్షుఁడు గూడఁ బాఱి భీ
కరగతి వానిమస్తకము ఖండితమై పడ వ్రేసెఁ జక్రముం
బరిహాతదైత్యచక్రముఁ బ్రభాచయమోదితదేవశక్రమున్. 90

వ. ఇట్లు హరి శతధన్వుని వధియించి వానివస్త్రంబులందు మణి వెదకి లేకుండుటఁ దెలిసి బలభద్రునికడకు వచ్చి శతధన్వుం డూరక హతుం డయ్యె మణి లేదనిన బలభద్రుఁ డిట్లనియె. 91

సీ. ఆమణి శతధన్వుఁ డపహరించుట నిక్క మెవ్వరిచే దాఁప నిచ్చినాఁడొ
వేగమె నీ వేఁగి వెదకుము పురిలోన వైదేహు దర్శింప వాంఛ గలదు
పోయి వచ్చెద నీవు పొ మ్మని వీడ్కొని మెల్లన రాముండు మిథిలఁ జొచ్చి
పోయిన జనకుండు పొడగని హర్షించి యెంతయుఁ బ్రియముతో నెదురువచ్చి
తే. యర్ఘ్యపాద్యాదికృత్యంబు లాచరించి, యిచ్చగించినవస్తువు లెల్ల నిచ్చి
యుండుమని భక్తిచేసిన నుండె ముసలి,కువలయేశ్వర మిథిలలోఁ గొన్నియేండ్లు.

వ. అంత దుర్యోధనుండు మిథిలానగరంబునకుం జనుదెంచి జనకరాజుచేత సమ్మానితుండై. 93

క. చలమున గాంధారేయుఁడు, లలితగదాయుద్ధకౌశలము నేర్చెఁ దగన్
హలిచే నాశ్రితనిర్జర, ఫలిచేఁ ద్రైలోక్యవీరభటగణబలి చేన్. 94

వ. అంతఁ గృష్ణుండును ద్వారకానగరంబునకుం జని శతధన్వునిమరణంబును మణి లేకుండుటయును సత్యభామకుం జెప్పి సత్యభామాప్రియకరుండు గావున సత్రాజిత్తునకుఁ బరలోకక్రియలు సేయించె నక్రూరకృతవర్మలు శతధన్వుమరణంబు విని వెఱచి ద్వారకానగరంబు వెడలి బహుయోజనదూరభూమికిం జని రక్రూరుండు లేమిం జేసి వానలు లేక మహోత్పాతంబులును శరీరమానసతాపంబులును ద్వారకానగరవాసులకు సంభవించిన నందులవృద్ధజనులు బెగడి హరి కి ట్లనిరి. 95

సీ. కమలాక్ష వినవయ్య కాశీశుఁ డేలెడి కుంభిని వానలు గురియకున్నఁ
గోరి శ్వఫల్కునిఁ గొనిపోయి యతనికిఁ గాందిని యనియెడు కన్య నిచ్చి
కాశీవిభుండు సత్కారంబు సేసిన వానలు గురిసె నా వసుధమీఁద
నాతనిపుత్రకుఁ డైన యక్రూరుండు నంతటివాఁడు మహాతపస్వి
ఆ. మరలి వచ్చెనేని మాను నుత్పాతంబు, లెల్ల వాన గురియు నీ స్థలమున
దేవ యతనిఁ దోడి తెప్పింపు మన్నింపు, మానవలయుఁ బీడ మానవులకు. 96

వ. అని పలుకు పెద్దలపలుకు లాకర్ణించి దూతలం బంపి కృష్ణుం డక్రూరుని రావించి పూజించి ప్రియకథలు కొన్ని సెప్పి సకలలోకజ్ఞుండు గావున మృదుమధుర భాషణంబుల నతని కి ట్లనియె. 97

సీ. తా నేఁగుచో శతధన్వుండు మణిఁ దెచ్చి నీయింటఁ బెట్టుట నిజము దెలిసి
నాఁడ సత్రాజిత్తునకుఁ బుత్రకులు లేమి నతనికిఁ గార్యంబు లాచరించి
విత్తంబు ఋణమును విభజించుకొనియెద రతనిపుత్రిక లెల్ల నతఁడు పరుల
చేత దుర్మరణంబుఁ జెందినాఁ డతనికై సత్కర్మములు మీఁద జరుపవలయు

ఆ. మణి గ్రహింపు మీవ మాయన్న నసు నమ్మఁ, డెలమి బంధుజనుల కెల్లఁ జూపు
మయ్య నీగృహమున హాటకవేదికా, సహితమఖము లమరు సంతతమును. 98

వ. అని యిట్లు సామవచనంబులు హరి పలికిన నక్రూరుండు వస్త్రచ్ఛన్నం బైన
మణిం దెచ్చి హరి కిచ్చిన. 99

ఉ. సంతస మంది బంధుజనసన్నిధికిన్ హరి దెచ్చి చూపె న
శ్రాంతవిభాసమానఘృణిజాలపలాయితభూనభోంతర
ధ్వాంతము హేమభారచయవర్షణవిస్మితదేవమానవ
స్వాంతముఁ గీర్తిపూరితదిశావలయాంతము నా స్యమంతమున్. 100

క. చక్రాయుధుఁ డీక్రియఁ దన, యక్రూరత్వంబు జనుల కందఱకును ని
ర్వక్రముగఁ దెలిపి క్రమ్మఱ, నక్రూరుని కిచ్చె మణిఁ గృపాకలితుండై. 101

క. ఘనుఁడు భగవంతుఁ డీశ్వరుఁ, డనఘుఁడు మణి దెచ్చి యిచ్చినట్టి కథనముఁ
వినినఁ బఠించినఁ దలఁచిన, జనులకు దుర్యశముఁ బాపసంఘముఁ దలఁగున్. 102

శ్రీకృష్ణుం డింద్రప్రస్థపురంబున కరుగుట

వ. అంత నొక్కనాఁడు పాండవులం జూడ నిశ్చయించి సాత్యకిప్రముఖయాదవులు
గొలువఁ బురుషోత్తముం డింద్రప్రస్థపురంబునకుం జనినం బ్రాణంబుం గనిన
యింద్రియంబులభంగి వా రఖిలేశ్వరుం డైనహరిం గని కౌఁగిలించుకొని కృష్ణుని
దివ్యదేహసంగమంబున నిర్ధూతకల్మషులై యనురాగహాసవిభాసితం బైన ము
కుందముఖారవిందంబు దర్శించి యానందంబు నొందిరి గోవిందుండును యుధి
ష్ఠిరభీమసేనులచరణంబులకు నభివందనంబులు సేసి యర్జును నాలింగనంబున స
త్కరించి నకులసహదేవులు మ్రొక్కిన గ్రుచ్చి యెత్తి యుత్తమపీఠంబున నాసీ
నుండై యుండె నప్పుడు. 103

క. చంచద్ఘనకుచభారా, కుంచిత యై క్రొత్తపెండ్లికూఁతు రగుట నిం
చించుక సిగ్గు జనింపఁగ, బాంచాలతనూజ మ్రొక్కెఁ బద్మాక్షునకున్. 104

వ. అంత సాత్యకి పాండవులచేతం బూజితుండై యొక్కపీఠంబున నాసీనుండై
యుండెఁ దక్కిన యనుచరులును వారిచేతఁ బూజితులై కొలిచి యుండిరి హరి
యుం గుంతీదేవికడకుం జని నమస్కరించి యిట్లనియె. 105

క. అత్తా కొడుకులుఁ గోడలుఁ, జిత్తానందముగఁ బనులు సేయఁగ నాత్మా
యత్తానుగవై యాజ్ఞా, సత్తాదులు గలిగి మనుదె సమ్మోదమునన్. 106

చ. అనవుడుఁ బ్రేమవిహ్వలత నందుచు గద్గదభాషణంబులం
గనుఁగవ నశ్రుతోయములు గ్రమ్మఁగ గుంతి సుయోధనుండు సే
సిన యపకారముం దలఁచి చెందిన దుఃఖము లెల్లఁ జెప్పి యా
దనుజవిరోధి కిట్లనియె దద్దయుఁ బెద్దఱికంబు సేయుచున్. 107

సీ. అన్న నీచుట్టాల నరయుదు మఱవవు నీవు పుత్తెంచిన నెమ్మితోడ

మాయన్న యేతెంచి మముఁ జూచి పోయెను నిల్చి యున్నాఁడము నీబలమున
నాపిన్నవాండ్రకు నాకు దిక్కెవ్వరు నేఁ డాదిగా నింక నీవె కాక
యఖిలజంతువుల కి వాత్మవు గావునఁ బరులు నావా రని భ్రాంతి సేయ

తే. వయ్య నాభాగ్య మెట్టిదో యనవరతముఁ, జిత్తమునసుండి కరుణ మాచిక్కు లెల్లఁ
బాపుచుందువుగాదె యోపరమపుణ్య, యదుకుమారవరేణ్య బుధాగ్రగణ్య.

వ. అనిన యుధిష్ఠిరుం డి ట్లనియె.

ఉ. పట్టఁగ లేరు నిన్నుఁ దమభావములందు సనందనాదు లే
పట్టున నైన నట్టి గుణభద్రచరిత్రుఁడ వీవు నేఁడు మా
చుట్టమ వంచు వచ్చెదవు చూచెద వల్పుల మైన మమ్ము నే
మెట్టితపంబు చేసితి మధీశ్వర పూర్వశరీరవేళలన్. 1:0

వ. అని ధర్మజుండు దన్నుఁ బ్రార్థించిన నింద్రప్రస్థపురంబువారలకు నయనానందం
బు సేయుచు హరి గొన్ని నెలలు వసియించి యుండె నం దొక్కనాఁడు. 111

మ. తురగశ్రేష్ఠము నెక్కి కంకటధనుస్తూణీశరోపేతుఁడై
హరితోడన్ వనభూమి కేఁగి విజయుం డాసక్తుఁడై చంపె శం
బరశార్దూలతరక్షుశల్యచమరీభల్లూకగంధర్వకా
సరకంఠీరవఖడ్గకోలహరిణీసారంగముఖ్యంబులన్. 112

క. అచ్చోటఁ బవిత్రము లై, చచ్చినమృగరాజి నెల్ల జననాథునకుం
దెచ్చి యొసంగిరి మెచ్చుగఁ, జెచ్చెర నరుఁ గొల్చి యున్న సేవకు లధిపా. 113

వ. అంత నర్జునుండు నీరువట్టున డస్సిన యమునకుం జని యమ్మహారథు లైన నరనా
రాయణు లందు వార్చి జలంబులు ద్రావి యొకపులినప్రదేశంబున నుండి. 114

చ. ఉపగతు లైన యట్టిపురుషోత్తమపార్థులు గాంచి రాపగా
విపులవిలోలనీలతరవీచికలందు శిరోజభారరు
చ్యపహసితాళిమాలిక నుదంచితబాలశశిప్రభాలికం
దపనునిబాలికన్ మదనదర్పణతుల్యకపోలపాలికన్. 115

వ. కని యచ్యుతుండు పంచిన వివ్వచ్చుండు సని యాకన్య కి ట్లనియె. 116

మ. సుదతీ యెవ్వరిదాన వేమిటికి నీ కిచ్చోటం బ్రవర్తించె దె
య్యది నీనామము గోర్కి యెట్టిది వివాహాకాంక్షతోఁ గూడి యీ
నదికిన్ వచ్చినజాడ గానఁబడె ధన్యం బయ్యె నీరాక నీ
యుదయాదిస్థితి నెల్లఁ జెప్పు మబలా యుద్యత్కురంగేక్షణా. 117

వ. అనిన నర్జునునకుఁ గాళింది యి ట్లనియె. 118

మ. నరవీరోత్తమ యేను సూర్యునిసుతన్ నాపేరు కాళింది భా
స్కరసంకల్పితగేహమందు నదిలోఁ గంజాతు విష్ణుం బ్రభున్
వరుఁ గాఁ గోరి తపంబు సేయుదు నొరుల్ వాంఛింపఁ గృష్ణుండు వ

న్యరతిఁ గా వచ్చి వరించు నంచుఁ బలికెఁ గా నాత ద్రి నాతోడుతన్. 119

వ. అనిన విని ధనంజయుం డా నీలవేణిపలుకులు హరికిం జెప్పిన విని సర్వజ్ఞుండైన హరియు హరిమధ్యను రథంబుమీఁద నిడుకొని ధర్మరాజుకడకుం జని వారలు గోరిన విశ్వకర్మను రావించి వారిపురం బతివిచిత్రంబు సేయించె. 120

క. దేవేంద్రుని ఖాండవ మప్పావకునకు నీఁ దలంచి పార్థుని రథికుం గావించి సూతుఁ డయ్యెను, గోవిందుఁడు మఱఁదితోడికూరిమి వెలయన్. 121

వ. ఇట్లు నరనారాయణులు సహాయులుగా దహనుండు ఖాండవవనంబు దహించి సంతసించి విజయునకు నక్షయతూణీరంబులు నభేద్యకవచంబును గాండివ మని యెడి బాణాసనంబును దివ్యరథంబును ధవళరథ్యంబులు నిచ్చె నందు. 122

ఉ. వాసవసూనుచేఁ దనకు వహ్నిశిఖాజనితోగ్రవేదనల్
వాసినఁ జేసి యొక్కసభ పార్థున కిచ్చె మయుండు ప్రీతుఁడై
యాసభలోనఁ గాదె గమనాగమనంబులఁ గౌరవేంద్రుఁ డు
ల్లాసముఁ బాసి యుండుట జలస్థలనిర్ణయబుద్ధిహీనుఁడై. 123

శ్రీకృష్ణుండు కాళింది మిత్రవింద నాగ్నజితి భద్ర లక్షణ యనువారలఁ బరిణయం బగుట

వ. అంతం గృష్ణుండు ధర్మరాజప్రముఖుల వీడుకొని సాత్యకిప్రముఖసహచరులు గొలువ మరలి తన పురంబునకుం జనుదెంచి బంధుజనంబులకుఁ బరమానందంబు సేయుచు నొక్కపుణ్యదివసంబున శుభలగ్నంబునం గాళిందిం బెండ్లి యయ్యె మఱియు నవంతిదేశాధీశ్వరు లైన విందానువిందులు దుర్యోధనునకు వశ్యు లై హరికి మేనత్త యైన రాజాధిదేవికూఁతు రైన తమచెలియలివివాహంబు సేయ నుద్యోగించి స్వయంవరంబుఁ జాటించిన. 124

క. భూరమణులు సూడఁగ హరి, వీరతఁ జేకొనియె మిత్రవిందను నిత్యా పూరితసుజనానందం, జారుచికురకాంతివిజితషట్పదబృందన్. 125

సీ. జననాథ వినుము కోసలదేశ మేలెడి నగ్నజిత్తను నరనాథుఁ డొకఁడు
సుమతి ధార్మికుఁడు దత్సుత నాగ్నజితి యను కన్యక గుణవతి గలదు దానిఁ
బెండ్లియాడుటకునై పృథివీశు లేతెంచి వాఁడికొమ్ములు గలవాని వీర
గంధంబు సోఁకినఁ గాలుత్రవ్వెడివాని నతిమదమత్తంబు లైనవాని

తే. గోవృషంబుల నేడింటిఁ గూర్చి తిరిగి, బాహుబలమున నెవ్వఁడు పట్టి కట్టు
నతఁడు కన్యకుఁ దగు వరుం డనిన వానిఁ, బట్టఁజాలక పోదురు ప్రజలు బెగడి.

వ. ఇట్లు గోవృషంబుల జయించినవాఁ డక్కన్యకు వరుం డనిన భగవంతుం డైన హరి విని సేనాపరివృతుండై కోసలపురంబునకుం జనినఁ గోసలాధీశ్వరుండు హరి నెదుర్కొని యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి పీఠంబు సమర్పించి ప్రతివందితుం డై యున్న యెడ. 127

క. ఆరాజకన్య ప్రియమున, నారాజీవాక్షు మోహనాకారుఁ ద్రిలో

కారాధితు మాధవుఁ దన, కారాధ్యుం డైన నాథుఁ డని కోరె నృపా. 128

వ. మఱియు నక్కన్యకారత్నంబు తనమనంబున. 129

ఆ. విష్ణుఁ డవ్యయుండు విభుఁడు గావలె నని, నోఁచినట్టితొంటినోముఫలము
సిద్ధి చరెయ్యనేనిఁ జేకొనుఁ బో నన్నుఁ, జక్రధరుఁడు వైరిచక్రహరుఁడు. 130

మ. సిరియుం బద్మభవేశదిక్పతులు ముక్ సేవించి యెవ్వానిశ్రీ
చరణాంభోజపరాగముల్ శిరములన్ సమ్యగ్గతిం దాల్తు రి
ధరణీచక్రభరంబు వాపుటకు నుద్యత్కేళిమూర్తుల్ దయా
పరుఁడై యెవ్వఁడు దాల్చు నట్టిహరి యెబ్భంగిం బ్రవర్తించునో. 131

వ. అని యిట్లు నాగ్నజితి విచారించునెడఁ గృష్ణుం డా రాజుం జూచి మేఘగంభీర
నినదంబున ని ట్లనియె. 132

క. అన్యుల యాచింపరు రాజన్యులు సౌజన్యకాంక్షఁ జనుదెంచితి మీ
కన్యక వేఁడెద నిమ్మా, కన్యాశుల్కాదుల మేము గాము నరేంద్రా. 133

వ. అనిన విని రాజి ట్లనియె. 134

శా. కన్యం జేకొన నిన్ని లోకముల నీకన్నన్ ఘనుం డైన రా
జన్యుం డెవ్వఁడు నీగుణంబులకు నాశ్చర్యంబునుం బొంది తా
నన్యారంభము మాని లక్ష్మి భవదీయాంగంబునన్ నిత్యయై
ధన్యత్వంబునఁ జెంది యున్నది గదా తాత్పర్యసంయుక్తయై. 135

శా. చంచద్గోవృషసప్తకంబుఁ గడిమిన్ సైరించి యెవ్వాఁడు భం
జించున్ వానికిఁ గూఁతు నిత్తు నని యేఁ జీరించినన్ వైభవో
దంచద్గర్వులు వచ్చి రాజతనయుల్ తత్పాదశృంగాహతిం
గించిత్కాలము నోర్వ కేఁగుదు రనిం గెడించి భిన్నాంగులై. 136

శా. ఉష్ణాంశుండు తమంబుఁ ద్రోలుక్రియ నీ వుగ్రాహవక్షోణిలోఁ
గృష్ణా వైరులఁ ద్రోలినాఁడవు రణక్రీడావిశేషంబులన్
నిష్ణాతుండవు సప్తగోవృషముల న్నేఁ డాజి భంజించి రో
చిష్ణుత్వంబున నేఁడు నేకొనుము మాశీతాంశుబింబాననన్. 137

వ. అని నగ్నజిత్తు దనకూఁతువివాహంబునకుం జేసిన సమయంబు సెప్పిన విని. 138

చ. కనియె నఘారి వత్సబకకంసవిదారి ఖలప్రహారి దా
ఘనతరకిల్బిషంబుల నగణ్యభయంకరపౌరుషంబులన్
సునిశితశృంగనిర్దళితశూరసమూహముఖామిషంబులన్
హననగుణోన్నిషంబుల మహాపరుషంబుల గోవృషంబులన్. 139

ఉ. చేలము సక్కఁ గట్టుకొని చిత్రగతిన్ వడి నేడుమూర్తులై
బాలుఁడు దారురూపములఁ బట్టెడుకైవడిఁ బట్టి వీరశా
ర్దూలుఁడు గ్రుద్ది నేలఁ బడఁ ద్రొబ్బి మహోద్ధతిఁ గట్టి యీడ్చె భూ

పాలకు లెల్ల మెచ్చు వృషభంబులఁ బర్వతసన్నిభంబులన్. 140

వ. ఇట్లు వృషభంబుల నన్నిటినిం గట్టి యాడించినం జూచి హరికి నగ్నజిత్తు నాగ్నజితి నిచ్చిన విధివత్ప్రకారంబునం బెండ్లియయ్యె నా రాజసుందరు లానందంబునం బొంది రా సమయంబున బ్రాహ్మణాశీర్వాదంబులును గీతపటహశంఖకాహళభేరీమృదంగనినదంబులును జెలంగె నంత నాకోసలేంద్రుండు దంపతుల రథారోహణంబు సేయించి పదివేలధేనువులును విచిత్రాంబరాభరణభూషిత లైన యువతులు మూఁడువేలును దొమ్మిదివేలగజంబులును గజంబులకు శతగుణము లైన రథంబులును రథంబులకు శతగుణంబు లైన హయంబులును హయంబులకు శతగుణాధికం బైన భటసమూహంబును నిచ్చి పుత్తెంచిన వచ్చునప్పుడు. 141

ఉ. భూతి యెలర్పఁ గోసలునిపుత్రికకై చనుదెంచి తొల్లి యాఁ
బోతులచేత నోటువడి పోయినభూపతు లెల్ల మాధవుం
డా తరుణిన్ వరించుట చరావలిచే విని త్రోవ సైన్యసం
ఘాతముతోడఁ దాఁకి రరిగర్వవిమోచనుఁ బద్మలోచనున్. 142

ఉ. దండి నరాతు లెల్ల హరిఁ దాఁకిన నడ్డము వచ్చి వీఁకతో
భండనభూమియందుఁ దనబాంధవు లెల్లను సంతసింపఁగా
గాండివచాపముక్తవిశిఖంబుల వైరుల నెల్లఁ జంపె నా
ఖండలనందనుండు శశకంబుల సింహము చంపుకైవడిన్. 143

వ. ఇట్లు హరి నాగ్నజితిం బెండ్లియై యరణంబు పుచ్చుకొని ద్వారకానగరంబునకు వచ్చి సత్యభామతోడం గ్రీడించుచుండె మఱియును. 144

మ. జనవంద్యన్ శ్రుతకీర్తినంద్యఁ దరుణిన్ సందర్శనక్షోణిపా
ద్యనుజన్ మేనమఱందలిన్ విపులలోలాపాంగఁ గైకేయి ని
ద్ధనయోన్నిద్రఁ బ్రపూర్ణ సద్గుణసముద్రన్ భద్ర నక్షుద్ర నా
వనజాతాక్షుఁడు పెండ్లియాడె నహితవ్రాతంబు భీతంబుగన్. 145

వ. మఱియును. 146

చ. అమరులఁ బాఱఁదోలి భుజగాంతకుఁ డైన ఖగేశ్వరుండు ము
న్నమృతముఁ దెచ్చుకైవడి మదాంధుల రాజుల నుక్కడంచి యా
కమలదళాయతేక్షణుఁడు గైకొని తెచ్చెను మద్రకన్యకన్
సమదమృగేక్షణన్ నయవిచక్షణలక్షణఁ బుణ్యలక్షణన్. 147

వ. ఇట్లు హరికి రుక్మిణియు జాంబవతియు సత్యభామయుఁ గాళిందియు మిత్రవిందయు నాగ్నజితియు భద్రయు మద్రరాజనందన యైన లక్షణయు ననంగా నెనమండ్రు భార్య లైరి మఱియు నరకాసురుని వధియించి తన్నిరుద్ధకన్యల షోడశసహస్రసంఖ్యల రోహిణి మొదలైనవారిం బరిగ్రహించె ననిన విని. 148

క. ధరకుం బ్రియనందనుఁ డగు, నరకుని హరి యేల చంపె నరకాసురుఁడా

వరకుంతల లగు చామీరా, కరకుంభస్తనుల నేల కారలఁ బెట్టెన్. 149

వ. అనిన నరేంద్రునకు మునీంద్రుం డిట్లనియె నరకాసురునిచేత నదితికర్ణకుండలంబులును వరుణచ్ఛత్త్రంబును మణిపర్వత మనియెడు నమరాద్రిస్థానంబును గోలుపడుటయు నింద్రుండు వచ్చి హరికి విన్నవించిన హరి నరకాసురవధార్థంబు గరుడవాహనారూఢుండై చను సమయంబున హరికి సత్యభామ యిట్లనియె. 150

శ్రీకృష్ణుండు సత్యభామతోఁగూడ నరిగి నరకాసురుని వధించుట

శా. దేవా నీవు నిశాటసంఘముల నుద్దీపించి చెండాడ నీ
ప్రావీణ్యంబులు సూడఁగోరుదుఁ గదా ప్రాణేశ మన్నించి న
న్నీ వెంటం గొనిపొమ్ము నేఁడు కరుణన్ నేఁజూచి యేతెంచి నీ
దేవీసంహతికెల్లఁ జెప్పుదు భవద్దీప్తప్రతాపోన్నతుల్. 151

వ. అనినఁ బ్రాణవల్లభకు వల్లభుం డిట్లనియె.

సీ. సమదపుష్పంధయఝంకారములు గావు భీషణకుంభీంద్రబృంహితములు
వాయునిర్గతపద్మవనరేణువులుగావు తురగరింఖాముఖోద్ధూతరజము
లాకీర్ణజలతరంగాసారములు గావు శత్రుధనుర్ముక్తసాయకములు
కలహంససారసకాసారములు గావు దనుజేంద్రసైన్యకదంబకములు

తే. కమలకహ్లారకుసుమసంఘములు గావు, చటులరిపుశూలఖడ్గాదిసాధనములు
కన్య నీ వేడ రణరంగగమన మేడ, వత్తు వేగమ నిలువుము వలదు వలదు. 153

వ. అనినఁ బ్రియునకుం బ్రియంబు జనియింప డగ్గఱి. 154

ఉ. దానవు లైన నేమి మఱి దైత్యసమూహము లైన నేమి నీ
మానితబాహుదుర్గములమాటున నుండఁగ నేమిశంక నీ
తో నరుదెంతు నంచుఁ గరతోయజముల్ ముకుళించి మ్రొక్కె న
మ్మానిని దన్ను భర్త బహుమానపురస్సరదృష్టిఁ జూడఁగన్. 155

వ. ఇట్లు తనకు మ్రొక్కిన సత్యభామను గరకమలంబులఁ గ్రుచ్చి యెత్తి తోడ్కొని గరుడారూఢుండై హరి గగనమార్గంబునం జని గిరిశస్త్రసలిలదహనపవనదుర్గమంబై మురాసురపాశపరివృతం బయిన ప్రాగ్జ్యోతిషపురంబు డగ్గఱి. 156

మ. గదచేఁ బర్వతదుర్గముల్ శకలముల్ గావించి సత్తేజిత
ప్రదరశ్రేణుల శస్త్రదుర్గచయమున్ భంజించి చక్రాహతిం
జెదరన్ వాయుజలాగ్నిదుర్గముల నిశ్శేషంబులం జేసి భీ
ప్రదుఁడై వాలునఁ ద్రుంచెఁ గృష్ణుఁడు మురప్రచ్ఛన్నపాశంబులన్. 157

వ. మఱియును. 158

శా. ప్రాకారంబు గదాప్రహారముల నుత్పాటించి యంత్రంబులున్
నాకారాతులమానసంబులును భిన్నత్వంబు నొందంగ న
స్తోకాకారుఁడు శౌరి యొత్తె విలయోద్ధూతాభ్రనిర్ఘాతరే

ఘాకాఠిన్యముఁ బాంచజన్యము విముక్తప్రాణిచై తన్యమున్. 159

వ. అంత లయకాలకాలాభ్రగర్జనంబుపగిది నొప్పు నమ్మహాధ్వని విని పంచశిరుం డైన మురాసురుండు నిదుర సాలించి యావులించి నీల్గి లేచి జలంబులు వెడలి వచ్చి హరిం గని ప్రళయకాలకీలికైవడి మండుచు దుర్నిరీక్ష్యుండై కరాళిం చుచుం దనపంచముఖంబులం బంచభూతమయం బయిన లోకంబుల మ్రింగ నప్ప ళించుచందంబునం గనుంగొని యాభీలకీలాజటాలం బగు శూలంబున గరుడుని వైచి భూనభోంతరంబులు నిండ నార్చుచు. 160

క. దురదురఁ బరువిడి బిరుసున, హరిపై రి నిలునిలువు మనుచు నసుగాఁ గదిసెన్ మురమురదివిజాలహృదయము, మెర మెరయి దెయడఁగుననుచు మెఱసెన్ హరియున్.

వ. అప్పుడు. 162

క. గరుడునిపైఁ బడ వచ్చిన, మురశూలము నడుమ నొడిసి ముత్తునియలుగాఁ గరముల విఱిచి ముకుందుఁడు, మున్ముఖములనిశితవిశిఖములు వడిఁ జొనిపెన్.

మ. గద వ్రేసెన్ మురదానవుండు హరిపైఁ గంసారియుం దద్గదన్
గదచేఁ ద్రుంచి సహస్రభాగములుగాఁ గల్పించె నాలోన వాఁ
డెదురై హస్తము లెత్తికొంచు వడి రా నీక్షించి లీలాసమ
గ్రదశన్ వానిశిరంబు లైదును వడిన్ ఖండించెఁ జక్రాహతిన్. 164

వ. ఇట్లు శిరంబులు చక్రిచక్రధారాచ్ఛిన్నంబు లయిన వజ్రివజ్రధారాదళితశిఖరం బై కూలెడి శిఖరిచందంబున మురాసురుండు జలంబులందుఁ గూలిన వానిసూ నులు జనకవధజనితశోకాతురులై జనార్దను మర్దింతు మని రణకుర్దనంబునం దామ్రుండు నంతరిక్షుండు శ్రవణుండు విభావసుండు వసుండు నభస్వంతుండు నరుణుండు నన నేడ్వురుయోధులు సక్రోధులై కాలాంతకచోదితం బైన ప్రళ యపవనసప్తకంబుభంగి నరకాసురప్రేరితులై రయంబునఁ బీఠుం డనియెడు దం డనాథుం బురస్కరించుకొని పఱతెంచి హరిం దాఁకి శరశక్తిగదాఖడ్గకరవాల శూలాదిసాధనంబులు ప్రయోగించిన. 165

ఉ. ఆదనుజేంద్రయోధవివిధాయుధసంఘము నెల్ల నుగ్రతన్
మేదినిఁ గూల నేయుచు సమిద్ధనిరర్గళమార్గణాళిఁ గ
వ్యాదకులాంతకుం డసురహస్తభుజాననకంఠజానుజం
ఘాదులఁ ద్రుంచివైచెఁ దిలలంతల ఖండములై యిలం బడన్. 166

వ. మఱియు హరిశరజాలచక్రనిహతు లయి తనవారలు మడియుటకు వెఱఁగుపడి రోషించి గరుడగమనుని దూషించి తన్ను భూషించుకొని సరకుసేయక నరకుం డు వరకుండలప్రముఖాభరణభూషితుం డయి దానసలిలధారాసిక్తగండంబులు ను మహోద్దండశుండంబులు నైన వేదండదండంబులు నడవ వెడలి భండనంబు నకుం జని. 167

మ. బలవంతుండు ధరాసుతుండు గనె శుంభద్రాజబింబోపరి
స్థలశంపాన్వితమేఘమో యన ఖగేంద్రస్కంధపీఠంబుపై
లలనారత్నముఁ గూడి సంగరకథాలాపంబులం జేయు ను
జ్జ్వలనీలాంగుఁ గనన్నిషంగుఁ గుహనాచంగున్ రణాభంగునిన్. 168

వ. కని కలహంబునకు నరకాసురుండు గమకింపం దమకింపక విలోకించి సంభ్రమంబున. 169

శా. వేణిం జొల్లెము వెట్టి సంఘటితనీవీబంధయై భూషణ
శ్రేణిం దాల్చి ముఖేందుమండలమరీచీజాలముల్ పర్వఁగాఁ
బాణిం బయ్యెదఁ జక్కఁగాఁ దుఱిమి శుంభద్వీరసంరంభయై
యేణీలోచన లేచి నిల్చెఁ దనప్రాణేశాగ్రభాగంబునన్. 170

సత్యభామ నరకాసురునితో యుద్ధంబు సేయుట

క. జన్యంబున దనుజుల దౌ, ర్జన్యము లుడుపంగఁ గోరి చనుదెంచిన సౌ
జన్యవతిఁ జూచి యదురా, జన్యశ్రేష్ఠుండు సరససల్లాపములన్. 171

క. లేమా దనుజుల గెలువఁగ, లేమా నీవేల కడఁగి లేచితి విటు రా
లే మాను మాన వేనిన్, లే మా విల్లందికొనుము లీలం గేలన్. 172

వ. అని పలికి. 173

క. హరిణాక్షికి హరి యిచ్చెను, సురనికరోల్లాసనమును శూరకఠోరా
సురసైన్యత్రాసనమును, బరగర్వనిరాసనమును బాణాసనమున్. 174

శా. ఆవిల్లంది బలంబు నొంది తదగణ్యానంతతేజోవిశే
షావిర్భూతమహాప్రతాపమున వీరాలోకదుర్లోకయై
తా వేగన్ సగుణంబుఁ జేసె ధనువుం దన్వంగి దైత్యాంగనా
గ్రీవాసంఘము నిర్గుణంబుగ రణక్రీడామహోత్కంఠతోన్. 175

క. నారి మొరయించె రిపుసే, నారింఖణహేతు వైన నాదము నిగుడన్
నారీమణి బలసంప, న్నారీభాదికము మూర్ఛ నంద నరేంద్రా. 176

సీ. సౌవర్ణకంకణఝణఝణనినదంబు శింజినీరవముతోఁ జెలిమి సేయఁ
దాటంకమణిగణధగధగదీప్తులు గండమండలరుచిఁ గప్పికొనఁగ
ధవళేతరాపాంగధళధళరోచులు బాణజాలప్రభాపటలి నడప
శరపాతఘుమఘుమశబ్దంబు పరపంథిసైనికకలకలస్వనము నుడుప

తే. వీరశృంగారభయరౌద్రవిస్మయములు
గలసి భామిని యయ్యెనో కాక యనఁగ
నిషువుఁ దొడుగుట దివుచుట యేయు టెల్ల
నెఱుఁగరాకుండ నని సేసె నిందువదన. 177

మ. పరుఁ జూచున్ వరుఁ జూచు నొంప నలరింపన్ రోషరాగోదయా

విరతభ్రూకుటిమందహాసములతో వీరంబు శృంగారముఁ
జరగఁ గన్నులఁ గెంపు సొంపుఁ బరఁగం జండాస్త్రసందోహముఁ
సరసాలోకసమూహముఁ నెఱపుచుం జంద్రాస్య హేలాగతిన్. 178

మ. అళినీలాలక చూడ నొప్పెసఁగెఁ బ్రత్యాలీఢపాదంబుతో
నలికస్వేదకణక్లిన్నకాలకలతో నాకర్ణికానీతస
ల్లలితజ్యానఖపుంఖదీధితులతో లక్ష్యావలోకంబుతో
వలయాకారధనుర్విముక్తవిశిఖవ్రాతాహతారాతియై. 179

సీ. బొమ్మపెండ్లిండ్లకుఁ బోనొల్ల ననుబాల రణరంగమున కెట్లు రాఁ దలంచె
మగవారిఁ గనినఁ దా మఱుఁగుఁ జేరెడునింతి పగవారి గెల్వ నేపగిదిఁ జూచెఁ
బసిఁడియుయ్యెల లెక్క భయ మందు భీరువు ఖగపతిస్కంధ మేకడిఁది నెక్కె
సఖులకోలాహలస్వనము లోర్వనికన్య పటహభాంకృతుల కెబ్భంగి నోర్చె

ఆ. నీలకంఠములకు నృత్యంబుఁ గఱపుచు, నలసి తలఁగి పోవునలరుఁబోఁడి
యేవిధమున నుండె నెలమి నాలీఢాది, మానములను రిపులమాన మడఁప. 180

సీ. వీణెఁ జక్కఁగఁ బట్ట వెరవెఱుంగనికొమ్మ బాణాసనం బెట్లు పట్ట నేర్చె
మ్రాఁకునఁ దీఁగెఁ గూర్పంగ నేరనిలేమ గుణము నేక్రియ ధనుఃకోటిఁ గూర్చె
సరవి ముత్యము గ్రువ్వఁ జాలనియబల యేనిపుణత సంధించె నిశితశరముఁ
జిలుకకుఁ బద్యంబు సెప్ప నేరని తన్వి యస్త్రమంత్రము లెన్నఁ డభ్యసించెఁ

ఆ. బలుకు మనినఁ బెక్కుపలుకనిముగుద యే, గతి నొనర్చె సింహగర్జనములు
ననఁగ మెఱసెఁ ద్రిజగదభిరామగుణధామ, చారుసత్యభామ సత్యభామ. 181

శా. జ్యావల్లీధ్వని గర్జనంబుగ సురల్ సారంగయూథంబుగా
నావిల్లింద్రశరాసనంబుగ సరోజాక్షుండు మేఘంబుగాఁ
దా విద్యుల్లతభంగి నింతి సురజిద్దావాగ్ని మగ్నంబుగాఁ
బ్రావృట్కాలము సేసె బాణచయ మంభశ్శీకరశ్రేణిగాన్. 182

సీ. రాకేందుబింబమై రవిబింబమై యొప్పు నీరజాతేక్షణనెమ్మొగంబు
కందర్పకేతువై ఘనధూమకేతువై యలరుఁ బూఁబోఁడిచేలాంచలంబు
భావజుపరిధియై ప్రళయార్కపరిధియై మెఱయు నాకృష్టమై మెలఁతచాప
మమృతప్రవాహమై యనలసందోహమై తనరారు నింతిసందర్శనంబు

ఆ. హర్షదాయియై మహారోషదాయియై, పరఁగు ముద్దరాలిబాణవృష్టి
హరికి నరికిఁ జూడ నందంద శృంగార, వీరరసము లోలి విస్తరిల్ల. 183

వ. ఇవ్విధంబున. 184

క. శంపాలతాభ బెడిదపు, టంపఱచే ఘోరదానవానీకంబుల్
పెంపఱి సన్నాహంబుల, సొంపఱి భూసుతునివెనుకఁ జొచ్చెన్ విచ్చెన్. 185

వ. అయ్యవసరంబునం గంససంహారి మనోహారిణిం జూచి సంతోషకారియుం గరు

ణారసావలోకనప్రసారియు మధురవచనసుధారసవిసారియుం దదీయసమరస న్నాహనివారియు నై యి ట్లనియె. 186

క. కొమ్మా దానవనాథుని, కొమ్మాహవమునకుఁ దోలఁగె గురువిజయముఁ గై కొమ్మా మెచ్చితి నిచ్చెదఁ, గొమ్మాభరణములు నీవు గోరిన వెల్లన్. 187

వ. అని పలికి సమ్మానరూపంబులును మోహనదీపంబులును దూరీకృతచిత్తవిక్షేపంబులు నైన సల్లాపంబులం గళావతిం దద్దయుఁ బెద్దశోకంబు సేసి తత్కరకిసలయోల్లసితబాణాసనంబు మరల నందుకొనియె నప్పుడు సురవైరి మురవైరి కి ట్లనియె. 188

క. మగువ మగవారిముందఱ, మగతనములు సూప రణము మానుట నీకున్ మగతనము గాదు దనుజులు, మగువల దెసఁ జనరు మగలమగ లగుట హరీ.

వ. అనిన హరి యి ట్లనియె. 190

క. నరకా ఖండించెద మ, త్కరకాండాసనవిముక్తఘనశరముల భీ కరకాయు నిన్ను సురకిన్నరకాంతలు సూచి నేఁడు నందం బొందన్. 191

వ. అని పలికి హరి నరకాసురయోధులమీఁద శతఘ్ని యనుదివ్యాస్త్రంబు ప్రయోగించిన నొక్కవరుసను వార లందఱు మహావ్యథం జెందిరి మఱియును. 192

మ. శరవిచ్ఛిన్నతురంగమై పటుగదాసంభిన్నమాతంగమై
యురుచక్రాహతవీరమధ్యపదబాహుస్కంధముఖ్యాంగమై
సురభిత్సైన్యము దైన్యముం బొరయుచున్ శోషించి హైన్యంబుతో
హరిమ్రోలన్ నిలువంగ లేక పఱచెన్ హాహానినాదంబులన్. 193

వ. అప్పుడు. 194

ఆ. మొనసి దనుజయోధముఖ్యులు నిగిడించు, శస్త్రసముదయముల జనవరేణ్యు మురహరుండు వరుస మూఁడేసి కోలల, ఖండితంబు నేసెఁ గదనమందు. 195

క. వెన్నుని నత్యను మోచుచుఁ, బన్నుగఁ బదనఖరచంచుపటుఘాతులన్ భిన్నములు సేసె గరుడుఁడు, పన్నిన గజసముదయములఁ బొరవముఖ్యా. 196

వ. మఱియు విహగరాజపక్షవిక్షేపణసంజాతవాతంబు నైరింపం జాలక హతశేషం బైన సైన్యంబు పురంబు సొచ్చుటం జూచి నరకాసురుండు మున్ను వజ్రాయుధంబుం దిరస్కరించినఁ దనచేతిశక్తిం గొని గరుడుని వైచె నతండును విరులదండ వ్రేటునఁ జలింపని మదోద్దండవేదండంబునుంబోలె విలసిల్లె నయ్యవసరంబున గజారూఢుండై కలహారంగంబున. 197

మ. సమదేభేంద్రము నెక్కి భూమిసుతుఁ డా చక్రాయుధున్ వైవ శూ
లము చేఁ బట్టినయంతలోన రుచిమాలాభిన్న ఘోరాసురో
త్తమచక్రం బగు చేతిచక్రమున దైతేయధ్వంసి ఖండించె ర
త్నమయోదగ్రవినూత్నకుండలసమేతం బైన తన్మూర్ధమున్. 198

శా. ఇల్లాలం గిటి యైనకాలమున మున్నే నంచు ఘోషింతు వో
తల్లీ నిన్నుఁ దలంచి యైన నిచటం దన్నుం గృపం గావఁడే
చెల్లం బో తలఁ ద్రెంచె నంచు నిల నాక్షేపించుచందంబునన్
ద్రెళ్లెం జప్పుడు గాఁగ భూమిసుతుఁ డుద్దీప్తాహవక్షోణిపై. 199

క. కంటిమి నరకుఁడు పడఁగా, మంటిమి నేఁ డనుచు వెస నమర్త్యులు మునులున్
మింటం బువ్వులు గురిసిరి చుం, బంటింపక పొగడి రోలిఁ బద్మదళాక్షున్. 200

వ. అంత భూదేవి వాసుదేవుని డగ్గఱ నేతెంచి జాంబూనదరత్నమండితం బైన కుండలంబులును వైజయంతి యనువనమాలయును వరుణదత్తం బైనసితచ్ఛత్త్రంబు నొక్కమహారత్నంబును సమర్పించి మ్రొక్కి భక్తితాత్పర్యంబులతో డం గరకమలంబులు ముకుళించి విబుధవందితుండును విశ్వేశ్వరుండును నైన దేవదేవుని ని ట్లని వినుతించె. 201

భూదేవి శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట

సీ. అంభోజనాభున కంభోజనేత్త్రున కంభోజమాలాసమన్వితునకు
నంభోజపదున కనంతశక్తికి వాసుదేవునకును దేవదేవునకును
భక్తులు గోరినభంగి నేరూపైనఁ బొందువానికి నాదిపురుషునకును
నఖిలనిదాన మై యాపూర్ణవిజ్ఞానుఁ డైనవానికి బరమాత్మునకును

ఆ. ధాతఁ గన్న మేటితండ్రికి నజునికి, నీకు వందనంబు నే నొనర్తు
నిఖిలభూతరూప నిరుపమ యీశ ప, రాపరాత్మ మహిత యమితచరిత. 202

వ. దేవా నీవు లోకంబుల సృజియించుటకు రజోగుణంబును రక్షించుటకు సత్త్వగుణంబును సంహరించుటకుఁ దమోగుణంబును ధరియింతువు కాలమూర్తివి ప్రధానపూరుషుండవు పరుండవు నీవ నేనును వారియు వహ్నియు ననిలుండు నాకాశంబుఁ దన్మాత్రలు నింద్రియంబులును దేవతలును మనంబును గర్తయును మహత్తత్త్వంబును జరాచరం బైనవిశ్వంబు నద్వితీయుండ వైననీయందు సంభవింతుము. 203

చ. దయ నిటు సూడుమా నరకదైత్యునిబిడ్డఁడు వీఁడు నీదెసన్
భయమున నున్నవాఁడు గడుబాలుఁ డనన్యశరణ్యుఁ డార్తుఁ డా
శ్రయరహితుండు దండ్రిక్రియ శౌర్యము నేరఁడు నీపదాంబుజ
ద్వయిఁ బొడగాంచె భక్తపరతంత్రసువీక్షణ దీనరక్షణా. 204

వ. అని యిట్లు భూదేవి భక్తితోడ హరికిం బ్రణమిల్లి వాక్కుసుమంబులం బూజించిన నర్చితుం డై భక్తవత్సలుం డయినపరమేశ్వరుండు నరకపుత్త్రుం డయిన భగదత్తున కభయం బిచ్చి సర్వసంపద లొసంగి నరకాసురగృహంబు ప్రవేశించి యందు. 205

శ్రీకృష్ణుఁడు పదాఱువేలకన్నియల వరించి దేవలోకమునకుఁ బోయి పారిజాతము దెచ్చుట

ఉ. రాజకులావతంసుఁడు పరాజితకంసుఁడు సొచ్చి కాంచె ఘో
రాజుల రాజులం బటుశరాహతి నొంచి ధరాతనూజుఁ డు
త్తేజితశక్తిఁ దొల్లి చెఱదెచ్చినవారిఁ బదాఱువేలధా
త్రీజనమాన్యలన్ గుణవతీవ్రతధన్యల రాజకన్యలన్. 206

మ. కని రారాజకుమారికల్ పరిమళత్కౌతూహలాక్రాంతలై
దనుజాధీశచమూవిదారు నతమందారున్ శుభాకారు నూ
తనశృంగారు విశారదారు సుగుణోదారున్ మృగీలోచనా
జనచేతోధనచోరు రత్నమకుటస్ఫారున్ మనోహారునిన్. 207

వ. కని యతనిసౌందర్యగాంభీర్యచాతుర్యాదిగుణంబులకు మోహించి తమకంబులు జనియింప ధైర్యంబులు సాలించి సిగ్గులు వర్జించి పంచశరసంచలితహృదయలై దైవయోగంబునం బరాయత్తంబులైనచిత్తంబుల సమ్మత్తకాశినులు దత్తఱంబున మనోజుం డుత్తలపెట్ట నతండు దమకుఁ బ్రాణవల్లభుం డని వరియించి.

ఉ. పాపపురక్కసుండు చెఱ వట్టె నటంచుఁ దలంతు మెప్పుడుం
బాపుఁడె వానిధర్మమునఁ బద్మదళాక్షునిఁ గంటి మమ్మ ము
న్నీపురుషోత్తముం గదియ నేమివ్రతంబులు సేసినారమో
యాపరమేష్ఠి పుణ్యుఁడు గదమ్మ హరిన్ మముఁ గూర్చె నిచ్చటన్. 209

క. ఉన్నతి నీతఁడు గౌఁగిట, మన్నింపఁగ నింక బ్రదుకు మానిని మనలో
ము న్నేమినోము నోఁచెనో, సన్నుతమార్గముల విపినజలదుర్గములన్. 210

క. విన్నారమె యీచెలువముఁ, గన్నారమె యిట్టిశౌర్యగాంభీర్యంబుల్
మన్నార మింతకాలముఁ, గొన్నారమె యెన్నఁ డయినఁ గూరిమి చిక్కన్. 211

సీ. వనజాక్షి నేఁ గన్న వైజయంతిక నైనఁ గదిసి వ్రేలుదుఁ గదా కంఠమందు
బింబోష్ఠి నేఁ గన్నఁ బీతాంబరమ నైన మెఱసి యుండుదుఁ గదా యురమునందు
కన్నియ నేఁ గన్నఁ గౌస్తుభమణి నైన నొప్పుసూపుదుఁ గదా మేనునిండఁ
బాలిక నేఁ గన్నఁ బాంచజన్యమ నైన మొనసి చొక్కుదుఁ గదా మోవిఁగ్రోలి

ఆ. పద్మగంధి నేను బర్హదామమ నైనఁ, జిత్రరుచుల నుందు శిరమునందు
ననుచుఁ జెక్కగతుల నాడిరి కన్యలు, గములు గట్టి గరుడగమనుఁ జూచి.

శా. భూనాథోత్తమకన్యకల్ వరుస నంభోజాతనేత్రుండు న
న్నే నవ్వెం దగఁ జూచె డగ్గఱియె వర్ణించెన్ వివేకించె స
మ్మానించెం గరుణించెఁ జే రడిగె సన్మార్గంబుతోఁ బెండ్లి యా
నే నే చక్రికి దేవి నంచుఁ దమలో నిర్ణీతలై రందఱున్. 213

వ. ఇట్లు బహువిధంబులం దమతమమన్ననలకు నువ్విళ్లూరుకన్నియలం బదాఱువేల ధవళాంబరాభరణమాల్యానులేపనంబు లొసంగి యందలంబుల నిడి వార

లను నరకాసురభాండాగారంబునం గలనానావిధంబు లయినమహాధనంబులను రథంబులను దురంగంబులను ధవళంబు లై వేగవంతంబు లై యైరావతకుల సంభవంబు లైనచతుర్దంతదంతావళంబులను ద్వారకానగరంబునకుం బనిచి దేవేంద్రునిపురంబునకుం జని యదితిదేవిమందిరంబు సొచ్చి యాపెద్దమ్మకు ముద్దు సూపి మణికిరణపటలపరిభావితభానుమండలంబు లైనకుండలంబు లొసఁగి శచీసమేతుం డైనమహేంద్రునిచేత సత్యభామతోడం బూజితుం డై పిదప సత్యభామ కోరిననందనవనంబు సొచ్చి. 214

మ. హరి కేలం బెకలించి తెచ్చి భుజగేంద్రారాతిపైఁ బెట్టె సుం
దరగంధానుగతభ్రమద్భ్రమరనాదవ్రాతముం బల్లవాం
కురశాఖాఫలపర్ణపుష్పకలికాగుచ్ఛాదికోపేతముం
గిరిభిత్త్రాతముఁ బారిజాతముఁ ద్రిలోకీయాచకాఖ్యాతమున్. 215

వ. ఇట్లు పారిజాతంబును హరించి యదువల్లభుండు వల్లభయుం దానును విహగ వల్లభారూఢుం డయి చనుచున్నసమయంబున. 216

సీ. నరకాసురునిబాధ నలఁగి గోవిందునికడ కేఁగి తత్పాదకమలములకుఁ
దనకిరీటము సోఁక దండప్రణామముల్ గావింప నాచక్రి కరుణ నేసి
చనుదెంచి భూసుతు సమయించి తనవారిఁ దన్ను రక్షించుటఁ దలఁపు మఱచి
యింద్రుండు బృందారకేంద్రత్వమదమునఁ బద్మలోచన పోకు పారిజాత
ఆ. తరువు విడువు మనుచుఁ దాఁకె నడ్డము వచ్చి, తఱిమి సురలు నట్లు దాఁకి రకట
యెఱుక వలదె నిర్జరేంద్రత గాల్పనే, సకలతామసమును జూడ నరిది. 217

వ. ఇట్లు దనకు నొడ్డారించి యడ్డంబువచ్చిన నరేంద్రాదుల నిర్జించి తనపురంబున కుం జని నిరంతరసురభికుసుమమకరందమాధురీవిశేషంబులకుఁ జొక్కి చిక్కక నాలోకంబుననుండి వెండి నరుగుదెంచుతుమ్మెదలకుఁ నెమ్మి దలంచు చున్న పారిజాతమ్ము నాశ్రితపారిజాతుం డయినహరి మహాప్రేమాభిరామ యగుసత్య భామతోఁ గ్రీడించుమహోద్యానంబున సంస్థాపించి నరకాసురునియింటం దెచ్చిన రాజకన్యక లెంద ఱందఱకు నన్నినివాసంబులు కల్పించి గృహోపకరణంబులు సమర్పించి. 218

చ. అమితవిహారుఁ డీశ్వరుఁ డనంతుఁడు దా నొకనాఁడు మంచిల
గ్నమునఁ బదాఱువేలభవనంబులలోనిఁ బదాఱువేలరూ
పములఁ బదాఱువేలనృపబాలలఁ బ్రీతిఁ బదాఱువేలచం
దముల విభూతి నొందుచు యథావిధితో వరియించె భూవరా. 219

ఉ. దానములందు సమ్మదవిధానములం దవలోకభాషణా
హ్వానములందు నొక్కక్రియ నాలలితాంగుల కన్నిమూర్తు లై
తా ననిశంబుఁ గానఁబడి తక్కువ యెక్కువ లేక యుత్తమ

జ్ఞానగృహస్థధర్మమునఁ జక్రి రమించెఁ బ్రపూర్ణకాముఁ డై. 220

క. తరుణులు పెక్కం డ్రయినను, బురుషుఁడు మన లేఁడు సవతిపోరాటమునన్
హరి దాఁ బదాఱువేవురు, తరుణులతో సమత మనియె దక్షత్వమునన్. 221

శా. ఎన్నే భంగుల యోగమార్గముల బ్రహ్మేంద్రాదు లీక్షించుచుం
ము న్నే దేవునిఁ జూడఁ గానక తుదిన్ మోహింతు రా మేటి కే
విన్నాణంబుననో సతుల్ గృహిణు లై విఖ్యాతి సేవించి ర
చ్ఛిన్నాలోకనహాసభాషణరతిశ్లేషానురాగంబులన్. 222

సీ. ఇంటికి వచ్చిన నెదు రేఁగుదెంచుచు నాసీతవస్తువు లందుకొనుచు
సౌవర్ణమణిమయాసనములు వెట్టుచుఁ బదములు గడుగుచు భక్తితోడ
సంవాసితస్నానజలము లం దిచ్చుచు సద్గంధవస్త్రభూషణము లొసఁగి
యిష్టపదార్థంబు లిడుచుఁ దాంబూలాదు లొసఁగుచు విసరుచు నోజ మెఱసి
తే. శిరము దువ్వుచు శయ్యపైఁ జెఱుఁవుమిగుల,నడుగు లొత్తుచు దాసీసహస్రయుక్త
లయ్యుఁ గొలిచిరి దాసు లై హరి సుదారుఁ, దారకాధిపవదనలు దారు దగిలి.

శా. నన్నే పాయఁడు రాత్రులన్ దినములన్ నన్నే కృపం జెందెడిన్
నన్నే దొడ్డుగఁ జూచు వల్లభలలో నాథుండు నా యింటనే
యున్నాఁ డంచుఁ బదాఱువేలు దమలో నూహించి సేవించి రా
యన్నుల్ గాఢపతివ్రతాత్వపరిచర్యాభక్తియోగంబులన్. 224

క. ఆరామలతో నెప్పుడుఁ, బోరాములు సాల నెఱపి పురుషోత్తముఁడున్
గారామునఁ దిరిగెను సౌ, ధారామలతాసరోవిహారముల నృపా. 225

క. ఏ దేవుఁడు జగముల ను,త్పాదించును మనుచుఁ జెఱుచుఁ బ్రాభవమున మ
ర్యాదారక్షణమున కై, యా దేవుం డట్లు మెఱసె యాదవులందున్. 226

శ్రీకృష్ణుండు కేళీగృహమునందు రుక్మిణీదేవితో విరసోక్తు లాడుట

వ. అంత నొక్కనాఁడు రుక్మిణీదేవి లోఁగిట మహేంద్రనీలమరకతాదిమణిస్తంభవలభివిటంకపటలదేహళీకవాటవిరాజమానంబును శాతకుంభకుడ్యగవాక్షవేదికాసోపానంబును విలంబమానముక్తాఫలదామవిచిత్రకౌశేయవితానంబును వివిధమణిదీపికావిసరవిభ్రాజమానంబును మధుకరకులకలితమల్లికాకుసుమమాలికాభిరామంబును జాలకరంధ్రవినిర్గతకర్పూరాగరుధూపధూమంబును వాతాయనవిప్రకీర్ణశిశిరకరకిరణస్తోమంబును పారిజాతవనామోదపరిమిళితపవనసుందరంబు నయినలోపలిమందిరంబున శరచ్చంద్రచంద్రికాధవళపర్యంకమధ్యంబున జగదీశ్వరుం డయినహరి సుఖాసీనుం డై యుండ సఖీజనంబులుం దానును డగ్గఱి కొలిచి యుండి. 227

సీ. కుచకుంభములమీఁదికుంకుముతో రాయుహారంబు లరుణంబు లగుచు మెఱయఁ
గరపల్లవము సాఁచి కదలింప నంగుళీయకకంకణప్రభ లావరింపఁ

గదలినబహురత్నకలితనూపురముల గంభీరనినదంబు గడలుకొనఁగఁ
గాంచనమణికర్ణికామయూఖంబులు గండపాలికలపై గంతు లిడఁగఁ
తే. కురులు నర్తింపఁ బయ్యెదకొంగు దూఁగ, బోటిచే నున్న చామర పుచ్చుకొనుచు
జీవితేశ్వరు రుక్మిణి సేర నరిగి, వేడ్క లిగురొత్త మెల్లన వీవఁ దొడఁగె. 228

వ. అప్పుడు. 229

మ. పతి యేరూపము దాల్చినం దదనురూపం బైనరూపంబుతో
సతి దా నుండెడునట్టిరూపవతి నాచంద్రాస్య నాలక్ష్మి నా
సుతనుం రుక్మిణి నాయనన్యమతి నాశుద్ధాంతరంగం గళా
చతురత్వంబున శౌరి యి ట్లనియెఁ జంచన్మందహాసంబుతోన్. 230

మ. బలశౌర్యంబుల భోగమూర్తి కులరూపత్యాగసంపద్గుణం
బుల దిక్పాలురకంటెఁ జైద్యముఖరుల్ పూర్ణుల్ ఘనుల్ వారికిన్
నెలఁతా తల్లియుఁ దండ్రియున్ సహజుఁడున్ నిన్నిచ్చినం బోక యీ
బలవద్భీరుల వార్ధిలీనుల మముం బాటింప నీ కేటికిన్. 231

సీ. లోకులనడవడిలోనివారము గాము పరులకు మాజాడ బయలు పడదు
బలమదోపేతులు పగగొంద్రు మాతోడ రాజపీఠములకు రాము తఱచు
శరణంబు మాకు నీజలరాశి సతతంబు నిష్కించనుల మేము నిధులు లేవు
కలవారు చుట్టాలు గారు నిష్కించనజనబంధులము ముక్తసంగ్రహులము
ఆ. గూఢవర్తనులము గుణహీనులము భిక్షు, లైనవారిఁ గాని నాశ్రయింప
మిందుముఖులు దగుల రిటువంటిమముబోఁటి, వారి నేల దగుల వారిజాక్షి.

క. సిరియును వంశము రూపును, సరియైన వివాహసఖ్యసంబంధంబుల్
జరగును సరి గా కున్నను, జరగవు లోలాక్షి యెట్టిసంసారులకున్. 233

క. తగ దని యెఱుఁగవు మమ్ముం, దగిలితివి మృగాక్షి దీనఁ దప్పగు నీకుం
దగినమనుజేంద్రు నొక్కనిఁ, దగులుము గుణహీనజనులఁ దగునే తగులన్. 234

సీ. సాల్వజరాసంధచైద్యాదిరాజులు చెలఁగి నన్ వీక్షించి మలయుచుండ
నది గాక రుక్మి నీయన్నయు గర్వించి వీర్యమదాంధుఁ డై వెలయుచున్న
వారిగర్వంబులు వారింపఁగాఁ గోరి చెలువ నిన్నొడిచి తెచ్చితిమి గాని
కాంతాతనూజార్థకాముకులము గాము కామమోహాదులఁ గ్రందుకొనము
తే. విను ముదాసీనులము క్రియావిరహితులము
పూర్ణులము మేము నిత్యాత్మబుద్ధితోడ
వెలుఁగు చుందుము గృహదీపవిధము మెఱసి
నవలతాతన్వి మాతోడ నవయ వలదు. 235

వ. అని యిట్లు భగవంతుం డైనహరి దన్నుఁ బాయక సేవించుటం బ్రియురాలను
బట్టంపుదేవి ననియెడిరుక్మిణీదర్పంబు నేప్పన నుపసంహరించి యూర కుండిన

నమ్మానవతి యప్రియంబులు నపూర్వంబులు నైనమనోవల్లభుమాటలు విని దు రంతం బైనచింతాభరంబున సంతాపంబు నొందుచు. 236

సీ. కాటుక నెఱయంగఁ గన్నీరు వఱద లై కుచకుంభయుగళకుంకుమము దడియ
విడువక వెడలెడు వేఁడినిట్టూర్పుల లాలితాధరకిసలయము గందఁ
జెలువంబు నెఱెదప్పి చిన్న వోవుచు నున్నవదనారవిందంబు వాడు దోఁప
మారుతాహతిఁ దూలుమహితకల్పకవల్లి వడువున మేను వడ వడ వడంకఁ

తే. జిత్త మెఱియంగఁ జెక్కిటఁ జెయ్యి సేర్చి
కౌతుకం బేది పదతలాగ్రమున నేల
వ్రాసి వెంపుచు మో మరవాంచి వగలఁ
బొందె మవ్వంబు గందినపువ్వుఁబోలె. 237

చ. అలికులవేణి తన్నుఁ బ్రియుఁ డాడినయప్రియభాష లిమ్మెయిన్
సొలవక కర్ణరంధ్రముల సూదులు చొన్పినరీతి గాఁగ బె
బ్బులిరొద విన్న లేడిక్రియఁ బొల్పఱి చేష్టలు దక్కి నేలపై
వలనఱి వ్రాలెఁ గీలెడలి వ్రాలినపుత్తడిబొమ్మకై పడిన్. 238

వ. ఇట్లు వ్రాలిన. 239

మ. ప్రణతామ్నాయుఁడు కృష్ణుఁ డంతఁ గదిసెన్ బాష్పావరుద్ధారుణే
క్షణ విస్రస్తవినూత్నభూషణ దురుక్తక్రూరనారాచశో
షణ నాలింగితధారుణిన్ నిజకులాచారైకసద్ధర్మచా
రిణి విశ్లేషిణి వీతతోషణిఁ బురంధ్రీగ్రామణిన్ రుక్మిణిన్. 240

సీ. కని సంభ్రమంబునఁ దనువునం దనువుగా ననువునఁ జందనం బల్ల నలఁది
కన్నీరు పన్నీటఁ గడిగి కర్పూరంపుఁబలుకులు సెవులలోఁ బాఱ నూఁది
కరమొప్ప ముత్యాలసరులచిక్కెడలించి యురమునఁ బొందుగా నిరవుకొలిపి
తిలకంబు నునుఫాలఫలకంబుపైఁ దీర్చి వదలినభూషణావలులు దొడిగి

తే. కమలదళచారుతాలవృంతముల విసరి
పొలుచుపయ్యెదఁ గుచములఁ బొందుపఱిచి
చిత్త మిగురొత్త నొయ్యన సేదఁ దేర్చి
బిగియఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి నెమ్మొగము నిమిరి. 241

తే. నెరులుగలమరునీలంపుటురులసిరుల, నరులుగొనఁ జాలి నరులను మరులుగొలిపి
యిరులు గెలిచినతుమ్మెద గఱులఁ దెగడు, కురుల నులిదీర్చి విరు లిడి కొప్పువెట్టి.

క. మురసంహరుఁ డిందిందిర, గరుదనిలచలత్ప్రసూనకలికాంచితసుం
దరశయ్యఁ జేర్చె భీష్మక, వరపుత్రిన్ సుతచరిత్ర వారిజనేత్రన్. 243

ఇట్లు పానుపునం జేర్చి మృదుమధురభాషణంబుల ననునయించిన. 244

రుక్మిణీదేవి శ్రీకృష్ణలాలితయై యతని స్తుతించుట

క. పురుషోత్తముముఖకోమల, సరసిజ మయ్యిందువదన సవ్రీడాహా
సరుచిస్నిగ్ధాపాంగ, స్ఫురదవలోకనము లోలయంజూచి ట్లనియెన్. 245

క. మురహార దివసాగమగళ, దరవిందదళాక్ష తలఁప నది యట్టిద లే
నిరవధికవిమలతేజో, వరమూర్తివి భక్తలోకవత్సల యెందున్. 246

తే. సంచితజ్ఞానసుఖబలైశ్వర్యశక్తు, లాదిగాఁ గలసుగుణంబు లమరు నీకు
నేను దగుదునె సర్వలోకేశ్వరేశ, లీలమై సచ్చిదానందశాలి వనఘు. 247

సీ. రూఢిమైఁ బ్రకృతిపూరుషకాలములకు నీశ్వరుఁడ వై భవదీయచారుదివ్య
లలితకళాకౌశలమున నభిరతుఁ డై కడఁగునీరూప మెక్కడ మహాత్మ
సత్త్వాదిగుణసముచ్చయయుక్తమూఢాత్మ నయిననే నెక్కడ నఘచరిత
కోరి నీమంగళగుణభూతి దానంబు నేయంగఁ బడు నని చెందుభీతి

తే. నంబునిధిమధ్యభాగమం దమృతఫేన, పటలపాండురనిభమూర్తి పన్నగేంద్ర
భోగశయ్యను బవ్వళింపుచును దనరు, నట్టియున్నతలీల దివ్యంబు దలఁప. 248

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబు లనియెడుగుణంబులచేతఁ బరిగ్రహింపఁబడినమంగళ సుందరవిగ్రహుండ వై యజ్ఞానాంధకారనివారకం బైనరూపంబుఁ గైకొని భవదీయు లైనసేవకులకు ననుభావ్యుండవై తి భవత్పాదారవిందమకరందరసాస్వాదలోలాత్ము లైనయోగీంద్రులకైనను భవన్మార్గంబు స్ఫుటంబు గా దట్లగుటం జేసి యీమనుజపశువులకు దుర్విభావ్యం బగుట యేమి సెప్ప నిట్టియీశ్వరుండు వైన నీకు నిచ్ఛ స్వతంత్రంబు గావున నదియును నా కధికంబు గావున నిన్ను నే ననుసరింతు దేవా నీ వకించనుండ వై తేని బలిభోక్త లయిన బ్రహ్మేంద్రాదు లెవ్వనికొఱకు బలిసమర్పణంబు నేసిరి నీవు సమస్తపురుషార్థమయుండ వనియును ఫలస్వరూపి వనియును నీయందలిప్రేమాతిశయంబులం జేసి విజ్ఞానదీపాంకురంబున నిరస్తసమస్తదోషాంధకారులై యిహసౌఖ్యంబులు విడిచి సుమతులు భవదీయదాససంగంబు గోరు చుండుదు రట్లు సేయ నేరక నిజాధికారాంధకారమగ్నులైనవారు భవత్తత్త్వంబు దెలిసి బలిప్రక్షేపణంబులు సేయం జాలక మూఢులై సంసారచక్రంబునం బరిభ్రమింతు రదియునుం గాక. 249

ఆ. వరమునీంద్రయోగివరసురకోటిచే, వర్ణితప్రభావవైభవంబు
గలిగి యఖిలచేతనులకు విజ్ఞానప్రదుండ వగుదు వభవ దురితదూర. 250

వ. దేవా భవదీయకుటిలభ్రూవిక్షేపోదీరితకాలవేగంబుచేత విధ్వస్తమంగళు లగు కమలభవభవపాకవాసనాదులం దిరస్కరించినట్టిమదీయచిత్తంబున. 251

చ. నిను వరియించినం బెలుచ నీరజలోచన శార్ఙ్గసాయకా
సనినదంబులన్ సకలశత్రుధరాపతులన్ జయించి బో
రన బహుకోటి దోలుమృగరాజు నిజాంశము భూరిశ [illegible] గై

కొనినవిధంబునన్ నను నకుంఠితశూరతఁ దెచ్చి తీశ్వరా. 252

ఉ. అట్టినృపాలకీటముల నాజి నెదుర్పఁగ లేనివానియ
ట్లొట్టినభీతిమై నిటు పయోధిశరణ్యుఁడ వైతి వింతయున్
నెట్టన మాయ గాక యివి నిక్కములే భవదీయభక్తులై
నట్టినరేంద్రమౌళిమణు లంచితరాజఋషుల్ ముదంబునన్. 253

ఆ. వితతరాజ్యగరిమ విడిచి కాననముల, నాత్మలందు మీపదాబ్జయుగము
వలఁతి గాఁగ నిలిపి వాతాంబుపర్ణాశ, నోగ్రనియతు లగుచు నుందు రభవ. 254

మ. విమలజ్ఞాననిరూఢు లైనజనముల్ వీక్షింప మీపాదక
జమరందస్ఫుటదివ్యసౌరభము నాస్వాదించి నిర్వాణరూ
పము సత్పూరుషవాగుదీరితము శోభాశ్రీనివాసంబు నా
మిము సేవింపక మానవాధముని దుర్మేధాత్ము సేవింతురే. 255

వ. మఱియును దేవా భూలోకమునందును నిత్యనివాసంబునందును సకలప్రదేశంబులందును జగదీశ్వరుండ వయిననిన్ను నభిమతంబు లయినకామరూపంబులు గైకొని వరియింతు భవదీయచరణారవిందమకరందాస్వాదనచాతుర్యధుర్యభృంగి యైనకామిని యతిహేయం బైనత్వక్శ్మశ్రురోమనఖకేశంబులచేతఁ గప్పంబడి యంతర్గతం బయినమాంసాస్థిరక్తక్రిమివిట్కఫపిత్తవాతంబు గలజీవచ్ఛవం బయిననరాధముని మూఢాత్మ యై కామించునే యదియునుం గాక. 256

సీ. నీరదాగమమేఘనిర్యత్పయఃపానచాతకం బేఁగునే చౌటిపడెకుఁ
బరిపక్వమాకందఫలరసంబులు గ్రోలుకీరంబు సనునె దుత్తూరములకు
ఘనరవాకర్ణనోత్కలికమయూరము గోరునే కఠినఝిల్లీరవంబుఁ
గరికుంభపిశితసద్గ్రాసమోదితసింహ మరుగునే శునకమాంసాభిలాషఁ

తే. బ్రవిమలాకార భవదీయపాదపద్మ, యుగసమాశ్రయనైపుణోద్యోగచిత్త
మన్యుఁ జేరునె తన కుపాస్యంబు గాఁగ, భక్తమందార దుర్భవభవవిదూర.

క. వాసవవందిత భవకమ, లాసనదివ్యప్రభాసభావలి కెపుడున్
నీసమధికచారిత్రక, థాసురుచిరగాన మవితథం బయి చెల్లున్. 258

క. ధరణీనాథులు దమతమ, వరవనితామందిరముల వసియించుచు గో
ఖరమార్జాలంబులగతి, స్థిరబద్ధు లగుదురు నిన్నుఁ దెలియనికతనన్. 259

ఆ. జలజనాభ సకలజగదంతరాత్మ వై, నట్టిదేవ నీపదారవింద
యుగళి సానురాగయుక్త మై నామదిఁ, గలుగునట్లుగాఁగఁ దలఁపు మనఘ.

ఆ. పృథురజోగుణప్రవృద్ధ మైనట్టినీ, దృష్టిచేత నన్నుఁ దేరకొనఁగఁ
జూచు టెల్లఁ బద్మలోచన నామీఁది, ఘనదయార్ద్రదృష్టి గాఁ దలంతు. 261

వ. అదియునుంగాక మధుసూదనా నీవాక్యంబులు మిథ్యలు గావు తల్లివచనంబు కూఁతున కభిమతంబు గాదె యౌవనారూఢమదంబున స్వైరిణి యగుకామిని

పురుషాంతరాసక్త యగుట విచారించి పరిజ్ఞాని యైనవాఁడు విడుచు నవివేకి యయినపురుషుం డింద్రియలోలుం డై రతిం దగిలి దాని విడువనేరక పరిగ్రహించి యుభయలోకచ్యుతుం డగు నట్లు గావున నీరెం డుంగనియర్థంబు గలదే యని విన్నవించిన రుక్మిణీదేవివచనంబులకుఁ గృష్ణుండు సంతసిల్లి యిట్లనియె.

కృష్ణుండు రుక్మిణీదేవి నూఱడించుట

చ. అలికులవేణి నవ్వులకు నాడినమాటల కింత నీమదిం
గలఁగఁగ నేల వేఁటలను గయ్యములన్ రతులందు నొవ్వఁగా
బలికినమాట లెగ్గు లని పట్టుదురే భవదీయచిత్తముం
దెలియఁగఁ గోరి యేఁ బలికితిన్ మదిలో నిటు గుంద నేటికిన్. 263

వ. అదియునుం గాక. 264

ఉ. కింకలు ముద్దుఁబల్కులును గెంపుఁగనుంగవ తియ్యమోవియున్
జంకెలు తేఁటిచూపు లెకసక్కెములున్ నెలవంకబొమ్మలుం
గొంకక పీడ నాడుటలుఁ గూరిమియుం గలకాంతఁ గూడుటల్
అంకిలిలేక జన్మఫల మబ్బుట గాదె కురంగలోచనా. 265

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 266

ఉ. నీవు పతివ్రతామణివి నిర్మలధర్మవివేకశీలస
ద్భావవు నీమనోగతులఁ బాయక యెప్పుడు నస్మదీయసం
సేవయ కాని యన్యము భజింపవు పుట్టిననాఁటనుండి నీ
భావ మెఱింగి యుండియును బల్కినతప్పు సహింపు మానినీ. 267

వ. అని వెండియు నిట్లనియె నీవాక్యంబులు శ్రవణసుఖంబులు గావించె నీవు వివిధంబు లైనకామంబులు గోరితివేని నవి యన్నియు నాయంద యుండుటం జేసి యేకాంతసేవాచతుర వైననీకు నవి యన్నియు నిత్యంబు లై యుండు నీ పాతివ్రత్యంబును నాయందలిస్నేహంబు నతివిశదంబు లయ్యె నావాక్యంబుల చేత భవదీయచిత్తంబు చంచలంబుగాక నాయందులబుద్ధి దృఢం బగుం గావున సకలసంపద్విలసితం బైనద్వారకాదినగరదివ్యమందిరంబులందు నీదుభాగ్యంబునం జేసి సంసారికై వడి నీయందు బద్ధానురాగుండ నై వర్తింతుఁ దక్కినప్రాణేంద్రియపరవశత్వంబున వికృతశరీరధారిణి యైనసతి నన్నుం జెందుట దుష్కరం బదియునుంగాక మోక్షప్రదుండ నై ననన్నుఁ గామాతుర లైనయల్పమతులు వ్రతతపోమహిమలచేత దాంపత్య యోగంబుకై సేవింతు రదియంతయు నా మాయావిజృంభితంబు దానంజేసి వారు మందభాగ్య లై నిరయంబు నొందుదు రట్లు గావున నీసమాన యైనకాంత యేకాంతలందైనఁ గలదె నీవివాహకాలంబున ననేకరాజన్యవరులఁ గైకొనక భవదీయమధురాలాపశ్రవణాత్మకుండ నయిననాసన్నిధికి నాశరీరం బితరయోగ్యంబు గాదు నీకు శేషంబ నయి

యున్నదాన నని యేకాంతంబునఁ బ్రాహ్మణుం బుత్తెంచిన నేనును జనుదెంచి నీపరిణయవిషయంబున భవత్సహోదరుం బట్టి విరూపుం గావించిన నది గనుంగొనియును నాయందులవిప్రయోగంబున నూరకుండితి వది గావున బహుప్రకారంబులై వర్తించునీసద్గుణంబులకు సంతసింతు నని యివ్విధంబున దేవకీసుతుండు నరలోకవిడంబనంబుగ గృహస్థునిభంగి నిజగృహకృత్యంబు లాచరించుచుండె నని శుకుండు మఱియు నిట్లనియె. 268

క. అని యిట్లు కృష్ణుఁ డాడిన, వినయవివేకానులాపవితతామృతసే
చనముదితహృదయ యై య, వ్వనితామణి వికచవదనవనరుహ యగుచున్. 269

క. నగ వామతించుచూపులు, నగధరు మొగమునను నిలిపి నయమునఁ గరముల్
మొగిచి వినుతించెఁ గృష్ణుఁ, ఖగవాహుఁ రుచిరదేహుఁ గలితోత్సాహున్.

చ. అతులవిరాజమానముఖుఁ డై వివిధాంబరచారుభూషణ
ప్రతతులతోడఁ గోరినవరంబులు దద్దయు నిచ్చెఁ గృష్ణుఁ డు
న్నతశుభమూర్తి దేవగణనందితకీర్తి దయానువర్తి యై
యతిమృదువాణికిం గిసలయారుణపాణికి నీలవేణికిన్. 271

వ. ఇట్లు సమ్మానించి కృష్ణుండు రుక్మిణియుం దానును దదనంతరంబ. 272

చ. ఎలమి ఘటింపఁగాఁ గలసి యీడెలనీడల మల్లికాలతా
వలిఁ గరవీరజాతి విరవాదులవీథులఁ గమ్మదెమ్మెరల్
వొలయునవీనవాసములఁ బొన్నలఁ దిన్నెలఁ బచ్చరచ్చలం
గొలఁకుల లేఁగెలంకులను గోరిక లీరిక లొత్తఁ గ్రొత్తలై. 273

క. ఆరామభూములందు వి,హారాముల సౌఖ్యలీల నతిమోదముతో
నారామానుజుఁ డుండెను, నారామామణియుఁ దాను నభిరామముగన్. 274

వ. మఱియు ననేకవిధవిచిత్రమణివితానాభిశోభితప్రాసాదోపరిభాగంబులను లాలితనీలకంఠ కలకంఠ కలవింక శుకకలాపకలితమకరందపానమదవదిందిందిర ఝంకారసంకులకమలకహ్లారసుధాసారనీహారపూరిత కాసారతీరంబులను ధాతునిర్ఝరరంజితసానుదేశ గిరికుంజపుంజంబులను గృతకశైలంబులను గ్రీడాగృహంబులనుం జెలంగి నందనందనుండు విదర్భరాజనందనం దగిలి కందర్పకేళీలోలాత్ముం డయ్యె ననంతరం బాసుందరీలలామంబువలనఁ బ్రద్యుమ్నుండు చారుదేష్ణుండు సుదేష్ణుండు సుచారువు చారుదేహుండు చారుగుప్తుండు భద్రచారువు చారుచంద్రుండు విచారువు చారువు ననియెడుపదుగురుతనయులం బడసె నట్లు సత్యభామాజాంబవతీనాగ్నజితికాళిందీమాద్రీమిత్రవిందాభద్రలకు వేఱువేఱ పదుగురేసి భద్రమూర్తులై నకుమారు లుదయించి రివ్విధంబున మఱియును. 275

చ. అనఘు పదాఱువేలసతులందు జనించిరి వేఱువేఱ నం

దనదశకంబు తత్సుతవితానము గాంచి రనేకసూనుల
న్నెనయఁగ నిట్లు పిల్లచెలి కీనిన కైవడిఁ బుత్త్రపౌత్త్రవ
ర్ధనమున నొప్పెఁ గృష్ణుఁడు ముదంబునఁ దామరతంప రై భువిన్. 276

తే. అట్లు యాదవవృష్ణిభోజాంధకాది
నామధేయాంతరముల నెన్నంగ నూట
యొక్క లై చాల వర్ధిల్లు నక్కులంబు
నృపకుమారులఁ జదివించు నేర్పు గలుగు. 277

తే. గురుజనంబులు విను మూఁడుకోట్లమీఁద, నెనుబదెనిమిదివేలపై నెసఁగనూర్వు
రన్నఁ దద్బాలకావలి నెన్నఁదరమె, శూలి కైనను దామరచూలి కైన. 278

వ. అందు గోవిందనందనుం డైన ప్రద్యుమ్నునకు రుక్మికూఁతువలన ననిరుద్ధుండు
సంభవించె ననిన మునివరునకు భూవరుం డిట్లనియె. 279

క. బవరమునఁ గృష్ణుచే ము, న్నవమానము నొంది రుక్మి యచ్యుతు గెలువం
దివురుచుఁ దనసుత నరిసం,భవునకు నెట్లిచ్చె నెఱుఁగఁ బలుకు మునీంద్రా. 280

సీ. నావుడు శుకయోగి నరనాయకోత్తమ నీవు చెప్పినయట్ల నెమ్మనమునఁ
బద్మాయతాక్షుచేఁ బడినబన్నమునకుఁ గనలుచు నుండియు ననుజతోడి
నెయ్యంబునను భాగినేయున కిచ్చెను గూఁతు నంచితపుష్పకోమలాంగిఁ
దనపూన్కి దప్పినఁ దగ విదర్భేశుఁడు విను మెఱిఁగింతు నవ్విధము దెలియఁ

తే. బరఁగ రుక్మవతీస్వయంవరమున కొగి, నరుగుదెం డని భీష్మభూవరసుతుండు
వరుస రప్పించె రాజన్యవరకుమార,వరుల ననువార్త కలరి యాహరిసుతుండు.

చ. వరమణిభూషణప్రభలవర్గ మనర్గళభంగిఁ బర్వఁ బ్ర
స్ఫురితరథాధిరోహణవిభూతి దలిర్ప మనోహరై కసు
స్థిరశుభలీల నేఁగె యదుసింహకిశోరము రాజకన్యకా
పరిణయవైభవాగతనృపాలకకోటికి రుక్మినీటికిన్. 282

చ. చని పురిఁ జొచ్చి వృష్ణికులసత్తముఁ డచ్చట మూఁగి యున్నయ
మ్మనుజవరేణ్యనందనులు మానము దూలి భయాకులాత్ము లై
చనఁగ ననేకచండతరసాయకసంపదఁ జూపి రుక్మినం
దనఁ గొని వచ్చి వేడ్క నిజధామము సొచ్చె నవార్యశౌర్యుఁ డై. 283

వ. ఇట్లు తెచ్చి ప్రద్యుమ్నుండు హరిణనయనం బరిణయం బయిన యనంతరంబ.284

క. ధీరుఁడు కృతపద్మసుసుకు, మారుఁడు పరిణయించె రుచిరమండనయుత నం
భోరుహముఖి రుక్మిసుతం, జారుమతీకన్యఁ బ్రకటసజ్జనమాన్యన్. 285

తే. ప్రకటచరితుండు భీష్మభూపాలసుతుఁడు
మనము మోదింప నసితోర్మి మనుమరాలి
రుక్మలోచన ననుమానరుక్మి కాంతిఁ

జెలిమి ననిరుద్ధునకుఁ బెండ్లి సేయునపుడు. 286

క. పొలుపుగ రత్నవిభూషో, జ్జ్వలు లై శుభవేళ నవ్వివాహార్థము ని
ర్మలబహువైభవశోభన, కలితవిదర్భావనీశకటకంబునకున్. 287

చ. హరియును రుక్మిణీసతియు నాబలభద్రుఁడు శంబరారియున్
నరిమదభేది సాంబుఁడును నాదిగ రాజకుమారకోటి సిం
ధురరథవాజిసద్భటులతోఁ జని యందు సమగ్రవైభవా
చరితవివాహయుక్తదివసంబులు వేడుకఁ బుచ్చి యంతటన్. 288

క. ఒకనాఁడు యదుకుమారకు, లకలంకసమగ్రవైభవాటోపమహో
త్సుకు లై యుండఁగఁ జూపో, పక యొకసక్కెమున నవనిపాలురు వరుసన్. 289

ఉ. ఎచ్చరికం గళింగధరణీశుఁడు రుక్మిమొగంబు సూచి నీ
యిచ్చెము దీర్చుకో నిదియ యొప్పగువేళ బలుండు జూద మం
దిచ్చ గలండు గాని పొలు పెక్కిన నేర్పరి గాఁడు గాన నీ
కిచ్చు నవశ్యమున్ జయము నీఁగుము తొల్లిటఁ బడ్డబన్నమున్. 290

క. అని పురికొల్పిన రుక్మియుఁ, దనచేటు దలంప లేక తాలాంకునితో
డను జూదమాడఁ దివిరెను, వనజాసనుకృతము గడచువా రెవ్వ రిలన్. 291

వ. అంత. 292

క. కోరి విదర్భుఁడు కుటిలవిహారుం డై పిలిచె జూద మాడ జితారిన్
హారిన్ సన్నుతసూరిన్, సీరిన్ రైవతసుతార్ద్రచిత్తవిహారిన్. 293

ఆ. పూని మనము గొంత ప్రొద్దుపోకకు రామ, నెత్త మాడ నీవు నేర్తు వనఁగ
విందు మిపుడు గొంతవెల యొడ్డియాడుద, మనిన బలుఁడు లెస్స యని చెలంగి.

క. మదిలోనిచలము డింపక, పది యిరువది నూఱు వేయి పదివే లిదె ప
న్నిద మని యొడ్డుచు నాడిరి, మదమున నిద్దఱును దురభిమానము పేర్మిన్. 294

ఉ. ఆడినయాట లెల్లను హలాయుధుఁ డోడిన రుక్మి గెల్చుచుం
దోడినృపాలకోటి పరితోషముఁ జెందఁ గళింగభూవిభుం
డోడె బలుం డటంచుఁ బ్రహసోక్తుల నెంతయు రాముఁ జుల్కఁగా
నాడెను దంతపంక్తివెలి యై కనుపట్టఁగఁ జాల నవ్వుచున్. 296

తే. బలుఁడు కోపించి యొకలక్షపణము సేసి
యాడెఁ బ్రకటంబుగా జూద మపుడు గెల్చె
గెల్చినను రుక్మి యిది యేను గెల్చియుండ
గెలుపు నీ దని కికురింప నలవి యగునె. 297

క. అనవుడు హలధరుఁ డచ్చటి, జనపాలకసుతులఁ జూచి సత్యము వలుకుం
డని యడిగిన వారలు రు, క్మనిహితు లై పలుక రైరి మొగమోటమునన్. 298

ఉ. అప్పటియట్ల యొడ్డి ముసలాయుధుఁ డేపున నాడి జూదముం

జొప్పఁడ గెల్చి యీగెలుపు సూడఁగ నాదియొ వీనిదో జనుల్
దప్పక చెప్పుఁ డన్న విదితధ్వనితో నశరీరవాణి తా
నిప్పటియాట రాముఁడె జయించె విదర్భుఁడె యోడె నావుడున్. 299

వ. విని సకలజనంబులు నద్భుతానందనిమగ్నమానసు లైరి కుటిలస్వభావు లయిన భూవరులు రుక్మిం గైకొల్పిన నతండు దనతొల్లింటిపరాభవంబు దలంచి యెదిరిఁ దన్ను నెఱుంగక బలాబలవివేకంబు సేయనేరక విధివశానుగతుం డై చలంబున బలునిం గని యిప్పటియాటయు నేన గెల్చి యుండ వృథాజల్పకల్పనుండవయి నీవు గెల్చితి నని పలికెద వక్షవిద్యానైపుణ్యంబు గలభూపకుమారులతోఁ బసులకాపరు లెత్తువత్తురే యని క్రొవ్వున నవ్వుచుం బలికిన నప్పలుకులు చెవులకు ములుకులక్రియం దాఁకినఁ గోపోద్దీపితమానసుండై పెటపెటఁ బండ్లుగొఱుకుచుం గన్నుల నిప్పు లుప్పతిల్లఁ గినుకం దోఁక ద్రొక్కినమహోరగంబునోజ రోఁజుచు దండతాడితం బయినపుండరీకంబులీల హుమ్మని మ్రోయుచుఁ బ్రచండబాహుదండంబులు సాఁచి పరిఘం బందుకొని పరిపంథి యైనరుక్మి నతని కనుకూలం బయినరాజలోకంబును బడలుపడ నడిచె నయ్యవసరంబున. 300

క. మును దంతపంక్తి వెలి గాఁ, దను నవ్వినయక్కళింగుఁ దల వట్టి రయం
బునఁ బడఁ దిగిచి వదన మే, పునఁ బెడచే వ్రేసి దంతములు వెస డులిచెన్. 301

క. అంతం బోవక రుక్మిని, దంతంబులు మున్ను డులిచి తను వగలింపన్
అంతకుపురి కేఁగెను వాఁ, డెంతయు భయ మంది రాజు లెల్లం గలఁగన్. 302

వ. అట్లు చేసి యయ్యాదవసింహం బసహ్యావిక్రమంబునం జెలంగె నంత. 303

క. భూవర పద్మాక్షుఁడు దన, బావ హతుం డగుట గనియుఁ బలుకక యుండెన్
భావమున రుక్మిణీబల, దేవుల కే మనఁగ నెగ్గు దేగునొ యనుచున్. 304

వ. అంత నావిదర్భానగరంబు నిర్గమించి. 305

క. పరమానురాగరసపూ, భరితాంతఃకరణు లగుచుఁ బాటించి వధూ
వరులను రథమం దిడి హల, ధరహరిరుక్మిణులఁ గొల్చి తగ యదువీరుల్. 306

ఉ. మంగళతూర్యఘోషము లమందగతిం జెలఁగంగ మత్తమా
తంగతురంగసద్భటకదంబముతోఁ జని కాంచి రంత నా
రంగలవంగలుంగవిచరన్మదభృంగసురంగనాదస
త్సంగతరంగిణీకలితసంతతనిర్మల నాకుశస్థలిన్. 307

వ. ఇట్లు పురోపవనోపకంఠంబునకుం జని. 308

క. అందు వసించిరి నందిత, చందనమందారకుంద చంద్రలసన్మా
కందములనీడ హృదయా, నందము సంధిల్ల నందనందనముఖ్యుల్. 309

వ. తదనంతరంబ పురప్రవేశంబు సేసి రని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 310

బాణాసురుం డీశ్వరప్రసాదంబు నొందుట

తే. అనఘ బలినందనులు నూర్వు రందులోన
నగ్రజాతుండు బాణుఁ డత్యుగ్రమూర్తి
చిరయశోహారి విజితపూజితపురారి
యహితతిమిరోష్ణకరుఁడు సహస్రకరుఁడు. 311

క. బాణుఁడు విక్రమజితగీ, ర్వాణుఁడు సని కాంచె భక్తివశుఁ డై సగణ
స్థాణున్ నిగ్గళితాసమ, బాణుం దాండవధురీణు భక్తత్రాణున్. 312

క. కని యనురాగవికాసము, దనమనమునఁ గడలుకొనఁగ ధరఁ జాఁగిలి వం
దన మాచరించి మోదము, దనరఁగఁ దాండవము సలుపుతఱి నయ్యభవున్. 313

ఉ. సంచితభూరిబాహుబలసంపద పెంపున నారజంబు వా
యించి యనేకభంగుల నుమేశుఁ ద్రిలోకశరణ్యు నాత్మ మె
చ్చించి ప్రమోది యై నిజవశీకృతనిశ్చలితాంతరంగుఁ గా
వించి తదాననాంబురుహవీక్షణుఁ డై తగ మ్రొక్కి యిట్లనున్. 314

ఉ. శంకర భక్తమానసవశంకర దుష్టమదాసురేంద్రనా
శంకర పాండునీలరుచిశంకరవర్ణ నిజాంగ భోగిరా
ట్కంకణ పార్వతీహృదయకైరవకైరవమిత్ర యోగిహృ
త్పంకజపంకజాప్త నిజతాండవఖేలన భక్తపాలనా. 315

వ. అని వినుతించి. 316

ఉ. దేవ మదీయవాంఛితము తేటపడ న్నిటు విన్నవించెదన్
నీవును నద్రినందనయు నెమ్మిని నాపురికోటవాకిటం
గావలి యుండి నన్నుఁ గృపఁ గావుము భక్తఫలప్రదాత యో
భావభవారి నీచరణపద్మము లెప్పుడు నాశ్రయించెదన్. 317

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుం డై భక్తవత్సలుం డగుపురాంతకుండు గౌరీసమేతుం డై తారకాంతకాదిభూతగణంబులతోడ బాణనివాసం బగుశోణపురంబు వాకిటం గాఁపుండెఁ బదంపడి యొక్కనాఁ డబ్బలినందనుండు. 318

తే. దర్పమునఁ బొంగిరుచిరమార్తాండదీప్త, మండలముతోడ మార్పడుమహితశోణ
మణికిరీటము త్రిపురసంహారునిపాద, వనజములు సోఁక మ్రొక్కి యిట్లని నుతించె.

సీ. దేవ జగన్నాథ దేవేంద్రవందిత వితతచారిత్ర సంతతపవిత్ర
హాలాహలాహార యహిరాజకేయూర బాలేందుభూష సద్భక్తపోష
సర్వలోకాతీత సద్గుణసంఘాత పార్వతీహృదయేశ భవవినాశ
రజతాచలస్థాన గజచర్మపరిధాన సురవైరివిధ్వస్త శూలహస్త
తే. లోకనాయక సద్భక్తలోకవరద, సురుచిరాకార మునిజనస్తుతవిహార
భక్తజనమందిరాంగణపారిజాత, నిన్ను నెవ్వఁడు నుతిసేయ నేర్చు నభవ. 320

వ. అని స్తుతియించి. 321

మ. అనిలో నన్ను నెదిర్చి బాహుబలశౌర్యస్ఫూర్తిఁ బోరాడఁ జా
లినవీరుం డొకఁ డైన బం దెమునకున్ లేఁ డయ్యె భూమండలి
న్ననయంబున్ భవదగ్రదత్తకరసాహస్రంబు కండూతి వా
యునుపాయంబును లేద యీభరము నె ట్లోర్తు న్మహానాయకా. 322

సీ. హుంకారకంకణక్రేంకారశింజినీటంకారనిర్ఘోషసంకులంబు
చండదోర్దండభాస్వన్మండలాగ్రప్రకాండఖండితరాజ్ఞమండలంబు
శూలాహతక్షతోద్వేలకీలాలకల్లోలకేళీసమాలోకనంబు
శుంభదున్మదకుంభికుంభస్థలధ్వంససంభూతశౌర్యవిజృంభణంబు

తే. కలుగునుద్దామభీమసంగ్రామకేళి, ఘనపరాక్రమవిక్రమక్రమము గాఁగ
జరపలేనట్టికరములు కరము దుఃఖ,కరము లగుఁ గాక సంతోషకరము లగునె.

ఉ. కాన మదీయచండభుజగర్వపరాక్రమకేళికిన్ సముం
డీనిఖిలావనిం గలఁడె యిందుకళాధర నీవు దక్కఁగా
నా నిటలాంబకుండు దనుజాధిపుమాటకుఁ జాల రోసి లో
నూనినరోషవార్ధి గడ లొత్తఁగ ని ట్లని పల్కె భూవరా. 324

క. విను మూఢహృదయ నీకే,తన మెప్పు డకారణంబ ధారుణిపైఁ గూ
లును నపుడ నీభుజావలి, దునియఁగ నాయంతవానితో నని గల్గున్. 325

వ. అని పలికిన నట్లు సంప్రాప్తమనోరథుం డై నిజభుజవినాశకార్యధురీణుం డగు బాణుండు సంతుష్టాంతరంగుం డగుచు నిజనివాసంబునకుం జని తనప్రాణవల్లభలయుల్లంబులు పల్లవింపం జేయుచు నిజధ్వజనిపాతంబు నిరీక్షించు చుండెఁ దదనంతరంబ, 326

సీ. ఆదానవేశ్వరుననుఁగుఁగుమారి యుషాకన్య విమలసౌజన్యధన్య
రూపవిభ్రమకళారుచిరకోమలదేహ యతనునాఅవబాణ మనఁగఁ బరఁగు
సుందరీరత్నంబు నిందునిభానన యలినీలవేణి పద్మాయతాక్షి
యొకనాఁడు రుచిరసౌధోపరివేదికాస్థలమున మృదుశయ్య నెలమిఁ గూర్కి

తే. మున్ను దనచూల నెన్నఁడు విన్న యతఁడుఁ
గన్నులారంగఁ దాఁ బొడగన్న యతఁడుఁ
గానియసమానరూపరేఖావిలాస
కలితు ననిరుద్ధు నర్మిలిఁ గవసినటుల. 327

చ. కల గని యంత మేలుకని కన్నుల బాష్పకణంబు లొల్కఁగాఁ
గలవలెఁ గాక నిశ్చయముగాఁ గమనీయవిలాసవిభ్రమా
కలితతదీయరూపము ముఖంబున వ్రేలినయట్ల తోఁచినం
గళవళ మందుచున్ బిగియఁ గౌఁగిటిచే బయ లప్పళించుచున్. 328

వ. మఱియును. 329

చ. సరసమృదూక్తులుం గుసుమసాయకకేళియు శాటికాకచా
కరషణముల్ నఖక్రియలుఁ గమ్రకపోలలలాట మేఖలా
కరకుచబాహుమూలములుఁ గైకొనియుండుట లాదిగాఁ దలో
దరిమది గాఢమై తగిలె దర్పకుఁ డచ్చున నొత్తినట్లయై. 330

సీ. కలికిచేష్టలు భావగర్భంబు లైనను బ్రియుమీఁదిమోఱిమి బయలుపఱుపఁ
బిదపిదనై లజ్జ మదిఁ బద నిచ్చినఁ జెలిమేనఁ బులకలు చెక్కు లొత్త
మదనాగ్నిసంతప్తమానస యగుటకు గురుకుచహారవల్లరులు గందఁ
జిత్తంబు నాయకాయత్తమై యుంటకు మఱుమాట లాడంగ మఱపు గదుర
తే. నతివమనమున సిగ్గు మోహంబు భయముఁ
బొడమ నునుమంచు నెత్తమ్మిఁ బొదువుమాడ్కిఁ
బ్రథమచింతాభరంబునఁ బద్మనయన
కోరి తలచీర వాటింప నేర దయ్యె. 331

వ. ఇట్లు విరహవేదనాదూయమానమానసయై యుండె నంత నెచ్చెలులు డాయం
జనుదెంచినం దనమనంబునం బొడముమనోజవికారంబు మఱువెట్టుచు నప్పుడు.

చ. పొరిఁ బొరిఁ బుచ్చునూర్పుగమిఁ బుక్కిట నుంచి కుచాగ్రసీమపైఁ
బెరసినసన్న లేఁజెమటబిందువు లొయ్యన నార్చుఁ గన్నులం
దొరఁగెడుబాష్పపూరములు దొంగలిఱెప్పల నాని చుక్కలం
దరుణులు రండు చూత మని తా మొగ మెత్తును గూఢరాగ యై. 333

వ. ఇవ్విధంబునం జరియించు చుండె నట్టియెడ. 334

తే. అంత కంతకు సంతాప మతిశయించి
పలుఁదచన్నులు గన్నీటిపఱదఁ దడియఁ
జెలులదెసఁ జూడఁ జాల లజ్జించి మొగము
వాంచి పలుకక యుండె నవ్వనరుహాక్షి. 335

వ. అంత. 336

తే. బలితనూభవుమంత్రి కుంభాండుతనయ, తనబహిఃప్రాణ మిది యనఁ దనరునట్టి
కామినీమణి ముఖపద్మకాంతివిజిత, శిశిరకరచారురుచిరేఖ చిత్రరేఖ. 337

వ. కదియ వచ్చి యబ్బాల నుపలక్షించి. 338

తే. భామినీమణి సొబగుని బయల వెదకు
విధమునను నాత్మవిభుఁ బాసి విహ్వలించు
వగను జేతికి లోనైనవానిఁ బాసి
భ్రాంతి బొందినభావంబు ప్రకట మయ్యె. 339

తే. వనిత నాకన్న నెన రైనవారు నీకుఁ, గలుగ నేర్తురె నీకోర్కిఁ దెలియఁ జెప్ప

కున్న మీాయన్నతోఁ డన్నుఁ గన్నుఁగవను, నలరుననుసిగ్గుతోఁ నగ వామతింప.

వ. ఇవ్విధంబునఁ జిత్రరేఖం గనుంగొని యి ట్లనియె. 341

చ. చెలి కలలోన నొక్కసరసీరుహనేత్రుఁడు హారరత్నకుం
డలకటకాంగుళీయకరణన్మణినూపురభూషణుండు ని
ర్మలకనకాంబరుండు సుకుమారతనుండు వినీలదేహుఁ డు
జ్జ్వలరుచినూతనప్రసవసాయకుఁ డున్నతవక్షుఁ డెంతయున్. 342

చ. నను బిగియారఁ గౌఁగిటను నానం బలరారఁగఁ జేర్చి మోదముం
దనుకఁగ నంచితాధరసుధారస మిచ్చి మనోజకేళికిం
బనుపడఁ జేసి మంజుమృదుభాషలఁ దేలిచి యంతలోననే
చనియెను దుఃఖవార్ధిఁ బెలుచన్ ననుఁ ద్రోచి సరోరుహాననా. 343

వ. అనుచు నయ్యుత్తరకాళిని చిత్తంబు చిత్తజాయత్తంబయి తత్క్షణంబున విరహానలం బుత్తలపెట్టఁ గన్నీరు మున్నీరుగా వగచుచు విన్న నయినవదనారవిందంబు వాంచి యూరక యున్నఁ జిత్రరేఖ తనమనంబున నయ్యింతిసంతాపంబు చింతించి యి ట్లనియె. 344

చ. సరసిజనేత్ర యేటికి విచారము నాకుఁ దలత్వ మేర్పడన్
నరసురయక్షకింపురుషనాగనభశ్చరసిద్ధసాధ్యకి
న్నరవరముఖ్యులం బట మునన్ లిఖియించినఁ జూచి నీమనో
హరుఁ గని వీఁడె పొమ్మనిన నప్పుడె వానిని నీకుఁ దెచ్చెదన్. 345

వ. అని యొడంబఱిచి మిలమిలనిమంచుతోడం బురుడించు ధళధళమను మెఱుంగులు దుఱంగలిగొనుపటంబు నాపటంబు సేసి వజ్రంబున మేదించి పంచవన్నియలు వేఱువేఱ కనకరజతపాత్రంబుల నించి కేలం దూలిక ధరించి యొక్కవిజనస్థలం బునకుం జని ముల్లోకంబులం జేసు గలిగి వయోరూపసంపన్ను లయినపురుష ముఖ్యుల నన్వయగోత్రనామధేయంబులతోడ వ్రాసి యాయితం బయినయ ప్పటంబు దనముందటఁ దెచ్చిపెట్టి యిప్పటంబునం దగులనివారు లేరు వారిం జెప్పెద సావధానంబుగ నాకర్ణింపు మని యి ట్లనియె. 346

సీ. కమనీయసంగీతకలితకోవిదులు కింపురుషగంధర్వకిన్నరులు వీరె
సతతయావనయదృచ్ఛావిహారులు సిద్ధసాధ్యచారణనభశ్చరులు వీరె
ప్రవిమలసౌఖ్యసంపద్వైభవులు సుధాశనమరుద్యక్షరాక్షసులు వీరె
నిరుపమరుచికళాన్వితకామరూపు లై పొగ డొందునట్టిపన్నగులు వీరె

తే. చూడు మని నేర్పు దీపింపఁ జూపుటయును, జిత్తము నిజమనోరథసిద్ధి వడయఁ
జాల కుండిన మధ్యమస్తోతలాధి, పతులఁ జూపుచు వచ్చె నప్పద్మనయన. 347

ఉ. మాళవ కొంకణ ద్రవిడ మత్స్య పుళింద కళింగ భోజ నే
పాళ విదేహ పాండ్య కురు బర్బర సింధు యుగంధ రాంధ్ర బం

గాళ కరూశ కొంకణ త్రిగర్త సుదేష్ణ మరాట లాట పాం
చాల నిషాద ఘూర్జరక సాళ్వ మహీశులు వీరె కోమలీ. 3

ఉ. సింధురవైరివిక్రముఁడు సీతమయూఖమరాళికాపయ
స్సింధుపటీరనిర్మలవిశేషయశోవిభవుండు శౌర్యద
ర్పాంధరిపుక్షితీశనికరాంధతమఃపటలార్కుఁ డీజరా
సంధునిఁ జూడు మాగధుని సద్బృహదశ్వసుతుం గృశోదరీ. 34

మ. సకలోర్వీతలనాథసన్నుతుఁడు శశ్వద్భూరిబాహాబలా
ధికుఁ డుగ్రాహవశోవిదుండు త్రిజగద్విఖ్యాతచారిత్రకుం
డకలంకోజ్జ్వలదివ్యభూషుఁడు విదర్భాధీశ్వరుం డైనభీ
ష్మకభూపాలకుమారుఁ జూడు మితనిఁ మత్తద్విరేఫాలకా. 35

ఉ. సంగరరంగనిర్దళితచండవిరోధివరూథినీశమా
తుంగతురంగసద్భటరథప్రకరైకభుజావిజృంభణా
భంగపరాక్రమప్రకటభవ్యయశోమహనీయమూర్తి కా
ళింగుఁడు వీఁడె చూడు తరళీకృతచారుకురంగలోచనా. 35

మ. సుగుణాంభోనిధి ఫాలలోచను నుమేశు న్నాత్మ మెప్పించి శ
క్తిగరిష్ఠం బగుశూలముం బడసె నక్షీణప్రతాపోన్నతిఁ
జగతిఁ మిక్కిలి మేటివీరుఁడు రణోత్సాహుండు భూపౌత్త్రుఁడీ
భగదత్తుం గనుఁగొంటె పంకజముఖి ప్రాగ్జ్యోతిషాధీశ్వరున్. 35

మ. వికచాంభోరుహపత్రనేత్రుఁ డగుగోవిందుండు దాఁ బూనునం
దకచక్రాబ్జగదాదిచిహ్నములచేతఁ వాసుదేవాఖ్య ను
త్సుకుఁ డై యెప్పుడు మచ్చరించు మదిఁ గృష్ణుండన్న నీమేటి పౌం
డ్రకుఁ గాశీశసఖుం గనుంగొనుము వేడ్కం జంద్రబింబాననా. 35

మ. ద్విజశుశ్రూషయు సూనృతవ్రతము సద్వృత్తిఁ భుజాగర్వముఁ
విజయాటోపముఁ జాపనైపుణియు ధీవిస్ఫూర్తియుం గల్గునీ
రజనీనాథకులప్రదీపకులఁ బాలం జూడు పద్మాక్షి ధ
ర్మజభీమార్జునమాద్రినందనుల సంగ్రామైకపారీణులన్. 354

మ. బలిమిఁ సర్వనృపాలుర న్నదిమి కప్పంబుల్ దగం గొంచు ను
జ్జ్వలతేజోవిభవాతిరేకమున భాస్వత్కీర్తి శోభిల్లఁగాఁ
బోలు పొందం దను రాజరాజన మహాభూరిప్రతాపంబులుం
గలదుర్యోధనుఁ జూడు సోదరయుతుం గంజాతపత్త్రేక్షణా. 355

వ. అని యిట్లు సకలదేశాధీశ్వరు లగురాజవరుల నెల్లఁ జూపుచు యదువంశసంభవు
లైనశూరసేనవసుదేవోద్ధవాదులం జూపి మఱియును. 356

ఉ. శారదనీరదాబ్జఘనసారసుధాకరకాశచంద్రికా

సారపటీరవర్ణు యదుసత్తము నుత్తమనాయకుం బ్రమ
త్తారినృపాలకాననమహాతాశనమూర్తిఁ బ్రలంబదైత్యసం
హారునిఁ గామపాలుని హలాయుధుఁ జూడుము దైత్యనందనా. 357

కమనీయశుభగాత్రుఁ గంజాతదళనేత్రు వసుధాకళత్రుఁ బావనచరిత్రు
సత్యసంకల్పు నిశాచరోగ్రవికల్పు నతపన్నగాకల్పు నాగతల్పు
గౌస్తుభమణిభూషు గంభీరమృదుభాషు శ్రితజనపోషు నంచితవిశేషు
నీలనీరదకాయు నిర్జితదైతేయు ధృతపీతకౌశేయు నతవిధేయు

నఘమహాగదవైద్యు వేదాంతవేద్యు, దివ్యమునిసన్నుతామోదుఁ దీర్ఘపాదు
జిష్ణు వరసద్గుణాలంకరిష్ణుఁ గృష్ణుఁ, జూడు దైతేయకులబాల సుభగలీల. 358

స్ఫురదళిశింజినీరవవిభూషితపుష్పధనుర్విముక్తభా
స్వరనవచూతకోరకనిశాతశిలీముఖపాతభీతపం
కరుహభవాదిచేతననికాయు మనోజనిజాంశు రుక్మిణీ
వరసుతు రాజకీరపరివారుని మారునిఁ జూడు కోమలీ. 359

వ. ఇవ్విధంబునం జూపిన. 360

ఉ. వనితారత్నము కృష్ణనందనునిభావప్రౌఢిఁ దాఁ జూచి గ్ర
ద్దనఁ దన్మూర్తి వరించి చన్నసుగుణోత్తంసంబ కా నాత్మలో
ననుమానించి యనంతరంబ యనిరుద్ధాఖ్యుఁ సరోజాక్షు నూ
తనచేతోభవమూర్తిఁ జూచి మది సంతాపించుచు న్నిట్లనున్. 361

మ. ఇంతి మదీయమానధన మెల్ల హరించినమ్రుచ్చు నిమ్మెయిం
బంత మెలర్ప వ్రాసి పటభాగనిరూపితుఁ జేసినట్టినీ
యంతటిపుణ్యమూర్తిఁ గొనియాడఁగ నేర్తునె నీచరిత్రముల్
వింతలె నాకు నీమహితవీరకులంబు బలంబుఁ జెప్పుమా. 362

క. అనవుడుఁ జిత్రరేఖ జలజాక్షికి నిట్లను నీకుమారకుం
డనఘుఁడు యాదవాన్వయసుధాంబుధిపూర్ణసుధాకరుండు నాఁ
దనరినకృష్ణపౌత్త్రికుఁ డుదారచరిత్రుఁడు భూరిసింహాసం
హాననుఁ డరాతిసైన్యతిమిరార్కుఁడు పేరనిరుద్ధుఁ డంగనా. 363

వ. అని చెప్పి యే నతిత్వరితగతిం జని యక్కుమారరత్నంబుఁ దోడ్కొనివత్తు నం
తకు సంతాపింప కుండు మని యాక్షణంబ వియద్గమనంబునం జని ముందట.

క. సరసిజముఖి గనుఁగొనె శుభ, భరితవిలోకనవిధూతభవవేదనముం
బరసాధనమును సుకృత, స్ఫురణాపాదనముఁ గృష్ణుపుటభేదనమున్. 365

వ. కని డాయం జని తదీయసుషమావిశేషంబులకుం బరితోషంబు నొందుచుం
గామినీచరణరణితమణినూపుర ఝణంఝణధ్వనితమణిగోపురంబును నతివిభవ
విజితగోపురంబును నగుద్వారకాపురంబు నిశాసమయంబునం బ్రచ్ఛన్నవేషం

బునం జొచ్చి కనకకుంభకలితసౌధాగ్రంబున మణిదీపనిచయంబు ప్రకాశింప జంద్రకాంతశిలాభవనంబున సుధాధామరుచినిచయంబు నపహసించు హంస తూలికాతల్పంబున నిజాంగనారతిశ్రమంబున నిద్రాసక్తుం డై యున్న య రుద్ధుం జేరి తనయోగవిద్యామహత్త్వంబున నతని నెత్తుకొని మనోవేగంబు శోణపురంబునకుం జని బాణాసురనందన యగునుషాసుందరీతల్పంబునం దునిచి యి ట్లనియె. 36

క. వనజాక్షి చూడు నీవిభు, ననిమిషనగధీరు సూరు నభినవమారా
వనధిగభీరు నుదారుని, ననిరుద్ధకుమారు విదళితాహితవీరున్. 36

క. అనిన నుషాసతి వనమున, ముఖ [illegible] బాలకాంతరుచుల్
మొనయఁగ నానందాశ్రులు, [illegible]

వ. ఇట్లు మనంబున నుత్సహించి చిత్రరేఖం గనుంగొని యుయ్యెంతి యి ట్లనియె.

సీ. [illegible] నీసాంగత్య మనుభానురుచి నాకుఁ గలుగుటఁ గామాంధకార మడఁగెఁ
దరలాక్షి నీసఖిత్వం బనునావచేఁ గడిఁదివియోగాబ్ధిఁ గడవఁ గంటి
నబల నీయనుబంధ మనుసుధావృష్టిచే సంగజసంతాప మార్పఁ గంటి
వనిత నీచెలితనం బనురసాంజనముచే నామనోహరనిధానంబుఁ గంటిఁ

తే. గలలఁ దోఁచినరూపు గ్రక్కన లిఖించి
వారు నా నన్నుఁ దోడ్తెచ్చువారుఁ గలరె
నీటిలో జాడఁ బుట్టించు నేర్పు నీక
కాక గల్గునె మూఁడులోకములయందు. 370

వ. అని వినుతించి చిత్రరేఖను నిజమందిరంబునకుఁ బోవం బనిచినం జనియె నంత వింతజనుల కెవ్వరికిం బ్రవేశింప రానియంతగపురసౌధాంతరంబున ననిరుద్ధుండు మేల్కని యయ్యింతిం గనుంగొని యప్పుడు. 371

క. సురుచిరమృదుతల్పంబునఁ, బరిరంభణసరసవచనభావకళాచా
తురి మెఱసి రాకుమారుఁడు, తరుణీమణిఁ బొందె మదనతంత్రజ్ఞుం డై. 372

వ. ఇవ్విధంబున నతిమనోహరవిభవాభిరామంబు లగుదివ్యాంబరాభరణమాల్యాను లేపనంబులఁ గర్పూరతాంబూలంబుల వివిధాన్నపానంబుల సురుచిరమణిదీప నీరాజనంబుల సుగంధబంధురాగరుధూపంబుల నాటలఁ బాటల వీణావినోదంబులం బరితుష్టిం బొంది కన్యాకుమారకు లానందసాగరాంతర్నిమగ్నమానసు లై యుదయాస్తమయనిరూపణంబు సేయ నేరక ప్రాణంబు లొక్కటి యైనతలంపులం గలసి యిష్టోపభోగంబుల సుఖియించుచుండి రంత. 373

క. ఆలోనన యతిచిర మగు, కాలము సుఖలీల జరగఁగా వరుస నుషా
బాలాలలామ కొయ్యన, చూలేర్పడి గర్భ మొదవె సురుచిరభంగిన్. 374

క. ఆచిన్నె లంగజాలలు, సూచి భయాకులత నొంది స్రుక్కుచుఁ దమలో

నో చెల్ల యెట్టులో యీ, రాచూలికిఁ జూలు నిలిచెరా యిబ్భంగిన్. 375

అని గుజగుజవోవుచు ని,ప్పని దప్పక దనుజలోకపాలునితోడన్
వినిపింప వలయు నని వే, చని బాణునిఁ జేరి మ్రొక్కి సద్వినయమునన్. 376

మంతనమున దేవరక, న్యాంతఃపుర మేము గాచి యరయుచు నుండన్
వింతజనములకుఁ జొరఁగ దు,రంతము విను పోతుటీఁగ కైన సురారీ. 377

ఇట్టిచోఁ గావలున్న మేమెవ్వరమును, నేమికనుమాయయో కానియెఱుఁగ మధిప
నీకుమారిక గర్భంబు నివ్వటిల్లి, యున్న దన్నను విని రోషయుక్తుఁ డగుచు. 378

అట్టియెడ దానవేంద్రుండు రోషభీషణాకారుండై కటము లదర బొమలు ముడి
వడం గనుంగవల ననలకణంబు లుప్పతిల్ల సటలు వెఱికినం జటులగతి నెగయు
సింగంబువిధంబున లంఘించుచు భీకరకరవాలంబు గేలం దాల్చి సముద్దండగతిం
గన్యాసౌధాంతరంబునకుం జని. 379

బాణాసురుం డనిరుద్ధుని నాగపాశబద్ధునిఁ జేయుట

కనియె శుభోపేతుఁ గందర్పసంజాతు మానితదేహు నాజానుబాహు
మకరకుండలకర్ణు మహితప్రభాపూర్ణుఁ జిరయశోల్లాసుఁ గౌశేయవాసుఁ
గస్తూరికాలిప్తు ఘనకాంతికముదాప్తు హారశోభితవక్షు నంబుజాక్షు
యదువంశతిలకు మత్తాలినీలాలకు నవపుష్పచాపుఁ బూర్ణప్రతాపు
నభినవాకారు నక్షవిద్యావిహారు, మహితగుణవృద్ధు మన్మథమంత్రసిద్ధుఁ
గలితపరిబుద్ధు నఖిలలోకప్రసిద్ధుఁ, జతురు ననిరుద్ధు నంగనాజననిరుద్ధు. 380

కని కన లగ్గలింప సురకంటకుఁ డుద్ధతి సద్భటావళిం
గనుఁగొని యీనరాధమునిఁ గట్టుఁడు పట్టుఁడు కొట్టుఁ డన్న వా
రనుపమ హేతిదీధితు లహర్పతితేజము మాయఁ జేయ డా
సిన నృపశేఖరుండు మదిఁ జేవయు లావును నేర్పు దర్పమున్. 381

కలిగి మహోగ్రవృత్తిఁ బరిఘంబు గరంబున లీలఁ దాల్చి దో
ర్బలఘనవిక్రమప్రళయభైరవభంగి విజృంభణక్రియా
కలన నెదిర్చి దానవనికాయముతోఁ దలపాటుఁ బోటునుం
జలము బలంబు ధైర్యమును శౌర్యము ప్రేటును వాటుఁ జూపుచున్. 382

పదములు బాహులుం దలలు ప్రక్కలు సెక్కులు జానుయుగ్మముల్
రదములు గర్ణముల్ మెడ లురంబులు మూఁపులు వీఁపు లూరువుల్
చిదురుప లై ధరం దొరఁగఁ జిందఱవందఱ సేయ సైనికుల్
కదనపరాఙ్ముఖక్రమముఁ గైకొని పాఱిరి కాందిశీకులై. 383

ఇవ్విధంబున సైన్యంబు దైన్యంబు నొంది వెఱచియుం బఱచియు వచ్చియుం
జచ్చియుఁ గలంగియు నలంగియు విఱిగియు సురిఁగియుఁ జెదరియున్ బెదరియుఁ
జేవ దఱిఁగి నుఱుములై తనముఱుఁగు సొచ్చిన బాణుండు శౌర్యధురీణుండును

గోపోద్దీపితమానసుండు నై కదిసి యేసియు వ్రేసియుఁ బొడిచియు నడచియుఁ
బెనంగి. 384

క. క్రుద్ధుం డై యహిపాశని, బద్ధుం గావించె నసురపాలుఁడు రణస
న్నద్ధు శరవిద్ధు నని, రుద్ధు మహితప్రబుద్ధు రూపసమృద్ధున్. 385

వ. ఇట్లు కట్టి త్రోచిన నుషాసతి శోకవ్యాకులితచిత్తయై యుండె నంత. 386

క. నీలపటాంచితమై సువిశాలంబై వాయుహతిఁ జండధ్వని నా
భీల మగు నతనికేతన, మాలోన నకారణంబ యవనిం గూలెన్. 387

క. అది చూచి దనుజపాలుఁడు, మదనాంతకుఁ డాడినట్టిమాట నిజముగాఁ
గదనంబు గలుగు ననుచును, ఎదురెదురే చూచుచుండె నెంతయుఁ బ్రీతిన్.

వ. అంత నక్కడ. 389

క. ద్వారకలో ననిరుద్ధకుమారుని పోకడను యదుసమాజము వగలం
గూరుచు నొకవార్తయు విన, నేరక చింతింప నాల్గునెల లరిగె నృపా. 390

వ. అయ్యవసరంబున. 391

నారదునివలన ననిరుద్ధునివృత్తాంతమును విని కృష్ణుఁడు బాణాసురునిపై దండెత్తుట

క. శారదకోమలనీరద, పారదరుచి దేహుఁ డతులభాగ్యోదయుఁ డా
నారదముని యేతెంచె న, పారదయామతి మురారిభజనప్రీతిన్. 392

వ. అట్లు సనుదెంచిన యద్దివ్యమునికి నిర్మలమణివినిర్మితసుధర్మాభ్యంతరమున యదు
వృష్ణిభోజాంధకవీరులు గొలువం గొలువున్న కమలలోచనుండు ప్రత్యుత్థా
నంబు చేసి యర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి సముచితకనకాసనాసీనుం జేసిన
నత్తాపసోత్తముండు పురుషోత్తము నుదాత్తతేజోనిధిం బొగడి యనిరుద్ధువృ
త్తాంతం బంతయుఁ దేటపడ నెఱింగించి యప్పుండరీకాక్షునిచేత నామంత్ర
ణంబు వడసి యంతర్ధానంబు నొందెఁ దదనంతరంబ కృష్ణుండు శుభముహూర్తం
బున దండయాత్రాభిముఖుండై ప్రయాణభేరి వేయించి బలంబుల వెడలింప
బ్రద్దలవారిం బనిచి తానును గట్టాయితం బయ్యె నంత. 393

సీ. హారకిరీటకేయూరకంకణకటకాంగుళీయకనూపురాదివివిధ
భూషణప్రతతిచేఁ బొలుపారి కరముల ఘనగదాశంఖచక్రములు దనర
సురభిచందనలిప్తసురుచిరోరస్థలిఁ బ్రవిమలకౌస్తుభప్రభలు నిగుడఁ
జెలువారుపీతకౌశేయచేలము కాసె వలనుగా రింగులు వాఱఁ గట్టి

తే. శైబ్యసుగ్రీవమేఘపుష్పకవలాహ
కములఁ బూన్చిన తేరాయితముగఁ జేసి
దారుకుఁడు దేర నెక్క మోదం బెలర్ప
భానుఁ డుదయాచలం బెక్కుపగిది మెఱయ. 394

వ. ఇట్లు రథారోహణంబు నేసి భూసురాశీర్వచనపూతుండును మహితదూర్వాం

కురాలంకృతుండును లలితపుణ్యాంగనాకరకిసలయకలితశుభాక్షతవిన్యాసభాసురమస్తకుండును మాగధమంజులగానానుమోదితుండును వందిజనసంకీర్తనానందితుండును బాలకపఠనరవవికాసితహృదయుండును నయి వెడలునవసరంబున.

సీ. బలభద్రసాత్యకిప్రద్యుమ్నముఖయదువృష్ణిభోజాంధకవీరవరులు
దుర్వారపరిపంథిగర్వభేదనకళాచతురబాహాబలోత్సాహలీల
వారణస్యందనవాజిసందోహంబు సవరణ సేయించి సంభ్రమమున
సముచితప్రస్థానచటులభేరీభూరిఘోష మంభోనిధి ఘోష మడఁప
తే. ద్వాదశాక్షౌహిణీబలోత్కరము లోలి, నడచెఁ గృష్ణునిరథము వెన్నడి చెలంగి
పృథులగతి మున్ను భగీరథురథము వెనుక, ననుగమించువియన్నది ననుకరించి.

వ. ఇవ్విధంబునం గదలి కతిపయప్రయాణంబుల శోణపురంబు సేరం జని వేలాలంఘనంబు సేసి యదువీరు లంత. 397

మ. సరిదారామసరోవరోపవనయజ్ఞస్థానముల్ మాపి వే
పరిఖల్ పూడిచి యంత్రముల్ దునిమి వప్రవ్రాతముల్ ద్రొబ్బి గో
పురముల్ గూలఁగఁ ద్రోచి సౌధభవనంబుల్ నూకి ప్రాకారముల్
ధరణిం గూల్చి కవాటముల్ విఱిచి రుద్దండక్రియాలోలురై. 398

వ. ఇట్లనేకప్రకారంబుల గాసి చేసి పురంబు నిరోధించి పేర్చి యార్చినం జూచి యాగ్రహసముగ్రోగ్రమూర్తియుం బోలె సమరసన్నాహసంరంభవిజృంభమాణుండై బాణుండు సంగరభేరి వ్రేయించిన. 399

సీ. ఆచక్రవాళానలాచక్ర మంతయు బలసి కుమ్మరసారెపగిదిఁ దిరిగె
ఘనఘోణిఖురకోటిఘట్టితోదకములకరణి నంభోనిధుల్ గలఁగి పొరలెఁ
గాలరుద్రాభీలకరశూలహతి రాలుపిడుగులగతి నుడుబృంద మెడలెఁ
జటులానిలోద్ధూతశాల్మలీతూలంబుచాడ్పున మేఘముల్ సదలఁ దూలె
తే. గిరులు వడఁకాడె దివి పెల్లగిల్లె సురల, గుండె లవిసె రసాతలక్షోభ మొదవె
దిక్కులురిసెవిమానముల్ దెరలిచెదరెఁ, గలఁగి గ్రహరాజచంద్రులగతులుదప్పె.

వ. అట్టిసమరసన్నాహంబునకుఁ గట్టాయితం బై మణిఖచితభర్మవర్మనిర్మలాంశుజాలంబులును శిరస్త్రాణకిరీటకోటిఘటితవినూత్నరత్నప్రభాపటలంబులును గనకకుండలగ్రైవేయహారకంకణతులాకోటివివిధభూషణవ్రాత రుచినిచయంబులును బ్రచండబాహాదండసహస్రంబు వెలుంగుచు శరశరాసనశక్తిప్రాసతోమరగదాకుంత ముసల ముద్గర భిందిపాల కరవాలపట్టిసశూలక్షురికాపరశుపరిఘాదినిశాతహేతివ్రాతదీధితులును వియచ్చరకోటినేత్రంబులకు మిఱుమిట్లుగొలుపఁ గనకాచలశృంగసముత్తుంగం బగురథం బెక్కి యరాతివాహినీసందోహంబునకుం దుల్యం బై ననిజసేనాసమూహంబు లిరుగడల నడవ బాణుం డక్షీణప్రతాపంబు దీపింప ననికి వెడలె నయ్యవసరంబున. 401

బాణాసురునికి సహాయభూతుం డగుశివునకుఁ గృష్ణునకు యుద్ధ మగుట

చ. వరదుఁ డుదారభక్తజనవత్సలుఁ డైనహరుండు బాణునిం
గర మనురక్తి నాత్మజులకంటె దయామతిఁ జూచుఁ గాన తా
దుర మొనరించువేడ్కఁ బ్రమథుల్ గుహుఁడుఁ నిజభూతకోటియుఁ
సరస భజింప నుజ్జ్వలనిశాతభయంకరశూలహస్తుఁ డై. 402

సీ. ఖురపుటాహతి రేఁగుధరణీపరాగంబు పంకేరుహాప్తబింబంబుఁ బొదువ
విపులవాలాటోపవిక్షేపజాతవాతాహతి వారివాహములు విరియఁ
గలుచతిన్ననివాఁడికొమ్ములఁ జిమ్మిన బ్రహ్మాండభాండకర్పరము వగుల
నలివోకవలె ఖణి ల్లని అంకె వైచిన రోదసీకుహరంబు భేదిలంగ

తే. గళచలద్ఘర్మఘంటికాఘణఘణప్రఘోషమున దిక్తటంబు లాకులత నొంద
లీల నడతెంచుకరధౌతశైల మనఁగ, నుక్కు మిగిలినవృషభేంద్రు నెక్కి వెడలె.

వ. ఇట్లు వెడలి సమరసన్నాహసముల్లాసంబు మొగంబులకు వికాసంబు నాపా
దింపం బ్రతిపక్షబలంబులతోడం దలపడిన ద్వంద్వయుద్ధం బయ్యె నప్పు డప్పు
రాతనయోధులయాయోధనంబుఁ జూచువేడ్కం జనుదెంచినసరసిజసంభవ
ప్రముఖనిఖిలసురమునియక్షరాక్షససిద్ధసాధ్యచారణ గంధర్వ కిన్నర కింపురుష
గరుడోరగాదులు నిజవిమానారూఢు లై వియత్తలంబున నిలిచి రట్టియెడం
గృష్ణుండును హరుండును మారుండును గుమారుండును గూపకర్ణకుంభాం
డులును గామపాలుండును బాణపుత్త్రుం డగుబలుండును సాంబుండును సాత్య
కియును బాణుండును రథికులు రథికులును నాశ్వికులు నాశ్వికులును గజారో
హకులు గజారోహకులును బదాతులు పదాతులుం దలపడి యితరేతర
హేతిసంఘట్టనంబుల మిడుంగుఱులు నెదరం బరస్పరాహ్వానబిరుదాంకితసింహ
నాదహుంకారశింజినీటంకారవారణఘీంకారవాజిహేషారవంబులను బటహ
కాహళభేరీమృదంగశంఖతూర్యఘోషంబులను బ్రహ్మాండకోటరంబు పరిస్ఫో
టితం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 404

చ. జలరుహనాభుఁ డార్చి నిజశార్ఙ్గశరాసనముక్తసాయకా
వలి నిగిడించి నొంచెఁ బురవైరిపురోగములన్ రణక్రియా
కలితుల గుహ్యకప్రమథకర్బురభూతపిశాచడాకినీ
బలవదరాతియోధులను బమ్మెరపోయి కలంగి పాఱఁగన్. 405

వ. ఇట్లేసి యార్చినకుంభినీధరుభుజావిజృంభణసంరంభంబునకు సహింపక నిటలాం
బకుం డనలకణంబు లుమియునిశితాంబకంబులం బీతాంబరుని నేసినవాని నన్నిం
టి నడుమన ప్రతిబాణంబు లేసి చూర్ణంబులు సేసినం గనుంగొని మఱియును.

మ. అనలాక్షుండు త్రిలోకపూజ్య మగు బ్రహ్మాస్త్రం బరిం బోసి యా
వనజాతేక్షణుమీఁదఁ గ్రోధమహిమవ్యాకీర్ణుఁ డై యేసె నే

సీనఁ దద్దివ్యశరంబుచేతనె మరల్చెం గృష్ణుఁ డత్యుద్ధతిన్
జనితాశ్చర్యరసాబ్ధిమగ్ను లగుచున్ శక్రాదు లగ్గింపఁగన్. 407

శా. వాయవ్యాస్త్ర ముపేంద్రుపై నలిగి దుర్వారోద్ధతి న్నేయ దై
తేయధ్వంసియుఁ బార్వతాశుగముచేఁ ద్రెంచెం గ్రతుధ్వంసి యా
గ్నేయాస్త్రం బడరించె నుగ్రగతి లక్ష్మీనాథుపై దాని వే
మాయం జేసెను నైంద్రబాణమునఁ బద్మాక్షుండు లీలాగతిన్. 408

వ. మఱియును. 409

ఉ. పాయనికిన్కతో హరుఁడు పాశుపతాస్త్రము నారిఁ బోసినన్
దోయరుహాయతాక్షుఁడును దోడన లోకభయంకరోగ్రనా
రాయణబాణరాజము రయంబున నేసి మరల్చె దానిఁ జ
క్రాయుధుఁ డిత్తెఱంగునఁ బురారిశరావలి రూపుమాపినన్. 410

క. ఊహ కలంగియు విగతో, త్సాహుం డగుహరునిమీఁద జలజాక్షుఁడు స
మ్మోహనశిలీముఖం బ,వ్యాహతజయశాలి యగుచు నడరించె నృపా. 411

వ. అ ట్లేసిన. 412

క. జృంభణశరపాతముచే, శంభుఁడు నిజతనువు పరవశం బయి సోలన్
జృంభితుఁ డై ఘననిద్రా, రంభమున వృషేంద్రుమూఁపురముపై వ్రాలెన్. 413

వ. ఇట్లువ్రాలినం జక్రపాణి పరబలంబుల నిశితబాణపరంపరలం దునిమియు నొక్క
యెడం గృపాణంబులం గణికలు సేసియు నొక్కచోట గదాహతులం దుత్తు
మురుగా మొత్తియు నివ్విధంబునఁ బీనుంగుఁబెంటలు గావించి నంత. 414

చ. తఱిని మురాంతకాత్మజుఁ డుదాత్తబలంబున బాహులేయుపైఁ
గరికరిఁ దాఁకి తీవ్రశితకాండపరంపర లేసి నొంపఁగా
నెఱుకులు గాఁడి పైఁ దొరఁగునెత్తుట జొత్తిలి వైరులార్వఁ దాఁ
బఱచె మయూరవాహనముఁ బైకొని తోలుచు నాజిభీతుఁ డై. 415

ఉ. పంబి రణక్షితిన్ శరవిపాటితశాత్రవవీరుఁ డైనయా
సాంబుఁడు హేమపుంఖశితసాయకజాలము లేర్చి భూరికో
పంబున నేసినన్ బెదరి బాణతనూభవుఁ డోడి పాఱె శౌ
ర్యంబును బీరముం దగవు నాఱడి వోవ బలంబు లార్వఁగన్. 416

మ. వరబాహాబలశాలి యాహలి రణావష్టంభసంరంభవి
స్ఫురదుగ్రాశనితుల్య మైనముసలంబుం బూన్చి వ్రేసెన్ బొరిం
బొరిఁ గుంభాండకకూపకర్ణులు శిరంబుల్ వ్రస్సి మేదంబు నె
త్తురుఁ గర్ణంబుల వాతనుం దొరఁగ సంధుల్ వ్రీలి వే చావఁగన్. 417

వ. అట్టియెడ సైన్యంబు దైన్యంబు నొంది యనాథం బయి చెడి విఱిగి పాఱినం గని
బాణుండు సాత్యకిం గేడించి ప్రళయాగ్నియుంబోలె విజృంభించి చేయి వీచి

బలంబుల మరలం బురికొల్పి తానును ముంగలియై నడచె నప్పు డుభయసైన్యంబు
లన్యోన్యజయకాంక్షం దలపడుదక్షిణోత్తరసముద్రంబులరౌద్రంబున వీఁకం
దాఁకినం బోరు ఘోరం బయ్యె నట్టియెడ గదల నడచియుఁ గుఠారంబులఁ
బొడిచియు సురియలం గ్రుమ్మియు శూలంబులం జిమ్మియు శక్తుల నొంచియుఁ
జక్రంబులం ద్రుంచియు ముసలంబుల మొత్తియు ముద్గరంబుల నొత్తియుఁ గుంతం
బుల గ్రుచ్చియుఁ బంతంబు లిచ్చియుఁ బరిఘంబుల నొంచియుఁ బట్టిసంబులం
ద్రుంచియు శరంబుల నేసియుఁ గరవాలంబుల వ్రేసియు సత్రాసులై పాసియు
విత్రాసులై డాసియుఁ బెనంగినం దునిసినశిరంబులును దునుకలైనకరంబులును
దెగినకాళ్లును ద్రెస్సినవ్రేళ్లును దుమురులైనయెముకలును బ్రోవులైనప్రేవు
లును నులిసినమేనులును నలిసినజానువులును నొగిలినవర్మంబులును బగిలిన
చర్మంబులును వికలంబు లయినసకలావయవంబులును విశీర్ణంబు లయినకర్మంబు
లును విచ్ఛిన్నంబులైననయనంబులును వెడలురుధిరంబులును బడలుపడుబలంబు
లును గొండలవడువునం బడుమాంసఖండంబులును వాచఱచుకొఱప్రాణంబు
లును వ్రాలినతేరులును గూలినకరులును నొఱలినగుఱ్ఱంబులును దెరలినకాలు
బలంబులును గలిగి పలలఖాదనకుతూహలజనితమదాంధీభూతపిశాచడాకినీభూత
బేతాళసమాలోలకోలాహలభయంకరారావబధిరీకృతసకలదిశావకాశం బయి
సంగరాంగణంబు భీషణం బయ్యె నయ్యవసరంబున. 418

చ. శరకుముదంబు లుల్లసితచామరఫేనము లాతపత్రభా
సురనవపుండరీకములు శోణితతోయము లస్థిసైకతో
త్కరము భుజాభుజంగమనికాయము కేశకలాపశైవల
స్ఫురణ రణాంగణం బమరెఁ బూరితశోణనదంబుపోలికన్. 419

వ. అట్టియెడ బాణుండు గట్టలుకం గృష్ణునిపైఁ దనరథంబుఁ బఱపించి యఖర్వ
బాహాసహస్రదుర్వారగర్వాటోపప్రదీప్తుం డై కదిసి. 420

మ. ఒకయేనూఱుకరంబులన్ ధనువు లత్యుగ్రాకృతిం దాల్చి త
క్కక యొక్కొక్కట సాయకద్వయము వీఁకం బూన్చునాలోన నం
దకహస్తుండు తదుగ్రచాపచయవిధ్వంసంబుఁ గావించి కొం
జక తత్సారథిఁ గూలఁ నేసి రథముం జక్కాడె శౌర్యోద్ధతిన్. 421

తే. ప్రళయజీమూతసంఘాతభయదభూరి, భైరవారావముగ నొత్తెఁ బాంచజన్య
మఖిలజనులు భయభ్రాంతులై చలింపఁ, గడఁగి నిర్భిన్నరాక్షసీగర్భముగను.

వ. అట్టియవక్రవిక్రమపరాక్రమంబునకు వెగడుపడి బాణుండు లేటమొగంబువడి
సేయునది లేక విన్ననయి యున్నయెడ. 423

సీ. అత్తఱిఁ గోటర యనుబాణజననయిత్రి సుతుఁ గాచుమతము సన్మతిఁ దలంచి
వీడి శిరోజముల్ వ్రేలంగ నిర్ముక్తపరిధాన యై మురాసురవిభేది

యెదురు నిల్చినఁ జూడ జాల రోసి పరాఙ్ముఖుఁ డై యున్న ననువు వేచి
తల్లడించుచు బాణుఁ డుల్లంబు గలఁగంగఁ దలచీర వీడ యాదవులు నవ్వ

తే. నవ్యకాంచనమణిభూషణములు రాలఁ, బాదహతి నేలఁ గంపింపఁ బాఱి యాత్మ
పురమువడిఁ జొచ్చెనప్పుడు భూతగణము, లాకులత నొంది యెక్కడే నరుగుటయును.

క. శిరములు మూఁడును ఘనభీకరపదములు మూఁడుఁ గలిగి కనలి మహేశ
జ్వర మురుఘోరాకృతితో, నరుదేరఁగఁ జూచి కృష్ణుఁ డల్లన నగుచున్. 425

చ. పరువడి వైష్ణవజ్వరముఁ బంచిన నయ్యుభయజ్వరంబులున్
వెరవును లావుఁ జేసియును వీరము బీరముఁ గల్గి ఘోరసం
గర మొనరింప నందు గరకంఠకృతజ్వర ముగ్రవైష్ణవ
జ్వరమున కోడి పాఱె ననివారణ వైష్ణవి వెంట నంటఁగన్. 426

తే. పాఱి యేదిక్కుఁ గానక ప్రాణభీతి
నెనసి యేడ్చుచు యాహృషీకేశుపాద
కంజములఁ బడి ననుఁ గావు కావు మనుచు
నిటలతటఘటితాంజలిపుటయు నగుచు. 427

వ. ఇట్లు వినుతించె. 428

సీ. అవ్యయు ననఘు ననంతశక్తిని బరులై నట్టి బ్రహ్మరుద్రాసురేంద్ర
వరుల కీశ్వరుఁ డైనవాని సర్వాత్మకు జ్ఞానస్వరూపు సమానరహితు
వరదుని జగదుద్భవస్థితిసంహార హేతుభూతుని హృషీకేశు నభవు
బ్రహ్మచిహ్నంబు లై పరఁగుసుజ్ఞానశక్త్యాదుల నొప్పు బ్రహ్మంబు నీశు

ఆ. నజుషడూర్మిరహితు నిజయోగమాయావి, మోహితాఖిలాత్ము ముఖ్యచరితు
మహితతేజు నాదిమధ్యాంతహీనునిఁ, జిన్మయాత్ము నిను భజింతుఁ గృష్ణ. 429

వ. ఆదియునుంగాక లోకంబున దైవం బనేకప్రకారంబు లై యుండు నది యెట్టి
దనినం గలాకాష్ఠాముహూర్తంబు లనం గలకాలంబును సుకృతదుష్కృతాను
భవరూపంబు లైనజీవకర్మంబులును స్వభావంబులు సత్త్వరజస్తమోగుణా
త్మకం బైనప్రకృతియును సుఖదుఃఖాశ్రయం బైనశరీరంబును జగజ్జంతు
నిర్వాహకం బైనప్రాణంబును సకలపదార్థపరిజ్ఞానకారణం బైనయంతఃకరణం
బును మహదహంకారశబ్దస్పర్శరూపరసగంధతన్మాత్రతత్కార్యభూత గగనపవ
నానలసలిలధరాదిపంచభూతంబు లాదిగాఁ గలప్రకృతివికారంబులును నన్నింటి
సంఘాతంబును బీజాంకురన్యాయంబునం గార్యకారణరూప ప్రవాహంబును
నై జగత్కారణశంకితం బై యుండు నది యంతయు భవదీయమాయావిడం
బనంబు గాని యున్నది కాదు తదీయమాయానివర్తకుండ వైననీవు నానావిధ
దివ్యావతారాదిలీలలం జేసి దేవగణంబులను సత్పురుషులను లోకనిర్మాణచణు
లైనబ్రహ్మాదులను బరిరక్షించుచు లోకహింసాప్రవర్తకు లైనదుష్టమార్గగతు

లం గ్రూరాత్ముల హింసించు చుందువు విశ్వవిశ్వంభరాభారనివారణంబు
సేయుటకుఁ గదా భవదీయదివ్యావతారప్రయోజనంబు గావున నిన్ను శర
ణంబు వేఁడెద. 430

సీ. శాంతమై మహితతీక్ష్ణసుదుస్సహంబై యుదారమై వెలుఁగొందుతావకీన
భూరిభాస్వత్తేజమునఁ దాప మొందితిఁ గడుఁ గృశించితి నన్నుఁ గరుణఁ జూడు
మితరదేవోపాస్తిరతి మాని నీపాదకమలముల్ సేవించువిమలబుద్ధి
యొందాఁక మది దోఁప దందాఁక నే కదా ప్రాణులు నిఖిలతాపములఁ బడుట
తే. యవిరళానన్యగతికుల నరసి ప్రోచు, బిరుదు గలనీవు నన్నుఁ గాచు టరుదె దేవ
ప్రవిమలాకార సంసారభయవిదూర, భక్తజనపోషపరితోష పరమపురుష. 431

చ. అనినఁ బ్రసన్నుఁడై హరి యనంతుఁడు దైత్యవిభేది దాని కి
ట్లనియె మదీయసాధన మనన్యనివారణ మాట నీమదిం
గని నను నార్తిఁ జొచ్చితివి గావున మజ్జ్వరతీవ్రదాహవే
దన నినుఁ బొంద దింకఁ బరితాపము దక్కుము నీమనంబునన్. 432

వ. అని మఱియు నప్పుండరీకాక్షుం డిట్లను నెవ్వ రేని నీయుభయజ్వరవివాదం
బును నీవు మత్ప్రపత్తిం జొచ్చుటయుఁ జిత్తంబులం దలఁతు రట్టిపుణ్యాత్ములు
శీతోష్ణజ్వరాదితాపంబులం బొరయ రని యాన తిచ్చిన నమ్మహేశ్వరజ్వరంబు
పరమానందభరితహృదయం బై యారథాంగపాణికి సాష్టాంగదండప్రణామం
బాచరించి నిజేచ్ఛం జనియె నంత బాణాసురుండు నక్కడ. 433

బాణాసురుండు రెండవసారి యుద్ధమునకు వచ్చుట

సీ. కమనీయకింకిణీఘంటికాసహస్రఘణఘణధ్వనిచేత గగన మగల
నన్యజనాలోకనాభీలతరళోగ్ర కాంచనధ్వజపతాకలు వెలుంగఁ
బృథునేమిఘట్టనఁ బృథివి కంపింపంగ వల నొప్పఁ బటుజవాశ్వములఁ బూన్చి
నట్టియున్నతరథం బత్యుగ్రగతి నెక్కి కరసహస్రమున భీకరతరాసి
తే. శరశరాసనముఖదివ్యసాధనములు
దనరఁ జలమును బలము నుత్కటము గాఁగ
హర్ష మిగురొత్తఁ గయ్యంపుటాయితమునఁ
బురము వెలువడె బలిపుత్రుఁ డురుజవమున. 434

క. చని రణభూమిని మధ్యం, దినమార్తాండప్రచండదీప్తాకృతితోఁ
దనరుచుఁ బరిపంథిబలేం, ధనదవశిఖి యైనకృష్ణుఁ దాఁకెం బెలుచన్. 435

ఉ. తాఁకి భుజావిజృంభణము దర్పము నేర్పును నేర్పడంగ నొ
క్కూఁకున వేయిచేతుల మహోగ్రశరావళి పింజ పింజతోఁ
దాఁకఁగ నేసినన్ మురవిదారుఁడు తోడన తచ్ఛరావళి
నాఁక గొనంగఁ ద్రుంచె నిశితార్ధశశాంకశిలీముఖంబునన్. 436

వ. అంత. 437

చ. సుతనవపుండరీకనయనుం డన నొప్పుమురారి రోషఘూ
ర్ణితమహితారుణాబ్జదళనేత్రుఁడు దానటు పంచె దైత్యుపై
దితిసుతకాననప్రవరదీపితశుక్రము రక్షితాంచితా
శ్రితజనచక్రముం సతతసేవితశక్రము దివ్యచక్రమున్. 438

వ. మఱియును బ్రచండమార్తాండమండల ప్రభావిడంబితంబును భీషణశతసహస్ర
కోటిదంభోళినిబిడనిశితధారాసహస్ర ప్రభూతజ్వాలజ్వాలికాహుతాశసమస్తకుటిల
పరిపంథిదుర్వారబాహుఖర్వ గర్వాంధకారంబును సకలదిక్పాలదేవతాగణాజేగీ
యమానంబును సముద్ధతదానవజనశోకకారణభయంకరదర్శనంబును సముచిత
సజ్జనలోకప్రియంకరస్పర్శనంబును నగు సుదర్శనంబు సురాంతకప్రేరితంబై చని
యహారామకారుండు కదళికాకాండంబుల నేర్పుచందంబునం బేర్చి సముదవే
దండశుండాదండంబుల విడంబించుచుఁ గనకమణివలయకేయూరకంకణాలం
కృతంబు లగు తదీయబాహుసహస్రంబుఁ గరచతుష్టయావశిష్టంబుగాఁ దునుము
నవసరంబున. 439

శివుండు బాణుని రక్షింప శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట

తే. కాలకంఠుఁడు బాణుపైఁ గరుణ గలఁడు
గాన యఖిలాండపతిఁ గృష్ణుఁ గదియ వచ్చి
పురుషసూక్తంబు సదివి సంపుటకరాబ్జుఁ
డగుచుఁ బద్మాయతాక్షు నిట్లని నుతించె. 440

వ. దేవా నీవు బ్రహ్మస్వరూపం బగుజ్యోతిర్మయుండవు నిఖిలవేదవేదాంతనిగూఢుం
డవు నిర్మలుండవు సమానాధికరహితుండవు సర్వవ్యాపకుండ వైననిన్ను నిర్మ
లాంతఃకరణు లైనవార లాకాశంబుపగిది నవలోకింతు రదియునుం గాకపంచో
పనిషన్మయం బయినభవదీయదివ్యమంగళమహావిగ్రహపరిగ్రహంబు సేయు
నెడ నాభియం దాకాశంబును ముఖంబునం గృశానుండును శిరంబున స్వర్గం
బును శ్రోత్రంబుల దిశలును నేత్రంబుల సూర్యుండును మనంబునఁ జంద్రుం
డును పాదంబుల వసుంధరయు నాత్మయం దహంకారంబును జఠరంబున జల
ధులును రేతంబున నంబువులును భుజంబుల నింద్రుండును రోమంబుల మేఘ
మహీరుహౌషధివ్రాతంబులును శిరోజంబుల బ్రహ్మలును జ్ఞానంబున సృష్టియు
నవాంతరప్రజాపతులును హృదయంబున ధర్మంబును గలిగి మహాపురుషుండ వై
లోకకల్పనంబుకొఱకు నీయకుంఠితతేజంబు గుప్తంబు నేసి జగదుద్భవంబుకొఱ
కుఁ గైకొన్నభవదీయదివ్యావతారవైభవం బెఱింగి నుతింప నెంతవారము నీవు
సకల చేతనాచేతననిచయంబులకు నాద్యుండవు నద్వితీయుండవు పురాణపురు
షుండవు సకలసృష్టిహేతుభూతుండవు నీశ్వరుండవు దినకరుఁడు కాదంబినీ

కదంబావృతుం డగుచు భిన్నరూపుం డైనబహువిధచ్ఛాయలం దోఁచువిధంబున నీయఘటితఘటనానిర్వాహకం బైనసంకల్పంబునఁ ద్రిగుణాతీతుండ వయ్యును సత్త్వాదిగుణవిధానంబుల ననేకరూపుఁడ వై గుణవంతు లైనసత్పురుషులకుఁ దమోనివారకం బైనదీపంబురూపంబునం బ్రకాశించు చుందువు భవదీయ మాయావిమోహితు లయినజీవులు పుత్రదారగృహక్షేత్రాదిసంసారరూపం బైన పాపపారావారమహావర్తగర్తంబున మునుంగుచుం దేలు చుందురు దేవా భవ దీయదివ్యరూపానుభవంబు సేయం జాలక యింద్రియపరతంత్రుం డై భవత్పాద సరసీరుహంబులఁ జేర నెఱుంగనిమూఢాత్ముం డాత్మవంచకుం డనంబడు విపరీత బుద్ధిం జేసి ప్రియుండ వైననిన్ను నొల్లక యింద్రియార్థానుభవంబు సేయుట యమృతంబు మాని హాలాహలంబు సేవించుట గాదె జగదుదయపాలనలయ లీలాహేతు వై శాంతుండవయి సుహృదాత్మనభాగధేయుండ వై సమానాధికవస్తు శూన్యుండ వైననిన్ను నేనును బ్రహ్మాయుం బరిణతాంతరకరణు లైనమునిగణం బులును భజియించుచుందుము మఱియును. 441

తే. అవ్యయుండ వనంతుండ వచ్యుతుండ
వాదిమధ్యాంతశూన్యుండ వఖిలధృతివి
నిఖిలముం దెల్ల వర్తింతు నీవు దగిలి
నిఖిల మెల్లను నీయంద నెగడు గృష్ణ. 442

సీ. అని సన్నుతించిన హరి యాత్మ మోదించి మొగమునఁ జిఱునవ్వు మొలక లెత్త
లలితబాలేందుకళామౌళి కిట్లను శంకర నీమాట సత్య మరయ
నేది నీకిష్ట మై యొసఁగెదు దానిన వేఁడుము నీ కిత్తు వీఁ డవధ్యుఁ
డది యెట్టి దనినఁ బ్రహ్లాదుండు మద్భక్తుఁ డతనికి వరము నీయన్వయమున

తే. జనన మందినవారలఁ జంప ననుచుఁ, గడఁక మన్నించితిని యది కారణముగ
విశ్వవిశ్వంభరాభారవిపులభూరి, బలభుజాగర్వ మడఁపంగ వలయుఁ గాన. 443

క. కరములు నాలుగు సిక్కం, బరిమార్చితి వీఁడు నీమభక్తుల కగ్రే
సరుఁడై పొగ డొందు జరా, మరణాదిభయంబుఁ దక్కి మను నిటమీఁదన్. 444

వ. అని యాన తిచ్చిన నంబికావరుండు సంతుష్టాంతరంగుం డయ్యె నబ్బలినందనుం డట్లు రణరంగవేదిం గృష్ణదేవతాసన్నిధిం బ్రజ్వలితచక్రకృశానుశిఖాజాలంబు లందు నిజబాహాసహస్రశాఖాసమిత్ప్రచయంబును దత్తతోద్వేలకీలాలమహి తాజ్యధారాశతంబును బరభయంకరవీరహుంకారమంత్రంబులతోడ వేల్చి పరి శుద్ధిం బొంది విజ్ఞానదీపాంకురంబున భుజాఖర్వగర్వాంధకారంబు నివారించి యనవరతపూజితస్థాణుం డగునబ్బాణుండు భువనవిచ్ఛేదజనితనిరూపితస్థాణుం డయ్యును దదీయవరదానకలితానందహృదయారవిదుం డగుచు గోవింద చరణారవిందంబులకుఁ బ్రణామంబు లాచరించి యనంతరంబ. 445

ఉషానిరుద్ధసహితుం డై కృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున కరుగుట

క. పురమున కేఁగి యుషాసుం, దరికిని ననిరుద్ధునకు ముదంబున భూషాం
బరదాసదాసికాజన, వరవస్తువితాన మొసఁగి వారనిభక్తిన్. 446

క. కనకరథంబున నిడికొని, ఘనవైభవ మొప్పఁ గన్యకాయుక్తముగా
ననిరుద్ధుని గోవిందుం, డనుమోదింపంగఁ దెచ్చి యర్పించె నృపా. 447

ఉ. అంత మురాంతకుండు త్రిపురాంతకు వీడ్కొని బాణు నిల్పి య
త్యంతవిభూతిమై నిజబలావళితోఁ జనుదేర నాయుషా
కాంతుఁడు మున్నుగాఁ బటహకాహళతూర్యనినాదపూరితా
శాంతరుఁ డై వెసం జనియె నాత్మపురీముఖుఁ డై ముదంబునన్. 448

మ. కనియెన్ గోపకుమారశేఖరుఁడు రంగత్ఫుల్లరాజీవకో
కనదోత్తుంగతరంగసంగతలసత్కాసారకన్ భూరిశో
భననిత్యోన్నతసౌఖ్యధారకను శుంభద్వైభవోదారకన్
జనసంతాపనివారకన్ సుజనభాస్వత్తారకన్ ద్వారకన్. 449

వ. కని డాయం జని పురలక్ష్మి కృష్ణసందర్శనకుతూహల యై చేసన్నలం జీరుచందంబున నందంబు నొందునుద్ధూతతరళవిచిత్రకేతుపతాకాభిశోభితంబును మహానీయమరకతతోరణమండితంబును గనకమణివినిర్మితగోపురసౌధప్రాసాదవీథికావిలసితంబును మౌక్తికవితానవిరచితమంగళరంగవల్లీవిరాజితంబును శోభనాకలితవిన్యస్త కదళికాస్తంభసురభికుసుమమాలికాతతాలంకృతంబును గుంకుమసలిలసిక్తవిపణిమార్గంబును శంఖదుందుభిభేరీమృదంగ పటహకాహళాది మంగళారావకలితంబును వందిమాగధసంగీతప్రసంగంబును నై యతిమనోహరవిభవాభిరామం బైన యప్పురవరంబు సచివపురోహితసుహృద్బాంధవముఖ్యు నెదురుకొన భూసురాశీర్వాదంబులను బుణ్యాంగనాకరకలితలలితాక్షతలను గైకొనుచుం గామినీమణులు గర్పూరనీరాజనంబులు నివాళింపం బ్రవేశించి నిజమందిరంబున కేఁగి యప్పుండరీకాక్షుండు పరమానందంబున సుఖం బుండె నంత. 450

క. శ్రీకృష్ణునివిజయం బగు, నీకథఁ బఠియించువార లెప్పుడు జయముం
గైకొని యిహపరసౌఖ్యము, లాకల్పోన్నతి వహింతు రవనీనాథా. 451

క. అని చెప్పిన శుకయోగికి, జననాయకుఁ డనియెఁ గృష్ణచరితము విన నా
మన మెపుడుఁ దనియ దింకను, విన వలతుం గరుణఁ జెప్పవే మునినాథా. 452

వ. అనిన బరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డి ట్లనియె. 453

నృగమహారాజు చరిత్రము

సీ. ధరణీశ యొకనాఁడు హరితనూజులు రతీశ్వరసాంబగదచారుచారుభాను
లాదిగా యదుకుమారావలి యుద్యానవనమున కతివైభవమున నేఁగి

వల నొప్ప నిచ్ఛానువర్తు లై సుఖలీలఁ జరియించి ఘనపిపాసలను జెంది
నెఱి దప్పి సలిల మన్వేషించుచును వేగ వచ్చుచో నొకచోట వారిరహిత

తే. కూపమును నందులో నొకకొండవోలె, విపుల మగు మేనియూసర వెల్లిఁ గాంచి
చిత్తముల విస్మయం బంది తత్తఱమున,దాని వెడలించు వేడుక దగులుటయును.

చ. పరు విడి పోయి తెచ్చి ఘనపాశచయంబుల నంటఁగట్టి య
గ్గురుభుజు లందఱుం గదిసి కో యని యార్చుచు దాని నెమ్మెయిం
దరలఁగఁ దీయ లేక దగ దట్టముగా మది దుట్టగిల్ల నొం
డొరుఁ గడవంగ వే చని పయోరుహనాభున కంతఁ జెప్పినన్. 455

ఉ. విని సరసీరుహాక్షుఁ డతివిస్మితుఁ డై జలశూన్యకూప మ
ల్లన కదియంగఁ జేరి కృకలాసము నొక్కకృపాణంబుఁబోలె నొ
బ్బున వెడలించె నామధుమదార్దనుఁ డద్ది యంతలోనఁ గాం
చనరుచి మేనఁ గల్గుపురుషత్వముతోఁ బొడసూపి నిల్చినన్. 456

వ. చూచి కృష్ణుం డతనివృత్తాంతం బంతయును నెఱింగి యున్న నక్కడిజనంబులుం గుమా
రవర్గంబును దెలియుకొఱకు నతనిచేతఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు నెఱుఁ
గించువాఁ డై యి ట్లనియె. 457

చ. కనదురురత్నభూషణనికాయుఁడ వై మహనీయమూర్తి వై
యనుపమకీర్తిశోభితుఁడ వై విలసిల్లుచు ధాత్రిమీఁదఁ బెం
పొనరిననీకు నేమిగతి నూసరవెల్లితనంబు చొప్పడెన్
విన నిది చోద్య మయ్యె సువివేకచరిత్ర యెఱుంగఁ జెప్పుమా. 458

క. అని యడిగిన మురరిపుపద, వనజంబులఁ దనకిరీటవరమణు లొరయన్
వినయమున మ్రొక్కి యి ట్లను, ఘనమోదముతోడ నిటలఘటితాంజలి యై.

తే. విశ్వసంవేద్య మహిత యావిశ్వమందుఁ
బ్రకటముగ నీ వెఱుంగని దొకటి గలదె
యైన నాచేత విన నిష్ట మయ్యె నేని
నవధరింపుము వినిపింతు నంబుజాక్ష. 460

శా. ఏనిక్ష్వాకుతనూజుఁడన్ నృగుఁడు నా నేపారుభూపాలుఁడన్
దీనవ్రాతము నర్థిఁ బ్రోచుచు ధరిత్రీనాయకుల్ గొల్చి స
మ్మానింపం జతురంతభూభరణసామర్థ్యుండ నై సంతత
శ్రీ నిండారినవాఁడ నుల్లసితకీర్తిస్ఫూర్తి శోభిల్లఁగన్. 461

చ. పలుకులఁ దన్నుఁ దాఁ బొగడఁ బాతక మందు రటుండెఁ దారకా
వని సికతావ్రజంబు హిమవారికణంబులు లెక్కవెట్టఁగా
నలవడుఁ గాని యేను వసుధామరకోటికి దాన మిచ్చుగో
వుల గణుతింప ధాతయును నోపఁడు మాధవ యేమి సెప్పుదున్. 462

వ. అదియునుం గాక. 463

చ. పొలుచుసువర్ణశృంగఖురముల్ దనరం దొలుచూలు లై సువ
త్సలు గలపాఁడియావుల నుదాత్తతపోవ్రతవేదపాత్రముల్
గలిగి కుటుంబు లై విహితకర్మములుం జరియించువేదవి
ప్రులకు సదక్షిణంబుగ విభూతి దలిర్పఁగ నిత్తు నచ్యుతా. 464

వ. మఱియు న్యాయసముపార్జితవిత్తముల గోభూహిరణ్యరత్ననివాసహస్తివాజి కన్యాసరస్వతీవస్త్రతిలకాంచనరజతశయ్యాదిబహువిధదానంబు లనూనంబులు గా ననేకంబులు నేసితిఁ బంచమహాయజ్ఞంబు లొనరించితి వాపీకూపతటాకవన నిర్మాణంబులు సేయించితి నివ్విధంబునం జేయుచో నొక్కనాఁడు. 465

క. అనఘా మునుపడఁ గశ్యపుఁ, డనువిప్రున కే నకల్మషాత్ముఁడ నై యి
చ్చినగోవు దప్పి నామం, దను గలసినఁ దెలియ లేక తగ నాగోవున్. 466

క. ఒండొకభూమీసురకుల, మండనునకు దాన మీయ మసలక యావి
ప్రుం డాగోవుం గొని చను,చుండఁగ మును ధార గొన్నయుర్వీసురుఁడున్. 467

క. మది రోష మొదవ దోపతి, వదలిన బిగియించికొనుచు వడిఁ గది సీది నా
మొదవు నడివీధి దొంగిలి, వదలక కొనిపోయె దిట్టివారుం గలరే. 468

చ. అనవుడు నాతఁ డిట్లనియె నాతనితో నిపు డేను దీని నీ
జనపతిచేత ధారగొని సాధుగతిం జన నీది యంట యె
ట్లనిన నతండు నేనును ధరాధిపుచే మును ధారగొన్నయా
వని వినిపింప నిద్దఱకు నయ్యె నపారవివాద మచ్చటన్. 469

వ. ఇట్లు విప్రు లిద్దఱుం దమలో నంతకంతకు మచ్చరంబు పెచ్చుపెరిఁగి కలహించి నాయున్నయెడకుం జనుదెంచిరి మున్ను నాచేత గోదానంబు గొన్నబ్రాహ్మణుం డిట్లనియె. 470

సీ. మనుజేంద్ర ప్రజ లధర్మప్రవర్తనముల నడవ కుండఁగ నాజ్ఞ నడపునీవు
మనమున నేధర్మ మని యాచరించితి మును నాకు నిచ్చిన మొదవు దప్పి
వచ్చి నీమందలోఁ జొచ్చిన నిప్పు డీభూసురునకు ధార వోసి యిచ్చి
తగవు మాలితివి దాతవు నపహర్తవు నైన ని న్నే మందు నవనినాథ

తే. యనినమాటలు సెవులు సోఁకినఁ గలంగి, భూసురోత్తమ యజ్ఞానపూర్వకముగ
నిట్టిపాపంబు దొరసె నే నెఱిఁగి సేయఁ, గొనుము నీ కిత్తు నొకలక్షగోధనంబు.

క. అని మఱియును నవ్విప్రుని, సునయోక్తుల ననునయించుచును ని ట్లంటిఁ
ననుఁ గావు నరకకూపం,బునఁ బడఁగాఁ జాలఁ బురుషపుంగవ యనుచున్. 472

తే. ఎంత వేఁడిన మచ్చరం బంత పెరిఁగి, మొదల నా కిచ్చినట్టియీమొదవె కాని
యొనయ నీరాజ్య మంతయు నిచ్చితేని, నొల్ల నని విప్రుఁ డచ్చట నుండకరిగె.

వ. అట్లతం డరిగిన నారెండవబ్రాహ్మణునిం బ్రార్థించిన నతండును జలంబు డిం

పక పదివే లేఱి కోరికప్రాఁడిమొరవుల నిచ్చిన నైనను దీనిన కాని యొల్ల స
నిలుపక చనియె నంతఁ గాలపరిక్వం బైన నన్ను దండధరకింకరులు గొనిపోఁ
వై వస్వతుముందటం బెట్టిన సతండు నన్ను నుద్దేశించి యి ట్లనియె. 47

మ. మనుజేంద్రోత్తము వంశపావన జగన్మాన్యక్రియాచార నీ
ఘనదానక్రతుధర్మముల్ త్రిభువనఖ్యాతంబు లై చెల్లెడిన్
మును దుష్కర్మఫలంబు నొంది పిదపం బుణ్యానుబంధంబు లై
చనుసౌఖ్యంబులఁ బొందు పద్మజునియాజ్ఞం ద్రోవఁగా వచ్చునే. 47

వ. అని వేగంబున ద్రొబ్బించిన నేను బుడమిం బడునపుడ యీనికృష్టం బయి
యూసరవెల్లిరూపంబుఁ గైకొంటి నింతకాలంబు తద్దోషనిమిత్తంబున నిద్దురవస్థ
బొందవలసెఁ బ్రాణులకుఁ బుణ్యపాపంబు లనుభావ్యంబులు గాని యూరక ప
నేరవు నేఁడు సమస్తదురితనిస్తారకం బయినభవదీయపాదారవిందసందర్శనంబ
నం జేసి యీఘోరదుర్దశలం బాసి నిర్మలాత్మకుండ నైతి నని పునఃప్రణా
మంబు లాచరించి మఱియు ని ట్లనియె. 47

ఆ. కృష్ణ వాసుదేవ కేశవ పరమాత్మ, యప్రమేయ వరద హరి ముకుంద
నిన్నుఁ జూడఁ గంటి నీకృపఁ గనుఁగొంటి, నఖిలసౌఖ్యపదవు లందఁ గంటి. 47

వ. అని యనేకభంగులం గొనియాడి గోవిందునిపాదారవిందంబులు దనకిరీటంబ
సోఁకం బ్రణమిల్లి దేవా భవదీయపాదారవిందంబులు నాహృదయారవింద
బునం బాయ కుండునట్లుగాఁ బ్రసాదింపవే యని తదనుజ్ఞాతుం డై యచ్చటిజన
బులు సూచి యద్భుతానందంబులం బొంద నతులతేజోవిరాజితదివ్యవిమాన
రూఢుం డై దివంబున కరిగె నంత నమ్మాధవుండు నచ్చట నున్నపార్థివోత్తమ
లకు ధర్మబోధంబు గా ని ట్లనియె. 47

సీ. నరనాథకులకాననము దహించుటకును నవనీసురులవిత్త మగ్నికీల
జననాయకులనిజైశ్వర్యాబ్ధి నింకింప బ్రాహ్మణక్షేత్రంబు బాడబంబు
పార్థివోత్తములసంపచ్చైలములఁ గూల్పభూసురధనము దంభోళిధార
జగతీవరులకీర్తిచంద్రికమాప విప్రోత్తముధనము సూర్యోదయంబు.

తే. విప్రతతిసొమ్ము కంటెను విషము మేలు, గరళమునకును బ్రతిక్రృతి గలదు గాని
దాని మాన్పంగ భువి నౌషధములు లేవు, గాన బ్రహ్మస్వములుగొంట గాదు పతికి.

క. ఎఱుఁగమి నైనను భూసుర, వరులధనం బపహరింప వలవదు పతికిన్
మఱుపున ననలము ముట్టిన, దరికొని వెసఁ గాల్ప కున్నె తను వెరియంగన్. 480

వ. మఱియును దనధనంబు పరులచేతఁ గోల్పడినవిప్రుండు దుఃఖమున రోదనంబు
సేయ రాలినయశ్రుకణంబుల నవని రేణువు లెన్ని తడిసియు నన్ని వేలేండ్లు తనుపే
యొపరుం డై నఱతి దారుణవేదనలఁ గుంభీపాకనరకంబులం బొందు మఱియు
నతనితోఁడఁ గ్రిందటఁ బదితరంబులవారును ముందటఁ బదితరంబులవారును మహా

నరకవేదనలం బొందుదురు స్వదత్తం బైనం బరదత్తం బైన నర్థలోభంబునం జేసి దుశ్శీలుండై బ్రాహ్మణక్షేత్రసంభూతధాన్యధనాదికంబు భుజించు నప్పాపాత్ముండు పదివేలసంవత్సరంబులు మలకూపంబునం గ్రిమిరూపంబున వర్తించు నట్లగుట యెఱింగి విప్రుం డెంత దప్పుసేసిన నెన్ని గొట్టిన నెన్ని దిట్టిన నతని కెదురు పలుకక వినయంబున వందనం బాచరించుపుణ్యాత్ములు నాదుపాలింటివారదియునుంగాక యేనును బ్రతిదినంబును భూసురుల నతివినయంబునం బూజింతు నిట్లు సేయక విపరీతవర్తనులైన తామసుల నేను వెదకి దండింతు నది గావున మీరలు బ్రాహ్మణజనంబులవలనం బరమభక్తి గలిగి మెలంగుం డని యానతిచ్చి యాదవప్రకరంబులు సేవింప నఖిలలోకశరణ్యుం డైన యప్పుండరీకాక్షుండు నిజనివాసంబునకుం జనియె నని చెప్పి శుకుం డిట్లనియె. 481

క. ఈకథఁ జదివిన వారలుఁ, గైకొని వినువారు విగతకలుషాత్మకులై
లౌకికసౌఖ్యము నొందుదు, రాకైవల్యంబుఁ గరతలామలక మగున్. 482

బలరాముండు సుహృద్బంధుజనదర్శనార్థమై వ్రేపల్లెకుఁ బోవుట

సీ. నరనాథ విను మొకనాఁడు తాలాంకుండు చుట్టాల బంధులఁ జూచువేడ్క
సుందరకాంచన స్యందనారూఢుఁ డై భాసిల్లు చున్న వ్రేపల్లె కరిగి
చిరకాలసంగతస్నేహులై గోపగోపాంగనానికర మాలింగనములు
సముచితసత్కృతుల్ సలుపఁ గైకొని మహోత్సుకలీల నందయశోదలకును
తే. వందనం బాచరించిన వారు మోద, మంది బిగియారఁ గౌగిళ్ల నొందఁ జేర్చి
సమత దీవించియంకపీఠమునఁ జేర్చి, శిరముమూర్కొని చుబుకంబుఁ గరము పుణికి.

వ. మఱియు నానందబాష్పధారాసిక్తకపోలయుగళంబులతోడం గుశలప్రశ్నంబుగా నిట్లని రన్నా నీవును నీచిన్నితమ్ముండగు వెన్నుండును లెస్స యున్నవారె మమ్మెప్పుడు నరసి రక్షింపవలయు మాకు నేడుగడయు మీర కాక యొరులు గలరే యని సముచితసంభాషణంబులం బ్రొద్దు పుచ్చుచుండునంత. 484

క. గోపాలవరులు ప్రమదం, బాపోవనిమది నివర్తితాఖిల గేహ
వ్యాపారు లగుచు హలధరు, శ్రీపాదంబులకు నతులు సేసిరి వరుసన్. 485

క. సీరియు వారికిఁ గరుణో, దారుం డై నడపె సముచితక్రియ లంతం
గోరి తనయీడుగోపకుమారులఁ జేఁ జఱచి బలుఁడు మందస్మితుఁ డై. 486

క. నిజసుందరదేహద్యుతి, రజతాచలరుచులఁ దెగడ రాముఁడు వారల్
భజియింప నేగి యొకచో, విజనస్థలమున వసించి విలసిల్లునెడన్. 487

కవిరాజవిరాజితము. చరణములం గనకస్ఫుటనూపురజాలము గల్లనుచుం జెలఁగం
గరములఁ గంకణముల్ మొరయన్ నలికా నసియాడఁ గుచాగ్రములన్
సరులు నటింపఁ గురుల్ గునియన్ విలసన్మణికుండలకాంతులు వి
స్ఫురితకపోలములన్ బెరయన్ వ్రజసుందరు లంద ఱమందగతిన్. 488

కవిరాజవిరాజితము. చని బలభద్రుని శౌర్యసముద్రుని సంచితపుణ్యు నగణ్యునిఁ జం
దనఘనసారపటీరతుషారసుధారుచికాంతు విధేయు సుధా
శనరిపుఖండను సన్మణిమండను సారవివేకు నశోకు మహా
త్మునిఁ గని గోపిక లోపిక లేక యదుప్రభు నిట్లని రుత్కలికన్. 489

చ. హలధర నీ సహోదరుఁ డుదంచితకంజవిలోచనుండు స
ల్లలితపురాంగనాజనవిలాసవిహారసమగ్రసౌఖ్యముల్
గలిగిసుఖించునే మము నొకానొకవేళనయేని బుద్ధిలోఁ
దలచునొ నూతనప్రియలఁ దార్కొని యేమియుఁ బల్క కుండునో. 490

క. జననీజనకుల ననుజులఁ, దనుజుల బంధువుల మిత్రతతుల విడిచె నె
మ్మనమున నొండు దలంపక, తను నమ్మినవారి విడువఁ దగునే హరికిన్. 491

సీ. సలలితయామునసైకతస్థలముల నుండి మమ్మే మని యూఱడించె
విమలబృందావనవీథి మాచుబుకముల్ పుడుకుచు నే మని బుజ్జగించెఁ
బుష్పవాటికలలోఁ బొలుచుమాకుచయుగ్మ మంటుచు నే మని యాదరించెఁ
గాసారములపొంతఁ గౌఁగిట మముఁ జేర్చి నయ మొప్ప నే మని నమ్మఁ బలికె

తే. నన్నియు మఱచెఁ గాఁబోలు వెన్నుఁ డాత్మఁ, గోరి తాఁ జాయఁ గానైన వారి విడుచు
నట్టికృష్ణుఁడు దము ఱట్టువెట్టు ననక, యేల నమ్మిరి పురసతుల్ జేల లగుచు. 492

మ. అని యిబ్భంగి సరోజలోచనుని నర్మాలాపముల్ నవ్వులు
న్ననుబంధుల్ పరిరంభణంబులు రతివ్యాసంగముల్ భావముల్
వినయంబుల్ సరసోక్తులుం దలఁచి యువ్విళ్లూరుచిత్తంబులన్
జనితానంగశరాగ్ని చేత దురవస్థం బొంది శోకించినన్. 493

వ. అంత బలభద్రుండు వారలమనంబులసంతాపంబులు వాయనుపాయంబు లగు సరసచతురవచనంబులఁ గృష్ణునిసందేశంబులు సెప్పి విగతఖేదలం జేసి యచ్చట మాసద్వయంబు నిలిచి వసంతవాసరంబులు గడపుచుఁ గాళిందీతీరంబున. 494

సీ. మాకందజంబీరమందారఖర్జూరఘనసారశోభితవనములందు
నేలాలతాలోలమాలతీమల్లికావల్లీమతల్లికావాటికలను
దరళతరంగశీకరసాధుశీతలసైకతవేదికాస్థలములందు
మకరందరసపానమదవదిందిందిరపుంజరంజితమంజుకుంజములను

తే. విమలరుచి గల్గుసానుదేశములయందు, లలితశశికాంతఘనశిలాతలములందు
లీల నిచ్ఛావిహారవిలోలుఁ డగుచు, సుందరీజనములు గొల్వఁ జూడ నొప్పె.

తే. అట్లు విహరింప వరుణునియాజ్ఞఁ జేసి, వారుణీదేవి మద్యభావంబు నొంది
నిఖిలతరుకోటరములందు నిర్గమించి, మించువాసనచేత వాసించె వనము. 496

వ. అట్టియెడ. 497

మ. కర మొప్పారునవీనవాసనల నాఘ్రాణించి గోపాలసుం

దరులుం దానును డాయ నేఁగి యతిమోదం బొప్ప సేవించి యా
తరళాక్షుల్ మణిహేమకంకణఝణత్కారానుకారంబులై
కరతాళంబులు మ్రోయఁ బాడుచును వేడ్క న్నాడుచుం దేలుచున్. 498

సీ. తనమీఁదిబిరుదాంకితములైనగీతముల్ పాడుచు రా బలభద్రుఁ డంత
మహితకాదంబరీమధుపానమదవిహ్వలాక్షుండు లలితనీలాలకుండు
నాలోలనవపుష్పమాలికోరస్స్థలుఁ డనుపమమణికుండలాంచితుండు
ప్రాలేయసంయుక్తపద్మంబుగతి నొప్పు సలలితాననఘర్మజలకణుండు

తే. నగుచు వనమధ్యమున సలిలావగాహ, శీలుఁ డై జలకేళికిఁ జేరి యమున
నిందు రమ్మని పిలువఁ గాళింది యతని, మత్తుఁ డని సడ్డసేయక మసలుటయును.

చ. ఘనకుపితాత్ముఁ డై యమునఁ గన్గొని రాముఁడు వల్కెఁ డాయఁ జీ
రినఁ జనుదేక తక్కతి పురే నిను నిందఱుఁ జూడ మద్భుజా
సునిశితలాంగలాగ్రమున నొంపఱ నిప్పుడు నూఱుత్రోవలై
చన వెసఁ జించి వైతు నని చండపరాక్రమ మొప్ప నుగ్రుఁ డై. 500

వ. అట్లు కట్టలుక రాముం డుద్దామం బగుబాహుబలంబున హలంబు సాఁచి య
మ్మహావాహినిం దగిల్చి పెకలి రాఁ దిగిచిన నన్నది భయభ్రాంత యై సుందరీ
రూపంబు గైకొని యతిరయంబునం జనుదెంచి యయ్యదువంశతిలకుం డగు
హలధరునిపాదారవిందంబులకు వందనం బాచరించి యి ట్లనియె. 501

మ. బలరామా ఘనబాహ నీయతులశుంభద్విక్రమం బంగనల్
దెలియం జాలెడివారె యీయఖిలధాత్రీభారధౌరేయని
శ్చలసత్త్వం డగుకుండలీశ్వరుఁడునుం జర్చింప నీసత్కళా
కలితాంశప్రభవుండు నీగురుభుజాగర్వంబు సామాన్యమే. 502

చ. అని వినుతించి యేను భవదంఘ్రిసరోజము లాశ్రయించెదం
ననుఁ గరుణింపు మన్న యదునందనుఁ డన్నదిఁ బూర్వమార్గ వై
చను మని కామినీనికరసంగతుఁ డై జలకేళి సల్పె నిం
పెనయఁ గరేణుకాయుతమదేభముచాడ్పున నమ్మహానదిన్. 503

తే. అంత జలకేళి సాలించి సంతసంబు, నందు చుండ వినీలవస్త్రాదిరత్న
మండనంబులుఁ గాంచనమాలికయును, దెచ్చి హలి కిచ్చి చనె నానదీలలామ.

క. అవి యెల్లఁ దాల్చి హలధరుఁ, డవిరళగతి నొప్పి వల్లవాంగనలును దా
దివిజేంద్రుఁ బోలి మహితో, త్సవమున వర్తించు చుండె సౌఖ్యోన్నతుఁ డై.

క. అవనీశ ఇట్లు హలమునఁ, దివిచిన కాళింది వ్రయ్య దెలుపై నేఁడున్
భువి నుతి కెక్కెను రాముని, ప్రవిమలతర మైనబాహుబల సూచక మై. 506

వ. అంత బలభద్రుండు వ్రజసుందరీసమేతుం డై నందఘోషంబునం బరితోషంబు
నొందు చుండె నంత నక్కడఁ గరూశాధిపతి యైనపౌండ్రకుండు తనదూతం

బిలిచి యి ట్లనియె. 607

శ్రీకృష్ణుండు పౌండ్రకవాసుదేవునిమీఁద దండెత్తిపోయి వానిఁ జంపుట

సీ. మనుజేశ బలగర్వమున మదోన్మత్తుఁ డై యవనిపై వాసుదేవాఖ్యుఁ డనఁగ
నే నొక్కరుఁడఁ గాక యితరుల కీనామ మలవడునే యని యదటు మిగిలి
తెగి హరి దా వాసుదేవుఁడ ననుకొను నఁట పోయి వల దను మనుచు దూతఁ
బద్మాయతాక్షునిపాలికిఁ బొమ్మన్న నరిగి వాఁ డంబుజోదరుఁడు పెద్ద
తే. కొలువుఁగైకొని యుండ సంకోచపడక, వినుము మారాజుమాటగా వనజనాభ
యవని రక్షింప వాసుదేవాఖ్య నొంది, నట్టియే నుండ సిగ్గు వోఁ దట్టి నీవు.

క. నాపేరును నాచిహ్నము, లేపున ధరియించి తిరిగె దిది పంతమె యిం
తే పో మదిఁ బరికించిన, నేపంత మెఱుంగు గొల్లఁ డేమిట నైనన్. 509

ఆ. ఇంతనుండి యైన నెపరిఁ ద న్నెఱిఁగి నా
చిన్నె లెల్ల విడిచి చేరి కొలిచి
బ్రదుకు మనుము కాక పంతంబు లాడెనా
యెదురు మనుము ఘోరకదనమునకు. 510

క. అనుదుర్భాషలు సభ్యులు, విని యొండొరు మొగము సూచి విస్మితు లగుచుఁ
జనులార యెట్టిక్రొత్తలు, వినఁబడియెడు నిచట లెస్స వింటిరె యనఁగన్. 511

వ. అట్టియెడఁ గృష్ణుండు వాని కి ట్లనియె. 512

మ. వినరా మీనృపుఁ డన్నచిహ్నములు నే వే వచ్చి ఘోరాజిలోఁ
దనమీఁదన్ వెస వైవఁ గంకముఖగృధ్రవ్రాతముల్ మూఁగఁగా
ననిలో దర్పము దూలి కూలి వికలుం డై సారమేయాలికి
న్ననయంబున్ శరణంబ వయ్యె దను మే నన్నట్లుగా వానితోన్. 513

క. అని యుద్రేకముగా న్నాడినమాటల కులికి వాఁడు డెందము గలఁగం
జని తనయేలిక కంతయు, వినిపించెను నతనిమదికి విరసము గదురన్. 514

వ. అంతఁ గృష్ణుండు దండయాత్రోత్సుకుం డై వివిధాయుధకలితంబును విచిత్ర కాంచనపతాకాకేతువిలసితంబును నగుసుందరస్యందనంబుఁ బటుజవతురంగంబులం బూన్చి దారుకుండు దెచ్చిన నెక్కి యతిత్వరితగతిం గాశీనగరంబున కరిగినం బౌండ్రకుండును రణోత్సాహంబు దీపింప నక్షౌహిణీద్వితయంబుతోడం బురంబు వెడలె నప్పు డతనిమిత్త్రుం డైనకాశీపతియును మూఁ డక్షౌహిణులతోడం దోడుపడువాఁడై వెడలె నిట్లాప్తయుతుం డై వచ్చువాని. 515

సీ. చక్రగదాశంఖశార్ఙ్గాదిసాధనుఁ గృత్రిమకౌస్తుభశ్రీవిలాసు
మకరకుండలహారమంజీరకంకణమణిముద్రికావనమాలికాంకుఁ
దరళవిచిత్రపతంగపుంగవకేతుఁ జెలు వొందుపీతకౌశేయవాసు

జవనాశ్వకలితకాంచనరథారూఢుని గణకుభూపాలు లసన్మణికిరీటు

తే. నాత్మసమవేషు రంగదుహారకలిత
నటసమానునిఁ బౌండ్రభూనాథుఁ గాంచి
హర్ష మిగురొత్త నవ్వెఁ బద్మాయతాక్షుఁ
డంత వాఁడును నుద్వృత్తుఁ డగుచు నడరి. 516

క. పరిఘశరాసనపట్టిస, శరముద్గరముసలకుంతచక్రగదాతో
మరభిందిపాలశక్తి, క్షురికాసిప్రాసపరశుశూలముల వేసన్. 517

చ. పరువడి వైచినన్ దనుజభంజనుఁ డంత యుగాంతకాలభీ
కరమహితోగ్రపావకునికైవడి నేచి విరోధిసాధనో
త్కరముల నొక్కటన్ శరనికాయములన్ నిగిడించి త్రుంచి భా
స్వరగతి నొత్తె సంచలితశాత్రవసైన్యము పాంచజన్యమున్. 518

ఉ. వారనియల్కతోఁ గినిసి వారిజనాభుఁడు వారిసైన్యముల్
మారిమసంగినట్లు నుఱుమాడినఁ బీనుఁగుఁ బెంట లై వెసం
దేరులు వ్రాలె నశ్వములు ద్రెళ్లె గజంబులు మ్రొగ్గె సద్భటుల్
ధారుణిఁ గూలి రిట్లు నెఱి దప్పి చనెన్ హతశేషసైన్యముల్. 519

వ. అట్టియెడ రుధిరప్రవాహంబులును మేదోమాంసపంకంబును నై సంగరాంగణంబు ఘోరభంగి యయ్యె నయ్యవసరంబున గయ్యంబునకుఁ గాలు ద్రవ్వ నప్పౌండ్రకునిం గనుంగొని హరి సంబోధించి యి ట్లనియె. 520

మ. మనుజేంద్రాధమ పౌండ్రభూపసుత నీమానంబు బీరంబు నేఁ
డనిలో మాఁపుదు నెద్దు క్రొవ్వి పెలుచ న్నాఁబోతుపై ఱంకెవై
చినచందంబున దూతచేత నను నాక్షేపించి వల్దన్న పే
రును జిహ్వాంబులు నీపయిన్ విడుతు నర్చుల్ పర్వ నేఁ డాజిలోన్. 521

క. అది గాక నీదుశరణము, పదపడి యేఁజొత్తు నీవు బలవిక్రమసం
పద గలపోటరి వేనిం, గదలక నిలు మనుచు నిశితకాండము లంతన్. 522

మ. చల మొప్పన్ నిగిడించి వారిరథముం జక్కాడి తత్సారథిం
దల వేత్రుంచి హయంబులన్ నఱికి యుద్దండప్రతాపక్రియం
బ్రళయార్కప్రతిమానచక్రమున నప్పౌండ్రున్ వెసం ద్రుంప వాఁ
డిలఁ గూలెం గులిశాహతి న్నొరగుశైలేంద్రాకృతిన్ భూవరా. 523

చ. మడవక కాశికావిభుసమస్తక ముద్ధతిఁ ద్రుంచి బంతికై
వడి నది పింజ పింజ గఱన్ విశిఖాళి నిగడ్చి వానియే
లెడిపురిలోన వైచె నవలీల మురాంతకుఁ డిట్లు వైరులం
గడఁగి జయించి చిత్తమునఁ గౌతుకముం జిగురొత్త నత్తఱిన్. 524

క. సురగంధర్వనభశ్చర, గరుడోరగసిద్ధసాధ్యగణము నుతింపన్

మరలి చనుదెంచి హరి నిజపురమున సుఖ ముండె నతివిభూతి దలిర్పన్. 525

క. వనజోదరుచిహ్నంబులు, గొనకొని ధరియించి పౌండ్రకుఁడు మచ్చరి యై
యనవరతము హరి దనతలఁపున గలుగుటఁ జేసి ముక్తిఁ బొందె నరేంద్రా. 526

సీ. అక్కడఁ గాశిలో నారాజు మందిరాంగణమునఁ గుండలకలిత మగుచుఁ
బడి యున్నతలఁ జూచి పౌరజనంబులు దమరాజుతలయ కాఁ దగ నెఱింగి
చెప్పిన నాన్నృపుజీవితేశ్వరులును సుతులు బంధువులును హితులు గూడి
మొనసి హాహాకారమున నేడ్చి రత్తఱిఁ దత్తనూభవుఁడు సుదక్షిణుండు

తే. వెలయఁ దండ్రికిఁ బరలోకవిధు లొనర్చి
జనకు ననిలో వధించినచక్రపాణి
నదరి మర్దింపఁ దగునుపాయంబు దలఁచి
చతురుఁ డగునట్టితనపురోహితునిఁ బిలిచి. 527

క. ఆతఁడుం దానును జని పశుపతిపదసరసిజములకును బ్రమదముతో నా
నతుఁ డై యద్దేవుని బహుగతులం బూజింప నతఁడు కరుణాన్వితుఁ డై. 528

క. మెచ్చితి నేవర మైనను, నిచ్చెద నను వేఁడు మనిన నీశ్వర నిన్నుఁ
నచ్చిన రక్షింతువు పారపాచ్చెము సేయక మహేశ పురహర యభవా. 529

క. దేవా మజ్జనకుని వసుదేవాత్మజుఁ డాజిలో వధించెను నే నా
గోవిందుని ననిలోపల, నేవిధమున గెలుతు నాన తీవె పురారీ. 530

తే. అనిన శంకరుఁ డతనికి ననియె ననఘ, నీవు ఋత్విజులును భూసురావళియును
బ్రీతి నభిచార మొనరింప భూతయుక్తుఁ, డగుచు ననలుండుదీర్చు నీయభిమతంబు.

తే. అనిన నాచంద్రమౌళివాక్యములభంగి, భూరినియమముతో నభిచారహోమ
మొనరఁ గావింప నగ్నియథోచితముగఁ, జెలఁగి దక్షిణవలమానశిఖల వెలిఁగె.

వ. అందుఁ దామ్రశ్మశ్రుకేశకలాపంబులును నశనిసంకాశంబు లై ననిడుకోఱలును
నిప్పులుప్పతిల్లుచూడ్కులు ముడివడినబొమలును జేవుఱించినమొగంబును
గలిగి కృత్య యతిరౌద్రాకారంబునఁ బ్రజ్వరిల్లుచుఁ గుండంబు వెలువడి యనుదిన
నిహన్యమానప్రాణిరక్తారుణమృత్యుకరవాలంబులీలం జూపట్టునాలుకను సెలవుల
నాకికొనుచు నగ్నికీలాభీలం బగుశూలంబు గేలం దాల్చి భువనకోలాహలంబుగా
నార్చుచు నుత్తాలతాలప్రమాణపాదద్వయహతులం దూలు పెందూళి నింగి
మ్రింగ భూతంబులు సేవింప నగ్నవేష యై నిజవిలోచనసంజాతముద్ధూతనిఖిల
భయంకరజ్వాలికాజాలంబున దిశాజాలంబు నోలిం బ్రేల్చుచు నుద్వేగగమ
నంబున నగధరునగరంబుల కరుగుదేరఁ బౌరజనంబులు భయాకులమానసు లై
దావదహనునిం గని పఱచువనమృగంబులచాడ్పునం బఱచి సుధర్మాభ్యంత
రంబున జూదం బాడుదామోదరునిం గని రక్షరక్షేతిరవంబుల నార్తు లయి కృష్ణ
కృష్ణ పెనుమంటలం బురంబు గాల్పం బ్రళయాగ్ని సనుదెంచె నన వారిం జూచి

యోడ కోడకుఁ డని భయంబు నివారించి సర్వరక్షకుం డైనపుండరీకాక్షుండు జగదంతరాత్ముండు గావునఁ దద్వృత్తాంతం బంతయుఁ దనదివ్యచిత్తంబున నెఱింగి కాశీరాజపుత్రప్రేరిత యైనయమ్మహాకృత్యను నిగ్రహింపం దలంచి నిజ పార్శ్వవర్తి యై యున్న యద్దివ్యసాధనంబు గనుంగొని యప్పుడు. 533

సీ. భీమ మై బహుతీవ్రధామ మై హతరిపుస్తోమ మై సుమహితోద్దామ మగుచుఁ
జండ మై విజితమార్తాండ మై పాలితాజాండ మై విజయప్రకాండ మగుచు
దివ్య మై నిఖిలగంతవ్య మై సుజనసంభావ్య మై సద్భక్తసేవ్య మగుచు
నిత్య మై నిగమసంస్తుత్య మై వినమితాదిత్య మై నిర్జితదైత్య మగుచు

తే. విలయసమయసముద్భూతవిపులభాస్వ
దళికలోచనలోచనానలసహస్ర
ఘటితపటుసటాజ్వాలికాజటిలసర్వ
భయదచక్రంబు కృత్యపైఁ బంపె శౌరి. 534

వ. అదియును బ్రళయవేళాసంభూతజీమూతసంఘాతప్రభూత ఘుమఘుమాటోప నినదాధరీకృత మహాదుస్సహాకహాకహానిబిడనిస్వననిర్ఘోషపరిపూరితబ్రహ్మాండకు హరంబును నభ్రంలిహాకీలాసముత్కటపటుచిటచిట స్ఫుటస్ఫుటద్విస్ఫులింగ విసరంబును సకలదేవతాగణజయజయశబ్దకలితంబును ననంతతేజోవిరాజితంబు ను నగుచుం గదిసినం బంటింపక కంటగించుకృత్యను గెంటి వెంటనంటిన నది తన తొంటిరౌద్రంబు విడిచి మగిడి కాశీపురంబు సొచ్చి పౌరలోకంబు భయాకు లతం బొంది వాపోవ రోషభీషణాకారంబుతో నప్పుడు ఋత్విజ్నికాయయు తంబుగా సుదక్షిణుని దహించె నత్తఱిఁ జక్రంబును దన్నగరంబు సౌధప్రాకార గోపురాట్టాలకాదివివిధవస్తువాహననికరంబుతో భస్మంబు గావించి మరలి యమరులు వెఱఁ గందఁ గమలలోచనపార్శ్వవర్తియై నిజప్రభాపుంజంబు వెలుఁగొందఁ గొల్చి యుండె నని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 535

క. మురరిపువిజయాంకిత మగు, చరితము సద్భక్తిఁ దగిలి చదివిన వినినన్
దురితములఁ బాసి జనులిహ,పరసౌఖ్యము లతనిచేతఁ బడయుదు రధిపా. 536

వ. అనిన శుకయోగికి రాజయోగి యి ట్లనియె. 537

బలరాముండు ద్వివిదుఁ డనువానరుని సంహరించుట

క. బలభద్రుఁ డప్రమేయుం, డలఘుఁ డనంతుండు నతనియద్భుతకర్మం
బులు వినియుఁ దనియ దింకను, దెలియఁగ నా కాన తిమ్ము దివ్యమునీంద్రా. 538

వ. అనిన రాజునకు శుకుం డి ట్లనియె. 539

క. జననాయక విను సుగ్రీ, వునిసచివుఁడు మైందునకు సహోదరుఁ డనఁగా
వినుతికి నెక్కినద్వివిదుం, డనుప్లవగుఁడు నరకసఖుఁడ డతిదర్పితుఁ డై. 540

సీ. చెలికానిపగఁ దీర్పఁ దలఁచి కృష్ణుం డేలుపురములు జనపదంబులు దహించి

సరిదుపవనసరోవరములు గోరాడి మందలఁ గొందల మందఁ జేసి
ప్రాసాదములు ద్రొబ్బి పరిఖలు మాయించి చతురంగబలముల సమయఁ జేసి
పురుషుల సతులను భూధరగుహలలోఁ బెట్టి వాకిలి గట్టి బిట్టు నొంచి

తే. ఫలితతరువులఁ ద్రుంచి సాధుల నలంచి
కోట లగలించి పడుచుల నీట ముంచి
ధరణి నిబ్భంగిఁ బెక్కుబాధలఁ జలంబు
పఱఁగఁ జేయుచు నొకనాఁడు ప్లవగవరుఁడు. 541

క. చతురమృదుగీతరవ ము,న్నతి వీతెంచినఁ జెలంగి నగచరుఁ డారై
వతగిరికందరమున కా,యతగతిఁ జని యందు నెత్తమాడెడువానిన్. 542

చ. లలితవినీలవస్త్రుని విలాసవతీయుతుఁ జంద్రచంద్రికా
కలితమహోన్నతాంగు మణికాంచనదివ్యవిభూషణోన్నతున్
విలసితవారుణీసమదవిహ్వలలోచనుఁ గాంచె సీరని
ర్దళితరిపుక్షితీశనిజధాముని రాముని గామపాలునిన్. 543

సీ. కనుఁగొని తత్పురోగమభూమిరుహశాఖ లెక్కియూఁచుచుఁ జాల వెక్కిరించుఁ
గికురించుచును బండ్లిగిల్చి చూపుచు వెసఁ గొమ్మకొమ్మకు నుఱుకుచు నదల్చుఁ
దోఁక నూరక మేను సోఁకఁగ నులివెట్టు వెడవెడ నాలుక వెడలఁ బెట్టు
బరుల నఖంబుల గిరగిర గోఁకుచుఁ బోరిఁ బోరి ఫలములు గఱచి వైచు

తే. గోళ్లు తెగఁ గొర్కి యుమియును గుదము సూపు
బలసి మర్కటజాతి యిప్పగిదిఁ జూపఁ
గోపమున హలధరుఁ డొకగుండు వైవ
దానిఁ దప్పించుకొని ప్రల్లదమున నతని. 544

క. నగి యాసవకలశముఁ గొని, జగతీరుహశాఖ యెక్కి చాపలమున న
జ్జగతిపయి వైచెఁ దద్ఘట, మగలఁగ నది చూచి కోప మగ్గల మొదవన్. 545

వ. మఱియును. 546

క. సీరిని దనమనమున నొక, చీరికిఁ గైకొనక కదిసి చీరలు చింపన్
వారక దా భువిజనములఁ, గారించుట మాన్పఁ దలఁచి ఘనకుపితుం డై. 547

వ. ఇట్లు కోపోద్దీపితమానసుం డై కనుంగొని హలాయుధుం డప్పుడు. 548

చ. ముసలముఁ దీవ్రశాతహలమున్ ధరియించి సమస్తచేతన
గ్రసనమునాఁడు పొంగులయకాలునిభంగి నదల్చి నిల్వ వాఁ
డసదృశవిక్రమక్రమవిహార మెలర్ప సమీపభూజమున్
వెసఁ బెకలించి మస్తకము వ్రేసెఁ జలంబు బలంబు చొప్పడన్. 549

వ. ఇట్లు వ్రేయ బలుం డప్పుడు. 550

చ. ఉరవడి దండతాడితమహోరగుభంగిఁ గడంగి నీరసా

గరమున నేచి హేమకటకంబుల నొప్పు సునందనామభీ
కరముసలంబునన్ ద్వివిదుకంఠము వ్రేసినఁ బొల్చె వాఁడు జే
గుఱు గలకొండచందమునఁ గోయని యార్చి సురల్ నుతింపఁగన్. 551

మత్తకోకిలము. అంతవాఁ డొకయింత మూర్ఛిలి యంతలోఁ దెలివొంది దు
ర్దాంతభూరిభుజావిజృంభణుఁ డై మహీజము పూన్చి దై
త్యాంతకాగ్రజు వ్రేసె వ్రేసిన నాగ్రహంబున దాని నిం
తింత లై ధర రాలఁ జేసె నహీనవిక్రమశాలి యై. 552

క. మఱియును జల ముడుగక వెసఁ, దరుచరుఁ డొకతరువు వ్రేయఁ దాలాంకుం డా
తరువును దునిమిన వెండియుఁ, దొరఁగించెఁ గుజంబు లతఁడు దోడ్తోఁ దునుమన్.

క. ఆచందంబున వనచరుఁ, డేచి మహీరుహచయంబు లెల్లను హలిపై
వైచి యవి శూన్య మగుటయుఁ, జూచి శిలావృష్టిఁ గురిసె సుర లగ్గింపన్.

క. బలుఁ డపుడు తాలు దుము లై, యిల రాలఁగఁ జేసి యార్వ నే పుడుగక యా
వలిముఖుఁడు తాలసన్నిభ, ము లయిననిజబాహుదండముల నుగ్రుం డై. 555

క. వడిఁ బిడుగుఁబోనిపిడికిటఁ, బొడిచిన పడి వెడక బలుఁడు ముసలము హలమున్
విడిచి ప్లవంగుని మెడఁ గడు, వెడ వెడ బిగియించె గ్రుడ్లు వెలి కుఱుకంగన్.

క. వదనములఁ జెవుల రుధిరము, మెదడును దొరఁగంగ వాఁడు మేదినిమీఁదం
జడికిలఁ బడి యొకయింతయు, మెదలక మిడుకంగ లేక మృతిఁ బొందె నృపా.

తే. వానిపాటున కప్పుడు వనసమేత
మగుచు నాశైలరాజ మల్లల్ల నాడె
సురగణంబులు రాముపై సురభికుసుమ
వృష్టి గురియించి రతులసంతుష్టి మెఱసి. 558

వ. ఇవ్విధంబున భువనకంటకుం డైనదుష్టశాఖామృగేంద్రుని వసుంధరకుం బలిచేసి సకలజనంబులుఁ బరమానందకందళితహృదయారవిందు లై తన్ను నందింప నయ్యదునందనుండు నిజనగరంబున కరుగుదెంచె నని శుకుండు వెండియు నమ్మనుజపతి కి ట్లనియె. 559

బలరాముండు హస్తినాపురమును గంగలోఁ ద్రోయఁబూనుట

సీ. కోరి సుయోధనుకూఁతురు సర్వలక్షణములు గల్గి లక్షణ యనంగ
మహి నొప్పుకన్యకామణి వివాహంబునఁ జక్రహస్తునితనూజాతుఁ డైన
సాంబుఁడు బలసాహసమున నెత్తుక పోవఁ గౌరవుల్ వీక్షించి కడఁగి క్రొవ్వి
పడుచువాఁ డొకఁ డదె బాలికఁ గొనిపోవు చున్నాఁడు వైకొన కుఱ్ఱ మిగిలి

తే. యిట్టికార్యముఁ గయిముట్టి పట్టి తెచ్చి
జనులు వెఱఁ గందఁ జెఱపట్ట యునిచితేని
యదువులు మనల నేమి సేయంగఁ గలరొ

యనుచుఁ గురువృద్ధజనములయనుమతమున. 560

వ. ఇట్లు గడంగి యుద్ధసన్నద్ధు లై బలశౌర్యోపేతు లగుకర్ణశల్యభూరిశ్రవో[illegible]జ్ఞకేతుసుయోధనాధులు సమున్నతరథారూఢు లై కూడ నరిగిన వారలం గనుంగొని జాంబవతీనందనుండు మందస్మితవదనారవిందుం డగుచు సింగంబుభంగి గర్జించుచు మణిదీప్తం బైనచాపంబుఁ బూని నిల్చిన వారును సాంబు నదల్చి నిలు నిలు మని. 561

తే. చండకోదండముక్తనిశాతవిశిఖ, జాల మందంద పఱపి యాభీలముగను
నందనందననందనస్యందనంబు, ముంచి రచలేంద్రమును ముంచు మంచుపగిది.

వ. మఱియును. 563

శా. శౌర్యాటోపవిజృంభణంబుల సరోజాతాక్షుసూనున్ సురా
హార్యస్థైర్యుని మీఱ నేయ నతఁ డుద్యద్భూరిబాహాబలా
వార్యుం డై శితసాయకాలి నవి మాయం జేసినన్ దేవతా
తూర్యంబుల్ దివి మ్రోసె నంత నతఁ డస్తోకప్రతాపోన్నతిన్. 564

వ. ఇట్లు గడంగి బాణజాలంబులు పరఁగించి యందఱ కన్నిరూపు లై రథరథ్యసూతధ్వజపతాకాతపత్రంబులు చూర్ణంబులు గావించి విరథులం జేసి వారల మెయిమఱవు లఱువుళ్లు గావించి యొక్కొక్కనిఁ బెక్కు బాణంబుల నుచ్చిపోనేసిన వారలు శోణితదిగ్ధాంగు లై కుసుమితకింశుకంబులుంబోలె నుండి రంత.

ఉ. వార లనేకు లయ్యు బలవంతులు నయ్యు మహోగ్రసంగరో
దారపరాక్రమప్రకటదక్షులు నయ్యుఁ గుమారకున్ జగ
ద్వీరుని నొక్కనిం జెనకి ప్రేలును వంపఁగ లేక సిగ్గునం
గూరినచింత నొండొరులఁ గూడుచు విచ్చుచు వెచ్చ నూర్చుచున్. 566

వ. మగిడి సమరసన్నద్ధు లై సంరంభించి. 567

ఉ. అందఱు నొక్కపెట్ట దనుజాంతకనందనుఁ జుట్టు ముట్టి యం
దంద నిశాతసాయకచయంబుల ముంచి రథంబు నుగ్రలీ
లం దునుమాడి చాపము చలంబునఁ ద్రుంచి హయాలిఁ జంపి సూ
తుం దెగటార్చి యంత విరథుం డగుడున్ వెసఁ జొచ్చి పట్టినన్. 568

తే. బాలకుఁడు చేయునది లేక పట్టువడియెఁ
గౌరవులు దమమనములఁ గౌతుకంబు
లొలయ సాంబునిఁ గన్యకాయుక్తముగను
బురమునకుఁ దెచ్చి రతులవిభూతి మెఱసి. 569

వ. అంత ద్వారకానగరంబున. 570

ఉ. జాంబవతేయువార్త యదుజాతులు నారదయోగిచే సమ
స్తంబును విన్నవా రగుచు సంగరకౌతుక ముప్పతిల్లఁ జి

త్తంబులఁ గౌరవాన్వయకదంబము నొక్కట నుక్కడంచుకో
పంబున నుగ్రసేనజనపాలునకున్ జ్ఞ నసూనసైన్యముల్. 571

తే. కూడి నడవంగఁ గని వారితోడ బలుఁడు
ధార్తరాష్ట్రులు మనకు నెంతయును డాసి
నట్టిబంధులు వారిపై నిట్టియలుక
నెత్తి చను చుంట యిది నీతియే తలంప. 572

వ. అని వారల వారించి తత్క్షణంబ బంధుప్రియుం డైనబలరాముం డనలార్కసంకాశం బగుకాంచనరథం బెక్కి యనురక్తు లైనభూసురులు నుద్ధవాదికుల వృద్ధులును సేవింపం గరిపురంబునకుం జని తత్పురోపకంఠవనంబున సురభికుసుమఫలభరితతరుచ్ఛాయావిరచితచంద్రకాంతశిలాతలంబునందు వసియించి మహితగ్రహమధ్యగతుండై నపూర్ణచంద్రు ననుకరించి యుండె నంతఁ గార్యబోధనంబు సేయుటకై కౌరవులకడకుఁ బ్రబుద్ధుం డైనయుద్ధవునిం బనిచినం జని యతం డాంబికేయధనురాచార్యాపగాతనూభవసుయోధనులకుం బ్రణమిల్లి వారిచేత నభినందితుం డై యి ట్లనియె. 573

సీ. భూరియశోధనులార తాలాంకుండు సనుదెంచి నగరోపవనమునందు
నున్నవాఁ డనిన వా రుత్సాహమున బలుఁ బొడగనువేడుక బుద్ధిఁ దోఁపఁ
దనరారుకానికల్ గొని చని యర్ఘ్యపాద్యాదిసత్కృతులు నెయ్యమునఁ జేసి
ధేనువు నిచ్చి సమ్మానించి యందఱు నందంద వందనం బాచరించి

తే. యుచితభంగిని నచటఁ గూర్చున్నయెడను
గుశలమే మీకు మాకును గుశల మనుచుఁ
బలికి రాముఁడు కురునరపాలుఁ జూచి
యచటిజనములు వినఁగ నిట్లనియెఁ దెలియ. 574

ఉ. మానరనాథునాజ్ఞ నిజమస్తములన్ ధరియించి కౌరవుల్
మానుగఁ జేయు టొప్పగుఁ గుమారకు నొక్కనిఁ బెక్కుయోధుల్
పూనినలావుమై నెదిరి పోర జయించుట మీఁదితప్పు త
త్పైఁ బనను గాచె బాంధవహితాత్మకుఁ డై మనుజాధినాథుఁడున్. 575

క. అనుమాటలు విని కౌరవ, జననాయకుఁ డాత్మ నలిగి చాలుఁ బురే యే
మనఁ గలదు కాలగతి చ, క్కనగాలం దొడుగుపాదుకలు దల కెక్కెన్. 576

ఆ. మనము బంధువరుస మన్నించుమన్ననఁ, గాదె రాజ్యభోగగరిమఁ బొదలి
వసుధఁ బేరు గలిగి వాసికి నెక్కుటఁ, దమకు ననుభవింపఁ దగనియట్టి. 577

వ. సితచ్ఛత్త్రచామరశంఖకిరీటచిత్రశయ్యాసౌధసింహాసనంబులు గైకొంట మన మందె మేలంబునం గాదె యిట్టిచో సరివారునుం బోలె నూరక గర్వించుయదుకులులతోడిసంబంధసఖ్యంబులు సాలుఁ బాములకుఁ బాలు వోసి పెంచిన

విషంబు దప్పునే మమ్ముం దఱుపంపు సేయ మనుట సిగ్గులేకుంటఁ గాదె యదియు నుం గాక దివ్యాస్త్రకోవిదు లైనగాంగేయ ద్రోణ కర్ణ కృపాది యోధులకు లోఁబడ్డవానిని మహేంద్రునకైనను విడిపింప వచ్చునే యహహా వృథాజల్పంబుల కేమిపని యని దుర్భాష లాడుచు దిగ్గన లేచి నిజమందిరంబునకుం జనిరి యప్పుడు హలాయుధుం డమ్మాటల కదిరిపడి. 578

ఉ. కౌరవుఁ డాడి పోయినయగౌరవభాషల కాత్మఁ గిన్కదై
వాఱఁగ నుల్లసత్ప్రళయభానునికైవడి మండి చండరో
షారుణితాంబకుం డగుచు యాదవవృద్ధులఁ జూచి పల్కెఁ బెం
పారిన రాజ్యవైభవమదాంధులమాటలు మీరు వింటిరే. 579

తే. శ్రీమదాంధులు సామంబుచేతఁ జక్కఁ
బడుదురే యెందు బోయఁడు పసులఁ దోలు
పగిది నుగ్రభుజావిజృంభణసమగ్ర
సుమహితాటోప మనిలోనఁ జూప కున్న. 580

క. కౌరవుల సమయఁజేయ నుదారత యదువీరవరులు దామోదరుఁడుఁ
రా రావల దని యచ్చట, వారించితిఁ గాదె బంధువత్సలయుక్తిన్. 581

వ. అదియునుం గాక. 582

సీ. ఏదేవుభృత్యులై యింద్రాదిదిక్పాలవరులు భజింతురు వరుసతోడ
నేదేవుమందిరం బేపారు దేవతాతరుసభావిభవసుందరతఁ జెంది
యేదేవుపదయుగం బేప్రొద్దు సేవించు నఖిలజగన్మాత యైనలక్ష్మి
యేదేవుచారుసమిద్ధకళాంశసంభవులము పద్మజభవులు నేను

తే. నట్టిదేవుండు దుష్టసంహారకుండు, హరి ముకుందుఁడు పంపుసేయంగ నొప్పు
నుగ్రసేనుని రాజ్యసమగ్రగరిమ, యంతయును దార యిచ్చినదఁట తలంప.

చ. అదియును గాక యెవ్వనిపదాంబుజచారురజోవితాన మా
త్రిదివవరాదిదిక్పతికిరీటములందు నలంకరించు భూ
విదితపుఁదీర్థముం గడుఁ బవిత్రము సేయును నట్టికృష్ణుచేఁ
బొదలినరాజ్యచిహ్నములఁ బొందఁగ రాదఁట యేమిచోద్యమో. 584

క. తామఁట తలఁపం దల లఁట, యే మఁట పాదుకల మఁట గణింపఁగ రాజ్య
శ్రీమదమున ని ట్లాడిన, యీమనుజాధమునిమాట కే మన వచ్చున్. 585

వ. అని సక్రోధమానసుం డై యప్పుడు. 586

క. ధారుణి నిటమీఁదట ని, ష్కౌరవముగఁ జేయ కున్నఁ గా దని యుగ్రా
కారుం డై బలభద్రుఁడు, సీరము వెసఁ బూన్చి లావుఁ జేవయు నెసఁగన్. 587

వ. ఇట్లు పూన్చి కౌరవరాజధాని యైనకరినగరంబుకడతల హలాగ్రంబును జొనిపి యప్పుటభేదనవిస్తారం బగుగడ్డ భుజాగర్వదుర్వారుం డై పెకలించి త్రిగిచి

గంగాప్రవాహంబునం బడఁద్రోయ గమకించిన నప్పుడు మహాజల మధ్యవిలో
లం బగునావచందంబున నన్నగరంబు వడవడ వడంకుచు గోపురవప్రప్రాకార
సౌధాట్టాలకతోరణధ్వజద్వారకవాటకుడ్యవీథీయుతంబుగా నొడ్డగెడ వైనఁ
బౌరజనంబులు పుడమి నడుగు లిడంగ రాక తడంబడుచు నార్తులై కుయ్యిడు
చుండి రట్టియెడ నమ్మహోత్పాతంబులు గనుంగొని తాలాంకుండు గినుక వొడమి
కావించినయుపద్రవంబుగా నెఱింగి దానికిఁ బ్రతీకారంబు లేమిని గళవళంబున
భయాకులమానసులై పుత్త్రమిత్త్రకళత్త్రబంధుభృత్యపౌరజనసమేతంబుగా భీష్మ
దుర్యోధనాదికౌరవులు వేగంబున నతనిచరణంబుల శరణంబుగాఁ దలంచి
సాంబునిం గన్యకాయుక్తంబుగా ననేకమణిమయభూషణాంబరజాలంబులతోఁ
గొనివచ్చి దండప్రణామంబు లాచరించి కరకమలంబులు మొగిడ్చి యి ట్లనిరి.

క. రామ సమంచితముక్తా, దామ యశోగికామ ఘనసుధాధామ రుచి
స్తోమ జయసీమ జగదభి, రామ గుణోద్దామ నిఖిలరాజలలామా. 589

క. నీమహిమ యెఱిఁగి పొగడఁగ, నేమెంతటివార మఖిలనేతవు త్రిజగ
త్క్షేమంకరుఁడవు సుమతివి, తామసులము మమ్ముఁ గావఁ దగు హలపాణీ. 590

క. భూచక్ర మెల్లఁ దాల్చిన, యాచక్రీశ్వరుఁడు దావకాంశుఁడు బలదే
వాచక్రికి నగ్రజుఁడవు, నీచక్రియ లుడుపఁ జెల్లు నీకు జితారీ. 591

క. రక్షింపుము రక్షింపు ము,పేక్షింపక నమితనిఖిలబృందారక ఘో
రక్షణదాచరవిమనిట, లాక్షు భయాతురుల మమ్ము నరయు మనంతా. 592

వ. మఱియును దేవా యీసచరాచరంబు లయినజగంబుల నీలీలావినోదంబులం జేసి
దుష్టజనమర్దనంబును శిష్టజనరక్షణంబునుం జేయుచు జగదుత్పత్తిస్థితిలయహేతు
వైననీకు నమస్కరింతు మని వెండియు ని ట్లనిరి. 593

తే. అవ్యయుండవు సర్వభూతాత్మకుడవు, సర్వశక్తిధరుండవు శాశ్వతుఁడవు
విశ్వకరుఁడవు గురుఁడవు విమలమూర్తి, వైననిన్ను నుతింప బ్రహ్మకును దరమె

చ. అని వినుతించినం బ్రముదితాత్మకుఁ డై హలపాణి వారలం
గనుఁగొని యోడ కోడకుఁడు కార్యగతిం దగి లిట్లు మీరు సే
సినయవినీతిచేత నిటు నేసితి నింక భయంబు దక్కుఁడొం
డనిన సుయోధనుండు వినయంబున నల్లునిఁ గూతునుం దగన్. 595

క. అనుపుచు నరణము దాఁకీ, జనముల వేయింటి లక్షసైంధవములఁ దా
నినుమిడియేనుంగులఁ గాం,చనరథముల నాఱువేల సమ్మతి నిచ్చెన్. 596

వ. ఇట్లిచ్చి యనిచిన బలభద్రుండు గొడుకునుం గోడలిం దోడ్కొనుచుఁ బరమా
నందంబు నొందుచు నక్కడక్కడిజనంబులు పదివేలవిధంబులం బొగడ నిజపురం
బున కరిగి యచ్చట యాదవులతోడఁ దాఁ గరిపురంబునకుం బోయినవిధంబును
వార లాడినదురాలాపంబులును దా నందులకై యొనర్చినప్రతీకారంబును

నెఱింగించి సుఖం బుండె వారణపురంబు నేఁడును దక్షిణం బెగసి యుత్త
భాగం బొకించుక గంగకై క్రుంగి బలభద్రునిమాహాత్మ్యంబుఁ దెలుపు చుం
దని యమ్మహాత్ముని భుజవీర్యం బవార్యం బని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు ప
క్షిన్నరేంద్రున కిట్లనియె. ౫

షోడశసహస్రస్త్రీసంగతుం డైనశ్రీకృష్ణునిమహిమ నారదుం డరయుట

చ. నరవర యొక్కనాఁడు విను నారదసంయమి మాధవుండు దా
నరకునిఁ ద్రుంచి వానిభవనంబున నున్నపదాఱువేలసుం
దరులను నొక్కమాటు ప్రమదంబున నందఱ కన్నిరూపులై
పరిణయ మయ్యె నా విని శుభస్థితిఁ దద్విభవంబుఁ జూడఁగన్. ౫

వ. ఇట్లు దలంచి కృష్ణపరిపాలితం బయినద్వారకానగరంబు డాయం జని ముందట

సీ. శుక[illegible]రికాశిఖిపికకూజితప్రసవాంచితోద్యానవనౌఘములను
గలహంససారసకైరవకమలకహ్లారశోభితకమలాకరములఁ
గలమాదిసస్యసంకులవరక్షేత్రభూరిలసన్నదీతీరములను
గిరిసానుపతితనిర్ఝరకణసందోహసంతతహేమంతసమయములను
తే. గమలసంభవకాంచనకారరచిత, చిరతరైశ్వర్యనగరలక్ష్మీకరాబ్జ
ఘటితనవరత్నమయహేమకటక మనఁగ, సొబగుమీఱినకోటయుఁ జూచె మౌని.

వ. మఱియును సముత్తుంగమణిసౌధగవాక్షరంధ్రనిర్గతనీరంధ్రఘనసారచందనాగర
ధూపధూమపటలవిలోకనసంజనితపయోధరాభిశంకాంగీకృత తాండవకేళీవిలో
లపురకామినీజనోపలాలితనీలకంఠసముదయంబును జంద్రకాంతమణిస్ఫటికస్తంభ
సంభృతమరకతపద్మరాగఘటితనవరత్నకాంచనప్రాసాదశిఖరాగ్రవిన్యస్త బహు
సూర్యవిభ్రమకృదంచిత శాతకుంభకుంభనిచయంబును సమస్తవస్తువిస్తారసమర్పి
తవైశ్యాగారవీథీవేదికాకలితంబును మహితాతపనివారణతరళవిచిత్ర కేతనా
ద్ధమయూరశింజినీనినదపూరితాశాంతరిక్షంబును సరోజనాభపూతనాచేతనా
హారాది నూతన విజయ సందేశలిఖితస్వర్ణవర్ణావళీ విభాసిత గోపురమణివిటం
ప్రదేశంబును యాదవేంద్రదర్శనోత్సవాహూయమాన సమాగత నానాదేశా
ధీశభూరివారణ దానజలప్రభూతపంకనిరసనైకతాగతజనసమ్మర్ద కరకంకణకణ
వికీర్యమాణరజగపుంజంబును వినూత్నరత్నమయమంగళరంగవల్లీవిరాజిత ప్రతి
గృహప్రాంగణంబును కుంకుమసలిలసిక్తవిపణిమార్గంబును వందిమాగధసంగీత
మంగళారావవిలసితంబును భేరీమృదంగకాహళశంఖతూర్యరవాధరీకృతసాగర
ఘోషంబును నై యమరావతీపురంబునుంబోలె వసుదేవనందనివాసం బై
యనలపుటభేదనంబునుంబోలెఁ గృష్ణమార్గసంచారభూతం బై సంయమనీనామ
నగరంబునుంబోలె హరితనూభవాభిరామం బై నైరృతినిలయంబునుం బోలెఁ
బుణ్యజనాకీర్ణం బై వరుణనివాసంబునుంబోలెఁ గోత్రరక్షణభువనప్రశస్తం బై

ప్రభంజనపట్టణంబునుంబోలె మహాబలసమృద్ధంబై యలకాపురంబునుంబోలె ముకుంద వరశంఖమకరాంకకలితం బయి రజతాచలంబునుంబోలె నుగ్రసేనాధిపార్శ్వాలంకృతం బయి నిగమంబునుంబోలె వివిధవర్ణక్రమవిధ్యుక్తసంచారం బయి గ్రహమండలంబునుం బోలె గురుబుధకవిరాజమిత్రవిరాజితం బయి సంతతకల్యాణవేదియుంబోలె వైవాహికోపేతం బై బలిదానవకరతలంబునుం బోలె సంతతదానవారియుక్తం బై యొప్పునప్పురంబు ప్రవేశించి యందు విశ్వకర్మనిర్మితం బైనయంతఃపురంబున నుండుషోడశసహస్రహర్మ్యంబులందు. 601

సీ. పటికంపుఁగంబముల్ పవడంపుఁబట్టెను మరకతరచితముల్ మదిర లమర
వైడూర్యమణిగణవలభులఁ బద్మరాగంబుల మొగడులకాంతు లొలయ
సజ్జాతివజ్రలసజ్జాలరుచులతో భాసిల్లు నీలసోపానములును
గరుడపచ్చలవిటంకములును ఘనరుచి వెలసినశశికాంతవేదికలును

తే. వఱలు మౌక్తికఘటితకవాటములును, బ్రవిమలస్వర్ణమయసాలభంజికలును
మించుకలరవ మెసఁగఁ గ్రీడించుమిథున, లీల నొప్పుకపోతపాలికలుఁ గలిగి. 602

తే. చేటికానీకపదతులాకోటిమధుర, నినదభరిత మై రుచిరమాణిక్యదీప
మాలికయుఁ గల్గి చూపట్టుఁ గ్రాలు నొక్క, జలజలోచననిజసౌధతలమునందు.

తే. కనక కంకణఝణఝణత్కారకలిత, చంద్రబింబాననాహస్తజలజఘటిత
చామరోద్ధూతమారుతచలితచికుర, పల్లవునిఁ గృష్ణు వల్లవీపల్లవునిని. 604

వ. మఱియు హాటకనిష్కంబు లఱ్ఱులందు వెలుంగొందఁ గంచుకంబులు శిరోవేష్టనంబులుఁ గనకకుండలంబులు ధరించి సంచరించుకంచుకులును సమానవయోరూపగుణవిలాసవిభ్రమకలిత లయిన విలాసినీసహస్రంబులును గొలువం గొలు వున్నయప్పద్మలోచనం గాంచన సింహాసనాసీనుం గాంచె నప్పుండరీకాక్షుండును నారదుం జూచి ప్రత్యుత్థానంబు నేసి యప్పుడు. 605

క. మునివరుపాదాంబుజములు, దనచారుకిరీటమణివితానము సోఁకన్
వినమితుఁ డై నిజసింహా, సనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి సద్వినయమునన్. 606

క. తనపాదకమలతీర్థం, బున లోకములం బవిత్రముగఁ జేయుపురా
తనమౌని లోకగురుఁ డ, మ్మునిపదతీర్థంబు మస్తమున ధరియించెన్. 607

వ. ఇట్లు బ్రహ్మణ్యదేవుండును నరసఖుండును నైననారాయణుం డశేషతీర్థోపమానం బయినమునీంద్రపాదతీర్థంబు ధరియించినవాఁ డయి సుధాసారంబులైన మితభాషణంబుల నారదున కి ట్లనియె. 608

క. ఏపని పంచినఁ జేయుదుఁ, దాపసవర యనుడు నతఁడు దామోదర చి
ద్రూపక భవదవతార, వ్యాపారము దుష్టనిగ్రహార్థము గాదే. 609

తే. అఖిలలోకైకపతివి దయార్ద్రమతివి, విశ్వసంరక్షకుండవు శాశ్వతుఁడవు
వెలయ నేపనియైనఁ గావింతు ననుట, యార్తబంధుండ విది నీకు నద్భుతంబె.

తే. అబ్జసంభవహరదేవతార్చనీయ, భూరిసంసారసాగరోత్తారణంబు
నవ్యయానందమోక్షదాయకము నైన, నీపదధ్యానమాత్మలో నిలువ నీవె. 611

వ. అని యభ్యర్థించి యద్దేవునివలనం బ్రసన్నత వడసి తన్మందిరంబు వెడలి మునివరుం డమ్మహాత్ముని యోగమాయాప్రభావంబు దెలియం గోరి వేఱొకచంద్రబింబాననాగేహంబునకుం జని యందు నెత్తమాడుచున్న పురుషోత్తము నుద్ధవయుతుం గని యద్భుతంబు నొందుచు నతనిచేత సత్కృతుం డై యచ్చోటు వాసి చని. 612

క. మునివరుఁడు గాంచె నొండొక, వనజాయతనేత్రనిజనివాసంబున నం
దనయుతు జిష్ణు సహిష్ణున్, వినుతగుణాలంకరిష్ణు విష్ణుం గృష్ణున్. 613

క. నారదుఁ డట చని కనె నొక, వారిజముఖియింట నున్నవాని మురారిన్
హారిన్ దానవకులసం, హారిన్ గమలాకుచోపవిహారిన్ శౌరిన్. 614

వ. ఇట్లు కనుంగొనుచుం జనుచుండ నొక్కయెడ నమ్మునీంద్రునకు ముకుందుండు ప్రత్యుత్థానంబుచేసి మునీంద్రా సంపూర్ణకాము లయిన మిమ్ము నపూర్ణకాముల మైన మేమేమిటఁ బరితృప్తి నొందఁ జేయం గలవారము భవదీయదర్శనంబున నిఖిలశోభనంబుల నందెద మని ప్రియపూర్వకంబుగాఁ బలికిన నానందనందనుమాటలకు నానందకందళితహృదయారవిందుండును మందస్మితసుందరవదనారవిందుండును నగుచు నారదుండు వెండియుఁ జని చని. 615

క. అనఘాత్ముఁడు గనుఁగొనె నొక, వనితామణిమందిరమున వరకేళీసం
జనితానందుని ననిమిష, వినమితచరణారుణారవిందు ముకుందున్. 616

క. పరమేష్ఠిసుతుఁడు గనె నొక, తరుణీభవనంబునందుఁ దను దాన మనోం
బురుహమునఁ దలంచుచుండెడి, నరకాసురదమనశూరు నందకుమారున్. 617

వ. మఱియునుం జని చని. 617

సీ. ఒకచోట నుచితసంధ్యోపాసనాసక్తు నొకచోటఁ బౌరాణికోక్తికలితు
నొకచోటఁ బంచయజ్ఞోచితకర్మని నొకచోట నమృతోపయోగలోలు
నొకచోట మజ్జనోద్యోగానుషక్తుని నొకచోట దివ్యభూషోజ్జ్వలాంగు
నొకచోట ధేనుదానోత్కలితాత్ముని నొకచోట నిజసుతప్రకరయుక్తు

తే. నొక్కచోటను సంగీతయుక్తచిత్తు, నొక్కచోటను జలకేళియుతవిహారు
నొక్కచోటను సన్మంచకోపయుక్తు, నొక్కచోటను బలభద్రయుక్తచరితు. 619

వ. మఱియును. 620

సీ. సకలార్థసంవేది యొకయింటిలోపలఁ జెలితోడ ముచ్చటల్ సెప్పుచుండు
విపులయశోనిధి వేఱొకయింటిలో సరసిజాననఁ గూడి సరస మాడుఁ
బుండరీకదళాక్షుఁ డొండొకయింటిలోఁ దరుణికి హారవల్లరులు గ్రుచ్చుఁ
గరుణాపయోనిధి మఱియొకయింటిలోఁ జెలిగూడి విడియము సేయుచుండు

ఆ. వికచకమలనయనుఁ డొకయింటిలో నవ్వుఁ
బ్రవిమలాత్ముఁ డొకటఁ బాడుచుండు
యోగిజనవిధేయుఁ డొకయింట సుఖగోష్ఠి
సలుపు ననఘుఁ డొకటఁ జెలఁగుచుండు. 621

వ. ఇట్లు సూచుచుం జని చని 622

క. చతురాననందనుఁ డంచితమతిఁ జని కాంచె నొక్క చెలిగేహమునన్
గ్రతుకర్మాచరణుని స్వాశ్రితభయహారణుని సురేంద్రసేవితచరణున్. 623

క. వృత్రారినుతునిఁ బరమపవిత్రుని నారదుఁడు గాంచె వేఱొకయింటం
బుత్రకపౌత్రకదుహితృకళత్రసమేతుని ననంతు లక్షణవంతున్. 624

క. సుందర మగునొకసుందరి, మందిరమునఁ బద్మభవకుమారుఁడు గాంచెన్
నందితనందున్ సుజనా, నందున్ గోవిందు నతసనందు ముకుందున్. 625

క. జలజభవసుతుఁడు గనె నొక, నలినాక్షీనివాసమందు నతభద్రేభున్
జలదాభున్ గతలోభు, న్నలకాళిజితద్విరేఫు నంబుజనాభున్. 626

మ. ఒకయింటం గజవాజిరోహకుఁడునై యొక్కింట భుంజానుఁడై
సకలాత్ముండు పరుండు షోడశసహస్రస్త్రీనివాసంబులం
దొకఁడే కోటింటను దప్పకుండ నిజమాయోత్సాహుఁడై యుండ న
య్యకలంకున్ వరదున్ మహాపురుషు బ్రహ్మణ్యున్ నతాబ్జాసనున్. 627

క. అశ్లోకచరితు నమితస, మస్తసుధాహారు వేదమస్తకతలవి
న్యస్తపదాంబుజయుగళు న, పాస్తశ్రితనిఖిలపాపుఁ బరము ననంతున్. 628

ఆ. పరమభాగవతుఁడు పరమేష్ఠితనయుండు, మనుజలీలఁ జెంది మహితసౌఖ్య
చిత్తుఁడైనయాహృషీకేశుయోగమా,యాప్రభావమునకు నాత్మ నలరి. 629

క. మాయురె హరిహరి వరద య,మేయగుణా యనుచు నాత్మ మెచ్చి మునీంద్రుం
డాయదునాయకు సుజనవి,ధేయుని నిట్లనియె దేవ త్రిజగములందున్. 630

క. నీమాయఁ దెలియువారలె, తామరసాసనసురేంద్రతాపసులైనన్
ధీమంతులు నీభక్తిసు, ధామాధుర్యమునఁ బొదలుధన్యులు దక్కన్. 631

క. అని హర్షించుచు నీక నేఁ, బనివినియెద నిఖిలలోకపావనమును స
జ్జనహితము నైననీకీ, ర్తన మఖిలజగంబులందుఁ దగ నెఱిఁగింతున్. 632

క. అని తద్వచనసుధాసే,చనమున ముదితాత్ముఁ డగుచు సంయమి చిత్తం
బునఁ దన్మూర్తిం దగ నిడు,కొని చనియెను హరినుతైకకోవిదుఁ డగుచున్. 633

క. ఈపగిది లోకహితమతి, నాపరమేశ్వరుఁడు మానవాకృతిఁ ద్రిజగ
ద్దీపితచారిత్రుఁడు బహు, రూపములం బొందె సుందరుల నరనాథా. 634

చ. అని హరి యిట్లు షోడశసహస్రవధూమణులం బ్రియంబునన్
మనసిజకేళిఁ దేల్చినయమానుషలీల సమగ్రభక్తితో

వినినఁ బఠించినం గలుగు విష్ణుపదాంబుజభక్తియున్ మహా
ధనపశుపుత్రమిత్రవనితాముఖసౌఖ్యములున్ నరేశ్వరా. 635

వ. అని చెప్పి యప్పారాశర్యనందనుం డభిమన్యునందనున కిట్లనియె. నా నిశావసానంబునఁ బద్మబాంధవాగమనంబును గమలినీలోకంబునకు మును కలుగ నెఱింగించు చందంబునం గలహంససారసరథాంగముఖజలవిహంగంబులరవంబులు సెలంగ నరుణోదయంబున మంగళపాఠకసంగీతమృదుమధురగాననినదంబును లలితమృదంగవీణావేణునినాదంబును వీతేర మేలుకని తనచిత్తంబునఁ జిదానందమయుం బరమాత్ము నవ్యయు నవికారు నద్వితీయు నజితు ననంతు నచ్యుతు నమేయు నాఢ్యు నాద్యంతవిహీనుఁ బరమబ్రహ్మంబు నైనతన్నుం దా నొక్కింత చింతించి యనంతరంబ విరోధిరాజన్యనయనకల్హారంబులు ముకుళింప భక్తజననయనకమలంబులు వికసింప నిరస్తనిఖిలదోషాంధకారుం డైన గోవిందుండు మొగిచినలోచనసరోజంబులు వికసింపం జేయుచుఁ దల్పంబు డిగ్గి చనుదెంచి యంత. 636

సీ. మలయజకర్పూరమహితవాసితహేమకలశోదకంబుల జలక మాడి
నవ్యలసన్మృదుదివ్యవస్త్రంబులు వల నొప్ప రింగులువాఱఁ గట్టి
మకరకుండలహారమంజీరకేయూరవలయాదిభూషణావలులు దాల్చి
ఘనసారకస్తూరికాహారిచందనమిళితపంకము మేన నలర నలఁది

తే. మహితసౌరభనవకుసుమములు దుఱిమి
పొసఁగ రూపైనశృంగారరస మనంగ
మూర్తిఁ గైకొన్నకరుణాసముద్ర మనఁగ
రమణ నొప్పుచు లలితదర్పణము చూచి. 637

తే. కడఁగి సారథి దెచ్చినకనకరథము, సత్యకసుతప్రియోద్ధవసహితుఁ డగుచు
నెక్కి నిజకాంతి దిక్కులఁ బిక్కటిల్లఁ, బూర్వగిరిఁ దోఁచుభానునిఁబోలి వెలిఁగె.

సీ. అభినవనిజమూర్తి యంతఃపురాంగనానయనాబ్జములకు నానంద మొసఁగ
సలలితముఖచంద్రచంద్రికాతతి పౌరజనచకోరముల కుత్సవము సేయ
మహనీయకాంచనమణిమయభూషణదీప్తులు దిక్కులఁ దేజరిల్ల
నల్లనల్లన వచ్చి యరదంబు వెస డిగ్గి హలకులిశాంకుశజలజకలశ

తే. లలితరేఖలు ధరణి నలంకరింప, నుద్ధవునికరతల మూని యొయ్య నడచి
మహితగతిదేవతాసభామధ్యమునను, రుచిరసింహాసనమునఁ గూర్చుండె నెలమి.

చ. అతివిభవంబునం దనరి యాత్మతనుద్యుతి తేజరిల్లఁగా
హితులు పురోహితుల్ వసుమతీశులు మిత్రులు బాంధవుల్
సుతులును మాగధుల్ కవులు సూతులు మంత్రులు భృత్యులున్ శుభ
స్థితిఁ గొలువంగ నొప్పె నుడుసేవితుఁ డైనసుధాంశుఁడో యనన్. 640

క. కరుణార్ద్రదృష్టిఁ బ్రజలం, బరిరక్షించుచు వివేకభావకళాచా
తురి మెఱసి యిష్టగోష్ఠిం, బరమానందమున రాజ్యభారకుఁ డగుచున్. 641

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రతిదివసంబును నుండునవసరంబున నొక్కనాఁ డపూర్వదర్శనుం డైనభూసురుం డొక్కరుండు సనుదెంచి సభామధ్యంబునం గొలు వున్న ముకుందునిం బొడగని దండప్రణామం బాచరించి వినయంబునఁ గరంబులు మొగిచి యి ట్లనియె. 642

క. కంజవిలోచన దానవ, భంజన యోగీంద్రవినుతభావలసద్భో
ధాంజన దీప్తినిదర్శన, రంజితశుభమూర్తి కృష్ణ రాజీవాక్షా. 643

తే. అవధరింపు జరాసంధుఁ డతులబలుఁడు, దనకు మ్రొక్కనిధారుణీధవుల నెల్ల
వెదకి తెప్పించి యిరువదివేల నాఁకఁ, బెట్టినాఁడు గిరివ్రజపట్టణమున. 644

తే. వారు పుత్తేరవచ్చినవాఁడ నేను, నరవరోత్తమ నృపులవిన్నపము గాఁగ
విన్నవించెద నామాట వినిన మీఁద, ననఘ నీదయ వారిభాగ్యంబుకొలఁది.

వ. అని ధరాధిపులవిన్నపంబుగా ని ట్లనియె. 646

ఉ. వారిజనాభ భక్తజనవత్సల దుష్టమదాసురేంద్రసం
హార సరోరుహాసనపురారి ముఖామరవంద్య పాదపం
కేరుహ సర్వలోకపరికీర్తితదివ్యమహాప్రభావసం
సారవిదూర నందతనుజాత రమాహృదయేశ మాధవా. 647

ఆ. ఆర్తజనుల మమ్ము నరసి రక్షింపు మ, హాత్మ భక్తజనభయాపహరణ
నిన్ను మది నుతించి నీకు మ్రొక్కెదము నీ,చరణయుగము మాకు శరణ మనఘ.

క. బలియుర దండింపఁగ దు,ర్బలులను రక్షింప జగతిపై నిజలీలా
కలితుఁడ వై యుగయుగమున, నలవడ నుదయింతు గాదె యభవ యనంతా.

క. నీమదిఁ దోఁపనియర్థం, బీమేదినియందుఁ గలదె యీశ్వర భక్త
స్తోమసురభూజ త్రిజగ, త్క్షేమంకర దీనరక్షసేయు మురారీ. 650

క. నీపంపు సేమ కుండఁగ, నాపద్మభవాదిసురులకైనను వశమే
శ్రీపతిశరణాగతులం, జేపట్టి నిరోధ ముడుగఁ జేయుము కృష్ణా. 651

క. అభవుఁడ వయ్యును జగతిం, బ్రభవించుట లీల గాక భవ మందుటయే
ప్రభువులకుం బ్రభుఁడవు మము, సభయాత్ముల నరసి కావఁ జను నార్తిహరా.

క. కదనమున నీభుజావలి, కెదిరింపఁగ లేక పాఱెఁడే విక్రమసం
పద సెడఁగ జరాసంధుఁడు, పదునెనిమిదిమార్లు ధరణిపాలురు నవ్వన్. 653

వ. ఇట్లు తనపడినబన్నములం దలంపక సింహంబు సమదదంతావళంబుల నరికట్టి కావరించుచందంబున మమ్ముం జెఱపట్టి బాధించు చున్నయప్పాపాత్ముని మర్దించి కారాగృహబద్ధుల మగుమానిర్బంధంబులు వాపి సుతదారమిత్రవర్గంబులం గూర్చి యనన్యశరణ్యుల మై నమమ్ము రక్షింపు మని విన్నవించిరని బ్రాహ్మణుండు

విన్నపంబు సేయుసమయంబున. 654

నారదుండు శ్రీకృష్ణునితో ధర్మజురాజసూయము సెఱవేర్పు మని చెప్పుట

సీ. శారదచంద్రికాసారంగరుచితోడ జడముడికెంపు చేఁ జఱవి నవ్వ
శరదంబుదావృతసౌదామనీలతాశోభఁ గాంచనకటిసూత్ర మలర
లలితపూర్ణేందుమండలకలంకముగతి మృదుమృగాజినరుచి మించుఁ జూపఁ
గల్పశాఖాగ్రసంగతపుష్పగుచ్ఛంబులీలఁ గేలను నక్షమాల యమర

తే. భూరిపుణ్యనదీతోయపూరణమునఁ, దగుకమండలు వామహస్తమునఁ దనర
వెల్లజన్నిద మెఱుత శోభిల్ల వచ్చె, నారదుండు వివేకవిశారదుండు. 655

క. చనుదెంచె నట్లు ముని నిజ, తనుకాంతుల నఖిలదిగ్వితానము వెలుఁగన్
వనజాప్తుఁ బోలి యయ్యెదు, జనములుఁ గృష్ణుండు లేచి సంప్రీతిమెయిన్. 656

క. వినయమున మ్రొక్కి కనకా, సనమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి సముచితవివిధా
ర్చనములఁ దనిపి మురాంతకుఁ, డనియెన్ వినయంబు దోఁప నమ్మునితోడన్. 657

తే. ఇప్పు డెందుండి వచ్చితి విందులకును, నఖిలలోకైకసంచారి వగుటఁజేసి
నీయెఱుంగనియర్థంబు నిఖిలమందు, నరయ లేదండ్రు మి మ్మొకఁడడుగవలయు.

తే. పాండునందను లిప్పు డేపగిది నెచట
నున్నవారలొ యొఱిఁగింపు మన్న మాని
కరసరోజాతములు మోడ్చి కడఁకతోడఁ
బలికెఁ గమలాక్షుఁ జూచి సద్భక్తి మెఱసి. 659

వ. దేవా విశ్వనిర్మాణకర్త వై మాయి వై సకలకార్యోత్పాదనాదిశక్తియుక్తుండ వై పావకుండు దారువులందు నంతర్హితప్రకాశుం డై యున్నచందంబున వర్తించు చున్ననీదురత్యయం బయినమాయాశతంబులఁ బెక్కుమాఱులు పొడగంటి నదియు నాకు నద్భుతంబుగా దదియునుం గాక నీ సంకల్పంబున జగం బుద్భవం బై భవత్పరతంత్రంబు నగు నట్టినీ కిష్టం బైనవస్తువు సాధుతరంబుగాఁ దెలియ నెవ్వండు సమర్థుం డేపదార్థంబు ప్రమాణమూలంబునం దోఁచునదియు ను లోకవిచక్షణుండ వైననీదురూపంబు మఱియును ముక్తిమార్గంబు నెఱుంగక సంసారపరవశు లైనజీవులమాయాంధకారంబు నివర్తింపఁ జేయ సమర్థం బగు నీదివ్యలీలావతారంబులం గలుగుకీర్తి యను ప్రదీపంబుఁ బ్రజ్వలింపం జేసి కృపసేయు దట్టినీకు నమస్కరించెద నదిగావున నీప్రపంచంబున నీ యెఱుంగనియర్థం బును గలదే యని కృష్ణునకు నారదుం డి ట్లనియె. 660

సీ. అయినను వినిపింతు నవధరింపుము దేవ పాండుతనూజుండు పారమేష్ఠ్య
కామానుమోది యై కావింప నున్నాఁడు రాజసూయమహాధ్వరంబు నిష్ఠ
[illegible] పరికింప దన [illegible] ధవుడవు
[illegible] యజ్ఞ [illegible] డవు యజ్ఞభోక్త

తే. వసుభవత్సేవ చాలదే సుగతి వడయ, నైన నీమేనబావ ధర్మాత్మజుండు
అతనియజ్ఞంబు రక్షింప నంబుజాక్ష, వలయు విచ్చేయ మచటికి వలను మెఱసి.

క. నీపేరు వినిన నొడివిన, బాపంబులు దూలి పోవు పద్మాక్ష జగ
ద్దీపక నీదర్శనమున, నేపారవె భక్తజనుల కిహపరసుఖముల్. 662

మ. భవదీయోజ్జ్వలకీర్తిదిగ్వితతులం భాసిల్లు యుష్మత్పదో
ద్భవనైర్మల్యజలంబు లుత్కలికఁ బాతాళంబునం బాలుభో
గవతీనామమునం దనర్చి ధరణిం గంగానదీరూపమై
దివి మందాకిని యై జగత్త్రయమునం దీపించుఁ గాదే హరీ. 663

క. ఆముఖవేళ సమస్తధ, రామండలి గల్గుమేటిరాజులు మౌని
స్తోమంబును భవదీయమ, హామహిమముఁ జూచి సత్కృతార్థతఁ బొందన్. 664

క. కల రని చెప్పిన నమ్ముని, పలుకులకు ముదంబు నొంది పంకజనాభుం
డెలనవ్వు మొగమునకుఁ జెలు, వొలయఁగ బాటించి యుద్ధవున కిట్లనియెన్.

శ్రీకృష్ణుం డుద్ధవునియాలోచనచొప్పున ధర్మరాజుపాలికిఁ బోవుట

క. ఉద్ధవ మహితవివేకస, మిద్ధవచోవిభవ కార్య మేగతి నడచున్
వృద్ధపరానుమతంబుగ, బోద్ధవ్యము గాఁగఁ జెప్పు పురుషనిధానా. 666

తే. అనఘచారిత్ర నీవు మాయక్షియుగము, వంటివాఁడవు మనకు నవశ్యమగుచుఁ
జేయఁ దగినట్టికార్యంబుఁ జెప్పు నీవు, ఏమి పంచినఁ గావింతు నిద్ధచరిత. 667

వ. అని సర్వజ్ఞుం డైనహరి యజ్ఞుండపోలెఁ దన్ను నడిగినఁ బురుషోత్తమునిభాషణం
బులకు మనంబున సంతసిల్లి యతనిపాదాంబుజంబులు దనమనంబున నిడికొని
వృద్ధానుమతంబుగా నాకుఁ దోఁచినతెఱంగు విన్నవించెద నవధరింపుము దేవా
దేవముని సెప్పినట్లు భవదీయభక్తుం డైనయుధిష్ఠిరుయాగపాలనంబు సేయం
గైకొనుట కార్యం బదియునుం గాక నిఖలదిగ్విజయమూలం బగురాజసూయ
కృత్యంబునందు జరాసంధమర్దనంబును నతనిచేత బద్ధులైనరాజులం గారా
గృహవిముక్తులం గావించుటయుం జేకూరు నదియునుం గాక నాగాయుతసత్త్వుం
డును శతాక్షౌహిణీబలాన్వితుండును నగుమాగధుని వధియింప మనప్రభంజన
నందనుండు గాని యొండొరులు సమర్థులు గా రట్లగుట నతండు భూసురులేమి
గోరిన నయ్యర్థంబు వృథ సేయక యిచ్చుం గావునఁ గపటవిప్రవేషంబునం జని
యాజరాసంధుని నాహవభిక్ష వేఁడి భవత్సన్నిధానంబున నప్పవమానతన
యుం డతని వధియించునట్టికార్యంబు సేత బహుళార్థసాధనం బగు నని పలికిన
విని నారదుండును యాదవసజంబులును సభ్యులునుం బొగడి రంత. 668

సీ. తరలవిచిత్రకస్థగితప్రభాళిఁ దనరారుగరుడకేతనము వెలుఁగఁ
గాంచనచక్రసంఘటితఘంటాఘణఘణనాదంబుల దిక్కరులు బెదర
పటలితమేఘపుష్పబలాహకశైబ్యసుగ్రీవతురగవిస్ఫురణ దనర

బాలసూర్యప్రభాభాసమానద్యుతి దిగ్వితానంబెల్ల దీటుకొనఁగ

తే. ప్రకటరుచి నొప్పు తేరు దారుకుఁడు దేర
నెక్కి వెడలెడునపుడు పెం పెనయఁ జెలఁగె
శంఖ కాహళపటహనిస్సాణడిండి
మాదిరవములు భరితదిగంతములుగ. 669

క. మనుజేశ్వరునకుఁ బాలాం, కునకును గురువృద్ధజనులకును జెప్పి ప్రియం
బున ననుపఁ గాంచనస్యం, దనసామజవాజిభటకదంబము గొలువన్. 670

తే. వందిమాగధసూతకైవారరవము, వసుమతీసురకోటిదీవనల మ్రోఁత
లనుగమింపంగ సతులు సౌధాగ్రశిఖర, సీమలందుండి ముత్యాల సేస లొలుక.

క. లీలం జని కృష్ణుఁడు వా, హ్యాలిక్ నవకుసుమఫలభరానతశాఖా
లోలఘనసారసాలర, సాలవనస్థలములందుఁ జతురత విడిసెన్. 672

వ. అట్టియెడ సరోజనాభుశుద్ధాంతంబున. 673

సీ. వికచమరందనవీనసౌరభరసన్మందారకుసుమదామములు దుఱిమి
చారుసుగంధకస్తూరికాఘనసారమిళితచందనపంక మెలమి నలఁది
కనకకుండలరణత్కంకణనూపురముద్రికాభూషణములు ధరించి
యంచితముక్తాఫలాంచలమృదులదివ్యాంబరములు సెలువారఁ గట్టి

తే. యర్ధచంద్రుని నెకసక్కె మాడునట్టి, యలికఫలకలఁ దిలకము లలరఁ దీర్చి
పెంపుదీపింప నుడురాజబింబముఖులు, నవచతుర్విధశృంగార మవధరించి. 674

తే. జలజలోచనుకడకు నుత్కలికతోడఁ, దనరుశిబికల నెక్కి నందనులుఁ దామఁ
గనఁగ నేతేరఁ బ్రతిహారజనులు వేత్ర, కలితులై పౌరులను నెడగలుగఁ జడియ.

క. అసమాస్త్రుఁడు పులు గడిగిన, కుసుమాస్త్రములక్ హసించుకోమలతనువుల్
మిసమిస మెఱవఁగ వేశ్యా, విసరము దాసీజనంబు విభవ మెలర్పన్. 676

ఆ. హరుల వేసడములఁ గరులను నెక్కి తో, నరుగుదేర బహువిధాయుధములు
దాల్చి సుభటకోటి దగిలి రా నంతగపు, రాంగనలు సితాంబుజాక్షుకడకు. 677

వ. వచ్చి రంత. 678

క. నారదుని మాధవుఁడు స, త్కారంబున వీడుకొలుప నతఁడును హృదయాం
భోరుహమునఁ గృష్ణునకును, వారక మ్రొక్కుచును వెస దివంబున కరిగెన్. 679

క. నరవరులదూతయును ముర, హరుచే నభయప్రదాన మంది ధరిత్రీ
వరులకడ కేఁగి పద్మో, దరువచనము సెప్పి సమ్మదంబునఁ దేల్చెన్. 680

వ. అంతఁ గృష్ణుండు నిజకాంతాతనయబంధుసుహృజ్జనసమేతుం డై కదలి చను
నెడ. 681

చ. కటపటరత్నకంబళనికాయకుటీరము లుల్లసిల్ల ను
త్కటపటుచామరధ్వజపతాకకిరీటసితాతపత్రవి

స్ఫుటఘనహేతిదీధితి నభోమణిఁ గప్పఁగఁ దూర్యఘోషముల్
చటులతిమింగిలోర్మిరవసాగరఘోషము నాక్రమింపఁగన్. 682

క. కరిహరిరథసుభటసముత్కరములు సేవింప మురవిదారుఁడు గడచెన్
సరిదుపవనదుర్గసరో, వరజనపదపురపుళిందవనగోష్ఠములన్. 683

వ. ఇట్లు గడచి చనుచు నానర్తకసౌవీరమరుదేశంబులు డాఁటి యిందుమతిని దర్శించి దృషద్వతి నుత్తరించి సరస్వతీనది డాఁటి పాంచాలమత్స్యవిషయంబులు లోనుగాఁ గడచి యింద్రప్రస్థనగరంబు డాయం జని తత్పురోపకంఠవనంబున విడిసిన. 684

పాండవులు శ్రీకృష్ణు నెదుర్కొని తోడ్కొని పోవుట

క. హరిరాక యెఱిఁగి ధర్మజుఁ, డఱ లేనిముదంబుతోడ ననుజులు బంధుల్
గురుజనసచివపురోహిత, పరిచారకకరిరథాశ్వభటయుతుఁ డగుచున్. 685

క. చిందములు మొరయ గాయక, బృందంబులనుతులు సెవుల బెరయఁగ భక్తిన్
డెందము దగులఁగఁ బరమా, నందంబున హరి నెదుర్కొనం జనుదెంచెన్. 686

వ. అట్లు చనుదెంచి ధర్మనందనుండు సమాగతుం డైనసరోజనాభునిం బెద్దతడవు గాఢాలింగనంబు చేసి రోమాంచకంచుకితశరీరుం డై యానందబాష్పధారాసిక్తకపోలుండై నిర్భరానంద కందళిత హృదయుండై బాహ్యంబు మఱచి యుండె నప్పుడు హరిని వాయునందనవాసవతనూభవులు గౌఁగిటం జేర్చి సమ్మదంబు నొందిరి మాద్రేయులు దండప్రణామంబు లాచరించి రంతఁ బుండరీకాక్షుండు విప్రవృద్ధజనంబులకు నమస్కారంబులు చేసి వారలు గావించువివిధార్చనలం బరితుష్టుం డై కేకయసృంజయాదిభూవిభుల మన్నించి సూతమాగధాదుల కనేకపదార్థంబు లొసంగి చతురంగబలసమేతుం డై వివిధమణితోరణాదివిచిత్రాలంకృతంబు నతివైభవోపేతంబు నైనపురంబు ప్రవేశించి రాజమార్గంబునం జనుచుండఁ బౌరకామినులట్టిరియెడ. 687

సీ. కొఱనెలపైఁ దోఁచునిరులునాఁ జెలువొంది
నొసలిపైఁ గురులు తుంపెసలు గునియ
హాటకమణిమయతాటంకరోచులు
గండభాగంబుల గంతులిడఁగ
స్ఫురితవిద్రుమనిభాధరబింబరుచితోడ
దరహాసచంద్రిక సరసమాడ
నొండొంటితో రాయునుత్తుంగకుచకుంభ
ములు మొగంబులకును బుటము లెగయ

తే. బడుగునడుములు నడఁకంగ నడుగు లిడఁగ
రవళిమట్టెలు మణినూపురములు మొరయఁ

బోలుచుకచబంధములు భుజంబుల నటింపఁ
బయ్యెదలు వీడి యాడ సంభ్రమముతోడ. 688

వ. ఇట్లు కృష్ణసందర్శనకుతూహలపరస్పరావహూయమాన లై గురుపతి సుతబంధు జనంబులు వారింప నతిక్రమించి సమున్నతభర్మహర్మ్యశిఖరాగ్రంబు లెక్కి కృష్ణుం జూచి తమలో ని ట్లనిరి. 689

సీ. విశ్వగర్భుండునా వెలయువే ల్పిల యశోదానందులకుఁ బ్రియసూనుఁడయ్యె
బ్రహ్మాదిసురులకు భావింపఁగా రాని బ్రహ్మంబు గోపాలబాలుఁ డయ్యె
వేదశాస్త్రంబులు వెదకి కానఁగ లేనిగట్టివ్రేతలఱోలఁ గట్టువడియె
దివిజుల కమృతంబు దవిలి యిచ్చినభక్తసులభుండు నవనీతచోరుఁ డయ్యె

తే. నెనయఁ గమలాసతికిఁ జిత్తమిూనివేల్పు, గొల్లయిల్లాండ్ర యుల్లముల్ పల్లవింపఁ
జేసె నని కామినులు సౌధశిఖరములను, గూడి తమలోన ముచ్చటలాడి రధిప.

వ. మఱియును, 691

సీ. గోపాలబాలురఁ గూడి యాడెడినాఁడు వ్రేపల్లెలోపల నేపు రేఁగి
చల్ల లమ్మఁగఁ బోవుసతుల కొంగులు వట్టి మెఱుఁగుఁజెక్కుల్ళను మీాటిమీాటి
కలికి లై ముద్దాడఁ గౌఁగిటఁ జేర్చినపూఁబోఁడికుచములు పుణికి పుణికి
పాయనియనురక్తి డాయఁ జేరినయింతియధరసుధారసం బాని యాని

తే. యురుసమాధిపరాష్టాంగయోగయుక్త, లైనయోగీశ్వరులు గాన నట్టిజెట్టి
వల్లవీజనవకల్పవల్లి యయ్యె, ననుచుఁ బొగడిరి కృష్ణు నయ్యబ్జముఖులు. 692

మ. అని యిబ్భంగి సరోజలోచనలు సౌధాగ్రంబులందుండి య
వ్వనజాతాక్షునిదివ్యమూర్తి దమభావం బందు గీలించి సం
జనితానందరసాబ్ధిమగ్న లగుచుఁ సంప్రీతిఁ దద్భవ్యకీ
ర్తన లై చల్లిరి నవ్యలాజములు మందారప్రసూనావలుల్. 693

వ. తదనంతరంబ శోభనపదార్థంబులు గొనివచ్చి ధరామరధరావరవణిక్పుంగవులు దామోదరునకు కానిక లిచ్చిరి పుణ్యాంగనాజనంబులు పసిండిపళ్లెరంబులఁ గర్పూరనీరాజనంబులు నివాళింప నంతగపురంబు సొత్తెంచె నంతం గుంతిభోజనందనయుం గృష్ణునిం గని పర్యంకంబు డిగ్గి కౌఁగిలింప నాయదువల్లభుఁడు మేనత్తకుం బ్రణామం బాచరించె బాంచాలియు ముకుందునకు నభివందనం బొనరించి కుంతిపంపున గోవిందుభామిను లగురుక్మిణి మొదలగువారికి గంధాక్షత కుసుమతాంబూలంబు లిడి లలితదుకూలమణిభూషణంబులం బూజించె యుధిష్ఠిరుండును గమలనయనునివధూజనుల ననుగతబంధుమిత్రపుత్రసచివపురోహితపరిచారకసముదయంబుల నుచితంబు లగుస్థలంబుల విడియింప నియమించి దినదినంబు నభినవంబు లగువిధో పచారంబులు గావించు చుండె. 694

క. వారియు యుధిష్ఠిరుసముచిత, పరిచర్యల కాత్మ నలరి పార్థుఁడు దానుఁ

సరసవిహారక్రియలను సురుచిరగతిఁ గొన్నినెలలు సుఖ ముండె నృపా. 695

వ. అంత. 696

— ధర్మరాజు శ్రీకృష్ణననుమతంబున భీమాదుల దిగ్విజయంబునకుఁ బంపుట —

సీ. ధరణీశ యొకనాఁడు ధర్మతనూజుండు ప్రవిమలనిజసభాభవనమందు
హితులుమంత్రులుపురోహితులును సుతులును మిత్రులు బంధువుల్ క్షత్రవరులుఁ
బరిచారకులు సూతపాఠకకవిబుధవరులును మునులును వరుసఁ గొలువఁ
జిరలీల నవరత్నసింహాసనస్థుఁడై కొలు వుండి వినతుఁడై నలిననాభు

తే. భువనరక్షణకర్తు నద్భుతచరిత్రు, యదుకులేశ్వరు మురదైత్యమదవిభేది
నాప్తు నయవేదిఁ జతురుపాయప్రవీణుఁ, జూచి యిట్లని పలికె నస్తోకచరిత.

తే. అనఘచారిత్ర రాజసూయాధ్వరంబుఁ, నెమ్మిఁ గావించు వేడుక నెమ్మనమున
నెనయుచున్నది యది నిర్వహింపనీవ, కాక సాకాత్మబంధువుల్ గలరె యొరులు.

ఉ. ఎవ్వరు నీపదాంబుజము లెప్పుడుఁ గొల్తురు భక్తినిష్ఠులై
యెవ్వరు నిన్నుఁ బ్రేమ నుతియింతురు భూరివివేకశాలులై
యవ్విమలాత్ము లందుదు రుదంచితశోభననిత్యసౌఖ్యముల్
నివ్వటిలంగఁ గృష్ణ నిను నేర్చి భజించిన రిత్త వోవునే. 699

వ. అనినఁ గృష్ణుండు ధర్మనందనున కిట్లనియె. 700

చ. నయగుణశాలి పాండునృపనందన నీతలఁ పొప్పు నీక్రతు
క్రియ మునిదేవతాపితృసుకృత్యము నై నిఖిలోగ్రశాత్రవ
క్షయమును బాంధవప్రియము నంచితపుణ్యము నిత్యకీర్తియుఁ
జయము నొసంగు దీనిఁ గురుసత్తము వేగ యుపక్రమింపవే. 701

క. మనుచరిత నీసహోదరు, లనుపమదివ్యాస్త్రవేదు లాహవభూమిం
జెనకినవైరినృపాలురఁ, దునుమఁగఁ జాలుదురు శౌర్యదుర్దమభంగిన్. 702

క. గెలువుము విమతనృపాలుర, వెలయుము బుధవినుత మైనవిశ్రుతకీర్తిన్
నిలువుము నిఖిలధరాముం, డలిని భవచ్ఛాసనము దృఢంబుగఁ జెల్లన్. 703

క. నీపంచుకార్య మొరులం, జూపక యేఁ జేయ నిన్ను జుట్టనవ్రేలం
జూపఁగ వచ్చునె సకలధ, రాపతులకు నీకుఁ జేయరానిది గలదే. 704

వ. కావున. 705

క. విమలమతి నిట్టిముఖరా, జమునకుఁ దెప్పింప వలయు సంభారంబుల్
సమకూర్పుము నీయనుజుల, సమదగతిం బంపు నిఖిలశత్రుల గెల్వన్. 706

క. అనుమాటలు విని కుంతీ, తనయుఁడు మోదమునఁ బొంగి తామరసాక్షున్
వినుతించి శౌర్యశాలితుల, ననుజుల దెసఁ జూచి పలికె వాత్సల్యముతోడన్. 707

క. సృంజయభూపాలకులుం, గుంజరరథవాజిసుభటకోటులు నిగుడం గొ
ల్వం జను మని సహదేవుని, నంజనుఁ బొమ్మనియె దక్షిణాశ జయింపన్. 708

క. ప్రకటచతుర్విధసేనా, ప్రకరంబులు గొలువఁ బంచెఁ బడమటిదిశకున్
నకులున్ విదళితరిపుభూ, పకులున్ శౌర్యంబు మెఱసి పార్థివముఖ్యా. 709

క. దుర్జనభంజను శౌర్యో, పార్జితవిజయప్రకాండు నాహవనిపుణు
న్నర్జునమహితయశోనిధి, నర్జును నుత్తరపుదిశకు ననిచె నరేంద్రా. 710

ఆ. మహితశౌర్యనిధులు మత్స్యకేకయమద్ర, భూతలేంద్రబలసమేతముగను
దర్పమొప్పఁ బంచెఁ దూర్పుదిక్కునకు ను, ద్దామనిహతవైరిధాము భీము. 711

చ. పనిచినవార లేఁగి ఘనబాహుపరాక్రమవిక్రమంబుల
న్ననుపమశౌర్యులైనచతురంతమహీశుల నోర్చి కప్పముల్
కనకవినూత్నరత్నతురగప్రముఖాఖిలవస్తుజాతముల్
గొని చనుదెంచి ధర్మజునకుం బ్రణమిల్లి యుదాత్తచిత్తులై. 712

చ. తమతమపోయివచ్చినవిధంబుల భూపతులన్ జయించుటల్
క్రమమునఁ జెప్ప నందుల జరాతనయుం డరివెట్టఁ డయ్యె నం
చమరవరేణ్యనందనుఁ డహంకృతి దక్కఁగ విన్నవించినన్
యమసుతుఁ డూర కుండె వికలాత్మకుఁ డై విని యంతఁ గృష్ణుఁడున్. 713

తే. ధర్మనందనుఁ జూచి యుత్కలికతోడఁ
బలికె మాగధుఁ బోరఁ జంపఁగ నుపాయ
మొకటి గల దది సెప్పెద నుద్ధవుండు
నాకుఁ జెప్పినచందంబు నయచరిత్ర. 714

చ. విను మగధేశ్వరుం డెపుడు విప్రజనావళియందు భక్తియున్
వినయముఁ గల్గి యెద్దియును వేఁడినచో వృథ సేయ కిచ్చుఁ గా
వున విజయుండునుం బవనపుత్త్రుఁడు నేనును బ్రాహ్మణాకృతిం
జని రణభిక్ష వేఁడిన వశంవదుఁ డై యతఁ డిచ్చుఁ గోరికల్. 715

వ. అట్టియెడ. 716

శ్రీకృష్ణభీమార్జునులు జరాసంధుని వధింపఁ బోవుట

తే. తవిలి యప్పుడు మల్లయుద్ధమున వానిఁ, బిలుకుమార్పింప వచ్చును భీముచేత
ననిన ధర్మజుఁ డిది లెస్స యనిన విప్ర, వేషములు దాల్చి యరిగిరి విశదయశులు.

వ. అట్లు కృష్ణభీమార్జునులు బ్రాహ్మణవేషంబులు దాల్చి త్రేతాగ్నులుంబోలెఁ దమ శరీరతేజోవిశేషంబును వెలుంగ నతిత్వరితగతిం జని గిరివ్రజంబు సొచ్చి యందు నతిథిపూజలు శ్రద్ధాగరిష్ఠచిత్తుండై కావించు చున్న జరాసంధునిం గనుంగొని యి ట్లనిరి. 718

క. ధరణీశ యతిథిపూజా, పరుఁడవు నీ వనుచు దిశలఁ బలుకఁగ విని మే
మరుదెంచితిమి మదీప్సిత, మఱి సేయక యిమ్ము సువ్రతాచారనిధీ. 719

క. అతిథిజనంబుల భక్తిన్, సతతముఁ బూజించి యుచితసత్కారములు

న్నతి నడపుకజ్జనులు కా, శ్వతకీర్తులు ధరణిఁ బడయఁ జాలుదు రనఘా. 720

క. పరికింపఁగ దేహం బ, స్థిర మని నిజబుద్ధిఁ దలఁచి చిరతరకీర్తి
స్ఫురణం బ్రస్తుతి కెక్కని, పురుషుఁడు జీవన్మృతుండు భూరివివేకా. 721

క. ధారుణిలోన వదాన్యుల, కీ రానిపదార్థ మొక్కటేనిం గలదే
కోరినఁ దనమేయెముకలు, ధీరుం డై యిచ్చె నని దధీచిని వినమే. 722

క. అడిగిన వృథ సేయక తన, యొడ లాఁకలిగొన్నయెఱుకు కొగిరముగ నే
ర్పడ నిచ్చి కీర్తిఁ గనె నని, పుడమిన్ మును వినమె యలకపోతము ననఘా.

క. ఆయింద్రాగ్నులు శ్యేనక, వాయసరూపములఁ దన్ను వలఁతిగ వేఁడన్
ధీయుతుఁ డై మును శిబి తన, కాయము గోసిచ్చె నన జగంబుల వినమే. 724

ఆ. ధీరమతులు రంతిదేవహరిశ్చంద్ర, బలుల నుంఛవృత్తి బ్రాహ్మణునిని
మున్ను సెప్ప వినమె సన్నుతచరితులు, సన్న నైన నేఁడు నున్నవారు. 725

వ. అనిన విని జరాసంధుండు వారలరూపంబులును మేఘగంభీరభాషణంబులును గు
ణకిణాంకంబులును మహాప్రభావంబులును జూచి తనమనంబున వీరలు బ్రాహ్మణ
వేషధారు లైన రాజేంద్రులు గా నోపుదు రని తలంచి యిమ్మహాత్ములు గోరిన
పదార్థంబ కాదు ప్రాణంబు లేనియు నిత్తు నదియునుం గాక తొల్లి బలీంద్రుండు
విప్రవాజ్యంబున నడిగినవిష్ణుదేవునకు నాత్మపదభ్రష్టత్వం బెఱింగియు విచారింపక
జగత్త్రయంబు నిచ్చి కీర్తిపరుం డయ్యె క్షత్త్రబంధుం డనువాఁడు బ్రాహ్మణార్థంబు
నిజప్రాణపరిత్యాగంబు సేసి నిర్మలం బగుయశంబు వడసె నది గావున ననిత్యం
బైనకాయంబు విచారణీయంబు గాదు కీర్తి వడయుట లెస్స యని తలంచి
యుదారుం డై కృష్ణార్జునభీములం గని యి ట్లనియె. 726

క. భూరిగుణులార మీమది, కోరిక యెఱిఁగింపుఁ డేమి కోరిన నైనన్
ధీరత నొసఁగుటయే కా, దారయ నాశిరము ద్రుంచి యైనను నిత్తున్. 727

ఉ. నావుడుఁ గృష్ణుఁ డమ్మగధనాథున కి ట్లను భూపరేణ్య నీ
భావము సూనృతవ్రతశుభస్థితిఁ జెందుఁ బెఱుంగ వచ్చె మా
కీవలె నాజిభిక్ష యితఁ డింద్రతనూభవుఁ డే నుపేంద్రుఁడం
బావని యీతఁ డిం దొకనిఁ బై కొని యొక్కటి పోరఁగాఁ దగున్. 728

చ. అన విని వాఁడు నవ్వి యహహా విన వింతలు పుట్టె మున్ను న
న్నని మొన నోర్వఁ జాలక భయంబునఁ బాఱితి పెక్కుమార్లు వం
చన మథురాపురిన్ విడిచి సాగరమధ్యమునందు డాఁగవే
వనరుహానాభ నీబిరుదు వాఁడితనంబును నాకు వింతయే. 729

క. ఇ న్నేల సెప్ప మాయలఁ, బన్నినఁ బో విడువ గోపబాలక బలసం
పన్నుని మాగధభూవరు, న న్నెఱుఁగవె తొల్లి నందనందన పోరన్. 730

ఉ. కాన రణోర్వి న న్నెదురఁ గష్టము గాన తలంగు గోత్రభి

త్మానుఁడు భూరిబాహుబలదుర్దముఁ డయ్యును బిన్న యీమరు
త్మానుఁడు మామకప్రకటదోర్బలశక్తికిఁ జూడఁ దుల్యుఁడౌ
వీనినెదుర్తు నంచుఁ జెయివీచె జరాసుతుఁ డుగ్రమూర్తి యై. 731

క. కరువలిసుతునకు నొకభీ, కరగద నిప్పించి యొక్కగదఁ దనకేలన్
ధరియించి నలువురును గ్ర, చ్చఱఁ బురివెలి కేఁగి యచట సమతలభూమిన్. 732

శ్రీకృష్ణసహాయుండై భీముండు జరాసంధునితో యుద్ధము సేయుట

సీ. మదవత్కరిద్వంద్వంబు పాథోధియుగళంబు మృగపతిద్వితయంబు వృషభయుగము
పావకద్వయము దంతావళయుగళంబు దలపడువీఁక నుద్దండలీలఁ
గదిసి యన్యోన్యభీకరగదాహతుల నుగ్రంబుగ విస్ఫులింగములు సెదరఁ
గెరలుచు సవ్యదక్షిణమండలభ్రమణములను సింహచంక్రమణములను

తే. గదిసి పాయుచుఁ బాసి డగ్గఱుచు మింటి
కెగసి క్రుంగుచుఁ గ్రుంగి వే యెగసి భూమి
పగుల నార్చి ఛణచ్ఛటోద్భటమహోగ్ర
ఘనగదాఘట్టనధ్వని గగన మగల. 733

వ. పోరునంత. 734

మ. గద సారించి జరాతనూభవుఁడు హుంకారప్రఘోషంబులం
జద లల్లాడఁగ బాదఘట్టనములన్ సర్వంసహాభాగముం
గదలన్ వాయుజు వ్రేసె వ్రేయ నతఁ డుగ్రక్రోధదీప్తాస్యుఁ డై
యది తప్పించి విరోధిమస్తకము వ్రేయన్ వాఁడు వోఁ దట్టుచున్. 735

చ. మదవశ భీమసేనుఁడును మాగధరాజుఁ గడంగి బెబ్బులుల్
విడివడులీల నొండొరులవీఁపులు మూఁపులునుం బ్రకోష్ఠముల్
నడితల లూరుజానుజఘనప్రకరంబులు బిట్టు వ్రయ్యఁగాఁ
బిడుగులఁ బోలు పెన్గదల బెట్టుగ వ్రేయుచుఁ బాయుచున్ వెసన్. 736

లయవిభాతి

బెడ గడరు పెన్గదలు పొడిపొడిగఁ దాఁకఁ బెను
పిడుగు లవనిం దొరఁగ నుడుగణము రాలన్
మిడుఁగుఱులు పొరిఁ జదల నడర హరిదంతములు
వడఁక జడధుల్ గలఁగఁ బుడమి చలియింపన్
వెడచఱువ మొత్తియును దడఁబడఁగ నొత్తియును
నెడమగుడు లాఁచి తిరుగుడు వడఁగ వ్రేయన్
వడవడవడంకుచును సుడివడక డాసి చల
ముడుగ కపు డొండొరులు వడి చెడక పోరన్. 737

వ. ఇవ్విధంబునం బోరు చుండ నొండొరులగదాదండంబులు దుమురు లైనన్

రెండు వడక సమదదిగ్వేదండశుండాదండమండితప్రచండంబు లగుబాహాదండంబు లప్పళించి ముష్టియుద్ధంబునకు డగ్గఱి. 788

లయగ్రాహి.

కాల వెస డాఁచియును గీ లెడలఁ ద్రోచియును
దాలుములు దూలఁ బెడకేల నడి వ్రేయన్
ఫాలములుఁ గక్షములుఁ దాలువులు వక్షములు
వ్రీల నెముకల్ మెదడు నేలఁ దుముకంగ వే
రాల విపులక్షతవిలోల మగునెత్తురులు
జాలుగొని యోలిఁ బెనుఁగాలువలుఁగం జే
తాలమదభూతములు ఖేలనలఁ జేతులను
దాళములు తట్టుచు సలీలగతి నాడన్. 739

ఉ. ప్రక్కలుఁ జెక్కలున్ మెడలుఁ బాణితలంబులచేఁ బగుల్చుచున్
ముక్కులు నక్కులుం జెవులు ముష్టిహతిన్ నలియంగ గ్రుద్దుచున్
డొక్కలుఁ బిక్కలున్ ఘనకఠోరపదాహతి నొంచుచున్ నెఱుల్
దక్కక స్రుక్క కొండొరులఁ దార్కొని పేర్కొని పోరి రుగ్రతన్. 740

ఉ. హుమ్మని మ్రోఁగుచుం బెలుచ హుంకృతు లిచ్చుచుఁ బాసి డాసి కో
కొమ్మనుచు న్నొడళ్ళగల గుల్ల లతిత్తులుగాఁ బదంబులం
గ్రుమ్ముచు ముష్టిఘట్టనల స్రుక్కుచు నూర్పులు సందడింపఁగా
బొమ్మలు వోవుచుం దెలియుచున్ మదిఁ జేవయు లావుఁ జూపుచున్. 741

వ. ఇవ్విధంబున వజ్రివజ్రసన్నిభంబు లగునితరేతరముష్టిఘట్టనంబుల భిన్నాంగులై రక్తసిక్తశరీరంబులతోడం బుష్పితాశోకంబులవీఁకను జేగుఱుఁగొండల చందంబునను జూపట్టి పోరు చుండఁ గృష్ణుండు జరాసంధునిజన్మమరణప్రకారంబు లాత్మ నెఱుంగుటం జేసి వాయుతనూభవున కలయిక లేక లావును జేవయుఁ గలుగునట్లుగాఁ దద్గాత్రంబునందుఁ దనదివ్యతేజంబు నిలిపి యరినిరసనోపాయం బూహించి సమీరనందనుండు సూచు చుండ నొక్కశాఖాగ్రంబు రెండుగాఁ జీరి వైచి వాని నట్లచేరి చంపు మని సంజ్ఞగాఁ జూపిన నతండు నాకీలు దెలిసి యనక్రపరాక్రముం డై మాగధుం బడఁ ద్రోచి వానిపదంబు పదంబునఁ ద్రొక్కి బాహాయుగళంబున రెండవపదంబుఁ గదల కుండం బట్టి మస్తకపర్యంతంబుఁ బెళపెళ యనుచప్పుళ్లుప్పతిల్ల మత్తదంతావళంబు దాళవృక్షంబు సీరు చందంబునఁ బాదజానుజంఘోరుకటిమధ్యోదరాంసకర్ణనయనంబులు వేఱువేఱుభాగంబులుగా వ్రయ్యలు వాపి యార్చినఁ బౌరజనంబులు గనుంగొని భయాకులు లై హాహాకారంబులు సేసి రంత. 742

కారాగృహవిముక్తు లగురాజులు శ్రీకృష్ణుని స్తుతించుట

క. అనిలజుని దేవపతినం,దనుఁడును బద్మాక్షుఁడును సుదారత నాలిం
గనములు సేసి పరాక్రమ,మున కద్భుత మంది మోదమునఁ బొగడి రొగిన్.

క. వనజాక్షుఁ డంతఁ గరుణా,వననిధియును భక్తలోకవత్సలుఁడును గా
వున మాగధసుతు సహదే,వునిఁ బట్టము గట్టెఁ దన్నవోన్నతపదవిన్. 744

క. మగధాధినాథునకు ము,న్నగపడి చెఱసాలలను మహాదుఃఖములన్
నొగులుచుఁ దనపాదాంబుజ,యుగళము చింతించుచున్నయుర్వీశ్వరులన్. 745

వ. అయ్యవసరంబునఁ గృష్ణుండు దనదివ్యచిత్తంబున మఱవ నవధరింపక చెఱలు విడిపించిన వారలు పెద్దకాలంబు కారాగృహంబులఁ బెక్కుబాధలం బడి కృశీభూతశరీరు లగుటం జేసి రక్తమాంసశూన్యంబు లై త్వగస్థిమాత్రావశిష్టంబులును ధూళిధూసరంబులు నైన దేహంబులు గలిగి కేశపాశంబులు మాసి జటాబంధంబు లైనశిరంబులతో మలినవస్త్రు లై చనుదెంచి యప్పుడు. 746

సీ. నవపద్మలోచను భవబంధమోచను భరితశుభాకారు దురితదూరుఁ
గంకణకేయూరుఁ గాంచనమంజీరు వివిధశోభితభూషు విగతదోషుఁ
బన్నగాంతకవాహు భక్తమహోత్సాహు నతచంద్రజూటు నున్నతకిరీటు
హరినీలనిభకాయు వరపీతకౌశేయుఁ గటిసూత్రధారు జగద్విహారు
తే. హారవనమాలికామహితోరువక్షు, శంఖచక్రగదాపద్మశార్ఙ్గహస్తు
లలితశ్రీవత్సశోభితలక్షణాంగు, సుభగచారిత్రు దేవకీసుతునిఁ గాంచి. 747

చ. భరితముదాత్ము లై విగతబంధను లై నిజమస్తముల్ మురా
సురరిపుపాదపద్మములు సోఁకఁగఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి నమ్రు లై
కరములు మోడ్చి యోపరమకారుణికోత్తమ సజ్జనార్తిసం
హరణ వివేకశీల మహితాశ్రితపోషణ పాపశోషణా. 748

ఆ వరద పద్మనాభ హరి కృష్ణ గోవింద, దాసదుఃఖనాశ వాసుదేవ
యవ్యయాప్రమేయ యనిశంబుఁ గావింతు, మిందిరేశ నీకు వందనములు. 749

ఉ. ధీరవిచార మమ్ము భవదీయపదాశ్రయులన్ జరాసుతో
దారనిబంధనోగ్రపరితాపము నీకరుణావలోకనా
సారముచేత నార్చితివి సజ్జనరక్షయు దుష్టశిక్షయు
న్నారయ నీకుఁ గార్యములు యాదవవంశపయోధిచంద్రమా. 750

సీ. అవధరింపుము మాగధాధీశ్వరుఁడు మాకుఁ బరమబంధుఁడుగాని పగయకాఁడు
ప్రకటితరాజ్యవైభవమదాంధీభూతచేతస్కులము మమ్ముఁ జెప్ప నేల
కమనీయజలతరంగములకైవడి దీపశిఖవోలెఁ జూడ నస్థిరము లైన
గురుసంపదలు నమ్మి పరసాధనక్రియాగమ పొది తద్బాధకంబు లగుచుఁ
తే. బరఁగునన్యోన్యవై రానుబంధములను

బ్రజలఁ గారించుచును దుష్టభావచిత్తు
లగుచు నాసన్నమృత్యుభయంబు దక్కి
మత్తులై తిరుగుదురు దుర్మనుజు లంత. 751

చ. కడపటిచేత నైహికసుఖంబులఁ గోల్పడి రిత్తకోర్కిఁ బెం
బడిఁ బడి యెండమావులను బాలిశులై సలిలాశ డాయుచుం
జెడుమనుజుల్ భవాబ్ధిదరిఁ జేరఁగ లేక నశింతు రట్టిమా
యిడుమలఁ బొందఁ జాలము రమేశ త్రిలోకశరణ్య మాధవా. 752

ఉ. వేదవధూశిరోమహితవీథులఁ జాల నలంకరించు మీ
పాదసరోజయుగ్మము శుభస్థితి మాహృదయంబులందు ని
త్యోదితభక్తిమైఁ దగిలి యుండునుపాయ మెఱుంగఁ బల్కు దా
మోదర భక్తదుర్భవపయోనిధితారణ సృష్టికారణా. 753

క. అని తను శరణము వేఁడిన, జననాథులకలను సూచి సదమలభక్తా
వనచరితుఁడు పంకజలో, చనుఁ డిట్లను వారితోడ సదయామతి యై. 754

చ. జనపతులార మీపలుకు సత్యము రాజ్యమదాంధచిత్తులై
ఘనముగ విప్రులం బ్రజలఁ గాఱియఁ బెట్టుటఁ జేసి కాదె వే
న నహుష రావణార్జునులు నాశము నొందిరి కాన ధర్మపా
లనమునఁ గాక నిల్చునె కులంబు బలంబుఁ జిరాయురున్నతుల్. 755

వ. అదిగావున మీమనంబుల దేహం బనిత్యంబుగాఁ దెలిసి. 756

ఉ. మీరలు ధర్మముం దగవు మేరయుఁ దప్పక భూజనాళిఁ బెం
పారుచు సౌఖ్యసంపదల నందఁగఁ బ్రోచుచు భూరియజ్ఞముల్
గౌరవవృత్తి మత్పరము గా నొనరించుచు మామకాంఘ్రిపం
కేరుహముల్ భజించుచు నకిల్బిషులై చరియింపుఁ డిమ్ములన్. 757

వ. అట్లయిన మీరలు బ్రహ్మసాయుజ్యప్రాప్తు లయ్యెదరు మదీయపాదారవిందంబు లందుఁ జలింపనిభక్తియుఁ గలుగు నని యాని తిచ్చి యారాజవరుల మంగళ స్నానంబులు సేయించి వివిధమణిభూషణమృదులాంబరమాల్యానులేపనంబు లొసంగి భోజనతాంబూలంబులం బరితృప్తులం జేసి యున్నతరథాశ్వసామజాధి రూఢులం గావించి నిజరాజ్యంబులకుఁ బూజ్యులం జేసి యనిచిన. 758

క. నరవరు లీచందంబున, మురసంహరుచేత బంధమోక్షణులై సు
స్థిరహర్షంబులతో నిజ, పురములకుం జనిరి శుభవిభూతి దలిర్పన్. 759

క. హరిమంగళగుణకీర్తన, నిరతముఁ గావించుచును వినిర్మలమతులై
గురుబంధుపుత్రజాయా, పరిజన మలరంగఁ గృష్ణుఁ బద్మదళాక్షున్. 760

వ. బహుప్రకారంబులం బొగడుచుఁ దమతమదేశంబులకుం జని. 761

క. నళినదళలోచనుఁడు దముఁ, దెలిపినసద్ధర్మపద్ధతిని దగవరులై

యిలఁ బరిపాలించుచు సుఖ, ముల నుండిరి మహితనిజవిభుత్వము లలరన్. 762

వ. ఇట్లు కృష్ణుండు జరాసంధవధంబును రాజలోకంబునకు బంధమోక్షణంబును
గావించి వాయునందనవాసవతనయులుం దానును జరాసంధతనయుం డగుసహ
దేవుండు సేయువివిధంబు లగుపూజలు గైకొని యతని నుండ నియమించి య
చ్చోటు గదలి కతిపయప్రయాణంబుల నింద్రప్రస్థపురంబునకుం జనుదెంచి
తద్ద్వారప్రదేశంబున విజయశంఖంబులు పూరించినఁ బ్రతిపక్షభయదంబును బాం
ధవప్రమోదంబును నగునమ్మహాఘోషంబు విని పౌరజనంబులు జరాతనయు
మరణంబు నిశ్చయించి సంతసిల్లిరి వారిజాక్షుండును భీమసేనపార్థులతోఁ
బురంబు ప్రవేశించి ధర్మనందనునకు వందనం బాచరించి తమపోయినతెఱంగును
నచ్చట జరాసంధుని వధియించినప్రకారంబును సవిస్తరంబుగా నెఱింగించిన
నతండు విస్మయవికచలోచనంబుల నానందబాష్పంబులు గురియ నమ్మాధవు
మాహాత్మ్యంబునకుం దమయందలి భక్తిస్నేహదయాదిగుణంబులకుం బరితో
షంబు నొందుచుఁ గృష్ణునిం జూచి యిట్లనియె. 763

సీ. కమలాక్ష సర్వలోకములకు గురుఁడ వై తేజరిల్లెడుభవదీయమూర్తి
యంశాంశసంభవు లగులోకపాలురు నీయాజ్ఞఁ దలమోచి నిఖిలభువన
పరిపాలనిపుణు లై భాసిల్లుచున్నవా రట్టినీ కొకనృపు నాజ్ఞ సేయు
టరయ నీమాయ గా కది సిక్కమే యేక మై యద్వితీయ మై యవ్యయంబు
తే. నైననీతేజమున కొకహాని గలదె, చిన్మయాకార నీపాదసేవకులకు
నాత్మపరభేదబుద్ధి యెందైనఁ గలదె, పుండరీకాక్ష గోవింద భువనరక్ష. 764

ధర్మరాజు చేసెడురాజసూయంబునందు శ్రీకృష్ణుండు శిశుపాలుని వధించుట

వ. అని గోవిందునిం బొగడి యద్దేవునమతంబునం గుంతీసుతాగ్రజుండు పరతత్త్వ
విజ్ఞాను లైనధరణీసురులను ఋత్విజులం గా వరియించి. 765

సీ. సాత్త్వతేయకశ్యపభరద్వాజోపహూతివిశ్వామిత్ర వీతిహోత్ర
మైత్రేయపైలసుమంతుమధుచ్ఛందగౌతమసుమతిభార్గవవసిష్ఠ
వామదేవాకృతవ్రణకణ్వజైమినిధౌమ్యపరాశరాథర్వకవషు
లసితవైశంపాయనాసురిభార్గవక్రతువీరసేనగర్గత్రికవష
ఆ. ముఖ్యు లైనపరమమునులను గృపుని గాం,గేయకుంభజాంబికేయవిదుర
కురుకుమారబంధుకులవృద్ధధారుణీ, సురనరేంద్రవైశ్యశూద్రవరుల. 766

క. రప్పింప వారు హర్షము, లుప్పతిలఁగ నేఁగుదెంచి యుచితక్రియలం
దప్పక కనుఁగొను చుండఁగ, నప్పుడు విధ్యుక్తనియతు లై భూమిసురుల్. 767

ఆ. కడఁగి సవనభూమిఁ గనకలాంగలముల, నర్థి దున్ని పాండవాగ్రజునకు
నచట దీక్ష చేసి యంచితస్వర్ణమ, యోపకరణముల నలోపముగను. 768

ఇట్లు నియమంబున సముచితక్రియాకలాపంబులు నడపు చుండి రప్పుడు. 769

క. సకలావనీశు లిచ్చిన, యకలంకసువర్ణ రత్న హయధనవస్త్ర
ప్రకరంబులు మొదలగు కానుక లందుకొనఁగ సుయోధనుని నియమించెన్.

సీ. అర్థిజాతము గోరినట్టి వస్తువు లెల్లఁ దగఁ బంచి యిడఁగ రాధాతనూజు
సరసాన్నపానాదిసకలపదార్థముల్ పాకముల్ సేయింపఁ బవనతనయుఁ
బంకజోదరునొద్దఁ బాయక పరిచర్య దవిలి కావింప వాసవతనూజు
సవననిమిత్తంబు సంచితద్రవ్యంబు పెంపుతో వేగ తెప్పింప నకులు

తే. దేవగురువృద్ధధాత్రీసురావలులను
నరసి పూజింప సహదేవు నఖిలజనుల
బోలుచు మృష్టాన్నతతులఁ దృప్తులను జేయ
ద్రౌపదిని నియోగించెను ధర్మసుతుఁడు. 771

వ. అయ్యవసరంబున. 772

చ. హరి శిఖి దండపాణి నికషాత్మజ పాశి సమీర గుహ్యకే
శ్వర శశిమౌళి పంకరుహసంభవ చారణ సిద్ధ సాధ్య కి
న్నర గరుడోరగాసురగణంబులు వచ్చి మఖంబుఁ జూచి య
చ్చెరువడి తొల్లి యెవ్వరును జేయుమఖంబులు నింత యొప్పునే. 773

క. అది గాక యిందిరావిభు, పదములు సేవించునట్టిభాగ్యము గలుగం
దుదిఁ బడయరాని బహువిధసంపద లెవ్వియుఁ గలవె యనుచుఁ బ్రస్తుతిసేయన్.

వ. అప్పుడు. 775

చ. అమరసమానులై తనరుయాజకవర్గము లోలి రాజసూ
యమఖవిధానమంత్రముల నగ్నిముఖంబుగఁ జేసి ధర్మజుం
గ్రమమున దీక్షింపఁ గ్రతుకాలసమాప్తిదినంబునన్ నృపో
త్తముఁడు గడంగి యాజకసదస్యగురుద్విజకోటిఁ బెంపునన్. 776

వ. పూజించునప్పుడం దగ్రపూజార్హు లెవ్వ రని యడిగిన సదస్యులు దమకుఁ దోఁచినవిధంబులం బలుక నానాభాషణంబులు వారించి వివేకశీలుండును జతురవచనకోవిదుండును నగుసహదేవుండు భగవంతుండును యదుకులసంభవుండును నైన శ్రీకృష్ణునిం జూపి యిమ్మహాత్ముని సంతుష్టుం జేసిన భువనంబు లన్నియుం బరితుష్టిం బొందు నని చెప్పి ధర్మజుం జూచి యిట్లనియె. 777

ఉ. కాలము దేశమున్ గ్రతువుఁ గర్మముఁ గర్తయు భోక్తయుం జగ
జ్జాలము దైవమున్ గురువు సాంఖ్యము మంత్రము నగ్ని యాహుతుల్
వేళలుఁ విప్రులుం జననవృద్ధిలయంబుల హేతుభూతముల్
లీలలఁ దాన యై తగ వెలింగెడు నొక్కటి తేజ మీశుఁడున్. 778

చ. ఇతఁడె యితండు గన్ను లొకయించుక మోడ్చిన నీచరాచర
స్థితభువనంబు లన్నియు నశించు నితం డవి విచ్చి చూచినన్

వితతము లై జనించుఁ బ్రభవిష్ణుఁడు విష్ణుఁడు నైనయట్టియీ
క్రతుఫలదుండు గా కొరుఁ డొకం డెటు లర్హుఁడు శిష్టపూజకున్. 779

ఉ. ఈపురుషోత్తముం జగదధీశు ననంతుని సర్వశక్తుఁ జి
ద్రూపకు నగ్రపూజఁ బరితోషితుఁ జేయ సమస్తలోకముల్
వే పరితుష్టిఁ బొందుఁ బృథివీవర కావున నీవు కృష్ణునిన్
శ్రీపతిఁ బూజసేయు మెడసేయక మాటలు వేయు నేటికిన్. 780

క. అని సహదేవుఁడు పలికిన, విని యచ్చటిజనులు మనుజవిభులును బుధులున్
మునుకొని మనముల మోదము, దనుకఁగ నిది లెస్స యనిరి ధర్మజుఁ డంతన్.

క. మునిజనమానసమధుకర, వనజాతము లైనయట్టి వారిజదళలో
చనుపదయుగళప్రక్షాళన మొగిఁ గావించి తజ్జలంబులు భక్తిన్. 782

క. తానును గుంతియు ననుజులు, మానుగ ద్రుపదాత్మజయును మస్తకములఁ బెం
పూనిననియతి ధరించి మహానందముఁ బొంది రతిశయప్రీతి మెయిన్. 783

క. చంచత్కాంచనరుచిరో, దంచితవస్త్రముల నూతనార్కప్రభలన్
మించినరత్నములం బూజించెన్ ధర్మజుఁడు కృష్ణు జిష్ణు సహిష్ణున్. 784

వ. ఇట్లు పూజించి యానందబాష్పజలబిందుకందళితనయనారవిందంబులం గోవిం
దునిసుందరాకారంబు దర్శింపఁజాల కుండె నట్లు పూజితుం డై తేజరిల్లుపుం
డరీకాక్షు నిరీక్షించి హస్తంబులు నిజమస్తకంబుల ధరించి వినుతులు సేయుచు
నఖిలజనంబులు జయజయశబ్దంబు లిచ్చిరి దేవతలు వివిధతూర్యఘోషంబుల
తోడం బుష్పవర్షంబులు గురియించి రయ్యవసరంబున. 785

క. దమఘోషసుతుఁడు దద్విభ, వము చూచి సహింప కలుక వట్రిలఁగాఁ బీ
ఠము డిగ్గి నిలిచి నిజహస్తము లెత్తి మనోభయంబు దక్కినవాఁ డై. 786

వ. అప్పుండరీకాక్షుండు విను చుండ సభాసదులం జూచి యి ట్లనియె. 787

క. చాలుఁ బురే యహహా యీ, కాలము గడపంగ దురవగాహం బగు నీ
తేలా తప్పెను నేఁ డీ, బాలకువచనముల చేతఁ బ్రాజ్ఞులబుద్ధుల్. 788

వ. ఇట్లు దప్పిన తెఱం గెట్లనిన బాత్రాపాత్రవివేకంబు సేయ నేర్చినవిజ్ఞాననిపుణులు
నున్నతసత్త్వగరిష్ఠులు బహువిధతపోవ్రతనియమశీలురు ననల్పతేజులు మహై
శ్వర్యశక్తిధరులుఁ బరతత్త్వవేదులు నఖిలలోకపాలపూజితులు విగతపాపులుఁ
బరమయోగీంద్రులు నుండ వీరిం గైకొనక వివేకరహితు లై గోపాలబాలునిం
బూజ సేయుటకు నెట్లు సమ్మతించిరి పురోడాశంబు సృగాలంబున కర్హం బగు
నే యదియునుం గాక. 789

సీ. గురుదేవశూన్యుండు కులగోత్రరహితుండు దలిదండ్రు లెవ్వరో తడవఁ గాన
మప్పులఁ బొరలెడు. నాదిమధ్యావసానంబులం దరయ మానంబు లేదు
బహురూపి యై పెక్కుభంగుల వర్తించు వావివర్తనములు వరుస లేవు

పరికింప విగతసంబంధుండు దలపోయ మానిమిత్తంబున మాని సయ్యెఁ

తే. బరఁగ మున్ను యయాతిశాపమునఁ జేసి, వాసి కెక్కఁద యీయదువంశ మెల్ల
బ్రహ్మతేజంబు నెల్లఁ గోల్పడిన యితఁడు, బ్రహ్మఋషి సేవ్యుఁడగునె గోపాలకుండు.

క. జారుఁడు జన్మావధియును, జోరుఁడు ముప్పోకలాఁడు సుమహితపూజా
చారక్రియలకు నర్హుఁడె, వారక యితఁ డనుచు నశుభవాక్యస్ఫూర్తిన్. 791

చ. అని తను దూఱ నాడిన మురాంతకుఁ డాశిశుపాలువాక్యముల్
విని మదిఁ జీరికిం గొనఁడు విశ్రుతఫేరవరావ మాత్మఁ గై
కొననిమృగేంద్రు రీతి మునికోటియు రాజులుఁ బద్మనాభు నా
డినయవినీతభాషలకు డెందమునం గడు వంత నొందుచున్. 792

ఉ. వీనులు మూసికొంచు విన విస్మయ మంచు ముకుంద మాధవ
శ్రీనిధి వీని నేగతికిఁ జేర్చెదొ యంచు దురాత్ముఁ దిట్టుచు
న్నానరనాథులున్ మునులు నచ్చట నిల్వక పోవఁ బాండుసం
తానము లప్రమేయబలదర్పమహోద్ధతరోషచిత్తులై. 793

వ. అప్పుడు కేకయసృంజయభూపతులుం దామును వివిధాయుధపాణులై యదల్చి నిల్చిన వాఁడునుం బిఱుతివక యదల్చి పలుకయు వాలునుం గైకొని భుజాగర్వదుర్వారుం డై గోవిందునిఁ దదనువర్తులైన వారలం గుపితుం డై నిందింప నమ్ముకుందుం డాగ్రహంబున లేచి తనకట్టెదుర నెదిర్చి యున్న శిశుపాలుని రూక్షేక్షణంబుల నీక్షించుచు నాక్షణంబ తన్మస్తకంబు నిశితధారాకరాళం బైనచక్రంబున నవక్రపరాక్రముం డై రుధిరంబు దొరఁగం దునుమ నమ్మహాకలకలం బాకర్ణించి చైద్యబలంబులు దదీయపక్షచరులైన భూపతులును గనుకనిం బఱచి రయ్యవసరంబున. 794

క. మునివరులును జనపతులును, గనుఁగొని వెఱఁ గందఁ జైద్యుగాత్రమునందుం
డనుపమ తేజము వెలువడి, వనజోదరుదేహమందు వడిఁ జొచ్చె నృపా. 795

వ. అనిన మునివరునకు భూవరుం డిట్లనియె. 796

క. కమలాక్షుని నిందించిన, దమఘోషతనూభవుండు దారుణమలకూ
పమునం బొందక యేక్రియ, సుమహితమతిఁ గృష్ణునందుఁ జొచ్చె మునీంద్రా.

వ. అనిన శుకయోగి రాజయోగి కిట్లనియె. 798

మ. మధుదైత్యాంతకుమీఁది మత్సరమునన్ మత్తిల్లి జన్మత్రయా
వధి యేప్రొద్దుఁ దదీయరూపగుణదివ్యధ్యానపారీణధీ
నిధి యౌటన్ శిశుపాలభూవిభుఁడు తా నిర్ధూతసర్వాఘుఁ డై
విధిరుద్రాదుల కందరానిపదవిన్ వే పొందె సుర్వీశ్వరా. 799

వ. అంత ధర్మనందనుండు ఋత్విగ్గణంబులను సదస్యులను బహుదక్షిణలం దనిపి వివిధార్చనలం బూజించి యవభృథస్నానక్రియాపరితోషంబున. 800

సీ. మురజమృదంగగోముఖశంఖడిండిమపణవాదిరవము లంబరము నిండఁ
గవిసూతమాగధగాయకవందిప్రతాళికవినుతు లంటంగ బెరయ
వితతమర్దళవేణువీణారవంబులగతులకు నర్తకీగతులు సెలఁగఁ
దరళవిచిత్రకధ్వజపతాకాంకితస్యందనగజవాజిచయము లెక్క
తే. సుతసహోదరహితపురోహితజనంబు, గటకకేయూరహారకంకణకిరీట
వస్త్రమాల్యానులేపనవ్రాతములను, విభవ మొప్పారఁ గైసేసి వెడల నంత.

వ. మఱియు యదు సృంజయ కాంభోజ కురు కేకయ కోసలభూపాలముఖ్యులుచతు
ర్విధసేనాసమేతు లై ధరణి గంపింప వెన్నడి నడతేర ఋత్విజ్ఞికాయంబును
సదస్యులను బ్రహ్మఘోషంబు లోలయ మున్నిడికొని శోభమానానూనప్రభా
భాసమానసువర్ణమయమాలికాదివ్యమణిహారంబులు గంఠంబునం దేజరిల్ల సు
స్నాతజవాశ్వంబులం బూన్చినపుష్పరథంబు గళత్రసమేతుం డై యెక్కి యతి
మనోహరవిభవాభిరాముం డై చనుదెంచు చుండె నప్పుడు వారాంగనాజనం
బులు దమతమవారలం గూడికొని. 802

సీ. కనకాద్రిసానుసంగతకేకినులభాతిఁ గ్రొమ్ముళు వీఁపుల గునిసి యాడఁ
దరళతాటంకముక్తాఫలాంశుద్యుతుల్ చెక్కుటద్దముల తోఁ జెలిమి సేయ
బొలసి యదృశ్య మై పోని క్రొమ్మెఱుంగుల గతులఁ గటాక్షదీధితులు దనర
మంచుపై నెగయు నూఁకించుజక్కవ లనఁ జన్నులు జిలుఁగుకొంచలల నణఁగ
తే. మహితకుచభారకంపితమధ్య లగుచు
నర్థి మొలనూళ్లు మెఱయఁ బయ్యెదలు జీరఁ
గరసరోజాతకంకణక్వణనములును
జరణనూపురఘోషముల్ సందడింప. 803

వ. మఱియు నయ్యిందువదన లందంద మందగమనంబునం జెందుఘర్మజలబిందు
సందోహకందళితమందహాసచంద్రికాసుందరవదనారవిందంబుల నిందిందిరరుచిర
చికురబృందంబులు చిందఱవందఱ లై సందడిగొన నమందానందహృదయ లై
సువర్ణశృంగసంగతంబు లై ననంకుమదమలయజముఖసురభితోయంబులు సము
దాయంబు లై తమతోయంబుల వారిపయిం జల్లుచుఁ జెందొవలఁ గెందలిరుల
రచియించినచిమ్మనఁగ్రోవులం దావులు గలపూఁదేనియలు నించి వావులు దెలిపి
తేనలు మీఱఁ గ్రేపల నుండి యిష్టులం గని ఛిమ్ముచు మృగమదకుంకుమపంకం
బును గొంకక బింకంబుల జంకెలోఁ యం బంకజనస్నభంబు లగుమొగంబుల
నేమఱించి చరమచు నుల్లంబులు పల్లవింప బెల్లడరి యందియలు గల్లుగ
ల్లని మొరయఁ గ్రేళ్లు దాఁటుచుం జారుచంద్రికాసాంద్రఘనసాంధ్రధూళిమిళితరజనీప
రాగంబు రాగంబు రంజిల్లం గరంబులం బుచ్చికొని శిరంబులం జల్లుచుఁ జిత్తం
బుల నమ్మత్తకాశినులవృత్తంబు లగుకుచంబుల కెత్తు పత్తు మని బిత్తరించు

పువ్వుగుత్తులం దత్తఱంబున వ్రేయుచుఁ బరిహసించుచు నన్యోన్యకరకిసలయకనక
కరండభరితం బగుపన్నీటం జెంగావిజిలుఁగుఁబుట్టంబులు దట్టంబుగాఁ దోఁగి మ
ర్మంబులు బయలు పడిన నగ్గలంబు లగుసిగ్గులకు నొప్పిదంబు లగుతమకను తెప్ప
లడ్డంబు సేయుచుఁ బురుషులుం దాము నారామ లభిరామలీలారసోక్తు లెసయ
నంతరంగంబుల సంతసంబునం బంతంబు లిచ్చుచు వసంతంబు లాడి రవ్వేళ
నతులవిమానారూఢు లై నయింద్రపురంధ్రిజనంబులుం బోలె హాటకశిబిక లెక్కి
నిజచేటికాజనంబులు సేవింపం జనుదెంచుభూకాంతకాంతాజనంబులుం దమసర
సంబులకు నర్హంబు లై నధరణీపాలవధూవిలాసంబు లాదరించుచెలులపైఁ దమ
సఖిజనంబులం బురికొల్పి చల్లించుచు భావగర్భితంబు లగువారిచతురసర
సోక్తుల మందహాసచంద్రికలు ముఖకమలలీలావిలాసలక్ష్మిం బ్రోది సేయం జని
రివ్విధంబున నిజసామ్రాజ్యవిభవంబు పూజ్యంబుగా నజాతశత్రుండు గంగా
ప్రవాహంబున కరిగి యందు నిజవధూయుక్తుం డై శాస్త్రోక్తప్రకారంబున నవ
భృథస్నానం బాచరించె నాసమయంబున. 804

క. అనిమిషదుందుభిఘనని,స్స్వనములు వీతెంచెఁ బుష్పవర్షము గురిసెన్
మునిదేవపితృమహీసుర, వినుతులరవ మెసఁగె నపుడు విమలచరిత్రా. 805

క. నరు లెట్టిపాపు లైనను, గర మర్థిని నెద్ది సేసి గతకల్మషు లై
చరియింతు రట్టియవభృథ, మరుదుగఁ గావించి రెలమి నఖిలజనంబుల్. 806

ఆ. అంత ధర్మతనయుఁ డభినవమృదులదు, కూలసురభికుసుమమాలికాను
లేపనములు రత్నదీపితభూషణా, వళులు దాల్చి వైభవమున నొప్పె. 807

వ. అంత నవభృథస్నానానంతరంబున మరలి చనుదెంచి. 808

ఉ. పాండుతనూభవాగ్రజుఁడు పాండుయశోనిధి భాసమానమా
ర్తాండవిభుండు యాజకసదస్యమహీసురమిత్రబంధురా
జ్ఞాండలిఁ బూజ చేసి బుధమాన్యచరిత్రుఁడు వారి కిచ్చె నొం
డొండ దుకూలరత్నకనకోజ్జ్వలభూషణముఖ్యవస్తువుల్. 809

వ. అట్లు నారాయణపరాయణు లై దేవసమానప్రకాశప్రభావంబుల సకలనరనారీ
లోకంబు లనర్ఘ్యరత్నమయభూషణమాల్యానులేపనంబులు ధరియించి పరమా
నందభరితాత్ము లై యొప్పి యుండి రంత. 810

చ. సునిశితభక్తిఁ దన్మఖముఁ జూడఁగ వచ్చినయట్టిదేవతా
మునిధరణీసురప్రకరభూవరవిడ్జనశూద్రకోటి య
జ్జనవరచంద్రుచే నుచితసత్కృతులం బరితోషచిత్తు లై
వినయముతోడ ధర్మజుని వీడ్కొని పోవుచుఁ బెక్కుభంగులన్. 811

చ. హరిచరణాంబుజాతయుగళార్చకుఁ డై పెనుపొందుపాండుభూ
వరసుతు రాజసూయమఖవైభవముల్ నుతియించుచున్ సమా

దరమున నాత్మభూముల కుదారత నేఁగిరి ధర్మసూనుఁడున్
సరసిజనేత్రుఁ డా ననుపఁజాలక యుండు మటంచు వేఁడినన్. 812

వ. అట్లు పాండవాగ్రజు ప్రార్థనం గైకొని దామోదరుండు సముస్తయాదవులను
కుశస్థలికిఁ బోవం బనిచి కతిపయపరిజనంబులుం దానును నతనికిం బ్రియంబుగాఁ
దన్నగరంబునఁ బ్రమోదంబున నుండె నని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 813

చ. జనవర పాండుభూపతనుజాతుఁడు దుస్తర మా మనోరథా
బ్ధిని సరసీరుహాక్షుఁ డను తెప్పకతంబున దాఁటి భూరిశో
భనయుతుఁ డై మనోరుజయుఁ బాసి ముదాత్మకుఁ డై వెలింగె న
వ్వనరుహనాభుదాసజనవర్యులకుం గలవే యసాధ్యముల్. 814

వ. అట్టియెడ. 815

ఆ. రాజసూయమఖవరప్రభావమునకు
నఖిలజనులు మోదమంది రపుడు
కలుషమానసుండు కులపాంసనుఁడు సుయో
ధనుఁ డొకండు దక్క ధరణినాథ. 816

వ. అనిన విని శుకయోగీంద్రునకుఁ బరీక్షిన్నరేంద్రుం డి ట్లనియె. 817

ఆ. అఖిలజనుల కెల్ల నానందజనక మై, యొనయుమఖము కురుకులేశ్వరునకుఁ
గర మసహ్య మైనకారణ మెయ్యది, యెఱుఁగఁ బలుకు నాకు నిద్ధచరిత. 818

చ. అనిన మునీంద్రుఁ డి ట్లను ధరాధిపుతోఁ గురురాజు పాండునం
దనులదెస న్ననేకదురితంబులు నిచ్చలుఁ జేయు చుండు నై
నను నొకనాఁడు పంకరుహనాభదయాపరిలబ్ధభూరిశో
భనజితదేవదైత్యనరపాలకరాజ్యరమామహత్త్వ మై. 819

చ. వెలయుననూనసంపదల విశ్రుతకీర్తులు మిన్ను ముట్టఁ బెం
పలరినపాండుభూవరసుతాగ్రజుఁ డంతిపురంబులోన ను
జ్జ్వలమణిభూషణాంశురుచిజాలము పర్వఁ బయోజనాభు ను
త్కలిక భజించుచున్ ఘనసుఖస్థితి భూరిమనోహరాకృతిన్. 820

వ. ఉండం గనుంగొని యదియునుం గాక యొక్కనాఁడు లలితాష్టమీశశాంకబింబం
బుల విడంబించుచు నింద్రనీలరుచినిచయంబు నపహసించుకుటిలకుంతలంబులు
నటనంబు సలుపం దనరునిటలఫలకంబులును బుష్పచాపుచాపంబురూపు నేపు
మాపుభ్రూయుగోపాంతంబు లై సౌదామనీదామరుచిస్తోమంబు లై కర్ణాంతసీ
మంబు లై యంజనంబులతోడ రంజిల్లునేత్రకంజంబులును నవమల్లికాముకుళవి
భాసితదంతమరీచికానిచయోద్దీపితమందహాసచంద్రికాధవళితంబులును ముకు
రోపమితంబులు నై కర్ణకుండలమణిమరీచిజాలంబులు బెరసి బహుప్రకారం
బులఁ బర్వం బొలుచుకపోలపాలికలును విలసితగ్రైవేయకముక్తాఫలహారనిచ

యంబుల కిమ్ముచూపక మిసమిసని పసగల మెఱుంగులు గిఱికొనమీఁటినం బగులు
ననం బొగడం దగి మొగంబులకుం బుటంబులెగయు నుత్తుంగపీనకుచభారంబుల
వ్రేఁగు లాఁగలేక తూఁగాడుచుం గరతలపరిమేయంబు లగుమధ్యభాగంబులును
ఘనజఘనమండలావతీర్ణకాంచనకాంచీకలాపకింకిణీకలకలనినాదోల్లసితంబు
లగుకటిప్రదేశంబులును సల్లలితహల్లకపల్లవకాంతుల మొల్లంబులఁ గొల్లలు
గొని యభిరామంబులై శోభిల్లుపదపాణితలంబులును నలసగతులం బదంబులం
దనరుమణినూపురంబులు గోపురంబులం బ్రతిస్వనంబు లొలయ మొరయ నల
రుచరణారవిందంబులును రత్నవలయకంకణాంగుళీయకాదివివిధ భూషణ ద్యుతి
నిచయంబు లుష్ణమరీచికరనిచయంబుల ధిక్కరింప వెలుంగుకరకంజంబులును
మృగమదఘనసారహరిచందనాగరుకుంకుమపంకంబులభాసురంబు లగువాసనలు
నాసారంధ్రంబులకు వెక్కసంబులై పొలయుసౌభాగ్యంబులు గలిగి చైతన్యంబు
నొందినమాణిక్యపుబొమ్మలవిధంబున గగనమండలంబు నిర్గమించి వసుధా
తలంబున సంచరించుచంద్రరేఖలచెలువున శృంగారరసంబు మూర్తీభవించి
జగంబుల మోహపఱుచు మోహినీదేవతల చందంబున విలసించుమాధవ
వధూసహస్రంబులసంగతిని సౌదామనీలతయునుం బోలె నొప్పుచుండెడు
ద్రుపదరాజనందనవిభవంబును రాజసూయమహాధ్వరోత్సవంబునం జూచి చిత్తం
బు త్తలపడ సుయోధనుండు సంతాపానలంబునం గ్రాఁగుచుండె నంత నొక్క
నాఁడు ధర్మనందనుండు నిర్మలం బగుసభాభవనంబునకుం జని. 821

సీ. సుతసహోదరపురోహితబాంధవామాత్యపరిచారభటకోటి బలసి కొలువఁ
గలితమాగధమంజుగానంబుఁ బాఠకపఠనరవంబును బ్రమద మొసఁగఁ
గంకణఝణఝణత్కారంబు శోభిల్ల సరసిజాననలు చామరము లిడఁగ
మయవినిర్మితసభామధ్యంబునను భాసమానసింహాసనాసీనుఁ డగుచు
తే. నమరగణములు గొలువఁ బెంపారుననిమి
షేంద్రుకైవడి మెఱసి యుపేంద్రుఁ డలర
వరుసఁ గొలువున్నయత్తఱి దురభిమాని
క్రోధమాత్సర్యధనుఁడు సుయోధనుండు. 822

ఉ. కాంచనరత్నభూషణనికాయముఁ దాల్చి సముజ్జ్వలప్రభో
దంచితమూర్తి నొప్పి పణిహారులు ముందటఁ గ్రందు వాయ వా
రింప సహోదరుల్ నృపవరేణ్యులు పార్శ్వములన్ భజింప నే
తెంచెను రాజసంబున యుధిష్ఠిరుపాలికి వైభవోన్నతిన్. 823

వ. అట్లు సనుదెంచి మయమాయామోహితం బైనసభాస్థలంబునందు. 824

క. సలిలములు లేనితావున, వలువలు వెస నెగయఁ దిగిచి వారక తోయం
బులు గలచోటను జేలం,బులు దడియఁగఁ బడియె నిజవిభుత్వము దఱుఁగన్. 825

క. ఆవిధ మంతయుఁ గనుఁగొని, పావని నవ్వుటయు నచటిపార్థివులును గాం
తావలియును యమతనూజుఁడు, వావిరిఁ జేసన్నఁ దమ్ము వారింపంగన్. 826

వ. దామోదరానుమోదితు లయి మహారవంబుగాఁ బరిహాసంబులు సేసిన సుయోధనుండు లజ్జావనతవదనుం డై కుపితమానసుం డగుచు నయ్యెడ నిలువక వెలువడి నిజపురంబున కరిగె నయ్యవసరంబున ధీవిశాలు రైనసభాసదు లగు నచ్చటిజనంబులకోలాహలంబు సంకులం బైన నజాతశత్రుండు చిత్తంబున విన్న నై యుండె నప్పుండరీకాక్షుండు భూభారనివారణకారణుం డగుటం జేసి దుర్యోధనునపహాసంబునకుం గా దనం డయ్యె నంత. 827

క. హరి ధర్మసుతుని వీడ్కొని, తరుణీహితబంధుజనకదంబము గొలువం
బరితోషమునఁ గుశస్థల, పురమునకుం జనియె మోదమున నరనాథా. 828

చ. జనవరబంధమోక్షణముఁ జైద్యవధంబును బాండురాజనం
దనమఖరక్షణంబును సుదారతఁ జేసినయట్టిదేవకీ
తనయుచరిత్రభాసురకథాశ్రవణాత్ములు గాంతు రిష్టశో
భనబహుపుత్రకీర్తులును భవ్యవివేకము విష్ణులోకమున్. 829

క. అని శుకయోగీంద్రుం డ, మ్మనుజేంద్రునిఁ జూచి పలికె మఱియును శ్రీకృ
ష్ణునియద్భుతకర్మంబులు, వినిపింతుం జిత్తగింపు విమలచరిత్రా. 830

సాల్వుండు శివప్రసాదంబున సౌభకవిమానంబు వడసి ద్వారకాపురిపై దండెత్తుట

సీ. వసుధేశ విను మును వైదర్భిపరిణయవేళ దుర్మదశిశుపాలభూమి
వరునకుఁ దోడ్పడ నరుదెంచి సైనికావలితోడఁ దొడరి దోర్బలము దూలి
హరిచేత నిర్జితు లైనరాజులలోనఁ జైద్యునిచెలికాఁడు సాల్వభూమి
పతి జరాసంధాదిపార్థివప్రకరంబు విన మత్సరానలవిపులశిఖల

తే. ధాత్రి నిటమీఁద వీతయాదవము గాఁగఁ
గడఁగి సేయుదు నని దురాగ్రహముతోడఁ
బంతములు వల్కి యటఁ జని భరితనిష్ఠఁ
దపము గావింపఁ బూని సుస్థలమునందు. 831

క. ధృతి వదలక యుగ్రస్థితిఁ, బ్రతిదినమును బిడికెఁ డవనిరజ మశనము గా
నతినియమముతో నాపశు, పతి శంకరు ఫాలనయను భర్గు నుమేశున్. 832

క. చెదరనినిజభక్తిని దత్పదపద్మము లాత్మ నిలిపి పాయక యొకయేఁ
డుదితక్రియ భజియించిన, మదనారియు వానిభక్తిమహిమకు వశుఁ డై. 833

క. బోరనఁ బ్రత్యక్షం బై, కోరినవర మేమి యైనఁ గొసరక యిత్తుం
గోరక వేఁడు మటన్నను, నారాజతపోధనుండు హరునకుఁ బ్రీతిన్. 834

తే. వందనం బాచరించి యానందవికచ, వదనుఁ డై నొసలంజలిఁ గదియఁ జేర్చి
శ్రితదయాకార నన్ను రక్షించెదేని, నెలుఁగ వినిపింతు వినుము మదీప్సితంబు.

తే. గరుడగంధర్వయక్షరాక్షససురేంద్ర,చరులచే సాధ్యపడక నావలయునెడల
నభ్రపథమునఁ దిరిగెడునట్టిసుహిత, వాహనము నాకు దయసేయు వరద యీశ.

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుండై హరుండు వానికోర్కి కనురూపం బైన పురంబు నిర్మింప మయుని నియోగించిన నతండును నట్ల చేసెద నని కామగమనంబును నతివిస్తృతంబును గా లోహంబున నిర్మించి సౌభకం బను నామం బిడి సాల్వున కిచ్చిన వాఁడును బరమానందంబునం బొంది తద్విమానారూఢుం డై యాదవులవలనిపూర్వవైరంబుఁ దలంచి దర్పాంధచేతస్కుం డై ద్వారకానగరంబుపైఁ జని నిజసేనాసమేతంబుగాఁ దత్పురంబు నిరోధించి. 837

సీ. సరిదుపవనసరోవరములు మాయించి బావులు గలఁచి కూపములు సెఱిచి
కోటలు వెస వీఁటతాటముల్ గావించి పరిఖలు పూడ్చి వప్రములు ద్రొబ్బి
యట్టళ్లు ధరఁ గూల్చి యంత్రముల్ దునుమాడి కాంచనధ్వజపతాకములు నఱకి
భాసురగోపురప్రాసాదహర్మ్యేందుశాలాంగణములు భస్మములు చేసి

తే. విమలకాంచనరత్నాదివివిధవస్తు
కోటి నెల్లను నందంద కొల్ల పుచ్చి
ప్రజలఁ జెఱపట్టి దొరలను భంగపెట్టి
దళిమి యిబ్భంగిఁ బెక్కుబాధల నలంచి. 838

చ. మదమున నంతఁ బోవక విమానయుతంబుగ నభ్రవీథికిన్
గొదకొని ఱేఁపుమై నెగసి కొంకక శక్తిశిలామహీరుహ
ప్రదరము లోలిమైఁ గురిసి బంధురభూమిపరాగశర్కరల్
వదలక చల్లుచున్ వలయవాయువుచే దిశ లావరించుచున్. 839

వ. అట్టియెడ. 840

క. చటులపురత్రయదనుజో,త్కటదుస్తరబాధ్యమానధారుణిగతి న
ప్పుటభేదన మెంతయు వి,స్ఫుటపీడం జెంది పగల సుడివడు చుండన్. 841

చ. కని భగవంతుఁ డున్ రథిశిఖామణియు న్నగు రౌక్మిణేయుఁ డ
జ్జనముల నోడ కుండుఁ డని సంగరకౌతుక మొప్ప దివ్యసా
ధనములఁ బూని సైనికకదంబము గొల్వ ననూనమీనకే
తనరుచి గ్రాల నున్నతరథస్థితుఁ డై వెడలెన్ రణోర్వికిన్. 842

వ. అయ్యవసరంబున. 843

చ. సమధికబాహుశౌర్యజితచండవిరోధులు వెళ్లి రున్నత
క్షమ గద భానువింద శుక సాత్యకి సారణ చారుదేష్ణ సాం
బ మకరకేతనాత్మజ శ్వఫల్కతనూభవ తత్సహోదర
ప్రముఖయదూత్తముల్ విమతభంజను లై కృతవర్మ మున్నుగన్. 844

క. వారణవాజిస్యందన, వీరభటావలులు సనిరి విశ్వము వడఁకన్

ఘోరాకృతి వివిధాయుధ, భూరిద్యుతు లర్కబింబమును గబళింపన్. 845

వ. అని యాగోవిందనందనస్యందనంబుల బలసందోహంబును దలకడచి యదు సైన్యంబులు సాల్వబలంబులతోడం దార్కొని పెరయునప్పుడు దేవదానవసంకులసమరవిధంబునం దుములం బయ్యె నయ్యెడ. 846

మ. వితతజ్యాచయటంకృతుల్ మదజలావిర్భూతశుండాలఘీం
కృతు లుద్యద్భటహుంకృతుల్ మహితభేరీభాంకృతుల్ భీషణో
ద్ధతనిస్సాణధణంకృతుల్ ప్రకటయోధవ్రాతసాహంకృతుల్
కుతలంబుల దివి నిండ మ్రోసె రిపుసంక్షోభంబుగా భూవరా. 847

మ. హరిరింఖారథనేమిసద్భటపదవ్యాఘట్టనోద్ధూతదు
స్తరధూళీపటలప్రభూతనిబిడధ్వాంతప్రవిధ్వంసకృ
త్కరశాతాసిగదాదిహేతిరుచు లాకాశంబు నిండన్ వియ
చ్చరదృక్కుల్ మిఱుమిట్లు గొల్ప సమరోత్సాహంబు సంధిల్లఁగన్. 848

చ. తలకొని సైనికుల్ గవిసి తార్కొని పేర్కొని పాసి డాసి యం
కిలి గొన కెమ్ములమ్ములఁ బగిల్చి నొగిల్చిత రేతరుల్ తలల్
నలియఁగ మొత్తియొత్తి నయనంబుల నిప్పులు రాల లీల నొం
దలలు లలాటముల్ ఘనగదాహతి నొంచి కలంచి పోరఁగన్. 849

వ. అయ్యవసరంబునఁ బ్రద్యుమ్నుండు గనుంగొని. 850

మ. అనయంబుం గలుషించి సౌభపతి మాయాకోట్లు చంచచ్ఛరా
సననిర్ముక్తనిశాతదివ్యమహితాస్త్రశ్రేణిచేఁ దత్క్షణం
బున లీలాగతి నభ్రగుల్ మనముల భూషింప మాయించె న
వ్వనజాతాప్తుఁడు భూరిసంతమసముల వారించుచందంబునన్. 851

వ. మఱియును. 852

చ. అతిరథికోత్తముం డన నుదంచితకాంచనపుంఖపంచవిం
శతివిశిఖంబుల న్నతనిసైనికపాలుని నొంచి యుగ్రుఁడై
శతశతకోటికోటినిభసాయకముల్ వరఁగించి సాల్వభూ
పతికకుదంబు నొంచి లయభైరవుకైవడిఁ బేర్చి వెండియున్. 853

చ. పదిపదియమ్ములన్ మనుజపాలవరేణ్యుల నొంచి రోషముం
గదురఁగ మూఁడుమూఁడుశితకాండములన్ రథదంతివాజులం
జదియఁగ నేసి యొక్కొకనిశాతకరంబున సైనికావళిన్
మదము లడంచి యి ట్లతఁ డమానుషలీలఁ బరాక్రమించినన్. 854

క. దుర్మానవహరునద్భుత, కర్మమునకు నుభయసైనికప్రకరంబుల్
నిర్మలమతి నుతియించిరి, ధర్మాచలధైర్యు విగతభయుఁ బ్రద్యుమ్నున్. 855

వ. ఆ య వసరంబున. 856

ఉ. సాంబుని సాల్వభూవిభుఁడు సాయకజాలము లేసి నొంచినన్
జాంబవతీతనూభవుఁడు చాపము సజ్యము నేసి డాసి సా
ల్వుం బదియేనుతూపుల నవోన్నతవక్షము గాఁడ నేసి శా
తాంబకవింశతి న్నతనిసౌభక మల్లలనాడ నేసినన్. 857

చ. గదుఁడు మహోగ్రవృత్తి నిజకార్ముకనిర్గతవిస్ఫురద్విధుం
తుదవదనాభబాణవితతుల్ సరఁగించి విరోధిమస్తకుల్
గుదులుగ గ్రుచ్చి యొత్తుచు నకుంఠితవిక్రమకేళిలోలుఁడై
చదల సురల్ నుతింప రథిసత్తముఁ డొప్పె నగేంద్రచంద్రమా. 858

ఉ. సాత్యకి చండరోషమున సాల్వమహీవరుభూరిసౌభసాం
గత్య చతుర్విధోగ్రబలగాఢతమఃపటలంబు భాసురా
దిత్యమయూఖపుంజరుచితీవ్రశరంబులఁ జూపి సైనిక
స్తుత్యపరాక్రమప్రకటదోర్బలుఁడై విలసిల్లె భూవరా. 859

ఉత్సాహము. భానువిందుఁ డుద్ధతిన్ విపక్షపక్షసైన్యదు
ర్మానకాననానలోపమానచండకాండసం
తాన మూన నేసి చూర్ణితంబు చేసెఁ జాపవి
ద్యానిరూఢి దేవతావితాన మిచ్చ మెచ్చఁగాన్. 860

ఉత్సాహము. చారుదేష్ణుఁ డాగ్రహించి శత్రుభీషణోగ్రదో
స్సారదర్ప మేర్పడన్ నిశాతబాణకోటిచే
దారుణప్రతాపసాల్వదండనాథమండలిన్
మారి రేఁగినట్లు పిల్కుమార్చి పేర్చి యార్చినన్. 861

క. శుకుఁ డాయోధనవిజయో, త్సుకమతి బాహాబలంబు సొప్పడ విశిఖ
ప్రకరంబులఁ దను శౌర్యా, ధికుఁ డన విద్వేషిబలతతిం బరిమార్చెన్. 862

ఉ. సారణుఁ డేపుమై గడిసి శాత్రవవీరులు సంచలింప దో
స్సార మెలర్పఁ గుంతశరశక్తిగదాక్షురికాదిహేతులన్
వారక వాజిదంతిరథవర్గములం దుసుమాడి కాల్వురన్
వీరముతోడఁ బంపె జమువీటికిఁ గాఁపుర ముగ్రమూర్తి యై. 863

క. అక్రూరుఁడు దదనుజులు న,వక్రపరాక్రమము మెఱసి వైరుల బాహా
విక్రమమున వధియించిరి, చక్రప్రాసాదివివిధసాధనములచేన్. 864

మ. కృతవర్మక్షితినాయకుండు విశిఖశ్రేణిం బ్రమత్తార్యధి
శ్రితవర్మంబులఁ జించి మేనుల శతచ్ఛిద్రంబులం జేయ న
ద్భుతకర్మం బని సైనికుల్ వొగడ శత్రుల్ దూలుచో సంగర
క్షితిధర్మంబుఁ దలంచి కాచె రథికశ్రేష్ఠుండు భూమీశ్వరా. 865

వ. అయ్యవసరంబున సాల్వుండు గోపోద్దీపితమానసుం డై యుండ మాయావిడం

బకం బైనసౌభకం బప్పుడు. 866

సీ. ఒకమాటునభమునఁ బ్రకటంబుగాఁ దోఁచు నొకమాటుధరణిపై నొయ్యనిలుచు
నొకమాటు శైలమస్తకమున వర్తించు నొకపరి చరియించు నుదధినడుమ
నొక్కతోయంబున నొక్కటిమైయుండు నొక్కెడఁ గనుఁగొనఁ బెక్కు లగును
నొకమాటుసాల్వసంయుక్తమై పొడసూపు నొకతోయ మన్నియు నుడిగితోఁచు
ఆ. నొక్కతేప కొఱవి యుఱుకగఁ ద్రిప్పిన, గతి మహోగ్రవృత్తిఁ గాన వచ్చు
మఱియుఁ బెక్కుగతుల నరివరుల్ గలఁగంగఁ, దిరిగె సౌభకంబు ధీవరేణ్య. 867

వ. ఇవ్విధంబున సౌభకంబు వర్తించుటం జేసి యదుసైన్యంబులచే దైన్యంబు
నొందిననిజసైన్యంబుల మరలం బురికొల్పి సాల్వుం డప్పుడు. 868

క. స్ఫురదనలాభశరంబులు, పొరిఁ బొరిఁ బుంఖానుపుంఖములుగా నేయం
దెరలియు మరలియు మురిసియు,విరిసియుఁ బిఱుతివక పోరె వెస యదుబలముల్.

క. అయ్యెడ మానము వదలక, డయ్యక మగపాడితో దృఢంబుగఁ బోరన్
దయ్య మెఱుంగును నెక్కటి, కయ్యం బపు డయ్యెఁ బేరు గలయోధులకున్.

క. మును ప్రద్యుమ్నకుమారుని, ఘననిశితాస్త్రములచేతఁ గడు నొచ్చినసా
ల్వునిమంతిరి ద్యుమనాముఁడు, సునిశితగద చే నమర్చి సుమహితశక్తిన్. 871

చ. వెరవును లావుఁ జేవయును వీరముఁ బీరముఁ గల్గి డాసి యా
సరసిజనాభనందనువిశాలభుజాంతరముం బగిల్చినన్
విరవిరవోయి మేను నిడువెండ్రుక వెట్టఁగఁ జేతిసాధనో
త్కరములు దేరిపై వదలి కన్నులు మూయుచు మూర్ఛ నొందినన్. 872

ఆ. సమరధర్మవేది సమధికనయవాది, దారుకునిసుతుండు ధైర్యయుతుఁడు
రథముఁ దోలికొనుచు రణభూమి వెడలె వే, చనియె మూర్ఛ దేఱె శంబరారి.

ఉ. సారథిఁ జూచి యిట్లనియె శాత్రవవీరులు సూచి నవ్వఁగా
దేరు రణక్షితిన్ వెడలఁ దెచ్చితి తెచ్చితి దుర్యశంబు పం
కేరుహనాభుఁడున్ హలియు గేలి గొనన్ యదువంశసంభవుల్
బీరము దప్పి యిప్పగిదిఁ బెల్కుఱి పోవుదురే రణంబునన్. 874

వ. అనిన నతం డతని కిట్లనియె. 875

క. రథి రిపుచే నొచ్చిన సా,రథియును సారథియు నొవ్వ రథియును గావం
బృథుసమరధర్మ మిఁక న,వ్యథచిత్తుఁడ వగుచుఁ గడఁగు వైరుల గెలువన్. 876

వ. అనిన విని. 877

ఉ. సంచితభూరిబాహుబలశౌర్యుఁడు సారథిమాట కాత్మ మో
దించి రవిప్రకాండరుచిదీపితచాపముఁ దాల్చి మౌర్వి సా
రించి గుణధ్వనిన్ బృహదరిప్రకరంబుల భీతి ముంచి తో
లించె రథంబు మేదిని చలింపఁగ సాద్యుముమీఁద నేర్పునన్. 878

వ. అట్లు డగ్గఱి. 879

చ. అరితను సప్తబాణముల నాగ్రహవృత్తిఁ బగిల్చి నాల్గిటం
దురగములన్ వధించి యొకతూపునసారథిఁ ద్రుంచి రెంట ని
ష్ఠురతరకేతుచాపములు చూర్ణము చేసి యొకమ్మునన్ భయం
కరముగఁ ద్రుంచె నాద్యుమునికంఠ మకుంఠితవిక్రమోద్ధతిన్. 880

మ. కని సాంబప్రముఖాదియోధవరు లుత్కంఠాత్ములై మానకే
తను నగ్గించి సువర్ణపుంఖనిశితాస్త్రశ్రేణి సంధించి సా
ల్వునిసైన్యావలిమస్తముల్ వెరవు లావున్ మీఱఁగా నొక్కయె
త్తున వేత్రుంచిరి తాటిపండ్లు ధరఁ డొడ్డోఁ రాల్చుచందంబునన్. 881

వ. అట్టియెడ. 882

స్రగ్ధర. కూలున్ గుఱ్ఱంబు లేనుంగులు ధరఁ గెడయున్ గుప్పలై నుగ్గునూచై
వ్రాలున్ దేరుల్ హతంబై పడిఁ బెను సుభటవ్రాతముల్ శోణితంబుల్
గ్రోలున్ మాంసంబు నంజుం గొఱకు నెముకలన్ గుంపులై సోలుచున్ బే
తాళక్రవ్యాదభూతోత్కరములు జతలై తాళముల్ దట్టి యాడున్. 883

వ. మఱియు నొక్కయెడ. 884

సీ. ఖండితశుండాలగండముల్ నక్రముల్ భూరితుండంబులు భుజగసమితి
పదతలంబులు గచ్ఛపంబులు దంతముల్ శుక్తులు గుంభనిర్ముక్తమౌక్తి
కములు రత్నములు వాలములు జలూకముల్ మెడలు భేకంబులు మెదడురొంపి
ప్రేవులు పవడంపుఁదీవెలు నగములు నాఁచు మజ్జంబు ఫేనంబు లస్థి

ఆ. సైకతములు రక్తచయము తోయంబులు, నొరగు నెడల నొరలు మొఱలు ఘనత
రంగరవముగా మతంగజాయోధన, స్థలము జలధిఁ బోల్పఁ దగె నరేంద్ర. 885

వ ఇవ్విధంబున యదుసాల్వబలంబులు సలంబునఁ బరస్పరజయకాంక్షలం దలపడి
పోరుపూర్వపశ్చిమసముద్రంబులవడువున నిరువదియేడుదినంబు లతిఘోరంబు
గాఁ బోరునెడ నింద్రప్రస్థపురంబుననుండి ద్వారకానగరంబునకు నగధరుండు
సనుదేర ముందటం గాన వచ్చుదుర్నిమిత్తంబులం గనుంగొని కృష్ణుండు దారు
కునిం జూచి యి ట్లనియె. 886

శా. కంటే దారుక దుర్నిమిత్తము లనేకంబుల్ మహాభీలముల్
మింటన్ మేదినిఁ దోఁచు చున్నయవి నెమ్మిన్ ఖాండవప్రస్థ మే
నుంటం జైద్యహితక్షితీశ్వరులు మాయోపాయు లై యప్పురి
న్గెంటింపం జనుదేరఁ బోలుదురు పోనీ తేరు వేగంబునన్. 887

వ. అని యతిత్వరితగతిం జనుదెంచి తత్పురంబు డగ్గఱి మహాబలపరాక్రమంబులం
బ్రతిపక్షబలంబుతోడం దలపడి పోరుయదుబలంబులను నభోవీధి నభేద్యమా
యావిడంబనంబునఁ బ్రతివీరు లెంతకాలంబునకు నేయుపాయంబునను సాధింప
నలవి గానిసౌభకవిమానంబునం దున్న సాల్వునిం గని తద్విమానంబు డాయం

దనతేరు దోల సారథిని నియమించి కదియం జనుమురాంతకుని వీక్షించి యదు
సైనికప్రకరంబులు పరమానందంబునం బొందిరి మృతప్రాయంబు లై యున్న
సైన్యంబులం గనుంగొని సౌభకపతి విక్రమక్రియాకలాపుం డగుచు నురవడించి.

చ. మిడుఁగుఱులు లెల్లెడం జెదర మింటను మంటలు పర్వ ఘంటికా
ఘణఘణభూరినిస్వననికాయమునన్ హరిదంతరాళముల్
వణఁక మహోగ్రశక్తిఁ గొని వాగక దారుకుమీఁద వైవ దా
రుణగతి నింగినుండి నిజరోచులతోఁ బడుచుక్కకైవడిన్. 889

క. వడిఁ జనుదేరఁగఁ గని యుష్ణాంశు నగధరుఁ డబలీలవోలెన్ దానిం
బొడిపొడియై ధరఁ దొరఁగఁగ, నడుమున వెసఁ ద్రుంచె నొక్క నారాచమునన్.

చ. గురుభుజుఁ డంతఁ బోవక యకుంఠితశౌర్యత శత్రుసైన్యముల్
దెరలఁగ నుగ్రతం గొఱవిఁ ద్రిప్పినకైవడి మింట దిర్దిరం
దిరుగుచు దుర్నిరీక్ష్య మగుదీపితసౌభము సాల్వుఁ డండభా
స్కరకిరణాభషోడశనిశాతశరంబుల గాఁడ నేసినన్. 891

చ. కడు వడి నగ్గి వాఁడు నిజకార్ముకమున్ జలదస్వనంబుకై
వడి మొరయించుచున్ వెడఁదవాతిశరంబులఁ బద్మలోచను
న్నెడమభుజంబు గాఁడ వడి నేసినఁ దెం పఱి చేతిశార్ఙ్గమున్
విడిచె రథంబుపై గగనవీథి సురల్ భయ మంది చూడఁగన్. 892

క. హాహా యని భూతావలు, లాహాకారములు సేయ నంతట దేఱి
న్నాహరిఁ గనుఁగొని యతఁ డు, త్సాహంబునఁ బలికె బాహుశౌర్యస్ఫూర్తిన్.

చ. నలినదళాక్ష మత్సఖుఁడు నాఁ దగుచైద్యుఁడు గోరినట్టికో
మలి నవినీతిమైఁ దగవు మాలి వరించితి వంతఁ బోక దో
ర్బలమున ధర్మనందనుసభాస్థలి నేడుఱె యున్నవాని న
చ్చలమునఁ జంపి తట్టికలుషంబున నేఁడు రణాంగణంబునన్. 894

క. తల చెడి పాఱక బాహా, బల మొప్పఁగ నాదుదృష్టిపథమున ధృతితో
నిలిచిన నిష్ఠురవిశిఖార్చుల ముంచి మదీయసఖుని సూఁ డిటు దీర్తున్. 895

చ. అనిన మురాంతకుండు దరహాసము మోమునఁ దొంగలింప సా
ల్వునిఁ గని యోరి లావు బలువుం గలపోటరివోలెఁ బ్రేలె దే
మనినను బాటు సన్నిహిత మౌట యెఱుంగవు మూఢచిత్త వా
మ్మని గదఁ గేలఁ ద్రిప్పి యభియాతిని శత్రుని వ్రేసె నుద్ధతిన్. 896

వ. అట్లు వ్రేసిన. 897

క. పెనుమూర్ఛ నొంది వెస ముక్కున వాతను నెత్తు రొల్కఁ గొంతవడికి నా
య్యన తెలిసి నిలువరింపక, చనె వాఁడు నదృశ్యుఁ డగుచు సౌభముఁ దానున్.

వ. అయ్యవసరంబున. 899

తే. గగనమునుండి యొక్క [illegible] వందనముసేసి యానకదుందుభిని మ్మహోగ్రుఁ డై పట్టితెచ్చె సాల్వుఁడు గడఁగి.

తే. దేవ మీ కెఱింగింపఁగాఁ దివిరి యిటకు, దేవకీదేవి నన్నుఁ బుత్తెంచె నన విని సరోరుహనాభుండు ఘనవిషాదమగ్నుఁ డయ్యెను గురుమోఁదిమమతఁజేసి.

క. నరగంధర్వసురాసుర, వరులకు నిర్జింప రానివాఁడు బలుం డే మఱి కరయ హీనబలుచే, బరికింపఁగ నెట్లు పట్టువడెనొకొ యనుచున్. 902

వ. మఱియును. 903

క. భావంబు గలఁగ నాహా, దైవకృతం బెవ్వరికిని దప్పింపఁగ రా దేవిధి నైనను నని శో, కావిలమతిఁ బలుకుచున్న నత్తఱి వాఁడున్. 904

వ. తనమాయాబలంబునఁ గ్రమ్మఱం దోఁచి కృతకవసుదేవునిం గల్పించి యతనిం బంధించి కొనితెచ్చి పుండరీకాక్షు నిరీక్షింపు భవజ్జనకుండు వీఁడె యిప్పుడు నీవు గనుంగొన వీనితలఁ ద్రుంతు నింక నెవ్వనికిం గా మనియెదు కావం గలశక్తిగల దేనిం గావు మని దురాలాపంబు లాడుచు మృత్యుజిహ్వాకరాళం బైనకర వాలంబు గేలంబూని జళిపించుచు నమ్మాయావసుదేవునిశిరంబు దునిమి తన్మస్త కంబు గొని వియద్వర్తియై చరియించుసౌభకవిమానంబు సొచ్చె నంత గోవిం దుండు గొంతదడవు మనంబున ఘనం బగుశోకంబునం గుందుచుండి యాత్మసైని కులు దెలుపం దెలివొంది యది మయోదితం బైనసాల్వునిమాయోపాయంబని యెఱింగె నంతం దనకు వసుదేవుండు పట్టువడె నని చెప్పినదూతయు నమ్మాయా కళేబరంబును నాక్షణంబ విచిత్రంబుగా మాయం బై పోయె ననంతరంబ. 905

క. మును లపుడు గొంద ఱచటికిఁ, జను దెంచి విమోహి యైనజలజదళాక్షుం గనుఁగొని సమధికభక్తిన్, వినయంబునఁ బలికి రంత విష్ణున్ జిష్ణున్. 906

సీ. కమలాక్ష సర్వలోకములందు సర్వమానవులు సంసారనానావిధైక దుఃఖాబ్ధిమగ్ను లై తుదిఁ జేర నేరక వికలత్వమునఁ బొందువేళ నిన్నుఁ దలఁచి దుఃఖంబులఁ దరియింతు రట్టిసద్గుణనిధి వై దేవకోటి కెల్లఁ బట్టుఁగొమ్మై పరబ్రహ్మాఖ్యఁ బొగ డొంది పరమయోగీశ్వరప్రకరగూఢ

తే. పరచిదానందదివ్యరూపమున వెలుఁగు, దనఘ నీ వేడ నీచజన్మాత్మజనిత ఘనభయస్నేహమోహశోకంబు లేడ, ననుచు సంస్తుతి సేసి వారరిగి రంత.907

చ. హరి దనమీఁద ఘోరనిశితాశుగజాలము లేయుసాల్వభూ వరు వధియింపఁ గోరి బహువారిదనిర్గతభూరివృష్టివి స్ఫురణ ననూనతీవ్రశరపుంజములన్ గగనంబుఁ గప్పి క్ర చ్చఱ రిపుమౌళిరత్నమును జాపము వర్మముఁ ద్రుంచి వెండియున్. 908

మ. వితతక్రోధముతోడఁ గృష్ణుఁడు జగద్విఖ్యాతశౌర్యక్రియో

ద్ధతశక్తిన్ వడిఁ ద్రిప్పి మింట మెఱుఁగుల్ దట్టంబుగాఁ బర్వ ను
గ్రతఁ జంచద్గద వైచి త్రుంచె వెసఁ జూర్ణం బై ధరన్ రాల సా
యతభూరిత్రిపురాభమున్ మహితమాయాశోభమున్ సౌభమున్. 909

వ. అట్లు కృష్ణుం డమ్మయనిర్మితమాయావిమానంబు నిజగదాహతి నింతింతలు తునియ లై సముద్రమధ్యంబునం దొరంగం జేసిన సాల్వుండు గోటిలు వెటికిన భుజంగంబుభంగి గం డడంగి విన్న నై విగతమాయాబలుం డయ్యును బోలి వోవనిధీరంబున వసుధాతలంబునకు డిగ్గి యాగ్రహంబున, 910

క. కరమునఁ బవినిభ మగుభీ,కరగద ధరియించి కదియఁగాఁ జనుదేరన్
మురహరుఁ డుద్ధతి సాల్వుని,కరము గదాయుక్తముగను ఖండించె నృపా. 911

క. అంతం బోవక కినుక న,నంతుఁడు విలయార్కమండలాయతరుచిదు
ర్దాంతం బగుచక్రంబు ని,తాంతంబుగఁ బూన్చి సాల్వధరణిపుమీఁదన్. 912

క. గురుశక్తి వైచి వెస భా,సురకుండలమకుటరత్నశోభిత మగుద
చ్ఛిరము వడిఁ ద్రుంచె నింద్రుఁడు, పరకులిశముచేత వృత్రువధియించుక్రియన్.

—◎ శ్రీకృష్ణుండు దంతవక్త్రుని సంహరించుట ◎—

వ. ఇట్లు మాయావి యైనసాల్వుండును సౌభకంబును గృష్ణుచేతం బొలియుటఁ గనుంగొని నిజసఖు లగుసాల్వపౌండ్రకశిశుపాలురకుఁ బారలౌకికక్రియలు మైత్రిం గావించి దంతవక్త్రుం డతిభీషణాకారంబుతో నప్పుడు. 914

చ. పెటపెటఁ బండ్లు గీఁటుచును బెట్టుగ మ్రోయుచుఁ గన్నుఁగ్రేవలం
జిటచిట విస్ఫులింగములు సింద మహోద్ధతపాదఘట్టనన్
నట నిట నై ధరిత్రి వడఁకాడ వడిన్ గద కేలఁ ద్రిప్పుచున్
మిటమిట మండువేసవిని మించుదివాకరుఁ బోలి యుగ్రతన్. 915

చ. వడిఁ జనుదేరఁ జూచి యదువల్లభుఁ డుల్లము పల్లవింప న
ప్పుడు గదఁ గేలఁ బూని రథమున్ రయ మొప్పఁగ డిగ్గి యుగ్రతం
గడఁగి విరోధికి న్నెదురుగాఁ జన వాఁ డతినీచవర్తి యై
యడరుచు నట్టహాసముఖుఁ డై వలచే గదఁ ద్రిప్పుచున్ హరిన్. 916

వ. కనుంగొని పరిహాసోక్తులుగా ని ట్లనియె నీవు మదీయభాగ్యంబునం జేసి నేఁడు నాదృష్టిపథంబునకు గోచరుండ వైతివి. మిత్రద్రోహి వైననిన్ను మాతులేయుం డ వని మన్నింపక దేహంబునందు వర్తించు నుగ్రవ్యాధి నౌషధాదిక్రియల నివర్తింపం జేయుచికిత్సకునిచందంబున బంధురూపశాత్రవుండవు గావున నిన్ను దంభోళిసంరంభగంభీరం బైనమదీయగదాదండహతిం బరేతనివాసంబున కనిచి మున్ను నీచేత నిహతు లైననాదుసఖులఋణంబుఁ దీర్తు నని దుర్భాష లాడుచు డగ్గఱి. 917

ఉ. పెనుగదఁ బూన్చి కృష్ణుతల బెట్టుగ మొత్తిన నంతకాహతిన్

గనలెడిగంధసింధురముకై వడి సింధురభంజనుండు పెం
పున పవిభాసమానగదఁ బూని మహోగ్రతఁ ద్రిప్పి దంతవ
క్త్రునియురముం బగిల్చినఁ బగుల్కొనుచున్ రుధిరంబు గ్రక్కుచున్. 918

వ. తత్క్షణంబ పర్వతాకారం బగుదేహంబుతో నొఱలుచు నేలం గూలి కేశపాశం
బులు సిక్కువడఁ దన్నుకొనుచుఁ బ్రాణంబులు విడిచె నప్పుడు నిఖిలభూతం
బులు నాశ్చర్యంబు నొందఁ దద్గాత్రంబుననుండి యొక్కసూక్ష్మతేజంబు వెలు
వడి గోవిందునిదేహంబుఁ బ్రవేశించె నయ్యవసరంబున నగ్రజుమరణంబు గనుం
గొని కుపితుం డై కనుంగవల నిప్పు లుప్పతిల్ల విదూరథుండు గాలానలజ్వాలా
భీలకరాళం బైనకరవాలంబును బలకయుం గేలం దాల్చి దామోదరుదెసకుఁ
గవయుటయుం గనుంగొని. 919

చ. జలరుహలోచనుండు నిజసాధన మైన తనరారుచక్రముం
వలనుగఁ బూన్చి వైవ నది వారక వానిశిరంబు ద్రుంచె న
బ్బలియుఁడు సౌభసాల్వశిశుపాలసహోదరతత్సహోదరా
వలుల వధించి తత్కులమువారి ననేకులఁ ద్రుంచె నీగతిన్. 920

వ. అయ్యవసరంబున. 921

క. నరమునియోగిసురాసుర, గరుడోరగసిద్ధసాధ్యగంధర్వనభ
శ్చరకిన్నరకింపురుషులు, హరిమహిమ నుతించి రద్భుతానందములన్. 922

వ. మఱియు నప్సరోజనంబులు నృత్యంబులు సలుప వేల్పులు కుసుమవర్షంబులు
గురియ దేవతూర్యంబు లవార్యంబులై మొరయ యదువృష్ణిప్రవరులు సేవింపఁ
బరమానందంబునుం బొంది నిజనిజయూంకితంబు లైనగీతంబుల వందిజనంబులు
సంకీర్తనంబులు సేయ నతిమనోహరవిభవాభిరామంబును నూతనాలంకారం
బును నైనద్వారకానగరంబు శుభముహూర్తంబునం బ్రవేశింపం జనునెడ. 923

క. పురసతులు విరులు లాజలు, గురుసౌధాగ్రములనుండి కురియఁగ వికచాం
బుజాక్షుం డంతఃపుర, వర మర్థిం జొచ్చి వైభవం బలరారన్. 924

వ. అట్లు యోగీశ్వరేశ్వరుండును షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్నుండును నిఖిలజగదీశ్వరుం
డును నైనపురుషోత్తముండు సుఖం బుండె నంత. 925

క. కౌరవపాండవప్రథనము, రారంభ మెఱింగి తీర్థయాత్ర నెపము గా
సీరాంకుఁ డుభయకులులకు, నారయ సముఁ డగుటఁ జేసి యరిగె నరేంద్రా. 926

బలరాముండు తీర్థయాత్రకుఁ జనుట

వ. అట్లు సని మొదలం బ్రభాసతీర్థంబున నవగాహంబు సేసి యందు దేవర్షిపితృ
తర్పణంబులు సంప్రీతిం గావించి విమలతేజోధను లగుభూసురప్రవరులు దనతో
నరుగుదేరం గదలి చని క్రమంబున సరస్వతియు బిందుసరోవరంబును వజ్ర
తీర్థంబును విశాలానదియు సరయువును యమునయు జాహ్నవీతీర్థంబునుం

గనుంగొనుచు నచట నచట నవగాహన దేవర్షిపితృతర్పణ బ్రాహ్మణసంతర్ప
ణంబులను భూసురయుక్తుం డై నడపుచుం జని సకలలోకస్తుత్యంబును నిఖిల
మునిశరణ్యంబు నగు నైమిశారణ్యంబు సొచ్చి యందు దీర్ఘసత్త్రంబు నడపు
చున్న మునిజనంబులం గనుంగొనిన వారును బ్రత్యుత్థానంబు సేసి రామునకు
వినతు లై యాసనపూజావిధానంబులు గావించిన నతండును బ్రముదితమాన
సుం డగుచు సపరివారంబుగాఁ గూర్చున్న యెడ. 927

క. ఆ నెఱిఁ దనుఁ గని ప్రత్యు, త్థాననమస్కారవిధులు దగ నడపక పెం
పూనినపీఠముపై నా, సీనుం డగుసూతు శేముషీవిఖ్యాతున్. 928

వ. కనుంగొని యతనిసమీపంబున నున్నవిప్రవరులం జూచి రాముండు రోషించి
వీఁడు నన్నుఁ గని లేవ కుండుటకు హేతు వెయ్యదియొకో యీ ప్రతిలోమజా
తుండు మునిగణసభాస్థలంబునఁ దా నొక్కఁడ ముఖ్యుండపోలె దురభిమానంబున
శక్తిమచుమునివలనం గొన్నికథలు గాథలు గఱచి విద్వాగ్గణ్యునివిధంబున విఱ్ఱ
వీఁగెడును నీచాత్ముం డభ్యసించువిద్య లెల్లను మనంబున విచారించి చూచిన
మదకారణంబులు గాని సత్త్వగుణగరిష్ఠంబులు గావు ధర్మసంరక్షణంబు సేయ
నవతరించినమాకు నిట్టిదుష్టమర్దనం బవశ్యకర్తవ్యం బని తలఁచి హస్తంబున
ధరించిన కుశాగ్రంబున నాసూతుని వధించిన నక్కడిమునీంద్రు లెల్ల హాహాకారం
బులతోడం దాలాంకునిం జూచి యి ట్లనిరి. 929

క. అనఘా యితనికి బ్రహ్మా, సన మే మిచ్చుటను నీవు సనుదే నితఁ డా
సనము దిగఁ డయ్యె నింతయు, మును నీమది నెఱుఁగ నర్థముం గలదె హలీ. 930

క. ఎఱిఁ గెఱిఁగి బ్రహ్మహత్యా, దురితంబున నీమనంబు దూఁకొనెఁ బాపో
త్తరణప్రాయశ్చిత్తము, దొరఁకొని కావింపు మయ్య దుర్జనహరణా. 931

వ. అదియునుం గాక పరమపావనుండ వై న నీవు ధర్మంబు దప్పిన నెవ్వరు మాన్పం
గలరు కావునఁ బ్రాయశ్చిత్తంబు గైకొని నడపకున్న ధర్మంబు నిలువ దట్లు
గావున దీనికిం బ్రతీకారంబు పుట్టింపు మనిన నతండు వారలం గనుంగొని తా
మసంబున నిట్టిపాపంబు సేయంబడియె దీనికి ముఖ్యపక్షంబునఁ బ్రకృతి యె
ఱింగింపుండు వీనికి నాయువును బహుసత్త్వంబును నొసంగిన మా కిష్టం బగు నే
నట్లు నా యోగమాయచేఁ గావింతు నన నమ్మునులు నీయస్త్రమాహాత్మ్యం
బునకు మృత్యువునకు మాకు నెవ్విధంబున వైకల్యంబు నొందకుండు నట్లు
గావింపు మనిన నతం డందఱం జూచి యప్పుడు. 932

క. ధాత్రీవరసమధికచారిత్రుఁడు హలపాణి పలికె ధృతి నాత్మా వై
పుత్రకనామాసి యనుప, విత్రశ్రుతివాక్యసరణి విశదం బగుటన్. 933

క. ఈసూతసూనుఁ డిపుడు మ, హాసత్త్వము నాయువును ననామయమును వి
ద్యాసామర్థ్యము గలిగి సు, ధీసత్తములార యీక్షితిఁ విలసిల్లున్. 934

వ. అని సూతుం బునర్జీవితుం గాం జేసి మునులం జూచి యి ట్లనియె. 935

తే. ఏ నెఱుంగక చేసినయీయవజ్ఞ, శాంతి వొంద నేయది యభీష్టంబు మీకు
దానిం గావింతు ననిన మోదంబు నొంది, పలికి రత్తాపసులు హలపాణిం జూచి.

చ. హలధర యిల్వలుం డనుసురారితనూజుఁడు పల్వలుండు నాఁ
గలఁ డొకదానవుండు బలిగర్వమునం బ్రతిపర్వమందు న
చ్చలమున వచ్చి మాసవనశాలల మూత్రసురాస్రపూయవి
ట్పలలము లోలిమైఁ గురిసి పాడఱఁ జేయును యజ్ఞవాటముల్. 937

వ. కావున నాదుష్టదానవుం ద్రుంచుటయ మాకుం గరంబు సంతసం బగు నంత మీఁద నీవు విమలచిత్తుండ వై భారతవర్షంబునం గలతీర్థంబుల ద్వాదశ మాసంబు లవగాహనంబు సేయు మట్లయిన సర్వపాపనిష్కృతి యగు నని పలుకునంతం బర్వసమాగమం బైన. 938

సీ. మునులు యజ్ఞక్రియోన్ముఖు లౌటఁ గనుఁగొని
పఱతెంచి యసుర తద్భవనములను
రక్తవిణ్మూత్రసురామాంసజాలంబు
నించి హేయంబు గావించి పెలుచ
బెండూళి ఱాలును బెల్లలు నురలెడు
చక్రానిలము వీచి చదల నపుడు
గాటుకకొండసంగతిఁ బొల్చు మేను తా
మ్రశ్మశ్రుకేశసమూహములును

తే. నవ్యచర్మాంబరము భూరినాసికయును, గెఱకుఱు డిగ్రుడ్లు నిప్పులు గ్రక్కుదృష్టి
వ్రేలుపెదవులు దీర్ఘకరాళజిహ్వ, యయును ముడివడ్డబొమలును గలుగువాని.

మహాస్రగ్ధర. కనియెం దాలాంకుఁ డుద్యత్కటచటులనటత్కాలదండాభశూలుం
జనరక్తాసిక్తతాలుఁ సముదికసమరోత్సాహలోలుం గఠోరా
శనితుల్యోదగ్రదంష్ట్రాజనితశిఖికణాచ్ఛాదితాశాంతరాళున్
హననవ్యాపారశీలు న్నతిదృఢఘనమస్తాస్థిమాలుం గరాళున్. 940

ఉ. వెండియుఁ గ్రొమ్మెఱుంగు లుడువీథి వెలుంగఁగ నుల్లసద్గదా
దండముఁ గేలఁ ద్రిప్పుచు నుదారత రా బలభద్రుఁ డాసురో
ద్దండశిఘాతు లౌముసలదారుణలాంగలముల్ దలంప మా
ర్తాండనిభంబులై యెదురఁ దత్క్షణమాత్రన తోఁచిన న్వెసన్. 941

వ. అట్లు సన్నిహితంబు లై నతసకార్యసాధనంబు లగు నిజసాధనంబులు ధరియించి యప్పుడు. 942

చ. గగనమునం జరించుసురకంటకుఁ గ్రమము చేతినాఁగటం

దగిలిచి రోఁక లెత్తి బెడిదం బడరన్ నడునెత్తి మొత్తినన్
బుగబుగ నెత్తు రొల్క నిల భోరగిలం బడె వజ్రధారచేఁ
దెగి ధరఁ గూలుభూరిజగతీధరముం బురుడింప బెట్టుగాన్. 943

వ. అట్లు పల్వలుండు మడిసిన. 944

క. మునివరులు గామపాలుని, వినుతించిరి వేయువేలవిధముల వృత్రం
దునిమినయింద్రుని నమరులు, వినుతించినరీతి నపుడు విమలచరిత్రా. 945

తే. అంత నభిషిక్తుఁ జేసి యత్యంతసురభి, కుంజలామ్లానకంజాతమాలికయును
నంచితాభరణములు దివ్యాంబరములు, నర్థి నిచ్చినఁ దాల్చి యాహాలధరుండు.

క. దేవేంద్రుఁ బోలి యొప్పెను, ధీవిలసితుఁ డగుచు మునితతిన్ వీడ్కొని తన్
సేవించుచుఁ గతిపయులు, ప్రావలి సనుదేరఁ గౌశికాఖ్యంబునదున్. 947

వ. చని యమ్మహానదిం గృతస్నానుండై యచ్చోటు వాసి సరయువునందుఁ గ్రుంకు
లిడి ప్రయాగ నవగాహనంబు సేసి దేవర్షిపితృతర్పణంబు లాచరించి పులస్త్యా
శ్రమంబు సొచ్చి గోమతిం దర్శించి గండకీనది నుత్తరించి విదళితభవపాశయగు
విపాశయందుఁ దోఁగి శోణనదంబున నాప్లావితుండై గయ నాడి గంగాసాగర
సంగమంబు దర్శించి మహేంద్రనగరంబున కరిగి. 948

క. రాముఁడు గనుఁగొనె భార్గవ, రామున్ రజనీశకులధరావరనగసు
త్రామున్ సన్నుతసుగుణ, స్తోముం గారుణ్యసీము సుజనలలామున్. 949

ఆ. కని నమస్కరించి కౌతుకం బలరార, నతని వీడుకొని హలాయుధుండు
గోమరు మిగిలి సప్తగోదావరికి నేఁగి, యందుఁ దీర్థమాడి యచటు గదలి. 950

వ. వేణీపంపాసరస్థలం జూచి భీమనది కేఁగి యందుఁ గుమారస్వామిని దర్శించి
శ్రీశైలంబునకుం జని వేంకటాచలంబు దర్శించి కామకోటిశక్తిని నిరీక్షించి కాంచీ
పురంబుఁ గాంచి కావేరికిం జని యమ్మహావాహిని నవగాహనంబు సేసి. 951

స్రగ్ధర. సేవించెన్ రంగధామున్ శ్రితనివహపయస్సింధుసంపూర్ణసోముం
గావేరీమధ్యసీమున్ ఘనకలుషమహాకాలకూటోగ్రభీమున్
దేవారిశ్రీవిరామున్ దివిజవినుతసందీపితానంతనామున్
ధీవిజ్ఞానాభిరాముం ద్రిభువనవిలసద్దేవతాసార్వభౌమున్. 952

వ. అచ్చోటు వాసి వృషభాద్రి నెక్కి హరిక్షేత్రంబు ద్రొక్కి మధురాపురంబున
కరిగి సేతుబంధనంబు మెట్టి యచటం బదివేలపాఁడిమొదవుల భూసురుల కిచ్చి
రామేశ్వరుం దర్శించి తామ్రపర్ణికిం జని మలయాచలం బెక్కి యగస్త్యునిం
గని నమస్కరించి దక్షిణసముద్రంబు దర్శించి కన్యాఖ్యదుర్గాదేవి నుపాసించి
పంచాప్సరం బనుతీర్థంబున నాప్లవనం బాచరించి గోకర్ణంబున నిందుమౌళిని
ర్శించి ద్వీపవతి యైనకామదేవిని వీక్షించి తాపిం బయోష్ణిని దర్శించి నిర్విం
ధ్యంబు గడచి దండకావనంబున కరిగి మాహిష్మతీపురంబున వసియించి మను

తీర్థంబాడి క్రమ్మఱం బ్రభాసతీర్థంబునకు వచ్చి యచ్చటిబ్రాహ్మణజనంబుల వలనం బాండవధార్తరాష్ట్రులభండనంబునందు సకలరాజలోకంబు పరలోకగతు లగుటయు వాయునందనసుయోధనులు గదాయుద్ధసన్నద్ధులై యుండుటయు నెఱింగి వారల వారించుతలంపున నచ్చటికిం జని. 953

తే. ధర్మనందనుఁ దనకు వందనము సేయు
కృష్ణు నరు మాద్రిసుతుల వీక్షించి యేమి
వలుక కుగ్రగదాదండపాణు లగుచుఁ
గ్రోధమునఁ బోరుభీమదుర్యోధనులను. 954

వ. చూచి వారల డాయం జని యి ట్లనియె. 955

సీ. వీరపుంగవులార వినుఁడు మీలోపల భూరిభుజాసత్త్వమున నొకండు
ప్రకటితాభ్యాససంపద్విశేషంబున నొక్కండు నధికుఁడై యుంటఁ జేసి
సమబలు లటు గాన చర్చింపఁగా నిందు జయ మొక్కనికి లేదు సమరమందుఁ
గాన యూరక పోరఁగా నేల మీ కని వారింప నన్యోన్యవైరములను

తే. నడరి తొల్లింటిదుర్భాష లాత్మ లందుఁ
దలఁచి తద్భాషణము లపథ్యములు గాఁగ
మొక్కలంబునఁ బోర నాముష్టికాసు
రారి వీక్షించి వీరిశుభాశుభములు. 956

వ. ఎట్లు గావలయు నట్ల యయ్యెడుం గాక యని యచ్చోట నిలువక యుగ్రసేనాది బంధుప్రకరంబులు పరితోషంబున నెదుర్కొన ద్వారకాపురంబు సొచ్చి యందుండి మగిడి నైమిశారణ్యంబునకుం జని యందులమునిపుంగవు లనుమతింప నచ్చట నొక్కమఖంబు గావించి బహుదక్షిణ లొసంగి యంచితజ్ఞానపరిపూర్ణు లగునట్లుగా వరం బిచ్చి రేవతియునుం దానును బంధుజ్ఞాతియుతంబుగా నవభృథస్నానం బాచరించి యనంతరంబ. 957

చ. విలసితమాల్యచందననవీనవిభూషణరత్నవస్త్రముల్
పొలుపుగఁ దాల్చి యంచితవిభూతిఁ దలిర్చెను బూర్ణచంద్రికా
కలితసుధాంశురేఖ నెసకం బెసఁగన్ నిజబంధులోచనో
త్పలచయ ముల్లసిల్లఁ బరిపాండురచారుయశోవిలాసుఁడై. 958

వ. ఇవ్విధంబున ననంతుండు నప్రమేయుండును మాయామానుషవిగ్రహుండు నసంఖ్యబలశాలియు నైనబలదేవుం డతివైభవంబున నిజపురంబు ప్రవేశించి సుఖం బుండె నని చెప్పి యి ట్లనియె. 959

ఉపాఖ్యానము (కుచేలోపాఖ్యానము)

క. హలధరుఁ డమర్త్యచరితుం, డలఘుభుజాబలుఁ డొనర్చునద్భుతకర్మం
బులు పెక్కు నాల్గుమోములు, గలమేటియు లెక్కపెట్టఁ గలఁడె నరేంద్రా.

చ. అనిన మునీంద్రుఁ గన్గొని ధరాధిపుఁ డిట్లను బద్మపత్త్రలో
చనునియనంతవీర్యగుణసంపద వేమఱు విన్న నైననుం
దనియదు చిత్త మచ్యుతకథావిభవం బొకమాటు వీనులన్
వినిన మనోజపుష్పశరవిద్ధుఁడు నైన విరామ మొందునే. 961

వ. అదియునుం గాక. 962

చ. హరి భజియించుహస్తములు హస్తము లచ్యుతుఁ గోరి మ్రొక్కుత
చ్ఛిరము శిరంబు చక్రధరుఁ జేరినచిత్తము చిత్త మిందిరా
వరుఁ గనుదృష్టి దృష్టి మురవైరి నుతించినవాణి వాణి య
సురకథ లానుకర్ణములు కర్ణములై విలసిల్లుఁ బో భువిన్. 963

క. హరిపాదతీర్థసేవా, పరుఁ డై విలసిల్లునట్టిభాగవతునివి
స్ఫురితాంగము లంగము లా, పరమేశ్వరు నెఱుఁగ నాకుఁ బలుకు మునీంద్రా.

సీ. అనుడు వేదవ్యాసతనయుఁ డాయభిమన్యుతనయునిఁ జూచి యిట్లనియెఁ బ్రీతి
జనవర గోవిందసఖుఁడు కుచేలుండు నా నొప్పువిప్రుండు మానధనుఁడు
విజ్ఞానరాగాదివిరహితస్వాంతుండు శాంతుండు ధర్మవత్సలుఁడు ఘనుఁడు
విజితేంద్రియుఁడు బ్రహ్మవేత్త దారిద్ర్యంబు బాధింప నొరులఁ గార్పణ్యవృత్తి
తే. నడుగఁ బోవక తనకుఁ దా నబ్బినట్టి, కాసు పదివేలనిష్కముల్ గాఁ దలంచి
యాత్మ మోదించి పుత్త్రదారాభిరక్ష, యొకవిధంబున నడపుచు నుండు నంత.

సీ. లలితపతివ్రతాతిలకంబు వంశాభి
జాత్య తద్భార్య దుస్సహదరిద్ర
పీడచేఁ గడు డస్సి పెదవులు దడుపుచు
శిశువు లాఁకటిచిచ్చుచేఁ గృశించి
మలమల మాఁడుచు మానసం బెరియంగఁ
బట్టెఁ డోరెము మాకుఁ బెట్టు మనుచుఁ
బత్త్రభాజనధృతపాణు లై తనుఁ జేరి
వేఁడిన వీనులు సూఁడినట్ల
తే. లైన నొకనాఁడు వగచి నిజాధినాథుఁ, జేరి యిట్లని పలికె నో జీవితేశ
తట్టుముట్టాడునిట్టిపేదఱిక మిట్లు, నొంప దీని కుపాయ మూహింప వైతి. 966

వ. అని మఱియు నిట్లనియె. 967

తే. బాలసఖుఁ డైనయప్పద్మపత్త్రనేత్రుఁ, గాన నేఁగి దారిద్ర్యాంధకారమగ్ను
లైనమము నుద్ధరింపుము హరికృపాక, టాక్షరవిదీప్తి వడసి మహాత్మ! నీవు. 968

వ. మఱియును. 969

చ. వరదుఁడు సాధుభక్తజనవత్సలుఁ డార్తశరణ్యుఁ డిందిరా
వరుఁడు దయాపయోధి భగవంతుఁడు కృష్ణుఁడు ద్వాఃకుశస్థలీ

పురమున యాదవప్రకరముల్ భజియింపఁగ నున్నవాఁడు నీ
వరిగిన నిన్నుఁ జూచి విభుఁ డప్పుడ యిచ్చు ననూనసంపదల్. 970

మ. కలలోనం దను మున్నెఱుంగనిమహాకష్టాత్ముఁ డైనట్టిదు
ర్బలుఁ డాపత్సమయంబునన్ నిజపదాబ్జాతంబు లుల్లంబులోఁ
దలఁప న్నంతన మెచ్చి యార్తిహరుఁ డై తన్నైన నిచ్చున్ సుని
శ్చలభక్తిన్ భజియించువారి కిడఁడే సంపద్విశేషోన్నతుల్. 971

క. అని చెప్పిన నమ్మానిని, సునయోక్తుల కలరి భూమిసురుఁ డాకృష్ణుం
గన నేఁగుట యిహపరసాధన మగు నని మదిఁ దలంచి తనసతితోడన్. 972

తే. నీవు సెప్పినయట్ల రాజీవనేత్రు, పాదపద్మంబు లాశ్రయింపంగఁ జనుట
పరమశోభన మాచక్రపాణి కిపుడు, గానికే మైనఁ గొంపోవఁ గలదె మనకు. 973

తే. అనిన నయ్యింతి యోఁగాక యనుచు విభుని
శిథిలవస్త్రంబుకొంగునఁ బృథుకతండు
లముల నొకకొన్ని ముడిచి నెయ్యమున ననుపఁ
జనియె గోవిందదర్శనోత్సాహి యగుచు. 974

వ. అట్లు సనుచుం దనమనంబున. 975

సీ. ద్వారకానగరంబు నేరీతిఁ జొత్తును భాసురాంతఃపురవాసి యైన
యప్పుండరీకాక్షు నఖిలేశు నెబ్భంగిఁ దర్శింపఁగలనొ తద్ద్వారపాలు
రెక్కడివిప్రుఁడ విం దేల వచ్చెద వని యడ్డపెట్టిరే నపుడు వారి
కే మైనఁ బరిదాన మిచ్చి చొచ్చెద నన్న నూహింప నర్థశూన్యుండ నేను

తే. ఐన నాభాగ్య మతనిదయార్ద్రదృష్టి
గాక తలపోయఁగా నొండు గలదె యాతఁ
డేల నన్ను నుపేక్షించు నేటిమాట
లనుచు నాద్వారకాపుర మతఁడు సొచ్చి. 976

వ. ఇట్లు ప్రవేశించి రాజమార్గంబునం జని చని కక్ష్యాంతరంబులు గడచి చని ముందట. 977

సీ. విశద మై యొప్పుషోడశసహస్రాంగనాకలితవిలాససంగతిఁ దనర్చు
మహనీయతపనీయమణిమయగోపురప్రాసాదసౌధహర్మ్యములు సూచి
మనము బ్రహ్మానందమునుబొందఁ గడునుబ్బి సంతోషబాష్పముల్ జడిగొనంగఁ
బ్రకట మై విలసిల్లునొకవధూమణిమందిరమున నింతులు చామరములు వీవఁ

తే. దనరుమృదుహంసతూలికాతల్పమందుఁ
దానుఁ బ్రియయును బహువినోదములఁ దనరి
మహితలావణ్యమన్మథమన్మథుండు
ననఁగఁ జూపట్టుపుండరీకాయతాక్షు. 978

సీ. ఇందీవరశ్యాము వందితసుత్రాముఁ గరుణాలవాలు భాసురకపోలుఁ
కౌస్తుభాలంకారుఁ గామితమందారు సురుచిరలావణ్యు సురశరణ్యు
హర్యక్షనిభమధ్యు నఖిలలోకారాధ్యు ఘనచక్రహస్తు జగత్ప్రశస్తు
ఖగకులాధిపయానుఁ గౌశేయపరిధానుఁ బన్నగశయను నబ్జాతనయను
తే. మకరకుండలసద్భూషు మంజుభాషు
నిరుపమాకారు దుగ్ధసాగరవిహారు
భూరిగుణసాంద్రు యదుకులాంభోధిచంద్రు
విష్ణు రోచిష్ణు జిష్ణు సహిష్ణుఁ గృష్ణు. 979

మ. కని డాయం జనునంతఁ గృష్ణుఁడు దళత్కంజాతుఁ డప్పేదవి
ప్రుని నశ్రాంతదరిద్రపీడితుఁ గృశీభూతాంగు జీర్ణాంబరున్
ఘనతృష్ణాతురచిత్తు హాస్యనిలయున్ ఖండోత్తరీయుం గుచే
లుని నల్లంతనె చూచి సంభ్రమవిలోలుం డై దిగెం దల్పమున్. 980

క. కర మర్థి నెదురుగాఁ జని, పరిరంభణ మాచరించి బంధుస్నేహ
స్ఫురణం దోడ్తెచ్చి సమా,దరమునఁ గూర్చుండఁ బెట్టెఁ దనతల్పమునన్. 981

తే. అట్లు గూర్చుండఁ బెట్టి నెయ్యమునఁ గనక,కలశసలిలంబుచేఁ గాళ్లు గడిగి భక్తి
దజ్జలంబుల తనదుమస్తమునఁ దాల్చి, లలితమృగమదఘనసారమిళిత మైన. 982

తే. మలయజము మేన జొబ్బిల్ల నలఁది యంత
శ్రమము వాయంగఁ దాళవృంతమున విసరి
బంధురామోదకలితధూపంబు లొసఁగి
మించుమణిదీపముల నివాళించి మఱియు. 983

వ. సురభికుసుమమాలికలు సిగముడిం దుఱిమి కర్పూరమిళితతాంబూలంబు నిడి
ధేనువు నొసంగి సాదరంబుగా స్వాగతం బడిగిన నప్పు డవ్విప్రుండు మేనం బుల
కాంకురంబు లంకురింప నానందబాష్పజలబిందుసందోహుం డయ్యె నట్టియెడం
బద్మలోచనుండు మన్నించునంగనామణి యగురుక్మిణి కరకంకణరవంబు లోల
యం జామరలు వీవఁ దజ్జాతవాతంబున ఘర్మసలిలంబు నివారించుచుండఁ
జూచి శుద్ధాంతకాంతానివహంబులు దమమనంబుల నద్భుతం బంది యి ట్లనిరి.

ఉ. ఏమితపంబు సేసె నొకొ యీధరణీదివిజోత్తముండు తొల్
బామున యోగివిస్ఫురదుపాస్యకుఁ డై తనరారునీజగ
త్స్వామి రమాధినాథునిజతల్పమునన్ వసియించి యున్నవాఁ
డీమహనీయమూర్తి కెనయే మునిపుంగవు లెంతవారలున్. 985

వ. అదియునుం గాక. 986

చ. తనమృదుతల్పమందు వనితామణి యైనరమాలలామపొం
దును నెడఁగాఁ దలంపక యదుప్రవరుం డెదు రేఁగి మోదముం

దనుకఁగఁ గౌఁగిలించి యుచితక్రియలం బరితుష్టుఁ జేయుచున్
వినయమునన్ భజించె ధరణీసురుఁ డెంతటిభాగ్యవంతుఁడో. 987

వ. అనునయ్యవసరంబున. 988

క. మురసంహారుఁడు కుచేలుని, కరము గరంబునఁ దెమల్చి కడఁకన్ మన మా
గురుగృహమున వర్తించిన, చరితము లని కొన్ని నుడివి చతురత మఱియున్.

సీ. బ్రాహ్మణోత్తమ వేదపాఠనలబ్ధదక్షత గలచారువంశంబువలనఁ
బరిణయం బైనట్టిభార్య సుశీలవర్తనములఁ దగ భవత్సదృశ యగునె
తలఁప గృహక్షేత్రధనదారపుత్రాదులందు నీచిత్తంబు నెంద కుంట
తోఁచు చున్నది యేను దుదిలోకసంగ్రహార్థంబు కర్మాచరణంబు సేయు

తే. గతి మనంబుల గామమోహితులు గాక, యర్థిమై యుక్తకర్మంబు లాచరించి
ప్రకృతిసంబంధములు వాసి భవ్యనిష్ఠ,దవిలియుందురు కొంద ఱుత్తములు భువిని.

వ. అని మఱియు ని ట్లనియె. 991

క. ఎఱుఁగుదువె మనము గురుమం,దిరమున వసియించి యతఁడు దెలుపఁగ వరుసన్
ఎఱుఁగఁగ వలసినయర్థము, లెఱిఁగి పరిజ్ఞానమహిమ లెఱుఁగుట లెల్లన్. 992

వ. అని మఱియు గురుప్రశంస సేయం దలంచి యి ట్లనియె. 993

తే. తివిరి యజ్ఞానతిమిరప్రదీప మగుచు
నవ్యయం బైనబ్రహ్మంబు ననుభవించు
భరితసత్త్వుండు సత్కర్మనిరతుఁ డతుల
భూసురశ్రేష్ఠుఁ డనఘుండు బుధనుతుండు. 994

వ. అమ్మహాత్మునివలన సకలవర్ణాశ్రమంబులవారికి నేను విజ్ఞానప్రదుండ నగుగురుండ
నై యుండియు గురుభజనంబు పరమధర్మం బని యాచరించితి నది గావున.

క. భూసురుల కెల్ల ముఖ్యుఁడ, నై సకలకులాశ్రమంబులందును నెపుడున్
ధీసుజ్ఞానప్రదుఁ డన, దేశికుఁ డన నొప్పు చుందు ధృతి నెల్లెడలన్. 996

తే. అట్టివర్ణాశ్రమంబులయందు నర్థ
కుశలు లగువారు నిఖిలైకగురుఁడ నైన
నాదువాక్యంబుచే భవార్ణవము వెలుచ
దాఁటుదురు మత్పదాంబుజధ్యానపరులు. 997

వ. అదియునుం గాక సకలభూతాత్మకుండ నైనయేను దపోవ్రతయజ్ఞదానశమద
మాదులచేత సంతసింపను గురుజనంబులఁ బరమభక్తి సేవించువారలం బరిణా
మింతు నని చెప్పి మఱియు మనము గురుమందిరంబున నున్నయెడ నొక్కనాఁడు
గురుపత్నీ యుక్తుల మై యింధనార్థం బడవికిం జనిన నయ్యవసరంబున. 998

సీ. ఘుమఘుమారావసంకులఘోరజీమూతపటలసంఛన్నాభ్రభాగ మగుచుఁ
జటులఝుఁఝూనిలోత్కటసముద్ధూతనానావిధజంతుసంతాన మగుచుఁ

జండదిగ్వేదండతుండనిభాఖండవారిధారాపూర్ణ వసుధ మగుచు
విద్యోతమానోగ్రఖద్యోతకిరణజిద్విద్యుద్ద్యుతిచ్ఛటావిభవ మగుచు

తే. నడరి జడి గురియఁగ నినుఁ డస్తమింప, భూరినీరంధ్రనిబిడాంధకార మేచి
సూచికాభేద్య మై వస్తుగోచరంబు, గానియట్లుండ మనము నవ్వానఁ దడిసి

తే. బయలు గొందియుఁ బెనువిఱ్ఱు పల్లములును
రహితసహితస్థలంబు లేర్పఱుప రాక
యున్న యత్తఱి మనము నొండొరులచేతు
లూతఁగాఁ గొని నడచుచు నుండునంత. 1000

క. బిసబిస నెప్పుడు నుడుగక, విసరెడివలిచేత వడఁకు విడువక మనముం
బస చెడి మార్గముఁ గానక, మసలితి మంతటను నంశుమంతుఁడు బొడిచెన్.

క. తెలతెలవాఱెడివేళం, గలకల మని పలికెఁ బక్షిగణ మెల్లెడలన్
మిలమిల లని ప్రొద్దుపొడుపున, ధళధళ మను మెఱుఁగు దిగ్వితానము నిండెన్.

క. అప్పుడు సాందీపని మన, చొప్పరయుచు వచ్చి వానసోఁకున నలిం
దెప్పిఱిలుటఁ గని ఖేదం, బుప్పతిలం బలికె నకట యోపటులారా. 1003

చ. కటకట యిట్లు మాకొఱకుఁగాఁ జనుదెంచి మహాటవిన్ సము
త్కటపరిపీడ నొందితిరి గావున శిష్యులు మాఋణంబుఁ నీఁ
గుట కిది కారణంబు సమకూరెడిఁ బో యిటమీఁద మీకు వి
స్ఫుటధనబంధుదారబహుపుత్త్రవిభూతిజయాయురున్నతుల్. 1004

క. అని గారవించి యాయన, మనలం దోడ్కొనుచు నాత్మమందిరమునకుం
జనుదెంచుట లెల్లను నీ, మనమునఁ గలఁతే యటంచు మఱియుం బలికెన్.

వ. అనఘా మన మధ్యయనంబు సేయుచు నన్యోన్యస్నేహవాత్సల్యంబులం జేయు
కృత్యంబులు మఱవు గదా యని యవి యెల్లం దలంచి యాడుమాధవుమధు
రాలాపంబులు విని యతనిఁ గనుంగొని కుచేలుం డి ట్లనియె. 1006

క. వనజోదర గురుమందిరమున మనము వసించునాఁడు ముదమునఁ గావిం
పనిపను లెవ్వియుఁ గలవే, విను మవి యట్లుండ నిమ్ము విమలచరిత్రా. 1007

క. గురుమతిఁ దలఁపఁగ ద్రిజగ, ద్గురుఁడ వనం దగిననీకు గురుఁ డనఁగా నొం
డొరుఁ డెవ్వఁ డింతయును నీ, కరయంగ విడంబనంబ యగుఁ గాదె హరీ.

వ. అని సాభిప్రాయంబుగాఁ బలికినపలుకులు విని సమస్తభావాభిజ్ఞుం డైనపుండరీ
కాక్షుండు మందస్మితసుందరవదనారవిందుం డగుచు నతనిం జూచి నీ విచ్చటికి
వచ్చునప్పుడు నాయందులభక్తిం జేసి నాకు నుపాయనంబుగా నేమిపదార్థంబు
దెచ్చితి వప్పదార్థంబు లేశమాత్రం బైనఁ బదివేలుగా నంగీకరింతు నట్లుగాక
నీచవర్తనుం డై మద్భక్తిం దగులనిదుష్టాత్ముండు హేమాచలతుల్యం బైన
పదార్థంబు నొసంగిన నది నామనంబునకు సమ్మతంబు గాదు కావున. 1009

క. దళ మైనఁ బుష్ప మైనను, ఫల మైనను సలిల మైనఁ బాయనిభక్తిం
గొలిచినజను లర్పించిన, నెలమిన్ రుచిరాన్నముగనె యేను భుజింతున్. 1010

క. అని పద్మోదరుఁ డాడిన, వినయోక్తుల కాత్మ నలరి విప్రుఁడు దాఁ దె
చ్చినయడుకులు దగ నర్పిం, పను నేరక మోము వాంచి పలుకక యున్నన్.

వ. అవ్విప్రుండు సనుదెంచినకార్యంబు కృష్ణుండు దనదివ్యచిత్తంబున నెఱింగి యితం
డు పూర్వభవంబున నైశ్వర్యకాముండై నన్ను సేవింపం డైన నిక్కుచేలుండు
నిజకాంతాముఖోల్లాసంబుకొఱకు నాయొద్దకుఁ జనుదెంచినవాఁ డితనికి నిం
ద్రాదులకుం బడయ రానిబహువిధంబు లైనసంపద్విశేషంబు లీక్షణంబ యొడఁ
గూర్చవలయు నని తలంచి యతండు జీర్ణవస్త్రంబుకొంగున ముడిచితెచ్చిన
యడుకులముడియఁ గని యిది యేమి యని యొయ్యన యమ్ముడియఁ దనకర
కమలంబుల విడిచి యయ్యడుకులు కొన్ని పుచ్చుకొని యివియ సకలలోకంబు
లను నన్నును బరితృప్తిం బొందింపఁ జాలు నని యప్పుడు. 1012

క. మురహరుఁడు పిడికెఁడడుకులు, గర మొప్పఁగ నారగించి కౌతూహలి యై
మఱియును బిడికెఁడు గొనఁ దత్కర మప్పుడు పట్టెఁ గమల కరకమలములన్.

క. సొం పారఁగ నతనికి బహు,సంపద లందింప నివియ చాలును నీక భ
క్షింపఁగ వలవదు త్రిజగ,త్సంపత్కర దేవదేవ సర్వాత్మ హరీ. 1014

వ. అని యిట్లు వారించె నక్కుచేలుండును నారాత్రి గోవిందుమందిరంబునఁ దనకు
హృదయానందకరంబు లగువివిధపదార్థంబు లనుభవించి మృదులశయ్యాతలం
బున నిద్రించి తనమనంబునం దన్ను సమధికస్వర్గభోగానుభవుం గాఁ దలంచుచు
మఱునాఁ డరుణోదయంబున మేల్కని కాలోచితకృత్యంబులు దీర్చి యిందిరా
రమణుండు దన్నుఁ గొంతద వ్వనిపి యామంత్రితుం జేయఁ జనుచు నందనంద
నసందర్శనానందలోలాత్ముం డై తనమనంబున ని ట్లనియె. 1015

క. నాపుణ్య మరయ నెట్టిదొ, యాపుణ్యనిధిం బ్రశాంతు నచ్యుతు నఖిల
వ్యాపకు బ్రహ్మణ్యునిఁ జి, ద్రూపకుఁ బురుషోత్తమునిఁ బరుం గనుఁగొంటిన్.

సీ. పరికింపఁ గృపణస్వభావుండ నైనట్టియే నెడ నిఖిలావనీశ్వరి యగు
నిందిరాదేవికి నెనయంగ నిత్యనివాసుఁ డై యొప్పునవ్వాసుదేవుఁ
డేడ న న్నర్థిమైఁ దోఁడబుట్టినవానికైవడిఁ గౌఁగిటఁ గదియఁ జేర్చి
దైవంబుఁగా నన్ను భావించి నిజతల్పమున నుండి సత్క్రియల్ పూని నడపి

తే. చారునిజవధూకరసరోజాతకలిత, చామరానిలమున గతశ్రమునిఁ జేసి
శ్రీకుచాలిప్తచందనాంచితకరాబ్జ, తలములను నడ్డు లొత్తె వత్సలత మెఱసి.

వ. కావున. 1018

ఉ. శ్రీనిధి యిట్లు నన్నుఁ బచరించి ఘనంబున విత్త మేమియు
న్నీని తెఱంగు గానఁబడె నెన్న దరిద్రుఁడు సంపదంధుఁ డై

కానక తన్నుఁ జేరఁ డని కాక శ్రితార్తిహరుండు సత్కృపాం
భోనిధి సర్వవస్తుపరిపూర్ణునిఁగా ననుఁ జేయ కుండునే. 1019

వ. అని తనమనంబున వితర్కించుచు నిజపురంబునకుం జని చని ముందట. 1020

సీ. భానుచంద్రప్రభాభాసమానస్వర్ణచంద్రకాంతోపలసౌధములును
కలకంఠశుకనీలకంఠసముత్కంఠమానితకూజితోద్యానములును
ఫుల్లసితాంభోజహల్లకకహ్లారకైరవోల్లసితకాసారములును
మణిమయమకరకనకకంకణముఖాభరణవిభ్రాజితదాసదాసీజనములుఁ

తే. గలిగి చెలువొందుసదనంబు గాంచి విస్మ
యమును బొందుచు నెట్టిపుణ్యాత్ముఁ డుండు
నిలయ మొక్కొ యపూర్వమై నెగడె మహిత
వైభవోన్నతలక్ష్మీనివాస మగుచు. 1021

వ. అనితలపోయుచున్నయవసరంబున. 1022

తే. దివిజవనితలఁ బోలెడుతెఱవ లపుడు, దాయ నేతెంచియిందువిచ్చేయుఁడనుచు
విమలసంగీతనృత్యవాద్యములు సెలఁగ, గరిమఁదోడ్కొనిచనిరంతిపురమునకును.

వ. ఇట్లు సనుదేర నతనిభార్య యైనసతీలలామంబు దనమనంబున నానందరసమగ్న
యగుచు. 1024

సీ. తనవిభురాక ముందటఁ గని మనమున హర్షించి వైభవం బలర మనుజ
కామినీరూపంబు గైకొన్న యిందిరావనితచందంబున దనరు చున్న
కలకంఠి తనవాలుఁగన్నులక్రేవల నానందబాష్పంబు లంకురింప
నతనిపాదంబుల కాత్మలో మ్రొక్కి భావంబున నాలింగనంబు సేసె

తే. నాథ రాదేవుఁ డతులదివ్యాంబరాభ, రణవిభూషితలై రతిరాజుసాయ
కములగతి నొప్పుపరిచారికలు భజింప, లలితసౌభాగ్య యగునిజలలనఁ జూచి.

క. ఆనారీరత్నంబును, దానును ననురాగరసము దళుకొత్తఁగ ని
త్యానందము నొందుచుఁ బెం, పూనినహరిలబ్ధవైభవోన్నతి మెఱయన్.

సీ. కమనీయపద్మరాగస్తంభకంబులుఁ గోమరారుపటికంపుఁగుడ్యములును
మరకతనవరత్నమయకవాటంబులుఁ గీలితహరినీలజాలకములు
దీపితచంద్రకాంతోపలవేదులు నంచితవివిధపదార్థములును
దగుహంసతూలికాతల్పంబులును హేమలాలితశయనస్థలములుఁ దనరు

తే. సమధికోత్తుంగభద్రపీఠములసిరులు, మానితోన్నతచతురంతయానములును
వలయుసర్వస్తుపరిపూర్ణవాటికలును, గలిగి చెలువొందుమందిరం బెలమిఁ జొచ్చి.

వ. సుఖంబున నుండునట్టియెడం దనకు మనోవికారంబులు వొడమ కుండ వర్తించుచు నిర్మలం బగుతనమనంబున నిట్లను నింతకాలం బత్యంతదురంతం బగుదారిద్ర్యదుఃఖార్ణవంబున మునింగియున్న నాకుం గడపటఁ గలిగినవిధంబున నిప్పుడు.

ఆ. ఎన్నఁ గ్రొత్తలైనయిట్టిసంపదలు నా, కబ్బు టెల్ల హరిదయావలోక
నమునఁ జేసి కాదె నళినాక్షుసన్నిధి, కర్థి నగుచు నేను నరుగుటయును. 1029

క. నను నావృత్తాంతంబును, దనమనమునఁ గనియు నేమి దడవక నను బో
ష్మని యీసంపద లెల్లను, నొనరఁగ నొడఁగూర్చి నన్ను నొడయనిఁ జేసెన్.

వ. అట్టిపురుషోత్తముండు భక్తినిష్ఠు లైనసజ్జనులు లేశమాత్రం బగుపదార్థంబైన భక్తిపూర్వకంబుగా సమర్పించిన నది కోటిగుణితంబుగాఁ గైకొని మన్నించు టకు నిదియ దృష్టాంతంబు గాదె మలినదేహుండును జీర్ణాంబరుండు నని చిత్తం బున హేయంబుగాఁ బాటింపక నాచే నున్నయడుకు లాదరంబున నారగించి నన్నుం గృతార్థునిం జేయుట యతనినిర్హేతుకదయ యకాదె యట్టికారుణ్యసాగ రుం డైనగోవిందునిచరణారవిందంబులయందులభక్తి ప్రతిభవంబును గలుగుం గాక యని యప్పుండరీకాక్షునియందులతాత్పర్యంబునం దగిలి భక్తిసమేతుండై నిఖిలభోగంబులయందు నాసక్తిం బొరయక రాగాదివిరహితుండును నిర్వికా రుండును నై యఖిలక్రియలందు ననంతునియనంతధ్యానసుధారసంబునం జొక్కుచు విగతబంధనుం డై యపవర్గప్రాప్తి నొందె మఱియును. 1031

ఆ. దేవదేవుఁ డఖిలభావజ్ఞుఁ డాశ్రిత, వరదుఁ డైనహరికి ధరణిసురులు
దైవతములు గాన ధారుణీదివిజుల, కంటె దైవ మొకఁడు గలదె భువిని. 1032

క. మురహరుఁ డిట్లు కుచేలునిఁ జరితార్థునిఁ జేసినట్టిచరితము విను స
త్పురుషుల కిహపరసుఖములు, హరిభక్తియు యశముఁ గలుగు నవనీనాథా.

—◎ శ్రీకృష్ణుఁడు సకుటుంబముగా గ్రహణస్నానమునకుఁ బోవుట ◎—

వ. అనిన మఱియుఁ బరాశరపౌత్రున కర్జునపౌత్రుం డి ట్లనియె. 1034

ఆ. దుష్టశిక్షణంబు దురితసంహారణంబు, శిష్టరక్షణంబుఁ జేయఁ దలఁచి
భువిని మనుజుఁ డగుచుఁ బుట్టినశ్రీకృష్ణు, విమలచరిత మెల్ల విస్తరింపు. 1035

వ. అనిన శుకుం డి ట్లనియె. 1036

సీ. ధరణీశ బలుఁడును సరసిజోదరుఁడు నవోన్నతసుఖలీల నుండునంతఁ
జటులోగ్రకల్పాంతసమయమందునుబోలె దృగసహ్యమై సముద్దీప్త మగుచు
రాజిల్లుసూర్యోపరాగంబు సనుదెంచు టెఱిఁగి భూజను లెల్ల వరుసఁ గదలి
మును జమదగ్ని రాముఁడు పూని ముయ్యేడుమాఱులు ఘనబలోదారుఁ డగుచు

తే. నిజభుజాదండమండితనిబిడనిశిత, చటులదంభోళిరుచిరభాస్వత్కుఠార
మహితధారావినిర్భిన్నమనుజపాల, దేహనిర్ముక్తరుధిరప్రవాహములను. 1037

తే. ఏనుమడువులు గావించె నెచట నేని, నట్టిపావనసుక్షేత్ర మగుస్యమంత
పంచకంబున కపుడు సంభ్రమముతోడఁ, జనిరి బలకృష్ణులును సంతసం బెలర్ప.

వ. ఇట్లు నిష్కర్షు లైనరామకృష్ణులు లోకధర్మానుపాలనప్రవర్తను లై ద్వారకా నగరరక్షణంబు నకుఁ బ్రద్యుమ్నగదసాంబసుచంద్రశుకసారణానిరుద్ధకృతవర్మాది

యోధవరుల నియమించి తాము నక్రూరవసుదేవోగ్రసేనాదిసకలయాదవులుం గాంతాసమేతులై స్రక్చందనాభరణవస్త్రాదులు ధరించి దివ్యనాకారంబుల తోడం బుష్పకవిమానంబు లనం బొలుచునరదంబులను మేఘంబుల ననుకరించు గజంబులను మనోవేగంబులైనతురంగంబుల నెక్కి విద్యాధరులం బురుడించు పురుషులు దమ్ము సేవింపం జని యప్పుణ్యతీర్థంబుల నవగాహనంబు సేసి యుపవసించి యనంతరంబ. 1039

క. భూసురవరులకు ననుపమ, వాసోలంకారధేనువసురత్నధరి
శ్రీసుమహితవస్తువు లుల్లాసంబున దాన మిచ్చి లాలితు లగుచున్. 1040

క. పునరవగాహనములు వెం, పొనరం గావించి బంధుయుక్తముగా భో
జనకృత్యంబులు దీర్చి సదనురాగము లుల్లసిల్ల నచ్చోటం దగన్. 1041

క. ఘనశాఖాకీర్ణము లై, యినరశ్ములు దూఱ నీక యొసకం బెసఁగన్
ననిచినపొన్నలనీడల, ననిచిన వేడుకల నందనందనముఖ్యుల్. 1042

క. తనరినపల్లవరుచిరా, సనముల నాసీను లగుచు సత్సుఖగోష్ఠిం
బెను పొంపఁగ నట వసియిం, చినచోఁ దత్పుణ్యతీర్థసేవారతులై. 1043

వ. మున్న చనుదెంచి యున్న మత్స్యోశీనరకోసలవిదర్భకురుసృంజయకాంభోజకేకయమద్రకుంత్యారట్టకేరళాదిభూపతులును మఱియుం దక్కినరాజవరులును హితులును నందగోపాదిగోపాలురును గోపికాజనంబులును ధర్మరాజానుగతులై వచ్చిన భీష్మద్రోణధృతరాష్ట్రగాంధారీకుంతీపాండవతద్దారనివహసంజయవిదుర కృప కుంతిభోజ విరాట భీష్మక నగ్నజిద్ద్రుపద శైబ్యధృష్టకేతు కాశిరాజ దమఘోషవిశాలాక్షమైథిలయుధామన్యుసుశర్మలును సపుత్త్రకుం డైనబాహ్లికుండును మొదలుగా ననేకులు నుగ్రసేనాదియాదవప్రకరంబులం బూజలం దృప్తులం జేసిన వారునుం బ్రముదితాత్ములై రయ్యెడ. 1044

క. ఆరాజులు గాంచిరి నిజ, నారీయుతు లగుచునంగనాపరివారున్
ధీరున్ దానవకులసం, హారున్ గోపీమనోవిహారు నుదారున్. 1045

వ. కని యమ్మాధవబలదేవులు సేయుసముచితపూజావిధానంబులం బరితృప్తులై యమ్ముకుందుసాన్నిధ్యంబు గలిగి తదీయసంపద్విభవాభిరాములై విలసిల్లుచున్న యుగ్రసేనాదియదువృష్ణిపుంగవులం జూచి వారలతోడ నారాజవరులు మాధవుండు విన నిట్లనిరి. 1046

మ. మనశాస్త్రంబులు వాక్కులున్ మనములున్ మాంగల్యముం బొంది పా
వన మై యొప్పెడి నేరమావిభునిభాస్వత్పాదపంకేజసే
చనతోయంబుల నేమహాత్మునిపదాబ్జాతంబు లెందేని సోఁ
కినచో నెల్లను ముక్తిహేతు వగు నీకృష్ణుండె పో చూడఁగన్. 1047

చ. సనకసనందనాదిమునిసత్తము లంచితయోగదృష్టిచే

బనివడి యాత్మలఁ వెదకి పట్ట నగోచర మైనమూర్తి యి
ట్లనవరతంబు మాంసనయనాంచలగోచరుఁ డయ్యె నట్టి యే
మన నగు వీరిపుణ్యమున కాదట నెట్టితపంబు సేసిరో. 1048

మ. నిరయస్వర్గము లాత్మఁ గైకొనక తా నిర్వాణమూర్తైనయీ
హరిఁ జూడఁగ హరితోడఁ బల్క హరిమే నంటఁగ హరిం బాడఁగా
హరితో నేఁగ సహాసనాస్తరణశయ్యావాసులై యుండఁగన్
హరిబంధుత్వసఖిత్వముల్ గలుగుభాగ్యం బెట్లు సిద్ధించెనో. 1049

తే. అనుచు యాదవవృష్ణిభోజాంధకులును
హరిదయాలబ్ధనిఖిలార్థు లగుచు నున్న
మనికిఁ దమచిత్తములఁ బలుమాఱుఁ బొగడి
పరిణమించిరి యంత నప్పాండుమహిషి. 1050

వ. అప్పుడు. 1051

క. తనసుతులకు గాంధారీ, తనయులు గావించు నపకృతంబుల కాత్మన్
ఘనముగ నెరియుచు నచ్చటఁ, గనుఁగొనె వసుదేవు విగతకల్మషభావున్. 1052

వ. అట్లు గనుంగొని యతనితో ని ట్లనియె. 1053

క. ఓయన్న పాండుతనయులు, నీయట్లు రడవులయందు నెఱి మృగములలోఁ
బాయనియిడుములఁ బడ గరు, ణాయత్తుల రగుచు మీర లరయఁగ వలదే.

వ. అని బహుప్రకారంబుల సంతాపించుచు మఱియు ని ట్లనియె. 1055

క. అతిబలవంతపువిధి దాఁ, బ్రతికూలం బైనఁ గలరె బంధువు లనుచున్
ధృతి గలఁగ బాష్పజలపూ,రితలోచన యగుసహోదరిం జూచి యనెన్. 1056

సీ. తల్లి నీ కేల సంతాపింప ఘనమునఁ దలఁపక విధి నేల నొలసె దింత
యఖిలనియామకుం డగునీశ్వరుఁడు మాయ యవనికాంతరుఁ డైనయట్టిసూత్ర
ధారునిక్రైవడిఁ దగిలి నటింప గ మనుజులు కీలుబొమ్మలు గలంపఁ
గావున విధిచేతఁ గడచి వర్తింపంగ దేవతలకు నైనఁ దీఱ దట్లు

తే. క్రోధచిత్తుఁడు కంసుండు బాధ పఱుప, నిలయములు దప్పి నే మడవులఁ జరింప
ఘనకృపానిధి యీహరి గలుగఁబట్టి, కోరి మా కిండ్లు గ్రమ్మఱఁ జేరఁ గలిగె.

వ. అని యాఅడిలం బలుకునవసరంబున. 1058

క. నందయశోదలు గోపక, బృందంబులు గోపికలును బిరిగొని పరమా
నందంబునఁ జనుదెంచిరి, మందరధరుఁ జూచువేడ్క మనములఁ బొడమన్.

వ. ఇట్లు సనుదెంచి. 1060

క. అతిచిరకాలసమాగతు, నతని నిరీక్షించి వృష్ణియాదవభోజ
ప్రతతులు నెదు రేఁగి సము, న్నతితో నాలింగనములు నడపిరి వరుసన్. 1061

క. వసుదేవుఁడు వారికి సం,తసమునఁ గావించె సముచితక్రియ లంతన్

ముసలియు హరియును మ్రొక్కిరి, వెస నందయశోదలకును వినయం బెసఁగన్.

వ. అట్లు నమస్కృతులు సేసి యాలింగనంబులు గావించి నయనారవిందంబుల నానందబాష్పంబులు దొరఁగ నెఱ లేనిస్నేహంబులు చిత్తంబుల నత్తమిల్ల నేమియుం బలుక కుండి రంత నయ్యశోదాదేవి రామకృష్ణుల నిజాంకపీఠంబుల నునిచి యక్కునం గదియం దిగిచి చెక్కులు ముద్దుగొని శిరంబులు మూర్కొని చిబుకంబులు పుడుకుచుఁ బునఃపునరాలింగనంబులు గావించి పరమానందంబునం బొందుచు నున్నంతఁ బదంపడి. 1063

చ. స్థిరమతితోడ రోహిణియు దేవకియుం దగ నందగోపసుం
దరిఁ గని కౌఁగిలించికొని తత్కృతు లెల్లఁ దలంచి యింతి నీ
వరుఁడును నీవు బంధుజనవత్సలతన్ మును చేయుసత్కృతుల్
మఱవఁగ వచ్చునే తలఁప మా కిఁక నెన్నఁటికిం దలోదరీ. 1064

క. జననం బందుట మొదలుగ, ఘనమోహముతోడఁ బెంచుకతమునఁ దమకున్
జననీజనకులు వీ రని, మనములఁ దలపోయ లేరు మము నీతనయుల్. 1065

క. అంటినప్రేమను వీరిం, గంటికి ఱెప్పడ్డ మైనగతిఁ బెంపఁగ మా
కంటెన్ నెన రౌటను మీ, యింటన్ వసియించి యుండి రిన్నిదినంబుల్. 1066

వ. అని యిట్లు ప్రియాలాపంబులు పలుకు చుండునవసరంబున గోపాలసుందరు లమందానందకందళితహృదయ లయి హృదయేశ్వరుం డైనగోవిందుండు చిరకాలసమాగతుం డగుటం జేసి యతనిం జూచుతలంపు లుల్లంబుల వెల్లిగొనం జేరి.

చ. నళినదళాక్షుఁ జూచి నయనంబులు మోడ్వఁగఁజాల కాత్మలన్
వలచి తదీయమూర్తివిభవంబు దలంచుచుఁ గౌఁగిలించుచుం
బులకలు మేనజాదుకొనఁ బొల్తులు సొక్కిరి బ్రహ్మమున్ మనం
బులఁ గని చొక్కుయోగిజనముం బురుడింపఁగ మానవేశ్వరా. 1068

చ. పొలఁతులభావ మాత్మఁ గని ఫుల్లసరోరుహలోచనుండు వా
రల నపు డేకతంబునకు రమ్మని తోకొని పోయి యందు న
ర్మిలిఁ బరిరంభణంబు లొనరించి లసద్దరహాసచంద్రికా
కలితకపోలుఁ డై పలికెఁ గాంతల భక్తినితాంతచిత్తలన్. 1069

చ. వనజదళాక్షులార బలవద్రిపువర్గములన్ జయింపఁగాఁ
జని తడ వయ్యె దీనికి భృశంబుగ మీమది నల్గ కుండుఁడీ
యనయము దైవ మిట్లు సచరాచరజాలము నొక్కవేళఁ గూ
ర్చును నొకవేళఁ బాపును మరుద్ధతతూలతృణంబులుం బలెన్. 1070

సీ. తరలాక్షులార మద్భక్తి చేతనులకుఁ దనరుమోక్షానందదాయకంబు
జపతపోవ్రతదానసత్కర్మముల ముక్తి కలుగంగ నేరదు కాన తలఁప
విధిశివసనకాదివిమలచిత్తంబులఁ బొడమనిభక్తి మీబుద్ధులందు

జనియించె మీపూర్వసంచితసౌభాగ్య మెట్టిదో యది తుదముట్టె నింక
తే. నటమటము గాదు మీకు నెన్నఁటికి నైనఁ, గలుగనేరవు నిరయసంగతము లైన
జన్మకర్మము లిటమీఁద మన్ననీయ, సుమహిత ధ్యానలార యోగమణులార. 1071

సీ. అఖిలభూతములకు ననయంబు నాదిమధ్యాంతకాంతర్బహిర్వ్యాప్తి నేన
ఘటపటాదికభూతకార్యంబులకు నుపాదానకారణము లై తనరునట్టి
గగనానిలానలకక్షోణులను భూతపంచకం బైక్యత వడయుఁ గాదె
లోకంబులందుఁ బంచీకరణవ్యవస్థలచేత నట్టిభూతములరీతి
తే. గగనముఖభూతతత్కార్యకారణములఁ, దగిలి యాధారహేతుభూతంబ నైన
నాకుఁ బరమన్య మొక్కఁడు గన్నంగలేదు, విమలమతులార మాటలు వేయునేల.

తే. అనినఁ దెలివొంది వారు దేహాభిమాన, ములు సమస్తంబు విడిచి యోనలిననాభ
నిఖిలజగదంతరాత్మ మానితచరిత్ర, భక్తజనమందిరాంగణపారిజాత. 1073

తే. ఘోరసంసారసాగరోత్తారణంబు, ధీయుతజ్ఞానయోగి హృద్ధ్యేయవస్తు
వగుచుఁ జెలువొందునీచరణాంబుజాత, యుగళము మామనంబులఁ దగులనీవె.

క. అని వేఁడినఁ గృష్ణుఁడు ముని, వినుతుఁడు కరుణించి వల్లవీజనములు గో
రినయట్ల యిచ్చెఁ గరుణా, వననిధి సద్భక్తలోకవత్సలుఁ డంతన్. 1075

ఉ. ధర్మతనూభవుం గని పదంబులకున్ నతుఁడై సపర్యలన్
నిర్మలభక్తిమై నడపి నీవును దమ్ములు బంధుకోటి స
త్కర్మచరిత్రు లై తగుసుఖంబుల నొప్పుచు నున్నవారె నా
నర్మిలిఁ బాండవాగ్రజుఁడు నమ్మధుసూదనుతోడ నిట్లనున్. 1076

క. సరసిజనాభ భవత్పద, సరసీరుహ మాశ్రయించుజను లతిసౌఖ్య
స్ఫురణం బొలుపారుచు భువిఁ, జరియింపరె భక్తపారిజాత మురారీ. 1077

వ. అదియునుం గాక. 1078

సీ. సుమహితస్వప్నసుషుప్తిజాగరములన్ మూఁడవస్థలఁ బాసి వాఁడి మిగిలి
వెలి నుందు లో నుందు విశ్వమై యుందువు విశ్వంబు నీయందు వెలుఁగుచుండు
భవదీయమహిమచేఁ బొటిల్లుభువనంబు లుదయించు నొకవేళ నుడిగి మడుఁగు
సంచితాఖండితజ్ఞాని వై యొప్పుచు నవిహతయోగమాయాత్మఁ దనరి
తే. దురితదూరులు నిత్యముక్తులకుఁ జెంద, నలవి యై పెంపు దీపింతు వంబుజాక్ష
ఘనకృపాకర నిఖిలవికారదూర, నీకు మ్రొక్కెద సర్వలోకైకనాథ. 1079

క. అని వినుతించిన నచ్చటి, జనపాలకబంధుమిత్రసకలజనములున్
విని యనురాగిల్లిరి నె, మ్మనముల నానందజలధిమగ్నులు నగుచున్. 1080

తే. అట్టియొప్పగువేళ నెయ్యంబు మెఱసి, యొక్కచోటను సంతోషయుక్తలగుచు
దానవాంతకసతులును ద్రౌపదియును, గూడి తమలోన ముచ్చట లాడు చుండి.

లక్షణ యను శ్రీకృష్ణుని యష్టమభార్య ద్రౌపదీదేవికిఁ దనవివాహవృత్తాంతంబు దెలుపుట

వ. అట్టియెడఁ గృష్ణకథావిశేషంబులు పరితోషంబున నుగ్గడించుచుఁ బ్రసంగ
వశంబున నారుక్మిణీదేవి మొదలగు శ్రీకృష్ణభార్యలం గనుంగొని పాంచాలి
యి ట్లనియె మిమ్ముఁ బుండరీకాక్షుండు వివాహం బయిన తెఱంగులు వినిపింపుం
డనిన వారును దమపరిణయంబుల తెఱంగులు మున్ను నే నీకుం జెప్పినవిధం
బున వినిపించి రందు సవిస్తరంబుగాఁ దెలియం బలుకని మద్రరాజకన్యకావృ
త్తాంతం బామానిని పాంచాలికిం జెప్పినవిధంబు వినుమని శుకుండు పరీక్షిన్న
రేంద్రున కి ట్లనియె. 1082

సీ. పాంచాలితో మద్రపతిసుత యి ట్లను సంగీతవిద్యావిశారదుండు
నారదుచేతివీణాస్వనకలిత మైనట్టిగోవిందకథామృతంబు
దవిలి యేఁ గ్రోలి చిత్తము దన్మయత్వంబు నొంది మోదించుచు నుండునంత
దుహితృవత్సలుఁడు మద్గురుఁడు దా నది విని సదుపాయ మొక్కటి మదిఁ దలంచి

తే. చదల నెబ్భంగి నైన గోచరము గాక, వారిమధ్యములో నభివ్యాప్తిఁ దోఁచు
మత్స్యయంత్రంబు కల్పించి మనుజు లెంత, వారి కైనను దివ్య మోవంగరాని.

తే. ధనువుఁ బ్రచండనిష్ఠురాస్త్రంబు నచట, సంచితం బైనగంధపుష్పాక్షతలను
బూజగావించి యునిచి యేపురుషుఁ డేని, నిద్ధబలమున నీచాప మెక్కు వెట్టి.

క. ఈసాయకంబు నారిం, బోసి వెసన్ మత్స్యయంత్రముం ధరఁ గూలన్
వేసినశౌర్యధురీణుఁడు, నాసుత వరియించు నని జనంబులు వినఁగన్. 1085

క. చాటించిన నవ్వార్తకు, బాటించినసంభ్రమముల బాణాసనమౌ
ర్వీటంకారమహారవ, పాటితశాత్రవులు బాహుబలసంపన్నుల్. 1086

క. సుందరతనులు దదుత్సవ, సందర్శనకుతుకు లమితసైన్యులు భూభృ
న్నందను లేతెంచిరి జన, నందితయశు లగుచు మద్రనగరంబునకున్. 1087

క. చనుదెంచిన వారికి మ,జ్జనకుఁడు వివిధార్చనములు సమ్మతిఁ గావిం
చిన నాబాహుబలాఢ్యులు, ధనువుం జేరంగ నరిగి ధైర్యస్ఫూర్తిన్. 1088

వ. ఇట్లు డగ్గఱి యద్ధనువుం గనుంగొని. 1089

ఉ. కొందఱు పూన లేక చనఁ గొందఱు పూని కదల్పలేక పోఁ
గొంద ఱొకింత యెత్త నొకకొందఱు మోపిడ లేక దక్కఁగాఁ
గొంద ఱొకింత యెక్కిడుచుఁ గోరి నృపాలకు లిట్లు సిగ్గునుం
జెంది తలంగి పోవుచును సీ యిట కేఁగుట నీతి తప్పనన్. 1090

వ. అట్టియెడ. 1091

క. భీముఁడు రాధేయుఁడు ను, ద్దామగతి న్నెక్కు ద్రోచి తగ నమ్మీనం
బేమఱక దిరుగు చుంటయుఁ, దా మేమియు నెఱుఁగ లేక తలఁగినపిదపన్. 1092

రేంద్రతనయుఁ డమ్మ, త్స్యము నేయ నుపాయ మెఱిఁగి తగ నేసియు మీ

సము ద్రుంప లేక సిగ్గున, విముఖుం డై చనియె నంత వికలుం డగుచున్. 1093

వ. ఇట్లు సకలరాజకుమారులుం దమతమప్రయత్నంబులు విఫలంబు లైనముఖార విందంబులు ముకుళించి దైన్యంబున విన్ననై చూచు చున్నయెడ. 1094

చ. సరసిజపత్త్రలోచనుఁడు చాపము సజ్యము సేసి యుల్లస
చ్ఛర మరిఁ బోసి కార్ముకవిశారదుఁ డై యలవోకవోలె ఖే
చర మగుమీనముం దునిమె సత్వరతన్ సురసిద్ధసాధ్యఖే
చరజయశబ్ద మొప్పఁ బెలుచం గురిసెం దివిఁ బుష్పవర్షముల్. 1095

వ. అయ్యవసరంబున నేను బరితుష్టాంతరంగ నై పరమానందవికచవదనారవింద నగుచు నిందిందిరసన్నిభంబు లగుచికురబృందంబులు విలసదలికఫలకంబునం దళుకు లొలుకుఘర్మజలకణంబులం గరంగుమృగమదతిలకంపుటసలున మసలు కొనినం గరకిసలయంబున నోసరించుచు మిసమిస మనుమెఱుంగుగములు గిఱి కొనునెఱిగొను వడవడ వడంక నప్పుడు మందగమనంబున. 1096

చ. లలితపదాబ్జనూపురకలధ్వనితో దరహాసచంద్రికా
కలితకపోలపాలికలఁ గప్పుసువర్ణవినూత్నరత్నకుం
డలరుచు లొప్పఁ గంకణఝణంకృతు లింపెసలార రంగభూ
తలమున కేఁగుదెంచి ముఖతామరసం బపు డెత్తి చూచుచున్. 1097

చ. నరపతులం గనుంగొని మనంబున వారిఁ దృణీకరించి మ
త్కరజలజాతదివ్యమణికాంచనమాలిక నమ్మురారికం
ధరమున లీలమై నిడి పదంపడి నవ్యమధూకదామ మా
హారికబరిం దగిల్చితి నయంబునఁ గన్నుల లజ్జ దేరఁగన్. 1098

వ. అప్పుడు. 1099

చ. కొలఁదికి మీఱఁగా డమరుగోముఖడిండిమమడ్డుశంఖకా
హాళమురళీమృదంగపణవానకదుందుభిఢక్కకాంస్యమ
ర్దళమురజారజాదివివిధధ్వను లేపున భూనభోంతరం
బులఁ జెలఁగెన్ నటీనటనముల్ దనరారె మనోహరాకృతిన్. 1100

వ. అంత. 1101

చ. అమరగణంబుఁ దోలి యురగారి సుధాకలశంబుఁ గొన్న చం
దమున సమస్తశత్రువసుధావరకోటిఁ దృణీకరించి య
క్కమలవిలోచనుండు ననుఁ గౌఁగిట నొప్పఁగఁ జేర్చి సింహచం
క్రమణ మెలర్పఁ గొంచుఁ జనెఁగాంచనచారురథంబుమీఁదికిన్. 1102

వ. అట్లు రథారోహణంబు సేసిన. 1103

చ. తురగచతుష్కమున్ విమతదుర్దమశూరతఁ బూన్చి దారకుం
డరదము ఱొప్ప శత్రునికరాంధతమఃపటలప్రచండభా

స్ఫురదరుచి నొప్పునట్టినిజకార్ముకయుక్తగుణప్రఘోషసం
భరితదిగంతరుం డగుచుఁ బద్మదళాక్షుఁడు వోవు చుండఁగన్. 1104

వ. అట్టిగోడ సకలరాజలోకంబును కృష్ణునివిభవంబునకుఁ జూపోపక యసంఖ్యాం బు లగుమూఁకలు గట్టి యమ్మహాత్మునిమాహాత్మ్యంబు దెలియక దర్పాంధు లై కడంగి. 1105

ఉ. భావభవప్రసూనశరబాధితమానసు లై సమస్తధా
త్రీవరనందనుల్ బలుపుఁ దెంపును బెంపును సొంపు నేర్పడన్
దేవకిరీటరత్నరుచిదీపితపాదసరోజుఁ డైన రా
జీవదళాక్షుఁ దాఁకిరి విశృంఖలవృత్తి నతిప్రయత్ను లై. 1106

వ. అంత. 1107

చ. సరసిజలోచనుండు నిజశార్ఙ్గశరాసనముక్త హేమపుం
ఖరుచిరశాతసాయకనికాయములన్ రిపుకోటి నేసి సిం
ధురరిపువిక్రమప్రకటదోర్బలుఁడై విలసిల్లి యొత్తె ద
స్తరచలితాన్యసైన్యమును సజ్జనమాన్యముఁ బాంచజన్యమున్. 1108

ఉ. ఆతతి భూరిబాహుబలు లైనవిరోధినరేశ్వరుల్ మృగ
వ్రాతము లొక్క పెట్ట మృగరాజకిశోరముపై నెదిర్చిన
ట్లాతరు లై చతుర్విధసమిద్ధబలంబులతోడఁ గూడి ని
ర్ధూతకళంకుఁ డైనవతోయజనేత్రునిఁ జుట్టు ముట్టినన్. 1109

చ అలిగి మురాంతకుండు గులిశాభశరంబుల నూత్నరత్నకుం
డలములతో శిరంబులు రణన్మణినూపురరాజితోఁ బదం
బులుఁ గటకాంగుళీయకవిభూషణచాపశరాలితోడఁ జే
తులు నిలఁ గూలఁగా విజయదోహలి యై తునుమాడె వెండియున్. 1110

క. హతశేషులు సొక్కాకుల, గతిఁ దూల నిశాతపవనకాండముల సము
ద్ధతి నేసి తోలి విజయోన్నతుఁ డై నిజనగరి కేఁగె నగధరుఁ డంతన్. 1111

వ. అట్లు మహితమంగళాలంకృతంబును నతిమనోహరవిభవాభిరామంబు నగుద్వారకానగరంబున కరుగుదెంచిన మజ్జనకుండును బ్రియంబునఁ దోడన చనుదెంచి.

చ. రణితవినూత్నరత్నరుచిరస్ఫుటనూపురహారకర్ణభూ
షణ కటకాంగుళీయకలసత్పరిధానకిరీటత వ్రవా
రణరథవాజి హేతినికరంబులనుం బరిచారికాతతిన్
బ్రణుతి [illegible] త్తరుఁ [illegible] యినపద్మదళాక్షుఁ కిచ్చె నెమ్మితోన్. 1113

వ. ఇట్లు [illegible] తేజ [illegible] ధ యైనమాధవు [illegible] యాపరిలబ్ధ [illegible] ఖిల స్తుతివిస్తారుం డయ్యెను [illegible] ంబులు వినుతింప మాతండ్రి యైనబృహత్సేనుండు

నన్నును సమస్తవస్తువులను గృష్ణునకు సమర్పించి క్రమంబున సకలయాదవులనుం బూజించి మరలి నిజపురంబునకుం జనియె నని చెప్పినఁ గుంతియు గాంధారియుఁ గృష్ణయు నఖిలనృపాలకాంతాజనంబును గోపికలుం దమతమమనంబుల సర్వభూతాంతర్యామియు లీలామానుషవిగ్రహుండును నైనపుండరీకాక్షుచరణారవిందస్మరణానందపరవశలై కృష్ణుం బ్రశంసించి రంత. 1114

—— నారదాదిమహర్షులు శ్రీకృష్ణదర్శనంబు సేసికొని వసుదేవునిచేఁ గ్రతువు సేయించుట ——

చ. బలవదరాతిమర్దనులఁ బాండురనీలనిభప్రభాంగులం
గలితనిజాననాంబుజవికాసజితాంచితపూర్ణచంద్రమం
డలులఁ బరేశులన్ సరవిడంబనులం గరుణాపయోధులన్
విలసదలంకరిష్ణుల నవీనసహిష్ణుల రామకృష్ణులన్. 1115

వ. సందర్శించుతలంపులఁ దమహృదయారవిందంబులఁ బ్రేమంబు సందడిగొన నప్పుడు. 1116

ఉ. ధీరమతిన్ ద్వితత్రితక దేవల సాత్యవతేయ కణ్వులున్
నారద గౌతమ చ్యవన నాకుజ గార్గ్య వసిష్ఠ గాలవాం
గీరస కశ్య పాసిత సుకీర్తి మృకండుజ కుంభసంభ వాం
గీరులు యాజ్ఞవల్క్య మృగశృంగముఖాఖిలతాపసోత్తముల్. 1117

వ. చను దెంచినం గృష్ణుండు వారలకుఁ బ్రత్యుత్థానంబుసేసి వందనంబు లాచరించి వివిధార్చనలు గావించి యి ట్లనియె. 1118

సీ. సన్మునీశ్వరులార జన్మభాక్కుల మైనమాకు నిచ్చోట సమ్మతిని దేవ
నికరదుష్ప్రాపులు నిరుపమయోగీంద్రు లైనమీదర్శనం బబ్బెఁ గాదె
ధృతి మందభాగ్యు లింద్రియపరతంత్రు లు నైనమాధాత్ముల కనఘులార
భవదీయదర్శనస్పర్శనచింతనపాదార్చనలు దుర్లభంబు లయ్యు

తే. నేఁడు మాకిట సులభ మై నెగడెఁ గాదె, జగతిపైఁ దీర్థభూతులుసాధుమతులు
మిమ్ము దర్శించుటయ చాలు నెమ్మితోడ, వేఱ తీర్థంబు లవనిపై వెదక నేల. 1119

వ. అదియునుం గాక యుదకమయంబు లైనతీర్థంబులును మృచ్ఛిలామయంబు లైనదేవగణంబులును దీర్ఘదేవతారూపంబులు గా కుండుట లే దయిన నవి చిరకాలసేవనార్చనలం గాని పావనంబులు సేయవు సత్పురుషులు దర్శనమాత్రంబునం బావనంబు సేయుదు రని వెండియు. 1120

సీ. ఆదిత్యచంద్రాగ్ని మేదినీతారాంబుమారుతాకాశవాఙ్మనము లోలిఁ
బరికింపఁ దత్తదుపాసనంబులఁ బవిత్రములు సేయఁగ సమర్థములు గావు
సకలార్థగోచరజ్ఞానంబు గలమహాత్మకులు దారు ముహూర్తమాత్రసేవఁ
జేసి పావనములు సేయుదు రదియు న ట్లుండెడ ధాతుత్రయయుక్తమైన

తే. కాయమం దాత్మబుద్ధియుఁ గామి నీకు

ధారలందు స్వకీయాభిమానములును
దివిరి జలమునఁ దీర్థబుద్ధియును జేయు
నట్టిమూఢుండు పశుమార్గుఁ డనఁగఁ బరఁగు. 1121

వ. అని యివ్విధంబునం గృష్ణుండు వాడినసాభిప్రాయంబు లగువాక్యంబులు విని యమ్మునీంద్రులు విభ్రాంతహృదయులై యూరకుండి ముహూర్తమాత్రంబున కమ్మహాత్ము ననుగ్రహంబు వడసి మందస్మితముఖులై యప్పుండరీకాక్షున కిట్లనిరి దేవా నేమును దత్త్వవిదుత్తము లయిన బ్రహ్మరుద్రాదులును భవదీయమాయావిమోహితుల మై యుందుము నిగూఢం బయిననీయిచ్ఛచేత మమ్ము ననుగ్రహించితివి భవదీయచరిత్రంబు విచిత్రంబు లిమ్మేదిని యొక్కటి యయ్యును బహురూపంబులఁ గానంబడువిధంబున నీవు మొదలఁ గారణరూపంబున నేకం బయ్యును ననేకరూపంబులు గైకొని జగదుత్పత్తిస్థితిలయంబులకు హేతుభూతంబు నానద్భుతకర్మంబులం దగిలి లీలావతారంబులు గైకొని దుష్టజననిగ్రహంబును శిష్టజనరక్షణంబును గావించు చుందు వదియునుంగాక వర్ణాశ్రమధర్మంబు లంగీకరించి పురుషరూపంబున వేదమార్గంబు విదితంబు సేసిన బ్రహ్మగోవిందరూపివి తపస్స్వాధ్యాయనియమంబులచేత నీహృదయంబు పరిశుద్ధంబు గావున బ్రహ్మస్వరూపం బైన వేదంబునందు వ్యక్తావ్యక్తస్వరూపంబు లేర్పడంగా నుందువు కావున బ్రాహ్మణకులంబు నెల్ల బ్రహ్మకులాగ్రణి వై రక్షించినమహానుభావుండవు మాయాజవనికాంతరితుండ వైననిన్ను నీభూపాలవర్గంబును నేమును దర్శింపం గంటిమి మాజన్మవిద్యాతపోమహిమలు సఫలంబు లయ్యె నీకు నమస్కరించెద మని బహువిధంబులఁ గృష్ణు నభినందించి యమ్మురాంతకుచేత నామంత్రణంబు వడసి తమతమనివాసంబులకుఁ బోవం దలంచునవసరంబున.

సీ. అమ్మునీశ్వరులకు నానకదుందుభి యతిభక్తి వందనం బాచరించి
తాపసోత్తములార ధర్మతత్త్వజ్ఞులు మన్నించి వినుఁడు నావిన్నపంబు
సత్కర్మవితతిచే సంచితకర్మచయంబు వాపెడునుపాయంబు నాకు
ఘనదయామతిఁ జెప్పుఁ డనిన నమ్మునివరుల్ భూవరుల్ విన వసుదేవుఁ జూచి
తే. యొలమిఁ బలికిరి నిఖిలయజ్ఞేశుఁ డైన
కమలలోచనుఁ గూర్చి యాగంబు సేయు
కర్మమునఁ బాయు నెట్టి దుష్కర్మమైన
నిదియె ధర్మంబు గాఁగ నీమదిఁ దలంపు. 1123

వ. అదియునుంగాక. 1124

క. దేవర్షి పితృఋణంబులు, భూవర మఖ వేద పాత్రపుత్రులచేతన్
గావిరి నీఁగని పురుషుఁడు, పోవు నధోలోకమునకుఁ బుణ్యచ్యుతుఁ డై. 1125
గటం జేసి నీవును. 1126

క. వరతనయాధ్యయనంబులఁ, దరియించితి ఋణయుగంబు దడయక ధరణీ
వరదేవ ఋణము సవనా, చరణుఁడ నై యీఁగు టొప్పు సమ్మతితోడన్. 1127

క. అనవుడు నవ్వసుదేవుఁడు, మునివరులకు ననియె వినయమున మీరలు సె
ప్పినయట్లు మఖము సేసెద, దినకరనిభులార మీరు దీర్పఁగ వలయున్. 1128

వ. అని యభ్యర్థించి యమ్మునీంద్రుల యాజకులఁ గా వరించి యప్పుణ్యతీర్థోపాంతం
బున మహేంద్రామితవైభవంబున నష్టాదశభార్యాసమేతుండై దీక్షఁ గైకొని
యమ్మహాధ్వరంబు వేదోపదిష్టవిధిం బరిసమాప్తించి ఋత్విఙ్నికాయంబుల
బహుదక్షిణలఁ దనిపి భార్యాసమేతుం డై యవభృథస్నానం బాచరించి వివిధ
మణివిభూషణవిచిత్రాంబరసురభికుసుమానులేపనంబులు ధరించి నిఖిలభూదేవ
మునిబంధురాజలోకంబుల నుచితసత్కారంబులఁ బ్రీతులం గావించిన వారును
గృష్ణానుమతి నాత్మనివాసంబులకుం జని రందు. 1129

ఉ. ఆతతి నుగ్రసేనవసుధాధిపపంకజనాభముష్టికా
రాతులు దమ్ము నర్థి మధురప్రియభాషల నిల్వ వేఁడినం
గౌతుక మాత్మ నివ్వటిలఁగా వసియించిరి గోపగోపికా
వ్రాతముతోడ నచ్చట ధరావర నందయశోద లిమ్ములన్. 1130

క. హరినయముల హరిప్రియముల, హరిమధురాలాపములను హరికథల మనో
హరలీలఁ దగిలి నందుఁడు, నిరుపమగతి నచట మూఁడునెల లుండె నృపా. 1131

చ. జలరుహలోచనాదియదుసత్తము లందఱు నన్ని భంగులం
గలితవిభూషణాంబరనికాయము లిచ్చి బహూకరించి వీ
డ్కొలిపిన నందముఖ్యులు ముకుందపదాబ్జమరందపానస
ల్లలితనిజాత్మ షట్పదములై మగలించుచు నెట్టకేలకున్. 1132

వ. చని చని. 1133

ఆ. మరలి మరలి కృష్ణ మాధవ గోవింద, పద్మనాభ భక్తపారిజాత
దేవదేవ యనుచుఁ దివిరి చూచుచు మథు, రాభిముఖులు నగుచు నరిగి రంత.

క. క్రమమున నచ్చటఁ బ్రావృ,ట్సమయం బగుటయును బంధుజనయాదవవ
ర్గము లోలిఁ గొలువ సురగణ, నమితులు బలకృష్ణు లాత్మనగరంబునకున్. 1135

వ. వచ్చి సుఖం బుండునంత. 1136

శ్రీకృష్ణబలభద్రులు మృతు లైనతమసహోదరులఁ దెచ్చి దేవకీదేవికిఁ గనఁబఱుచుట

సీ. అవనీశ యొక్కనాఁ డానకదుందుభి భార్య పద్మాక్షుఁడు బలుఁడుఁ దొల్లి
శరధిలోఁ జొచ్చినగురుతనూభవునిని మరలంగఁ దెచ్చినమహిమ లెల్ల
జనములు దమలోన సన్నుతుల్ సేయంగ విని తనసుతులు దుర్వృత్తుఁడైన
కంసుచే నిహతులై కాలునిపురి నున్నవార నందఱఁ జూడఁ గోరి కృష్ణ
తే. బలులకడ కేఁగి కన్నుల బాష్పకణము

లోలుక నోరామ రామ నిత్యోన్నతాత్మ
పరమపావనమూర్తి యోమురవిభేది
యిందిరానాథ యోగీశ్వరేశ కృష్ణ. 1137

క. మురకంసచైద్యపౌండ్రక, నరకజరాతనయయవననరనాయకులన్
దురితాత్ములఁ బోరిగొని భూ, భర ముడిపినయట్టిమేటిబలులు దలంపన్. 1138

ఆ. జననవృద్ధివిలయసంగతి నిఖిలంబుఁ, బొందఁ జేయుపరమపురుషులార
మీకు లీల లౌట మీ రని నమ్మిన,దాన నేను వినుఁ డుదారులార. 1139

వ. అని యనేకవిధంబుల వినుతించుచు నిట్లనియె మీరలు మహానుభావులరు మీరు దొల్లి యనేకకాలంబు సనినక్రిందట మృతుం డై దండధరుమందిరంబున నున్న గురుకుమారుని మీమహాప్రభావంబుల లోకంబులఁ బరిపూర్ణంబులై ప్రకాశింప నక్కాలునిచెంతనుండి మగుడం దెచ్చి గురుదక్షిణగా నొసంగితి రివ్విధంబునం గంసునిచేత హతు లైనమత్పుత్రుల నందఱ మరలం దెచ్చి నామనంబున నున్నదుఃఖంబు నివారింప వలయు నని దేవకీదేవి ప్రార్థించినం దమతల్లి యాడినమృదుమధురవాక్యంబు లత్యాదరంబున నాదరించి యప్పుడు బలకృష్ణులు దమయోగమాయామహత్త్వంబున సుతలంబునకుం జని రట్టియెడ. 1140

మ. కనియెన్ దానవుఁ డింద్రసేనుఁడు దళత్కంజాక్షులన్ దక్షులన్
ఘనసారాంబుదవర్ణులన్ నిఖిలలోకైకప్రభాపూర్ణులం
దనరారన్ హలచక్రపాణులను భక్తత్రాణులన్ నిత్యశో
భనవర్ధిష్ణుల రామకృష్ణుల జయభ్రాజిష్ణులన్ జిష్ణులన్. 1141

చ. కని హితకోటితో నెదురుగాఁ జనుదెంచి మనోనురాగసం
జనితకుతూహలుం డగుచుఁ జాఁగిలి మ్రొక్కి సముగ్రకాంచనా
సనముల నుంచి తచ్చరణసారససేచనసర్వలోకపా
వనసలిలంబు లౌఁదల ధురీవంబుగఁ దాల్చి సుభక్తియుక్తుఁ డై. 1142

సీ. సురభికాలాగరుహరిచందనైలాదిధూపంబు లావిశ్వరూపకులకుఁ
గాంచనపాత్రసంగతరత్న కర్పూరదీపంబు లాజగద్దీపకులకుఁ
బాయసాపూపాన్నపక్వఫలాదినైవేద్యంబు లావేదవేద్యులకును
దనరువినూత్నరత్నప్రభాభాసితాభరణంబు లాదైత్యహరణులకును
తే. మిలమిలనిమంచుతోఁ బోలుపలరుబహువి
ధాంబరంబులు నీలపీతాంబరులకు
సలలితకుసుమమాలికామలయజాను
లేప[illegible]ంబులు భూరినిర్లేపులకును. 1143

వ. సమర్పించి యప్పుండరీకాక్షునిచరణారవిందంబు లొత్తుచు నానందబాష్పపూరంబు దోరంబుగా రోమాంచకంచుకితశరీరుం డగుచుం గరకమలంబుల ఫాల

భాగంబునం గదియించి. 1144

ఉ. ధీయుతుఁడై నమో భగవతే హరయే పరమాత్మనే ముకుం
దాయ సమస్తభక్తవరదాయ నమః పురుషోత్తమాయ కృ
ష్ణాయ మునీంద్రవంద్యచరణాయ సురారిహరాయ సాంఖ్యయో
గాయ వినీల భాస్వదలకాయ రథాంగధరాయ వేధసే. 1145

వ. అని యభినందించి యిట్లనియె. 1146

ఉ. రాజసతామసాత్ములకు రాదు గదా నినుఁ గాన నవ్యయం
కేజదళాయతాక్ష మునిగేయపవిత్రచరిత్ర విస్ఫుర
ద్రాజకళాధరాజసురరాజముఖామరమౌళిరత్న వి
భ్రాజితపాదపీఠ భవబంధవిమోచన పద్మలోచనా. 1147

మ. మది నూహింపఁగ యోగివర్యులు భవన్మాయాలతాబద్ధులై
యిద మిత్థమ్మన లేరు తామసులమై యేపారుమూఢోక్తిదు
ర్మదు లేరీతి నెఱుంగఁ జాలుదురు సమ్యగ్జ్ఞానధీయుక్తి నీ
పదముల్ సేరెడిత్రోవఁ జూపి భవకూపంబుం దరింపింపవే. 1148

ఉ. వైరముచేతఁ జేదినృపవర్గముఁ గామముచేత గోపికల్
మీఱినభక్తినాశ్రితులు మిమ్ము నహర్నిశముఁ మనంబులం
దారఁగ నీకరూపగుణతత్పరులై మిముఁ బొందుకైవడిన్
భూరివివేక సత్త్వగుణముల్ గలదేవత లంద నేర్తురే. 1149

క. కాన భవత్పదపద్మ, ధ్యానంబునఁగాని శాస్త్రతత్త్వంబులచేఁ
గానరు శ్రుతిసంవేద్యం, బైనభవత్పదముఁ జిన్మయాకార హరీ. 1150

వ. దేవా యేనరుండైన నేమి శ్రద్ధాగరిష్ఠచిత్తుండై నిన్ను సేవించు నట్టిమహా
త్ముండు విధిచోదితం బయినప్రమాణంబువలన విముక్తుండై వర్తించునట్లు గా
వున యోగీశ్వరేశ్వరుండ వైననీ వీశితవ్యుల మైనమమ్ము నిష్పాపులం జేయు మని
నుతించి మఱియు నిట్లనియె. 1151

మత్తకోకిలము. కంటిఁ గంటి భవాబ్ధి దాఁటఁగఁ గంటి ముక్తినిధానముం
గంటి నీకరుణావలోకముఁ గంటిఁ బాపము వీడ ము
క్కంటి తామరచూలియుం బొడఁ గాననట్టిమహాత్మ నా
యింటికిం జనుదెంచి తీశ్వరయేఁ గృతార్థతఁ బొందితిన్. 1152

వ. దేవా యేను భవద్దాసుండ నేది వంచినం జేయుదు నిచ్చటికి మీరలు విజయంబు
చేసినకార్యం బాన తీయ వలయు నని కరంబులు మొగిచి విన్నవించినం బుం
డరీకాక్షుం డతనివాక్యంబులకు సంతసిల్లి యిట్లనియె. 1153

సీ. బలదైత్య విను మున్ను ప్రథమయుగంబున నామరీచికి భార్య యైనయూర్ణ
యనునింతివలన నందను లార్వు రుద్భవమైరి వా రొక్కనాఁ డబ్జభవుఁడు

దనపుత్రిపై మోహమునఁగూడి రతికేళి యొనరింప మీఱి నవ్వుటయుఁ గ్రోధ
మంది యాసురయోనియందుఁ బుట్టుం డని ఘనశాప మిచ్చె నవ్వనజజుండు

తే. తన్నిమిత్తమునను వారు దగిలి హేమ, కశిపునకుఁ బుట్టి రంత నాకౌకసులకు
నొదవ వీరలఁ దెచ్చి యయ్యోగమాయ యడరి దేవకిగర్భంబులందుఁ జొనుప.

క. దొరఁకొని కంసుఁడు దోడ్తోఁ, బొరిగొనెఁ దత్పుత్రశోకమునఁ దనచిత్తం
జెరియఁగ దేవకి వారల, దరిసింపఁగఁ గోరి పనుపఁ దగ నసురేంద్రా. 1155

క. వచ్చితిమి వారిఁ గ్రమ్మఱఁ, దెచ్చెద మని తల్లికోర్కెఁ దీర్పఁగ నిపు డే
మిచ్చుటకిని నీకడఁ బొర, పొచ్చెము లే కున్న వారె పో వీర నఘా. 1156

క. వీరలఁ దోకొని యిపుడే, ధారుణికి న్నేఁగి జననితాపము వాపన్
వీరలు నంతట శాపముఁ దీఱి మదీయప్రసాదధీయుతు లగుచున్. 1157

క. పొలుపుగ సుగతిం బొందఁగఁ, గల రని హరి యాన తిచ్చి కరుణాన్వితుఁ డై
బలిచే ననుమతిఁ గొని వారలఁ దోకొని వచ్చె నిద్ధరామండలికిన్. 1158

వ. అట్లు వారలం దోడితెచ్చి తల్లి కి ట్లనియె. 1159

క. కనుఁగొనుము వీరె నీనం, దను లని జనయిత్రికడ ముదంబున వారి
న్నునిచిన నద్దేవకియును, ఘనపుత్రస్నేహమోహకలితాత్మక యై. 1160

క. చన్నులు దిగ్గనఁ జేఁపఁగ, గన్నుల నానందబాష్పకణములు దొరఁగం
గ్రన్నన కౌఁగిట నిడి నను, గన్నన్నలు వచ్చి రనుచుఁ గౌతుక మొప్పన్. 1161

వ. అట్లు కౌఁగిటం జేర్చి నిజాంకపీఠంబున నునిచి శిరంబులు మూర్కొని చిబుకంబులు పుణుకుచుం బ్రేమాతిశయంబున మేనఁ బులక లొలయం జన్నిచ్చినవారును వైష్ణవమాయామోహితు లై స్తన్యపానంబు సేయుచు భగవంతుం డయిన రథాంగపాణియంగసంగంబున విగతకల్మషు లై విధిశాపసాగరంబు హరి దయాకటాక్షం బనునావచేతం దరించి స్వరూపంబులు ధరించి కృష్ణునకుఁ దల్లిదండ్రులకు వందనం బాచరించి గగనపథంబున నిజస్థానంబున కరిగి రంత. 1162

క. చచ్చినబాలురఁ గ్రమ్మఱఁ, దెచ్చుట గడుఁ జిత్ర మనుచు దేవకి మదిలో
నచ్చెరువడి యిది యంతయు, నచ్చపుహరిమాయ గాక యని తలఁచె నృపా.

క. పరమాత్ముఁ డఖిలజగదీ, శ్వరుఁ డగుకృష్ణుండు సేయుసత్కృత్యంబుల్
పరికింప నెన్నఁ బెక్కులు, ధరణీవర యనిన రాజు దా ముని కనియెన్. 1164

సుభద్రాపరిణయము

సీ. మునినాథ పార్థుండు వనజనాభునిసహోదరి సుభద్రను నేవిధమునఁ బెండ్లి
యయ్యెను నావిధం బంతయు నాకును దెలియంగ నెఱిఁగింపు ధీవిశాల
యనవుడు నావ్యాసతనయుఁ డాతనిఁ జూచి వినవయ్య నృప దేవవిభునిసుతుఁడు
మును తీర్థయాత్రాసముత్సుకుం డై చని రమణఁ బ్రభాసతీర్థమున నుండి
లోదరితోడినెయ్యంబుకలిమిఁ

జూడఁ గోరుచు రాముండు సుందరాంగిఁ
గౌరవేంద్రునకిఁ సమకట్టె ననుచుఁ
దనకుఁ దెలుఁగ రా నాపురందరసుతుండు. 1165

వ. ఇట్లు సుభద్రాదర్శనోత్సాహంబు దనమనంబున సందడిగొనం ద్రిదండివేషంబు ధరియించి ద్వారకాపురంబునకుం జనుదెంచి యప్పౌరజనంబులు భక్తి స్నేహంబుల ననిశంబుఁ బూజింపఁ దనమనోరథసిద్ధి యగునంతకుం గనిపెట్టుకొని వానకాలంబు సనునంతకు నప్పట్టణంబున నుండుసమయంబున. 1166

క. రాముఁడు తత్కపటాకృతిఁ, దా మదిఁ దెలియంగ లేక దగ నొకనాఁ డా
భూమీవరతాపసుఁ బో, రామిం గని యాత్మమందిరమునకుఁ దెచ్చెన్. 1167

ఆ. తెచ్చి భిక్షసేయ దేవేంద్రతనయుండు, గుడుచు చుండి యచటఁ గోరి మెలఁగు
నసమబాణమోహనాస్త్రంబుకై వడి, వీరమోహి నన విహారలీల. 1168

వ. అట్లు సుభద్ర విహరించు చున్నసమయంబున. 1169

చ. జలరుహపత్త్రనేత్రుననుసంభవ చారువధూలలామ స
ల్లలితవిహారవిభ్రమవిలాసము లాత్మకు విందు సేయ న
బ్బలరిపునందనుండు గని భావజసాయకబాధ్యమానవి
హ్వలహృదయాబ్జుఁడై నిలిపె నత్తరుణీమణియందుఁ జిత్తమున్. 1170

ఉ. ఆతరుణీశిరోమణియు నర్జును నర్జునచారుకీర్తివి
ఖ్యాతుని నింద్రనందను నకల్మషమానసుఁ గామినీమనో
జాతునిఁ జూచి పుష్పశరసాయకజర్జరితాంతరంగయై
భీతిలి యుండె సిగ్గు మురిపెంబును మోహముఁ దేలుచూపులన్. 1171

వ. అట్లా నృపసత్తమమత్తకాశిను లొండొరులచిత్తంబులు చిత్తజాయత్తంబులై కోర్కులు దత్తరింపం దాల్ములు వీడ సిగ్గునం జిట్టుముట్టాడు చున్నయంత నొక నాఁడు దేవతామహోత్సవనిమిత్తం బత్తలోదరి పురంబు వెలుపలికి నరుగుదెంచిన నర్జునుండు గృష్ణదేవకీవసుదేవులయనుమతంబు వడసి తానును దోడన చని యప్పుడు. 1172

సీ. సాంద్రశరచ్చంద్రచంద్రికాస్ఫూర్తిచే రాజిల్లుపూర్ణిమారజనిపోలెఁ
బూర్ణేందుబింబావతీర్ణమై యిలమీఁద భాసిల్లుహరిణడింభంబుఁబోలె
సులలితమేఘమండలమును నెడఁబాసి వసుధ గ్రుమ్మరుతటిద్వల్లిపోలె
మాణిక్యరచితసన్మహితచైతన్యంబు వొందినపుత్తడిబొమ్మపోలె
తే. లలితవిభ్రమరుచికళాలక్షణములఁ, బొసఁగ రూపైనశృంగారరసముఁబోలె
నర్థిఁ జరియించు చున్నపద్మాయతాక్షిఁ, బ్రకటసద్గుణభద్ర సుభద్రఁ జూచి.

వ. అప్పుడు డాయం జని యరదంబుపై నిడికొని పోవు చుండఁ గనుంగొని యదు బలంబులు మదంబున నంటం దాఁకిన నప్పు డయ్యాఖండలనందనుండు ప్రచండ

గాండీవకోదండనిర్ముక్తకాండంబులం దూలించి యఖండబాహుదండవిజయ
ప్రకాండుం డై ఖాండవప్రస్థపురంబున కరిగె నట బలభద్రుం డవ్వార్త విని
విలయసమయసమీరసఖుని క్రైవడిం బటురోషభీకరాకారుం డై క్రోధించి నం
గని కృష్ణుం డాదిగాఁ గలబంధుజనంబు లతనిచరణంబులకుం బ్రణమిల్లి మృదు
మధురభాషణంబుల ననునయించి యొడంబడునట్లుగా నాడిన నతండును సంతు
ష్టుం డయి మనంబునఁ గలంక దేఱి యప్పుడు. 1174

క. కరులం దేరుల నుత్తమ,హరులన్ మణిహేమభూషణాంబరభృత్యో
త్కరదాసికాజనంబుల, నరణంబుగ నిచ్చిపంపె ననుజకుఁ బ్రీతిన్. 1175

వ. ఇట్లు కృష్ణున కభిమతంబుగా నర్జునసుభద్రల కరణం బిచ్చి పంపె నని శుక
యోగీంద్రుండు మఱియు ని ట్లనియె. 1176

శ్రీకృష్ణుండు ఋషిసమేతుం డయి మిథిలానగరమునకుఁ బోవుట

సీ. నరనాథ విను భువనప్రసిద్ధంబుగ దీపించునట్టివిదేహదేశ
మందు భూకాంతకు నాననదర్పణం బనఁ దనర్చినమిథి లనుపురమునఁ
గలఁడు శ్రీహరిపాదకంజాతభక్తుండు గళితరాగాదివికారుఁ డమల
చరితుఁ డక్రోధుండు శాంతుండు నిగమార్థకోవిదుం డగుశ్రుతదేవుఁ డనెడి

తే. భూసురోత్తముఁ డొకఁ డనిచ్ఛాసమాగ,తంబు తుచ్ఛమైనహేమశైలంబుగాఁగఁ
దలఁచి పరితోషమందుచుఁ దనగృహస్థ ధర్మమున నుండె సముచితకర్ముఁ డగుచు.

ఉ. ఆపురి నేలువాఁడు బహులాశ్వుఁడు నా నుతి కెక్కినట్టిథా
త్రీపతి యాధరాసురునిరీతిని నిష్కలుషాంతరంగుఁ డై
యేపనులందు ధర్మగతి నేమఱ కర్థిఁ జరించుచుండె ల
క్ష్మీపతి వారిపైఁ గరుణ సేసి ప్రసన్నముఖాంబుజాతుఁ డై 1178

వ. అట్లు కృష్ణుండు వారలం జూచువేడ్క నిజస్యందనారూఢుం డయి నారద
వామదేవాత్రికృష్ణరామాసితారుణిద్విజగురుకణ్వమైత్రేయచ్యవనులును నేనును
మొదలైనమును లనుగమింపం జనుచుఁ దత్తద్దేశనివాసు లగునానర్తధన్వ
కురుజాంగలవంగ మత్స్యపాంచాలకుంతిమధుకేకయకోసలాదిభూవరులు వివిధ
వస్తుప్రచయంబులు గానిక లిచ్చి సేవింప గ్రహమధ్యగతుం డై దీపించు
సూర్యునిం బోలి యప్పుండరీకాక్షుండు మందస్మిత సుందర వదనారవిందుం
డగుచు వారలం గరుణార్ద్రదృష్టిం జూచి యోగక్షేమంబు లరసి సాదరభా
ణంబుల నాదరించుచుఁ గతిపయప్రయాణంబులం జని చని విదేహనగరంబు
డాయం జనుటయు నాబహులాశ్వుండు నమ్మాధవురాక విని మనంబున హర్షిం
చుచు వివిధపదార్థంబులు గానికలుగాఁ గొని తానును శ్రుతదేవుండును నెదు
రుగాఁ జను దెంచి యప్పుడు. 1179

ఉ. ఆమునికోటికిన్ వినయ మారఁగ వందన మాచరించి యా

తాపసపాథలోచనుఁ డుదారచరిత్రుఁడు పాపగోత్రసు
త్రాముఁడు భక్తలోకశుభదాయకుఁ డైన రమేశు సద్గుణ
స్తోముని పాదపద్మములు సోఁకఁగ మ్రొక్కి వినమ్రులై తగన్. 1180

చ. కరములు మోడ్చి యోపరమకారుణికోత్తమ నీవు నీమునీ
శ్వరులును మద్గృహంబునకు వచ్చి మముం గృప సేసి యిచ్చటం
గర మనురక్తిఁ బూజనలు గైకొనుఁ డంచు నుతించి వేఁడ నా
హరి మనమందు వారివినయంబుల కెంతేఁ బ్రమోద మందుచున్. 1181

చ. తిరముగ వారియిష్టములు దీర్పఁ దలంచి మురాసురారి యొం
డొరుల కెఱుంగ కుండ మునియూథముఁ దానును నేఁగె వారిమం
దిరముల కేకకాలమున ధీరత సాధరణీవరుండు వా
రిరుహదళాయతాక్షు మునిబృందములం గనకాసనంబులన్. 1182

సీ. కూర్చుండ నియమించి కొమరారు కాంచనకలధౌతకలశోదకములచేతఁ
బాదముల్ గడిగి తత్పావనజలములు దానును సతియు బాంధవజనంబుఁ
గర మర్థి నిజమస్తకంబుల ధరియించి వివిధార్చనములు సద్విధి నొనర్చి
మణిభూషణాంబరమాల్యానులేపనరాజితధూపనీరాజనములు

తే. భక్తిఁ గావించి పరిమృష్టబహువిధాన్న, పాయసాపూప పరిపక్వఫలము లోలి
నారగింపఁగఁ జేసి కర్పూరమిళిత, లలితతాంబూలములు నెయ్య మలర నొసఁగె.

వ. ఇట్లు సమర్పించి యనంతరంబ యమ్మిథిలేశ్వరుం డైనజనకుండు పరమానందం
బును బొంది. 1184

చ. హరిపదపద్మయుగ్మము నిజాంకతలంబునఁ జేర్చి యొత్తుచుం
బురుషవరేణ్య యాఖిలభూతగణావలియాత్మలందు సు
స్థిరమతిఁ గర్మసాక్షివి సుధీవర నీపదభక్తకోటితో
నరయ నుమాధినాథచతురాస్యులుఁ బోల రటంచు వెప్పుడున్. 1185

వ. అట్టిలోకవిదితం బయినభవద్వాక్యంబు నిక్కంబుగా భవదీయపాదారవిందంబు
లందు నొకానొకవేళ లేశమాత్రధ్యానంబు గలనాగృహంబున కకించనుం డని
చిత్తంబునం దలంపక భక్తవత్సలుండ వగుటం జేసి విజయంచేసితివి భవ
త్పాదపంకేరుహసేవారతిం దగిలినమహాత్ములు త్వద్ధ్యానంబు వదలం జాలు
దురే నిరంతరంబును శాంతచిత్తులై నిష్కించనులైనయోగీంద్రులకు నీ
వలనం గోరిక గలవారలకు నిన్నైన నిత్తువు గదా యని వెండియు నిట్లనియె.

తే. కృష్ణ పరమాత్మ యదుకులక్షీరవార్ధి, పూర్ణచంద్రమ దేవకీపుత్ర సుజన
వినుత నారాయ ణాచ్యుత వేదవేద్య, భక్తజనపోషపరితోష పరమపురుష.

ఉ. శ్రీపురుషోత్తమాఖ్య యదుసింహకిశోరక భక్తలోకర
క్షాపరతంత్ర నీవు మునిసంఘముఁ గొన్నిదినంబు లుండరే

నీపదపద్మరేణువులు నెమ్మి మదీయగృహంబు సోఁకినం
దాపసవంద్య యే నిపుడ ధన్యుఁడ నయ్యెదఁ గాదె మాధవా. 1188

వ. అని యభ్యర్థించినం బ్రసన్నుండై యప్పుండరీకాక్షుండు నిమికులప్రదీపకుండైన జనకచక్రవర్తిం గరుణించి యమ్మిథిలానగరంబునఁ బౌరజనంబులకు నున్నత శోభనంబులు గావించుచుం గొన్ని దినంబు లుండె నంత. 1189

మ. శ్రుతదేవుండును మోదియై మునిజనస్తోమంబుతో నిందిరా
పతిఁ దోడ్కొంచు నిజాలయంబునకు నొప్ప న్నేఁగి యచ్చోట స
మ్మతి దర్భాస్తరణంబుల న్నునిచి సమ్యగ్జ్ఞానపారీణుఁడై
సతియుం దానుఁ బదాబ్జముల్ గడిగి చంచద్భక్తిఁ దత్తోయముల్. 1190

చ. శిరములఁ దాల్చి నవ్యతులసీదళదామకుశప్రసూనవి
స్ఫురదరవిందమాలికలఁ బూజ లొనర్చి గృహాంధకూపసం
చరణుఁడ నైననాకడకుఁ జక్రి దనంతనె వచ్చునట్టి సు
స్థిరమతి నేతపంబు మును సేసితినో యని సంతసించుచున్. 1191

తే. మఱియుఁదత్పాదతీర్థంబుమందిరమునఁ,గలయఁజిలికించిసంప్రీతి గడలుకొనఁగఁ
బత్త్రఫలపుష్పతోయముల్ భక్తి నొసఁగి, హారిమురాంతకుమూర్తి నిజాత్మనిలిపి.

తే. మానితంబుగ విశ్వనిదానమూర్తి, యైనకృష్ణుండు దనయింట నారగించెఁ
దమనోరథసిద్ధియుఁ దనకు నబ్బె, ననుచుఁ బైపుట్ట మల్లార్చి యాడుచుండె.

చ. తరుణియుఁ దానుఁ బుత్త్రులుఁ బదంపడి కృష్ణు భజించు చుండి త
చ్చరణము లంకపీఠమునఁ జాఁచిన మెల్లన యొత్తుచుఁ రమా
వరుఁ గని పల్కె భక్తజనవత్సల మాయకభాగ్య మెట్టిదో
హారచతురాస్యులు న్నెఱుఁగనట్టినినుం గనుఁగొంటి నెమ్మితోన్. 1194

క. మునియోగిమానసస్ఫుట, వనజంబుల నెల్లప్రొద్దు వర్తించుభవ
ఘ్నదివ్యమూర్తి నాలో, చనగోచర మయ్యెఁ గాదె సర్వాత్మహరీ. 1195

వ. దేవా నీసచ్చరితంబులు కర్ణరసాయనంబులుగా నాకర్ణించుచు నీకుం బూజ లొనర్చుచు నీచరణారవిందంబులకు వందనంబులు సేయుచు నీదివ్యనామసంకీర్తనంబులు సేయుచుం దమశరీరంబులు భవదధీనంబులుగా మెలంగునిర్మలబోధాత్ములగువారిచిత్తంబు లనుదర్పణంబులం గానంబడుచుందువు కర్మవిక్షిప్తచిత్తులైనవారిహృదయంబుల నుండియు దూరగుండ వగుదు వని మఱియునిట్లనియె.

సీ. నీకు మ్రొక్కెదఁ గృష్ణ నిగమాంతసంవేద్య లోకరక్షక భక్తలోకవరద
నీపాదసేవననిరతుని నన్ను నేపనిఁ బంపె దాన తిమ్మనినఁ గృష్ణుఁ
డెలనవ్వు మోమునఁ జెలు వొంద నావిప్రుకర మాత్మకరమునఁ గదియఁ జేర్చి
పాటించి యతనితోఁ బలికెఁ దపశ్శక్తి వఱలినయమ్మునివర్యు లెపుడుఁ

తే. దమపదాంబుజరేణువితానములను, దవిలి లోకంబులను బవిత్రంబు సేయు
వారు ననుఁ గూడి యెప్పుడువలయునెడల, కరుగుదెంతురు నీభాగ్యగరిమ నిటకు.

వ. చనుదెంచిరి పుణ్యస్థలంబులును విప్రులును దేవతలును సంస్పర్శనదర్శనార్చనంబులం బ్రాణులను సమస్తకిల్బిషంబులం బాయం జేయుదు రదియునుం గాక బ్రాహ్మణుండు జననమాత్రంబున జీవకోటియందు ఘనుం డై యుండు జపతపోధ్యానాధ్యయనాధ్యాత్మకలం జతురుం డై మత్కళాశ్రయుం డయ్యెనేని సతతం బుత్తముం డై వెలుంగు నతనిం జెప్ప నేల యని వెండియు నిట్లనియె. 1198

క. నామది విప్రులపైఁ గల, ప్రేమము నాతనువునందుఁ బెట్టనికతనన్
భూమీసుర లర్హులు నీ, వీమునులం బూజ సేయు మిద్ధచరిత్రా. 1199

క. ఇదియే నాకిష్టము ననుఁ, బదివేలవిధంబు గొలువ భజియించుటగా
మది కింపగు నటు గావున, వదలనిభక్తిన్ భజింపు వసుధామరులన్. 1200

క. అని సర్వలోకవిభుఁ డగు, వనజోదరుఁ డానతిచ్చువాక్యంబులచే
డన భూమీసురుఁ డమ్ముని, జనులకు సద్భక్తిఁ బూజ సలిపెన్ వరుసన్. 1201

చ. ఎనయఁగ కృష్ణుఁ డంత మిథిలేశ్వరభూసురులం గృపావలో
కన మొలయ న్ననూనశుభగస్థితిఁ బొందఁగఁ జేసి వారి వీ
డ్కొని రథ మెక్కి దివ్యమునికోటియుఁ దానును వచ్చెఁ గ్రమ్మఱన్
జనవర మోక్షదం బగుకుశస్థలికిం బ్రమదాంతరంగుఁ డై. 1202

శ్రుతిగీతలు

వ. అని చెప్పిన బాదరాయణికి నభిమన్యునందనుం డిట్లనియె మునీంద్రా ఘటపటాదివస్తుజాతంబుభంగి నిర్దేశింప నర్హంబు గాక సత్త్వాదిగుణశూన్యం బైన బ్రహ్మంబునందు సత్త్వాదిగుణగోచరంబు లైనవేదంబు లేక్రమంబున వర్తించు నట్టిచందంబు నా కెఱింగింపు మనిన భూవరునకు మునివరుం డిట్లనియె సకలచేతనాచేతనాంతర్యామి యైనసర్వేశ్వరుండు సర్వశబ్దవాచ్యుండు గావున సకలజంతునివహంబులకు బుద్ధీంద్రియమనఃప్రాణశరీరంబులను సృజియించి చేతనవర్గంబునకు జ్ఞానప్రదుం డగుం గావున సకలనిగమసమూహంబులును దత్స్వరూపగుణవైభవప్రతిపాదకంబులు గావున ముఖ్యం బై ప్రవర్తించు శ్రుతిస్తోత్రం బుపనిషత్తుల్యంబు ననేకపూర్వఋషిపరంపరాయాతంబును నైన దీనిని శ్రద్ధాయుక్తుం డై యెవ్వం డనుసంధించు నతనికి మోక్షంబు సులభంబు దీనికి నారాయణాఖ్యాతం బగునొక్కయుపాఖ్యానంబు గలదు వినిపింతు వినుము భగవత్ప్రియుం డైననారదుం డొక్కనాఁడు నారాయణాశ్రమంబునకుం జని ఋషిగణసమేతుం డైననారాయణఋషిం గనుంగొని నీవు నన్నడిగి నట్ల యమ్మహాత్ముని నడిగిన నతండు మున్నీయర్థంబు శ్వేతద్వీపవాసు లైన సనకసనందనాదిదివ్యయోగీంద్రులు ప్రశ్న సలిపిన వారలకు సనందనుండు సెప్పిన

ప్రకారంబు నీ కెఱింగించెద నని చెప్పం దొడంగె శయానుం డైన రాజశ్రేష్ఠునిం దత్పరాక్రమదక్షతాదిచిహ్నంబులను నుతియించువందిజనంబులచందంబున జగదవసానసమయంబున ననేకశక్తియుతుం డై యోగనిద్రావశుం డైనసర్వేశ్వరుని వేదంబులు స్తోత్రంబు సేయువిధంబు నారాయణుండు నారదునకుం జెప్పినతెఱంగున విను మని యి ట్లనియె. 1203

సీ. జయజయ హరి దేవ సకలజంతువులకు జ్ఞానప్రదుండవు గాన వారి
వలన దోషంబులు గలిగిన సుగుణసంతానంబుగాం గొని జ్ఞానశక్తి
ముఖ్యషడ్గుణపరిపూర్ణతం జేసి మాయాత్మవిశిష్టుండ వగుచుం గార్య
కారణాత్మకుండ వై కడంగి చరించుచు నున్ననీయందు బయోరుహాక్ష

తే. తివిరి యామ్నాయములు ప్రవర్తించుంగాన
ప్రకటత్రిగుణాత్మకం బైనప్రకృతితోడి
యోగ మింతయు మాన్పవే యోగిమాన
సాంబుజాతమధువ్రత యని నుతించి. 1204

వ. అదియునుం గాక. 1205

సీ. పరమవిజ్ఞానసంపన్ను లై నట్టి యోగీంద్రులు మహితనిస్తంద్రలీలం
బరిదృశ్యమాన మై భాసిల్లునిమ్మహీపర్వతముఖరప్రపంచ మెల్లం
బరంగ బ్రహ్మస్వరూపము గాంగం దెలియుదు రెలమి నీవును జగద్విలయవేళ
నవశిష్టుండవుగాన యనఘ నీయందు నీవిపులవిశ్వోదయవిలయము లగు

తే. ఘటశరావాదు లగుమృద్వికారములుమృ, దాత్మకం బైనయట్లు పద్మాయతాక్ష
తవిలి కారణరూపంబుం దాల్చి లీలం, గడంగునీయందు బుద్ధివాక్కర్మములను.

క. అలవడం జేయుచు నందఱు, బలకొని యిలం బెట్టబడినపదవిన్యాసం
బులు పతనకారణముగా, నలవున సేవించుచును గృతార్థులు నగుచున్. 1207

క. లీలం బ్రాకృతపూరుష, కాలాదికనిఖిల మనుజగంబుల కెల్లన్
మాలిన్యనివారక మగు, నీలలితకథాసుధాబ్ధినిం గ్రుంకితగన్. 1208

చ. భరితనిదాఘతప్తుం డగుపాంథుండు శీతలవారిం గ్రుంకి దు
ష్కర మగుతాపముం దొఱంగుకై వడి సంసరణోగ్రతాపముల్
వెరవునం బాయ చుండుదురు నిన్ను భజించుమహాత్మకుల్ జరా
మరణమనోగుణంబులం గ్రమంబునం బాయుట సెప్ప నేటికిన్. 1209

వ. అదియునుం గాక. 1210

సీ. అనయంబు దేహి నిత్యానిత్యసద్విలక్షణమునం బంచకోశవ్యవస్థ
నభివృద్ధిం బొరయుచు నందులోపల నున్నప్రాణాన్నబుద్ధివిజ్ఞానమయము
లనుచతుష్కోశంబు లవ్వల వెలుంగొందునానందమయుండవు గాన దేవ
సురుచిరస్వప్రకాశుండవు నీపరిగ్రహము గల్గుటం జేసి కాదె ప్రకృతి

తే. మహదహంకారపంచతన్మాత్రగగన, పవన తేజోంబుభూభూతపంచకాది
కలితతత్త్వముల్ బ్రహ్మాండకార్యకరణ, మంచు నెపుడుసమర్థంబు లగుటఁజూడ.

క. కోరి శరీరులు భవదను, సారంబుల నిహపరైకసౌఖ్యంబులఁ బెం
పారఁగ నందుచు నుందురు, ధీరజనోత్తము లనంగ దివిజారిహరా. 1212

ఆ. నిన్ను ననుసరింప నేరనికుజనులు, పవనపూర్ణచర్మభస్త్రిసమితి
యోజఁ జేయు చుందు రుచ్ఛ్వసనంబులు, బలసి యాత్మదేహభజను లగుచు.

సీ. దేవ కొందఱు సూక్ష్మదృక్కులై సత్త్వమహాత్మకు లుదరస్థుఁడైనవహ్ని
గా మదిఁ దలఁతురు కైకొని మఱికొంత ఱారుణు లనుపేర నమరుఋషులు
లీల సుషుమ్నానాళీమార్గగతుఁడవై హృత్ప్రదేశమునఁ జరించు చున్న
రుచిదహరాకాశరూపిఁగా భావింతు రట్టిహృత్పద్మంబునందు వెడలి

తే. వితతమూర్ధన్యనాడికాగతుల నోలి
బ్రహ్మరంధ్రంబుఁ బ్రాపించి పరమపురుష
సుమహితానందమయపరంజ్యోతిరూపి
వైననినుఁ బొంది మఱి పుట్ట రవనియందు. 1214

వ. మఱియు వివిధకాష్ఠాంతర్గతుం డయినవాయుసఖుండు తద్గతదోషంబునం బొరయక నిత్యశుద్ధుం డై తరతమభావంబున వర్తించుచందంబున స్వసంకల్పకృతంబు లయినవిచిత్రశరీరంబులందు నంతర్యామి వై ప్రవేశించి తత్తద్విచిత్రయోనిగతం బైనహేయంబులం బొరయక సకలాత్మసముండవై యేకరసం బై బ్రహ్మం బైన నిన్ను నైహికాముష్మికఫలసంగకంబు లేక విగతరజోగుణంబులు గలిగి కొందఱు భజియించు చుండుదు రదియునుం గాక దేవా భవదీయసంకల్పాధీనంబు లయినశరీరంబులం బ్రవేశించి యున్నజీవసమూహంబు నీకు శేషభూతం బని తెలిసి కొందఱు భవనివారకం బయినశ్రీమత్త్వచ్చరణారవిందంబులు సేవించి కృతార్థు లగుదురు మఱియును. 1215

సీ. అనఘ దుర్గమ మైనయాత్మతత్త్వంబుఁ బ్రవర్తించుకొఱకు దివ్యంబు లైన
యంచితరామకృష్ణాద్యవతారముల్ భజియించి యున్ననీభవ్యచరిత
మనుసుధాంభోనిధి నవగాహనము సేసి విశ్రాంతచిత్తులై వెలయుచుండి
మోక్షంబు బుద్ధి నపేక్షింప నొల్లరు మఱియుఁ గొందఱు భవచ్చరణపంక

ఆ. జములఁ దగిలి పుణ్యతము లైనహంసల, వడువు నొంది భాగవతజనముల
నొనరువారు ప్రకటయోగిజనప్రాప్య, మైనముక్తిఁ గోర రాత్మలందు. 1216

ఉ. కొందఱు నీశరీరము లకుంఠితభక్తి భవద్వశంబు లై
చెందఁగ నీపదాబ్జములు సేరి భజించుచుఁ దత్సుఖాత్ము లై
యుందురు కొంద ఱీతనువు లోలి ధరించి భవత్పదాబ్జముల్
పొందుగఁ గొల్వ లేక నిలఁ బుట్టుచుఁ జచ్చుచు నుందు రవ్యయా. 1217

చ. యమనియమాదియోగమహితాత్మకు లైనమునీంద్రులున్ విరో
ధమునఁ దలంచుచైద్యవసుధావరముఖ్యనృపుల్ ఫణీంద్రభో
గము లన నొప్పుబాహువులు గల్గిననిన్ను భజించుగోపికల్
క్రమమున నేమునున్ సరియ కామె భవత్కృప కంబుజోదరా. 1218

మ. అరవిందాక్ష భవత్స్వరూప మిలఁ బ్రత్యక్షంబునం గాన నె
వ్వారికిం బోలదు శాస్త్రగోచరుఁడ వై వర్తింతు నీసృష్టిముం
దర సద్రూపుఁడ వైననీవలననే ధాత్రాద్యమర్త్యుల్ జనిం
చిరి నిన్నంతకుము న్నెఱుంగఁ గలమే చింతింప నే మచ్యుతా. 1219

వ. అట్టినిన్నుఁ బరమాణుకారణవాదు లైనకణ్వగౌతమాదులును బ్రకృతికారణ
వాదు లయినసాంఖ్యులును దేహాత్మవాదు లయినబౌద్ధులును వివిధంబు లైన
కుతర్కంబులచేతం బరస్పరవ్యాహతంబు లైనమతంబులు దమతమతర్క
వాదంబుల సమర్థించుచు నిన్నుం దెలియ లేరు మహాభాగ్యవంతు లయినయో
గీంద్రులకు నీవు ప్రత్యక్షం బైన నివి యన్నియు నసత్యంబు లనికానవచ్చు వెం
డియుఁ గొందఱు సచరాచరవస్తుజాతంబులకు నంతర్యామి వై సర్వంబు నీవ
యగుటం దెలియలేక నిత్యం బనియు ననిత్యం బనియు విపరీతబుద్ధిం దెలియు
దురు గాని భవదీయదివ్యతత్త్వంబు నిక్కంబుగఁ దెలియఁ జాలరు కొందఱు
జగచ్ఛరీరుండవు గాన జగద్రూపకుండ వైననిన్నుఁ గటకమకుటకర్ణికాదివివిధ
భూషణభేదంబులం గనకంబు నిజస్వరూపంబు విడువక వర్తించుచందంబున
జగద్వికారానుగతుండ వయ్యును నిఖిలహేయప్రత్యనీకకల్యాణగుణాత్మకుండ
వైయుంద వని యాత్మవిదు లయినవారు దెలియుదు రదియునుం గాక. 1220

మ. వనజాతాక్ష భవత్పదాబ్జయుగసేవాసక్తు లైనట్టియ
జ్జనముల్ మృత్యుశిరంబుఁ దన్ని ఘనసంసారాంబుధిన్ దాఁటి పా
వను లై లోకములుం బవిత్రములు గా వర్తించుచున్ నిత్యశో
భన మై యొప్పెడిముక్తిఁ బొందుదురు శుంభద్వైభవోపేతు లై. 1221

మ. మిము సద్భక్తి భజింప నొల్ల కిల దుర్మేధం బ్రవర్తించునీ
చమతివ్రాతము నేర్పునం బసులఁ బాశశ్రేణి బంధించుచం
దమునం బెక్కుగునామరూపములచేతన్ వారి బంధించి దు
ర్గమసంసారపయోధిఁ ద్రోతువు దళత్కంజాతపత్త్రేక్షణా. 1222

వ. దేవా కర్మమూలంబు లయినపాణిపాదంబులు లేనివాఁడ వయ్యును స్వతంత్రుఁ
డవు గావున బ్రహ్మాదులు భవత్పరతంత్రు లై యుండుదురు స్థిరచరరూపంబులు
గలచేతనకోటికి నీవు సర్వవిధనియంతవు గావున నీకృపావలోకనంబు గలవారికి
మోక్షంబు కరస్థితం బై యుండు భవత్కృపావలోకనంబు లేనికష్టాత్ములు దుర్గ
తిం గూలుదు రట్టిజీవులు దేవతిర్యఙ్మనుష్యస్థావరాదిశరీరంబులు సొచ్చి యణు

రూపు లై యుండు రందును నీ వుందు వంతరాత్మ వగుచు మఱియును. 1223

క. మదిఁ దలపోయఁగ జలబుద్బుదములు ధరఁ బుట్టి పొలియుపోలిక గలయీ
త్రిదశాదిదేహములలో, వదలక వర్తించునాత్మవర్గము నోలిన్. 1224

ఆ. ప్రళయవేళ నీవు భరియింతు వంతకుఁ, గారణంబ వగుటఁ గమలనాభ
భక్తపారిజాత భవభూరితిమిరది,నేశ దుష్టదైత్యనాశ కృష్ణ. 1225

చ. అనఘ జితేంద్రియస్ఫురణు లయ్యును జంచల మైనమానసం
బనుతురగంబు బోధమహితాత్మవివేకపునూలిత్రాట న
ల్లన కుదియంగఁ బట్టను దలంచుచు ముక్తి కుపాయలాభ మే
యనువున లేమికిన్ వగల నందెదు రాత్మలు వో తలంపఁగన్. 1226

చ. గురుపదపంకజాతములు గొల్వనివారలువో మహాబ్ధిని
స్తరణకుఁ గర్ణధారరహితం బగునావను సంగ్రహించు చే
హరిగతి భూరిదుస్తరభవాంబుధిలోన మునుంగు చుందు రం
బురుహదళాక్ష నీవు పరిపూర్ణుఁడ వై తనరారఁగా నొగిన్. 1227

తే. పుత్రదారగృహక్షేత్రభూరివిషయ, ఘనసుఖాసక్తుఁ డగుచు నేమనుజుఁ డేని
నర్థిఁ జరియించు వాఁడు భవాబ్ధిలోనఁ, జెంది యెన్నాళ్లకును దరిఁ జేర లేఁడు.

సీ. జగతిపై బహుతీర్థసదనంబు లనఁ గల్గి బుణ్యానువర్తనస్ఫురితు లగుచుఁ
బాటించి నీయందు బద్ధమత్సరములు లేక భక్తామరానోకహంబ
వగుభవత్పాదాబ్జయుగళంబు సేవించి భవపాశముల నెల్లఁ బాఱఁ దోలి
సమమతు లై యదృచ్ఛాలాభతుష్ట మేరు సమముగాఁ గైకొని సాధు లగుచుఁ

తే. బాదతీర్థంబు గలమహాభాగవతజ
నోత్తమోత్తము లైనట్టియోగివరుల
వార కెప్పుడు సేవించువాఁడు వొందుఁ
బ్రవిమలానందమయమోక్షపదము మఱియు. 1229

వ. సత్తైనప్రకృతివలన నుత్పన్నం బైనయీజగత్తు సత్తు గావలయు నది యెట్లనినం గనకోత్పన్నంబు లైనభూషణంబులు కనకమయంబు లయి కానంబడుచందంబున నని సాంఖ్యుండు పలికిన విని యద్వైతవాది యిట్లను నెయ్యది యుత్పన్నంబు గా దది సత్తును గా దనువ్యతిరేకవ్యాప్తినియమంబు నిత్యసత్యం బైన బ్రహ్మంబునందుఁ దర్కాహతం బగుఁ గావునం బ్రపంచంబు మిథ్య యని నిరూపించిన నాప్రపంచంబు బ్రహ్మవిశేషణం బై కార్యకారణావస్థలు గలిగి యున్న యంతమాత్రంబున మిథ్య గా నేర దాప్రపంచంబునకుఁ గార్యకారణావస్థలు నిత్యంబులు గావున నవస్థాద్వయయుక్తం బయినప్రపంచంబు నిత్యం బనిన వెండియు నద్వైతి యిట్లను బహుగ్రంథప్రతిపాదితం బయినజగన్మిథ్యాత్వంబు లేమి యె ట్లనిన నదియునుం గర్మవశు లైనజడుల నవిద్యాప్రతిపాదకం

నైన కుతర్కసమేతం బైనభారతి యందుపరంపరావ్యవహారంబునం జేసి భ్రమి యించుఁ గారణావస్థయందును బ్రహ్మవిశేషణం బైనసూక్ష్మరూపంబునం బ్రపంచంబుఁ సత్తై యుండు సత్యంబు బాధాయోగ్యంబు గావున నీకు శేషం బయి యుండుఁ గావున నీవు దేహాగతుం డైనదేహియందు నంతర్యామి వయ్యుం గర్మఫలంబులం బొరయక గర్మఫలభోక్తయైనజీవునకు సాక్షిభూతుండ వై యుండు వట్టినిన్ను నజ్ఞులైనమానవులు నిజకంఠలగ్నం బయినకంఠికామణి నిత్యసన్నిహితం బై వెలుంగుచుండినను గానక వర్తించుతెఱంగున హృదయపద్మమధ్యంబున ననంతతేజోవిరాజమానుండ వై ప్రకాశించునిన్నుం దెలియలేరు సకలబ్రహ్మాండనాయకుండ వైననీయందు శ్రుతులు ముఖ్యవృత్తిం బ్రవర్తించు నని శ్రుత్యధిదేవతలు నారాయణు నభినందించినతెఱంగున సనందనుండు మహర్షుల కెఱింగించినప్రకారం బని నారాయణర్షి నారదునకుం జెప్పిన నమ్మహాత్ముండు మజ్జనకుం డైనవేదవ్యాసమునీంద్రునకు నుపన్యసించె నయ్యర్థంబు నతండు నాకుం జెప్పినవిధంబున నీకుం జెప్పితి నీయుపాఖ్యానంబు సకలవేదశాస్త్రపురాణేతిహాససారం బుపనిషత్తుల్యంబు దీనిఁ బఠించువారును వినువారును విగతకల్మషు లై యిహపరసౌఖ్యంబులఁ బొంది వర్తింతు రని చెప్పిన శుకయోగీంద్రునకు రాజేంద్రుం డిట్లనియె. 1230

పరీక్షిత్తునకు శుకయోగి విష్ణుసేవాప్రాశస్త్యంబు సెప్పుట

మ. మునినాథోత్తమ దేవమానవులలో ముక్కంటి సేవించువా
రనయంబుల్ బహువస్తుసంపదల సౌఖ్యానందు లై యుండ న
వ్వనజాతాక్షు రమామనోవిభుని శశ్వద్భక్తి సేవించు స
న్మునివర్యుల్ గడుఁ బేద లౌటకుఁ గతంబుల్ నా కెఱింగింపవే. 1231

సీ. నావుడు శుకయోగి నరనాథుఁ గనుఁగొని విను మెఱింగింతుఁ దద్విధము దెలియ
ఘనశక్తిసహితుండు కాలకంధరుఁడు దా వినుతగుణత్రయాన్వితుఁడు గాన
రాగాదియుక్తమై రాజిల్లుసంపద లాతనిఁ గొలుచువారందు చుందు
రచ్యుతుఁ బరము ననంతు గుణాతీతుఁ బురుషోత్తమునిఁ నాదిపురుషు ననఘు

తే. నర్థి భజించువారు రాగాదిరహితు, లగుచు దీపింతు రెంతయు ననఘచరిత
ధర్మనందనుఁ డశ్వమేధంబు సేసి, పిదప సాత్వికకథనముల్ ప్రీతితోడ. 1232

ఉ. నారదసంయమీంద్రువలనన్ విను చుండి యనంతరంబ పం
కేరుహనాభుఁ జూచి యడిగెం దగ నిప్పుడు నీవు నన్ను నిం
డారినభక్తి మై నడిగినట్ల యతండును మందహాసవి
స్ఫారకపోలుఁ డై పలికెఁ బాండుతనూభవుతోడఁ జెచ్చెరన్. 1233

సీ. వసుమతీనాథ యెవ్వనిమీఁద నా కనుగ్రహబుద్ధి వొడమును నాఘనునివిత్త
మంతయుఁ గ్రమమున నపహరించిన వాఁడు ధనహీనుఁ డగుచు సంతాప మంద

విడుతురు బంధు లవ్విధమున నొందిలి గ్గాని చేయునది లేక యఖిలకార్య
భారంబు లుడిగి మద్భక్తులతో మైత్రి నెఱపుచు విజ్ఞాననిరతుఁ డగుచుఁ
తే. బిదప వాఁ డవ్యయానందపదమయాత్ముఁ, బరఁగ శ్రీవిష్ణులోకసంప్రాప్తి నొందుఁ
గాన మత్సేవ మిక్కిలి దుష్కరమటంచు, వదలి భజియింతు రితరదేవతల నెపుడు.
క. సేవింప నాయ దమరులు, గావించిన సశోభనములు గని నిజములుగా
భావించి వారి మఱతురు, భావములఁ గృతఘ్నవృత్తి పని తమపనిగన్. 1235
క. మెలఁగుచు నుందురు దీనికిఁ, గల దొకయితిహాస మిపుడు గైకొని నీకుం
దెలియఁగఁ జెప్పెద దానన, యలవడు నీ వడుగు ప్రశ్నకగు నుత్తరమున్.

శివద్రోహంబు సేయం బూనినవృకాసురుండు విష్ణుమాయచే మడియుట

క. శకుని డను దైత్యునితనయుండు, వృకుఁ డనువాఁ డొకఁడు దుర్వివేకుఁడు సుజన
ప్రకరముల నలఁపఁ దెరువున, నొకనాఁ డొదిగుండి దివ్యయోగిం గడఁకన్. 1238
వ. కనుంగొని.
క. కరములు ముకుళించి మునీశ్వర నారద లలితధీవిశారద నన్నుం
గరుణించి యాన తీ శుభ, కరు లగుహరిహరహిరణ్యగర్భులలోనన్. 1239
ఆ. కడఁగి కొలువ శీఘ్రకాలంబులోనన, యిష్టమైనవరము లిచ్చునట్టి
దైవ మెవ్వఁ డనిన దానవుఁ గనుఁగొని, మునివరుండు పలికె ముదముతోడ.
వ. వినుము దుర్గుణసుగుణంబులలో నొక్కటి యెచ్చటం గలుగు నచ్చట నాశు
ణంబ కోపప్రసారఫలంబులు సూపువాఁ డమ్మువ్వురయందు ఫాలలోచనుం డివ్వి
ధంబుఁ దెలిసినవారై బాణాసురదశకంధరులు సమగ్రభక్తియుక్తులై సేవించి
యసమానసామ్రాజ్యవైభవంబుల నొంది ప్రసిద్ధులై రట్టు గాన నీవు నమ్మ
హాత్ముని సేవింపు మతనివలన నభిమతఫలంబులు వేగంబ ప్రాప్తం బయ్యెడు నని
చెప్పిన నతం డాక్షణంబ. 1241
సీ. దీపించు కేదారతీర్థంబునకు నేఁగి యతిసాహసాత్మకుం డగుచు నియతి
లోకముల్ వెఱఁగంద నాకాలకంధరు వరదుని నంబికావరునిఁ గూర్చి
తనమేనికండ లుద్దండుఁడై ఖండించి యగ్ని కాహుతులుగా నలర వేల్చి
దర్పకారాతి ప్రత్యక్షంబు గాకున్న జడియక సప్తవాసరమునందుఁ
తే. బూని తత్తీర్థమునఁ గృతస్నానుఁ డగుచు, వెడలి మృత్యువుకోఁజనా వెలయునట్టి
గండ్రగొడ్డంటఁ దనమస్తకంబు దునుము, కొనఁగఁ బూనిన నయ్యగ్నికుండమునను.
క. అరుదుగ వెలువడి రుద్రుఁడు, గరుణ దలిర్పంగ వానికర మాత్మకరాం
బురుహమునఁ బట్టి తెగువకుఁ, జూర వలవదు మెచ్చు వచ్చె సుమహితచరితా.
క. నీమదిఁ బొడమినకోరిక, లేమైనను వేఁడు మిపుడ యిచ్చెద ననినం
దా మనమున సంతసపడి, యామనుజాశనుఁడు హరుపదాంబుజములకున్. 1244
తే. వందనం బాచరించి యోయిందుమకుట, ఫాలలోచన వరద మత్ప్రాణితలము

నేను నెవ్వనితలమీఁద నిడినవాఁడు, మస్తకము నూఱువ్రయ్యలై మడియు నీవె.

క. అని వేఁడిన నమ్మాటలు, విని మదనారాతి నవ్వి విబుధాహితుకో
రినవరముఁ దడయ కిచ్చిన, దనుజుఁడు తద్వరపరీక్షఁ దాఁ జేయుటకున్. 1246

వ. ఆక్షణంబ వరదానగర్వంబున నుద్వృత్తుం డై కడంగి. 1247

క. ఆహరుమస్తకమునఁ గడు, సాహసమునఁ జేయి వెట్ట జడియక కదియ
న్నోహో తనమెచ్చులు దన, కాహా పై వచ్చె ననుచు నభవుఁడు భీతిన్. 1248

క. దనుజుఁడు దనవెనువెంటం, జనుదే ముల్లోకములును సంత్రాసముఁ గై
కొని పాఱ సురలు మనములఁ, దనికిరి దానికిని బ్రతివిధానము లేమిన్. 1249

వ. అట్లు చని చని. 1250

సీ. నిరుపమానంద మై నిఖిలలోకములకు నవల యై యమృతపదాఖ్యఁ దనరి
దినకరచంద్రదీధితులకుఁ జొరరాక సలలితసహజతేజమున వెలుఁగు
సమధికం బగుశుద్ధసత్త్వగరిష్ఠ మై కర మొప్ప యోగీంద్రగమ్య మగుచు
హరిపదధ్యానపరాయణు లైనతద్దాసుల కలరునివాస మగుచుఁ

తే. బ్రవిమలానంతతేజోవిరాజమాన, దివ్యమణిహేమకలితసందీప్తభవ్య
సౌధమండపతోరణస్తంభవిపుల, గోపురాదిభాసురము వైకుంఠపురము. **1251**

వ. కనుంగొని యమ్మహాస్థానంబు డాయం జనుటయు నప్పుండరీకాక్షుం డఖండవై
భవంబునం గుండలీశ్వరభోగతల్పంబునం బరమానందకందళితహృదయారవిం
దుం డై యిందిరానయనచకోరకంబుల నిజమందహాససాంద్రచంద్రికావితతిం
దేల్పుచు నార్తభక్తజనరక్షణంబుపనిగా మెలంగుచు వివిధవినోదంబులం
దగిలి యుండియు ఫాలలోచనుం డద్దనుజపాలునకుం దలంపక యిచ్చినవరంబు
దనతలమీఁద వచ్చినం గలంగి చనుదెంచుట తనదివ్యచిత్తంబున నెఱింగి య
క్కాలకంధరునియవస్థ విచారింపఁ దలంచి యయ్యిందిరాదేవితోడివినోదంబు
సాలించి యప్పుడు. **1252**

సీ. తాపింఛరుచితోడఁ దరస్తరించెడు మేనుఁ బసిఁడిముంజియుఁ దగుపట్టుగొడుగు
ధవళాంశురుచిజన్నిదంబును దిన్ననిదండంబుఁ జేతఁ గమండలువును
బసుపుగోఁచియుఁ జిన్నిపట్టెవర్ధనమును రాజితం బైనమృగాజినంబుఁ
దూలాడుసిగయును వ్రేలు మాఱటగోఁచి వేలిమిబొట్టుచు వ్రేళ్లఁ దర్భ

తే. దనర సందీప్తహవ్యవాహనసమాన, కాంతిఁ జెలువొంది యద్భుతక్రమ మెలర్ప
జతురగతి నప్డు వటుకవేషంబు దాల్చి, వచ్చి యానీచదానవవరునిఁ జేరి. 1253

వ. కైతవంబున నతనికి నమస్కరించి మృదుమధురభాషణంబుల ననునయించుచు
నయ్యసురవరున కి ట్లను నివ్విధంబున మార్గపరిశ్రాంతుండ వై యింతదూరం
బేల చనుదెంచితి సకలసౌఖ్యకారణం బైనయీశరీరంబు నిరర్థకంబు సేసి
వృథాయాసంబున దుఃఖపడుపం దగునే యియ్యెడం గొంతదడవు విశ్రమింపు

మీ ప్రయాసంబునకుం గతం బెయ్యది కపటహృదయుండవుగాక నీ మధ్యవసాయం బెఱింగింపం దగునేని నెఱింగింపు మని మృదుమధురంబుగాఁ బలికిన నమ్మహాత్ముని సుధారసతుల్యంబు లయిన వాక్యంబులు విని సంతసిల్లి యప్పిశితాశనుండు దనపూనిన కార్యం బతని కెఱింగించిన. 1254

చ. హరి దరహాస మొప్పఁ బిశితాశనుఁ గన్గొని పల్కె దానవే
శ్వర మును దక్షుశాపమునఁ జాలఁ బిశాచప తౌట సూనృత
స్ఫురణము మాలి సంతతము బొంకుచు నుండుపురారిమాట నీ
వరయక వెంట నేఁగఁ దగ దాతనిచేఁతలు మాకు వింతలే. 1255

ఆ. నిజము పలికెనేని నెఱి దనతలమీఁద, నీకరంబు మోప నీక తలఁగి
వచ్చునోటు నితనివలనఁ బ్రత్యయముఁ, దగుల నేమి గలదు దనుజవర్య. 1256

ఆ. అశుచి యగుచు నతని నంటఁగఁ బని గాదు, కాలుఁజేయిఁ గడిగి కడఁక వార్చి
యతనివెంట వేడ్క నరుగుదువే నీవు, నవల నంటఁ దగును నసురనాథ. 1257

మ. అతిదుశ్శంకలు మాని పాప్మనిన దైత్యారాతి మాయావిమో
హితుఁడై విస్మృతి నొంది తామసముచే నేపారి వాఁ డాత్మపా
ణితలంబుల్ దననెత్తి మోపికొని తా నేలన్ వెసం గూలె వి
శ్రుతదంభోళిహతిన్ వడిం బడుమహాక్షోణీధరంబో యనన్. 1258

వ. అట్లు దనతల నూఱు వ్రయ్యలై నేలం గూలిన యసురం గని యప్పుడు. 1259

క. సుర లసురాంతకుమీఁదన్, వరమందార ప్రసూనవర్షము లోలిం
గురిసిరి తుములంబై దివి, మొరసెన్ సురదుందుభిప్రముఖతూర్యంబుల్. 1260

క. పాడిరి గంధర్వోత్తము, లాడిరి దివి నప్సరసలు నన్యోన్యము లై
కూడిరి గ్రహములు భయముల, వీడిరి మునికోటు లంత విమలచరిత్రా. 1261

క. మురహరుఁ డెలనవ్వొలయఁగ, బురహరుఁ దగఁ జూచి పలికె భూతేశ్వరయీ
నరభోజనుండు నీ కి, త్తఱి నెగ్గొనరింపఁ దలంచి తానే పొలిసెన్. 1262

వ. అది యట్టిద కాదె యిజ్జగంబున నధికుం డయినవానికి నపకారంబు గావించిన మానవునకు శుభంబు గలుగునే యదియునుం గాక జగద్గురుండ వగునీ కవజ్ఞ దలంచుకష్టాత్ముండు వాలియుటం జెప్పనేల యిట్టిదుష్టచిత్తుల కిట్టివరంబు లిచ్చుట గర్జంబు గా దని యప్పురాంతకు వీడ్కొలిపిన నతండు మురాంతకుని ననేకవిధంబుల నభినందించి నిజమందిరంబునకుం జనియె నని చెప్పి యిట్లనియె. 1263

క. మానవనాయక యీయాఖ్యానంబుం జదువ వినిన ఘనపుణ్యులు ని
త్యానందసౌఖ్యములను బెం, పూనుదు రటమీఁద ముక్తి నొందుదు రెలమిన్.

వ. అని చెప్పి శుకయోగీంద్రుండు పరీక్షిన్నరేంద్రున కిట్లనియె. 1265

క. జననాయక యింకఁ బురాతనవృత్తం బొకటి నీకుఁ దగ నెఱిఁగింతున్
వినుము తపోమహిమలఁ జెం, దినమునిజనములు సరస్వతీనదిపొంతన్. 1266

—◎ భృగుమహర్షి త్రిమూర్తులప్రాశస్త్యంబు శోధించుటకుఁ బోవుట ◎—

క. వితతక్రియ లొప్పఁగ స, త్క్రతువుల నొనరించు చోటఁ గైకొని లక్ష్మీ
పతిభవపితామహులలో, నతులితముగ నెవ్వఁ డధికుఁ డని తమలోనన్. 1267

వ. ఇట్లు దలపోసి తన్మహత్త్వం బంతయుం దెలిసి రమ్మని భృగుమహామునిని నమ్ము
ఖ్యాసు వేల్పులకడకుం బంపిన నత్తాపసోత్తముండు సని చని ముందట. 1268

క. జలరుహాసంజాతసభా, స్థలమున కొగి నేఁగి యతనిసత్త్వగుణంబుం
దెలియుటకై నుతివందనములు సేయక యున్న నజుఁడు మస మస యనుచున్.

క. మనమునఁ గలఁగుచు భృగుఁ డన, తనుజాతుం డనుచు బుద్ధిఁ దలఁచినవాఁడై
ఘనరోషస్ఫురితాగ్ని, న్ననయము శాంతోదకముల నల్లనయార్చెన్. 1270

చ. మహితతపోధనుండు మునిమండనుఁ డయ్యెడఁ బాసి వెండియు
న్నహిపతిభూషుఁ గాన రజతాద్రికి నేఁగిన నగ్గిరీంద్రుపైఁ
దుహినమయూఖశేఖరుఁడు దుర్గయుఁ దానును విశ్రమించుచుం
ద్రుహిణతనూభవుండు సనుదెంచుట కాత్మఁ బ్రమోద మందుచున్. 1271

క. కనుఁగొని భ్రాతృస్నేహం, బునఁ గౌఁగిటఁ జేర్ప ననుచు ముక్కంటి రయం
బున నెదురేఁగిన ముని రు, ద్రునియందుల సత్త్వగుణ మెఱుంగుటకొఱకై. 1272

వ. అతనిం గైకొనక యూర కుండిన. 1273

ఉ. ఆనిటలాంబకుండు గమలాసననందనుఁ జూచి భూరికా
లానలరోషవేగభయదాకృతిఁ దాల్చి పటుస్ఫులింగసం
తానము లొల్కు శూలమునఁ దాపసముఖ్యునురంబు వ్రేయఁగాఁ
బూనినఁ బార్వతీరమణి బోరన నడ్డము వచ్చి చెచ్చెరన్. 1274

క. తనవిభుపాదములకు వం, దనముం గావించి సముచితప్రియముల న
య్యనలాత్మునికోపము మా, న్చిన నమ్మునినాథుఁ డచట నిలువక చనియెన్. 1275

సీ. పొలుపొందు వైకుంఠపురమున కర్థితోఁ జని యందు సమధికైశ్వర్య మొప్పఁ
గమలాంకపర్యంకగతుఁడై సుఖించునక్కౌస్తుభభూషువక్షస్స్థలంబుఁ
దనపాదమున బిట్టు దన్నెఁ దన్నినఁ బాన్పు డిగి వచ్చి మునిఁ జూచి నగధరుండు
పదముల కెరఁగి యోపరమతపోధన యీగతి నీవచ్చు టెఱుఁగ లేక

తే. నున్న నాతప్పు మన్నించి నన్నుఁ గరుణఁ
జూచి యీదివ్యమణిమయస్ఫూర్తిఁ దనరు
రుచిరసింహాసనమునఁ గూర్చుండు దివ్య
తాపసోత్తమ యభయప్రదాననిపుణ. 1276

క. అలఘుపవిత్రభవత్పద, జలములు నను నస్మదీయజఠరస్థజగం
బుల లోకపాలురను బొలు, పలరఁగఁ బుణ్యులను జేయు ననఘచరిత్రా. 1277

మునీంద్రా భవదీయపాదాబ్జహతిఁ మద్భుజాంతరంబునకు భూషణం బయ్యె భవ

దాగమనంబు మాఁబోఁటివారికి శుభావహం బగుంగాదె యేను ధన్యుండ నైతి
నని మృదుమధురాలాపంబుల ననునయించిన నమ్మునివరుండు లక్ష్మీనాథుసంభా
షణంబులకుఁ జిత్తంబునఁ బరమానందంబు నొంది యమ్ముకుందు ననంతకల్యాణ
గుణనిధి నభినందించి యానందబాష్పధారాసిక్తకపోలుం డగుచుఁ దద్భక్తిపార
వశ్యంబున నొండు వలుక నేరక యతని చేత నామంత్రణంబు వడసి మరలి సర
స్వతీతీరంబున నున్న మునులసన్నిధికిం జనుదెంచి వారలం గనుంగొని. 1278

సీ. మునినాయకులతోడఁ దనపోయివచ్చిన తెఱఁగును దనకుది దృష్ట మైన
మూఁడుమూర్తులవిధంబును నెఱిఁగించిన విని వారు మనములు విస్మయంబు
నంది చిత్తంబున సందేహమును బాసి చిన్మయాకారుఁడు శ్రీసతీశుఁ
డనుపముఁ డనవద్యుఁ డఖిలకల్యాణగుణాకరుఁ డాదిమధ్యాంతరహితుఁ
తే. డై తనర్చినపుండరీకాక్షుఁ డొకఁడ
కాక గణుతింప దైవ మొక్కరుఁడు వేఱ
కలఁడె యనుబుద్ధి విజ్ఞానకలితు లగుచు
హరిపదాబ్జాతయుగళంబు నర్థిఁ గొలిచి. 1279

వ. అట్లు సేవించి యవ్యయానందం బయినవైకుంఠధామంబు నొంది రని చెప్పి
వెండియు ని ట్లనియె. 1280

శ్రీకృష్ణుండు మృతు లయినవిప్రసుతులఁ దెచ్చుట

సీ. నరనాథ యొకనాఁడు నలినాయతాక్షుండు వొలుచుకుశస్థలీపురమునందు
సుఖ ముండ నొక్కభూసురవర్యుభార్యకుఁ బుత్త్రుండు జన్మించి పుట్టినపుడ
మృతుఁ డైన ఘనశోకవితతిచేఁ గ్రాఁగుచు నాడింభకునిఁ గొంచు నవనిసురుఁడు
సనుదెంచి వెలుచ రాజద్వారమునఁ బెట్టి కన్నులబాష్పాంబుకణము లొలుక
తే. బాపురే విధి నను దుఃఖపఱుపఁ దగునె
యనుచు దూఱుచుఁ దనుఁ దిట్టికొనుచు వగల
డెంద మందంద యెరియ నాక్రందనంబు
సేయుచును వచ్చి యావిప్రశేఖరుండు. 1281

సీ. అధికశోకంబున నలమటఁ బొందుచు నచ్చటిజనులతో ననియెఁ బెలుచ
బ్రాహ్మణవిద్వేషపరుఁ డయి తగ శాస్త్రపద్ధతి నడపక పాపవర్తి
యై క్షత్త్రబంధువు నగువానిదురితంబుచేత మత్పుత్త్రుండు జాత మైన
యప్పుడ మృతుఁ డయ్యె నక్కటా హింసకు రోయక యెప్పు డన్యాయకారి
తే. యగుచు విషయానుగతచిత్తుఁ డైనయట్టి
రాజుదేశంబుప్రజలు నిరాశు లగుచు
దుఃఖములఁ జాల వనటఁ బొందుదు రటంచు
నేడ్చుచును నట నిల్వక యేఁగె నపుడు. 1282

దాగమనంబు మాఁబోటివారికి శుభావహం బగుంగాదె యేను ధన్యుండ నైతి
నని మృదుమధురాలాపంబుల ననునయించిన నమ్మునివరుండు లక్ష్మీనాథుసంభా
షణంబులకుఁ జిత్తంబునఁ బరమానందంబు నొంది యమ్ముకుందు ననంతకల్యాణ
గుణనిధి నభివందించి యానందబాష్పధారాసిక్తకపోలుండగుచుఁ దద్భక్తిపార
వశ్యంబున నొండు వలుక నేరక యతని చేత నామంత్రణంబు వడసి మరలి సర
స్వతీతీరంబున నున్నమునులసన్నిధికిం జనుదెంచి వారలం గనుంగొని. 1278

సీ. మునినాయకులతోడఁ దనపోయివచ్చిన తెఱఁగును దనకుఁది దృష్టమైన
మూఁడుమూర్తులవిధంబును నెఱిఁగించిన విని వారు మనముల విస్మయంబు
నంది చిత్తంబున సందేహమును బాసి చిన్మయాకారుఁడు శ్రీసతీశుఁ
డనుపముఁ డనవద్యుఁ డఖిలకల్యాణగుణాకరుఁ డాదిమధ్యాంతరహితుఁ
తే. డై తనర్చినపుండరీకాక్షుఁ డొకఁడ
కాక గణుతింప దైవ మొక్కరుఁడు వేఱ
కలఁడె యనుబుద్ధి విజ్ఞానకలితు లగుచు
హరిపదాబ్జాతయుగళంబు నర్థిఁ గొలిచి. 1279

వ. అట్లు సేవించి యవ్యయానందం బయినవైకుంఠధామంబు నొంది రని చెప్పి
వెండియు ని ట్లనియె. 1280

శ్రీకృష్ణుండు మృతు లయినవిప్రసుతులఁ దెచ్చుట

సీ. నరనాథ యొకనాఁడు నలినాయతాక్షుండు వాలుచుకుశస్థలీపురమునందు
సుఖ ముండ నొక్కభూసురవర్యభార్యకుఁ బుత్త్రుండు జన్మించి పుట్టినపుడ
మృతుఁ డైన ఘనశోకవితతిచేఁ గ్రాఁగుచు నాడింభకునిఁ గొంచు నవనిసురుఁడు
చనుదెంచి వెలుచ రాజద్వారమునఁ బెట్టి కన్నులబాష్పాంబుకణము లొలుక
తే. బాపురే విధి నను దుఃఖపఱుపఁ దగునె
యనుచు దూఱుచుఁ దనుఁ దిట్టికొనుచు వగల
డెంద మందంద యెరియ నాక్రందనంబు
సేయుచును వచ్చి యావిప్రశేఖరుండు. 1281

సీ. అధికశోకంబున నలమటఁ బొందుచు నచ్చటిజనులతో ననియెఁ బెలుచ
బ్రాహ్మణవిద్వేషపరుఁ డయి తగ శాస్త్రపద్ధతి నడపక పాపవర్తి
యై క్షత్త్రబంధువు నగువానిదురితంబుచేత మత్పుత్త్రుండు జాత మైన
యప్పుడ మృతుఁ డయ్యె నక్కట హింసకు రోయక యెప్పు డన్యాయకారి
తే. యగుచు విషయానుగతచిత్తుఁ డైనయట్టి
రాజుదేశంబుప్రజలు నిరాశు లగుచు
దుఃఖములఁ జాల వనటఁ బొందుదు రటంచు
నేడ్చుచును నట నిల్వక యేఁగె నపుడు. 1282

వ. ఇవ్విధంబున మఱియును దనసుతులు మృతు లయిన వారలం గొనివచ్చి యవి
ప్రుండు రాజుమొగసాలం బెట్టి రోదనంబు సేయుచు నెప్పటియట్ల కొన్ని గాథల
నదివి పోవుచుండె నవ్విధంబున నెనమండ్రుసుతులు మృతు లైనపిదపం దొ
మ్మిదవసుతుండును మృతుం డైన వాని నెత్తికొని వచ్చి యెప్పటివిధంబునఁ బ
వరించు చున్నయాబ్రాహ్మణునిం గని యర్జునుం డిట్లనియె. 128[illegible]

క. ఈపగిది నీవు వగలఁగ, వాపోవఁగఁ జూచి యకట వారింపంగా
నోపినవిలుకాఁ డొక్కం, డీపురి లేఁ డయ్యె నయ్య యిది పాప మగున్. 128[illegible]

సీ. పుత్రులఁ గోల్పోయి భూరిశోకంబున వనటఁ బొందుచు విప్రవరులు సాల
నేరాజురాజ్యమం దేని వసింతురు నారాజుఁ దలపోయ నవనిమీఁద
నటునిఁగా నాత్మ నెన్నం దగు నీపుత్రు నే బ్రదికించెద నిపుడు వూని
యటు సేయ నైతినే నసలంబు సొచ్చెద నని భూసురుఁడు వెఱఁగందఁ బలుక

తే. నతఁడు విని యీవెడఁగుమాట లాడఁ దగునె
భూరివిక్రమశాలి రాముండు మేటి
బలుఁడు హరియును శౌర్యసంపన్ను లనఁగఁ
దనరు ప్రద్యుమ్నుఁ డతనిసందనుఁడు మఱియు, 1285

తే. వినుతబలు లైన యాదవవీరవరులుఁ, గలుగ వారలచేఁ గానికార్య మీవు
సక్కఁబెట్టుట యెట్లు నీవనెడుత్రోవఁ, బొమ్మునావుడు నయ్యింద్రపుత్త్రుఁ డపుడు.

క. మనమున దురహంకారము, ఘనముగఁ బొడముటయు నపుడు కవ్వడి విప్రుం
గనుఁగొని యచ్చటిజనములు, వినఁగా నిట్లనియె రోషవిహ్వలమతి యై. 1287

మ. బలుఁడం గాను మురాసురాంతకుఁడఁగాఁ బ్రద్యుమ్నుఁడం గాను నేఁ
డెలియం దత్తనయుండఁ గా నని విరోధివ్రాతముల్ భీషణో
జ్జ్వలగాండీవధనుర్విముక్తనిశితాస్త్రశ్రేణిచేఁ బీనుపెం
టలు గావించుపరాక్రమప్రకటచండస్ఫూర్తి నేఁ బార్థుఁడన్. 1288

వ. అదియునుంగాక. 1289

చ. బలిమి పురాంతకుం దొడరి బాహువిజృంభణ మొప్ప నెక్కటిం
దలపడి పోరినట్టి రణధైర్యుని నన్ను నెఱుంగ వక్కటా
పెలుకుఱ మృత్యుదేవతను బింక మడంచి భవత్తనూజుల
న్నలవుఁ జలంబుఁ జూపి కొనియాడఁగ నిప్పుడ తెచ్చి యిచ్చెదన్. 1290

వ. అని నమ్మం బలికినయర్జునుప్రతిజ్ఞకు భూసురుండు మనంబున నూఱడిల్లి యతని
నభినందించుచు నిజమందిరంబునకుం జని కొన్ని దినంబు లుండునంత భార్యకుం
బ్రసూతివేదనాసమయం బయినం జనుదెంచి విప్వచ్చుం గని తద్విధం బెఱిం
గించిన నయ్యింద్రనందనుం డప్పుడు. 1291

చ. లలితవిశిష్టసంచితజలంబుల నాచమనంబు సేసి సు

స్థలమున నిల్చి రుద్రునకు సన్నుతి మ్రొక్కి మహాస్త్రవేది ని
ర్మలశుభమంత్ర దేవతల మానసమందుఁ దలంచి గాండివం
బలవడ నెక్కు ద్రోచి బిగియం గదియించి నిషంగయుగ్మమున్. 1292

సీ. భూసురువెంట నిమ్ముల నేఁగి సూతికాభవనంబుచుట్టును బాణవితతి
నరికట్టి దిక్కులు నాకాశపథము ధరాతలంబెల్ల నీరంధ్రముగను
శరపంజరముఁ గట్టి శౌర్యంబు దీపింపఁ గడు నప్రమత్తుఁడై కాచియున్న
యెడ నమ్మహీసురునింతికిఁ బుత్త్రుండు జనియించె నప్పు డచ్చటిజనంబు

తే. పోయెఁ బోయెఁ గదే యని బొబ్బ లిడఁగ
బొందితోడన యాకాశమునకు మాయఁ
జెందె నప్పుడ దుఃఖంబు నొంది భూమి
సురుఁడు విలపించుచును మురహరునికడకు. 1293

వ. అప్పుడు సని. 1294

క. ముందఱ నిల్చి ముకుంద స, నందనమునివినుత నందనందన పరమా
నంద శరదిందుచందన, కుందయశస్సాంద్ర కృష్ణ గోవింద హరీ. 1295

వ. అవధరింపుము దేవా యర్జునుం డనెడిపౌరుషవిహీనుం డాడినవ్యర్థాజల్పంబులు నమ్మి పుత్త్రుం గోలుపడి జేల నైననన్ను నే మందు నిఖిలవిశ్వోత్పత్తిస్థితిలయం బులకుఁ బ్రధాన హేతుభూతుండ వయిననీవు సమర్థుండవయ్యు వారింపం జాలక చూచు చుండ నొక్కమనుష్యమాత్త్రుండు దీర్పం జాలెడువాఁడు గలఁడే యని వెండియు. 1296

క. ఎక్కడిపాండుతనూభవుఁ, డెక్కడివిలుకాఁడు వీని కెక్కడిశౌర్యం
బెక్కడిగాండీవము దన, కెక్కడిదివ్యాస్త్రసమితి యే మనవచ్చున్. 1297

క. అని తను నోడక నిందించిన విని యయ్యర్జునుండు చిడిముడిపడుచుం
దనవిద్యమహిమ పెంపునఁ, జనియెఁ బెన దండపాణిసదనంబునకున్. 1298

క. చని యందు ధారుణీసుర, తనయులు లే కుంటఁ దెలిసి తడయక నింద్రా
గ్నినిర్ఋతివరుణసమీరణ, ధనదేశానాలయములు దగఁ బరికించెన్. 1299

వ. వెండియు. 1300

చ. నరసురయక్షకింపురుషనాగనిశాచరసిద్ధసాధ్యఖే
చరవిహగేంద్రగుహ్యకపిశాచనివాసములందు రోసి భూ
సురసుతు లేఁగినట్టిగతి సొప్పడ కుండుటఁ జూచి క్రమ్మఱన్
ధరణికి నేఁగుదెంచి బెడిదంబుగ నగ్ని సొరంగఁ బూనినన్. 1301

వ. అవ్విధం బంతయు నెఱింగి యమ్మురాంతకుండు విప్రనందనుల నీకుం జూపెద నని యనలంబు సొర కుండ నివారించి యప్పుడు. 1302

ఉ. సుందరదివ్యరత్నరుచి శోభిత మై తనరారుకాంచన

స్యందన మంబుజాప్తుఁ డుదయాచల మెక్కువిధంబు దోఁపఁ బౌ
రందరి దాను నెక్కి తనురశ్ములు దిగ్వితతిన్ వెలుంగ గో
విందుఁ డుదారలీలఁ జనె విప్రతనూజగవేషణార్థి యై. 1303

చ. చని పురగోష్ఠదుర్గవనజానపదాచలపక్కణప్రభూ
తనదనదీసరోవరయుతక్షితి నంతయు దాఁటి సప్తవా
రినిధుల దీవులం గులగిరిప్రకరంబుల నుత్తరించి మే
రునగము నాక్రమించుచు మరుద్గతితో రథ మేఁగె నత్తఱిన్. 1304

చ. మసలక భూరిసంతమసమండలముం దరియంగఁ జొచ్చి సా
హసమునఁ బోవఁ బోవఁగ భయంకర మై మది గోచరింపమిన్
వస మఱి మోఁకరిల్లి రథవాజులు మార్గము దప్పి నిల్చినన్
బిసరుహపత్త్రలోచనుఁ డభేద్యతమఃపటలంబు వాపఁగన్. 1305

సీ. బాలభానుప్రభాభాసమానద్యుతిఁ గర మొప్పునిజరథాంగంబుఁ బనుప
నమ్మహాస్త్రం బేఁగి చిమ్మచీఁకటి నెల్ల నఱిముఱి నందంద నఱికి వైచి
యగ్రభాగంబున నతులితగతి నేఁగ నామార్గమున నిజస్యందనంబు
గడువడిఁ దోలి యాకడిఁదితమోభూమిఁ గడవ ముందఱికడఁ గాన రాక

తే. మిక్కుటంబుగ దృష్టి మిర్మిట్లు గొనఁగఁ
జదల వెలుఁగొందుదివ్యతేజంబుఁ జూచి
మొనసి గాండీవి కన్నులు మూసికొనుచు
నాత్మ భయ మంది కొంతదవ్వరిగి యరిగి. 1306

తే. కడఁగి దుర్వారమారుతోత్కటవిధూత, చటులసర్వంకషోర్మిభీషణగభీర
వారిపూరంబు సొచ్చి తన్నీరమధ్య, భాగమునఁ గోటిసూర్యప్రభలు వెలుంగ.

వ. మఱియుం జారుదివ్యమణిసహస్రస్తంభాభిరామంబును నాలంబితకమనీయ నూత్నరత్నమాలికాలంకృతంబును భానుశశిమయూఖాగమ్యంబును ననంత తేజోవిరాజితంబును బునరావృత్తిరహితమార్గంబును నిత్యైశ్వర్యదాయకంబును నవ్యయంబును నత్యున్నతంబును ననూనవిభవంబును బరమయోగీంద్ర గమ్యంబును బరమభాగవతనివాసంబును నై యొప్పుదివ్యధామంబునందు.

సీ. సాంద్రశరచ్చంద్రచంద్రికాకర్పూరనీహారహారాభదేహ మమర
నిందిందిరేందీవరేంద్రనీలద్యుతిఁ గర మొప్పు మేచకకంఠసమితి
యరుణాంశుబింబభాసురపద్మరాగవిన్యస్తసహస్రోరుమస్తకములు
వివృతాననోద్గతవిషధూమరేఖల లీలఁ జూపట్టిననాలుకలును

తే. గలితసాయంతనజ్వలజ్జ్వలనకుండ, ముల విడంబించు వేఁడిచూపులును గలిగి
భూరికలధౌతగిరినిభాకార మమరఁ, బరఁగుభోగీంద్రభోగతల్పంబునందు. 1309

వ. సుఖాసీనుం డై యున్నవాని డాయం జని యప్పుడు. 1310

సీ. సజలనీలాంబుదశ్యామాయమానాంగు నాశ్రితావనముదితాంతరంగు
సనకాదియోగిహృద్వనజమదాళీంద్రు ముఖపద్మరుచిజితపూర్ణచంద్రుఁ
గమనీయనిఖిలజగద్ధితచారిత్రుఁ బ్రత్యూషసంఫుల్లపద్మనేత్రు
నిందిరాహృదయారవిందారుణోల్లాసు శ్రీకరపీతకౌశేయవాసు
తే. హారకుండలకటకకేయూరముకుట, కంకణాంగదమణిముద్రికావినూత్న
రత్ననూపురకాంచీవిరాజమాను, భవమహార్ణవశోషు సద్భక్తపోషు. 1311

వ. మఱియు సునందాదిపరిజనసంతతసేవితు నానందకందళితహృదయారవిందు నరవిందవాసినీవసుంధరాసుందరీసమేతు నారదయోగీంద్రసంకీర్తనానందితు నవ్యయు ననఘు ననంతు నప్రమేయు నజితు నవికారు నాదిమధ్యాంతరహితు భవవిలయాతీతుఁ గరుణాసుధాసముద్రు నచ్యుతు మహానుభావుఁ బరమపురుషుఁ బురుషోత్తము నిఖిలజగదుత్పత్తిస్థితిలయకారణుఁ జిదచిదీశ్వరు నష్టభుజుఁ గౌస్తుభశ్రీవత్సవతు శంఖచక్రగదాపద్మశార్ఙ్గాదిదివ్యసాధను సర్వశక్తిసేవితుఁ బరమేష్ఠిజనకు నారాయణుం గనుంగొని దండప్రణామంబులు సేసి కరకమలంబులు మొగిచి భక్తిపూర్వకంబుగా నభినందించిన నయ్యాదిదేవుండును వారలం గరుణావలోకనంబు నిగుడ నవలోకించి దరహాసపూరంబు దొరంబుగా సాదరంబుగ ని ట్లనియెు. 1312

క. ధరణికి వ్రేఁ గగుదైత్యులఁ, బోరిఁబోరి వధియించి ధర్మముఁ నిలుపుటకై
ధర జనియించితి రిరువురు, నరనారాయణు లనంగ నాయంశమునన్. 1313

క. ఆరాధనియతితోఁ బెం,పారినమిము నిమ్మునీంద్రు లర్థిం జూడం
గోరిన మీ వచ్చుట కై, ధారుణిసురసుతుల నిటకుఁ దగఁ దే వలసెన్. 1314

క. అని యాడింభకులను దోఁ,కొని పొం డని యిచ్చి వీడుకొలిపిన వారల్
వినతు లయి పెక్కువిధముల, వినుతించుచు నచటు వాసి విప్రనిసుతులన్.

వ. తోడ్కొని సంప్రాప్తమనోరథు లయి యబ్బాలకులఁ దత్తద్వయోరూపంబుల తోడఁ దెచ్చి యాబ్రాహ్మణునకు సమర్పించిన నతండు సంతుష్టాంతరంగుం డయ్యె నయ్యవసరంబున. 1316

చ. అనిమిషనాథనందనుఁ డహర్పతితేజుఁడు గృష్ణుతోడఁ దాఁ
జని యచటం గనుంగొనిన సర్వశరణ్యునిఁ బుండరీకనే
త్రుని నిజధామవైభవసమృద్ధికిఁ దన్మహనీయమూర్తికిన్
మనమున మోద మంది పలుమాఱును సన్నుతిఁ జేసె భూవరా. 1317

తే. వారిజాక్షుని భక్తమందారు ననఘుఁ, గృష్ణు నిఖిలేశుఁ గేశవు జిష్ణుఁ బరము
వినుతిసేయుచుఁ దత్పాదవనజములకు, వందనము లాచరించి యానంద మొందె. 1319

వ. అంత.

మ. హరి సర్వేశుఁ డనంతుఁ డాద్యుఁ డభవుం డామ్నాయసంవేది భూ

సురముఖ్యప్రజలకు సమస్తధనవస్తుశ్రేణి నొప్పారఁగాఁ
బరిరక్షించుచు ధర్మముల్ నిలుపుచుం బాపాత్ములం ద్రుంచుచుం
బరమోత్సాహ మెలర్ప భూరిశుభవిభ్రాజిష్ణుఁ డై ద్వారకన్. 1320

క. జనవినుతముగాఁ బెక్కు స్వనములు దనుఁదాన కూర్చి వైదికయుక్తిం
బొనరించుచు ననురాగము, మనమునఁ దళుకొత్త దైత్యమర్దనుఁ డెలమిన్.

వ. అట్లు కృష్ణుండు ద్వారకానగరంబునఁ బూజ్యం బగురాజ్యంబు సేయుచుఁ బురందరవిభవంబున నిరవొంది కనకమణిమయవిమానమండపగోపురప్రాసాదసౌధచంద్రశాలాంగణాదివివిధభవనంబులందు రంగదుత్తుంగతరంగ డోలావిలోల కలహంసచక్రవాకకారండవసారసక్రౌంచముఖజలవిహంగ విలసమచ్ఛలిత గరుదనిలదళితదమలకమలకుముదకల్హారసందోహనిష్యందమకరందరసపాన మదవ దిందిందిరకులగాయకఝంకారనినదంబులును నిరంతరవసంతసమయసముచితపల్లవితకోరకిత బాలరసాలజాలలాలిత కిసలయ విసరఖాదనజాతకుతూహలాయమాన కషాయకంఠకలకంఠకలరవ భృంగ ఘోషంబులును నిశితనిజచంచూపుటనిర్దళితసకలజననయనానందసుందరనందిత మాకందపరిపక్వ ఫలరంధ్రవిగళితమధుర రసాస్వాదనముదితరాజకీరశారికానికర మృదుమధుర వచనరచనావశీకృత్యంబులును నమరఁ బురపురంధ్రీజనపీనపయోధరమండలవిలిప్తలలితకుంకుమపంకసంకులసౌగంధ్యానుబంధబంధురగంధామోదితుండును జందనాచలసానుదేశసంజాతమంజులమాధవీలతానికుంజపుంజమంజులకింజల్కరంజితనివాసవిసర విహారమాణశబరికాకబరికాపరిపూర్ణ సురభికుసుమమాలికాపరిమళవహుండును గళిందకన్యకాకల్లోలసందోహపరిస్పందకంపలితమందగమనుండును నగు మందానిల విదూషకునిచే బోషితాభ్యాసితలాలిత లగు నేలాలతానటీవితానకనటనంబులచే విరాజితంబు లగుకాసారతీరభాసురోద్యానంబులందును జారుఘనసారపటీరబాల రసాలసాల నీప తాపింఛజంబూజంబీరనింబకదంబప్రముఖముఖ్యశాఖిశాఖాకీర్ణ శీతలచ్ఛాయావిరచితవిమల చంద్రకాంతోపలవేదికాస్థలంబులందును సుదంచితపింఛవిభాసితబాలనీలకంఠ కేకారవాకలితకృతక మహీధరంబులందును లలితమణివాలుకానేకపులినతలంబులందును గప్పురంపుఁదిప్పలను గురువేరుచప్పరంబులను విరచితదారుయంత్రనిబద్ధకలశనిర్యత్పయోధారాశీకరపరంపరా సంపాదితనిరంతర హేమంతసమయప్రదేశంబులందును నిందిరారమణుండు షోడశసహస్రవధూయుక్తుండై యందఱ కన్నిరూపులై లలితసౌదామినీలతాసమేత నీలనీరదంబుల విడంబించుచుఁ గరేణుకాకలితదిగ్గజంబునోజ రాజిల్లుచు సలిలకేళీవిహారంబులు మొదలుగా ననేకలీలావినోదంబులు సలుపుచు నంతఃపురంబునఁ గొలువున్న యవసరంబున వివిధవేణువీణాదివాద్యంబులను మంజులగానంబులను గవిగాయకసూతవందిమాగధజనసంకీర్తనంబులను నటనటీజననాట్యంబు

ను విదూషకపరిహాసోక్తులను సరససల్లాపమృదుమధురభాషణంబులను బ్రొద్దు
పుచ్చుచు నానందరసాబ్ధినోలలాడు చుండె నంత. 1322

మ. అరవిందాక్షుపదాంబుజాతయుగళధ్యానానురాగక్రియా
సరసాలాపవిలోకనానుగతచంచత్సౌఖ్యకేళీరతిం
దరుణుల్ నూఱుబదాఱువేలు మహితోత్సాహంబునం జొక్కి త
త్పర లై యుండు దలంప కుండిరి సవిభ్రాంతాత్మ లై భూవరా. 1323

వ. అదియునుం గాక. 1324

మ. హరినామాంకిత మైనగీత మొకమా టాలించి మాధాత్ములుల్
విరతిం బొందఁగ జాలి యుండు రఁట యావిశ్వాత్ము నీక్షించుచుం
బరిరంభించుచు నంటుచున్ నగుచు సంభాషించుచు న్నుండుసుం
దరు లానందనిమగ్న లౌట కిలఁ జోద్యం బేమి భూవల్లభా. 1325

వ. అని చెప్పి మఱియు ని ట్లనియె. 1326

ఉ. వారక కృష్ణుఁ డిప్పగిది వైదికయుక్తి గృహస్థధర్మ మే
పారఁగఁ బూని ధర్మమును నర్థముఁ గామము నందుఁ జూపుచుం
గోరిక మీఱ సజ్జనులకుం గతి దాన యనంగ నొప్పి సం
సారిగతిన్ మెలంగె నృపసత్తమ లోకవిడంబనార్థ మై. 1327

సీ. హరి యిట్లు గృహమేధి యగుచు శతోత్తరషోడశసాహస్రసుందరులను
మును నీకు నెఱుఁగ జెప్పినరీతి నందఱ కన్నిరూపములు దా నర్థిఁ దాల్చి
కైకొని యొక్కొక్కకామినీమణియందు రమణ నమోఘవీర్యమునఁ జేసి
పదు రేసి కొడుకులఁ బడసె రుక్మిణ్యాదిపట్టమహిషులకు సంభవము లైన

తే. నందనులలోన ధరణి నెన్నంగ బాహు
బలపరాక్రమవిజయసంపద్విశేష
మానితాత్ములు పదునెనమండ్రు వారి
నెఱుఁగ వినిపింతు వినుము రాజేంద్రచంద్ర. 1328

వ. అని మఱియు ని ట్లను వారలు ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ దీప్తిమద్భాను సాంబ బృహ
ద్భాను మిత్రవింద వృకారుణ పుష్కరదేవబాహు శ్రుతదేవ సునందన చిత్ర
బాహు వరూథ కవిన్యగ్రోధనామంబులం బ్రసిద్ధు లైరి వెండియు ద్రివక్రయందు
సంభవించినయుపశ్లోకుం డనువాఁడు దనజనకుం డైనకృష్ణు పాదారవిందసేవా
రతుం డగుచు నారదయోగీంద్రునకు శిష్యుం డై యఖండితదివ్యజ్ఞానబోధా
త్మకుం డగుచు స్త్రీశూద్రదాసజనసంస్కారకం బై స్మరణమాత్రంబున ముక్తి
సంభవించునట్టిసాత్వతతంత్రం బనువైష్ణవస్మృతిఁ గల్పించె నిట్లు మధుసూదన
నందనులు బహుప్రజలును నధికాయురున్నతులును ననల్పవీర్యవంతులు
న బ్రహ్మణ్యులు నై విఖ్యాతిం బొందిరి వారిని లెక్కవెట్టఁ బది వేలవత్సరంబుల

రైనం దీఱదు మున్ను నీ కెఱింగించినట్లు తత్కుమారులకు విద్యావిశేషంబుల నియమించుగురుజనంబులు మూఁడుకోట్లు నెనుబదెనిమిదివేలనూర్వు రనం గలిగి యుండు నక్కుమారుల లెక్కింప నెవ్వరికి శక్యంబు గాదియునుం గాక యొక్క విశేషంబు సెప్పెద విను మని యిట్లనియె. 1329

క. నరవర దేవాసురసం, గరమున మును నిహతు లైన క్రవ్యాదసము
త్కరము నరేశ్వరు లై ద్వా, పరమున జనియించి ప్రజల బాధలఁ బఱుపన్.

క. హరి తద్వధార్థ మై ని, ర్జరులను యదుకులమునందు జనియింపింపం
ధర నూటొక్కకులం బై, పరఁగిరి వారిని గణింప బ్రహ్మకు వశమే. 1331

వ. అట్టియన్వయంబునందు మాధవునకు రుక్మిణీదేవియందుఁ బితృసముండును సమగ్రభుజావిజృంభణుండును నై ప్రద్యుమ్నుఁడు జనియించె నతనికి రుక్మికూఁతురు శుభాంగివలన ననిరుద్ధుం డుదయించె నతనికి మౌసలావశిష్టుం డైనవజ్రుండు సంభవించె నతనికిఁ బ్రతిబాహుండు పుట్టె వానికి సుబాహుండు జన్మించె నతనికి నుగ్రసేనుఁడు ప్రభవించె నతనికి శ్రుతసేనుఁడు గలిగె నిట్లు యదువృష్ణిభోజాంధకవంశంబులు పరమపవిత్రంబు లై పుండరీకాక్షునిరీక్షణశయ్యాసనానుగతసరసాలాపస్నానాశనక్రీడావినోదంబుల ననిశంబుం జెందుచు సర్వదేవతార్థంబు సమస్తంబైనక్రతువు లొనరించుచుఁ బరమానందకందళితచిత్తు లై యుండి రని చెప్పి వెండియు. 1332

మ. పరమోత్సాహముతోడ మాధవుఁడు శుంభల్లీలఁ బూరించున
మ్మురళీగానము వీనులం జిలికినన్ మోదించి గోపాలసుం
దరు లేతెంతు రరణ్యభూములకుఁ దద్దాస్యంబు గావించి య
క్కరుణావార్ధి భజింప కుందురె బుధుల్ కౌరవ్యవంశాగ్రణీ. 1333

మ. మతి నెవ్వానియమంగళఘ్న మగునామం బర్థిఁ జింతించి స
న్నుతి గావించిన విన్నమానవులు ధన్యుల్ భూరిసంసారదు
ష్కృతులం ద్రోతురు కాలచక్రమహితాస్త్రుం డట్టి యాకృష్ణుఁ డీ
క్షితిభారం బుడుగంగఁ జేయు టిది యేచిత్రంబు భూవల్లభా. 1334

వ. ఇవ్విధంబున గోపికాజనమనోజాతుం డైనకృష్ణుండు లీలామానుషవిగ్రహుం డై నిజరాజధాని యైనద్వారకాపురంబున నమానుషవిభవంబు లగుసౌఖ్యంబులం బొదలుచుండె నని చెప్పి మఱియు నిట్లనియె. 1335

మ. మనుజేంద్రోత్తమ యేను నీకుఁ ద్రిజగన్మాంగల్య మై యొప్పఁ జె
ప్పినయీకృష్ణకథాసుధారసము సంప్రీతాత్ము లై భక్తిఁ గ్రో
లినపుణ్యాత్ములు గాంతు రిందు సుఖముల్ నిర్ధూతసర్వాఘు లై
యనయంబుం దుదిఁ గాంతు రచ్యుతపదం బైనట్టికైవల్యమున్. 1336

ఇట్లు బాదరాయణి, మనమున రాగిల్ల నాభిమన్యునకుం జె

క్రీనవిధమున సూతుఁడు ముని, జనుల కెఱింగింప వారు సమ్మతితోడన్. 1337
సూతుని బహువిధముల సం, ప్రీతునిఁ గావించి మహిమ యింపారుచు వి
ఖ్యాతికి నెక్కినకృష్ణక, థాతత్పరు లైరి బుద్ధి దఱుఁగనిభక్తిన్. 1338

సరసిజపత్త్రనేత్ర రఘుసత్తమ దుష్టమదాసురేంద్రసం
హారణ దయాపయోధి జనకాత్మభవాననపద్మమిత్త్ర భా
స్కరకులవార్ధిచంద్ర మిహికావసుధాధరసూతిసన్నుత
స్ఫురితచరిత్ర భక్తజనపోషణభూషణ పాపశోషణా. 1339

మారీచభూరిమాయా, సీరంధ్రిమహాంధకారనీరేజహితా
స్మేరముఖవినుతపాదాం, భోరుహ మహితావతార పుణ్యవిచారా. 1340

మాలిని. శరధిమదవిరామా సర్వలోకాభిరామా
సురరిపువిషభీమా సుందరీలోకకామా
ధరణివరలలామా తాపసస్తోత్రసీమా
సురుచిరగుణధామా సూర్యవంశాబ్ధిసోమా. 1341

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్త్రసహజపాం డిత్య పోతనామాత్య ప్రణీతం బైనశ్రీమహాభాగవతం బనుమహాపురాణంబు నందుఁ బ్రద్యుమ్నజన్మంబును శంబరోద్యోగంబును సత్రాజిత్తునకు సూర్యుండు స్యమంతకమణి నిచ్చుటయుఁ దన్నిమిత్తంబునం బ్రసేనుని సింహంబు వధి యించుటయు దాని జాంబవంతుండు దునిమి మాణిక్యంబు గొనిపోవుటయు గోవిందుండు ప్రసేనునిఁ దునిమి మణిఁ గొనిపోయె నని సత్రాజిత్తు కృష్ణునందు నింద నారోపించుటయుఁ గృష్ణుండు దన్నిమిత్తంబున జాంబవంతునిం దోడరి మణియుక్తంబుగా జాంబవతిం గొనివచ్చి వివాహం బగుటయు సత్రా జిత్తునకు మణి నిచ్చుటయు సత్యభామాపరిణయంబును బాండవులు లాక్షాగృ హంబున దగ్ధు లైరని విని వాసుదేవుండు బలభద్రసహితుం డయి హస్తినాపు రంబున కరుగుటయు నక్రూరకృతవర్మలయనుమతంబున శతధన్వుండు సత్రా జిత్తుం జంపి మణిఁ గొనిపోవుటయుఁ దదర్థం బాసత్యభామ కరినగరంబున కేఁగి కృష్ణునకు విన్నవించిన నతండు మరలి చనుదెంచి శతధన్వుం ద్రుంచుటయు బలభద్రుండు మిథిలానగరంబునకుం జనుటయు నందు దుర్యోధనుండు రాముని వలన గదావిద్య నభ్యసించుటయుఁ గృష్ణుండు సత్రాజిత్తునకుం బరలోక క్రియలు నడపుటయు స్యమంతకమణిం దాఁచినవాఁడయి యక్రూరుండు భయం బున ద్వారకానగరంబు విడిచి పోయిన నతనిలేమి ననావృష్టియైనం గృష్ణుఁ డ క్రూరుని మరల రప్పించుటయు దామోదరుం డింద్రప్రస్థపురంబున కరుగుటయు నం దర్జునసమేతుం డయి మృగయావినోదార్థం బరణ్యంబునకుం జని కాళిందిం గొనివచ్చుటయుఁ ఖాండవదహనంబునం దగ్నిపురుషుం డర్జునునకు నక్షయతూణీర

గాండీవకవచరథరథ్యంబుల నిచ్చుటయు మయుండు ధర్మరాజునకు సభ గావించి
యిచ్చుటయు నగధరుండు మరలినిజనగరంబున కరుగుదెంచి కాళిందిని వివాహం
బగుటయు మిత్రవిందానగ్నజితీభద్రామద్రరాజకన్యలం గ్రమంబునఁ గర
గ్రహణం బగుటయు నరకాసురయుద్ధంబును దద్గృహంబున నున్న రాజకన్య
కలం బదాఱువేలం దెచ్చుటయు స్వర్గగమనంబును నదితికిం గుండలంబు లిచ్చు
టయు బారిజాతాపహరణంబును బదాఱువేలరాజకన్యలం బరిణయం బగు
టయుఁ రుక్మిణీదేవివిప్రలంభంబును రుక్మిణీస్తోత్రంబును గృష్ణకుమారోత్పత్తి
యుఁ దద్గురుజనసంఖ్యయుఁ బ్రద్యుమ్నువివాహంబును ననిరుద్ధజన్మంబును దద్వి
వాహార్థంబు కుండిననగరంబునకుం జనుటయు రుక్మిబలభద్రులజూదంబును రుక్మి
వధయు నుషాకన్య యనిరుద్ధుని స్వప్నంబునం గని మోహించుటయుఁ దన్నిమి
త్తంబునఁ జిత్రరేఖ సకలదేశరాజులఁ బటంబున లిఖించి చూపి యనిరుద్ధునిఁ
దెచ్చుటయు బాణాసురయుద్ధంబును నృగోపాఖ్యానంబును బలభద్రునిఘోష
యాత్రయుఁ గాళిందీభేదనంబును గృష్ణుండు పౌండ్రకవాసుదేవకాశీరాజుల
వధియించుటయుఁ గాశీరాజపుత్త్రుం డయిన సుదక్షిణుం డభిచారహోమంబు
గావించి కృత్యం బడసి కృష్ణుపాలికిం బుత్తెంచిన సుదర్శనంబుచేతఁ గృత్యను
సుదక్షిణసహితంబుగాఁ గాశీపురంబును భస్మంబు సేయుటయు బలరాముండు
రైవతనగరంబునందు ద్వివిదుం డనువనచరుని వధియించుటయు సాంబుండు
దుర్యోధనుకూఁతు రగులక్షణ నెత్తికొనివచ్చినఁ గౌరవు లతనిం గొనిపోయి
చెఱఁబెట్టుటయుఁ దద్వృత్తాంతం బంతయు నారదువలన విని బలుండు నాగ
నగరంబునకుఁ జనుటయుఁ గౌరవు లాడినయగౌరవవచనంబులకు బలరాముండు
కోపించి హస్తినాపురంబును గంగం బడఁ ద్రోయ గమకించుటయుఁ గౌర
వులు భయంబున నంగనాయుక్తంబుగా సాంబునిం దెచ్చి యిచ్చుటయుఁ బల
భద్రుండు ద్వారకానగరంబునకు వచ్చుటయు నారదుండు హరి పదాఱువేలకన్య
కల నొకముహూర్తంబున నందఱ కన్నిరూపులై వివాహం బయ్యె నని విని
తత్ప్రభావంబు దెలియం గోరి యరుగుదెంచుటయుఁ దన్మాహాత్మ్యంబు సూచి
మరలి చనుటయు జరాసంధునిచేత బద్ధులైనరాజులు కృష్ణుపాలికి దూతం బు
త్తెంచుటయు నారదాగమనంబును ధర్మరాజురాజసూయారంభంబును దిగ్విజ
యంబును జరాసంధవధయును రాజబంధమోక్షణంబును రాజసూయంబు నెఱ
వేర్చుటయును శిశుపాలవధయు నవభృథంబును రాజసూయవైభవదర్శనాస
హమానమానసుం డయి సుయోధనుండు మయనిర్మితసభామధ్యంబునఁ గట్టిన
పుట్టంబులు దడియం ద్రెళ్ళుటయుఁ దన్నిమిత్తపరిభవంబు నొంది రారాజు నిజ
పురి కరుగుటయుఁ గృష్ణుండు ధర్మరాజప్రార్థితుం డయి యాదవుల నిలిపి కొన్ని
నెలలు ఖాండవప్రస్థంబున వసియించుటయు సాల్వుండు దపంబు నేసి హరుని

మెప్పించి సౌభకాఖ్యం బగువిమానంబు వడసి నిజసైన్యసమేతుం డై ద్వారకా
నగరంబు నిరోధించుటయు యాదవసాల్వయుద్ధంబును గృష్ణుండు మరలి చను
దెంచి సాల్వుం బరిమార్చుటయును దంతవక్త్రవధయును విదూరథమరణంబును
గృష్ణుండు యాదవబలసమేతుండై క్రమ్మఱ నిజపురంబునకుం జనుటయుఁ గౌ
రవపాండవులకు యుద్ధం బగు నని బలదేవుండు తీర్థయాత్ర సనుటయు నందు
జాహ్నవీప్రముఖనదులం గృతస్నానుం డయి నైమిశారణ్యంబునకుం జనుటయు
నచ్చటిమునులు పూజింపం బూజితుం డయి తత్సమీపంబున నున్నతాసనంబున
నుండి సూతుండు దన్నుం గని లేవ కున్న నలిగి రాముండు గుశాగ్రంబున
నతని వధించుటయు బ్రహ్మహత్యాదోషంబు గలిగె నని మునులు వలికిన సూ
తుం బునర్జీవితుం జేయుటయు నమ్మునులకుం బ్రియంబుగాఁ గామపాలుం డిల్వల
సుతుం డగుపల్వలుం బరిమార్చుటయు వారిచేత ననుమతుం డయి హలధ
రుండు దత్సమీపతీర్థంబుల స్నాతుం డయి గంగాసాగరసంగమంబునకుం జను
టయు మహేంద్రనగరప్రవేశంబును బరశురామదర్శనంబును సప్తగోదావరిం
గ్రుంకుటయు మఱియు మధ్యదేశంబునం గలతీర్థంబు లాడి శ్రీశైలవేంకటాచలం
బులు దర్శించుటయు సముద్రకన్యాదుర్గాదేవుల నుపాసించుటయు నందు
బ్రాహ్మణజనంబువలనం బాండవధార్తరాష్ట్రఖండనంబున సకలరాజలోకంబును
మృతి నొంది రని వినుటయు వాయునందనసుయోధనులు గదాయుద్ధసన్నద్ధు
లగుట విని వారిని వారించుటకై రౌహిణేయుఁ డందుల కరుగుటయు నచట
వారిచేఁ బూజితుం డయి వారి నివారింప లేక మగిడి ద్వారక కరుగుటయుఁ
గొన్నివాసరంబులకు మరల నైమిశారణ్యంబునకుఁ బోయి యచట యజ్ఞంబు
సేసి రేవతియుం దానును నవభృథం బాడి నిజపురంబున కేతెంచుటయుఁ గుచే
లోపాఖ్యానంబును సూర్యోపరాగంబునం గృష్ణుండు రామునితోఁ జేరి పుర
రక్షణంబునకుఁ బ్రద్యుమ్నాదికుమారుల నిలిపి షోడశసహస్రాంగనాపరివృతుం
డయి యక్రూరవసుదేవోగ్రసేనాదియాదవవీరులు దోడ రా స్యమంతపంచక
తీర్థంబున కరిగి కృతస్నానుం డయి వసియించి యుండుటయుఁ బాండవకౌరవాది
సకలరాజలోకంబును దత్తీర్థంబునకు వచ్చుటయుఁ గుంతీదేవిదుఃఖంబును నంద
యశోదాసహితు లైనగోపగోపికాజనంబులు చనుదెంచుటయుఁ గుశలప్రశ్నా
దిసంభాషణంబులును మద్రకన్యాద్రౌపదీసంభాషణంబును సకలరాజలోకం
బును స్యమంతపంచకతీర్థంబున స్నాతు లై రామకృష్ణాదియాదవవీరుల నామం
త్రణంబుచేసి నిజనగరంబులకుఁ బోవుటయుఁ గృష్ణునిదర్శించుటకు మునీంద్రు
లేతెంచుటయు వారియనుమతిని వసుదేవుండు యాగంబు నెఱవేర్చుటయు
నందయశోదాదిగోపికానివహంబుల నిజపురంబున కనిచి యుగ్రసేనాదియా
దవవీరులుం దానును మాధవుండు పురప్రవేశంబు సేయుటయుఁ దొల్లి కంసుని

చేత హతులై బలిపురంబున నున్న దేవకీదేవిసుతుల రామకృష్ణులు యోగ
మాయాబలంబునఁ దెచ్చి యామె కిచ్చుటయు నర్జునుండు సుభద్రను వివా
హం బగుటయుఁ గృష్ణుండు మిథిలానగరంబున కరుగుటయు శ్రుతదేవజనకుల
చరిత్రంబును వారలతో బ్రాహ్మణప్రశంస సేయుటయుఁ గృష్ణుండు మరలి తనపు
రంబున కరుగుదెంచుటయు శ్రుతిగీతలును హరిహరబ్రహ్మలదారతమ్యచరిత్రం
బును గుశస్థలి నుండు బ్రాహ్మణునిచరిత్రంబును నతనితనయులు పరలోకంబునకుం
బోయినఁ గృష్ణార్జునులు దమయోగబలంబున వారిం దెచ్చి యవ్విప్రున
కిచ్చుటయుఁ గృష్ణుం డర్జునుని వీడ్కొని ద్వారక కరుగుటయు నందు మాధ
వుం డయ్యైప్రదేశంబుల సకలభార్యాపరివృతుం డయి విహరించుటయు యాద
వవృష్ణిభోజాంధకవంశచరిత్రంబును ననుకథలు గలదశమస్కంధంబునందు
నుత్తరభాగము. 1342

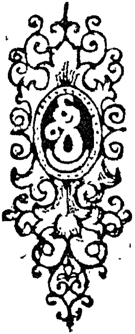
శ్రీరస్తు

శ్రీకృష్ణాయనమః.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ఏకాదశస్కంధము

సీతాపతి లంకే
శాసురసంహారచతుర శాశ్వతనుతవా
ణీసత్యధిభూభవవృ
త్రాసురరిపుదేవజాల రామనృపాలా. 1

వ. మహనీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరిసమేతుం డైనసూతుం డిట్లనియె నట్లు ప్రాయోపవిష్టుం డైనపరీక్షిన్నరేంద్రుం గని శుకయోగింద్రుం డయ్యా జన్మకర్మవ్యాధివిమోచనంబునకుఁ గారణం బగుదివ్యౌషధంబు గావున శ్రీమన్నారాయణకథామృతంబు గ్రోలు మని యిట్లనియె. 2

మ. బలవత్సైన్యముతోడఁ గృష్ణుఁడు మహాబాహాబలోపేతుఁ డై
కలనన్ రాక్షసవీరవర్యుల వడిన్ ఖండించి భూభార ము
జ్జ్వల మై యుండఁగ ద్యూతకేళికతనం జావంగఁ గౌరవ్యస
ద్బలముం బాండవసైన్యము న్నడఁచె భూభాగంబు గంపింపఁగన్. 3

వ. అంత. 4

క. మునివరులు సంతసిల్లిరి, యనయము నందాదులకును హర్షం బయ్యెం
దననిజభక్తులు యాదవ, ఘనవీరసమూహ మపుడు గడు నొప్పెసఁగన్. 5

మ. విదితుం డై సకలామరుల్ గొలువ నుర్వీభారమున్ మాన్పి దు
ర్మదసంయుక్తవసుంధరాధిపతులన్ మర్దించి కంసాదులం
దుదిముట్టన్ వధియించి కృష్ణుఁ డతిసంతుష్టాత్ముఁ డై యున్నచో
యదుసైన్యంబులు భూమి మోవఁగ నసహ్యం బయ్యె నత్యుగ్ర మై. 6

సీ. ఈరీతి శ్రీకృష్ణుఁ డేపారఁ బూతనా శకట తృణావర్త సాల్వ వత్స
చాణూర ముష్టిక ధేను ప్రలంబక దైత్యాఘశిశుపాల దంతవక్ర

కంసపౌండ్రాదిఖండనం బొనరించి యటమీఁదఁ గురుబలం బణఁచి మఱియు
ధర్మజు నభిషిక్తుఁ దనరఁగాఁ జేసిన నతఁడు భూపాలనం బమరఁ జేసె

తే. భక్తు లగుయాదవేంద్రులఁ బరఁగఁ జూచి
యన్యపరిభవ మెఱుఁగ రీయదువు లనుచు
వీరిఁ బరిమార్ప నేఁ దక్క వే ఱొకఁడు
దైవ మింక లేదు త్రిభువనాంతరమునందు. 7

వ. అని వితర్కించి జగదీశ్వరుం డత్యున్నతవేణుకాననంబు వాయువశంబున నొరసి కొన ననలం బుద్భవం బయి దహించుచందంబున యదుబలంబుల కన్యోన్య వైరానుబంధంబులు గల్పించి హతం బొనర్చెద నని విప్రశాపంబు మూలకారణంబుగాఁ దలంచి యదుబలంబుల నడంచె నని పలికిన మునివరునకు రాజేంద్రుం డి ట్లనియె. 8

క. హరిపాదకమలసేవా, పరు లగుయాదవుల కెట్లు బ్రాహ్మణశాప
స్ఫురణంబు సంభవించెనొ, యరయఁగ సంయమివరేణ్య యానతి యీవే. 9

క. అనిన జనపాలునకు ని, ట్లని సంయమికులవరేణ్యుఁ డతిమోదముతో
విను మని చెప్పఁగఁ దొడఁగెను, ఘనతరగంభీరవాక్ప్రకాశస్ఫురణన్. 10

విశ్వామిత్రవసిష్ఠనారదాదిమహర్షులు శ్రీకృష్ణదర్శనంబునకు వచ్చుట

వ. నిరుపమసుందరం బయినశరీరంబు ధరియించి సమస్తకర్మతత్పరుం డై పరమేశ్వరుండు యదువుల నడంగింపఁ దలఁచుసమయంబున జటావల్కలకమండలుధారులును రుద్రాక్షభూతిభూషణముద్రాముద్రితులును కృష్ణాజినాంబరులును నగు విశ్వామిత్రాసితదుర్వాసోభృగ్వంగిరఃకశ్యపవామదేవవాలఖిల్యాత్రివసిష్ఠ నారదాదిమునివరులు స్వేచ్ఛావిహారంబున ద్వారకానగరంబున కరుగుదెంచియుండు.

సీ. ఘనుని శ్రీకృష్ణునిఁ గౌస్తుభాభరణునిఁ గర్ణకుండలయుగ్మఘనకపోలుఁ
బుండరీకాక్షు నంభోధరశ్యామునిఁ గలితనానారత్నఘనకిరీటు
నాజానుబాహు నిరర్గళాయుధహస్తు శ్రీకరపీతకౌశేయవాసు
రుక్మిణీనయనసరోజదివాకరు బ్రహ్మాదిసురసేవ్యపాదపద్ము

తే. దుష్టనిగ్రహశిష్టసంతోషకరణుఁ, గోటిమన్మథలావణ్యకోమలాంగు
నార్తజనరక్షణైకవిఖ్యాతచరితుఁ, గనిరి కరుణాసముద్రుని ఘనులు మునులు. 12

క. వచ్చినమునిసంఘములకు, విచ్చలవిడి నర్ఘ్యపాద్యవిధు లొనరింపఁగ
మెచ్చుగుకనకాసనముల, నచ్చుగఁ గూర్చుండి వనరుహాక్షునితోడన్. 13

క. జనములు నిను సేవింపని, దినములు వ్యర్థంబు లగుచుఁ దిరుగుచు నుండుం
దనువులు నిలుకడ గావఁట, వనములలో నున్న నైన వనరుహనాభా. 14

క. తరణంబులు భవజలధికి, హరణంబులు దురితలతల కాగమముల కా
భరణంబు లార్తజనులకు, శరణంబులు నీదుదివ్యచరణంబు లిలన్. 15

మత్తకోకిలము. ఒక్కవేళను సూక్ష్మరూపము నొందు దీ వణుమాత్రమై
యొక్కవేళను స్థూలరూపము నొందు దంతయు నీవ యై
పెక్కురూపులు దాల్తు నిదగు పెంపు మాకు నుతింపఁగా
నక్కజం బగు చున్న దే మన నంబుజాక్ష రమాపతీ. 16

క. శ్రీనాయక నీనామము, నానాభవరోగకర్మనాశమునకు వి
న్నాణం బగునౌషధ మిది, కానరు దుష్టాత్ము లకట కంజదళాక్షా. 17

వ. అని యనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించిన మునివరులం గరుణాకటాక్షవీక్షణంబుల నిరీక్షించి పుండరీకాక్షుం డిట్లనియె మదీయధ్యాననామస్మరణంబులు భవరోగహారణంబులును బ్రహ్మరుద్రాదికశరణంబులును మంగళకరణంబులును నగు ననియును నారూపంబు లైనమేదినీసురులపరితాపంబులఁ బరిహరించుపురుష్వ నైశ్వర్యసమేతులంగాఁ జేయుదు ననియును యోగీశ్వరేశ్వరుం డయినయాశౌరుం డానతిచ్చి యనంతరంబ మీర లిచ్చటికి వచ్చినప్రయోజనం బేమి యనిన వారలు భవదీయపాదారవిందసందర్శనార్థంబుకంటె మిక్కిలివిశేషం బొన డెద్దియని వాసుదేవవదనచంద్రామృతంబు నిజనేత్రచకోరంబులం గ్రోలి యథేచ్ఛావిహారు లై ద్వారకానగరంబున కనతిదూరంబున నుండుపిండారకం బను నొక్కపుణ్యతీర్థంబున కరిగి రంత. 18

క. దర్పించి యాదవులు తమ, నేర్పునఁ గొమరారుసాంబు నెలఁతుకరూపం
బేర్పడ శృంగారించియుఁ, గర్పూరసుగంధిపోల్కిఁ గావించి యొగిన్. 19

ఉ. మూఁకలు గూడి యాదవులు ముందటఁ బెట్టుక యార్చి నవ్వుచుం
బోకలఁ బోవుచుం మునిసమూహము కొయ్యన సాఁగి మ్రొక్కుచుం
బ్రాకట మైనయీసుదతిభారపుగర్భమునందుఁ బుత్త్రుఁడో
యేకతమం దు బాలికయొ యేర్పడఁ జెప్పుఁ డటన్న నుగ్రు లై. 20

క. యదుడింభకులను గనుఁగొని, మదయుతు లై వచ్చి రనుచు మదిలో రోషం
బొదవఁ గనుఁగొనల నిప్పులు, సెదరఁగ హాస్యంబు సనునె చేయఁగ ననుచున్.

క. వాలాయము యదుకులని, ర్మూలకరం బైనయట్టిముసలంబొక టీ
బాలిక కుదయించును బొం, డాలస్యము లే దటంచు నటఁ బల్కుటయున్. 22

వ. మదోద్రేకు లైన యాదవబాలకులు మునిశాపభీతు లై వడవడ వడంకుచు సాంబకుక్షినిబద్ధచేలగ్రంథివిమోచనంబు సేయుసమయంబున ముసలం బొక్కటి భూతలపతితం బయిన విస్మయంబు నొంది దానిం గొని చని దేవకీనందను సన్నిధానంబునం బెట్టి యెఱింగించిన నతం డాత్మకల్పితమాయారూపం బగుట యెఱింగియు నెఱుంగనితెఱంగున వారలం జూచి యి ట్లనియె. 23

క. మది సెడి కన్నులు గానక, మదయుతు లై మునులఁ గల్లమాటలఁ జెనయం
గదిసి కులక్షయకారణ, విదితం బగుశాప మొందువెఱ్ఱులుఁ గలరే.

క. ధరణీసురశాపమునకు, హరిహరబ్రహ్మాదులైన నడ్డము గలరే
నరు లనఁగ నెంత వారలు, గర మురుదుగఁ బూర్వజన్మకర్మముఁ ద్రోవన్. 25

వ. అది గావున యతినిందాపరత్వంబున యదువంశనాశం బగు సందియంబు లే
దని పరమేశ్వరుండు వారలం జూచి సముద్రతీరంబున నొక్కమహాపర్వతం బు
న్నది యందు నుండునత్యుచ్ఛ్రియవిశాలభీషణం బగుపాషాణంబున మీభుజాబ
లంబుచేత నీముసలంబు దివిచి దీనిచూర్ణంబు సింధుకబంధంబులఁ గలపి రండు
పొం డని జగద్విభుం డైనకృష్ణుం డాన తిచ్చిన వారు నట్ల చేసి తత్కీలితం
బయినలోహఖండంబును సరకుగొనక సాగరంబునఁ బడవైచిన నొక్కఝషంబు
గ్రసించిన దాని నొక్కలుబ్ధకుండు జాలమార్గంబునఁ బట్టికొని తదుదరగతం
బయినలోహఖండంబు దెచ్చి బాణాగ్రంబున ముల్కిగా నొనర్చె నని
తత్కథావృత్తాంతంబు సెప్పిన బాదరాయణిఁ గనుంగొని రాజేంద్రుం డి
ట్లనియె. 26

క. చిత్తం బేక్రియ నిలుచుం, జిత్తజగురుపాదపద్మసేవ సదాయ
త్యుత్తము మని వసుదేవుఁడు, చిత్తముఁ దగ నిల్పి యెట్లు సెందె మునీంద్రా. 27

వ. అని యడిగిన రాజునకు శుకుం డి ట్లనియె. 28

వసుదేవునకు నారదుండు పురాతనం బగువిదేహర్షభసంవాదంబుఁ దెలుపుట

క. వినుము నృపాలక సెప్పెద, ఘన మై విలసిల్లుపూర్వకథ గల దదియు
మును ద్వారక కేతెంచియు, నొనరఁగ నారదుఁడు గృష్ణు నొయ్యనఁగాంచెన్.

వ. అట్లు దేవముని కృష్ణసందర్శనార్థం బరుగుదెంచి తద్గృహాభ్యంతరమున కరిగిన
వసుదేవుం డమ్మునీంద్రుని నర్ఘ్యపాద్యాదివిధులం బూజించి కనకాసనాసీనుం గా
వించి యుచితకథావినోదంబులం బ్రొద్దు పుచ్చుచు ని ట్లనియె యేనరుండు నా
రాయణచరణసరసీరుహభజనపరాయణత్వంబు నిరంతరంబు నొందం డట్టివా
నికి మృత్యువు సన్నిహితం బై యుండు నీదర్శనంబునం గృతార్థుండ నైతి న
చ్యుతానంత గోవిందాదినామస్మరణైకాగ్రచిత్తు లైనమీవంటిపుణ్యపురుషుల
సమాగమంబున లోకులు సుఖాశ్రయు లయి యుండుదురు దేవతాభజనంబు
సేయువారిని గీర్వాణులు ననుగ్రహింతు రట్లు సజ్జనులును దీనవత్సలులు నగు
వారలు పూజనాదిక్రియలచే నాదేవతలను భక్తి సేయుదురు కావున శ్రీమహా
భాగవతకథాసమూహంబులఁ గలధర్మంబు లడిగెద నేయేధర్మంబులు శ్రవణ
సుఖంబులుగా వినిన దండధరకింకరతాడనంబులం బడక ముకుందచరణారవింద
వందనాభిలాషు లయి పరమపదప్రాప్తు లగుదు రాధర్మంబు లానతిమ్ము తొల్లి
గోవిందునిం బుత్త్రుఁగాఁ గోరి ముక్తిమార్గం బెఱుంగ లేక దేవతామాయంజేసి
చిక్కి చిత్తవ్యసనాంధకారం బగుసంసారంబునం దగులువడి యున్నవాఁడ
హరికథామృతంబు వెల్లిగొల్పు మట్లయిన సుఖంబు గలుగు ననిన వసుదేవ

కృతప్రశ్నుండై నారదుండు వాసుదేవకథాప్రసంగసల్లాపహర్షసమేతుం డై సంతసం బంద నిట్లనియె. 30

క. నను నీవు సేయు ప్రశ్నము, జనసన్నుత వేదశాస్త్రసారాంశం బై
ఘన మగుహరిగుణకథనము, విను మని వినిపింపఁ దొడఁగె వేడ్క దలిర్పన్. 31

క. అతిపాపకర్ము లైనను, సతతము నారాయణాఖ్యశబ్దము మదిలో
వితతంబుగ పఠియించిన, చతురులఁ గొనియాడఁ గమలసంభవువశమే. 32

వ. అట్లుగావునఁ బరమేశ్వరభక్తిజనకం బై కైవల్యపదప్రాప్తికరం బయి యొప్పుచున్న విదేహర్షభసంవాదంబు నాఁ బరఁగునొక్కపురాతనపుణ్యకథావిశేషం బెఱింగించెద సావధానమనస్కుండ వై యాకర్ణింపు మని యిట్లనియె. 33

తే. వినుము స్వాయంభువుం డనుమనువునకును
రమణ నుదయించె నఁట ప్రియవ్రతుఁ డనంగఁ
దనయుఁ డాతని కాగ్నీధ్రుఁ డనఁగ సుతుఁడు
జాతుఁ డయ్యెను భువనవిఖ్యాతుఁ డగుచు. 34

వ. ఆయాగ్నీధ్రునకు నాభి యను ప్రాజ్ఞుం డగుతనూభవుం డుదయించి బలిచక్రవర్తితో మైత్రిం జేసి ధారుణీభారంబుపూని యాజ్ఞాపరిపాలనంబున నహితరాజన్యరాజ్యంబులు స్వవశంబులు గావించుకొని యుండె నంతట నాభికి సత్పుత్రుం డయినఋషభుండు పుట్టె నతఁడు హరిదాసుం డై సుతశతకంబుఁ బడసె నందగ్రజుం డయినభరతుం డనుమహానుభావుండు నారాయణపరాయణుం డై యిహలోకసుఖంబులం బరిహరించి ఘోరతపం బాచరించి జన్మత్రితయంబున నిర్వాణసుఖపారవశ్యంబున సకలబంధవిముక్తుం డై వాసుదేవపదంబు నొందె నాతనిపేర నతం డేలినభూఖండంబు భారతవర్షం బనువ్యవహారంబున నెగడి జగంబులఁ బ్రసిద్ధిం బరఁగె మఱియు నందుఁ దొమ్మండ్రుకుమారులు బలపరాక్రమప్రభావరూపసంపన్ను లయి నవఖండంబులకు నధిష్ఠాత లైరి వెండియు వారలలో నెనుబదియొక్కండ్రు కుమారులు నిత్యకర్మానుష్ఠానపరతంత్రులై విప్రత్వం బంగీకరించి రందుఁ గొందఱు శేషించినవారలు కవిహర్యంతరిక్షప్రబుద్ధపిప్పలాయనావిర్హోత్రద్రమిళచమసకరభాజను లనం బరఁగుతొమ్మండ్రు ఊర్ధ్వరేతస్కు లయి బ్రహ్మవిద్యావిశారదు లగుచు జగత్త్రయంబును బరమాత్మస్వరూపంబుగాఁ దెలియుచు ముక్తు లై యవ్యాహతగమను లగుచు సురసిద్ధసాధ్యయక్షగంధర్వకిన్నరకింపురుషనాగలోకంబులందు స్వేచ్ఛావిహారంబు సేయుచు నొక్కనాఁడు. 35

క. జగదేకనాథుగుణములు, మిగులఁగ సంస్మరణతోడ మీఱినభక్తిం
బగలును రాత్రియు సంధ్యలుఁ, దగిలి జితేంద్రియులు నైనతపసులు ధాత్రిన్. 36

క. ఊహింపఁ బుణ్యుఁ డైనవిదేహునియజ్ఞాంతమందు నేతెంచినచో

గేహాము వెడలి యెదుర్కొని, మోహావిసర్జితులఁ బుణ్యమునిసంఘములన్. 37

తే. అర్ఘ్యపాద్యాదివిధులను నర్థితోడఁ
బూజ గావించి వారలఁ బొలుపు మిగుల
నుచితపీఠంబులందును నునిచి రోలమి
నవమునిశ్రేష్ఠులను భూమినాయకుండు. 38

క. వారల కిట్లను మీరలు, గారవమున విష్ణుమూర్తిఁ గైకొనినమహా
భూరితపోధనపర్యులు, సారవిహీనంబు లైనసంసారములన్. 39

క. ఏరీతిఁ గడప నేర్తురు, క్రూరులు బహుంపుగిఖరోగకుత్సితబుద్ధుల్
నీరసులు నరులు గావున, నారయ సుజ్ఞానబుద్ధి నానతి యీరే. 40

వ. మఱియు సకలజంతుసంతానంబుకంటె మానుషాకారంబు నొందుట దుర్లభం బంతకంటె నారాయణచరణయుగళస్మరణపరాయణు లగుట దుష్కరంబు గావున నాత్యంతికం బగుక్షేమం బడుగ వలసెఁ బరమేశ్వరుండు ప్రపత్తినిష్ఠులకు సారూప్యం బెట్లొసంగు నత్తెఱం గానతిం డనిన విని విదేహభూపాలునకు హరికథామృతపానాతిపరవశు లైనమునిసమాజంబునందుఁ గవి యను మహానుభావుం డిట్లని చెప్పం దొడంగె నరిషడ్వర్గంబునందు నీషణత్రయంబు చేతం దగులువడి మాత్సర్యయుక్తచిత్తుం డగునట్టివాని కెవ్విధంబున నచ్యుతపాదారవిందభజనంబు సంభవించు విశ్వంబును నాత్మయు వేఱుగా భావించు వానికి భీరుత్వం బెట్లు లేదవిద్యాంధకారమగ్నులకు హరిచింతనం బెట్లు సిద్ధించు నట్టినరుండు దొంటికళేబరంబు విడిచి పరతత్త్వం బెబ్భంగిం జేరు ముకుళీకృతనేత్రుం డయిననరుండు మూర్ఖభ్రమణంబునఁ దొట్రుపాటు వడి చనుచందంబున విజ్ఞానవిమలహృదయభక్తిభావనావశంబు లేకున్నఁ బరమపదంబు వీరి కెవ్విధంబునం గలుగు నని యడిగితివి గావునఁ జెప్పెద సావధానుండ వై యాకర్ణింపుము. 41

క. కరణత్రయంబుచేతను, నరుడేకర్మంబుసేయు నయ్యైవేళ
హరి కర్పణ మని పలుకుట, పరువడి సుజ్ఞానమండ్రు పరమమునీంద్రుల్. 42

వ. జ్ఞానాజ్ఞానంబులందు సంకలితుం డైనస్మృతివిపర్యయంబు నొందు నట్లుగావున గురుదేవతాత్మకుం డయి బుద్ధిమంతుం డైనమర్త్యుండు శ్రీవల్లభు నుత్తమోత్తమునిఁ గాఁ జిత్తంబునఁ జేర్చి సేవింప వలయు స్వాప్నమనోరథేచ్ఛాద్యవస్థలయందు సర్వసంకల్పనాశం బగుటం జేసి వానిఁ గుదియం బట్టి నిరంతరహరిధ్యానపరుం డైనవానికిఁ గైవల్యంబు సులభంబుగఁ గరతలామలకం బై యుండు. 43

సీ. సంతతంబును గృష్ణసంకీర్తనంబులు వీనుల కింపుగా వినఁగ వలయు
హర్షంబుతోడుత హరినామకథనంబు పాటల నాటలఁ బరఁగ వలయు
నారాయణునిదివ్యనామాక్షరంబులు హృద్వీథి సతతంబు నిలుప వలయుఁ

గంజాక్షులీలలు కాంతారముల నైన భక్తియుక్తంబుగాఁ బాడ వలయు

తే. వెఱ్ఱిమాడ్కి నిలీలతో విశ్వమయుని, నొడువుచును లోకబాహ్యత నొందవలయు
నింతయును విష్ణుమయ మని యెఱుఁగవలయు, భేద మొనరింపవలవదు మేదినీశ.

వ. అనిన విదేహభూపాలుండు భాగవతధర్మం బెద్ది యేప్రకారంబునం బ్రవర్తించు వారలచిహ్నంబు లెవ్వి యంతయు నెఱిఁగింప నీవ యర్హుఁడ వనిన నందు హరి యనుమహాత్ముం డి ట్లనియె. 45

తే. సర్వభూతమయుం డైనసరసిజాక్షుఁ
డతఁడె తనయాత్మయం దుండు ననెడువాఁడు
శంఖచక్రధరుం డంచుఁ జనెడువాఁడు
భక్తిభావాభిరతుఁడు వో భాగవతుఁడు. 46

క. వర్ణాశ్రమధర్మంబుల, నిర్ణయకర్మములఁ జెడక నిఖిలజగత్సం
పూర్ణుఁడు హరి యనునాతఁడె, వర్ణింపఁగ భాగవతుఁడు వసుధాధీశా. 47

వ. ఇట్లు సర్వసంగపరిత్యక్తుం డై నిఖిలాంతరాత్ముం డైనపరమేశ్వరుం డరుణగభస్తి కిరణసహస్రంబుల లోకత్రయంబుం బావనంబు సేయుచందంబునం దనచరణార విందరజఃపుంజంబుచేతం బవిత్రంబు సేయుచు సురాసురజేగీయమానసేవ్యుం బైనజనార్ధనపాదారవిందంబులకు వందనాభిలాషుఁ డై భక్తియు లవమాత్రంబు నుం జలింప నీక సుధాకరోదయంబున దివాకరజనితాపనివారణం బయినభంగి నారాయణాంఘ్రినఖమణిచంద్రికానిరస్తహృదయతాపుం డై యాత్మీయభక్తిరశ నానుబంధబంధురం బైనవాసుదేవచరణసరోరుహధ్యానానందపరవశుం డగు నతండు భాగవతప్రధానుం డని యెఱిఁగించిన విని విదేహుం డి ట్లనియె. 48

క. గజరాజవరదుగుణములు, త్రిజగత్పావనము లగుటఁ దేటపడంగా
సుజనమనోరంజకముగ, విజితేంద్రియ వినఁగ నాకు వేడుక పుట్టెన్. 49

వ. అనిన విని యంతరిక్షుం డనుఋషిశ్రేష్ఠుం డి ట్లనియె. 50

క. పరమబ్రహ్మ మనంగాఁ, బరతత్త్వ మనంగఁ బరమపద మనఁగను నీ
శ్వరుఁ డనఁ గృష్ణుఁ డన జగ, ద్భరితుఁడు నారాయణుండు దా వెలుఁగొందున్.

వ. అవ్యక్తనిర్గుణపరబ్రహ్మంబునందుఁ దనకు విపర్యయంబుగా జననం బయినజ్ఞానం బె విష్ణుమాయ యనంబడుఁ బరమేశ్వరుం డట్టిమాయచేత జగంబు నిర్మించి నిశ్చింతుం డై యుండు నింద్రియార్థభ్రమణంబు సేసెడు దుర్మతులకు సుషు ప్త్యాద్యవస్థలు వరుసన కలుగుటం జేసి పరమేశ్వరునిం బొంద రామి యను నాలుగవయవస్థయుఁ గలుగు స్వప్నంబునందు గ్రాహ్యగ్రాహకగ్రహణంబు లను త్రివిధభేదంబులుం గలిగి యుండు నీచందంబున నవిద్యాంధకారసంవృతం బై మూఁడువిధంబులఁ బర్యవసించుమనోరథంబు స్వప్నావస్థయం దణంగినక్రియఁ ద్రివిధం బగుమాయయు నాత్మయందు లీనంబగుఁ బరమేశ్వరుండు మొదలం

బృథివ్యాదిమహాభూతమయం బయినసృష్టిని గలుగఁజేసి యందుఁ బంచభూ
తాత్మకం బయినయాత్మ కేకాదశేంద్రియంబులచేత భేదంబు పుట్టించుచు
గుణంబులచేత గుణంబు లంగీకరించుచు నాత్మయందుఁ బ్రద్యోతితగుణంబుల
వలన గుణానుభవంబుఁ జేయుచు నున్నవాఁ డై సృష్టి నాత్మీయంబు గా
భావించు దేహి కర్మమూలంబున నైమిత్తికకర్మంబుల నాచరించుచుఁ దత్ఫలం
బంగీకరించి దుఃఖైకవశుం డై వర్తించుఁ బెక్కుదుఃఖంబులం బడినయాదేహి
కర్మఫలప్రాప్తుం డగుచు భూతసంప్లవపర్యంతంబు పరవశుం డై జన్మమరణంబు
లం బొరలుచుండు నంత్యకాలం బాసన్నం బయిన ద్రవ్యగుణస్వరూపం బగు
జగంబు ననాదినిధనం బగుకాలంబు ప్రకృతిం బొందించు నటమీఁద శతవర్షం
బులు వర్షంబు లేమిచేత నత్యుగ్రలోకలోచనుతేజంబున సకలలోకంబులు
దహింపఁబడు నంత నధోలోకంబున నుండి సంకర్షణముఖజనితానలం బూర్ధ్వ
శిఖాజాలంబుల వాయుసహాయం బై దిక్కులయందెల్లఁ బ్రవర్తించు నటమీఁద
సంవర్తకవలాహకగణంబులు నూఱుహాయనంబులు సలిలధారాపాతంబుగా
వర్షంబు గురియు నందు విరాడ్రూపంబు లీనం బగు నంత నీశ్వరుం డింధనాగ్ని
చందంబున నవ్యక్తంబుఁ బ్రవేశించుఁ దదనంతరంబ ధరణీమండలంబు వాయు
హృతగంధం బై కబంధరూపంబుఁ దాల్చు నాజలంబు హృతరసం బై తేజోరూ
పంబునొందు నాతేజంబు తమోనిరస్తం బై వాయువం దడంగు నాగంధవహుండు
స్పర్శవిరహితుం డయి యాకాశంబునందు సంక్రమించు నావిష్ణుపదంబును
విగతశబ్దగుణంబు గలది యై యాత్మయం దడంగు నింద్రియంబులును మనం
బును బుద్ధియు వికారంబులతోడ నహంకారంబుఁ బ్రవేశించు నాయహంకారం
బును స్వగుణయుక్తం బై పరమాత్మునిం జేరు నిట్లు త్రివర్ణాత్మక యై సర్గస్థితి
లయకారిణి యగుమాయ యిట్టిది యని తత్స్వరూపమాహాత్మ్యంబులు వివ
రించిన నరపాలుం డిట్లనియె. 52

ఉ. జ్ఞానవిహీను లై నరసంఘముఁ గానఁగ రానిమాయఁ దా
లోన నడంచి యెట్లు హరిలోకముఁ జెందుదు రంతయుం దగన్
భూనుత సత్యవాక్యగుణభూషణ యిక్కథ వేడ్కతోడుతన్
బూనికఁ జెప్పు మన్నను బ్రబుద్ధుఁడు నిట్లను గారవంబునన్. 53

వ. సూర్యోదయాస్తమయంబులం బ్రతిదినంబు నాయువు క్షీణంబు నొంద
దేహకళత్రమిత్రభ్రాతృమమత్వపాశబద్ధు లై విడివడునుపాయంబు గానక
సంసారాంధకారమగ్ను లయి గతాగతకాలంబుల నెఱుంగక దివాంధంబు
లగుజంతుజాలంబులభంగి జన్మజరారోగవిపత్తిమరణంబు లందియు శరీరంబ మే
లనుచుఁ బ్రమోదమోహమదిరాపానమత్తు లై విషయాసక్తిం జిక్కి తమ్ముఁ
రెఱుంగక యుండి విరక్తిమార్గంబు దెలియక వర్తించుమూఢు లగుజనంబుల

పాంతలం బోవక కేవలనారాయణభక్తిభావంబు గలసద్గురుం బ్రతిదినంబును భజియించి సాత్త్వికంబు భూతదయయును హరికథామృతపానంబును బ్రహ్మచర్యవ్రతంబును విషయంబుల మనంబు సేర కుండుటయు సాధుసంగమంబును సజ్జనమైత్రియు వినయసంపత్తియు శుచిత్వంబును క్షమయు మౌనవ్రతంబును వేదశాస్త్రాధ్యయనతదర్థానుష్ఠానంబులును నహింసయు సుఖదుఃఖాదిద్వంద్వసహిష్ణుతయు నీశ్వరుని సర్వగతునింగా భావించుటయును ముముక్షుత్వంబును జనసంగవర్జనంబును వల్కలాదిధారణంబును యదృచ్ఛాలాభసంతుష్టియు వేదాంతశాస్త్రార్థజిజ్ఞాసయును దేవతాంతరనిందావర్జనంబును గరణత్రయశిక్షణంబును సత్యవాక్యతయు శమదమాదిగుణవిశిష్టత్వంబును గృహారామక్షేత్రకళత్రపుత్రవిత్తాదుల హరి కర్పణంబు సేయుటయు నితరదర్శనవర్జనంబు సేయుటయును భాగవతోత్తమధర్మంబు లని చెప్పి యి ట్లనియె. 54

క. హరిదాసులమిత్రత్వము, మురరిపుకథ లెన్నికొనుచు మోదముతోడన్
భరితాశ్రుపులకితుం డై, పురుషుఁడు హరిమాయ గెల్చు భూపవరేణ్యా. 55

వ. అనిన రాజేంద్రుండు వారల కి ట్లనియె. భాగవతులారా సకలలోకనాయకుం డగునారాయణుం డనం బరఁగినపరమాత్మునిప్రభావంబు విన వలతు నానతిం డనినఁ బిప్పలాయనుం డి ట్లనియె. 56

సీ. నరవర విను జగన్నాథునిచారిత్ర మెఱిఁగింతు నీమది కింపు మిగుల
లసదుద్భవస్థితిలయకారణం బై నదేహేంద్రియాదులఁ దిరము గాఁగఁ
జొనుపు నెప్పుడు పరంజ్యోతిస్స్వరూపంబు జ్వాలల ననలుండుఁ జననిపగిది
నింద్రియంబులు నాత్మ నెనయవు శబ్దంబు చొరకయ సుషిరంబుఁ బొందు సత్య
తే. మనఁగ సత్త్వరజస్తమోమయగుణంబు
మహదహంకారరూప మై మహిమ వెలయు
చేతనత్వంబు గలదేని జీవ మందు
రిదియ సదసత్స్వరూప మై యెన్నఁబడును. 57

వ. దీనికిం బెక్కైనది పరమాత్మ గా నెఱింగి కమలసంభవాదులు నుతియింతు రిట్టిపరమాత్మ స్థావరజంగమంబుల నధిష్ఠించి వృద్ధిక్షయంబులం బొందక నిమిత్తమాత్రంబునం దరులతాదులందు జీవంబు లేక తదంతరస్థుం డై వర్తించు నంత సర్వేంద్రియావృతం బైనయాకారంబు నష్టం బైన మనంబునుం బాసి శ్రుతివిరహితుం డై తిరుగు చుండు నిర్మలజ్ఞానదృష్టి గలవానికి భానుప్రభాజాలంబు దోఁచినక్రియను సుజ్ఞానవంతుండు హరిభక్తిచేత గుణకర్మార్థంబు లైన చిత్తదోషంబులు భంజించి భగవత్పదనంబు సేరు ననిన విని రా జి ట్లనియె. 58

క. పురుషుం డేయేకర్మము, పరువడిఁ గావించి పుణ్యపరుఁ డై మనుఁ దా
దురితములఁ దొరఁగి మురరిపు, చరణయుగం బెట్లు సేరు సన్మునివర్యా. 59

వ. అనిన విని యం దావిర్హోత్రుం డి ట్లనియెఁ గర్మాకర్మవికర్మప్రతిపాదకంబు లగు శ్రుతివాదంబులు లౌకికవర్ణితంబు లట్టియామ్నాయంబులు సర్వేశ్వరస్వరూపంబులు గాన విద్వాంసులు నెఱుంగ లే రవి కర్మాచారంబు లనంబడు మోక్షంబు కొఱకు నారాయణభజనంబు పరమపావనంబు వేదోక్తంబుల నాచరింపక ఫలంబులకు వాంఛ సేయువార లనేకజన్మాంతరంబులం బడయుదురు మోక్షంబు నపేక్షించువాఁడు విధిచోదితమార్గంబున హరిం బూజించ వలయు నట్టిపూజా ప్రకారం బెట్లనినఁ బవిత్రగాత్రుం డయి జనార్దనుసన్నిధిం బూతచిత్తుండై షోడశోపచారంబులఁ జక్రధరు నారాధించి గంధపుష్పధూపదీపనైవేద్యంబులు సమర్పించి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి భక్తిభావనావిశేషుం డగు నతండు హరిం జేరు నని చెప్పిన విని విదేహుం డి ట్లనియె నీశ్వరుం డేయే కర్మంబుల నాచరించె నంతయు నెఱింగింపు మనిన ద్రమిళుం డి ట్లనియె. 60

క. తారల నెన్నఁగ వచ్చును, భూరేణుల లెక్క వెట్టఁ బోలును ధాత్రిన్
నారాయణగుణకథనము, లారయ వర్ణింపలేరు హరబ్రహ్మాదుల్. 61

వ. అట్లు గావున నాత్మసృష్టం బైనపంచభూతనికరంబును పురం బొనరించి యందు నిజాంశంబునం బ్రవేశించి సగుణనిష్ఠుం డై నారాయణాభిధానంబు గలఋషీశ్వరుం డగుపరమేశ్వరుండు వెలుఁగొందె నతనిదశేంద్రియంబులచేఁ బాలితంబులైన దేహంబులు ధరించి జగద్రక్షకత్వసంహారకత్వాది గుణంబులు గలుగుటం జేసి గుణనిష్ఠుం డయి రజస్సత్త్వతమోగుణంబుల బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమూర్తు లనంబరఁగి త్రిగుణాత్మకుం డనంబడునారాయణాఖ్యునిచరిత్రం బెఱింగించెద నాకర్ణింపుము. 62

క. ధర్ముండు దక్షపుత్రిక, నిర్మలమతిఁ బెండ్లియాడి నెఱఁ బుత్రుని సత్కర్ముని నారాయణఋషి, నర్మిలిఁ గనె నములు బదరికాశ్రమమందున్. 63

తే. అట్టినారాయణాహ్వయుం డైనమౌని, బదరికాశ్రమమందు నపారనిష్ఠఁ
దపముఁ గావింప బలభేది దలఁకి మదిని, మీనకేతను దివిజకామినులఁ బనిచె.

వ. వారు నారాయణాశ్రమంబునకు నతనితపోవిఘ్నంబు సేయ వచ్చునప్పు డవ్వనంబు సాలరసాలబిల్వకదళీఖర్జూరజంబూజంబీరచందనపున్నాగమందారాది వివిధవృక్షనిబిడంబును పుష్పఫలభరితశాఖావనమ్రతరులతాబృందంబును మాధవీకుంజమంజీరపుంజమకరందపానమత్తమధుకరనికరఝుంకారరవముఖరితహరిదంతరంబును గనకకమలకహ్లారవిలసత్సరోవిహారమాణ చక్రవాకబకక్రౌంచమరాళదంపతీమండలమండితంబును మృణాళభోజనాసక్తసారసచయచంచూపుటవిపాటితకమలముకుళకేసరవిసరవితతప్రశస్తసరోవరంబును నై వెలయునవ్వనంబున నిందువదన లందంద మందగమనంబులం జెందుఘర్మజలబిందుబృందంబులు నఖాంతంబుల నోసరించుచు డాయం జనునప్పుడు. 65

చ. మదనునిబాణజాలముల మగ్నతఁ బొందక ధైర్యవంతుఁడై
ముదితలవాఁడిచూపులకు మోహము నొందక నిశ్చలాత్ముఁడై
హృదయమునందు నచ్యుతు రమేశు ననంతు జగన్నివాసునిన్
వదలక భక్తి నిల్పుకొని వారికి నిట్లను మాని పెంపునన్. 66

క. జంభారిపంపునను మీ, రంభోరుహవదనలార యరుదెంచితి రా
శుంభద్విహారవాంఛా, రంభంబునఁ దిరుగుఁ డనిన లజ్జించి వెసన్. 67

సీ. దేవమునీంద్ర నీదివ్యచారిత్రంబు నెఱిఁగి సన్నుతిసేయ నెవ్వఁ డోపుఁ
బుత్రమిత్రకళత్రభోగాదులను మాని తపము గావించుసద్ధర్మలకును
విఘ్నముల్ సెందునే విశ్వేశుఁ గొల్చిన యతనికి నంతరాయంబు గలదె
కామంబుఁ గ్రోధంబుఁ గలతపస్వితపంబు పల్వలోదకములభంగిఁ గాదె

తే. నిన్ను వర్ణింప నలవియే నిర్మలాత్మ
రమణ తోఁగొను మాయపరాధ మనుచు
సన్నుతించిన నతఁడు ప్రసన్నుఁ డగుచుఁ
దనదుసామర్థ్య మెఱిఁగింపఁ దలఁచి యపుడు. 68

వ. అమ్మునీశ్వరుండు పరమాశ్చర్యనిధానంబుగా నిజతనూరుహంబులవలనం ద్రికోటి కన్యకానివహంబుల నుద్భవింపంజేసిన గంధర్వవిబుధకామినీసముదయంబులు పరమాద్భుతభయంబులు మనంబులం బొడమ సన్నుతించి యవ్విలాసినీసమూహంబులో నూర్వశి యనుదానిం గొని చని పాకశాసనుసభాసదనంబునంబునం బెట్టి తద్వృత్తాంతం బంతయు విన్నవించిన నాశ్చర్యయుక్తహృదయుం డయి సునాసీరుం డూరకుండె నట్టినారాయణమునీశ్వరుచరిత్రంబు వినువారలు పరమకల్యాణగుణవంతు లగుదు రని చెప్పిన. 69

తే. ఋషభునకు నాత్మయోగ మీరీతిఁ జెప్పి
నచ్యుతుఁడు భూమిభారము నడఁప నంత
పొరిది నవతారములు దాల్చి సొంపు మీఱ
రాత్రిచరులను జంపె నీరసముతోడ. 70

వ. అట్టిపరమేశ్వరుని లీలాగృహీతంబు లగుమత్స్యకూర్మ వరాహనారసింహవామన రామ రఘురామ బుద్ధ కల్క్యాద్యవతారంబు లనేకంబులు గలవు వాని నెఱిఁగి నుతియింప శేషభాషాపతుల కైన నలవి గాదు మఱియును. 71

సర్వలఘుసీసము

నవవికచసరసిరుహనయనయుగనిజచరణ గగనచరనదిజనిత నిగమవినుత
జలధిసుతకుచకలశలలితమృగమదరుచిరపరిమళితనిజహృదయ ధరణిభరణ
ద్రుహిణముఖసురనికరవిహితనుతికలితగుణకటిఘటితరుచిరతరకనకవసన
భుజగరిపువరగమన రజతగిరిపతివినుత సతతజపరత నియమసరణిచరిత

తే. తిమికమఠకిటినృహరిముదితబలినిహి, తపదపరశుధరదశవదనవిదళన
మురదమనకలికలుషసుముదపహరణ, కరివరదమునినరసురగరుడవినుత. 72

వ. ఇవ్విధంబునం బ్రవర్తిల్లిన శ్రీమన్నారాయణమూర్తి లీలావిలాసంబు లనంతం
బులు గలవు మనోవాక్కాయకర్మంబుల హరిపూజనంబు సేయక విపరీతగతులం
దిరుగుచుండుజడుల కెవ్విధంబున గతి గలుగు ననిన నప్పు డప్పుడమితేఁ డప్ప
రమపురుషునిం జూచి యట్టిజడుల ముక్తినొందనుపాయం బెట్టు లంతయు
నెఱింగింపుఁ డనినఁ జమసుం డి ట్లనియె. 73

సీ. హరిముఖబాహూరువరపదాబ్జములందు వరుసఁ జతుర్వర్ణవర్గసమితి
జనియించె నందులో సతులును శూద్రులు హరిఁ దలంతురు కలిహాయనముల
వేదశాస్త్ర పురాణవిఖ్యాతు లై కర్మకర్త లై విప్రులు గర్వ మెసఁగి
హరిభక్తిపరులను హాస్యంబు సేయుచు నిరయంబు నొందుట నిజము గాదె

తే. మృదులపక్వాన్నభోజనములను మాని
జీవహింసకుఁ జనువానిఁ జెందు నఘము
హరి నుతింపక స్త్రీలోలుఁ డైనవాఁడు
నరక వాసుం డగుచుండు ననవరతము. 74

వ. అట్లు గావున గృహక్షేత్రపుత్రకళత్రధనధాన్యాదులందు మోహితుం డయి
ముక్తిమార్గంబు లప్రత్యక్షంబు లని నిందించువాఁడును హరిభక్తివిరహితుండును
దుర్గతిం గూలుదు రని మునివరుం డాన తిచ్చిన విదేహుం డి ట్లనియె. 75

ఆ. ఏయుగంబునందు నేరీతి వర్తించు, నెట్టిరూపువాఁడు నెవ్విధమున
మును నుతింపఁబడెను మునిదేవగణముచే, విష్ణుఁ డవ్యయుండు విశ్వవిభుఁడు.

వ. అనిన విని యందుఁ గరభాజనుం డి ట్లనియె ననేకావతారంబులు నానారూ
పంబులును బహువిధవర్ణంబులునుం గలిగి రాక్షసులను సంహరించి దుష్టజన
నిగ్రహంబును శిష్టజనపరిపాలనంబునుం జేయుచుఁ గృతయుగంబున శుక్లవర్ణుం
డై చతుర్బాహుం డై జటావల్కలకృష్ణాజినోత్తరీయజపమాలికాదండకమండ
లుధరుం డయి హరినిర్మలతపోధ్యానానుష్ఠానగరిష్ఠు లైనపురుషశ్రేష్ఠులచేత
హంసుండు సువర్ణుండు వైకుంఠుండు ధర్ముం డమలుండు యోగీశ్వరుం డీశ్వ
రుండు పురుషుం డవ్యక్తుండు పరమాత్ముండనుదివ్యనామంబులం బ్రసిద్ధివహిం
చి గణుతింపంబడుఁ ద్రేతాయుగంబున రక్తవర్ణుం డయి బాహుచతుష్కమేఖ
లాత్రయవిశిష్టుం డయి హిరణ్యకేశుండును వేదత్రయస్వరూపుండును స్రుక్
స్రువాద్యుపలక్షణశోభితుండు నయి విష్ణుయజ్ఞపృశ్నిగర్భసర్వదేవోరుక్రమ
వృషాకపిజయంతోరుగాయాఖ్యల బ్రహ్మవాదులచేత నుతియింపఁబడు ద్వాపరం
బున శ్యామలదేహుండును పీతాంబరధరుండును బాహుద్వయోపశోభితుం
డును దివ్యాయుధధరుండును శ్రీవత్సకౌస్తుభవనమాలికావిరాజమానుండును

మహారాజోపలక్షణుండును నై జనార్దనవాసుదేవసంకర్షణప్రద్యుమ్నానిరుద్ధ నారాయణవిశ్వరూప సర్వభూతాత్మకాదినామంబుల వెలసి మూర్ధాభిషిక్తులచేత సన్నుతింపంబడుఁ గలియుగంబునఁ గృష్ణవర్ణుండును గృష్ణనామకుండును నై భక్తసంరక్షణార్థంబు పుండరీకాక్షుండు యజ్ఞ సంకీర్తనంబులచేతం బ్రస్తుతింపంబడు హరిరామనారాయణనృసింహకంసారిరలినోదరాది బహువిధనామంబులచే బ్రహ్మవాదు లైనమునీంద్రులు నుతియింపుదురు మఱియును. 77

తే. ద్రవిడదేశంబునందులఁ దామ్రపర్ణి
సహ్యజాకృతమాలాదిసకలనదుల
కెవ్వఁ డేనిని భక్తితో నేఁగి యచట
బొదలి తర్పణ మొగిఁ జేయఁ బుణ్య మొదవు. 78

వ. ఇవ్విధంబునఁ బ్రశంసింపం దగినకావేర్యాదిమహానదీపావనజలస్నానపానదానంబులను విష్ణుధ్యానకథాసుధారసానుభవంబుల నిరూఢు లగుభాగవతోత్తములు గలిగిరేనిం జెడనిపదంబునుం బొందుదు రని ఋషభకుమారులు భగవత్ప్రతిబింబంబు లయినపరమపురుషులఁ బోలి విదేహజనపాలునకు నిశ్శ్రేయసపదప్రాప్తికరంబు లైనభగవద్భక్తిధర్మంబు లుపదేశించి యంతర్ధానంబు నొందిరి మిథిలేశ్వరుండును జ్ఞానయోగం బంగీకరించి నిర్వాణపదంబు నొందె నీయుపాఖ్యానంబు వ్రాసినఁ జదివిన వినిన నాయురారోగ్యైశ్వర్యంబులు గలిగి పుత్రపౌత్రవంతు లై సకలకలికల్మషరహితులై విష్ణులోకనివాసు లగుదు రని నారదుండు వసుదేవునకుం జెప్పి మఱియును. 79

సీ. కమలాక్షుపదభక్తికథనముల్ వసుదేవ విని యఘంబులఁ బాసి వెలసి తీవు
భువనప్రసిద్ధిగాఁ బొలుపొందుసత్కీర్తి కై వల్యలక్ష్మియుఁ గలుగు మీఁద
నారాయణుండు నీనందనుం డనుమోహ మెడలించి విష్ణుఁగా నెఱిఁగి కొలువు
మతఁడు నీతనయుఁ డై యవతరించుటఁజేసి సిద్ధించె దేహసంశుద్ధి నీకు

తే. సరససల్లాపసౌహార్దసౌష్ఠవమునఁ, బావనం బైతి శిశుపాలపౌండ్రనరక
మురజరాసంధయవనులు ముదముతోడ, వాసుదేవునిఁ జెందిరి వైర లయ్యు.

క. దుష్టజననిగ్రహంబును, శిష్టప్రతిపాలనంబు సేయఁగ హరి దా
సృష్టి నవతార మొందెను, స్రష్టృముఖానేకదివిజసంఘము వొగడన్. 81

వ. అట్లు గావున లోకరక్షణార్థంబు గృష్ణుం డవతారంబు నొందె నని హరిభక్తిపరంబు లగునుపాఖ్యానంబులు నారదుం డుపన్యసించిన విని విస్మితచిత్తులై దేవకీవసుదేవులు గృష్ణునిం బరమాత్మునిఁగా విచారించి రని శుకుండు రాజునకుం జెప్పిన నతండు మునీంద్రా యదువుల నేప్రకారంబున హరి హరియించె నపరి వారు లగుబ్రహ్మరుద్రేంద్రదిక్పాలకమునీంద్రులు ద్వారకానగరప్రవేశం బెట్లు సేసిరి యేమయ్యె మఱియుం బరమేశ్వరకథామృతంబు వీను లలరం జవిగొనియు

నింకం దనివి సనదు భక్తరక్షకుం డగుహరిచారిత్రం బేరీతిం జాగెఁ దర్వాతి వృత్తాంతం బంతయు నెఱింగింపు మనిన శుకుం డిట్లనియె. 82

బ్రహ్మాదిదేవతలు శ్రీకృష్ణుని వైకుంఠమునకు బిలువ వచ్చుట

క. సురగరుడఖచరవిద్యా,ధరహరపరమేష్ఠిముఖసుధాశనులు మునుల్
సరసిజనయనునిఁ గనుఁగొనఁ, నరుదెంచిరి ద్వారవతికి నతిమోదమునన్. 83

క. కని పరమేశుని యాదవ, వనశోభితపారిజాతు వనరుహనేత్రుం
జనకామితఫలదాయకు, వినుతించిరి దివిజు లపుడు వేదోక్తములన్. 84

తే. అఖిలలోకేశ సర్వేశ యభవనీవు, సుదయ ముండుట భూభార ముడుపుకొఱకు
బంచవింశోత్తరశతాబ్దపరిమితంబు, నయ్యె విచ్చేయు వైకుంఠహర్మ్యమునకు. 85

వ. అనినఁ గమలభవభవముఖనిఖిలసురగణంబులవచనంబు లియ్యకొని కృష్ణుండు వారలతోడ యాదవుల కన్యోన్యవైరానుబంధంబులు గల్పించి వారల హతంబు గావించి భూభారం బడంచి యిదె వచ్చెదం బొం డనిచెప్పి వీడ్కొలిపినఁ గమలాసనాదిబృందారకులు నిజస్థానంబులకుఁ జని రంత. 86

కృష్ణుండు దుర్నిమిత్తంబులం గని యాదవులనెల్ల ద్వారకనుండి ప్రభాసతీర్థమునకుఁ బంపుట

సీ. కాకఘూకంబులు గనకసౌధములలోఁ బగలు వాపోయెడి బహువిధముల
నశ్వవాలములందు ననల ముద్భవ మయ్యె నన్నంబు మొలిచె మహాద్భుతముగ
శుకశారికలు రాత్రి సొగసె విస్వరముల జంతువు వేఱొక్కజంతువుఁ గనె
నొగిఁ బౌరగృహముల నుత్పల లుదయించె బెరసెఁ గావిరి రవిబింబ మపుడు

తే. గాన సుత్పాతములు సాలఁ గానఁబడియె
నరయ నిం దుండ వలవదు యదువులార
తడయ కిపుడ ప్రభాసతీర్థమున కరుగుఁ
డనుచు శ్రీకృష్ణుఁ డెంతయు నాన తిచ్చె. 87

క. నారాయణువచనముల క,పారం బగుసమ్మదమున బలములతోడన్
దారసుతమిత్రయుతులై, వారణహయసమితితోడ వడి నేఁగి రొగిన్. 88

వ. అంత. 89

క. జ్ఞానమున నుద్ధవుఁడు దన, మానసమున నెఱిఁగి శ్రీరమాధిప హరి యో
దీనజనకల్పభూజ సు, ధీనాయక మాకు నీవె దిక్కని పొగడెన్. 90

కృష్ణుం డుద్ధవునకు బరమార్థోపదేశము సేయుట

వ. ఇట్లు నుతియించి దేవా నీవు యదుక్షయంబు గావించి చనిన నే మేవిధంబున నిర్వహింతుము నీసహచరుల మై జరపినమజ్జనభోజనశయనాసనాదికృత్యంబులు మఱువ వచ్చునే యని యుద్ధవుం డాడిన వాసుదేవుఁ డిట్లనియె బ్రహ్మాదిదేవతా ప్రార్థనంబునం జేసి ధాత్రీభారంబు నివారించితి నింక ద్వారకానగరంబు నేఁటికి సప్తమదివసంబున సముద్రుండు ముంపం గలవాఁడు యదుక్షయంబునుం గాఁగల

యది యెంతటం గలియుగంబునుం బ్రాప్తంబయ్యెడి నందు మానవులు ధర్మవిరహి
తులు నాచారహీనులు నన్యాయపరులును నతిరోషులు మందమతులు నల్పత
రాయువులు బహురోగపీడితులు నిష్ఫలారంభులు నాస్తికులు నై యొండొరుల
మెచ్చక యుండురు గావున నీవు సుహృద్బాంధవస్నేహంబు వర్జించి యింద్రి
యసౌఖ్యంబులం బొరయక క్షోణితలంబునం గలపుణ్యతీర్థంబుల నవగాహ
నంబు సేయుచు మానసవాగక్షిశ్రోత్రఘ్రాణేంద్రియగృహ్యమాణం బగువస్తు
జాతం బెల్ల నశ్వరంబుగా నెఱుంగుము పురుషుండు నానార్థకామంబుల నంగీ
కరించి నిజగుణదోషంబుల మోహితుండై యుండుం గావున హస్తిపకుండు
గంధనాగంబుల బంధించుచందంబున నింద్రియంబులను మనోవికారంబులను
నిగ్రహించి యేషణత్రయంబును వర్జించి మోదఖేదంబుల సముండవు గా
వర్తించుచు నీజగం బంతయు నాత్మాధిష్ఠితంబుగా నెఱింగి మాయాదు లాత్మ
తత్త్వాధీనంబులుగాఁ దెలియుచు జ్ఞానవిజ్ఞానయుక్తుండ వై యాత్మానుభవసంతు
ష్టుండ వై విశ్వంబును నన్నుఁగా భావించి వర్తింప వలయు నని వాసుదేవుం
డానతిచ్చిన నుద్ధవుండు భక్తిభయవినయంబులం గరంబులు మొగిడ్చి మహాత్మా
సన్న్యస్తలక్షణంబు దుష్కరంబు పామరు లగువార లాచరింప లేరు నీమాయ
చేత భ్రాంతు లైనసాంసారికులు భవాబ్ధిం గడచి యెట్లు ముక్తి వడయుదురు
భృత్యుండ నైన నామీఁది యనుగ్రహంబునం జేసి యానతిమ్ము బ్రహ్మాదిదేవతా
సముదయంబును బాహ్యవస్తువులభ్రాంతు లై పర్యటనంబు సేయుదురు నీభక్తు
లైనపరమభాగవతు లమ్మాయానిరసనంబు సేయుదురు గృహిణీగృహస్థులకైన
యతులకైన నిత్యంబును నీనామస్మరణంబు మోక్షసామ్రాజ్యప్రదంబు గావునఁ
బరమేశ్వరా నీదుచరణంబుల శరణంబు నొందెదఁ గృపారసంబు నాపై నిగి
డింపు మని ప్రియసేవకుం డైనయుద్ధవుండు పలికిన నతనికిఁ గంసమర్దనుం డిట్లని
యెఁ బురుషున కాత్మకు నాత్మయె గురు వని యెఱుంగుము కుపథంబులం జనక
సన్మార్గవర్తివై పరమం బైనమన్నివాసంబునకుం జనుము సర్వమూలశక్తిసంప
న్నుండ నై నన్ను సాంఖ్యయోగపరులు నిరంతరభావంబులందుఁ బురుషభా
వంబు గావించి తలంచు చుందురు మఱియు నేకద్విత్రిచతుష్పాదబహుపా
దాపాదంబులు నై యుండుజీవజాలంబులలోన ద్విపాదంబులు గలమనుష్యులు
మేలు వారలలోన నిరంతరధ్యానగరిష్ఠు లైనయోగీంద్రు లుత్తములు వారలలో
సందేహపరులచే నగ్రాహ్యుం డగునన్ను సత్త్వగుణగ్రాహ్యునిఁగా నెఱింగి నిజ
చేతఃపంకజంబునందు జీవాత్మపరమాత్మల నేకంబుగాఁ జేసి శంఖచక్రగదాఖడ్గ
శార్ఙ్గకౌమోదకీ కౌస్తుభాభరణయుక్తుం గా నెఱుంగుచు నుండువారలు పరమ
యోగీంద్రు లనియును బహుమూర్తు లనియును జెప్పి మఱియు నవధూతయదు
సం [illegible]

అవధూతయదుసంవాదము

ఉ. పంకజనాభుఁ డుద్ధవునిపైఁ గలకూర్మిని జెప్పె నొప్పనెం
దంకిలి లేక యన్నిదిశలందుఁ జరించుచు నిత్యతృప్తుఁ డై
శంకరవేషధారి యొకసంయమి యాయదురాజుఁ జేర నే
వంకను నుండి వచ్చి తన వానికి ని ట్లనె సర్ధి నేర్పడన్. 92

క. అవధూతుం డనె నంతటఁ, బ్రవిమలవిజ్ఞాననిపుణభవ్యులుగురువుల్
దవిలిన నిరువదినలువురు, నవనిఁ విజ్ఞాని నైతి నని పల్కుటయున్. 93

వ. అంత యదుప్రవరుండు దేహి లోభమోహాదుల వర్జించి జనార్దనుని సేవిధంబు
నం జేర వచ్చు నెఱింగింపు మనిన నతం డి ట్లనియె. 94

సీ. పరధనపరదారపరదూషణాదులఁ బరవస్తుచింత దాఁ బరిహరించి
ముదిమిచే రోగము లుదయింప కటమున్న తనువు చంచలతను దగుల కుండ
బుద్ధిసంచలతచేఁ బొదలక యటమున్న శ్లేష్మంబు గళమునఁ జేర కుండ
శక్తియుక్తుల మది సన్నగిల్లకమున్న భక్తిభావనచేతఁ బ్రౌఢుఁ డగుచు

తే. దైత్యభంజనుదివ్యపాదారవింద
భజన నిజభక్తిభావనఁ బ్రాజ్ఞుఁ డగుచు
నవ్యయానందమును బొందు ననుదినంబు
నతఁడు కర్మవిముక్తుఁ డౌ ననఘచరిత. 95

ఉ. దారలయందుఁ బుత్రధనధాన్యములందు ననేకభంగులం
గూరిమి సేయుమర్త్యుఁ డతిఘోరవియోగజదుఃఖమగ్నుఁ డై
నేరుపు దక్కి చిక్కువడి నీతివివేకవిహీనుఁ డై మనో
భారముతోఁ గపోతపతిభంగి నిజంబుగఁ బోవు నష్ట మై. 96

వ. ఇందుల కొక్కయితిహాసంబు గలదు మహారణ్యంబున నొక్కకపోతంబు దార
సమేతంబుగా నొక్కనికేతనంబు నిర్మించి యన్యోన్యమోహాతిరేకంబునఁ గొంత
కాలంబునకు సంతానసమృద్ధిగలది యై యపరిమితంబు లయినపిల్లలు దిరుగాడు
చుండఁ గొన్నిమాసంబులు భోగానుభవంబునం బొరలు చుండఁ గాలవశంబున
నొక్కలుబ్ధకుం డురు లొడ్డిన నందు దారాపత్యంబులు దగులువడిన ధైర్యంబు
వదలి మోహాతిరేకంబునం గపోతంబు కళత్రపుత్రస్నేహంబునం దాను నందుఁ
జొచ్చి యధికచింతాభరంబునం గృశీభూతం బయ్యెఁ గావున నతితీవ్రం బయిన
మోహంబు గోఱ గా దట్లుగాన నిరంతరహరిధ్యానపరుండై భూమిపవనగగనజల
కృపీట భవసోమసూర్యకపోతలిప్సుజలధిశలభ మధుకృద్గజ మధుమక్షికాహరిణ
పాఠీనపింగళా కురర డింభక కుమారికా శరకృత్సర్పలూతాసుపేశకృత్సముద
యంబులు మొదలుగాఁ గలవానిగుణంబు లెఱింగికొని యోగీంద్రులు మెలం
గుదు రనిన. 97

క. ఇవి తెలియవలయు నాకును, బ్రవిమలమతి వీనిఁ దెలియఁ బలుకు మనంగాఁ
గ్రమమున విను మని కృష్ణుఁడు, సవినయుఁ డగునుద్ధవునికిఁ జయ్యనఁ జెప్పెన్.

వ. ఇవ్విధంబున భూమివలన సైరణయు గంధవహునివలన బంధురం బగుపరోపకా
రంబును విష్ణుపదంబువలనఁ గాలసృష్టగుణసాంగత్యంబు లేమియు నుదకంబు
వలన నిత్యశుచిత్వంబును నసితపథునివలన నిర్మలత్వంబును నిశాకరప్రభాకరుల
వలన నధికాల్పసమత్వజీవగ్రహణమోక్షణంబులును గపోతంబువలనఁ గళత్ర
పుత్రస్నేహంబును నజగరంబువలన స్వేచ్ఛావిహారసమాగతాహారంబును వననిధి
వలన నుత్సాహరోషంబులును శలభంబువలన శక్త్యనుకూలకర్మాచరణంబును
భృంగంబువలన సారమాత్రగ్రహణవిశేషంబును స్తంబేరమంబువలనం గాంతా
వైముఖ్యంబును సరఘువలన సంగ్రహగుణంబును హరిణంబువలనం జింతా
పరత్వంబును జలచరంబువలన జిహ్వాచాపల్యంబును బింగళవలన యథాలాభ
సంతుష్టియుఁ గురరంబువలన మోహపరిత్యాగంబును డింభకువలన విచారపరి
త్యాగంబును గుమారికవలన సంగత్యాగంబును శరకారునివలనం దదేకనిష్ఠయు
దందశూకంబువలనం బరగృహవాసంబును నూర్ణనాభివలన సంసారపరిత్యా
గంబును గణుందురువలన లక్ష్యగతజ్ఞానంబు విడువ కుండుటయు ననం గలవీని
గుణంబు లెఱింగి మఱియుఁ గామక్రోధలోభమోహమదమాత్సర్యంబు లను
నరిషడ్వర్గంబుల జయించి జరామరణవిరహితంబుగా వాయువశంబు సేసి గాత్ర
పవిత్రత్వంబుకొఱకు షట్కర్మనిరతుం డయి పురనగరగ్రామంబులు పరిత్యజించి
పర్వతారణ్యంబుల సంచరించుచు శరీరధారణార్థంబు నియతస్వల్పభోజనుండై
ఖేదమోదంబులు సరియకా భావించి లోభమోహంబులు వర్జించి నిర్జితేంద్రి
యుం డయి నన్నె కాని యొం డెఱుంగక యాత్మనిష్ఠచేఁ బవిత్రాంతఃకరణుం
డైన యోగి నాయందుఁ గలయుం గావున. 99

క. మోహితుఁ డై వసుకాంక్షా, వాహినిలోఁ జిక్కి క్రూరవశుఁ డౌ మనుజుం
డూహాపోహ లెఱుంగక, దేహము నలఁగంగఁ జేయు దీనత నెపుడున్. 100

వ. ఇందులకుఁ బురాతనవృత్తాంతంబు గలదు సావధానచిత్తుండ వై వినుము మిథిలా
నగరంబునఁ బింగళ యనుగణికారత్నంబు గలదు దానివలనం గొంత పరి
జ్ఞానంబుఁ గంటి న దెట్లనిన నమ్మానిని ధనకాంక్షం జేసి యాత్మసఖుని మొఱంగి
ధనం బిచ్చువానిం జేకొని నిజనికేతనాభ్యంతరంబునకుం గొని చని రాత్రి నిద్ర
లేకుండుచుఁ బుటభేదనవిపణిమార్గంబులం బర్యటనంబు సలుపుచు నిద్రాలస్య
భావంబున జడనుపడి యర్థాపేక్షం దగిలి తిరిగి యలసి యాత్మసుఖంబు సేయు
నతండె భర్త యని చింతించి నారాయణు నిట్లు చింతింప నతనికైవల్యంబు సేర
వచ్చునని విచారించి నిజశయనస్థానాదికంబు వర్జించి వేగిరంబ వాసుదేవచరణార
వింద వందనాభిలాషిణి యై దేహంబు విద్యుత్ప్రకారం బని చింతించి పరమ

తత్త్వంబునందుఁ జిత్తంబుఁ గీలుకొలిపి ముక్తురా లయ్యె నని యెఱింగించి. 101

క. దేహము నిత్యము గా దని, మోహముఁ దెగఁ గోసి సిద్ధమునివర్తనుఁ డై
గేహము వెలువడి నరుఁ డు,త్సాహమునం జెందు ముక్తిసంపద ననఘా. 102

వ. మఱియు నొక్కవిశేషం బయినపురాతనపుణ్యకథ వినుము కనకావతీపురంబున
నొక్కధరామరునికన్యకారత్నంబు గల దవ్వధూతిలకంబు రత్నసమేతంబు
లగుకంకణంబులు ధరియించి బంధుజనంబులకుఁ బరమాహ్లాదంబుగా నన్నంబు
గావించుటకొఱకు శాలితండులంబులు దంచునప్పుడు ముసలగ్రహణభారం
బునఁ గంకణంబు లతిరావంబుగా మ్రోయుచుండ నప్పరమపతివ్రత యందులకు
నసహ్యపడి యన్నియు డులిచి యొక్కటి నిల్పె నట్లు గావునఁ దత్తఱపడక
భగవదాయత్తం బైనయేకచిత్తంబునం బ్రసన్నచిత్తు లై నరులు ముక్తు లగు
దురు గావున నవిద్యావిద్యలు నామాయగా విచారించి కేవలపశుమార్గులు
గాక షడ్గుణైశ్వర్యసంపన్ను లైనయోగీశ్వరులపగిది సుఖంబు గోరక యుండు
వారలు ముక్తు లగుదురు సర్వంబును విష్ణుమాయగాఁ దెలియు మని యుద్ధ
వునికిం జెప్పిన నతండు దేవా నీరూపం బెలాగునం గానవచ్చు ననిన నతం డిట్లనియె
భక్తిభావనపరాయణుం డై కృపారసతత్పరుం డై మితభాషణుం డై బొంకక
కర్మంబులు మదర్పణంబుగాఁ జేసిన యతండు భాగవతుం డనం బరఁగు మత్కథ
లును మజ్జన్మకర్మంబులును వినుచు మత్సేవకు లైనభాగవతులం జూచి తనగృహం
బునకుం గొనిపోయి మజ్జనపూజనభోజనశయనాసనాదికంబుల బరితుష్టులం
జేసినయతం డైనను భాగవతుం డనఁబడు ని ట్లెంతకాలంబు జీవించు నంతకాలం
బును నడపునతండు మద్రూపంబున వైకుంఠనిలయంబు నొందు నదియునుం
గాక గంధపుష్పధూపదీపనైవేద్యలక్ష్మీసమేతుండ నై శంఖచక్రగదాశార్ఙ్గాది
యుక్తుండ నై నన్ను శుకసనకాదియోగీంద్రులును నంబరీషవిభీషణరుక్మాంగదులు
మొదలుగాఁగలభాగవతులును శాస్త్రాచారచోదితులుగాక భక్తిభావనావిశేషం
బున నేమఱక నిత్యంబును జింతనాయత్తు లై యెఱింగిరి మథురాపురంబునకు
హలాయుధసమేతుండ నై యే నరుగుచో గోపిక లోపికలు లేక భక్తియోగం
బునఁ జింతించి ముక్త లై రిది భక్తియోగప్రకారం బని యుద్ధవునికిం జెప్పిన.

క. ధ్యానం బే క్రియ నిలుచును, ధ్యానం బేరీతిఁ దగు నుదాత్తచరిత్రా
ధ్యానప్రకార మంత య,నూనంబుగఁ జెప్పుమయ్య యుర్వీరమణా. 104

వ. అని యడిగిన నయ్యాదవేంద్రుం డి ట్లని పలుకం దొడంగె దారుమధ్యభాగంబున
ననలంబు సూక్ష్మరూపంబున వర్తించుచందంబున నందం బై సకలశరీరులయందు
నచ్ఛేద్యుండు నదాహ్యుండు నశోష్యుండు నైనజీవుండు వసించి యుండు ననిన
హరికి నుద్ధవుం డి ట్లనియె సనకసనందనాదియోగీంద్రులకు యోగమార్గం బే
గీతి నానతిచ్చితి వది యేవిధం బానతియవే యని యభ్యర్థించిన నతం డి ట్లనియె.

వారలు చతుర్ముఖు నడిగిన నతండు నేనును దెలియనేర ననిన వారలు విస్మయం
బందుచుండ నే నాసమయంబున హంసస్వరూపుండ నై వారల కెఱింగించిన
తెఱంగు వినుము పంచేంద్రియంబులకు దృష్టం బయినపదార్థం బనిత్యంబు నిత్య
దృష్టి బ్రహ్మం బని తెలియవలయు దేహి కర్మార్జితదేహుం డై సంసారమమతలు
నిరసించి నిశ్చలజ్ఞానయుక్తుం డై మత్పదప్రాప్తుండగు స్వప్నలబ్ధపదార్థంబు నిజంబు
గాని క్రియఁ గర్మానుభవపర్యంతంబు కళేబరంబు వర్తించు నని సాంఖ్యయో
గంబున సనకాదుల కెఱింగించిన విని బ్రహ్మ మొదలైనదేవత లెఱింగిరి వారివలన
భూలోకంబునఁ బ్రసిద్ధం బయ్యె నది గావున నీవు నెఱింగికొని పుణ్యాశ్రమం
బులకుం జను మస్మదీయభక్తియుక్తుండును హరిపరాయణుండును నైనయతనిచరణ
రజఃపుంజంబు దనశరీరంబు సోఁకఁ జేయునతండును ముద్రాధారణపరులకును
హరిదివ్యనామంబులు ధరియించువారలకు నన్నోదకంబు లిడునతండును
వాసుదేవభక్తుండు గని హర్షించునతండును భాగవతు లని చెప్పి మఱియు
సర్వసంగపరిత్యాగంబు చేసి యొం డెఱుంగక నన్నే తలంచుమానవునకు
భుక్తిముక్తిప్రదాయకుండ నై యుండుదు నని యాన తిచ్చిన నుద్ధవుండు ధ్యాన
మార్గం బేరీతి యానతీయవలయు ననిన హరి యి ట్లనియె నేకాంతమానసుండై
హస్తాబ్జంబు లూరుద్వయంబున సంధించి నాసాగ్రంబున వీక్షణంబు నిలిపి ప్రా
ణాయామంబున నన్ను హృదయగతుంగాఁ దలంచి యష్టాదశధారణాయోగ
సిద్ధు లెఱింగి యం దణిమాదులు ప్రధానసిద్ధులుగాఁ దెలిసి యింద్రియంబుల
బంధించి మనం బాత్మయందుం జేర్చి యాత్మ నాత్మతోఁ గీలించిన బ్రహ్మపదంబుఁ
బొందుభాగవతశ్రేష్ఠు లితరధర్మంబులు మాని నన్నుం గాంతురు తొల్లి
పాండునందనుఁ డగునర్జునుండు యుద్ధరంగంబున విషాదంబు నొంది యిట్లు య
డిగిన నతనికి నేఁ జెప్పినతెఱం గెఱింగించెదఁ జరాచరభూతం బయినజగం బంతయు
మదాకారంబుగా భావించి భూతంబులందు నాధారభూతంబును సూక్ష్మంబు
లందు జీవుండును దుర్జయంబులందు మనంబును దేవతలందుఁ బద్మగర్భుండును
వసువులందు హవ్యవాహుండును నాదిత్యులందు విష్ణువును రుద్రులందు నీల
లోహితుండు బ్రహ్మలందు భృగువును ఋషులందు నారదుండును ధేనువు
లందుఁ గామధేనువును సిద్ధులయందుఁ గపిలుండును దైత్యులయందుఁ బ్రహ్లా
దుండును గ్రహంబులందుఁ గళానిధియును గజంబులయం దైరావతంబును హ
యంబులయం దుచ్చైశ్శ్రవంబును నాగంబులందు వాసుకియును మృగంబు
లందుఁ గేసరియును నాశ్రమంబులందు గృహస్థాశ్రమంబును వర్ణంబులయం
దోంకారంబును నదులందు గంగయు సాగరంబులయందు దుగ్ధసాగరంబును
నాయుధంబులందుఁ గార్ముకంబును గిరులందు మేరువును వృక్షంబులయం దశ్వ
త్థంబును నోషధులయందు యవలును యజ్ఞంబులయందు బ్రహ్మయజ్ఞంబును

వ్రతంబులం దహింసయు యోగంబులం దాత్మయోగంబును స్త్రీలయందు శతరూపయు భాషణంబులయందు సత్యభాషణంబును ఋతువులందు వసంతాగమంబును మాసంబులలో మార్గశీర్షంబును నక్షత్రంబులలో నభిజిత్తును యుగంబులందుఁ గృతయుగంబును భగవదాకారంబులందు వాసుదేవుండును యక్షులలోఁ గుబేరుండును వానరులం దాంజనేయుండును రత్నంబులందుఁ బద్మరాగంబును దానంబులలో నన్నదానంబును దిథులయం దేకాదశియు నరుల యందు వైష్ణవుండై భాగవతప్రవర్తనం బ్రవర్తించువాఁడును నివి యన్నియు మద్విభూతులుగా నెఱుంగు మని కృష్ణుం డుద్ధవునకు నుపన్యసించిన వెండియు నతం డిట్లనియె. 105

క. వర్ణాశ్రమధర్మంబులు, నిర్ణయముగ నాన తిమ్ము నీరజనాభా
కర్ణరసాయనముగ నవి, వర్ణింపుము వినెద నేఁడు వనరుహనేత్రా. 103

వ. అనినం గృష్ణుండు నాలుగువర్ణంబులయుత్పత్తియు నాలుగాశ్రమంబుల కిట్టిట్టి వర్తనంబు లనియును నాలుగువేదంబులం జెప్పినధర్మంబులును బ్రవృత్తినివృత్తిహేతువు లగుపురాణేతిహాసశాస్త్రంబులును వైరాగ్యవిజ్ఞానంబులును నివి మొదలుగాఁగల వన్నియు నెఱింగించి, "శ్లో. సర్వధర్మాన్పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ" యనునుపనిషత్తుల్యం బగుగీతావచనప్రకారంబున నెవ్వఁడేని నాయందు మతి గలిగి వర్తించువాఁడు నే నని పలుకంబడుఁ బెక్కువిధంబుల వాదంబు లేల యని యెందును దగులువడక నామీఁదఁ దలంపు గలిగి వర్తింపు మనిన నుద్ధవుం డిట్లనియె. 107

క. తెలియనివి కొన్ని సెప్పితి, తెలియంగల వెల్ల నింకఁ దెలుపుము కృష్ణా
వల నెఱిఁగి మెలఁగ వలయును, నలినాసనజనక భక్తనతపదయుగళా. 103

వ. అని యుద్ధవుం డడిగినం బ్రబుద్ధమనస్కుం డయినపుండరీకాక్షుండు నీప్రశ్నంబులు దుర్లభంబు లయినను వినుము నియమశమదమాదులు దపంబును సుఖదుఃఖంబులు స్వర్గనరకంబులు ననం బరఁగినవి యెవ్వి దరిద్రుం డెట్టివాఁ డీశ్వరుం డెవ్వం డని నీవు న న్నడిగినయర్థంబు లెల్ల వేఱువేఱ వివరించెద మౌనవ్రతబ్రహ్మచర్యక్షమాజపతపంబులును నతిథిసత్కారంబులు బరహితంబును జౌర్యాదిరహితత్వంబును ననునివి మొదలైనవి నియమంబు లనం దగు నింద్రియనిగ్రహంబును శత్రుమిత్రసమత్వంబును శమం బనం బరఁగు మూఢజనులకు జ్ఞానోపదేశంబును గామ్యత్యాగంబును సమదర్శనంబును వైష్ణవసమూహంబులతోడి భక్తియుఁ బ్రాణాయామంబును జిత్తశుద్ధియు ననునివి కలిమి విద్య యనంబడు శమదమాదిగుణరహితుండును మద్భక్తివిరహితుండును నగుట యవిద్య యనం దగుఁ జిత్తశుద్ధిగలిగి నిత్యతృప్తుండౌట దమం బిట్టినియమాదిగుణసహితత్వంబును మద్భక్తియు భక్తియు ననునదియె సుఖంబు న న్నెఱుంగ లేక తమోగుణంబునం

బరఁగుటయు దుఃఖం బనంబడు బంధుగురుజనంబులయెడ భేదబుద్ధి నొంది శరీ
రంబు నిజగృహంబుగా భావించినవాఁడె దరిద్రుం డింద్రియనిరసనుండును గుణ
సంగవిరక్తుండు నైనవాఁడె యీశ్వరుండు నాయందుఁ దలంపు నిలిపి కర్మయో
గంబునందును భక్తియోగంబునందును వాత్సల్యంబు గలిగి జనకాదులు కైవ
ల్యంబుఁ జెందిరి భక్తియోగంబునం జేసి బలిప్రహ్లాదముచుకుందాదులు పరమ
పదప్రాప్తులై రది గావున నిది యెఱింగి నిరంతరభక్తియోగం బధికంబుగా నీ
మనంబున నిలుపుము మృన్మయం బైనఘటంబున జలంబులు జాలుగొను తెఱంగున
దినదినంబునకు నాయువు క్షయం బై మృత్యువు సన్నిహితం బై వచ్చుఁ గావున నిది
యెఱింగి నిరంతరంబును నన్నే మఱక తలంచుచుండునతండు నాకుం బ్రియుండు.

క. గర్భమునఁ బరిజ్ఞానము, నిర్భర మై యుండు జీవునికిఁ దుది నతఁ డా
విర్భూతుఁ డైనఁ జెడు నం,తర్భావం బైనబోధ మంతయు ననఘా. 110

వ. అట్లు గావున జనుండు బాల్యకైశోరకౌమారవయోవిశేషంబులవెనుక నైనను
బెద్ద యైనవెనుక నైనను నన్నెఱింగెనేనిఁ గృతకృత్యుం డగు సంపద్గర్వాంధుం
డైన నంధకారకూపంబునం బడువానిం దరిద్రునింగాఁ జేసిన జ్ఞాని యై యస్మత్పా
దారవిందవందనాభిలాషి యై ముక్తుం డగు నట్లు గావున దేహాభిమానంబు వర్జించి
యైహికాముష్మికసుఖంబులఁ గోరక మనంబు కుదియించి యేప్రొద్దు నన్ను
దలంచువాఁడు వైకుంఠపదప్రాప్తుం డగు నేను నతని విడువంజాలక వెనువెంట
నరుగుదు నారదాదిమునులు భక్తిభావంబునం జేసి నారూపం బై రని యుద్ధవు
నకుం జెప్పిన నతండు మఱియు నిట్లనియె. 111

క. అయ్యా దేవ జనార్దన, నెయ్యంబున సృష్టికర్త నేర్పరి యై తా
నొయ్యన నడపును నెవ్వఁడు, నయ్యన నెఱిఁగింపవయ్య సర్వజ్ఞనిధీ. 112

వ. అనుటయు హరి యుద్ధవునకుం జెప్పె నట్లు మత్ప్రేరితంబు లై మహదాదిగు
ణంబులు గూడి యండం బై యుద్భవించె నాయండంబువలన నే నుద్భవించితి
నంత నానాభివివరంబున బ్రహ్మ యుదయించె సాగరారణ్యనదీనదసంఘంబులు
మొదలుగాఁ గలజగన్నిర్మాణంబు లతనివలనం గల్పించితి నంత శతానందు
నకు శతాబ్దంబులు పరిపూర్ణం బైన ధాత్రి గంధంబునం దడంగు నాగంధం
బుదకంబునం గలయు నాయుదకంబు రసంబున లీనం బగు నారసంబు తేజో
రూపం బగు నాతేజంబు రూపంబున సంక్రమించు నారూపంబు వాయువందుం
గలయు వాయువు స్పర్శగుణసంగ్రాహ్యం బైన నాస్పర్శగుణం బాకాశం
బున లయం బగు నాయాకాశంబు శబ్దతన్మాత్రచే గ్రసియింపఁబడిన నింద్రియం
బులు మనోవైకారికగుణంబులం గూడి యీశ్వరునిం బొంది యీశ్వరరూ
పంబు దాల్చు నేను రజస్సత్త్వతమోగుణసమేతుండ నై త్రిమూర్తులు వహించి
జగదుత్పత్తిస్థితిలయకారణుండ నై వర్తిల్లుదుఁ గావున నీరహస్యంబు నీకు నుప

దేశించినఁ బరమపావనుండవుఁ బరమభక్తియుక్తుండవుఁ గమ్మని చెప్పె నంత.

ఆ. రూపు లేనినీకు రూఢిగా యోగులు, రూపు నిల్పి నిన్ను రుచిరభక్తిఁ
గొల్చి యుండ్రు వారికోర్కు లనిచ్చెద, వేమిలాగు నాకు నెఱుఁగఁ బలుకు.

వ. అని యుద్ధవుం డడిగిన నారాయణుం డిట్లనియె నేను సర్వవర్ణంబులకు సమంబైనపూజాప్రకారం బెఱింగించెద నాచారంబునం జేసి యొకటిఁ బాషాణమృన్మయదారువులం గల్పించి నామరూపంబుగా నిల్పికొని కొందఱు పూజింతురు కాంస్యత్రపురజతకాంచనప్రతిమావిశేషంబు లుత్తమంబు లిట్లు నాప్రతిమారూపంబులందు మద్భావం బుంచి కొల్చినవారికి నేఁ బ్రసన్నుండ నగుదు నీలోకంబున మనుష్యులకు ధ్యానంబు నిలువ నేరదు గావునం బ్రతిమావిశేషంబు లనేకంబులు గలవు వానియందు సౌందర్యసారంబులు మనోహారంబులు నైనరూపంబుల మనఃప్రసన్నుండ నై నే నుండుదుఁ గావున దుగ్ధార్ణవశాయిఁ గా భావించి ధౌతాంబరాభరణమాల్యానులేపనంబులను దివ్యాన్నపానంబులను షోడశోక్తప్రకారంబుల రాజోపచారంబుల బాహ్యపూజావిధానంబుల నాచరించి మనస్సంకల్పితంబు లైనపదార్థంబులు సమర్పించి నిత్యంబును నాభ్యంతరపూజావిధానంబులం బరితుష్టునిం జేసి దివ్యాంబరాభరణమాల్యశోభితుండును శంఖచక్రకిరీటాద్యలంకారభూషితుండును దివ్యమంగళవిగ్రహుండును గాఁ దలంచి ధ్యానపరవశుం డైనయతండు నాయందు గలయు నుద్ధవా నీ వీ ప్రకారంబు గరిష్ఠనిష్ఠాతిశయంబున యోగనిష్ఠుండ వై బదరికాశ్రమంబు సేరి మత్కథితం బైనసాంఖ్యయోగం బంతరంగంబున నిల్పికొని కలియుగావసానపర్యంతంబు వర్తింపు మని యప్పరమేశ్వరుం డానతిచ్చిన నుద్ధవుండు నానందభరితాంతరంగుం డై తత్పాదారవిందంబులు హృదయంబునం జేర్చుకొని పావనం బైనబదరికాశ్రమంబునకు నరిగె నని శుకుండు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుం జెప్పుటయు. 115

క. చెప్పిన విని రాజేంద్రుఁడు, నొప్పడ శ్రీకృష్ణుకథలు చోద్యము గాఁగం
జెప్పినఁ దనియదు చిత్తం, బొప్పఁగ మునిచంద్ర నాకు యోగులు మెచ్చన్.

తే. అంతటను గృష్ణుఁ డేమయ్యె నరసిచూడ, యదువు లెట్టులు వర్తించి రేర్పడంగ
ద్వారకాపట్టణం బెవ్విధమున నుండె, మునివరశ్రేష్ఠ యానతీ ముదముతోడ.

శ్రీకృష్ణబలరాములు వైకుంఠమున కరుగుట

వ. అనిన రాజుకు శుకుం డిట్లనియె నట్లు వాసుదేవుం డన్యాయప్రవర్తకు లగు దుష్టుల సంహరించి న్యాయప్రవర్తకు లగుశిష్టులఁ బరిపాలనంబు సేసి బలరామసమేతంబుగా ద్వారకానగరంబు వెడలినం గని యాదవులు దమలోఁ దామ మదిరాపానమత్తు లై మాత్సరంబున నుత్సాహకోలాహలంబునకుఁ గడఁకించి కరితురగరథపదాతిబలంబులతో సన్నద్ధులంబుగా యుద్ధసన్నద్ధు లై యుద్ధంబునకుం

జొచ్చి మునిశాపకారణంబున నుత్తుంగంబు లయినతురంగసమూహంబుల బడలుపడంగఁ బొడుచుచు ద్రేయుచుం దాఁకునప్పుడు వజ్రాయుధసమానంబు లైనయాయుధంబుల నొండొరులం దాఁకి ఖండనంబునం బడి ఖండంబులై యొఱలుకబంధంబులును వికలంబు లైనశరీరంబులును విభ్రష్టంబు లైనరథంబులును వికటంబు లైనశకటంబులును వ్రాలెడునశ్వంబులును మ్రొగ్గెడిగజంబులు నై యయ్యాయోధనంబున నందఱుం బొలియుటకు నగి నగధరుండును రాముండునుం జని చని యంత నీలాంబరుం డొక్కత్రోవం బోయి యోగమార్గంబున ననంతునిం గలసె నప్పరమేశ్వరుండు మఱియొకమార్గంబునం జని యొక్కనికుంజపుంజంబుచాటున విశ్రమించుటం జేసి చరణంబు వేఱొకచరణంబు మీఁద సంఘటించి చంచలంబుగా వినోదంబు సలుపుసమయంబున నొక్కలుబ్ధకుండు మృగయార్థంబుగా వచ్చి దిక్కులు నిక్కి నిరీక్షించుచుండ వృక్షంబు చాటున నప్పరమపురుషుని చరణకమలంబు హారికర్ణంబు గాఁ బోలు నని దానిం గని శరంబు శరాసనంబునందు సంధానంబు సేసి యేసిన నతం డాహారవంబునం గదలుచుండ నప్పరమేశ్వరుని సన్నిధానంబునకు వచ్చి జగన్నాథుంగాఁ దెలిసి భయంబున మహాపరాధుండను పాపచిత్తుండను గుటిలప్రచారుండ నని యనేకవిధదీనాలాపంబులం బలుకుచు బాష్పజలధారాసిక్తవదనుం డైన సరోజనేత్రుండు వానిం గరుణించి యిట్లనియె నీ వేల జాలింబడెదు పూర్వజన్మకర్మంబు లెంతవారి కైన ననుభావ్యంబు లగుం గాని యూరక పోవ నేరవు నీవు నిమిత్తమాత్రుండ వింతియ కాని యని వానికిం దెలిపిన వాఁడును మహాపరాధు లైనవా రూరక పోవరు దేవగురువైష్ణవద్రోహులకు నిలువ నెట్లగు నని పవిత్రాంతఃకరణుండై ప్రాయోపవేశంబునం బ్రాణంబులు వర్జించి వైకుంఠపదప్రాప్తుం డయ్యె నప్పుడు. 118

క. దారుకుఁడు గనియె నంతటఁ, జారునిరూఢావధాను సర్వజ్ఞు హరిన్
మేరునగధీరు దనుజవి, దారుని నేకాంతపరునిఁ దద్దయు నెమ్మిన్. 119

వ. కని యత్యంతభయభక్తితాత్పర్యంబుల ముకుళితకరకమలుం డై యి ట్లనియె. 120

తే. నిన్నుఁ జూడనికన్నులు నిష్ఫలములు, నిన్ను నొడువనిజిహ్వ దా నీరసంబు
నిన్నుఁ గాననిదినములు నింద్యములగుఁ, గన్నులను జూచి మమ్మును గారవింపు.

వ. అనుచు నాదారుకుండు నిర్వేదనపరుం డై యి ట్లని విన్నవించె యాదవసముద్రం బడంగె బంధుగురుమిత్రజనంబు లక్కడక్కడం బోయిరి ద్వారకకుం బోయిసుహృజ్జనంబులతోడ నే మందు నని పలుకునవసరంబున దివ్యాయుధంబులును దివ్యరథరథ్యంబులు నంతర్ధానంబు నొందె నారాయణుండు వానితో నక్రూరవిదురులకు నీవృత్తాంతం బంతయుఁ జెప్పుము సవ్యసాచిం గని స్త్రీబాలగురువృద్ధజనంబులఁ గరిపురంబునకుం గొని చను మనుము పొ మ్మనిన వాఁ.

డును మరలి చని కృష్ణునివాక్యంబులు సవిస్తరంబుగాఁ జెప్పె నట్లు సేయునా లోన ద్వారకానగరంబు పరిపూర్ణ జలంబై మునింగె నంత నెవ్వరికిం జన రాక యుండె నప్పరమేశ్వరుండును శతకోటిసూర్యదివ్యతేజోవిభాసితుండై వెడలి నారదాదిమునిగణంబులును బ్రహ్మరుద్రాదిదేవతలును జయజయశబ్దంబులతోడం గదలి రా నిజపదంబున కరిగె నన్నారాయణవిగ్రహంబు జలధిప్రాంతంబున జగన్నాథస్వరూపంబై యుండె నని శుకుండు పరీక్షిన్నరేంద్రునకుం జెప్పె నని చెప్పి, 122

క. ఈకథ విన్నను వ్రాసినఁ, బ్రాకటముగ లక్ష్మి యశము భాగ్యము గలుగుం
జేకొని యాయువు ఘనుఁడై, లోకములో నుండు నరుఁడు లోకులు వొగడన్.

చ. నగుమొగముం సుమధ్యమును నల్లని మేనును లచ్చి కాటప
ట్టగునురముం మహాభుజము లంచితకుండలకర్ణముల్ మదే
భగతియు నీలవేణియుఁ గృపారసదృష్టియుఁ గల్గువెన్నుఁ డి
మ్ముగఁ బొడసూపుఁగాతఁ గనుమూసినయప్పుడు విచ్చినప్పుడున్. 124

క. రాజీవసదృశనయనవి, రాజితసుగుణా విదేహరాజవినుత వి
భ్రాజితకీర్తిసుధావృత, రాజీవభవాండభాండ రఘుకులతిలకా. 125

మాలిని. ధరణిదుహితృరంతా ధర్మమార్గానుగంతా
నిరుపమనయవంతా నిర్జరారాతిహంతా
గురుబుధసుఖకర్తా కోసలక్షోణిభర్తా
సురభయపరిహర్తా సూరిచేతోవిహర్తా. 126

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్ర సహజపాండిత్య పోతనామాత్యప్రియశిష్య వెలిగందలనారయనామధేయప్రణీతంబైన శ్రీమహాభాగవతంబను మహాపురాణంబునందుఁ గృష్ణుండు భూభారంబు వాపి యాదవుల కన్యోన్యవైరానుబంధంబు గల్పించి వారల హతంబు గావించుటయు విదేహర్షభసంవాదంబును నారాయణమునిచారిత్రంబును నాలుగు యుగంబుల హరి నాలుగువర్ణంబులై వర్తించుటయు బ్రహ్మాదిదేవతలు ద్వారకానగరంబునకుం జని కృష్ణుం బ్రార్థించి నిజపదంబునకు రమ్మనుటయు నవధూతయదుసంవాదంబును నుద్ధవునకుఁ గృష్ణుం డనేకవిధంబులైనయుపాఖ్యానంబు లెఱింగించుటయు నారాయణప్రకారం బంతయు దారుకుం డెఱింగి వచ్చి ద్వారకానివాసులకుం జెప్పుటయుఁ గృష్ణుండు దనదివ్యతేజంబుతోఁ బరమాత్మం గూడుటయు ననుకథలు గలయేకాదశస్కంధము. 127

శ్రీ ర స్తు
శ్రీకృష్ణాయనమః.

శ్రీమదాంధ్ర భాగవతము

ద్వా ద శ స్కం ధ ము

మరుదశనపతిశయన
కామితమునిరాజయోగికల్పద్రుమ యు
ద్దామ ఘనజనకరవనృప
మాతృవరేశ రామచంద్రమహీశా. 1

వ. మహానీయగుణగరిష్ఠు లగునమ్మునిశ్రేష్ఠులకు నిఖిలపురాణవ్యాఖ్యానవైఖరీసమే
తుం డైనసూతుం డి ట్లనియె నట్లు పరీక్షిన్నరేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుండు
వాసుదేవనిర్యాణపర్యంతంబుఁ దజ్జన్మకర్మంబులు సెప్పిన విని సంతసం బంది
యన్నరపాలపుంగవుండు మహాత్మా నారాయణకథాప్రపంచంబును దద్గుణం
బులును నాచారవిధియును జీవాత్మభేదంబును హరిపూజావిధానంబును జ్ఞాన
యోగప్రకారంబు ననునివి మొదలైనవి యెఱింగించి విజ్ఞానవంతుంగాఁ జేసి
మన్నించితి వింక భావికార్యంబు లన్నియు నెఱింగింపు మనిన శుకుండు రాజున
కి ట్లనియె. 2

శుకయోగి పరీక్షిత్తునకు భావికాలగతులఁ జెప్పుట

క. నరవర యీప్రశ్నమునకు, సరి సెప్పఁగ రాదు నేను సామర్థ్యముచేఁ
బరికించి నీకుఁ జెప్పెదఁ, గర మొప్పఁగ భావికాలగతులఁ వరుసన్. 3

వ. అందు రాజులప్రకారం బెఱింగించెద బృహద్రథునకుం బురంజయుండు పుట్టు
వానికి శునకుం డనెడివాఁడు మంత్రియై పురంజయునిం జంపి తా రాజ్యం
బేలు చుండు నంతఁ గొంతకాలంబున కతనికిం గుమారుం డుదయించిన
వానికిఁ బ్రద్యోతననామం బిడి పట్టంబు గట్టు నాభూభుజునకు విశాఖరూపుం
డుదయింపంగలం డాతనికి నందివర్ధనుండు జన్మించు నీయేవురు నూటముప్పది
యెనిమిదిసంవత్సరములు వసుంధరాపరిపాలనంబునం బెంపు వడయుదురు తద
నంతరంబ శిశునాగుం డనుపార్థివుం డుదయించు నామూర్ధాభిషిక్తునకుఁ గాక
వర్ణుండు జనియించు నారాజన్యునకు క్షేమవర్ముఁ డుదయింపఁగలం డాపృథ్వీ

పతికి క్షేత్రజ్ఞుం డతనికి విధిసారుండును విధిసారున కజాతశత్రుండు నాభూపా
లునకు దర్భకుండును దర్భకునికి నజయుండు నతనికి నందివర్ధనుం డతనికి
మహానందియు ననంగల శైశునాగులు పదుండ్రు నరపాలకు లుద్భవించి షష్ట్యు
త్తరత్రిశతిహాయనంబులు గలికాలంబున ధరాతలం బేలెద రంతట మహానం
దికి శూద్రస్త్రీగర్భంబున నతిబలశాలి యయిన మహాపద్మపతి యనునందనుం
డుదయించు నతనితో క్షత్త్రియవంశం బడంగి పోఁగల దాసమయంబున నరప
తులు శూద్రప్రాయు లై ధర్మవిహీను లై తిరుగు చుండ మహాపద్మునకు సుమా
ల్యుం డాదిగాఁ గలయెనమండ్రుకుమారు లుదయించెదరు వారు నూరుసంవత్స
రంబులు క్షోణితలం బేలెద రంతటఁ గార్ముకుండు మొదలుగా రాజనవకంబు
నందాఖ్యులం జనియించు నానవనందుల నొకభూసురోత్తముం డున్మూలనంబు
సేయు నప్పుడు వారు లేమిని మౌర్యులు గొంతకాలం బిజగతీతలంబు నేలుదు
రత్తఱి నాభూదేవుండు చంద్రగుప్తుం డనువానిం దనరాజ్యంబందు నభిషి
క్తుంగాఁ జేయంగలం డంత నాచంద్రగుప్తునకు వారిసారుండను వానికి నశోక
వర్ధనుం డతనికి సుయశస్సును వానికి సంయుతుఁ డమ్మహానీయునకు శాలిశూ
కుం డతనికి సోమశర్ముండు వానికి శతధన్వుండు నవ్వీరునకు బృహద్రథుండు ను
దయించెదరు మౌర్యులతోఁ జేరినయీపదుగురును సప్తత్రింశదుత్తరశతాబ్దం
బులు నిష్కంటకంబుగా భూపరిపాలనంబు సేసెద రాసమయంబున బృహద్ర
థునిసేనాపతి యగు శుంగుం డతని వధించి రాజ్యంబు గైకొను నతనికి నగ్ని
మిత్త్రుం డనునరపతి బుట్టఁ గలవాఁ డాతనికి సుజ్యేష్ఠుండు సుజ్యేష్ఠునకు వసు
మిత్త్రుండు నతనికి భద్రకుండును భద్రకునకుఁ బుళిందుండును నాశూరునకు
ఘోషుండును వానికి వజ్రమిత్త్రుండును నతనికి భాగవతుండును వానికి దేవ
భూతియు నుద్భవించెద రిశుంగులు పదుండ్రును ద్వాదశోత్తరశతహాయనంబు
లుర్వీపతు లయ్యెద రంతమీఁదట శుంగకులసంజాతుం డైన దేవభూతిని గణ్వా
మాత్యుం డగువసుదేవుం డనువాఁడు వధియించి రాజ్యం బేలు వానికి భూ
మిత్త్రుండు నమ్మహానుభావునకు నారాయణుండును గలిగెదరు కణ్వవంశజు లైన
వీరలు మున్నూటనలువదేనబ్దంబులు మేదినీతలం బేలుదురు మఱియును. 4

క. చతురత నీక్షితి నేలియు, మతిమోహము విడువ లేక మానవనాథుల్
సతతముఁ దమ కీకాలం, బతిచంచల మగుట నెఱుఁగరయ్య మహాత్మా. 5

క. నరపతులమహిమ నంతయు, సురగాధిపుఁ డైన నొడువ నోపఁడు ధాత్రిం
జిరకాల మేలి యిందే, పరువడి నడఁగుదురు వారు భ్రాంతులు నగుచున్. 6

క. గజతురగాదిశ్రీలను, నిజ మని నమ్మంగ రాదు నిత్యమును హరిన్
గజిబిజి లేక తలంచిన, సుజనులకును నతనియందుఁ జొరఁగా వచ్చున్. 7

మఱియుఁ గణ్వవంశజుం డగుసుశర్ముం డనురాజు దయించిన వాని హింసించి

భృత్యుం డంధ్రజాతీయుం డయినవృషలుం డధర్మమార్గవర్తియై వసుమతీ
క్రం బవక్రుండై యేలు నంత వానియనుజుండు కృష్ణుం డనువాఁడు రా
గొలుచు సాముహామూర్తికి శాంతకర్ణుండును వానికిఁ బౌర్ణమాసుండును
నికి లంబోదరుండును వానికిఁ జిబిలకుండు నతనికి మేఘస్వాతియు వానికి
ండమానుండును వానికి హాలేయుం డగునరిష్టకర్మయు నతనికిఁ దిలకుండు
నికిఁ బురీషసేతుండును వానికి సునందనుండును నారాజశేఖరునకు వృకుం
ను వృకునకు జటాపుండును జటాపునకు శివస్వాతియు వానికి నరిందముండు
భూమిశునకు గోమతియును వానికిఁ బురీమంతుండు నతనికి దేవశీర్షుండును
నికి శివస్కందుండును నతనికి యజ్ఞశీలుండు నాభవ్యునకు శ్రుతస్కంధుండు
నికి యజ్ఞశత్రుండు వానికి విజయుం డవ్విజయునికిఁ జంద్రబీజుం డతనికిసులో
ధియు నిట్లు పెక్కం డ్రుదయించి నన్నూటయేఁబదియాఱుహాయనంబులు
త్రిం బాలించెద రంత నాభీరు లేడ్వురు గర్దభులు పదుండ్రుఁ గంకవంశజులు
నాఱుగురు మేదినీభరంబు దాల్చి యుండెద రటమీఁద యవను లెనమండ్రు
ష్బరులు పదునాల్గురు దేశాధీశులై యేలెదరు మఱియుం బదుమువ్వురుగురుం
లును బదునొకండ్రు మానులును వేయుందొమ్మన్నూటతొమ్మిదిహాయనంబులు
రాంధులయియేలెద రటమీఁద నామానవంశజు లగుపదునొకండ్రు త్రిశతయు
హైనవత్సరంబులు మత్సరంబున నేలెద రాసమయంబునఁ గైలికిలులను యవ
బు భూపతులగుదురంత భూతనందుండు నవభంగిరుండు శిశునందుండుఁదద్భ్రా
యు యశోనందుండు: బ్రవీరకుండు వీరలు వీరులై షడుత్తరశతహాయనంబు
లెద రంత నారాజులకుఁ బదుమువ్వురుకుమారు లుదయించి యందు నార్గురు
ల్హీకదేశాధిపతు లయ్యెదరు కడమ యేడ్వురును గోసలాధిపతు లయ్యెద
త వైడూర్యపతులు నిషధాధిపతులై యుండెదరు పురంజయుండు మగధ
శాధిపతియై పుట్టి పుళిందయదుమద్రదేశవాసు లగుహీనజాతిజనులు బ్రహ్మ
నహీనులై హరిభక్తివిరహితులై యుండ వారికి ధర్మోపదేశంబు సేసి నారా
ణాభక్తినిత్యంబు నుండునట్లుగాఁ జేసి బలపరాక్రమవంతు లైనక్షత్త్రియవం
బు లడంచి పద్మావతీనగరపరిపాలకుండై యాగంగాప్రయాగపర్యంతం బగు
మి నేలఁగలందు శూద్రప్రాయు లగురాజులును వ్రాత్యులును బాషండులు
విప్రులును గలిగి సౌరాష్ట్రావంత్యాభీరార్బుదమాళవదేశాధిపతు లయ్యె
సింధుతీరంబులఁ జంద్రభాగాప్రాంతంబులఁ గాశ్మీరమండలంబునను మేథా
ను లై మ్లేచ్ఛాకారు లగురాజులు భూభాగం బేలుచు ధర్మసత్యదయాహీను
క్రోధమాత్సర్యంబుల స్త్రీబాలగోద్విజాతుల వధియింప రోయక పరధనపర
పరు లై రజస్తమోగుణరతులై యల్పజీవులై యల్పబలులై హరిచరణార
దమకరందరసాస్వాదులు గాక తమలో నన్యోన్యవైరానుబంధులై సంగ్రామ

రంగంబుల హతు లయ్యెద రాసమయంబునం బ్రజలు తచ్ఛీలవేషభాషాదుల
ననుసరించి యుండెదరు కావున. 8

క. దినదినమును ధర్మంబులు, ననయము ధర నడఁగి పోవునాశ్చర్యముగా
విను వర్ణ చతుష్కములో, నెనయఁగ ధనవంతుఁ డైన నేలు ధరిత్రిన్. 9

క. బలవంతుఁ డైనవాఁడే, కులహీనుం డైన వొడ్డగుణవంతుఁ డగుం
గలిమియు బలిమియుఁ గలిగిన, నిలలోపల రాజతండె యే మన వచ్చున్. 10

వ. అట్లుగాన జనంబులు లోభులై జారత్వచోరత్వాదులచేత ద్రవ్యహీనులై వన్య
శాకమూలఫలంబుల భుజించుచు వనగిరిదుర్గంబులం గృశీభూతులై దుర్భిక్ష
శీతవాతాతపక్షుధాతాపంబులచేత భయంపడి ధనహీనులై యల్పాయు
ష్కులు నల్పతరశరీరులు నై యుండ రాజులు చోరులై సంచరించుచు నధర్మ
ప్రవర్తనులై వర్ణాశ్రమధర్మంబులు విడనాడి శూద్రప్రాయులై యుండెద రంత
నోషధు లల్పఫలదంబులు మేఘంబులు జలశూన్యంబులు సస్యంబులు నిస్సా
రంబులు నగు నిట్లు ధర్మమార్గంబు దక్కి యున్నయెడ ముకుందుండు దుష్ట
నిగ్రహశిష్టపరిపాలనంబులకొఱకు శంబల గ్రామంబున విష్ణుయశుండనువిప్రునకుఁ
గల్క్యవతారుం డై దేవతాబృందంబులు నిరీక్షింప దేవదత్తఘోటకారూఢుం
డై దుష్టమ్లేచ్ఛజనంబులం దనయంశలాగ్రంబున ఖండీభూతులం జేయు నప్పుడు
ధాత్రీమండలంబు విగతక్రూరజనమండలంబై తేజరిల్లు నంత నరులు విష్ణుధ్యాన
వందనపూజాదివిధానాసక్తులై నారాయణపరాయణు లయి వర్తిల్లెద రిట్లు
కల్క్యవతారంబున నిఖిలజనులు ధన్యు లయ్యెద రంతటఁ గృతయుగధర్మం
బయి నడచు చుండు జంద్రభాస్కరశుక్రగురువు లేకరాశిగతు లయినం గృత
యుగం బయి తోఁచు రాజేంద్రా గతవర్తమానభావికాలంబులు భవజ్జన్మంబు
మొదలు నందాభిషేకపర్యంతంబు పంచదశాధికశతోత్తరసహస్రహాయనంబు
లయి యుండు నంతట నారాయణుం డఖిలదుష్టరాజధ్వంసంబు గావించి ధర్మంబు
నిలిపి వైకుంఠనిలయుం డగు నని చెప్పిన. 11

క. మునినాథ యేవిధంబున, ఘనతరముగఁ జంద్రసూర్యగ్రహములజాడల్
సనుఁ గాలవర్తనక్రము, మొనరఁగ నెఱిఁగింపవయ్య ముదము దలిర్పన్. 12

వ. అనిన నట్లకాక యని చెప్పందొడంగె వినుము సప్తర్షిమండలాంతర్గతంబులయిన
పూర్వఋక్షద్వయమధ్యంబునందు నిశాసమయంబున నొక్కనక్షత్రంబు
గానిపించినకాలంబు మనుష్యమానంబున శతవత్సరపరిమితం బయ్యెనే నాస
మయంబున జనార్దనుండు నిజపదంబునం బొదలె నావేళనె ధాత్రీమండలంబు
గలిసమాక్రాంతం బయ్యెఁ గృష్ణుం డెంతకాలంబు భూమియందుఁ బ్రవ
ర్తించె నంతకాలంబును గలి సమాక్రాంతంబు గాదు మఘానక్షత్రంబందు
సప్తర్షులు నేఘుస్రంబునఁ జరియింతు రాఘుస్రంబునఁ గలి ప్రవేశించి వేయు

నిన్నాళ్ళువర్షంబు లయి యుండు నాబుషిసంఘంబు పూర్వాషాఢ కరిగినం గలి ప్రవృద్ధంబు నొందు నేదివసంబున హరి పరమపదప్రాప్తుం డయ్యె నాదివసంబునందఁ గలి ప్రవేశించి దివ్యాబ్దసహస్రంబులు సనినయనంతరంబ నాలవపాదంబునఁ గృతయుగధర్మంబు ప్రాప్తం బగు. 13

చ. నరవర తొంటిభూపతుల నామగుణంబులు వృత్తచిహ్నముల్
సిరియును రూపసంపదలుఁ జెన్నగు రాజ్యము లాత్మ విత్తముల్
పరుస నడంగెఁ గాని యట వారలకీర్తులు నిర్మలంబులై
యురవడి భూమిలో నిలిచి యున్నవి నేఁడును రాజశేఖరా. 14

వ. శంతనునియనుజుం డగు దేవాపియు నిక్ష్వాకువంశజుం డగుమరుత్తును యోగయుక్తులై కలాపగ్రామనిలయులై కలియుగాంతంబున వాసుదేవప్రేరితులై ప్రజల నాశ్రమాచారంబులు దప్పకుండ నడపుచు నారాయణస్మరణంబు నిత్యంబొనర్చి కైవల్యపదప్రాప్తు లగుదు రిక్కరణి నాలుగుయుగంబుల రాజులును నేనెఱింగించినపూర్వరాజన్యులుఁను వీరందఱును సమస్తవస్తుసందోహంబుల యందు మమత నొంది యుత్సాహవంతులై యుండి పిదప నీభూతలంబువదలి నిధనంబు నొందిరి కావునఁ గాలంబుజాడ యెవ్వరికిం గానరాదు మత్పూర్వులు హరిధ్యానపరవశులై దయాసత్యశౌచశమదమాదిప్రశస్తగుణంబులం బ్రసిద్ధులై నడచి రట్లు గావున. 15

క. ధర్మము సత్యముఁ గీర్తియు, నిర్మలదయ విష్ణుభక్తి నిరుపమఘనస
త్కర్మ మహింసావ్రతమును, నర్మిలి గలవారె పుణ్యు లవనీనాథా. 16

తే. ఈజగం బేలుతొల్లిటిరాజవరులు, గాలవశమున నాయువుల్ గోలుపోయి
నామమాత్రావశిష్టులైనారు గాన, చెప్ప వలవదు మమత నెచ్చట నృపాల. 17

వ. గర్వాంధు లయిననరపతులం జూచి భూదేవి హాస్యంబు సేయు శత్రుక్షయంబు సేసి యెవ్వరికి నీక తామ యేలు చుండెద మనిమూఢిమోహంబునం బితృపుత్రభ్రాతలకు భ్రాంతి గల్పించి యన్యోన్యవైరానుబంధంబులం గలహంబు సేసి రణరంగంబులఁ దృణప్రాయంబులుగా దేహాదులు వర్జించి నిర్జరలోకప్రాప్తులైన పృథు యయాతి గాధి నహుష భరతార్జునమాంధాతృసగరరామఖట్వాంగధుంధుమారరఘుతృణబిందుపురూరవశ్శంతనుగయభగీరథకువలయాశ్వకకుత్థ్స నిషధహిరణ్యకశిపువృత్రరావణనముచిశంబరభౌమహిరణ్యాక్షతారకాదులైనరాజులును దైత్యులును ధరణికి మమత్వంబుఁ జేసికదా కాలవశంబున నాశంబునొందిరది యంతయు మిథ్య గాన సర్వంబునుం బరిత్యజించి జనార్దన వైకుంఠ వాసుదేవ నృసింహ యని నిరంతరహరికథామృతపానంబు సేసి జరారోగవికృతులం బాసి హరిపదంబు నొందు మని చెప్పి. 18

తే. ఉత్తమశ్లోకుఁ డన నెవ్వఁ డున్నవాఁడు, సన్నుతుం డగు నెవ్వఁడు సకలదిశల

నట్టిపరమేశ్వరునిఁ జిత్తమందు నిలిపి, తద్గుణంబులు వర్ణింపు ధరణినాథ. 19

యుగధర్మప్రాకృతాదిప్రళయచతుష్టయవివేచనము

వ. అనిన శుకయోగీంద్రునకు రాజేంద్రుం డిట్లనియెఁ గలియుగం బతిపాపసమ్మిళితంబుగాన దురితంబు లేలాగున నరులు రాకుండఁ జేయుదురు కాలం బేక్రమంబున నడచుఁ గాలస్వరూపకుం డైనహరిప్రభావం బేలాగుతం గానఁబడు నీజగజ్జాలం బెవ్విధంబున నిలుచు నని యడిగిన రాజేంద్రునకు శుకయోగీంద్రుం డిట్లనియెఁ గృతత్రేతాద్వాపరకలియుగంబు లనుయుగచతుష్టయంబును గ్రమంబుగాఁ బ్రవర్తించు ధర్మంబునకు సత్యదయాతపోదానంబులు నాలుగుపాదంబు లై నడచు శాంతిదాంత్యాత్మజ్ఞానవర్ణాశ్రమాచారంబులు మొదలగునవి గలిగి ధర్మంబు మొదటియుగంబున నాలుగుపాదంబులం బరిపూర్ణం బై ప్రవర్తిల్లు శాంతిదాంతికర్మాచరణాదిరూపం బగుధర్మంబు మూఁడు పాదంబుల రెండవయుగంబునం బ్రవర్తిల్లు విప్రార్చనాహింసావ్రతజపానుష్ఠానాదిలక్షణంబులుగలిగి ధర్మంబు రెండుపాదంబుల మూఁడవయుగంబునం దేజరిల్లు మఱియు జనులు గలియుగంబున ధర్మరహితులు నన్యాయకారులు క్రోధమాత్సర్యలోభమోహాదిదుర్గుణవిశిష్టులు వర్ణాశ్రమాచారరహితులు దురాచారులు దురన్నభక్షకులు శూద్రసేవారతులు నిర్దయులు నిష్కారణవైరులు దయాసత్యశౌచాదివిహీనులు ననృతవాదులు మాయోపాయులు ధనవిహీనులు దోషైకదృక్కులు నై పాపచరితులగురాజుల సేవించి జననీజనకసుతసోదరబంధుదాయాదసుహృజ్జనులం బరిత్యజించి సురతాపేక్షు లై కులంబులం జెఱచు చుండెదరు మఱియు తామసాచారంబులం బ్రజాక్షయం బగు బ్రాహ్మణులు దుష్ప్రతిగ్రహవిహారు లై యజ్ఞాదికర్మంబులు పరార్థపరులై చేయుచు హీనులై నశించెద రట్లుగాన యీకలియుగంబున నొక్కముహూర్తమాత్రంబైన నారాయణస్మరణపరాయణులై మనంబున శ్రీనృసింహవాసుదేవసంకర్షణాదినామంబుల నచంచలభక్తిం దలంచువారలకుఁ గ్రతుశతఫలంబు గలుగునట్లు గావున రాజశేఖరా నీమది ననవరతంబు హరిం దలంపుము కలి యనేకదురితాలయంబు గాన యొక్కనిమిషమాత్రంబు ధ్యానంబు సేసినం బరమపావనత్వంబు నొంది కృతార్థుండ వగుదు వని పలికి మఱియును. 20

క. మూఁడవయుగమున నెంతయు, వేడుక హరికీర్తనంబు వెలయఁగ ధృతిచేఁ
బాడుచుఁ గృష్ణా యనుచుం, గ్రీడింతురు కలిని దలఁచి కృతమతు లగుచున్. 21

వ. అనినఁ గల్పప్రళయప్రకారం బెట్లనిన నతం డిట్లనియెఁ జతుర్యుగసహస్రంబులు సనిన నది బ్రహ్మకు నొక్కపగ లగు నాక్రమంబున రాత్రియు వర్తిల్లు నంత బ్రహ్మకు నొక్కదినం బగుటవలన నది నైమిత్తికప్రళయం బనంబడు నందు విధాత సమస్తలోకంబులం దనయాత్మయందు నిలిపి శయనింపం బ్రకృతివినష్టం

బయిన నది ప్రాకృతప్రళయం బని చెప్పంబడు నా ప్రళయప్రకారంబు విను మిట్లు పవలు నైమిత్తిక ప్రళయంబును రాత్రి ప్రాకృతప్రళయంబు నగుట గలిగిన నది యజునకు దినప్రమాణం బిట్టిదినప్రమాణంబున మున్నూటయఱువదిదినంబు లయిన నలువకు నొక్కసంవత్సరంబు పరిపూర్ణం బగుఁ దద్వత్సరంబులు శత పరిమితంబు లయిన. 22

సీ. అంత లోకేశున కవసానకాలంబు వచ్చిన నూఱేండ్లు వసుధలోన
వర్షంబు లుడిగిన వడిఁ దప్పి మానవుల్ దప్పి నాఁకటఁ జిక్కి నొప్పి నొంది
యన్యోన్యభక్షు లై యాకాలవశమున నాశ మొందెద రంత నలినసఖుఁడు
సాముద్రదైహికక్ష్మాజాతరసములఁ జాతురిఁ గిరణాళిచేతఁ గాల్ప

తే. నంతఁ గాలాగ్ని సంకర్షణాఖ్య మగుచు, నఖిలదిక్కులు గలయంగ నాక్రమించు
నట్టియెడనూఱువర్షంబు లాదుకొనఁగ, వీఁకతోడుత వాయువుల్ వీచు నపుడు.

వ. శతహాయనంబులు ధారాధరంబులు మహాఘోషంబుతోడం గరికరోపమానం బు లయిననీరధారల నిఖిలజగంబును శంబరమయంబు చేసిన బ్రహ్మాండం బెల్ల జలమయం బగుటం జేసి భూమి హృతగంధగుణం బయి కబంధంబున లీనం బగు నన్నీరంబు జీర్ణరసగుణం బై తేజంబున నడంగు నాతేజంబు వాయువందు నష్ట రూపం బయి కలయు నాపవనుండు గతస్పర్శగుణుం డై నభంబున సంక్రమించు నాయాకాశంబు విగతశబ్దంబయి భూతాదిం బ్రవేశించుఁ దైజసం బైనమహద్రూ పం బనహంకారంబై వైకారికగుణసమేతం బై యింద్రియంబుల లయించు నహం కారంబును సత్త్వాదిగుణంబులు గ్రసియించు నవి కాలచోదితం బైనప్రకృతి యం దడంగు నా ప్రకృతి యనాదియు నిత్యంబు నవ్యయంబు నవాఙ్మానసగో చరంబు నై సత్త్వరజస్తమోగుణరహితం బయి మహదాదిసన్నివేశంబు లేక స్వ ప్నాద్యవస్థారహితం బయి పృథివ్యాదిహీనం బై యప్రతర్క్యం బగు దానిని మూలభూతం బయినపదం బని చెప్పుచుందురు కాలవిపర్యయం బయి పురుషా వ్యక్తులు విలీనం బగు నది ప్రాకృతప్రళయం బనంబడు నని చెప్పి మఱియు నొక విశేషంబు వినుము బుద్ధీంద్రియార్థరూపంబులచే జ్ఞానంబు తదాశ్రయం బయి వెలుంగు దృశ్యత్వావ్యతిరేకంబులచే నది యాద్యంతంబులు గలదై యుండుఁ దేజంబునకు దీపచక్షూరూపంబులు వేఱు గానియట్లు బుద్ధీంద్రియార్థంబులు పరార్థమూర్తికి నన్యంబులు గా నేరవు బుద్ధిసంభవంబు ప్రధానంబు జాగ్ర త్స్వప్నసుషుప్త్యవస్థాభేదం బాత్మమయం బై బుద్ధియుక్తం బైనయోగంబు నం బరిణమించుఁ బ్రాణిజాతం బీశ్వరునందు లయోదయంబులు వొందుచుండు సర్వంబు నన్యోన్యాశ్రయం బై యాద్యంతవంతం బగుట నవస్తువై వర్తించు నొక్కతేజంబు బహురంధ్రంబులం గానంబడు వడువున నొక్కపరమాత్మ పెక్కు విధంబుల భావింపంబడు హాటకంబు పెక్కురూపంబులం గలదైన నేకం బయిన

తెఱంగునఁ బరమాత్మ నేకంబుగా భావింప వలయు నేత్రంబులకు మేఘావరణంబు దలంగినప్పుడు భాస్కరమండలంబు గనిపించుకరణి బంధహేతు వైనయహంకారం బాత్మజ్ఞానంబునం దిరస్కృతం బైనయప్పుడె పరమాత్మ నిర్మలం బయి తోఁచు నాపరమాత్మను నిరంతరంబును దలంచుచు యోగులు తదేకాయత్తచిత్తు లై యుందురు కాలవేగంబున సర్వప్రపంచంబునకు నవస్థాంతరంబులు గల్గుచుండుఁ బరమేశ్వరమూర్తి యైనకాలంబున నభంబునం బగలు తారకంబులు గానరాని కరణిం గానంబడక కల్పావస్థలు చరించు నిత్యనైమిత్తిక ప్రాకృతికాత్యంతికంబు లని ప్రళయంబులు చతుర్విధంబు లై పరఁగు నంపులం గలుగు నారాయణుని లీలావతారంబులఁ గమలభవభవాదు లయిన వచింప నోపరు నే నెఱింగినంత యుం జెప్పితి సంసారసాగరంబు దాఁట హరికథ యనెడునావయ సహాయంబు గాని వేఱొకటి లే దని చెప్పి. 24

ఉ. ఏను మృతుండ నౌదు నని యింత భయంబు మనంబులోపలన్
మానుము సంభవంబు గలమానవకోట్లకుఁ జావు నిత్యమౌ
గాన హరిం దలంపు మికఁ గల్గదు జన్మము నీకు ధాత్రిపై
మానవనాథ పొందెదవు మాధవలోకనివాససౌఖ్యముల్. 25

పరీక్షిత్తు తక్షకునిచే దష్టుండై మృతి నొంద నతనిపుత్త్రుఁడు సర్పయాగము సేయుట

వ. రాజేంద్రా జరామరణ హేతుకం బయినశరీరంబున నుండుజీవుండు ఘటంబులోఁ గనంబడునాకాశంబు ఘటనాశం బయిన మహాకాశంబునం జేరుతెఱంగున శరీర పతనం బగుడు నీశ్వరుం గలయుఁ దైలనాశపర్యంతంబు వర్తి తేజంబుతోడ వర్తించుకరణి దేహకృతం బగుభవంబు రజస్సత్త్వతమోగుణంబులచేతం బ్రవర్తించు నాత్మ నభంబుకూడిక ధ్రువం బై యనంతం బై వ్యక్తావ్యక్తంబులకుఁ బరం బై యుండు నిట్లాత్మ నాత్మస్థునిఁగాఁ జేసి హరినిజాకారంబు భావించు చుండుట విశేషంబు నిన్నుఁ దక్షకుండు గఱవ సమర్థుండు గాఁడు హరిం దలంపుము ధనగృహదారాపత్యక్షేత్రపశుప్రకరంబుల వర్జించి సమస్తంబును నారాయణార్పణంబు సేసి విగతశోకుండ వై నిత్యంబును హరిధ్యానంబు సేయు మని వినిపించిన రాజేంద్రుండును కుశాసనాసీనుం డై జనార్దనుం జింతించుచుండె నంత శుకుండును యథేచ్ఛావిహారుం డయి చనియె నిటఁ గ్రుద్ధుం డైన బ్రాహ్మణోత్తమునిచేఁ బ్రేరితుం డైనతక్షకుండు ద్విజరూపంబుఁ దాల్చి పరీక్షిద్వధార్థంబుగా నేతెంచు చుండి మార్గమధ్యంబునఁ గాశ్యపుం డనుసర్పవిషహరణ సమర్థుం డగునొక్కవిప్రునిం గని యతని నపరిమితధనప్రదానంబునఁ దృప్తుం గావించి పరీక్షిన్నికటంబునకు రాకుండ నట్లొనర్చి యంతటఁ బరీక్షిన్మహారాజు చెంత నున్నవారలచేతి కొక్కఫలం బిచ్చి చనిన వా రాఫలంబు రాజున కిచ్చిన నతం డాఫలంబు నాస్వాదించినం గ్రిమిరూపంబున నందుండి వెడలి మహాభయం

కరరూపంబునం గాకోదరం బై రాజుం గఱచిన నతండు నాక్షణంబ విషాగ్నిచే భస్మీభూతుం డయ్యె నట్టియవసరంబున భూమ్యంతరిక్షంబుల నుండు నిఖిలప్రాణు లాశ్చర్యకరం బగుతన్మరణంబు గని హాహారవంబులు సేసి రంత నీయర్థంబునతని తనయుం డైనజనమేజయుండు విని క్రోధావేశంబున సర్పప్రళయం బగునట్లు యజ్ఞంబు సేయుచుండ సహస్రసంఖ్యలు గలసర్పంబులు హతంబులయ్యె నా సమయంబునఁ దక్షకుండు రాక వాసవాలయంబున నుండుట యెఱింగి "సహేంద్ర తక్షకాయానుబ్రూహి" అనుప్రేషవాక్యంబు నొడువు నంతఁ దక్షకసహితుం డయి విమానముతో నింద్రుండు స్థానభ్రంశంబు నొంది పడుచుండ నత్తఱి నాంగిరసుం డేతెంచి పరీక్షిత్తనయుని బహుభంగులం గీర్తించి. 26

చ. మృతియును జీవనంబు నివి మేదినిలోపల జీవకోటికిన్
సతతము సంభవించు సహజం బిది చోరహుతాశసర్పసం
హతులను దప్పి నాఁకటను బంచత నొందెడునట్టిజీవుఁ డా
పదలను గుంది పూర్వ మగు పాపఫలంబు భుజించు నెప్పుడున్. 27

వ. అట్లు గావున నసంఖ్యంబు లైనచందశూకంబులు హతంబు లయ్యె శాంతమాన సుండ వై క్రోధంబు వర్జింపు మనిన గురూపదిష్టప్రకారంబున సర్పయాగంబు మాని యుండె నంత దేవతలు కుసుమవృష్టి గురియించి రారాజన్యుండు మంత్రిసమేతుం డై నగరప్రవేశంబు సేసె బాధ్యబాధకలక్షణంబులం గలవిష్ణు మాయాచోదితగుణవ్యాపారంబుల నాత్మ మోహపడుం గావున నట్టిమాయా వికారంబులం బరిత్యజించి తదాశ్రయాకృతమానసుం డై వర్తించుచు పరనింద సేయక వైరంబు వర్జించి భగవత్పదాంభోజభక్తిసంయుక్తుం డై తిరుగునతండు హరిపదంబుఁ జేరు నని చెప్పి వెండియు సూతుండు పరమహర్షసమేతుం డై శౌనకున కిట్లనియె. 28

శ్రీవేదవ్యాసుండు వేదములను బురాణములను లోకమందుఁ బ్రవర్తింపఁ జేయుట

క. ధారుణిఁ బారాశర్యున, కార్యులు పైలుఁడు సుమంతు జైమినిమునులున్
ధీరుఁడు వైశంపాయనుఁ, డారయ నలువురును శిష్యు లై యుండి రొగిన్. 29

వ. వారలు ఋగ్యజుస్సామాథర్వంబు లనియెడునాలుగువేదంబుల వ్యాసోపదిష్ట క్రమంబున లోకంబులం బ్రవర్తింపఁ జేసి రని చెప్పిన నాక్రమం బెట్లని శౌనకుం డడిగిన సూతుండు సెప్పందొడంగె నాదియందుఁ జతుర్ముఖునిహృదయం బున నొకనాదం బుద్భవించె నది వృత్తినిరోధంబువలన మూర్తీభవించి వ్యక్తం బుగాఁ గనుపట్టె నట్టినాదోపాసనవలన యోగిజనంబులు నిష్పాపు లై ముక్తి నొందుదు రందు నోంకారంబు జనియించె నదియె సర్వమంత్రోపనిషన్మూల భూత యగువేదమాత యని చెప్పంబడు నాయోంకారంబు త్రిగుణాత్మకం బై యకారోకారమకారంబు లనెడుత్రివర్ణరూపం బై ప్రకాశించుచుండె నంత

భగవంతుం డగునజుం డాప్రణవంబువలన స్వరస్పర్శాంతస్థోష్మాదిలక్షణలక్షితం
బగునక్షరసమామ్నాయంబు గల్పించి తత్సాహాయ్యంబునం దనవదనచతుష్ట
యంబువలన వేదచతుష్టయంబు గలుగం జేసె నంత నతనిపుత్రు లగుబ్రహ్మవాదు
లావేదంబులం దదుపదిష్టప్రకారంబుగా నభ్యసించి యాక్రమంబున వారలు
దమశిష్యపరంపరలకు నుపదేశించి రిట్లు వేదంబులు సమగ్రంబులుగాఁ బ్రతియు
గంబున మహర్షులచే నభ్యసింపంబడియె నట్టివేదంబులు సమగ్రంబుగ బఠి
యింప నశక్తు లగువారలకు సాహాయ్యంబు సేయుటకై ద్వాపరయుగాదియందు
భగవంతుండు సత్యవతీదేవియందుఁ బరాశరమహర్షికిసుతుం డై యవతరించి
యావేదరాశిం గ్రమమ్మున ఋగ్యజుస్సామాథర్వంబు లన నాలుగువిధంబులుగ
విభజించి పైలవైశంపాయనజైమినిసుమంతు లనియెడుశిష్యవరులకుఁ గ్రమం
బుగ నావేదంబుల నుపదేశించె నందుఁ బైలమహర్షి సేకొన్నఋగ్వేదం బనం
తంబు లగుఋక్కులతోఁ జేరియుండుటంజేసి బహ్వృచశాఖ యని చెప్పంబడు
నంత నాపైలుం డింద్రప్రమితికి బాష్కలునకు నుపదేశించె బాష్కలుం డా
సంహితం జతుర్విధంబులు గావించి శిష్యు లగుబోధ్యుండు యాజ్ఞవల్క్యుండుఁ
బరాశరుండు నగ్నిమిత్రుండు ననువారికి నుపదేశించె నింద్రప్రమితిదనసంహిత
మాండూకేయున కుపదేశించె మాండూకేయుండు దేవమిత్రుం డనువానికిం
జెప్పె నతనికి సౌభర్యాదిశిష్యు లనేకులై ప్రవర్తిల్లి రందుసౌభరిసుతుండు శాక
ల్యుండు దానభ్యసించినశాఖ నైదువిధంబులుగ విభజించి వాత్స్యుండు మౌద్గ
ల్యుండు శాలీయుండు గోముఖుండు శిశిరుం డనెడుశిష్యుల కుపదేశించె నంత
జాతూకర్ణి యనువానికి వా రుపదేశింప నతండు బలాకుండు పైంగుఁడు వైతాళుఁ
డు విరజుం డనువారి కుపదేశించె నదియునుంగాక మున్ను వినిపించినబాష్కలుని
కుమారుం డైనబాష్కలి వాలఖిల్యాఖ్యసంహితను బాలాయని గార్గ్యుండు
కాసారుం డనువారలకుఁ జెప్పె నిత్తెఱంగున బహ్వృచసంహిత లనేకప్రకారం
బులం బూర్వోక్తబ్రహ్మర్షులచే ధరియింపంబడె యజుర్వేదధరుం డగువైశంపా
యనునిశిష్యసంఘంబు నిఖిలక్రతువుల నాధ్వర్యవకృత్యంబుచేఁ దేజరిల్లిరి
మఱియు నతనిశిష్యుఁ డగుయాజ్ఞవల్క్యుండు గుర్వపరాధంబు సేసిన నాగురువు
గుపితుండై యధీతవేదంబుల మరలం దన కిచ్చి పొమ్మనిన నతండు దాను జదివిన
యజుర్గణంబును దదుక్తక్రమంబునఁ గ్రక్కనవి రుధిరాక్తం బగురూపంబుఁ
దాల్చిన యజుర్గణాధిష్ఠితశాఖాధిదేవతలు తిత్తిరిపక్షులై వానిని భుజియించిరి
దానంజేసి యాశాఖలు తైత్తిరీయంబు లయ్యె నంత నిర్వేది యగునాయాజ్ఞ
వల్క్యుం డపరిమితనిర్వేదంబు నొంది యుగ్రతపంబున సూర్యుని సంతుష్టుం
గావింప నతండు సంతసిల్లి హయరూపంబుఁ దాల్చి యజుర్గణంబు నతని కుపదే
శించెఁ గావున నది వాజసనేయశాఖ యని వాక్రువ్వం బడె నంత నాయజుర్గణం

బుకాణ్వమాధ్యందినాదులచే నభ్యసింపంబడె నిట్లు యజుర్వేదంబు లోకంబునం బ్రసిద్ధిల్లె సామవేదాధ్యేత యగుజైమినిమహర్షి దనసుతుం డగుసుమంతునికి నుపదేశించె నతండు సుకర్మం డనుతనసుతునకుం దెలిపె నతం డావేదమును సహస్రశాఖలుగా విభజించి కోసలునికుమారుం డైనహిరణ్యనాభునికిని దన కుమారుం డగుపౌష్యంజి యనువానికి నుపదేశించె నంత వారిరువురు బ్రహ్మవేత్త లగునానంత్యులు సుదీమ్య లనునేనూర్గురికి నుపదేశింప వారిని సామవేదపాఠకులంగాం జేసి యిట్లు సామవేదంబు లోకంబున వినుతి నొందె. మఱియు నథర్వవేత్త యగుసుమంతుమహర్షి దానిం దనశిష్యున కుపదేశింప నతండు వేదదర్శుండు పథ్యుం డనుశిష్యుల కుపదేశించె నందు వేదదర్శుం డనువాఁడు శౌల్కాయని బ్రహ్మబలి నిర్దోషుండు పిప్పలాయనుం డనువారలకును బథ్యుం డనువాఁడు కుముదుండు శునకుండు జాబాలి బభ్రు వంగిరసుండు సైంధవాయనుం డనువారలకు నుపదేశించి ప్రకాశంబు నొందించె నిత్తెఱంగున నథర్వవేదంబు వ్యాప్తిఁ బొందె నిట్లఖిలవేదంబులయుత్పత్తిప్రచారక్రమం బెఱింగించితి నింక బురాణక్రమం బెట్టి దనిన వినిపింతు వినుము లోకంబునం బురాణప్రవర్తకు లనం బ్రసిద్ధు లగుత్రయ్యారుణి కశ్యపుండు సావర్ణి యకృతవ్రణుండు వైశంపాయనుండు హారీతుండనునార్గురు వానిని మజ్జనకుండును వ్యాసశిష్యుండు నగురోమహర్షుని వలన గ్రహించి రట్టిపురాణంబు సర్గాదిలక్షణలక్షితంబుగా నుండు మఱియుం గొంద ఱాపురాణంబు పంచలక్షణలక్షితం బనియుం బలుకుదు రట్టిపురాణనామానుక్రమంబుఁ బురావిదు లగుబుధులు సెప్పెదు రెత్తెఱంగున నెఱింగింతు వినుము బ్రాహ్మంబు పాద్మంబు వైష్ణవంబు శైవంబు భాగవతంబు భవిష్యోత్తరంబు నారదీయంబు మార్కండేయం బాగ్నేయంబు బ్రహ్మకైవర్తంబు లైంగంబు వారాహంబు స్కాందంబు వామనంబు కౌర్మంబు మాత్స్యంబు బ్రహ్మాండంబు గారుడంబు నని పదునెనిమిదిమహాపురాణంబులు మఱియు నుపపురాణంబులుం గలవు వీని లిఖించినం జదివిన వినిన దురితంబు లడంగు నని సూతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పిన వారు నారాయణగుణవర్ణనంబును దివ్యకథలను జెప్పితి వింక దోషకారులుం బాపమతులు నెవ్విధంబున భవాబ్ధిం దరింతు రాక్రమంబు వక్కాణింపవే యని యడిగిన నెఱింగింపం దలంచి యిట్లనియె. 30

—— మార్కండేయోపాఖ్యానము ——

క. తొల్లిటియుగమునఁ దపములఁ, బల్లిదు లగుబుధులమహిమ భాషింపఁగ రం
జిల్లెడుమార్కండేయుం, డుల్లంబున హరిని నిలిపి యుడుగక బ్రదికెన్. 31

వ. లోకంబులు కల్పాంతసమయంబునం గబంధమయంబు లయి యంధకారబంధురంబు లయి యున్నయెడ నేకాకి యయి చరించుచు బాలార్కకోటితేజుం

డయిన బాలునిహృదయంబునం బ్రవేశించి యనేకసహస్రవత్సరంబులు దిరిగి
వటపత్త్రశాయి యయినయబ్బాలునిఁ గ్రమ్మఱం గనియె నని చెప్పిన శౌనకా
దులు సూతునిఁ గనుంగొని యామునీంద్రునకు నీప్రభావం బెట్టు గలిగె నని
యడిగిన నతం డిట్లనియె. 32

క. భూవినుత బ్రహ్మచర్యము, దా వదలక నిష్ఠచేతఁ దథ్యము గాఁగన్
భావించి హరిఁ దలంచుచుఁ, గోవిదనుతుఁ డై మృకండు గుణముల వెలసెన్. 33

వ. ఇట్లు దపంబు సేయ నతనికి హరిహరులు ప్రత్యక్షం బయి వరం బడుగు మనిన
గుణగణాఢ్యుం డయినకుమారు నడిగిన నట్ల కాక యని యతండు గోరినవరం
బిచ్చి యంతర్ధానంబు నొంది రనంతరంబ యమ్మునికి మార్కండేయుం డుద
యించి నియమనిష్ఠాగరిష్ఠుం డయి యుండ మృత్యువు వానిం బాశబద్ధుం జేసిన
నెదిర్చి యమ్మూర్తిని ధిక్కరించి పదివేలహాయనంబులు తపంబుసలుప నింద్రుండు
భయంపడి యమ్మునివరునియుగ్రతపంబు భంగపఱచుటకు దేవతాంగనలం
బంప వారేతెంచునెడఁ బుష్పఫలభరితంబును మత్తమధుకరశుకపికాదిశకుం
తారవ నిరంతరదిగంతరంబును జాతివైరరహితమృగపక్షికులసంకులంబును
సారసచక్రవాక బకక్రౌంచకారండవకోయష్టికాదిజలవిహంగమాకులిత సరో
వరసహస్రసందర్శనీయంబును నగునాతపోవనంబున జటావల్కలధారి యై
హవ్యవాహనుండునుంబోలెఁ దపంబు సేయుమునీంద్రునిం గని యయ్యంగ
నలు వీణావేణువినోదగానంబుల నలరింప మెచ్చక ధీరోదాత్తుం డగునమ్ము
నీంద్రుని గెల్వనోపక యింద్రునికడకుం జని రంత హరి యతనితపంబునకుఁ
బ్రసన్నుం డై యావిర్భవించినం గనుంగొని దేవా నీదివ్యనామస్మరణంబునం
జేసి యీశరీరంబుతోడన యనేకయుగంబులు బ్రదుకునట్లుగాఁ జేయవే
యనినం గరుణించి యిచ్చుటయును. 34

తే. జగము రక్షింప జీవులఁ జంప మనుపఁ, గర్తవై సర్వమయుఁడ వై కానిపింతు
వెచట నీమాయఁ దెలియంగ నెవ్వఁ డోపు, విశ్వసన్నుత విశ్వేశ వేదరూప. 35

మ. బలభిన్ముఖ్యదిశాధినాథవరులున్ ఫాలాక్షబ్రహ్మాదులున్
జలజాతాక్షపురందరాదిసురులుం జర్చించి నీమాయలం
దెలియన్ లేరఁట నావశంబె తెలియన్ దీనార్తినిర్మూల యు
జ్జ్వలపంకేరుహపత్త్రలోచన గదాచక్రాంబుజాద్యంకితా. 36

వ. అని వినుతించి దేవా నీమాయం జేసి జగంబు భ్రాంతం బై యున్నయది యిది
దెలియ నానతీయ వలయు నని యడిగిన నతండు నెఱింగించి చనియె ముని
యును శివపూజ సేయుచు హరిస్మరణంబు సేయ మఱచి శతవర్షంబులు
ధారాధరంబులు ధారావర్షంబుచే ధరాతలంబు నింప జలమయం బై యంధ
కారబంధురం బైన నంత నాతిమిరంబునం గను గానక భయంపడి యున్న

యొడ నాజలమధ్యంబున నొకవటపత్త్రంబునం బద్మరాగకిరణపుంజంబుల రం
జిల్లుపాదపద్మంబులు గలబాలునిం గని మ్రొక్కి యతనిశరీరంబు ప్రవేశించి
యనేకకాలం బనంతం బగుజఠరాంతరంబునం దిరిగి యతని చరణారవింద
సంస్మరణంబు సేసి వెలువడి కౌఁగిలింపం బోయిన మాయఁ గైకొని యంత
ర్ధానంబు నొందు మునియు నెప్పటియట్ల స్వాశ్రమంబు సేరి తపంబు సేయు
చున్నసమయంబున. 37

చ. నిలిచినశంకరుం గనియు నిత్యసుఖంబుల నిచ్చుగౌరి యి
మ్ముల హార భూతిభూషణసముజ్జ్వలగాత్రునిఁ గంటె యెంతయుం
వలనుగ వానితోడ నొకమాటపుమాటను బల్కఁగాఁ దగుం
సలలిత మైనయీతపసిజాడ వినం గడువేడ్క యయ్యెడిన్. 38

వ. అనిన శంకరుండును శాంకరీసమేతుం డయి నభంబున నుండి ధరణీతలంబునకు
నేతెంచి యితరంబు గానక యేకాగ్రచిత్తుం డగునమ్మునిం గని తనదివ్యయోగమా
యాప్రభావంబుచే నతనిహృదయంబునం బ్రవేశించి చతుర్బాహుండును విభూ
తిరుద్రాక్షమాలికాధరుండును త్రిశూలడమరుకాదిదివ్యసాధన సమేతుండును
వృషభవాహనారూఢుండును నుమాసమేతుండు నై తనస్వరూపంబు గనఁబఱ
చిన విస్మయంబు నొంది యమ్ముని యాపరమేశ్వరుని ననేకప్రకారంబుల స్తుతి
యించిన నప్పు డమ్మునితపఃప్రభావంబునకు మెచ్చి మహాత్మా పరమశైవుండ
వని పరమేశ్వరుం డానతిచ్చిన మార్కండేయుండును శంకరు నిరీక్షించి దేవా
హరిమాయాప్రభావంబు దుర్లభం బయ్యది భవత్సందర్శనంబునం గంటి నిం
తియ చాలు నైన నొక్కవరంబు గోరెద నారాయణచరణాంబుజధ్యానంబును
మృత్యుజయంబునుం గలుగునట్లుగాఁ గృప సేయవే యని ప్రార్థించినఁ గృపా
సముద్రుండై యట్ల కాక యని జరారోగవికృతులు లేక కల్పకోటిపర్యంతంబు
నాయువుం బురుషోత్తమునియనుగ్రహంబుఁ గలుగు నని యానతిచ్చి యమ్మ
హాదేవుం డంతర్ధానంబు నొందె నని చెప్పి యీమార్కండేయోపాఖ్యానంబు
వ్రాసిన వినినం జదివినను మృత్యువు దొలంగు నని మఱియు నిట్లనియె హరిపరా
యణుం డగుభాగవతుండు దేవతాంతరమంత్రాంతర సాధనాంతరంబులు వర్జించి
దుర్జనులం గూడక నిరంతరంబు నారాయణ గోవిందాదినామస్మరణంబు
సేయుచు నుండెనేని నట్టిపుణ్యపురుషుండు వైకుంఠంబున వసియించు మఱియు
హరివిశ్వరూపంబును జతుర్విధవ్యూహభేదంబులును జతుర్మూర్తులును లీలావ
తారంబులు జెప్ప నగోచరంబు లనిన శౌనకుం డిట్లనియె. 39

క. హరికథలు హరిచరిత్రము, హరిలీలావర్తనములు నంచితరీతిం
బరువడి నెఱిఁగితి మంతయు, సురనుత యనుమాన మొకటి సొప్పడెడి మదిన్.

చైత్రాదిమాసంబుల సంచరించెడు ద్వాదశాదిత్యుల క్రమంబును దెలుపుట

వ. అది యెయ్యది యనిన లోకచక్షువు చైత్రమాసంబు మొదలుగా నేయేమాసం

బున నేయేనామంబునం బ్రవర్తించుం జెప్పవే యని యడిగినఁ జైత్రంబుననుండి
చైత్రాదిద్వాదశమాసంబుల సౌరగణసప్తకం బీశ్వరనియుక్తంబై నానాప్రకా
రంబుల సంచరించు నాక్రమంబు దొల్లి శుకుండు విష్ణురాతునికిఁ దెలిపినచం
దంబునం జెప్పెద నని సూతుం డిట్లనియె శ్రీమన్నారాయణస్వరూపుం డగు
మార్తాండుం డేకస్వరూపుం డైన నతనిం గాలదేశక్రియాదిభేదములంబట్టి
ఋషు లనేకక్రమంబుల నభివర్ణించి భావించు చున్నవా రాప్రకారం బెట్లనినఁ
జైత్రంబున సూర్యుండు ధాతయనునామంబు దాల్చికృతస్థలి హేతి వాసుకి రథ
కృత్తు పులస్త్యుఁడు తుంబురుండు ననెడుపరిజనులతోఁ జేరికొని సంచరించు
వైశాఖంబున నర్యముం డనుపేరు వహించి పులహుం డోజుండు ప్రహేతి
పుంజికస్థలి నారదుండు కంజనీరుం డనుననుచరసహితుం డై కాలంబు గడుపు
చుండు జ్యేష్ఠంబున మిత్రాభిధానంబున నత్రి పౌరుషేయుండు తక్షకుండు మేనక
హాహా రథస్వనుం డనుపరిజనులతోడం జేరి వర్తించు చుండు నాషాఢంబున
వరుణుం డనునాహ్వయంబు నొంది వసిష్ఠుండు రంభ సహజన్యుండు హూహూ
వు శుక్రుండు చిత్రస్వనుం డనుసహచరసహితుం డై కాలక్షేపణంబు సేయు
చుండు శ్రావణంబున నింద్రుం డనునామంబుచే వ్యవహృతుం డై విశ్వా
వసువు శ్రోత యేలాపుత్త్రుం డంగిరసుఁడు ప్రమ్లోచ చర్యుం డనుసభ్యులతోఁ
జేరి కాలంబు గడుపు చుండు భాద్రపదంబున వివస్వంతుం డనునామంబు దాల్చి
యుగ్రసేనుండు వ్యాఘ్రుం డాసారణుండు భృగు వనుమ్లోచ శంఖపాలుండు
లోనుగాఁ గలపరిజనులచే నావృతుం డై కాలయాపనంబు సేయుచు నుండు.

క. ధరలోఁ ద్వష్ట్రాహ్వయమును, నిరవుగ ధరియించి ధాత్రి కింపు దలిర్పం
జరియించుచు నభమందుఁ, సరసిజహితుఁ డాశ్వయుజము సయ్యనఁ గడపున్.

వ. ఈమాసంబున ఋచీకతనయుండు కంబళాశ్వుండు తిలోత్తమ బ్రహ్మోపేతుండు
శతజిత్తు ధృతరాష్ట్రుం డిషంభరు లనుసభ్యులతోడం గూడి కాలంబు గడపు
చుండుఁ గార్తికమాసంబున విష్ణు వని వ్యవహరింపఁబడి యశ్వతరుండు రంభ
సూర్యవర్చసుఁడు సత్యజిత్తు విశ్వామిత్త్రుండు మఘాపేతుఁ డనుపరిజనవర్గంబుతోఁ
గూడి కాలంబు నడపు చుండు మార్గశిరంబునం దర్యమనామవ్యవహృతుం డై
కశ్యపుండు తార్క్ష్యుండు ఋతసేనుం డూర్వశి విద్యుచ్ఛత్రువు మహాశంఖుం
డనెడుననుచరులం గూడి చరించుచుండుఁ బుష్యమాసంబున భగుం డనునా
మంబు దాల్చి స్ఫూర్జుం డరిష్టనేమి యూర్ణుం డాయువు కర్కోటకుండు
పూర్వచిత్తి యనెడుసభ్యజనపరివృతుం డై కాలక్షేపంబు సేయుచు నుండు
మాఘమాసంబునఁ బూషాహ్వయంబు వహించి ధనంజయుండు వాతుండు

మేనకయును సురుచి ఘృతాచి గౌతమియు ననుపరిజనపరివృతుం డై చరియించుచుండును. 43

క. క్రతుమయంబు ధరించియుఁ, జతురతఁ బాలించుచుండు జాతుర్య కళా
యతుఁడై సహస్రకిరణుఁడు, మతియుతు లౌననఁ దపస్యమాసము లీలన్. 44

వ. అందు విష్ణుండు భరద్వాజుండు పర్జన్యుండు సేనజిత్తు విశ్వుం డైరావతుం డను వారలతో నెనసి కాలయాపనంబు సేయుచుండు నిట్లు ద్వాదశ మాసంబుల నపరిమేయవిభూతులచేఁ దేజరిల్లుచు నుభయసంధ్యల నుపాసించు జనులపాపసంఘంబుల నున్మూలనంబు సేయుచుఁ బ్రతిమాసంబును బూర్వోక్త ద్వాదశగణంబు వెంట నంట నుభయలోకనివాసు లగుజనంబుల కైహికాముష్మికఫలంబుల నొసంగుచు ఋగ్యజుస్సామాథర్వణమంత్రంబులఁ బఠియించుచు ఋషిసంఘంబులు స్తుతియింపఁ బురోభాగంబున నప్సరస లాడ గంధర్వులు పాడ బ్రహ్మవేత్త లగునఱువదివేవురు వాలఖిల్యమహర్షు లభిముఖు లై నుతింపుచు నరుగ నధికబలవేగవిరాజమానంబు లగునాగరాజంబులు రథో ద్యమనంబు సలుప బాహాబలప్రతిష్ఠాగరిష్ఠు లగునైరృతశ్రేష్ఠులు రథపృష్ఠ భాగంబు మోచి త్రోయుచుండ ననాదినిధనుం డగునాదిత్యుండు ప్రతికల్పం బును నిట్లు కాలయాపనంబు సేయుచుఁ దేజరిల్లు చుండు నట్లుగావున నివి యన్నియు వాసుదేవమయంబులుగాఁ దెలియు మని పౌరాణికోత్తముం డగు సూతుండు శుకయోగీంద్రుండు ప్రాయోపవిష్టుం డగుపరీక్షిన్నరపాలున కుప దేశించిన తెఱంగున నైమిశారణ్యవాసు లగుశౌనకాదిఋషిశ్రేష్ఠులకుఁ దెలిపె మఱియును నిట్టిపరమపవిత్రం బగుభాగవతంబు వినువారును బఠియించువారును లిఖియించువారును నాయురారోగ్యైశ్వర్యంబులు గలిగి విష్ణుసాయుజ్యంబు నొందెదరు నిక్కమనుం గాక. 45

తే. పుస్తకంబును ద్వాదశీపూర్ణిమునందు, మధురయందును రవిదినమందు నెవఁడు
వినిన నేరును నరుణాలో భాగవతము, వాఁడు తరియించు సంసారవార్ధి నపుడ.

క. శ్రీరమణీరమణకథా, పారాయణచిత్తునకును బఠికిఁ బరీక్షి
ద్ధ్యానమునకు దెలిఁగించెను, సారమతిఁ శుకుఁడు ద్వాదశస్కంధములన్. 47

వ. మఱియును నష్టాదశపురాణంబు లంవలి గ్రంథసంఖ్య లెట్లనిన బ్రాహ్మపురా ణంబు దశసహస్రగ్రంథంబు పాద్మం బేఁబదియైదువేలు విష్ణుపురాణం బిరు వదిమూఁడుసహస్రంబులు శైవంబు చతుర్వింశతిసహస్రంబులు శ్రీభాగవ తం బష్టాదశసహస్రంబులు నారదంబు పంచవింశతిసహస్రంబులు మార్కం డేయంబు నవసహస్రంబు లాగ్నేయంబు పదియేనువేలనన్నూఱు భవిష్యోత్త రంబు పంచశతాధికచతుర్దశసహస్రంబులు బ్రహ్మకైవర్తం బష్టాదశసహ స్రంబులు లైంగం బేకాదశసహస్రంబులు వారాహంబు చతుర్వింశతిసహ

స్రంబులు స్కాందంబెనుబదియొక్క వేలనూఱు వామనంబు దశస
కౌర్మంబు సప్తదశసహస్రంబులు మాత్స్యంబు చతుర్దశసహస్రంబులు
పందొమ్మిదిసహస్రంబులు బ్రహ్మాండంబు ద్వాదశసహస్రంబు లిట్లు
గ్రంథసంఖ్యాప్రమాణంబులు ప్రవర్తిల్లు నీపదునెనిమిది పురాణం
బున నదులయందు భాగీరథివిధంబున దేవతలయందుఁ బద్మగర్భు
దారకలందుఁ గళానిధిగరిమ సాగరంబులందు దుగ్ధార్ణవంబు చందం
బులను హేమనగంబుభాతి గ్రహంబుల విభావసుకరణి దైత్యులం
నిభంగి మణులయందుఁ బద్మరాగంబురేఖ వృక్షంబులందు హరిచ
రీతి ఋషులందు నారదుమాడ్కి ధేనువులందుఁ గామధేనువు పోల్కి
బులందు జీవునితెఱంగున దుర్జయంబులందు మనంబుచొప్పున
హవ్యవాహనునిపోడిమి నాదిత్యులందు విష్ణుకరణి రుద్రులయం
హితునిరీతిని బ్రహ్మలయందు భృగువుసొబగున సిద్ధులయందుఁ
నశ్వంబులందు నుచ్చైశ్శ్రవంబులాగున దర్వీకరంబులందు వాసు
మృగములందుఁ గేసరిచెలువున నాశ్రమంబులందు గృహస్థాశ్ర
వర్ణంబులలో నోంకారంబునిరవున నాయుధంబులఁ గార్ముకంబుపో
యజ్ఞంబుల జపయజ్ఞంబుచాడ్పున వ్రతంబులం దహింసకరణి
దాత్మయోగంబురమణ నోషధులయందు యవలసొబగున భా
సత్యంబుచేవ ఋతువులందు వసంతంబుప్రౌఢి మాసంబులందు మా
మహిమ యుగంబులందుఁ గృతయుగంబునోజఁ దేజరిల్లు నిట్టిభా
ణంబు పఠియించి విష్ణుసాయుజ్యంబు జెందుదు రని మఱియు నిట్లనిరా

క. సకలాగమార్థపారగుఁ, డకలంకగుణాభిరాముఁ డంచితబృందా
రకవంద్యపాదయుగుఁ డగు, శుకయోగికి వందనంబు సొరిది నొనర్తున్

సీ. సకలగుణాతీతు సర్వజ్ఞు సర్వేశు నఖిలలోకాధారు నాదిదేవుఁ
బరమదయారసోద్భాసితుఁ ద్రిదశాభివందితపాదాబ్జు వనధిశయను
నాశ్రితమందారు నాద్యంతశూన్యుని వేదాంతవేద్యుని విశ్వమయుని
గౌస్తుభశ్రీవత్సకమనీయవక్షుని శంఖచక్రగదాసిశార్ఙ్గధరుని

తే. శోభనాకారుఁ బీతాంబరాభిరాము
రత్నరాజితమకుటవిభ్రాజమానుఁ
బుండరీకాక్షు మహనీయపుణ్యదేహుఁ
దలఁతు నుతియింతు దేవకీతనయు నెపుడు.

మ. అని యీరీతి నుతించి భాగవత మాద్యంతంబు సూతుండు సె
ప్పిన సంతుష్టమనస్కులై విని మునుల్ ప్రేమంబునం బద్మనా

భునిఁ జిత్తంబున నిల్పి తద్గుణములన్ భూషించుచున్ ధన్యులై
చని రాత్మీయనికేతనంబులకు నుత్సాహంబు వర్ధిల్లఁగన్. 51

క. జనకసుతాహృచ్చోరా, జనకవచోలబ్ధవిపినశైలవిహారా
జనకామితమందారా, జననాదికనిత్యదుఃఖచయసంహారా. 52

మాలిని.—

జగదవనవిహారీ శత్రులోకప్రహారీ
సుగుణవనవిహారీ సుందరీమానహారీ
విగతకలుషపోషీ వీరవర్యాభిలాషీ
స్వగురుహృదయతోషీ సర్వదాసత్యభాషీ. 53

గద్యము. ఇది శ్రీపరమేశ్వరకరుణాకలితకవితావిచిత్ర కేసనమంత్రిపుత్రసహజపాండిత్యపోతనామాత్యప్రియశిష్య వెలిగందల నారాయణనామధేయప్రణీతంబైన శ్రీమహాభాగవతంబనుమహాపురాణంబునందు రాజులయుత్పత్తియు వాసుదేవలీలావతారప్రకారంబును గలియుగధర్మప్రకారంబును బ్రహ్మప్రళయప్రకారంబును బ్రళయవిశేషంబులును దక్షునిచే దష్టుండై పరీక్షిన్మహారాజు మృతినొందుటయు సర్పయాగంబును వేదవిభాగక్రమంబును బురాణానుక్రమణికయు మార్కండేయోపాఖ్యానంబును సూర్యుండు ప్రతిమాసంబును వేర్వేఱు నామంబుల వేర్వేఱుపరిజనంబులతోఁ జేరుకొని సంచరించుక్రమంబును దత్తత్పురాణగ్రంథసంఖ్యలు ననుకథలు గలద్వాదశస్కంధము.

శ్రీమదాంధ్రభాగవతము సమాప్తము.

ఓం తత్సత్.

శ్రీగోపాలకృష్ణార్పణమస్తు.

చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారి
'వావిళ్ల' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1952.

పద్యకావ్యములు

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
అనంతునిఛందము(ఛందోదర్పణం)	2	0
అనిరుద్ధచరిత్రము	1	0
కవిత్వతత్త్వవిచారవిమర్శనము	1	8
అంబరీషోపాఖ్యానము, సటీక	0	6
ఆముక్తమాల్యద,(విష్ణుచిత్తీయం)	10	0
ఆంధ్రభాగవతము, పద్యకావ్యము	15	0
ఆదిపర్వము, పద్యకావ్యము	1	8
,, టీక	4	0
ఆంధ్రభారతము, పద్యకావ్యము:—		
ఆది సభాపర్వములుగలసంపుటము	4	0
ఆరణ్యపర్వము	4	0
విరాటోద్యోగపర్వములు	4	0
భీష్మద్రోణపర్వములు	4	0
కర్ణశల్యసౌప్తికస్త్రీపర్వములు	4	0
శాంతిపర్వము	4	0
ఆనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌసల,మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణపర్వములు	4	0
ఆదిపంచకము, ఒకటేసంపుటము	11	4
యుద్ధపంచకము, స్త్రీపర్వము	7	8
శాంతిసప్తకము	7	8
ఆంధ్రభారతవిమర్శనము, మల్లాది సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారిది	1	0
ఆనందగ[illegible]ము	2	8
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, పద్యకావ్యము, మూలము	0	3
,, టీకతో ([illegible] పేపరు)	0	8
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, కాలికో	2	0
ఆంధ్రభాషాభూషణము,విమర్శతో	0	6

	ప్రతి 1-కి రూ.	అ.
ఆంధ్రశ్రీమద్రామాయణము,జనమంచి శేషాద్రిశర్మగారిది, 3 సం॥	15	0
,, 7 సంపుటములు	18	0
ఆంధ్రభాషార్ణవము	1	4
ఉత్తరరామాయణము	6	0
ఉత్తరహరివంశము	3	0
కవిరాజమనోరంజనము	2	0
కృష్ణరాయవిజయము	1	0
శ్రీకృష్ణార్జునసంవాదము	0	12
కాశీఖండము	3	0
గజేంద్రమోక్షము, సటీక	0	10
గయోపాఖ్యానము	0	12
చిత్రభారతము, చరిగొండ ధర్మన	1	8
చెన్నబసవపురాణము	2	0
దశావతారచరిత్ర	4	0
ధనాభిరామము	0	12
ధ్రువోపాఖ్యానము, సటీక	0	10
నలోపాఖ్యానము, సటీక	0	12
నలచరిత్ర, ద్విపద, క్యాలికో	2	4
నిర్వచనోత్తరరామాయణము	1	8
నిరంకుశోపాఖ్యానము	0	8
నీలాసుందరీపరిణయము	0	8
పల్నాటివీరచరిత్రము	3	8
ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము	1	12
ప్రహ్లాదచరిత్ర, ద్విపద	0	8
బిల్హణీయము	1	4
భాస్కరరామాయణము	8	0
రంగనాథరామాయణము	6	0
మనుచరిత్ర, సటీక, వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రిగారివ్యాఖ్యానముతో చిన్నసైజున ముద్రితము	5	0

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్

292, ఎస్ప్లనేడ్, చెన్నపురి.

Q22:223
35J52
37313